॥ ਨਮੋ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ॥

ਦੀਘਨਿਕਾਯੇ

ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧਵਗ੍ਗਅਭਿਨਵਟੀਕਾ

ਗਨ੍ਥਾਰਮ੍ਭਕਥਾ

ਯੋ ਦੇਸੇਤ੍ਵਾਨ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਂ, ਗਮ੍ਭੀਰਂ ਦੁਦ੍ਦਸਂ ਵਰਂ।
ਦੀਘਦਸ੍ਸੀ ਚਿਰਂ ਕਾਲਂ, ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਸਿ ਸਾਸਨਂ॥੧॥

ਵਿਨੇਯਜਜ੍ਝਾਸਯੇ ਛੇਕਂ, ਮਹਾਮਤਿਂ ਮਹਾਦਯਂ।
ਨਤ੍ਵਾਨ ਤਂ ਸਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗਣਂ ਗਾਰਵਭਾਜਨਂ॥੨॥

ਸਙ੍ਗੀਤਿਤ੍ਤਯਮਾਰੂਲ੍ਹਾ, ਦੀਘਾਗਮਵਰਸ੍ਸ ਯਾ।
ਸਂਵਣ੍ਣਨਾ ਯਾ ਚ ਤਸ੍ਸਾ, ਵਣ੍ਣਨਾ ਸਾਧੁਵਣ੍ਣਿਤਾ॥ ੩॥

ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲ- ਤ੍ਥੇਰੇਨੇਵਾਭਿਸਙ੍ਖਤਾ।
ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਪੁਣਗਮ੍ਭੀਰ-ਦੁਦ੍ਦਸਤ੍ਥਪ੍ਪਕਾਸਨਾ॥੪॥

ਕਾਮਞ੍ਚ ਸਾ ਤਥਾਭੂਤਾ, ਪਰਮ੍ਪਰਾਭਤਾ ਪਨ।
ਪਾਠਤੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਚਾਪਿ, ਬਹੁਪ੍ਪਮਾਦਲੇਖਨਾ॥੫॥

ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥਾ ਚ ਸੋਤੂਹਿ, ਸਮ੍ਮਾ ਞਾਤੁਂ ਸੁਦੁਕ੍ਕਰਾ।
ਤਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ, ਯਾਚਨਂ ਸਮਨੁਸ੍ਸਰਂ॥੬॥

ਯੋ'ਨੇਕਸੇਤਨਾਗਿਨ੍ਦੋ, ਰਾਜਾ ਨਾਨਾਰਟ੍ਠਿਸ੍ਸਰੋ।
ਸਾਸਨਸੋਧਨੇ ਦਲ੍ਹਂ, ਸਦਾ ਉਸ੍ਸਾਹਮਾਨਸੋ॥੭॥

ਤਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ''ਮਮੇਸੋਪਿ, ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨਜੋਤਨੇ।
ਅਪ੍ਪੇਵ ਨਾਮੁਪਤ੍ਥਮ੍ਭੋ, ਭਵੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ ਵਿਚਿਨ੍ਤਯਂ॥੮॥

ਵਣ੍ਣਨਂ ਆਰਭਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਸਾਧਿਪ੍ਪਾਯਮਹਾਪਯਂ।
ਅਤ੍ਥਂ ਤਮੁਪਨਿਸ੍ਸਾਯ, ਅਞ੍ਞਞ੍ਚਾਪਿ ਯਥਾਰਹਂ॥੯॥

ਚਕ੍ਕਾਭਿਵੁਡ੍ਢਿਕਾਮਾਨਂ, ਧੀਰਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਤੋਸਨਂ।
ਸਾਧੁਵਿਲਾਸਿਨਿਂ ਨਾਮ, ਤਂ ਸੁਣਾਥ ਸਮਾਹਿਤਾਤਿ॥ ੧੦॥

ਗਨ੍ਥਾਰਮ੍ਭਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਨਾਨਾਨਯਨਿਪੁਣਗਮ੍ਭੀਰਵਿਚਿਤ੍ਰਸਿਕ੍ਖਤ੍ਤਯਸਙ੍ਗਹਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਬੁਦ੍ਧਸੰਵਣ੍ਣਿਤਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਾਵਹਗੁਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਦੀਘਾਗਮਵਰਸ੍ਸ ਗਮ੍ਭੀਰਦੁਰਨੁਬੋਧਤ੍ਥਦੀਪਕੰ ਸੰਵਣ੍ਣਨਮਿਮੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਸਕਸਮਯਸਮਯਨ੍ਤਰਗਹਨਜ੍ਝੋਗਾਹਨਸਮਤ੍ਥੋ ਮਹਾਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣੋਯਮਾਚਰਿਯੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਰਮ੍ਭੇ ਰਤਨਤ੍ਤਯਪਣਾਮਪਯੋਜਨਾਦਿਵਿਧਾਨਾਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਪਠਮੰ ਤਾਵ ਰਤਨਤ੍ਤਯਪਣਾਮੰ ਕਾਤੁੰ **"ਕਰੁਣਾਸੀਤਲਹਦਯ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਰਮ੍ਭੇ ਰਤਨਤ੍ਤਯਪਣਾਮਕਰਣਪ੍ਪਯੋਜਨੰ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਬਹੁਧਾ ਪਪਞ੍ਚੇਨ੍ਤਿ ਆਚਰਿਯਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਵਣ੍ਣਯਨ੍ਤਿ –

''ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਰਮ੍ਭੇ ਸਤ੍ਥਰਿ ਪਣਾਮਕਰਣੰ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤਭਾਵੇਨ ਸਤ੍ਥਰਿ ਪਸਾਦਜਨਨਤ੍ਥੰ, ਸਤ੍ਥੁ ਚ ਅਵਿਤਥਦੇਸਨਭਾਵਪ੍ਪਕਾਸਨੇਨ ਧਮ੍ਮੇ ਪਸਾਦਜਨਨਤ੍ਥੰ। ਤਦੁਭਯਪ੍ਪਸਾਦਾ ਹਿ ਮਹਤੋ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਿਦ੍ਧਿ ਹੋਤੀ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਟੀ॰ ੧-੧)।

ਅਥ ਵਾ ''ਰਤਨਤ੍ਤਯਪਣਾਮਵਚਨੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਰਤਨਤ੍ਤਯਪ੍ਪਸਾਦਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਤ੍ਥੰ, ਤੰ ਪਨ ਵਿਞ੍ਞੂਨੰ ਚਿਤ੍ਤਾਰਾਧਨਤ੍ਥੰ, ਤੰ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਗਾਹਣਤ੍ਥੰ, ਤੰ ਸਬ੍ਬਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਨਿਪ੍ਫਾਦਨਤ੍ਥ''ਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ''ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਰਮ੍ਭੇ ਰਤਨਤ੍ਤਯਵਨ੍ਦਨਾ ਸੰਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਭਵਨਿਸ੍ਸਯਵਿਸੁਦ੍ਧਿਪਟਿਵੇਦਨਤ੍ਥੰ, ਤੰ ਪਨ ਧਮ੍ਮਸੰਵਣ੍ਣਨਾਸੁ ਵਿਞ੍ਞੂਨੰ ਬਹੁਮਾਨੁਪ੍ਪਾਦਨਤ੍ਥੰ, ਤੰ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਤੇਸੰ ਉਗ੍ਗਹਣਧਾਰਣਾਦਿਕ੍ਕਮਲਦ੍ਧਬ੍ਬਾਯ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਬ੍ਬਹਿਤਸੁਖਨਿਪ੍ਫਾਦਨਤ੍ਥ''ਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ''ਮਙ੍ਗਲਭਾਵਤੋ, ਸਬ੍ਬਕਿਰਿਯਾਸੁ ਪੁਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚਭਾਵਤੋ, ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਸਮਾਚਰਿਤਭਾਵਤੋ, ਆਯਤਿੰ ਪਰੇਸੰ ਦਿਟ੍ਠਾਨੁਗਤਿਆਪਜ੍ਜਨਤੋ ਚ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਯੰ ਰਤਨਤ੍ਤਯਪਣਾਮਕਿਰਿਯਾ''ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ''ਚਤੁਗਮ੍ਭੀਰਭਾਵਯੁਤ੍ਤੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੰ ਸੰਵਣ੍ਣੇਤੁਕਾਮਸ੍ਸ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੰ ਓਗਾਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਯ ਪਞ੍ਞਾਵੇਯ੍ਯਤ੍ਤਿਯਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸਾਪਿ ਮਹਨ੍ਤੰ ਭਯੰ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਭਯਕ੍ਖਯਾਵਹਞ੍ਚੇਤੰ ਰਤਨਤ੍ਤਯਗੁਣਾਨੁਸ੍ਸਰਣਜਨਿਤੰ ਪਣਾਮਪੂਜਾਵਿਧਾਨੰ, ਤਤੋ ਚ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਯੰ ਰਤਨਤ੍ਤਯਪਣਾਮਕਿਰਿਯਾ''ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ''ਅਸਤ੍ਥਰਿਪਿ ਸਤ੍ਥਾਭਿਨਿਵੇਸਸ੍ਸ ਲੋਕਸ੍ਸ ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਤ੍ਥਰਿ ਏਵ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇ ਸਤ੍ਥੁਸਮ੍ਭਾਵਨਤ੍ਥੰ, ਅਸਤ੍ਥਰਿ ਚ ਸਤ੍ਥੁਸਮ੍ਭਾਵਨਪਰਿਚ੍ਚਜਾਪਨਤ੍ਥੰ, 'ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੰ ਪਰਿਯਾਪੁਣਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਦਹਤੀ'ਤਿ (ਪਾਰਾ॰ ੧੯੫) ਚ ਵੁਤ੍ਤਦੋਸਪਰਿਹਰਣਤ੍ਥੰ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਯੰ ਪਣਾਮਕਿਰਿਯਾ''ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ''ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਪਣਾਮਵਿਧਾਨੇਨ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਭਾਵਾਧਿਗਮਾਯ ਬੁਦ੍ਧਯਾਨੰ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤਾਨੰ ਉਸ੍ਸਾਹਜਨਨਤ੍ਥੰ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚ ਪਣਾਮਵਿਧਾਨੇਨ ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਭਾਵਾਧਿਗਮਾਯ ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਯਾਨੰ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤਾਨੰ ਉਸ੍ਸਾਹਜਨਨਤ੍ਥੰ, ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਚ ਪਣਾਮਵਿਧਾਨੇਨ ਪਰਮਤ੍ਥਸਙ੍ਘਭਾਵਾਧਿਗਮਾਯ ਸਾਵਕਯਾਨੰ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤਾਨੰ ਉਸ੍ਸਾਹਜਨਨਤ੍ਥੰ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਯੰ ਪਣਾਮਕਿਰਿਯਾ''ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ''ਮਙ੍ਗਲਾਦਿਕਾਨਿ ਸਤ੍ਥਾਨਿ ਅਨਨ੍ਤਰਾਯਾਨਿ, ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕਾਨਿ, ਬਹੁਮਤਾਨਿ ਚ ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਏਵਂਲਦ੍ਧਿਕਾਨੰ ਚਿਤ੍ਤਪਰਿਤੋਸਨਤ੍ਥੰ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਯੰ ਪਣਾਮਕਿਰਿਯਾ''ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ''ਸੋਤੁਜਨਾਨੰ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪਣਾਮੇਨ ਅਨਨ੍ਤਰਾਯੇਨ ਉਗ੍ਗਹਣਧਾਰਣਾਦਿਨਿਪ੍ਫਾਦਨਤ੍ਥੰ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਯੰ ਪਣਾਮਕਿਰਿਯਾ। ਸੋਤੁਜਨਾਨੁਗ੍ਗਹਮੇਵ ਹਿ ਪਧਾਨੰ ਕਤ੍ਵਾ ਆਚਰਿਯੇਹਿ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਰਮ੍ਭੇ ਥੁਤਿਪਣਾਮਪਰਿਦੀਪਕਾਨਿ ਵਾਕ੍ਯਾਨਿ ਨਿਕ੍ਖਿਪੀਯਨ੍ਤਿ, ਇਤਰਥਾ ਵਿਨਾਪਿ ਤੰ ਨਿਕ੍ਖੇਪੰ ਕਾਯਮਨੋਪਣਾਮੇਨੇਵ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਪ੍ਪਯੋਜਨਸਿਦ੍ਧਿਤੋ ਕਿਮੇਤੇਨ ਗਨ੍ਥਗਾਰਵਕਰਣੇਨਾ''ਤਿ ਚ ਏਵਮਾਦਿਨਾ। ਮਯੰ ਪਨ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਮੇਵ ਪਯੋਜਨੰ ਦਸ੍ਸਯਿਸ੍ਸਾਮ, ਤਸ੍ਮਾ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਰਮ੍ਭੇ ਰਤਨਤ੍ਤਯਪਣਾਮਕਰਣੰ ਯਥਾਪਟਿਞ੍ਞਾਤਸੰਵਣ੍ਣਨਾਯ ਅਨਨ੍ਤਰਾਯੇਨ ਪਰਿਸਮਾਪਨਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਇਦਮੇਵ ਚ ਪਯੋਜਨੰ ਆਚਰਿਯੇਨ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤੰ। ਤਥਾ ਹਿ ਵਕ੍ਖਤਿ ''ਇਤਿ ਮੇ ਪਸਨ੍ਨਮਤਿਨੋ ...ਪੇ॰... ਤਸ੍ਸਾਨੁਭਾਵੇਨਾ''ਤਿ। ਰਤਨਤ੍ਤਯਪਣਾਮਕਰਣਞ੍ਹਿ ਯਥਾਪਟਿਞ੍ਞਾਤਸੰਵਣ੍ਣਨਾਯ ਅਨਨ੍ਤਰਾਯੇਨ ਪਰਿਸਮਾਪਨਤ੍ਥੰ ਰਤਨਤ੍ਤਯਪੂਜਾਯ ਪਞ੍ਞਾਪਾਟਵਭਾਵਤੋ, ਤਾਯ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਾਟਵਂ ਰਾਗਾਦਿਮਲਵਿਧਮਨਤੋ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤੰ –

''ਯਸ੍ਮਿੰ ਮਹਾਨਾਮ ਸਮਯੇ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਤਥਾਗਤੰ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ, ਨੇਵਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਰਾਗਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ, ਨ ਦੋਸਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ, ਨ ਮੋਹਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ, ਉਜੁਗਤਮੇਵਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਚਿਤ੍ਤੰ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੬.੧੦;

ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੧.੧੧)।

ਤਸ੍ਮਾ ਰਤਨਤ੍ਤਯਪੂਜਾਯ ਵਿਕ੍ਖਾਲਿਤਮਲਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਾਟਵਸਿਦ੍ਧਿ। ਅਥ ਵਾ ਰਤਨਤ੍ਤਯਪੂਜਾਯ ਪਞ੍ਞਾਪਦਟ੍ਠਾਨਸਮਾਧਿਹੇਤੁਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਞਾਪਾਟਵਂ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ –

''ਉਜੁਗਤਚਿਤ੍ਤੋ ਖੋ ਪਨ ਮਹਾਨਾਮ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਲਭਤਿ ਅਤ੍ਥਵੇਦਂ, ਲਭਤਿ ਧਮ੍ਮਵੇਦਂ, ਲਭਤਿ ਧਮ੍ਮੋਪਸਂਹਿਤਂ ਪਾਮੋਜ੍ਜਂ, ਪਮੁਦਿਤਸ੍ਸ ਪੀਤਿ ਜਾਯਤਿ, ਪੀਤਿਮਨਸ੍ਸ ਕਾਯੋ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ, ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯੋ ਸੁਖਂ ਵੇਦਯਤਿ, ਸੁਖਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਧਿਯਤੀ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੬.੧੦; ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੧.੧੧)।

ਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਚ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਭਾਵੋ ''ਸਮਾਹਿਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੫; ੪.੯੯; ੫.੧੦੭੧; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੪੦; ਪੇਟਕੋ॰ ੬੬; ਮਿ॰ ਪ॰ ੧੪) ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵ। ਤਤੋ ਏਵਂ ਪਟੁਭੂਤਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਖੇਦਮਭਿਭੁਯ੍ਯ ਪਟਿਞ੍ਞਾਤਂ ਸਂਵਣ੍ਣਨਂ ਸਮਾਪਯਿਸ੍ਸਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਰਤਨਤ੍ਤਯਪਣਾਮਕਰਣਞ੍ਹਿ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਾਪਾਟਵਭਾਵਤੋ''ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਰਤਨਤ੍ਤਯਪੂਜਾਯ ਆਯੁਵਣ੍ਣਸੁਖਬਲਵਡ੍ਢਨਤੋ ਅਨਨ੍ਤਰਾਯੇਨ ਪਰਿਸਮਾਪਨਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਰਤਨਤ੍ਤਯਪਣਾਮੇਨ ਹਿ ਆਯੁਵਣ੍ਣਸੁਖਬਲਾਨਿ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ –

''ਅਭਿਵਾਦਨਸੀਲਿਸ੍ਸ, ਨਿਚ੍ਚਂ ਵੁਡ੍ਢਾਪਚਾਯਿਨੋ।
ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮਾ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਆਯੁ ਵਣ੍ਣੋ ਸੁਖਂ ਬਲ''ਨ੍ਤਿ॥ (ਧ॰ ਪ॰ ੧੦੯)।

ਤਤੋ ਆਯੁਵਣ੍ਣਸੁਖਬਲਵੁਦ੍ਧਿਯਾ ਹੋਤ੍ਵੇਵ ਕਾਰਿਯਨਿਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਰਤਨਤ੍ਤਯਪੂਜਾਯ ਆਯੁ...ਪੇ॰... ਵੇਦਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਰਤਨਤ੍ਤਯਪੂਜਾਯ ਪਟਿਭਾਨਾਪਰਿਹਾਨਾਵਹਤ੍ਤਾ ਅਨਨ੍ਤਰਾਯੇਨ ਪਰਿਸਮਾਪਨਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਪਰਿਹਾਨਾਵਹਾ ਹਿ ਰਤਨਤ੍ਤਯਪੂਜਾ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ –

''ਸਤ੍ਤਿਮੇ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪਰਿਹਾਨੀਯਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਕਤਮੇ ਸਤ੍ਤ? ਸਤ੍ਥੁਗਾਰਵਤਾ, ਧਮ੍ਮਗਾਰਵਤਾ, ਸਙ੍ਘਗਾਰਵਤਾ, ਸਿਕ੍ਖਾਗਾਰਵਤਾ, ਸਮਾਧਿਗਾਰਵਤਾ, ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾ, ਸੋਵਚਸ੍ਸਤਾ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੭.੩੪) ਤਤੋ ਪਟਿਭਾਨਾਪਰਿਹਾਨੇਨ ਹੋਤ੍ਵੇਵ ਯਥਾਪਟਿਞ੍ਞਾਤਪਰਿਸਮਾਪਨਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਰਤਨਤ੍ਤਯ...ਪੇ॰... ਵੇਦਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਪਸਾਦਵਤ੍ਥੂਸੁ ਪੂਜਾਯ ਪੁਞ੍ਞਾਤਿਸਯਭਾਵਤੋ ਅਨਨ੍ਤਰਾਯੇਨ ਪਰਿਸਮਾਪਨਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਪੁਞ੍ਞਾਤਿਸਯਾ ਹਿ ਪਸਾਦਵਤ੍ਥੂਸੁ ਪੂਜਾ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ –

''ਪੂਜਾਰਹੇ ਪੂਜਯਤੋ, ਬੁਦ੍ਧੇ ਯਦਿਵ ਸਾਵਕੇ।
ਪਪਞ੍ਚਸਮਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇ, ਤਿਣ੍ਣਸੋਕਪਰਿਦ੍ਦਵੇ॥

ਤੇ ਤਾਦਿਸੇ ਪੂਜਯਤੋ, ਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਅਕੁਤੋਭਯੇ।
ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਪੁਞ੍ਞਂ ਸਙ੍ਖਾਤੁਂ, ਇਮੇਤ੍ਤਮਪਿ ਕੇਨਚੀ''ਤਿ॥ (ਖੁ॰ ਪਾ॰ ੧੯੬; ਅਪ॰ ੧.੧੦.੨)।

ਪੁਞ੍ਞਾਤਿਸਯੋ ਚ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਪਰਿਸਮਾਪਨੁਪਾਯੋ। ਯਥਾਹ –

''ਏਸ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ, ਸਬ੍ਬਕਾਮਦਦੋ ਨਿਧਿ।
ਯਂ ਯਦੇਵਾਭਿਪਤ੍ਥੇਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬਮੇਤੇਨ ਲਬ੍ਭਤੀ''ਤਿ॥ (ਖੁ॰ ਪਾ॰ ੮.੧੦)।

ਉਪਾਯੇਸੁ ਚ ਪਟਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹੋਤ੍ਵੇਵ ਕਾਰਿਯਨਿਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਪਸਾਦਵਤ੍ਥੂਸੁ...ਪੇ॰... ਵੇਦਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਰਤਨਤ੍ਤਯਪੂਜਾ ਨਿਰਤਿਸਯਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਿਯਾ ਅਪਰਿਮੇਯ੍ਯਪ੍ਪਭਾਵੋ ਪੁਞ੍ਞਾਤਿਸਯੋਤਿ ਬਹੁਵਿਧਨ੍ਤਰਾਯੇਪਿ ਲੋਕਸਨ੍ਨਿਵਾਸੇ

ਅਨੁਰਾਯਨਿਬਨ੍ਧਨਸਕਲਸਂਕਿਲੇਸਵਿਦ੍ਧਂਸਨਾਯ ਪਹੋਤਿ, ਭਯਾਦਿਉਪਦ੍ਦਵਞ੍ਚ ਨਿਵਾਰੇਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਸੁਵੁਤ੍ਤਂ ''ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਰਮ੍ਭੇ ਰਤਨਤ੍ਤਯਪਣਾਮਕਰਣਂ ਯਥਾਪਟਿਞ੍ਞਾਤਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ ਅਨਨ੍ਤਰਾਯੇਨ ਪਰਿਸਮਾਪਨਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ।

ਏਵਂ ਪਨ ਸਪਯੋਜਨਂ ਰਤਨਤ੍ਤਯਪਣਾਮਂ ਕਤ੍ਤੁਕਾਮੋ ਬੁਦ੍ਧਰਤਨਮੂਲਕਤ੍ਤਾ ਸੇਸਰਤਨਾਨਂ ਪਠਮਂ ਤਸ੍ਸ ਪਣਾਮਂ ਕਾਤੁਮਾਹ – "**ਕਰੁਣਾਸੀਤਲਹਦਯਂ...ਪੇ॰... ਗਤਿਵਿਮੁਤ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿ। ਬੁਦ੍ਧਰਤਨਮੂਲਕਾਨਿ ਹਿ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਘਰਤਨਾਨਿ, ਤੇਸੁ ਚ ਧਮ੍ਮਰਤਨਮੂਲਕਂ ਸਙ੍ਘਰਤਨਂ, ਤਥਾਭਾਵੋ ਚ ''ਪੁਣ੍ਣਚਨ੍ਦੋ ਵਿਯ ਭਗਵਾ, ਚਨ੍ਦਕਿਰਣਨਿਕਰੋ ਵਿਯ ਤੇਨ ਦੇਸਿਤੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਚਨ੍ਦਕਿਰਣਸਮੁਪ੍ਪਾਦਿਤਪੀਣਿਤੋ ਲੋਕੋ ਵਿਯ ਸਙ੍ਘੋ''ਤਿ ਏਵਮਾਦੀਹਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਮਾਗਤਉਪਮਾਹਿ ਵਿਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ। ਅਥ ਵਾ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਗ੍ਗੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਪਠਮਂ ਬੁਦ੍ਧੋ, ਤਪ੍ਪਭਵਤੋ, ਤਦੁਪਦੇਸਿਤਤੋ ਚ ਤਦਨਨ੍ਤਰਂ ਧਮ੍ਮੋ, ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਾਧਾਰਣਤੋ , ਤਦਾਸੇਵਨਤੋ ਚ ਤਦਨਨ੍ਤਰਂ ਸਙ੍ਘੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ''ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵਾ ਹਿਤੇ ਵਿਨਿਯੋਜਕੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਪਠਮਂ ਬੁਦ੍ਧੋ, ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਹਿਤਤ੍ਤਾ ਤਦਨਨ੍ਤਰਂ ਧਮ੍ਮੋ, ਹਿਤਾਧਿਗਮਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਅਧਿਗਤਹਿਤੋ ਚਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਤਦਨਨ੍ਤਰਂ ਸਙ੍ਘੋ ਵੁਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਗਤਨਯੇਨ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਬੁਦ੍ਧਰਤਨਪਣਾਮਞ੍ਚ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਕੇਵਲਪਣਾਮਤੋ ਥੋਮਨਾਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੋਵਸਾਤਿਸਯੋਤਿ "**ਕਰੁਣਾਸੀਤਲਹਦਯ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਪਦੇਹਿ ਥੋਮਨਾਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਥੋਮਨਾਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੇਨ ਹਿ ਪਣਾਮੇਨ ਸਤ੍ਥੁ ਗੁਣਾਤਿਸਯਯੋਗੋ, ਤਤੋ ਚਸ੍ਸ ਅਨੁਤ੍ਤਰਵਨ੍ਦਨੀਯਭਾਵੋ, ਤੇਨ ਚ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਣਾਮਸ੍ਸ ਖੇਤ੍ਤਙ੍ਗਤਭਾਵੋ, ਤੇਨ ਚਸ੍ਸ ਖੇਤ੍ਤਙ੍ਗਤਸ੍ਸ ਪਣਾਮਸ੍ਸ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭਾਵੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ। ਥੋਮਨਾਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਤਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਯਸ੍ਸਾ ਸਂਵਣ੍ਣਨਂ ਕਤ੍ਤੁਕਾਮੋ, ਸਾ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਦੇਸਨਾ ਕਰੁਣਾਪਞ੍ਞਾਪ੍ਪਧਾਨਾਯੇਵ, ਨ ਵਿਨਯਦੇਸਨਾ ਵਿਯ ਕਰੁਣਾਪ੍ਪਧਾਨਾ, ਨਾਪਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ ਵਿਯ ਪਞ੍ਞਾਪ੍ਪਧਾਨਾਤਿ ਤਦੁਭਯਪ੍ਪਧਾਨਮੇਵ ਥੋਮਨਮਾਰਭਤਿ। ਏਸਾ ਹਿ ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਪਕਤਿ, ਯਦਿਦਂ ਆਰਮ੍ਭਾਨੁਰੂਪਥੋਮਨਾ। ਤੇਨੇਵ ਚ ਵਿਨਯਦੇਸਨਾਯ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਰਮ੍ਭੇ ''ਯੋ ਕਪ੍ਪਕੋਟੀਹਿਪਿ...ਪੇ॰... ਮਹਾਕਾਰੁਣਿਕਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸਾ''ਤਿ (ਪਾਰਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਗਨ੍ਥਾਰਮ੍ਭਕਥਾ) ਕਰੁਣਾਪ੍ਪਧਾਨਂ, ਅਭਿਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਯ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਰਮ੍ਭੇ ''ਕਰੁਣਾ ਵਿਯ...ਪੇ॰... ਯਥਾਰੁਚੀ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧) ਪਞ੍ਞਾਪ੍ਪਧਾਨਞ੍ਚ ਥੋਮਨਮਾਰਦ੍ਧਂ। ਵਿਨਯਦੇਸਨਾ ਹਿ ਆਸਯਾਦਿਨਿਰਪੇਕ੍ਖਕੇਵਲਕਰੁਣਾਯ ਪਾਕਤਿਕਸਤ੍ਤੇਨਾਪਿ ਅਸੋਤਬ੍ਬਾਰਹਂ ਸੁਣਨ੍ਤੋ, ਅਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਾਰਹਂ ਪੁਚ੍ਛਨ੍ਤੋ, ਅਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਹਞ੍ਚ ਵਦਨ੍ਤੋ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਂ ਪਞ੍ਞਪੇਸੀਤਿ ਕਰੁਣਾਪ੍ਪਧਾਨਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਉਕ੍ਕਂਸਪਰਿਯਨ੍ਤਗਤਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪੋਪਿ ਭਗਵਾ ਲੋਕਿਯਸਾਧੁਜਨੇਹਿਪਿ ਪਰਿਹਰਿਤਬ੍ਬਾਨਿ ''ਸਿਖਰਣੀ, ਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨਾ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਾਨਿ, (ਪਾਰਾ॰ ੧੮੫) ਯਥਾਪਰਾਧਞ੍ਚ ਗਰਹਵਚਨਾਨਿ ਮਹਾਕਰੁਣਾਸਞ੍ਚੋਦਿਤਮਾਨਸੋ ਮਹਾਪਰਿਸਮਜ੍ਝੇ ਅਭਾਸਿ, ਤਂਤਂਸਿਕ੍ਖਾਪਦਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਕਾਰਣਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਚ ਵੇਰਞ੍ਜਾਦੀਸੁ ਸਾਰੀਰਿਕਂ ਖੇਦਮਨੁਭੋਸਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਭੂਮਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਸਮਯਨ੍ਤਰਕਥਾਨਂ ਵਿਯ ਵਿਨਯਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾਪਿ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਕਾ ਪਞ੍ਞਾ ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣਤਾਯ ਅਤਿਸਯਕਿਚ੍ਚਵਤੀ, ਕਰੁਣਾਯ ਕਿਚ੍ਚਂ ਪਨ ਤਤੋਪਿ ਅਧਿਕਨ੍ਤਿ ਵਿਨਯਦੇਸਨਾਯ ਕਰੁਣਾਪ੍ਪਧਾਨਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਕਰੁਣਾਬਜਾਪਾਰਾਧਿਕਤਾਯ ਹਿ ਦੇਸਨਾਯ ਕਰੁਣਾਪਧਾਨਤਾ, ਅਭਿਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ ਪਨ ਕੇਵਲਪਞ੍ਞਾਪ੍ਪਧਾਨਾ ਪਰਮਤ੍ਥਧਮ੍ਮਾਨਂ ਯਥਾਸਭਾਵਪਟਿਵੇਧਸਮਤ੍ਥਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਤਤ੍ਥ ਸਾਤਿਸਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ। ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਦੇਸਨਾ ਪਨ ਕਰੁਣਾਪਞ੍ਞਾਪ੍ਪਧਾਨਾ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਆਸਯਾਨੁਸਯਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਚਰਿਤਾਦਿਭੇਦਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨਸਮਤ੍ਥਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਚ ਮਹਾਕਰੁਣਾਯ ਤਤ੍ਥ ਸਾਤਿਸਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ। ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਦੇਸਨਾਯ ਹਿ ਮਹਾਕਰੁਣਾਯ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਬਹੁਲੋ ਵਿਨੇਯਜਸਨ੍ਤਾਨੇ ਤਦਜ੍ਝਾਸਯਾਨੁਲੋਮੇਨ ਗਮ੍ਭੀਰਮਤ੍ਥਪਦਂ ਪਤਿਟ੍ਠਪੇਸਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਆਰਮ੍ਭਾਨੁਰੂਪਂ ਕਰੁਣਾਪਞ੍ਞਾਪ੍ਪਧਾਨਮੇਵ ਥੋਮਨਂ ਕਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ, ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਸਮੁਦਾਯਤ੍ਥੋ।

ਅਯਂ ਪਨ ਅਵਯਵਤ੍ਥੋ – ਕਿਰਤੀਤਿ **ਕਰੁਣਾ,** ਪਰਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਕ੍ਖਿਪਤਿ ਪਚ੍ਚਯਵੇਕਲ੍ਲਕਰਣੇਨ ਅਪਨੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਦੁਕ੍ਖਿਤੇਸੁ ਵਾ ਕਿਰਿਯਤਿ ਪਸਾਰਿਯਤੀਤਿ **ਕਰੁਣਾ।** ਅਥ ਵਾ ਕਿਣਾਤੀਤਿ **ਕਰੁਣਾ,** ਪਰਦੁਕ੍ਖੇ ਸਤਿ ਕਾਰੁਣਿਕਂ ਹਿਂਸਤਿ ਵਿਬਾਧਤਿ, ਪਰਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਵਿਨਾਸੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪਰਦੁਕ੍ਖੇ ਸਤਿ ਸਾਧੂਨਂ ਕਮ੍ਪਨਂ ਹਦਯਖੇਦਂ ਕਰੋਤੀਤਿ ਵਾ **ਕਰੁਣਾ।** ਅਥ ਵਾ ਕਮਿਤਿ ਸੁਖਂ, ਤਂ ਰੁਨ੍ਧਤੀਤਿ **ਕਰੁਣਾ।** ਏਸਾ ਹਿ ਪਰਦੁਕ੍ਖਾਪਨਯਨਕਾਮਤਾਲਕ੍ਖਣਾ ਅਤ੍ਤਸੁਖਨਿਰਪੇਕ੍ਖਤਾਯ ਕਾਰੁਣਿਕਾਨਂ ਸੁਖਂ ਰੁਨ੍ਧਤਿ ਵਿਬਨ੍ਧਤੀਤਿ, ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਸਦ੍ਦਸਤ੍ਥਾਨੁਸਾਰੇਨ ਪਦਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਉਣ੍ਹਾਭਿਤਤ੍ਤੇਹਿ ਸੇਵੀਯਤੀਤਿ ਸੀਤਂ, ਉਣ੍ਹਾਭਿਸਮਨਂ। ਤਂ

ਲਾਤਿ ਗਣ੍ਹਾਤੀਤਿ **ਸੀਤਲਂ**, ''ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਾ ਤੇ ਖਿਪਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਹਦਯਂ ਵਾ ਤੇ ਫਾਲੇਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੪੬; ਸੁ॰ ਨਿ॰ ਆਲਵਕਸੁਤ੍ਤ) ਏਤ੍ਥ ਉਰੋ ''ਹਦਯ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ''ਵਕ੍ਕਂ ਹਦਯ''ਨ੍ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੧੦; ੨.੧੧੪; ੩.੧੫੪) ਏਤ੍ਥ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁ, ''ਹਦਯਾ ਹਦਯਂ ਮਞ੍ਞੇ ਅਞ੍ਞਾਯ ਤਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੬੩) ਏਤ੍ਥ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਇਧਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਮੇਵ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਟ੍ਠੇਨ **ਹਦਯਂ**। ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਭਾਵਂ ਵਾ ਹਰਤੀਤਿ **ਹਦਯਂ**, ਰ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਦ-ਕਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾਤਿ ਨੇਰੁਤ੍ਤਿਕਾ। ਕਰੁਣਾਯ ਸੀਤਲਂ ਹਦਯਮਸ੍ਸਾਤਿ ਕਰੁਣਾਸੀਤਲਹਦਯੋ, ਤਂ **ਕਰੁਣਾਸੀਤਲਹਦਯਂ**।

ਕਾਮਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਪਰੇਸਂ ਹਿਤੋਪਸਂਹਾਰਸੁਖਾਦਿਅਪਰਿਹਾਨਿਜ੍ਝਾਨਸਭਾਵਤਾਯ, ਬ੍ਯਾਪਾਦਾਦੀਨਂ ਉਜੁਵਿਪਚ੍ਚਨੀਕਤਾਯ ਚ ਸਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਗਤਸਨ੍ਤਾਪਵਿਚ੍ਛੇਦਨਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਮੇਤ੍ਤਾਮੁਦਿਤਾਨਮ੍ਪਿ ਚਿਤ੍ਤਸੀਤਲਭਾਵਕਾਰਣਤਾ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ, ਤਥਾਪਿ ਪਰਦੁਕ੍ਖਾਪਨਯਨਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਪਰੂਪਤਾਪਾਸਹਨਰਸਾ ਅਵਿਹਿਂਸਾਭੂਤਾ ਕਰੁਣਾਵ ਵਿਸੇਸੇਨ ਭਗਵਤੋ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ ਵਿਯ ਸੀਤਿਭਾਵਨਿਮਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸਾਯੇਵ ਚਿਤ੍ਤਸੀਤਲਭਾਵਕਾਰਣਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਕਰੁਣਾਮੁਖੇਨ ਵਾ ਮੇਤ੍ਤਾਮੁਦਿਤਾਨਮ੍ਪਿ ਹਦਯਸੀਤਲਭਾਵਕਾਰਣਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਨ ਹਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਨਿਰਵਸੇਸਤ੍ਥੋ ਉਪਦਿਸੀਯਤਿ, ਪਧਾਨਸਹਚਰਣਾਵਿਨਾਭਾਵਾਦਿਨਯੇਹਿਪਿ ਯਥਾਲਬ੍ਭਮਾਨਂ ਗਯ੍ਹਮਾਨਤ੍ਤਾ। ਅਪਿਚੇਤ੍ਥ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਞਾਣਸ੍ਸ ਛਅਸਾਧਾਰਣਞਾਣਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤਾਯ ਅਸਾਧਾਰਣਞਾਣਵਿਸੇਸਨਿਬਨ੍ਧਨਭੂਤਾ ਸਾਤਿਸਯਂ, ਨਿਰਵਸੇਸਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਯ ਸਵਿਸਯਬ੍ਯਾਪਿਤਾਯ ਮਹਾਕਰੁਣਾਭਾਵਮੁਪਗਤਾ ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣਸਾਤਿਸਯਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਕਰੁਣਾਵ ਹਦਯਸੀਤਲਤ੍ਤਹੇਤੁਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਅਥ ਵਾ ਸਤਿਪਿ ਮੇਤ੍ਤਾਮੁਦਿਤਾਨਂ ਪਰੇਸਂ ਹਿਤੋਪਸਂਹਾਰਸੁਖਾਦਿਅਪਰਿਹਾਨਿਜ੍ਝਾਨਸਭਾਵਤਾਯ ਸਾਤਿਸਯੇ ਹਦਯਸੀਤਲਭਾਵਨਿਬਨ੍ਧਨਤ੍ਤੇ ਸਕਲਬੁਦ੍ਧਗੁਣਵਿਸੇਸਕਾਰਣਤਾਯ ਤਾਸਮ੍ਪਿ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਕਰੁਣਾਯ ਏਵ ਹਦਯਸੀਤਲਭਾਵਕਾਰਣਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਕਰੁਣਾਨਿਦਾਨਾ ਹਿ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣਾ। ਕਰੁਣਾਨੁਭਾਵਨਿਬ੍ਬਾਪਿਯਮਾਨਸਂਸਾਰਦੁਕ੍ਖਸਨ੍ਤਾਪਸ੍ਸ ਹਿ ਭਗਵਤੋ ਪਰਦੁਕ੍ਖਾਪਨਯਨਕਾਮਤਾਯ ਅਨੇਕਾਨਿਪਿ ਕਪ੍ਪਾਨਮਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯਾਨਿ ਅਕਿਲਨ੍ਤਰੂਪਸ੍ਸੇਵ ਨਿਰਵਸੇਸਬੁਦ੍ਧਕਰਧਮ੍ਮਸਮ੍ਭਰਣਨਿਰਤਸ੍ਸ ਸਮਧਿਗਤਧਮ੍ਮਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਸ੍ਸ ਚ ਸਨ੍ਨਿਹਿਤੇਸੁਪਿ ਸਤ੍ਤਸਙ੍ਘਾਤਸਮੁਪਨੀਤਹਦਯੂਪਤਾਪਨਿਮਿਤ੍ਤੇਸੁ ਨ ਈਸਕਮ੍ਪਿ ਚਿਤ੍ਤਸੀਤਿਭਾਵਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਮਹੋਸੀਤਿ। ਤੀਸੁ ਚੇਤ੍ਥ ਵਿਕਪ੍ਪੇਸੁ ਪਠਮੇ ਵਿਕਪ੍ਪੇ ਅਵਿਸੇਸਭੂਤਾ ਬੁਦ੍ਧਭੂਮਿਗਤਾ, ਦੁਤਿਯੇ ਤਥੇਵ ਮਹਾਕਰੁਣਾਭਾਵੂਪਗਤਾ, ਤਤਿਯੇ ਪਠਮਾਭਿਨੀਹਾਰਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਤੀਸੁਪਿ ਅਵਤ੍ਥਾਸੁ ਪਵਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤੋ ਕਰੁਣਾ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਪਜਾਨਾਤੀਤਿ **ਪਞ੍ਞਾ**, ਯਥਾਸਭਾਵਂ ਪਕਾਰੇਹਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪਞ੍ਞਪੇਤੀਤਿ ਵਾ **ਪਞ੍ਞਾ**, ਤਂ ਤਦਤ੍ਥਂ ਪਾਕਟਂ ਕਰੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਾਯੇਵ ਞੇਯ੍ਯਾਵਰਣਪ੍ਪਹਾਨਤੋ ਪਕਾਰੇਹਿ ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਜੋਤਨਟ੍ਠੇਨ ਪਜ੍ਜੋਤੋਤਿ **ਪਞ੍ਞਾਪਜ੍ਜੋਤੋ**। ਪਞ੍ਞਵਤੋ ਹਿ ਏਕਪਲ੍ਲਙ੍ਕੇਨਪਿ ਨਿਸਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਦਸਸਹਸ੍ਸਿਲੋਕਧਾਤੁ ਏਕਪਜ੍ਜੋਤਾ ਹੋਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ ਭਗਵਤਾ ''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਜ੍ਜੋਤਾ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਚਨ੍ਦਪਜ੍ਜੋਤੋ, ਸੂਰਿਯਪਜ੍ਜੋਤੋ, ਅਗ੍ਗਿਪਜ੍ਜੋਤੋ, ਪਞ੍ਞਾਪਜ੍ਜੋਤੋ, ਇਮੇ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪਜ੍ਜੋਤਾ। ਏਤਦਗ੍ਗਂ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਪਜ੍ਜੋਤਾਨਂ ਯਦਿਦਂ ਪਞ੍ਞਾਪਜ੍ਜੋਤੋ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੧੪੫)। ਤੇਨ ਵਿਹਤੋ ਵਿਸੇਸੇਨ ਸਮੁਗ੍ਘਾਟਿਤੋਤਿ **ਪਞ੍ਞਾਪਜ੍ਜੋਤਵਿਹਤੋ**, ਵਿਸੇਸਤਾ ਚੇਤ੍ਥ ਉਪਰਿ ਆਵਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਮੁਯ੍ਹਨ੍ਤਿ ਤੇਨ, ਸਯਂ ਵਾ ਮੁਯ੍ਹਤਿ, ਮੁਯ੍ਹਨਮਤ੍ਤਮੇਵ ਵਾ ਤਨ੍ਤਿ **ਮੋਹੋ**, ਅਵਿਜ੍ਜਾ। ਸ੍ਵੇਵ ਵਿਸਯਸਭਾਵਪਟਿਚ੍ਛਾਦਨਤੋ ਅਨ੍ਧਕਾਰਸਰਿਕ੍ਖਤਾਯ ਤਮੋ ਵਿਯਾਤਿ **ਮੋਹਤਮੋ**। ਸਤਿਪਿ ਤਮਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਦਿਸਕਪ੍ਪਨਮਨ੍ਤਰੇਨ ਅਵਿਜ੍ਜਾਵਾਚਕਤ੍ਤੇ ਮੋਹਸਦ੍ਦਸਨ੍ਨਿਧਾਨੇਨ ਤਬ੍ਬਿਸੇਸਕਤਾਵੇਤ੍ਥ ਯੁਤ੍ਤਾਤਿ ਸਦਿਸਕਪ੍ਪਨਾ। ਪਞ੍ਞਾਪਜ੍ਜੋਤਵਿਹਤੋ ਮੋਹਤਮੋ ਯਸ੍ਸਾਤਿ ਪਞ੍ਞਾਪਜ੍ਜੋਤਵਿਹਤਮੋਹਤਮੋ, ਤਂ **ਪਞ੍ਞਾਪਜ੍ਜੋਤਵਿਹਤਮੋਹਤਮਂ**।

ਨਨੁ ਚ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਖੀਣਾਸਵਾਨਂ ਪਞ੍ਞਾਪਜ੍ਜੋਤੇਨ ਅਵਿਜ੍ਜਨ੍ਧਕਾਰਹਤਤਾ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਅਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣਾਵਿਸੇਸਗੁਣੇਨ ਭਗਵਤੋ ਥੋਮਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ? ਸਵਾਸਨਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣਵਿਸੇਸਤਾਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਹਿ ਖੀਣਾਸਵਾਨਂ ਪਞ੍ਞਾਪਜ੍ਜੋਤਹਤਾਵਿਜ੍ਜਨ੍ਧਕਾਰਤ੍ਤੇਪਿ ਸਤਿ ਸਦ੍ਧਾਧਿਮੁਤ੍ਤੇਹਿ ਵਿਯ ਦਿਟ੍ਠਿਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨਂ ਸਾਵਕਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧੇਹਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਸਵਾਸਨਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਕਿਲੇਸਪ੍ਪਹਾਨਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸੋ ਵਿਜ੍ਜਤੇਵਾਤਿ। ਅਥ ਵਾ

ਪਰੋਪਦੇਸਮਨ੍ਤਰੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਂ ਅਵਿਜ੍ਜਨ੍ਧਕਾਰਵਿਗਮਸ੍ਸ ਨਿਪ੍ਫਾਦਿਤਤ੍ਤਾ (ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਤ੍ਤਾ ਮ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੧), ਤਤ੍ਥ ਚ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਾਯ ਬਲੇਸੁ ਚ ਵਸੀਭਾਵਸ੍ਸ ਸਮਧਿਗਤਤ੍ਤਾ, ਪਰਸਨ੍ਤਤਿਯਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਤਿਸਯਾਨੁਭਾਵੇਨ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਤਤ੍ਤਾ, ਭਗਵਾਯੇਵ ਵਿਸੇਸਤੋ ਪਞ੍ਞਾਪਜ੍ਜੋਤਵਿਹਤਮੋਹਤਮਭਾਵੇਨ ਥੋਮੇਤਬ੍ਬੋਤਿ। ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਵਿਕਪ੍ਪੇ ਪਞ੍ਞਾਪਜ੍ਜੋਤਪਦੇਨ ਸਸਨ੍ਤਾਨਗਤਮੋਹਵਿਧਮਨਾ ਪਟਿਵੇਧਪਞ੍ਞਾ ਚੇਵ ਪਰਸਨ੍ਤਾਨਗਤਮੋਹਵਿਧਮਨਾ ਦੇਸਨਾਪਞ੍ਞਾ ਚ ਸਾਮਞ੍ਞਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ, ਏਕਸੇਸਨਯੇਨ ਵਾ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ। ਨ ਤੁ ਪੁਰਿਮਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਥਵਿਕਪ੍ਪੇ ਵਿਯ ਪਟਿਵੇਧਪਞ੍ਞਾਯੇਵਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਅਪਰੋ ਨਯੋ – ਭਗਵਤੋ ਞਾਣਸ੍ਸ ਞੇਯ੍ਯਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕਤ੍ਤਾ ਸਕਲਞੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਸਭਾਵਾਵਬੋਧਨਸਮਤ੍ਥੇਨ ਅਨਾਵਰਣਞਾਣਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਪਞ੍ਞਾਪਜ੍ਜੋਤੇਨ ਸਕਲਞੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਸਭਾਵਚ੍ਛਾਦਕਮੋਹਤਮਸ੍ਸ ਵਿਹਤਤ੍ਤਾ ਅਨਾਵਰਣਞਾਣਭੂਤੇਨ ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣਪਞ੍ਞਾਪਜ੍ਜੋਤਵਿਹਤਮੋਹਤਮਭਾਵੇਨ ਭਗਵਤੋ ਥੋਮਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਅਤ੍ਥਵਿਕਪ੍ਪੇ ਮੋਹਤਮਵਿਧਮਨਨ੍ਤੇ ਅਧਿਗਤਤ੍ਤਾ ਅਨਾਵਰਣਞਾਣਂ ਕਾਰਣੂਪਚਾਰੇਨ ਸਕਸਨ੍ਤਾਨੇ ਮੋਹਤਮਵਿਧਮਨਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਭਿਨੀਹਾਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਵਾਸਨਪ੍ਪਹਾਨਮੇਵ ਹਿ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਞੇਯ੍ਯਾਵਰਣਪ੍ਪਹਾਨਨ੍ਤਿ, ਪਰਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪਨ ਮੋਹਤਮਵਿਧਮਨਸ੍ਸ ਕਾਰਣਭਾਵਤੋ ਫਲੂਪਚਾਰੇਨ ਅਨਾਵਰਣਞਾਣਮੇਵ ਮੋਹਤਮਵਿਧਮਨਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਅਨਾਵਰਣਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਮੇਵ, ਯੇਨ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਨਿ ਕਰੋਤਿ। ਤਦਿਦਞ੍ਹਿ ਞਾਣਦ੍ਵਯਂ ਅਤ੍ਥਤੋ ਏਕਮੇਵ। ਅਨਵਸੇਸਸਙ੍ਖਤਾਸਙ੍ਖਤਸਮ੍ਮੁਤਿਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਤਾਯ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਂ ਤਤ੍ਥਾਵਰਣਾਭਾਵਤੋ ਨਿਸ੍ਸਙ੍ਗਚਾਰਮੁਪਾਦਾਯ ਅਨਾਵਰਣਞਾਣਨ੍ਤਿ, ਵਿਸਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਮੁਖੇਨ ਪਨ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਅਸਾਧਾਰਣਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਦ੍ਵਿਧਾ ਕਤ੍ਵਾ ਛਲਾਸਾਧਾਰਣਞਾਣਭੇਦੇ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਕਿਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਕਾਰਣਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮੁਗ੍ਘਾਤੋਯੇਵੇਕੋ ਪਹਾਨਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਭਗਵਤੋ ਥੋਮਨਾਯ ਗਯ੍ਹਤਿ, ਨ ਪਨ ਸਾਤਿਸਯਂ ਨਿਰਵਸੇਸਕਿਲੇਸਪ੍ਪਹਾਨਨ੍ਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਤਪ੍ਪਹਾਨਵਚਨੇਨੇਵ ਹਿ ਤਦੇਕਟ੍ਠਤਾਯ ਸਕਲਸਂਕਿਲੇਸਸਮੁਗ੍ਘਾਤਸ੍ਸ ਜੋਤਿਤਭਾਵਤੋ ਨਿਰਵਸੇਸਕਿਲੇਸਪ੍ਪਹਾਨਮੇਤ੍ਥ ਗਯ੍ਹਤਿ। ਨ ਹਿ ਸੋ ਸਂਕਿਲੇਸੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਨਿਰਵਸੇਸਾਵਿਜ੍ਜਾਸਮੁਗ੍ਘਾਤਨੇਨ ਨ ਪਹੀਯਤੀਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਸਕਲਕੁਸਲਧਮ੍ਮੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ, ਸਂਸਾਰਨਿਵਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਵਿਜ੍ਜਾ ਵਿਯ ਨਿਰਵਸੇਸਾਕੁਸਲਧਮ੍ਮੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ, ਸਂਸਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯੇਵ ਪਧਾਨਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਤਬ੍ਬਿਘਾਤਵਚਨੇਨੇਵ ਸਕਲਸਂਕਿਲੇਸਸਮੁਗ੍ਘਾਤਵਚਨਸਿਦ੍ਧਿਤੋ ਸੋਯੇਵੇਕੋ ਗਯ੍ਹਤੀਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਸਕਲਸਂਕਿਲੇਸਧਮ੍ਮਾਨਂ ਮੁਦ੍ਧਭੂਤਤ੍ਤਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਤਂ ਸਮੁਗ੍ਘਾਤੋਯੇਵੇਕੋ ਗਯ੍ਹਤਿ। ਯਥਾਹ –

‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਮੁਦ੍ਧਾਤਿ ਜਾਨਾਹਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਮੁਦ੍ਧਾਧਿਪਾਤਿਨੀ।
ਸਦ੍ਧਾਸਤਿਸਮਾਧੀਹਿ, ਛਨ੍ਦਵੀਰਿਯੇਨ ਸਂਯੁਤਾ’’ਤਿ॥ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੧੦੩੨; ਚੂਲ਼॰ ਨਿ॰ ੫੧)।

ਸਨਰਾਮਰਲੋਕਗਰੁਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਪਠਮਪਕਤਿਯਾ ਅਵਿਭਾਗੇਨ ਸਤ੍ਤੋਪਿ ਨਰੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਇਧ ਪਨ ਦੁਤਿਯਪਕਤਿਯਾ ਮਨੁਜਪੁਰਿਸੋਯੇਵ, ਇਤਰਥਾ ਲੋਕਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾ ਸਿਯਾ। ‘‘ਯਥਾ ਹਿ ਪਠਮਪਕਤਿਭੂਤੋ ਸਤ੍ਤੋ ਇਤਰਾਯ ਪਕਤਿਯਾ ਸੇਟ੍ਠਟ੍ਠੇਨ ਪੁਰੇ ਉਚ੍ਚਟ੍ਠਾਨੇ ਸੇਤਿ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ **ਪੁਰਿਸੋ**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵਂ ਜੇਟ੍ਠਭਾਵਂ ਨੇਤੀਤਿ **ਨਰੋ**ਤਿ। ਪੁਤ੍ਤਭਾਤੁਭੂਤੋਪਿ ਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਮਾਤੁਜੇਟ੍ਠਭਗਿਨੀਨਂ ਪਿਤੁਟ੍ਠਾਨੇ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਪਗੇਵ ਭਤ੍ਤੁਭੂਤੋ ਇਤਰਾਸ’’ਨ੍ਤਿ (ਵਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੪੩-੪੬) ਨਾਵਾਵਿਮਾਨਵਣ੍ਣਨਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਕਸੇਸਪ੍ਪਕਪ੍ਪਨੇਨ ਪੁਥੁਵਚਨਨ੍ਤਵਿਗ੍ਗਹੇਨ ਵਾ ਨਰਾ, ਮਰਣਂ ਮਰੋ, ਸੋ ਨਤ੍ਥਿ ਯੇਸਨ੍ਤਿ **ਅਮਰਾ,** ਸਹ ਨਰੇਹਿ, ਅਮਰੇਹਿ ਚਾਤਿ **ਸਨਰਾਮਰੋ।**ਗਰਤਿ ਉਗ੍ਗਚ੍ਛਤਿ ਉਗ੍ਗਤੋ ਪਾਕਟੋ ਭਵਤੀਤਿ **ਗਰੁ,** ਗਰਸਦ੍ਦੋ ਹਿ ਉਗ੍ਗਮੇ। ਅਪਿਚ ਪਾਸਾਣਚ੍ਛਤ੍ਤਂ ਵਿਯ ਭਾਰਿਯਟ੍ਠੇਨ ‘‘ਗਰੂ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਮਾਤਾਪਿਤਾਚਰਿਯੇਸੁ , ਦੁਜ੍ਜਰੇ ਅਲਹੁਮ੍ਹਿ ਚ।
ਮਹਨ੍ਤੇ ਚੁਗ੍ਗਤੇ ਚੇਵ, ਨਿਛੇਕਾਦਿਕਰੇਸੁ ਚ।
ਤਥਾ ਵਣ੍ਣਵਿਸੇਸੇਸੁ, **ਗਰੁ**ਸਦ੍ਦੋ ਪਵਤ੍ਤਤਿ॥

ਇਧ ਪਨ ਸਬ੍ਬਲੋਕਾਚਰਿਯੇ ਤਥਾਗਤੇ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਗਰੁ, ਗੁਰੂਤਿ ਚ ਦ੍ਵਿਧਾ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਭਾਰਿਯਵਾਚਕਤ੍ਤੇ ਗਰੁਸਦ੍ਦੋ, ਆਚਰਿਯਵਾਚਕਤ੍ਤੇ ਤੁ ਗੁਰੁਸਦ੍ਦੋ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤੰ ਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ। ਪਾਲਿਵਿਸਯੇ ਹਿ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਨਮਤ੍ਥਾਨੰ ਵਾਚਕਤ੍ਤੇ ਗਰੁਸਦ੍ਦੋਯੇਵਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ ਅਕਾਰਸ੍ਸ ਆਕਾਰਭਾਵੇਨ ''ਗਾਰਵ''ਨ੍ਤਿ ਤਦ੍ਧਿਤਨ੍ਤਪਦਸ੍ਸ ਸਵੁਦ੍ਧਿਕਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਤੋ। ਸਕ੍ਕਤਭਾਸਾਵਿਸਯੇ ਪਨ ਗੁਰੁਸਦ੍ਦੋਯੇਵਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ ਉਕਾਰਸ੍ਸ ਵੁਦ੍ਧਿਭਾਵੇਨ ਅਵ੍ਵਥਾ ਤਦ੍ਧਿਤਨ੍ਤਪਦਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਤੋਤਿ। ਸਨਰਾਮਰੋ ਚ ਸੋ ਲੋਕੋ ਚਾਤਿ ਸਨਰਾਮਰਲੋਕੋ, ਤਸ੍ਸ ਗਰੂਤਿ ਤਥਾ, ਤੰ **ਸਨਰਾਮਰਲੋਕਗਰੁੰ। "ਸਨਰਮਰੂਲੋਕਗਰੁ**"ਨ੍ਤਿਪਿ ਪਠਨ੍ਤਿ, ਤਦਪਿ ਅਰਿਯਾਗਾਥਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣਤੋ, ਅਤ੍ਥਤੋ ਚ ਯੁਤ੍ਤਮੇਵ। ਅਤ੍ਥਤੋ ਹਿ ਦੀਘਾਯੁਕਾਪਿ ਸਮਾਨਾ ਯਥਾਪਰਿਚ੍ਛੇਦੰ ਮਰਣਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਮਰੂਤਿ ਦੇਵਾ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਏਤੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਵਿਯ ਤਦਵਸਿਟ੍ਠਸਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਯਥਾਰਹੰ ਗੁਣਵਿਸੇਸਾਵਹਤਾਯ ਭਗਵਤੋ ਉਪਕਾਰਕਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਨਨੁ ਚੇਤ੍ਥ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾ ਪਧਾਨਭੂਤਾ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਤੇਸੰ ਅਪ੍ਪਧਾਨਤਾ ਨਿਦ੍ਦਿਸੀਯਤੀਤਿ? ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਧਾਨਤਾਯ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ। ਅਵ੍ਵੋ ਹਿ ਸਦ੍ਦਕ੍ਕਮੋ, ਅਵ੍ਵੋ ਅਤ੍ਥਕ੍ਕਮੋਤਿ ਸਦ੍ਦਕ੍ਕਮਾਨੁਸਾਰੇਨ ਪਧਾਨਾਪਧਾਨਭਾਵੋ ਨ ਚੋਦੇਤਬ੍ਬੋ। ਏਦਿਸੇਸੁ ਹਿ ਸਮਾਸਪਦੇਸੁ ਪਧਾਨਮ੍ਪਿ ਅਪ੍ਪਧਾਨੰ ਵਿਯ ਨਿਦ੍ਦਿਸੀਯਤਿ ਯਥਾ ਤੰ ''ਸਰਾਜਿਕਾਯ ਪਰਿਸਾਯਾ''ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਤੋਵ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬੋ, ਨ ਬਜਵ੍ਜਨਮਤ੍ਤੇਨ। ਯਥਾਹੁ ਪੋਰਾਣਾ –

''ਅਤ੍ਥਵ੍ਹਿ ਨਾਥੋ ਸਰਣੰ ਅਵੋਚ,
ਨ ਬਜਵ੍ਜਨੰ ਲੋਕਹਿਤੋ ਮਹੇਸਿ॥
ਤਸ੍ਮਾ ਅਕਤ੍ਵਾ ਰਤਿਮਕ੍ਖਰੇਸੁ,
ਅਤ੍ਥੇ ਨਿਵੇਸੇਯਜ ਮਤਿੰ ਮਤਿਮਾ''ਤਿ॥ (ਕਙ੍ਖਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਪਠਮਪਾਰਾਜਿਕਕਣ੍ਡਵਣ੍ਣਨਾ)।

ਕਾਮਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਸਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਭਾਜਨਵਸੇਨ ਤਿਵਿਧੋ ਲੋਕੋ, ਗਰੁਭਾਵਸ੍ਸ ਪਨ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ ਗਰੁਕਰਣਸਮਤ੍ਥਸ੍ਸੇਵ ਯੁਜ੍ਜਨਤੋ ਸਤ੍ਤਲੋਕਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। ਸੋ ਹਿ ਲੋਕੀਯਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪੁਵ੍ਵਾਪੁਵ੍ਵਾਨਿ , ਤਬ੍ਬਿਪਾਕੋ ਚਾਤਿ **ਲੋਕੋ,** ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੇ ਚ ਲੋਕਸਦ੍ਦਮਿਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਸਦ੍ਦਵਿਦੂ। ਅਮਰਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਉਪਪਤ੍ਤਿਦੇਵਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ। ਅਪਰੋ ਨਯੋ – ਸਮੂਹਤ੍ਥੋ ਏਤ੍ਥ ਲੋਕਸਦ੍ਦੋ ਸਮੁਦਾਯਵਸੇਨ ਲੋਕੀਯਤਿ ਪਵ੍ਵਾਪੀਯਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। ਸਹ ਨਰੇਹੀਤਿ **ਸਨਰਾ,** ਤੇਯੇਵ ਅਮਰਾਤਿ **ਸਨਰਾਮਰਾ,** ਤੇਸੰ ਲੋਕੋ ਤਥਾ, ਪੁਰਿਮਨਯੇਨੇਵ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ। ਅਮਰਸਦ੍ਦੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਉਪਪਤ੍ਤਿਦੇਵਾ ਵਿਯ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਦੇਵਾਪਿ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਨ੍ਤਿ। ਤੇਪਿ ਹਿ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਮਰਣਾਭਾਵਤੋ **ਅਮਰਾ।** ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਪਨ ਅਤ੍ਥਵਿਕਪ੍ਪੇ ਨਰਾਮਰਾਨਮੇਵ ਗਹਣੰ ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਨਿਦ੍ਦੇਸਵਸੇਨ ਯਥਾ ''ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨ''ਨ੍ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੫੭, ੨੫੫)। ਤਥਾ ਹਿ ਸਬ੍ਬਾਨਤ੍ਥਪਰਿਹਾਨਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾਯ ਨਿਰਵਸੇਸਹਿਤਸੁਖਵਿਧਾਨਤਪ੍ਪਰਾਯ ਨਿਰਤਿਸਯਾਯ ਪਯੋਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ, ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ ਪਜਾਯ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਮੁਪਕਾਰਿਤਾਯ ਅਪਰਿਮਿਤਨਿਰੁਪਮਪ੍ਪਭਾਵਗੁਣਸਮਙ੍ਗਿਤਾਯ ਚ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤੁਤ੍ਤਮੋ ਭਗਵਾ ਅਪਰਿਮਾਣਾਸੁ ਲੋਕਧਾਤੂਸੁ ਅਪਰਿਮਾਣਾਨੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਉਤ੍ਤਮਮਨਵ੍ਵਸਾਧਾਰਣੰ ਗਾਰਵਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ। ਕਾਮਞ੍ਚ ਇਤ੍ਥੀਨਮ੍ਪਿ ਤਥਾਉਪਕਾਰਤ੍ਤਾ ਭਗਵਾ ਗਰੁਯੇਵ, ਪਧਾਨਭੂਤੰ ਪਨ ਲੋਕੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਪੁਰਿਸਲਿਙ੍ਗੇਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਨੇਰੁਤ੍ਤਿਕਾ ਪਨ ਅਵਿਸੇਸਨਿਚ੍ਛਿਤਟ੍ਠਾਨੇ ਤਥਾ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਮਿਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ''ਨਰਾ ਨਾਗਾ ਚ ਗਨ੍ਧਬ੍ਬਾ, ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾਨ ਪਕ੍ਕਮੁ''ਨ੍ਤਿ (ਅਪ॰ ੧.੧.੪੮)। ਤਥਾ ਚਾਹੁ –

''ਨਪੁਂਸਕੇਨ ਲਿਙ੍ਗੇਨ, ਸਦ੍ਦੋਦਾਹੁ ਪੁਮੇਨ ਵਾ।
ਨਿਦ੍ਦਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਞਾਤਬ੍ਬਮਵਿਸੇਸਵਿਨਿਚ੍ਛਿਤੇ''ਤਿ॥

ਵ**ਨ੍ਦੇ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ –

ਵਤ੍ਤਮਾਨਾਯ ਪਞ੍ਚਮਜੰ, ਸਤ੍ਤਮਜਞ੍ਚ ਵਿਭਤ੍ਤਿਯੰ।
ਏਤੇਸੁ ਤੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ, ਵ**ਨ੍ਦੇ**ਸਦ੍ਦੋ ਪਵਤ੍ਤਤਿ॥

ਇਧ ਪਨ ਵਤ੍ਤਮਾਨਾਯਂ ਅਞ੍ਞਾਸਮਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਚ ਉਤ੍ਤਮਪੁਰਿਸਵਸੇਨਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ ''ਅਹਂ ਵਨ੍ਦਾਮੀ''ਤਿ। ਨਮਨਥੁਤਿਯਤ੍ਥੇਸੁ ਚ ਵਨ੍ਦੁਮਿਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਆਚਰਿਯਾ, ਤੇਨ ਚ ਸੁਗਤਪਦਂ, ਨਾਥਪਦਂ ਵਾ ਅਜ੍ਝਾਹਰਿਤ੍ਵਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਸੋਭਨਂ ਗਤਂ ਗਮਨਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਸੁਗਤੋ।** ਗਮਨਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਕਾਯਗਮਨਂ, ਞਾਣਗਮਨਞ੍ਚ, ਕਾਯਗਮਨਮ੍ਪਿ ਵਿਨੇਯਜਨੋਪਸਙ੍ਕਮਨਂ, ਪਕਤਿਗਮਨਞ੍ਚਾਤਿ ਦੁਬ੍ਬਿਧਂ। ਭਗਵਤੋ ਹਿ ਵਿਨੇਯਜਨੋਪਸਙ੍ਕਮਨਂ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਤੇਸਂ ਹਿਤਸੁਖਨਿਪ੍ਫਾਦਨਤੋ ਸੋਭਨਂ, ਤਥਾ ਲਕ੍ਖਣਾਨੁਬਜਞ੍ਜਨਪਟਿਮਣ੍ਡਿਤਰੂਪਕਾਯਤਾਯ ਦੁਤਵਿਲਮ੍ਬਿਤਖਲਿਤਾਨੁਕਡ੍ਢਨਨਿਪ੍ਪੀਲ਼ਨੁਕ੍ਕੁਟਿਕ-ਕੁਟਿਲਾਕੁਲਤਾਦਿਦੋਸਰਹਿਤ- ਮਵਹਸਿਤਰਾਜਹਂਸ- ਵਸਭਵਾਰਣਮਿਗਰਾਜਗਮਨਂ ਪਕਤਿਗਮਨਞ੍ਚ, ਵਿਮਲਵਿਪੁਲਕਰੁਣਾਸਤਿਵੀਰਿਯਾਦਿਗੁਣਵਿਸੇਸਸਹਿਤਮ੍ਪਿ ਞਾਣਗਮਨਂ ਅਭਿਨੀਹਾਰਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਮਹਾਬੋਧਿ, ਤਾਵ ਨਿਰਵਜ੍ਜਤਾਯ ਸੋਭਨਮੇਵਾਤਿ। ਅਥ ਵਾ ''ਸਯਮ੍ਭੁਞਾਣੇਨ ਸਕਲਮ੍ਪਿ ਲੋਕਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਭਿਸਮਯਵਸੇਨ ਪਰਿਜਾਨਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾ ਗਤੋ ਅਵਗਤੋਤਿ **ਸੁਗਤੋ।** ਯੋ ਹਿ ਗਤਜਤ੍ਥੋ, ਸੋ ਬੁਦ੍ਧਯਤ੍ਥੋ। ਯੋ ਚ ਬੁਦ੍ਧਯਤ੍ਥੋ, ਸੋ ਗਤਜਤ੍ਥੋਤਿ। ਤਥਾ ਲੋਕਸਮੁਦਯਂ ਪਹਾਨਾਭਿਸਮਯਵਸੇਨ ਪਜਹਨ੍ਤੋ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਤਮਾਪਾਦੇਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾ ਗਤੋ ਅਤੀਤੋਤਿ **ਸੁਗਤੋ।** ਲੋਕਨਿਰੋਧਂ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਭਿਸਮਯਵਸੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਗਤੋ ਅਧਿਗਤੋਤਿ ਸੁਗਤੋ। ਲੋਕਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਭਾਵਨਾਭਿਸਮਯਵਸੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਗਤੋ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋਤਿ **ਸੁਗਤੋ,** ਅਯਞ੍ਚੇਤ੍ਥ 'ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੇਨ ਯੇ ਕਿਲੇਸਾ ਪਹੀਨਾ, ਤੇ ਕਿਲੇਸੇ ਨ ਪੁਨੇਤਿ ਨ ਪਚ੍ਚੇਤਿ ਨ ਪਚ੍ਚਾਗਚ੍ਛਤੀ'ਤਿ (ਮਹਾਨਿ॰ ੩੮; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ੨੭) **ਸੁਗਤੋ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਿਦ੍ਦੇਸਨਯੇਨ ਵਿਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ।

ਅਪਰੋ ਨਯੋ – ਸੁਨ੍ਦਰਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਂ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੇਵ ਵਾ ਗਤੋ ਅਧਿਗਤੋਤਿ **ਸੁਗਤੋ।** ਭੂਤਂ ਤਚ੍ਛਂ ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤਂ ਯਥਾਰਹਂ ਕਾਲਯੁਤ੍ਤਮੇਵ ਵਾਚਂ ਵਿਨੇਯਜਨਾਨਂ ਸਮ੍ਮਾ ਗਦਤੀਤਿ ਵਾ **ਸੁਗਤੋ,** ਦ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਤ-ਕਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ, ਤਂ **ਸੁਗਤਂ।** ਪੁਞ੍ਞਾਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਹਿ ਉਪਪਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ **ਗਤਿਯੋ,** ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵਵਿਸੇਸਾ। ਤਾ ਪਨ ਨਿਰਯਾਦਿਭੇਦੇਨ ਪਞ੍ਚਵਿਧਾ, ਸਕਲਸ੍ਸਾਪਿ ਭਵਗਾਮਿਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਾਧਿਗਮੇਨ ਅਵਿਪਾਕਾਰਹਭਾਵਕਰਣੇਨ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਚਹਿਪਿ ਤਾਹਿ ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਮੁਤ੍ਤੋਤਿ **ਗਤਿਵਿਮੁਤ੍ਤੋ।** ਉਦ੍ਧਮੁਦ੍ਧਭਵਗਾਮਿਨੋ ਹਿ ਦੇਵਾ ਤਂਤਂਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਦਾਨਕਾਲਾਨੁਰੂਪੇਨ ਤਤੋ ਤਤੋ ਭਵਤੋ ਮੁਤ੍ਤਾਪਿ ਮੁਤ੍ਤਮਤ੍ਤਾਵ, ਨ ਪਨ ਵਿਸਞ੍ਞੋਗਵਸੇਨ ਮੁਤ੍ਤਾ, ਗਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਚ ਤਂਤਂਭਵਗਾਮਿਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਅਨਿਵਤ੍ਤਿਤਤ੍ਤਾ, ਨ ਤਥਾ ਭਗਵਾ। ਭਗਵਾ ਪਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਮੁਤ੍ਤੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਨੇਨ ਭਗਵਤੋ ਕਤ੍ਥਚਿਪਿ ਗਤਿਯਾ ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਯਤੋ ਚ ਭਗਵਾ ''ਦੇਵਾਤਿਦੇਵੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ –

''ਯੇਨ ਦੇਵੂਪਪਤਜਸ੍ਸ, ਗਨ੍ਧਬ੍ਬੋ ਵਾ ਵਿਹਙ੍ਗਮੋ।
ਯਕ੍ਖਤ੍ਤਂ ਯੇਨ ਗਚ੍ਛੇਯਜਂ, ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਞ੍ਚ ਅਬ੍ਬਜੇ।
ਤੇ ਮਯ੍ਹਂ ਆਸਵਾ ਖੀਣਾ, ਵਿਦ੍ਧਸ੍ਤਾ ਵਿਨਲੀਕਤਾ''ਤਿ॥ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੩੬)।

ਤਂਤਂਗਤਿਸਂਵਤ੍ਤਨਕਾਨਞ੍ਹਿ ਕਮ੍ਮਕਿਲੇਸਾਨਂ ਮਹਾਬੋਧਿਮੂਲੇਯੇਵ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗੇਨ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਨਤ੍ਥਿ ਭਗਵਤੋ ਤਂਤਂਗਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤਾਤਿ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਮੇਵ ਭਗਵਾ ਸਬ੍ਬਭਵਯੋਨਿਗਤਿਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿਸਤ੍ਤਾਵਾਸਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯੇਹਿ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਕਾਮਂ ਸਉਪਾਦਿਸੇਸਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁਯਾ ਤਾਹਿ ਗਤੀਹਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ, ਏਸਾ ਪਨ ''ਪਞ੍ਞਾਪਜ੍ਜੋਤਵਿਹਤਮੋਹਤਮ''ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥੇਵਨ੍ਤੋਗਧਾਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਦੇਨ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁਯਾਵ ਥੋਮੇਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਅਤ੍ਤਹਿਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਪਰਹਿਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਦ੍ਵੀਹਾਕਾਰੇਹਿ ਭਗਵਤੋ ਥੋਮਨਾ ਕਤਾ ਹੋਤਿ। ਤੇਸੁ ਅਨਾਵਰਣਞਾਣਾਧਿਗਮੋ, ਸਹ ਵਾਸਨਾਯ ਕਿਲੇਸਾਨਮਚ੍ਚਨ੍ਤਪ੍ਪਹਾਨਂ, ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਨਿਬ੍ਬਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਚ ਅਤ੍ਤਹਿਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਨਾਮ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਾਦਿਨਿਰਪੇਕ੍ਖਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਸਬ੍ਬਦੁਕ੍ਖਨਿਯਜਾਨਿਕਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਪਯੋਗਤੋ ਦੇਵਦਤ੍ਤਾਦੀਸੁਪਿ ਵਿਰੁਦ੍ਧਸਤ੍ਤੇਸੁ ਨਿਚ੍ਚਂ ਹਿਤਜ੍ਝਾਸਯਤਾ, ਵਿਨੀਤਬ੍ਬਸਤ੍ਤਾਨਂ ਞਾਣਪਰਿਪਾਕਕਾਲਾਗਮਨਞ੍ਚ ਆਸਯਤੋ ਪਰਹਿਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਨਾਮ। ਸਾ ਪਨ ਆਸਯਪਯੋਗਤੋ ਦੁਵਿਧਾ, ਪਰਹਿਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਤਿਵਿਧਾ ਚ ਅਤ੍ਤਹਿਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਇਮਾਯ ਗਾਥਾਯ ਯਥਾਰਹਂ ਪਕਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ। ''ਕਰੁਣਾਸੀਤਲਹਦਯ''ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਏਤੇਨ ਆਸਯਤੋ ਪਰਹਿਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿ, ਸਮ੍ਮਾ ਗਦਨਤ੍ਥੇਨ ਸੁਗਤਸਦ੍ਦੇਨ ਪਯੋਗਤੋ ਪਰਹਿਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿ।

‘‘ਪਞ੍ਞਾਪਜ੍ਜੋਤਵਿਹਤਮੋਹਤਮਂ ਗਤਿਵਿਮੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਹਿ, ਚਤੁਸਚ੍ਚਪਟਿਵੇਧਤ੍ਥੇਨ ਚ ਸੁਗਤਸਦ੍ਦੇਨ ਤਿਵਿਧਾਪਿ ਅਤ੍ਤਹਿਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਅਵਸਿਟ੍ਠਟ੍ਠੇਨ ਪਨ ਤੇਨ, ‘‘ਸਨਰਾਮਰਲੋਕਗਰੁ’’ਨ੍ਤਿ ਚ ਏਤੇਨ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਅਤ੍ਤਹਿਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਪਰਹਿਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਚ ਪਕਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ।

ਅਥ ਵਾ ਹੇਤੁਫਲਸਤ੍ਤੂਪਕਾਰਵਸੇਨ ਤੀਹਾਕਾਰੇਹਿ ਥੋਮਨਾ ਕਤਾ। ਤਤ੍ਥ **ਹੇਤੁ** ਨਾਮ ਮਹਾਕਰੁਣਾਸਮਾਯੋਗੋ, ਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰਸਮ੍ਭਰਣਞ੍ਚ, ਤਦੁਭਯਮ੍ਪਿ ਪਠਮਪਦੇਨ ਯਥਾਰੁਤਤੋ, ਸਾਮਤ੍ਥਿਯਤੋ ਚ ਪਕਾਸਿਤਂ। **ਫਲਂ** ਪਨ ਞਾਣਪ੍ਪਹਾਨਆਨੁਭਾਵਰੂਪਕਾਯਸਮ੍ਪਦਾਵਸੇਨ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ । ਤਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞਾਣਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਮਗ੍ਗਞਾਣਂ, ਤਮ੍ਮੂਲਕਾਨਿ ਚ ਦਸਬਲਾਦਿਞਾਣਾਨਿ ਞਾਣਸਮ੍ਪਦਾ, ਸਵਾਸਨਸਕਲਸਂਕਿਲੇਸਾਨਮਚ੍ਚਨ੍ਤਮਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਤਾਪਾਦਨਂ ਪਹਾਨਸਮ੍ਪਦਾ, ਯਥਿਚ੍ਛਿਤਨਿਪ੍ਫਾਦਨੇ ਆਧਿਪਚ੍ਚਂ ਆਨੁਭਾਵਸਮ੍ਪਦਾ, ਸਕਲਲੋਕਨਯਨਾਭਿਸੇਕਭੂਤਾ ਪਨ ਲਕ੍ਖਣਾਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਪਟਿਮਣ੍ਡਿਤਾ ਅਤ੍ਤਭਾਵਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਰੂਪਕਾਯਸਮ੍ਪਦਾ। ਤਾਸੁ ਞਾਣਪ੍ਪਹਾਨਸਮ੍ਪਦਾ ਦੁਤਿਯਪਦੇਨ, ਸਚ੍ਚਪਟਿਵੇਧਤ੍ਥੇਨ ਚ ਸੁਗਤਸਦ੍ਦੇਨ ਪਕਾਸਿਤਾ, ਆਨੁਭਾਵਸਮ੍ਪਦਾ ਤਤਿਯਪਦੇਨ, ਰੂਪਕਾਯਸਮ੍ਪਦਾ ਸੋਭਨਕਾਯਗਮਨਤ੍ਥੇਨ ਸੁਗਤਸਦ੍ਦੇਨ ਲਕ੍ਖਣਾਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਵਿਨਾ ਤਦਭਾਵਤੋ। ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾ ਦੁਵਿਧਾਪਿ ਪਰਹਿਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿ **ਸਤ੍ਤੂਪਕਾਰਸਮ੍ਪਦਾ,** ਸਾ ਪਨ ਸਮ੍ਮਾ ਗਦਨਤ੍ਥੇਨ ਸੁਗਤਸਦ੍ਦੇਨ ਪਕਾਸਿਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਅਪਿਚ ਇਮਾਯ ਗਾਥਾਯ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿ ਤਮ੍ਮੂਲ – ਤਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾਦਯੋ ਅਨੇਕੇ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣਾ ਆਚਰਿਯੇਨ ਪਕਾਸਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਏਸਾ ਹਿ ਆਚਰਿਯਾਨਂ ਪਕਤਿ, ਯਦਿਦਂ ਯੇਨ ਕੇਨਚਿ ਪਕਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਰਵਿਞ੍ਞਾਪਨਂ। ਕਥਂ? ‘‘ਕਰੁਣਾਸੀਤਲਹਦਯ’’ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਏਤੇਨ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਯਾ ਮੂਲਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ । ਮਹਾਕਰੁਣਾਸਞ੍ਚੋਦਿਤਮਾਨਸੋ ਹਿ ਭਗਵਾ ਸਂਸਾਰਪਙ੍ਕਤੋ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸਮੁਦ੍ਧਰਣਤ੍ਥਂ ਕਤਾਭਿਨੀਹਾਰੋ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਪਾਰਮਿਯੋ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਮਧਿਗਤੋਤਿ ਕਰੁਣਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਯਾ ਮੂਲਂ। ‘‘ਪਞ੍ਞਾਪਜ੍ਜੋਤਵਿਹਤਮੋਹਤਮ’’ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞਾਣਪਦਟ੍ਠਾਨਞ੍ਹਿ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਞਾਣਂ, ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਞਾਣਪਦਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਂ ‘‘ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧੀ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸਮ੍ਮਾ ਗਮਨਤ੍ਥੇਨ ਸੁਗਤਸਦ੍ਦੇਨ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਯਾ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ ਲੀਨੁਦ੍ਧਚ੍ਚਪਤਿਟ੍ਠਾਨਾਯੂਹਨਕਾਮਸੁਖਤ੍ਤਕਿਲਮਥਾਨੁਯੋਗਸਸ੍ਸਤੁਚ੍ਛੇਦਾਭਿਨਿਵੇਸਾਦਿਅਨ੍ਤਦ੍ਵਯਰਹਿਤਾਯ ਕਰੁਣਾਪਞ੍ਞਾਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਾਯ ਮਜ੍ਝਿਮਾਯ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਕਾਸਨਤੋ, ਇਤਰੇਹਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਯਾ ਪਧਾਨਾਪ੍ਪਧਾਨਪ੍ਪਭੇਦਂ ਪਯੋਜਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਸਂਸਾਰਮਹੋਘਤੋ ਸਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਰਣਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਪਧਾਨਂ, ਤਦਞ੍ਞਮਪ੍ਪਧਾਨਂ। ਤੇਸੁ ਚ ਪਧਾਨੇਨ ਪਯੋਜਨੇਨ ਪਰਹਿਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਇਤਰੇਨ ਅਤ੍ਤਹਿਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ, ਤਦੁਭਯੇਨ ਚ ਅਤ੍ਤਹਿਤਪਟਿਪਨ੍ਨਾਦੀਸੁ ਚਤੂਸੁ ਪੁਗ੍ਗਲੇਸੁ ਭਗਵਤੋ ਚਤੁਤ੍ਥਪੁਗ੍ਗਲਭਾਵਂ ਪਕਾਸੇਤਿ। ਤੇਨ ਚ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯਭਾਵਂ, ਉਤ੍ਤਮਞ੍ਚ ਵਨ੍ਦਨੀਯਭਾਵਂ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਚ ਵਨ੍ਦਨਾਯ ਖੇਤ੍ਤਙ੍ਗਤਭਾਵਂ ਵਿਭਾਵੇਤਿ।

ਅਪਿਚ ਕਰੁਣਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਲੋਕਿਯੇਸੁ ਮਹਗ੍ਗਤਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਾਸਾਧਾਰਣਗੁਣਦੀਪਨਤੋ ਸਬ੍ਬਲੋਕਿਯਗੁਣਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਪਞ੍ਞਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਪਦਟ੍ਠਾਨਮਗ੍ਗਞਾਣਦੀਪਨਤੋ ਸਬ੍ਬਲੋਕੁਤ੍ਤਰਗੁਣਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ। ਤਦੁਭਯਗ੍ਗਹਣਸਿਦ੍ਧੋ ਹਿ ਅਤ੍ਥੋ ‘‘ਸਨਰਾਮਰਲੋਕਗਰੁ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਿਪਞ੍ਚੀਯਤੀਤਿ। ਕਰੁਣਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚ ਨਿਰੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸਮੁਪਗਮਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਪਞ੍ਞਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਅਪਗਮਨਂ। ਤਥਾ ਕਰੁਣਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਲੋਕਸਮਞ੍ਞਾਨੁਰੂਪਂ ਭਗਵਤੋ ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ ਲੋਕਵੋਹਾਰਵਿਸਯਤ੍ਤਾ ਕਰੁਣਾਯ, ਪਞ੍ਞਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਲੋਕਸਮਞ੍ਞਾਯ ਅਨਤਿਧਾਵਨਂ। ਸਭਾਵਾਨਵਬੋਧੇਨ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਭਾਵਂ ਅਤਿਧਾਵਿਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤਾਦਿਪਰਾਮਸਨਂ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਕਰੁਣਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਮਹਾਕਰੁਣਾਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਿਹਾਰਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਪਞ੍ਞਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਤੀਸੁ ਕਾਲੇਸੁ ਅਪ੍ਪਟਿਹਤਞਾਣਂ, ਚਤੁਸਚ੍ਚਞਾਣਂ, ਚਤੁਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਞਾਣਂ, ਚਤੁਵੇਸਾਰਜ੍ਜਞਾਣਂ, ਕਰੁਣਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਮਹਾਕਰੁਣਾਸਮਾਪਤ੍ਤਿਞਾਣਸ੍ਸ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਸੇਸਾਸਾਧਾਰਣਞਾਣਾਨਿ, ਛ ਅਭਿਞ੍ਞਾ, ਅਟ੍ਠਸੁ ਪਰਿਸਾਸੁ ਅਕਮ੍ਪਨਞਾਣਾਨਿ, ਦਸ ਬਲਾਨਿ, ਚੁਦ੍ਦਸ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣਾ, ਸੋਲ਼ਸ ਞਾਣਚਰਿਯਾ, ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਬੁਦ੍ਧਧਮ੍ਮਾ, ਚਤੁਚਤ੍ਤਾਰੀਸ ਞਾਣਵਤ੍ਥੂਨਿ, ਸਤ੍ਤਸਤ੍ਤਤਿ ਞਾਣਵਤ੍ਥੂਨੀਤਿ ਏਵਮਾਦੀਨਂ ਅਨੇਕੇਸਂ ਪਞ੍ਞਾਪਭੇਦਾਨਂ ਵਸੇਨ ਞਾਣਚਾਰਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਥਾ ਕਰੁਣਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚਰਣਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ, ਪਞ੍ਞਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਵਿਜ੍ਜਾਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ। ਕਰੁਣਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਅਤ੍ਤਾਧਿਪਤਿਤਾ, ਪਞ੍ਞਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਧਮ੍ਮਾਧਿਪਤਿਤਾ। ਕਰੁਣਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਲੋਕਨਾਥਭਾਵੋ, ਪਞ੍ਞਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਅਤ੍ਤਨਾਥਭਾਵੋ। ਤਥਾ ਕਰੁਣਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਪੁਬ੍ਬਕਾਰੀਭਾਵੋ,

ਪਞ੍ਞਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਕਤਞ੍ਞੁਤਾ। ਕਰੁਣਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਅਪਰਨ੍ਤਪਤਾ, ਪਞ੍ਞਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਅਨਤ੍ਤਨ੍ਤਪਤਾ। ਕਰੁਣਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਵਾ ਬੁਦ੍ਧਕਰਧਮ੍ਮਸਿਦ੍ਧਿ, ਪਞ੍ਞਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਬੁਦ੍ਧਭਾਵਸਿਦ੍ਧਿ। ਤਥਾ ਕਰੁਣਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਪਰਸਨ੍ਤਾਰਣੰ, ਪਞ੍ਞਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਅਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਰਣੰ। ਤਥਾ ਕਰੁਣਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤੇਸੁ ਅਨੁਗ੍ਗਹਚਿਤ੍ਤਤਾ, ਪਞ੍ਞਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮੇਸੁ ਵਿਰਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਤਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਹੋਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸਞ੍ਚ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣਾਨੰ ਕਰੁਣਾ ਆਦਿ ਤਨ੍ਨਿਦਾਨਭਾਵਤੋ, ਪਞ੍ਞਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨੰ ਤਤੋ ਉਤ੍ਤਰਿ ਕਰਣੀਯਾਭਾਵਤੋ। ਇਤਿ ਆਦਿਪਰਿਯੋਸਾਨਦਸ੍ਸਨੇਨ ਸਬ੍ਬੇ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਕਰੁਣਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੋ ਸਮਾਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਕਰੁਣਾਨਿਦਾਨਞ੍ਹਿ ਸੀਲੰ ਤਤੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਵਿਰਤਿਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ, ਸਾ ਚ ਝਾਨਤ੍ਤਯਸਮ੍ਪਯੋਗਿਨੀਤਿ, ਪਞ੍ਞਾਵਚਨੇਨ ਪਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਸੀਲਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬਬੁਦ੍ਧਗੁਣਾਨੰ ਆਦਿ, ਸਮਾਧਿ ਮਜ੍ਝੇ, ਪਞ੍ਞਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨਨ੍ਤਿ ਏਵਮ੍ਪਿ ਆਦਿਮਜ੍ਝਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣਾ ਸਬ੍ਬੇ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਨਯਤੋ ਦਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ। ਏਸੋ ਏਵ ਹਿ ਨਿਰਵਸੇਸਤੋ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣਾਨੰ ਦਸ੍ਸਨੁਪਾਯੋ, ਯਦਿਦੰ ਨਯਗ੍ਗਾਹਣੰ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਕੋ ਨਾਮ ਸਮਤ੍ਥੋ ਭਗਵਤੋ ਗੁਣੇ ਅਨੁਪਦੰ ਨਿਰਵਸੇਸਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ। ਤੇਨੇਵਾਹ –

''ਬੁਦ੍ਧੋਪਿ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਣੇਯ੍ਯ ਵਣ੍ਣੰ,
ਕਪ੍ਪਮ੍ਪਿ ਚੇ ਅਞ੍ਞਮਭਾਸਮਾਨੋ॥
ਖੀਯੇਥ ਕਪ੍ਪੋ ਚਿਰਦੀਘਮਨ੍ਤਰੇ,
ਵਣ੍ਣੋ ਨ ਖੀਯੇਥ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸਾ''ਤਿ॥

ਤੇਨੇਵ ਚ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੇਨਾਪਿ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣਪਰਿਚ੍ਛੇਦਨੰ ਪਤਿ ਭਗਵਤਾ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੇਨ ''ਨੋ ਹੇਤੰ ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ''ਅਪਿ ਚ ਮੇ ਭਨ੍ਤੇ ਧਮ੍ਮਨ੍ਵਯੋ ਵਿਦਿਤੋ''ਤਿ **ਸਮ੍ਪਸਾਦਨੀਯਸੁਤ੍ਤੇ** ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਏਵੰ ਸਙ੍ਖੇਪੇਨ ਸਕਲਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਗੁਣੇਹਿ ਭਗਵਤੋ ਥੋਮਨਾਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੰ ਪਣਾਮੰ ਕਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾਪਿ ਥੋਮਨਾਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੰ ਪਣਾਮੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ **"ਬੁਦ੍ਧੋਪੀ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥਾਯੰ ਸਹ ਪਦਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇਨ ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋ – ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਿਵਿਧਗੁਣਗਣਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ **ਬੁਦ੍ਧੋਪਿ ਯੰ** ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸਙ੍ਖਾਤੰ **ਧਮ੍ਮੰ,** ਸਹ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਪਟਿਪਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮੇਨ ਵਾ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਭੂਤੰ **ਧਮ੍ਮੰ ਭਾਵੇਤ੍ਵਾ ਚੇਵ** ਯੰ ਫਲਨਿਬ੍ਬਾਨਸਙ੍ਖਾਤੰ ਧਮ੍ਮੰ, ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਪਟਿਪਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮੇਹਿ ਵਾ ਸਹ ਫਲਨਿਬ੍ਬਾਨਭੂਤੰ ਧਮ੍ਮੰ **ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਚ** ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਸਙ੍ਖਾਤੰ ਬੁਦ੍ਧਭਾਵਮੁਪਗਤੋ, ਵੀਤਮਲਮਨੁਤ੍ਤਰੰ ਤੰ ਧਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਵਨ੍ਦੇਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਬੁਦ੍ਧਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਤਾਵ ''ਬੁਜ੍ਝਿਤਾ ਸਚ੍ਚਾਨੀਤਿ **ਬੁਦ੍ਧੋ।** ਬੋਧੇਤਾ ਪਜਾਯਾਤਿ **ਬੁਦ੍ਧੋ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਿਦ੍ਦੇਸਨਯੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਥ ਵਾ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਞ੍ਞਾਣਾਧਿਗਮੇਨ ਸਵਾਸਨਾਯ ਸਮ੍ਮੋਹਨਿਦ੍ਦਾਯ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਵਿਗਮਨਤੋ, ਅਪਰਿਮਿਤਗੁਣਗਣਾਲਙ੍ਕਤਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਕਸਿਤਭਾਵਤੋ ਚ ਬੁਦ੍ਧਵਾਤਿ **ਬੁਦ੍ਧੋ** ਜਾਗਰਣਵਿਕਸਨਤ੍ਥਵਸੇਨ। ਅਥ ਵਾ ਕਸ੍ਸਚਿਪਿ ਞੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨਵਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਅਭਾਵੇਨ ਞੇਯ੍ਯਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਭਾਵਾਗਹਣਤੋ ਕਮ੍ਮਵਚਨਿਚ੍ਛਾਯਾਭਾਵੇਨ ਅਵਗਮਨਤ੍ਥਵਸੇਨ ਕਤ੍ਤੁਨਿਦ੍ਦੇਸੋਵ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਬੁਦ੍ਧਵਾਤਿ **ਬੁਦ੍ਧੋ**ਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ। ਪਦੇਸਗ੍ਗਹਣੇ ਹਿ ਅਸਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਤਾਵ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ ਯਥਾ ''ਦਿਕ੍ਖਿਤੋ ਨ ਦਦਾਤੀ''ਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਵਿਸੇਸਾਨਪੇਕ੍ਖਾ ਕਤ੍ਤਰਿ ਏਵ ਬੁਦ੍ਧਸਦ੍ਦਸਿਦ੍ਧਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਪਾਰਮਿਤਾਪਰਿਭਾਵਿਤੋ ਸਯਮ੍ਭੁਞਾਣੇਨ ਸਹ ਵਾਸਨਾਯ ਵਿਹਤਵਿਦ੍ਧਸੁਨਿਰਵਸੇਸਕਿਲੇਸੋਮਹਾਕਰੁਣਾਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਾਦਿਅਪਰਿਮੇਯ੍ਯਗੁਣਗਣਾਧਾਰੋ ਖਨ੍ਧਸਨ੍ਤਾਨੋ ਬੁਦ੍ਧੋ, ਯਥਾਹ –

''ਬੁਦ੍ਧੋਤਿ ਯੋ ਸੋ ਭਗਵਾ ਸਯਮ੍ਭੂ ਅਨਾਚਰਿਯਕੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਾਮੰ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਿ, ਤਤ੍ਥ ਚ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤੰ ਪਤ੍ਤੋ, ਬਲੇਸੁ ਚ ਵਸੀਭਾਵ''ਨ੍ਤਿ (ਮਹਾਨਿ॰ ੧੯੨; ਚੂਲਨਿ॰ ੯੭; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧੬੧)।

ਅਪਿਸਦ੍ਦੋ ਸਮ੍ਭਾਵਨੇ, ਤੇਨ ਏਵੰ ਗੁਣਵਿਸੇਸਯੁਤ੍ਤੋ ਸੋਪਿ ਨਾਮ ਭਗਵਾ ਈਦਿਸੰ ਧਮ੍ਮੰ ਭਾਵੇਤ੍ਵਾ, ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਚ ਬੁਦ੍ਧਭਾਵਮੁਪਗਤੋ, ਕਾ ਨਾਮ ਕਥਾ ਅਞ੍ਞੇਸੰ ਸਾਵਕਾਦਿਭਾਵਮੁਪਗਮਨੇਤਿ ਧਮ੍ਮੇ ਸਮ੍ਭਾਵਨੰ ਦੀਪੇਤਿ। **ਬੁਦ੍ਧਭਾ**ਵਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿੰ।

ਯੇਨ ਹਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤਭੂਤੇਨ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਪਦਟ੍ਠਾਨੇਨ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਞਾਣੇਨ, ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਞਾਣਪਦਟ੍ਠਾਨੇਨ ਚ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣੇਨ ਭਗਵਤਿ ''ਬੁਦ੍ਧੋ''ਤਿ ਨਾਮਂ, ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚ ਞਾਣਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਮੇਵ◌ਿਧ ''ਭਾਵ◌ੋ''ਤਿ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਿ। ਭਵਨ੍ਤਿ ਬੁਦ੍ਧਿਸਦ੍ਦਾ ਏਤੇਨਾਤਿ ਹਿ **ਭਾਵ◌ੋ।** ਤਥਾ ਹਿ ਵਦਨ੍ਤਿ –

''ਯੇਨ ਯੇਨ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇਨ, ਬੁਦ੍ਧਿ ਸਦ੍ਦੋ ਚ ਵਤ੍ਤਤੇ।
ਤਂਤਂਨਿਮਿਤ੍ਤਕਂ ਭਾਵਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਉਦੀਰਿਤ''ਨ੍ਤਿ॥

ਭਾਵ◌ੇਤ੍ਵ◌ਾਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵ◌ਾ, ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ਾ। **ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵ**◌ਾਤਿ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਂ ਕਤ੍ਵ◌ਾ। **ਚੇ**ਵ-ਸਦ੍ਦੋ **ਚ**-ਸਦ੍ਦੋ ਚ ਤਦੁਭਯਤ੍ਥ ਸਮੁਚ੍ਚਯੇ। ਤੇਨ ਹਿ ਸਦ੍ਦਦ੍ਵਯੇਨ ਨ ਕੇਵਲਂ ਭਗਵ◌ਾ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਮਤ੍ਤੇਨ ਬੁਦ੍ਧਭਾਵਮੁਪਗਤੋ, ਨਾਪਿ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਮਤ੍ਤੇਨ, ਅਥ ਖੋ ਤਦੁਭਯੇਨੇਵ◌ਾਤਿ ਸਮੁਚ੍ਚਿਨੋਤਿ। **ਉਪਗਤੋ**ਤਿ ਪਤ੍ਤੋ, ਅਧਿਗਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਤਸ੍ਸ ''ਬੁਦ੍ਧਭਾਵ''ਨ੍ਤਿ ਪਦੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਵ◌ੀਤਮਲ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵ◌ਿਰਹਵਸੇਨ ਏਤਿ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਵ◌ੀਤੋ, ਮਲਤੋ ਵ◌ੀਤੋ, ਵ◌ੀਤਂ ਵ◌ਾ ਮਲਂ ਯਸ੍ਸਾਤਿ ਵ◌ੀਤਮਲੋ, ਤਂ **ਵ◌ੀਤਮਲਂ।**
"ਗਤਮਲ"ਨ੍ਤਿਪਿ ਪਾਠੋ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਏਵ◌ਂ ਸਤਿ ਸਉਪਸਗ੍ਗੋ ਵ◌ਿਯ ਅਨੁਪਸਗ੍ਗੋਪਿ ਗਤਸਦ੍ਦੋ ਵ◌ਿਰਹਤ੍ਥਵ◌ਾਚਕੋ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਧਾਤੂਨਮਨੇਕਤ੍ਥਤ੍ਤਾ। ਗਚ੍ਛਤਿ ਅਪਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਹਿ ਗਤੋ, ਧਮ੍ਮੋ । ਗਤਂ ਵ◌ਾ ਮਲਂ, ਪੁਰਿਮਨਯੇਨ ਸਮਾਸੋ। **ਅਨੁਤ੍ਤਰ**ਨ੍ਤਿ ਉਤ੍ਤਰਵ◌ਿਰਹਿਤਂ। ਯਥਾਨੁਸਿਟ੍ਠਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਅਪਾਯਤੋ, ਸਂਸਾਰਤੋ ਚ ਅਪਤਮਾਨੇ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਧਾਰੇਤੀਤਿ **ਧਮ੍ਮੋ,** ਨਵਵ◌ਿਧੋ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮੋ। ਤਪ੍ਪਕਾਸਨਤ੍ਤਾ, ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਸਮ੍ਮਸਨਪਰਿਯਾਯਸ੍ਸ ਚ ਲਬ੍ਭਮਾਨਤ੍ਤਾ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮੋਪਿ ਇਧ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ । ਤਥਾ ਹਿ ''ਅਭਿਧਮ੍ਮਨਯਸਮੁਦ੍ਦਂ ਅਧਿਗਚ੍ਛਿ, ਤੀਣਿ ਪਿਟਕਾਨਿ ਸਮ੍ਮਸੀ''ਤਿ ਚ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ, ਤਥਾ ''ਯਂ ਧਮ੍ਮਂ ਭਾਵ◌ੇਤ੍ਵ◌ਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵ◌ਾ''ਤਿ ਚ ਵ◌ੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਭਾਵਨਾਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯੋਗਜਤਾਯ ਬੁਦ੍ਧਕਰਧਮ੍ਮਭੂਤਾਹਿ ਪਾਰਮਿਤਾਹਿ ਸਹ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਅਧਿਸੀਲਸਿਕ੍ਖਾਦਯੋਪਿ ਇਧ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਤਿ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤਾਪਿ ਹਿ ਵ◌ਿਗਤਪਟਿਪਕ੍ਖਤਾਯ ਵ◌ੀਤਮਲਾ, ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣਤਾਯ ਅਨੁਤ੍ਤਰਾ ਚ। ਕਥਂ ਪਨ ਤਾ ਭਾਵ◌ੇਤ੍ਵ◌ਾ, ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵ◌ਾ ਚ ਭਗਵ◌ਾ ਬੁਦ੍ਧਭਾਵਮੁਪਗਤੋਤਿ? ਵ◌ੁਚ੍ਚਤੇ – ਸਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ਸਂਸਾਰਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਨਿਸ੍ਸਰਣਾਯ [ਨਿਸ੍ਸਰਣਤ੍ਥਾਯ (ਪਣ੍ਣਾਸ ਟੀ॰) ਨਿਸ੍ਸਰਣੇ (ਕਤ੍ਥਚਿ)] ਕਤਮਹਾਭਿਨੀਹਾਰੋ ਮਹਾਕਰੁਣਾਧਿਵ◌ਾਸਨਪੇਸਲਜ੍ਝਾਸਯੋ ਪਞ੍ਞਾਵ◌ਿਸੇਸਪਰਿਯੋਦਾਤਨਿਮ੍ਮਲਾਨਂ ਦਾਨਦਮਸਞ੍ਞਮਾਦੀਨਂ ਉਤ੍ਤਮਧਮ੍ਮਾਨਂ ਕਪ੍ਪਾਨਂ ਸਤਸਹਸ੍ਸਾਧਿਕਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯਜਾਨਿ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਨਿਰਨ੍ਤਰਂ ਨਿਰਵਸੇਸਂ ਭਾਵਨਾਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਹਿ ਕਮ੍ਮਾਦੀਸੁ ਅਧਿਗਤਵਸੀਭਾਵ◌ੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯਾਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯਜਮਹਾਨੁਭਾਵ◌ੋ ਅਧਿਸੀਲਾਧਿਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਮੁਕ੍ਕਂਸਪਾਰਮਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਭਗਵ◌ਾ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰੇ ਚਤੁਵ◌ੀਸਤਿਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸਮੁਖੇਨ ਮਹਾਵਜਿਰਞਾਣਂ ਪੇਸੇਤ੍ਵ◌ਾ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਸਙ੍ਖਾਤਂ ਬੁਦ੍ਧਭਾਵਮੁਪਗਤੋਤਿ।

ਇਮਾਯ ਪਨ ਗਾਥਾਯ ਵ◌ਿਜ੍ਜਾਵ◌ਿਮੁਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਦਾਦੀਹਿ ਅਨੇਕੇਹਿ ਗੁਣੇਹਿ ਯਥਾਰਹਂ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਂ ਥੋਮੇਤਿ। ਕਥਂ? ਏਤ੍ਥ ਹਿ ''ਭਾਵ◌ੇਤ੍ਵ◌ਾ''ਤਿ ਏਤੇਨ ਵ◌ਿਜ੍ਜਾਸਮ੍ਪਦਾਯ ਥੋਮੇਤਿ, ''ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵ◌ਾ''ਤਿ ਏਤੇਨ ਵ◌ਿਮੁਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਦਾਯ। ਤਥਾ ਪਠਮੇਨ ਝਾਨਸਮ੍ਪਦਾਯ, ਦੁਤਿਯੇਨ ਵ◌ਿਮੋਕ੍ਖਸਮ੍ਪਦਾਯ। ਪਠਮੇਨ ਵ◌ਾ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਦਾਯ, ਦੁਤਿਯੇਨ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਦਾਯ। ਅਥ ਵ◌ਾ ਪਠਮੇਨ ਖਯਞਾਣਭਾਵ◌ੇਨ, ਦੁਤਿਯੇਨ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਞਾਣਭਾਵ◌ੇਨ। ਪਠਮੇਨ ਵ◌ਾ ਵ◌ਿਜ੍ਜੂਪਮਤਾਯ, ਦੁਤਿਯੇਨ ਵਜਿਰੂਪਮਤਾਯ। ਪਠਮੇਨ ਵ◌ਾ ਵ◌ਿਰਾਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ, ਦੁਤਿਯੇਨ ਨਿਰੋਧਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ। ਤਥਾ ਪਠਮੇਨ ਨਿਯ੍ਯਾਨਭਾਵ◌ੇਨ, ਦੁਤਿਯੇਨ ਨਿਸ੍ਸਰਣਭਾਵ◌ੇਨ। ਪਠਮੇਨ ਵ◌ਾ ਹੇਤੁਭਾਵ◌ੇਨ, ਦੁਤਿਯੇਨ ਅਸਙ੍ਖਤਭਾਵ◌ੇਨ। ਪਠਮੇਨ ਵ◌ਾ ਦਸ੍ਸਨਭਾਵ◌ੇਨ, ਦੁਤਿਯੇਨ ਵ◌ਿਵ◌ੇਕਭਾਵ◌ੇਨ। ਪਠਮੇਨ ਵ◌ਾ ਅਧਿਪਤਿਭਾਵ◌ੇਨ, ਦੁਤਿਯੇਨ ਅਮਤਭਾਵ◌ੇਨ ਧਮ੍ਮਂ ਥੋਮੇਤਿ। ਅਥ ਵ◌ਾ ''ਯਂ ਧਮ੍ਮਂ ਭਾਵ◌ੇਤ੍ਵ◌ਾ ਬੁਦ੍ਧਭਾਵ◌ਂ ਉਪਗਤੋ''ਤਿ ਏਤੇਨ ਸ੍ਵ◌ਾਕ੍ਖਾਤਤਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਥੋਮੇਤਿ, ''ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵ◌ਾ''ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਕਤਾਯ। ਤਥਾ ਪਠਮੇਨ ਅਕਾਲਿਕਤਾਯ, ਦੁਤਿਯੇਨ ਏਹਿਪਸ੍ਸਿਕਤਾਯ। ਪਠਮੇਨ ਵ◌ਾ ਓਪਨੇਯ੍ਯਿਕਤਾਯ, ਦੁਤਿਯੇਨ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬਤਾਯ। ਪਠਮੇਨ ਵ◌ਾ ਸਹ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਸੀਲਾਦੀਹਿ ਸੇਕ੍ਖੇਹਿ ਸੀਲਸਮਾਧਿਪਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧੇਹਿ , ਦੁਤਿਯੇਨ ਸਹ ਅਸਙ੍ਖਤਧਾਤੁਯਾ ਅਸੇਕ੍ਖੇਹਿ ਧਮ੍ਮਂ ਥੋਮੇਤਿ।

‘‘ਵੀਤਮਲ’’ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਨ ਸੰਕਿਲੇਸਾਭਾਵਦੀਪਨੇਨ ਵਿਸੁਦ੍ਧਤਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਥੋਮੇਤਿ, ‘‘ਅਨੁਤ੍ਤਰ’’ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵਿਸਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਅਭਾਵਦੀਪਨੇਨ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਤਾਯ। ਪਠਮੇਨ ਵਾ ਪਹਾਨਸਮ੍ਪਦਾਯ, ਦੁਤਿਯੇਨ ਸਭਾਵਸਮ੍ਪਦਾਯ। ਪਠਮੇਨ ਵਾ ਭਾਵਨਾਫਲਯੋਗਜਤਾਯ। ਭਾਵਨਾਗੁਣੇਨ ਹਿ ਸੋ ਸੰਕਿਲੇਸਮਲਸਮੁਗ੍ਘਾਤਕੋ, ਤਸ੍ਮਾਨੇਨ ਭਾਵਨਾਕਿਰਿਯਾਯ ਫਲਮਾਹ। ਦੁਤਿਯੇਨ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਫਲਯੋਗਜਤਾਯ। ਤਦੁਤ੍ਤਰਿਕਰਣੀਯਾਭਾਵਤੋ ਹਿ ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣਤਾਯ ਅਨੁਤ੍ਤਰਭਾਵੋ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤੋ, ਤਸ੍ਮਾਨੇਨ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਫਲਮਾਹਾਤਿ।

ਏਵਂ ਸਙ੍ਖੇਪੇਨੇਵ ਸਬ੍ਬਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗੁਣੇਹਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾਪਿ ਥੋਮਨਾਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਪਣਾਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਅਰਿਯਸਙ੍ਘਸ੍ਸਾਪਿ ਥੋਮਨਾਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਪਣਾਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ **“ਸੁਗਤਸ੍ਸ ਓਰਸਾਨ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਸੁਗਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਨਿਦ੍ਦੇਸੋ, ‘‘ਪੁਤ੍ਤਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਮ੍ਬਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬੋ। ਉਰਸਿ ਭਵਾ, ਜਾਤਾ, ਸਂਵਦ੍ਧਾ ਵਾ **ਓਰਸਾ,** ਅਤ੍ਤਜੋ ਖੇਤ੍ਤਜੋ ਅਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕੋ ਦਿਨ੍ਨਕੋਤਿ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੇਸੁ ਪੁਤ੍ਤੇਸੁ ਅਤ੍ਤਜਾ, ਤਂਸਰਿਕ੍ਖਤਾਯ ਪਨ ਅਰਿਯਪੁਗ੍ਗਲਾ ‘‘ਓਰਸਾ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਓਰਸਪੁਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਤਜਾਤਤਾਯ ਪਿਤੁਸਨ੍ਤਕਸ੍ਸ ਦਾਯਜ੍ਜਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਭਾਗਿਨੋ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਏਵਮੇਤੇਪਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸਵਨਨ੍ਤੇ ਅਰਿਯਾਯ ਜਾਤਿਯਾ ਜਾਤਤਾਯ ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਕਸ੍ਸ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸੁਖਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਰਤਨਸ੍ਸ ਚ ਦਾਯਜ੍ਜਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਭਾਗਿਨੋਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਭਗਵਤੋ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਨੁਭਾਵੇਨ ਅਰਿਯਭੂਮਿਂ ਓਕ੍ਕਮਮਾਨਾ, ਓਕ੍ਕਨ੍ਤਾ ਚ ਅਰਿਯਸਾਵਕਾ ਭਗਵਤੋ ਉਰੇ ਵਾਯਾਮਜਨਿਤਾਭਿਜਾਤਤਾਯ ਸਦਿਸਕਪ੍ਪਨਮਨ੍ਤਰੇਨ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨੇਵ ‘‘ਓਰਸਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤਮਰਹਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਤੇ ਭਗਵਤਾ ਆਸਯਾਨੁਸਯਚਰਿਯਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਆਦਿਓਲੋਕਨੇਨ, ਵਜ੍ਜਾਨੁਚਿਨ੍ਤਨੇਨ ਚ ਹਦਯੇ ਕਤ੍ਵਾ ਵਜ੍ਜਤੋ ਨਿਵਾਰੇਤ੍ਵਾ ਅਨਵਜ੍ਜੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਨ੍ਤੇਨ ਸੀਲਾਦਿਧਮ੍ਮਸਰੀਰਪੋਸਨੇਨ ਸਂਵਡ੍ਢਾਪਿਤਾ। ਯਥਾਹ ਭਗਵਾ **ਇਤਿਵੁਤ੍ਤਕੇ** ‘‘ਅਹਮਸ੍ਮਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ...ਪੇ॰... ਤਸ੍ਸ ਮੇ ਤੁਮ੍ਹੇ ਪੁਤ੍ਤਾ ਓਰਸਾ ਮੁਖਤੋ ਜਾਤਾ’’ਤਿਆਦਿ (ਇਤਿਵੁ॰ ੧੦੦)। ਨਨੁ ਸਾਵਕਦੇਸਿਤਾਪਿ ਦੇਸਨਾ ਅਰਿਯਭਾਵਾਵਹਾਤਿ? ਸਚ੍ਚਂ, ਸਾ ਪਨ ਤਮ੍ਮੂਲਿਕਤ੍ਤਾ, ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਵਿਸੇਸਾਭਾਵਤੋ ਚ ‘‘ਭਗਵਤੋ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ’’ ਇਚ੍ਚੇਵ ਸਙ੍ਖ੍ਯਂ ਗਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਭਗਵਤੋ ਓਰਸਪੁਤ੍ਤਭਾਵੋਯੇਵ ਤੇਸਂ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬੋਤਿ, ਏਤੇਨ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੇਸੁ ਪੁਤ੍ਤੇਸੁ ਅਰਿਯਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਜਪੁਤ੍ਤਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਕੁਲਂ ਪੁਨੇਨ੍ਤਿ ਸੋਧੇਨ੍ਤਿ, ਮਾਤਾਪਿਤੂਨਂ ਵਾ ਹਦਯਂ ਪੂਰੇਨ੍ਤੀਤਿ **ਪੁਤ੍ਤਾ,** ਅਤ੍ਤਜਾਦਯੋ। ਅਰਿਯਾ ਪਨ ਧਮ੍ਮਤਨ੍ਤਿਵਿਸੋਧਨੇਨ, ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚਿਤ੍ਤਾਰਾਧਨੇਨ ਚ ਤਪ੍ਪਟਿਭਾਗਤਾਯ ਭਗਵਤੋ **ਪੁਤ੍ਤਾ** ਨਾਮ, ਤੇਸਂ। ਤਸ੍ਸ ‘‘ਸਮੂਹ’’ਨ੍ਤਿ ਪਦੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

ਸੰਕਿਲੇਸਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਗੁਣਂ ਮਾਰੇਤਿ ਵਿਬਾਧਤੀਤਿ **ਮਾਰੋ,** ਦੇਵਪੁਤ੍ਤਮਾਰੋ। ਸਿਨਾਤਿ ਪਰੇ ਬਨ੍ਧਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ **ਸੇਨਾ,** ਮਾਰਸ੍ਸ ਸੇਨਾ ਤਥਾ, ਮਾਰਞ੍ਚ ਮਾਰਸੇਨਞ੍ਚ ਮਥੇਨ੍ਤਿ ਵਿਲੋਥੇਨ੍ਤੀਤਿ **ਮਾਰਸੇਨਮਥਨਾ** , ਤੇਸਂ। ‘‘ਮਾਰਮਾਰਸੇਨਮਥਨਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬੇਪਿ ਏਕਦੇਸਸਰੂਪੇਕਸੇਸਵਸੇਨ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਮਾਰਸਦ੍ਦਸਨ੍ਨਿਧਾਨੇਨ ਵਾ ਸੇਨਾਸਦ੍ਦੇਨ ਮਾਰਸੇਨਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ, ਗਾਥਾਬਨ੍ਧਵਸੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਰਸ੍ਸੋ। **“ਮਾਰਸੇਨਮਦ੍ਦਨਾਨ”**ਨ੍ਤਿਪਿ ਕਤ੍ਥਚਿ ਪਾਠੋ, ਸੋ ਅਯੁਤ੍ਤੋਵ ਅਰਿਯਾਜਾਤਿਕਤ੍ਤਾ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਗਾਥਾਯ। ਨਨੁ ਚ ਅਰਿਯਸਾਵਕਾਨਂ ਮਗ੍ਗਾਧਿਗਮਸਮਯੇ ਭਗਵਤੋ ਵਿਯ ਤਦਨ੍ਤਰਾਯਕਰਣਤ੍ਥਂ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤਮਾਰੋ ਵਾ ਮਾਰਸੇਨਾ ਵਾ ਨ ਅਪਸਾਦੇਤਿ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਅਪਸਾਦੇਤਬ੍ਬਭਾਵਕਾਰਣਸ੍ਸ ਵਿਮਥਿਤਤ੍ਤਾ। ਤੇਸਞ੍ਹਿ ਅਪਸਾਦੇਤਬ੍ਬਤਾਯ ਕਾਰਣੇ ਸੰਕਿਲੇਸੇ ਵਿਮਥਿਤੇ ਤੇਪਿ ਵਿਮਥਿਤਾ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਖਨ੍ਧਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਮਾਰਾਨਂ ਵਿਯ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤਮਾਰਸ੍ਸਾਪਿ ਗੁਣਮਾਰਣੇ ਸਹਾਯਭਾਵੂਪਗਮਨਤੋ ਕਿਲੇਸਬਲਕਾਯੋ ਇਧ ‘‘ਮਾਰਸੇਨਾ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਯਥਾਹ ਭਗਵਾ –

‘‘ਕਾਮਾ ਤੇ ਪਠਮਾ ਸੇਨਾ, ਦੁਤਿਯਾ ਅਰਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।
ਤਤਿਯਾ ਖੁਪ੍ਪਿਪਾਸਾ ਤੇ, ਚਤੁਤ੍ਥੀ ਤਣ੍ਹਾ ਪਵੁਚ੍ਚਤਿ॥

ਪਞ੍ਚਮਂ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂ ਤੇ, ਛਟ੍ਠਾ ਭੀਰੂ ਪਵੁਚ੍ਚਤਿ।
ਸਤ੍ਤਮੀ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਤੇ, ਮਕ੍ਖੋ ਥਮ੍ਭੋ ਤੇ ਅਟ੍ਠਮੋ॥

ਲਾਭੋ ਸਿਲੋਕੋ ਸਕ੍ਕਾਰੋ,
ਮਿਚ੍ਛਾਲਦ੍ਧੋ ਚ ਯੋ ਯਸੋ।
ਯੋ ਚਤ੍ਤਾਨਂ ਸਮੁਕ੍ਕਂਸੇ,
ਪਰੇ ਚ ਅਵਜਾਨਤਿ॥

ਏਸਾ ਨਮੁਚਿ ਤੇ ਸੇਨਾ, ਕਣ੍ਹਸ੍ਸਾਭਿਪ੍ਪਹਾਰਿਨੀ।
ਨ ਨਂ ਅਸੂਰੋ ਜਿਨਾਤਿ, ਜੇਤ੍ਵਾ ਚ ਲਭਤੇ ਸੁਖ’’ਨ੍ਤਿ॥ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੪੩੮; ਮਹਾਨਿ॰ ੨੮; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ੪੭)।

ਸਾ ਚ ਤੇਹਿ ਅਰਿਯਸਾਵਕੇਹਿ ਦਿਯਡ੍ਢਸਹਸ੍ਸਭੇਦਾ, ਅਨਨ੍ਤਭੇਦਾ ਵਾ ਕਿਲੇਸਵਾਹਿਨੀ ਸਤਿਧਮ੍ਮਵਿਚਯਵੀਰਿਯਸਮਥਾਦਿਗੁਣਪਹਰਣੀਹਿ ਓਧਿਸੋ ਮਥਿਤਾ, ਵਿਦ੍ਧਂਸਿਤਾ, ਵਿਹਤਾ ਚ, ਤਸ੍ਮਾ ‘‘ਮਾਰਸੇਨਮਥਨਾ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਵਿਲੋਥਨਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਵਿਦ੍ਧਂਸਨਂ, ਵਿਹਨਨਂ ਵਾ। ਅਪਿਚ ਖਨ੍ਧਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਮਚ੍ਚੁਦੇਵਪੁਤ੍ਤਮਾਰਾਨਂ ਤੇਸਂ ਸਹਾਯਭਾਵੂਪਗਮਨਤਾਯ ਸੇਨਾਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਕਿਲੇਸਮਾਰਸ੍ਸ ਚ ਮਥਨਤੋ ‘‘ਮਾਰਸੇਨਮਥਨਾ’’ਤਿਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। ਏਵਞ੍ਚ ਸਤਿ ਪਞ੍ਚਮਾਰਨਿਮ੍ਮਥਨਭਾਵੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ ਹੋਤਿ। ਅਰਿਯਸਾਵਕਾਪਿ ਹਿ ਸਮੁਦਯਪ੍ਪਹਾਨਪਰਿਞ੍ਞਾਵਸੇਨ ਖਨ੍ਧਮਾਰਂ, ਸਹਾਯਵੇਕਲ੍ਲਕਰਣੇਨ ਸਬ੍ਬਥਾ, ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਕਰਣੇਨ ਚ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਮਾਰਂ, ਬਲਵਿਧਮਨਵਿਸਯਾਤਿਕ੍ਕਮਨਵਸੇਨ ਮਚ੍ਚੁਮਾਰਂ, ਦੇਵਪੁਤ੍ਤਮਾਰਞ੍ਚ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪ੍ਪਹਾਨਵਸੇਨ ਸਬ੍ਬਸੋ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਕਰਣੇਨ ਕਿਲੇਸਮਾਰਂ ਮਥੇਨ੍ਤੀਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਪਨ ਤੇਸਂ ਓਰਸਪੁਤ੍ਤਭਾਵੇ ਕਾਰਣਂ, ਤੀਸੁ ਪੁਤ੍ਤੇਸੁ ਚ ਅਨੁਜਾਤਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਮਾਰਸੇਨਮਥਨਤਾਯ ਹਿ ਤੇ ਭਗਵਤੋ ਓਰਸਪੁਤ੍ਤਾ, ਅਨੁਜਾਤਾ ਚਾਤਿ।

ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਗਣਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ, ਤੇਨਸਤਿਪਿ ਤੇਸਂ ਤਂਤਂਭੇਦੇਨ ਅਨੇਕਸਤਸਹਸ੍ਸਸਙ੍ਖਜਾਭੇਦੇ ਅਰਿਯਭਾਵਕਰਮਗ੍ਗਫਲਧਮ੍ਮਭੇਦੇਨ ਇਮਂ ਗਣਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦਂ ਨਾਤਿਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਮਗ੍ਗਟ੍ਠਫਲਟ੍ਠਭਾਵਾਨਤਿਵਤ੍ਤਨਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੋ, **ਅਪਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਵਾ ਪਦਲੀਲ਼ਾਦਿਨਾ ਕਾਰਣੇਨ ਅਟ੍ਠਾਨੇ ਪਯੁਤ੍ਤੋ, ਸੋ ‘‘ਅਰਿਯਸਙ੍ਘ’’ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ, ਤੇਨ ਨ ਕੇਵਲਂ ਬੁਦ੍ਧਧਮ੍ਮੇਯੇਵ, ਅਥ ਖੋ ਅਰਿਯਸਙ੍ਘਮ੍ਪੀਤਿ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡੇਤਿ। ਯਦਿਪਿ ਅਵਯਵਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੋ ਸਮੁਦਾਯੋ ਨਾਮ ਕੋਚਿ ਨਤ੍ਥਿ ਅਵਯਵਂ ਉਪਾਦਾਯ ਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ, ਅਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਸਮੁਦਾਯਂ ਪਨ ਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਸਮੁਦਾਯੇਨ ਵਿਸੇਸਿਤੁਮਰਹਤੀਤਿ ਆਹ **“ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਸਮੂਹ”**ਨ੍ਤਿ, ਏਤੇਨ ‘‘ਅਰਿਯਸਙ੍ਘ’’ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਨ ਯੇਨ ਕੇਨਚਿ ਸਣ੍ਠਾਨਾਦਿਨਾ, ਕਾਯਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ ਵਾ ਸਮੁਦਾਯਭਾਵੋ, ਅਪਿ ਤੁ ਮਗ੍ਗਟ੍ਠਫਲਟ੍ਠਭਾਵੇਨੇਵਾਤਿ ਵਿਸੇਸੇਤਿ। ਅਵਯਵਮੇਵ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡੇਤ੍ਵਾ ਊਹਿਤਬ੍ਬੋ ਵਿਤਕ੍ਕੇਤਬ੍ਬੋ, ਸਂਊਹਨਿਤਬ੍ਬੋ ਵਾ ਸਙ੍ਘਟਿਤਬ੍ਬੋਤਿ **ਸਮੂਹੋ,** ਸੋਯੇਵ **ਸਮੋਹੋ** ਵਚਨਸਿਲਿਟ੍ਠਤਾਦਿਨਾ। ਦ੍ਵਿਧਾਪਿ ਹਿ ਪਾਠੋ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਆਰਕਤ੍ਤਾ ਕਿਲੇਸੇਹਿ, ਅਨਯੇ ਨ ਇਰਿਯਨਤੋ, ਅਯੇ ਚ ਇਰਿਯਨਤੋ **ਅਰਿਯਾ** ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਨਯੇਨ । ਅਥ ਵਾ ਸਦੇਵਕੇਨ ਲੋਕੇਨ ਸਰਣਨ੍ਤਿ ਅਰਣੀਯਤੋ ਉਪਗਨ੍ਤਬ੍ਬਤੋ, ਉਪਗਤਾਨਞ੍ਚ ਤਦਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧਿਤੋ **ਅਰਿਯਾ,** ਦਿਟ੍ਠਿਸੀਲਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਸਂਹਤੋ, ਸਮਗ੍ਗਂ ਵਾ ਕਮ੍ਮਂ ਸਮੁਦਾਯਵਸੇਨ ਸਮੁਪਗਤੋਤਿ **ਸਙ੍ਘੋ,** ਅਰਿਯਾਨਂ ਸਙ੍ਘੋ, ਅਰਿਯੋ ਚ ਸੋ ਸਙ੍ਘੋ ਚ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨਾਤਿ ਵਾ ਅਰਿਯਸਙ੍ਘੋ, ਤਂ **ਅਰਿਯਸਙ੍ਘਂ।** ਭਗਵਤੋ ਅਪਰਭਾਗੇ ਬੁਦ੍ਧਧਮ੍ਮਰਤਨਾਨਮ੍ਪਿ ਸਮਧਿਗਮੋ ਸਙ੍ਘਰਤਨਾਧੀਨੋਤਿ ਅਰਿਯਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਬਹੂਪਕਾਰਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਇਧੇਵ **“ਸਿਰਸਾ ਵਨ੍ਦੇ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਵਸ੍ਸਞ੍ਚਾਯਮਤ੍ਥੋ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ ਵਿਨਯਟ੍ਠਕਥਾਦੀਸੁਪਿ (ਪਾਰਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਗਨ੍ਥਾਰਮ੍ਭਕਥਾ) ਤਥਾ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਕੇਚਿ ਪਨ ਪੁਰਿਮਗਾਥਾਸੁਪਿ ਤਂ ਪਦਮਾਨੇਤ੍ਵਾ ਯੋਜੇਨ੍ਤਿ, ਤਦਯੁਤ੍ਤਮੇਵ ਰਤਨਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਅਸਾਧਾਰਣਗੁਣਪ੍ਪਕਾਸਨਟ੍ਠਾਨਤ੍ਤਾ, ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਕਾਰਣਸ੍ਸ ਚ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਕਾਰਾਨਮਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾਤਿ।

ਇਮਾਯ ਪਨ ਗਾਥਾਯ ਅਰਿਯਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਪਭਵਸਮ੍ਪਦਾ ਪਹਾਨਸਮ੍ਪਦਾਦਯੋ ਅਨੇਕੇ ਗੁਣਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਕਥਂ? ‘‘ਸੁਗਤਸ੍ਸ ਓਰਸਾਨਂ ਪੁਤ੍ਤਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਏਤੇਨ ਅਰਿਯਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਪਭਵਸਮ੍ਪਦਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਪਭਵਤਾਦੀਪਨਤੋ। ‘‘ਮਾਰਸੇਨਮਥਨਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਪਹਾਨਸਮ੍ਪਦਂ ਸਕਲਸਂਕਿਲੇਸਪ੍ਪਹਾਨਦੀਪਨਤੋ। ‘‘ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਸਮੂਹ’’ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਞਾਣਸਮ੍ਪਦਂ ਮਗ੍ਗਟ੍ਠਫਲਟ੍ਠਭਾਵਦੀਪਨਤੋ । ‘‘ਅਰਿਯਸਙ੍ਘ’’ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਭਾਵਸਮ੍ਪਦਂ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਘਾਨਂ ਅਗ੍ਗਭਾਵਦੀਪਨਤੋ। ਅਥ ਵਾ ‘‘ਸੁਗਤਸ੍ਸ

ਓਰਸਾਨਂ ਪੁਤ੍ਤਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਅਰਿਯਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਵਿਸੁਦ੍ਧਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵਦੀਪਨਂ। ''ਮਾਰਸੇਨਮਥਨਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਮਾਉਜੁਞਾਯਸਾਮੀਚਿਪਟਿਪਨ੍ਨਭਾਵਦੀਪਨਂ। ''ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਸਮੂਹ''ਨ੍ਤਿ ਆਹੁਨੇਯ੍ਯਾਦਿਭਾਵਦੀਪਨਂ। ''ਅਰਿਯਸਙ੍ਘ''ਨ੍ਤਿ ਅਨੁਤ੍ਤਰਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤਭਾਵਦੀਪਨਂ। ਤਥਾ ''ਸੁਗਤਸ੍ਸ ਓਰਸਾਨਂ ਪੁਤ੍ਤਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਅਰਿਯਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਸਰਣਗਮਨਸਬ੍ਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਸਰਣਗਮਨੇਨ ਹਿ ਤੇ ਭਗਵਤੋ ਓਰਸਪੁਤ੍ਤਾ ਜਾਤਾ। ''ਮਾਰਸੇਨਮਥਨਾਨ'ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਅਭਿਨੀਹਾਰਸਮ੍ਪਦਾਸਿਦ੍ਧਂ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਕਤਾਭਿਨੀਹਾਰਾ ਹਿ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਮਾਰਂ, ਮਾਰਸੇਨਂ ਵਾ ਅਭਿਵਿਜਿਨਨ੍ਤਿ। ''ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਸਮੂਹ''ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਵਿਦ੍ਧਸ੍ਤਵਿਪਕ੍ਖੇ ਸੇਕ੍ਖਾਸੇਕ੍ਖਧਮ੍ਮੇ ਦਸ੍ਸੇਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਮਗ੍ਗਫਲਧਮ੍ਮਾਨਂ ਦਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ। ''ਅਰਿਯਸਙ੍ਘ''ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਅਗ੍ਗਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ ਅਨੁਤ੍ਤਰਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤਭਾਵਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ। ਸਰਣਗਮਨਞ੍ਚ ਸਾਵਕਾਨਂ ਸਬ੍ਬਗੁਣਸ੍ਸ ਆਦਿ, ਸਪੁਬ੍ਬਭਾਗਪਟਿਪਦਾ ਸੇਕ੍ਖਾ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਯੋ ਮਜ੍ਝੇ, ਅਸੇਕ੍ਖਾ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਯੋ ਪਰਿਯੋਸਾਨਨ੍ਤਿਆਦਿਮਜ੍ਝਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣਾ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਅਰਿਯਸਙ੍ਘਗੁਣਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ।

ਏਵਂ ਗਾਥਾਤ੍ਤਯੇਨ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਸਕਲਗੁਣਸਂਕਿਤ੍ਤਨਮੁਖੇਨ ਰਤਨਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਪਣਾਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਤਂ ਨਿਪਚ੍ਚਕਾਰਂ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਪਯੋਜਨੇ ਪਰਿਣਾਮੇਨ੍ਤੋ **"ਇਤਿ ਮੇ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਨਿਦਸ੍ਸਨੇ। ਤੇਨ ਗਾਥਾਤ੍ਤਯੇਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਯਂ ਨਿਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਮੇ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਕਰਣਵਚਨੇਨ ਕਤ੍ਤੁਭਾਵੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਤਿ। ਤਸ੍ਸ ''ਯਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਮਯਾ ਲਦ੍ਧ''ਨ੍ਤਿ ਪਾਠਸੇਸੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ, ਸਮ੍ਪਦਾਨਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਵਾ ਏਸੋ, ''ਅਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਪਾਠਸੇਸੋ, ਸਾਮਿਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਵਾ ''ਯਂ ਮਮ ਪੁਞ੍ਞਂ ਵਨ੍ਦਨਾਮਯ''ਨ੍ਤਿ। ਪਸੀਦੀਯਤੇ **ਪਸਨ੍ਨਾ,** ਤਾਦਿਸਾ ਮਤਿ ਪਞ੍ਞਾ, ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਾ ਯਸ੍ਸਾਤਿ ਪਸਨ੍ਨਮਤਿ, ਅਞ੍ਞਪਦਲਿਙ੍ਗਪ੍ਪਧਾਨਤ੍ਤਾ ਇਮਸ੍ਸ ਸਮਾਸਪਦਸ੍ਸ **"ਪਸਨ੍ਨਮਤਿਨੇ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਰਤਿਂ ਨਯਤਿ, ਜਨੇਤਿ, ਵਹਤੀਤਿ ਵਾ **ਰਤਨਂ,** ਸਤ੍ਤਵਿਧਂ, ਦਸਵਿਧਂ ਵਾ ਰਤਨਂ, ਤਮਿਵ ਇਮਾਨੀਤਿ ਨੇਰੁਤ੍ਤਿਕਾ। ਸਦਿਸਕਪ੍ਪਨਮਞ੍ਞਤ੍ਰ ਪਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਚਨਤ੍ਥੇਨੇਵ ਬੁਦ੍ਧਾਦੀਨਂ ਰਤਨਭਾਵੋ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਤੇਸਞ੍ਹਿ ''ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੫੭, ੨੫੫) ਯਥਾਭੂਤਗੁਣੇ ਆਵਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਮਤਾਧਿਗਮਹੇਤੁਭੂਤਂ ਅਨਪ੍ਪਕਂ ਪੀਤਿਪਾਮੋਜ੍ਜਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਥਾਹ –

''ਯਸ੍ਮਿਂ ਮਹਾਨਾਮ ਸਮਯੇ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਤਥਾਗਤਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ, ਨੇਵਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਰਾਗਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਨ ਦੋਸ...ਪੇ॰... ਨ ਮੋਹ...ਪੇ॰... ਉਜੁਗਤਮੇਵਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤਂ ਆਰਬ੍ਭ। ਉਜੁਗਤਚਿਤ੍ਤੋ ਖੋ ਪਨ ਮਹਾਨਾਮ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਲਭਤਿ ਅਤ੍ਥਵੇਦਂ, ਲਭਤਿ ਧਮ੍ਮਵੇਦਂ, ਲਭਤਿ ਧਮ੍ਮੂਪਸਂਹਿਤਂ ਪਾਮੋਜ੍ਜਂ, ਪਮੁਦਿਤਸ੍ਸ ਪੀਤਿ ਜਾਯਤੀ''ਤਿਆਦਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੬.੧੦; ੧੧.੧੧)।

ਚਿਤ੍ਤੀਕਤਾਦਿਭਾਵੋ ਵਾ ਰਤਨਟ੍ਠੋ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਸੁ –

''ਚਿਤ੍ਤੀਕਤਂ ਮਹਗ੍ਘਞ੍ਚ, ਅਤੁਲਂ ਦੁਲ੍ਲਭਦਸ੍ਸਨਂ।
ਅਨੋਮਸਤ੍ਤਪਰਿਭੋਗਂ, ਰਤਨਂ ਤੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ॥ (ਖੁ॰ ਪਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੬.੩; ਉਦਾਨ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੪੭; ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੩੩; ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੨੬; ਮਹਾਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੨੨੬)।

ਚਿਤ੍ਤੀਕਤਭਾਵਾਦਯੋ ਚ ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣਾ ਸਾਤਿਸਯਤੋ ਬੁਦ੍ਧਾਦੀਸ੍ਵੇਵ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤੀਤਿ। ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ **ਰਤਨਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾਯਂ** (ਖੁ॰ ਪਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੬.੩; ਸੁ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੨੨੬) ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਪਨ ਨਿਬ੍ਬਚਨਤ੍ਥਵਸੇਨ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਅਥ ਕੇਨਾਤਿ ਚੇ? ਲੋਕੇ ਰਤਨਸਮ੍ਮਤਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁਨੋ ਗਰੁਕਾਤਬ੍ਬਤਾਦਿਅਤ੍ਥਵਸੇਨਾਤਿ ਸਦ੍ਦਵਿਦੂ। ਸਾਧੂਨਞ੍ਚ ਰਮਨਤੋ, ਸਂਸਾਰਣ੍ਣਵਾ ਚ ਤਰਣਤੋ, ਸੁਗਤਿਨਿਬ੍ਬਾਨਞ੍ਚ ਨਯਨਤੋ **ਰਤਨਂ** ਤੁਲ੍ਯਤ੍ਥਸਮਾਸਵਸੇਨ, ਅਲਮਤਿਪਪਞ੍ਚੇਨ। ਏਕਸੇਸਪਕਪ੍ਪਨੇਨ, ਪੁਥੁਵਚਨਨਿਬ੍ਬਚਨੇਨ ਵਾ ਰਤਨਾਨਿ। ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਮੂਹੋ, ਤੀਣਿ ਵਾ ਸਮਾਹਟਾਨਿ, ਤਯੋ ਵਾ ਅਵਯਵਾ ਅਸ੍ਸਾਤਿ **ਤਯਂ,** ਰਤਨਾਨਮੇਵ ਤਯਂ, ਨਾਞ੍ਞੇਸਨ੍ਤਿ **ਰਤਨਤ੍ਤਯਂ।** ਅਵਯਵਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਤੀਣਿ ਏਵ ਰਤਨਾਨਿ ਤਥਾ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਨ ਸਮੁਦਾਯਮਤ੍ਤਂ, ਸਮੁਦਾਯਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਪਨ ਏਕਵਚਨਂ ਕਤਂ। ਵਨ੍ਦੀਯਤੇ **ਵਨ੍ਦਨਾ,** ਸਾਵ **ਵਨ੍ਦਨਾਮਯਂ** ਯਥਾ ''ਦਾਨਮਯਂ ਸੀਲਮਯ''ਨ੍ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੦੫;

ਇਤਿਵ◌ੁ॰ ੬੦; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੩੩)। ਵਨ੍ਨਨਾ ਚੇਤ੍ਥ ਕਾਯਵ◌ਾਚਾਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਤਿਣ੍ਣੰ ਰਤਨਾਨੰ ਗੁਣਨਿਨ੍ਨਤਾ, ਥੋਮਨਾ ਵ◌ਾ। ਅਪਿਚ ਤਸ੍ਸਾ ਚੇਤਨਾਯ ਸਹਜਾਤਾਦੋਪਕਾਰੇਕੋ ਸਦ੍ਧਾਪਞ੍ਞਾਸਤਿਵ◌ੀਰਿਯਾਦਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੋ ਵਨ੍ਨਨਾ, ਤਾਯ ਪਕਤਨ੍ਤਿ **ਵਨ੍ਨਨਾਮਯਂ** ਯਥਾ ''ਸੋਵਣ੍ਣਮਯਂ ਰੂਪਿਯਮਯ''ਨ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤਚੇਤਨਾਵ। ਰਤਨਤ੍ਤਯੇ, ਰਤਨਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਵ◌ਾ ਵਨ੍ਨਨਾਮਯਂ **ਰਤਨਤ੍ਤਯਵਨ੍ਨਨਾਮਯਂ।** ਪੁਜ੍ਜਭਵਫਲਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਤੋ **ਪੁਞ੍ਞਂ** ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਨਯੇਨ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਰਕਂ, ਸਨ੍ਤਾਨਂ ਵ◌ਾ ਪੁਨਾਤਿ ਵ◌ਿਸੋਧੇਤੀਤਿ **ਪੁਞ੍ਞਂ,** ਸਕਮ੍ਮਕਤ੍ਤਾ ਧਾਤੁਸ੍ਸ ਕਾਰਿਤਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥਵ◌ਿਵਰਣਂ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਸਦ੍ਦਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿ ਪਨ ਸੁਦ੍ਧਵਸੇਨੇਵ◌ਾਤਿ ਸਦ੍ਦਵ◌ਿਦੂ।

ਤਂਤਂਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵ◌ਿਬਨ੍ਧਨਵਸੇਨ ਸਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰੇ ਵ◌ੇਮਜ੍ਝੇ ਏਤਿ ਆਗਚ੍ਛਤੀਤਿ **ਅਨ੍ਤਰਾਯੋ,** ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾਦਿਅਨਤ੍ਥੋ। ਪਣਾਮਪਯੋਜਨੇ ਵ◌ੁਤ੍ਤਵ◌ਿਧਿਨਾ ਸੁਟ੍ਠੁ ਵ◌ਿਹਤੋ ਵ◌ਿਦ੍ਧਸ੍ਤੋ ਅਨ੍ਤਰਾਯੋ ਅਸ੍ਸਾਤਿ **ਸੁਵ◌ਿਹਤਨ੍ਤਰਾਯੋ।** ਵ◌ਿਹਨਨਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਤਦੁਪ੍ਪਾਦਕਹੇਤੁਪਰਿਹਰਣਵਸੇਨ ਤੇਸਂ ਅਨ੍ਤਰਾਯਾਨਮਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਰਣਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਹੁਤ੍ਵ◌ਾ**ਤਿ ਪੁਬ੍ਬਕਾਲਕਿਰਿਯਾ, ਤਸ੍ਸ ''ਅਤ੍ਥਂ ਪਕਾਸਯਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯਂ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਨ੍ਨਨਾਮਯਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ। **ਆਨੁਭਾਵ◌ੇਨਾ**ਤਿ ਬਲੇਨ।

''ਤੇਜੋ ਉਸ੍ਸਾਹਮਨ੍ਤਾ ਚ, ਪਭੂ ਸਤ੍ਤੀਤਿ ਪਞ੍ਚਿਮੇ।
'ਆਨੁਭਾਵ◌ੋ'ਤਿ ਵ◌ੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, 'ਪਭਾਵ◌ੋ'ਤਿ ਚ ਤੇ ਵਦੇ''ਤਿ॥ –

ਵ◌ੁਤ੍ਤੇਸੁ ਹਿ ਅਤ੍ਥੇਸੁ ਇਧ ਸਤ੍ਤਿਯਂ ਵਤ੍ਤਤਿ। ਅਨੁ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਤਂਸਮਙ੍ਗਿਂ ਭਾਵ◌ੇਤਿ ਵਡ੍ਢੇਤੀਤਿ ਹਿ ਅਨੁਭਾਵ◌ੋ, ਸੋਯੇਵ **ਆਨੁਭਾਵ◌ੋ**ਤਿ **ਉਦਾਨਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** , ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਯਥਾਲਦ੍ਧਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਕਸ੍ਸ ਪੁਰਿਮਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਬਲਾਨੁਪ੍ਪਦਾਨਵਸਸਙ੍ਖਾਤਾ ਵਨ੍ਨਨਾਮਯਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਿਯੇਵ, ਸਾ ਚ ਸੁਵ◌ਿਹਤਨ੍ਤਰਾਯਤਾਯ ਕਰਣਂ, ਹੇਤੁ ਵ◌ਾ ਸਮ੍ਭਵਤਿ।

ਏਤ੍ਥ ਪਨ ''ਪਸਨ੍ਨਮਤਿਨੋ''ਤਿ ਏਤੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਸਾਦਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ''ਰਤਨਤ੍ਤਯਵਨ੍ਨਨਾਮਯ''ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਰਤਨਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਖੇਤ੍ਤਭਾਵਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ, ਤਤੋ ਚ ਤਸ੍ਸ ਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਸਾਦਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ, ਰਤਨਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਚ ਖੇਤ੍ਤਭਾਵਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾਤਿ ਦ੍ਵ◌ੀਹਿ ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਅਤ੍ਥਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ ਉਪਘਾਤਕਉਪਦ੍ਦਵ◌ਾਨਂ ਵ◌ਿਹਨਨੇ ਸਮਤ੍ਥਤਂ ਦੀਪੇਤਿ। ਚਤੁਰਙ੍ਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਦਾਨਚੇਤਨਾ ਵ◌ਿਯ ਹਿ ਦ੍ਵਯਙ੍ਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਣਾਮਚੇਤਨਾਪਿ ਅਨ੍ਤਰਾਯਵ◌ਿਹਨਨੇਨ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾਤਿ।

ਏਵ◌ਂ ਰਤਨਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਨਿਪਚ੍ਚਕਾਰਕਰਣੇ ਪਯੋਜਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵ◌ਾ ਇਦਾਨਿ ਯਸ੍ਸਾ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਯ ਅਤ੍ਥਂ ਸਂਵਣ੍ਣੇਤੁਕਾਮੋ, ਤਦਪਿ ਸਂਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਭਾਵ◌ੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵ◌ਾ ਗੁਣਾਭਿਤ੍ਥਵਨਵ◌ਿਸੇਸੇਨ ਅਭਿਤ੍ਥਵ◌ੇਤੁਂ **''ਦੀਘਸ੍ਸਾ''**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਪਕਤਿ, ਯਦਿਦਂ ਤਂਤਂਸਂਵਣ੍ਣਨਾਸੁ ਆਦਿਤੋ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਸਂਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵ◌ਿਸੇਸਗੁਣਕਿਤ੍ਤਨੇਨ ਥੋਮਨਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਤੇਸੁ ਤੇਸੁ **ਪਪਞ੍ਚਸੂਦਨੀਸਾਰਤ੍ਥਪਕਾਸਨੀਮਨੋਰਥਪੂਰਣੀਅਟ੍ਠਸਾਲਿਨੀ**ਆਦੀਸੁ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ''ਪਰਵ◌ਾਦਮਥਨਸ੍ਸ, ਞਾਣਪ੍ਪਭੇਦਜਨਨਸ੍ਸ, ਧਮ੍ਮਕਥਿਕਪੁਙ੍ਗਵ◌ਾਨਂ ਵ◌ਿਚਿਤ੍ਤਪਟਿਭਾਨਜਨਨਸ੍ਸ,

ਤਸ੍ਸ ਗਮ੍ਭੀਰਞਾਣੇਹਿ, ਓਗਾਲ੍ਹਸ੍ਸ ਅਭਿਣ੍ਹਸੋ।
ਨਾਨਾਨਯਵ◌ਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਅਭਿਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਆਦਿਤੋ''ਤਿ॥ ਆਦਿਨਾ –

ਥੋਮਨਾ ਕਤਾ। ਤਤ੍ਥ **ਦੀਘਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਦੀਘਨਾਮਕਸ੍ਸ। **ਦੀਘਸੁਤ੍ਤਙ੍ਕਿਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਦੀਘੇਹਿ ਅਭਿਆਯਤਵਚਨਪ੍ਪਬਨ੍ਧਵਨ੍ਤੇਹਿ ਸੁਤ੍ਤੇਹਿ ਲਕ੍ਖਿਤਸ੍ਸ, ਅਨੇਨ ''ਦੀਘੋ''ਤਿ ਅਯਂ ਇਮਸ੍ਸ ਆਗਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਾਨੁਗਤਾ ਸਮਞ੍ਞਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਨਨੁ ਚ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿਯੇਵ ਆਗਮੋ, ਕਥਂ ਸੋ ਤੇਹਿ ਅਙ੍ਕੀਯਤੀਤਿ? ਸਚ੍ਚਮੇਤਂ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ, ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਤੋ ਪਨ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਉਪਾਦਾਯ ਆਗਮਭਾਵਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਅਵਯਵ◌ੇਹਿ ਸੁਤ੍ਤੇਹਿ ਅਵਯਵ◌ੀਭੂਤੋ ਆਗਮੋ ਅਙ੍ਕੀਯਤਿ। ਯਥੇਵ ਹਿ ਅਤ੍ਥਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸਮੁਦਾਯੇ ''ਸੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵ◌ੋਹਾਰੋ, ਏਵ◌ਂ ਸੁਤ੍ਤਸਮੁਦਾਯੇ ਆਗਮਵ◌ੋਹਾਰੋਤਿ। ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਨਿਪੁਣਤ੍ਥਭਾਵਤੋ **ਨਿਪੁਣਸ੍ਸ।** ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਪਰਤ੍ਥਾਦਯੋ ਏਤ੍ਥ, ਏਤੇਨ, ਏਤਸ੍ਮਾਤਿ ਵ◌ਾ **ਆਗਮੋ,** ਉਤ੍ਤਮਟ੍ਠੇਨ, ਪਤ੍ਥਨੀਯਟ੍ਠੇਨ ਚ ਸੋ ਵਰੋਤਿ **ਆਗਮਵਰੋ।** ਅਪਿਚ ਆਗਮਸਮ੍ਮਤੇਹਿ ਬਾਹਿਰਕਪਵ◌ੇਦਿਤੇਹਿ

ਭਾਰਤਪੁਰਾਣਕਥਾਨਰਸੀਹਪੁਰਾਣਕਥਾਦੀਹਿ ਵਰੋਤਿਪਿ **ਆਗਮਵਰੋ**, ਤਸ੍ਸ। ਬੁਦ੍ਧਾਨਮਨੁਬੁਦ੍ਧਾ **ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਬੁਦ੍ਧਾ**, ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਸਚ੍ਚਪਟਿਵੇਧਂ ਅਨੁਗਮ੍ਮ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਸਚ੍ਚਾ ਅਗ੍ਗਸਾਵਕਾਦਯੋ ਅਰਿਯਾ, ਤੇਹਿ ਅਤ੍ਥਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਸੇਨ, ਗੁਣਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਸੇਨ ਚ ਸਂਵਣ੍ਣਿਤੋਤਿ ਤਥਾ। ਅਥ ਵਾ ਬੁਦ੍ਧਾ ਚ ਅਨੁਬੁਦ੍ਧਾ ਚ, ਤੇਹਿ ਸਂਵਣ੍ਣਿਤੋ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨਾਤਿ ਤਥਾ, ਤਸ੍ਸ। ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨੇਵ ਹਿ ਤਿਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਪਿਟਕਾਨਂ ਅਤ੍ਥਸਂਵਣ੍ਣਨਾਕ੍ਕਮੋ ਭਾਸਿਤੋ, ਤਤੋ ਪਰਂ ਸਙ੍ਗਾਯਨਾਦਿਵਸੇਨ ਸਾਵਕੇਹੀਤਿ ਆਚਰਿਯਾ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਚ ਮਜ੍ਝਿਮਾਗਮਟ੍ਠਕਥਾਯ **ਉਪਾਲਿਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾਯਂ** ‘‘ਵੇਯਜਾਕਰਣਸ੍ਸਾਤਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥਦੀਪਕਸ੍ਸ। ਭਗਵਤਾ ਹਿ ਅਬਜਾਕਤਂ ਤਨ੍ਤਿਪਦਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਸਬ੍ਬੇਸਂਯੇਵ ਅਤ੍ਥੋ ਕਥਿਤੋ’’ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩.੭੬)। **ਸਦ੍ਧਾਵਹਗੁਣਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਬੁਦ੍ਧਾਦੀਸੁ ਪਸਾਦਾਵਹਗੁਣਸ੍ਸ। ਨਨੁ ਚ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨਂ ਤੇਪਿਟਕਂ ਸਦ੍ਧਾਵਹਗੁਣਮੇਵ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਅਯਮਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣਗੁਣੇਨ ਥੋਮਿਤੋਤਿ? ਸਾਤਿਸਯਤੋ ਇਮਸ੍ਸ ਤਗ੍ਗੁਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਆਗਮੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਜਾਲਾਦੀਸੁ ਸੀਲਦਿਟ੍ਠਾਦੀਨਂ ਅਨਵਸੇਸਨਿਦ੍ਦੇਸਾਦਿਵਸੇਨ, ਮਹਾਪਦਾਨਾਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੩) ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧਾਨਮ੍ਪਿ ਗੁਣਨਿਦ੍ਦੇਸਾਦਿਵਸੇਨ, ਪਾਥਿਕਸੁਤ੍ਤਾਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੧.੪) ਤਿਤ੍ਥਿਯੇ ਮਦ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪਟਿਵਤ੍ਤਿਯਸੀਹਨਾਦਨਦਨਾਦਿਵਸੇਨ, ਅਨੁਤ੍ਤਰਿਯਸੁਤ੍ਤਾਦੀਸੁ ਵਿਸੇਸਤੋ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣਵਿਭਾਵਨੇਨ ਰਤਨਤ੍ਤਯੇ ਸਾਤਿਸਯਂ ਸਦ੍ਧਂ ਆਵਹਤੀਤਿ।

ਏਵਂ ਸਂਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਭਿਤ੍ਥਵਨਮ੍ਪਿ ਕਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ ਸਮ੍ਪਤਿ ਵਕ੍ਖਮਾਨਾਯ ਆਗਮਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਅਤ੍ਥਪ੍ਪਕਾਸਨਤ੍ਥ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਇਮਾਯ ਹਿ ਗਾਥਾਯ ਸਙ੍ਗੀਤਿਤ੍ਤਯਮਾਰੁਲ਼੍ਹਦੀਘਾਗਮਟ੍ਠਕਥਾਤੋਵ ਸੀਹਲਭਾਸਾਮਤ੍ਤਂ ਵਿਨਾ ਅਯਂ ਵਕ੍ਖਮਾਨਸਂਵਣ੍ਣਨਾ ਆਗਤਾ, ਨਾਞ੍ਞਤੋ, ਤਦੇਵ ਕਾਰਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ, ਨਾਞ੍ਞਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ ਆਗਮਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਅਪਰੋ ਨਯੋ – ਪਰਮਨਿਪੁਣਗਮ੍ਭੀਰਂ ਬੁਦ੍ਧਵਿਸਯਮਾਗਮਵਰਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਬਲੇਨੇਵ ਵਣ੍ਣਯਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਵਤ੍ਤੁਮ੍ਪਿ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯਜਤ੍ਤਾ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਨਿਸ੍ਸਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਮਾਹ **“ਅਤ੍ਥਪ੍ਪਕਾਸਨਤ੍ਥ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਇਮਾਯ ਹਿ ਪੁਬ੍ਬਾਚਰਿਯਾਨੁਭਾਵਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯੇਵ ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਵਣ੍ਣਯਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਨਿਸ੍ਸਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ **“ਅਤ੍ਥਪ੍ਪਕਾਸਨਤ੍ਥ”**ਨ੍ਤਿ ਪਾਠਤ੍ਥੋ, ਸਭਾਵਤ੍ਥੋ, ਞੇਯਜਤ੍ਥੋ, ਪਾਠਾਨੁਰੂਪਤ੍ਥੋ, ਤਦਨੁਰੂਪਤ੍ਥੋ, ਸਾਵਸੇਸਤ੍ਥੋ, ਨਿਰਵਸੇਸਤ੍ਥੋ, ਨੀਤਤ੍ਥੋ, ਨੇਯਜਤ੍ਥੋਤਿਆਦਿਨਾ ਅਨੇਕਪ੍ਪਕਾਰਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਕਾਸਨਤ੍ਥਾਯ, ਪਕਾਸਨਾਯ ਵਾ। ਗਾਥਾਬਨ੍ਧਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਦ੍ਵਿਭਾਵੋ। ਅਤ੍ਥੋ ਕਥੀਯਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥਕਥਾ, ਸਾਯੇਵ **ਅਟ੍ਠਕਥਾ** ਤ੍ਥ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਟ੍ਠ-ਕਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਯਥਾ ‘‘ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪੀਲਨਟ੍ਠੋ’’ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੧੭; ੨.੮), ਅਯਞ੍ਚ ਸਸਞ੍ਞੋਗਵਿਧਿ ਅਰਿਯਾਜਾਤਿਭਾਵਤੋ। ਅਕ੍ਖਰਚਿਨ੍ਤਕਾਪਿ ਹਿ ‘‘ਤਥਾਨਂਟ੍ਠ ਯੁਗ’’ਨ੍ਤਿ ਲਕ੍ਖਣਂ ਵਤ੍ਵਾ ਇਦਮੇਵੁਦਾਹਰਨ੍ਤਿ।

ਯਾਯ’ਤ੍ਥਮਭਿਵਣ੍ਣੇਨ੍ਤਿ, ਬਜਞ੍ਜਨਤ੍ਥਪਦਾਨੁਗਂ।
ਨਿਦਾਨਵਤ੍ਥੁਸਮ੍ਬਨ੍ਧਂ, ਏਸਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾ ਮਤਾ॥

ਆਦਿਤੋਤਿਆਦਿਮ੍ਹਿ ਪਠਮਸਙ੍ਗੀਤਿਯਂ। ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞਤਾਯ ਪਰਮੇਨ ਚਿਤ੍ਤਵਸੀਭਾਵੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਤ੍ਤਾ, ਝਾਨਾਦੀਸੁ ਪਞ੍ਚਵਸਿਤਾ ਸਬ੍ਭਾਵਤੋ ਚ ਵ**ਸਿਨੋ,** ਥੇਰਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਾਦਯੋ, ਤੇਸਂ **ਸਤੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ। ਯਾ ਸਙ੍ਗੀਤਾ**ਤਿ ਯਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾ ਅਤ੍ਥਂ ਪਕਾਸੇਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨੇ ‘‘ਅਯਮੇਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ, ਅਯਮੇਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ’’ਤਿ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਅਨੁਸਙ੍ਗੀਤਾ ਚ ਪਚ੍ਛਾਪੀ**ਤਿ ਨ ਕੇਵਲਂ ਪਠਮਸਙ੍ਗੀਤਿਯਮੇਵ, ਅਥ ਖੋ ਪਚ੍ਛਾ ਦੁਤਿਯਤਤਿਯਸਙ੍ਗੀਤੀਸੁਪਿ। ਨ ਚ ਪਞ੍ਚਹਿ ਵਸਿਸਤੇਹਿ ਆਦਿਤੋ ਸਙ੍ਗੀਤਾਯੇਵ, ਅਪਿ ਤੁ ਯਸਤ੍ਥੇਰਾਦੀਹਿ ਅਨੁਸਙ੍ਗੀਤਾ ਚਾਤਿ ਸਹ ਸਮੁਚ੍ਚਯੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਸਮੁਚ੍ਚਯਦ੍ਵਯਞ੍ਹਿ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਕਿਰਿਯਾਕਾਲਂ ਸਮੁਚ੍ਚਿਨੋਤਿ।

ਅਥ ਪੋਰਾਣਟ੍ਠਕਥਾਯ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਯ ਕਿਮੇਤਾਯ ਅਧੁਨਾ ਪੁਨ ਕਤਾਯ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯਾਤਿ ਪੁਨਰੁਤ੍ਤਿਯਾ, ਨਿਰਤ੍ਥਕਤਾਯ ਚ ਦੋਸਂ ਸਮਨੁਸ੍ਸਰਿਤ੍ਵਾ ਤਂ ਪਰਿਹਰਨ੍ਤੋ **“ਸੀਹਲ਼ਦੀਪ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਂ ਪਰਿਹਰਣੇਨੇਵ ਹਿ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਸੀਹਂ ਲਾਤਿ ਗਣ੍ਹਾਤੀਤਿ **ਸੀਹਲ਼ੋ** ਲ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਲ਼-ਕਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਯਥਾ ‘‘ਗਰੁਲ਼ੋ’’ਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਂਸੇ ਆਦਿਪੁਰਿਸੋ ਸੀਹਕੁਮਾਰੋ, ਤਬ੍ਬਂਸਜਾਤਾ ਪਨ ਤਮ੍ਬਪਣ੍ਣਿਦੀਪੇ ਖਤ੍ਤਿਯਾ, ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਚ ਜਨਾ ਤਦ੍ਧਿਤਵਸੇਨ, ਸਦਿਸਵੋਹਾਰੇਨ ਵਾ ਸੀਹਲ਼ਾ, ਤੇਸਂ ਨਿਵਾਸਦੀਪੋਪਿ ਤਦ੍ਧਿਤਵਸੇਨ, ਠਾਨੀਨਾਮੇਨ ਵਾ ‘‘ਸੀਹਲ਼ੋ’’ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਜਲਮਜ੍ਝੇ ਦਿਪ੍ਪਤਿ, ਦ੍ਵਿਧਾ ਵਾ ਆਪੋ ਏਤ੍ਥ

ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਦਿਪੋ, ਸੋਯੇਵ **ਦੀਪੋ,** ਭੇਦਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਤੇਸਂ ਦੀਪੋਤਿ ਤਥਾ। **ਪਨ**ਸਦ੍ਦੋ ਅਰੁਚਿਸਂਸੂਚਨੇ, ਤੇਨ ਕਾਮਞ੍ਚ ਸਾ ਸਙ੍ਗੀਤਿਤ੍ਤਯਮਾਰੁਲ਼੍ਹਾ, ਤਥਾਪਿ ਪੁਨ ਏਵਂਭੂਤਾਤਿ ਅਰੁਚਿਯਭਾਵਂ ਸਂਸੂਚੇਤਿ। ਤਦਤ੍ਥਸਮ੍ਬਨ੍ਧਤਾਯ ਪਨ ਪੁਰਿਮਗਾਥਾਯ ''ਕਾਮਞ੍ਚ ਸਙ੍ਗੀਤਾ ਅਨੁਸਙ੍ਗੀਤਾ ਚਾ''ਤਿ ਸਾਨੁਗ੍ਗਹਤ੍ਥਯੋਜਨਾ ਸਮ੍ਭਵਤਿ। ਅਞ੍ਞਤ੍ਥਾਪਿ ਹਿ ਤਥਾ ਦਿਸ੍ਸਤੀਤਿ। **ਆਭਤਾ**ਤਿ ਜਮ੍ਬੁਦੀਪਤੋ ਆਨੀਤਾ। **ਅਥਾ**ਤਿ ਸਙ੍ਗੀਤਿਕਾਲਤੋ ਪਚ੍ਛਾ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਆਭਤਪਦੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਅਥਾ**ਤਿ ਵਾ ਮਹਾਮਹਿਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰੇਨਾਭਤਕਾਲਤੋ ਪਚ੍ਛਾ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਠਪਿਤਪਦੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਸਾ ਹਿ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਾਹਕਤ੍ਥੇਰੇਹਿ ਪਠਮਂ ਤੀਣਿ ਪਿਟਕਾਨਿ ਸਙ੍ਗਾਯਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸਂਵਣ੍ਣਨਾਨੁਰੂਪੇਨੇਵ ਵਾਚਨਾਮਗ੍ਗਂ ਆਰੋਪਿਤਤ੍ਤਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਸਙ੍ਗੀਤਿਯੋ ਆਰੁਲ਼੍ਹਾਯੇਵ, ਤਤੋ ਪਚ੍ਛਾ ਚ ਮਹਾਮਹਿਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰੇਨ ਤਮ੍ਬਪਣ੍ਣਿਦੀਪਮਾਭਤਾ, ਪਚ੍ਛਾ ਪਨ ਤਮ੍ਬਪਣ੍ਣਿਯੇਹਿ ਮਹਾਥੇਰੇਹਿ ਨਿਕਾਯਨ੍ਤਰਲਦ੍ਧਿਸਙ੍ਕਰਪਰਿਹਰਣਤ੍ਥਂ **ਸੀਹਲ਼ਭਾਸਾਯ ਠਪਿਤਾ**ਤਿ। ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰੋ ਪਨ ਪਚ੍ਛਿਮਸਮ੍ਬਨ੍ਧਮੇਵ ਦੁਦ੍ਦਸਤ੍ਤਾ ਪਕਾਸੇਤਿ। ਤਥਾ **"ਦੀਪਵਾਸੀਨਮਤ੍ਥਾਯਾ"**ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ''ਠਪਿਤਾ''ਤਿ ਚ ''ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ ਆਰੋਪੇਨ੍ਤੋ''ਤਿ ਚ ਏਤੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਸਮ੍ਬਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬਂ। ਏਕਪਦਮ੍ਪਿ ਹਿ ਆਵੁਤ੍ତਿਯਾਦਿਨਯੇਹਿ ਅਨੇਕਤ੍ਥਸਮ੍ਬਨ੍ਧਮੁਪਗਚ੍ਛਤਿ। ਪੁਰਿਮਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਸੀਹਲ਼ਦੀਪਵਾਸੀਨਮਤ੍ਥਾਯ ਨਿਕਾਯਨ੍ਤਰਲਦ੍ਧਿਸਙ੍ਕਰਪਰਿਹਰਣੇਨ ਸੀਹਲ਼ਭਾਸਾਯ ਠਪਿਤਾਤਿ ਤਮ੍ਬਪਣ੍ਣਿਯਤ੍ਥੇਰੇਹਿ ਠਪਨਪਯੋਜਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਪਚ੍ਛਿਮਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇਨ ਪਨ ਇਮਾਯ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ ਜਮ੍ਬੁਦੀਪਵਾਸੀਨਂ, ਅਞ੍ਞਦੀਪਵਾਸੀਨਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਾਯ ਸੀਹਲ਼ਭਾਸਾਪਨਯਨਸ੍ਸ, ਤਨ੍ਤਿਨਯਾਨੁਚ੍ਛਵਿਕਭਾਸਾਰੋਪਨਸ੍ਸ ਚ ਪਯੋਜਨਨ੍ਤਿ। ਮਹਾਇਸ੍ਸਰਿਯਤ੍ਤਾ **ਮਹਿਨ੍ਦੋ**ਤਿ ਰਾਜਕੁਮਾਰਕਾਲੇ ਨਾਮਂ, ਪਚ੍ਛਾ ਪਨ ਗੁਣਮਹਨ੍ਤਤਾਯ **ਮਹਾਮਹਿਨ੍ਦੋ**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਸੀਹਲ਼ਭਾਸਾ** ਨਾਮ ਅਨੇਕਕ੍ਖਰੇਹਿ ਏਕਤ੍ਥਸ੍ਸਾਪਿ ਵੋਹਰਣਤੋ ਪਰੇਸਂ ਵੋਹਰਿਤੁਂ ਅਤਿਦੁਕ੍ਕਰਾ ਕਞ੍ਚੁਕਸਦਿਸਾ ਸੀਹਲ਼ਾਨਂ ਸਮੁਦਾਚਿਣ੍ਣਾ ਭਾਸਾ।

ਏਵਂ ਹੋਤੁ ਪੋਰਾਣਟ੍ਠਕਥਾਯ, ਅਧੁਨਾ ਕਰਿਯਮਾਨਾ ਪਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾ ਕਥਂ ਕਰੀਯਤੀਤਿ ਅਨੁਯੋਗੇ ਸਤਿ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਕਰਣਪ੍ਪਕਾਰਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਮਾਹ **"ਅਪਨੇਤ੍ਵਾਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ ਤਤੋ ਮੂਲਟ੍ਠਕਥਾਤੋ ਸੀਹਲ਼ਭਾਸਂ ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ ਪੋਤ੍ਥਕੇ ਅਨਾਰੋਪਿਤਭਾਵੇਨ ਨਿਰਙ੍ਕਰਿਤ੍ਵਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ, ਏਤੇਨ ਅਯਂ ਵਕ੍ਖਮਾਨਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾ ਸਙ੍ਗੀਤਿਤ੍ਤਯਮਾਰੋਪਿਤਾਯ ਮੂਲਟ੍ਠਕਥਾਯ ਸੀਹਲ਼ਭਾਸਾਪਨਯਨਮਤ੍ਤਮਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਤ੍ਥਤੋ ਸਂਸਨ੍ਦਤਿ ਚੇਵ ਸਮੇਤਿ ਚ ਯਥਾ ''ਗਙ੍ਗੋਦਕੇਨ ਯਮੁਨੋਦਕ''ਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **"ਮਨੋਰਮ"** ਮਿਚ੍ਚਾਦੀਨਿ ''ਭਾਸ''ਨ੍ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤਿਭਾਵਦੀਪਕਾਨਿ ਵਿਸੇਸਨਾਨਿ। ਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤਿਭਾਵੇਨ ਹਿ ਪਣ੍ਡਿਤਾਨਂ ਮਨਂ ਰਮਯਤੀਤਿ **ਮਨੋਰਮਾ।** ਤਨੋਤਿ ਅਤ੍ਥਮੇਤਾਯ, ਤਨੀਯਤਿ ਵਾ ਅਤ੍ਥਵਸੇਨ ਵਿਵਰੀਯਤਿ, ਵਟ੍ਟਤੋ ਵਾ ਸਤ੍ਤੇ ਤਾਰੇਤਿ , ਨਾਨਾਤ੍ਥਵਿਸਯਂ ਵਾ ਕਙ੍ਖਂ ਤਰਨ੍ਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ **ਤਨ੍ਤਿ,** ਪਾਲ਼ਿ। ਤਸ੍ਸਾ ਨਯਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਗਤਿਯਾ ਛਵਿਂ ਛਾਯਂ ਅਨੁਗਤਾਤਿ **ਤਨ੍ਤਿਨਯਾਨੁਚ੍ਛਵਿਕਾ।** ਅਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤਿਭਾਸਨ੍ਤਰਸਂਕਿਣ੍ਣਦੋਸਵਿਰਹਿਤਤਾਯ **ਵਿਗਤਦੋਸਾ,** ਤਾਦਿਸਂ ਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤਿਭੂਤਂ –

''ਸਾ ਮਾਗਧੀ ਮੂਲਭਾਸਾ, ਨਰਾ ਯਾਯਾ'ਦਿਕਪ੍ਪਿਕਾ।
ਬ੍ਰਹ੍ਮਾਨੋ ਚਸ੍ਸੁਤਾਲਾਪਾ, ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ ਚਾਪਿ ਭਾਸਰੇ''ਤਿ॥ –

ਵੁਤ੍ਤਂ ਪਾਲ਼ਿਗਤਿਭਾਸਂ ਪੋਤ੍ਥਕੇ ਲਿਖਨਵਸੇਨ ਆਰੋਪੇਨ੍ਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਇਮਿਨਾ ਸਦ੍ਦਦੋਸਾਭਾਵਮਾਹ।

ਸਮਯਂ ਅਵਿਲੋਮੇਨ੍ਤੋਤਿ ਸਿਦ੍ਧਨ੍ਤਮਵਿਰੋਧੇਨ੍ਤੋ, ਇਮਿਨਾ ਪਨ ਅਤ੍ਥਦੋਸਾਭਾਵਮਾਹ। ਅਵਿਰੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਏਵ ਹਿ ਤੇ ਥੇਰਵਾਦਾਪਿ ਇਧ ਪਕਾਸਯਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਕੇਸਂ ਪਨ ਸਮਯਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਥੇਰਾਨ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ, ਏਤੇਨ ਰਾਹੁਲਾਚਰਿਯਾਦੀਨਂ ਜੇਤਵਨਵਾਸੀਅਭਯਗਿਰਿਵਾਸੀਨਿਕਾਯਾਨਂ ਸਮਯਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਥਿਰੇਹਿ ਸੀਲਸੁਤਞਾਣਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸਙ੍ਖਾਤੇਹਿ ਗੁਣੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾਤਿ **ਥੇਰਾ।** ਯਥਾਹ ''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਥੇਰਕਰਣਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਵਾ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦਿ (ਅਂ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੨)। ਅਪਿਚ ਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮਾਦੀਹਿ ਥਿਰਕਰਣੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਤ੍ਤਾ **ਥੇਰਾ।** ਯਥਾਹ ਧਮ੍ਮਰਾਜਾ ਧਮ੍ਮਪਦੇ –

''ਯਮ੍ਹਿ ਸਚ੍ਚਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮੋ ਚ, ਅਹਿਂਸਾ ਸਂਯਮੋ ਦਮੋ।
ਸ ਵੇ ਵਨ੍ਤਮਲੋ ਧੀਰੋ, '**ਥੇਰੋ**'ਇਤਿ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ॥ (ਧ॰ ਪ॰ ੨੬੦)।

ਤੇਸਂ। ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਤ੍ਥੇਰਾਦੀਹਿ ਆਗਤਾ ਆਚਰਿਯਪਰਮ੍ਪਰਾ ਥੇਰਵਂਸੋ, ਤਪ੍ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਆਗਮਾਧਿਗਮਸਮ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਞਾਪਜ੍ਜੋਤੇਨ ਤਸ੍ਸ ਸਮੁਜ੍ਜਲਨਤੋ ਤਂ ਪਕਾਰੇਨ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਪਦੀਪਸਦਿਸਾਤਿ **ਥੇਰਵਂਸਪਦੀਪਾ।** ਵਿਵਿਧੇਨ ਆਕਾਰੇਨ ਨਿਚ੍ਛੀਯਤੀਤਿ **ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ,** ਗਣ੍ਠਿਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਖੀਲਮਦ੍ਦਨਾਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਵਿਮਤਿਚ੍ਛੇਦਨੀਕਥਾ, ਸੁਟ੍ਠੁ ਨਿਪੁਣੋ ਸਣ੍ਹੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਸੁਨਿਪੁਣਵਿਨਿਚ੍ਛਯਾ।** ਅਥ ਵਾ ਵਿਨਿਚ੍ਛਿਨੋਤੀਤਿ **ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ,** ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਿਸਯਂ ਞਾਣਂ, ਸੁਟ੍ਠੁ ਨਿਪੁਣੋ ਛੇਕੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਸੁਨਿਪੁਣਵਿਨਿਚ੍ਛਯਾ।** ਮਹਾਮੇਘਵਨੇ ਠਿਤੋ ਵਿਹਾਰੋ **ਮਹਾਵਿਹਾਰੋ,** ਯੋ ਸਤ੍ਥੁ ਮਹਾਬੋਧਿਨਾ ਵਿਰੋਚਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਸਨਸੀਲਾ **ਮਹਾਵਿਹਾਰਵਾਸਿਨੋ** , ਤਾਦਿਸਾਨਂ ਸਮਯਂ ਅਵਿਲੋਮੇਨ੍ਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਏਤੇਨ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਾਦਿਥੇਰਪਰਮ੍ਪਰਾਗਤੋ, ਤਤੋਯੇਵ ਅਵਿਪਰਿਤੋ ਸਣ੍ਹਸੁਖੁਮੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋਤਿ ਮਹਾਵਿਹਾਰਵਾਸੀਨਂ ਸਮਯਸ੍ਸ ਪਮਾਣਭੂਤਤਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਧਿਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਹਿਤ੍ਵਾ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਭਤਮਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਏਕਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਪੁਨ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਆਭਤਮਤ੍ਥਂ ਪੁਨਰੁਤ੍ਤਿਭਾਵਤੋ, ਗਨ੍ਥਗਰੁਕਭਾਵਤੋ ਚ ਚਜਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਆਗਮਵਰਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਪਕਾਸਯਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਏਵਂ ਕਰਣਪ੍ਪਕਾਰਮ੍ਪਿ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ''ਦੀਪਵਾਸੀਨਮਤ੍ਥਾਯਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਯੋਜਨਤੋ ਅਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ ਪਯੋਜਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਸੁਜਨਸ੍ਸ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਸੁਜਨਸ੍ਸ ਚਾ**ਤਿ **ਚ**-ਸਦ੍ਦੋ ਸਮੁਚ੍ਚਯਤ੍ਥੋ, ਤੇਨ ਨ ਕੇਵਲਂ ਜਮ੍ਬੁਦੀਪਵਾਸੀਨਮੇਵ ਅਤ੍ਥਾਯ, ਅਥ ਖੋ ਸਾਧੁਜਨਤੋਸਨਤ੍ਥਞ੍ਚਾਤਿ ਸਮੁਚ੍ਚਿਨੋਤਿ। ਤੇਨੇਵ ਚ ਤਮ੍ਬਪਣ੍ਣਿਦੀਪਵਾਸੀਨਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥਾਯਾਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਸਿਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ ਉਗ੍ਗਹਣਾਦਿਸੁਕਰਤਾਯ ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਬਹੂਪਕਾਰਤ੍ਤਾ। **ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਤ੍ਥਞ੍ਚਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ **ਚ**-ਸਦ੍ਦੋ ਨ ਕੇਵਲਂ ਤਦੁਭਯਤ੍ਥਮੇਵ, ਅਪਿ ਤੁ ਤਿਵਿਧਸ੍ਸਾਪਿ ਸਾਸਨਧਮ੍ਮਸ੍ਸ, ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਾ ਪਞ੍ਚਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਪਰਿਮਾਣਂ ਚਿਰਕਾਲਂ ਠਿਤਤ੍ਥਞ੍ਚਾਤਿ ਸਮੁਚ੍ਚਯਤ੍ਥਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਹਿ ਠਿਤਿਯਾ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਪਟਿਵੇਧਧਮ੍ਮਾਨਮ੍ਪਿ ਠਿਤਿ ਹੋਤਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਤੇਸਂ ਮੂਲਭਾਵਤੋ। ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮੋ ਪਨ ਸੁਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੇਨ ਪਦਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇਨ, ਤਦਤ੍ਥੇਨ ਚ ਚਿਰਂ ਸਮ੍ਮਾ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ, ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ ਚ ਪਦਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ ਅਵਿਪਰੀਤਂ ਸੁਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ, ਤਦਤ੍ਥੋਪਿ ਅਵਿਪਰੀਤੋ ਸੁਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ ਅਵਿਪਰੀਤਸ੍ਸ ਪਦਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸ੍ਸ, ਤਦਤ੍ਥਸ੍ਸ ਚ ਸੁਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਾਯਭਾਵਮੁਪਾਦਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਤ੍ਥਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾ"**ਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ ਭਗਵਤਾ –

''ਦ੍ਵੇਮੇ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਅਨਨ੍ਤਰਧਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਸੁਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਪਦਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ, ਅਤ੍ਥੋ ਚ ਸੁਨੀਤੋ, ਇਮੇ ਖੋ...ਪੇ॰... ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੧)।

ਏਵਂ ਪਯੋਜਨਮ੍ਪਿ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਵਕ੍ਖਮਾਨਾਯ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ ਮਹਤ੍ਤਪਰਿਚ੍ਚਾਗੇਨ ਗਨ੍ਥਗਰੁਕਭਾਵਂ ਪਰਿਹਰਿਤੁਮਾਹ **"ਸੀਲਕਥਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਨ ਤਂ ਵਿਚਰਯਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ਅਪਰੋ ਨਯੋ – ਯਦਟ੍ਠਕਥਂ ਕਤ੍ਤੁਕਾਮੋ, ਤਦੇਕਦੇਸਭਾਵੇਨ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ ਕਥਿਕਾਨਂ ਉਪਦੇਸਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਤਤ੍ਥ ਵਿਚਾਰਿਤਧਮ੍ਮੇ ਉਦ੍ਦੇਸਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਮਾਹ **"ਸੀਲਕਥਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਸੀਲਕਥਾ**ਤਿ ਚਾਰਿਤ੍ਤਵਾਰਿਤ੍ਤਾਦਿਵਸੇਨ ਸੀਲਵਿਤ੍ਥਾਰਕਥਾ। **ਧੁਤਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਿਕਙ੍ਗਾਦਯੋ ਤੇਰਸ ਕਿਲੇਸਧੁਨਨਕਧਮ੍ਮਾ। **ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਾਨੀ**ਤਿ ਭਾਵਨਾਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਯੋਗਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਤ੍ਤਾ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਨਾਮਾਨਿ ਧਮ੍ਮਜਾਤਾਨਿ। ਤਾਨਿ ਪਨ ਪਾਲ਼ਿਯਮਾਗਤਾਨਿ ਅਟ੍ਠਤਿਂ ਸੇਵ ਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾਨਿ, ਅਥ ਖੋ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਮਾਗਤਾਨਿਪਿ ਦ੍ਵੇਤਿ ਞਾਪੇਤੁਂ **"ਸਬ੍ਬਾਨਿਪੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਚਰਿ ਯਾਵਿਧਾਨਸਹਿਤੋ**ਤਿ ਰਾਗਚਰਿਤਾਦੀਨਂ ਸਭਾਵਾਦਿਵਿਧਾਨੇਨ ਸਹ ਪਵਤ੍ਤੋ, ਇਦਂ ਪਨ **"ਝਾਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਿਤ੍ਥਾਰੋ"**ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਨਂ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨਾਨਿ **ਝਾਨਂ,** ਅਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨਾਨਿ **ਸਮਾਪਤ੍ਤਿ।** ਤਦੁਭਯਮ੍ਪਿ ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਮਤ੍ਤਂ **ਝਾਨਂ,** ਸਮਾਪਜ੍ਜਨਵਸੀਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਂ **ਸਮਾਪਤ੍ਤਿ।** ਅਪਿਚ ਤਦਪਿ ਉਭਯਂ **ਝਾਨ**ਮੇਵ, ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਪਨ **ਸਮਾਪਤ੍ਤਿ,** ਤਾਸਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਭੇਦਾਨਂ ਛਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਨਂ ਗਹਣਤ੍ਥਂ "**ਸਬ੍ਬਾ ਚ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯੋ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਞਾਣਵਿਭਙ੍ਗਾਦੀਸੁ (ਵਿਭ॰ ੭੫੧) ਆਗਤਨਯੇਨ ਏਕਵਿਧਾਦਿਨਾ ਭੇਦੇਨ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਙ੍ਕਲਯਿਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡੇਤ੍ਵਾ, ਗਣੇਤ੍ਵਾ ਵਾ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯਨਂ **ਪਞ੍ਞਾਸਙ੍ਕਲਨਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ। ਅਰਿਯਾਨੀ**ਤਿ ਬੁਦ੍ਧਾਦੀਹਿ ਅਰਿਯੇਹਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ, ਅਰਿਯਭਾਵਸਾਧਕਤ੍ਤਾ ਵਾ ਅਰਿਯਾਨਿ ਉਤ੍ਤਰਪਦਲੋਪੇਨ। ਅਵਿਤਥਭਾਵੇਨ ਵਾ ਅਰਣੀਯਤ੍ਤਾ, ਅਵਗਨ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **ਅਰਿਯਾਨਿ,** ''ਸਚ੍ਚਾਨੀ''ਤਿਮਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਨਂ।

ਹੇਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਾਨਂ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾਦਿਭਾਵੇਨ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਾਨਮੁਪਕਾਰਕਤਾ **ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰੋ,** ਤਸ੍ਸ ਦੇਸਨਾ ਤਥਾ, ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਕਥਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਾ ਪਨ ਨਿਕਾਯਨ੍ਤਰਲਦ੍ਧਿਸਙ੍ਕਰਰਹਿਤਤਾਯ ਸੁਟ੍ਠੁ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ, ਘਨਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਸ੍ਸ ਚ ਸੁਦੁਕ੍ਕਰਤਾਯ ਨਿਪੁਣਾ, ਏਕਤ੍ਤਾਦਿਨਯਸਹਿਤਾ ਚ ਤਤ੍ਥ ਵਿਚਾਰਿਤਾਤਿ ਆਹ "**ਸੁਪਰਿਸੁਦ੍ਧਨਿਪੁਣਨਯਾ**"ਤਿ। ਪਦਤ੍ਤਯਮ੍ਪਿ ਹੇਤਂ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਦੇਸਨਾਯ ਵਿਸੇਸਨਂ। ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਦੀਸੁ ਆਗਤਨਯਂ ਅਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾਵ ਵਿਚਾਰਿਤਤ੍ਤਾ ਅਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਤਨ੍ਤਿਮਗ੍ਗੋ ਯਸ੍ਸਾਤਿ **ਅਵਿਮੁਤ੍ਤਤਨ੍ਤਿ ਮਗ੍ਗਾ। ਮਗ੍ਗੋ**ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਪਾਲਿਸਙ੍ਖਾਤੋ ਉਪਾਯੋ ਤਂਤਦਤ੍ਥਾਨਂ ਅਵਬੋਧਸ੍ਸ, ਸਚ੍ਚਪਟਿਵੇਧਸ੍ਸ ਵਾ ਉਪਾਯਭਾਵਤੋ। ਪਬਨ੍ਧੋ ਵਾ ਦੀਘਭਾਵੇਨ ਪਕਤਿਮਗ੍ਗਸਦਿਸਤ੍ਤਾ, ਇਦਂ ਪਨ "**ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ, ਭਾਵਨਾ**"ਤਿ ਪਦਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਨਂ।

ਇਤਿ ਪਨ ਸਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਪਰਿਸਮਾਪਨੇ ਯਥਾਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਪਰਿਨਿਟ੍ਠਿਤਤ੍ਤਾ, ਏਤ੍ਤਕਂ ਸਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਨਾ**ਤਿ ਵਚਨਾਲਙ੍ਕਾਰਮਤ੍ਤਂ ਵਿਸੁਂ ਅਤ੍ਥਾਭਾਵਤੋ। ਪਦਤ੍ਥਸਂਕਿਣ੍ਣਸ੍ਸ, ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਚ ਅਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਵਸੇਸਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯਜਭਾਵੇਨ **ਸੁਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ,** ''ਸਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ, ਭਾਵਨਪੁਂਸਕਂ ਵਾ ਏਤਂ ''ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਮ੍ਬਜ੍ਝਨਤੋ। **ਭਿਯਜੋ**ਤਿ ਅਤਿਰੇਕਂ, ਅਤਿਵਿਤ੍ਥਾਰਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਏਤੇਨ ਪਦਤ੍ਥਮਤ੍ਤਮੇਵ ਵਿਚਾਰਯਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਏਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਇਧ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਨ ਵਿਚਾਰਯਿਸ੍ਸਾਮਿ ਪੁਨਰੁਤ੍ਤਿਭਾਵਤੋ, ਗਨ੍ਥਗਰੁਕਭਾਵਤੋ ਚਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਵਿਚਰਯਿਸ੍ਸਾਮੀ**ਤਿ ਚ ਗਾਥਾਭਾਵਤੋ ਨ ਵੁਦ੍ਧਿਭਾਵੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਏਵਮ੍ਪਿ ਏਸ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੋ ਆਗਮਾਨਮਤ੍ਥਂ ਨ ਪਕਾਸੇਯਜ, ਅਥ ਸਬ੍ਬੋਪੇਸੋ ਇਧ ਵਿਚਾਰਿਤਬ੍ਬੋਯੇਵਾਤਿ ਚੋਦਨਾਯ ਤਥਾ ਅਵਿਚਾਰਣਸ੍ਸ ਏਕਨ੍ਤਕਾਰਣਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਤਂ ਪਰਿਹਰਨ੍ਤੋ "**ਮਜ੍ਝੇ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੋ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਮਜ੍ਝੇ**ਤਿ ਖੁਦ੍ਦਕਤੋ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਆਗਮਾਨਂ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ। **ਹਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਕਾਰਣੇ, ਤੇਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਕਾਰਣਂ ਜੋਤੇਤਿ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਆਗਮੇਸੁ। **ਯਥਾਭਾਸਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਭਗਵਤਾ ਯਂ ਯਂ ਦੇਸਿਤਂ, ਦੇਸਿਤਾਨੁਰੂਪਂ ਵਾ। ਅਪਿ ਚ ਸਂਵਣ੍ਣਕੇਹਿ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਸੇਨ ਯਂ ਯਂ ਭਾਸਿਤਂ, ਭਾਸਿਤਾਨੁਰੂਪਨ੍ਤਿਪਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਇਚ੍ਚੇਵਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਕਾਰਣਂ ਨਿਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਇਮਿਨਾਵ ਕਾਰਣੇਨ, ਇਦਮੇਵ ਵਾ ਕਾਰਣਂ ਮਨਸਿ ਸਨ੍ਨਿਧਾਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਕਤੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ''ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੋ ਏਸਾ''ਤਿ ਪਦਂ ਕਮ੍ਮਭਾਵੇਨ ਸਮ੍ਬਜ੍ਝਤਿ ਆਵੁਤ੍ਤਿਯਾਦਿਨਯੇਨਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਤਮ੍ਪੀ**ਤਿ ਤਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗਮ੍ਪਿ ਞਾਣੇਨ ਗਹੇਤ੍ਵਾਨ। **ਏਤਾਯਾ**ਤਿ ਸੁਮਙ੍ਗਲਵਿਲਾਸਿਨਿਯਾ ਨਾਮ ਏਤਾਯ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ। ਏਤ੍ਥ ਚ ''ਮਜ੍ਝੇ ਠਤ੍ਵਾ''ਤਿ ਏਤੇਨ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਭਾਵਦੀਪਨੇਨ ਵਿਸੇਸਤੋ ਚਤੁਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਆਗਮਾਨਂ ਸਾਧਾਰਣਟ੍ਠਕਥਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੋ, ਨ ਸੁਮਙ੍ਗਲਵਿਲਾਸਿਨੀਆਦਯੋ ਵਿਯ ਅਸਾਧਾਰਣਟ੍ਠਕਥਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਅਵਿਸੇਸਤੋ ਪਨ ਵਿਨਯਾਭਿਧਮ੍ਮਾਨਮ੍ਪਿ ਯਥਾਰਹਂ ਸਾਧਾਰਣਟ੍ਠਕਥਾ ਹੋਤਿਯੇਵ, ਤੇਹਿ ਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਤਾਯ ਚ ਤਦਵਸੇਸਸ੍ਸ ਖੁਦ੍ਦਕਾਗਮਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਤੋ ਸਾਧਾਰਣਾ ਸਮਾਨਾਪਿ ਤਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਚਤੁਨ੍ਨਮੇਵ ਆਗਮਾਨਂ ਸਾਧਾਰਣਾਤ੍ਵੇਵ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ।

ਇਤਿ ਸੋਲ਼ਸਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ।

ਗਨ੍ਥਾਰਮ੍ਭਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਨਿਦਾਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਏਵੰ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨ ਵਿਧਿਨਾ ਨਯੇਨ ਪਣਾਮਾਦਿਕਂ ਪਕਰਣਾਰਮ੍ਭਵਿਧਾਨਂ ਕਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਵਿਭਾਗਵਨ੍ਤਾਨਂ ਸਭਾਵਵਿਭਾਵਨਂ ਵਿਭਾਗਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨੇਵ ਸੁਵਿਭਾਵਿਤਂ, ਸੁਵਿਞ੍ਞਾਪਿਤਞ੍ਚ ਹੋਤੀਤਿ ਪਠਮਂ ਤਾਵ ਵਗ੍ਗਸੁਤ੍ਤਵਸੇਨ ਵਿਭਾਗਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਤਤ੍ਥ ਦੀਘਾਗਮੋ ਨਾਮਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ''ਦੀਘਸ੍ਸ ਆਗਮਵਰਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਪਕਾਸਯਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਯਦਿਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਚਨੇ। ''ਯਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਪਕਾਸਯਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਪਟਿਞ੍ਞਾਤਂ, ਸੋ ਦੀਘਾਗਮੋ ਨਾਮ ਵਗ੍ਗਸੁਤ੍ਤਵਸੇਨ ਏਵਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ, ਏਵਂ ਵਿਭਾਗੋਤਿ ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵਾ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ''ਦੀਘਾਗਮਨਿਸ੍ਸਿਤ''ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਵਚਨੇ। ਯੋ ਦੀਘਾਗਮੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਦੀਘਾਗਮੋ ਨਾਮ ਵਗ੍ਗਸੁਤ੍ਤਵਸੇਨ। ਏਵਂ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬੋ, ਏਦਿਸੋਤਿ ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਦੀਘਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਦੂਰਵਚਨਂ ਤਂ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਟਿਨਿਦ੍ਦਿਸਤਿ ਵਿਯ ''ਦੀਘਾਗਮਨਿਸ੍ਸਿਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਆਸਨ੍ਨਵਚਨਮ੍ਪਿ ਤਂ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਟਿਨਿਦ੍ਦਿਸਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਬੁਦ੍ਧਿਯਂ ਪਰਮ੍ਮੁਖਂ ਵਿਯ ਪਰਿਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ। ਏਦਿਸੇਸੁ ਹਿ ਠਾਨੇਸੁ ਅਤ੍ਤਨੋ ਬੁਦ੍ਧਿਯਂ ਸਮ੍ਮੁਖਂ ਵਾ ਪਰਮ੍ਮੁਖਂ ਵਾ ਪਰਿਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਯਥਾ ਤਥਾ ਵਾ ਪਟਿਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ ਸਦ੍ਦਮਤ੍ਤਪਟਿਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸਾਵਿਰੋਧਨਤੋ। ਵਗ੍ਗਸੁਤ੍ਤਾਦੀਨਂ ਨਿਬ੍ਬਚਨਂ ਪਰਤੋ ਆਵਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਤਯੋ ਵਗ੍ਗਾ ਯਸ੍ਸਾਤਿ **ਤਿਵਗ੍ਗੋ।** ਚਤੁਤ੍ਤਿਂਸ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਏਤ੍ਥ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਵਾ ਸਙ੍ਗਹੋ ਗਣਨਾ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਚਤੁਤ੍ਤਿਂਸਸੁਤ੍ਤਸਙ੍ਗਹੋ।**

ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ ਪਠਮਸਙ੍ਗੀਤਿਯਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਨੁਕ੍ਕਮੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਤਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਨਿਦਾਨਮਾਦੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਆਦਿਭਾਵੋ ਹੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਗੀਤਿਕ੍ਕਮੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਚਤੂਸੁ ਆਗਮੇਸੁ ਦੀਘਾਗਮੋ ਪਠਮਂ ਸਙ੍ਗੀਤੋ, ਤਤ੍ਥ ਚ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧਵਗ੍ਗੋ ਪਠਮਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ, ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮਜਾਲਸੁਤ੍ਤਂ, ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਨਿਦਾਨਨ੍ਤਿ? ਨਾਯਮਨੁਯੋਗੋ ਕਤ੍ਥਚਿਪਿ ਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥੇਵ ਵਚਨਕ੍ਕਮਮਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਿਤਬ੍ਬਤੋ। ਅਪਿਚ ਸਦ੍ਧਾਵਹਗੁਣਤ੍ਤਾ ਦੀਘਾਗਮੋਵ ਪਠਮਂ ਸਙ੍ਗੀਤੋ। ਸਦ੍ਧਾ ਹਿ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾਨਂ ਬੀਜਂ। ਯਥਾਹ ''ਸਦ੍ਧਾ ਬੀਜਂ ਤਪੋ ਵੁਟ੍ਠੀ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੯੭; ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੭੭)। ਸਦ੍ਧਾਵਹਗੁਣਤਾ ਚਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾਯੇਵ। ਕਿਞ੍ਚ ਭਿਯ੍ਯੋ – ਕਤਿਪਯਸੁਤ੍ਤਸਙ੍ਗਹਤਾਯ ਚੇਵ ਅਪ੍ਪਪਰਿਮਾਣਤਾਯ ਚ ਉਗ੍ਗਹਣਧਾਰਣਾਦਿਸੁਖਤੋ ਪਠਮਂ ਸਙ੍ਗੀਤੋ। ਤਥਾ ਹੇਸ ਚਤੁਤ੍ਤਿਂਸਸੁਤ੍ਤਸਙ੍ਗਹੋ, ਚਤੁਸਟ੍ਠਿਭਾਣਵਾਰਪਰਿਮਾਣੋ ਚ। ਸੀਲਕਥਾਬਾਹੁਲ੍ਲਤੋ ਪਨ **ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧਵਗ੍ਗੋ** ਪਠਮਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ। ਸੀਲਞ੍ਹਿ ਸਾਸਨਸ੍ਸ ਆਦਿ ਸੀਲਪਤਿਟ੍ਠਾਨਤ੍ਤਾ ਸਬ੍ਬਗੁਣਾਨਂ । ਤੇਨੇਵਾਹ ''ਤਸ੍ਮਾ ਤਿਹ ਤ੍ਵਂ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਦਿਮੇਵ ਵਿਸੋਧੇਹਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਕੋ ਚਾਦਿ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ? ਸੀਲਞ੍ਚ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧ''ਨ੍ਤਿਆਦਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੪੬੯)। ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧਕਥਾਬਾਹੁਲ੍ਲਤੋ ਹਿ ਸੋ ''ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧਵਗ੍ਗੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਨਿਵੇਠਨਕਥਾਭਾਵਤੋ ਪਨ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਿਟਕਸ੍ਸ ਨਿਰਵਸੇਸਦਿਟ੍ਠਿਵਿਭਜਨਂ **ਬ੍ਰਹ੍ਮਜਾਲਸੁਤ੍ਤਂ** ਪਠਮਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਤੇਪਿਟਕੇ ਹਿ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨੇ ਬ੍ਰਹ੍ਮਜਾਲਸਦਿਸਂ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਿ ਨਿਗ੍ਗਮ੍ਬਂ ਨਿਜ੍ਜਟਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਭਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ ਨਤ੍ਥਿ। **ਨਿਦਾਨਂ** ਪਨ ਪਠਮਸਙ੍ਗੀਤਿਯਂ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਤ੍ਥੇਰੇਨ ਪੁਟ੍ਠੇਨ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਆਨਨ੍ਦੇਨ ਦੇਸਕਾਲਾਦਿਨਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਪਠਮਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਬ੍ਰਹ੍ਮਜਾਲਸ੍ਸਾਪੀ"**ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ ਚ **"ਆਯਸ੍ਮਤਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਦੇਸਕਂ ਨਿਯਮੇਤਿ, **ਪਠਮਸਙ੍ਗੀਤਿਕਾਲੇ**ਤਿ ਪਨ ਕਾਲਨ੍ਤਿ, ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਉਪਰਿ ਆਵਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ।

ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਇਦਾਨਿ ''ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਾਲੇ''ਤਿ ਵਚਨਪ੍ਪਸਙ੍ਗੇਨ ਤਂ ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ, ਯਸ੍ਸਂ ਵਾ ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਯਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਨਂ ਕਤ੍ਤੁਕਾਮਤ੍ਤਾ ਤਂ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਤਸ੍ਸਾ ਤਨ੍ਤਿਯਾ ਆਰੁਲ੍ਹਾਯਪਿ ਇਧ ਵਚਨੇ ਕਾਰਣਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿ ਨਾਮ ਚੇਸਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਏਤ੍ਥ ਹਿ **ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ...ਪੇ॰... ਮਾਰੁਲ੍ਹਾ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਨਨੁ ਸਾ ਸਙ੍ਗੀਤਿਕ੍ਖਨ੍ਧਕੇ ਤਨ੍ਤਿਮਾਰੁਲ੍ਹਾ, ਕਸ੍ਮਾ ਇਧ ਪੁਨ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਯਦਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤਾ ਅਸ੍ਸ ਨਿਰਤ੍ਥਕਤਾ, ਗਨ੍ਥਗਰੁਤਾ ਚ ਸਿਯਾਤਿ ਚੋਦਨਾਲੇਸਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **"ਨਿਦਾਨ...ਪੇ॰... ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ"**ਤਿ ਪਨ ਏਤੇਨ ਨਿਦਾਨਕੋਸਲ੍ਲਤ੍ਥਭਾਵਤੋ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਦੋਸਤਾ ਨ ਸਿਯਾਤਿ ਵਿਸੇਸਕਾਰਣਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਰਿਹਰਤਿ। ''ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿ ਨਾਮ ਚੇਸਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਚ**-ਸਦ੍ਦੋ ਈਦਿਸੇਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨਤ੍ਥੋ। ਤੇਨ ਹਿ ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਾਲੇ ਵੁਤ੍ਤਂ ਨਿਦਾਨਞ੍ਚ ਆਦਿ, ਏਸਾ ਚ ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿ ਨਾਮ ਏਵਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡੇਤਿ। ਉਪਞ੍ਞਾਸਤ੍ਥੋ ਵਾ **ਚ**-ਸਦ੍ਦੋ, ਉਪਞ੍ਞਾਸੋਤਿ ਚ ਵਾਕ੍ਯਾਰਮ੍ਭੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਏਸਾ ਹਿ ਗਨ੍ਥਕਾਰਾਨਂ ਪਕਤਿ, ਯਦਿਦਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਅਪਰਂ ਵਤ੍ਤੁਮਾਰਭਨ੍ਤਾਨਂ ਚ-ਸਦ੍ਦਪਯੋਗੋ। ਯਂ ਪਨ ਵਜਿਰਬੁਦ੍ਧਿਤ੍ਥੇਰੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਏਤ੍ਥ ਚ-ਸਦ੍ਦੋ ਅਤਿਰੇਕਤ੍ਥੋ, ਤੇਨ ਅਞ੍ਞਾਪਿ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਦੀਪੇਤੀ''ਤਿ (ਵਜਿਰ ਟੀ॰

ਬਾਹਿਰਨਿਦਾਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ), ਤਦਯੁਤ੍ਤਮੇਵ। ਨ ਹੇਤ੍ਥ ਚ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਤਦਤ੍ਥੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਯਦਿ ਚੇਤ੍ਥ ਤਦਤ੍ਥਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਮੇਵ ਚ-ਕਾਰੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ ਸਿਯਾ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਸੋ ਨ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬੋਯੇਵ ਪਠਮਸਦ੍ਦੇਨੇਵ ਅਞ੍ਞਾਸਂ ਦੁਤਿਯਾਦਿਸਙ੍ਗੀਤੀਨਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ। ਦੁਤਿਯਾਦਿਮੁਪਾਦਾਯ ਹਿ ਪਠਮਸਦ੍ਦੁਪਯੋਗੋ ਦੀਘਾਦਿਮੁਪਾਦਾਯ ਰਸ੍ਸਾਦਿਸਦ੍ਦੁਪਯੋਗੋ ਵਿਯ। ਯਥਾਪਚ੍ਚਯਂ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਦੇਸਿਤਤ੍ਤਾ, ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਚ ਵਿਪ੍ਪਕਿਣ੍ਣਾਨਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਾਨਂ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਗਾਯਨਂ ਕਥਨਂ **ਸਙ੍ਗੀਤਿ,** ਏਤੇਨ ਤਂ ਤਂ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨਂ, ਤਂਤਂਸੁਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ਆਦਿਪਰਿਯੋਸਾਨੇਸੁ, ਅਨ੍ਤਰਨ੍ਤਰਾ ਚ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਵਸੇਨ ਠਪਿਤਂ ਸਙ੍ਗੀਤਿਕਾਰਕਵਚਨਂ ਸਙ੍ਗਹਿਤਂ ਹੋਤਿ। ਮਹਾਵਿਸਯਤ੍ਤਾ, ਪੂਜਿਤਤ੍ਤਾ ਚ ਮਹਤੀ ਸਙ੍ਗੀਤਿ **ਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿ,** ਪਠਮਾ ਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿ **ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿ। ਕਿਞ੍ਚਾਪੀ**ਤਿ ਅਨੁਗ੍ਗਹਤ੍ਥੋ, ਤੇਨ ਪਾਲ਼ਿਯਮ੍ਪਿ ਸਾ ਸਙ੍ਗੀਤਿਮਾਰੁਲ਼੍ਹਾਵਾਤਿ ਅਨੁਗ੍ਗਹਂ ਕਰੋਤਿ, ਏਵਮ੍ਪਿ ਤਤ੍ਥਾਰੁਲ਼੍ਹਮਤ੍ਤੇਨ ਇਧ ਸੋਤੂਨਂ ਨਿਦਾਨਕੋਸਲ੍ਲਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ **ਪਨ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਰੁਚਿਯਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਨਿਦਦਾਤਿ ਦੇਸਨਂ ਦੇਸਕਾਲਾਦਿਵਸੇਨ ਅਵਿਦਿਤਂ ਵਿਦਿਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਦਸ੍ਸੇਤੀਤਿ **ਨਿਦਾਨਂ,** ਤਸ੍ਮਿਂ **ਕੋਸਲ੍ਲਂ,** ਤਦਤ੍ਥਾਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਇਦਾਨਿ ਤਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਪਵਤ੍ਤਨਞ੍ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਦਸ੍ਸਨਾਨੁਤ੍ਤਰਿਯਸਰਣਾਦਿਪਟਿਲਾਭਹੇਤੁਭੂਤਾਸੁ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਸੁਪਿ ਅਞ੍ਞਾਸੁ ਭਗਵਤੋ ਕਿਰਿਯਾਸੁ ''ਬੁਦ੍ਧੋ ਬੋਧੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ (ਬੁ॰ ਵਂ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਨਿਦਾਨ ੧; ਚਰਿਯਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਪਕਿਣ੍ਣਕਕਥਾ; ਉਦਾਨ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੮) ਪਟਿਞ੍ਞਾਯ ਅਨੁਲੋਮਨਤੋ ਵਿਨੇਯ੍ਯਜਾਨਂ ਮਗ੍ਗਫਲੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭੂਤਾ ਕਿਰਿਯਾਵ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਬੁਦ੍ਧਕਿਚ੍ਚਂ ਨਾਮਾਤਿ ਤਂ ਸਰੂਪਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਞ੍ਹਿ...ਪੇ॰... ਵਿਨਯਨਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਪਨ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਭਗਵਤਾ ਭਾਸਿਤਂ ਸੁਣਨ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਮੇਵ ਜਾਤਂ, ਨ ਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯਂ, ਨ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਂ ਤਪੁਸ੍ਸਭਲ੍ਲਿਕਾਨਂ ਸਰਣਦਾਨਂ ਵਿਯ। ਏਸਾ ਹਿ ਧਮ੍ਮਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਮੇਵ ਮਰਿਯਾਦਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦਿ ਧਮ੍ਮੋਯੇਵ ਪਵਤ੍ਤਨਟ੍ਠੇਨ ਚਕ੍ਕਨ੍ਤਿ **ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਂ।** ਅਥ ਵਾ **ਚਕ੍ਕ**ਨ੍ਤਿ ਆਣਾ, ਧਮ੍ਮਤੋ ਅਨਪੇਤਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਤਂ ਚਕ੍ਕਞ੍ਚਾਤਿ **ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਂ।** ਧਮ੍ਮੇਨ ਞਾਯੇਨ ਚਕ੍ਕਨ੍ਤਿਪਿ **ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਂ।** ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਯਂ –

''ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ ਚਕ੍ਕਞ੍ਚਾਤਿ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਂ। ਚਕ੍ਕਞ੍ਚ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ ਧਮ੍ਮਞ੍ਚਾਤਿ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਂ, ਧਮ੍ਮੇਨ ਪਵਤ੍ਤੇਤੀਤਿ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਂ, ਧਮ੍ਮਚਰਿਯਾਯ ਪਵਤ੍ਤੇਤੀਤਿ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕ''ਨ੍ਤਿਆਦਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੨.੪੦, ੪੧)।

ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਨਂ ਤਥਾ। **ਪਵਤ੍ਤਨ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਪਵਤ੍ਤਯਮਾਨਂ, ਪਵਤ੍ਤਿਤਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਤੀਤਵਸੇਨ ਦ੍ਵਿਧਾ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਅਟ੍ਠਕਥਾਸੁ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਪਵਤ੍ਤਨਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ ਨਾਮ, ਅਞ੍ਞਾਸਿਕੋਣ੍ਡਞ੍ਞਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਫਲਾਧਿਗਤਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਪਵਤ੍ਤਿਤਂ ਨਾਮਾ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩.੫.੧੦੮੧-੧੦੮੮; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੨.੪੦)। ਇਧ ਪਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਵਸੇਨੇਵ ਅਤ੍ਥੋ ਯੁਤ੍ਤੋ। **ਯਾਵਾ**ਤਿ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤ੍ਥੇ ਨਿਪਾਤੋ, ਸੁਭਦ੍ਦਸ੍ਸ ਨਾਮ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਸ੍ਸ ਵਿਨਯਨਂ ਅਨ੍ਤੋਪਰਿਚ੍ਛੇਦਂ ਕਤ੍ਵਾਤਿ ਅਭਿਵਿਧਿਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤਞ੍ਹਿ ਭਗਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਮਞ੍ਚੇ ਨਿਪਨ੍ਨੋਯੇਵ ਵਿਨੇਸੀਤਿ। ਕਤਂ ਪਰਿਨਿਟ੍ਠਾਪਿਤਂ ਬੁਦ੍ਧਕਿਚ੍ਚਂ ਯੇਨਾਤਿ ਤਥਾ, ਤਸ੍ਮਿਂ। ਕਤਬੁਦ੍ਧਕਿਚ੍ਚੇ ਭਗਵਤਿ ਲੋਕਨਾਥੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ, ਏਤੇਨ ਬੁਦ੍ਧਕਤ੍ਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿਪਿ ਅਸੇਸਿਤਭਾਵਂ ਦੀਪੇਤਿ। ਤਤੋਯੇਵ ਹਿ ਭਗਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋਤਿ। ਨਨੁ ਚ ਸਾਵਕੇਹਿ ਵਿਨੀਤਾਪਿ ਵਿਨੇਯ੍ਯਜਾ ਭਗਵਤਾਯੇਵ ਵਿਨੀਤਾ ਨਾਮ। ਤਥਾ ਹਿ ਸਾਵਕਭਾਸਿਤਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ''ਬੁਦ੍ਧਭਾਸਿਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸਾਵਕਵਿਨੇਯ੍ਯਜਾ ਚ ਨ ਤਾਵ ਵਿਨੀਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਕਤਬੁਦ੍ਧਕਿਚ੍ਚੇ''ਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ? ਨਾਯਂ ਦੋਸੋ ਤੇਸਂ ਵਿਨਯਨੁਪਾਯਸ੍ਸ ਸਾਵਕੇਸੁ ਠਪਿਤਤ੍ਤਾ। ਤੇਨੇਵਾਹ –

''ਨ ਤਾਵਾਹਂ ਪਾਪਿਮ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਯਾਵ ਮੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਨ ਸਾਵਕਾ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਵਿਯਤ੍ਤਾ ਵਿਨੀਤਾ ਵਿਸਾਰਦਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਧਮ੍ਮਧਰਾ...ਪੇ॰... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਪਰਪ੍ਪਵਾਦਂ ਸਹ ਧਮ੍ਮੇਨ ਸੁਨਿਗ੍ਗਹਿਤਂ ਨਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਪਾਟਿਹਾਰਿਯਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੬੮; ਉਦਾ॰ ੫੧)।

‘‘ਕੁਸਿਨਾਰਾਯ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਭਗਵਤੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤਦੇਸਕਾਲਵਿਸੇਸਵਚਨਂ ‘‘ਅਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋ ਭਗਵਾ’’ਤਿ ਗਾਹਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ, ਲੋਕੇ ਜਾਤਸਂਵਦ੍ਧਾਦਿਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਞ੍ਚ। ਤਥਾ ਹਿ ਮਨੁਸ੍ਸਭਾਵਸ੍ਸ ਸੁਪਾਕਟਕਰਣਤ੍ਥਂ ਮਹਾਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾ ਚਰਿਮਭਵੇ ਦਾਰਪਰਿਗ੍ਗਹਾਦੀਨਿਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੀਤਿ। **ਕੁਸਿਨਾਰਾਯ**ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਨਾਮਕੇ ਨਗਰੇ। ਤਞ੍ਹਿ ਨਗਰਂ ਕੁਸਹਤ੍ਥਂ ਪੁਰਿਸਂ ਦਸ੍ਸਨਟ੍ਠਾਨੇ ਮਾਪਿਤਤ੍ਤਾ ‘‘ਕੁਸਿਨਾਰ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਸਮੀਪਤ੍ਥੇ ਚੇਤਂ ਭੁਮ੍ਮਂ। **ਉਪਵਤ੍ਤਨੇ ਮਲ੍ਲਾਨਂ ਸਾਲਵਨੇ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਨਗਰਸ੍ਸ ਉਪਵਤ੍ਤਨਭੂਤੇ ਮਲ੍ਲਰਾਜੂਨਂ ਸਾਲਵਨੇ। ਤਞ੍ਹਿ ਸਾਲਵਨਂ ਨਗਰਂ ਪਵਿਸਿਤੁਕਾਮਾ ਉਯ੍ਯਾਨਤੋ ਉਪਚ੍ਚ ਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਉਪਵਤ੍ਤਨਂ।** ਯਥਾ ਹਿ ਅਨੁਰਾਧਪੁਰਸ੍ਸ ਦਕ੍ਖਿਣਪਚ੍ਛਿਮਦਿਸਾਯਂ ਥੂਪਾਰਾਮੋ, ਏਵਂ ਤਂ ਉਯ੍ਯਾਨਂ ਕੁਸਿਨਾਰਾਯ ਦਕ੍ਖਿਣਪਚ੍ਛਿਮਦਿਸਾਯਂ ਹੋਤਿ। ਯਥਾ ਚ ਥੂਪਾਰਾਮਤੋ ਦਕ੍ਖਿਣਦ੍ਵਾਰੇਨ ਨਗਰਂ ਪਵਿਸਨਮਗ੍ਗੋ ਪਾਚੀਨਮੁਖੋ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਉਤ੍ਤਰੇਨ ਨਿਵਤ੍ਤਤਿ, ਏਵਂ ਉਯ੍ਯਾਨਤੋ ਸਾਲਪਨ੍ਤਿ ਪਾਚੀਨਮੁਖਾ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਉਤ੍ਤਰੇਨ ਨਿਵਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ‘‘ਉਪਵਤ੍ਤਨ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਅਪਰੇ ਪਨ ‘‘ਤਂ ਸਾਲਵਨਮੁਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਮਿਤ੍ਤਸੁਹਜ੍ਜੇ ਅਪਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਨਿਵਤ੍ਤਨਤੋ ਉਪਵਤ੍ਤਨਨ੍ਤਿ ਪਾਕਟਂ ਜਾਤਂ ਕਿਰਾ’’ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਯਮਕਸਾਲਾਨਮਨ੍ਤਰੇ**ਤਿ ਯਮਕਸਾਲਾਨਂ ਵੇਮਜ੍ਝੇ। ਤਤ੍ਥ ਕਿਰ ਭਗਵਤੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਮਞ੍ਚਸ੍ਸ ਸੀਸਭਾਗੇ ਏਕਾ ਸਾਲਪਨ੍ਤਿ ਹੋਤਿ, ਪਾਦਭਾਗੇ ਏਕਾ। ਤਤ੍ਰਾਪਿ ਏਕੋ ਤਰੁਣਸਾਲੋ ਸੀਸਭਾਗਸ੍ਸ ਆਸਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਏਕੋ ਪਾਦਭਾਗਸ੍ਸ। ਤਸ੍ਮਾ ‘‘ਯਮਕਸਾਲਾਨਮਨ੍ਤਰੇ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਪਿਚ ‘‘ਯਮਕਸਾਲਾ ਨਾਮ ਮੂਲਕ੍ਖਨ੍ਧਵਿਟਪਪਤ੍ਤੇਹਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਸਂਸਿਬ੍ਬੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤਸਾਲਾ’’ਤਿਪਿ ਮਹਾਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਮਾ ਇਤਿ ਚਨ੍ਦੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਤਸ੍ਸ ਗਤਿਯਾ ਦਿਵਸਸ੍ਸ ਮਿਨਿਤਬ੍ਬਤੋ, ਤਦਾ ਸਬ੍ਬਕਲਾਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਪੁਣ੍ਣੋ ਏਵ ਮਾਤਿ **ਪੁਣ੍ਣਮਾ।** ਸਦ੍ਦਵਿਦੂ ਪਨ ‘‘ਮੋ ਸਿਵੋ ਚਨ੍ਦਿਮਾ ਚੇਵਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਸਕ੍ਕਤਭਾਸਾਨਯਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਓਕਾਰਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚਨ੍ਦਿਮਵਾਚਕ ਮ-ਸਦ੍ਦਮਿਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਵਿਸਾਖਾਯ ਯੁਤ੍ਤੋ ਪੁਣ੍ਣਮਾ ਯਤ੍ਥਾਤਿ **ਵਿਸਾਖਾਪੁਣ੍ਣਮੋ,** ਸੋਯੇਵ ਦਿਵਸੋ ਤਥਾ, ਤਸ੍ਮਿਂ। ਪਚ੍ਚੂਸਤਿ ਤਿਮਿਰਂ ਵਿਨਾਸੇਤੀਤਿ **ਪਚ੍ਚੂਸੋ,** ਪਤਿ-ਪੁਬ੍ਬੋ ਉਸ-ਸਦ੍ਦੋ ਰੁਜਾਯਨ੍ਤਿ ਹਿ ਨੇਰੁਤ੍ਤਿਕਾ, ਸੋਯੇਵ ਸਮਯੋਤਿ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਛਿਮਯਾਮਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੋ ਕਾਲਵਿਸੇਸੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ। ਵਿਸਾਖਾਪੁਣ੍ਣਮਦਿਵਸੇ ਈਦਿਸੇ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਛਿਮਸਮਯੇਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ।

ਉਪਾਦੀਯਤੇ ਕਮ੍ਮਕਿਲੇਸੇਹੀਤਿ **ਉਪਾਦਿ,** ਵਿਪਾਕਕ੍ਖਨ੍ਧਾ, ਕਟਤ੍ਤਾ ਚ ਰੂਪਂ। ਸੋ ਪਨ ਉਪਾਦਿ ਕਿਲੇਸਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਮਾਰਨਿਮ੍ਮਥਨੇ ਅਨੋਸ੍ਸਟ੍ਠੋ, ਇਧ ਖਨ੍ਧਮਚ੍ਚੁਮਾਰਨਿਮ੍ਮਥਨੇ ਓਸ੍ਸਟ੍ਠੋਨ ਸੇਸਿਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਤ੍ਥਿ ਏਤਿਸ੍ਸਾ ਉਪਾਦਿਸਙ੍ਖਾਤੋ ਸੇਸੋ, ਉਪਾਦਿਸ੍ਸ ਵਾ ਸੇਸੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ **“ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਾ**”ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੂ**ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਨਿਬ੍ਬੁਤਿਮਤ੍ਤਂ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਞ੍ਚ ਤਂ ਸਭਾਵਧਾਰਣਤੋ ਧਾਤੁ ਚਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। ਨਿਬ੍ਬੁਤਿਯਾ ਹਿ ਕਾਰਣਪਰਿਯਾਯੇਨ ਅਸਙ੍ਖਤਧਾਤੁ ਤਥਾ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਇਤ੍ਥਮ੍ਭੂਤਲਕ੍ਖਣੇ ਚਾਯਂ ਕਰਣਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਤਾਸਙ੍ਖਾਤਂ ਇਮਂ ਪਕਾਰਂ ਭੂਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਲਕ੍ਖਣੇ ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁਸਙ੍ਖਾਤੇ ਅਤ੍ਥੇ ਤਤਿਯਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਨਨੁ ਚ ‘‘ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਾਯਾ’’ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁਯਾਵ ਵਿਸੇਸਨਂ ਹੋਤਿ, ਨ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਤਂ ਭਗਵਾ ਪਤ੍ਤੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ? ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁਯਾ ਸਹਚਰਣਤੋ। ਤਂਸਹਚਰਣੇਨ ਹਿ ਭਗਵਾਪਿ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਭਾਵਂ ਪਤ੍ਤੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤਂ ਇਮਂ ਪਕਾਰਂ ਪਤ੍ਤਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁਯਾ ਲਕ੍ਖਣੇ ਸਞ੍ਜਾਨਨਕਿਰਿਯਾਯ ਤਤਿਯਾਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। **ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁਯਾ**ਤਿ ਚ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁ ਹੁਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ‘‘ਊਨਪਞ੍ਚਬਨ੍ਧਨੇਨ ਪਤ੍ਤੇਨਾ’’ਤਿ (ਪਾਰਾ॰ ੬੧੨)। ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਊਨਪਞ੍ਚਬਨ੍ਧਨਪਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥਂ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਅਪਿਚ ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁਯਾ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਾਯ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਭੂਤਾਯਾਤਿਪਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਉਦਾਨਟ੍ਠਕਥਾਯ **ਨਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾਯਂ** ‘‘ਉਪਡ੍ਢੁਲ੍ਲਿਖਿਤੇਹਿ ਕੇਸੇਹੀਤਿ ਇਤ੍ਥਮ੍ਭੂਤਲਕ੍ਖਣੇ ਕਰਣਵਚਨਂ ਵਿਪ੍ਪਕਤੁਲ੍ਲਿਖਿਤੇਹਿ ਕੇਸੇਹਿ ਉਪਲਕ੍ਖਿਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ’’ਤਿ (ਉਦਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨੨) ਏਸਨਯੋ ਈਦਿਸੇਸੁ। **ਧਾਤੁਭਾਜਨਦਿਵਸੇ**ਤਿ ਜੇਟ੍ਠਮਾਸਸ੍ਸ ਸੁਕ੍ਕਪਕ੍ਖਪਞ੍ਚਮੀਦਿਵਸਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਞ੍ਚ ਨ ‘‘ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਨਂ, ‘‘ਉਸ੍ਸਾਹਂ ਜਨੇਸੀ’’ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਪਨ ਵਿਸੇਸਨਂ ‘‘ਧਾਤੁਭਾਜਨਦਿਵਸੇ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਉਸ੍ਸਾਹਂ ਜਨੇਸੀ’’ਤਿ ਉਸ੍ਸਾਹਜਨਨਸ੍ਸ ਕਾਲਵਸੇਨ ਭਿਨ੍ਨਾਧਿਕਰਣਵਿਸੇਸਨਭਾਵਤੋ। ਧਾਤੁਭਾਜਨਦਿਵਸਤੋ ਹਿ ਪੁਰਿਮਤਰਦਿਵਸੇਸੁਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਾਤਿ। ਅਥ ਵਾ **“ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਾਨ**”ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਕਾਯਸਾਮਗ੍ਗਿਵਸੇਨ ਸਨ੍ਨਿਪਤਨਮੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਸਮਾਗਮਨਮਤ੍ਤੇਨ। ਤਸ੍ਮਾ ‘‘ਧਾਤੁਭਾਜਨਦਿਵਸੇ’’ਤਿ ਇਦਂ ‘‘ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਨਂ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਇਦਞ੍ਚ **ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਉਸ੍ਸਾਹਂ ਜਨੇਸੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **“ਭਿਕ੍ਖੂਨ**”ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨਪਿ ਸਮ੍ਬਜ੍ਝਨੀਯਂ । ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਥੇਰੋ

ਸਙ੍ਘਤ੍ਥੇਰੋ। ਸੋ ਪਨ ਸਙ੍ਘੋ ਕਿਂ ਪਰਿਮਾਣੋਤਿ ਆਹ "**ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਭਿਕ੍ਖੁਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨ**"ਨ੍ਤਿ। ਸਙ੍ਘਸਦ੍ਦੇਨ ਹਿ ਅਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਸ੍ਸ ਪਰਿਮਾਣਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਤ੍ਥਮੇਵੇਤਂ ਪੁਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਦ੍ਦਵਿਦੂ ਪਨ ਵਦਨ੍ਤਿ –

''ਸਮਾਸੋ ਚ ਤਦ੍ਧਿਤੋ ਚ, ਵਾਕਜਤ੍ਥੇਸੁ ਵਿਸੇਸਕਾ।
ਪਸਿਦ੍ਧਿਯਨ੍ਤੁ ਸਾਮਞ੍ਞਂ, ਤੇਲਂ ਸੁਗਤਚੀਵਰਂ॥

ਤਸ੍ਮਾ ਨਾਮਮਤ੍ਤਭੂਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਘਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਨਤ੍ਥਮੇਵੇਤਂ ਪੁਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਨਿਚ੍ਚਸਾਪੇਕ੍ਖਤਾਯ ਚ ਏਦਿਸੇਸੁ ਸਮਾਸੋ ਯਥਾ ''ਦੇਵਦਤ੍ਤਸ੍ਸ ਗਰੁਕੁਲ''ਨ੍ਤਿ। ਨਿਚ੍ਚਸਾਪੇਕ੍ਖਤਾ ਚੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਘਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਸਤਸਹਸ੍ਸਸਦ੍ਦਂ ਸਾਪੇਕ੍ਖਤ੍ਤੇਪਿ ਅਞ੍ਞਪਦਨ੍ਤਰਾਭਾਵੇਨ ਵਾਕਜੇ ਵਿਯ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਤ੍ਥਸ੍ਸ ਗਮਕਤ੍ਤਾ। ''ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਭਿਕ੍ਖੁਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਏਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਘਸਦ੍ਦੇ ਅਵਯਵੀਭਾਵੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ, ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਸਾਮਿਭਾਵੇਨ ਥੇਰਸਦ੍ਦੇਤਿ। ''ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਭਿਕ੍ਖੁਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਚ ਗਣਪਾਮੋਕ੍ਖਭਿਕ੍ਖੂਯੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਦਾ ਹਿ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਏਤ੍ਤਕਾਤਿ ਗਣਨਪਥਮਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੇਲ਼ੁਵਗਾਮੇ ਵੇਦਨਾਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ''ਨਚਿਰੇਨੇਵ ਭਗਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਸੁਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਤਤੋ ਆਗਤੇਸੁ ਭਿਕ੍ਖੂਸੁ ਏਕਭਿਕ੍ਖੁਪਿ ਪਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਯਥਾਹੁ –

''ਸਤ੍ਤਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ , ਤੇਸੁ ਪਾਮੋਕ੍ਖਭਿਕ੍ਖਵੋ।
ਥੇਰੋ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋਵ, ਸਙ੍ਘਤ੍ਥੇਰੋ ਤਦਾ ਅਹੂ''ਤਿ॥

ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ ਅਨੁਸ੍ਸਰਨ੍ਤੋ ਮਞ੍ਞਮਾਨੇ ਚਿਨ੍ਤਯਨ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਸ੍ਸਾਹਂ ਜਨੇਸਿ, ਅਨੁਸ੍ਸਰਨ੍ਤੋ ਮਞ੍ਞਮਾਨੇ ਚਿਨ੍ਤਯਨ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ ਉਸ੍ਸਾਹਂ ਜਨੇਸੀਤਿ ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਮਹਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਤ੍ਤਾ ਮਹਨ੍ਤੋ ਕਸ੍ਸਪੋਤਿ **ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ।** ਅਪਿਚ "**ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ**"ਤਿ ਉਰੁਵੇਲਕਸ੍ਸਪੋ ਨਦੀਕਸ੍ਸਪੋ ਗਯਾਕਸ੍ਸਪੋ ਕੁਮਾਰਕਸ੍ਸਪੋਤਿ ਇਮੇ ਖੁਦ੍ਦਾਨੁਖੁਦ੍ਦਕੇ ਥੇਰੇ ਉਪਾਦਾਯ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ ਉਸ੍ਸਾਹਂ ਜਨੇਸੀਤਿ ਅਨੁਯੋਗੇ ਸਤਿ ਤਂ ਕਾਰਣਂ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਸਤ੍ਤਾਹਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ**"ਤਿਆਦਿ। ਸਤ੍ਤ ਅਹਾਨਿ ਸਮਾਹਟਾਨਿ **ਸਤ੍ਤਾਹਂ।** ਸਤ੍ਤਾਹਂ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਤਿ ਤਥਾ ਯਥਾ ''ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤੋ, ਮਾਸਜਾਤੋ''ਤਿ, ਅਨੁਤ੍ਥਅਞ੍ਞਪਦਸਮਾਸੋਯਂ, ਤਸ੍ਮਿਂ। ਭਗਵਤੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਦਿਵਸਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਸਤ੍ਤਾਹੇ ਵੀਤਿਵਤ੍ਤੇਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਏਤਸ੍ਸ ''ਵੁਤ੍ਤਵਚਨ''ਨ੍ਤਿ ਪਦੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ, ਤਥਾ "**ਸੁਭਦ੍ਦੇਨ ਵੁਡ੍ਢਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨਾ**"ਤਿ ਏਤਸ੍ਸਪਿ। ਤਤ੍ਥ **ਸੁਭਦ੍ਦੋ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਨਾਮਮਤ੍ਤਂ, ਵੁਡ੍ਢਕਾਲੇ ਪਨ ਪਬ੍ਬਜਿਤਤ੍ਤਾ "**ਵੁਡ੍ਢਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਏਤੇਨ ਸੁਭਦ੍ਦਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਦੀਹਿ ਤਂ ਵਿਸੇਸਂ ਕਰੋਤਿ। "**ਅਲਂ ਆਵੁਸੋ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਵਚਨਂ ਨਿਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਸੋ ਹਿ ਸਤ੍ਤਾਹਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਭਗਵਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਤ੍ਥੇਰੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਪਾਵਾਯ ਕੁਸਿਨਾਰਂ ਅਦ੍ਧਾਨਮਗ੍ਗਪਟਿਪਨ੍ਨੇਸੁ ਪਞ੍ਚਮਤ੍ਤੇਸੁ ਭਿਕ੍ਖੁਸਤੇਸੁ ਅਵੀਤਰਾਗੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਨ੍ਤਰਾਮਗ੍ਗੇ ਦਿਟ੍ਠਆਜੀਵਕਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕਾ ਭਗਵਤੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਾਨਿ ਛਡ੍ਡੇਤ੍ਵਾ ਬਾਹਾ ਪਗ੍ਗਯ੍ਹ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਂ ਪਰਿਦੇਵਨ੍ਤੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਏਵਮਾਹ।

ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਸੋ ਏਵਮਾਹਾਤਿ? ਭਗਵਤਿ ਆਘਾਤੇਨ। ਅਯਂ ਕਿਰੇਸੋ ਖਨ੍ਧਕੇ ਆਗਤੇ **ਆਤੁਮਾਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ** (ਮਹਾਵ॰ ੩੦੩) ਨਹਾਪਿਤਪੁਬ੍ਬਕੋ ਵੁਡ੍ਢਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਭਗਵਤਿ ਕੁਸਿਨਾਰਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਅਡ੍ਢਤੇਲ਼ਸੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੁਸਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਆਤੁਮਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇ ''ਭਗਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ ਸੁਤ੍ਵਾ ''ਆਗਤਕਾਲੇਯਾਗੁਦਾਨਂ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਸਾਮਣੇਰਭੂਮਿਯਂ ਠਿਤੇ ਦ੍ਵੇ ਪੁਤ੍ਤੇ ਏਤਦਵੋਚ ''ਭਗਵਾ ਕਿਰ ਤਾਤਾ ਆਤੁਮਂ ਆਗਚ੍ਛਤਿ ਮਹਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਡ੍ਢਤੇਲ਼ਸੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੁਸਤੇਹਿ, ਗਚ੍ਛਥ ਤੁਮ੍ਹੇ ਤਾਤਾ, ਖੁਰਭਣ੍ਡਂ ਆਦਾਯ ਨਾਲ਼ਿਯਾ ਵਾ ਪਸਿਬ੍ਬਕੇਨ ਵਾ ਅਨੁਘਰਕਂ ਆਹਿਣ੍ਡਥ, ਲੋਣਮ੍ਪਿ ਤੇਲਮ੍ਪਿ ਤਣ੍ਡੁਲਮ੍ਪਿ ਖਾਦਨੀਯਮ੍ਪਿ ਸਂਹਰਥ, ਭਗਵਤੋ ਆਗਤਸ੍ਸ ਯਾਗੁਦਾਨਂ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ਤੇ ਤਥਾ ਅਕਂਸੁ। ਅਥ ਭਗਵਤਿ ਆਤੁਮਂ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਭੁਸਾਗਾਰਕਂ ਪਵਿਟ੍ਠੇ ਸੁਭਦ੍ਦੋ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਗਾਮਦ੍ਵਾਰਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਮਨੁਸ੍ਸੇ ਆਮਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ''ਹਤ੍ਥਕਮ੍ਮਮਤ੍ਤਂ ਮੇ ਦੇਥਾ''ਤਿ ਹਤ੍ਥਕਮ੍ਮਂ ਯਾਚਿਤ੍ਵਾ ''ਕਿਂ ਭਨ੍ਤੇ ਕਰੋਮਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ''ਇਦਞ੍ਚਿਦਞ੍ਚ ਗਣ੍ਹਥਾ''ਤਿ ਸਬ੍ਬੂਪਕਰਣਾਨਿ ਗਾਹਾਪੇਤ੍ਵਾ ਵਿਹਾਰੇ ਉਦ੍ਧਨਾਨਿ ਕਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਂ ਕਾਲ਼ਕਂ

ਕਾਸਾਵੇ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਤਾਦਿਸਮੇਵ ਪਾਰੁਪਿਤ੍ਵਾ ‘‘ਇਦੰ ਕਰੋਥ, ਇਦੰ ਕਰੋਥਾ’’ਤਿ ਸਬ੍ਬਰਤ੍ਤਿੰ ਵਿਚਾਰੇਨ੍ਤੋ ਸਤਸਹਸ੍ਸੰ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਭੋਜ੍ਜਯਾਗੁਞ੍ਚ ਮਧੁਗੋਲਕਞ੍ਚ ਪਟਿਯਾਦਾਪੇਸਿ। **ਭੋਜ੍ਜਯਾਗੁ** ਨਾਮ ਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਪਾਤਬ੍ਬਯਾਗੁ, ਤਤ੍ਥ ਸਪ੍ਪਿਮਧੁਫਾਣਿਤਮਚ੍ਛਮੰਸਪੁਪ੍ਫਫਲਰਸਾਦਿ ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਖਾਦਨੀਯੰ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ, ਤੰ ਸਬ੍ਬੰ ਪਵਿਸਤਿ। ਕੀਲ਼ਿਤੁਕਾਮਾਨੰ ਸੀਸਮਕ੍ਖਨਯੋਗ੍ਗਾ ਹੋਤਿ ਸੁਗਨ੍ਧਗਨ੍ਧਾ।

ਅਥ ਭਗਵਾ ਕਾਲਸ੍ਸੇਵ ਸਰੀਰਪਟਿਜਗ੍ਗਨੰ ਕਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਪਰਿਵੁਤੋ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤੁੰ ਆਤੁਮਾਭਿਮੁਖੋ ਪਾਯਾਸਿ। ਅਥ ਤਸ੍ਸ ਆਰੋਚੇਸੁੰ ‘‘ਭਗਵਾ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਗਾਮੰ ਪਵਿਸਤਿ, ਤਯਾ ਕਸ੍ਸ ਯਾਗੁ ਪਟਿਯਾਦਿਤਾ’’ਤਿ। ਸੋ ਯਥਾਨਿਵਤ੍ਥਪਾਰੁਤੇਹੇਵ ਤੇਹਿ ਕਾਲ਼ਕਕਾਸਾਵੇਹਿ ਏਕੇਨ ਹਤ੍ਥੇਨ ਦਬ੍ਬਿਞ੍ਚ ਕਟਚ੍ਛੁਞ੍ਚ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਵਿਯ ਦਕ੍ਖਿਣੰ ਜਾਣੁਮਣ੍ਡਲੰ ਭੂਮਿਯੰ ਪਤਿਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ‘‘ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤੁ ਮੇ ਭਨ੍ਤੇ ਭਗਵਾ ਯਾਗੁ’’ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਤਤੋ ‘‘ਜਾਨਨ੍ਤਾਪਿ ਤਥਾਗਤਾ ਪੁਚ੍ਛਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਖਨ੍ਧਕੇ (ਮਹਾਵ॰ ੩੦੪) ਆਗਤਨਯੇਨ ਭਗਵਾ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਚ ਸੁਤ੍ਵਾ ਚ ਤੰ ਵੁਡ੍ਢਪਬ੍ਬਜਿਤੰ ਵਿਗਰਹਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਮਿੰ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿੰ ਅਕਪ੍ਪਿਯਸਮਾਦਾਨਸਿਕ੍ਖਾਪਦੰ, ਖੁਰਭਣ੍ਡਪਰਿਹਰਣਸਿਕ੍ਖਾਪਦਞ੍ਚਾਤਿ ਦ੍ਵੇ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨਿ ਪਞ੍ਞਪੇਤ੍ਵਾ ‘‘ਅਨੇਕਕਪ੍ਪਕੋਟਿਯੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਭੋਜਨੰ ਪਰਿਯੇਸਨ੍ਤੇਹੇਵ ਵੀਤਿਨਾਮਿਤਾ , ਇਦੰ ਪਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ ਅਕਪ੍ਪਿਯੰ, ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਭੋਜਨੰ ਇਮੰ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਅਨੇਕਾਨਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਅਪਾਯੇਸ੍ਵੇਵ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਅਪੇਥ ਮਾ ਗਣ੍ਹਥਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖਾਚਾਰਾਭਿਮੁਖੋ ਅਗਮਾਸਿ, ਏਕਭਿਕ੍ਖੁਨਾਪਿ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਗਹਿਤੰ। ਸੁਭਦ੍ਦੋ ਅਨਤ੍ਤਮਨੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ‘‘ਅਯੰ ਸਬ੍ਬੰ ਜਾਨਾਮੀ’’ਤਿ ਆਹਿਣ੍ਡਤਿ, ਸਚੇ ਨ ਗਹੇਤੁਕਾਮੋ ਪੇਸੇਤ੍ਵਾ ਆਰੋਚੇਤਬ੍ਬੰ ਅਸ੍ਸ, ਪਕ੍ਕਾਹਾਰੋ ਨਾਮ ਸਬ੍ਬਚਿਰੰ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤਾਹਮਤ੍ਤੰ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ, ਇਦਞ੍ਚ ਮਮ ਯਾਵਜੀਵੰ ਪਰਿਯਤ੍ਤੰ ਅਸ੍ਸ, ਸਬ੍ਬੰ ਤੇਨ ਨਾਸਿਤੰ, ਅਹਿਤਕਾਮੋ ਅਯੰ ਮਯ੍ਹ’’ਨ੍ਤਿ ਭਗਵਤਿ ਆਘਾਤੰ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਦਸਬਲੇ ਧਰਮਾਨੇ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਤ੍ਤੁੰ ਨਾਸਕ੍ਖਿ। ਏਵੰ ਕਿਰਸ੍ਸ ਅਹੋਸਿ ‘‘ਅਯੰ ਉਚ੍ਚਾ ਕੁਲਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਮਹਾਪੁਰਿਸੋ, ਸਚੇ ਕਿਞ੍ਚਿ ਧਰਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਕ੍ਖਾਮਿ, ਮਮੰਯੇਵ ਸਨ੍ਤਜ੍ਜੇਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ।

ਸ੍ਵਾਯੰ ਅਜ੍ਜ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਤ੍ਥੇਰੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ‘‘ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋ ਭਗਵਾ’’ਤਿ ਸੁਤ੍ਵਾ ਲਦ੍ਧਸ੍ਸਾਸੋ ਵਿਯ ਹਟ੍ਠਤੁਟ੍ਠੋ ਏਵਮਾਹ। ਥੇਰੋ ਪਨ ਤੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਹਦਯੇ ਪਹਾਰੰ ਵਿਯ, ਮਤ੍ਥਕੇ ਪਤਿਤਸੁਕ੍ਖਾਸਨਿੰ ਵਿਯ (ਸੁਕ੍ਖਾਸਨਿ ਵਿਯ ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩.੨੩੨) ਮਞ੍ਞਿ, ਧਮ੍ਮਸੰਵੇਗੋ ਚਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿ ‘‘ਸਤ੍ਤਾਹਮਤ੍ਤਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋ ਭਗਵਾ, ਅਜ੍ਜਾਪਿਸ੍ਸ ਸੁਵਣ੍ਣਵਣ੍ਣੰ ਸਰੀਰੰ ਧਰਤਿਯੇਵ, ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਭਗਵਤਾ ਆਰਾਧਿਤਸਾਸਨੇ ਨਾਮ ਏਵੰ ਲਹੁੰ ਮਹਨ੍ਤੰ ਪਾਪੰ ਕਸਟੰ ਕਣ੍ਟਕੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਅਲੰ ਖੋ ਪਨੇਸ ਪਾਪੋ ਵਡ੍ਢਮਾਨੋ ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਏਵਰੂਪੇ ਸਹਾਯੇ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਸਾਸਨੰ ਓਸਕ੍ਕਾਪੇਤੁ’’ਨ੍ਤਿ।

ਤਤੋ ਥੇਰੋ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ ‘‘ਸਚੇ ਖੋ ਪਨਾਹੰ ਇਮੰ ਮਹਲ੍ਲਕੰ ਇਧੇਵ ਪਿਲੋਤਿਕੰ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਛਾਰਿਕਾਯ ਓਕਿਰਾਪੇਤ੍ਵਾ ਨੀਹਰਾਪੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਮਨੁਸ੍ਸਾ ‘ਸਮਣਸ੍ਸ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਸਰੀਰੇ ਧਰਮਾਨੇਯੇਵ ਸਾਵਕਾ ਵਿਵਦਨ੍ਤੀ’ਤਿ ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਦੋਸੰ ਦਸ੍ਸੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਅਧਿਵਾਸੇਮਿ ਤਾਵ। ਭਗਵਤਾ ਹਿ ਦੇਸਿਤਧਮ੍ਮੋ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਪੁਪ੍ਫਰਾਸਿਸਦਿਸੋ, ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਵਾਤੇਨ ਪਹਟਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਯਤੋ ਵਾ ਤਤੋ ਵਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਏਵਰੂਪਾਨੰ ਵਸੇਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇ ਕਾਲੇ ਵਿਨਯੇ ਏਕੰ ਦ੍ਵੇ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨਿ ਨਸ੍ਸਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸੁਤ੍ਤੇ ਏਕੋ ਦ੍ਵੇ ਪਞ੍ਹਾਵਾਰਾ ਨਸ੍ਸਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਏਕੰ ਦ੍ਵੇ ਭੂਮਨ੍ਤਰਾਨਿ ਨਸ੍ਸਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਏਵੰ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਮੂਲੇ ਨਟ੍ਠੇ ਪਿਸਾਚਸਦਿਸਾ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮ, ਤਸ੍ਮਾ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਸਙ੍ਗਹੰ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਏਵੰ ਸਤਿ ਦਲ਼੍ਹਸੁਤ੍ਤੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਵਿਯ ਅਯੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੋ ਨਿਚ੍ਚਲੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਏਤਦਤ੍ਥਞ੍ਹਿ ਭਗਵਾ ਮਯ੍ਹੰ ਤੀਣਿ ਗਾਵੁਤਾਨਿ ਪਚ੍ਚੁਗ੍ਗਮਨੰ ਅਕਾਸਿ, ਤੀਹਿ ਓਵਾਦੇਹਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੪੯, ੧੫੦, ੧੫੧) ਉਪਸਮ੍ਪਦੰ ਅਕਾਸਿ, ਕਾਯਤੋ ਚੀਵਰਪਰਿਵਤ੍ਤਨੰ ਅਕਾਸਿ, ਆਕਾਸੇ ਪਾਣਿੰ ਚਾਲੇਤ੍ਵਾ ਚਨ੍ਦੋਪਮਪਟਿਪਦੰ ਕਥੇਨ੍ਤੋ ਮਞ੍ਞੇਵ ਸਕ੍ਖਿੰ ਕਤ੍ਵਾ ਕਥੇਸਿ, ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁੰ ਸਕਲਸਾਸਨਰਤਨੰ ਪਟਿਚ੍ਛਾਪੇਸਿ, ਮਾਦਿਸੇ ਭਿਕ੍ਖੁਮ੍ਹਿ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨੇ ਅਯੰ ਪਾਪੋ ਸਾਸਨੇ ਵਡ੍ਢਿੰ ਮਾ ਅਲਤ੍ਥ, ਯਾਵ ਅਧਮ੍ਮੋ ਨ ਦਿਪ੍ਪਤਿ, ਧਮ੍ਮੋ ਨ ਪਟਿਬਾਹਿਯ੍ਯਤਿ, ਅਵਿਨਯੋ ਨ ਦਿਪ੍ਪਤਿ, ਵਿਨਯੋ ਨ ਪਟਿਬਾਹਿਯ੍ਯਤਿ, ਅਧਮ੍ਮਵਾਦਿਨੋ ਨ ਬਲਵਨ੍ਤੋ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਧਮ੍ਮਵਾਦਿਨੋ ਨ ਦੁਬ੍ਬਲਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਵਿਨਯਵਾਦਿਨੋ ਨ ਬਲਵਨ੍ਤੋ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਵਿਨਯਵਾਦਿਨੋ ਨ ਦੁਬ੍ਬਲਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਾਵ ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਵਿਨਯਞ੍ਚ ਸਙ੍ਗਾਯਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਤਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਹੋਨਕੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਕਪ੍ਪਿਯਾਕਪ੍ਪਿਯੇ ਕਥੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਅਥਾਯੰ ਪਾਪੋ ਸਯਮੇਵ ਨਿਗ੍ਗਹੰ ਪਾਪੁਣਿਸ੍ਸਤਿ, ਪੁਨ ਸੀਸੰ ਉਕ੍ਖਿਪਿਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਤਿ, ਸਾਸਨੰ ਇਦ੍ਧਞ੍ਚੇਵ ਫੀਤਞ੍ਚ

ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਸੋ ''ਏਵਂ ਨਾਮ ਮਯ੍ਹਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨ''ਨ੍ਤਿ ਕਸ੍ਸਚਿਪਿ ਅਨਾਰੋਚੇਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਂ ਸਮਸ੍ਸਾਸੇਤ੍ਵਾ ਅਥ ਪਚ੍ਛਾ ਧਾਤੁਭਾਜਨਦਿਵਸੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਸਙ੍ਗਾਯਨਤ੍ਥਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਉਸ੍ਸਾਹਂ ਜਨੇਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ ਸਤ੍ਤਾਹਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਸਙ੍ਗਾਯਨਤ੍ਥਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਉਸ੍ਸਾਹਂ ਜਨੇਸੀ''ਤਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਅਲ**ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਵਚਨਂ, ਨ ਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਆਵੁਸੋ**ਤਿ ਪਰਿਦੇਵਨ੍ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਲਪਤਿ। **ਮਾ ਸੋਚਿਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਬਲਵਸੋਕੇਨ ਮਾ ਸੋਕਮਕਤ੍ਥ। **ਮਾ ਪਰਿਦੇਵਿਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਵਾਚਾਯ ਮਾ ਵਿਲਾਪਮਕਤ੍ਥ। ''ਪਰਿਦੇਵਨਂ ਵਿਲਾਪੋ''ਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਸੋਚਨਾਦੀਨਂ ਕਾਰਣਮਾਹ **"ਸੁਮੁਤ੍ਤਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਤੇਨ ਮਹਾਸਮਣੇਨਾ**ਤਿ ਨਿਸ੍ਸਕ੍ਕੇ ਕਰਣਵਚਨਂ, ਸ੍ਮਾਵਚਨਸ੍ਸ ਵਾ ਨਾਬਜਪ੍ਪਦੇਸੋ। **"ਉਪਦ੍ਦੁਤਾ"**ਤਿ ਪਦੇ ਪਨ ਕਤ੍ਤੁਰਿ ਤਤਿਯਾਵਸੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਉਭਯਾਪੇਕ੍ਖਞ੍ਹੇਤਂ ਪਦਂ। **ਉਪਦ੍ਦੁਤਾ ਚ ਹੋਮਾ**ਤਿ ਤਂਕਾਲਾਪੇਕ੍ਖਵਤ੍ਤਮਾਨਵਚਨਂ, ''ਤਦਾ''ਤਿ ਸੇਸੋ। ਅਤੀਤਤ੍ਥੇ ਵਾ ਵਤ੍ਤਮਾਨਵਚਨਂ, ਅਹੁਮ੍ਹਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਨੁਸ੍ਸਰਨ੍ਤੋ** ਧਮ੍ਮਸਂਵੇਗਵਸੇਨੇਵ, ਨ ਪਨ ਕੋਧਾਦਿਵਸੇਨ। ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਚਿਨ੍ਤਾਵਸੇਨ ਹਿ ਪਵਤ੍ਤਂ ਸਹੋਤ੍ਤਪ੍ਪਞਾਣਂ ਧਮ੍ਮਸਂਵੇਗੋ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ –

> ''ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਾਕਾਰਸਣ੍ਠਿਤਂ।
> ਞਾਣਮੋਹਿਤਭਾਰਾਨਂ, ਧਮ੍ਮਸਂਵੇਗਸਞ੍ਞਿਤ''ਨ੍ਤਿ॥ (ਸਾਰਤ੍ਥ॰ ਟੀ॰ ੧.ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ)।

ਅਞ੍ਞਂ ਉਸ੍ਸਾਹਜਨਨਕਾਰਣਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਈਦਿਸਸ੍ਸਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਈਦਿਸਸ੍ਸ ਚ ਸਙ੍ਘਸਨ੍ਨਿਪਾਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਤ੍ਤਸਤਸਹਸ੍ਸਗਣਪਾਮੋਕ੍ਖਤ੍ਥੇਰਪ੍ਪਮੁਖਗਣਨਪਥਾਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਸਙ੍ਘਸਨ੍ਨਿਪਾਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵਦਤਿ। **"ਠਾਨਂ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾਪਿ ਅਞ੍ਞਂ ਕਾਰਣਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਏਤ੍ਥ ਫਲਂ ਤਦਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯਾਤਿ **ਠਾਨਂ,** ਹੇਤੁ। **ਖੋ**ਤਿ ਅਵਧਾਰਣੇ। **ਪਨਾ**ਤਿ ਵਚਨਾਲਙ੍ਕਾਰੇ, ਏਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤੇਵ, ਨੋ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕਿਂ ਪਨ ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਯਂ ਪਾਪਭਿਕ੍ਖੂ"**ਤਿਆਦਿ। **ਯ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤਂ, ਕਾਰਣਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਵਾ, ਯੇਨ ਠਾਨੇਨ ਅਨ੍ਤਰਧਾਪੇਯ੍ਯੁਂ, ਤਦੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿਯੇਵਾਤਿ। ਪਾਪੇਨ ਲਾਮਕੇਨ ਇਚ੍ਛਾਵਚਰੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਭਿਕ੍ਖੂ **ਪਾਪਭਿਕ੍ਖੂ** । ਅਤੀਤੋ ਸਤ੍ਥਾ ਏਤ੍ਥ, ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਵਾ **ਅਤੀਤਸਤ੍ਥੁਕਂ** ਯਥਾ ''ਬਹੁਕਤ੍ਤੁਕੋ''ਤਿ। ਪਧਾਨਂ ਵਚਨਂ **ਪਾਵਚਨਂ। ਪਾ**-ਸਦ੍ਦੋ ਚੇਤ੍ਥ ਨਿਪਾਤੋ ''ਪਾ ਏਵ ਵੁਤਜਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ। ਉਪਸਗ੍ਗਪਦਂ ਵਾ ਏਤਂ, ਦੀਘਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਨ ਤਥਾ ਵੁਤ੍ਤਂ ਯਥਾ ''ਪਾਵਦਤੀ''ਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਪਕ੍ਖ**ਨ੍ਤਿ ਅਲਜ੍ਜਿਪਕ੍ਖਂ। **"ਯਾਵ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਙ੍ਗੀਤਿਯਾ ਸਾਸਨਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕਭਾਵੇ ਕਾਰਣਂ, ਸਾਧਕਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ''ਤਸ੍ਮਾ''ਤਿ ਹਿ ਪਦਮਜ੍ਝਾਹਰਿਤ੍ਵਾ ''ਸਙ੍ਗਾਯੇਯ੍ਯਾ''ਨ੍ਤਿ ਪਦੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਨੀਯਂ।

ਤਤ੍ਥ **ਯਾਵ ਚ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੋ ਤਿਟ੍ਠਤੀ**ਤਿ ਯਤ੍ਤਕਂ ਕਾਲਂ ਧਮ੍ਮੋ ਚ ਵਿਨਯੋ ਚ ਲਜ੍ਜਿਪੁਗ੍ਗਲੇਸੁ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਮਞ੍ਚਕੇ ਨਿਪਨ੍ਨੇਨ ਭਗਵਤਾ ਮਹਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਸੁਤ੍ਤੇ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੧੬) ਵੁਤ੍ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ **"ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਹਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਆਗਮਵਸੇਨ ਦਲ੍ਹਿਜੋਤਕੋ। **ਦੇਸਿਤੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਧਮ੍ਮੋਪਿ ਦੇਸਿਤੋ ਚੇਵ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੋ ਚ। ਸੁਤ੍ਤਾਭਿਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਹਿਤਸ੍ਸ ਹਿ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਤਿਸਜ੍ਜਨਂ ਪਬੋਧਨਂ ਦੇਸਨਾ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਪਕਾਰਤੋ ਞਾਪਨਂ ਵਿਨੇਯ੍ਯਸਨ੍ਤਾਨੇ ਠਪਨਂ ਪਞ੍ਞਾਪਨਂ। ਵਿਨਯੋਪਿ ਦੇਸਿਤੋ ਚੇਵ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੋ ਚ। ਵਿਨਯਤਨ੍ਤਿਸਙ੍ਗਹਿਤਸ੍ਸ ਹਿ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਤਿਸਜ੍ਜਨਂ ਪਬੋਧਨਂ ਦੇਸਨਾ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਪਕਾਰਤੋ ਞਾਪਨਂ ਅਸਙ੍ਕਰਤੋ ਠਪਨਂ ਪਞ੍ਞਾਪਨਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਯਮ੍ਪਿ ਕਿਰਿਯਾਦ੍ਵਯੇਨ ਸਮ੍ਬਜ੍ਝਨਂ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਸੋਤਿ ਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਚ ਵਿਨਯੋ ਚ। **ਮਮਚ੍ਚਯੇਨਾ**ਤਿ ਮਮ ਅਚ੍ਚਯਕਾਲੇ। ''ਭੁਮ੍ਮਤ੍ਥੇ ਕਰਣਨਿਦ੍ਦੇਸੋ''ਤਿ ਹਿ ਅਕ੍ਖਰਚਿਨ੍ਤਕਾ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਹੇਤ੍ਵਤ੍ਥੇ ਵਾ ਕਰਣਵਚਨਂ, ਮਮ ਅਚ੍ਚਯਹੇਤੁ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਸਤ੍ਥਾ ਨਾਮ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਮਹਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾਯਂ ''ਮਯਿ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਸਤ੍ਥੁਕਿਚ੍ਚਂ ਸਾਧੇਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੨੧੬)। ਲਕ੍ਖਣਵਚਨਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਹੇਤ੍ਵਤ੍ਥਸਾਧਕਂ ਯਥਾ ''ਨੇਤ੍ਤੇ ਉਜੁਂ ਗਤੇ ਸਤੀ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੭੦; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੧੦.੯੦, ੯੩)। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਮਯਾ ਵੋ ਠਿਤੇਨੇਵ ''ਇਦਂ ਲਹੁਕਂ, ਇਦਂ ਗਰੁਕਂ, ਇਦਂ ਸਤੇਕਿਚ੍ਛਂ, ਇਦਂ ਅਤੇਕਿਚ੍ਛਂ, ਇਦਂ ਲੋਕਵਜ੍ਜਂ, ਇਦਂ ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਵਜ੍ਜਂ, ਅਯਂ ਆਪਤ੍ਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ, ਅਯਂ ਗਣਸ੍ਸ, ਅਯਂ ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵੁਟ੍ਠਾਤੀ''ਤਿ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਆਪਤ੍ਤਿਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਅਵੀਤਿਕ੍ਕਮਨੀਯਤਾਵਸੇਨ ਓਤਿਣ੍ਣਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ

ਸਖਨ੍ਧਕਪਰਿਵਾਰੋ ਉਭਤੋਵਿਭਙ੍ਗੋ ਮਹਾਵਿਨਯੋ ਨਾਮ ਦੇਸਿਤੋ, ਤੰ ਸਕਲਮ੍ਪਿ ਵਿਨਯਪਿਟਕੰ ਮਯਿ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ ਸਤ੍ਥੁਕਿਚ੍ਚੰ ਸਾਧੇਸ੍ਸਤਿ ''ਇਦੰ ਵੋ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬੰ, ਇਦੰ ਵੋ ਨ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਾਕਤ੍ਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਵਿਭਾਗੇਨ ਅਨੁਸਾਸਨਤੋ। ਠਿਤੇਨੇਵ ਚ ਮਯਾ ''ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ, ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ, ਪਞ੍ਚ ਬਲਾਨਿ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ, ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ''ਤਿ ਤੇਨ ਤੇਨ ਵਿਨੇਯਜਾਨੰ ਅਜ੍ਝਾਸਯਾਨੁਰੂਪੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਇਮੇ ਸਤ੍ਤਤਿੰਸ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮੇ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਿਟਕੰ ਦੇਸਿਤੰ, ਤੰ ਸਕਲਮ੍ਪਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਿਟਕੰ ਮਯਿ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ ਸਤ੍ਥੁਕਿਚ੍ਚੰ ਸਾਧੇਸ੍ਸਤਿ ਤੰਤੰਚਰਿਯਾਨੁਰੂਪੰ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨੁਸਾਸਨਤੋ, ਠਿਤੇਨੇਵ ਚ ਮਯਾ ''ਇਮੇ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੨੧੬), ਦ੍ਵਾਦਸਾਯਤਨਾਨਿ, ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਧਾਤੁਯੋ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ, ਬਾਵੀਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ, ਨਵ ਹੇਤੂ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਆਹਾਰਾ, ਸਤ੍ਤ ਫਸ੍ਸਾ, ਸਤ੍ਤ ਵੇਦਨਾ, ਸਤ੍ਤ ਸਞ੍ਞਾ, ਸਤ੍ਤ ਚੇਤਨਾ, ਸਤ੍ਤ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ। ਤਤ੍ਰਾਪਿ ਏਤ੍ਤਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਕਾਮਾਵਚਰਾ, ਏਤ੍ਤਕਾ ਰੂਪਾਵਚਰਾ, ਏਤ੍ਤਕਾ ਅਰੂਪਾਵਚਰਾ, ਏਤ੍ਤਕਾ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ, ਏਤ੍ਤਕਾ ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ, ਏਤ੍ਤਕਾ ਲੋਕਿਯਾ, ਏਤ੍ਤਕਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ''ਤਿ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮੇ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕੰ ਦੇਸਿਤੰ, ਤੰ ਸਕਲਮ੍ਪਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕੰ ਮਯਿ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ ਸਤ੍ਥੁਕਿਚ੍ਚੰ ਸਾਧੇਸ੍ਸਤਿ ਖਨ੍ਧਾਦਿਵਿਭਾਗੇਨ ਞਾਯਮਾਨੰ ਚਤੁਸਚ੍ਚਸਮ੍ਬੋਧਾਵਹਤ੍ਤਾ। ਇਤਿ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪੇਤੰ ਅਭਿਸਮ੍ਬੋਧਿਤੋ ਯਾਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਾ ਪਞ੍ਚਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਭਾਸਿਤੰ ਲਪਿਤੰ ''ਤੀਣਿ ਪਿਟਕਾਨਿ, ਪਞ੍ਚ ਨਿਕਾਯਾ, ਨਵਙ੍ਗਾਨਿ, ਚਤੁਰਾਸੀਤਿ ਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧਸਹਸ੍ਸਾਨੀ''ਤਿ ਏਵੰ ਮਹਪ੍ਪਭੇਦੰ ਹੋਤਿ। ਇਮਾਨਿ ਚਤੁਰਾਸੀਤਿ ਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ, ਅਹੰ ਏਕੋਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਅਹਞ੍ਚ ਪਨਿਦਾਨਿ ਏਕੋਵ ਓਵਦਾਮਿ ਅਨੁਸਾਸਾਮਿ, ਮਯਿ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਇਮਾਨਿ ਚਤੁਰਾਸੀਤਿ ਬੁਦ੍ਧਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਤੁਮ੍ਹੇ ਓਵਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਅਨੁਸਾਸਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਓਵਾਦਾਨੁਸਾਸਨਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਨਿਪ੍ਫਾਦਨਤੋਤਿ।

ਸਾਸਨਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਪਟਿਪਤ੍ਤਿਪਟਿਵੇਧਵਸੇਨ ਤਿਵਿਧਮ੍ਪਿ ਸਾਸਨੰ, ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਪਨ ਸਤ੍ਤਤਿੰਸ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮਾ। ਅਦ੍ਧਾਨੰ ਗਮਿਤੁਮਲਨ੍ਤਿ **ਅਦ੍ਧਨਿਯੰ,** ਅਦ੍ਧਾਨਗਾਮਿ ਅਦ੍ਧਾਨਕ੍ਖਮਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਚਿਰੰ ਠਿਤਿ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕੰ।** ਇਦੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ – ਯੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਇਦੰ ਸਾਸਨੰ ਅਦ੍ਧਨਿਯੰ, ਤਤੋਯੇਵ ਚ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕੰ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਤੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਵਿਨਯਞ੍ਚ ਯਦਿ ਪਨਾਹੰ ਸਙ੍ਗਾਯੇਯ੍ਯੰ, ਸਾਧੁ ਵਤਾਤਿ।

ਇਦਾਨਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਤੰ ਅਨੁਗ੍ਗਹਵਿਸੇਸੰ ਸਮਨੁਸ੍ਸਰਿਤ੍ਵਾ ਚਿਨ੍ਤਨਾਕਾਰਮ੍ਪਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **''ਯਞ੍ਚਾਹੰ ਭਗਵਤਾ''**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ''ਯਞ੍ਚਾਹ''ਨ੍ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ''ਅਨੁਗ੍ਗਹਿਤੋ, ਪਸੰਸਿਤੋ''ਤਿ ਏਤੇਹਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਯ**ਨ੍ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ, ਕਿਰਿਯਾਪਰਾਮਸਨੰ ਵਾ ਏਤੰ, ਤੇਨ ''ਅਨੁਗ੍ਗਹਿਤੋ, ਪਸੰਸਿਤੋ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਨੁਗ੍ਗਹਣੰ, ਪਸੰਸਨਞ੍ਚ ਪਰਾਮਸਤਿ। ''ਧਾਰੇਸ੍ਸਸੀ''ਤਿਆਦਿਕੰ ਪਨ ਵਚਨੰ ਭਗਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿੰ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੇ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਤ੍ਥੇਰੇਨ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਸਙ੍ਘਾਟਿਯੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਤੰ ਸਙ੍ਘਾਟਿੰ ਪਦੁਮਪੁਪ੍ਫਵਣ੍ਣੇਨ ਪਾਣਿਨਾ ਅਨੁਮ੍ਨੇਨ ਪਰਾਮਸਨ੍ਤੋ ਆਹ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤੰ ਕਸ੍ਸਪਸੰਯੁਤ੍ਤੇ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੫੪) ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਤ੍ਥੇਰੇਨੇਵ ਆਨਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰੰ ਆਮਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਕਥੇਨ੍ਤੇਨ –

''ਅਥ ਖੋ ਆਵੁਸੋ ਭਗਵਾ ਮਗ੍ਗਾ ਓਕ੍ਕਮ੍ਮ ਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੰ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ, ਅਥ ਖ੍ਵਾਹੰ ਆਵੁਸੋ ਪਟਪਿਲੋਤਿਕਾਨੰ ਸਙ੍ਘਾਟਿੰ ਚਤੁਗ੍ਗੁਣੰ ਪਞ੍ਞਪੇਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚੰ 'ਇਧ ਭਨ੍ਤੇ ਭਗਵਾ ਨਿਸੀਦਤੁ, ਯੰ ਮਮਸ੍ਸ ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯਾ'ਤਿ । ਨਿਸੀਦਿ ਖੋ ਆਵੁਸੋ ਭਗਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ, ਨਿਸਜ੍ਜ ਖੋ ਮੰ ਆਵੁਸੋ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ 'ਮੁਦੁਕਾ ਖੋ ਤ੍ਯਾਯੰ ਕਸ੍ਸਪ ਪਟਪਿਲੋਤਿਕਾਨੰ ਸਙ੍ਘਾਟੀ'ਤਿ। ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤੁ ਮੇ ਭਨ੍ਤੇ ਭਗਵਾ ਪਟਪਿਲੋਤਿਕਾਨੰ ਸਙ੍ਘਾਟਿੰ ਅਨੁਕਮ੍ਪੰ ਉਪਾਦਾਯਾਤਿ। ਧਾਰੇਸ੍ਸਸਿ ਪਨ ਮੇ ਤ੍ਵੰ ਕਸ੍ਸਪ ਸਾਣਾਨਿ ਪੰਸੁਕੂਲਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਸਨਾਨੀਤਿ। ਧਾਰੇਸ੍ਸਾਮਹੰ ਭਨ੍ਤੇ ਭਗਵਤੋ ਸਾਣਾਨਿ ਪੰਸੁਕੂਲਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਸਨਾਨੀਤਿ। ਸੋ ਖ੍ਵਾਹੰ ਆਵੁਸੋ ਪਟਪਿਲੋਤਿਕਾਨੰ ਸਙ੍ਘਾਟਿੰ ਭਗਵਤੋ ਪਾਦਾਸਿੰ, ਅਹੰ ਪਨ ਭਗਵਤੋ ਸਾਣਾਨਿ ਪੰਸੁਕੂਲਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਸਨਾਨਿ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿ''ਨ੍ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੫੪)।

ਤਤ੍ਥ **ਮੁਦੁਕਾ ਖੋ ਤਜਾਯਨ੍ਤਿ** ਮੁਦੁਕਾ ਖੋ ਤੇ ਅਯਂ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਭਗਵਾ ਏਵਮਾਹਾਤਿ? ਥੇਰੇਨ ਸਹ ਚੀਵਰਂ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤੁਕਾਮਤਾਯ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤੁਕਾਮੋ ਜਾਤੋਤਿ? ਥੇਰਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਠਾਨੇ ਠਪੇਤੁਕਾਮਤਾਯ। ਕਿਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ? ਅਤ੍ਥਿ, ਏਵਂ ਪਨਸ੍ਸ ਅਹੋਸਿ ''ਇਮੇ ਨ ਚਿਰਂ ਠਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, 'ਕਸ੍ਸਪੋ ਪਨ ਵੀਸਵਸ੍ਸਸਤਾਯੁਕੋ, ਸੋ ਮਯਿ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਸਤ੍ਤਪਣ੍ਣਿਗੁਹਾਯਂ ਵਸਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਸਙ੍ਗਹਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮਮ ਸਾਸਨਂ ਪਞ੍ਚਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਪਰਿਮਾਣਕਾਲਂ ਪਵਤ੍ਤਨਕਂ ਕਰਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਨਂ ਠਾਨੇ ਠਪੇਸਿ, ਏਵਂ ਭਿਕ੍ਖੂ ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਸੁਸ੍ਸੂਸਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਤਸ੍ਮਾ ਏਵਮਾਹ। ਥੇਰੋ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਚੀਵਰਸ੍ਸ ਵਾ ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਵਣ੍ਣੇ ਕਥਿਤੇ ''ਇਮਂ ਤੁਮ੍ਹੇ ਗਣ੍ਹਥਾ''ਤਿ ਵਚਨਂ ਚਾਰਿਤ੍ਤਮੇਵ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤੁ ਮੇ ਭਨ੍ਤੇ ਭਗਵਾ''ਤਿ ਆਹ।

ਧਾਰੇਸ੍ਸਸਿ ਪਨ ਮੇ ਤ੍ਵਂ ਕਸ੍ਸਪਾਤਿ ਕਸ੍ਸਪ ਤ੍ਵਂ ਇਮਾਨਿ ਪਰਿਭੋਗਜਿਣ੍ਣਾਨਿ ਪਂਸੁਕੂਲਾਨਿ ਪਾਰੁਪਿਤੁਂ ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਸੀਤਿ ਵਦਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਨ ਕਾਯਬਲਂ ਸਨ੍ਧਾਯ, ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਪੂਰਣਂ ਪਨ ਸਨ੍ਧਾਯ ਏਵਮਾਹ। ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਅਹਂ ਇਮਂ ਚੀਵਰਂ ਪੁਣ੍ਣਂ ਨਾਮ ਦਾਸਿਂ ਪਾਰੁਪਿਤ੍ਵਾ ਆਮਕਸੁਸਾਨੇ ਛਡ੍ਡਿਤਂ ਸੁਸਾਨਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਤੁਮ੍ਬਮਤ੍ਤੇਹਿ ਪਾਣਕੇਹਿ ਸਮ੍ਪਰਿਕਿਣ੍ਣਂ ਤੇ ਪਾਣਕੇ ਵਿਧੁਨਿਤ੍ਵਾ ਮਹਾਅਰਿਯਵਂਸੇ ਠਤ੍ਵਾ ਅਗ੍ਗਹੇਸਿਂ, ਤਸ੍ਸ ਮੇ ਇਮਂ ਚੀਵਰਂ ਗਹਿਤਦਿਵਸੇ ਦਸਸਹਸ੍ਸਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ੇ ਮਹਾਪਥਵੀ ਮਹਾਵਿਰਵਂ ਵਿਰਵਮਾਨਾ ਕਮ੍ਪਿਤ੍ਥ, ਆਕਾਸਂ ਤਟਤਟਾਯਿ, ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ੇ ਦੇਵਤਾ ਸਾਧੁਕਾਰਂ ਅਦਂਸੁ, ਇਮਂ ਚੀਵਰਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਜਾਤਿਪਂਸੁਕੂਲਿਕੇਨ ਜਾਤਿਆਰਞ੍ਞਿਕੇਨ ਜਾਤਿਏਕਾਸਨਿਕੇਨ ਜਾਤਿਸਪਦਾਨਚਾਰਿਕੇਨ ਭਵਿਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ, ਤ੍ਵਂ ਇਮਸ੍ਸ ਚੀਵਰਸ੍ਸ ਅਨੁਚ੍ਛਵਿਕਂ ਕਾਤੁਂ ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਸੀਤਿ। ਥੇਰੋਪਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਹਤ੍ਥੀਨਂ ਬਲਂ ਧਾਰੇਤਿ, ਸੋ ਤਂ ਅਤਕ੍ਕਯਿਤ੍ਵਾ ''ਅਹਮੇਤਂ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਪੂਰੇਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਉਸ੍ਸਾਹੇਨ ਸੁਗਤਚੀਵਰਸ੍ਸ ਅਨੁਚ੍ਛਵਿਕਂ ਕਾਤੁਕਾਮੋ ''ਧਾਰੇਸ੍ਸਾਮਹਂ ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਆਹ। **ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਨ੍ਤਿ** ਪਟਿਪਨ੍ਨੋਸ੍ਮਿ। ਏਵਂ ਪਨ ਚੀਵਰਪਰਿਵਤ੍ਤਨਂ ਕਤ੍ਵਾ ਥੇਰੇਨ ਪਾਰੁਪਿਤਚੀਵਰਂ ਭਗਵਾ ਪਾਰੁਪਿ, ਸਤ੍ਥੁ ਚੀਵਰਂ ਥੇਰੋ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਮਹਾਪਥਵੀ ਉਦਕਪਰਿਯਨ੍ਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਉਨ੍ਨਦਨ੍ਤੀ ਕਮ੍ਪਿਤ੍ਥ।

ਸਾਣਾਨਿ ਪਂਸੁਕੂਲਾਨੀਤਿ ਮਤਕਲ਼ੇਵਰਂ ਪਰਿਵੇਠੇਤ੍ਵਾ ਛਡ੍ਡਿਤਾਨਿ ਤੁਮ੍ਬਮਤ੍ਤੇ ਕਿਮੀ ਪਪ੍ਫੋਟੇਤ੍ਵਾ ਗਹਿਤਾਨਿ ਸਾਣਵਾਕਮਯਾਨਿ ਪਂਸੁਕੂਲਚੀਵਰਾਨਿ। **ਨਿਬ੍ਬਸਨਾਨੀ**ਤਿ ਨਿਟ੍ਠਿਤਵਸਨਕਿਚ੍ਚਾਨਿ, ਪਰਿਭੋਗਜਿਣ੍ਣਾਨੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਏਕਮੇਵ ਤਂ ਚੀਵਰਂ, ਅਨੇਕਾਵਯਵਤ੍ਤਾ ਪਨ ਬਹੁਵਚਨਂ ਕਤਨ੍ਤਿ **ਮਜ੍ਝਿਮਗਣ੍ਠਿਪਦੇ** ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਚੀਵਰੇ ਸਾਧਾਰਣਪਰਿਭੋਗੇਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਾਧਾਰਣਪਰਿਭੋਗੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਤ੍ਤਾ, ਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਤ੍ਥਸ੍ਸ ਚ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਪਯੋਗੇ ਕਾਮਾਚਾਰਤ੍ਤਾ ''ਅਤ੍ਤਨਾ''ਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਧਾਰੇਸ੍ਸਸਿ ਪਨ ਮੇ ਤ੍ਵਂ ਕਸ੍ਸਪ ਸਾਣਾਨਿ ਪਂਸੁਕੂਲਾਨੀ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੫੪) ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ''ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਸਾਧਾਰਣਪਰਿਭੋਗੇਨਾ''ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਨਾਞ੍ਞੇਨ। ਨ ਹਿ ਕੇਵਲਂ ਸਦ੍ਦਤੋਯੇਵ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਨਿਚ੍ਛਯੋ, ਅਤ੍ਥਪਕਰਣਾਦਿਨਾਪਿ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਿਯਮਿਤਤ੍ਤਾ। ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰੇਨ ਪਨੇਤ੍ਥ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਚੀਵਰੇ ਸਾਧਾਰਣਪਰਿਭੋਗੇਨਾਤਿ ਏਤ੍ਥ 'ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਮਸਮਟ੍ਠਪਨੇਨਾ'ਤਿ ਇਧ ਵੁਤ੍ਤਂ ਅਤ੍ਤਨਾ – ਸਦ੍ਦਮਾਨੇਤ੍ਵਾ 'ਚੀਵਰੇ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਾਧਾਰਣਪਰਿਭੋਗੇਨਾ'ਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ।

ਯਸ੍ਸ ਯੇਨ ਹਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ, ਦੂਰਟ੍ਠਮ੍ਪਿ ਚ ਤਸ੍ਸ ਤਂ।
ਅਤ੍ਥਤੋ ਹ੍ਯਸਮਾਨਾਨਂ, ਆਸਨ੍ਨਤ੍ਤਮਕਾਰਣਨ੍ਤਿ॥

ਅਥ ਵਾ ਭਗਵਤਾ ਚੀਵਰੇ ਸਾਧਾਰਣਪਰਿਭੋਗੇਨ ਭਗਵਤਾ ਅਨੁਗ੍ਗਹਿਤੋਤਿ ਯੋਜਨੀਯਂ। ਏਕਸ੍ਸਾਪਿ ਹਿ ਕਰਣਨਿਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਸਹਾਦਿਯੋਗਕਤ੍ਤੁਤ੍ਥਜੋਤਕਤ੍ਤਸਮ੍ਭਵਤੋ''ਤਿ। ਸਮਾਨਂ ਧਾਰਣਮੇਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਸਾਧਾਰਣੋ,** ਤਾਦਿਸੋ ਪਰਿਭੋਗੋਤਿ **ਸਾਧਾਰਣਪਰਿਭੋਗੋ,** ਤੇਨ। ਸਾਧਾਰਣਪਰਿਭੋਗੇਨ ਚ ਸਮਸਮਟ੍ਠਪਨੇਨ ਚ ਅਨੁਗ੍ਗਹਿਤੋਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

ਇਦਾਨਿ –

''ਅਹਂ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਵਦੇ ਆਕਙ੍ਖਾਮਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਂ ਸਵਿਚਾਰਂ ਵਿਵੇਕਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਕਸ੍ਸਪੋਪਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਯਾਵਦੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ

ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਂ ਸਵਿਚਾਰਂ ਵਿਵੇਕਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੫੨) –

ਨਵਾਨੁਪੁਬ੍ਬਵਿਹਾਰਛਲਭਿਞ੍ਞਾਪਭੇਦੇ ਉਤ੍ਤਰਿਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮੇ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਮਸਮਟ੍ਠਪਨਤ੍ਥਾਯ ਭਗਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤਂ ਕਸ੍ਸਪਸਂਯੁਤ੍ਤੇ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੫੧) ਆਗਤਂ ਪਾਲ਼ਿਮਿਮਂ ਪੇਯ੍ਯਾਲਮੁਖੇਨ, ਆਦਿਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚ ਸਙ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਅਹਂ ਭਿਕ੍ਖਵੇ"**ਤਿਆਦਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਯਾਵਦੇ**ਤਿ ਯਾਵਦੇਵ, ਯਤ੍ਤਕਂ ਕਾਲਂ ਆਕਙ੍ਖਾਮਿ, ਤਤ੍ਤਕਂ ਕਾਲਂ ਵਿਹਰਾਮੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਤੋਯੇਵ ਹਿ **ਮਜ੍ਝਿਮਗਣ੍ਠਿਪਦੇ**, **ਚੂਲ਼ਗਣ੍ਠਿਪਦੇ** ਚ **"ਯਾਵਦੇ**ਤਿ ਯਾਵਦੇਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਲਿਖਿਤਂ। **ਸਂਯੁਤ੍ਤਟ੍ਠਕਥਾਯ**ਮ੍ਪਿ ''ਯਾਵਦੇ ਆਕਙ੍ਖਾਮੀਤਿ ਯਾਵਦੇਵ ਇਚ੍ਛਾਮੀ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੨.੧੫੨) ਅਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਲੀਨਤ੍ਥਪਕਾਸਨਿਯਂ **ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰੇਨ** ''ਯਾਵਦੇਵਾਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਮਾਨਤ੍ਥਂ 'ਯਾਵਦੇ'ਤਿ ਇਦਂ ਪਦ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ ਪਨ ਕਤ੍ਥਚਿ ''ਯਾਵਦੇਵਾ''ਤਿ ਅਯਮੇਵ ਪਾਠੋ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਅਪਿ ਚ **ਯਾਵਦੇ**ਤਿ ਯਤ੍ਤਕਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਿਹਾਰਂ ਵਿਹਰਿਤੁਂ ਆਕਙ੍ਖਾਮਿ, ਤਤ੍ਤਕਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਿਹਾਰਂ ਵਿਹਰਾਮੀਤਿ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨੇ, ਯਤ੍ਤਕਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਵੋਹਾਰਂ ਵੋਹਰਿਤੁਂ ਆਕਙ੍ਖਾਮਿ, ਤਤ੍ਤਕਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਵੋਹਾਰਂ ਵੋਹਰਾਮੀਤਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਠਾਨੇ ਚ ਸਹ ਪਾਠਸੇਸੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰੇਨਾ**ਪਿ ਤਦੇਵਤ੍ਥਂ ਯਥਾਲਾਭਨਯੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ''ਯਤ੍ਤਕੇ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਿਹਾਰੇ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਵੋਹਾਰੇ ਵਾ ਆਕਙ੍ਖਨ੍ਤੋ ਵਿਹਾਰਾਮਿ ਚੇਵ ਵੋਹਰਾਮਿ ਚ, ਤਥਾ ਕਸ੍ਸਪੋਪੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਪਰੇ ਪਨ ''ਯਾਵਦੇਤਿ 'ਯਂ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਂ ਆਕਙ੍ਖਾਮਿ, ਤਂ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਾਰਾਮੀ'ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨੇ, ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਾਭਿਞ੍ਞਾਠਾਨੇ ਚ ਅਜ੍ਝਾਹਰਿਤਸ੍ਸ ਤ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਵਸੇਨ 'ਯਂ ਦਿਬ੍ਬਸੋਤਂ ਆਕਙ੍ਖਾਮਿ, ਤੇਨ ਦਿਬ੍ਬਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦੇ ਸੁਣਾਮੀ'ਤਿਆਦਿਨਾ ਸੇਸਾਭਿਞ੍ਞਾਠਾਨੇ ਕਰਣਵਸੇਨ ਯੋਜਨਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਏਵ**-ਸਦ੍ਦੋ ਨਿਯਮਤ੍ਥੋ, ਉਭਯਤ੍ਥ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ। ਯਮੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਦੁਪਰਿ ਆਵਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ।

ਨਵਾਨੁਪੁਬ੍ਬਵਿਹਾਰਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞਾਪ੍ਪਭੇਦੇਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਨਵਾਨੁਪੁਬ੍ਬਵਿਹਾਰਾ** ਨਾਮ ਅਨੁਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਏਵਂਸਞ੍ਞਿਤਾ ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਹ ਅਟ੍ਠ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ। **ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞਾ** ਨਾਮ ਆਸਵਕ੍ਖਯਞਾਣੇਨ ਸਹ ਪਞ੍ਚਾਭਿਞ੍ਞਾਯੋ। ਕਤ੍ਥਚਿ ਪੋਤ੍ਥਕੇ ਚੇਤ੍ਥ ਆਦਿਸਦ੍ਦੋ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਸੋ ਅਨਧਿਪ੍ਪੇਤੋ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਯ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਨਵਸੇਸਤ੍ਤਾ। ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ, ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਵਾ ਉਤ੍ਤਰਿਭੂਤਾਨਂ, ਉਤ੍ਤਰੀਨਂ ਵਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਝਾਯੀਨਞ੍ਚੇਵ ਅਰਿਯਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮੋਤਿ **ਉਤ੍ਤਰਿਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮੋ**, ਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮਾ ਵਾ ਉਤ੍ਤਰੀਤਿ **ਉਤ੍ਤਰਿਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮੋ।** ਦਸ ਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥਾ ਚੇਤ੍ਥ ਵਿਨਾ ਭਾਵਨਾਮਨਸਿਕਾਰੇਨ ਪਕਤਿਯਾਵ ਮਨੁਸ੍ਸੇਹਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਤੋ, ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਭਾਵਾਵਹਨਤੋ ਚ **ਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮੋ** ਨਾਮ, ਤਤੋ ਉਤ੍ਤਰਿ ਪਨ ਝਾਨਾਦਿ ਉਤ੍ਤਰਿਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਸਮਸਮਟ੍ਠਪਨੇਨਾ**ਤਿ ''ਅਹਂ ਯਤ੍ਤਕਂ ਕਾਲਂ, ਯਤ੍ਤਕੇ ਵਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਿਹਾਰੇ, ਯਤ੍ਤਕਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯੋ ਚ ਵਲਞ੍ਜੇਮਿ , ਤਥਾ ਕਸ੍ਸਪੋਪੀ''ਤਿ ਏਵਂ ਸਮਸਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਠਪਨੇਨ। ਅਨੇਕਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਠਪਨਂ, ਕਸ੍ਸਚਿਪਿ ਉਤ੍ਤਰਿਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਸੇਸਭਾਵੇਨ ਏਕਨ੍ਤਸਮਟ੍ਠਪਨਂ ਵਾ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਸਮਸਮਟ੍ਠਪਨੇਨਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਇਦਞ੍ਚ ਨਵਾਨੁਪੁਬ੍ਬਵਿਹਾਰਛਲਭਿਞ੍ਞਾਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਪਸਂਸਾਮਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਨ ਹਿ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ ਭਗਵਾ ਵਿਯ ਦੇਵਸਿਕਂ ਚਤੁਵੀਸਤਿਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸਸਙ੍ਖ੍ਯਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਯਮਕਪਾਟਿਹਾਰਿਯਾਦਿਵਸੇਨ ਚ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯੋ ਵਲਞ੍ਜੇਤੀਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਉਤ੍ਤਰਿਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮੇ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਮਸਮਟ੍ਠਪਨੇਨਾ''ਤਿ ਇਦਂ ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਥਾ ਹਿ –

''ਓਵਦ ਕਸ੍ਸਪ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਕਰੋਹਿ ਕਸ੍ਸਪ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਧਮ੍ਮਿਂ ਕਥਂ, ਅਹਂ ਵਾ ਕਸ੍ਸਪ ਭਿਕ੍ਖੂ ਓਵਦੇਯ੍ਯਂ, ਤ੍ਵਂ ਵਾ। ਅਹਂ ਵਾ ਕਸ੍ਸਪ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਧਮ੍ਮਿਂ ਕਥਂ ਕਰੇਯ੍ਯਂ, ਤ੍ਵਂ ਵਾ''ਤਿ –

ਏਵਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਮਸਮਟ੍ਠਪਨਮਕਾਸਿਯੇਵਾਤਿ।

ਤਥਾਤਿ ਰੂਪੂਪਸੰਹਾਰੋ ਯਥਾ ਅਨੁਗ੍ਗਹਿਤੋ, ਤਥਾ ਪਸੰਸਿਤੋਤਿ। **ਆਕਾਸੇ ਪਾਣਿੰ ਚਾਲੇਤ੍**ਵਾਤਿ ਭਗਵਤਾ ਅਤ੍ਤਨੋਯੇਵ ਪਾਣਿੰ ਆਕਾਸੇ ਚਾਲੇਤ੍ਵਾ ਕੁਲੇਸੁ ਅਲਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਤਾਯ ਚੇਵ ਕਰਣਭੂਤਾਯ ਪਸੰਸਿਤੋਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਅਲਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਤਾਯਾ**ਤਿ ਵਾ ਆਧਾਰੇ ਭੁਮ੍ਮੰ, ਆਕਾਸੇ ਪਾਣਿੰ ਚਾਲੇਤ੍ਵਾ ਕੁਲੂਪਕਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਲਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਤਾਯ ਕੁਲੇਸੁ ਅਲਗ੍ਗਨਚਿਤ੍ਤੇਨ ਭਵਿਤੁੰ ਯੁਤ੍ਤਤਾਯ ਚੇਵ ਮਞ੍ਞੇਵ ਸਕ੍ਖਿੰ ਕਤ੍ਵਾ ਪਸੰਸਿਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਥਾਹ –

''ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਆਕਾਸੇ ਪਾਣਿੰ ਚਾਲੇਸਿ ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਯੰ ਆਕਾਸੇ ਪਾਣਿ ਨ ਸਜ੍ਜਤਿ ਨ ਗਯ੍ਹਤਿ ਨ ਬਜ੍ਝਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਕੁਲਾਨਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮਤੋ ਕੁਲੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੰ ਨ ਸਜ੍ਜਤਿ ਨ ਗਯ੍ਹਤਿ ਨ ਬਜ੍ਝਤਿ 'ਲਭਨ੍ਤੁ ਲਾਭਕਾਮਾ, ਪੁਞ੍ਞਕਾਮਾ ਕਰੋਨ੍ਤੁ ਪੁਞ੍ਞਾਨੀ'ਤਿ। ਯਥਾ ਸਕੇਨ ਲਾਭੇਨ ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਹੋਤਿ ਸੁਮਨੋ, ਏਵੰ ਪਰੇਸੰ ਲਾਭੇਨ ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਹੋਤਿ ਸੁਮਨੋ। ਏਵਰੂਪੋ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਹਤਿ ਕੁਲਾਨਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤੁੰ। ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਕੁਲਾਨਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮਤੋ ਕੁਲੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੰ ਨ ਸਜ੍ਜਤਿ ਨ ਗਯ੍ਹਤਿ ਨ ਬਜ੍ਝਤਿ 'ਲਭਨ੍ਤੁ ਲਾਭਕਾਮਾ, ਪੁਞ੍ਞਕਾਮਾ ਕਰੋਨ੍ਤੁ ਪੁਞ੍ਞਾਨੀ'ਤਿ। ਯਥਾ ਸਕੇਨ ਲਾਭੇਨ ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਹੋਤਿ ਸੁਮਨੋ, ਏਵੰ ਪਰੇਸੰ ਲਾਭੇਨ ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਹੋਤਿ ਸੁਮਨੋ''ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੪੬)।

ਤਤ੍ਥ **ਆਕਾਸੇ ਪਾਣਿੰ ਚਾਲੇਸੀ**ਤਿ ਨੀਲੇ ਗਗਨਨ੍ਤਰੇ ਯਮਕਵਿਜ੍ਜੁਕੰ ਸਞ੍ਜਾਲਯਮਾਨੋ ਵਿਯ ਹੇਟ੍ਠਾਭਾਗੇ , ਉਪਰਿਭਾਗੇ, ਉਭਤੋ ਚ ਪਸ੍ਸੇਸੁ ਪਾਣਿੰ ਸਞ੍ਚਾਲੇਸਿ, ਇਦਞ੍ਚ ਪਨ ਤੇਪਿਟਕੇ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨੇ ਅਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨਪਦੰ ਨਾਮ। **ਅਤ੍ਤਮਨੋ**ਤਿ ਸਕਮਨੋ, ਨ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਨ ਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਿਤ੍ਵਾ ਗਹਿਤਮਨੋ। **ਸੁਮਨੋ**ਤਿ ਤੁਟ੍ਠਮਨੋ, ਇਦਾਨਿ ਯੋ ਹੀਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕੋ ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਏਵੰ ਵਦੇਯ੍ਯ ''ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ 'ਅਲਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਤਾਯ ਆਕਾਸੇ ਚਾਲਿਤਪਾਣੂਪਮਾ ਕੁਲਾਨਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮਥਾ'ਤਿ ਵਦਨ੍ਤੋ ਅਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪੇਤਿ, ਅਸਯ੍ਹਭਾਰੰ ਆਰੋਪੇਤਿ, ਯੰ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਕਾਤੁੰ, ਤੰ ਕਾਰੇਹੀ''ਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਵਾਦਪਥੰ ਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਿਤ੍ਵਾ ''ਸਕ੍ਕਾ ਚ ਖੋ ਏਵੰ ਕਾਤੁੰ, ਅਤ੍ਥਿ ਏਵਰੂਪੋ ਭਿਕ੍ਖੂ''ਤਿ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਤ੍ਥੇਰਮੇਵ ਸਕ੍ਖਿੰ ਕਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖ**ਵੇ"ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

ਅਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਪਸੰਸਨਮਾਹ **"ਚਨ੍ਦੋਪਮਪਟਿਪਦਾਯ ਚਾ**"ਤਿ, ਚਨ੍ਦੂਪਟਿਭਾਗਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਚ ਕਰਣਭੂਤਾਯ ਪਸੰਸਿਤੋ, ਤਸ੍ਸੰ ਵਾ ਆਧਾਰਭੂਤਾਯ ਮਞ੍ਞੇਵ ਸਕ੍ਖਿੰ ਕਤ੍ਵਾ ਪਸੰਸਿਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਥਾਹ –

''ਚਨ੍ਦੂਪਮਾ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਕੁਲਾਨਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮਥ ਅਪਕਸ੍ਸੇਵ ਕਾਯੰ, ਅਪਕਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੰ ਨਿਚ੍ਚਨਵਕਾ ਕੁਲੇਸੁ ਅਪ੍ਪਗਬ੍ਭਾ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਪੁਰਿਸੋ ਜਰੁਦਪਾਨੰ ਵਾ ਓਲੋਕੇਯ੍ਯ ਪਬ੍ਬਤਵਿਸਮੰ ਵਾ ਨਦੀਵਿਦੁਗ੍ਗੰ ਵਾ ਅਪਕਸ੍ਸੇਵ ਕਾਯੰ, ਅਪਕਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੰ, ਏਵਮੇਵ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਚਨ੍ਦੂਪਮਾ ਕੁਲਾਨਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮਥ ਅਪਕਸ੍ਸੇਵ ਕਾਯੰ, ਅਪਕਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੰ ਨਿਚ੍ਚਨਵਕਾ ਕੁਲੇਸੁ ਅਪ੍ਪਗਬ੍ਭਾ। ਕਸ੍ਸਪੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਚਨ੍ਦੂਪਮੋ ਕੁਲਾਨਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮਤਿ ਅਪਕਸ੍ਸੇਵ ਕਾਯੰ, ਅਪਕਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੰ ਨਿਚ੍ਚਨਵਕੋ ਕੁਲੇਸੁ ਅਪ੍ਪਗਬ੍ਭੋ''ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੪੬)।

ਤਤ੍ਥ **ਚਨ੍ਦੂਪਮਾ**ਤਿ ਚਨ੍ਦਸਦਿਸਾ ਹੁਤ੍ਵਾ। ਕਿੰ ਪਰਿਮਣ੍ਡਲਤਾਯ ਸਦਿਸਾਤਿ? ਨੋ, ਅਪਿਚ ਖੋ ਯਥਾ ਚਨ੍ਦੋ ਗਗਨਤਲੰ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਮਾਨੋ ਨ ਕੇਨਚਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਨ੍ਥਵੰ ਵਾ ਸਿਨੇਹੰ ਵਾ ਆਲਯੰ ਵਾ ਨਿਕਨ੍ਤਿੰ ਵਾ ਪਤ੍ਥਨੰ ਵਾ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨੰ ਵਾ ਕਰੋਤਿ, ਨ ਚ ਨ ਹੋਤਿ ਮਹਾਜਨਸ੍ਸ ਪਿਯੋ ਮਨਾਪੋ, ਤੁਮ੍ਹੇਪਿ ਏਵੰ ਕੇਨਚਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਨ੍ਥਵਾਦੀਨੰ ਅਕਰਣੇਨ ਬਹੁਜਨਸ੍ਸ ਪਿਯਾ ਮਨਾਪਾ ਚਨ੍ਦੂਪਮਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਖਤ੍ਤਿਯਕੁਲਾਦੀਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਕੁਲਾਨਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮਥਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਪਿਚ ਯਥਾ ਚਨ੍ਦੋ ਅਨ੍ਧਕਾਰੰ ਵਿਧਮਤਿ, ਆਲੋਕੰ ਫਰਤਿ, ਏਵੰ ਕਿਲੇਸਨ੍ਧਕਾਰਵਿਧਮਨੇਨ, ਞਾਣਾਲੋਕਫਰਣੇਨ ਚ ਚਨ੍ਦੂਪਮਾ ਹੁਤ੍ਵਾਤਿ ਏਵਮਾਦੀਹਿਪਿ ਨਯੇਹਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਅਪਕਸ੍ਸੇਵ **ਕਾਯੰ, ਅਪਕਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਤੇਨੇਵ ਸਨ੍ਥਵਾਦੀਨਮਕਰਣੇਨ ਕਾਯਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਅਪਕਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ, ਅਕਡ੍ਢਿਤ੍ਵਾ ਅਪਨੇਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਨਿਚ੍ਚਨਵਕਾ**ਤਿ ਨਿਚ੍ਚੰ ਨਵਕਾਵ, ਆਗਨ੍ਤੁਕਸਦਿਸਾ ਏਵ ਹੁਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਆਗਨ੍ਤੁਕੋ ਹਿ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਗੇਹੰ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਸਚੇ ਨੰ ਘਰਸਾਮਿਕਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ''ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਪੁਤ੍ਤਭਾਤਰੋਪਿ ਵਿਪ੍ਪਵਾਸਗਤਾ ਏਵੰ ਵਿਚਰਿੰਸੂ''ਤਿ ਅਨੁਕਮ੍ਪਮਾਨਾ ਨਿਸੀਦਾਪੇਤ੍ਵਾ ਭੋਜੇਨ੍ਤਿ, ਭੁਤ੍ਤਮਤ੍ਤੋਯੇਵ ''ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ ਭਾਜਨੰ ਗਣ੍ਹਥਾ''ਤਿ ਉਟ੍ਠਾਯ ਪਕ੍ਕਮਤਿ, ਨ ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਨ੍ਥਵੰ

ਵਾ ਕਰੋਤਿ, ਕਿਚ੍ਚਕਰਣੀਯਾਨਿ ਵਾ ਸਂਵਿਦਹਤਿ, ਏਵਂ ਤੁਮ੍ਹੇਪਿ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਘਰਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਯਂ ਇਰਿਯਾਪਥੇਸੁ ਪਸਨ੍ਨਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਦੇਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਸਨ੍ਥਵਾ ਤੇਸਂ ਕਿਚ੍ਚਕਰਣੀਯੇ ਅਬ੍ਯਾਵਟਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਕ੍ਖਮਥਾਤਿ ਦੀਪੇਤਿ। **ਅਪ੍ਪਗਬ੍ਭਾ**ਤਿ ਨ ਪਗਬ੍ਭਾ, ਅਟ੍ਠਟ੍ਠਾਨੇਨ ਕਾਯਪਾਗਬ੍ਭਿਯੇਨ, ਚਤੁਟ੍ਠਾਨੇਨ ਵਚੀਪਾਗਬ੍ਭਿਯੇਨ, ਅਨੇਕਟ੍ਠਾਨੇਨ ਮਨੋਪਾਗਬ੍ਭਿਯੇਨ ਚ ਵਿਰਹਿਤਾ ਕੁਲਾਨਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮਥਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਜਰੁਦਪਾਨਨ੍ਤਿ ਜਿਣ੍ਣਕੂਪਂ। **ਪਬ੍ਬਤਵਿਸਮ**ਨ੍ਤਿ ਪਬ੍ਬਤੇ ਵਿਸਮਂ ਪਪਾਤਟ੍ਠਾਨਂ। **ਨਦੀਵਿਦੁਗ੍ਗ**ਨ੍ਤਿ ਨਦਿਯਾ ਵਿਦੁਗ੍ਗਂ ਛਿਨ੍ਨਤਟਟ੍ਠਾਨਂ। **ਏਵਮੇਵ ਖੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਇਦਂ ਓਪਮ੍ਮਸਂਸਨ੍ਦਨਂ – ਜਰੁਦਪਾਨਾਦਯੋ ਵਿਯ ਹਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਕੁਲਾਨਿ, ਓਲੋਕਨਪੁਰਿਸੋ ਵਿਯ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਯਥਾ ਪਨ ਅਨਪਕਟ੍ਠਕਾਯਚਿਤ੍ਤੋ ਤਾਨਿ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤੋ ਪੁਰਿਸੋ ਤਤ੍ਥ ਪਤਤਿ, ਏਵਂ ਅਰਕ੍ਖਿਤੇਹਿ ਕਾਯਾਦੀਹਿ ਕੁਲਾਨਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਕੁਲੇਸੁ ਬਜ੍ਝਤਿ, ਤਤੋ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਂ ਸੀਲਪਾਦਭਞ੍ਜਨਾਦਿਕਂ ਅਨਤ੍ਥਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ। ਯਥਾ ਪਨ ਅਪਕਟ੍ਠਕਾਯਚਿਤ੍ਤੋ ਪੁਰਿਸੋ ਤਤ੍ਥ ਨ ਪਤਤਿ, ਏਵਂ ਰਕ੍ਖਿਤੇਨੇਵ ਕਾਯੇਨ, ਰਕ੍ਖਿਤਾਯ ਵਾਚਾਯ, ਰਕ੍ਖਿਤੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤੇਹਿ, ਸੂਪਟ੍ਠਿਤਾਯ ਸਤਿਯਾ ਅਪਕਟ੍ਠਕਾਯਚਿਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਕੁਲਾਨਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਕੁਲੇਸੁ ਨ ਬਜ੍ਝਤਿ, ਅਥਸ੍ਸ ਸੀਲਸਦ੍ਧਾਸਮਾਧਿਪਞ੍ਞਾਸਙ੍ਖਾਤਾਨਿ ਪਾਦਹਤ੍ਥਕੁਚ੍ਛਿਸੀਸਾਨਿ ਨ ਭਞ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਰਾਗਕਣ੍ਟਕਾਦਯੋ ਨ ਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਸੁਖਿਤੋ ਯੇਨਕਾਮਂ ਅਗਤਪੁਬ੍ਬਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਦਿਸਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਏਵਰੂਪੋ ਅਯਂ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋਤਿ ਹੀਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾਦਪਥਪਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨਤ੍ਥਂ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਤ੍ਥੇਰਂ ਏਵ ਸਕ੍ਖਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਕਸ੍ਸਪੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹਾਤਿ। ਏਵਮ੍ਪੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਮਿਚ੍ਛਨ੍ਤਿਅਲਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਤਾਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਚਨ੍ਦੂਪਮਪਟਿਪਦਾਯ ਕਰਣਭੂਤਾਯ ਪਸਂਸਿਤੋ, ਤਸ੍ਸਂ ਵਾ ਆਧਾਰਭੂਤਾਯ ਮਞ੍ਞੇਵ ਸਕ੍ਖਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਸਂਸਿਤੋਤਿ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਚੇਵ-ਸਦ੍ਦੋ, ਚ-ਸਦ੍ਦੋ ਚ ਨ ਪਯੁਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬੋ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਪਦਾਨਂ ਤੁਲ੍ਯਾਧਿਕਰਣਤ੍ਤਾ, ਅਯਮੇਵ ਅਤ੍ਥੋ ਪਾਠੋ ਚ ਯੁਤ੍ਤਤਰੋ ਵਿਯ ਦਿਸ੍ਸਤਿ **ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾਯਂ** ''ਆਕਾਸੇ ਪਾਣਿਂ ਚਾਲੇਤ੍ਵਾ ਚਨ੍ਦੂਪਮਂ ਪਟਿਪਦਂ ਕਥੇਨ੍ਤੋ ਮਂ ਕਾਯਸਕ੍ਖਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਕਥੇਸੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੨੩੨) ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾਤਿ।

ਤਸ੍ਸ ਕਿਮਞ੍ਞਂ ਆਣਣ੍ਯਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਸਜ੍ਝਾਯਨਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤਤ੍ਥ **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯਂ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਕਾਰਣਨਿਦਸ੍ਸਨੇ ''ਤਸ੍ਮਾ''ਤਿ ਅਜ੍ਝਾਹਰਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਮੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਕਿਰਿਯਾਪਰਾਮਸਨੇ ਪਨ ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ, ਪਸਂਸਨਸ੍ਸ ਚਾਤਿ। ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁਪਿ ਕਤ੍ਥਚਿ ''ਤਸ੍ਸ ਮੇ''ਤਿ ਪਾਠੋ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਕਿਰਿਯਾਪਰਾਮਸਨੇ ''ਤਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਅਪਰਂ ਪਦਮਜ੍ਝਾਹਰਿਤਬ੍ਬਂ। ਨਤ੍ਥਿ ਇਣਂ ਯਸ੍ਸਾਤਿ ਅਣਣੋ, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਆਣਣ੍ਯਂ।** ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਸਜ੍ਝਾਯਨਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਂ ਕਿਂ ਨਾਮ ਤਸ੍ਸ ਇਣਵਿਰਹਿਤਤ੍ਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਏਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। "**ਨਨੁ ਮਂ ਭਗਵਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਉਪਮਾਵਸੇਨ ਵਿਭਾਵੇਤਿ। **ਸਕਕਵਚਇਸ੍ਸਰਿਯਾਨੁਪ੍ਪਦਾਨੇਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਕਵਚੋ** ਨਾਮ ਉਰਚ੍ਛਦੋ, ਯੇਨ ਉਰੋ ਛਾਦੀਯਤੇ, ਤਸ੍ਸ ਚ ਚੀਵਰਨਿਦਸ੍ਸਨੇਨ ਗਹਣਂ, ਇਸ੍ਸਰਿਯਸ੍ਸ ਪਨ ਅਭਿਞ੍ਞਾਸਮਾਪਤ੍ਤਿਨਿਦਸ੍ਸਨੇਨਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਕੁਲਵਂਸਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਕ**ਨ੍ਤਿ ਕੁਲਵਂਸਸ੍ਸ ਕੁਲਪਵੇਣਿਯਾ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਕਂ। "**ਮੇ**"ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਨਿਚ੍ਚਸਾਪੇਕ੍ਖਤ੍ਤਾ **ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਵਂਸਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਕੋ**ਤਿ ਸਮਾਸੋ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਸਤ੍ਤੁਸਙ੍ਘਨਿਮ੍ਮਦ੍ਦਨੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕੁਲਵਂਸਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨਤ੍ਥਂ ਸਕਕਵਚਇਸ੍ਸਰਿਯਾਨੁਪ੍ਪਦਾਨੇਨ ਕੁਲਵਂਸਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਕਂ ਪੁਤ੍ਤਂ ਰਾਜਾ ਵਿਯ ਭਗਵਾਪਿ ਮਂ ਦੀਘਦਸ੍ਸੀ ''ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਵਂਸਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਕੋ ਮੇ ਅਯਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਮਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸਾਸਨਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਗਣਨਿਮ੍ਮਦ੍ਦਨੇਨ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਵਂਸਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨਤ੍ਥਂ ਚੀਵਰਦਾਨਸਮਸਮਟ੍ਠਪਨਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਇਮਿਨਾ ਅਸਾਧਾਰਣਾਨੁਗ੍ਗਹੇਨ ਅਨੁਗ੍ਗਹੇਸਿ ਨਨੁ, ਇਮਾਯ ਚ ਉਲ਼ਾਰਾਯ ਪਸਂਸਾਯ ਪਸਂਸਿ ਨਨੂਤਿ। **ਇਤਿ ਚਿਨ੍ਤਯਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਇਤਿ**ਸਦ੍ਦੇਨ ''ਅਨੁਰਧਾਪੇਯ੍ਯਂ, ਸਜ੍ਝਾਯੇਯ੍ਯਂ, ਕਿਮਞ੍ਞਂ ਆਣਣ੍ਯਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਵਚਨਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ, ''ਠਾਨਂ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤੀ''ਤਿਆਦਿ ਵਾਕ੍ਯਤ੍ਤਯਂ ਨਿਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਇਦਾਨਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਸਙ੍ਗੀਤਿਕ੍ਖਨ੍ਧਕਪਾਲ਼ਿਯਾ ਸਾਧੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਯਥਾਹਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਯਥਾਹਾ**ਤਿ ਕਿਂ ਆਹ, ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਾਧਕਂ ਕਿਂ ਆਹਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਯਥਾ ਵਾ ਯੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਥਾ ਤੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਪਾਲ਼ਿਯਮ੍ਪਿ ਆਹਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਥਾ ਵਾ ਯਂ ਵਚਨਂ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਆਹ, ਤਥਾ ਤੇਨ ਵਚਨੇਨ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਵਚਨਂ ਸਂਸਨ੍ਦਤਿ ਚੇਵ ਸਮੇਤਿ ਚ ਯਥਾ ਤਂ ਗਙ੍ਗੋਦਕੇਨ ਯਮੁਨੋਦਕਨ੍ਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਸਾਧਨਤ੍ਥਂ ਉਦਾਹਰਿਤਭਾਵਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਤ੍ਤਾ, ਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਤ੍ਥਸ੍ਸ

ਚ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਪਯੋਗੇ ਕਾਮਾਚਾਰਤ੍ਤਾ। ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਵਿਭਾਵਨਤ੍ਥਾ ਹਿ ਅਤ੍ਥਯੋਜਨਾ। ਯਥਾ ਵਾ ਯੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਸਙ੍ਗਾਯਨਤ੍ਥੰ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਉਸ੍ਸਾਹੰ ਜਨੇਸਿ, ਤਥਾ ਤੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਪਾਲ਼ਿਯਮ੍ਪਿ ਆਹਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਵਮੀਦਿਸੇਸੁ।

ਏਕਮਿਦਾਹਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਇਦ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤੰ। **ਏਕੰ ਸਮਯ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਭੁਮ੍ਮਤ੍ਥੇ ਉਪਯੋਗਵਚਨੰ, ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਾਵਾਯਾ**ਤਿ ਪਾਵਾਨਗਰਤੋ, ਤਤ੍ਥ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ''ਕੁਸਿਨਾਰੰ ਗਮਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ **ਅਦ੍ਧਾਨਮਗ੍ਗਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। **ਅਦ੍ਧਾਨਮਗ੍ਗੋ**ਤਿ ਚ ਦੀਘਮਗ੍ਗੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਦੀਘਪਰਿਯਾਯੋ ਹੇਤ੍ਥ ਅਦ੍ਧਾਨਸਦ੍ਦੋ। **ਮਹਤਾ**ਤਿ ਗੁਣਮਹਤ੍ਤੇਨਪਿ ਸਙ੍ਖਜਾਮਹਤ੍ਤੇਨਪਿ ਮਹਤਾ। **"ਪਞ੍ਚਮਤ੍ਤੇਹੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਙ੍ਖਜਾਮਹਤ੍ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਮਤ੍ਤਸਦ੍ਦੋ ਚ ਪਮਾਣਵਚਨੋ ''ਭੋਜਨੇ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਤਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੬) ਵਿਯ। ''ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਸਙ੍ਗਾਯਨਤ੍ਥੰ ਉਸ੍ਸਾਹੰ ਜਨੇਸੀ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਸਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਾਧਨਤ੍ਥੰ ਆਹਤਾ ''ਅਥ ਖੋ''ਤਿਆਦਿਕਾ ਪਾਲ਼ਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥੰ ਨ ਸਾਧੇਤਿ । ਨ ਹੇਤ੍ਥ ਉਸ੍ਸਾਹਜਨਨਪ੍ਪਕਾਰੋ ਆਗਤੋਤਿ ਚੋਦਨੰ ਪਰਿਹਰਿਤੁਮਾਹ **"ਸਬ੍ਬੰ ਸੁਭਦ੍ਦਕਣ੍ਡੰ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬ"**ਨ੍ਤਿ। ਏਵਮ੍ਪੇਸਾ ਚੋਦਨਾ ਤਦਵਤ੍ਥਾਯੇਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਤਤੋ ਪਰੰ ਆਹਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਅਪਿਚ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਸਾਧਿਕਾ ਪਾਲ਼ਿ ਮਹਤਰਾਤਿ ਗਨ੍ਥਗਰੁਤਾਪਰਿਹਰਣਤ੍ਥੰ ਮਜ੍ਝੇ ਪੇਯ੍ਯਾਲਮੁਖੇਨ ਆਦਿਅਨ੍ਤਮੇਵ ਪਾਲ਼ਿੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਸਬ੍ਬੰ ਸੁਭਦ੍ਦਕਣ੍ਡੰ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬ"**ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਤੇਨ ਹਿ ''ਅਥ ਖ੍ਵਾਹੰ ਆਵੁਸੋ ਮਗ੍ਗਾ ਓਕ੍ਕਮ੍ਮ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿੰ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੇ ਨਿਸੀਦਿ''ਨ੍ਤਿ (ਚੂਲ਼ਵ॰ ੪੩੭) ਵੁਤ੍ਤਪਾਲ਼ਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ''ਯੰ ਨ ਇਚ੍ਛਿਸ੍ਸਾਮ, ਨ ਤੰ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਾ''ਤਿ (ਚੂਲ਼ਵ॰ ੪੩੭) ਵੁਤ੍ਤਪਾਲ਼ਿਪਰਿਯੋਸਾਨੰ ਸੁਭਦ੍ਦਕਣ੍ਡੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

"ਤਤੋ ਪਰ"ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਨ ਤਦਵਸੇਸੰ ''ਹਨ੍ਦ ਮਯੰ ਆਵੁਸੋ''ਤਿਆਦਿਕੰ ਉਸ੍ਸਾਹਜਨਨਪ੍ਪਕਾਰਦਸ੍ਸਨਪਾਲ਼ਿੰ। ਤਸ੍ਮਾ **ਤਤੋ ਪਰੰ ਆਹਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸੁਭਦ੍ਦਕਣ੍ਡਤੋ ਪਰੰ ਉਸ੍ਸਾਹਜਨਨਪ੍ਪਕਾਰਦਸ੍ਸਨਵਚਨਮਾਹਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਮਹਾਗਣ੍ਠਿਪਦੇਪਿ** ਹਿ ਸੋਯੇਵਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਆਚਰਿਯਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੇਨਾਪਿ (ਸਾਰਤ੍ਥ॰ ਟੀ॰ ੧.ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ) ਤਥੇਵ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰੇਨ ਪਨ ''ਤਤੋ ਪਰਨ੍ਤਿ ਤਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਉਸ੍ਸਾਹਜਨਨਤੋ ਪਰਤੋ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ) ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤਦੇਤੰ ਵਿਚਾਰੇਤਬ੍ਬੰ ਹੇਟ੍ਠਾ ਉਸ੍ਸਾਹਜਨਨਪ੍ਪਕਾਰਸ੍ਸ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਅਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਅਯਮੇਵ ਹਿ ਉਸ੍ਸਾਹਜਨਨਪ੍ਪਕਾਰੋ ਯਦਿਦੰ ''ਹਨ੍ਦ ਮਯੰ ਆਵੁਸੋ ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਵਿਨਯਞ੍ਚ ਸਙ੍ਗਾਯੇਯ੍ਯਾਮ, ਪੁਰੇ ਅਧਮ੍ਮੋ ਦਿਪ੍ਪਤੀ''ਤਿਆਦਿ। ਯਦਿ ਪਨ ਸੁਭਦ੍ਦਕਣ੍ਡਮੇਵ ਉਸ੍ਸਾਹਜਨਨਹੇਤੁਭੂਤਸ੍ਸ ਸੁਭਦ੍ਦੇਨ ਵੁਤ੍ਤਵਚਨਸ੍ਸ ਪਕਾਸਨਤ੍ਤਾ ਉਸ੍ਸਾਹਜਨਨਨ੍ਤਿ ਵਦੇਯ੍ਯ, ਨਤ੍ਥੇਵੇਤ੍ਥ ਵਿਚਾਰੇਤਬ੍ਬਤਾਤਿ। **ਪੁਰੇ ਅਧਮ੍ਮੋ ਦਿਪ੍ਪਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਅਧਮ੍ਮੋ** ਨਾਮ ਦਸਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤੋ ਅਧਮ੍ਮੋ। ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਸਙ੍ਗਾਯਨਤ੍ਥੰ ਉਸ੍ਸਾਹਜਨਨਪ੍ਪਸਙ੍ਗਤ੍ਤਾ ਵਾ ਤਦਸਙ੍ਗਾਯਨਹੇਤੁਕੋ ਦੋਸਗਣੋਪਿ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ''ਅਧਮ੍ਮਵਾਦਿਨੋ ਬਲਵਨ੍ਤੋ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਧਮ੍ਮਵਾਦਿਨੋ ਦੁਬ੍ਬਲਾ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਸੀਲਵਿਪਤ੍ਤਿਆਦਿਹੇਤੁਕੋ ਪਾਪਿਚ੍ਛਤਾਦਿਦੋਸਗਣੋ ਅਧਮ੍ਮੋਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਪੁਰੇ ਦਿਪ੍ਪਤੀ**ਤਿ ਅਪਿ ਨਾਮ ਦਿਪ੍ਪਤਿ। ਸੰਸਯਤ੍ਥੇ ਹਿ ਪੁਰੇ-ਸਦ੍ਦੋ। ਅਥ ਵਾ ਯਾਵ ਅਧਮ੍ਮੋ ਧਮ੍ਮੰ ਪਟਿਬਾਹਿਤੁੰ ਸਮਤ੍ਥੋ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਪੁਰੇਤਰਮੇਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਆਸਨ੍ਨੇ ਹਿ ਅਨਧਿਪ੍ਪੇਤੇ ਅਯੰ ਪੁਰੇ-ਸਦ੍ਦੋ। **ਦਿਪ੍ਪਤੀ**ਤਿ ਦਿਪ੍ਪਿਸ੍ਸਤਿ, ਪੁਰੇ-ਸਦ੍ਦਯੋਗੇਨ ਹਿ ਅਨਾਗਤਤ੍ਥੇ ਅਯੰ ਵਤ੍ਤਮਾਨਪਯੋਗੋ ਯਥਾ ''ਪੁਰਾ ਵਸ੍ਸਤਿ ਦੇਵੋ''ਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੰ –

''ਅਨਾਗਤੇ ਸਨ੍ਨਿਚ੍ਛਯੇ, ਤਥਾਤੀਤੇ ਚਿਰਤਨੇ।
ਕਾਲਦ੍ਵਯੇਪਿ ਕਵੀਹਿ, ਪੁਰੇਸਦ੍ਦੋ ਪਯੁਜ੍ਜਤੇ''ਤਿ॥ (ਵਜਿਰ॰ ਟੀ॰ ਬਾਹਿਰਨਿਦਾਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ)।

''ਪੁਰੇਯਾਵਪੁਰਾਯੋਗੇ , ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਕਰਹਿ ਕਦਾ।
ਲਚ੍ਛਾਯਮਪਿ ਕਿੰ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਚ॥

ਕੇਚਿ ਪਨੇਤ੍ਥ ਏਵੰ ਵਣ੍ਣਯਨ੍ਤਿ – **ਪੁਰੇ**ਤਿ ਪਚ੍ਛਾ ਅਨਾਗਤੇ, ਯਥਾ ਅਦ੍ਧਾਨੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਸ੍ਸ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬਮਗ੍ਗੋ ''ਪੁਰੇ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਥਾ ਇਧਾਪਿ ਮਗ੍ਗਗਮਨਨਯੇਨ ਅਨਾਗਤਕਾਲੋ ''ਪੁਰੇ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ। ਏਵੰ ਸਤਿ ਤੰਕਾਲਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਚੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਮਾਨਪਯੋਗੋ

ਸਮ੍ਭਵਤਿ। **ਧਮ੍ਮੋ ਪਟਿਬਾਹਿਯਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਪੁਰੇ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ, ਤਥਾ ਧਮ੍ਮੋਪਿ ਅਧਮ੍ਮਵਿਪਰੀਤਵਸੇਨ, ਇਤੋ ਪਰਮ੍ਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਅਵਿਨਯੋ**ਤਿ ਪਹਾਨਵਿਨਯਸੰਵਰਵਿਨਯਾਨੰ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤੋ ਅਵਿਨਯੋ। **ਵਿਨਯਵਾਦਿਨੋ ਦੁਬ੍ਬਲਾ ਹੋਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਏਵੰ ਇਤਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਾਠੋ, ਸੋ ''ਤਤੋ ਪਰੰ ਆਹਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਆਹ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਮ੍ਬਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬੋ।

ਤੇਨ ਹੀਤਿ ਉਯ੍ਯੋਜਨਤ੍ਥੇ ਨਿਪਾਤੋ। ਉਚ੍ਚਿਨਨੇ ਉਯ੍ਯੋਜੇਨ੍ਤਾ ਹਿ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਤ੍ਥੇਰੰ ਏਵਮਾਹੰਸੁ **"ਭਿਕ੍ਖੂ ਉਚ੍ਚਿਨਤੂ"**ਤਿ, ਸਙ੍ਗੀਤਿਯਾ ਅਨੁਰੂਪੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਉਚ੍ਚਿਨਿਤ੍ਵਾ ਉਪਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਗਣ੍ਹਾਤੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **"ਸਕਲ...ਪੇ॰... ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਸੀ"**ਤਿ ਏਤੇਨ ਸੁਕ੍ਖਵਿਪਸ੍ਸਕਖੀਣਾਸਵਪਰਿਯਨ੍ਤਾਨੰ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪੁਗ੍ਗਲਾਨੰ ਸਤਿਪਿ ਆਗਮਾਧਿਗਮਸਮ੍ਭਵੇ ਸਹ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਹਿ ਪਨ ਤੇਵਿਜ੍ਜਾਦਿਗੁਣਯੁਤ੍ਤਾਨੰ ਆਗਮਾਧਿਗਮਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਉਕ੍ਕੰਸਗਤਤ੍ਤਾ ਸਙ੍ਗੀਤਿਯਾ ਬਹੂਪਕਾਰਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਸਕਲੰ ਸੁਤ੍ਤਗੇਯ੍ਯਾਦਿਕੰ ਨਵਙ੍ਗੰ ਏਤ੍ਥ, ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਵਾ **ਸਕਲਨਵਙ੍ਗੰ,** ਸਤ੍ਥੁ ਭਗਵਤੋ ਸਾਸਨੰ **ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨੰ** ਸਾਸੀਯਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ, ਤਦੇਵ ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨਨ੍ਤਿ **ਸਕਲਨਵਙ੍ਗਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨੰ।** ਨਵ ਵਾ ਸੁਤ੍ਤਗੇਯ੍ਯਾਦੀਨਿ ਅਙ੍ਗਾਨਿ ਏਤ੍ਥ, ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਵਾ **ਨਵਙ੍ਗੰ,** ਤਮੇਵ ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨੰ, ਤਞ੍ਚ ਸਕਲਮੇਵ, ਨ ਏਕਦੇਸਨ੍ਤਿ ਤਥਾ। ਅਤ੍ਥਕਾਮੇਨ ਪਰਿਯਾਪੁਣਿਤਬ੍ਬਾ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾ, ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾਦਿਪੁਰਿਸਤ੍ਥੰ ਵਾ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤੁੰ ਪਰਿਯਤ੍ਤਾ ਸਮਤ੍ਥਾਤਿ **ਪਰਿਯਤ੍ਤਿ,** ਤੀਣਿ ਪਿਟਕਾਨਿ, ਸਕਲਨਵਙ੍ਗਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨਸਙ੍ਖਾਤਾ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿ, ਤੰ ਧਾਰੇਨ੍ਤੀਤਿ ਤਥਾ, ਤਾਦਿਸੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪੁਥੁਜ੍ਜਨ...ਪੇ॰... ਸੁਕ੍ਖਵਿਪਸ੍ਸਕਖੀਣਾਸਵਭਿਕ੍ਖੂ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ –

''ਦੁਵੇ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਬੁਦ੍ਧੇਨਾਦਿਚ੍ਚਬਨ੍ਧੁਨਾ।
ਅਨ੍ਧੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਏਕੋ, ਕਲ੍ਯਾਣੇਕੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ''ਤਿ॥ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੭; ਮ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੨; ਸੰ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੬੧; ਅ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੫੧; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੮੮; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੧੩੦)। –

ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਕਲ੍ਯਾਣਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਵ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ ਸਦ੍ਦਨ੍ਤਰਸਨ੍ਨਿਧਾਨੇਨਪਿ ਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ। ਸਮਥਭਾਵਨਾਸਿਨੇਹਾਭਾਵੇਨ ਸੁਕ੍ਖਾ ਲੂਖਾ ਅਸਿਨਿਦ੍ਧਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਸੁਕ੍ਖਵਿਪਸ੍ਸਕਾ,** ਤੇਯੇਵ ਖੀਣਾਸਵਾਤਿ ਤਥਾ। ''ਭਿਕ੍ਖੂ''ਤਿ ਪਨ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ –

''ਯਞ੍ਚਤ੍ਥਵਤੋ ਸਦ੍ਦੇਕਸੇਸਤੋ ਵਾਪਿ ਸੁਯ੍ਯਤੇ।
ਤੰ ਸਮ੍ਬਜ੍ਝਤੇ ਪਚ੍ਚੇਕੰ, ਯਥਾਲਾਭੰ ਕਦਾਚਿਪੀ''ਤਿ॥

ਤਿਪਿਟਕਸਬ੍ਬਪਰਿਯਤ੍ਤਿਪ੍ਪਭੇਦਧਰੇਤਿ ਏਤ੍ਥ ਤਿਣ੍ਣੰ ਪਿਟਕਾਨੰ ਸਮਾਹਾਰੋ **ਤਿਪਿਟਕੰ,** ਤੰਸਙ੍ਖਾਤੰ ਨਵਙ੍ਗਾਦਿਵਸੇਨ ਅਨੇਕਭੇਦਭਿਨ੍ਨੰ ਸਬ੍ਬੰ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਪ੍ਪਭੇਦੰ ਧਾਰੇਨ੍ਤੀਤਿ ਤਥਾ, ਤਾਦਿਸੇ। ਅਨੁ ਅਨੁ ਤੰ ਸਮਙ੍ਗਿਨੰ ਭਾਵੇਤਿ ਵਡ੍ਢੇਤੀਤਿ ਅਨੁਭਾਵੋ, ਸੋਯੇਵ **ਆਨੁਭਾਵੋ,** ਪਭਾਵੋ, ਮਹਨ੍ਤੋ ਆਨੁਭਾਵੋ ਯੇਸੰ ਤੇ **ਮਹਾਨੁਭਾਵਾ।** ''ਏਤਦਗ੍ਗੰ ਭਿਕ੍ਖਵੇ''ਤਿ ਭਗਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤਵਚਨਮੁਪਾਦਾਯ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ''ਏਤਦਗ੍ਗ''ਨ੍ਤਿ ਪਦੰ ਅਨੁਕਰਣਜਨਾਮੰ ਨਾਮ ਯਥਾ ''ਯੇਵਾਪਨਕ''ਨ੍ਤਿ, ਤਬ੍ਬਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਰਮਿਧ **ਏਤਦਗ੍ਗੰ,** ਤਮਾਰੋਪਿਤੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਤਦਗ੍ਗੰ ਏਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਗ੍ਗੋਤਿ ਵਾ ਆਰੋਪਿਤੇਪਿ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਤਦਨਾਰੋਪਿਤਾਪਿ ਅਵਸੇਸਗੁਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਉਚ੍ਚਿਨਿਤਾ ਤਤ੍ਥ ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ **ਤੇਵਿਜ੍ਜਾ,** ਤਾ ਆਦਿ ਯੇਸੰ ਛਲਭਿਞ੍ਞਾਦੀਨਨ੍ਤਿ **ਤੇਵਿਜ੍ਜਾਦਯੋ,** ਤੇ ਭੇਦਾ ਅਨੇਕਪ੍ਪਕਾਰਾ ਯੇਸਨ੍ਤਿ **ਤੇਵਿਜ੍ਜਾਦਿਭੇਦਾ।** ਅਥ ਵਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ ਅਸ੍ਸ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸਾਤਿ **ਤੇਵਿਜ੍ਜੋ,** ਸੋ ਆਦਿ ਯੇਸੰ ਛਲਭਿਞ੍ਞਾਦੀਨਨ੍ਤਿ **ਤੇਵਿਜ੍ਜਾਦਯੋ,** ਤੇਯੇਵ ਭੇਦਾ ਯੇਸਨ੍ਤਿ **ਤੇਵਿਜ੍ਜਾਦਿਭੇਦਾ।** ਤੇਵਿਜ੍ਜਛਲਭਿਞ੍ਞਾਦਿਵਸੇਨ ਅਨੇਕਭੇਦਭਿਨ੍ਨੇ ਖੀਣਾਸਵਭਿਕ੍ਖੂਯੇਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। **ਯੇ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਯੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਇਦੰ ''ਅਥ ਖੋ''ਤਿਆਦਿਵਚਨੰ ਸਙ੍ਗੀਤਿਕ੍ਖਨ੍ਧਕੇ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਇਮਿਨਾ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਅਵਿਸੇਸਤੋਵ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤਥਾਪਿ ਵਿਸੇਸੇਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਖੀਣਾਸਵਭਿਕ੍ਖੂਯੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਸੰਸਨ੍ਦਨੰ ਕਰੋਤਿ।

ਨਨੁ ਚ ਸਕਲਨਵਙ੍ਗਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਰਾ ਖੀਣਾਸਵਾ ਅਨੇਕਸਤਾ, ਅਨੇਕਸਹਸ੍ਸਾ ਚ, ਕਸ੍ਮਾ ਥੇਰੋ ਏਕੇਨੂਨਮਕਾਸੀਤਿ ਚੋਦਨਂ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਸੇਸਕਾਰਣਦਸ੍ਸਨੇਨ ਤਂ ਪਰਿਹਰਿਤੁਂ **"ਕਿਸ੍ਸ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਕਿਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ। ਪਕ੍ਖਨ੍ਤਰਜੋਤਕੋ **ਪਨ**-ਸਦ੍ਦੋ। **ਓਕਾਸਕਰਣਤ੍ਥਨ੍ਤਿ** ਓਕਾਸਕਰਣਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਓਕਾਸਕਰਣਹੇਤੁ। **ਅਤ੍ਥ**-ਸਦ੍ਦੋ ਹਿ ''ਛਣਤ੍ਥਞ੍ਚ ਨਗਰਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਮਿਸ੍ਸਕਪਬ੍ਬਤਂ ਅਭਿਰੁਹਤੂ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਕਾਰਣਵਚਨੋ, ''ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੂ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੩੮) ਵਿਯ ਚ ਹੇਤ੍ਵਤ੍ਥੇ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਵਚਨਂ। ਤਥਾ ਹਿ ਵਣ੍ਣਯਨ੍ਤਿ ''ਛਣਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਛਣਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਛਣਹੇਤੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ''ਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਸਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾਸਭਾਗਤਾਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਯ ਹੋਤਿ, ਏਸ ਨਯੋ ਈਦਿਸੇਸੁ।

ਕਸ੍ਮਾ ਪਨਸ੍ਸ ਓਕਾਸਮਕਾਸੀਤਿ ਆਹ **"ਤੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਹਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਕਾਰਣਤ੍ਥੋ। **"ਸੋ ਹਾਯਸ੍ਮਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ''ਸਹਾਪਿ ਵਿਨਾਪਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਵਚਨੇ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਕਾਰਣਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਤਮਤ੍ਥਂ ਵਿਵਰਤੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਦਯੁਤ੍ਤਂ ''ਤਸ੍ਮਾ''ਤਿ ਕਾਰਣਵਚਨਦਸ੍ਸਨਤੋ। ''ਤਸ੍ਮਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਹਿ ਕਾਰਣਦਸ੍ਸਨਟ੍ਠਾਨੇ ਕਾਰਣਜੋਤਕੋਯੇਵ ਹਿ-ਸਦ੍ਦੋ। ਸਞ੍ਞਾਣਮਤ੍ਤਜੋਤਕਾ ਸਾਖਾਭਙ੍ਗੋਪਮਾ ਹਿ ਨਿਪਾਤਾਤਿ, ਏਵਮੀਦਿਸੇਸੁ। ਸਿਕ੍ਖਤੀਤਿ **ਸੇਕ੍ਖੋ,** ਸਿਕ੍ਖਨਂ ਵਾ **ਸਿਕ੍ਖਾ,** ਸਾਯੇਵ ਤਸ੍ਸ ਸੀਲਨ੍ਤਿ **ਸੇਕ੍ਖੋ।** ਸੋ ਹਿ ਅਪਰਿਯੋਸਿਤਸਿਕ੍ਖਤ੍ਤਾ, ਤਦਧਿਮੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਚ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਸਿਕ੍ਖਨਸੀਲੋ, ਨ ਅਸੇਕ੍ਖੋ ਵਿਯ ਪਰਿਨਿਟ੍ਠਿਤਸਿਕ੍ਖੋ ਤਤ੍ਥ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧੁਸ੍ਸਾਹੋ, ਨਾਪਿ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਸਿਕ੍ਖੋ ਪਚੁਰਜਨੋ ਵਿਯ ਤਤ੍ਥ ਅਨਧਿਮੁਤ੍ਤੋ, ਕਿਤਵਸੇਨ ਵਿਯ ਚ ਤਦ੍ਧਿਤਵਸੇਨਿਧ ਤਪ੍ਪਕਤਿਯਤ੍ਥੋ ਗਯ੍ਹਤਿ ਯਥਾ ''ਕਾਰੁਣਿਕੋ''ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਅਰਿਯਾਯ ਜਾਤਿਯਾ ਤੀਸੁਪਿ ਸਿਕ੍ਖਾਸੁ ਜਾਤੋ, ਤਤ੍ਥ ਵਾ ਭਵੋਤਿ **ਸੇਕ੍ਖੋ।** ਅਪਿਚ ਇਕ੍ਖਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ **ਇਕ੍ਖਾ,** ਮਗ੍ਗਫਲਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਸਹ ਇਕ੍ਖਾਯਾਤਿ **ਸੇਕ੍ਖੋ।** ਉਪਰਿਮਗ੍ਗਤ੍ਤਯਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਅਪਰਿਯੋਸਿਤਤ੍ਤਾ ਸਹ ਕਰਣੀਯੇਨਾਤਿ **ਸਕਰਣੀਯੋ। ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਨੇਨ, ''ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਂ ਨਾਮਾ''ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਵਾ ''ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਿਰਿਯਾਪਟਿਗ੍ਗਹਕਵਚਨਂ। ਪਗੁਣਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਭਾਵਤੋ **ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਂ** ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਵਿਨਯਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਨ ''ਅਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ (ਪਾਰਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ) ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ'' ਦ੍ਵੇ ਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਭਿਕ੍ਖੁਤੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤਮੇਵ ਨਾਮਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਥਾ ਹਿ ਸਾਵਕਭਾਸਿਤਮ੍ਪਿ ਸੁਤ੍ਤਂ ''ਬੁਦ੍ਧਭਾਸਿਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ।

"ਯਥਾਹਾ"ਤਿਆਦਿਨਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਆਨਨ੍ਦੇਨ ਵੁਤ੍ਤਗਾਥਮੇਵ ਸਾਧਕਭਾਵੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਗਾਥਾ ਗੋਪਕਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੇਨ ਨਾਮ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਨ ''ਬੁਦ੍ਧਸਾਸਨੇ ਤ੍ਵਂ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋਤਿ ਪਾਕਟੋ, ਕਿਤ੍ਤਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਤੇ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਭਾਸਿਤਾ, ਤਯਾ ਚ ਧਾਰਿਤਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤੇਨ ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਵਚਨਂ ਦੇਨ੍ਤੇਨ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਆਨਨ੍ਦੇਨੇਵ ਗੋਪਕਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਸੁਤ੍ਤੇ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਗੁਣਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਵਾ ਥੇਰਗਾਥਾਯਮ੍ਪਿ ਭਾਸਿਤਾ। ਤਤ੍ਥਾਯਂ ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋ – **ਬੁਦ੍ਧਤੋ** ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕਾ **ਦ੍ਵਾਸੀਤਿ** ਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧ**ਸਹਸ੍ਸਾਨਿ** ਅਹਂ **ਗਣ੍ਹਿਂ** ਅਧਿਗਣ੍ਹਿਂ, **ਦ੍ਵੇ** ਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧ**ਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਭਿਕ੍ਖੁਤੋ** ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿਆਦੀਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਸਨ੍ਤਿਕਾ **ਗਣ੍ਹਿਂ। ਯੇ** ਧਮ੍ਮਾ **ਮੇ** ਜਿਵ੍ਹਗ੍ਗੇ, ਹਦਯੇ ਵਾ **ਪਵਤ੍ਤਿਨੋ** ਪਗੁਣਾ ਵਾਚੁਗ੍ਗਤਾ, ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਤਦੁਭਯਂ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡੇਤ੍ਵਾ **ਚਤੁਰਾਸੀ**ਤਿ ਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧ**ਸਹਸ੍ਸਾਨੀ**ਤਿ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਯੇਮੇਤਿ ਏਤ੍ਥ 'ਯੇ ਇਮੇ'ਤਿ ਪਦਚ੍ਛੇਦਂ ਕਤ੍ਵਾ ਯੇ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖੂਨਞ੍ਚ ਪਵਤ੍ਤਿਨੋ ਪਵਤ੍ਤਿਤਾ, ਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਬੁਦ੍ਧਤੋ ਦ੍ਵਾਸੀਤਿ ਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਅਹਂ ਗਣ੍ਹਿਂ, ਦ੍ਵੇ ਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਭਿਕ੍ਖੁਤੋ ਗਣ੍ਹਿਂ, ਏਵਂ ਚਤੁਰਾਸੀਤਿ ਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧਸਹਸ੍ਸਾਨੀ''ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਂ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਅਯਞ੍ਚ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ''ਏਤ੍ਤਕਾਯੇਵ ਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧਾ''ਤਿ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਅਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਤ੍ਤਾ ਕੇਚਿਵਾਦੋ ਨਾਮ ਕਤੋ।

''ਸਹਾਪਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਹੇਤੁਤੋ ''ਵਿਨਾਪਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਹੇਤੁਯੇਵ ਬਲਵਤਰੋ ਸਙ੍ਗੀਤਿਯਾ ਬਹੁਕਾਰਤ੍ਤਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਥ ਚੋਦਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਪਰਿਹਰਿਤੁਂ **"ਯਦਿ ਏਵ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਯਦਿ ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਵਿਨਾ ਯਦਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ, ਤਥਾ ਸਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸੇਕ੍ਖੋਪਿ ਸਮਾਨੋ**ਤਿ ਸੇਕ੍ਖਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਮਾਨੋਪਿ। ਮਾਨ-ਸਦ੍ਦੋ ਹੇਤ੍ਥ ਲਕ੍ਖਣੇ। **ਬਹੁਕਾਰਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਬਹੂਪਕਾਰਤ੍ਤਾ। ਉਪਕਾਰਵਚਨੋ ਹਿ ਕਾਰ-ਸਦ੍ਦੋ ''ਅਪ੍ਪਕਮ੍ਪਿ ਕਤਂ ਕਾਰਂ, ਪੁਞ੍ਞਂ ਹੋਤਿ ਮਹਪ੍ਫਲ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ। **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਭਵੇਯ੍ਯ। **ਅਥ**-ਸਦ੍ਦੋ ਪੁਚ੍ਛਾਯਂ। ਪਞ੍ਹੇ ''ਅਥ ਤ੍ਵਂ ਕੇਨ ਵਣ੍ਣੇਨਾ''ਤਿ ਹਿ ਪਯੋਗਮੁਦਾਹਰਨ੍ਤਿ। ''ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਪਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ। **ਪਰੂਪਵਾਦਵਿਵਜ੍ਜਨਤੋ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਕਾਰਣਂ ਅਜਾਨਨ੍ਤਾਨਂ ਪਰੇਸਂ ਆਰੋਪਿਤਉਪਵਾਦਤੋ ਵਿਵਜ੍ਜਿਤੁਕਾਮਤ੍ਤਾ। ਤਂ ਵਿਵਰਤਿ **"ਥੇਰੋ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਅਤਿਵਿਯ ਵਿਸ੍ਸਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਅਤਿਰੇਕਂ ਵਿਸ੍ਸਾਸਿਕੋ। ਕੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਆਹ **"ਤਥਾ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ। ਦਲ੍ਹੀਕਰਣਂ ਵਾ ਏਤਂ ਵਚਨਂ।

‘‘ਵੁੱਤਞ੍ਹਿ, ਤਥਾ ਹਿ ਇਚ੍ਚੇਤੇ ਦਲ੍ਹੀਕਰਣਤ੍ਥੇ’’ਤਿ ਹਿ ਵਦਨ੍ਤਿ ਸਦ੍ਦਵਿਦੂ। **ਨ**ਨ੍ਤਿ ਆਨਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰਂ। ‘‘ਓਵਦਤੀ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਆਨਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਨਵਕਾਯ ਪਰਿਸਾਯ ਵਿਬ੍ਭਮਨੇ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਤ੍ਥੇਰੋ ‘‘ਨ ਵਾਯਂ ਕੁਮਾਰਕੋ ਮਤ੍ਤਮਞ੍ਞਾਸੀ’’ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੫੪) ਆਹ। ਤਥਾ ਹਿ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਭਗਵਤਿ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਤ੍ਥੇਰੋ ਭਗਵਤੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਮਜ੍ਝੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਸਙ੍ਗਾਯਨਤ੍ਥਂ ਪਞ੍ਚਸਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਉਚ੍ਚਿਨਿਤ੍ਵਾ ‘‘ਰਾਜਗਹੇ ਆਵੁਸੋ ਵਸ੍ਸਂ ਵਸਨ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਂ ਸਙ੍ਗਾਯਿਸ੍ਸਾਮ, ਤੁਮ੍ਹੇ ਪੁਰੇ ਵਸ੍ਸੂਪਨਾਯਿਕਾਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਲਿਬੋਧਂ ਪਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਸਨ੍ਨਿਪਤਥਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਾ ਰਾਜਗਹਂ ਗਤੋ।

ਆਨਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰੋਪਿ ਭਗਵਤੋ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਮਹਾਜਨਂ ਸਞ੍ਞਾਪੇਨ੍ਤੋ ਸਾਵਤ੍ਥਿਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮ੍ਮ ਰਾਜਗਹਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਦਕ੍ਖਿਣਾਗਿਰਿਸ੍ਮਿਂ ਚਾਰਿਕਂ ਚਰਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਆਨਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਤਿਂਸਮਤ੍ਤਾ ਸਦ੍ਧਿਵਿਹਾਰਿਕਾ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਕੁਮਾਰਕਾ ਏਕਵਸ੍ਸਿਕਦੁਵਸ੍ਸਿਕਭਿਕ੍ਖੂ ਚੇਵ ਅਨੁਪਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ ਚ ਵਿਬ੍ਭਮਿਂਸੁ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾ, ਕਸ੍ਮਾ ਚ ਵਿਬ੍ਭਮਿਂਸੂਤਿ? ਤੇਸਂ ਕਿਰ ਮਾਤਾਪਿਤਰੋ ਚਿਨ੍ਤੇਸੁਂ ‘‘ਆਨਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰੋ ਸਤ੍ਥੁਵਿਸ੍ਸਾਸਿਕੋ ਅਟ੍ਠ ਵਰੇ ਯਾਚਿਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਹਤਿ, ਇਚ੍ਛਿਤਿਚ੍ਛਿਤਟ੍ਠਾਨਂ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਗਨ੍ਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਦਾਰਕੇ ਏਤਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜੇਯ੍ਯਾਮ, ਏਵਂ ਸੋ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਆਗਮਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਆਗਤੇ ਮਯਂ ਮਹਾਸਕ੍ਕਾਰਂ ਕਾਤੁਂ ਲਭਿਸ੍ਸਾਮਾ’’ਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਤਾਵ ਕਾਰਣੇਨ ਨੇਸਂ ਞਾਤਕਾ ਤੇ ਪਬ੍ਬਾਜੇਸੁਂ, ਸਤ੍ਥਰਿ ਪਨ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਤੇਸਂ ਸਾ ਪਤ੍ਥਨਾ ਉਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ, ਅਥ ਨੇ ਏਕਦਿਵਸੇਨੇਵ ਉਪ੍ਪਬ੍ਬਾਜੇਸੁਂ। ਅਥ ਆਨਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰਂ ਦਕ੍ਖਿਣਾਗਿਰਿਸ੍ਮਿਂ ਚਾਰਿਕਂ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਰਾਜਗਹਮਾਗਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਤ੍ਥੇਰੋ ਏਵਮਾਹਾਤਿ। ਵੁੱਤਞ੍ਹੇਤਂ **ਕਸ੍ਸਪਸਂਯੁਤ੍ਤੇ** -

‘‘ਅਥ ਕਿਞ੍ਚਰਹਿ ਤ੍ਵਂ ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ ਇਮੇਹਿ ਨਵੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਅਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰੇਹਿ ਭੋਜਨੇ ਅਮਤ੍ਤਞ੍ਞੂਹਿ ਜਾਗਰਿਯਂ ਅਨਨੁਯੁਤ੍ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਚਾਰਿਕਂ ਚਰਸਿ, ਸਸ੍ਸਘਾਤਂ ਮਞ੍ਞੇ ਚਰਸਿ, ਕੁਲੂਪਘਾਤਂ ਮਞ੍ਞੇ ਚਰਸਿ, ਓਲੁਜ੍ਜਤਿ ਖੋ ਤੇ ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ ਪਰਿਸਾ, ਪਲੁਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਆਵੁਸੋ ਨਵਪ੍ਪਾਯਾ, ਨ ਵਾਯਂ ਕੁਮਾਰਕੋ ਮਤ੍ਤਮਞ੍ਞਾਸੀਤਿ।

ਅਪਿ ਮੇ ਭਨ੍ਤੇ ਕਸ੍ਸਪ ਸਿਰਸ੍ਮਿਂ ਪਲਿਤਾਨਿ ਜਾਤਾਨਿ, ਅਥ ਚ ਪਨ ਮਯਂ ਅਜ੍ਜਾਪਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਕੁਮਾਰਕਵਾਦਾ ਨ ਮੁਚ੍ਚਾਮਾਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਪਨ ਤ੍ਵਂ ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ ਇਮੇਹਿ ਨਵੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਅਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰੇਹਿ ਭੋਜਨੇ ਅਮਤ੍ਤਞ੍ਞੂਹਿ ਜਾਗਰਿਯਂ ਅਨਨੁਯੁਤ੍ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਚਾਰਿਕਂ ਚਰਸਿ, ਸਸ੍ਸਘਾਤਂ ਮਞ੍ਞੇ ਚਰਸਿ, ਕੁਲੂਪਘਾਤਂ ਮਞ੍ਞੇ ਚਰਸਿ, ਓਲੁਜ੍ਜਤਿ ਖੋ ਤੇ ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ ਪਰਿਸਾ, ਪਲੁਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਆਵੁਸੋ ਨਵਪ੍ਪਾਯਾ, ਨ ਵਾਯਂ ਕੁਮਾਰਕੋ ਮਤ੍ਤਮਞ੍ਞਾਸੀ’’ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੫੪)।

ਤਤ੍ਥ **ਸਸ੍ਸਘਾਤਂ ਮਞ੍ਞੇ ਚਰਸੀ**ਤਿ ਸਸ੍ਸਂ ਘਾਤੇਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਆਹਿਣ੍ਡਸਿ। **ਕੁਲੂਪਘਾਤਂ ਮਞ੍ਞੇ ਚਰਸੀ**ਤਿ ਕੁਲਾਨਿ ਉਪਘਾਤੇਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਆਹਿਣ੍ਡਸਿ। **ਓਲੁਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਪਲੁਜ੍ਜਤਿ ਭਿਜ੍ਜਤਿ। **ਪਲੁਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਆਵੁਸੋ ਨਵਪ੍ਪਾਯਾ**ਤਿ ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ ਏਤੇ ਤੁਯ੍ਹਂ ਪਾਯੇਨ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਨਵਕਾ ਏਕਵਸ੍ਸਿਕਦੁਵਸ੍ਸਿਕਦਹਰਾ ਚੇਵ ਸਾਮਣੇਰਾ ਚ ਪਲੁਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। **ਨ ਵਾਯਂ ਕੁਮਾਰਕੋ ਮਤ੍ਤਮਞ੍ਞਾਸੀ**ਤਿ ਅਯਂ ਕੁਮਾਰਕੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਮਾਣਂ ਨ ਵਤ ਜਾਨਾਤੀਤਿ ਥੇਰਂ ਤਜ੍ਜੇਨ੍ਤੋ ਆਹ। **ਕੁਮਾਰਕਵਾਦਾ ਨ ਮੁਚ੍ਚਾਮਾ**ਤਿ ਕੁਮਾਰਕਵਾਦਤੋ ਨ ਮੁਚ੍ਚਾਮ। **ਤਥਾ ਹਿ ਪਨ ਤ੍ਵ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਮਸ੍ਸ ਏਵਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾਯ ਕਾਰਣਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਵੁੱਤਂ। ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਯਸ੍ਮਾ ਤ੍ਵਂ ਇਮੇਹਿ ਨਵੇਹਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਂਵਰਵਿਰਹਿਤੇਹਿ ਭੋਜਨੇ ਅਮਤ੍ਤਞ੍ਞੂਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਵਿਚਰਸਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਕੁਮਾਰਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਵਿਚਰਨ੍ਤੋ ‘‘ਕੁਮਾਰਕੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਂ ਅਰਹਸੀਤਿ।

ਨ ਵਾਯਂ ਕੁਮਾਰਕੋ ਮਤ੍ਤਮਞ੍ਞਾਸੀਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵਾ-ਸਦ੍ਦੋ ਪਦਪੂਰਣੇ। ਵਾ-ਸਦ੍ਦੋ ਹਿ ਉਪਮਾਨਸਮੁਚ੍ਚਯਸਂਸਯਵਿਸ੍ਸਗ੍ਗਵਿਕਪ੍ਪਪਦਪੂਰਣਾਦੀਸੁ ਬਹੂਸੁ ਅਤ੍ਥੇਸੁ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਤਥਾ ਹੇਸ ‘‘ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਵਾਪਿ ਤੇਨ ਸੋ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਪ॰ ੬੩) ਉਪਮਾਨੇ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਸਦਿਸਭਾਵੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ‘‘ਤਂ ਵਾਪਿ ਧੀਰਾ ਮੁਨਿ ਵੇਦਯਨ੍ਤੀ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੨੧੩) ਸਮੁਚ੍ਚਯੇ। ‘‘ਕੇ ਵਾ ਇਮੇ ਕਸ੍ਸ ਵਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਪਾਰਾ॰ ੨੯੬) ਸਂਸਯੇ। ‘‘ਅਯਂ ਵਾ ਇਮੇਸਂ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਸਬ੍ਬਬਾਲੋ

ਸਬ੍ਬਮੂਲੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧੮੧) ਵਵਸ੍ਸਗ੍ਗੇ। ''ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ''ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੭੦; ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੩) ਵਿਕਪ੍ਪੇ। ''ਨ ਵਾਹੰ ਪਣ੍ਣੰ ਭੁਞ੍ਜਾਮਿ, ਨ ਹੇਤੰ ਮਯ੍ਹ ਭੋਜਨ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਪਦਪੂਰਣੇ। ਇਧਾਪਿ ਪਦਪੂਰਣੇ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਤੇਨੇਵ ਚ ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰੇਨ ਵਾ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੁਦ੍ਧਾਰੰ ਕਰੋਨ੍ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਨ ਵਾਯੰ ਕੁਮਾਰਕੋ ਮਤ੍ਤਮਞ੍ਞਾਸੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਪਦਪੂਰਣੇ''ਤਿ। **ਸੰਯੁਤ੍ਤਟ੍ਠਕਥਾਯਮ੍ਪਿ** ਇਦਮੇਵ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਨ ਵਾਯੰ ਕੁਮਾਰਕੋ ਮਤ੍ਤਮਞ੍ਞਾਸੀਤਿ ਅਯੰ ਕੁਮਾਰਕੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਮਾਣੰ ਨ ਵਤ ਜਾਨਾਸੀਤਿ ਥੇਰੰ ਤਜ੍ਜੇਨ੍ਤੋ ਆਹਾ''ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੧੫੪)। ਏਤ੍ਥਾਪਿ ''ਵਤਾ''ਤਿ ਵਚਨਸਿਲਿਟ੍ਠਤਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ। **"ਨ ਵਾਯ"**ਨ੍ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਵਾ ''ਨ ਵੇ ਅਯ''ਨ੍ਤਿ ਪਦਚ੍ਛੇਦੰ ਕਤ੍ਵਾ ਵੇ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ ''ਵਤਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੇ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਏਕੰਸਤ੍ਥਭਾਵੇ ਤਦੇਵ ਪਾਲ਼ਿੰ ਪਯੋਗੰ ਕਤ੍ਵਾ ਉਦਾਹਰਨ੍ਤਿ ਨੇਰੁਤ੍ਤਿਕਾ। ਵਜਿਰਬੁਦ੍ਧਿਤ੍ਥੇਰੋ ਪਨ ਏਵੰ ਵਦਤਿ **"ਨ ਵਾਯ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਚ ਵਾਤਿ ਵਿਭਾਸਾ, ਅਞ੍ਞਾਸਿਪਿ ਨ ਅਞ੍ਞਾਸਿਪੀ''ਤਿ, (ਵਜਿਰ॰ ਟੀ॰ ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ) ਤੰ ਤਸ੍ਸ ਮਤਿਮਤ੍ਤੰ ਸੰਯੁਤ੍ਤਟ੍ਠਕਥਾਯ ਤਥਾ ਅਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਇਦਮੇਕੰ ਪਰੂਪਵਾਦਸਮ੍ਭਵਕਾਰਣੰ ''ਤਤ੍ਥ ਕੇਚੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਮ੍ਬਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬੰ।

ਅਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਕਾਰਣਮਾਹ **"ਸਕ੍ਯਕੁਲਪ੍ਪਸੁਤੋ ਚਾਯਸ੍ਮਾ"**ਤਿ। ਸਾਕਿਯਕੁਲੇ ਜਾਤੋ, ਸਾਕਿਯਕੁਲਭਾਵੇਨ ਵਾ ਪਾਕਟੋ ਚ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ। ਤਤ੍ਥ...ਪੇ॰... ਉਪਵਦੇਯ੍ਯੁਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਅਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਕਾਰਣੰ ਵਦਤਿ **"ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਭਾਤਾ ਚੂਲ਼ਪਿਤੁਪੁਤ੍ਤੋ"**ਤਿ। **ਭਾਤਾ**ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਕਨਿਟ੍ਠਭਾਤਾ ਚੂਲ਼ਪਿਤੁਪੁਤ੍ਤਭਾਵੇਨ, ਨ ਪਨ ਵਯਸਾ ਸਹਜਾਤਭਾਵਤੋ।

''ਸੁਦ੍ਧੋਦਨੋ ਧੋਤੋਦਨੋ, ਸਕ੍ਕਸੁਕ੍ਕਾਮਿਤੋਦਨਾ।
ਅਮਿਤਾ ਪਾਲਿਤਾ ਚਾਤਿ, ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਇਮਾ ਦੁਵੇ''ਤਿ॥

ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਹਿ ਸਬ੍ਬਕਨਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਅਮਿਤੋਦਨਸਕ੍ਕਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ **ਮਨੋਰਥਪੂਰਣਿਯੰ** -

''ਕਪ੍ਪਸਤਸਹਸ੍ਸੰ ਪਨ ਦਾਨੰ ਦਦਮਾਨੋ ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਤੁਸਿਤਪੁਰੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਅਮਿਤੋਦਨਸਕ੍ਕਸ੍ਸ ਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, ਅਥਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬੇ ਞਾਤਕੇ ਆਨਨ੍ਦਿਤੇ ਪਮੋਦਿਤੇ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਜਾਤੋਤਿ 'ਆਨਨ੍ਦੋ'ਤ੍ਵੇਵ ਨਾਮਮਕੰਸੂ''ਤਿ।

ਤਥਾਯੇਵ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਪਪਞ੍ਚਸੂਦਨਿਯਮ੍ਪਿ** -

''ਅਞ੍ਞੇ ਪਨ ਵਦਨ੍ਤਿ – ਨਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਤਾ ਸਹਜਾਤੋ, ਵਯਸਾ ਚ ਚੂਲ਼ਪਿਤੁਪੁਤ੍ਤਤਾਯ ਚ ਭਗਵਤੋ ਕਨਿਟ੍ਠਭਾਤਾਯੇਵ। ਤਥਾ ਹਿ **ਮਨੋਰਥਪੂਰਣਿਯੰ** ਏਕਨਿਪਾਤਵਣ੍ਣਨਾਯੰ ਸਹਜਾਤਗਣਨੇ ਸੋ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋ''ਤਿ।

ਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤੰ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਵਿਸ੍ਸਤ੍ਥਾਦਿਭਾਵੇ ਸਤਿ। ਅਤਿਵਿਸ੍ਸਤ੍ਥਸਕ੍ਯਕੁਲਪ੍ਪਸੁਤਤਥਾਗਤਭਾਤੁਭਾਵਤੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। ਭਾਵੇਨਭਾਵਲਕ੍ਖਣੇ ਹਿ ਕਤ੍ਥਚਿ ਹੇਤ੍ਵਤ੍ਥੋ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰੇਨ **ਨੇਤ੍ਤਿਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** ''ਗੁਨ੍ਨਞ੍ਚੇ ਤਰਮਾਨਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾਯੰ ਵੁਤ੍ਤੰ –

"ਸਬ੍ਬਾ ਤਾ ਜਿਮ੍ਹੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਸਬ੍ਬਾ ਤਾ ਗਾਵਿਯੋ ਕੁਟਿਲਮੇਵ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਕਸ੍ਮਾ? ਨੇਤ੍ਤੇ ਜਿਮ੍ਹਗਤੇ ਸਤਿ ਨੇਤ੍ਤੇ ਕੁਟਿਲੰ ਗਤੇ ਸਤਿ, ਨੇਤ੍ਤੁਸ੍ਸ ਕੁਟਿਲੰ ਗਤਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ''ਤਿ।

ਉਦਾਨਟ੍ਠਕਥਾਯਮ੍ਪਿ ''ਇਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸਤਿ ਇਦੰ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਪਦਵਣ੍ਣਨਾਯੰ ''ਹੇਤੁਅਤ੍ਥਤਾ ਭੁਮ੍ਮਵਚਨਸ੍ਸ ਕਾਰਣਸ੍ਸ ਭਾਵੇਨ ਤਦਵਿਨਾਭਾਵੀ ਫਲਸ੍ਸ ਭਾਵੋ ਲਕ੍ਖੀਯਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ (ਉਦਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧)। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਵਾ ਨਿਮਿਤ੍ਤਭੂਤੇ ਵਿਸ੍ਸਤ੍ਥਾਦਿਮ੍ਹੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਤਸ੍ਮਿੰ ਉਚ੍ਚਿਨਨੇਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਛਨ੍ਦਾਗਮਨੰ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਛਨ੍ਦਾ ਆਗਮਨੰ ਵਿਯਾਤਿ ਪਦਚ੍ਛੇਦੋ। **ਛਨ੍ਦਾ**ਤਿ ਚ ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ ਨਿਸ੍ਸਕ੍ਕਵਚਨੰ, ਛਨ੍ਦੇਨ ਆਗਮਨੰ ਪਵਤ੍ਤਨੰ ਵਿਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਛਨ੍ਦੇਨ ਅਕਤ੍ਤਬ੍ਬਕਰਣਮਿਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ, ਛਨ੍ਦੰ

ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ ਸਮ੍ਪਯੋਗਵਸੇਨਾਤਿ **ਛਨ੍ਦਾਗਮਨੰ,** ਤਥਾ ਪਵੱਤੋ ਅਪਾਯਗਮਨੀਯੋ ਅਕੁਸਲਚਿੱਤੁਪ੍ਪਾਦੋ। ਅਥ ਵਾ ਅਨਨੁਰੂਪੰ ਗਮਨੰ ਅਗਮਨੰ। ਛਨ੍ਦੇਨ ਅਗਮਨੰ **ਛਨ੍ਦਾਗਮਨੰ,** ਛਨ੍ਦੇਨ ਸਿਨੇਹੇਨ ਅਨਨੁਰੂਪੰ ਗਮਨੰ ਪਵੱਤਨੰ ਵਿਯ ਅਕੱਤਬ੍ਬਕਰਣੰ ਵਿਯਾਤਿ ਵੁੱਤੰ ਹੋਤਿ। ਅਸੇਕ੍ਖਭੂਤਾ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ, ਤੰਪੱਤਾਤਿ ਤਥਾ, ਅਸੇਕ੍ਖਾ ਚ ਤੇ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪ੍ਪੱਤਾ ਚਾਤਿ ਵਾ ਤਥਾ, ਤਾਦਿਸੇ। **ਸੇਕ੍ਖਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪ੍ਪੱਤ**ਨ੍ਤਿ ਏੱਥਾਪਿ ਏਸ ਨਯੋ। **ਪਰਿਵੱਜਨੇਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਹੇਤ੍ਵੱਥੇ ਅਨ੍ਤਸਦ੍ਦੋ, ਪਰਿਵੱਜਨਹੇਤੂਤਿ ਅੱਥੋ। **ਅਨੁਮਤਿਯਾ**ਤਿ ਅਨੁਞ੍ਞਾਯ, ਯਾਚਨਾਯਾਤਿ ਵੁੱਤੰ ਹੋਤਿ।

"**ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਸੇਕ੍ਖੋ**"ਤਿ ਇਦੰ ਅਸੇਕ੍ਖਾਨੰਯੇਵ ਉਚ੍ਚਿਨਿਤੱਤਾ ਵੁੱਤੰ, ਨ ਸੇਕ੍ਖਾਨੰ ਅਗਤਿਗਮਨਸਮ੍ਭਵੇਨ। ਪਠਮਮੱਗੇਨੇਵ ਹਿ ਚੱਤਾਰਿ ਅਗਤਿਗਮਨਾਨਿ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਸੇਕ੍ਖੋ, ਤਥਾਪਿ ਥੇਰੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਆਨਨ੍ਦੰ ਉਚ੍ਚਿਨਤੂਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਨ ਪਨ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਸੇਕ੍ਖੋ, ਤਥਾਪਿ ਅਭਬ੍ਬੋ ਅਗਤਿੰ ਗਨ੍ਤੁਨ੍ਤਿ। "**ਅਭਬ੍ਬੋ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਨ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗੀਤਿਯਾ ਤਸ੍ਸ ਅਰਹਭਾਵੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਗੁਣੇ ਕਥੇਤਿ, ਤੇਨ ਸਙ੍ਗੀਤਿਯਾ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਵਿਨਿਚ੍ਛਯੇ ਸਮ੍ਪੱਤੇ ਛਨ੍ਦਾਦਿਵਸੇਨ ਅਞ੍ਞਥਾ ਅਕਥੇਤ੍ਵਾ ਯਥਾਭੂਤਮੇਵ ਕਥੇਸ੍ਸਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਨ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬਾ, ਅਨਨੁਰੂਪਾ ਵਾ ਗਤੀਤਿ **ਅਗਤਿ,** ਤੰ। **ਪਰਿਯੱਤੋ**ਤਿ ਅਧਿਗਤੋ ਉੱਗਹਿਤੋ।

"**ਏਵ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਨ੍ਨਿੱਟ੍ਠਾਨਗਣਨੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਉਚ੍ਚਿਨਿਤੇਨਾ**ਤਿ ਉਚ੍ਚਿਨਿਤ੍ਵਾ ਗਹਿਤੇਨ। ਅਪਿਚ **ਏਵੰ...ਪੇ॰... ਉਚ੍ਚਿਨੀ**ਤਿ ਨਿਗਮਨੰ, "**ਤੇਨਾਯਸ੍ਮਤਾ**"ਤਿਆਦਿ ਪਨ ਸਨ੍ਨਿੱਟ੍ਠਾਨਗਣਨਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਏਵੰ ਸਙ੍ਗਾਯਕਵਿਚਿਨਨਪ੍ਪਕਾਰੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਗਾਯਨੱਥੰ ਦੇਸਵਿਚਿਨਨਾਦਿਪ੍ਪਕਾਰੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਅਥ ਖੋ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤੱਥ **ਏਤਦਹੋਸੀ**ਤਿ ਏਤੰ ਪਰਿਵਿਤੱਕਨੰ ਅਹੋਸਿ। ਨੁ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਹਿ ਪਰਿਵਿਤੱਕਨੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਰਾਜਗਹ**ਨ੍ਤਿ ''ਰਾਜਗਹਸਾਮਨ੍ਤੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵੁੱਤ''ਨ੍ਤਿ **ਗਣ੍ਠਿਪਦੇਸੁ** ਵਦਨ੍ਤਿ। ਗਾਵੋ ਚਰਨ੍ਤਿ ਏੱਥਾਤਿ **ਗੋਚਰੋ,** ਗੁਨ੍ਨੰ ਚਰਣੱਟ੍ਠਾਨੰ, ਸੋ ਵਿਯਾਤਿ **ਗੋਚਰੋ,** ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਚਰਣੱਟ੍ਠਾਨੰ, ਮਹਨ੍ਤੋ ਸੋ ਅਸ੍ਸ, ਏੱਥਾਤਿ ਵਾ **ਮਹਾਗੋਚਰੰ।** ਅੱਟ੍ਠਾਰਸਨ੍ਨੰ ਮਹਾਵਿਹਾਰਾਨਮ੍ਪਿ ਅੱਥਿਤਾਯ **ਪਹੂਤਸੇਨਾਸਨੰ।**

ਥਾਵਰਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਚਿਰੱਟ੍ਠਾਯਿਕਮ੍ਮੰ। **ਵਿਸਭਾਗਪੁੱਗਲੋ** ਸੁਭਦ੍ਦਸਦਿਸੋ। **ਉੱਕੋਟੇਯ੍ਯਾ**ਤਿ ਨਿਵਾਰੇਯ੍ਯ। **ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਇਦਮੱਥੇ, ਇਮਿਨਾ ਮਨਸਿਕਾਰੇਨ ਹੇਤੁਭੂਤੇਨ ਏਤਦਹੋਸੀਤਿ ਅੱਥੋ। ਗਰੁਭਾਵਜਨਨੱਥੰ ਞੱਤਿਦੁਤਿਯੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਸਙ੍ਘੰ ਸਾਵੇਸਿ, ਨ ਅਪਲੋਕਨਞੱਤਿਕਮ੍ਮਮੱਤੇਨਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਕਦਾ ਪਨਾਯੰ ਕਤਾਤਿ ਆਹ "**ਅਯੰ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਏਵੰ ਕਤਭਾਵੋ ਚ ਇਮਾਯ ਗਣਨਾਯ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ "**ਭਗਵਾ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਅਥਾ**ਤਿ ਅਨਨ੍ਤਰੱਥੇ ਨਿਪਾਤੋ, ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਨ੍ਤਰਮੇਵਾਤਿ ਅੱਥੋ। **ਸੱਤਾਹ**ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਦਿਵਸਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਵੁੱਤੰ। **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਭਗਵਤੋ, ''ਸਰੀਰ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਸੰਵੇਗਵੱਥੁੰ ਕਿੱਤੇਤ੍ਵਾ ਕਿੱਤੇਤ੍ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਪਟਿਸਞ੍ਞੁੱਤਾਨਿ ਗੀਤਾਨਿ ਗਾਯਿਤ੍ਵਾ ਪੂਜਾਵਸੇਨ ਕੀਲ਼ਨਤੋ ਸੁਨ੍ਦਰੰ ਕੀਲ਼ਨਦਿਵਸਾ **ਸਾਧੁਕੀਲ਼ਨਦਿਵਸਾ ਨਾਮ,** ਸਪਰਹਿਤਸਾਧਨੱਟ੍ਠੇਨ ਵਾ ਸਾਧੂਤਿ ਵੁੱਤਾਨੰ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਨੰ ਸੰਵੇਗਵੱਥੁੰ ਕਿੱਤੇਤ੍ਵਾ ਕਿੱਤੇਤ੍ਵਾ ਕੀਲ਼ਨਦਿਵਸਾਤਿਪਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਪੁਰਿਮਸੱਤਾਹੇ ਏਕਦੇਸੇਨੇਵ ਸਾਧੁਕੀਲ਼ਨਮਕੰਸੁ। ਵਿਸੇਸਤੋ ਪਨ ਧਾਤੁਪੂਜਾਦਿਵਸੇਸੁਯੇਵ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁੱਤੰ **ਮਹਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਸੁੱਤੱਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅੱਟ੍ਠ॰ ੨.੨੩੫) –

''ਇਤੋ ਪੁਰਿਮੇਸੁ ਹਿ ਦ੍ਵੀਸੁ ਸੱਤਾਹੇਸੁ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਠਾਨਨਿਸਜ੍ਜੋਕਾਸੰ ਕਰੋਨ੍ਤਾ ਖਾਦਨੀਯੰ ਭੋਜਨੀਯੰ ਸੰਵਿਦਹਨ੍ਤਾ ਸਾਧੁਕੀਲ਼ਿਕਾਯ ਓਕਾਸੰ ਨ ਲਭਿੰਸੁ, ਤਤੋ ਨੇਸੰ ਅਹੋਸਿ 'ਇਮੰ ਸੱਤਾਹੰ ਸਾਧੁਕੀਲ਼ਿਤੰ ਕੀਲ਼ਿਸ੍ਸਾਮ, ਠਾਨੰ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ, ਯੰ ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਪਮੱਤਭਾਵੰ ਞੱਤ੍ਵਾ ਕੋਚਿਦੇਵ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਧਾਤੁਯੋ ਗਣ੍ਹੇਯ੍ਯ, ਤਸ੍ਮਾ ਆਰਕ੍ਖੰ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਕੀਲ਼ਿਸ੍ਸਾਮਾ'ਤਿ, ਤੇਨ ਤੇ ਏਵਮਕੰਸੂ''ਤਿ।

ਤਥਾਪਿ ਤੇ ਧਾਤੁਪੂਜਾਯਪਿ ਕਤਤ੍ਤਾ ਧਾਤੁਪੂਜਾਦਿਵਸਾ ਨਾਮ। ਇਮੇਯੇਵ ਵਿਸੇਸੇਨ ਭਗਵਤਿ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਵ੍ਵਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਏਕਦੇਸੇਨ ਕਤਮ੍ਪਿ ਸਾਧੁਕੀਲ਼ਨਂ ਉਪਾਦਾਯ ''ਸਾਧੁਕੀਲ਼ਨਦਿਵਸਾ''ਤਿ ਪਾਕਟਾ ਜਾਤਾਤਿ ਆਹ **"ਏਵਂ ਸਤ੍ਤਾਹਂ ਸਾਧੁਕੀਲ਼ਨਦਿਵਸਾ ਨਾਮ ਅਹੇਸੁ"**ਨ੍ਤਿ।

ਚਿਤਕਾਯਾਤਿ ਵੀਸਸਤਰਤਨੁਚ੍ਚਾਯ ਚਨ੍ਦਨਦਾਰੁਚਿਤਕਾਯ, ਪਧਾਨਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨੇਵ ਚ ਸਤ੍ਤਾਹਂ ਚਿਤਕਾਯਂ ਅਗ੍ਗਿਨਾ ਝਾਯੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਨ ਹਿ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਸਂਯੋਗਵਸੇਨ ਨਿਰਨ੍ਤਰਂ ਸਤ੍ਤਾਹਮੇਵ ਅਗ੍ਗਿਨਾ ਝਾਯਿ ਤਤ੍ਥ ਪਚ੍ਛਿਮਦਿਵਸੇਯੇਵ ਝਾਯਿਤਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾਹਸ੍ਮਿਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਪੁਰਿਮਪਚ੍ਛਿਮਾਨਞ੍ਹਿ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਸਤ੍ਤਾਹਾਨਮਨ੍ਤਰੇ ਸਤ੍ਤਾਹੇ ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚਿਪਿ ਦਿਵਸੇ ਝਾਯਮਾਨੇ ਸਤਿ ''ਸਤ੍ਤਾਹੇ ਝਾਯੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਯਥਾਹ –

''ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਲ੍ਲਪਾਮੋਕ੍ਖਾ ਸੀਸਂ ਨ੍ਹਾਤਾ ਅਹਤਾਨਿ ਵਤ੍ਥਾਨਿ ਨਿਵਤ੍ਥਾ 'ਮਯਂ ਭਗਵਤੋ ਚਿਤਕਂ ਆਲ਼ਿਮ੍ਪੇਸ੍ਸਾਮਾ'ਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ ਆਲ਼ਿਮ੍ਪੇਤੁ''ਨ੍ਤਿਆਦਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੩੩)।

ਸਤ੍ਤਿਪਞ੍ਜਰਂ ਕਤ੍ਵਾਤਿ ਸਤ੍ਤਿਖਗ੍ਗਾਦਿਹਤ੍ਥੇਹਿ ਪੁਰਿਸੇਹਿ ਮਲ੍ਲਰਾਜੂਨਂ ਭਗਵਤੋ ਧਾਤੁਆਰਕ੍ਖਕਰਣਂ ਉਪਲਕ੍ਖਣਵਸੇਨਾਹ। ਸਤ੍ਤਿਹਤ੍ਥਾ ਪੁਰਿਸਾ ਹਿ ਸਤ੍ਤਿਯੋ ਯਥਾ ''ਕੁਨ੍ਤਾ ਪਚਰਨ੍ਤੀ''ਤਿ, ਤਾਹਿ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਰਕ੍ਖਾਪਨਵਸੇਨ ਪਞ੍ਜਰਪਟਿਭਾਗਤ੍ਤਾ ਸਤ੍ਤਿਪਞ੍ਜਰਂ। **ਸਨ੍ਧਾਗਾਰਂ** ਨਾਮ ਰਾਜੂਨਂ ਏਕਾ ਮਹਾਸਾਲਾ। ਉਯ੍ਯੋਗਕਾਲਾਦੀਸੁ ਹਿ ਰਾਜਾਨੋ ਤਤ੍ਥ ਠਤ੍ਵਾ ''ਏਤ੍ਤਕਾ ਪੁਰਤੋ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੁ, ਏਤ੍ਤਕਾ ਪਚ੍ਛਤੋ, ਏਤ੍ਤਕਾ ਉਭੋਹਿ ਪਸ੍ਸੇਹਿ, ਏਤ੍ਤਕਾ ਹਤ੍ਥੀਸੁ ਅਭਿਰੁਹਨ੍ਤੁ, ਏਤ੍ਤਕਾ ਅਸ੍ਸੇਸੁ, ਏਤ੍ਤਕਾ ਰਥੇਸੂ''ਤਿ ਏਵਂ ਸਨ੍ਧਿਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ ਮਰਿਯਾਦਂ ਬਨ੍ਧਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਠਾਨਂ **"ਸਨ੍ਧਾਗਾਰ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਅਪਿਚ ਉਯ੍ਯੋਗਟ੍ਠਾਨਤੋ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾਪਿ ਯਾਵ ਗੇਹੇਸੁ ਅਲ੍ਲਗੋਮਯਪਰਿਭਣ੍ਡਾਦੀਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਤਾਵ ਦ੍ਵੇ ਤੀਣਿ ਦਿਵਸਾਨਿ ਰਾਜਾਨੋ ਤਤ੍ਥ ਸਨ੍ਥਮ੍ਭਨ੍ਤਿ ਵਿਸ੍ਸਮਨ੍ਤਿ ਪਰਿਸ੍ਸਯਂ ਵਿਨੋਦੇਨ੍ਤੀਤਿਪਿ **ਸਨ੍ਧਾਗਾਰਂ,** ਰਾਜੂਨਂ ਵਾ ਸਹ ਅਤ੍ਥਾਨੁਸਾਸਨਂ ਅਗਾਰਨ੍ਤਿਪਿ **ਸਨ੍ਧਾਗਾਰਂ** ਹ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਧ-ਕਾਰਂ, ਅਨੁਸਰਾਗਮਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ, ਯਸ੍ਮਾ ਵਾ ਰਾਜਾਨੋ ਤਤ੍ਥ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤ੍ਵਾ ''ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਕਾਲੇ ਕਸਿਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਕਾਲੇ ਵਪਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਘਰਾਵਾਸਕਿਚ੍ਚਾਨਿ ਸਮ੍ਮਨ੍ਤਯਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਛਿਨ੍ਨਵਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਂ ਘਰਾਵਾਸਂ ਤਤ੍ਥ ਸਨ੍ਧਾਰੇਨ੍ਤੀਤਿਪਿ **ਸਨ੍ਧਾਗਾਰਂ।** ਵਿਸਾਖਪੁਣ੍ਣਮਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਵਿਸਾਖਮਾਸਸ੍ਸ ਅਮਾਵਾਸੀ, ਤਾਵ ਸੋਲ਼ਸ ਦਿਵਸਾ ਸੀਹਲਵੋਹਾਰਵਸੇਨ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ, ਜੇਟ੍ਠਮੂਲਮਾਸਸ੍ਸ ਸੁਕ੍ਕਪਕ੍ਖੇ ਚ ਪਞ੍ਚ ਦਿਵਸਾਤਿ ਆਹ **"ਇਤਿ ਏਕਵੀਸਤਿ ਦਿਵਸਾ ਗਤਾ"**ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਚਰਿਮਦਿਵਸੇਯੇਵ ਧਾਤੁਯੋ ਭਾਜਯਿਂਸੁ, ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਚ ਦਿਵਸੇ ਅਯਂ ਕਮ੍ਮਵਾਚਾ ਕਤਾ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਜੇਟ੍ਠਮੂਲਸੁਕ੍ਕਪਕ੍ਖਪਞ੍ਚਮਿਯ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ ਜੇਟ੍ਠਨਕ੍ਖਤ੍ਤਂ ਵਾ ਮੂਲਨਕ੍ਖਤ੍ਤਂ ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਮਾਸਸ੍ਸ ਪੁਣ੍ਣਮਿਯਂ ਚਨ੍ਦੇਨ ਯੁਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਸੋ ਮਾਸੋ ''ਜੇਟ੍ਠਮੂਲਮਾਸੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਅਨਾਚਾਰ**ਨ੍ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਂ ਅਨਾਚਾਰਂ।

ਯਦਿ ਏਵਂ ਕਸ੍ਮਾ **ਵਿਨਯਟ੍ਠਕਥਾਯਂ,** (ਪਾਰਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ) **ਮਙ੍ਗਲਸੁਤ੍ਤਟ੍ਠਕਥਾਯ**ਞ੍ਚ (ਖੁ॰ ਪਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਮਙ੍ਗਲਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ) ''ਸਤ੍ਤਸੁ ਸਾਧੁਕੀਲ਼ਨਦਿਵਸੇਸੁ, ਸਤ੍ਤਸੁ ਚ ਧਾਤੁਪੂਜਾਦਿਵਸੇਸੁ ਵੀਤਿਵਤ੍ਤੇਸੂ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਸਤ੍ਤਸੁ ਧਾਤੁਪੂਜਾਦਿਵਸੇਸੁ ਗਹਿਤੇਸੁ ਤਦਵਿਨਾਭਾਵਤੋ ਮਜ੍ਝੇ ਚਿਤਕਾਯ ਝਾਯਨਸਤ੍ਤਾਹਮ੍ਪਿ ਗਹਿਤਮੇਵਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਸੁਂ ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ਵਿਯ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਕਸ੍ਮਾ ''ਅਡ੍ਢਮਾਸੋ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ, ਦਿਯਡ੍ਢਮਾਸੋ ਸੇਸੋ''ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਨਾਯਂ ਦੋਸੋ। ਅਪ੍ਪਕਞ੍ਹਿ ਊਨਮਧਿਕਂ ਵਾ ਗਣਨੂਪਗਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਪ੍ਪਕੇਨ ਅਧਿਕੋਪਿ ਸਮੁਦਾਯੋ ਅਨਧਿਕੋ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਅਡ੍ਢਮਾਸਤੋ ਅਧਿਕੇਪਿ ਪਞ੍ਚਦਿਵਸੇ ''ਅਡ੍ਢਮਾਸੋ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਦ੍ਵਾਸੀਤਿਖਨ੍ਧਕਵਤ੍ਤਾਨਂ ਕਤ੍ਥਚਿ ''ਅਸੀਤਿ ਖਨ੍ਧਕਵਤ੍ਤਾਨੀ''ਤਿ ਵਚਨਂ ਵਿਯ, ਤਥਾ ਅਪ੍ਪਕੇਨ ਊਨੋਪਿ ਸਮੁਦਾਯੋ ਅਨੂਨੋ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਦਿਯਡ੍ਢਮਾਸਤੋ ਊਨੇਪਿ ਪਞ੍ਚਦਿਵਸੇ ''ਦਿਯਡ੍ਢਮਾਸੋ ਸੇਸੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਵਿਭਙ੍ਗਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** (ਵਿਭ॰ ੩੫੬) ਛਮਾਸਤੋ ਊਨੇਪਿ ਅਡ੍ਢਮਾਸੇ ''ਛਮਾਸਂ ਸਜ੍ਝਾਯੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਚਨਂ ਵਿਯ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵਿਰੋਧੋ ਸਿਯਾ। ਅਪਿਚ ਦੀਘਭਾਣਕਾਨਂ ਮਤੇਨ ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਤ੍ਤਾਹਾਨਂ ਵਸੇਨ ''ਏਕਵੀਸਤਿ ਦਿਵਸਾ ਗਤਾ''ਤਿ ਇਧ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਵਿਨਯਸੁਤ੍ਤਨਿਪਾਤਖੁਦ੍ਦਕਪਾਠਟ੍ਠਕਥਾਸੁ ਪਨ ਖੁਦ੍ਦਕਭਾਣਕਾਨਂ ਮਤੇਨ ਏਕਮੇਵ

ਝਾਯਨਦਿਵਸੰ ਕਤ੍ਵਾ ਤਦਵਸੇਸਾਨੰ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਸਤ੍ਤਾਹਾਨੰ ਵਸੇਨ ‘‘ਅਡ੍ਢਮਾਸੋ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ, ਦਿਯਡ੍ਢਮਾਸੋ ਸੇਸੋ’’ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਪਠਮਬੁਦ੍ਧਵਚਨਾਦੀਸੁ ਵਿਯ ਤੰ ਤੰ ਭਾਣਕਾਨੰ ਮਤੇਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਸੁਪਿ ਵਚਨਭੇਦੋ ਹੋਤੀਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ। ਏਵਮ੍ਪੇਤ੍ਥ ਵਦਨ੍ਤਿ – ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਦਿਵਸਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਆਦਿਮ੍ਹਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਾਧੁਕੀਲ਼ਨਦਿਵਸਾਯੇਵ, ਤਤੋ ਪਰੰ ਤਯੋ ਸਾਧੁਕੀਲ਼ਨਦਿਵਸਾ ਚੇਵ ਚਿਤਕਝਾਯਨਦਿਵਸਾ ਚ, ਤਤੋ ਪਰੰ ਏਕੋ ਚਿਤਕਝਾਯਨਦਿਵਸੋਯੇਵ, ਤਤੋ ਪਰੰ ਤਯੋ ਚਿਤਕਝਾਯਨਦਿਵਸਾ ਚੇਵ ਧਾਤੁਪੂਜਾਦਿਵਸਾ ਚ, ਤਤੋ ਪਰੰ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਾਤੁਪੂਜਾਦਿਵਸਾਯੇਵ, ਇਤਿ ਤੰ ਤੰ ਕਿਚ੍ਚਾਨੁਰੂਪਗਣਨਵਸੇਨ ਤੀਣਿ ਸਤ੍ਤਾਹਾਨਿ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਅਗਹਿਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਪਨ ਅਡ੍ਢਮਾਸੋਵ ਹੋਤਿ। ‘‘ਏਕਵੀਸਤਿ ਦਿਵਸਾ ਗਤਾ’’ਤਿ ਇਧ ਵੁਤ੍ਤਵਚਨਞ੍ਚ ਤੰ ਤੰ ਕਿਚ੍ਚਾਨੁਰੂਪਗਣਨੇਨੇਵ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਚਤੂਸੁਪਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਸੁ ਵੁਤ੍ਤਵਚਨੰ ਸਮੇਤੀਤਿ ਵਿਚਾਰੇਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ। **ਵਜਿਰਬੁਦ੍ਧਿਤ੍ਥੇਰੇਨ** ਪਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ‘‘ਅਡ੍ਢਮਾਸੋ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋਤਿ ਏਤ੍ਥ ਏਕੋ ਦਿਵਸੋ ਨਟ੍ਠੋ, ਸੋ ਪਾਟਿਪਦਦਿਵਸੋ, ਕੋਲਾਹਲਦਿਵਸੋ ਨਾਮ ਸੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਧ ਨ ਗਹਿਤੋ’’ਤਿ, (ਵਜਿਰ॰ ਟੀ॰ ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ) ਤੰ ਨ ਸੁਨ੍ਦਰੰ **ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਾਲ਼ਿਯੰ** (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੨੭) ਪਾਟਿਪਦਦਿਵਸਤੋਯੇਵ ਪਟ੍ਠਾਯ ਸਤ੍ਤਾਹਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ, ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਞ੍ਚ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਦਿਵਸੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਤਿਣ੍ਣੰ ਸਤ੍ਤਾਹਾਨੰ ਗਣਿਤਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਦਿਵਸੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਤਿਣ੍ਣੰ ਸਤ੍ਤਾਹਾਨੰ ਗਣਨੇਨੇਵ ਜੇਟ੍ਠਮੂਲਸੁਕ੍ਕਪਕ੍ਖਪਞ੍ਚਮੀ ਏਕਵੀਸਤਿਮੋ ਦਿਵਸੋ ਹੋਤਿ।

ਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਦਿਵਸਾਤਿ ਜੇਟ੍ਠਮੂਲਸੁਕ੍ਕਪਕ੍ਖਛਟ੍ਠਦਿਵਸਤੋ ਯਾਵ ਆਸਾਲ਼੍ਹੀ ਪੁਣ੍ਣਮੀ, ਤਾਵ ਗਣੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਏਤ੍ਥਨ੍ਤਰੇ**ਤਿ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਦਿਵਸਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ। ਰੋਗੋ ਏਵ **ਰੋਗਪਲਿਬੋਧੋ।** ਆਚਰਿਯੁਪਜ੍ਝਾਯੇਸੁ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚਮੇਵ **ਆਚਰਿਯੁਪਜ੍ਝਾਯਪਲਿਬੋਧੋ** , ਤਥਾ **ਮਾਤਾਪਿਤੁਪਲਿਬੋਧੋ।** ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤੰ ਅਤ੍ਥੰ, ਕਮ੍ਮੰ ਵਾ ਪਰਿਬੁਨ੍ਧੇਤਿ ਉਪਰੋਧੇਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿਤੁੰ ਨ ਦੇਤੀਤਿ **ਪਲਿਬੋਧੋ** ਰ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਲ-ਕਾਰੰ ਕਤ੍ਵਾ। **ਤੰ ਪਲਿਬੋਧੰ ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਤੰ ਕਰਣੀਯੰ ਕਰੋਤੂ**ਤਿ ਸਙ੍ਗਾਹਕੇਨ ਛਿਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬੰ ਤੰ ਸਬ੍ਬੰ ਪਲਿਬੋਧੰ ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਸਙ੍ਗਾਯਨਸਙ੍ਖਾਤੰ ਤਦੇਵ ਕਰਣੀਯੰ ਕਰੋਤੁ।

ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਮਹਾਥੇਰਾਤਿ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਤ੍ਥੇਰਾਦਯੋ। **ਸੋਕਸਲ੍ਲਸਮਪ੍ਪਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਸੋਕਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਸਲ੍ਲੇਨ ਅਨੁਪਵਿਟ੍ਠੰ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧੰ। ਅਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਅਵਿਜ੍ਜਾਤਣ੍ਹਾਨੁਸਯਤ੍ਤਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਤਣ੍ਹਾਭਿਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਕਮ੍ਮੁਨਾ ਭਵਯੋਨਿਗਤਿਟ੍ਠਿਤਿਸਤ੍ਤਾਵਾਸੇਸੁ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਸਙ੍ਖਾਤੰ ਅਤ੍ਤਭਾਵੰ ਜਨੇਤਿ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤੀਤਿ **ਜਨੋ।** ਕਿਲੇਸੇ ਜਨੇਤਿ, ਅਜਨਿ, ਜਨਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਵਾ **ਜਨੋ,** ਮਹਨ੍ਤੋ ਜਨੋ ਤਥਾ, ਤੰ। **ਆਗਤਾਗਤ**ਨ੍ਤਿ ਆਗਤਮਾਗਤੰ ਯਥਾ ‘‘ਏਕੇਕੋ’’ਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਸਿਯਾ – ‘‘ਥੇਰੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਞ੍ਚਸਤਾਯ ਪਰਿਸਾਯ ਪਰਿਵੁਤੋ ਰਾਜਗਹੰ ਗਤੋ, ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਮਹਾਥੇਰਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਰਿਵਾਰੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸੋਕਸਲ੍ਲਸਮਪ੍ਪਿਤੰ ਮਹਾਜਨੰ ਅਸ੍ਸਾਸੇਤੁਕਾਮਾ ਤੰ ਤੰ ਦਿਸੰ ਪਕ੍ਕਨ੍ਤਾ’’ਤਿ ਇਧ ਵੁਤ੍ਤਵਚਨੰ ਸਮਨ੍ਤਪਾਸਾਦਿਕਾਯ ‘‘ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਤ੍ਥੇਰੋ ‘ਰਾਜਗਹੰ ਆਵੁਸੋ ਗਚ੍ਛਾਮਾ’ਤਿ ਉਪਡ੍ਢੰ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਏਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਗਤੋ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਤ੍ਥੇਰੋਪਿ ਉਪਡ੍ਢੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਏਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਗਤੋ’’ਤਿ (ਪਾਰਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ) ਵੁਤ੍ਤਵਚਨਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਵਿਰੁਦ੍ਧੰ ਹੋਤਿ। ਇਧ ਹਿ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਤ੍ਥੇਰਾਦਯੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਰਿਵਾਰਭਿਕ੍ਖੂਹਿਯੇਵ ਸਦ੍ਧਿੰ ਤੰ ਤੰ ਦਿਸੰ ਗਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਪਨ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਤ੍ਥੇਰਅਨੁਰੁਦ੍ਧਤ੍ਥੇਰਾਯੇਵ ਪਚ੍ਚੇਕਮੁਪਡ੍ਢਸਙ੍ਘੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਏਕੇਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਗਤਾਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਤਦੁਭਯਮ੍ਪਿ ਹਿ ਵਚਨੰ ਨ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਸੰਸਨ੍ਦਨਤ੍ਤਾ। ਇਧ ਹਿ ਨਿਰਵਸੇਸੇਨ ਥੇਰਾਨੰ ਪਚ੍ਚੇਕਗਮਨਵਚਨਮੇਵ ਤਤ੍ਥ ਨਯਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਇਧ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਰਿਸਾਯ ਗਮਨਵਚਨਞ੍ਚ ਤਤ੍ਥ ਉਪਡ੍ਢਸਙ੍ਘੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਗਮਨਵਚਨੇਨ। **ਉਪਡ੍ਢਸਙ੍ਘੋ**ਤਿ ਹਿ ਸਕਸਕਪਰਿਸਾਭੂਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁਗਣੋ ਗਯ੍ਹਤਿ ਉਪਡ੍ਢਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਸਮੇਪਿ ਭਾਗੇ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਯਦਿ ਹਿ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤੇ ਸਙ੍ਘੇ ਉਪਡ੍ਢਸਙ੍ਘੇਨ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੰ ਗਣ੍ਹੇਯ੍ਯ, ਤਦਾ ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਗਣਨਪਥਮਤੀਤਤ੍ਤਾ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤੇਵ , ਯਦਿ ਚ ਸਙ੍ਗਾਯਨਤ੍ਥੰ ਉਚ੍ਚਿਨਿਤਾਨੰ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਭਿਕ੍ਖੁਸਤਾਨੰ ਮਜ੍ਝੇ ਉਪਡ੍ਢਸਙ੍ਘੇਨ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੰ ਗਣ੍ਹੇਯ੍ਯ, ਏਵਮ੍ਪਿ ਤੇਸੰ ਗਣਪਾਮੋਕ੍ਖਾਨੰਯੇਵ ਉਚ੍ਚਿਨਿਤਤ੍ਤਾ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤੇਵ। ਪਚ੍ਚੇਕਗਣਿਨੋ ਹੇਤੇ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ‘‘ਸਤ੍ਤਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਤੇਸੁ ਪਾਮੋਕ੍ਖਭਿਕ੍ਖਵੋ’’ਤਿ , ਇਤਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਸੰਸਨ੍ਦਨਤ੍ਤਾ ਤਦੇਤੰ ਉਭਯਮ੍ਪਿ ਵਚਨੰ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਨ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤੀਤਿ। ਤੰਤੰਭਾਣਕਾਨੰ ਮਤੇਨੇਵੰ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

‘‘ਅਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ। **ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਚਤੁਮਹਾਰਾਜਦਤ੍ਤਿਯਸੇਲਮਯਪਤ੍ਤੰ, ਸੁਗਤਚੀਵਰਞ੍ਚ ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੋਯੇਵ ਹਿ ਪਤ੍ਤੋ ਭਗਵਤਾ ਸਦਾ ਪਰਿਭੁਤ੍ਤੋ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ **ਸਮਚਿਤ੍ਤਪਟਿਪਦਾਸੁਤ੍ਤਟ੍ਠਕਥਾਯੰ**

''ਵਸ੍ਸੰਵੁਤ੍ਥਾਨੁਸਾਰੇਨ ਅਤਿਰੇਕਵੀਸਤਿਵਸ੍ਸਕਾਲੇਪਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਪਰਿਭੁਤ੍ਤਭਾਵੰ ਦੀਪੇਤੁਕਾਮੇਨ ਪਾਤੋਵ ਸਰੀਰਪਟਿਜਗ੍ਗਨੰ ਕਤ੍ਵਾ ਸੁਨਿਵਤ੍ਥਨਿਵਾਸਨੋ ਸੁਗਤਚੀਵਰੰ ਪਾਰੁਪਿਤ੍ਵਾ ਸੇਲਮਯਪਤ੍ਤਮਾਦਾਯ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਪਰਿਵੁਤੋ ਦਕ੍ਖਿਣਦ੍ਵਾਰੇਨ ਨਗਰੰ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਨ੍ਤੋ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੩੭) ਗਨ੍ਧਮਾਲਾਦਯੋ ਨੇਸੰ ਹਤ੍ਥੇਤਿ **ਗਨ੍ਧਮਾਲਾਦਿਹਤ੍ਥਾ।**

ਤਤ੍ਰਾਤਿ ਤਿਸ੍ਸੰ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ। **ਸੁਦ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤੰ। **ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦਿਪਟਿਸੰਯੁਤ੍ਤਾਯਾ**ਤਿ ''ਸਬ੍ਬੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਪ॰ ੨੭੭) ਅਨਿਚ੍ਚਸਭਾਵਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਾਯ। ਧਮ੍ਮੇਨ ਯੁਤ੍ਤਾ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਾ ਪਤਿਰੂਪਾਤਿ **ਧਮ੍ਮੀ,** ਤਾਦਿਸਾਯ। **ਸਞ੍ਞਾਪੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਸੁਟ੍ਠੁ ਜਾਨਾਪੇਤ੍ਵਾ, ਸਮਸ੍ਸਾਸੇਤ੍ਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। **ਵਸਿਤਗਨ੍ਧਕੁਟਿ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਚ੍ਚਸਾਪੇਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਸਮਾਸੋ। ਪਰਿਭੋਗਚੇਤਿਯਭਾਵਤੋ **"ਗਨ੍ਧਕੁਟਿੰ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ''ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ''ਤਿ ਚ ''ਵਿਵਰਿਤ੍ਵਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪੁਬ੍ਬਕਾਲਕਿਰਿਯਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਆਚਰਿਯਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਗਨ੍ਧਕੁਟਿਯਾ ਦ੍ਵਾਰੰ ਵਿਵਰਿਤ੍ਵਾਤਿ ਪਰਿਭੋਗਚੇਤਿਯਭਾਵਤੋ ਗਨ੍ਧਕੁਟਿੰ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਗਨ੍ਧਕੁਟਿਯਾ ਦ੍ਵਾਰੰ ਵਿਵਰੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ (ਸਾਰਤ੍ਥ॰ ਟੀ॰ ੧.ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾ) ਮਿਲਾਤਾ ਮਾਲਾ, ਸਾਯੇਵ ਕਚਵਰੰ, ਮਿਲਾਤੰ ਵਾ ਮਾਲਾਸਙ੍ਖਾਤੰ ਕਚਵਰੰ ਤਥਾ। **ਅਤਿਹਰਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਪਠਮੰ ਠਪਿਤਟ੍ਠਾਨਮਭਿਮੁਖੰ ਹਰਿਤ੍ਵਾ। **ਯਥਾਠਾਨੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਪਠਮੰ ਠਪਿਤਟ੍ਠਾਨੰ ਅਨਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਯਥਾਠਿਤਟ੍ਠਾਨੇਯੇਵ ਠਪੇਤ੍ਵਾ। **ਭਗਵਤੋ ਠਿਤਕਾਲੇ ਕਰਣੀਯੰ ਵਤ੍ਤੰ ਸਬ੍ਬਮਕਾਸੀ**ਤਿ ਸੇਨਾਸਨੇ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਵਤ੍ਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਕੁਰੁਮਾਨੋ ਚਾ**ਤਿ ਤੰ ਸਬ੍ਬੰ ਵਤ੍ਤੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਚ। ਲਕ੍ਖਣੇ ਹਿ ਅਯੰ ਮਾਨ-ਸਦ੍ਦੋ। ਨ੍ਹਾਨਕੋਟ੍ਠਕਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਜ੍ਜਨਞ੍ਚ ਤਸ੍ਮਿੰ ਉਦਕਸ੍ਸ ਉਪਟ੍ਠਾਪਨਞ੍ਚ, ਤਾਨਿ ਆਦੀਨਿ ਯੇਸੰ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਓਵਾਦਾਦੀਨਨ੍ਤਿ ਤਥਾ, ਤੇਸੰ ਕਾਲੇਸੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੀਹਸ੍ਸ ਮਿਗਰਾਜਸ੍ਸ ਸੇਯ੍ਯਾ **ਸੀਹਸੇਯ੍ਯਾ,** ਤਦ੍ਧਿਤਵਸੇਨ, ਸਦਿਸਵੋਹਾਰੇਨ ਵਾ ਭਗਵਤੋ ਸੇਯ੍ਯਾਪਿ ''ਸੀਹਸੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤੇਜੁਸ੍ਸਦਇਰਿਯਾਪਥਤ੍ਤਾ ਉਤ੍ਤਮਸੇਯ੍ਯਾ ਵਾ, ਯੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਦਕ੍ਖਿਣੇਨ ਪਸ੍ਸੇਨ ਸੀਹਸੇਯ੍ਯੰ ਕਪ੍ਪੇਸਿ ਪਾਦੇ ਪਾਦੰ ਅਚ੍ਚਾਧਾਯ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ''ਤਿ, (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੯੮) ਤੰ। ਕਪ੍ਪਨਕਾਲੋ ਕਰਣਕਾਲੋ ਨਨ੍ਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ।

"ਯਥਾ ਤ"ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥੰ ਉਪਮਾਯ ਆਵਿ ਕਰੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਭਗਵਤੋ...ਪੇ॰... ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਪੇਮੋ ਚੇਵ ਅਖੀਣਾਸਵੋ ਚ ਅਨੇਕੇਸੁ...ਪੇ॰... ਉਪਕਾਰਸਞ੍ਜਨਿਤਚਿਤ੍ਤਮਦ੍ਦਵੋ ਚ ਅਕਾਸਿ, ਏਵੰ ਆਯਸ੍ਮਾਪਿ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਤੋ ਗੁਣ...ਪੇ॰... ਮਦ੍ਦਵੋ ਚ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਕਾਸੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਨ੍ਤਿ ਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤੰ। ਅਪਿਚ ਏਤੇਨ ਤਥਾਕਰਣਹੇਤੁੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਯਥਾ ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸਭਾਵਾ ਅਕੰਸੁ, ਤਥਾ ਆਯਸ੍ਮਾਪਿ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਤੋ...ਪੇ॰... ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਪੇਮਤ੍ਤਾ ਚੇਵ ਅਖੀਣਾਸਵਤ੍ਤਾ ਚ ਅਨੇਕੇਸੁ...ਪੇ॰... ਉਪਕਾਰਸਞ੍ਜਨਿਤਚਿਤ੍ਤਮਦ੍ਦਵਤ੍ਤਾ ਚਾਤਿ ਹੇਤੁਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਲਬ੍ਭਮਾਨਤ੍ਤਾ। ਹੇਤੁਗਬ੍ਭਾਨਿ ਹਿ ਏਤਾਨਿ ਪਦਾਨਿ ਤਦਤ੍ਥਸ੍ਸੇਵ ਤਥਾਕਰਣਹੇਤੁਭਾਵਤੋ। ਧਨਪਾਲਦਮਨ (ਚੂਲਵ॰ ੩੪੨), ਸੁਵਣ੍ਣਕਕ੍ਕਟ (ਜਾ॰ ੧.੫.੯੪), ਚੂਲ਼ਹੰਸ (ਜਾ॰ ੧.੧੫.੧੩੩) -ਮਹਾਹੰਸਜਾਤਕਾਦੀਹਿ (ਜਾ॰ ੨.੨੧.੮੯) ਚੇਤ੍ਥ ਵਿਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ। ਗੁਣਾਨੰ ਗਣੋ, ਸੋਯੇਵ ਅਮਤਨਿਪ੍ਫਾਦਕਰਸਸਦਿਸਤਾਯ **ਅਮਤਰਸੋ।** ਤੰ ਜਾਨਨਪਕਤਿਤਾਯਾਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਪਦੇ ਹੇਤੁ। **ਉਪਕਾਰ...ਪੇ॰... ਮਦ੍ਦਵੋ**ਤਿ ਉਪਕਾਰਪੁਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਸਮ੍ਮਾਜਨਿਤਚਿਤ੍ਤਮੁਦੁਕੋ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਸੋ ਇਮਿਨਾ ਕਾਰਣੇਨ ਅਧਿਵਾਸੇਸੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਤਮੇਨ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਤਮੇਨ**ਨ੍ਤਿ ਤੰ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਆਨਨ੍ਦੰ। ਏਤ-ਸਦ੍ਦੋ ਹਿ ਪਦਾਲਙ੍ਕਾਰਮਤ੍ਤੰ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਸਦ੍ਦਪਕਤਿ, ਯਦਿਦੰ ਦ੍ਵੀਸੁ ਸਬ੍ਬਨਾਮੇਸੁ ਪੁਬ੍ਬਪਦਸ੍ਸੇਵ ਅਤ੍ਥਪਦਤਾ। **ਸੰਵੇਜੇਸੀ**ਤਿ ''ਨਨੁ ਭਗਵਤਾ ਪਟਿਕਚ੍ਚੇਵ ਅਕ੍ਖਾਤੰ 'ਸਬ੍ਬੇਹੇਵ ਪਿਯੇਹਿ ਮਨਾਪੇਹਿ ਨਾਨਾਭਾਵੋ ਵਿਨਾਭਾਵੋ'ਤਿਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੮੩; ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੫.੩੭੯; ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੪੮) ਸੰਵੇਗੰ ਜਨੇਸੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ) **ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰੇਨ** ਵੁਤ੍ਤੰ, ਏਵੰ ਸਤਿ ''ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਅਸ੍ਸਾਸੇਸ੍ਸਥਾਤਿ ਪਠਮੰ ਵਤ੍ਵਾ''ਤਿ ਸਹ ਪਾਠਸੇਸੇਨ ਯੋਜਨਾ ਅਸ੍ਸ। ਯਥਾਰੁਤਤੋ ਪਨ ਆਦਜਤ੍ਥੇਨ ਇਤਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ''ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਸੰਵੇਜੇਸੀ''ਤਿ ਯੋਜਨਾਪਿ ਯੁਜ੍ਜਤੇਵ। ਯੇਨ ਕੇਨਚਿ ਹਿ ਵਚਨੇਨ ਸੰਵੇਗੰ ਜਨੇਸਿ, ਤੰ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਸੰਵੇਜਨਸ੍ਸ ਕਰਣੰ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ। **ਸਨ੍ਥਮ੍ਭਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਪਰਿਦੇਵਨਾਦਿਵਿਰਹੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਟਿਬਨ੍ਧੇਤ੍ਵਾ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ। **ਉਸ੍ਸਨ੍ਨਧਾਤੁਕ**ਨ੍ਤਿ ਉਪਚਿਤਪਿਤ੍ਤਸੇਮ੍ਹਾਦਿਦੋਸੰ। ਪਿਤ੍ਤਸੇਮ੍ਹਵਾਤਵਸੇਨ ਹਿ ਤਿਸ੍ਸੋ ਧਾਤੁਯੋ ਇਧ ਭੇਸਜ੍ਜਕਰਣਯੋਗਤਾਯ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ, ਯਾ ''ਦੋਸਾ, ਮਲਾ''ਤਿ ਚ ਲੋਕੇ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਪਥਵੀ ਆਪੋ ਤੇਜੋ ਵਾਯੋ ਆਕਾਸੋਤਿ ਚ ਭੇਦੇਨ ਪਞ੍ਚੇਕੰ ਪਞ੍ਚਵਿਧਾ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ –

''ਵਾਯੁਪਿਤ੍ਤਕਫਾ ਦੋਸਾ, ਧਾਤਵੋ ਚ ਮਲਾ ਤਥਾ।

ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਪਞ੍ਚਧਾਖਜਾਤਾ, ਪਚ੍ਚੇਕੰ ਦੇਹਧਾਰਣਾ॥

ਸਰੀਰਦੂਸਨਾ ਦੋਸਾ, ਮਲੀਨਕਰਣਾ ਮਲਾ।
ਧਾਰਣਾ ਧਾਤਵ੍ੋ ਤੇ ਤੁ, ਇਤ੍ਥਮਨ੍ਵਤ੍ਥਸਞ੍ਞਕਾ''ਤਿ॥

ਸਮਸ੍ਸਾਸੇਤੁਨ੍ਤਿ ਸਨ੍ਤੁਪ੍ਪੇਤੁੰ। ਦੇਵਤਾਯ ਸੰਵ੍ੇਜਿਤਦਿਵਸਤੋ, ਜੇਤਵਨਵ੍ਿਹਾਰੰ ਪਵ੍ਿਟ੍ਠਦਿਵਸਤੋ ਵ੍ਾ **ਦੁਤਿਯਦਿਵਸੇ।** ਵ੍ਿਰਿਚ੍ਚਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਵ੍ਿਰੇਚਨੰ,** ਓਸਧਪਰਿਭਾਵ੍ਿਤੰ ਖੀਰਮੇਵ ਵ੍ਿਰੇਚਨੰ ਤਥਾ। **ਯੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾ**ਤਿ ਯੰ ਭੇਸਜ੍ਜਪਾਨੰ ਸਨ੍ਧਾਯ। ਅਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗੇਨ ਸੋਭਤੀਤਿ **ਸੁਭੋ,** ਮਨੁਨੋ ਅਪਚ੍ਚੰ **ਮਾਨਵ੍ੋ,** ਨ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਪਨ ਣ-ਕਾਰੇ ਕਤੇ ਮਾਣਵ੍ੋ। **ਮਨੂ**ਤਿ ਹਿ ਪਠਮਕਪ੍ਪਿਕਕਾਲੇ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਮਾਤਾਪਿਤੁਟ੍ਠਾਨੇ ਠਿਤੋ ਪੁਰਿਸੋ, ਯੋ ਸਾਸਨੇ ''ਮਹਾਸਮ੍ਮਤਰਾਜਾ''ਤਿ ਵ੍ੁਤ੍ਤੋ। ਸੋ ਹਿ ਸਕਲਲੋਕਸ੍ਸ ਹਿਤੰ ਮਨਭਿ ਜਾਨਾਤੀਤਿ ਮਨੂਤਿ ਵ੍ੁਚ੍ਚਤਿ। ਏਵਮ੍ਪੇਤ੍ਥ ਵਦਨ੍ਤਿ ''ਦਨੁਜ ਨ-ਕਾਰਸਹਿਤੋ ਮਾਨਵਸਦ੍ਦੋ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਸਾਧਾਰਣਵਚਨੋ, ਮੁਦ੍ਧਜ ਣ-ਕਾਰਸਹਿਤੋ ਪਨ ਮਾਣਵਸਦ੍ਦੋ ਕੁਚ੍ਛਿਤਮੂਲ੍ਹਾਪਚ੍ਚਵਚਨੋ''ਤਿ। **ਚੂਲ਼ਕਮ੍ਮਵ੍ਿਭਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤਟ੍ਠਕਥਾਯ**ਮ੍ਪਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੪.੨੮੯) ਹਿ ਮੁਦ੍ਧਜ ਣ-ਕਾਰਸਹਿਤਸ੍ਸੇਵ ਮਾਣਵਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ ਵਣ੍ਣਿਤੋ। ਤਟ੍ਟੀਕਾਯਮ੍ਪਿ ''ਯੰ ਅਪਚ੍ਚੰ ਕੁਚ੍ਛਿਤੰ ਮੂਲ੍ਹੰ ਵ੍ਾ, ਤਤ੍ਥ ਲੋਕੇ ਮਾਣਵਵ੍ੋਹਾਰੋ, ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਚ ਸਤ੍ਤਾ ਦਹਰਕਾਲੇ ਮੂਲ੍ਹਧਾਤੁਕਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਤਸ੍ਸੇਵਤ੍ਥੋ ਪਕਾਸਿਤੋ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ ਆਚਰਿਯਾ। ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਚ ਵ੍ੀਸਤਿਵਸ੍ਸਬ੍ਭਨ੍ਤਰੋ ਯੁਵ੍ਾ ਮਾਣਵ੍ੋ, ਇਧ ਪਨ ਤਬ੍ਬੋਹਾਰੇਨ ਮਹਲ੍ਲਕੋਪਿ। ਵ੍ੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ **ਚੂਲ਼ਕਮ੍ਮਵ੍ਿਭਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾਯੰ** ''ਮਾਣਵ੍ੋਤਿ ਪਨ ਤੰ ਤਰੁਣਕਾਲੇ ਵ੍ੋਹਰਿੰਸੁ, ਸੋ ਮਹਲ੍ਲਕਕਾਲੇਪਿ ਤੇਨੇਵ ਵ੍ੋਹਾਰੇਨ ਵ੍ੋਹਰੀਯਤੀ''ਤਿ, (ਮ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੪.੨੮੯) ਸੁਭਨਾਮਕੇਨ ਲਦ੍ਧਮਾਣਵਵ੍ੋਹਾਰੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੋ ਪਨ ''ਸਤ੍ਥਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋ, ਆਨਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰੋ ਕਿਰਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਆਗਤੋ, ਮਹਾਜਨੋ ਤੰ ਦਸ੍ਸਨਾਯ ਉਪਸਙ੍ਕਮਤੀ''ਤਿ ਸੁਤ੍ਵ੍ਾ ''ਵ੍ਿਹਾਰੰ ਖੋ ਪਨ ਗਨ੍ਤ੍ਵ੍ਾ ਮਹਾਜਨਮਜ੍ਝੇ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਸੁਖੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰੰ ਵ੍ਾ ਕਾਤੁੰ, ਧਮ੍ਮਕਥੰ ਵ੍ਾ ਸੋਤੁੰ, ਗੇਹਮਾਗਤੰਯੇਵ ਨੰ ਦਿਸ੍ਵ੍ਾ ਸੁਖੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰੰ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ , ਏਕਾ ਚ ਮੇ ਕਙ੍ਖਾ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਮ੍ਪਿ ਨੰ ਪੁਚ੍ਛਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵ੍ਾ ਏਕੰ ਮਾਣਵਕੰ ਪੇਸੇਸਿ, ਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ "**ਪਹਿਤੰ ਮਾਣਵਕ**"ਨ੍ਤਿ ਖੁਦ੍ਦਕੇ ਚੇਤ੍ਥ ਕਪਚ੍ਚਯੋ। **ਏਤਦਵ੍ੋਚਾ**ਤਿ ਏਤੰ ''ਅਕਾਲੋ''ਤਿਆਦਿਕੰ ਵਚਨੰ ਆਨਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰੋ ਅਵ੍ੋਚ।

ਅਕਾਲੋਤਿ ਅਜ੍ਜ ਗਨ੍ਤੁੰ ਅਯੁਤ੍ਤਕਾਲੋ। ਕਸ੍ਮਾਤਿ ਚੇ "**ਅਤ੍ਥਿ ਮੇ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਭੇਸਜ੍ਜਮਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਅਪ੍ਪਕੰ ਭੇਸਜ੍ਜੰ। ਅਪ੍ਪਤ੍ਥੋ ਹੇਤ੍ਥ ਮਤ੍ਤਾਸਦ੍ਦੋ ''ਮਤ੍ਤਾ ਸੁਖਪਰਿਚ੍ਚਾਗਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਪ॰ ੨੯੦) ਵ੍ਿਯ। **ਪੀਤਾ**ਤਿ ਪਿਵ੍ਿਤਾ। **ਸ੍ਵ੍ੇਪੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ "**ਅਪਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਅਪੇਕ੍ਖੋ ਮਨ੍ਤਾ ਨੁਞ੍ਞਾਯਾ''ਤਿ (ਵਜਿਰ॰ ਟੀ॰ ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ) **ਵਜਿਰਬੁਦ੍ਧਿਤ੍ਥੇਰੇਨ** ਵ੍ੁਤ੍ਤੰ। ਅਯੰ ਪਨ ਤਸ੍ਸਾਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ''ਅਪ੍ਪੇਵ ਨਾਮਾ''ਤਿ ਸੰਸਯਮਤ੍ਤੇ ਵ੍ੁਤ੍ਤੇ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਭਾਵ੍ੋ ਨ ਸਿਦ੍ਧੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੰ ਸਾਧਨਤ੍ਥੰ ''ਅਪੀ''ਤਿ ਵ੍ੁਤ੍ਤੰ, ਤੇਨ ਇਮਮਤ੍ਥੰ ਦੀਪੇਤਿ ''ਅਪ੍ਪੇਵ ਨਾਮ ਸ੍ਵ੍ੇ ਮਯੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯਾਮ, ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤੁੰ ਪਟਿਬਲਾ ਸਮਾਨਾ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਸ੍ਸਾਮ ਚਾ''ਤਿ।

ਦੁਤਿਯਦਿਵਸੇਤਿ ਖੀਰਵ੍ਿਰੇਚਨਪੀਤਦਿਵਸਤੋ ਦੁਤਿਯਦਿਵਸੇ। **ਚੇਤਕਤ੍ਥੇਰੇਨਾ**ਤਿ ਚੇਤਿਯਰਟ੍ਠੇ ਜਾਤਤ੍ਤਾ **ਚੇਤਕੋ**ਤਿ ਏਵ੍ੰ ਲਦ੍ਧਨਾਮੇਨ ਥੇਰੇਨ। **ਪਚ੍ਛਾਸਮਣੇਨਾ**ਤਿ ਪਚ੍ਛਾਨੁਗਤੇਨ ਸਮਣੇਨ। ਸਹਤ੍ਥੇ ਚੇਤੰ ਕਰਣਵਚਨੰ। **ਸੁਭੇਨ ਮਾਣਵ੍ੇਨ ਪੁਟ੍ਠੋ**ਤਿ ''ਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਭਵ੍ੰ ਗੋਤਮੋ ਇਮੰ ਲੋਕੰ ਪਤਿਟ੍ਠਪੇਸਿ, ਤੇ ਤਸ੍ਸ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਨਟ੍ਠਾ ਨੁ ਖੋ, ਧਰਨ੍ਤਿ ਨੁ ਖੋ, ਸਚੇ ਧਰਨ੍ਤਿ, ਭਵ੍ੰ (ਨਤ੍ਥਿ ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੪੪੮) ਆਨਨ੍ਦੋ ਜਾਨਿਸ੍ਸਤਿ, ਹਨ੍ਦ ਨੰ ਪੁਚ੍ਛਾਮੀ''ਤਿ ਏਵ੍ੰ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵ੍ਾ ''ਯੇਸੰ ਸੋ ਭਵ੍ੰ ਗੋਤਮੋ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਵਣ੍ਣਵ੍ਾਦੀ ਅਹੋਸਿ, ਯਤ੍ਥ ਚ ਇਮੰ ਜਨਤੰ ਸਮਾਦਪੇਸਿ ਨਿਵ੍ੇਸੇਸਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਸਿ, ਕਤਮੇਸਾਨੰ ਖੋ ਭੋ ਆਨਨ੍ਦ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸੋ ਭਵ੍ੰ ਗੋਤਮੋ ਵਣ੍ਣਵ੍ਾਦੀ ਅਹੋਸੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੪੮) ਪੁਟ੍ਠੋ, ਅਥਸ੍ਸ ਥੇਰੋ ਤੀਣਿ ਪਿਟਕਾਨਿ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਹਿ ਤੀਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵ੍ਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ''ਤਿਣ੍ਣੰ ਖੋ ਮਾਣਵ ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਸੋ ਭਗਵ੍ਾ ਵਣ੍ਣਵ੍ਾਦੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੪੯) ਇਧ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧਵਗ੍ਗੇ ਦਸਮੰ ਸੁਤ੍ਤਮਭਾਸਿ, ਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ "**ਇਮਸ੍ਮਿੰ...ਪੇ॰... ਮਭਾਸੀ**"ਤਿ।

ਖਣ੍ਡਨ੍ਤਿ ਛਿਨ੍ਨਂ। ਫੁਲ੍ਲਨ੍ਤਿ ਭਿਨ੍ਨਂ, ਸੇਵ◌ਾਲਾਹਿਛਤ੍ਤਕਾਦਿਵ◌ਿਕਸ੍ਸਨਂ ਵ◌ਾ, ਤੇਸਂ **ਪਟਿਸਙ੍ਖਰਣਂ** ਸਮ੍ਮਾ ਪਾਕਤਿਕਕਰਣਂ, ਅਭਿਨਵਪਟਿਕਰਣਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਉਪਕਟ੍ਠਾਯਾ**ਤਿ ਆਸਨ੍ਨਾਯ। ਵਸ੍ਸਂ ਉਪਨੇਨ੍ਤਿ ਉਪਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਵਸ੍ਸੂਪਨਾਯਿਕਾ,** ਵਸ੍ਸੂਪਗਤਕਾਲੋ, ਤਾਯ। **ਸਙ੍ਗੀਤਿਪਾਲ਼ਿਯਂ** (ਚੂਲ਼ਵ◌ ੪੪੦) ਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਵਚਨਂ ਏਵ◌ ਗਤੇਯੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸਂਸਨ੍ਦੇਤ੍ਤਂ ਸਾਧੇਤ੍ਤਂ ਵ◌ਾ ਆਹ **"ਏਵਞ੍ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ।

ਰਾਜਗਹਂ ਪਰਿਵ◌ਾਰੇਤ੍ਵ◌ਾਤਿ ਬਹਿਨਗਰੇ ਠਿਤਭਾਵ◌ੇਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। **ਛਡ੍ਡਿਤਪਤਿਤਉਕ੍ਲਾਪਾ**ਤਿ ਛਡ੍ਡਿਤਾ ਚ ਪਤਿਤਾ ਚ ਉਕ੍ਲਾਪਾ ਚ। ਇਦਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਭਗਵਤੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਟ੍ਠਾਨਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਛਡ੍ਡਿਤਾ ਵ◌ਿਸ੍ਸਟ੍ਠਾ, ਤਤੋਯੇਵ ਚ ਉਪਚਿਕਾਦੀਹਿ ਖਾਦਿਤਤ੍ਤਾ ਇਤੋ ਚਿਤੋ ਚ ਪਤਿਤਾ, ਸਮ੍ਮਜ੍ਜਨਾਭਾਵ◌ੇਨ ਆਕਿਣ੍ਣਕਚਵਰਤ੍ਤਾ ਉਕ੍ਲਾਪਾ ਚਾਤਿ। ਤਦੇਵਤ੍ਥਂ **"ਭਗਵਤੋ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਵ◌ਿਭਾਵ◌ੇਤਿ। ਅਵਕੁਥਿ ਪੂਤਿਭਾਵਮਗਮਾਸੀਤਿ **ਉਕ੍ਲਾਪੋ** ਥ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਲ-ਕਾਰਂ ਕਤ੍ਵ◌ਾ, ਉਜ੍ਝਿਟ੍ਠੋ ਵ◌ਾ ਕਲਾਪੋਸਮੂਹੋਤਿ **ਉਕ੍ਲਾਪੋ,** ਵਣ੍ਣਸਙ੍ਕਮਨਵਸੇਨੇਵ◌ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ ਯਥਾ ''ਉਪਕ੍ਲੇਸੋ, ਸ੍ਨੇਹੋ'' – ਇਚ੍ਚਾਦਿ, ਤੇਨ ਯੁਤ੍ਤਾਤਿ ਤਥਾ। ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਵ◌ੇਣੀਯਨ੍ਤਿ ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ **ਪਰਿਵ◌ੇਣਾ। ਕੁਰੁਮਾਨਾ**ਤਿ ਕਤ੍ਤੁਕਾਮਾ। ਸੇਨਾਸਨਵਤ੍ਤਾਨਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਤ੍ਤਾ, ਸੇਨਾਸਨਕ੍ਖਨ੍ਧਕੇ ਚ ਸੇਨਾਸਨਪਟਿਬਦ੍ਧਾਨਂ ਬਹੂਨਮ੍ਪਿ ਵਚਨਾਨਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਸੇਨਾਸਨਪਟਿਸਙ੍ਖਰਣਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਸ ਪੂਜਾਯੇਵ ਨਾਮਾਤਿ ਆਹ **"ਭਗਵਤੋ ਵਚਨਪੂਜਨਤ੍ਥ"**ਨ੍ਤਿ। **ਪਠਮਂ ਮਾਸ**ਨ੍ਤਿ ਵਸ੍ਸਾਨਸ੍ਸ ਪਠਮਂ ਮਾਸਂ। ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਸਂਯੋਗੇ ਚੇਤਂ ਉਪਯੋਗਵਚਨਂ। **"ਤਿਤ੍ਥਿਯਵ◌ਾਦਪਰਿਮੋਚਨਤ੍ਥਞ੍ਚਾ"**ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਪਾਕਟਂ ਕਾਤ੍ਤਂ **"ਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ।

ਯਨ੍ਤਿ ਕਤਿਕਵਤ੍ਤਕਰਣਂ। ਏਦਿਸੇਸੁ ਹਿ ਠਾਨੇਸੁ ਯਂ-ਸਦ੍ਦੋ ਤਂ-ਸਦ੍ਦਾਨਪੇਕ੍ਖੋ ਤੇਨੇਵ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਤ੍ਤਾ। ਯਂ ਵ◌ਾ ਕਤਿਕਵਤ੍ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ **"ਅਥ ਖੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ, ਤਦੇਵ ਮਯਾਪਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਸ ਨਯੋ ਈਦਿਸੇਸੁ **ਭਗਵਤਾ...ਪੇ◌... ਵਣ੍ਣਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਸੇਨਾਸਨਵਤ੍ਤਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤੇਨ ਸੇਨਾਸਨਕ੍ਖਨ੍ਧਕੇ (ਚੂਲ਼ਵ◌ ੩੦੮) ਚ ਸੇਨਾਸਨਪਟਿਬਦ੍ਧਵਚਨਂ ਕਥੇਨ੍ਤੇਨ ਵਣ੍ਣਿਤਂ। **ਸਙ੍ਘਾਯਿਸ੍ਸਾਮਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਇਤਿ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ''ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ ਅਹੋਸੀ''ਤਿ ਚ ਉਭਯਤ੍ਥ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ, ਏਕਸ੍ਸ ਵ◌ਾ ਇਤਿ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਲੋਪੋ।

ਦੁਤਿਯਦਿਵਸੇਤਿ ਏਵ◌ ਚਿਨ੍ਤਿਤਦਿਵਸਤੋ ਦੁਤਿਯਦਿਵਸੇ, ਸੋ ਚ ਖੋ ਵਸ੍ਸੂਪਨਾਯਿਕਦਿਵਸਤੋ ਦੁਤਿਯਦਿਵਸੋਵ। ਥੇਰਾ ਹਿ ਆਸਲ਼੍ਹਿਪੁਣ੍ਣਮਿਤੋ ਪਾਟਿਪਦਦਿਵਸੇਯੇਵ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤ੍ਵ◌ਾ ਵਸ੍ਸਮੁਪਗਨ੍ਤ੍ਵ◌ਾ ਏਵ◌ ਚਿਨ੍ਤੇਸੁਨ੍ਤਿ। **ਰਾਜਦ੍ਵ◌ਾਰੇ**ਤਿ ਰਾਜਗੇਹਦ੍ਵ◌ਾਰੇ। **ਹਤ੍ਥਕਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਹਤ੍ਥਕਿਰਿਯਂ, ਹਤ੍ਥਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਰਣਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਪਟਿਵ◌ੇਦੇਸੁ**ਨ੍ਤਿ ਜਾਨਾਪੇਸੁਂ। **ਵ◌ਿਸਟ੍ਠਾ**ਤਿ ਨਿਰਾਸਙ੍ਕਚਿਤ੍ਤਾ। ਆਣਾਯੇਵ ਅਪ੍ਪਟਿਹਤਵ◌ੁਤ੍ਤਿਯਾ ਪਵਤ੍ਤਨਟ੍ਠੇਨ ਚਕ੍ਕਨ੍ਤਿ **ਆਣਾਚਕ੍ਕਂ।** ਤਥਾ ਧਮ੍ਮੋਯੇਵ ਚਕ੍ਕਨ੍ਤਿ **ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਂ,** ਤਂ ਪਨਿਧ ਦੇਸਨਾਞਾਣਪਟਿਵ◌ੇਧਞਾਣਵਸੇਨ ਦੁਵ◌ਿਧਮ੍ਪਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਤਦੁਭਯੇਨੇਵ ਸਙ੍ਗੀਤਿਯਾ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ। ''ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਨ੍ਤਿ ਚੇਤਂ ਦੇਸਨਾਞਾਣਸ੍ਸਾਪਿ ਨਾਮਂ, ਪਟਿਵ◌ੇਧਞਾਣਸ੍ਸਾਪੀ''ਤਿ (ਸਂ◌ ਨਿ◌ ਅਟ੍ਠ◌ ੨.੩.੭੮) ਹਿ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਸੁ** ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। **ਸਨ੍ਨਿਸਜ੍ਜਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤ੍ਵ◌ਾ ਨਿਸੀਦਨਟ੍ਠਾਨਂ। ਸਤ੍ਤ ਪਣ੍ਣਾਨਿ ਯਸ੍ਸਾਤਿ **ਸਤ੍ਤਪਣ੍ਣੀ,** ਯੋ ''ਛਤ੍ਤਪਣ੍ਣੋ, ਵ◌ਿਸਮਚ੍ਛਦੋ'' ਤਿਪਿ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਜਾਤਗੁਹਦ੍ਵ◌ਾਰੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਵ◌ਿਸ੍ਸਕਮ੍ਮੁਨਾਤਿ ਸਕ੍ਕਸ੍ਸ ਦੇਵ◌ਾਨਮਿਨ੍ਦਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਵ◌ਿਧਾਯਕਂ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। **ਸੁਵ◌ਿਭਤ੍ਤਭਿਤ੍ਤਿਥਮ੍ਭਸੋਪਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸੁਵ◌ਿਭਤ੍ਤਪਦਸ੍ਸ ਦ੍ਵਨ੍ਦਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਸੁਯ੍ਯਮਾਨਤ੍ਤਾ ਸਬ੍ਬੇਹਿ ਦ੍ਵਨ੍ਦਪਦੇਹਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ, ਤਥਾ **"ਨਾਨਾਵ◌ਿਧ...ਪੇ◌... ਵ◌ਿਚਿਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ। **ਰਾਜਭਵਨਵ◌ਿਭੂਤਿ**ਨ੍ਤਿ ਰਾਜਭਵਨਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ, ਰਾਜਭਵਨਸੋਭਂ ਵ◌ਾ। **ਅਵਹਸਨ੍ਤਮਿਵ**◌ਾਤਿ ਅਵਹਾਸਂ ਕੁਰੁਮਾਨਂ ਵ◌ਿਯ। **ਸਿਰਿਯਾ**ਤਿ ਸੋਭਾਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਲਕ੍ਖਿਯਾ। **ਨਿਕੇਤਨਮਿਵ**◌ਾਤਿ ਵਸਨਟ੍ਠਾਨਮਿਵ, ''ਜਲਨ੍ਤਮਿਵ◌ਾ''ਤਿਪਿ ਪਾਠੋ। ਏਕਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਪਾਨੀਯਤਿਤ੍ਥੇ ਨਿਪਤਨ੍ਤਾ ਪਕ੍ਖਿਨੋ ਵ◌ਿਯ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਜਨਾਨਂ ਚਕ੍ਖੂਨਿ ਮਣ੍ਡਪੇਯੇਵ ਨਿਪਤਨ੍ਤੀਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ **"ਏਕਨਿਪਾਤ...ਪੇ◌... ਵ◌ਿਹਙ੍ਗਾਨ"**ਨ੍ਤਿ। **ਨਯਨਵ◌ਿਹਙ੍ਗਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਨਯਨਸਙ੍ਖਾਤਵ◌ਿਹਙ੍ਗਾਨਂ। **ਲੋਕਰਾਮਣੇਯ੍ਯਕਮਿਵ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਯਦਿ ਲੋਕੇ ਵ◌ਿਜ੍ਜਮਾਨਂ ਰਾਮਣੇਯ੍ਯਕਂ ਸਬ੍ਬਮੇਵ ਆਨੇਤ੍ਵ◌ਾ ਏਕਤ੍ਥ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਿਤਂ ਸਿਯਾ, ਤਂ ਵ◌ਿਯਾਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਯਂ ਯਂ ਵ◌ਾ ਲੋਕੇ ਰਮਿਤ੍ਤਮਰਹਤਿ, ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਿਤਮਿਵ◌ਾਤਿਪਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਸਾਰਮਣ੍ਡ**ਨ੍ਤਿ ਫੇਗ੍ਗੁਰਹਿਤਂ ਸਾਰਂ ਵ◌ਿਯ,

ਕਸਟਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੰ ਪਸਨ੍ਨੰ ਵਿਯ ਚ ਦਟ੍ਠਮਰਹਰੂਪੇਸੁ ਸਾਰਭੂਤੰ, ਪਸਨ੍ਨਭੂਤਞ੍ਚ। ਅਪਿਚ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ ਦਸ੍ਸਨੀਯੋ ਸਾਰਭੂਤੋ ਵਿਸਿਟ੍ਠਤਰੋ ਮਣ੍ਡੋ ਮਣ੍ਡਨੰ ਅਲਙ੍ਕਾਰੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਸਾਰਮਣ੍ਡੋ,** ਤੰ। ਮਣ੍ਡੰ ਸੂਰਿਯਰਸ੍ਮਿੰ ਪਾਤਿ ਨਿਵਾਰੇਤਿ, ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਵਾ ਜਨਾਨੰ ਮਣ੍ਡੰ ਪਸਨ੍ਨੰ ਪਾਤਿ ਰਕ੍ਖਤਿ, ਮਣ੍ਡਨਮਲਙ੍ਕਾਰੰ ਵਾ ਪਾਤਿ ਪਿਵਤਿ ਅਲਙ੍ਕਰਿਤੁੰ ਯੁਤ੍ਤਭਾਵੇਨਾਤਿ **ਮਣ੍ਡਪੋ,** ਤੰ।

ਕੁਸੁਮਦਾਮਾਨਿ ਚ ਤਾਨਿ ਓਲਮ੍ਬਕਾਨਿ ਚੇਤਿ **ਕੁਸੁਮਦਾਮੋਲਮ੍ਬਕਾਨਿ।** ਵਿਸੇਸਨਸ੍ਸ ਚੇਤ੍ਥ ਪਰਨਿਪਾਤੋ ਯਥਾ ''ਅਗ੍ਗਜਾਹਿਤੋ''ਤਿ। ਵਿਵਿਧਾਨਿਯੇਵ ਕੁਸੁਮਦਾਮੋਲਮ੍ਬਕਾਨਿ ਤਥਾ, ਤਾਨਿ ਵਿਨਿਗ੍ਗਲਨ੍ਤੰ ਵਿਸੇਸੇਨ ਵਮੇਨ੍ਤੰ ਨਿਕ੍ਖਾਮੇਨ੍ਤਮਿਵ ਚਾਰੁ ਸੋਭਨੰ ਵਿਤਾਨੰ ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਤਥਾ। ਕੁਟ੍ਟੇਨ ਗਹਿਤੋ ਸਮੰ ਕਤੋਤਿ **ਕੁਟ੍ਟਿਮੋ, ਕੋਟ੍ਟਿਮੋ** ਵਾ, ਤਾਦਿਸੋਯੇਵ ਮਣੀਤਿ **ਮਣਿਕੋਟ੍ਟਿਮੋ** , ਨਾਨਾਰਤਨੇਹਿ ਵਿਚਿਤ੍ਤੋ ਮਣਿਕੋਟ੍ਟਿਮੋ, ਤਸ੍ਸ ਤਲੰ ਤਥਾ। ਅਥ ਵਾ ਮਣਿਯੋ ਕੋਟ੍ਟੇਤ੍ਵਾ ਕਤਤਲਤ੍ਤਾ ਮਣਿਕੋਟ੍ਟੇਨ ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਨ੍ਤਿ **ਮਣਿਕੋਟ੍ਟਿਮੰ,** ਤਮੇਵ ਤਲੰ, ਨਾਨਾਰਤਨਵਿਚਿਤ੍ਤੰ ਮਣਿਕੋਟ੍ਟਿਮਤਲੰ ਤਥਾ। ਤਮਿਵ ਚ ਨਾਨਾਪੁਪ੍ਫੂਪਹਾਰਵਿਚਿਤ੍ਤੰ ਸੁਪਰਿਨਿਟ੍ਠਿਤਭੂਮਿਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਪੁਪ੍ਫਪੂਜਾ **ਪੁਪ੍ਫੂਪਹਾਰੋ।** ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਨਾਨਾਰਤਨਵਿਚਿਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣੰ ਨਾਨਾਪੁਪ੍ਫੂਪਹਾਰਵਿਚਿਤ੍ਤਤਾਯਨਿਦਸ੍ਸਨੰ, ਮਣਿਕੋਟ੍ਟਿਮਤਲਗ੍ਗਹਣੰ ਸੁਪਰਿਨਿਟ੍ਠਿਤਭੂਮਿਕਮ੍ਮਤਾਯਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਨਨ੍ਤਿ ਮਣ੍ਡਪੰ। **ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਮਾਨਸਦਿਸ**ਨ੍ਤਿ ਭਾਵਨਪੁੰਸਕੰ, ਯਥਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਮਾਨੰ ਸੋਭਤਿ, ਤਥਾ ਅਲਙ੍ਕਰਿਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਵਿਸੇਸੇਨ ਮਾਨੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ **ਵਿਮਾਨੰ।** ਸਦ੍ਦਵਿਦੂ ਪਨ ''ਵਿਹੇ ਆਕਾਸੇ ਮਾਯਨ੍ਤਿ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਦੇਵਾ ਯੇਨਾਤਿ ਵਿਮਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਵਿਸੇਸੇਨ ਵਾ ਸੁਚਰਿਤਕਮ੍ਮੁਨਾ ਮੀਯਤਿ ਨਿਮ੍ਮੀਯਤੀਤਿ **ਵਿਮਾਨੰ,** ਵੀਤਿ ਵਾ ਸਕੁਣੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤੰ ਸਣ੍ਠਾਨੇਨ ਮੀਯਤਿ ਨਿਮ੍ਮੀਯਤੀਤਿ **ਵਿਮਾਨ**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾਪਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ। **ਵਿਮਾਨਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** ਪਨ ''ਏਕਯੋਜਨਦ੍ਵਿਯੋਜਨਾਦਿਭਾਵੇਨ ਪਮਾਣਵਿਸੇਸਯੁਤ੍ਤਤਾਯ, ਸੋਭਾਤਿਸਯਯੋਗੇਨ ਚ ਵਿਸੇਸਤੋ ਮਾਨਨੀਯਤਾਯ ਵਿਮਾਨ''ਨ੍ਤਿ (ਵਿ॰ ਵ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਗਨ੍ਥਾਰਮ੍ਭਕਥਾ) ਵੁਤ੍ਤੰ। ਨਤ੍ਥਿ ਅਗ੍ਘਮੇਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਅਨਗ੍ਘਾਨਿ,** ਅਪਰਿਮਾਣਗ੍ਘਾਨਿ ਅਗ੍ਘਿਤੁਮਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਾਨੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। ਪਤਿਰੂਪੰ, ਪਚ੍ਚੇਕੰ ਵਾ ਅਤ੍ਥਰਿਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ **ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਰਣਾਨਿ,** ਤੇਸੰ ਸਤਾਨਿ ਤਥਾ। **ਉਤ੍ਤਰਾਭਿਮੁਖ**ਨ੍ਤਿ ਉਤ੍ਤਰਦਿਸਾਭਿਮੁਖੰ। ਧਮ੍ਮੋਪਿ ਸਤ੍ਥਾਯੇਵ ਸਤ੍ਥੁਕਿਚ੍ਚਨਿਪ੍ਫਾਦਨਤੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਆਸਨਾਰਹੰ ਧਮ੍ਮਾਸਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਤ੍ਵਾ"**ਤਿ। ਯਥਾਹ ''ਯੋ ਖੋ...ਪੇ॰... ਮਮਚ੍ਚਯੇਨ ਸਤ੍ਥਾ''ਤਿਆਦਿ, (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੧੬) ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤਧਮ੍ਮਦੇਸਕਸ੍ਸ ਵਾ ਸਤ੍ਥੁਕਿਚ੍ਚਾਵਹਤ੍ਤਾ ਤਥਾਰੂਪੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿਤੁਮਰਹਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਮ੍ਪਿ ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਆਸਨਾਰਹ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਸੀਦਨਾਰਹੰ। **ਧਮ੍ਮਾਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮਦੇਸਕਾਸਨੰ, ਧਮ੍ਮੰ ਵਾ ਕਥੇਤੁੰ ਯੁਤ੍ਤਾਸਨੰ। **ਦਨ੍ਤਖਚਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਦਨ੍ਤੇਹਿ ਖਚਿਤੰ, ਹਤ੍ਥਿਦਨ੍ਤੇਹਿ ਕਤਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। ''ਦਨ੍ਤੋ ਨਾਮ ਹਤ੍ਥਿਦਨ੍ਤੋ ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮਾਸਨੇ। **ਮਮ ਕਿਚ੍ਚ**ਨ੍ਤਿ ਮਮ ਕਮ੍ਮੰ, ਮਯਾ ਵਾ ਕਰਣੀਯੰ।

ਇਦਾਨਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਆਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਅਸੇਕ੍ਖਭੂਮਿਸਮਾਪਜ੍ਜਨੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਪਨ ਦਿਵਸ**ਏਤਿ ਤਥਾ ਰਞ੍ਞਾ ਆਰੋਚਾਪਿਤਦਿਵਸੇ, ਸਾਵਣਮਾਸਸ੍ਸ ਕਾਲਪਕ੍ਖਚਤੁਤ੍ਥਦਿਵਸੇਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। ਅਨਤ੍ਥਜਨਨਤੋ ਵਿਸਸਙ੍ਕਾਸਤਾਯ ਕਿਲੇਸੋ ਵਿਸੰ, ਤਸ੍ਸ ਖੀਣਾਸਵਭਾਵਤੋ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤਾ ਸਤ੍ਤਿ **ਗਨ੍ਧੋ।** ਤਥਾ ਹਿ ਸੋ ਭਗਵਤੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਾਦੀਸੁ ਵਿਲਾਪਾਦਿਮਕਾਸਿ। ਅਪਿਚ ਵਿਸਜਨਨਕਪੁਪ੍ਫਾਦਿਗਨ੍ਧਪਟਿਭਾਗਤਾਯ ਨਾਨਾਵਿਧਦੁਕ੍ਖਹੇਤੁਕਿਰਿਯਾਜਨਨਕੋ ਕਿਲੇਸੋਵ **"ਵਿਸਗਨ੍ਧੋ"**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਸੋ ''ਵਿਸੰ ਹਰਤੀਤਿ ਵਿਸਤ੍ਤਿਕਾ, ਵਿਸਮੂਲਾਤਿ ਵਿਸਤ੍ਤਿਕਾ, ਵਿਸਫਲਾਤਿ ਵਿਸਤ੍ਤਿਕਾ, ਵਿਸਪਰਿਭੋਗਾਤਿ ਵਿਸਤ੍ਤਿਕਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮਹਾਨਿ॰ ੩) ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ। ਅਪਿਚ **ਵਿਸਗਨ੍ਧੋ**ਨਾਮ ਵਿਰੂਪੋ ਮੰਸਾਦਿਗਨ੍ਧੋ, ਤੰਸਦਿਸਤਾਯ ਪਨ ਕਿਲੇਸੋ। ''ਵਿਸ੍ਸਸਦ੍ਦੋ ਹਿ ਵਿਰੂਪੇ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਟੀ॰ ੬੨੪) **ਅਭਿਧਮ੍ਮਟੀਕਾਯੰ**ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਦ੍ਧਾ**ਤਿ ਏਕੰਸਤੋ। **ਸੰਵੇਗ**ਨ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮਸੰਵੇਗੰ। ''ਓਹਿਤਭਾਰਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ, ਪਧਾਨੇਨ ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਏਦਿਸੇਸੁ ਪਨ ਠਾਨੇਸੁ ਤਦਞ੍ਞੇਸਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮਸੰਵੇਗੋਯੇਵ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਤਥਾ ਹਿ ''ਸੰਵੇਗੋ ਨਾਮ ਸਹੋਤ੍ਤਪ੍ਪੰ ਞਾਣੰ, ਸੋ ਤਸ੍ਸਾ ਭਗਵਤੋ ਦਸ੍ਸਨੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੀ''ਤਿ (ਵਿ॰ ਵ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੮੩੮) **ਰਜ੍ਜੁਮਾਲਾਵਿਮਾਨਵਣ੍ਣਨਾਯੰ**ਵੁਤ੍ਤੰ, ਸਾ ਚ ਤਦਾ ਅਵਿਞ੍ਞਾਤਸਾਸਨਾ ਅਨਾਗਤਫਲਾਤਿ। ਇਤਰਥਾ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤੁਤ੍ਰਾਸਵਸੇਨ ਦੋਸੋਯੇਵ ਸੰਵੇਗੋਤਿ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਏਵਞ੍ਚ ਸਤਿ ਸੋ ਤਸ੍ਸ ਅਸੇਕ੍ਖਭੂਮਿਸਮਾਪਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਏਕੰਸਕਾਰਣੰ ਨ ਸਿਯਾ। ਏਵਮ੍ਭੂਤੋ ਚ ਸੋ ਇਧ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋਯੇਵਾਤਿ ਅਲਮਤਿਪਪਞ੍ਚੇਨ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਾ

ਸ੍ਵੇ ਸਙ੍ਘਸਨ੍ਨਿਪਾਤਸ੍ਸ ਵਤ੍ਤਮਾਨਤ੍ਤਾ, ਸੇਕ੍ਖਸਕਰਣੀਯਤ੍ਤਾ ਵਾ। **ਤੇ ਨ ਯੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਤਵ ਨ ਯੁਤ੍ਤਂ, ਤਯਾ ਵਾ ਸਨ੍ਨਿਪਾਤਂ ਗਨ੍ਤੁਂ ਨ ਪਤਿਰੂਪਂ।

ਮੇਤਨ੍ਤਿ ਮਮ ਏਤਂ ਗਮਨਂ। **ਯ੍ਵਾਹ**ਨ੍ਤਿ ਯੋ ਅਹਂ, **ਯ**ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਕਿਰਿਯਾਪਰਾਮਸਨਂ, ਤੇਨ ''ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਗਮਨਕਿਰਿਯਂ ਪਰਾਮਸਤਿ, ਕਿਰਿਯਾਪਰਾਮਸਨਸ੍ਸ ਚ ਯਂ ਤਂ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਯਂ ਪਕਤਿ, ਯਦਿਦਂ ਨਪੁਂਸਕਲਿਙ੍ਗੇਨ, ਏਕਵਚਨੇਨ ਚ ਯੋਗਜਤਾ ਤਥਾਯੇਵ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਦਸ੍ਸਨਤੋ। ਕਿਰਿਯਾਯ ਹਿ ਸਭਾਵਤੋ ਨਪੁਂਸਕਤ੍ਤਮੇਕਤ੍ਤਞ੍ਚ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਸਦ੍ਦਵਿਦੂ। **ਆਵਜ੍ਜੇਸੀ**ਤਿ ਉਪਨਾਮੇਸਿ। **ਮੁਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਮੁਚ੍ਚਿਤਾ। **ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਞ੍ਚਾ**ਤਿ ਅਗਤਞ੍ਚ, ਬਿਮ੍ਬੋਹਨੇ ਨ ਤਾਵ ਠਪਿਤਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਅਨ੍ਤਰੇ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਨ੍ਤਰੇ, ਇਮਿਨਾ ਪਦਦ੍ਵਯੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤਕਾਲਾਨਂ ਵੇਮਜ੍ਝਕ੍ਖਣੇ, ਤਥਾਦਸ੍ਸਿਤਕਾਲਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਵਾ ਵਿਵਰੇਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ।

> ''ਕਾਰਣੇ ਚੇਵ ਚਿਤ੍ਤੇ ਚ, ਖਣਸ੍ਮਿਂ ਵਿਵਰੇਪਿ ਚ।
> ਵੇਮਜ੍ਝਾਦੀਸੁ ਅਤ੍ਥੇਸੁ 'ਅਨ੍ਤਰਾ'ਤਿ ਰਵੋ ਗਤੋ''ਤਿ॥

ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਨੁਪਾਦਾਯਾ**ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠਿਵਸੇਨ ਕਞ੍ਚਿ ਧਮ੍ਮਂ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ, ਯੇਹਿ ਵਾ ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਤੇਸਂ ਲੇਸਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ। **ਆਸਵੇਹੀ**ਤਿ ਭਵਤੋ ਆ ਭਵਗ੍ਗਂ, ਧਮ੍ਮਤੋ ਚ ਆ ਗੋਤ੍ਰਭੁਂ ਸਵਨ੍ਤੋ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੋ ਆਸਵਸਞ੍ਞਿਤੇਹਿ ਕਿਲੇਸੇਹਿ। ਉਪਲਕ੍ਖਣਵਚਨਮਤ੍ਤਞ੍ਚੇਤਂ। ਤਦੇਕਟ੍ਠਤਾਯ ਹਿ ਸਬ੍ਬੇਹਿਪਿ ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਸਬ੍ਬੇਹਿਪਿ ਪਾਪਧਮ੍ਮੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿਯੇਵ। **ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚੀਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ** ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਆਸਵੇਹਿ ਵਿਮੁਚ੍ਚਮਾਨਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਕ੍ਖਣੇ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿ। ਤਦਤ੍ਥਂ ਵਿਵਰਤਿ "**ਅਯਞ੍ਚੀ**"ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਚਙ੍ਕਮੇਨਾ**ਤਿ ਚਙ੍ਕਮਨਕਿਰਿਯਾਯ। **ਵਿਸੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਲਦ੍ਧਮਗ੍ਗਫਲਤੋ ਵਿਸੇਸਮਗ੍ਗਫਲਂ। ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਂ ਕਤਂ ਉਪਚਿਤਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਯੇਨਾਤਿ **ਕਤਪੁਞ੍ਞੋ,** ਅਰਹਤ੍ਤਾਧਿਗਮਾਯ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਧਾਨਮਨੁਯੁਞ੍ਜਾ**ਤਿ ਵੀਰਿਯਮਨੁਯੁਞ੍ਜਾਹਿ, ਅਰਹਤ੍ਤਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨੁਯੋਗਂ ਕਰੋਹੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਹੋਹਿਸੀ**ਤਿ ਭਵਿਸ੍ਸਸਿ। **ਕਥਾਦੋਸੋ**ਤਿ ਕਥਾਯ ਦੋਸੋ ਵਿਤਥਭਾਵੋ। **ਅਚ੍ਚਾਰਦ੍ਧ**ਨ੍ਤਿ ਅਤਿਵਿਯ ਆਰਦ੍ਧਂ। **ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਯਾ**ਤਿ ਉਦ੍ਧਤਭਾਵਾਯ। **ਹਨ੍ਦਾ**ਤਿ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਵਚਨਂ। ਤੇਨ ਹਿ ਅਧੁਨਾਯੇਵ ਯੋਜੇਮਿ, ਨ ਪਨਾਹਂ ਪਪਞ੍ਚਂ ਕਰੋਮੀਤਿ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਂ ਕਰੋਤਿ। **ਵੀਰਿਯਸਮਤਂ ਯੋਜੇਮੀ**ਤਿ ਚਙ੍ਕਮਨਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਅਧਿਮਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸ ਹਾਪਨਵਸੇਨ ਸਮਾਧਿਨਾ ਸਮਤਾਪਾਦਨੇਨ ਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਸਮਤਂ ਸਮਭਾਵਂ ਯੋਜੇਮਿ, ਵੀਰਿਯੇਨ ਵਾ ਸਮਥਸਙ੍ਖਾਤਂ ਸਮਾਧਿਂ ਯੋਜੇਮੀਤਿਪਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਦ੍ਵਿਧਾਪਿ ਹਿ ਪਾਠੋ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। **ਵਿਸ੍ਸਮਿਸ੍ਸਾਮੀ**ਤਿ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮਿ। ਇਦਾਨਿ ਤਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਤੋ ਪਸਂਸਨਾਰਹਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਤੇਨਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਚਤੁਇਰਿਯਾਪਥਵਿਰਹਿਤਤਾਕਾਰਣੇਨ। "**ਅਨਿਪਨ੍ਨੋ**"ਤਿਆਦੀਨਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਵਚਨਾਨੇਵ। ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋਪਿ ਸੋ ਆਕਾਸੇਯੇਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਥੇਰਸ੍ਸ ਕਿਲੇਸਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਂ, ਖਨ੍ਧਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਞ੍ਚ ਵਿਸੇਸੇਨ ਪਸਂਸਾਰਹਂ ਅਚ੍ਛਰਿਯਬ੍ਭੁਤਮੇਵਾਤਿ।

ਦੁਤਿਯਦਿਵਸੇਤਿ ਥੇਰੇਨ ਅਰਹਤ੍ਤਪਤ੍ਤਦਿਵਸਤੋ ਦੁਤਿਯਦਿਵਸੇ। **ਪਞ੍ਚਮਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਤਿਥੀਪੇਕ੍ਖਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ, ''ਦੁਤਿਯਦਿਵਸੇ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਤੁਲ੍ਯਾਧਿਕਰਣਂ। ਭਿਨ੍ਨਲਿਙ੍ਗਮ੍ਪਿ ਹਿ ਤੁਲ੍ਯਤ੍ਥਪਦਂ ਦਿਸ੍ਸਤਿ ਯਥਾ ''ਗੁਣੋ ਪਮਾਣਂ, ਵੀਸਤਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ'' ਇਚ੍ਚਾਦਿ। **ਕਾਲ਼ਪਕ੍ਖਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਾਵਣਮਾਸਕਾਲ਼ਪਕ੍ਖਸ੍ਸ। ਪਠਮਞ੍ਹਿ ਮਾਸਂ ਖਣ੍ਡਫੁਲ੍ਲਪਟਿਸਙ੍ਖਰਣਮਕਂਸੁ, ਪਠਮਮਾਸਭਾਵੋ ਚ ਮਜ੍ਝਿਮਪ੍ਪਦੇਸਵੋਹਾਰੇਨ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਪੁਰਿਮਪੁਣ੍ਣਮਿਤੋ ਯਾਵ ਅਪਰਾ ਪੁਣ੍ਣਮੀ, ਤਾਵ ਏਕੋ ਮਾਸੋਤਿ ਵੋਹਰਨ੍ਤਿ। ਤਤੋ ਤੀਣਿ ਦਿਵਸਾਨਿ ਰਾਜਾ ਮਣ੍ਡਪਮਕਾਸਿ, ਤਤੋ ਦੁਤਿਯਦਿਵਸੇ ਥੇਰੋ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਸਚ੍ਛਾਕਾਸਿ, ਤਤਿਯਦਿਵਸੇ ਪਨ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤ੍ਵਾ ਥੇਰਾ ਸਙ੍ਗੀਤਿਮਕਂਸੁ, ਤਸ੍ਮਾ ਆਸਲ਼੍ਹਿਮਾਸਕਾਲ਼ਪਕ੍ਖਪਾਟਿਪਦਤੋ ਯਾਵ ਸਾਵਣਮਾਸਕਾਲ਼ਪਕ੍ਖਪਞ੍ਚਮੀ , ਤਾਵ ਪਞ੍ਚਦਿਵਸਾਧਿਕੋ ਏਕਮਾਸੋ ਹੋਤਿ। **ਸਮਾਨੇ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੇ। **ਹਟ੍ਠਤੁਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਅਤਿਵਿਯ ਸੋਮਨਸ੍ਸਚਿਤ੍ਤੋ, ਪਾਮੋਜ੍ਜੇਨ ਵਾ ਹਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤੋ ਪੀਤਿਯਾ ਤੁਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤੋ। **ਏਕਂਸ**ਨ੍ਤਿ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਅਂਸੇ, ਵਾਮਂਸੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਥਾ ਹਿ **ਵਙ੍ਗੀਸਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾਯਂ** ਵੁਤ੍ਤਂ –

‘‘ਏਕੰਸੰ ਚੀਵਰਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪੁਨ ਸਣ੍ਠਾਪਨਵਸੇਨ ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਏਕੰਸਨ੍ਤਿ ਚ ਵਾਮੰਸੰ ਪਾਰੁਪਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਸ੍ਸੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। ਯਤੋ ਯਥਾ ਵਾਮੰਸੰ ਪਾਰੁਪਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੰ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਚੀਵਰੰ ਕਤ੍ਵਾਤਿ ਏਵਮਸ੍ਸਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੩੪੫)।

ਬਨ੍ਧ...ਪੇ॰... ਵਿਯਾਤਿ ਵਣ੍ਟਤੋ ਪਵੁਤ੍ਤਸੁਪਰਿਪਕ੍ਕਤਾਲਫਲਮਿਵ। **ਪਣ੍ਡੁ...ਪੇ॰... ਵਿਯਾ**ਤਿ ਸਿਤਪੀਤਪਭਾਯੁਤ੍ਤਪਣ੍ਡੁਰੋਮਜਕਮ੍ਬਲੇ ਠਪਿਤੋ ਜਾਤਿਮਾ ਮਣਿ ਵਿਯ, ਜਾਤਿਵਚਨੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਕੁਤ੍ਤਿਮੰ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ। **ਸਮੁਗ੍ਗਤਪੁਣ੍ਣਚਨ੍ਦੋ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਜੁਣ੍ਹਪਕ੍ਖਪਨ੍ਨਰਸੁਪੋਸਥੇ ਸਮੁਗ੍ਗਤੋ ਸੋਲ਼ਸਕਲਾਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ ਚਨ੍ਦੋ ਵਿਯ। **ਬਾਲਾ...ਪੇ॰... ਵਿਯਾ**ਤਿ ਤਰੁਣਸੂਰਿਯਪਭਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇਨ ਫੁਲ੍ਲਿਤਸੁਵਣ੍ਣਵਣ੍ਣਪਰਾਗਗਬ੍ਭੰ ਸਤਪਤ੍ਤਪਦੁਮੰ ਵਿਯ। ‘‘ਪਿਞ੍ਜਰਸਦ੍ਦੋ ਹਿ ਹੇਮਵਣ੍ਣਪਰਿਯਾਯੋ’’ਤਿ (ਸਾਰਤ੍ਥ॰ ਟੀ॰ ੧.੨੨) **ਸਾਰਤ੍ਥਦੀਪਨਿਯੰ** ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਪਰਿਯੋਦਾਤੇਨਾ**ਤਿ ਪਭਸ੍ਸਰੇਨ। **ਸਪ੍ਪਭੇਨਾ**ਤਿ ਵਣ੍ਣਪ੍ਪਭਾਯ, ਸੀਲਪ੍ਪਭਾਯ ਚ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇਨ। **ਸਸ੍ਸਿਰਿਕੇਨਾ**ਤਿ ਸਰੀਰਸੋਭਗ੍ਗਾਦਿਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਸਿਰਿਯਾ ਅਤਿਵਿਯ ਸਿਰਿਮਤਾ। **ਮੁਖਵਰੇਨਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸੋਭਾਸਮਲਙ੍ਕਤਤ੍ਤਾ ਉਤ੍ਤਮਮੁਖੇਨ। ਕਾਮੰ ‘‘ਅਹਮਸ੍ਮਿ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਤ੍ਤੋ’’ਤਿ ਨਾਰੋਚੇਸਿ, ਤਥਾਰੂਪਾਯ ਪਨ ਉਤ੍ਤਮਲੀਲ਼ਾਯ ਗਮਨਤੋ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਤਮਤ੍ਥੰ ਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਆਰੋਚੇਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ **‘‘ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਰਹਤ੍ਤਪ੍ਪਤ੍ਤਿੰ ਆਰੋਚਯਮਾਨੋ ਵਿਯ ਅਗਮਾਸੀ’’**ਤਿ।

ਕਿਮਤ੍ਥੰ ਪਨਾਯੰ ਏਵਮਾਰੋਚਯਮਾਨੋ ਵਿਯ ਅਗਮਾਸੀਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਸੋ ਹਿ ‘‘ਅਤ੍ਤੁਪਨਾਯਿਕੰ ਅਕਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਬ੍ਯਾਕਰਣੰ ਭਗਵਤਾ ਸੰਵਣ੍ਣਿਤ’’ਨ੍ਤਿ ਮਨਸਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ‘‘ਸੇਕ੍ਖਤਾਯ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਸਙ੍ਗੀਤਿਯਾ ਗਹੇਤੁਮਯੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਤ੍ਤਾ ਗਣ੍ਹਿਸ੍ਸਾਮਾ’’ਤਿ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾਨੰ ਥੇਰਾਨੰ ਅਰਹਤ੍ਤਪ੍ਪਤ੍ਤਿਵਿਜਾਨਨੇਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸੁਪ੍ਪਾਦਨਤ੍ਥੰ, ‘‘ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਹੋਹੀ’’ਤਿ ਭਗਵਤਾ ਦਿਨ੍ਨਓਵਾਦਸ੍ਸ ਚ ਸਫਲਤਾਦੀਪਨਤ੍ਥੰ ਏਵਮਾਰੋਚਯਮਾਨੋ ਵਿਯ ਅਗਮਾਸੀਤਿ। **ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ** ਸਮਸਮਟ੍ਠਪਨਾਦਿਨਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਕਾਰਣੇਨ ਸਤ੍ਥੁਕਪ੍ਪਤ੍ਤਾ। **ਧਰੇਯ੍ਯਾ**ਤਿ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋ ਭਵੇਯ੍ਯ। ‘‘ਸੋਭਤਿ ਵਤ ਤੇ ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ ਅਰਹਤ੍ਤਸਮਧਿਗਮਤਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਾਧੁਕਾਰਮਦਾਸਿ। ਅਯਮਿਧ ਦੀਘਭਾਣਕਾਨੰ ਵਾਦੋ। ਖੁਦ੍ਦਕਭਾਣਕੇਸੁ ਚ ਸੁਤ੍ਤਨਿਪਾਤਖੁਦ੍ਦਕਪਾਠਭਾਣਕਾਨੰ ਵਾਦੋਤਿਪਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਤਦਟ੍ਠਕਥਾਸੁਪਿ ਤਥਾ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ।

ਮਜ੍ਝਿਮੰ ਨਿਕਾਯੰ ਭਣਨ੍ਤਿ ਸੀਲੇਨਾਤਿ **ਮਜ੍ਝਿਮਭਾਣਕਾ,** ਤਪ੍ਪਗੁਣਾ ਆਚਰਿਯਾ। **ਯਥਾਵੁਡ੍ਢ**ਨ੍ਤਿ ਵੁਡ੍ਢਪਟਿਪਾਟਿੰ, ਤਦਨਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਵਾ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ। ਆਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਏਤਮਾਸਨਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਏਵੰਕਥਨਸਮਯੇ। **ਥੇਰੋ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ** ‘‘ਕੁਹਿੰ ਗਤੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਨ੍ਤਾਨੰ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਅਤਿਵਿਯ ਪਾਕਟਭਾਵੇਨ ਭਵਿਸ੍ਸਮਾਨਤ੍ਤਾ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਮਜ੍ਝਿਮਭਾਣਕੇਸ੍ਵੇਵ ਏਕਚ੍ਚਾਨੰ ਵਾਦੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਤਿਪਿ ਏਕੇ ਵਦਨ੍ਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਆਕਾਸੇਨ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਆਸਨੇਯੇਵ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਦਸ੍ਸੇਸੀਤਿਪਿ ਤੇਸਮੇਵ ਏਕਚ੍ਚੇ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਪੁਲ੍ਲਿਙ੍ਗਵਿਸਯੇ ਹਿ ‘‘ਏਕੇ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ‘‘ਏਕਚ੍ਚੇ’’ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤੀਸੁਪਿ ਚੇਤ੍ਥ ਵਾਦੇਸੁ ਤੇਸੰ ਤੇਸੰ ਭਾਣਕਾਨੰ ਤੇਨ ਤੇਨਾਕਾਰੇਨ ਆਗਤਮਤ੍ਤੰ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਵਿਸੁੰ ਵਿਸੁੰ ਵਚਨੇ ਅਞ੍ਞੰ ਵਿਸੇਸਕਾਰਣੰ ਨਤ੍ਥਿ। ਸਤ੍ਤਮਾਸੰ ਕਤਾਯ ਹਿ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਸਙ੍ਗੀਤਿਯਾ ਕਦਾਚਿ ਪਕਤਿਯਾਵ, ਕਦਾਚਿ ਪਥਵਿਯੰ ਨਿਮੁਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ, ਕਦਾਚਿ ਆਕਾਸੇਨ ਆਗਤਤ੍ਤਾ ਤੰ ਤਦਾਗਮਨਮੁਪਾਦਾਯ ਤਥਾ ਤਥਾ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਅਪਿਚ ਸਙ੍ਗੀਤਿਯਾ ਆਦਿਦਿਵਸੇਯੇਵ ਪਠਮੰ ਪਕਤਿਯਾ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਪਰੰ ਆਕਾਸਮਬ੍ਭੁਗ੍ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਰਿਸੰ ਪਤ੍ਤਕਾਲੇ ਤਤੋ ਓਤਰਿਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਪਨ੍ਤਿੰ ਅਪੀਲ਼ੇਨ੍ਤੋ ਪਥਵਿਯੰ ਨਿਮੁਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਆਸਨੇ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਦਸ੍ਸੇਸੀਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਵਾ ਤਥਾ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤੁ, ਆਗਮਨਾਕਾਰਮਤ੍ਤੰ ਨ ਪਮਾਣੰ, ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਗਤਕਾਲੇ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਸਾਧੁਕਾਰਦਾਨਮੇਵ ਪਮਾਣੰ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਦਾਤਬ੍ਬਸਾਧੁਕਾਰਦਾਨੇਨੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਞ੍ਞੇਸਮ੍ਪਿ ਞਾਪਿਤਤ੍ਤਾ, ਭਗਵਤਿ ਧਰਮਾਨੇ ਪਟਿਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਾਯ ਚ ਪਸੰਸਾਯ ਥੇਰਸ੍ਸ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਮਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **‘‘ਯਥਾ ਵਾ’’**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਾਪੀ**ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸੁਪਿ ਤੀਸੁ ਵਾਦੇਸੁ।

ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸੀਤਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਲਪੀਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਪਨ ਞਾਪਨੇਪਿ ਦਿਸ੍ਸਤਿ ਯਥਾ ‘‘ਆਮਨ੍ਤਯਾਮਿ ਵੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੧੮) ਪਟਿਵੇਦਯਾਮਿ ਵੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ’’ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੭.੭੨) ਪਕ੍ਕੋਸਨੇਪਿ ਦਿਸ੍ਸਤਿ ਯਥਾ ‘‘ਏਹਿ ਤ੍ਵੰ

ਭਿਕ੍ਖੁ ਮਮ ਵਚਨੇਨ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੰ ਆਮਨ੍ਤੇਹੀ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੯.੧੧) ਆਲਪਨੇਪਿ ਦਿਸ੍ਸਤਿ ਯਥਾ ''ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ 'ਭਿਕ੍ਖਵੋ'ਤਿ'' (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੪੯), ਇਧਾਪਿ ਆਲਪਨੇਤਿ ਸਾਰਤ੍ਥਦੀਪਨਿਯੰ (ਸਾਰਤ੍ਥ॰ ਟੀ॰ ੧.ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ) ਵੁਤ੍ਤੰ। ਆਲਪਨਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਅਭਾਵਤੋ ''ਕਿੰ ਪਠਮੰ ਸਙ੍ਗਾਯਾਮਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਪਿਯਮਾਨਤ੍ਥਨ੍ਤਰੇਨ ਚ ਸਹਚਰਣਤੋ ਞਾਪਨੇਵ ਵਟ੍ਟਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **ਆਮਨ੍ਤੇਸੀ**ਤਿ ਪਟਿਵੇਦੇਸਿ ਵਿਞ੍ਞਾਪੇਸੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ। ''ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ 'ਭਿਕ੍ਖਵੋ'ਤਿ, 'ਭਦਨ੍ਤੇ'ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੪੯) ਹਿ ਆਲਪਨਮਤ੍ਤਮੇਵ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਪਿਯਮਾਨਤ੍ਥਨ੍ਤਰੰ, ਤੰ ਪਨ ''ਭੂਤਪੁਬ੍ਬੰ ਭਿਕ੍ਖਵੇ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੪੯) ਪਚ੍ਛੇਕਮੇਵ ਆਰਦ੍ਧੰ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਾਦਿਸੇਸ੍ਵੇਵ ਆਲਪਨੇ ਵਟ੍ਟਤੀਤਿ ਨੋ ਤਕ੍ਕੋ। ਸਦ੍ਦਵਿਦੂ ਪਨ ਵਦਨ੍ਤਿ ''ਆਮਨ੍ਤਯਿਤ੍ਵਾ ਦੇਵਿਨ੍ਦੋ, ਵਿਸ੍ਸਕਮ੍ਮੰ ਮਹਿਦ੍ਧਿਕ'ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਚਰਿਯਾ॰ ੧੦੭) ਵਿਯ ਮਨ੍ਤਸਦ੍ਦੋ ਗੁਤ੍ਤਭਾਸਨੇ। ਤਸ੍ਮਾ 'ਆਮਨ੍ਤੇਸੀ'ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਨ੍ਤਯੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ''ਤਿ। **“ਆਵੁਸੋ”**ਤਿਆਦਿ ਆਮਨ੍ਤਨਾਕਾਰਦੀਪਨੰ। **ਧਮ੍ਮੰ ਵਾ ਵਿਨਯੰ** ਵਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵਾ-ਸਦ੍ਦੋ ਵਿਕਪ੍ਪਨੇ, ਤੇਨ ''ਕਿਮੇਕੰ ਤੇਸੁ ਪਠਮੰ ਸਙ੍ਗਾਯਾਮਾ''ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ ਆਯੂਤਿ ਆਹ **“ਵਿਨਯੋ ਠਿਤੇ”**ਤਿਆਦਿ। ''ਯਸ੍ਮਾ, ਤਸ੍ਮਾ''ਤਿ ਚ ਅਜ੍ਝਾਹਰਿਤ੍ਵਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਤਾਯ ਆਯੁਸਰਿਕ੍ਖਤਾਯ । **ਧੁਰ**ਨ੍ਤਿ ਜੇਟ੍ਠਕੰ। **ਨੋ ਨਪ੍ਪਹੋਤੀ**ਤਿ ਪਹੋਤਿਯੇਵ। ਦ੍ਵਿਪਟਿਸੇਧੋ ਹਿ ਸਹ ਅਤਿਸਯੇਨ ਪਕਤ੍ਯਤ੍ਥਦੀਪਕੋ।

ਏਤਦਗ੍ਗਨ੍ਤਿ ਏਸੋ ਅਗ੍ਗੋ। ਲਿਙ੍ਗਵਿਪਲ੍ਲਾਸੇਨ ਹਿ ਅਯੰ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। **ਯਦਿਦ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਯੋ ਅਯੰ, ਯਦਿਦੰ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਨ੍ਤਿ ਵਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸਤਿ ''ਏਤਦਗ੍ਗ''ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਰੁਤਲਿਙ੍ਗਮੇਵ। ''ਯਦਿਦ''ਨ੍ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਚ ਅਯੰ ਸਭਾਵੋ, ਯਾ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਲਿਙ੍ਗਾਨੁਰੂਪੇਨ ''ਯੋ ਅਯ''ਨ੍ਤਿ ਵਾ ''ਯਾ ਅਯ''ਨ੍ਤਿ ਵਾ ''ਯੰ ਇਦ''ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਤਾ ਤਥਾਯੇਵਸ੍ਸ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਦਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ। **ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਵਿਨਯਧਰਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣਛਟ੍ਠੀਨਿਦ੍ਦੇਸੋ।

ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਸਮ੍ਮਨ੍ਨੀਤਿ ਸਯਮੇਵ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਸਮ੍ਮਤੰ ਅਕਾਸਿ। ''ਅਤ੍ਤਨਾ''ਤਿ ਹਿ ਇਦੰ ਤਤਿਯਾਵਿਸੇਸਨੰ ਭਵਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਪਰੇਹਿ ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਨੰ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ, ''ਅਤ੍ਤਨਾ''ਤਿ ਵਾ ਅਯੰ ਵਿਭਤ੍ਯਨ੍ਤਪਤਿਰੂਪਕੋ ਅਬ੍ਯਯਸਦ੍ਦੋ । ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਲਿਙ੍ਗਤ੍ਥੇ ਤਤਿਯਾ ਅਭਿਹਿਤਕਤ੍ਤੁਭਾਵਤੋ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤਦਯੁਤ੍ਤਮੇਵ ''ਥੇਰੋ''ਤਿ ਕਤ੍ਤੁਨੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ। ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਤ੍ਥਾਯ ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਸਮ੍ਮਨ੍ਨੀਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ। ਪੁਚ੍ਛਧਾਤੁਸ੍ਸ ਦ੍ਵਿਕਮ੍ਮਿਕਤ੍ਤਾ ''ਉਪਾਲਿੰ ਵਿਨਯ''ਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਯੰ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਬੀਜਨਿੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਬੀਜਨੀਗਹਣੰ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕਾਨੰ ਧਮ੍ਮਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਤਾਯ ਹਿ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕਾਨੰ ਪਰਿਸਾਯ ਹਤ੍ਥਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਮੁਖਵਿਕਾਰਾਦਿ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦੀਯਤਿ। ਭਗਵਾ ਚ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕਾਨੰ ਧਮ੍ਮਤਾਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਮੇਵ ਵਿਚਿਤ੍ਰਬੀਜਨਿੰ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਹਿ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸਪਿ ਲੋਕਸ੍ਸ ਅਲਙ੍ਕਾਰਭੂਤੰ ਪਰਮੁਕ੍ਕੰਸਗਤਸਿਕ੍ਖਾਸੰਯਮਾਨੰ ਬੁਦ੍ਧਾਨੰ ਮੁਖਚਨ੍ਦਮਣ੍ਡਲੰ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦੇਤਬ੍ਬੰ ਨ ਸਿਯਾ। ''ਪਠਮੰ ਆਵੁਸੋ ਉਪਾਲਿ ਪਾਰਾਜਿਕੰ ਕਤ੍ਥ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨਨੁ ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗੀਤਿਯਾ ਪੁਰਿਮਕਾਲੇ ਪਠਮਭਾਵੋ ਨ ਯੁਤ੍ਤੋਤਿ? ਨੋ ਨ ਯੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਤਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾਨੁਕ੍ਕਮੇਨ, ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖੁਦ੍ਦੇਸਾਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਚ ਪਠਮਭਾਵਸ੍ਸ ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ। ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਹਿ ਤੀਣਿ ਪਿਟਕਾਨਿ ਭਗਵਤੋ ਧਰਮਾਨਕਾਲੇ ਠਿਤਾਨੁਕ੍ਕਮੇਨੇਵ ਸਙ੍ਗੀਤਾਨਿ, ਵਿਸੇਸਤੋ ਵਿਨਯਾਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕਾਨੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। **ਕਿਸ੍ਮਿੰ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ, **ਮੇਥੁਨਧਮ੍ਮੇ**ਤਿ ਚ ਨਿਮਿਤ੍ਤਤ੍ਥੇ ਭੁਮ੍ਮਵਚਨੰ। **“ਕਤ੍ਥ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਦਸ੍ਸਿਤੇਨ ਸਹ ਤਦਵਸਿਟ੍ਠਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਵਤ੍ਥੁਮ੍ਪਿ ਪੁਚ੍ਛੀ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਸਙ੍ਗੀਤਿਕਾਰਕਵਚਨਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸੰ ਵਾ ਨੁ ਖੋ, ਸੁਦ੍ਧੰ ਵਾ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨਨ੍ਤਿ ਆਸਙ੍ਕਾਪਰਿਹਰਣਤ੍ਥੰ, ਯਥਾਸਙ੍ਗੀਤਸ੍ਸੇਵ ਪਮਾਣਭਾਵੰ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਞ੍ਚ ਪੁਚ੍ਛੰ ਸਮੁਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਨ੍ਤੋ **“ਕਿੰ ਪਨੇਤ੍ਥਾ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਏਤ੍ਥ **ਪਠਮਪਾਰਾਜਿਕੇ**ਤਿ ਏਤਿਸ੍ਸੰ ਤਥਾਸਙ੍ਗੀਤਾਯ ਪਠਮਪਾਰਾਜਿਕਪਾਲ਼ਿਯੰ। ਤੇਨੇਵਾਹ ''ਨ ਹਿ ਤਥਾਗਤਾ ਏਕਬ੍ਯਞ੍ਜਨਮ੍ਪਿ ਨਿਰਤ੍ਥਕੰ ਵਦਨ੍ਤੀ''ਤਿ। **ਅਪਨੇਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਅਤਿਰੇਕਭਾਵੇਨ ਨਿਰਤ੍ਥਕਤਾਯ, ਵਿਤਥਭਾਵੇਨ ਵਾ ਅਯੁਤ੍ਤਤਾਯ ਛਡ੍ਡੇਤਬ੍ਬਵਚਨੰ। **ਪਕ੍ਖਿਪਿਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਅਸਮ੍ਪੁਣ੍ਣਤਾਯ ਉਪਨੇਤਬ੍ਬਵਚਨੰ। ਕਸ੍ਮਾਤਿ ਆਹ **“ਨ ਹੀ”**ਤਿਆਦਿ। **ਸਾਵਕਾਨੰ ਪਨ ਦੇਵਤਾਨੰ ਵਾ ਭਾਸਿਤੇ**ਤਿ ਭਗਵਤੋ ਪੁਚ੍ਛਾਥੋਮਨਾਦਿਵਸੇਨ ਭਾਸਿਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ।

ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਾਪੀਤਿ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਾਨਂ ਦੇਵਤਾਨਞ੍ਚ ਭਾਸਿਤੇਪਿ। ਤਂ ਪਨ ਪਕ੍ਖਿਪਨਂ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਵਚਨਮਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ, ਨ ਸਭਾਵਾਯੁਤ੍ਤਿਯਾ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ "**ਕਿਂ ਪਨ ਤ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ **ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਵਚਨਮਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਸਮ੍ਬਨ੍ਧਵਚਨਮੇਵ। **ਇਦਂ ਪਠਮਪਾਰਾਜਿਕ**ਨ੍ਤਿ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤ੍ਵਾ **ਠਪੇਸੁਂ** ਇਮਿਨਾਵ ਵਾਚਨਾਮਗ੍ਗੇਨ ਉਗ੍ਗਹਣਧਾਰਣਾਦਿਕਿਚ੍ਚਨਿਪ੍ਫਾਦਨਤ੍ਥਂ, ਤਦਤ੍ਥਮੇਵ ਚ **ਗਣਸਜ੍ਝਾਯਮਕਂਸੁ "ਤੇਨ... ਪੇ॰... ਵਿਹਰਤੀ**"ਤਿ। ਸਜ੍ਝਾਯਾਰਮ੍ਭਕਾਲੇਯੇਵ ਪਥਵੀ ਅਕਮ੍ਪਿਤ੍ਥਾਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਦਿਦਂ ਪਨ ਪਥਵੀਕਮ੍ਪਨਂ ਥੇਰਾਨਂ ਧਮ੍ਮਸਜ੍ਝਾਯਾਨੁਭਾਵੇਨਾਤਿ ਞਾਪੇਤੁਂ "**ਸਾਧੁਕਾਰਂ ਦਦਮਾਨਾ ਵਿਯਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਉਦਕਪਰਿਯਨ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਥਵੀਸਨ੍ਧਾਰਕਉਦਕਪਰਿਯਨ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਚਲਿਤੇਯੇਵ ਸਾਪਿ ਚਲਤਿ, ਏਤੇਨ ਚ ਪਦੇਸਪਥਵੀਕਮ੍ਪਨਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ।

ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਪਾਲਿਯਂ ਗਣਨਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਸਙ੍ਗੀਤਿਮਾਰੋਪਿਤਾਨਿ ਪਨ ਏਤ੍ਤਕਾਨੇਵਾਤਿ ਦੀਪੇਤੁਂ "**ਪਞ੍ਚਸਤ੍ਤਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨੀ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਪੁਰਿਮਨਯੇਨੇਵਾ**"ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਾਧੁਕਾਰਂ ਦਦਮਾਨਾ ਵਿਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥਮਾਹ। ਨ ਕੇਵਲਂ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਕਣ੍ਡਵਿਭਙ੍ਗਨਿਯਮੇਨੇਵ, ਅਥ ਖੋ ਪਮਾਣਨਿਯਮੇਨਾਪੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਚਤੁਸਟ੍ਠਿਭਾਣਵਾਰਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਤ੍ਥ ਚ **ਭਾਣਵਾਰੋ**ਤਿ –

> ''ਅਟ੍ਠਕ੍ਖਰਾ **ਏਕਪਦਂ, ਏਕਗਾਥਾ** ਚਤੁਪ੍ਪਦਂ।
> ਗਾਥਾ ਚੇਕਾ ਮਤੋ **ਗਨ੍ਥੋ,** ਗਨ੍ਥੋ ਬਾਤ੍ਤਿਂਸਤਕ੍ਖਰੋ॥
>
> ਬਾਤ੍ਤਿਂਸਕ੍ਖਰਗਨ੍ਥਾਨਂ, ਪਞ੍ਞਾਸਦ੍ਵਿਸਤਂ ਪਨ।
> **ਭਾਣਵਾਰੋ** ਮਤੋ ਏਕੋ, ਸ੍ਵਟ੍ਠਕ੍ਖਰਸਹਸ੍ਸਕੋ''ਤਿ॥

ਏਵਂ ਅਟ੍ਠਕ੍ਖਰਸਹਸ੍ਸਪਰਿਮਾਣੋ ਪਾਠੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਭਣਿਤਬ੍ਬੋ ਵਾਰੋ ਯਸ੍ਸਾਤਿ ਹਿ **ਭਾਣਵਾਰੋ,** ਏਕੇਨ ਸਜ੍ਝਾਯਨਮਗ੍ਗੇਨ ਕਥੇਤਬ੍ਬਵਾਰੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਖਨ੍ਧਕ**ਨ੍ਤਿ ਮਹਾਵਗ੍ਗਚੂਲਵਗ੍ਗਂ। ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਸਮੂਹਤੋ, ਪਕਾਸਨਤੋ ਵਾ ਖਨ੍ਧਕੋਤਿ ਹਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, **ਖਨ੍ਧਾ**ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜੂਪਸਮ੍ਪਦਾਦਿਵਿਨਯਕਮ੍ਮਸਙ੍ਖਾਤਾ, ਚਾਰਿਤ੍ਤਵਾਰਿਤ੍ਤਸਿਕ੍ਖਾਪਦਸਙ੍ਖਾਤਾ ਚ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ। ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾਦੀਨਿ ਹਿ ਭਗਵਤਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਞ੍ਚ ਖਨ੍ਧਸਦ੍ਦੋ ਦਿਸ੍ਸਤਿ ''ਦਾਰੁਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, (ਅ॰ ਨਿ॰ ੬.੪੧) ਅਗ੍ਗਿਕ੍ਖਨ੍ਧੋ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੭.੭੨), ਉਦਕਕ੍ਖਨ੍ਧੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੫.੪੫; ੬.੩੭) ਵਿਯ। ਅਪਿਚ ਭਾਗਰਾਸਟ੍ਠਤਾਪਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿਯੇਵ ਤਾਸਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਨਂ ਭਾਗਤੋ, ਰਾਸਿਤੋ ਚ ਵਿਭਤ੍ਤਤ੍ਤਾ, ਤਂ ਪਨ ਵਿਨਯਪਿਟਕਂ ਭਾਣਕੇਹਿ ਰਕ੍ਖਿਤਂ ਗੋਪਿਤਂ ਸਙ੍ਗਹਾਰੁਲ੍ਹਨਯੇਨੇਵ ਚਿਰਕਾਲਂ ਅਨਸ੍ਸਮਾਨਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਤਿਟ੍ਠਹਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਉਪਾਲਿਤ੍ਥੇਰਂ ਪਟਿਚ੍ਛਾਪੇਸੁਂ ''ਆਵੁਸੋ ਇਮਂ ਤੁਯ੍ਹਂ ਨਿਸ੍ਸਿਤਕੇ ਵਾਚੇਹੀ''ਤਿ।

ਧਮ੍ਮਂ ਸਙ੍ਗਾਯਿਤੁਕਾਮੋਤਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾਭਿਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗੀਤਿਂ ਕਤ੍ਤੁਕਾਮੋ ''ਧਮ੍ਮੋ ਚ ਵਿਨਯੋ ਚ ਦੇਸਿਤੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੧੬) ਵਿਯ ਪਾਰਿਸੇਸਨਯੇਨ ਧਮ੍ਮਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾਭਿਧਮ੍ਮੇਸ੍ਵੇਵ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ। ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਉਪਰਿ ਆਵਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ।

ਸਙ੍ਘਂ ਞਾਪੇਸੀਤਿ ਏਤ੍ਥ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਕਤਰਂ ਆਵੁਸੋ ਪਿਟਕ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਨਯਾਵਸੇਸੇਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ ਪਿਟਕੇਸੁ ਕਤਰਂ ਪਿਟਕਂ। ਵਿਨਯਾਭਿਧਮ੍ਮਾਨਮ੍ਪਿ ਖੁਦ੍ਦਕਸਙ੍ਗੀਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਤਮਨ੍ਤਰੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਿਟਕੇ ਚਤਸ੍ਸੋ ਸਙ੍ਗੀਤਿਯੋ**"ਤਿ। **ਸਙ੍ਗੀਤਿਯੋ**ਤਿ ਚ ਸਙ੍ਗਾਯਨਕਾਲੇ ਦੀਘਾਦਿਵਸੇਨ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਮਾਨਤ੍ਤਾ ਨਿਕਾਯਾਵ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਦੀਘਸਙ੍ਗੀਤਿ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਸੁਤ੍ਤਾਨੇਵ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡੇਤ੍ਵਾ ਵਗ੍ਗਕਰਣਵਸੇਨ ਤਯੋ ਵਗ੍ਗਾ, ਨਾਞ੍ਞਾਨੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਚਤੁਤ੍ਤਿਂਸ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਤਯੋ ਵਗ੍ਗਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਚਤੁਤ੍ਤਿਂਸ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਤਯੋ ਵਗ੍ਗਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਵਾ ਚਤੁਤ੍ਤਿਂਸ, ਤੇਸਂ ਵਗ੍ਗਕਰਣਵਸੇਨ ਤਯੋ ਵਗ੍ਗਾ, ਤੇਸੁ ਤੀਸੁ ਵਗ੍ਗੇਸੂਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ''ਬ੍ਰਹ੍ਮਜਾਲਸੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਂ ਪਠਮਂ ਸਙ੍ਗਾਯਾਮਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਕਸ੍ਮਾਤਿ ਚੋਦਨਾਸਮ੍ਭਵਤੋ "**ਤਿਵਿਧਸੀਲਾਲਙ੍ਕਤ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਹੇਤੁਗਬ੍ਭਾਨਿ ਹਿ ਏਤਾਨਿ। ਚੂਲਮਜ੍ਝਿਮਮਹਾਸੀਲਵਸੇਨ ਤਿਵਿਧਸ੍ਸਾਪਿ ਸੀਲਸ੍ਸ ਪਕਾਸਨਤ੍ਤਾ ਤੇਨ ਅਲਙ੍ਕਤਂ ਵਿਭੂਸਿਤਂ ਤਥਾ ਨਾਨਾਵਿਧੇ ਮਿਚ੍ਛਾਜੀਵਭੂਤੇ ਕੁਹਨਲਪਨਾਦਯੋ ਵਿਦ੍ਧਂਸੇਤੀਤਿ **ਨਾਨਾਵਿਧਮਿਚ੍ਛਾਜੀਵਕੁਹਨਲਪਨਾਦਿਵਿਦ੍ਧਂਸਨਂ।** ਤਤ੍ਥ **ਕੁਹਨਾ**ਤਿ ਕੁਹਾਯਨਾ,

ਪਚ੍ਚਯਪਟਿਸੇਵਨਸਾਮਨ੍ਤਜਪ੍ਪਨਇਰਿਯਾਪਥਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਤਿਵਿਧੇਨ ਵਤ੍ਥੁਨਾ ਵਿਮ੍ਹਾਪਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਲਪਨਾ**ਤਿ ਵਿਹਾਰਂ ਆਗਤੇ ਮਨੁਸ੍ਸੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ''ਕਿਮਤ੍ਥਾਯ ਭੋਨ੍ਤੋ ਆਗਤਾ, ਕਿਂ ਭਿਕ੍ਖੂ ਨਿਮਨ੍ਤੇਤੁਂ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਗਚ੍ਛਥ, ਅਹਂ ਪਚ੍ਛਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਾਮੀ''ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਭਾਸਨਾ। ਆਦਿਸਦ੍ਦੇਨ ਪੁਪ੍ਫਦਾਨਾਦਯੋ, ਨੇਮਿਤ੍ਤਿਕਤਾਦਯੋ ਚ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਅਪਿਚੇਤ੍ਥ ਮਿਚ੍ਛਾਜੀਵਸਦ੍ਦੇਨ ਕੁਹਨਲਪਨਾਹਿ ਸੇਸਂ ਅਨੇਸਨਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਆਦਿਸਦ੍ਦੇਨ ਪਨ ਤਦਵਸੇਸਂ ਮਹਿਚ੍ਛਤਾਦਿਕਂ ਦੁਸ੍ਸਿਲਜਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿ ਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਏਵ ਪਲਿਵੇਠਨਟ੍ਠੇਨ ਜਾਲਸਰਿਕ੍ਖਤਾਯ **ਜਾਲਂ,** ਤਸ੍ਸ ਵਿਨਿਵੇਠਨਂ ਅਪਲਿਵੇਠਕਰਣਂ ਤਥਾ।

ਅਨ੍ਤਰਾ ਚ ਭਨ੍ਤੇ ਰਾਜਗਹਂ ਅਨ੍ਤਰਾ ਚ ਨਾਲ਼ਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਅਨ੍ਤਰਾ**ਸਦ੍ਦੋ ਵਿਵਰੇ ''ਅਪਿਚਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਤਪੋਦਾਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਮਹਾਨਿਰਯਾਨਂ ਅਨ੍ਤਰਿਕਾਯ ਆਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਪਾਰਾ॰ ੨੩੧) ਵਿਯ। ਤਸ੍ਮਾ ਰਾਜਗਹਸ੍ਸ ਚ ਨਾਲ਼ਨ੍ਦਸ੍ਸ ਚ ਵਿਵਰੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਅਨ੍ਤਰਾਸਦ੍ਦੇਨ ਪਨ ਯੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਉਪਯੋਗਵਚਨਂ ਕਤਂ। ਈਦਿਸੇਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਅਕ੍ਖਰਚਿਨ੍ਤਕਾ ''ਅਨ੍ਤਰਾ ਗਾਮਞ੍ਚ ਨਦਿਞ੍ਚ ਯਾਤੀ''ਤਿ ਏਵਂ ਏਕਮੇਵ ਅਨ੍ਤਰਾਸਦ੍ਦਂ ਪਯੁਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਦੁਤਿਯਪਦੇਨਪਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ ਹੋਤਿ। ਅਯੋਜਿਯਮਾਨੇ ਹਿ ਉਪਯੋਗਵਚਨਂ ਨ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਸਾਮਿਵਚਨਸ੍ਸ ਪਸਙ੍ਗੇ ਅਨ੍ਤਰਾਸਦ੍ਦਯੋਗੇਨ ਉਪਯੋਗਵਚਨਸ੍ਸ ਇਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਰਞ੍ਞੋ ਕੀਲ਼ਨਤ੍ਥਂ ਪਟਿਭਾਨਚਿਤ੍ਤਵਿਚਿਤ੍ਤਅਗਾਰਮਕਂਸੁ, ਤਂ **"ਰਾਜਾਗਾਰਕ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ। **ਅਮ੍ਬਲਟ੍ਠਿਕਾ**ਤਿ ਰਞ੍ਞੋ ਉਯਜਾਨਂ। ਤਸ੍ਸ ਕਿਰ ਦ੍ਵਾਰਸਮੀਪੇ ਤਰੁਣੋ ਅਮ੍ਬਰੁਕ੍ਖੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਂ ''ਅਮ੍ਬਲਟ੍ਠਿਕਾ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਸਮੀਪੇ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਉਯਜਾਨਮ੍ਪਿ ''ਅਮ੍ਬਲਟ੍ਠਿਕਾ'' ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਜਂ ਗਤਂ ਯਥਾ ''ਵਰੁਣਨਗਰ''ਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਮ੍ਬਲਟ੍ਠਿਕਾਯਂ ਨਾਮ ਉਯਜਾਨੇ ਰਾਜਾਗਾਰਕੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਸ੍ਸ ਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਤ੍ਥਂ ਏਤਂ ਆਧਾਰਦ੍ਵਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਰਾਜਾਗਾਰਮੇਤਸ੍ਸਾਤਿ ਵਾ **ਰਾਜਾਗਾਰਕਂ,** ਉਯਜਾਨਂ, ਰਾਜਾਗਾਰਵਤਿ ਅਮ੍ਬਲਟ੍ਠਿਕਾਯਂ ਨਾਮ ਉਯਜਾਨੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਭਿਨ੍ਨਲਿਙ੍ਗਮ੍ਪਿ ਹਿ ਵਿਸੇਸਨਪਦਮਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਕੇਚਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਰਾਜਾਗਾਰਂ ਆਧਾਰੋ ਨ ਸਿਯਾ। **"ਰਾਜਾਗਾਰਕੇ**ਤਿ ਏਵਂਨਾਮਕੇ ਉਯਜਾਨੇ ਅਭਿਰਮਨਾਰਹਂ ਕਿਰ ਰਾਜਾਗਾਰਮ੍ਪਿ। ਤਤ੍ਥ, ਯਸ੍ਸ ਵਸੇਨੇਤਂ ਏਵਂ ਨਾਮਂ ਲਭਤੀ''ਤਿ (ਵਜਿਰ॰ ਟੀ॰ ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ) **ਵਜਿਰਬੁਦ੍ਧਿਤ੍ਥੇਰੋ**। ਏਵਂ ਸਤਿ ''ਅਮ੍ਬਲਟ੍ਠਿਕਾਯ''ਨ੍ਤਿ ਆਸਨ੍ਨਤਰੁਣਮ੍ਬਰੁਕ੍ਖੇਨ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ''ਰਾਜਾਗਾਰਕੇ''ਤਿ ਉਯਜਾਨਮੇਵ ਨਾਮਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਥਾ ਚ ਵੁਤ੍ਤਦੋਸੋਵ ਸਿਯਾ। **ਸੁਪ੍ਪਿਯਞ੍ਚ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਪ੍ਪਿਯਂ ਨਾਮ ਸਞ੍ਚਯਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੇਵਾਸਿਂ ਛਨ੍ਨਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਞ੍ਚ। **ਬ੍ਰਹ੍ਮਦਤ੍ਤਞ੍ਚ ਮਾਣਵ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਤਰੁਣੋ ''ਮਾਣਵੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ ''ਅਮ੍ਬਟ੍ਠੋ ਮਾਣਵੋ, ਅਙ੍ਗਕੋ ਮਾਣਵੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੫੯, ੨੧੧) ਵਿਯ, ਤਸ੍ਮਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਦਤ੍ਤਂ ਨਾਮ ਤਰੁਣਪੁਰਿਸਞ੍ਚ ਆਰਬ੍ਭਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਵਣ੍ਣਾਵਣ੍ਣੇ**ਤਿ ਪਸਂਸਾਯ ਚੇਵ ਗਰਹਾਯ ਚ। ਅਥ ਵਾ ਗੁਣੋ ਵਣ੍ਣੋ, ਅਗੁਣੋ ਅਵਣ੍ਣੋ, ਤੇਸਂ ਭਾਸਨਂ ਉਤ੍ਤਰਪਦਲੋਪੇਨ ਤਥਾ ਵੁਤ੍ਤਂ ਯਥਾ ''ਰੂਪਭਵੋ ਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ।

"ਤਤੋ ਪਰ"ਨ੍ਤਿਆਦਿਮ੍ਹਿ ਅਯਂ ਵਚਨਕ੍ਕਮੋ – ਸਾਮਞ੍ਞਫਲਂ ਪਨਾਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ ਕਤ੍ਥ ਭਾਸਿਤਨ੍ਤਿ? ਰਾਜਗਹੇ ਭਨ੍ਤੇ ਜੀਵਕਮ੍ਬਵਨੇਤਿ। ਕੇਨ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਤਿ? ਅਜਾਤਸਤ੍ਤੁਨਾ ਵੇਦੇਹਿਪੁਤ੍ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਸਾਮਞ੍ਞਫਲਸ੍ਸ ਨਿਦਾਨਮ੍ਪਿ ਪੁਚ੍ਛਿ, ਪੁਗ੍ਗਲਮ੍ਪਿ ਪੁਚ੍ਛੀਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਹਿ ''ਕਂ ਆਰਬ੍ਭਾ''ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ''ਕੇਨ ਸਦ੍ਧਿ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਕਸ੍ਮਾਤਿ ਚੇ? ਨ ਭਗਵਤਾ ਏਵ ਏਤਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਭਾਸਿਤਂ, ਰਞ੍ਞਾਪਿ ''ਯਥਾ ਨੁ ਖੋ ਇਮਾਨਿ ਪੁਥੁਸਿਪ੍ਪਾਯਤਨਾਨੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੬੩) ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਵਮੇਵ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ। ਇਮਿਨਾਵ ਨਯੇਨ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ''ਕਂ ਆਰਬ੍ਭਾ''ਤਿ ਵਾ ''ਕੇਨ ਸਦ੍ਧਿ''ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਯਥਾਰਹਂ ਵਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਗੀਤਿਮਕਾਸੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਤਨ੍ਤਿ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਵਗ੍ਗਸਮੁਦਾਯਵਸੇਨ ਵਵਤ੍ਥਿਤਂ ਪਾਲ਼ਿਂ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ''ਤਿਵਗ੍ਗਸਙ੍ਗਹਂ ਚਤੁਤ੍ਤਿਂਸਸੁਤ੍ਤਪਟਿਮਣ੍ਡਿਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਚਨਂ ਉਪਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ। **ਪਰਿਹਰਥਾ**ਤਿ ਉਗ੍ਗਹਣਵਾਚਨਾਦਿਵਸੇਨ ਧਾਰੇਥ। ਤਤੋ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਸਙ੍ਗਾਯਿਤ੍ਵਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

''ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਹੋ ਚਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਮਾਸੋ। ਏਵਂ ਸਂਵਣ੍ਣਿਤਂ ਪੋਰਾਣਕੇਹੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਤੇਨ ''ਮਹਾਧਮ੍ਮਹਦਯੇਨ, ਮਹਾਧਾਤੁਕਥਾਯ ਵਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਤ੍ਤਪ੍ਪਕਰਣਂ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕਂ ਨਾਮਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਵਿਤਣ੍ਡਵਾਦਿਮਤਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ''ਕਥਾਵਤ੍ਥੁਨਾਵ ਸਦ੍ਧਿ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਸਮਾਨਵਾਦਿਮਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਸਣ੍ਹਞਾਣਸ੍ਸ, ਸਣ੍ਹਞਾਣਵਨ੍ਤਾਨਂ ਵਾ ਵਿਸਯਭਾਵਤੋ **ਸੁਖੁਮਞਾਣਗੋਚਰਂ।**

ਚੂਲ਼ਨਿਦ੍ਦੇਸਮਹਾਨਿਦ੍ਦੇਸਵਸੇਨ ਦੁਵਿਧੋਪਿ **ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ।** ਜਾਤਕਾਦਿਕੇ ਖੁਦ੍ਦਕਨਿਕਾਯਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੇ, ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਚ ਧਮ੍ਮਨਿਦ੍ਦੇਸਭੂਤੇ ਤਾਦਿਸੇ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕੇਵ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਿਤੁੰ ਯੁਤ੍ਤੁੰ, ਨ ਪਨ ਦੀਘਨਿਕਾਯਾਦਿਪ੍ਪਕਾਰੇ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਿਟਕੇ, ਨਾਪਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਨਿਦ੍ਦੇਸਭੂਤੇ ਵਿਨਯਪਿਟਕੇਤਿ **ਦੀਘਭਾਣਕਾ** ਜਾਤਕਾਦੀਨੰ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕੇ ਸਙ੍ਗਹੰ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਚਰਿਯਾਪਿਟਕਬੁਦ੍ਧਵੰਸਾਨਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਅਗ੍ਗਹਣੰ ਜਾਤਕਗਤਿਕਤ੍ਤਾ, ਨੇਤ੍ਤਿਪੇਟਕੋਪਦੇਸਾਦੀਨਞ੍ਚ ਨਿਦ੍ਦੇਸਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਮਗ੍ਗਗਤਿਕਤ੍ਤਾ। **ਮਜ੍ਝਿਮਭਾਣਕਾ** ਪਨ ਅਟ੍ਠੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਦੇਸਿਤਾਨੰ ਜਾਤਕਾਦੀਨੰ ਯਥਾਨੁਲੋਮਦੇਸਨਾਭਾਵਤੋ ਤਾਦਿਸੇ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਿਟਕੇ ਸਙ੍ਗਹੋ ਯੁਤ੍ਤੋ, ਨ ਪਨ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਨਿਦ੍ਦੇਸਭੂਤੇ ਯਥਾਧਮ੍ਮਸਾਸਨੇ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕੇ, ਨਾਪਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਨਿਦ੍ਦੇਸਭੂਤੇ ਯਥਾਪਰਾਧਸਾਸਨੇ ਵਿਨਯਪਿਟਕੇਤਿ ਜਾਤਕਾਦੀਨੰ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਿਟਕਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤੰ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਯੁਤ੍ਤਮੇਤ੍ਥ ਵਿਚਾਰੇਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ।

ਏਵੰ ਨਿਮਿਤ੍ਤਪਯੋਜਨਕਾਲਦੇਸਕਾਰਕਕਰਣਪ੍ਪਕਾਰੇਹਿ ਪਠਮੰ ਸਙ੍ਗੀਤਿੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਤਤ੍ਥ ਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇਸੁ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਕੋਸਲ੍ਲਤ੍ਥੰ ਏਕਵਿਧਾਦਿਭੇਦੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਏਵਮੇਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **"ਏਵ"**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਏਤਸਦ੍ਦੇਨ ਪਰਾਮਸਿਤਬ੍ਬੰ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸਙ੍ਗੀਤਿਪ੍ਪਕਾਰੰ ਨਿਦਸ੍ਸੇਤਿ। **"ਯਞ੍ਚ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ। **ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿ**ਨ੍ਤਿ ਅਨਾਵਰਣਞਾਣਪਦਟ੍ਠਾਨੰ ਮਗ੍ਗਞਾਣੰ, ਮਗ੍ਗਞਾਣਪਦਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ ਅਨਾਵਰਣਞਾਣੰ। **ਏਤ੍ਥਨ੍ਤਰੇ**ਤਿ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਨਸ੍ਸ, ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨਸ੍ਸ ਚ ਵਿਵਰੇ। ਤਦੇਤੰ **ਪਞ੍ਚਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਵਸ੍ਸਾਨੀ**ਤਿ ਕਾਲਵਸੇਨ ਨਿਯਮੇਤਿ। **ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤੇਨ** ਵਾਤਿ ਉਦਾਨਾਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਧਮ੍ਮੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। ਯੰ ਵਚਨੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਸਬ੍ਬੰ ਤਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਕਿੰ ਪਨੇਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਰਸਮੇਵਾ"**ਤਿ, ਨ ਤਦਞ੍ਞਰਸਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਥਾਤਿ **ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ,** ਰਸਿਤਬ੍ਬੰ ਅਸ੍ਸਾਦੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ **ਰਸੰ,** ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸਙ੍ਖਾਤੰ ਰਸਮੇਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਰਸੰ,** ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਸ੍ਸਾਦਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਯੰ **ਆਚਰਿਯਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ** ਮਤਿ (ਸਾਰਤ੍ਥ॰ ਟੀ॰ ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ)। **ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰੋ** ਪਨ ਤੰ ਕੇਚਿਵਾਦੰ ਕਤ੍ਵਾ ਇਮਮਤ੍ਥਮਾਹ ''ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਥਾਤਿ **ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ,** ਯਥਾਰਹੰ ਮਗ੍ਗੋ ਫਲਞ੍ਚ। **ਰਸ**ਨ੍ਤਿ ਗੁਣੋ, ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਕਿਚ੍ਚੰ ਵਾ , ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਸਮਾਸੋ। ਵਿਮੁਤ੍ਤਾਨਿਸੰਸੰ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਕੰ ਵਾ ਮਗ੍ਗਫਲਨਿਪ੍ਫਾਦਨਤੋ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਕਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਕਿਲੇਸਾਨਮਚ੍ਚਨ੍ਤਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਾਦਨਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ)। **ਅਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** ਪਨ ''ਅਤ੍ਥਰਸਸ੍ਸਾਦੀਸੁ ਅਤ੍ਥਰਸੋ ਨਾਮ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਾਮਞ੍ਞਫਲਾਨਿ, ਧਮ੍ਮਰਸੋ ਨਾਮ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਗ੍ਗਾ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਰਸੋ ਨਾਮ ਅਮਤਨਿਬ੍ਬਾਨ''ਨ੍ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧.੩੩੫) ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨੰ ਕਿਲੇਸਵਿਨਯਨੇਨ **ਵਿਨਯੋ,** ਯਥਾਨੁਸਿਟ੍ਠੰ ਪਟਿਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਅਪਾਯਪਤਨਾਦਿਤੋ ਧਾਰਣੇਨ **ਧਮ੍ਮੋ** ਚ ਹੋਤਿ, ਤਥਾਪਿ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤੇਯੇਵ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਵਤ੍ਤਿੁਚ੍ਛਾਵਸੇਨ ਸਰੂਪਤੋ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤੁੰ **"ਤਤ੍ਥ ਵਿਨਯਪਿਟਕ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਅਵਸੇਸੰ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨੰ ਧਮ੍ਮੋ** ਖਨ੍ਧਾਦਿਵਸੇਨ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਬਾਹੁਲ੍ਲਤੋ। ਅਥ ਵਾ ਯਦਿਪਿ ਵਿਨਯੋ ਚ ਧਮ੍ਮੋਯੇਵ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਯਾਦਿਭਾਵਤੋ, ਤਥਾਪਿ ਵਿਨਯਸਦ੍ਦਸਨ੍ਨਿਧਾਨੇ ਭਿਨ੍ਨਾਧਿਕਰਣਭਾਵੇਨ ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮਸਦ੍ਦੋ ਵਿਨਯਤਨ੍ਤਿ ਵਿਪਰੀਤੰ ਤਨ੍ਤਿਮੇਵ ਦੀਪੇਤਿ ਯਥਾ ''ਪੁਞ੍ਞਞਾਣਸਮ੍ਭਾਰਾ, ਗੋਬਲੀਬਦ੍ਦ''ਨ੍ਤਿ। ਪਯੋਗਵਸੇਨ ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ **"ਤੇਨੇਵਾਹਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯੇਨ ਵਿਨਯ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੋ, ਤੇਨੇਵ ਤੇਸੰ ਤਥਾਭਾਵੰ **ਸਙ੍ਗੀਤਿਕ੍ਖਨ੍ਧਕੇ** (ਚੂਲ਼ਵ॰ ੩੪੭) ਆਹਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

"ਅਨੇਕਜਾਤਿਸੰਸਾਰ"ਨ੍ਤਿ ਅਯੰ ਗਾਥਾ ਭਗਵਤਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਪਦਟ੍ਠਾਨੰ ਅਰਹਤ੍ਤਪ੍ਪਤ੍ਤਿੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤੇਨ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿਮਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਞਾਣਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰੰ ਭਾਸਿਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ **"ਪਠਮਬੁਦ੍ਧਵਚਨ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਇਦੰ ਕਿਰ ਸਬ੍ਬਬੁਦ੍ਧੇਹਿ ਅਵਿਜਹਿਤੰ ਉਦਾਨੰ। ਅਯਮਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋ – ਅਹੰ ਇਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਗੇਹਸ੍ਸ ਕਾਰਕੰ ਤਣ੍ਹਾਵਡ੍ਢਕਿੰ **ਗਵੇਸਨ੍ਤੋ** ਯੇਨ ਞਾਣੇਨ ਤੰ ਦਟ੍ਠੁੰ ਸਕ੍ਕਾ, ਤਸ੍ਸ ਬੋਧਿਞਾਣਸ੍ਸਤ੍ਥਾਯ ਦੀਪਙ੍ਕਰਪਾਦਮੂਲੇ ਕਤਾਭਿਨੀਹਾਰੋ ਏਤ੍ਤਕੰ ਕਾਲੰ **ਅਨੇਕਜਾਤਿਸੰਸਾਰੰ** ਅਨੇਕਜਾਤਿਸਤਸਹਸ੍ਸਸਙ੍ਖਜੰ ਸੰਸਾਰਵਟ੍ਟੰ **ਅਨਿਬ੍ਬਿਸੰ** ਅਨਿਬ੍ਬਿਸਨ੍ਤੋ ਤੰ ਞਾਣੰ ਅਵਿਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਅਲਭਨ੍ਤੋਯੇਵ **ਸਨ੍ਧਾਵਿਸ੍ਸੰ** ਸੰਸਰਿੰ। ਯਸ੍ਮਾ ਜਰਾਬ੍ਯਾਧਿਮਰਣਮਿਸ੍ਸਤਾਯ **ਜਾਤਿ** ਨਾਮੇਸਾ **ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ** ਉਪਗਨ੍ਤੁੰ **ਦੁਕ੍ਖਾ,** ਨ ਚ ਸਾ ਤਸ੍ਮਿੰ ਅਦਿਟ੍ਠੇ ਨਿਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੰ ਗਵੇਸਨ੍ਤੋ ਸਨ੍ਧਾਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਦਾਨਿ ਭੋ ਅਤ੍ਤਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਗੇਹਸ੍ਸ ਕਾਰਕ ਤਣ੍ਹਾਵਡ੍ਢਕਿ ਤ੍ਵੰ ਮਯਾ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣੰ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤੇਨ **ਦਿਟ੍ਠੋ ਅਸਿ। ਪੁਨ** ਇਮੰ ਅਤ੍ਤਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤੰ ਮਮ **ਗੇਹੰ ਨ ਕਾਹਸਿ** ਨ ਕਰਿਸ੍ਸਸਿ। ਤਵ **ਸਬ੍ਬਾ** ਅਵਸੇਸਕਿਲੇਸ

ਫਾਸੁਕਾ ਮਯਾ **ਭਗ੍ਗਾ** ਭਵ੍ਜਿਤਾ । ਇਮਸ੍ਸ ਤਯਾ ਕਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਗੇਹਸ੍ਸ **ਕੂਟੰ** ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਙ੍ਖਾਤੰ ਕਣ੍ਣਿਕਮਣ੍ਡਲੰ ਵਿ**ਸਙ੍ਖਤੰ** ਵਿਦ੍ਧੰਸਿਤੰ। ਇਦਾਨਿ ਮਮ **ਚਿਤ੍ਤੰ** ਵਿ**ਸਙ੍ਖਾਰੰ** ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨ **ਗਤੰ** ਅਨੁਪਵਿਟ੍ਠੰ। ਅਹਞ੍ਚ **ਤਣ੍ਹਾਨੰ ਖਯ** ਸਙ੍ਖਾਤੰ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੰ, ਅਰਹਤ੍ਤਫਲੰ ਵਾ **ਅਜ੍ਝਗਾ** ਅਧਿਗਤੋ ਪਤ੍ਤੋਸ੍ਮੀਤਿ। **ਗਹ੍ਟਿਪਦੇਸੁ** ਪਨ ਵਿਸਙ੍ਖਾਰਗਤੰ ਚਿਤ੍ਤਮੇਵ ਤਣ੍ਹਾਨੰ ਖਯਸਙ੍ਖਾਤੰ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੰ, ਅਰਹਤ੍ਤਫਲੰ ਵਾ ਅਜ੍ਝਗਾ ਅਧਿਗਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ।

''ਸਨ੍ਧਾਵਿਸ੍ਸ''ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਚ ''ਗਾਥਾਯਮਤੀਤਤ੍ਥੋ ਇਮਿਸ੍ਸ''ਨ੍ਤਿ ਨੇਰੁਤ੍ਤਿਕਾ। ''ਤੰਕਾਲਵਚਨਿਚ੍ਛਾਯਮਤੀਤੇਪਿ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਕੇਚਿ। **ਪੁਨਪ੍ਪੁਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਭਿਣ੍ਹਤ੍ਥੇ ਨਿਪਾਤੋ। ਪਾਤਬ੍ਬਾ ਰਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾਤਿ **ਫਾਸੁ** ਪ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਫ-ਕਾਰੰ ਕਤ੍ਵਾ, ਫੁਸਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਵਾ **ਫਾਸੁ,** ਸਾਯੇਵ **ਫਾਸੁਕਾ। ਅਜ੍ਝਗਾ**ਤਿ ਚ ''ਅਜ੍ਜਤਨਿਯਮਾਤ੍ਤਮਿੰ ਵਾ ਅੰ ਵਾ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਯਦਿ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਮੇਵ ਕਤ੍ਤਾ, ਤਦਾ ਪਰੋਕ੍ਖਾਯੇਵ। ਅਨ੍ਤੋਜਪ੍ਪਨਵਸੇਨ ਕਿਰ ਭਗਵਾ ''ਅਨੇਕਜਾਤਿਸੰਸਾਰ''ਨ੍ਤਿ ਗਾਥਾਦ੍ਵਯਮਾਹ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਸਾ ਮਨਸਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤਧਮ੍ਮਾਨਮਾਦਿ। ''ਯਦਾ ਹਵੇ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਅਯੰ ਪਨ ਵਾਚਾਯ ਪਵਤ੍ਤਿਤਧਮ੍ਮਾਨਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਕੇਚੀਤਿ ਖਨ੍ਧਕਭਾਣਕਾ। ਪਠਮੰ ਵੁਤ੍ਤੋ ਪਨ ਧਮ੍ਮਪਦਭਾਣਕਾਨੰ ਵਾਦੋ। **ਯਦਾ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਨਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੋ, ਆਦਜਤ੍ਥੋ ਚ ਇਤਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਲੁਤ੍ਤਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ। ਨਿਦਸ੍ਸਨੇਨ ਹਿ ਮਰਿਯਾਦਵਚਨੇਨ ਵਿਨਾ ਪਦਤ੍ਥਵਿਪਲ੍ਲਾਸਕਾਰਿਨਾਵ ਅਤ੍ਥੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ ਨ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਆਦਜਤ੍ਥਮੇਵ ਇਤਿ-ਸਦ੍ਦੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਇਤਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਆਦਿਅਤ੍ਥੋ, ''ਤੇਨ ਆਤਾਪਿਨੋ...ਪੇ॰... ਸਹੇਤੁਧਮ੍ਮ'ਨ੍ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਤ੍ਤਯੰ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤੀ''ਤਿ (ਸਾਰਤ੍ਥ॰ ਟੀ॰ ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ) **ਆਚਰਿਯਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੇਨ** ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਖਨ੍ਧਕੇ**ਤਿ ਮਹਾਵਗ੍ਗੇ। **ਉਦਾਨਗਾਥ**ਨ੍ਤਿ ਜਾਤਿਯਾ ਏਕਵਚਨੰ, ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਵਾ ਪਠਮਗਾਥਮੇਵ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਏਤ੍ਥ ਚ **ਖਨ੍ਧਕਭਾਣਕਾ** ਏਵੰ ਵਦਨ੍ਤਿ ''ਧਮ੍ਮਪਦਭਾਣਕਾਨੰ ਗਾਥਾ ਮਨਸਾਵ ਦੇਸਿਤਤ੍ਤਾ ਤਦਾ ਮਹਤੋ ਜਨਸ੍ਸ ਉਪਕਾਰਾਯ ਨਾਹੋਸਿ, ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਪਨ ਗਾਥਾ ਵਚੀਭੇਦੰ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਸਿਤਤ੍ਤਾ ਤਦਾ ਸੁਣਨ੍ਤਾਨੰ ਦੇਵਬ੍ਰਹ੍ਮਾਨੰ ਉਪਕਾਰਾਯ ਅਹੋਸਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਦਮੇਵ ਪਠਮਬੁਦ੍ਧਵਚਨ''ਨ੍ਤਿ। **ਧਮ੍ਮਪਦਭਾਣਕਾ** ਪਨ ''ਦੇਸਨਾਯ ਜਨਸ੍ਸ ਉਪਕਾਰਾਨੁਪਕਾਰਭਾਵੋ ਪਠਮਭਾਵੇ ਲਕ੍ਖਣੰ ਨ ਹੋਤਿ, ਭਗਵਤਾ ਮਨਸਾ ਪਠਮੰ ਦੇਸਿਤਤ੍ਤਾ ਇਦਮੇਵ ਪਠਮਬੁਦ੍ਧਵਚਨ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ । ਤਸ੍ਮਾ ਉਭਯਮ੍ਪਿ ਉਭਯਥਾ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਨਨੁ ਚ ਯਦਿ ''ਅਨੇਕਜਾਤਿਸੰਸਾਰ''ਨ੍ਤਿ ਗਾਥਾ ਮਨਸਾਵ ਦੇਸਿਤਾ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ **ਧਮ੍ਮਪਦਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** ''ਅਨੇਕਜਾਤਿਸੰਸਾਰ'ਨ੍ਤਿ ਇਮੰ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨੰ ਸਤ੍ਥਾ ਬੋਧਿਰੁਕ੍ਖਮੂਲੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਉਦਾਨਵਸੇਨ ਉਦਾਨੇਤ੍ਵਾ ਅਪਰਭਾਗੇ ਆਨਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰੇਨ ਪੁਟ੍ਠੋ ਕਥੇਸੀ''ਤਿ (ਧ॰ ਪ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੧੫੨ ਉਦਾਨਵਤ੍ਥੁ) ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਅਤ੍ਥਵਸੇਨ ਤਥਾਯੇਵ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਹਿ ਮਨਸਾ ਉਦਾਨੇਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋਯੇਵ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। ਦੇਸਨਾ ਵਿਯ ਹਿ ਉਦਾਨਮ੍ਪਿ ਮਨਸਾ ਉਦਾਨੰ, ਵਚਸਾ ਉਦਾਨਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵਿਧਾ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਯਦਿ ਚਾਯੰ ਵਚਸਾ ਉਦਾਨੰ ਸਿਯਾ, ਉਦਾਨਪਾਲ਼ਿਯਮਾਰੁਲ਼੍ਹਾ ਭਵੇਯ੍ਯ , ਤਸ੍ਮਾ ਉਦਾਨਪਾਲ਼ਿਯਮਨਾਰੁਲ਼੍ਹਭਾਵੋਯੇਵ ਵਚਸਾ ਅਨੁਦਾਨੇਤ੍ਵਾ ਮਨਸਾ ਉਦਾਨਭਾਵੇ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। **''ਪਾਟਿਪਦਦਿਵਸੇ''**ਤਿ ਇਦੰ ''ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਏਤੇਨ ਨ ਸਮ੍ਬਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬੰ, ''ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ''ਤਿ ਏਤੇਨ ਪਨ ਸਮ੍ਬਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬੰ। ਵਿਸਾਖਪੁਣ੍ਣਮਾਯਮੇਵ ਹਿ ਭਗਵਾ ਪਚ੍ਚੂਸਸਮਯੇ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤੰ ਪਤ੍ਤੋ। ਲੋਕਿਯਸਮਯੇ ਪਨ ਏਵਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਬਜ੍ਝਨੰ ਭਵਤਿ, ਤਥਾਪਿ ਨੇਸ ਸਾਸਨਸਮਯੋਤਿ ਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ। ਸੋਮਨਸ੍ਸਮੇਵ **ਸੋਮਨਸ੍ਸਮਯੰ** ਯਥਾ ''ਦਾਨਮਯੰ, ਸੀਲਮਯ''ਨ੍ਤਿ, (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੦੫; ਇਤਿਵੁ॰ ੬੦; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੩੪) ਤੰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਞਾਣੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੋਮਨਸ੍ਸੇਨ ਵਾ ਸਹਜਾਤਾਦਿਸਤ੍ਤਿਯਾ ਪਕਤੰ, ਤਾਦਿਸੇਨ ਞਾਣੇਨਾਤਿਪਿ ਵਟ੍ਟਤਿ।

ਹਨ੍ਦਾਤਿ ਚੋਦਨਤ੍ਥੇ ਨਿਪਾਤੋ। ਇਙ੍ਘ ਸਮ੍ਪਾਦੇਥਾਤਿ ਹਿ ਚੋਦੇਤਿ। **ਆਮਨ੍ਤਯਾਮੀ**ਤਿ ਪਟਿਵੇਦਯਾਮਿ, ਬੋਧੇਮੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਵੋਤਿ ਪਨ ''ਆਮਨ੍ਤਯਾਮੀ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਪਦੰ। ''ਆਮਨ੍ਤਨਤ੍ਥੇ ਦੁਤਿਯਾਯੇਵ, ਨ ਚਤੁਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਹਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਮੇਵੁਦਾਹਰਨ੍ਤਿ ਅਕ੍ਖਰਚਿਨ੍ਤਕਾ। **ਵਯਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਲਕ੍ਖਣਮੁਖੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਦੁਕ੍ਖਾਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਮ੍ਪਿ ਵਿਭਾਵੇਤਿ ''ਯਦਨਿਚ੍ਚੰ, ਤੰ ਦੁਕ੍ਖੰ। ਯੰ ਦੁਕ੍ਖੰ, ਤਦਨਤ੍ਤਾ''ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੫, ੪੫, ੭੬, ੭੭; ੨.੩.੧, ੪; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੨.੧੦) ਵਚਨਤੋ। ਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਯਵਿਭਾਵਨਨਯੇਨੇਵ ਚ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਸਬ੍ਬਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨੰ ਅਵਿਸਯਭੂਤੰ ਬੁਦ੍ਧਾਵੇਣਿਕੰ ਚਤੁਸਚ੍ਚਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਾਧਿਟ੍ਠਾਨੰ ਅਵਿਪਰੀਤੰ

ਨਿਬ੍ਬਾਨਗਾਮਿਨਿਪਟਿਪਦਂ ਪਕਾਸੇਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਇਦਾਨਿ ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਂ ਨਿਯੋਜੇਤਿ ‘‘ਅਪ੍ਪਮਾਦੇਨ ਸਮ੍ਪਾਦੇਥਾ’’ਤਿ, ਤਾਯ ਚਤੁਸਚ੍ਚਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾਯ ਅਵਿਪਰੀਤਨਿਬ੍ਬਾਨਗਾਮਿਨਿਪਟਿਪਦਾਯ ਅਪ੍ਪਮਾਦੇਨ ਸਮ੍ਪਾਦੇਥਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਪਿਚ "**ਵਯਧਮ੍ਮਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ**"ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਙ੍ਖੇਪੇਨ ਸਂਵੇਜੇਤ੍ਵਾ "**ਅਪ੍ਪਮਾਦੇਨ ਸਮ੍ਪਾਦੇਥਾ**"ਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪੇਨੇਵ ਨਿਰਵਸੇਸਂ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ । ਅਪ੍ਪਮਾਦਪਦਞ੍ਹਿ ਸਿਕ੍ਖਤ੍ਤਯਸਙ੍ਗਹਿਤਂ ਕੇਵਲਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਸਾਸਨਂ ਪਰਿਯਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਸਿਕ੍ਖਤ੍ਤਯਸਙ੍ਗਹਿਤਾਯ ਕੇਵਲਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਯ ਸਾਸਨਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਪ੍ਪਮਾਦੇਨ ਸਮ੍ਪਾਦੇਥਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਉਭਿਨ੍ਨਮਨ੍ਤਰੇ**ਤਿ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਵਚਨਾਨਮਨ੍ਤਰਾਲੇ ਵੇਮਜ੍ਝੇ। ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਕਾਲਵਤਾ ਕਾਲੋਪਿ ਨਿਦਸ੍ਸਿਤੋ ਤਦਵਿਨਾਭਾਵਿਤ੍ਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਿਟਕਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸੁਤ੍ਤਮੇਵ **ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਂ** ਯਥਾ ‘‘ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਂ, ਵਨਨ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ। **ਸਙ੍ਗੀਤਞ੍ਚ ਅਸਙ੍ਗੀਤਞ੍ਚਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਸਰੂਪਮਾਹ। "**ਅਸਙ੍ਗੀਤ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਸਙ੍ਗੀਤਿਕ੍ਖਨ੍ਧਕਕਥਾਵਤ੍ਥੁਪ੍ਪਕਰਣਾਦਿ। ਕੇਚਿ ਪਨ ‘ਸੁਭਸੁਤ੍ਤਂ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੪੪) ਪਠਮਸਙ੍ਗੀਤਿਯਮਸਙ੍ਗੀਤ’ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਪਠਮਸਙ੍ਗੀਤਿਤੋ ਪੁਰੇਤਰਮੇਵ ਹਿ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਆਨਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰੇਨ ਜੇਤਵਨੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੇਨ ਸੁਭਸ੍ਸ ਮਾਣਵਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤ’’ਨ੍ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ) **ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰੇਨ** ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸੁਭਸੁਤ੍ਤਂ ਪਨ ‘‘ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ ਅਚਿਰਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਭਗਵਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੪੪) ਆਗਤਂ। ਤਤ੍ਥ ‘‘ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਵਚਨਂ ਪਠਮਸਙ੍ਗੀਤਿਯਂ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਆਨਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰੇਨੇਵ ਵਤ੍ਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤਰੂਪਂ ਨ ਹੋਤਿ। ਨ ਹਿ ਆਨਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰੋ ਸਯਮੇਵ ਸੁਭਸੁਤ੍ਤਂ ਦੇਸੇਤ੍ਵਾ ‘‘ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤ’’ਨ੍ਤਿਆਦੀਨਿ ਵਦਤਿ। ਏਵਂ ਪਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ ‘‘ਏਕਮਿਦਾਹਂ ਭਨ੍ਤੇ ਸਮਯਂ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਾਮਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ’’ਤਿਆਦਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਦੁਤਿਯਤਤਿਯਸਙ੍ਗੀਤਿਕਾਰਕੇਹਿ ‘‘ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਸੁਭਸੁਤ੍ਤਂ ਸਙ੍ਗੀਤਿਮਾਰੋਪਿਤਂ ਵਿਯ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਅਥਾ**ਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ** ਏਵਮਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਸਿਯਾ ‘‘ਆਨਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰੇਨੇਵ ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਸੁਭਸੁਤ੍ਤਂ ਪਠਮਸਙ੍ਗੀਤਿਮਾਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਤਨ੍ਤਿਂ ਠਪੇਤੁਕਾਮੇਹਿ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਤ੍ਥੇਰਾਦੀਹਿ ਅਞ੍ਞੇਸੁ ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਆਗਤਨਯੇਨੇਵ ‘ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤ’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਨ੍ਤਿ ਠਪਿਤਾ’’ਤਿ। ਏਵਂ ਸਤਿ ਯੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਅਥ ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਸੁਭਸੁਤ੍ਤਂ ਸਯਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤੋਪਿ ਸਾਮਞ੍ਞਫਲਾਦੀਸੁ ਭਗਵਤਾ ਦੇਸਿਤਨਯੇਨੇਵ ਦੇਸੇਸੀਤਿ ਭਗਵਤੋ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਲਦ੍ਧਨਯੇ ਠਤ੍ਵਾ ਦੇਸਿਤਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ ਦੇਸਿਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਅਤ੍ਤਨਿ ਅਦਹਨ੍ਤੋ ‘‘ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹਾਤਿ ਏਵਮਧਿਪ੍ਪਾਯੇਪਿ ਸਤਿ ਯੁਜ੍ਜਤੇਵ। "**ਅਨੁਸਙ੍ਗੀਤਞ੍ਚਾ**"ਤਿਪਿ ਪਾਠੋ। ਦੁਤਿਯਤਤਿਯਸਙ੍ਗੀਤੀਸੁ ਪੁਨ ਸਙ੍ਗੀਤਞ੍ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥਵਸੇਨ ਨਿਨ੍ਨਾਨਾਕਰਣਮੇਵ। ਸਮੋਧਾਨੇਤ੍ਵਾ ਵਿਨਯਪਿਟਕਂ ਨਾਮ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ, ਸੁਤ੍ਤ... ਪੇ॰... ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕਂ ਨਾਮ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਭਿਕ੍ਖੁਭਿਕ੍ਖੁਨੀਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਵਸੇਨ **ਉਭਯਾਨਿ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਾਨਿ।** ਭਿਕ੍ਖੁਭਿਕ੍ਖੁਨੀਵਿਭਙ੍ਗਵਸੇਨ **ਦ੍ਵੇ ਵਿਭਙ੍ਗਾ।** ਮਹਾਵਗ੍ਗਚੂਲ਼ਵਗ੍ਗੇਸੁ ਆਗਤਾ **ਦ੍ਵਾਵੀਸਤਿ ਖਨ੍ਧਕਾ।** ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਸੋਲ਼ਸਹਿ ਵਾਰੇਹਿ ਉਪਲਕ੍ਖਿਤਤ੍ਤਾ **ਸੋਲ਼ਸ ਪਰਿਵਾਰਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਰਿਵਾਰਪਾਲ਼ਿਯਞ੍ਹਿ ਮਹਾਵਿਭਙ੍ਗੇ ਸੋਲ਼ਸ ਵਾਰਾ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੀਵਿਭਙ੍ਗੇ ਸੋਲ਼ਸ ਵਾਰਾ ਚਾਤਿ ਬਾਤ੍ਤਿਂਸ ਵਾਰਾ ਆਗਤਾ। ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ ਪਨ ਕਤ੍ਥਚਿ ‘‘ਪਰਿਵਾਰਾ’’ਤਿ ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਬਹੂਸੁ ਪਨ ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ ਵਿਨਯਟ੍ਠਕਥਾਯਂ, ਅਭਿਧਮ੍ਮਟ੍ਠਕਥਾਯਞ੍ਚ ‘‘ਸੋਲ਼ਸ ਪਰਿਵਾਰਾ’’ਤਿ ਏਵਮੇਵ ਦਿਸ੍ਸਮਾਨਤ੍ਤਾ ਅਯਮ੍ਪਿ ਪਾਠੋ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਪਟਿਬਾਹਿਤੁਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸੇਵਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। "**ਇਤੀ**"ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨਂ ਨਿਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ "**ਇਦ**"ਨ੍ਤਿ ਤਂ ਪਰਾਮਸਤਿ। **ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਵਾ ਇਦਮਤ੍ਥੇ, **ਇਦ**ਨ੍ਤਿ ਵਚਨਸਿਲਿਟ੍ਠਤਾਮਤ੍ਤਂ, **ਇਤਿ ਇਦ**ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਪਰਿਯਾਯਦ੍ਵਯਂ ਇਦਮਤ੍ਥੇਯੇਵ ਵਤ੍ਤਤਿ ‘‘ਇਦਾਨੇਤਰਹਿ ਵਿਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ। ਏਸ ਨਯੋ ਈਦਿਸੇਸੁ। ਬ੍ਰਹ੍ਮਜਾਲਾਦੀਨਿ ਚਤੁਤ੍ਤਿਂਸ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ, ਏਤੇਨ ਵਾ, ਤੇਸਂ ਵਾ ਸਙ੍ਗਹੋ ਗਣਨਾ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਬ੍ਰਹ੍ਮਜਾਲਾਦਿਚਤੁਤ੍ਤਿਂਸਸੁਤ੍ਤਸਙ੍ਗਹੋ।** ਏਵਮਿਤਰੇਸੁਪਿ। ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਦੀਘਭਾਣਕਮਜ੍ਝਿਮਭਾਣਕਾਨਂ ਵਾਦੇਸੁ ਮਜ੍ਝਿਮਭਾਣਕਾਨਞ੍ਞੇਵ ਵਾਦਸ੍ਸ ਯੁਤ੍ਤਤਰਤ੍ਤਾ ਖੁਦ੍ਦਕਪਾਠਾਦਯੋਪਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਿਟਕੇਯੇਵ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਖੁਦ੍ਦਕ...ਪੇ॰... ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਿਟਕਂ ਨਾਮਾ**"ਤਿ ਆਹ। ਤਤ੍ਥ ‘‘ਸੁਣਾਥ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾਨਂ, ਗਾਥਾ ਅਤ੍ਥੂਪਨਾਯਿਕਾਤਿ (ਥੇਰਗਾ॰ ਨਿਦਾਨਗਾਥਾ) ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ‘‘ਥੇਰਗਾਥਾ ਥੇਰੀਗਾਥਾ’’ਤਿ ਚ ਪਾਠੋ ਯੁਤ੍ਤੋ।

ਏਵੰ ਸਰੂਪਤੋ ਪਿਟਕਤ੍ਤਯੰ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਚਨੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਤਤ੍ਥਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਤਿਬ੍ਬਿਧੇਸੁ ਪਿਟਕੇਸੁ। **ਵਿਵਿਧਵਿਸੇਸਨਯਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਵਿਵਿਧਨਯਤ੍ਤਾ, ਵਿਸੇਸਨਯਤ੍ਤਾ ਚ। **ਵਿਨਯਨਤੋ**ਤਿ ਵਿਨਯਨਭਾਵਤੋ, ਭਾਵਪ੍ਪਧਾਨਨਿਦ੍ਦੇਸੋਯੰ, ਭਾਵਲੋਪੋ ਵਾ, ਇਤਰਥਾ ਦਬ੍ਬਮੇਵ ਪਧਾਨੰ ਸਿਯਾ, ਤਥਾ ਚ ਸਤਿ ਵਿਨਯਨਤਾਗੁਣਸਮਙ੍ਗਿਨਾ ਵਿਨਯਦਬ੍ਬੇਨੇਵ ਹੇਤੁਭੂਤੇਨ ਵਿਨਯੋਤਿ ਅਕ੍ਖਾਤੋ, ਨ ਪਨ ਵਿਨਯਨਤਾਗੁਣੇਨਾਤਿ ਅਨਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਥਪ੍ਪਸਙ੍ਗੋ ਭਵੇਯ੍ਯ। ਅਯੰ ਨਯੋ ਏਦਿਸੇਸੁ। ਵਿਨੀਯਤੇ ਵਾ **ਵਿਨਯਨੰ,** ਤਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਯੰ ਵਿਨਯੋ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਭੂਤੋ ਸਵ੍ਵੀਸਙ੍ਖਾਤੋ ਅਯੰ ਤਨ੍ਤਿ ਵਿਨਯੋ। **ਵਿਨਯੋਤਿ ਅਕ੍ਖਾਤੋ**ਤਿ ਸਦ੍ਦਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਭੂਤੋ ਸਵ੍ਵਾਸਙ੍ਖਾਤੋ ਵਿਨਯੋ ਨਾਮਾਤਿ ਕਥਿਤੋ। ਅਤ੍ਥਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਯਾ ਹਿ ਨਾਮਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਵਿਭਾਵਨੰ ਨਿਬ੍ਬਚਨਨ੍ਤਿ।

ਇਦਾਨਿ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਗਾਥਾਯ ਅਤ੍ਥੰ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਵਿਵਿਧਾ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ। ''ਵਿਵਿਧਾ ਏਤ੍ਥ ਨਯਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਵਿਧਨਯਤ੍ਤਾ ਵਿਨਯੋਤਿ ਅਕ੍ਖਾਤੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ। ਵਿਵਿਧਤ੍ਤੰ ਸਰੂਪਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **"ਪਞ੍ਚਵਿਧਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ, ਤਥਾ ਵਿਸੇਸਤ੍ਤਮ੍ਪਿ **"ਦਲ੍ਹੀਕਮ੍ਮਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ। ਲੋਕਵਜ੍ਜੇਸੁ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ **ਦਲ੍ਹੀਕਮ੍ਮਪਯੋਜਨਾ,** ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਵਜ੍ਜੇਸੁ **ਸਿਥਿਲਕਰਣਪਯੋਜਨਾ।** ਸਵ੍ਵਮਵੇਲੰ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤੋ ਆਚਾਰੋ **ਅਜ੍ਝਾਚਾਰੋ,** ਵੀਤਿਕ੍ਕਮੋ, ਕਾਯੇ, ਵਾਚਾਯ ਚ ਪਵਤ੍ਤੋ ਸੋ, ਤਸ੍ਸ ਨਿਸੇਧਨੰ ਤਥਾ, ਤੇਨ ਤਥਾਨਿਸੇਧਨਮੇਵ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਕਾਯਵਾਚਾਵਿਨਯਨੰ ਨਾਮਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **"ਤਸ੍ਮਾ"**ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸਾਨੇਕਧਾ ਪਰਾਮਸਨਮਾਹ **"ਵਿਵਿਧਨਯਤ੍ਤਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾ ਚ ਗਾਥਾ ਈਦਿਸਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਚਨਸ੍ਸ ਪਕਾਸਨਤ੍ਥੰ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਤੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਵਿਵਿਧਨਯਤ੍ਤਾਦਿਹੇਤੁਨਾ ਕਰਣਭੂਤੇਨਾਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਅਪਿਚ ''ਵਿਵਿਧਾ ਹੀ''ਤਿਆਦਿਵਾਕ੍ਯਸ੍ਸ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਗੁਣੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਤੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹਾਤਿਪਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੰ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਏਵੰ ਸਤਿ **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਵਿਵਿਧਨਯਤ੍ਤਾਦਿਨਾ ਹੇਤੁਭੂਤੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਚਨਮੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਪੋਰਾਣੇਹਿ ਅਯੰ ਗਾਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਸੰਸਨ੍ਦੇਤੁੰ **"ਤੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਦੁਤਿਯਨਯੇ ਵਿਯ ''ਤੇਨਾ''ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ। **ਏਤ**ਨ੍ਤਿ ਗਾਥਾਵਚਨੰ। **ਏਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਵਿਨਯਸਦ੍ਦਸ੍ਸ, ''ਵਚਨਤ੍ਥਾ''ਤਿ ਪਦੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ''ਵਚਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ''ਤਿ ਹਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇ ਵੁਤ੍ਤੇਪਿ ਤਸ੍ਸ ਵਚਨਸਾਮਵ੍ਵਤੋ ਵਿਸੇਸੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਏਤਸ੍ਸਾ"**ਤਿ ਪੁਨ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਨੇਰੁਤ੍ਤਿਕਾ ਪਨ ਸਮਾਸਤਦ੍ਧਿਤੇਸੁ ਸਿਦ੍ਧੇਸੁ ਸਾਮਵ੍ਵਤ੍ਤਾ, ਨਾਮਸਦ੍ਦਤ੍ਤਾ ਚ ਏਦਿਸੇਸੁ ਸਦ੍ਦਨ੍ਤਰੇਨ ਵਿਸੇਸਿਤਭਾਵੰ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ।

''ਅਤ੍ਥਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਪਦੰ ''ਸੂਚਨਤੋ...ਪੇ॰... ਸੁਤ੍ਤਾਣਾ''ਤਿ ਪਦੇਹਿ ਯਥਾਰਹੰ ਕਮ੍ਮਸਮ੍ਬਨ੍ਧਵਸੇਨ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ। ਤਮਤ੍ਥੰ ਵਿਵਰਤਿ **"ਤਞ੍ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਪਰਤ੍ਥਾਦਿਭੇਦੇ ਅਤ੍ਥੇ**ਤਿ ਯੋ ਤੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਸਜ੍ਝਾਯਤਿ, ਸੁਣਾਤਿ, ਵਾਚੇਤਿ, ਚਿਨ੍ਤੇਤਿ, ਦੇਸੇਤਿ ਚ, ਸੁਤ੍ਤੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ ਸੀਲਾਦਿਅਤ੍ਥੋ ਤਸ੍ਸਪਿ ਹੋਤਿ, ਤੇਨ ਪਰਸ੍ਸ ਸਾਧੇਤਬ੍ਬਤੋ ਪਰਸ੍ਸਪੀਤਿ ਤਦੁਭਯੰ ਤੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਸੂਚੇਤਿ ਦੀਪੇਤਿ, ਤਥਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਤ੍ਥੇ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਤ੍ਥੇ ਚਾਤਿ ਏਵਮਾਦਿਭੇਦੇ ਅਤ੍ਥੇ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਅਤ੍ਥਸਦ੍ਦੋ ਚਾਯੰ ਹਿਤਪਰਿਯਾਯੋ, ਨ ਭਾਸਿਤਤ੍ਥਵਚਨੋ। ਯਦਿ ਸਿਯਾ, ਸੁਤ੍ਤੰ ਅਤ੍ਤਨੋਪਿ ਭਾਸਿਤਤ੍ਥੰ ਸੂਚੇਤਿ, ਪਰਸ੍ਸਪੀਤਿ ਅਯਮਨਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਸਿਯਾ। ਸੁਤ੍ਤੇਨ ਹਿ ਯੋ ਅਤ੍ਥੋ ਪਕਾਸਿਤੋ, ਸੋ ਤਸ੍ਸੇਵ ਪਕਾਸਕਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਤੇਨ ਪਰਤ੍ਥੋ ਸੂਚਿਤੋ, ਤੇਨ ਸੂਚੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਪਰਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਗ੍ਗਹਣਞ੍ਚ ਨ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬੰ। ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਪਰਤ੍ਥਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ ਆਦਿਗ੍ਗਹਣਞ੍ਚ ਨ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਹਿਤਪਰਿਯਾਯਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤੇ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ ਸੁਤ੍ਤਾਧਾਰਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਪਰਤ੍ਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾ।

ਅਥ ਵਾ ਸੁਤ੍ਤੰ ਅਨਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਯੇ ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਾਦਯੋ ਅਤ੍ਥਪ੍ਪਭੇਦਾ ''ਨ ਹ'ਵ੍ਵਦਤ੍ਥ'ਤ੍ਥਿ ਪਸੰਸਲਾਭਾ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਪਦਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ (ਮਹਾਨਿ॰ ੬੩) ਵੁਤ੍ਤਾ ''ਅਤ੍ਤਤ੍ਥੋ, ਪਰਤ੍ਥੋ, ਉਭਯਤ੍ਥੋ, ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕੋ ਅਤ੍ਥੋ, ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕੋ ਅਤ੍ਥੋ, ਉਤ੍ਤਾਨੋ ਅਤ੍ਥੋ, ਗਮ੍ਭੀਰੋ ਅਤ੍ਥੋ, ਗੁਲ੍ਹੋ ਅਤ੍ਥੋ, ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨੋ ਅਤ੍ਥੋ, ਨੇਯ੍ਯੋ ਅਤ੍ਥੋ, ਨੀਤੋ ਅਤ੍ਥੋ, ਅਨਵਜ੍ਜੋ ਅਤ੍ਥੋ, ਨਿਕ੍ਕਿਲੇਸੋ ਅਤ੍ਥੋ, ਵੋਦਾਨੋ ਅਤ੍ਥੋ, ਪਰਮਤ੍ਥੋ''ਤਿ, (ਮਹਾਨਿ॰ ੬੩) ਤੇ ਅਤ੍ਥਪ੍ਪਭੇਦੇ ਸੂਚੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਹਿ ਸੁਤ੍ਤਨਿਰਪੇਕ੍ਖੰ ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਾਦਯੋ ਵੁਤ੍ਤਾ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥਭਾਵੇਨ ਅਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ, ਤੇਸੁ ਪਨ ਏਕੋਪਿ ਅਤ੍ਥਪ੍ਪਭੇਦੋ ਸੁਤ੍ਤੇਨ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬਤੰ ਨਾਤਿਵਤ੍ਤਤੀਤਿ। ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਵਿਕਪ੍ਪੇ ਅਤ੍ਥਸਦ੍ਦੋ ਭਾਸਿਤਤ੍ਥਪਰਿਯਾਯੋਪਿ ਹੋਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਪੁਰਿਮਕਾ ਪਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਪ੍ਪਭੇਦਾ ਹਿਤਪਰਿਯਾਯਾ, ਤਤੋ ਪਰੇ ਛ ਭਾਸਿਤਤ੍ਥਪ੍ਪਭੇਦਾ, ਪਚ੍ਛਿਮਕਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਉਭਯਸਭਾਵਾ। ਤਤ੍ਥ

ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤਾਯ ਵਿਭਾਵੇਨ ਅਨਗਾਧਭਾਵੋ **ਉਤ੍ਤਾਨੋ।** ਦੁਰਧਿਗਮਤਾਯ ਵਿਭਾਵੇਨ ਅਗਾਧਭਾਵੋ **ਗਮ੍ਭੀਰੋ।** ਅਵਿਵਟੋ **ਗੂਲ੍ਹੋ।** ਮੂਲੁਦਕਾਦਯੋ ਵਿਯ ਪੰਸੁਨਾ ਅਕ੍ਖਰਸਨ੍ਨਿਵੇਸਾਦਿਨਾ ਤਿਰੋਹਿਤੋ **ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨੋ।** ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਞਾਪੇਤਬ੍ਬੋ **ਨੇਯ੍ਯੋ।** ਯਥਾਰੁਤਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ **ਨੀਤੋ। ਅਨਵਜ੍ਜਨਿਕ੍ਕਿਲੇਸਵੋਦਾਨਾ** ਪਰਿਯਾਯਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਾਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਵਾ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ। **ਪਰਮਤ੍ਥੋ** ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ, ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਵਿਪਰੀਤਸਭਾਵੋ ਏਵ ਵਾ।

ਅਥ ਵਾ ''ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਂ, ''ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਕਥਞ੍ਚ ਪਰੇਸਂ ਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਪਰਤ੍ਥਂ ਸੂਚੇਤਿ। ਏਵਂ ''ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਸਮਾਦਪੇਤੀ''ਤਿਆਦਿਸੁਤ੍ਤਾਨਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੯੯, ੨੬੫) ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਅਪਰੇ ਪਨ ''ਯਥਾਸਭਾਵਂ ਭਾਸਿਤਂ ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਂ, ਪੂਰਣਕਸ੍ਸਪਾਦੀਨਮਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਸਮਯਭੂਤਂ ਪਰਤ੍ਥਂ ਸੂਚੇਤਿ, ਸੁਤ੍ਤੇਨ ਵਾ ਸਙ੍ਗਹਿਤਂ ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਂ, ਸੁਤ੍ਤਾਨੁਲੋਮਭੂਤਂ ਪਰਤ੍ਥਂ, ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਨਯਭੂਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਂ, ਵਿਨਯਾਭਿਧਮ੍ਮਨਯਭੂਤਂ ਪਰਤ੍ਥਂ ਸੂਚੇਤੀ''ਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਵਿਨਯਾਭਿਧਮ੍ਮੇਹਿ ਚ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਸੁਤ੍ਤਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੇਨੇਯ੍ਯਜ੍ਝਾਸਯਵਸਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਦੇਸਨਾਯ ਸਾਤਿਸਯਂ ਅਤ੍ਤਹਿਤਪਰਹਿਤਾਦੀਨਿ ਪਕਾਸਿਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਤਪ੍ਪਧਾਨਭਾਵਤੋ, ਨ ਪਨ ਆਣਾਧਮ੍ਮਸਭਾਵ-ਵਸਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਇਦਮੇਵ ''ਅਤ੍ਥਾਨਂ ਸੂਚਨਤੋ ਸੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸੂਚ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਚੇਤ੍ਥ ਰਸ੍ਸੋ। ''ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ 'ਏਤ੍ਤਕਂ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਸੁਤ੍ਤਾਗਤਂ ਸੁਤ੍ਤਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨ'ਨ੍ਤਿ (ਪਾਚਿ॰ ੬੫੫, ੧੨੪੨) ਚ ਸਕਵਾਦੇ ਪਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਤਸਤਾਨੀ'ਤਿ (ਅਟ੍ਠਸਾ॰ ਨਿਦਾਨਕਥਾ, ਕਥਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਨਿਦਾਨਕਥਾ) ਚ ਏਵਮਾਦੀਸੁ ਸੁਤ੍ਤਸਦ੍ਦੋ ਉਪਚਰਿਤੋਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ (ਸਾਰਤ੍ਥ॰ ਟੀ॰ ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ) **ਆਚਰਿਯਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੇਨ** ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਞ੍ਞੇ ਪਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸਦਿਸੇਨੇਵ ਨਿਬ੍ਬਚਨੇਨ ਸੁਤ੍ਤਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਵਿਨਯਾਭਿਧਮ੍ਮਾਨਮ੍ਪਿ ਵਾਚਕਤ੍ਤਂ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਸੁਤ੍ਤੇ ਚ ਆਣਾਧਮ੍ਮਸਭਾਵੋ ਵੇਨੇਯ੍ਯਜ੍ਝਾਸਯਮਨੁਵਤ੍ਤਤਿ, ਨ ਵਿਨਯਾਭਿਧਮ੍ਮੇਸੁ ਵਿਯ ਵੇਨੇਯ੍ਯਜ੍ਝਾਸਯੋ ਆਣਾਧਮ੍ਮਸਭਾਵੇ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੇਨੇਯ੍ਯਾਨਂ ਏਕਨ੍ਤਹਿਤਪਟਿਲਾਭਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਦੇਸਨਾਤਿ ਆਹ **"ਸੁਵੁਤ੍ਤਾ ਚੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਾ"**ਤਿਆਦਿ। ''ਏਕਨ੍ਤਹਿਤਪਟਿਲਾਭਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਦੇਸਨਾ''ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਵੇਨੇਯ੍ਯਾਨਂ ਹਿਤਸਮ੍ਪਾਦਨੇ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਦੇਸਨਾਯ ਤਪ੍ਪਰਭਾਵਮੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਪ੍ਪਰਭਾਵੋ** ਚ ਵੇਨੇਯ੍ਯਜ੍ਝਾਸਯਾਨੁਲੋਮਤੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਵੇਨੇਯ੍ਯਜ੍ਝਾਸਯਾਨੁਲੋਮੇਨ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ"**ਤਿ। ਏਤੇਨ ਚ ਹੇਤੁਨਾ ਨਨੁ ਵਿਨਯਾਭਿਧਮ੍ਮਾਪਿ ਸੁਵੁਤ੍ਤਾ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਇਦਮੇਵ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਨੁਯੋਗਂ ਪਰਿਹਰਤਿ।

ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਸਿਕ੍ਖਾਦਿਵਸੇਨ ਕਾਲਨ੍ਤਰੇਨ ਅਤ੍ਥਾਭਿਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਸਸ੍ਸਮਿਵ ਫਲ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਯਥਾ ਸਸ੍ਸਂ ਨਾਮ ਵਪਨਰੋਪਨਾਦਿਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਫਲਂ ਨ ਪਸਵਤਿ, ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਜਗ੍ਗਨਾਦਿਵਸੇਨ ਕਾਲਨ੍ਤਰੇਨੇਵ ਪਸਵਤਿ, ਤਥਾ ਇਦਮ੍ਪਿ ਸਵਨਧਾਰਣਾਦਿਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਅਤ੍ਥੇ ਨ ਪਸਵਤਿ, ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਸਿਕ੍ਖਾਦਿਵਸੇਨ ਕਾਲਨ੍ਤਰੇਨੇਵ ਪਸਵਤੀਤਿ। **ਪਸਵਤੀ**ਤਿ ਚ ਫਲਤਿ, ਅਭਿਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਭਿਨਿਪ੍ਫਾਦਨਮੇਵ ਹਿ ਫਲਨਂ। ਉਪਾਯਸਮਙ੍ਗੀਨਞ੍ਞੇਵ ਅਤ੍ਥਾਭਿਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਧੇਨੁ ਵਿਯ ਖੀਰ"**ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਯਥਾ ਧੇਨੁ ਨਾਮ ਕਾਲੇ ਜਾਤਵਚ੍ਛਾ ਥਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦੁਹਤਂ ਉਪਾਯਞ੍ਞੂਨਮੇਵ ਖੀਰਂ ਪਗ੍ਘਰਾਪੇਤਿ, ਨ ਅਕਾਲੇ ਅਜਾਤਵਚ੍ਛਾ। ਕਾਲੇਪਿ ਵਾ ਵਿਸਾਣਾਦਿਕਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦੁਹਤਂ ਅਨੁਪਾਯਞ੍ਞੂਨਂ, ਤਥਾ ਇਦਮ੍ਪਿ ਨਿਸ੍ਸਰਣਾਦਿਨਾ ਸਵਨਧਾਰਣਾਦੀਨਿ ਕੁਰੁਤਂ ਉਪਾਯਞ੍ਞੂਨਮੇਵ ਸੀਲਾਦਿਅਤ੍ਥੇ ਪਗ੍ਘਰਾਪੇਤਿ, ਨ ਅਲਗਦ੍ਦੂਪਮਾਯ ਸਵਨਧਾਰਣਾਦੀਨਿ ਕੁਰੁਤਂ ਅਨੁਪਾਯਞ੍ਞੂਨਨ੍ਤਿ। ਯਦਿਪਿ **"ਸੂਦਤੀ"**ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਘਰਤਿ ਸਿਞ੍ਚਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਤਥਾਪਿ ਸਕਮ੍ਮਿਕਧਾਤੁਤ੍ਤਾ **ਪਗ੍ਘਰਾਪੇਤੀ**ਤਿ ਕਾਰਿਤਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਯਥਾ ''ਤਰਤੀ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਨਿਪਾਤੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ''ਤਿ। **"ਸੁਤ੍ਤਾਣਾ"**ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਮਾਹ **"ਸੁਟ੍ਠੁ ਚ ਨੇ ਤਾਯਤੀ"**ਤਿ। **ਨੇ**ਤਿ ਅਤ੍ਥੇ।

ਸੁਤ੍ਤਸਭਾਗਨ੍ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਸਦਿਸਂ। ਤਬ੍ਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **"ਯਥਾ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਤਚ੍ਛਕਾਨਂ ਸੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਵਡ੍ਢਕੀਨਂ ਕਾਲ਼ਸੁਤ੍ਤਂ। **ਪਮਾਣਂ ਹੋਤਿ** ਤਦਨੁਸਾਰੇਨ ਤਚ੍ਛਨਤੋ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਯਥਾ ਕਾਲ਼ਸੁਤ੍ਤਂ ਪਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਸਞ੍ਞਾਣੇ ਕਤੇ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ, ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਬ੍ਬਞ੍ਚ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਤਚ੍ਛਕਾਨਂ ਪਮਾਣਂ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਵਿਵਾਦੇਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਸੁਤ੍ਤੇ ਆਨੀਤਮਤ੍ਤੇ ''ਇਦਂ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ, ਇਦਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਪਾਕਟਤ੍ਤਾ ਵਿਵਾਦੋ ਵੂਪਸਮ੍ਮਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਤਂ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ ਪਮਾਣਨ੍ਤਿ। ਇਦਾਨਿ ਅਞ੍ਞਥਾਪਿ ਸੁਤ੍ਤਸਭਾਗਤਂ

ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤੋ "**ਯਥਾ ਚਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਸੁਤ੍ਤੇਨਾ**ਤਿ ਪੁਪ੍ਫਾਵੁਤੇਨ ਯੇਨ ਕੇਨਚਿ ਥਿਰਸੁਤ੍ਤੇਨ। **ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਨੀ**ਤਿ ਸੁਟ੍ਠੁ, ਸਮੰ ਵਾ ਗਹਿਤਾਨਿ, ਆਵੁਤਾਨੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਨ ਵਿਕਿਰਿਯਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਇਤੋ ਚਿਤੋ ਚ ਵਿਪ੍ਪਕਿਣ੍ਣਾਭਾਵਮਾਹ, **ਨ ਵਿਦ੍ਧੰਸੀਯਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਛੇਜ੍ਜਭੇਜ੍ਜਾਭਾਵੰ। ਅਯਮੇਤ੍ਥਾਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਯਥਾ ਥਿਰਸੁਤ੍ਤੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਨਿ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਵਾਤੇਨ ਨ ਵਿਕਿਰਿਯਨ੍ਤਿ ਨ ਵਿਦ੍ਧੰਸੀਯਨ੍ਤਿ, ਏਵੰ ਸੁਤ੍ਤੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ ਅਤ੍ਥਾ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਦੇਨ ਨ ਵਿਕਿਰਿਯਨ੍ਤਿ ਨ ਵਿਦ੍ਧੰਸੀਯਨ੍ਤੀਤਿ। ਵੇਨੇਯਜਜ੍ਝਾਸਯਵਸਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਚ ਦੇਸਨਾਯ ਅਤ੍ਤੁਤ੍ਥਪਰਤ੍ਥਾਦੀਨੰ ਸਾਤਿਸਯਪ੍ਪਕਾਸਨਤੋ ਆਣਾਧਮ੍ਮਸਭਾਵੇਹਿ ਵਿਨਯਾਭਿਧਮ੍ਮੇਹਿ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਇਮਸ੍ਸੇਵ ਸੁਤ੍ਤਸਭਾਗਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। "**ਤੇਨਾ**"ਤਿਆਦੀਸੁ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਚੇਵ ਅਤ੍ਥੋ ਚ ਯਥਾਰਹੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ''ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਿਟਕ''ਨ੍ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤੇਪਿ ਅਨ੍ਤਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਵਚਨੰ ਤਸ੍ਸ ਵਿਸੁਂ ਅਤ੍ਥਾਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਤਬ੍ਭਾਵਵੁਤ੍ਤਿਤੋ। ਸਹਯੋਗਸ੍ਸ ਹਿ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਵਚਨੇਨ ਸੇਸਤਾ ਤਸ੍ਸ ਤੁਲਜਾਧਿਕਰਣਤੰ, ਅਨਤ੍ਥਕਤੰ ਵਾ ਞਾਪੇਤਿ।

ਯਨ੍ਤਿ ਏਸ ਨਿਪਾਤੋ ਕਾਰਣੇ, ਯੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਤ੍ਥ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਵੁਡ੍ਢਿਮਨ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮਾ ਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤੇਨ ਅਭਿਧਮ੍ਮੋ ਨਾਮ ਅਕ੍ਖਾਤੋਤਿ ਪਚ੍ਚੇਕੰ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ। ਅਭਿ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਵਸੇਨਾਯੰ ਪਭੇਦੋਤਿ ਤਸ੍ਸ ਤਦਤ੍ਥਪ੍ਪਵਤ੍ਤਤਾਦਸ੍ਸਨੇਨ ਤਮਤ੍ਥੰ ਸਾਧੇਨ੍ਤੋ "**ਅਯਞ੍ਹੀ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਅਭਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਕਮਨਕਿਰਿਯਾਯ ਵੁਡ੍ਢਿਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤਮਤਿਰੇਕਤ੍ਥੰ ਦੀਪੇਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤੀਤਿਆਦੀਸੁ ਵੁਡ੍ਢਿਯੰ ਆਗਤੋ**"ਤਿ। **ਅਭਿਞ੍ਞਾਤਾ**ਤਿ ਅਡ੍ਢਚਨ੍ਦਾਦਿਨਾ ਕੇਨਚਿ ਸਞ੍ਞਾਣੇਨ ਞਾਤਾ, ਪਞ੍ਞਾਤਾ ਪਾਕਟਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। ਅਡ੍ਢਚਨ੍ਦਾਦਿਭਾਵੋ ਹਿ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਉਪਲਕ੍ਖਣਵਸੇਨ ਪਞ੍ਞਾਣੰ ਹੋਤਿ ''ਯਸ੍ਮਾ ਅਡ੍ਢੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਟ੍ਠਮੀ। ਯਸ੍ਮਾ ਊਨੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਚਾਤੁਦ੍ਦਸੀ। ਯਸ੍ਮਾ ਪੁਣ੍ਣੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਨ੍ਨਰਸੀ''ਤਿ। **ਅਭਿਲਕ੍ਖਿਤਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਅਯਮੇਵਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ, ਇਦੰ ਪਨ ਮੂਲਪਣ੍ਣਾਸਕੇ **ਭਯਭੇਰਵਸੁਤ੍ਤੇ** (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੪) ਅਭਿਲਕ੍ਖਿਤਸਦ੍ਦਪਰਿਯਾਯੋ ਅਭਿਞ੍ਞਾਤਸਦ੍ਦੋਤਿ ਆਹ "**ਅਭਿਞ੍ਞਾਤਾ ਅਭਿਲਕ੍ਖਿਤਾਤਿਆਦੀਸੁ ਲਕ੍ਖਣੇ**"ਤਿ। ਯਜ੍ਜੇਵੰ ਲਕ੍ਖਿਤਸਦ੍ਦਸ੍ਸੇਵ ਲਕ੍ਖਣਤ੍ਥਦੀਪਨਤੋ ਅਭਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਅਨਤ੍ਥਕੋਵ ਸਿਯਾਤਿ? ਨੇਵੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਤਦਤ੍ਥਜੋਤਨਤੋ। ਵਾਚਕਸਦ੍ਦਸਨ੍ਨਿਧਾਨੇ ਹਿ ਉਪਸਗ੍ਗਨਿਪਾਤਾ ਤਦਤ੍ਥਜੋਤਕਮਤ੍ਤਾਤਿ ਲਕ੍ਖਿਤਸਦ੍ਦੇਨ ਵਾਚਕਭਾਵੇਨ ਪਕਾਸਿਤਸ੍ਸ ਲਕ੍ਖਣਤ੍ਥਸ੍ਸੇਵ ਜੋਤਕਭਾਵੇਨ ਪਕਾਸਨਤੋ ਅਭਿ-ਸਦ੍ਦੋਪਿ ਲਕ੍ਖਣੇ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। **ਰਾਜਾਭਿਰਾਜਾ**ਤਿ ਪਰੇਹਿ ਰਾਜੂਹਿ ਪੂਜਿਤੁਮਰਹੋ ਰਾਜਾ। **ਪੂਜਿਤੇ**ਤਿ ਪੂਜਾਰਹੇ। ਇਦੰ ਪਨ ਸੁਤ੍ਤਨਿਪਾਤੇ ਸੇਲਸੁਤ੍ਤੇ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੫੫੩ ਆਦਯੋ)।

ਅਭਿਧਮ੍ਮੇਤਿ ''ਸੁਪਿਨਨ੍ਤੇਨ ਸੁਕ੍ਕਵਿਸਟ੍ਠਿਯਾ ਅਨਾਪਤ੍ਤਿਭਾਵੇਪਿ ਅਕੁਸਲਚੇਤਨਾ ਉਪਲਬ੍ਭਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਸਾਰਤ੍ਥ॰ ਟੀ॰ ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ) ਵਿਨਯਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਸਙ੍ਕਰਵਿਰਹਿਤੇ ਧਮ੍ਮੇ। ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਵਿਰੋਧਾਭਾਵੇਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਮੇਵ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸਙ੍ਕਰਵਿਰਹਤੋ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸਙ੍ਕਰਵਿਰਹਿਤੇ ਧਮ੍ਮੇਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ''ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ ਅਕੁਸਲ''ਨ੍ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੯੨) ਏਵਮਾਦੀਸੁ ਵਾ ਮਰਣਾਧਿਪ੍ਪਾਯਸ੍ਸ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੁਪਚ੍ਛੇਦਕਪਯੋਗਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਕਾ ਚੇਤਨਾ ਅਕੁਸਲੋ, ਨ ਪਾਣਸਙ੍ਖਾਤਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਉਪਚ੍ਛੇਦਸਙ੍ਖਾਤੋ ਅਤਿਪਾਤੋ। ਤਥਾ ''ਅਦਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪਰਸਨ੍ਤਕਸ੍ਸ ਆਦਾਨਸਙ੍ਖਾਤਾ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਅਬਜਾਕਤੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਤੰਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਕਾ ਥੇਯਜਚੇਤਨਾ ਅਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ''ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਨਾਪਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸਙ੍ਕਰਵਿਰਹਿਤੇ ਧਮ੍ਮੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਅਭਿਵਿਨਯੇ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ ''ਜਾਤਰੂਪਰਜਤੰ ਨ ਪਟਿਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤੋ ਵਿਨਯੇ ਵਿਨੇਤਿ ਨਾਮ। ਏਤ੍ਥ ਚ ''ਏਵੰ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਤੋ ਪਾਚਿਤ੍ਤਿਯੰ, ਏਵੰ ਪਨ ਦੁਕ੍ਕਟ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤੋ ਅਭਿਵਿਨਯੇ ਵਿਨੇਤਿ ਨਾਮਾਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਜਾਤਰੂਪਰਜਤੰ ਪਰਸਨ੍ਤਕੰ ਥੇਯਜਚਿਤ੍ਤੇਨ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਯਥਾਵਤ੍ਥੁੰ ਪਾਰਾਜਿਕਥੁਲ੍ਲਚ੍ਚਯਦੁਕ੍ਕਟੇਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰੰ, ਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕਸੀਸੇਨ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਾਚਿਤ੍ਤਿਯੰ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਥਾਯ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਿਯੰ ਪਾਚਿਤ੍ਤਿਯੰ, ਕੇਵਲੰ ਲੋਲਤਾਯ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨਾਮਾਸਦੁਕ੍ਕਟੰ, ਰੂਪਿਯਛਡ੍ਡਕਸਮ੍ਮਤਸ੍ਸ ਅਨਾਪਤ੍ਤੀਤਿ ਏਵੰ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸਙ੍ਕਰਵਿਰਹਿਤੇ ਵਿਨਯੇਪਿ ਪਟਿਬਲੋ ਵਿਨੇਤੁਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਏਵੰ ਪਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤੰ ਸਰੂਪਤੋ ਸਙ੍ਖੇਪੇਨੇਵ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞ…ਪੇ॰… ਹੋਤੀ**"ਤਿ ਆਹ।

ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇਨਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਨ੍ਤਿਯਾ ਅਧਿਕਤ੍ਤੰ ਅਭਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਦੀਪੇਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਅਧਿਕੇ**"ਤਿ। ਨਨੁ ਚ ''ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਭਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਕਮਨਕਿਰਿਯਾਯ ਵੁਡ੍ਢਿਭਾਵੰ ਅਤਿਰੇਕਤ੍ਤੰ ਦੀਪੇਤਿ, ''ਅਭਿਞ੍ਞਾਤਾ ਅਭਿਲਕ੍ਖਿਤਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਞਾਣਲਕ੍ਖਣਕਿਰਿਯਾਨੰ ਸੁਪਾਕਟਤੰ ਵਿਸੇਸੰ, ''ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇਨਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਨ੍ਤਿਯਾ ਅਧਿਕਤ੍ਤੰ ਵਿਸਿਟ੍ਠਭਾਵੰ ਦੀਪੇਤੀਤਿ ਇਦੰ ਤਾਵ ਯੁਤ੍ਤੰ ਕਿਰਿਯਾਵਿਸੇਸਕਤ੍ਤਾ

ਉਪਸਗ੍ਗਸ੍ਸ। ''ਪਾਦਯੋ ਕਿਰਿਯਾਯੋਗੇ ਉਪਸਗ੍ਗਾ''ਤਿ ਹਿ **ਸਦ੍ਦਸਤ੍ਥੇ** ਵੁਤ੍ਤੰ। ''ਅਭਿਰਾਜਾ, ਅਭਿਵਿਨਯੋ''ਤਿ ਪਨ ਪੂਜਿਤਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੇਸੁ ਰਾਜਵਿਨਯੇਸੁ ਅਭਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਕਥਮੇਤੰ ਯੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਨ ਹਿ ਅਸਤ੍ਤਵਾਚੀ ਸਦ੍ਦੋ ਸਤ੍ਤਵਾਚਕੋ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ? ਨਤ੍ਥਿ ਅਤ੍ਰ ਦੋਸੋ ਪੂਜਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦਨਕਿਰਿਯਾਨਮ੍ਪਿ ਦੀਪਨਤੋ, ਤਾਹਿ ਚ ਕਿਰਿਯਾਹਿ ਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਰਾਜਵਿਨਯੇਸੁਪਿ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਅਭਿਪੂਜਿਤੋ ਰਾਜਾਤਿ ਹਿ ਅਤ੍ਥੇਨ ਕਿਰਿਯਾਕਾਰਕਸਮ੍ਬਨ੍ਧੰ ਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਕਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਸਾਧਨਭੂਤੰ ਰਾਜਦਬ੍ਬੰ ਅਭਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਪਧਾਨਤੋ ਵਦਤਿ, ਪੂਜਨਕਿਰਿਯੰ ਪਨ ਅਪ੍ਪਧਾਨਤੋ। ਤਥਾ ਅਭਿਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ ਵਿਨਯੋਤਿ ਅਤ੍ਥੇਨ ਕਿਰਿਯਾਕਾਰਕਸਮ੍ਬਨ੍ਧੰ ਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਕਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਸਾਧਨਭੂਤੰ ਵਿਨਯਦਬ੍ਬੰ ਅਭਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਪਧਾਨਤੋ ਵਦਤਿ, ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨਕਿਰਿਯੰ ਪਨ ਅਪ੍ਪਧਾਨਤੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਤਿਮਾਲਾਦੀਸੁ ਅਤਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਵਿਯ ਅਭਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਏਤ੍ਥ ਸਹ ਸਾਧਨੇਨ ਕਿਰਿਯੰ ਵਦਤੀਤਿ ਅਭਿਰਾਜਅਭਿਵਿਨਯਸਦ੍ਦਾ ਸੋਪਸਗ੍ਗਾਵ ਸਿਦ੍ਧਾ। ਏਵੰ ਅਭਿਧਮ੍ਮਸਦ੍ਦੇਪਿ ਅਭਿਸਦ੍ਦੋ ਸਹ ਸਾਧਨੇਨ ਵੁਡ੍ਢਿਯਾਦਿਕਿਰਿਯੰ ਵਦਤੀਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਹੋਤੁ ਅਭਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਅਤ੍ਥੇਸੁ, ਤਪ੍ਪਯੋਗੇਨ ਪਨ ਧਮ੍ਮਸਦ੍ਦੇਨ ਦੀਪਿਤਾ ਵੁਡ੍ਢਿਮਨ੍ਤਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਏਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਾ ਨ ਭਵੇਯ੍ਯੁੰ, ਕਥੰ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਯੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਨੁਯੋਗੇ ਸਤਿ ਤੰ ਪਰਿਹਰਨ੍ਤੋ **"ਏਤ੍ਥ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿੰ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ। ਉਪਨ੍ਯਾਸੇ **ਚ**-ਸਦ੍ਦੋ। **ਭਾਵੇਤੀ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਡ੍ਢਨੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, **ਫਰਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਡ੍ਢਨੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਾਹਿ ਭਾਵਨਾਫਰਣਵੁਡ੍ਢੀਹਿ ਵੁਡ੍ਢਿਮਨ੍ਤੋਪਿ ਧਮ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ । **ਆਰਮ੍ਮਣਾਦੀਹੀ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਪਟਿਪਦਾਦੀਹਿ। ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਾਨਞ੍ਞੇਵ ਪੂਜਾਰਹਤ੍ਤਾ **"ਸੇਕ੍ਖਾ ਧਮ੍ਮਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਤੇਯੇਵ ਪੂਜਿਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। **"ਪੂਜਾਰਹਾ"**ਤਿ ਏਤੇਨ ਕਤ੍ਤਾਦਿਸਾਧਨੰ, ਅਤੀਤਾਦਿਕਾਲੰ, ਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤ੍ਥੰ ਵਾ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਪੂਜਿਤਬ੍ਬਾਯੇਵ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾ ਕਾਲਵਿਸੇਸਨਿਯਮਰਹਿਤਾ ਪੂਜਾਰਹਾ ਏਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। **ਸਭਾਵਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਫੁਸਨਾਦਿਸਭਾਵੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ। ਕਾਮਾਵਚਰੇਹਿ ਮਹਨ੍ਤਭਾਵਤੋ ਮਹਗ੍ਗਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਧਿਕਾ, ਤਤੋਪਿ ਉਤ੍ਤਰਵਿਰਹਤੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰਾ ਧਮ੍ਮਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **"ਮਹਗ੍ਗਤਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ''ਵੁਡ੍ਢਿਮਨ੍ਤੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਚਨੇਨ ਕਰਣਭੂਤੇਨ, ਹੇਤੁਭੂਤੇਨ ਵਾ।

ਯੰ ਪਨੇਤ੍ਥਾਤਿ ਏਤੇਸੁ ਵਿਨਯਾਦੀਸੁ ਤੀਸੁ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵਿਸਿਟ੍ਠੇਸੁ ਯੰ **ਅਵਿਸਿਟ੍ਠੰ** ਸਮਾਨੰ, **ਤੰ** ਪਿਟਕਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਵਿਨਯਾਦਯੋ ਹਿ ਤਯੋ ਸਦ੍ਦਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਾਸਾਧਾਰਣਤ੍ਤਾ ਵਿਸਿਟ੍ਠਾ ਨਾਮ, ਪਿਟਕਸਦ੍ਦੋ ਪਨ ਤੇਹਿ ਤੀਹਿਪਿ ਸਾਧਾਰਣਤ੍ਤਾ ''ਅਵਿਸਿਟ੍ਠੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਬ੍ਭਾਜਨਤ੍ਥਤੋ**ਤਿ ਪਰਿਯਾਪੁਣਿਤਬ੍ਬਤ੍ਥਪਤਿਟ੍ਠਾਨਤ੍ਥੇਹਿ ਕਰਣਭੂਤੇਹਿ, ਵਿਸੇਸਨਭੂਤੇਹਿ ਵਾ। ਅਪਿਚ **ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਬ੍ਭਾਜਨਤ੍ਥਤੋ** ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਭਾਜਨਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਆਹੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਪਚ੍ਚਤ੍ਤੇ ਹਿ ਤੋ-ਸਦ੍ਦੋ ਇਤਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ। ਇਤਿਨਾ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬੇਹਿਤੋ – ਸਦ੍ਦਮਿਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਨੇਰੁਤ੍ਤਿਕਾ ਯਥਾ ''ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੦੬, ੪੦੮, ੪੧੧) ਏਤੇਨ ਪਰਿਯਾਪੁਣਿਤਬ੍ਬਤੋ, ਤੰਤਦਤ੍ਥਾਨੰ ਭਾਜਨਤੋ ਚ **ਪਿਟਕੰ** ਨਾਮਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਅਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਪਾਟਿਪਦਿਕਪਦਞ੍ਹੇਤੰ। ਸਦ੍ਦਵਿਦੂ ਪਨ ''ਪਿਟ ਸਦ੍ਦਸਙ੍ਘਾਟੇਸੂ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਇਧ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ ਪਯੋਗਮੁਦਾਹਰਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਸੰ ਮਤੇਨ ਪਿਟੀਯਤਿ ਸਦ੍ਦੀਯਤਿ ਪਰਿਯਾਪੁਣੀਯਤੀਤਿ **ਪਿਟਕੰ,** ਪਿਟੀਯਤਿ ਵਾ ਸਙ੍ਘਾਟੀਯਤਿ ਤੰਤਦਤ੍ਥੋ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਪਿਟਕ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਚਨੰ ਕਾਤਬ੍ਬੰ। **"ਤੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਮਾਸੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਮਾ ਪਿਟਕਸਮ੍ਪਦਾਨੇਨਾਤਿ ਕਾਲਾਮਸੁਤ੍ਤੇ, (ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੬੬) ਸਾਲ੍ਹਸੁਤ੍ਤੇ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੬੭) ਚ ਆਗਤੰ ਪਾਲ਼ਿਮਾਹ। ਤਦਟ੍ਠਕਥਾਯਞ੍ਚ ''ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਪਿਟਕਤਨ੍ਤਿਯਾ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਮੇਤੀਤਿ ਮਾ ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਥਾ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੩.੬੬) ਅਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਆਚਰਿਯਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੇਨ** ਪਨ ''ਪਾਲ਼ਿਸਮ੍ਪਦਾਨਵਸੇਨ ਮਾ ਗਣ੍ਹਥਾ''ਤਿ (ਸਾਰਤ੍ਥ॰ ਟੀ॰ ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ) ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਕੁਦਾਲਪਿਟਕਮਾਦਾਯਾ**ਤਿ ਕੁਦਾਲਞ੍ਚ ਪਿਟਕਞ੍ਚ ਆਦਾਯ। **ਕੁ** ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਪਥਵੀ, ਤਸ੍ਸਾ ਦਾਲਨਤੋ ਵਿਦਾਲਨਤੋ ਅਯੋਮਯਉਪਕਰਣਵਿਸੇਸੋ **ਕੁਦਾਲੰ** ਨਾਮ। ਤੇਸੰ ਤੇਸੰ ਵਤ੍ਥੂਨੰ ਭਾਜਨਭਾਵਤੋ ਤਾਲਪਣ੍ਣਵੇਤ੍ਤਲਤਾਦੀਹਿ ਕਤੋ ਭਾਜਨਵਿਸੇਸੋ **ਪਿਟਕੰ** ਨਾਮ। ਇਦੰ ਪਨ ਮੂਲਪਣ੍ਣਾਸਕੇ **ਕਕਚੂਪਮਸੁਤ੍ਤੇ** (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੨੭)।

‘‘ਤੇਨ...ਪੇ॰... ਵੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ ਗਾਥਾਪਦਂ ਉਲ੍ਲਿਙ੍ਗੇਤ੍ਵਾ **‘‘ਤੇਨਾ’’**ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਿਵਰਤਿ। ਸਬ੍ਬਾਦੀਹਿ ਸਬ੍ਬਨਾਮੇਹਿ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਲਿਙ੍ਗਮਾਦਿਯਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਸ੍ਸ ਵਾ, ਇਧ ਪਨ ਵਤ੍ਤਿਚ੍ਛਾਯ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ **‘‘ਵਿਨਯੋ ਚ ਸੋ ਪਿਟਕਞ੍ਚਾ’’**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **‘‘ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨੇਵ ਨਯੇਨਾ’’**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ‘‘ਏਵਂ ਦੁਵਿਧਤ੍ਥੇਨ...ਪੇ॰... ਕਤ੍ਵਾ’’ਤਿ ਚ ‘‘ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਭਾਵਤੋ, ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਭਾਜਨਤੋ ਚਾ’’ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ ਸਬ੍ਬਮਤਿਦਿਸਤਿ। **ਤਯੋਪੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਅਪਿ**ਸਦ੍ਦੋ, **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਵਾ ਅਵਯਵਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨਤ੍ਥੋ। ‘‘ਅਪੀ’’ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ‘‘ਪੀ’’ਤਿ ਵਦਨ੍ਤੋ ਹਿ ਅਪਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਵਿਯ ਪਿ-ਸਦ੍ਦੋਪਿ ਵਿਸੁਂ ਨਿਪਾਤੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਕਥੇਤਬ੍ਬਾਨਂ ਅਤ੍ਥਾਨਂ ਦੇਸਕਾਯਤ੍ਤੇਨ ਆਣਾਦਿਵਿਧਿਨਾ ਅਤਿਸਜ੍ਜਨਂ ਪਬੋਧਨਂ **ਦੇਸਨਾ।** ਸਾਸਿਤਬ੍ਬਪੁਗ੍ਗਲਗਤੇਨ ਯਥਾਪਰਾਧਾਦਿਸਾਸਿਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਅਨੁਸਾਸਨਂ ਵਿਨਯਨਂ **ਸਾਸਨਂ।** ਕਥੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਸਂਵਰਾਸਂਵਰਾਦਿਨੋ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਕਥਨਂ ਵਚਨਪਟਿਬਦ੍ਧਤਾਕਰਣਂ **ਕਥਾ,** ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਦੇਸਿਤਾਰਂ ਭਗਵਨ੍ਤਮਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ **ਦੇਸਨਾ,** ਸਾਸਿਤਬ੍ਬਪੁਗ੍ਗਲਵਸੇਨ **ਸਾਸਨਂ,** ਕਥੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਸੇਨ **ਕਥਾ**ਤਿ ਏਵਮਿਮੇਸਂ ਨਾਨਾਕਰਣਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਦੇਸਨਾਦਯੋ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬਾਦਿਨਿਰਪੇਕ੍ਖਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਆਣਾਦਯੋ ਪਨ ਵਿਸੇਸਤੋ ਦੇਸਕਾਦਿਅਧੀਨਾਤਿ ਤਂ ਤਂ ਵਿਸੇਸਯੋਗਵਸੇਨ ਦੇਸਨਾਦੀਨਂ ਭੇਦੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਆਣਾਵਿਧਾਨਂ ਵਿਸੇਸਤੋ ਆਣਾਰਹਾਧੀਨਂ ਤਤ੍ਥ ਕੋਸਲ੍ਲਯੋਗਤੋ, ਏਵਂ ਵੋਹਾਰਪਰਮਤ੍ਥਵਿਧਾਨਾਨਿ ਚ ਵਿਧਾਯਕਾਧੀਨਾਨੀਤਿ ਆਣਾਦਿਵਿਧਿਨੋ ਦੇਸਕਾਯਤ੍ਤਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਅਪਰਾਧਜ੍ਝਾਸਯਾਨੁਰੂਪਂ ਵਿਯ ਚ ਧਮ੍ਮਾਨੁਰੂਪਮ੍ਪਿ ਸਾਸਨਂ ਵਿਸੇਸਤੋ, ਤਥਾ ਵਿਨੇਤਬ੍ਬਪੁਗ੍ਗਲਾਪੇਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਸਾਸਿਤਬ੍ਬਪੁਗ੍ਗਲਵਸੇਨ ਸਾਸਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਂਵਰਾਸਂਵਰਨਾਮਰੂਪਾਨਂ ਵਿਯ ਚ ਵਿਨਿਬ੍ਬੇਠੇਤਬ੍ਬਾਯ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਕਥਨਂ ਸਤਿ ਵਾਚਾਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ, ਨਾਸਤੀਤਿ ਵਿਸੇਸਤੋ ਤਦਧੀਨਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਥੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਕਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਹੋਨ੍ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ –

> ‘‘ਦੇਸਕਸ੍ਸ ਵਸੇਨੇਤ੍ਥ, ਦੇਸਨਾ ਪਿਟਕਤ੍ਤਯਂ।
> ਸਾਸਿਤਬ੍ਬਵਸੇਨੇਤਂ, ਸਾਸਨਨ੍ਤਿ ਪਵੁਚ੍ਚਤਿ॥
>
> ਕਥੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ, ਵਸੇਨਾਪਿ ਕਥਾਤਿ ਚ।
> ਦੇਸਨਾਸਾਸਨਕਥਾ-ਭੇਦਮ੍ਪੇਵਂ ਪਕਾਸਯੇ’’ਤਿ॥

ਪਦਤ੍ਤਯਮ੍ਪੇਤਂ ਸਮੋਧਾਨੇਤ੍ਵਾ ਤਾਸਂ ਭੇਦੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਭੇਦਸਦ੍ਦੋ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ ਦ੍ਵਨ੍ਦਪਦਤੋ ਪਰਂ ਸੁਯ੍ਯਮਾਨਤ੍ਤਾ ‘‘ਦੇਸਨਾਭੇਦਂ, ਸਾਸਨਭੇਦਂ, ਕਥਾਭੇਦਞ੍ਚ ਯਥਾਰਹਂ ਪਰਿਦੀਪਯੇ’’ਤਿ। **ਭੇਦ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਵਿਸੇਸਂ ਵਾ। **ਤੇਸੁ** ਪਿਟਕੇਸੁ। ਸਿਕ੍ਖਾ ਚ ਪਹਾਨਞ੍ਚ ਗਮ੍ਭੀਰਭਾਵੋ ਚ, ਤਞ੍ਚ **ਯਥਾਰਹਂ ਪਰਿਦੀਪਯੇ।**

ਦੁਤਿਯਗਾਥਾਯ **ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਭੇਦਂ** ਪਰਿਯਾਪੁਣਨਸ੍ਸ ਪਕਾਰਂ, ਵਿਸੇਸਞ੍ਚ ਵਿਭਾਵਯੇ। **ਯਹਿਂ** ਵਿਨਯਾਦਿਕੇ ਪਿਟਕੇ। ਯਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ, ਵਿਪਤ੍ਤਿਞ੍ਚ ਯਥਾ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਾਪੁਣਾਤਿ, ਤਥਾ ਤਮ੍ਪਿ ਸਬ੍ਬਂ ਤਹਿਂ ਵਿਭਾਵਯੇਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਅਥ ਵਾ ਯਂ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਭੇਦਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ, ਵਿਪਤ੍ਤਿਞ੍ਚ ਯਹਿਂ ਯਥਾ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਾਪੁਣਾਤਿ, ਤਥਾ ਤਮ੍ਪਿ ਸਬ੍ਬਂ ਤਹਿਂ ਵਿਭਾਵਯੇਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। **ਯਥਾ**ਤਿ ਚ ਯੇਹਿ ਉਪਾਰਮ੍ਭਾਦਿਹੇਤੁਪਰਿਯਾਪੁਣਨਾਦਿਪ੍ਪਕਾਰੇਹਿ, ਉਪਾਰਮ੍ਭਨਿਸ੍ਸਰਣਧਮ੍ਮਕੋਸਰਕ੍ਖਣਹੇਤੁਪਰਿਯਾਪੁਣਨਂ ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਦੁਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤੀਤਿ ਏਤੇਹਿ ਪਕਾਰੇਹੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਸਨ੍ਤੇਸੁਪਿ ਚ ਅਞ੍ਞੇਸੁ ਤਥਾ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤੇਸੁ ਜੇਟ੍ਠਸੇਟ੍ਠਾਸਨ੍ਨਸਦਾਸਨ੍ਨਿਹਿਤਭਾਵਤੋ, ਯਥਾਨੁਸਿਟ੍ਠਂ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਜ੍ਜਨੇਨ ਧਮ੍ਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵਤੋ ਚ **ਭਿਕ੍ਖੂ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਤਤ੍ਰਾਤਿ ਤਾਸੁ ਗਾਥਾਸੁ। **ਅਯ**ਨ੍ਤਿ ਅਧੁਨਾ ਵਕ੍ਖਮਾਨਾ ਕਥਾ। **ਪਰਿਦੀਪਨਾ**ਤਿ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਪਕਾਸਨਾ, ਕਿਞ੍ਚਿਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਅਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਵਿਭਜਨਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਵਿਭਾਵਨਾ**ਤਿ ਏਵਂ ਪਰਿਦੀਪਨਾਯਪਿ ਸਤਿ ਗੂਲ੍ਹਂ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਮਕਤ੍ਵਾ ਸੋਤੂਨਂ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਭਾਵੇਨ ਆਵਿਭਾਵਨਾ। ਸਙ੍ਖੇਪੇਨ ਪਰਿਦੀਪਨਾ, ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਵਿਭਾਵਨਾਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਅਪਿਚ ਏਤਂ ਪਦਦ੍ਵਯਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਾਨੁਰੂਪਤੋ ਕਥਿਤਂ, ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਏਕਮੇਵ। ਤਸ੍ਮਾ ਪਰਿਦੀਪਨਾ ਪਠਮਗਾਥਾਯ, ਵਿਭਾਵਨਾ ਦੁਤਿਯਗਾਥਾਯਾਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਚ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਉਭਯਤ੍ਥ

ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਸਮੁਚ੍ਚੇਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ, ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ **"ਏਤ੍ਥ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ। **ਹੀ**ਤਿ ਕਾਰਣੇ ਨਿਪਾਤੋ ''ਅਕ੍ਖਰਵਿਪਤ੍ਤਿਯਂ ਹੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ। ਯਸ੍ਮਾ, ਕਸ੍ਮਾਤਿ ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ। ਆਣਂ ਪਣੇਤੁਂ [ਠਪੇਤੁਂ (ਸਾਰਤ੍ਥ॰ ਟੀ॰ ੧.ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ)] ਅਰਹਤੀਤਿ **ਆਣਾਰਹੋ,** ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ, ਮਹਾਕਾਰੁਣਿਕਤਾਯ ਚ ਅਵਿਪਰੀਤਹਿਤੋਪਦੇਸਕਭਾਵੇਨ ਪਮਾਣਵਚਨਤ੍ਤਾ ਆਣਾਰਹੇਨ ਭਗਵਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਵੋਹਾਰਪਰਮਤ੍ਥਧਮ੍ਮਾਨਮ੍ਪਿ ਤਤ੍ਥ ਸਬ੍ਭਾਵਤੋ **"ਆਣਾਬਾਹੁਲ੍ਲਤੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤੇਨ ਯੇਭੁਯ੍ਯਨਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਇਤੋ ਪਰੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਵਿਸੇਸੇਨ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਮਨਂ ਅਵਹਰਤੀਤਿ **ਵੋਹਾਰੋ,** ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਕੁਸਲੋ, ਤੇਨ।

ਪਚੁਰੋ ਬਹੁਲੋ ਅਪਰਾਧੋ ਦੋਸੋ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮੋ ਯੇਸਂ ਤੇ **ਪਚੁਰਾਪਰਾਧਾ,** ਸੇਯ੍ਯਸਕਤ੍ਥੇਰਾਦਯੋ। **ਯਥਾਪਰਾਧ**ਨ੍ਤਿ ਦੋਸਾਨੁਰੂਪਂ। **"ਅਨੇਕਜ੍ਝਾਸਯਾ"**ਤਿਆਦੀਸੁ ਆਸਯੋਵ **ਅਜ੍ਝਾਸਯੋ,** ਸੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਦਿਟ੍ਠਿ, ਞਾਣਞ੍ਚ, ਪਭੇਦਤੋ ਪਨ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੋ ਹੋਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਚ –

''ਸਸ੍ਸਤੁਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠੀ ਚ, ਖਨ੍ਤਿ ਚੇਵਾਨੁਲੋਮਿਕਾ।
ਯਥਾਭੂਤਞ੍ਚ ਯਂ ਞਾਣਂ, ਏਤਂ ਆਸਯਸਦ੍ਦਿਤ''ਨ੍ਤਿ॥

ਤਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬਦਿਟ੍ਠੀਨਂ ਸਸ੍ਸਤੁਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠੀਹਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਾ ਸਤ੍ਤਾ ਇਮਾ ਏਵ ਦ੍ਵੇ ਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਾ। ਯਥਾਹ ''ਦ੍ਵਯਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਖੋ ਪਨਾਯਂ ਕਚ੍ਚਾਨ ਲੋਕੋ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਅਤ੍ਥਿਤਞ੍ਚ ਨਤ੍ਥਿਤਞ੍ਚਾ''ਤਿ, (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੫) **ਅਤ੍ਥਿਤਾ**ਤਿ ਹਿ ਸਸ੍ਸਤਗ੍ਗਾਹੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ, **ਨਤ੍ਥਿਤਾ**ਤਿ ਉਚ੍ਛੇਦਗ੍ਗਾਹੋ। ਅਯਂ ਤਾਵ ਵਟ੍ਟਨਿਸ੍ਸਿਤਾਨਂ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਂ ਆਸਯੋ। ਵਿਵਟ੍ਟਨਿਸ੍ਸਿਤਾਨਂ ਪਨ ਸੁਦ੍ਧਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਨੁਲੋਮਿਕਾ ਖਨ੍ਤਿ, ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਨ੍ਤਿ ਦੁਵਿਧੋ ਆਸਯੋ। ਤਤ੍ਥ ਚ **ਅਨੁਲੋਮਿਕਾ ਖਨ੍ਤਿ** ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਂ। **ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਂ** ਪਨ ਕਮ੍ਮਸਕਤਾਞਾਣਂ। ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੋ ਪੇਸੋ ਆਸਯਨ੍ਤਿ ਸਤ੍ਤਾ ਏਤ੍ਥ ਨਿਵਸਨ੍ਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਾ ਆਗਮ੍ਮ ਸੇਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਆਸਯੋ** ਮਿਗਾਸਯੋ ਵਿਯ। ਯਥਾ ਮਿਗੋ ਗੋਚਰਾਯ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾਪਿ ਪਚ੍ਚਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥੇਵ ਵਨਗਹਨੇ ਸਯਤੀਤਿ ਤਂ ਤਸ੍ਸ ''ਆਸਯੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਥਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਞ੍ਞਥਾਪਿ ਪਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਯਤ੍ਥ ਪਚ੍ਚਾਗਮ੍ਮ ਸੇਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਸੋ ''ਆਸਯੋ''ਤਿ। ਕਾਮਰਾਗਾਦਯੋ ਸਤ੍ਤ **ਅਨੁਸਯਾ।** ਮੂਸਿਕਵਿਸਂ ਵਿਯ ਕਾਰਣਲਾਭੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਰਹਾ ਅਨਾਗਤਾ, ਅਤੀਤਾ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਚ ਤਂਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਤਥਾ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਨ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਕਾਲਭੇਦੇਨ ਸਭਾਵਭੇਦੋਤਿ। **ਚਰਿਯਾ**ਤਿ ਰਾਗਚਰਿਯਾਦਿਕਾ ਛ ਮੂਲਚਰਿਯਾ, ਅਨ੍ਤਰਭੇਦੇਨ ਅਨੇਕਵਿਧਾ, ਸਂਸਗ੍ਗਵਸੇਨ ਪਨ ਤੇਸਟ੍ਠਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਵਾ **ਚਰਿਯਾ**ਤਿ ਸੁਚਰਿਤਦੁਚ੍ਚਰਿਤਵਸੇਨ ਦੁਵਿਧਂ ਚਰਿਤਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਵਿਭਙ੍ਗੇ ਚਰਿਤਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਂ।

"ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਿ ਨਾਮ 'ਅਜ੍ਜੇਵ ਪਬ੍ਬਜਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਅਜ੍ਜੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਗਣ੍ਹਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਨ੍ਨਿਨ੍ਨਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨ''ਨ੍ਤਿ (ਸਾਰਤ੍ਥ॰ ਟੀ॰ ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ) **ਗਣ੍ਠਿਪਦੇਸੁ** ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰੇਨ** ਪਨ ''ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਿ ਨਾਮ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪੁਬ੍ਬਚਰਿਯਵਸੇਨ ਅਭਿਰੁਚਿ, ਸਾ ਦੁਵਿਧਾ ਹੀਨਪਣੀਤਭੇਦੇਨਾ'ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ) ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਥਾ ਹਿ ਯਾਯ ਹੀਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਾ ਸਤ੍ਤਾ ਹੀਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕੇਯੇਵ ਸਤ੍ਤੇ ਸੇਵਨ੍ਤਿ, ਪਣੀਤਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਾ ਪਣੀਤਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕੇਯੇਵ । ਸਚੇ ਹਿ ਆਚਰਿਯੁਪਜ੍ਝਾਯਾ ਸੀਲਵਨ੍ਤੋ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਸਦ੍ਧਿਵਿਹਾਰਿਕਾ ਸੀਲਵਨ੍ਤੋ, ਤੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਆਚਰਿਯੁਪਜ੍ਝਾਯੇਪਿ ਨ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਦਿਸੇ ਸਾਰੁਪ੍ਪਭਿਕ੍ਖੂਯੇਵ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤਿ। ਸਚੇ ਆਚਰਿਯੁਪਜ੍ਝਾਯਾ ਸਾਰੁਪ੍ਪਭਿਕ੍ਖੂ, ਇਤਰੇ ਅਸਾਰੁਪ੍ਪਾ, ਤੇਪਿ ਨ ਆਚਰਿਯੁਪਜ੍ਝਾਯੇ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਦਿਸੇ ਅਸਾਰੁਪ੍ਪਭਿਕ੍ਖੂਯੇਵ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤਿ। ਧਾਤੁਸਂਯੁਤ੍ਤਵਸੇਨ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੮੫ ਆਦਯੋ) ਚੇਸ ਅਤ੍ਥੋ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬੋ। ਏਵਮਯਂ ਹੀਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਾਦੀਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੋ ਪਸੇਵਨਾਦਿਨਿਯਮਿਤਾ ਅਭਿਰੁਚਿ ਅਜ੍ਝਾਸਯਧਾਤੁ ''ਅਧਿਮੁਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਨੇਕਾ ਅਜ੍ਝਾਸਯਾਦਯੋ ਤੇ ਯੇਸਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਅਨੇਕਾ ਵਾ ਅਜ੍ਝਾਸਯਾਦਯੋ ਯੇਸਨ੍ਤਿ ਤਥਾ ਯਥਾ ''ਬਹੁਕਤ੍ਤੁਕੋ, ਬਹੁਨਦਿਕੋ''ਤਿ। **ਯਥਾਨੁਲੋਮ**ਨ੍ਤਿ ਅਜ੍ਝਾਸਯਾਦੀਨਂ ਅਨੁਲੋਮਂ ਅਨਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ, ਯੇ ਯੇ ਵਾ ਅਜ੍ਝਾਸਯਾਦਯੋ ਅਨੁਲੋਮਾ, ਤੇਹਿ ਤੇਹੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਆਸਯਾਦੀਨਂ ਅਨੁਲੋਮਸ੍ਸ ਵਾ ਅਨੁਰੂਪਨ੍ਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਘਨਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਾਭਾਵਤੋ ਦਿਟ੍ਠਿਮਾਨਤਣ੍ਹਾਵਸੇਨ ''ਅਹਂ ਮਮ ਸਨ੍ਤਕ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤ**ਸਞ੍ਞਿਨੋ। ਯਥਾਧਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ''ਨਤ੍ਥੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਤਾ, ਅਤ੍ਤਨਿਯਂ ਵਾ, ਕੇਵਲਂ ਧਮ੍ਮਮਤ੍ਤਮੇਵੇਤ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਾਨੁਰੂਪਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਸੰਵਰਣੰ **ਸੰਵਰੋ,** ਕਾਯਵਾਚਾਹਿ ਅਵੀਤਿਕ੍ਕਮੋ। ਮਹਨ੍ਤੋ ਸੰਵਰੋ **ਅਸੰਵਰੋ।** ਵੁਡ੍ਢਿਅਤ੍ਥੋ ਹਿ ਅਯੰ ਅ-ਕਾਰੋ ਯਥਾ ‘‘ਅਸੇਕ੍ਖਾ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਤਿਕਮਾਤਿਕਾ ੨੧) ਤੰਯੋਗਤਾਯ ਚ ਖੁਦ੍ਦਕੋ ਸੰਵਰੋ ਪਾਰਿਸੇਸਾਦਿਨਯੇਨ ਸੰਵਰੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਖੁਦ੍ਦਕੋ, ਮਹਨ੍ਤੋ ਚ ਸੰਵਰੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨਾਹ **“ਸੰਵਰਾ ਸੰਵਰੋ”**ਤਿਆਦਿ। **ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਨਿਵੇਠਨਾ**ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਵਿਮੋਚਨੰ, ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਤਸ੍ਸ ਉਜੁਵਿਪਚ੍ਚਨਿਕਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਆਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ। ਤਥਾ ਚਾਹ **“ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿਦਿਟ੍ਠਿਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤਾ”**ਤਿ। ਨਾਮਸ੍ਸ, ਰੂਪਸ੍ਸ, ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਚ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨੰ **ਨਾਮਰੂਪਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ,** ਸੋ ਪਨ ‘‘ਰਾਗਾਦਿਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤੋ’’ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਮੇਵ ਞਾਣੰ।

“ਤੀਸੁਪੀ”ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਪਰਙ੍ਗੰ ਵਿਵਰਤਿ। ਤੀਸੁਪਿ ਤਾਸੰ ਵਚਨਸਮ੍ਭਵਤੋ **“ਵਿਸੇਸੇਨਾ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਦੇਤੰ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ। ਤਤ੍ਥ ‘‘ਯਾਯੰ ਅਧਿਸੀਲਸਿਕ੍ਖਾ, ਅਯੰ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਅਤ੍ਥੇ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ ਸਿਕ੍ਖਾ’’ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਆਹ **“ਵਿਨਯਪਿਟਕੇ ਅਧਿਸੀਲਸਿਕ੍ਖਾ”**ਤਿ। **ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਾਲ਼ਿਯੰ** ‘‘ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੨੬; ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੫੨; ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੧੨੩) ਸਮਾਧਿਦੇਸਨਾਬਾਹੁਲ੍ਲਤੋ **“ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤ ਪਿਟਕੇ ਅਧਿਚਿਤ੍ਤਸਿਕ੍ਖਾ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਨਾਮਰੂਪਪਰਿਚ੍ਛੇਦਸ੍ਸ ਅਧਿਪਞ੍ਞਾਪਦਟ੍ਠਾਨਤੋ, ਅਧਿਪਞ੍ਞਾਯ ਚ ਅਤ੍ਥਾਯ ਤਦਵਸੇਸਨਾਮਰੂਪਧਮ੍ਮਕਥਨਤੋ ਆਹ **“ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕੇ ਅਧਿਪਞ੍ਞਾਸਿਕ੍ਖਾ”**ਤਿ।

ਕਿਲੇਸਾਨਨ੍ਤਿ ਸੰਕ੍ਲੇਸਧਮ੍ਮਾਨੰ, ਕਮ੍ਮਕਿਲੇਸਾਨੰ ਵਾ, ਉਭਯਾਪੇਕ੍ਖਞ੍ਚੇਤੰ ‘‘ਯੋ ਕਾਯਵਚੀਦ੍ਵਾਰੇਹਿ ਕਿਲੇਸਾਨੰ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮੋ, ਤਸ੍ਸ ਪਹਾਨੰ, ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਚ। ‘‘ਵੀਤਿਕ੍ਕਮੋ’’ਤਿ ਅਯੰ ‘‘ਪਟਿਪਕ੍ਖ’’ਨ੍ਤਿ ਭਾਵਯੋਗੇ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ, ‘‘ਸੀਲਸ੍ਸਾ’’ਤਿ ਪਨ ਭਾਵਪਚ੍ਚਯੇ। ਏਵੰ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ। ਅਨੁਸਯਵਸੇਨ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਅਨੁਵਤ੍ਤਨ੍ਤਾ ਕਿਲੇਸਾ ਕਾਰਣਲਾਭੇ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤਾਪਿ ਸੀਲਭੇਦਭਯਵਸੇਨ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਿਤੁੰ ਨ ਲਭਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ **“ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਸੀਲਸ੍ਸਾ”**ਤਿ। ਓਕਾਸਾਦਾਨਵਸੇਨ ਕਿਲੇਸਾਨੰ ਚਿਤ੍ਤੇ ਕੁਸਲਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿੰ ਪਰਿਯਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਨੰ **ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨੰ,** ਤਸ੍ਸ ਪਹਾਨੰ, ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨੇ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਕਿਲੇਸਾਨੰ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਪਹਾਨਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। ‘‘ਕਿਲੇਸਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਅਧਿਕਾਰੋ, ਤੰ ਪਨ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਪ੍ਪਹਾਨੰ ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਦਹਨਵਸੇਨ ਭਵਤੀਤਿ ਆਹ **“ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਸਮਾਧਿਸ੍ਸਾ”**ਤਿ। ਅਪ੍ਪਹੀਨਭਾਵੇਨ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਅਨੁ ਅਨੁ ਸਯਨਕਾ ਅਨੁਰੂਪਕਾਰਣਲਾਭੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਾਰਹਾ ਥਾਮਗਤਾ ਕਾਮਰਾਗਾਦਯੋ ਸਤ੍ਤ ਕਿਲੇਸਾ **ਅਨੁਸਯਾ,** ਤੇਸੰ ਪਹਾਨੰ, ਤੇ ਪਨ ਸਬ੍ਬਸੋ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਾਯ ਪਹੀਯਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ **“ਅਨੁਸਯਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਞਾਯਾ”**ਤਿ।

ਦੀਪਾਲੋਕੇਨ ਵਿਯ ਤਮਸ੍ਸ ਦਾਨਾਦਿਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁਗਤੇਨ ਤੇਨ ਤੇਨ ਕੁਸਲਙ੍ਗੇਨ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਪਹਾਨੰ **ਤਦਙ੍ਗਪ੍ਪਹਾਨੰ।** ਇਧ ਪਨ ਅਧਿਸੀਲਸਿਕ੍ਖਾਯ ਵੁਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨਤ੍ਤਾ ਤੇਨ ਤੇਨ ਸੁਸੀਲਜਙ੍ਗੇਨ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਦੁਸ੍ਸੀਲਜਙ੍ਗਸ੍ਸ ਪਹਾਨੰ ‘‘ਤਦਙ੍ਗਪ੍ਪਹਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ। ਉਪਚਾਰਪ੍ਪਨਾਭੇਦੇਨ ਸਮਾਧਿਨਾ ਪਵਤ੍ਤਿਨਿਵਾਰਣੇਨ ਘਟਪ੍ਪਹਾਰੇਨ ਵਿਯ ਜਲਤਲੇ ਸੇਵਾਲਸ੍ਸ ਤੇਸੰ ਤੇਸੰ ਨੀਵਰਣਾਦਿਧਮ੍ਮਾਨੰ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਸੇਨ ਪਹਾਨੰ **ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਪ੍ਪਹਾਨੰ।** ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਾਨੰ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਤੰ ਤੰ ਮਗ੍ਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਸਮੁਦਯਪਕ੍ਖਿਕਸ੍ਸ ਕਿਲੇਸਗਣਸ੍ਸ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਸਙ੍ਖਾਤ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨਵਸੇਨ ਪਹਾਨੰ **ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪ੍ਪਹਾਨੰ।** ਦੁਟ੍ਠੁ ਚਰਿਤੰ, ਸੰਕਿਲੇਸੇਹਿ ਵਾ ਦੂਸਿਤੰ ਚਰਿਤੰ **ਦੁਚ੍ਚਰਿਤੰ।** ਤਦੇਵ ਯਤ੍ਥ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ, ਤੰ ਸਨ੍ਤਾਨੰ ਸਮ੍ਮਾ ਕਿਲਿਸਤਿ ਵਿਬਾਧਤਿ, ਉਪਤਾਪੇਤਿ ਚਾਤਿ **ਸੰਕਿਲੇਸੋ,** ਤਸ੍ਸ ਪਹਾਨੰ। ਕਾਯਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਸੰਕਿਲੇਸਸ੍ਸ ਤਦਙ੍ਗਵਸੇਨ ਪਹਾਨੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਸੀਲਸ੍ਸ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਤਾ। ਸਿਕ੍ਖਤ੍ਤਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਹਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤਸਤੀਤਿ **ਤਣ੍ਹਾ,** ਸਾਵ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਸੰਕਿਲੇਸੋ, ਤਸ੍ਸ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਸੇਨ ਪਹਾਨੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਤਾ। **ਦਿਟ੍ਠਿ**ਯੇਵ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ **ਸੰਕਿਲੇਸੋ,** ਤਸ੍ਸ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਪਹਾਨੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਤ੍ਤਾਦਿਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਸਭਾਵ ਧਮ੍ਮਪ੍ਪਕਾਸਨਤੋ।

ਏਕਮੇਕਸ੍ਮਿਞ੍ਚੇਤ੍ਥਾਤਿ ਏਤੇਸੁ ਤੀਸੁ ਪਿਟਕੇਸੁ ਏਕਮੇਕਸ੍ਮਿੰ ਪਿਟਕੇ, **ਚ**-ਸਦ੍ਦੋ ਵਾਕ੍ਯਾਰਮ੍ਭੇ, ਪਕ੍ਖਨ੍ਤਰੇ ਵਾ। **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੋ, **ਅਪਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਵਾ ਅਵਯਵਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨੇ, ਤੇਨ ਨ ਕੇਵਲੰ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਸ੍ਸੇਵ ਗਮ੍ਭੀਰਭਾਵੋ, ਅਥ ਖੋ ਪਚ੍ਚੇਕੰ ਤਦਵਯਵਾਨਮ੍ਪੀਤਿ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨੰ ਕਰੋਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ ਈਦਿਸੇਸੁ। ਇਦਾਨਿ ਤੇ ਸਰੂਪਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਤਤ੍ਥਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਤਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਪਾਲ਼ਿ। ਸਾ ਹਿ ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਾਨੰ ਸੀਲਾਦਿਅਤ੍ਥਾਨੰ ਬੋਧਨਤੋ, ਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤਿਭਾਵਤੋ, ਬੁਦ੍ਧਾਦੀਹਿ ਭਾਸਿਤਤ੍ਤਾ ਚ ਪਕਟ੍ਠਾਨੰ ਵਚਨਾਨੰ ਆਲ਼ਿ ਪਨ੍ਤੀਤਿ **“ਪਾਲ਼ੀ”**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਇਧ ਪਨ **ਵਿਨਯਗਣ੍ਠਿਪਦਕਾਰਾਦੀਨਂ** ਸਦ੍ਦਵਾਦੀਨਂ ਮਤੇਨ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤਾ ਪਰਮਤ੍ਥਸਦ੍ਦਪ੍ਪਬਨ੍ਧਭੂਤਾ ਤਨ੍ਤਿ **ਧਮ੍ਮੋ** ਨਾਮ। **ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਹਿ ਨਾਮਤ੍ਥੋ, ''ਧਮ੍ਮੋ''ਤਿ ਵਾ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਤਸ੍ਸਾਯੇਵਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਯ ਏਵ ਤਨ੍ਤਿਯਾ ਅਤ੍ਥੋ। **ਮਨਸਾ ਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤਾਯਾ**ਤਿ ਉਗ੍ਗਹਣ-ਧਾਰਣਾਦਿਵਸਪ੍ਪਵਤ੍ਤੇਨ ਮਨਸਾ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤਾਯ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਯ ਪਰਮਤ੍ਥਸਦ੍ਦਪ੍ਪਬਨ੍ਧਭੂਤਾਯ ਤਸ੍ਸਾ ਤਨ੍ਤਿਯਾ। **ਦੇਸਨਾ**ਤਿ ਪਚ੍ਛਾ ਪਰੇਸਮਵਬੋਧਨਤ੍ਥਂ ਦੇਸਨਾਸਙ੍ਖਾਤਾ ਪਰਮਤ੍ਥਸਦ੍ਦਪ੍ਪਬਨ੍ਧਭੂਤਾ ਤਨ੍ਤਿਯੇਵ। ਅਪਿਚ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਤਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਤਸਦ੍ਦਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕੋ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ **ਦੇਸਨਾ। ਤਨ੍ਤਿਯਾ, ਤਨ੍ਤਿਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਚਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਯ ਦੁਵਿਧਾਯਪਿ ਤਨ੍ਤਿਯਾ, ਤਦਤ੍ਥਸ੍ਸ ਚ ਯਥਾਭੂਤਾਵਬੋਧੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤੇ ਹਿ ਭਗਵਤਾ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ, ਵੋਹਾਰਸ੍ਸ ਚ ਦੀਪਕੋ ਸਦ੍ਦੋਯੇਵ **ਤਨ੍ਤਿ** ਨਾਮਾਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤੇਸਂ ਪਨ ਵਾਦੇ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾਪਿ ਸਦ੍ਦਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਨਂ ਕੋ ਵਿਸੇਸੋਤਿ ਚੇ? ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਅਤ੍ਥਾਨਂ ਬੋਧਕਭਾਵੇਨ ਞਾਤੋ, ਉਗ੍ਗਹਣਾਦਿਵਸੇਨ ਚ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤੋ ਪਰਮਤ੍ਥਸਦ੍ਦਪ੍ਪਬਨ੍ਧੋ **ਧਮ੍ਮੋ**, ਪਚ੍ਛਾ ਪਰੇਸਂ ਅਵਬੋਧਨਤ੍ਥਂ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਤਂ ਤਦਤ੍ਥਪ੍ਪਕਾਸਕੋ ਸਦ੍ਦੋ **ਦੇਸਨਾ**ਤਿ ਅਯਮਿਮੇਸਂ ਵਿਸੇਸੋਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸਦ੍ਦਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕੋ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ **ਦੇਸਨਾ** ਦੇਸੀਯਤਿ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੀਯਤਿ ਸਦ੍ਦੋ ਏਤੇਨਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਮੁਸਾਵਾਦਾਦਯੋ ਵਿਯ ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਹਿ ਮੁਸਾਵਾਦਾਦਿਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਕਾ ਚੇਤਨਾ ਮੁਸਾਵਾਦਾਦਿਸਦ੍ਦੇਹਿ ਵੋਹਰੀਯਤੀਤਿ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਅਕ੍ਖਰਾਵਲਿਭੂਤੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦੋਯੇਵ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਞਾਪਕੋ, ਤਥਾਪਿ ਮੂਲਕਾਰਣਭਾਵਤੋ ''ਅਕ੍ਖਰਸਞ੍ਞਾਤੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਤਸ੍ਸਾਯੇਵ ਅਤ੍ਥੋਤਿ ਪਰਮਤ੍ਥਸਦ੍ਦੋਯੇਵ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਞਾਪਕਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ''ਤਸ੍ਸਾ ਤਨ੍ਤਿਯਾ ਦੇਸਨਾ''ਤਿ ਚ ਸਦਿਸਵੋਹਾਰੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ਯਥਾ ''ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਚ ਕੁਸਲਾਧਮ੍ਮਾ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

ਅਭਿਧਮ੍ਮਗਣ੍ਠਿਪਦਕਾਰਾਦੀਨਂ ਪਨ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਾਦੀਨਂ ਮਤੇਨ ਸਮ੍ਮੁਤਿਪਰਮਤ੍ਥਭੇਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਨੁਰੂਪਵਾਚਕਭਾਵੇਨ ਪਰਮਤ੍ਥਸਦ੍ਦੇਸੁ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਭਗਵਤਾ ਮਨਸਾ ਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤਾ ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਬਨ੍ਧਭੂਤਾ ਤਨ੍ਤਿ **ਧਮ੍ਮੋ** ਨਾਮ, ''ਧਮ੍ਮੋ''ਤਿ ਵਾ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਤਸ੍ਸਾਯੇਵਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭੂਤਾਯ ਤਨ੍ਤਿਯਾ ਏਵ ਅਤ੍ਥੋ। **ਮਨਸਾ ਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤਾਯਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਮੁਤਿਪਰਮਤ੍ਥਭੇਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸਾਨੁਰੂਪਵਾਚਕਭਾਵੇਨ ਪਰਮਤ੍ਥਸਦ੍ਦੇਸੁ ਭਗਵਤਾ ਮਨਸਾ ਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤਾਯ ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਬਨ੍ਧਭੂਤਾਯ ਤਸ੍ਸਾ ਤਨ੍ਤਿਯਾ। **ਦੇਸਨਾ**ਤਿ ਪਰੇਸਂ ਪਬੋਧਨੇਨ ਅਤਿਸਜ੍ਜਨਾ ਵਾਚਾਯ ਪਕਾਸਨਾ ਵਚੀਭੇਦਭੂਤਾ ਪਰਮਤ੍ਥਸਦ੍ਦਪ੍ਪਬਨ੍ਧਸਙ੍ਖਾਤਾ ਤਨ੍ਤਿ। **ਤਨ੍ਤਿਯਾ, ਤਨ੍ਤਿਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਚਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਯ ਦੁਬ੍ਬਿਧਾਯਪਿ ਤਨ੍ਤਿਯਾ, ਤਦਤ੍ਥਸ੍ਸ ਚ ਯਥਾਭੂਤਾਵਬੋਧੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇ ਹਿ ਏਵਂ ਵਦਨ੍ਤਿ – ਸਭਾਵਤ੍ਥਸ੍ਸ, ਸਭਾਵਵੋਹਾਰਸ੍ਸ ਚ ਅਨੁਰੂਪਵਸੇਨੇਵ ਭਗਵਤਾ ਮਨਸਾ ਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਇਧ ''ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਯਦਿ ਚ ਸਦ੍ਦਵਾਦੀਨਂ ਮਤੇਨ ਸਦ੍ਦੋਯੇਵ ਇਧ ਤਨ੍ਤਿ ਨਾਮ ਸਿਯਾ। ਤਨ੍ਤਿਯਾ, ਦੇਸਨਾਯ ਚ ਨਾਨਤ੍ਤੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ, ਮਨਸਾ ਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤਾਯ ਚ ਤਨ੍ਤਿਯਾ ਵਚੀਭੇਦਕਰਣਮਤ੍ਤਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਦੇਸਨਾਯ ਨਾਨਤ੍ਤਂ ਨਤ੍ਥਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਦੇਸਨਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ ਮਨਸਾ ਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤਾਯ ਤਨ੍ਤਿਯਾ ਦੇਸਨਾਤਿ ਵਚੀਭੇਦਕਰਣਮਤ੍ਤਂ ਵਿਨਾ ਤਨ੍ਤਿਯਾ ਸਹ ਦੇਸਨਾਯ ਅਨਞ੍ਞਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਚ ਉਪਰਿ ''ਦੇਸਨਾਤਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਦੇਸਨਾਯ ਅਨਞ੍ਞਭਾਵੇਨ ਤਨ੍ਤਿਯਾਪਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭਾਵੋ ਕਥਿਤੋ ਹੋਤਿ।

ਅਪਿਚ ਯਦਿ ਤਨ੍ਤਿਯਾ ਅਞ੍ਞਾਯੇਵ ਦੇਸਨਾ ਸਿਯਾ, ''ਤਨ੍ਤਿਯਾ ਚ ਤਨ੍ਤਿਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਚ ਦੇਸਨਾਯ ਚ ਯਥਾਭੂਤਾਵਬੋਧੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ। ਏਵਂ ਪਨ ਅਵਤ੍ਵਾ ''ਤਨ੍ਤਿਯਾ ਚ ਤਨ੍ਤਿਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਚ ਯਥਾਭੂਤਾਵਬੋਧੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਤਨ੍ਤਿਯਾ, ਦੇਸਨਾਯ ਚ ਅਨਞ੍ਞਭਾਵੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪਰਿ ''ਦੇਸਨਾ ਨਾਮ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ ਦੇਸਨਾਯ ਅਨਞ੍ਞਭਾਵਤੋ ਤਨ੍ਤਿਯਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭਾਵੋ ਕਥਿਤੋ ਹੋਤੀਤਿ। ਤਦੁਭਯਮ੍ਪਿ ਪਨ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਸਦ੍ਦੋਯੇਵ ਪਰਮਤ੍ਥਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਾਯ ਸਮ੍ਮੁਤਿਯਾ ਅਭਾਵਾ, ਇਮਮੇਵ ਚ ਨਯਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਕੇਚਿ ਆਚਰਿਯਾ ''ਧਮ੍ਮੋ ਚ ਦੇਸਨਾ ਚ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਸਦ੍ਦੋ ਏਵਾ''ਤਿ ਵੋਹਰਨ੍ਤਿ, ਤੇਪਿ ਅਨੁਪਵਜ੍ਜਾਯੇਵ। ਯਥਾ ਕਾਮਾਵਚਰਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਪਾਕਾ ''ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਸਮ੍ਪਦਮਿਦਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਨ ਹਿ ਕਾਮਾਵਚਰਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਪਾਕਾ ''ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਪਰਮਤ੍ਥਵਿਸਯਾਯੇਵਾ''ਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਾਦਿਆਕਾਰਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਪੁਬ੍ਬਕਾਨਂ ਰਾਗਾਦਿਅਕੁਸਲਾਨਂ, ਮੇਤ੍ਤਾਦਿਕੁਸਲਾਨਞ੍ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾਪਿ ਸਮੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ। ਪਰਮਤ੍ਥਧਮ੍ਮਮੂਲਕਤ੍ਤਾ ਪਨਸ੍ਸ ਪਰਿਕਪ੍ਪਸ੍ਸ ਪਰਮਤ੍ਥਵਿਸਯਤਾ ਸਕ੍ਕਾ ਪਞ੍ਞਪੇਤੁਂ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਨ੍ਤਿ

ਚ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਵਾਦੀਨਂ ਮਤਂ ਹੋਤੁ, ਸਦ੍ਦਵਾਦੀਨਂ ਮਤੇਪਿ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਨਂ ਨਾਨਤ੍ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ **ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰਾ** ਦੀਹਿ ਪਕਾਸਿਤਨ੍ਤਿ। ਹੋਤਿ ਚੇਤ੍ਥ –

> ''ਸਦ੍ਦੋ ਧਮ੍ਮੋ ਦੇਸਨਾ ਚ, ਇਚ੍ਚਾਹੁ ਅਪਰੇ ਗਰੂ।
> ਧਮ੍ਮੋ ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿ ਸਦ੍ਦੋ ਤੁ, ਦੇਸਨਾ ਵਾਤਿ ਚਾਪਰੇ''ਤਿ॥

ਤੀਸੁਪਿ ਚੇਤੇਸੁ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਤ੍ਥਦੇਸਨਾਪਟਿਵੇਧਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਤਨ੍ਤਿਅਤ੍ਥੋ, ਤਨ੍ਤਿਦੇਸਨਾ, ਤਨ੍ਤਿਅਤ੍ਥਪਟਿਵੇਧੋ ਚਾਤਿ ਇਮੇ ਤਯੋ ਤਨ੍ਤਿਵਿਸਯਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਵਿਨਯਪਿਟਕਾਦੀਨਂ ਅਤ੍ਥਦੇਸਨਾਪਟਿਵੇਧਾਧਾਰਭਾਵੋ ਯੁਤ੍ਤੋ, ਪਿਟਕਾਨਿ ਪਨ ਤਨ੍ਤਿਯੇਵਾਤਿ ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਧਾਰਭਾਵੋ ਕਥਂ ਯੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ? ਤਨ੍ਤਿਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸ ਅਵਯਵਤਨ੍ਤਿਯਾ ਆਧਾਰਭਾਵਤੋ। ਸਮੁਦਾਯੋ ਹਿ ਅਵਯਵਸ੍ਸ ਪਰਿਕਪ੍ਪਨਾਮਤ੍ਤਸਿਦ੍ਧੇਨ ਆਧਾਰਭਾਵੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਯਥਾ ''ਰੁਕ੍ਖੇ ਸਾਖਾ''ਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਧਮ੍ਮਾਦੀਨਂ ਦੁਕ੍ਖੋਗਾਹਭਾਵਤੋ ਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮਾਦੀਹਿ ਵਿਨਯਾਦਯੋ ਗਮ੍ਭੀਰਾਤਿ ਵਿਨਯਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੋ ਗਮ੍ਭੀਰਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਧਮ੍ਮਾਦਯੋ ਏਵ ਦੁਕ੍ਖੋਗਾਹਤ੍ਤਾ ਗਮ੍ਭੀਰਾ, ਨ ਵਿਨਯਾਦਯੋਤਿ ਨ ਚੋਦੇਤਬ੍ਬਮੇਤਂ ਸਮੁਖੇਨ, ਵਿਸਯਵਿਸਯੀਮੁਖੇਨ ਚ ਵਿਨਯਾਦੀਨਞ੍ਞੇਵ ਗਮ੍ਭੀਰਭਾਵਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਧਮ੍ਮੋ ਹਿ ਵਿਨਯਾਦਯੋ ਏਵ ਅਭਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ। ਤੇਸਂ ਵਿਸਯੋ ਅਤ੍ਥੋ ਵਾਚਕਭੂਤਾਨਂ ਤੇਸਮੇਵ ਵਾਚ੍ਚਭਾਵਤੋ, ਵਿਸਯਿਨੋ ਦੇਸਨਾਪਟਿਵੇਧਾ ਧਮ੍ਮਤ੍ਥਵਿਸਯਭਾਵਤੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਪਟਿਵੇਧਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਕਰਭਾਵਤੋ ਧਮ੍ਮਤ੍ਥਾਨਂ, ਦੇਸਨਾਞਾਣਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਕਰਭਾਵਤੋ ਦੇਸਨਾਯ ਚ ਦੁਕ੍ਖੋਗਾਹਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ, ਪਟਿਵੇਧਸ੍ਸ ਪਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ, ਤਬ੍ਬਿਸਯਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਦੁਕ੍ਕਰਭਾਵਤੋ ਦੁਕ੍ਖੋਗਾਹਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਧਮ੍ਮਤ੍ਥਦੇਸਨਾਨਂ ਗਮ੍ਭੀਰਭਾਵਤੋ ਤਬ੍ਬਿਸਯੋ ਪਟਿਵੇਧੋਪਿ ਗਮ੍ਭੀਰੋ ਯਥਾ ਤਂ ਗਮ੍ਭੀਰਸ੍ਸ ਉਦਕਸ੍ਸ ਪਮਾਣਗ੍ਗਹਣੇ ਦੀਘੇਨ ਪਮਾਣੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ, ਏਵਂਸਮ੍ਪਦਮਿਦਨ੍ਤਿ (ਵਜਿਰ॰ ਟੀ॰ ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ) **ਵਜਿਰਬੁਦ੍ਧਿਤ੍ਥੇਰੋ।** ਪਿਟਕਾਵਯਵਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਦੀਨਂ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਗਮ੍ਭੀਰਭਾਵੋ ਤਂਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸ ਪਿਟਕਸ੍ਸਾਪਿ ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਥਾ ਨ ਚੋਦੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਵਿਚਾਰੇਤਬ੍ਬਮੇਤਂ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਤੇਸਂ ਪਿਟਕਾਵਯਵਾਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ ਦੁਕ੍ਖੋਗਾਹੋ, ਅਲਬ੍ਭਨੇਯ੍ਯਪਤਿਟ੍ਠੋ ਵਿਯ ਚਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਅਤ੍ਥਵਸਾ ਹਿ ਵਿਭਤ੍ਤਿਵਚਨਲਿਙ੍ਗਪਰਿਣਾਮੋਤਿ। ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਓਗਯ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਦੁਕ੍ਖੋ ਵਾ ਓਗਾਹੋ ਅਨ੍ਤੋ ਪਵਿਸਨਮੇਤੇਸੂਤਿ **ਦੁਕ੍ਖੋਗਾਹਾ।** ਨ ਲਭਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਲਬ੍ਭਨੀਯੋ, ਸੋਯੇਵ **ਅਲਬ੍ਭਨੇਯ੍ਯੋ,** ਲਭੀਯਤੇ ਵਾ ਲਬ੍ਭਨਂ, ਤਂ ਨਾਰਹਤੀਤਿ **ਅਲਬ੍ਭਨੇਯ੍ਯੋ।** ਪਤਿਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਓਕਾਸੇਤਿ **ਪਤਿਟ੍ਠੋ,** ਪਤਿਟ੍ਠਹਨਂ ਵਾ **ਪਤਿਟ੍ਠੋ,** ਅਲਬ੍ਭਨੇਯ੍ਯੋ ਸੋ ਯੇਸੁ ਤੇ **ਅਲਬ੍ਭਨੇਯ੍ਯਪਤਿਟ੍ਠਾ।** ਏਕਦੇਸੇਨ ਓਗਾਹਨ੍ਤੇਹਿਪਿ ਮਨ੍ਦਬੁਦ੍ਧੀਹਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾ ਲਦ੍ਧੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾਯੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਏਤਂ ਪੁਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। **"ਏਵ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਨਿਗਮਨਂ।

ਇਦਾਨਿ ਹੇਤੁਹੇਤੁਫਲਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਵਸੇਨ ਗਮ੍ਭੀਰਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਅਪਰੋ ਨਯੋ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਹੇਤੂ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਯੋ। ਸੋ ਚ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਂ ਦਹਤਿ ਵਿਦਹਤੀਤਿ **ਧਮ੍ਮੋ** ਦ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਧ-ਕਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ। ਧਮ੍ਮਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਚੇਤ੍ਥ ਹੇਤੁਪਰਿਯਾਯਤਾ ਕਥਂ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਆਹ **"ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। **ਵੁਤ੍ਤਂ** ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਵਿਭਙ੍ਗੇ (ਵਿਭ॰ ੭੧੮)। ਨਨੁ ਚ ''ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ ਞਾਣਂ ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ''ਤਿ ਏਤੇਨ ਵਚਨੇਨ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭਾਵੋ ਕਥਂ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ? ''ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਸਮਾਸਪਦਸ੍ਸ ਅਵਯਵਪਦਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ ''ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ''ਧਮ੍ਮੇ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਹਿ ''ਧਮ੍ਮੇ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ ''ਹੇਤੁਮ੍ਹੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ''ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ **"ਞਾਣ"**ਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਹੇਤੁਧਮ੍ਮਸਦ੍ਦਾ ਏਕਤ੍ਥਾ, ਞਾਣਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਸਦ੍ਦਾ ਚਾਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਵਦਨ੍ਤੇਨ ਸਾਧਿਤੋ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭਾਵੋਤਿ। ਤਥਾ **"ਹੇਤੁਫਲੇ ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ"**ਤਿ ਏਤੇਨ ਵਚਨੇਨ ਸਾਧਿਤੋ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਹੇਤੁਫਲਭਾਵੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਹੇਤੁਨੋ ਫਲਂ **ਹੇਤੁਫਲਂ,** ਤਞ੍ਚ ਹੇਤੁਅਨੁਸਾਰੇਨ ਅਰੀਯਤਿ ਅਧਿਗਮੀਯਤੀਤਿ **ਅਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਦੇਸਨਾਤਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸਦ੍ਦਵਾਦੀਨਂ ਵਾਦੇ ਅਤ੍ਥਬ੍ਯਞ੍ਜਨਕਾ ਅਵਿਪਰੀਤਾਭਿਲਾਪਧਮ੍ਮਨਿਰੁਤ੍ਤਿਭੂਤਾ ਪਰਮਤ੍ਥਸਦ੍ਦਪ੍ਪਬਨ੍ਧਸਙ੍ਖਾਤਾ ਤਨ੍ਤਿ ''ਦੇਸਨਾ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਦੇਸਨਾ ਨਾਮਾਤਿ ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ। ਦੇਸੀਯਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਏਤਾਯਾਤਿ ਹਿ **ਦੇਸਨਾ।**

ਪਕਾਰੇਨ ਞਾਪੀਯਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਏਤਾਯ, ਪਕਾਰਤੋ ਵਾ ਞਾਪੇਤੀਤਿ **ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ।** ਤਮੇਵ ਸਰੂਪਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਯਥਾਧਮ੍ਮੰ ਧਮ੍ਮਾਭਿਲਾਪੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਯਥਾਧਮ੍ਮਨ੍ਤਿ** ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਧਮ੍ਮਸਦ੍ਦੋ ਹੇਤੁੰ, ਹੇਤੁਫਲਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬੰ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਸਭਾਵਵਾਚਕੋ ਹੇਸ ਧਮ੍ਮਸਦ੍ਦੋ, ਨ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਹੇਤੁਆਦਿਵਾਚਕੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਯੋ ਯੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਙ੍ਖਾਰਾਦਿਧਮ੍ਮੋ, ਤਸ੍ਮਿੰ ਤਸ੍ਮਿਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਸੰ ਤੇਸੰ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਙ੍ਖਾਰਾਦਿਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਨੁਰੂਪੰ ਵਾ ਯਥਾਧਮ੍ਮੰ। ਦੇਸਨਾਪਿ ਹਿ ਪਟਿਵੇਧੋ ਵਿਯ ਅਵਿਪਰੀਤਸਵਿਸਯਵਿਭਾਵਨਤੋ ਧਮ੍ਮਾਨੁਰੂਪੰ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਤੋਯੇਵ ਚ ਅਵਿਪਰੀਤਾਭਿਲਾਪੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਧਮ੍ਮਾਭਿਲਾਪੋ**ਤਿ ਹਿ ਅਤ੍ਥਬ੍ਯਞ੍ਜਨਕੋ ਅਵਿਪਰੀਤਾਭਿਲਾਪੋ ਧਮ੍ਮਨਿਰੁਤ੍ਤਿਭੂਤੋ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਙ੍ਖਾਤੋ ਪਰਮਤ੍ਥਸਦ੍ਦਪ੍ਪਬਨ੍ਧੋ। ਸੋ ਹਿ ਅਭਿਲਪ੍ਪਤਿ ਉਚ੍ਚਾਰੀਯਤੀਤਿ **ਅਭਿਲਾਪੋ,** ਧਮ੍ਮੋ ਅਵਿਪਰੀਤੋ ਸਭਾਵਭੂਤੋ ਅਭਿਲਾਪੋ ਧਮ੍ਮਾਭਿਲਾਪੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਤੇਨ ''ਤਤ੍ਰ ਧਮ੍ਮਨਿਰੁਤ੍ਤਾਭਿਲਾਪੇ ਞਾਣੰ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੭੧੮) ਏਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤੰ ਧਮ੍ਮਨਿਰੁਤ੍ਤਿੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ ਸਦ੍ਦਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਦੇਸਨਾਯ। ਤਥਾ ਹਿ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਯ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾਦਿਭਾਵੋ **ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਵਿਭਙ੍ਗਪਾਲ਼ਿਯੰ** (ਵਿਭ॰ ੭੧੮) ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਤਦਟ੍ਠਕਥਾਯ** ਚ ''ਤੰ ਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤਿੰ ਸਦ੍ਦੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਤ੍ਵਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਵਿਭ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੭੧੮) ਤਸ੍ਸਾ ਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ''ਇਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਯੰ ਸਦ੍ਦੋ ਵਾਚਕੋ''ਤਿ ਹਿ ਵਚਨਵਚਨਤ੍ਥੇ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤ੍ਵਾ ਤੰ ਤੰ ਵਚਨਤ੍ਥਵਿਭਾਵਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਸਦ੍ਦੋ ''ਦੇਸਨਾ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। "**ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ**"ਤਿ ਏਤੇਨ ''ਦੇਸਨਾਤਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਏਤੰ ਵਚਨੰ ਧਮ੍ਮਨਿਰੁਤ੍ਤਾਭਿਲਾਪੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਤਤੋ ਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੰ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ ਅਨੇਕਧਾ ਅਤ੍ਥਸਮ੍ਭਵੇ ਅਤ੍ਤਨਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਥਸ੍ਸੇਵ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾਤਿ ਅਯੰ ਸਦ੍ਦਵਾਦੀਨੰ ਵਾਦਤੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ।

ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਾਦੀਨੰ ਵਾਦੇ ਪਨ ਸਮ੍ਮੁਤਿਪਰਮਤ੍ਥਭੇਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸਾਨੁਰੂਪਵਾਚਕਭਾਵੇਨ ਪਰਮਤ੍ਥਸਦ੍ਦੇਸੁ ਭਗਵਤਾ ਮਨਸਾ ਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤਾ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਙ੍ਖਾਤਾ ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ **ਦੇਸਨਾ** ਨਾਮ, ''ਦੇਸਨਾ''ਤਿ ਵਾ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਦੇਵ ਮੂਲਕਾਰਣਭੂਤਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਕਾਰਣੂਪਚਾਰੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਯਥਾਧਮ੍ਮੰ ਧਮ੍ਮਾਭਿਲਾਪੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਹਿ ''ਧਮ੍ਮਾਭਿਲਾਪੋ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਭਿਲਪ੍ਪਤਿ ਉਚ੍ਚਾਰੀਯਤੀਤਿ **ਅਭਿਲਾਪੋ**ਤਿ ਸਦ੍ਦੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਨ ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿ, ਤਥਾਪਿ ਸਦ੍ਦੇ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਤਦਨੁਰੂਪੰ ਵੋਹਾਰੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤੇਨ ਵੋਹਾਰੇਨ ਦੀਪਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਜਾਨਨਤੋ ਸਦ੍ਦੇ ਕਥਿਤੇ ਤਦਨੁਰੂਪਾ ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਪਿ ਕਾਰਣੂਪਚਾਰੇਨ ਕਥਿਤਾਯੇਵ ਹੋਤਿ। ਅਪਿਚ ''ਧਮ੍ਮਾਭਿਲਾਪੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ''ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ''ਧਮ੍ਮਾਭਿਲਾਪੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਦੇਸਨਾ ਨਾਮ ਸਦ੍ਦੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਦੀਪਿਤਮੇਵ। ਤੇਨ ਹਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਮਤ੍ਤਮੇਵ ਮੂਲਕਾਰਣਸਦ੍ਦਵਸੇਨ ਕਥਿਤੰ, ਨ ਇਧ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ ''ਦੇਸਨਾ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋਤਿ ਅਯੰ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਾਦੀਨੰ ਵਾਦਤੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ। ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਰਮਾਹ "**ਅਨੁਲੋਮ...ਪੇ॰... ਕਥਨ**"ਨ੍ਤਿ, ਏਤੇਨ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤੰ ਦੇਸਨਾਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕੰ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਕਥੀਯਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਏਤੇਨਾਤਿ ਹਿ **ਕਥਨੰ।** ਆਦਿਸਦ੍ਦੇਨ ਨੀਤਨੇਯ੍ਯਾਦਿਕਾ ਪਾਲ਼ਿਗਤਿਯੋ, ਏਕਤ੍ਤਾਦਿਨਨ੍ਦਿਯਾਵਤ੍ਤਾਦਿਕਾ ਪਾਲ਼ਿਨਿਸ੍ਸਿਤਾ ਚ ਨਯਾ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ।

ਸਯਮੇਵ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ, ਏਤੇਨ ਵਾ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤੀਤਿ **ਪਟਿਵੇਧੋ,** ਞਾਣੰ। ਤਦੇਵ ਅਭਿਸਮੇਤਿ, ਏਤੇਨ ਵਾ ਅਭਿਸਮੇਨ੍ਤੀਤਿ **ਅਭਿਸਮਯੋ**ਤਿਪਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਇਦਾਨਿ ਤੰ ਪਟਿਵੇਧੰ ਅਭਿਸਮਯਪ੍ਪਭੇਦਤੋ, ਅਭਿਸਮਯਾਕਾਰਤੋ, ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ, ਸਭਾਵਤੋ ਚ ਪਾਕਟੰ ਕਾਤੁੰ "**ਸੋ ਚਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ **ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰੋ**ਤਿ ਪਭੇਦਤੋ, **ਵਿਸਯਤੋ, ਅਸਮ੍ਮੋਹਤੋ**ਤਿ ਆਕਾਰਤੋ, **ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਅਤ੍ਥੇਸੁ, ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਸੂ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ, **ਅਤ੍ਥਾਨੁਰੂਪੰ, ਧਮ੍ਮਾਨੁਰੂਪੰ, ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਥਾਨੁਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਸਭਾਵਤੋ ਚ ਪਾਕਟੰ ਕਰੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਵਿਸਯਤੋ ਅਤ੍ਥਾਦਿਅਨੁਰੂਪੰ ਧਮ੍ਮਾਦੀਸੁ ਅਵਬੋਧੋ ਨਾਮ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣੋ, ਸਙ੍ਖਾਰਾਦਿਅਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣੋ, ਤਦੁਭਯਪਞ੍ਞਾਪਨਾਰਮ੍ਮਣੋ ਚ **ਲੋਕਿਯੋ ਅਭਿਸਮਯੋ।** ਅਸਮ੍ਮੋਹਤੋ ਅਤ੍ਥਾਦਿਅਨੁਰੂਪੰ ਧਮ੍ਮਾਦੀਸੁ ਅਵਬੋਧੋ ਨਾਮ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣੋ ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਤ੍ਥਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਸੁ ਸਮ੍ਮੋਹਵਿਦ੍ਧਂਸਨੋ **ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੋ ਅਭਿਸਮਯੋ।** ਤਥਾ ਹਿ ''ਅਯੰ ਹੇਤੁ, ਇਦਮਸ੍ਸ ਫਲੰ, ਅਯੰ ਤਦੁਭਯਾਨੁਰੂਪੋ ਵੋਹਾਰੋ''ਤਿ ਏਵੰ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨ ਲੋਕਿਯਞਾਣੰ ਵਿਸਯਤੋ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ, ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਞਾਣੰ ਪਨ ਤੇਸੁ ਹੇਤੁਹੇਤੁਫਲਾਦੀਸੁ ਸਮ੍ਮੋਹਸ੍ਸਞਾਣੇਨ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਅਸਮ੍ਮੋਹਤੋ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ। ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੋ ਪਨ ਪਟਿਵੇਧੋ ਵਿਸਯਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ, ਅਸਮ੍ਮੋਹਤੋ ਚ ਇਤਰਸ੍ਸਾਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ ਏਕੇ।

ਅਤ੍ਥਾਨੁਰੂਪਂ ਧਮ੍ਮੇਸੂਤਿ ''ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਹੇਤੁ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਹੇਤੁਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾ''ਤਿ ਏਵਂ ਕਾਰਿਯਾਨੁਰੂਪਂ ਕਾਰਣੇਸੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵਾ ''ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਅਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਆਨੇਞ੍ਜਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਤੀਸੁ ਅਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯੋ, ਇਤਰੇਸਂ ਯਥਾਨੁਰੂਪ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਕਾਰਿਯਾਨੁਰੂਪਂ ਕਾਰਣੇਸੁ ਪਟਿਵੇਧੋਤਿਪਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਧਮ੍ਮਾਨੁਰੂਪਂ ਅਤ੍ਥੇਸੂ**ਤਿ ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੨੬; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧; ਉਦਾ॰ ੧; ਵਿਭ॰ ੨੨੫) ਕਾਰਣਾਨੁਰੂਪਂ ਕਾਰਿਯੇਸੁ। ਛਬ੍ਬਿਧਾਯ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਪਥੋ **ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਥੋ,** ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਰੂਪਂ ਤਥਾ, ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਧਮ੍ਮਾਨੁਰੂਪਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਸੁ ਅਵਬੋਧੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਭਿਸਮਯਤੋ ਅਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਪਟਿਵੇਧਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਤੇਸ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਪਟਿਵਿਜ੍ਝੀਯਤੀਤਿ ਪਟਿਵੇਧੋਤਿ ਹਿ ਤਂਤਂਰੂਪਾਦਿਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਵਿਪਰੀਤਸਭਾਵੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਿਟਕੇ, ਪਾਲ਼ਿਪਦੇਸੇ ਵਾ। **ਸਲਕ੍ਖਣਸਙ੍ਖਾਤੋ**ਤਿ ਰੁਪ੍ਪਨਨਮਨਫੁਸਨਾਦਿਸਕਸਕਲਕ੍ਖਣਸਙ੍ਖਾਤੋ।

ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮਾਦੀਹਿ ਪਿਟਕਾਨਂ ਗਮ੍ਭੀਰਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਇਦਾਨੀ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਧਮ੍ਮਜਾਤ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਰਣਪ੍ਪਭੇਦੋ, ਕਾਰਣਮੇਵ ਵਾ। **ਅਤ੍ਥਜਾਤ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਰਿਯਪ੍ਪਭੇਦੋ, ਕਾਰਿਯਮੇਵ ਵਾ। ਯਾ ਚਾਯਂ ਦੇਸਨਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਤਦਤ੍ਥਵਿਜਾਨਨਵਸੇਨ **ਅਭਿਮੁਖੋ** ਹੋਤਿ। **ਯੋ ਚੇਤ੍ਥਾਤਿ** ਯੋ ਏਤਾਸੁ ਤਂ ਤਂ ਪਿਟਕਾਗਤਾਸੁ ਧਮ੍ਮਤ੍ਥਦੇਸਨਾਸੁ ਪਟਿਵੇਧੋ, ਯੋ ਚ ਏਤੇਸੁ ਪਿਟਕੇਸੁ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਵਿਪਰੀਤਸਭਾਵੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਮ੍ਭਰਿਤਬ੍ਬਤੋ ਕੁਸਲਮੇਵ **ਸਮ੍ਭਾਰੋ,** ਸੋ ਸਮ੍ਮਾ ਅਨੁਪਚਿਤੋ ਯੇਹਿ ਤੇ **ਅਨੁਪਚਿਤਕੁਸਲਸਮ੍ਭਾਰਾ,** ਤਤੋਵ **ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੇਹਿ,** ਨਿਪ੍ਪਞ੍ਞੇਹੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨ ਹਿ ਪਞ੍ਞਵਤੋ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਵਾ ਦੁਟ੍ਠਭਾਵੋ ਦੂਸਿਤਭਾਵੋ ਚ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਨਿਪ੍ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾਯੇਵ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਾ ਯਥਾ ''ਦੁਸ੍ਸੀਲੋ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੫.੨੧੩; ੧੦.੭੫; ਪਾਰਾ॰ ੨੯੫; ਧ॰ ਪ॰ ੩੦੮)। ਏਤ੍ਥ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਙ੍ਖਾਰਾਦੀਨਂ ਧਮ੍ਮਤ੍ਥਾਨਂ ਦੁਪ੍ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖੋਗਾਹਤਾ, ਤੇਸਂ ਪਞ੍ਞਾਪਨਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਕਰਭਾਵਤੋ ਤਂਦੇਸਨਾਯ, ਅਭਿਸਮਯਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਪਟਿਵੇਧਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਨਵਿਸਯੀਕਰਣਾਨਂ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ, ਅਵਿਪਰੀਤਸਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਪਟਿਵੇਧਸ੍ਸ ਦੁਬ੍ਬਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖੋਗਾਹਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਏਵਮ੍ਪੀ**ਤਿ **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਂ ਪਕਾਰਨ੍ਤਰਂ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡੇਤਿ। ਏਵਂ ਪਠਮਗਾਥਾਯ ਅਨੂਨਂ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਪਰਿਦੀਪਿਤਤ੍ਥਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ''ਸਿਦ੍ਧੇ ਹਿ ਸਤ੍ਯਾਰਮ੍ਭੋ ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਰਵਿਞ੍ਞਾਪਨਾਯ ਵਾ ਹੋਤਿ, ਨਿਯਮਾਯ ਵਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪੁਨਾਰਮ੍ਭਵਚਨੇਨ ਅਨੂਨਂ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਪਰਿਦੀਪਿਤਤ੍ਥਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ**ਤਿ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤ੍ਥੇ ਨਿਪਾਤੋ, ਏਤ੍ਤਕੇਨ ਵਚਨਕ੍ਕਮੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਤਂ ਵਾ ਪਰਿਮਾਣਂ ਯਸ੍ਸਾਤਿ **ਏਤ੍ਤਾਵਂ,** ਤੇਨ, ਏਤਪਰਿਮਾਣਵਤਾ ਸਦ੍ਦਤ੍ਥਕ੍ਕਮੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਸਦ੍ਦੋ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੋ ਤਦਤ੍ਥੋਪਿ ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵ ਨਾਮਾ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਵੁਤ੍ਤੋ ਸਂਵਣ੍ਣਿਤੋ ਅਤ੍ਥੋ ਯਸ੍ਸਾਤਿ **ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਾ।**

ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਏਤਿਸ੍ਸਾ ਗਾਥਾਯ। ਏਵਂ ਅਤ੍ਥੋ, ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋਤਿ ਵਾ ਸੇਸੋ। **ਤੀਸੁ ਪਿਟਕੇਸੂ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ''ਏਕੇਕਸ੍ਮਿ''ਨ੍ਤਿ ਅਧਿਕਾਰਤੋ, ਪਕਰਣਤੋ ਵਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ''ਏਕਮੇਕਸ੍ਮਿਞ੍ਚੇਤ੍ਥਾ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾ) ਹਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਥ ਵਾ ਵਤ੍ਤਿਚ੍ਛਾਨੁਪੁਬ੍ਬਿਕਤ੍ਤਾ ਸਦ੍ਦਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣਮਿਧ ਅਵਤ੍ਤੁਕਾਮੇਨ ਆਧਾਰੋਯੇਵ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਨ ਚੇਤ੍ਥ ਚੋਦੇਤਬ੍ਬਂ ''ਤੀਸੁਯੇਵ ਪਿਟਕੇਸੁ ਤਿਵਿਧੋ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਭੇਦੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ ਸਿਯਾ''ਤਿ ਸਮੁਦਾਯਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਵਾਕ੍ਯਸ੍ਸ ਅਵਯਵਾਧਿਪ੍ਪਾਯਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਦਿਸ੍ਸਤਿ ਹਿ ਅਵਯਵਵਾਕ੍ਯਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿ ''ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਦਯੋ ਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤੂ''ਤਿਆਦੀਸੁ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਲਮਤਿਪਪਞ੍ਚੇਨ। ਯਥਾ ਅਤ੍ਥੋ ਨ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਤਥਾਯੇਵ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ। ਏਵਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ। **ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਭੇਦੋ**ਤਿ ਪਰਿਯਾਪੁਣਨਂ **ਪਰਿਯਤ੍ਤਿ।** ਪਰਿਯਾਪੁਣਨਵਾਚਕੋ ਹੇਤ੍ਥ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦੋ, ਨ ਪਨ ਪਾਲ਼ਿਪਰਿਯਾਯੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਰਿਯਾਪੁਣਨਪ੍ਪਕਾਰੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵਾ ਤੀਹਿ ਪਕਾਰੇਹਿ ਪਰਿਯਾਪੁਣਿਤਬ੍ਬਾ ਪਾਲ਼ਿਯੋ ਏਵ “**ਪਰਿਯਤ੍ਤੀ**”ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਚੇਵ ਅਭਿਧਮ੍ਮਟ੍ਠਕਥਾਯ ਸੀਹਲ਼ਗਣ੍ਠਿਪਦੇ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਹਿ ਅਲਗਦ੍ਦੂਪਮਾਪਰਿਯਾਪੁਣਨਯੋਗਤੋ ''ਅਲਗਦ੍ਦੂਪਮਾ ਪਰਿਯਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਪਾਲ਼ਿਪਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ''ਦੁਗ੍ਗਹਿਤਾ ਉਪਾਰਮ੍ਭਾਦਿਹੇਤੁ ਪਰਿਯਾਪੁਟਾ ਅਲਗਦ੍ਦੂਪਮਾ''ਤਿ ਪਰਤੋ ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਚਨਮ੍ਪਿ ਉਪਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਪਾਲ਼ਿਯੇਵ ''ਦੁਗ੍ਗਹਿਤਾ, ਪਰਿਯਾਪੁਟਾ''ਤਿ ਚ ਵਤ੍ਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤਾ।

ਅਲਗਦ੍ਦੋ ਅਲਗਦ੍ਦਗ੍ਗਹਣਂ ਉਪਮਾ ਏਤਿਸ੍ਸਾਤਿ **ਅਲਗਦ੍ਦੂਪਮਾ।** ਅਲਗਦ੍ਦਸ੍ਸ ਗਹਣਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਅਲਗਦ੍ਦਸਦ੍ਦੇਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਆਪੂਪਿਕੋਤਿ ਏਤ੍ਥ ਆਪੂਪ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਆਪੂਪਖਾਦਨਂ ਵਿਯ, ਵੇਣਿਕੋਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵੀਣਾਸਦ੍ਦੇਨ ਵੀਣਾਵਾਦਨਗ੍ਗਹਣਂ ਵਿਯ ਚ।

ਅਲਗਦ੍ਦੂਗ੍ਗਹਣੇਨ ਹਿ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿ ਉਪਮੀਯਤਿ , ਨ ਅਲਗਦ੍ਦੇਨ। ''ਅਲਗਦ੍ਦੂਗ੍ਗਹਣੂਪਮਾ''ਤਿ ਵਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਮਜ੍ਝੇਪਦਲੋਪਂ ਕਤ੍ਵਾ ''ਅਲਗਦ੍ਦੂਪਮਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਓਟ੍ਠਮੁਖੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ। ਅਲਗਦ੍ਦੋਤਿ ਚ ਆਸੀਵਿਸੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਗਦੋ**ਤਿ ਹਿ ਵਿਸਸ੍ਸ ਨਾਮਂ, ਤਞ੍ਚ ਤਸ੍ਸ ਅਲਂ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਲਂ ਪਰਿਯਤ੍ਤੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ ਗਦੋ ਅਸ੍ਸਾਤਿ **ਅਲਗਦ੍ਦੋ** ਅਨੁਨਾਸਿਕਲੋਪਂ, ਦ-ਕਾਰਾਗਮਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ, ਅਲਂ ਵਾ ਜੀਵਿਤਹਰਣੇ ਸਮਤ੍ਥੋ ਗਦੋ ਯਸ੍ਸਾਤਿ **ਅਲਗਦ੍ਦੋ** ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ। ਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਤੋ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਅਤ੍ਥੋ ਪਯੋਜਨਮੇਤਿਸ੍ਸਾਤਿ **ਨਿਸ੍ਸਰਣਤ੍ਥਾ।** ਭਣ੍ਡਾਗਾਰੇ ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ **ਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕੋ,** ਰਾਜਰਤਨਾਨੁਪਾਲਕੋ, ਸੋ ਵਿਯਾਤਿ ਤਥਾ, ਧਮ੍ਮਰਤਨਾਨੁਪਾਲਕੋ ਖੀਣਾਸਵੋ। ਅਞ੍ਞਮਤ੍ਥਮਨਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕਸ੍ਸੇਵ ਸਤੋ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿ **ਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕਪਰਿਯਤ੍ਤਿ।**

ਦੁਗ੍ਗਹਿਤਾਤਿ ਦੁਟ੍ਠੁ ਗਹਿਤਾ। ਤਦੇਵ ਸਰੂਪਤੋ ਨਿਯਮੇਤੁਂ **"ਉਪਾਰਮ੍ਭਾਦਿਹੇਤੁ ਪਰਿਯਾਪੁਟਾ"**ਤਿ ਆਹ, ਉਪਾਰਮ੍ਭਇਤਿਵਾਦਪ੍ਪਮੋਕ੍ਖਾਦਿਹੇਤੁ ਉਗ੍ਗਹਿਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਾਦਿਹੇਤੁ ਪਰਿਯਾਪੁਣਨਮ੍ਪਿ ਏਤ੍ਥੇਵ ਸਙ੍ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ **ਅਲਗਦ੍ਦੂਸੁਤ੍ਤਟ੍ਠਕਥਾਯਂ -**

''ਯੋ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨਂ ਉਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ 'ਏਵਂ ਚੀਵਰਾਦੀਨਿ ਵਾ ਲਭਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਚਤੁਪਰਿਸਮਜ੍ਝੇ ਵਾ ਮਂ ਜਾਨਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ'ਤਿ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਹੇਤੁ ਪਰਿਯਾਪੁਣਾਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਸਾ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿ **ਅਲਗਦ੍ਦੂਪਰਿਯਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ। ਏਵਂ ਪਰਿਯਾਪੁਣਨਤੋ ਹਿ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨਂ ਅਪਰਿਯਾਪੁਣਿਤ੍ਵਾ ਨਿਦ੍ਦੋਕ੍ਕਮਨਂ ਵਰਤਰ''ਨ੍ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੨੩੯)।

ਨਨੁ ਚ ਅਲਗਦ੍ਦੂਗ੍ਗਹਣੂਪਮਾ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿ ''ਅਲਗਦ੍ਦੂਪਮਾ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵਞ੍ਚ ਸਤਿ ਸੁਗ੍ਗਹਿਤਾਪਿ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿ ''ਅਲਗਦ੍ਦੂਪਮਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਅਲਗਦ੍ਦੂਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ ਉਪਮਾਭਾਵੇਨ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ –

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਅਲਗਦ੍ਦਤ੍ਥਿਕੋ ਅਲਗਦ੍ਦੂਗਵੇਸੀ ਅਲਗਦ੍ਦੂਪਰਿਯੇਸਨਂ ਚਰਮਾਨੋ, ਸੋ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ ਮਹਨ੍ਤਂ ਅਲਗਦ੍ਦਂ, ਤਮੇਨਂ ਅਜਪਦੇਨ ਦਣ੍ਡੇਨ ਸੁਨਿਗ੍ਗਹਿਤਂ ਨਿਗ੍ਗਣ੍ਹੇਯ੍ਯ , ਅਜਪਦੇਨ ਦਣ੍ਡੇਨ ਸੁਨਿਗ੍ਗਹਿਤਂ ਨਿਗ੍ਗਹਿਤ੍ਵਾ ਗੀਵਾਯ ਸੁਗ੍ਗਹਿਤਂ ਗਣ੍ਹੇਯ੍ਯ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਲਗਦ੍ਦੋ ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਹਤ੍ਥਂ ਵਾ ਬਾਹਂ ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਵਾ ਅਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗਂ ਭੋਗੇਹਿ ਪਲਿਵੇਠੇਯ੍ਯ । ਅਥ ਖੋ ਸੋ ਨੇਵ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਮਰਣਂ ਵਾ ਨਿਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਮਰਣਮਤ੍ਤਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ, ਸੁਗ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਲਗਦ੍ਦੂਸ੍ਸ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੇ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਂ ਪਰਿਯਾਪੁਣਨ੍ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਂ ਗੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿਆਦਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੩੯)।

ਤਸ੍ਮਾ ਇਧ ਦੁਗ੍ਗਹਿਤਾ ਏਵ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿ ਅਲਗਦ੍ਦੂਪਮਾਤਿ ਅਯਂ ਵਿਸੇਸੋ ਕੁਤੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਯੇਨ ਦੁਗ੍ਗਹਿਤਾ ਉਪਾਰਮ੍ਭਾਦਿਹੇਤੁ ਪਰਿਯਾਪੁਟਾ ''ਅਲਗਦ੍ਦੂਪਮਾ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ? ਸਚ੍ਚਮੇਤਂ, ਇਦਂ ਪਨ ਪਾਰਿਸੇਸਞ੍ਞਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਤਥਾ ਹਿ ਨਿਸ੍ਸਰਣਤ੍ਥਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕਪਰਿਯਤ੍ਤੀਨਂ ਵਿਸੁਂ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਪਾਰਿਸੇਸਤੋ ਅਲਗਦ੍ਦੂਸ੍ਸ ਦੁਗ੍ਗਹਣੂਪਮਾਯੇਵ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿ ''ਅਲਗਦ੍ਦੂਪਮਾ''ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਅਲਗਦ੍ਦੂਸ੍ਸ ਸੁਗ੍ਗਹਣੂਪਮਾ ਹਿ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿ ਨਿਸ੍ਸਰਣਤ੍ਥਾ ਵਾ ਹੋਤਿ, ਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕਪਰਿਯਤ੍ਤਿ ਵਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਸੁਵੁਤ੍ਤਮੇਤਂ ''ਦੁਗ੍ਗਹਿਤਾ...ਪੇ॰... ਪਰਿਯਤ੍ਤੀ''ਤਿ। ਇਦਾਨਿ ਤਮਤ੍ਥਂ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਸਾਧੇਨ੍ਤੋ ''ਯਂ **ਸਨ੍ਧਾਯਾ**''ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਯ**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਦੁਗ੍ਗਹਣਂ। ਮਜ੍ਝਿਮਨਿਕਾਯੇ ਮੂਲਪਣ੍ਣਾਸਕੇ ਅਲਗਦ੍ਦੂਸੁਤ੍ਤੇ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੩੯) ਭਗਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਅਲਗਦ੍ਦਤ੍ਥਿਕੋਤਿ ਆਸੀਵਿਸੇਨ, ਆਸੀਵਿਸਂ ਵਾ ਅਤ੍ਥਿਕੋ, ਅਲਗਦ੍ਦਂ ਗਵੇਸਤਿ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਸੀਲੇਨਾਤਿ **ਅਲਗਦ੍ਦੂਗਵੇਸੀ। ਅਲਗਦ੍ਦੂਪਰਿਯੇਸਨਂ ਚਰਮਾਨੋ**ਤਿ ਆਸੀਵਿਸਪਰਿਯੇਸਨਤ੍ਥਂ ਚਰਮਾਨੋ। ਤਦਤ੍ਥੇ ਹੇਤਂ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਵਚਨਂ, ਉਪਯੋਗਵਚਨਂ ਵਾ, ਅਲਗਦ੍ਦੂਪਰਿਯੇਸਨਟ੍ਠਾਨਂ ਵਾ ਚਰਮਾਨੋ। ਅਲਗਦ੍ਦਂ ਪਰਿਯੇਸਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਹਿ **ਅਲਗਦ੍ਦੂਪਰਿਯੇਸਨਂ। ਤਮੇਨ**ਨ੍ਤਿ ਤਂ ਅਲਗਦ੍ਦਂ। **ਭੋਗੇ**ਤਿ ਸਰੀਰੇ। ''ਭੋਗੋ ਤੁ ਫਣਿਨੋ ਤਨੂ''ਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਭੁਜੀਯਤਿ ਕੁਟਿਲਂ ਕਰੀਯਤੀਤਿ **ਭੋਗੋ। ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ। ਹਤ੍ਥੇ ਵਾ ਬਾਹਾਯ ਵਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਮਣਿਬਨ੍ਧਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਅਗ੍ਗਨਖਾ **ਹਤ੍ਥੋ।** ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਗ੍ਗਬਾਹਾਯ ਅਵਸੇਸਾ **ਬਾਹਾ,** ਕਤ੍ਥਚਿ ਪਨ ਕਪ੍ਪਰਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਅਗ੍ਗਨਖਾ **"ਹਤ੍ਥੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਬਾਹਾਯ ਵਿਸੁਂ ਅਨਾਗਤਤ੍ਤਾ। ਵੁਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਂ ਹਤ੍ਥਞ੍ਚ ਬਾਹਞ੍ਚ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਵਸੇਸਂ ਸਰੀਰਂ **ਅਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗਂ।**

ਤਤੋਨਿਦਾਨਨ੍ਤਿ ਤਨ੍ਨਿਦਾਨਂ, ਤਂਕਾਰਣਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਂ ਹਤ੍ਥਾਦੀਸੁ ਡਂਸਨਂ ਨਿਦਾਨਂ ਕਾਰਣਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ''ਤਨ੍ਨਿਦਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ''ਤਤੋਨਿਦਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਰਿਮਪਦੇ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤੇ ਨਿਸ੍ਸਕ੍ਕਵਚਨਂ ਕਤ੍ਵਾ, ਤਸ੍ਸ ਚ ਲੋਪਮਕਤ੍ਵਾ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ, ਹੇਤ੍ਵਤ੍ਥੇ ਚ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਵਚਨਂ। ਕਾਰਣਤ੍ਥੇ ਨਿਪਾਤਪਦਮੇਤਨ੍ਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਅਪਿਚ ''ਤਤੋਨਿਦਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਏਤਂ ''ਮਰਣਂ ਵਾ ਮਰਣਮਤ੍ਤਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵਿਸੇਸਨਂ। **ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੂ**ਤਿ ਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹਤ੍ਥਾਦੀਸੁ ਡਂਸਨਂ, ਤਨ੍ਨਿਦਾਨਞ੍ਚ ਮਰਣਾਦਿਉਪਗਮਨਂ , ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ ਕੇਨ ਕਾਰਣੇਨਾਤਿ ਚੇ? **ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਅਲਗਦ੍ਦੁਸ੍ਸ ਦੁਗ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ।**

ਇਧਾਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਾਸਨੇ। **ਮੋਘਪੁਰਿਸਾ**ਤਿ ਗੁਣਸਾਰਰਹਿਤਤਾਯ ਤੁਚ੍ਛਪੁਰਿਸਾ। **ਧਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਪਾਲ਼ਿਧਮ੍ਮਂ। **ਪਰਿਯਾਪੁਣਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਸਜ੍ਝਾਯਨ੍ਤਿ ਚੇਵ ਵਾਚੁਗ੍ਗਤਂ ਕਰੋਨ੍ਤਾ ਧਾਰੇਨ੍ਤਿ ਚਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ''ਧਮ੍ਮ''ਨ੍ਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ ਸਰੂਪੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **''ਸੁਤ੍ਤ''**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ। ਨ ਹਿ ਸੁਤ੍ਤਾਦਿਨਵਙ੍ਗਤੋ ਅਞ੍ਞੋ ਧਮ੍ਮੋ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **''ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨ''**ਨ੍ਤਿ। **ਅਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੀਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਏਸੋ, **ਅਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਭਾਸਿਤਤ੍ਥਂ, ਪਯੋਜਨਤ੍ਥਞ੍ਚ ਸਾਮਞ੍ਞਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ, ਏਕਸੇਸਨਯੇਨ ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਞ੍ਹਿ ਪਦਂ ਸੁਤਿਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਅਨੇਕਧਾ ਅਤ੍ਥਂ ਦੀਪੇਤਿ, ਤਂ ਸਾਮਞ੍ਞਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ, ਏਕਸੇਸਨਯੇਨ ਵਾਤਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਨ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਨ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ ਨ ਵਿਚਾਰੇਨ੍ਤਿ। ਇਕ੍ਖਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਹਿ ਦਸ੍ਸਨਙ੍ਕੇਸੁ ਇਧ ਦਸ੍ਸਨਮੇਵ ਅਤ੍ਥੋ, ਤਸ੍ਸ ਚ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨਚਕ੍ਖੁਲੋਚਨੇਸੁ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨਮੇਵ, ਤਞ੍ਚ ਵਿਚਾਰਣਾ ਪਰਿਯਾਦਾਨਵਸੇਨ ਦੁਬ੍ਬਿਧੇਸੁ ਵਿਚਾਰਣਾਯੇਵ, ਸਾ ਚ ਵੀਮਂਸਾਯੇਵ, ਨ ਵਿਚਾਰੋ, ਵੀਮਂਸਾ ਚ ਨਾਮੇਸਾ ਭਾਸਿਤਤ੍ਥਵੀਮਂਸਾ, ਪਯੋਜਨਤ੍ਥਵੀਮਂਸਾ ਚਾਤਿ ਇਧ ਦੁਬ੍ਬਿਧਾਵ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ, ਤਾਸੁ ''ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਸੀਲਂ ਕਥਿਤਂ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਞ੍ਞਾ, ਮਯਞ੍ਚ ਤਂ ਪੂਰੇਸ੍ਸਾਮਾ''ਤਿ ਏਵਂ ਭਾਸਿਤਤ੍ਥਵੀਮਂਸਞ੍ਚੇਵ ''ਸੀਲਂ ਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ, ਸਮਾਧਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਯੋਜਨਤ੍ਥਵੀਮਂਸਞ੍ਚ ਨ ਕਰੋਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਨੁਪਪਰਿਕ੍ਖਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਨੁਪਪਰਿਕ੍ਖਨ੍ਤਾਨਂ ਤੇਸਂ ਮੋਘਪੁਰਿਸਾਨਂ। **ਨ ਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਮਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਨਿਜ੍ਝਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸੇਸੇਨ ਪੇਕ੍ਖਨਂ ਪਞ੍ਞਂ ਨ ਖਮਨ੍ਤਿ। ਝੇ-ਸਦ੍ਦੋ ਹਿ ਇਧ ਪੇਕ੍ਖਨੇਯੇਵ, ਨ ਚਿਨ੍ਤਨਝਾਪਨੇਸੁ, ਤਞ੍ਚ ਞਾਣਪੇਕ੍ਖਨਮੇਵ, ਨ ਚਕ੍ਖੁਪੇਕ੍ਖਨਂ, ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਜ੍ਝਾਨਮੇਵ ਵਾ, ਨ ਲਕ੍ਖਣੂਪਨਿਜ੍ਝਾਨਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਿਸ੍ਵਾ ਰੋਚੇਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਨਿਸ੍ਸੇਸੇਨ ਝਾਯਤੇ ਪੇਕ੍ਖਤੇਤਿ ਹਿ **ਨਿਜ੍ਝਾਨਂ।** ਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਅਨੁਸ੍ਵਾਰਲੋਪੋ ਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਮਨ੍ਤੀਤਿ, **''ਨਿਜ੍ਝਾਨਂ ਖਮਨ੍ਤੀ''**ਤਿਪਿ ਪਾਠੋ, ਤੇਨ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦੀਪੇਤਿ ''ਤੇਸਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਨੁਪਪਰਿਕ੍ਖਨਤੋ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਸੀਲਂ, ਸਮਾਧਿ, ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ, ਮਗ੍ਗੋ, ਵਟ੍ਟਂ, ਵਿਵਟ੍ਟਂ ਕਥਿਤਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਜਾਨਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

ਉਪਾਰਮ੍ਭਾਨਿਸਂਸਾ ਚੇਵਾਤਿ ਪਰੇਸਂ ਵਾਦੇ ਦੋਸਾਰੋਪਨਾਨਿਸਂਸਾ ਚ ਹੁਤ੍ਵਾ। ਭੁਸੋ ਆਰਮ੍ਭਨਞ੍ਹਿ ਪਰੇਸਂ ਵਾਦੇ ਦੋਸਾਰੋਪਨਂ **ਉਪਾਰਮ੍ਭੋ**, ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਰਵਮ੍ਭਨਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਹੇਸ ''ਪਰਵਜ੍ਜਾਨੁਪਨਯਨਲਕ੍ਖਣੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਇਤਿ ਵਾਦਪ੍ਪਮੋਕ੍ਖਾਨਿਸਂਸਾ ਚਾ**ਤਿ ਇਤਿ ਏਵਂ ਏਤਾਯ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਯਾ ਵਾਦਪ੍ਪਮੋਕ੍ਖਾਨਿਸਂਸਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਉਪਰਿ ਪਰੇਹਿ ਆਰੋਪਿਤਸ੍ਸ ਵਾਦਸ੍ਸ ਨਿਗ੍ਗਹਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਤੋ, ਸਕਵਾਦਤੋ ਵਾ ਪਮੋਕ੍ਖਪਯੋਜਨਾ ਚ ਹੁਤ੍ਵਾ। **ਇਤਿ** ਸਦ੍ਦੋ ਇਦਮਤ੍ਥੇ, ਤੇਨ ''ਪਰਿਯਾਪੁਣਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਰਿਯਾਪੁਣਨਂ ਪਰਾਮਸਤਿ। ਵਦਨ੍ਤਿ ਨਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਵਾਦੋ**, ਦੋਸੋ, ਪਮੁਚ੍ਚਨਂ, ਪਮੁਚ੍ਚਾਪਨਂ ਵਾ **ਪਮੋਕ੍ਖੋ**, ਅਤ੍ਤਨੋ ਉਪਰਿ ਆਰੋਪਿਤਸ੍ਸ ਪਮੋਕ੍ਖੋ ਆਨਿਸਂਸੋ ਯੇਸਂ ਤਥਾ। ਆਰੋਪਿਤਵਾਦੋ ਹਿ ''ਵਾਦੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ ਯਥਾ ''ਦੇਵੇਨ ਦਤ੍ਤੋ ਦਤ੍ਤੋ''ਤਿ। **ਵਾਦੋ**ਤਿ ਵਾ ਉਪਵਾਦੋਨਿਨ੍ਦਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਸਮਾਸੋ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਪਰੇਹਿ ਸਕਵਾਦੇ ਦੋਸੇ ਆਰੋਪਿਤੇ, ਨਿਨ੍ਦਾਯ ਵਾ ਆਰੋਪਿਤਾਯ ਤਂ ਦੋਸਂ, ਨਿਨ੍ਦਂ ਵਾ ਏਵਞ੍ਚ ਏਵਞ੍ਚ ਮੋਚੇਸ੍ਸਾਮਾਤਿ ਇਮਿਨਾ ਚ ਕਾਰਣੇਨ ਪਰਿਯਾਪੁਣਨ੍ਤੀਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਸੋ ਸੋ ਵਾਦੋ **ਇਤਿ ਵਾਦੋ** ਇਤਿ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਹ ਵਿਚ੍ਛਾਯ ਤ-ਸਦ੍ਦਤ੍ਥੇ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਇਤਿਵਾਦਸ ਪਮੋਕ੍ਖੋ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ, ਸੋ ਆਨਿਸਂਸੋ ਯੇਸਂ ਤਥਾ, ਤਂ ਤਂ ਵਾਦਪਮੋਚਨਾਨਿਸਂਸਾ ਹੁਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਯਸ੍ਸ ਚਤ੍ਥਾਯਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਸ ਚ ਸੀਲਾਦਿਪੂਰਣਸ੍ਸ, ਮਗ੍ਗਫਲਨਿਬ੍ਬਾਨਭੂਤਸ੍ਸ ਵਾ ਅਨੁਪਾਦਾਵਿਮੋਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਾਯ। ਅਭੇਦੇਪਿ ਭੇਦਵੋਹਾਰੋ ਏਸੋ ਯਥਾ ''ਪਟਿਮਾਯ ਸਰੀਰ''ਨ੍ਤਿ, ਭੇਦਜਭੇਦਕਂ ਵਾ ਏਤਂ ਯਥਾ ''ਕਥਿਨਸ੍ਸਤ੍ਥਾਯ ਆਭਤਂ ਦੁਸ੍ਸ''ਨ੍ਤਿ। ''ਤਞ੍ਚਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥ''ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਚ**-ਸਦ੍ਦੋ ਅਵਧਾਰਣੇ, ਤੇਨ ਤਦਤ੍ਥਾਯ ਏਵ ਪਰਿਯਾਪੁਣਨਂ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਨਾਞ੍ਞਤ੍ਥਾਯਾਤਿ ਵਿਨਿਚ੍ਛਿਨੋਤਿ। **ਧਮ੍ਮਂ ਪਰਿਯਾਪੁਣਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਹਿ ਜਾਤਿਆਚਾਰਵਸੇਨ ਦੁਵਿਧਾਪਿ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਞਾਯੇਨ

ਧਮ੍ਮਂ ਪਰਿਯਾਪੁਣਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਞ੍ਚਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਨਾਨੁਭੋਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਅਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸੀਲਾਦਿਪੂਰਣਸਙ੍ਖਾਤਂ, ਮਗ੍ਗਫਲਨਿਬ੍ਬਾਨਭੂਤਂ ਵਾ ਅਨੁਪਾਦਾਵਿਮੋਕ੍ਖਸਙ੍ਖਾਤਂ ਅਤ੍ਥਂ ਏਤੇ ਦੁਗ੍ਗਹਿਤਗਾਹਿਨੋ ਨਾਨੁਭੋਨ੍ਤਿ ਨ ਵਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿਯੇਵ।

ਅਪਰੋ ਨਯੋ – ਯਸ੍ਸ ਉਪਾਰਮ੍ਭਸ੍ਸ, ਇਤਿਵਾਦਪ੍ਪਮੋਕ੍ਖਸ੍ਸ ਵਾ ਅਤ੍ਥਾਯ ਯੇ ਮੋਘਪੁਰਿਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਪਰਿਯਾਪੁਣਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਪਰੇਹਿ ''ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਨ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਦੁਗ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾਯੇਵ ''ਤਦਤ੍ਥੋਵ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਪਟਿਪਾਦਨਕ੍ਖਮਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਰਸ੍ਸ ਵਾਦੇ ਉਪਾਰਮ੍ਭਂ ਆਰੋਪੇਤੁਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਾਦਂ ਪਮੋਚੇਤੁਞ੍ਚ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਾਪਿ ਤਂ ਅਤ੍ਥਂ ਨਾਨੁਭੋਨ੍ਤਿ ਚ ਨ ਵਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿਯੇਵਾਤਿ ਏਵਮ੍ਪੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਇਧਾਪਿ ਹਿ ਚ-ਸਦ੍ਦੋ ਅਵਧਾਰਣਤ੍ਥੋਵ। **“ਤੇਸ”**ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਤੇਸਂ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਦੁਗ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਉਪਾਰਮ੍ਭਮਾਨਦਬ੍ਬਮਕ੍ਖਪਲਾਸਾਦਿਹੇਤੁਭਾਵੇਨ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਅਹਿਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਦੁਗ੍ਗਹਿਤਾ**ਤਿ ਹਿ ਹੇਤੁਗਬ੍ਭਵਚਨਂ। ਤੇਨਾਹ ''ਦੁਗ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾਨ''ਨ੍ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੩੮)। ਏਤ੍ਥ ਚ ਕਾਰਣੇ ਫਲਵੋਹਾਰਵਸੇਨ ''ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਹਿਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਯਥਾ ''ਘਤਮਾਯੁ, ਦਧਿ ਬਲ''ਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਨ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਹਿਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਤਥਾਪਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਪਰਿਯਾਪੁਣਨ੍ਤਾਨਂ ਸਜ੍ਝਾਯਨਕਾਲੇ, ਵਿਵਾਦਕਾਲੇ ਚ ਤਮ੍ਮੂਲਕਾਨਂ ਉਪਾਰਮ੍ਭਾਦੀਨਂ ਅਨੇਕੇਸਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਸਮ੍ਭਵਤੋ ''ਤੇ...ਪੇ॰... ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੂ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਨਨੁਭਵਨਂ, ਤੇਸਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਹਿਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨਂ ਪਰਾਮਸਤਿ। **ਕਿਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਾਮਿਵਚਨਂ ਹੇਤ੍ਵਤ੍ਥੇ, ਤਥਾ **ਹੇਤੂ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਵਚਨਞ੍ਚ।

ਯਾ ਪਨਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਿਰਿਯਾ ਪਾਲ਼ਿਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤਤ੍ਥ ਕਿਰਿਯਾਪਕ੍ਖੇ ਯਾ ਸੁਗ੍ਗਹਿਤਾਤਿ ਅਭੇਦੇਪਿ ਭੇਦਵੋਹਾਰੋ ''ਚਾਰਿਕਂ ਪਕ੍ਕਮਤਿ, ਚਾਰਿਕਂ ਚਰਮਾਨੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੫੪, ੩੦੦) ਵਿਯ। ਤਦੇਵਤ੍ਥਂ ਵਿਵਰਤਿ **“ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀ”**ਤਿਆਦਿਨਾ, **ਆਦਿ**ਸਦ੍ਦੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਸਮਾਧਿਵਿਪਸ੍ਸਨਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ। ਯੋ ਹਿ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨਂ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਸੀਲਸ੍ਸ ਆਗਤਟ੍ਠਾਨੇ ਸੀਲਂ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ, ਸਮਾਧਿਨੋ ਆਗਤਟ੍ਠਾਨੇ ਸਮਾਧਿਂ ਗਬ੍ਭਂ ਗਣ੍ਹਾਪੇਤ੍ਵਾ, ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਆਗਤਟ੍ਠਾਨੇ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ, ਮਗ੍ਗਫਲਾਨਂ ਆਗਤਟ੍ਠਾਨੇ ''ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਫਲਂ ਸਚ੍ਛਿਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਾ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿ ਨਿਸ੍ਸਰਣਤ੍ਥਾ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। **ਯ**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਸੁਗ੍ਗਹਣਂ। **ਵੁਤ੍ਤਂ** ਅਲਗਦ੍ਦੂਸੁਤ੍ਤੇ। **ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਸੀਲਾਦੀਨਂ ਆਗਤਟ੍ਠਾਨੇ ਸੀਲਾਦੀਨਿ ਪੂਰੇਨ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਵਾ ਪਰਿਸਮਜ੍ਝੇ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਯ ਪਸਨ੍ਨੇਹਿ ਉਪਨੀਤੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪਚ੍ਚਯੇ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਪਰੇਸਂ ਵਾਦੇ ਸਹਧਮ੍ਮੇਨ ਉਪਾਰਮ੍ਭਂ ਆਰੋਪੇਨ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਸਕਵਾਦਤੋ ਪਰੇਹਿ ਆਰੋਪਿਤਦੋਸਂ ਪਰਿਹਰਨ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਨ ਕੇਵਲਂ ਸੁਗ੍ਗਹਿਤਪਰਿਯਤ੍ਤਿਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਦੀਨਿਯੇਵ, ਅਪਿ ਤੁ ਪਰਵਾਦਨਿਗ੍ਗਹਸਕਵਾਦਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨਾਨਿਪਿ ਇਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਸੁਤ੍ਤਾ** ਦੀਸੁ ''ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਪਰਪ੍ਪਵਾਦਂ ਸਹਧਮ੍ਮੇਨ ਸੁਨਿਗ੍ਗਹਿਤਂ ਨਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਪ੍ਪਾਟਿਹਾਰਿਯਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੬੮)।

ਯਂ ਪਨਾਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਦੁਵਿਧੇਨ ਅਤ੍ਥੋ। ਦੁਕ੍ਖਪਰਿਜਾਨੇਨ **ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਕ੍ਖਨ੍ਧੋ।** ਸਮੁਦਯਪ੍ਪਹਾਨੇਨ **ਪਹੀਨਕਿਲੇਸੋ।** ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾਰਹਤ੍ਤਫਲਤਾਯ **ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾਕੁਪ੍ਪੋ। ਅਕੁਪ੍ਪ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਸ੍ਸੇਤਂ ਨਾਮਂ। ਸਤਿਪਿ ਹਿ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਮਗ੍ਗਾਨਂ, ਚਤੁਨ੍ਨਞ੍ਚ ਫਲਾਨਂ ਅਵਿਨਸ੍ਸਨਭਾਵੇ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਸੇਕ੍ਖਾਨਂ ਸਕਸਕਨਾਮਪਰਿਚ੍ਚਾਗੇਨ ਉਪਰੂਪਰਿ ਨਾਮਨ੍ਤਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਤੇਸਂ ਮਗ੍ਗਫਲਾਤਿ ''ਅਕੁਪ੍ਪਾਮਿ''ਤਿ ਨ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਅਰਹਾ ਪਨ ਸਬ੍ਬਦਾਪਿ ਅਰਹਾਯੇਵ ਨਾਮਾਤਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਫਲਂ ਪੁਗ੍ਗਲਨਾਮਵਸੇਨ ''ਅਕੁਪ੍ਪ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਇਮਿਨਾ ਚ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ ''ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸੇਵ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿ ਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕਪਰਿਯਤ੍ਤਿ ਨਾਮਾ''ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਅਪਰਿਞ੍ਞਾਤਂ, ਅਪ੍ਪਹੀਨਂ ਅਭਾਵਿਤਂ, ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਂ ਵਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸੋ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨਂ ਪਰਿਯਾਪੁਣਨ੍ਤੋਪਿ ਤਨ੍ਤਿਧਾਰਕੋ ਪਵੇਣੀਪਾਲਕੋ ਵਂਸਾਨੁਰਕ੍ਖਕੋਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਰਿਯਾਪੁਣਾਤਿ, ਤੇਨੇਵਾਹ **“ਪਵੇਣੀਪਾਲਨਤ੍ਥਾਯਾ”**ਤਿਆਦਿ। **ਪਵੇਣੀ** ਚੇਤ੍ਥ ਧਮ੍ਮਸਨ੍ਤਤਿ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਵਿਚ੍ਛੇਦੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿ। ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ **ਵਂਸੋ**ਤਿ ਚ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪਵੇਣੀਯੇਵ।

ਨਨੁ ਚ ਯਦਿ ਪਵੇਣੀਪਾਲਨਤ੍ਥਾਯ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨਸ੍ਸ ਪਰਿਯਾਪੁਣਨਂ ਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕਪਰਿਯਤ੍ਤਿ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ''ਖੀਣਾਸਵੋ''ਤਿ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਹਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸਾਪਿ ਅਯਂ ਨਯੋ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਏਕਚ੍ਚੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਾਤਕਭਯਾਦਿਨਾ ਗਨ੍ਥਧੁਰੇਸੁ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਵਸਿਤੁਮਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੇਸੁ ਸਯਂ ਭਿਕ੍ਖਾਚਾਰੇਨ ਅਤਿਕਿਲਮਮਾਨੋ ''ਅਤਿਮਧੁਰਂ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨਂ ਮਾ ਨਸ੍ਸਤੁ, ਤਨ੍ਤਿਂ ਧਾਰੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਵਂਸਂ ਠਪੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਪਵੇਣਿਂ ਪਾਲੇਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਪਰਿਯਾਪੁਣਾਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿ ਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕਪਰਿਯਤ੍ਤਿ ਨਾਮ ਕਸ੍ਮਾ ਨ ਹੋਤੀਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇਪਿ ਹਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿ ਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕਪਰਿਯਤ੍ਤਿ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਹਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ''ਪਵੇਣਿਂ ਪਾਲੇਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਅਜ੍ਝਾਸਯੇਨ ਪਰਿਯਾਪੁਣਾਤਿ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਨ ਭਵਕਨ੍ਤਾਰਤੋ ਅਵਿਤਿਣ੍ਣਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸ ਸਾ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿ ਨਿਸ੍ਸਰਣਤ੍ਥਾਯੇਵ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿ ਅਲਗਦ੍ਦੂਪਮਾ ਵਾ ਹੋਤਿ, ਨਿਸ੍ਸਰਣਤ੍ਥਾ ਵਾ। ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਸੇਕ੍ਖਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਤ੍ਥਾਵ। ਖੀਣਾਸਵਾਨਂ ਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕਪਰਿਯਤ੍ਤਿਯੇਵਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਖੀਣਾਸਵੋ ਹਿ ਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕ ਸਦਿਸਤ੍ਤਾ ''ਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕੋ ਅਲਙ੍ਕਾਰਭਣ੍ਡਂ ਪਟਿਸਾਮੇਤ੍ਵਾ ਪਸਾਧਨਕਾਲੇ ਤਦੁਪਿਯਂ ਅਲਙ੍ਕਾਰਭਣ੍ਡਂ ਰਞ੍ਞੋ ਉਪਨਾਮੇਤ੍ਵਾ ਤਂ ਅਲਙ੍ਕਰੋਤਿ, ਏਵਂ ਖੀਣਾਸਵੋਪਿ ਧਮ੍ਮਰਤਨਭਣ੍ਡਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਮੋਕ੍ਖਾਧਿਗਮਾਯ ਭਬ੍ਬਰੂਪੇ ਸਹੇਤੁਕੇ ਸਤ੍ਤੇ ਪਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ ਤਦਨੁਰੂਪਂ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਦਿਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੇਨ ਅਲਙ੍ਕਾਰੇਨ ਅਲਙ੍ਕਰੋਤੀਤਿ।

ਏਵਂ ਤਿਸ੍ਸੋ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਯੋ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਤੀਸੁਪਿ ਪਿਟਕੇਸੁ ਯਥਾਰਹਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਵਿਪਤ੍ਤਿਯੋ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਵਿਭਜਨ੍ਤੋ **"ਵਿਨਯੇ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **"ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ ਪਾਪੁਣਾਤੀ"**ਤਿਆਦੀਸੁ ਯਸ੍ਮਾ ਸੀਲਂ ਵਿਸੁਜ੍ਝਮਾਨਂ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਬਲੇਨ, ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਾਞਾਣਬਲੇਨ ਚ ਸਂਕਿਲੇਸਮਲਤੋ ਵਿਸੁਜ੍ਝਤਿ, ਪਾਰਿਪੂਰਿਞ੍ਚ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾ ਸਿਜ੍ਝਮਾਨਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਭਾਵੇਨ ਸਤਿਬਲਂ, ਞਾਣਬਲਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਪੇਤੀਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਵਿਜ੍ਜਤ੍ਤਯੂਪਨਿਸ੍ਸਯਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ ਸਭਾਗਹੇਤੁਸਮ੍ਪਾਦਨਤੋ। ਸਤਿਬਲੇਨ ਹਿ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਵਿਜ੍ਜਾਸਿਦ੍ਧਿ। ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਬਲੇਨ ਸਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚੇਸੁ ਸੁਦਿਟ੍ਠਕਾਰਿਤਾਪਰਿਚਯੇਨ ਚੁਤੂਪਪਾਤਞਾਣਾਨੁਬਦ੍ਧਾਯ ਦੁਤਿਯਵਿਜ੍ਜਾਯ ਸਿਦ੍ਧਿ। ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਾਭਾਵੇਨ ਸਂਕਿਲੇਸਪ੍ਪਹਾਨਸਬ੍ਭਾਵਤੋ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਤਾਵਸੇਨ ਅਜ੍ਝਾਸਯਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਤਤਿਯਵਿਜ੍ਜਾਸਿਦ੍ਧਿ। ਪੁਰੇਤਰਸਿਦ੍ਧਾਨਂ ਸਮਾਧਿਪਞ੍ਞਾਨਂ ਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਵਿਨਾ ਸੀਲਸ੍ਸ ਆਸਵਕ੍ਖਯਞਾਣੂਪਨਿਸ੍ਸਯਤਾ ਸੁਕ੍ਖਵਿਪਸ੍ਸਕਖੀਣਾਸਵੇਹਿ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬਾ। ''ਸਮਾਹਿਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੫; ੫.੧੦੭੧; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੪੦; ਮਿ॰ ਪ॰ ੧੪) ਵਚਨਤੋ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਦਾ ਛਲਭਿਞ੍ਞਤਾਯ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ। ''ਯੋਗਾ ਵੇ ਜਾਯਤੇ ਭੂਰੀ''ਤਿ (ਧ॰ ਪ॰ ੨੮੨) ਵਚਨਤੋ ਪੁਬ੍ਬਯੋਗੇਨ ਗਰੁਵਾਸਦੇਸਭਾਸਾਕੋਸਲ੍ਲਉਗ੍ਗਹਣਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾਦੀਹਿ ਚ ਪਰਿਭਾਵਿਤਾ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਦਾ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪ੍ਪਭੇਦਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ''ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਯਸ੍ਸ ਸਮਾਧਿਵਿਜਮ੍ਭਨਭੂਤਾ ਅਨਵਸੇਸਾ ਛ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਨ ਇਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਨ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਦਾ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਸਤਿਪਿ ਵਿਜ੍ਜਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞੇਕਦੇਸਭਾਵੇ ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾਸਮੁਦਾਗਤਾ ਏਵ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ ਗਹਿਤਾ, ਯਥਾ ਚ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਦਾਸਮੁਦਾਗਤਾ ਚਤਸ੍ਸੋ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗੇਨੇਵ ਇਜ੍ਝਨ੍ਤਿ ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਤਾਸਂ ਪਟਿਲਦ੍ਧਤ੍ਤਾ। ਏਵਂ ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾਸਮੁਦਾਗਤਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ, ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਦਾਸਮੁਦਾਗਤਾ ਚ ਛ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗੇਨੇਵ ਇਜ੍ਝਨ੍ਤੀਤਿ ਮਗ੍ਗਾਧਿਗਮੇਨੇਵ ਤਾਸਂ ਅਧਿਗਮੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਾਨਂ, ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾਨਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚੇਕਬੋਧਿਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਸਮਧਿਗਮਸਦਿਸਾ ਹਿ ਇਮੇਸਂ ਅਰਿਯਾਨਂ ਇਮੇ ਵਿਸੇਸਾਧਿਗਮਾਤਿ।

ਤਾਸਂਯੇਵ ਚ ਤਤ੍ਥ ਪਭੇਦਵਚਨਤੋਤਿ ਏਤ੍ਥ ''ਤਾਸਂਯੇਵਾ''ਤਿ ਅਵਧਾਰਣਂ ਪਾਪੁਣਿਤਬ੍ਬਾਨਂ ਛਲਭਿਞ੍ਞਾਚਤੁਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਨਂ ਵਿਨਯੇ ਪਭੇਦਵਚਨਾਭਾਵਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਵੇਰਞ੍ਜਕਣ੍ਡੇ** (ਪਾਰਾ॰ ੧੨) ਹਿ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾਵ ਵਿਭਤ੍ਤਾਤਿ। **ਚਸਦ੍ਦੇਨ** ਸਮੁਚ੍ਚਿਨਨਞ੍ਚ ਤਾਸਂ ਏਤ੍ਥ ਏਕਦੇਸਵਚਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਨਮ੍ਪਿ ਏਕਦੇਸਾਨਂ ਤਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਦੁਤਿਯੇ ''ਤਾਸਂਯੇਵਾ''ਤਿ ਅਵਧਾਰਣਂ ਚਤਸ੍ਸੋ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਕਤਂ, ਨ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ। ਤਾ ਹਿ ਛਸੁ ਅਭਿਞ੍ਞਾਸੁ ਅਨ੍ਤੋਗਧਤ੍ਤਾ ਸੁਤ੍ਤੇ ਵਿਭਤ੍ਤਾਯੇਵਾਤਿ। ਚ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਚ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਨਮੇਕਦੇਸਵਚਨਂ ਸਮੁਚ੍ਚਿਨੋਤਿ। ਤਤਿਯੇ ''ਤਾਸਞ੍ਚਾ''ਤਿ ਚ-ਸਦ੍ਦੇਨ

ਸੇਸਾਨਮ੍ਪਿ ਤਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਂ ਦੀਪੇਤਿ। ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਹਿ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ, ਛ ਅਭਿਞ੍ਞਾ, ਚਤਸ੍ਸੋ ਚ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਵੁਤ੍ਤਾਯੇਵ। ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਨਂ ਪਨ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਪਭੇਦਵਚਨਾਭਾਵਂ, ਤਤ੍ਥੇਵ ਚ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਭਤ੍ਤਭਾਵਂ ਦੀਪੇਤੁਕਾਮੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਅਵਧਾਰਣਮਕਤ੍ਵਾ **"ਤਤ੍ਥੇਵਾ"**ਤਿ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਅਵਧਾਰਣਂ ਠਪੇਤਿ। ''ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਪਨ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ, ਛ ਅਭਿਞ੍ਞਾ, ਚਤਸ੍ਸੋ ਚ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਅਞ੍ਞੇ ਚ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾਦਯੋ ਗੁਣਵਿਸੇਸਾ ਵਿਭਤ੍ਤਾ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਵਿਸੇਸਤੋ ਪਨ ਪਞ੍ਞਾਜਾਤਿਕਤ੍ਤਾ ਚਤਸ੍ਸੋਵ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਪਾਪੁਣਾਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ 'ਤਾਸਞ੍ਚ ਤਤ੍ਥੇਵਾ'ਤਿ ਅਵਧਾਰਣਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋ ਕਤੋ''ਤਿ **ਵਜਿਰਬੁਦ੍ਧਿਤ੍ਥੇਰੋ। "ਏਵ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਨਿਗਮਨਂ।

ਸੁਖੋ ਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਸੁਖਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਨਿ,** ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਾਨਿਯੇਵ ਤਾਦਿਸਾਨਿ ਅਤ੍ਥਰਣਪਾਵੁਰਣਾਦੀਨਿ, ਤੇਸਂ ਫਸ੍ਸਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਸੁਖੋ ਵਾ ਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਤਥਾ, ਅਨੁਞ੍ਞਾਤੋ ਸੋ ਯੇਸਨ੍ਤਿ **ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਸੁਖਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਨਿ,** ਤਾਦਿਸਾਨਿ ਅਤ੍ਥਰਣਪਾਵੁਰਣਾਦੀਨਿ ਤੇਸਂ ਫਸ੍ਸੇਨ ਸਮਾਨਤਾਯ। **ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਫਸ੍ਸੋ** ਇਤ੍ਥਿਫਸ੍ਸੋ, ਮੇਥੁਨਧਮ੍ਮੋਯੇਵ। **ਵੁਤ੍ਤਂ** ਅਰਿਟ੍ਠੇਨ ਨਾਮ ਗਦ੍ਧਬਾਧਿਪੁਬ੍ਬੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨੩੪; ਪਾਚਿ॰ ੪੧੭)। ਸੋ ਹਿ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਕਮ੍ਮਕਿਲੇਸਵਿਪਾਕਉਪਵਾਦਆਣਾਵੀਤਿਕ੍ਕਮਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਵਿਧੇਸੁ ਅਨ੍ਤਰਾਯਿਕੇਸੁ ਆਣਾਵੀਤਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਰਾਯਿਕਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ, ਸੇਸਨ੍ਤਰਾਯਿਕੇਯੇਵ ਜਾਨਾਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸੋ ਰਹੋਗਤੋ ਏਵਂ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ ''ਇਮੇ ਅਗਾਰਿਕਾ ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣੇ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤਾ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾਪਿ ਸਕਦਾਗਾਮਿਨੋਪਿ ਅਨਾਗਾਮਿਨੋਪਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੂਪਿ ਮਨਾਪਿਕਾਨਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਨਿ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ...ਪੇ॰... ਕਾਯਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇ ਫੁਸਨ੍ਤਿ, ਮੁਦੁਕਾਨਿ ਅਤ੍ਥਰਣਪਾਵੁਰਣਾਨਿ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਏਤਂ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਵਟ੍ਟਤਿ, ਕਸ੍ਮਾ ਇਤ੍ਥੀਨਂਯੇਵ ਰੂਪਸਦ੍ਦਗਨ੍ਧਰਸਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ ਨ ਵਟ੍ਟਨ੍ਤਿ, ਏਤੇਪਿ ਵਟ੍ਟਨ੍ਤਿਯੇਵਾ''ਤਿ ਅਨਵਜ੍ਜੇਨ ਪਚ੍ਚਯਪਰਿਭੋਗਰਸੇਨ ਸਾਵਜ੍ਜਂ ਕਾਮਗੁਣਪਰਿਭੋਗਰਸਂ ਸਂਸਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਸਛਨ੍ਦਰਾਗਪਰਿਭੋਗਞ੍ਚ ਨਿਚ੍ਛਨ੍ਦਰਾਗਪਰਿਭੋਗਞ੍ਚ ਏਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਥੁਲ੍ਲਵਾਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਤਿਸੁਖੁਮਸੁਤ੍ਤਂ ਘਟੇਨ੍ਤੋ ਵਿਯ, ਸਾਸਪੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਿਨੇਰੁਨੋ ਸਦਿਸਤਂ ਉਪਸਂਹਰਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਚ ਪਾਪਕਂ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ''ਕਿਂ ਭਗਵਤਾ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦਂ ਬਨ੍ਧਨ੍ਤੇਨ ਵਿਯ ਮਹਤਾ ਉਸ੍ਸਾਹੇਨ ਪਠਮਪਾਰਾਜਿਕਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਏਤ੍ਥ ਦੋਸੋ''ਤਿ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਪਟਿਵਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤੋ ਵੇਸਾਰਜ੍ਜਞਾਣਂ ਪਟਿਬਾਹਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇ ਖਾਣੁਕਣ੍ਟਕਾਦੀਨਿ ਪਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤੋ ''ਮੇਥੁਨਧਮ੍ਮੇ ਦੋਸੋ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਜਿਨਚਕ੍ਕੇ ਪਹਾਰਮਦਾਸਿ, ਤੇਨਾਹ **"ਤਥਾਹਾ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ।

ਅਨਤਿਕ੍ਕਮਨਟ੍ਠੇਨ ਅਨ੍ਤਰਾਯੇ ਨਿਯੁਤ੍ਤਾ, ਅਨ੍ਤਰਾਯਂ ਵਾ ਫਲਂ ਅਰਹਨ੍ਤਿ, ਅਨ੍ਤਰਾਯਸ੍ਸ ਵਾ ਕਰਣਸੀਲਾਤਿ **ਅਨ੍ਤਰਾਯਿਕਾ,** ਸਗ੍ਗਮੋਕ੍ਖਾਨਂ ਅਨ੍ਤਰਾਯਕਰਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਤੇ ਚ ਕਮ੍ਮਕਿਲੇਸਵਿਪਾਕਉਪਵਾਦਆਣਾਵੀਤਿਕ੍ਕਮਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਵਿਧਾ। ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ ਅਰਿਟ੍ਠਸਿਕ੍ਖਾਪਦਵਣ੍ਣਨਾਦੀਸੁ (ਪਾਚਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੪੧੭) ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। ਅਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਪਦਤ੍ਥਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ – ਯੇ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨ੍ਤਰਾਯਿਕਾ ਇਤਿ ਭਗਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਦੇਸਿਤਾ ਚੇਵ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾ ਚ, ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਪਟਿਸੇਵਤੋ ਪਟਿਸੇਵਨ੍ਤਸ੍ਸ ਯਥਾ ਯੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨ੍ਤਰਾਯਾਯ ਸਗ੍ਗਮੋਕ੍ਖਾਨਂ ਅਨ੍ਤਰਾਯਕਰਣਤ੍ਥਂ ਨਾਲਂ ਸਮਤ੍ਥਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਤੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਅਹਂ ਭਗਵਤਾ ਦੇਸਿਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਆਜਾਨਾਮੀਤਿ। **ਤਤੋ ਦੁਸ੍ਸੀਲਭਾਵਂ ਪਾਪੁਣਾਤੀ**ਤਿ ਤਤੋ ਅਨਵਜ੍ਜਸਞ੍ਞਿਭਾਵਹੇਤੁਤੋ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਦੁਸ੍ਸੀਲਭਾਵਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ।

ਚਤ੍ਤਾਰੋ...ਪੇ॰...ਆਦੀਸੁਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ –

''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਸਨ੍ਤੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਅਤ੍ਤਹਿਤਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਨੋ ਪਰਹਿਤਾਯ, ਪਰਹਿਤਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਨੋ ਅਤ੍ਤਹਿਤਾਯ, ਨੇਵਤ੍ਤਹਿਤਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਨੋ ਪਰਹਿਤਾਯ, ਅਤ੍ਤਹਿਤਾਯ ਚੇਵ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਪਰਹਿਤਾਯ ਚ...ਪੇ॰... ਇਮੇ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਲੋਕਸ੍ਮਿ''ਨ੍ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੯੬) –

ਏਵਮਾਦਿਨਾ **ਪੁਗ੍ਗਲਦੇਸਨਾਪਟਿਸਞ੍ਞੁਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਾਲ਼ਿਂ** ਨਿਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਅਧਿਪ੍ਪਾਯ**ਨ੍ਤਿ ''ਅਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲਦੇਸਨਾਵੋਹਾਰਵਸੇਨ, ਨ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ''ਤਿ ਏਵਂ ਭਗਵਤੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਂ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ –

''ਦੁਵੇ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਅਕ੍ਖਾਸਿ, ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਵਦਤਂ ਵਰੋ।

ਸਮ੍ਮੁਤਿਂ ਪਰਮਤ੍ਥਞ੍ਚ, ਤਤਿਯਂ ਨੂਪਲਬ੍ਭਤਿ॥

ਸਙ੍ਕੇਤਵਚਨਂ ਸਚ੍ਚਂ, ਲੋਕਸਮ੍ਮੁਤਿਕਾਰਣਾ।
ਪਰਮਤ੍ਥਵਚਨਂ ਸਚ੍ਚਂ, ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਭੂਤਕਾਰਣਾ॥

ਤਸ੍ਮਾ ਵੋਹਾਰਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਲੋਕਨਾਥਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥੁਨੋ।
ਸਮ੍ਮੁਤਿਂ ਵੋਹਰਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਮੁਸਾਵਾਦੋ ਨ ਜਾਯਤੀ''ਤਿ॥ (ਮ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੫੭; ਅ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧.੧੭੦; ਇਤਿਵੁ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨੪)।

ਨ ਹਿ ਲੋਕਸਮ੍ਮੁਤਿਂ ਬੁਦ੍ਧਾ ਭਗਵਨ੍ਤੋ ਵਿਜਹਨ੍ਤਿ, ਲੋਕਸਮਞ੍ਞਾਯ ਲੋਕਨਿਰੁਤ੍ਤਿਯਾ ਲੋਕਾਭਿਲਾਪੇ ਠਿਤਾਯੇਵ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤਿ। ਅਪਿਚ ''ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪਦੀਪਨਤ੍ਥਂ, ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਾਦੀਪਨਤ੍ਥ''ਨ੍ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੫੭; ਅ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧.੨੦੨; ਇਤਿਵੁ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨੪; ਕਥਾ॰ ਅਨੁਟੀ॰ ੧) ਏਵਮਾਦੀਹਿਪਿ ਅਟ੍ਠਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਭਗਵਾ ਪੁਗ੍ਗਲਕਥਂ ਕਥੇਤੀ''ਤਿ ਏਵਂ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਮਜਾਨਨ੍ਤੋ। ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਉਪਰਿ ਆਵਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। **ਦੁਗ੍ਗਹਿਤਂ ਗਣ੍ਹਾਤੀ**ਤਿ ''ਤਥਾਹਂ ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸਿਤਂ ਆਜਾਨਾਮਿ, ਯਥਾ ਤਦੇਵਿਦਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਸਨ੍ਧਾਵਤਿ ਸਂਸਰਤਿ ਅਨਞ੍ਞ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੪੪) ਦੁਗ੍ਗਹਿਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਵਿਪਰੀਤਂ ਗਣ੍ਹਾਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਦੁਗ੍ਗਹਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਭਾਵਨਪੁਂਸਕਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕਿਰਿਯਾਯਵਿਸੇਸਨਭਾਵੇਨ ਨਪੁਂਸਕਲਿਙ੍ਗੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਭਾਵਨਪੁਂਸਕਪਦਸ੍ਸ ਪਕਤਿ, ਯਦਿਦਂ ਨਪੁਂਸਕਲਿਙ੍ਗੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ, ਭਾਵਪ੍ਪਟ੍ਠਾਨਤਾ, ਸਕਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਕਿਰਿਯਾਨੁਯੋਗਂ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤੋਪਯੋਗਵਚਨਤਾ ਚ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਦੁਗ੍ਗਹਿਤਂ ਕਤ੍ਵਾ''ਤਿ। **ਯ**ਨ੍ਤਿ ਦੁਗ੍ਗਹਿਤਗਾਹਂ। ਮਜ੍ਝਿਮਨਿਕਾਯੇ ਮੂਲਪਣ੍ਣਾਸਕੇ **ਮਹਾਤਣ੍ਹਾਸਙ੍ਖਯਸੁਤ੍ਤੇ** (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੪੪) ਤਥਾਵਾਦੀਨਂ ਸਾਧਿਨਾਮਕਂ ਕੇਵਟ੍ਟਪੁਤ੍ਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਆਰਬ੍ਭ ਭਗਵਤਾ **ਵੁਤ੍ਤਂ।** ਅਤ੍ਤਨਾ ਦੁਗ੍ਗਹਿਤੇਨ ਧਮ੍ਮੇਨਾਤਿ ਪਾਠਸੇਸੋ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਭਾਵੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵਾ ਦੁਗ੍ਗਹਣਂ ਦੁਗ੍ਗਹਿਤਂ, **ਅਤ੍ਤਨਾ**ਤਿ ਚ ਸਾਮਿਅਤ੍ਥੇ ਕਰਣਵਚਨਂ, ਵਿਭਤ੍ਤਿਯਨ੍ਤਪਤਿਰੂਪਕਂ ਵਾ ਅਬ੍ਯਯਪਦਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਦੁਗ੍ਗਹਣੇਨ ਵਿਪਰੀਤਗਾਹੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖਤੀ**ਤਿ ਅਬ੍ਭਕ੍ਖਾਨਂ ਕਰੋਤਿ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਕੁਸਲਮੂਲਾਨਿ ਖਣਨ੍ਤੋ **ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਖਣਤਿ** ਨਾਮ। **ਤਤੋ**ਤਿ ਦੁਗ੍ਗਹਿਤਭਾਵਹੇਤੁਤੋ।

ਧਮ੍ਮਚਿਨ੍ਤਨ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਵਿਚਾਰਂ। **ਅਤਿਧਾਵਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਠਾਤਬ੍ਬਮਰਿਯਾਦਾਯਂ ਅਟ੍ਠਤ੍ਵਾ ''ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਮਤ੍ਤੇਨਪਿ ਦਾਨਂ ਹੋਤਿ, ਸਯਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ, ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਚ ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਯਮਾਨੋ। ਚਿਨ੍ਤੇਤੁਮਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਾਨਿ , ਅਨਰਹਰੂਪਾਨਿ ਵਾ **ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯਾਨਿ** ਨਾਮ, ਤਾਨਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯਾਨੀ**ਤਿ ਤੇਸਂ ਸਭਾਵਦਸ੍ਸਨਂ। **ਨ ਚਿਨ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾਨੀ**ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚਦਸ੍ਸਨਂ। "**ਯਾਨੀ**"ਤਿਆਦਿ ਤਸ੍ਸ ਹੇਤੁਦਸ੍ਸਨਂ। ਯਾਨਿ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤੋ ਉਮ੍ਮਾਦਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖੇਪਸ੍ਸ, ਵਿਘਾਤਸ੍ਸ ਵਿਹੇਸਸ੍ਸ ਚ ਭਾਗੀ ਅਸ੍ਸ, ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯਾਨਿ ਇਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਨ ਚਿਨ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾਨਿ, ਇਮਾਨਿ ਵਾ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯਾਨਿ ਨਾਮ ਨ ਚਿਨ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾਨਿ, ਯਾਨਿ ਵਾ…ਪੇ॰… ਅਸ੍ਸ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਚਿਨ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾਨਿ ਅਚਿਨ੍ਤੇਤਬ੍ਬਭੂਤਾਨਿ ਇਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯਾਨਿ ਨਾਮਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਨ –

''ਕਤਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ? ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਬੁਦ੍ਧਵਿਸਯੋ ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯੋ ਨ ਚਿਨ੍ਤੇਤਬ੍ਬੋ, ਯਂ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤੋ ਉਮ੍ਮਾਦਸ੍ਸ ਵਿਘਾਤਸ੍ਸ ਭਾਗੀ ਅਸ੍ਸ। ਝਾਯਿਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਝਾਨਵਿਸਯੋ ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯੋ…ਪੇ॰… ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯੋ…ਪੇ॰… ਲੋਕਚਿਨ੍ਤਾ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯਾ…ਪੇ॰… ਇਮਾਨਿ…ਪੇ॰… ਅਸ੍ਸਾ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੭੭) –

ਚਤੁਰਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰੇ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯਸੁਤ੍ਤਂ** ਆਦਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਂ ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯਭਾਵਦੀਪਕਂ ਪਾਲ਼ਿਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਕਾਮਂ ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯਾਨਿ ਛ ਅਸਾਧਾਰਣਞਾਣਾਦੀਨਿ, ਤਾਨਿ ਪਨ ਅਨੁਸ੍ਸਰਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕੁਸਲੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭਾਵਤੋ ਚਿਨ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾਨਿ, ਇਮਾਨਿ ਪਨ ਏਵਂ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ ਅਫਲਭਾਵਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਚਿਨ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾਨਿ। "**ਦੁਸ੍ਸੀਲਜ…ਪੇ॰… ਪਭੇਦ**"ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਵਿਪਤ੍ਤਿਂ ਸਰੂਪਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ''ਕਥਂ? ਪਿਟਕਵਸੇਨਾ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਸਮ੍ਬਜ੍ਝਨੇਨ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਸਮ੍ਬਨ੍ਧਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਏਵਂ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਤੋ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਸਮ੍ਬਨ੍ਧਵਿਰਹਿਤਞ੍ਹਿ ਵਚਨਂ ਬਜਾਕੁਲਂ। ਸੋਤੂਨਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਵਿਞ੍ਞਾਪਕਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਞ੍ਞੂਨਮੇਵ ਚ ਤਥਾਵਿਚਾਰਿਤਵਚਨਂ ਵਿਸਯੋ। ਯਥਾਹ –

> ''ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਞ੍ਞੂ ਅਤ੍ਥਞ੍ਞੂ, ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਦਕੋਵਿਦੋ।
> ਸੁਗ੍ਗਹੀਤਞ੍ਚ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਅਤ੍ਥਞ੍ਚੋ' ਪਪਰਿਕ੍ਖਤੀ''ਤਿ॥ (ਥੇਰਗਾ॰ ੧੦੩੧)।

ਤੇਸਨ੍ਤਿ ਪਿਟਕਾਨਂ। **ਏਤ**ਨ੍ਤਿ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨਂ।

ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧਵਗ੍ਗਮਹਾਵਗ੍ਗਪਾਥਿਕਵਗ੍ਗਸਙ੍ਖਾਤੇਹਿ ਤੀਹਿ ਵਗ੍ਗੇਹਿ ਸਙ੍ਗਹੋ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਤਿਵਗ੍ਗਸਙ੍ਗਹਾਨਿ।** ਗਾਥਾਯ ਪਨ **ਯਸ੍ਸ** ਨਿਕਾਯਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਗਣਨਤੋ **ਚਤੁਤ੍ਤਿਂਸੇਵ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾ।** ਵਗ੍ਗਸਙ੍ਗਹਵਸੇਨ ਤਯੋ ਵਗ੍ਗਾ ਅਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਹਸ੍ਸਾਤਿ **ਤਿਵਗ੍ਗੋ ਸਙ੍ਗਹੋ। ਪਠਮੋ ਏਸ** ਨਿਕਾਯੋ **ਦੀਘਨਿਕਾਯੋ**ਤਿ **ਅਨੁਲੋਮਿਕੋ** ਅਪਚ੍ਚਨੀਕੋ, ਅਤ੍ਥਾਨੁਲੋਮਨਤੋ ਅਤ੍ਥਾਨੁਲੋਮਨਾਮਿਕੋ ਵਾ, ਅਨ੍ਵਤ੍ਥਨਾਮੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਤ੍ਥ ''ਤਿਵਗ੍ਗੋ ਸਙ੍ਗਹੋ''ਤਿ ਏਤਂ ''ਯਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਅਨੁਰਿਕੇਪਿ ਸਮਾਸੋਯੇਵ ਹੋਤਿ, ਨ ਵਾਕ੍ਯਜਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ''ਨਵਂ ਪਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਚੀਵਰਲਾਭੇਨਾ''ਤਿ (ਪਾਚਿ॰ ੩੬੮) ਏਤ੍ਥ ''ਨਵਂਚੀਵਰਲਾਭੇਨਾ''ਤਿ ਪਦਂ ਵਿਯ। ਤਥਾ ਹਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਚਰਿਯਾ ਵਣ੍ਣਯਨ੍ਤਿ ''ਅਲਬ੍ਭੀਤਿ ਲਭੋ, ਲਭੋ ਏਵ ਲਾਭੋ। ਕਿਂ ਅਲਬ੍ਭਿ? ਚੀਵਰਂ। ਕੀਦਿਸਂ? ਨਵਂ, ਇਤਿ 'ਨਵਚੀਵਰਲਾਭੇਨਾ'ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਅਨੁਨਾਸਿਕਲੋਪਂ ਅਕਤ੍ਵਾ 'ਨਵਂਚੀਵਰਲਾਭੇਨਾ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਪਟਿਲਦ੍ਧਨਵਚੀਵਰੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਮਜ੍ਝੇ ਠਿਤਪਦਦ੍ਵਯੇ ਪਨਾਤਿ ਨਿਪਾਤੋ। ਭਿਕ੍ਖੁਨਾਤਿ ਯੇਨ ਲਦ੍ਧਂ, ਤਸ੍ਸ ਨਿਦਸ੍ਸਨ''ਨ੍ਤਿ (ਪਾਚਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩੬੮)। ਇਧਾਪਿ ਸਦ੍ਦਤੋ, ਅਤ੍ਥਤੋ ਚ ਵਾਕ੍ਯੇ ਯੁਤ੍ਤਿਯਾਅਭਾਵਤੋ ਸਮਾਸੋਯੇਵ ਸਮ੍ਭਵਤਿ। ''ਤਿਵਗ੍ਗੋ''ਤਿ ਪਦਞ੍ਹਿ ''ਸਙ੍ਗਹੋ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯਦਿ ਕਰਣਂ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਕਰਣਵਚਨਨ੍ਤਮੇਵ ਸਿਯਾ। ਯਦਿ ਚ ਪਦਦ੍ਵਯਮੇਤਂ ਤੁਲ੍ਯਾਧਿਕਰਣਂ, ਤਥਾ ਚ ਸਤਿ ਨਪੁਂਸਕਲਿਙ੍ਗਮੇਵ ਸਿਯਾ ''ਤਿਲੋਕ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਪਦਂ ਵਿਯ। ਤਥਾ ''ਤਿਵਗ੍ਗੋ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ''ਸਙ੍ਗਹੋ''ਤਿ ਪਦਮਨ੍ਤਰੇਨ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥਾਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਨ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਚ ਤਾਦਿਸੇਨ ਵਾਕ੍ਯੇਨ ਸਮ੍ਬਜ੍ਝਨਂ ਨ ਯੁਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਮਾਨੇਪਿ ਪਦਨ੍ਤਰਨ੍ਤਰਿਕੇ ਸਦ੍ਦਤ੍ਥਾਵਿਰੋਧਭਾਵੇਯੇਵ ਸਮਾਸਤਾਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਸਮਾਸੋ ਏਵ ਯੁਤ੍ਤੋ। ਤਯੋ ਵਗ੍ਗਾ ਅਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਹਸ੍ਸਾਤਿ ਹਿ **ਤਿਵਗ੍ਗੋਸਙ੍ਗਹੋ** ਅਕਾਰਸ੍ਸ ਓਕਾਰਾਦੇਸਂ, ਓਕਾਰਾਗਮਂ ਵਾ ਕਤ੍ਵਾ ਯਥਾ ''ਸਤ੍ਤਾਹਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋ, ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤੋ, ਮਾਸਜਾਤੋ''ਤਿਆਦਿ, **ਅਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਹਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਚ ਸਙ੍ਗਹਿਤਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸ ਨਿਕਾਯਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਪਰੇ ਪਨ ''ਤਯੋ ਵਗ੍ਗਾ ਯਸ੍ਸਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ 'ਸਙ੍ਗਹੋ'ਤਿ ਪਦੇਨ ਤੁਲ੍ਯਾਧਿਕਰਣਮੇਵ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਸਙ੍ਗਹੋਤਿ ਚ ਗਣਨਾ। **ਟੀਕਾਚਰਿਯੇਹਿ** (ਸਾਰਤ੍ਥ॰ ਟੀ॰ ੧.ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ) ਪਨ 'ਤਯੋ ਵਗ੍ਗਾ ਅਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਹਸ੍ਸਾ'ਤਿ ਪਦਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਤੁਲ੍ਯਾਧਿਕਰਣਤਾਯੇਵ ਦਸ੍ਸਿਤਾ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਦਯੁਤ੍ਤਮੇਵ ਸਙ੍ਖ੍ਯਾਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯਾਨਂ ਮਿਸ੍ਸਕਤ੍ਤਾ, ਅਪਾਕਟਤ੍ਤਾ ਚ।

ਅਤ੍ਥਾਨੁਲੋਮਿਕਤ੍ਤਂ ਵਿਭਾਵੇਤੁਮਾਹ **"ਕਸ੍ਮਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਗੁਣੋਪਚਾਰੇਨ, ਤਦ੍ਧਿਤਵਸੇਨ ਵਾ ਦੀਘ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਦੀਘਪ੍ਪਮਾਣਾਨਿ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿਯੇਵ ਗਹਿਤਾਨਿ , ਨਿਕਾਯਸਦ੍ਦੋ ਚ ਰੁਲ੍ਹਿਵਸੇਨ ਸਮੂਹਨਿਵਾਸਤ੍ਥੇਸੁ ਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **"ਦੀਘਪ੍ਪਮਾਣਾਨ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ। ਸਙ੍ਕੇਤਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਵਚਨੀਯਵਾਚਕਾਨਂ ਪਯੋਗਤੋ ਤਦਤ੍ਥੇਸੁ ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਕੇਤਸਿਦ੍ਧਤਂ ਞਾਪੇਨ੍ਤੋ **"ਨਾਹ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਏਕਨਿਕਾਯਮ੍ਪੀ**ਤਿ ਏਕਸਮੂਹਮ੍ਪਿ। **ਏਵਂ ਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਵਿਚਿਤ੍ਤਂ। **ਯਥਯਿਦ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਇਮੇ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤਾ ਪਾਣਾ। ਪੋਣਿਕਾ, ਚਿਕ੍ਖਲ੍ਲਿਕਾ ਚ ਖਤ੍ਤਿਯਾ, ਤੇਸਂ ਨਿਵਾਸੋ **"ਪੋਣਿਕਨਿਕਾਯੋ ਚਿਕ੍ਖਲ੍ਲਿਕਨਿਕਾਯੋ"**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਨਿਕਾਯਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਮੂਹਨਿਵਾਸਾਨਂ ਵਾਚਕਭਾਵੇ। **ਸਾਧਕਾਨੀ**ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਸ੍ਸਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਾਧਨਤੋ ਉਦਾਹਰਣਾਨਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ''ਸਮਾਨੀਤਾਨੀ''ਤਿ ਪਾਠਸੇਸੇਨ ਚੇਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ, ਸਕ੍ਖੀਨਿ ਵਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਸਾਧਕਾਨਿ। ਯਞ੍ਹਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਥਂ ਸਾਧੇਨ੍ਤਿ , ਤਂ ''ਸਕ੍ਖੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ **ਮਨੋਰਥਪੂਰਣਿਯਂ** ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਪਞ੍ਚਗਰੁਜਾਤਕਂ (ਜਾ॰ ੧.੧.੧੩੨) ਪਨ ਸਕ੍ਖਿਭਾਵਤ੍ਥਾਯ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਕਥੇਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧.੫) **ਸਾਸਨਤੋ**ਤਿ ਸਾਸਨਪਯੋਗਤੋ, ਸਾਸਨੇ ਵਾ। **ਲੋਕਤੋ**ਤਿ ਲੋਕਿਯਪਯੋਗਤੋ, ਲੋਕੇ ਵਾ। ਇਦਂ ਪਨ ਪਿਟਕਤ੍ਤਯੇ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਪਠਮਮੁਦਾਹਰਣਂ ਸਾਸਨਤੋ ਸਾਧਕਵਚਨਂ, ਦੁਤਿਯਂ ਲੋਕਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਮੂਲਪਰਿਯਾਯ ਵਗ੍ਗਾਦਿਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਦਸਵਗ੍ਗਸਙ੍ਗਹਾਨਿ। ਅਡ੍ਢੇਨ ਦੁਤਿਯਂ **ਦਿਯਡ੍ਢਂ,** ਤਦੇਵ ਸਤਂ, ਏਕਸਤਂ, ਪਞ੍ਞਾਸ ਚ ਸੁਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਯਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਿਂ ਨਿਕਾਯੇ। **ਪਞ੍ਚਦਸਵਗ੍ਗਪਰਿਗ੍ਗਹੋ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਦਸਹਿ ਵਗ੍ਗੇਹਿ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤੋ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ।

ਸਂਯੁਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਸਂਯੁਤ੍ਤਂ,** ਕੇਸਂ ਸਂਯੁਤ੍ਤਂ? ਸੁਤ੍ਤਵਗ੍ਗਾਨਂ। ਯਥਾ ਹਿ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸਮੁਦਾਯੇ ਪਦਂ, ਪਦਸਮੁਦਾਯੇ ਚ ਵਾਕ੍ਯਂ, ਵਾਕ੍ਯਸਮੁਦਾਯੇ ਸੁਤ੍ਤਂ, ਸੁਤ੍ਤਸਮੁਦਾਯੇ ਵਗ੍ਗੋਤਿ ਸਮਞ੍ਞਾ, ਏਵਂ ਵਗ੍ਗਸਮੁਦਾਯੇ ਸਂਯੁਤ੍ਤਸਮਞ੍ਞਾ। ਦੇਵਤਾਯ ਪੁਚ੍ਛਿਤੇਨ ਕਥਿਤਸੁਤ੍ਤਵਗ੍ਗਾਦੀਨਂ ਸਂਯੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਦੇਵਤਾਸਂਯੁਤ੍ਤਾਦਿਭਾਵੋ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧), ਤੇਨਾਹ **"ਦੇਵਤਾਸਂਯੁਤ੍ਤਾਦਿਵਸੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। ''ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾਨਂ ਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਸਤ੍ਤ ਸੁਤ੍ਤਸਤਾਨਿ ਚਾ''ਤਿ ਪਾਠੇ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾਨਂ ਸਤ੍ਤ ਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਸਤ੍ਤ ਸੁਤ੍ਤਸਤਾਨਿ ਚਾਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। **"ਸਤ੍ਤ ਸੁਤ੍ਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਸਤ੍ਤ ਸੁਤ੍ਤਸਤਾਨਿ ਚਾ"**ਤਿਪਿ ਪਾਠੋ। **ਸਂਯੁਤ੍ਤਸਙ੍ਗਹੋ**ਤਿ ਸਂਯੁਤ੍ਤਨਿਕਾਯਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਹੋ ਗਣਨਾ।

ਏਕੇਕੇਹਿ ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਉਪਰੂਪਰਿ ਉਤ੍ਤਰੋ ਅਧਿਕੋ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਅਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰੋ**ਤਿ ਆਹ **"ਏਕੇਕਅਙ੍ਗਾਤਿਰੇਕਵਸੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਏਕੇਕਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਏਕਾਦਸ ਅਙ੍ਗਾਨਿ ਕਥਿਤਾਨਿ। **ਅਙ੍ਗ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਧਮ੍ਮਕੋਟ੍ਠਾਸੋ।

ਪੁਬ੍ਬੇਤਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਿਟਕਨਿਦ੍ਦੇਸੇ। ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ ਪਕਾਰਨ੍ਤਰੇਨ ਸਙ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਅਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਠਪੇਤ੍ਵਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **"ਸਕਲਂ ਵਿਨਯਪਿਟਕ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ ਹਿ ਇਮਿਨਾ ਪਕਾਰਨ੍ਤਰੇਨ ਸਙ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਅਪਿਚ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਤੋ ਅਵਸਿਟ੍ਠਂ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਭਗਵਤਾ ਦਿਨ੍ਨਨਯੇ ਠਤ੍ਵਾ ਦੇਸਿਤਂ, ਭਗਵਤਾ ਚ ਅਨੁਮੋਦਿਤਂ ਨੇਤ੍ਤਿਪੇਟਕੋਪਦੇਸਾਦਿਕਂ, ਤਂ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਏਤ੍ਥੇਵ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਅਨਵਸੇਸਪਰਿਯਾਦਾਨਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿਪਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਸਿਦ੍ਧੇਪਿ ਹਿ ਸਤਿ ਆਰਮ੍ਭੋ ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਰਵਿਞ੍ਞਾਪਨਾਯ ਵਾ ਹੋਤਿ, ਨਿਯਮਾਯ ਵਾਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਯਥਾ ''ਦੀਘਪ੍ਪਮਾਣਾਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਏਵਂ ''ਖੁਦ੍ਦਕਪ੍ਪਮਾਣਾਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਵਤ੍ਵਾ ਸਰੂਪਸ੍ਸੇਵ ਕਥਨਂ ਵਿਨਯਾਭਿਧਮ੍ਮਾਦੀਨਂ ਦੀਘਪ੍ਪਮਾਣਾਨਮ੍ਪਿ ਤਦਨ੍ਤੋਗਧਤਾਯਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ, ਤੇਨ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ ''ਨ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਖੁਦ੍ਦਕਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੇਸੁ ਤਸ੍ਸ ਅਨ੍ਵਤ੍ਥਸਮਞ੍ਞਤਾ, ਦੀਘਨਿਕਾਯਾਦਿਸਭਾਵਵਿਪਰੀਤਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਪਨ ਕਤ੍ਥਚਿ ਤਬ੍ਬੋਹਾਰਤਾ''ਤਿ। **ਤਦਞ੍ਞ**ਨ੍ਤਿ ਤੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਨਿਕਾਯੇਹਿ ਅਞ੍ਞਂ, ਅਵਸੇਸਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਨਵਪ੍ਪਭੇਦਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਥਂ ਪਨੇਤਂ ਨਵਪ੍ਪਭੇਦਂ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਨਵਹਿ ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਵਵਤ੍ਥਿਤੇਹਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸਙ੍ਕਰਰਹਿਤੇਹਿ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ, ਤਥਾ ਚ ਸਤਿ ਅਸੁਤ੍ਤਸਭਾਵਾਨੇਵ ਗੇਯ੍ਯਙ੍ਗਾਦੀਨਿ ਸਿਯੁਂ, ਅਥ ਸੁਤ੍ਤਸਭਾਵਾਨੇਵ ਗੇਯ੍ਯਙ੍ਗਾਦੀਨਿ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵਿਸੁਂ ਸੁਤ੍ਤਙ੍ਗਮੇਵ ਨ ਸਿਯਾ, ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਂ ਸਾਸਨਨ੍ਤਿ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਪਿਚ ''ਸਗਾਥਕਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਗੇਯ੍ਯਂ, ਨਿਗ੍ਗਾਥਕਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣ''ਨ੍ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰, ਪਾਰਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾ) **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸੁਤ੍ਤਞ੍ਚ ਨਾਮ ਸਗਾਥਕਂ ਵਾ ਸਿਯਾ, ਨਿਗ੍ਗਾਥਕਂ ਵਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਙ੍ਗਦ੍ਵਯੇਨੇਵ ਤਦੁਭਯਂ ਸਙ੍ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਤਦੁਭਯਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਉਦਾਨਾਦਿਵਿਸੇਸਸਞ੍ਞਾਰਹਿਤਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਯਂ ਸੁਤ੍ਤਙ੍ਗਂ ਸਿਯਾ, ਅਥਾਪਿ ਕਥਞ੍ਚਿ ਵਿਸੁਂ ਸੁਤ੍ਤਙ੍ਗਂ ਸਿਯਾ, **ਮਙ੍ਗਲਸੁਤ੍ਤਾਦੀਨਂ** (ਖੁ॰ ਪਾ॰ ੧; ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੨੬੧) ਸੁਤ੍ਤਙ੍ਗਸਙ੍ਗਹੋ ਨ ਸਿਯਾ ਗਾਥਾਭਾਵਤੋ ਧਮ੍ਮਪਦਾਦੀਨਂ ਵਿਯ। ਗੇਯ੍ਯਙ੍ਗਸਙ੍ਗਹੋ ਵਾ ਸਿਯਾ ਸਗਾਥਕਤ੍ਤਾ ਸਗਾਥਾਵਗ੍ਗਸ੍ਸ ਵਿਯ। ਤਥਾ ਉਭਤੋਵਿਭਙ੍ਗਾਦੀਸੁ ਸਗਾਥਕਪ੍ਪਦੇਸਾਨਨ੍ਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ –

> ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞਵਿਧਿ, ਵਿਸੇਸਵਿਧਯੋ ਪਰੇ।
> ਸਨਿਮਿਤ੍ਤਾ ਨਿਰੁਲ੍ਹਤ੍ਤਾ, ਸਹਤਾਞ੍ਞੇਨ ਨਾਞ੍ਞਤੋ॥ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾ)।
>
> ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਦੋਸਸ੍ਸ, ਨਤ੍ਥਿ ਏਤ੍ਥਾਵਗਾਹਣਂ।
> ਤਸ੍ਮਾ ਅਸਙ੍ਕਰਂਯੇਵ, ਨਵਙ੍ਗਂ ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨਂ॥ (ਸਾਰਤ੍ਥ॰ ਟੀ॰ ੧.ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾ)।

ਸਬ੍ਬਸ੍ਸਾਪਿ ਹਿ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨਸ੍ਸ **ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ** ਅਯਂ **ਸਾਮਞ੍ਞਵਿਧਿ**। ਤਥਾ ਹਿ ''ਏਤ੍ਤਕਂ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਸੁਤ੍ਤਾਗਤਂ ਸੁਤ੍ਤਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਂ, (ਪਾਚਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੬੫੫, ੧੨੪੨) ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਾ ਸੁਤ੍ਤਵਿਭਙ੍ਗੇ, (ਚੂਲ਼ਵ॰ ੪੫੬) ਸਕਵਾਦੇ ਪਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਤਸਤਾਨੀ''ਤਿਆਦਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਨਿਦਾਨਕਥਾ) ਵਚਨਤੋ ਵਿਨਯਾਭਿਧਮ੍ਮਪਰਿਯਤ੍ਤਿ ਵਿਸੇਸੇਸੁਪਿ ਸੁਤ੍ਤਵੋਹਾਰੋ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਤੇਨੇਵ ਚ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਯਨੋ **ਨੇਤ੍ਤਿਯਂ** ਆਹ ''ਨਵਵਿਧਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਰਿਯੇਟ੍ਠੀ''ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਸਙ੍ਗਹਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ) ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਸੇਨ ਨਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਸਾਸਨਸ੍ਸ ਪਰਿਯੇਟ੍ਠਿ ਪਰਿਯੇਸਨਾ ਅਤ੍ਥਵਿਚਾਰਣਾ ''ਨਵਵਿਧ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਰਿਯੇਟ੍ਠੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਦੇਕਦੇਸੇਸੁ ਪਨ **ਪਰੇ** ਗੇਯ੍ਯਾਦਯੋ **ਸਨਿਮਿਤ੍ਤਾ ਵਿਸੇਸਵਿਧਯੋ** ਤੇਨ ਤੇਨ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇਨ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਗੇਯ੍ਯਸ੍ਸ ਸਗਾਥਕਤ੍ਤਂ ਤਬ੍ਭਾਵਨਿਮਿਤ੍ਤਂ। ਲੋਕੇਪਿ ਹਿ ਸਸਿਲੋਕਂ ਸਗਾਥਕਂ ਚੁਣ੍ਣਿਯਗਨ੍ਥਂ ''ਗੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਗਾਥਾਵਿਰਹੇ ਪਨ ਸਤਿ ਪੁਚ੍ਛਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਭਾਵੋ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਸ੍ਸ ਤਬ੍ਭਾਵਨਿਮਿਤ੍ਤਂ। ਪੁਚ੍ਛਾਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਞ੍ਹਿ ''ਬ੍ਯਾਕਰਣ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਬ੍ਯਾਕਰਣਮੇਵ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਂ। ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ ਸਗਾਥਕਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਪੁਚ੍ਛਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਨਂ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਨਾਪਜ੍ਜਤਿ ਗੇਯ੍ਯਾਦਿਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਨੋਕਾਸਭਾਵਤੋ। ਸਓਕਾਸਵਿਧਿਤੋ ਹਿ ਅਨੋਕਾਸਵਿਧਿ ਬਲਵਾ। ਅਪਿਚ ''ਗਾਥਾਵਿਰਹੇ ਸਤੀ''ਤਿ ਵਿਸੇਸਿਤਤ੍ਤਾ। ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਸ੍ਸ ਹਿ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਨਧਿਪ੍ਪੇਤਤੋ ਬ੍ਯਵਚ੍ਛੇਦਕਂ ਵਿਸੇਸਨਂ। ਤਥਾ ਹਿ ਧਮ੍ਮਪਦਾਦੀਸੁ ਕੇਵਲਗਾਥਾਬਨ੍ਧੇਸੁ, ਸਗਾਥਕਤ੍ਤੇਪਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਞਾਣਮਯਿਕਗਾਥਾਪਟਿਸਞ੍ਞੁਤ੍ਤੇਸੁ, ''ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੇਤ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਵਚਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇਸੁ, ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਚ ਸੁਤ੍ਤਵਿਸੇਸੇਸੁ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਗਾਥਾਉਦਾਨਇਤਿਵੁਤ੍ਤਕ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞਾ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ। ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਸਤਿਪਿ ਸਞ੍ਞਾਨ੍ਤਰਨਿਮਿਤ੍ਤਯੋਗੇ ਅਨੋਕਾਸਸਞ੍ਞਾਨਂ ਬਲਵਭਾਵੇਨੇਵ ਗਾਥਾਦਿਸਞ੍ਞਾ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ, ਤਥਾ ਸਤਿਪਿ ਗਾਥਾਬਨ੍ਧਭਾਵੇ ਭਗਵਤੋ ਅਤੀਤਾਸੁ ਜਾਤੀਸੁ ਚਰਿਯਾਨੁਭਾਵਪ੍ਪਕਾਸਕੇਸੁ ਜਾਤਕਸਞ੍ਞਾ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ, ਸਤਿਪਿ ਪਞ੍ਹਾਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਭਾਵੇ , ਸਗਾਥਕਤ੍ਤੇ ਚ ਕੇਸੁਚਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇਸੁ ਵੇਦਸ੍ਸ ਲਭਾਪਨਤੋ ਵੇਦਲ੍ਲਸਞ੍ਞਾ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ, ਏਵਂ ਤੇਨ ਤੇਨ ਸਗਾਥਕਤ੍ਤਾਦਿਨਾ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇਨ ਤੇਸੁ ਤੇਸੁ ਸੁਤ੍ਤਵਿਸੇਸੇਸੁ ਗੇਯ੍ਯਾਦਿਸਞ੍ਞਾ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾਤਿ ਵਿਸੇਸਵਿਧਯੋ ਸੁਤ੍ਤਙ੍ਗਤੋ ਪਰੇ ਗੇਯ੍ਯਾਦਯੋ, ਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਗੇਯ੍ਯਙ੍ਗਾਦਿਨਿਮਿਤ੍ਤਰਹਿਤਂ, ਤਂ ਸੁਤ੍ਤਙ੍ਗਮੇਵ ਵਿਸੇਸਸਞ੍ਞਾਪਰਿਹਾਰੇਨ ਸਾਮਞ੍ਞਸਞ੍ਞਾਯ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ। ਨਨੁ ਚ ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇਪਿ ਸਗਾਥਕਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਗੇਯ੍ਯਂ, ਨਿਗ੍ਗਾਥਕਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਨ੍ਤਿ ਤਦੁਭਯਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਵਿਸੁਂ ਸੁਤ੍ਤਙ੍ਗਮੇਵ ਨ ਸਿਯਾਤਿ ਚੋਦਨਾ ਤਦਵਤ੍ਥਾ ਏਵਾਤਿ? ਨ ਤਦਵਤ੍ਥਾ ਸੋਧਿਤਤ੍ਤਾ। ਸੋਧਿਤਞ੍ਹਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਗਾਥਾਵਿਰਹੇ ਸਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਭਾਵੋ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਸ੍ਸ ਤਬ੍ਭਾਵਨਿਮਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

ਯਞ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਗਾਥਾਭਾਵਤੋ **ਮਙ੍ਗਲਸੁਤ੍ਤਾਦੀਨਂ** (ਖੁ॰ ਪਾ॰ ੧; ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੨੬੧) ਸੁਤ੍ਤਙ੍ਗਸਙ੍ਗਹੋ ਨ ਸਿਯਾ''ਤਿ, ਤਮ੍ਪਿ ਨ, ਨਿਰੁਲ਼੍ਹਤ੍ਤਾ। ਨਿਰੁਲ਼੍ਹੇ ਹਿ **ਮਙ੍ਗਲਸੁਤ੍ਤਾਦੀਨਂ** ਸੁਤ੍ਤਭਾਵੋ। ਨ ਹਿ ਤਾਨਿ ਧਮ੍ਮਪਦਬੁਦ੍ਧਵਂਸਾਦਯੋ ਵਿਯ ਗਾਥਾਭਾਵੇਨ ਸਞ੍ਞਿਤਾਨਿ, ਅਥ ਖੋ ਸੁਤ੍ਤਭਾਵੇਨੇਵ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ ਅਕਥਾਯਂ ''ਸੁਤ੍ਤਨਾਮਕ''ਨ੍ਤਿ ਨਾਮਗ੍ਗਹਣਂ ਕਤਂ। ਯਞ੍ਚ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਸਗਾਥਕਤ੍ਤਾ ਗੇਯ੍ਯਙ੍ਗਸਙ੍ਗਹੋ ਵਾ ਸਿਯਾ''ਤਿ, ਤਮ੍ਪਿ ਨਤ੍ਥਿ। ਕਸ੍ਮਾਤਿ ਚੇ? ਯਸ੍ਮਾ **ਸਹਤਾਞ੍ਞੇਨ,** ਤਸ੍ਮਾ। ਸਹਭਾਵੋ ਹਿ ਨਾਮ ਅਤ੍ਤਤੋ ਅਞ੍ਞੇਨ ਹੋਤਿ। ਸਹ ਗਾਥਾਹੀਤਿ ਚ ਸਗਾਥਕਂ, ਨ ਚ **ਮਙ੍ਗਲਸੁਤ੍ਤਾਦੀਸੁ** ਗਾਥਾਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੋ ਕੋਚਿ ਸੁਤ੍ਤਪਦੇਸੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਯੋ ''ਸਹ ਗਾਥਾਹੀ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯ, ਨਨੁ ਚ ਗਾਥਾਸਮੁਦਾਯੋ ਤਦੇਕਦੇਸਾਹਿ ਗਾਥਾਹਿ ਅਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ, ਯਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ''ਸਹ ਗਾਥਾਹੀ''ਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਨ੍ਤਿ? ਤਂ ਨ। ਨ ਹਿ ਅਵਯਵਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੋ ਸਮੁਦਾਯੋ ਨਾਮ ਕੋਚਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਤਦੇਕਦੇਸੇਹਿ ਸਹ ਭਵੇਯ੍ਯ। ਕਤ੍ਥਚਿ ਪਨ ''ਦੀਘਸੁਤ੍ਤਙ੍ਕਿਤਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਸਮੁਦਾਯੇਕਦੇਸਾਨਂ ਵਿਭਾਗਵਚਨਂ ਵੋਹਾਰਮਤ੍ਤਂ ਪਤਿ ਪਰਿਯਾਯਵਚਨਮੇਵ, ਅਯਞ੍ਚ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਪਭੇਦਵਿਭਾਗਦਸ੍ਸਨਕਥਾਤਿ । ਯਮ੍ਪਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਉਭਤੋਵਿਭਙ੍ਗਾਦੀਸੁ ਸਗਾਥਕਪ੍ਪਦੇਸਾਨਂ ਗੇਯ੍ਯਙ੍ਗਸਙ੍ਗਹੋ ਸਿਯਾ''ਤਿ, ਤਮ੍ਪਿ ਨ, ਅਞ੍ਞਤੋ। ਅਞ੍ਞਾਯੇਵ ਹਿ ਤਾ ਗਾਥਾ ਜਾਤਕਾਦਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ। ਤਾਦਿਸਾਯੇਵ ਹਿ ਕਾਰਣਾਨੁਰੂਪੇਨ ਤਤ੍ਥ ਦੇਸਿਤਾ, ਅਤੋ ਨ ਤਾਹਿ ਉਭਤੋਵਿਭਙ੍ਗਾਦੀਨਂ ਗੇਯ੍ਯਙ੍ਗਭਾਵੋਤਿ। ਏਵਂ ਸੁਤ੍ਤਾਦਿਨਵਙ੍ਗਾਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸਙ੍ਕਰਾਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ।

ਇਦਾਨਿ ਏਤਾਨਿ ਨਵਙ੍ਗਾਨਿ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਤਤ੍ਥਾ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਨਾਮ **ਸੁਤ੍ਤਨਿਪਾਤੇ** –

''ਕਾਮਂ ਕਾਮਯਮਾਨਸ੍ਸ, ਤਸ੍ਸ ਚੇ ਤਂ ਸਮਿਜ੍ਝਤਿ।
ਅਦ੍ਧਾ ਪੀਤਿਮਨੋ ਹੋਤਿ, ਲਦ੍ਧਾ ਮਚ੍ਚੋ ਯਦਿਚ੍ਛਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ॥ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੭੭੨)। –

ਆਗਤਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਕਵਗ੍ਗਸ੍ਸ;

''ਕੇਨਸ੍ਸੁ ਨਿਵੁਤੋ ਲੋਕੋ, (ਇਚ੍ਚਾਯਸ੍ਮਾ ਅਜਿਤੋ)।
ਕੇਨਸ੍ਸੁ ਨ ਪਕਾਸਤਿ।
ਕਿਸ੍ਸਾਭਿਲੇਪਨਂ ਬ੍ਰੂਸਿ,
ਕਿਂਸੁ ਤਸ੍ਸ ਮਹਬ੍ਭਯ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ॥ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੧੦੩੮)। –

ਆਗਤਸ੍ਸ ਪਾਰਾਯਨਵਗ੍ਗਸ੍ਸ;

''ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਭੂਤੇਸੁ ਨਿਧਾਯ ਦਣ੍ਡਂ,
ਅਵਿਹੇਠਯਂ ਅਞ੍ਞਤਰਮ੍ਪਿ ਤੇਸਂ।
ਨ ਪੁਤ੍ਤਮਿਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਕੁਤੋ ਸਹਾਯਂ,
ਏਕੋ ਚਰੇ ਖਗ੍ਗਵਿਸਾਣਕਪ੍ਪੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ॥ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੩੫)। –

ਆਗਤਸ੍ਸ ਖਗ੍ਗਵਿਸਾਣਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਅਤ੍ਥਵਿਭਾਗਵਸੇਨ ਸਤ੍ਥੁਕਪ੍ਪੇਨ ਆਯਸ੍ਮਤਾ **ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੇਨ** ਕਤੋ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ, ਯੋ ''ਮਹਾਨਿਦ੍ਦੇਸੋ, ਚੂਲ਼ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਏਵਮਿਧ ਨਿਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਙ੍ਗਸਙ੍ਗਹੋ **ਭਦਨ੍ਤਬੁਦ੍ਧਘੋਸਾਚਰਿਯੇਨ** ਦਸ੍ਸਿਤੋ, ਤਥਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥਾਪਿ ਵਿਨਯਟ੍ਠਕਥਾਦੀਸੁ , **ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰੇਨਾ**ਪਿ ਨੇਤ੍ਤਿਪ੍ਪਕਰਣਟ੍ਠਕਥਾਯਂ। ਅਪਰੇ ਪਨ ਨਿਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਗਾਥਾਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਙ੍ਗੇਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ ਸਙ੍ਗਹਂ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ ਨਿਦ੍ਦੇਸਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਉਪਸੇਨਤ੍ਥੇਰੇਨ –

''ਸੋ ਪਨੇਸ ਵਿਨਯਪਿਟਕਂ...ਪੇ॰... ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕਨ੍ਤਿ ਤੀਸੁ ਪਿਟਕੇਸੁ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਿਟਕਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੋ, ਦੀਘਨਿਕਾਯੋ...ਪੇ॰... ਖੁਦ੍ਦਕਨਿਕਾਯੋਤਿ ਪਞ੍ਚਸੁ ਨਿਕਾਯੇਸੁ ਖੁਦ੍ਦਕਮਹਾਨਿਕਾਯਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੋ, ਸੁਤ੍ਤਂ...ਪੇ॰... ਵੇਦਲ੍ਲਨ੍ਤਿ ਨਵਸੁ ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨਙ੍ਗੇਸੁ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਗਾਥਙ੍ਗਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਙ੍ਗਦ੍ਵਯਸਙ੍ਗਹਿਤੋ''ਤਿ (ਮਹਾਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਗਨ੍ਥਾਰਮ੍ਭਕਥਾ)।

ਏਤ੍ਥ ਤਾਵ ਕਤ੍ਥਚਿ ਪੁਚ੍ਛਾਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਸਬ੍ਭਾਵਤੋ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇਕਦੇਸਸ੍ਸ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਙ੍ਗਸਙ੍ਗਹੋ ਯੁਜ੍ਜਤੁ, ਅਗਾਥਾਭਾਵਤੋ ਗਾਥਙ੍ਗਸਙ੍ਗਹੋ ਕਥਂ ਯੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ ਵੀਮਂਸਿਤਬ੍ਬਮੇਤਂ। ਧਮ੍ਮਪਦਾਦੀਨਂ ਵਿਯ ਹਿ ਕੇਵਲਂ ਗਾਥਾਬਨ੍ਧਭਾਵੋ ਗਾਥਙ੍ਗਸ੍ਸ ਤਬ੍ਭਾਵਨਿਮਿਤ੍ਤਂ। ਧਮ੍ਮਪਦਾਦੀਸੁ ਹਿ ਕੇਵਲਂ ਗਾਥਾਬਨ੍ਧੇਸੁ ਗਾਥਾਸਮਞ੍ਞਾ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ, ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਚ ਨ ਕੋਚਿ ਕੇਵਲੋ ਗਾਥਾਬਨ੍ਧਪ੍ਪਦੇਸੋ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ। ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਭਾਸਿਤਾਨਂਯੇਵ ਹਿ ਅਟ੍ਠਕਵਗ੍ਗਾਦਿਸਙ੍ਗਹਿਤਾਨਂ ਗਾਥਾਨਂ ਨਿਦ੍ਦੇਸਮਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿਨਾ ਕਤਂ। ਅਤ੍ਥਵਿਭਜਨਤ੍ਥਂ ਆਨੀਤਾਪਿ ਹਿ ਤਾ ਅਟ੍ਠਕਵਗ੍ਗਾਦਿਸਙ੍ਗਹਿਤਾ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਾ ਮੂਲਗਾਥਾਯੋ ਸੁਤ੍ਤਨਿਪਾਤਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਅਞ੍ਞਾਯੇਵਾਤਿ ਨ ਨਿਦ੍ਦੇਸਸਙ੍ਖ੍ਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਉਭਤੋਵਿਭਙ੍ਗਾਦੀਸੁ ਆਗਤਾਪਿ ਤਂ ਵੋਹਾਰਮਲਭਮਾਨਾ ਜਾਤਕਾਦਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਗਾਥਾਯੋ ਵਿਯ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਾਰਣਨ੍ਤਰਮੇਤ੍ਥ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬਂ, ਯੁਤ੍ਤਤਰਂ ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ।

ਨਾਲਕਸੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤ ਦਿਵਸਤੋ ਸਤ੍ਤਮੇ ਦਿਵਸੇ ਨਾਲਕਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ''ਮੋਨੇਯ੍ਯਂ ਤੇ ਉਪਞ੍ਞਿਸ੍ਸ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੭੦੬) ਭਗਵਤਾ ਭਾਸਿਤਂ ਮੋਨੇਯ੍ਯ ਪਟਿਪਦਾਪਰਿਦੀਪਕਂ ਸੁਤ੍ਤਂ। **ਤੁਵਟ੍ਟਕਸੁਤ੍ਤਂ** ਨਾਮ ਮਹਾਸਮਯਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਦੇਸਨਾਯ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤੇਸੁ ਦੇਵੇਸੁ ''ਕਾ ਨੁ ਖੋ ਅਰਹਤ੍ਤਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਟਿਪਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਏਕਚ੍ਚਾਨਂ ਦੇਵਤਾਨਂ ਤਮਤ੍ਥਂ ਪਕਾਸੇਤੁਂ ਨਿਮ੍ਮਿਤਬੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪੁਚ੍ਛਾਪੇਤ੍ਵਾ ''ਮੂਲਂ ਪਪਞ੍ਚਸਙ੍ਖਾਯਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੯੨੨) ਭਗਵਤਾ ਭਾਸਿਤਂ ਸੁਤ੍ਤਂ। ਏਵਮਿਧ ਸੁਤ੍ਤਨਿਪਾਤੇ ਆਗਤਾਨਂ ਮਙ੍ਗਲਸੁਤ੍ਤਾਦੀਨਂ ਸੁਤ੍ਤਙ੍ਗਸਙ੍ਗਹੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ, ਤਤ੍ਥੇਵ ਆਗਤਾਨਂ ਅਸੁਤ੍ਤਨਾਮਿਕਾਨਂ ਸੁਦ੍ਧਿਕਗਾਥਾਨਂ ਗਾਥਙ੍ਗਸਙ੍ਗਹਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸਯਿਸ੍ਸਤਿ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਸੁਤ੍ਤਨਿਪਾਤਟ੍ਠਕਥਾਰਮ੍ਭੇ –

‘‘ਗਾਥਾਸਤਸਮਾਕਿਣ੍ਣੋ, ਗੇਯਜਬਜਾਕਰਣਙ੍ਕਿਤੋ।
ਕਸ੍ਮਾ ਸੁਤ੍ਤਨਿਪਾਤੋਤਿ, ਸਙ੍ਖਮੇਸ ਗਤੋਤਿ ਚੇ’’ਤਿ॥ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.ਗਨ੍ਥਾਰਮ੍ਭਕਥਾ)। –

ਸਕਲਸ੍ਸਾਪਿ ਸੁਤ੍ਤਨਿਪਾਤਸ੍ਸ ਗੇਯਜਵੇਯਜਾਕਰਣਙ੍ਗਸਙ੍ਗਹੋ ਕਸ੍ਮਾ ਚੋਦਿਤੋਤਿ? ਨਾਯਂ ਵਿਰੋਧੋ। ਕੇਵਲਞ੍ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਚੋਦਕੇਨ ਸਗਾਥਕਤ੍ਤਂ, ਕਤ੍ਥਚਿ ਪੁਚ੍ਛਾਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਤ੍ਤਞ੍ਚ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਚੋਦਨਾਮਤ੍ਤਂ ਕਤਂ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਸੁਤ੍ਤਨਿਪਾਤੇ ਨਿਗ੍ਗਾਥਕਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਅਭਾਵਤੋ ਵੇਯਜਾਕਰਣਙ੍ਗਸਙ੍ਗਹੋ ਨ ਚੋਦੇਤਬ੍ਬੋ ਸਿਯਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਚੋਦਕਸ੍ਸ ਵਚਨਮੇਤਂ ਅਪ੍ਪਮਾਣਨ੍ਤਿ ਇਧ, ਅਞ੍ਞਾਸੁ ਚ ਵਿਨਯਟ੍ਠਕਥਾਦੀਸੁ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਤਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਙ੍ਗਗਾਥਙ੍ਗਸਙ੍ਗਹੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ। **ਸੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਚੁਣ੍ਣਿਯਸੁਤ੍ਤਂ। **ਵਿਸੇਸੇਨਾ**ਤਿ ਰਾਸਿਭਾਵੇਨ ਠਿਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। ਸਗਾਥਾਵਗ੍ਗੋ ਗੇਯਜਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

‘‘ਅਟ੍ਠਹਿ ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਂ ਨਾਮ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਦੀ’’ਤਿ ਤੀਸੁਪਿ ਕਿਰ **ਗਣ੍ਠਿਪਦੇਸੁ** ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਪਰੇ ਪਨ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਗੇਯਜਵੇਯਜਾਕਰਣਙ੍ਗਦ੍ਵਯਸਙ੍ਗਹਂ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ **ਤਦਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ‘‘ਨਵਸੁ ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨਙ੍ਗੇਸੁ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਗੇਯਜਵੇਯਜਾਕਰਣਙ੍ਗਦ੍ਵਯਸਙ੍ਗਹਿਤ’’ਨ੍ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.ਗਨ੍ਥਾਰਮ੍ਭਕਥਾ), ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਗੇਯਜਙ੍ਗਸਙ੍ਗਹਿਤਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵੀਮਂਸਿਤਬ੍ਬੋ। **ਨੋ ਸੁਤ੍ਤਨਾਮਿਕਾ**ਤਿ ਅਸੁਤ੍ਤਨਾਮਿਕਾ ਸਙ੍ਗੀਤਿਕਾਲੇ ਸੁਤ੍ਤਸਮਞ੍ਞਾਯ ਅਪਞ੍ਞਾਤਾ। ‘‘ਸੁਦ੍ਧਿਕਗਾਥਾ ਨਾਮ ਵਤ੍ਥੁਗਾਥਾ’’ਤਿ ਤੀਸੁਪਿ ਕਿਰ **ਗਣ੍ਠਿਪਦੇਸੁ** ਵੁਤ੍ਤਂ, **ਵਤ੍ਥੁਗਾਥਾ**ਤਿ ਚ ਪਾਰਾਯਨਵਗ੍ਗਸ੍ਸ ਨਿਦਾਨਮਾਰੋਪੇਨ੍ਤੇਨ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਆਨਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰੇਨ ਸਙ੍ਗੀਤਿਕਾਲੇ ਵੁਤ੍ਤਾ ਛਪ੍ਪਞ੍ਞਾਸ ਗਾਥਾਯੋ, ਨਾਲਕਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨਿਦਾਨਮਾਰੋਪੇਨ੍ਤੇਨ ਤੇਨੇਵ ਤਦਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਵੀਸਤਿਮਤ੍ਤਾ ਗਾਥਾਯੋ ਚ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। **ਸੁਤ੍ਤਨਿਪਾਤਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੬੮੫) ਪਨ ‘‘ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਭਗਵਤਿ ਸਙ੍ਗੀਤਿਂ ਕਰੋਨ੍ਤੇਨਾਯਸ੍ਮਤਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੇਨ ਤਮੇਵ ਮੋਨੇਯਜਪਟਿਪਦਂ ਪੁਟ੍ਠੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯੇਨ, ਯਦਾ ਚ ਸਮਾਦਪਿਤੋ ਨਾਲਕਤ੍ਥੇਰੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਪੁਚ੍ਛਿ, ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਪਾਕਟਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਕਾਮੋ ‘ਆਨਨ੍ਦਜਾਤੇ’ਤਿਆਦਿਕਾ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੬੮੪) ਵੀਸਤਿ ਵਤ੍ਥੁਗਾਥਾਯੋ ਵਤ੍ਵਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਸਿ, ਤਂ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ‘ਨਾਲਕਸੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ’’ਤਿ ਆਗਤਤ੍ਤਾ ਨਾਲਕਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁਗਾਥਾਯੋ ਨਾਲਕਸੁਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਗਹਿਤਾਤਿ ਪਾਰਾਯਨਵਗ੍ਗਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁਗਾਥਾਯੋ ਇਧ ਸੁਦ੍ਧਿਕਗਾਥਾਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ। ਤਤ੍ਥੇਵ ਚ ਪਾਰਾਯਨਵਗ੍ਗੇ ਅਜਿਤਮਾਣਵਕਾਦੀਨਂ ਸੋਲਸਨ੍ਨਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਪੁਚ੍ਛਾਗਾਥਾ, ਭਗਵਤੋ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਗਾਥਾ ਚ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਨਾਮੇਨ ਅਵਤ੍ਵਾ ‘ਅਜਿਤਮਾਣਵਕਪੁਚ੍ਛਾ, ਤਿਸ੍ਸਮੇਤ੍ਤੇਯਜਮਾਣਵਕਪੁਚ੍ਛਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੧੦੩੮) ਆਗਤਤ੍ਤਾ, ਚੁਣ੍ਣਿਯਗਨ੍ਥੇ ਹਿ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਤ੍ਤਾ ਚ ‘‘ਨੋ ਸੁਤ੍ਤਨਾਮਿਕਾ ਸੁਦ੍ਧਿਕਗਾਥਾ ਨਾਮਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ।

‘‘ਸੋਮਨਸ੍ਸਞਾਣਮਯਿਕਗਾਥਾਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਏਤੇਨ ਉਦਾਨਟ੍ਠੇਨ ਉਦਾਨਨ੍ਤਿ ਅਨ੍ਵਤ੍ਥਸਞ੍ਞਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ (ਉਦਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਗਨ੍ਥਾਰਮ੍ਭਕਥਾ) ਕਿਮਿਦਂ ਉਦਾਨਂ ਨਾਮ? ਪੀਤਿਵੇਗਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਤੋ ਉਦਾਹਾਰੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਯਂ ਤੇਲਾਦਿ ਮਿਨਿਤਬ੍ਬਵਤ੍ਥੁ ਮਾਨਂ ਗਹੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਵਿਸ੍ਸਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਂ ‘‘ਅਵਸੇਸਕੋ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਯਞ੍ਚ ਜਲਂ ਤਲ਼ਾਕਂ ਗਹੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਂ ‘‘ਮਹੋਘੋ’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਯਂ ਪੀਤਿਵੇਗਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਤਂ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਪ੍ਫਾਰਂ ਅਨ੍ਤੋਹਦਯਂ ਸਨ੍ਧਾਰੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਸੋ ਅਧਿਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਨ੍ਤੋ ਅਸਣ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਬਹਿ ਵਚੀਦ੍ਵਾਰੇਨ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤੋ ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਨਿਰਪੇਕ੍ਖੋ ਉਦਾਹਾਰਵਿਸੇਸੋ ‘‘ਉਦਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ (ਉਦਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਗਨ੍ਥਾਰਮ੍ਭਕਥਾ) ‘‘ਉਦ ਮੋਦੇ ਕੀਲ਼ਾਯਞ੍ਚਾ’’ਤਿ ਹਿ **ਅਕ੍ਖਰਚਿਨ੍ਤਕਾ** ਵਦਨ੍ਤਿ, ਇਦਞ੍ਚ ਯੇਭੁਯਜੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਸਂਵੇਗਵਸੇਨ ਉਦਿਤਸ੍ਸਾਪਿ ‘‘ਸਚੇ ਭਾਯਥ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਾ’’ਤਿਆਦਿਉਦਾਨਸ੍ਸ (ਉਦਾ॰ ੪੪) **ਉਦਾਨਪਾਲ਼ਿਯਂ** ਆਗਤਤ੍ਤਾ, ਤਥਾ‘‘ਗਾਥਾਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਯੇਭੁਯਜੇਨੇਵ ‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਦਾਯਤਨਂ, ਯਤ੍ਥ ਨੇਵ ਪਥਵੀ, ਨ ਆਪੋ’’ਤਿਆਦਿਕਸ੍ਸ (ਉਦਾ॰ ੭੧) ਚੁਣ੍ਣਿਯਵਾਕਜਵਸੇਨ ਉਦਿਤਸ੍ਸਾਪਿ ਤਤ੍ਥ ਆਗਤਤ੍ਤਾ। ਨਨੁ ਚ ਉਦਾਨਂ ਨਾਮ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਤੋ, ਧਮ੍ਮਸਂਵੇਗਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਤੋ ਵਾ ਧਮ੍ਮਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਨਿਰਪੇਕ੍ਖੋ ਗਾਥਾਬਨ੍ਧਵਸੇਨ, ਚੁਣ੍ਣਿਯਵਾਕਜਵਸੇਨ ਚ ਪਵਤ੍ਤੋ ਉਦਾਹਾਰੋ, ਤਥਾ ਚੇਵ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਆਗਤਂ, ਇਧ ਕਸ੍ਮਾ ‘‘ਭਿਕ੍ਖਵੇ’’ਤਿ ਆਮਨ੍ਤਨਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਤੇਸਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਸਞ੍ਞਾਪਨਤ੍ਥਂ ਏਵ, ਨ ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਕਰਣਤ੍ਥਂ। ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਭਗਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਗੁਣਾਨੁਸ੍ਸਰਣੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸੇਨ ਉਦਾਨਂ ਉਦਾਨੇਨ੍ਤੋ ‘‘ਅਯਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਮ੍ਮੋ ਕਥਮਪਚ੍ਚਯੋ ਉਪਲਬ੍ਭਤੀ’’ਤਿ ਤੇਸਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਚੇਤੋਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਮਞ੍ਞਾਯ ਤੇਸਂ ਤਮਤ੍ਥਂ ਞਾਪੇਤੁਕਾਮੇਨ ‘‘ਤਦਾਯਤਨ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਪਨ ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਤੇ ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕੇ ਕਤ੍ਵਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ।

ਤਯਿਦੰ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਬੁਦ੍ਧਭਾਸਿਤੰ ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਭਾਸਿਤੰ ਸਾਵਕਭਾਸਿਤਨ੍ਤਿ ਤਿਬ੍ਬਿਧੰ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਭਾਸਿਤੰ –

''ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਭੂਤੇਸੁ ਨਿਧਾਯ ਦਣ੍ਡੰ,
ਅਵਿਹੇਠਯੰ ਅਞ੍ਞਤਰਮ੍ਪਿ ਤੇਸ''ਨ੍ਤਿ॥ ਆਦਿਨਾ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੩੫) –

ਖਗ੍ਗਵਿਸਾਣਸੁਤ੍ਤੇ ਆਗਤੰ। ਸਾਵਕਭਾਸਿਤਮ੍ਪਿ –

''ਸਬ੍ਬੋ ਰਾਗੋ ਪਹੀਨੋ ਮੇ,
ਸਬ੍ਬੋ ਦੋਸੋ ਸਮੂਹਤੋ।
ਸਬ੍ਬੋ ਮੇ ਵਿਹਤੋ ਮੋਹੋ,
ਸੀਤਿਭੂਤੋਸ੍ਮਿ ਨਿਬ੍ਬੁਤੋ''ਤਿ॥ ਆਦਿਨਾ (ਥੇਰਗਾ॰ ੭੯) –

ਥੇਰਗਾਥਾਸੁ ,

''ਕਾਯੇਨ ਸੰਵੁਤਾ ਆਸਿੰ, ਵਾਚਾਯ ਉਦ ਚੇਤਸਾ।
ਸਮੂਲੰ ਤਣ੍ਹਮਬ੍ਬੁਯ੍ਹ, ਸੀਤਿਭੂਤਾਮ੍ਹਿ ਨਿਬ੍ਬੁਤਾ''ਤਿ॥ (ਥੇਰੀਗਾ॰ ੧੫)। –

ਥੇਰੀਗਾਥਾਸੁ ਚ ਆਗਤੰ। ਅਞ੍ਞਾਨਿਪਿ ਸਕ੍ਕਾਦੀਹਿ ਦੇਵੇਹਿ ਭਾਸਿਤਾਨਿ ''ਅਹੋ ਦਾਨੰ ਪਰਮਦਾਨੰ, ਕਸ੍ਸਪੇ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਨਿ (ਉਦਾ॰ ੨੭)। ਸੋਣਦਣ੍ਡਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਦੀਹਿ ਮਨੁਸ੍ਸੇਹਿ ਚ ਭਾਸਿਤਾਨਿ ''ਨਮੋ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ''ਤਿਆਦੀਨਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੭੧; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੯੦; ੨.੨੯੦, ੩੫੭; ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੧੧੮੭; ੨.੩੮; ਅ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੯੪) ਤਿਸ੍ਸੋ ਸਙ੍ਗੀਤਿਯੋ ਆਰੁਲ਼੍ਹਾਨਿ ਉਦਾਨਾਨਿ ਸਨ੍ਤਿ ਏਵ, ਤਾਨਿ ਸਬ੍ਬਾਨਿਪਿ ਇਧ ਨ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾਨਿ। ਯੰ ਪਨ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਸਾਮੰ ਆਹਚ੍ਚਭਾਸਿਤੰ ਜਿਨਵਚਨਭੂਤੰ, ਤਦੇਵ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਾਹਕੇਹਿ ''ਉਦਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਗੀਤੰ, ਤਦੇਵ ਚ ਸਨ੍ਧਾਯ ਭਗਵਤਾ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮੰ ਨਵਧਾ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਦ੍ਦਿਸਨ੍ਤੇਨ ''ਉਦਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯਾ ਪਨ ''ਅਨੇਕਜਾਤਿਸੰਸਾਰ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਕਾ (ਧ॰ ਪ॰ ੧੫੩) ਗਾਥਾ ਭਗਵਤਾ ਬੋਧਿਮੂਲੇ ਉਦਾਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਤਾ, ਅਨੇਕਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨੰ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾਨੰ ਉਦਾਨਭੂਤਾ ਚ, ਤਾ ਅਪਰਭਾਗੇ ਧਮ੍ਮਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਦੇਸਿਤਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਾਹਕੇਹਿ **ਉਦਾਨਪਾਲ਼ਿਯੰ** ਸਙ੍ਗਹੰ ਅਨਾਰੋਪੇਤ੍ਵਾ **ਧਮ੍ਮਪਦੇ** ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ, ਯਞ੍ਚ ''ਅਞ੍ਞਾਸਿ ਵਤ ਭੋ ਕੋਣ੍ਡਞ੍ਞੋ ਅਞ੍ਞਾਸਿ ਵਤ ਭੋ ਕੋਣ੍ਡਞ੍ਞੋ''ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੦੮੧; ਮਹਾਵ॰ ੧੭; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੨.੩੦) ਉਦਾਨਵਚਨੰ ਦਸਸਹਸ੍ਸਿਲੋਕਧਾਤੁਯਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਪਵੇਦਨਸਮਤ੍ਥਨਿਗ੍ਘੋਸਵਿਪ੍ਫਾਰੰ ਭਗਵਤਾ ਭਾਸਿਤੰ, ਤਦਪਿ ਪਠਮਬੋਧਿਯੰ ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਏਵ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਹੇਤੁਕੰ ''ਆਰਾਧਯਿੰਸੁ ਵਤ ਮੰ ਭਿਕ੍ਖੂ ਏਕੰ ਸਮਯ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਵਚਨੰ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੨੫) ਵਿਯ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਦੇਸਨਾਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਅਤ੍ਤਨਾਪਿ ਅਧਿਗਤਧਮ੍ਮੇਕਦੇਸਸ੍ਸ ਯਥਾਦੇਸਿਤਸ੍ਸ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਪਠਮੰ ਸਾਵਕੇਸੁ ਥੇਰੇਨ ਅਧਿਗਤਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਰਿਸ੍ਸਮਸ੍ਸ ਸਫਲਭਾਵਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਹੇਤੁਤੰ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸਜਨਿਤੰ ਉਦਾਹਾਰਮਤ੍ਤੰ, ਨ ਪਨ ''ਯਦਾ ਹਵੇ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿਆਦਿਵਚਨੰ ਵਿਯ (ਮਹਾਵ॰ ੧; ਉਦਾ॰ ੧) ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ, ਨਿਵਤ੍ਤਿਯਾ ਵਾ ਪਕਾਸਨਨ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਾਹਕੇਹਿ **ਉਦਾਨਪਾਲ਼ਿਯੰ** ਨ ਸਙ੍ਗੀਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। **ਉਦਾਨਪਾਲ਼ਿਯੰ** ਪਨ ਅਟ੍ਠਸੁ ਵਗ੍ਗੇਸੁ ਦਸ ਦਸ ਕਤ੍ਵਾ ਅਸੀਤਿਯੇਵ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾ ਸਙ੍ਗੀਤਾ। ਤਥਾ ਹਿ **ਤਦਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** ਵੁਤ੍ਤੰ –

''ਅਸੀਤਿਯੇਵ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾ, ਵਗ੍ਗਾ ਅਟ੍ਠ ਸਮਾਸਤੋ''ਤਿ। (ਉਦਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਗਨ੍ਥਾਰਮ੍ਭਕਥਾ)।

ਇਧ ਪਨ ''ਦ੍ਵੇਅਸੀਤਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤੰ ਉਦਾਨਪਾਲ਼ਿਯਾ ਨ ਸਮੇਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਅਸੀਤਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾ''ਤਿ ਪਾਠੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬੰ। ਅਪਿਚ ਨ ਕੇਵਲੰ ਇਧੇਵ, ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਾਸੁਪਿ (ਵਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾ) ਵਿਨਯਾਭਿਧਮ੍ਮਟ੍ਠਕਥਾਸੁ

(ਧ॰ ਸਂ॰ ਨਿਦਾਨਕਥਾ) ਤਥਾਯੇਵ ਵੁਤ੍ਤਾ ‘‘ਅਪ੍ਪਕਂ ਪਨ ਊਨਮਧਿਕਂ ਵਾ ਗਣਨੂਪਗਂ ਨ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਅਨੇਕਂਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ਸਿਯਾ। ਯਥਾ ਵਾ ਤਥਾ ਵਾ ਅਨੁਮਾਨੇਨ ਗਣਨਮੇਵ ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਊਨਾਧਿਕਸਙ੍ਖ੍ਯਾ, ਇਤਰਥਾ ਤਾਯੇਵ ਨ ਸਿਯੁਨ੍ਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਪਚ੍ਛਾ ਪਮਾਦਲੇਖਵਚਨਂ ਵਾ ਏਤਂ।

ਵੁ**ਤ੍ਤੁਞ੍ਹੇਤਂ ਭਗਵਤਾਤਿਆਦਿਨਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਤਿ** ਏਤ੍ਥ **ਆਦਿ**ਸਦ੍ਦੇਨ ‘‘ਵੁਤ੍ਤੁਞ੍ਹੇਤਂ ਭਗਵਤਾ, ਵੁਤ੍ਤਮਰਹਤਾਤਿ ਮੇ ਸੁਤਂ। ਏਕਧਮ੍ਮਂ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਜਹਥ, ਅਹਂ ਵੋ ਪਾਟਿਭੋਗੋ ਅਨਾਗਾਮਿਤਾਯ। ਕਤਮਂ ਏਕਧਮ੍ਮਂ? ਲੋਭਂ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਧਮ੍ਮਂ ਪਜਹਥ, ਅਹਂ ਵੋ ਪਾਟਿਭੋਗੋ ਅਨਾਗਾਮਿਤਾਯਾ’’ਤਿ (ਇਤਿਵੁ॰ ੧) ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਏਕਦੁਕਤਿਕਚਤੁਕ੍ਕਨਿਪਾਤਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ਦ੍ਵਾਦਸੁਤ੍ਤਰਸਤਸੁਤ੍ਤਸਮੂਹਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਇਤਿਵੁਤ੍ਤਕਪਾਲ਼ਿਯਮੇਵ ਉਦਾਨਗਾਥਾਹਿ ਦ੍ਵਾਦਸੁਤ੍ਤਰਸਤਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਗਣੇਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਗੀਤਾਨਿ, **ਤਦਟ੍ਠਕਥਾਯ**ਮ੍ਪਿ (ਇਤਿਵੁ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਨਿਦਾਨਵਣ੍ਣਨਾ) ਤਥਾਯੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਮਾ ‘‘ਦ੍ਵਾਦਸੁਤ੍ਤਰਸਤਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾ’’ ਇਚ੍ਚੇਵ ਪਾਠੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ, ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵਾ ਅਨੇਕਂਸਤੋ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾ, ਤਥਾਪਿ ਈਦਿਸੇ ਠਾਨੇ ਪਮਾਣਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ ਯਾਥਾਵਤੋਵ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ‘‘ਦਸੁਤ੍ਤਰਸਤਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾ’’ਤਿ ਇਦਂ ਪਚ੍ਛਾ ਪਮਾਦਲੇਖਮੇਵਾਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਇਤਿ ਏਵਂ ਭਗਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਇਤਿਵੁਤ੍ਤਂ।** ਇਤਿਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਗੀਤਂ **ਇਤਿਵੁਤ੍ਤਕਂ।** ਰੁਲ਼੍ਹਿਨਾਮਂ ਵਾ ਏਤਂ ਯਥਾ ‘‘ਯੇਵਾਪਨਕਂ, ਨਤੁਮ੍ਹਾਕਵਗ੍ਗੋ’’ਤਿ, ਵੁਤ੍ਤੁਞ੍ਹੇਤਂ ਭਗਵਤਾ, ਵੁਤ੍ਤਮਰਹਤਾਤਿ ਮੇ ਸੁਤਨ੍ਤਿ ਨਿਦਾਨਵਚਨੇਨ ਸਙ੍ਗੀਤਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਸਮੂਹਂ।

ਜਾਤਂ ਭੂਤਂ ਪੁਰਾਵੁਤ੍ਥਂ ਭਗਵਤੋ ਪੁਬ੍ਬਚਰਿਤਂ ਕਾਯਤਿ ਕਥੇਤਿ ਪਕਾਸੇਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਜਾਤਕਂ,** ਤਂ ਪਨ ਇਮਾਨੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **‘‘ਅਪਣ੍ਣਕਜਾਤਕਾਦੀਨੀ’’**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **‘‘ਪਞ੍ਞਾਸਾਧਿਕਾਨਿ ਪਞ੍ਚਜਾਤਕਸਤਾਨੀ’’**ਤਿ ਇਦਂ ਅਪ੍ਪਕਂ ਪਨ ਊਨਮਧਿਕਂ ਵਾ ਗਣਨੂਪਗਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਅਨੇਕਂਸੇਨ, ਵੋਹਾਰਸੁਖਤਾਮਤ੍ਤੇਨ ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਕਂਸਤੋ ਹਿ ਸਤ੍ਤਚਤ੍ਤਾਲੀਸਾਧਿਕਾਨਿਯੇਵ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਗਣਨਤੋ ਤੀਹਿ ਊਨਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਏਕਨਿਪਾਤੇ ਪਞ੍ਞਾਸਸਤਂ, ਦੁਕਨਿਪਾਤੇ ਸਤਂ, ਤਿਕਨਿਪਾਤੇ ਪਞ੍ਞਾਸ, ਤਥਾ ਚਤੁਕ੍ਕਨਿਪਾਤੇ, ਪਞ੍ਚਕਨਿਪਾਤੇ ਪਞ੍ਚਵੀਸ, ਛਕ੍ਕਨਿਪਾਤੇ ਵੀਸ, ਸਤ੍ਤਨਿਪਾਤੇ ਏਕਵੀਸ, ਅਟ੍ਠਨਿਪਾਤੇ ਦਸ, ਨਵਨਿਪਾਤੇ ਦ੍ਵਾਦਸ, ਦਸਨਿਪਾਤੇ ਸੋਲ਼ਸ, ਏਕਾਦਸਨਿਪਾਤੇ ਨਵ, ਦ੍ਵਾਦਸਨਿਪਾਤੇ ਦਸ, ਤਥਾ ਤੇਰਸਨਿਪਾਤੇ, ਪਕਿਣ੍ਣਕਨਿਪਾਤੇ ਤੇਰਸ, ਵੀਸਤਿਨਿਪਾਤੇ ਚੁਦ੍ਦਸ, ਤਿਂਸਨਿਪਾਤੇ ਦਸ, ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਨਿਪਾਤੇ ਪਞ੍ਚ, ਪਣ੍ਣਾਸਨਿਪਾਤੇ ਤੀਣਿ, ਸਟ੍ਠਿਨਿਪਾਤੇ ਦ੍ਵੇ, ਤਥਾ ਸਤ੍ਤਤਿਨਿਪਾਤੇ, ਅਸੀਤਿਨਿਪਾਤੇ ਪਞ੍ਚ, ਮਹਾਨਿਪਾਤੇ ਦਸਾਤਿ ਸਤ੍ਤਚਤ੍ਤਾਲੀਸਾਧਿਕਾਨੇਵ ਪਞ੍ਚ ਜਾਤਕਸਤਾਨਿ ਸਙ੍ਗੀਤਾਨੀਤਿ।

ਅਬ੍ਭੁਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਯਤ੍ਥਾਤਿ **ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਂ,** ਤਂ ਪਨਿਦਨ੍ਤਿ ਆਹ **‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ’’**ਤਿਆਦਿ। **ਆਦਿ**ਸਦ੍ਦੇਨ ਚੇਤ੍ਥ –

‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਚ੍ਛਰਿਯਾ ਅਬ੍ਭੁਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੇ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਸਚੇ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਪਰਿਸਾ ਆਨਨ੍ਦਂ ਦਸ੍ਸਨਾਯ ਉਪਸਙ੍ਕਮਤਿ, ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਿ ਸਾ ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਰ ਚੇ ਆਨਨ੍ਦੋ, ਧਮ੍ਮਂ ਭਾਸਤਿ, ਭਾਸਿਤੇਨਪਿ ਸਾ ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਹੋਤਿ, ਅਤਿਤ੍ਤਾਵ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਭਿਕ੍ਖੁਪਰਿਸਾ ਹੋਤਿ, ਅਥ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੁਣ੍ਹੀ ਭਵਤਿ। ਸਚੇ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੀਪਰਿਸਾ…ਪੇ॰… ਉਪਾਸਕਪਰਿਸਾ…ਪੇ॰… ਉਪਾਸਿਕਾ – ਪਰਿਸਾ…ਪੇ॰… ਤੁਣ੍ਹੀ ਭਵਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ…ਪੇ॰… ਆਨਨ੍ਦੇ’’ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੧੨੯) –

ਏਵਮਾਦਿਨਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤਂ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਾਸਿਤਂ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਅਚ੍ਛਰਿਯਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

ਚੂਲ਼ਵੇਦਲ੍ਲਾਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੬੦) ਵਿਸਾਖੇਨ ਨਾਮ ਉਪਾਸਕੇਨ ਪੁਟ੍ਠਾਯ ਧਮ੍ਮਦਿਨ੍ਨਾਯ ਨਾਮ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਭਾਸਿਤਂ ਸੁਤ੍ਤਂ **ਚੂਲ਼ਵੇਦਲ੍ਲਂ** ਨਾਮ। ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਕਤ੍ਥੇਰੇਨ ਪੁਚ੍ਛਿਤੇਨ ਆਯਸ੍ਮਤਾ **ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੇਨ** ਭਾਸਿਤਂ **ਮਹਾਵੇਦਲ੍ਲਂ** (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੪੯) ਨਾਮ। **ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਸੁਤ੍ਤ**ਮ੍ਪਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੮੯) ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਪੁਟ੍ਠੇਨ ਤੇਨੇਵ ਭਾਸਿਤਂ, ਏਤਾਨਿ ਮਜ੍ਝਿਮਨਿਕਾਯਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਨਿ। **ਸਕ੍ਕਪਞ੍ਹਂ** (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੪੪) ਪਨ ਸਕ੍ਕੇਨ ਪੁਟ੍ਠੋ ਭਗਵਾ ਅਭਾਸਿ, ਤਂ ਦੀਘਨਿਕਾਯਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਂ। **ਮਹਾਪੁਣ੍ਣਮਸੁਤ੍ਤਂ** (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੮੫) ਪਨ ਤਦਹੁਪੋਸਥੇ ਪਨ੍ਨਰਸੇ ਪੁਣ੍ਣਮਾਯ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਪੁਟ੍ਠੇਨ ਭਗਵਤਾ ਭਾਸਿਤਂ, ਤਂ ਮਜ੍ਝਿਮਨਿਕਾਯਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਂ। ਏਵਮਾਦਯੋ **ਸਬ੍ਬੇਪਿ** ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥਾਗਤਾ **ਵੇਦਞ੍ਚ ਤੁਟ੍ਠਿਞ੍ਚ ਲਦ੍ਧਾ ਲਦ੍ਧਾ ਪੁਚ੍ਛਿਤਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾ**

“ਵੇ**ਦਲ੍ਲ**”**ਨ੍ਤਿ** ਵੇ**ਦਿਤਬ੍ਬੰ।** ਵੇ**ਦ**ਨ੍ਤਿ ਞਾਣੰ। **ਤੁਟ੍ਠਿ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭਾਸਿਤਧਮ੍ਮਦੇਸਨੰ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ‘‘ਸਾਧੁ ਅਯ੍ਯੋ ਸਾਧਾਵੁਸੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਬ੍ਭਨੁਮੋਦਨਵਸਪ੍ਪਵਤ੍ਤੰ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸੰ। **ਲਦ੍ਧਾ ਲਦ੍ਧਾ**ਤਿ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਲਭਿਤ੍ਵਾ, ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਲਭਿਤ੍ਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ, ਏਤੇਨ ਵੇ**ਦ**ਸਦ੍ਦੋ ਞਾਣੇ, ਸੋਮਨਸ੍ਸੇ ਚ ਏਕਸੇਸਨਯੇਨ, ਸਾਮਞ੍ਞਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਵੇਦਮ੍ਪਿ ਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਤਸ੍ਸ ਲਭਾਪਨਵਸੇਨਾਤਿ ਵੇ**ਦਲ੍ਲ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਏਵੰ ਅਙ੍ਗਵਸੇਨ ਸਕਲਮ੍ਪਿ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨੰ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧਵਸੇਨ ਵਿਭਜਿਤੁਕਾਮੋ “**ਕਥ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧ**ਵ**ਸੇਨਾ**ਤਿ ਧਮ੍ਮਰਾਸਿਵਸੇਨ। “**ਦ੍ਵਾਸੀਤੀ**”ਤਿ ਅਯੰ ਗਾਥਾ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਾਵ। **ਏਵੰ ਪਰਿਦੀਪਿਤਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧ**ਵ**ਸੇਨਾ**ਤਿ ਗੋਪਕਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੇਨ ਨਾਮ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਨ ਪੁਟ੍ਠੇਨ ਗੋਪਕ**ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਸੁਤ੍ਤੇ** (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੭੯) ਅਤ੍ਤਨੋ ਗੁਣਪ੍ਪਕਾਸਨਤ੍ਥੰ ਵਾ **ਥੇਰਗਾਥਾਯੰ** (ਥੇਰਗਾ॰ ੧੦੨੭ ਆਦਯੋ) ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਆਨਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰੇਨ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਦੀਪਿਤਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧਵਸੇਨ ਇਮਿਨਾ ਏਵੰ ਤੇਨ ਅਪਰਿਦੀਪਿਤਾਪਿ ਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਪਕਾਸੇਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਥਾਵਤ੍ਥੁਪ੍ਪਕਰਣ **ਮਾਧੁਰਿਯਸੁਤ੍ਤਾਦੀਨੰ** (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੧੭) ਵਿਮਾਨਵਤ੍ਥਾਦੀਸੁ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਗਾਥਾਨਞ੍ਚ ਵਸੇਨ ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਸਹਸ੍ਸਤੋਪਿ ਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਅਧਿਕਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਏਤ੍ਥ ਚ **ਸੁਭਸੁਤ੍ਤੰ** (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੪੪), **ਗੋਪਕਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਸੁਤ੍ਤਞ੍ਚ** ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਭਗਵਤਿ ਆਨਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰੇਨ ਭਾਸਿਤਤ੍ਤਾ ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧਸਹਸ੍ਸੇਸੁ ਅਨ੍ਤੋਗਧੰ ਹੋਤਿ, ਨ ਹੋਤੀਤਿ? **ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਗਣ੍ਠਿਪਦੇ** ਤਾਵ ਇਦੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ‘‘ਸਯੰ ਵੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਮ੍ਪਿ ਭਿਕ੍ਖੁਤੋ ਗਹਿਤੇਯੇਵ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਏਵਮਾਹਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ, ਭਗਵਤਾ ਪਨ ਦਿਨ੍ਨਨਯੇ ਠਤ੍ਵਾ ਭਾਸਿਤਤ੍ਤਾ ‘‘ਸਯੰ ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤੰ ਸੁਤ੍ਤਦ੍ਵਯੰ ਭਗਵਤੋ ਗਹਿਤੇਯੇਵ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਏਵਮ੍ਪਿ ਵਤ੍ਤੁੰ ਯੁਤ੍ਤਤਰੰ ਵਿਯ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਭਗਵਤਾ ਹਿ ਦਿਨ੍ਨਨਯੇ ਠਤ੍ਵਾ ਸਾਵਕਾ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਨ੍ਤਿ, ਤੇਨੇਵ ਸਾਵਕਭਾਸਿਤਮ੍ਪਿ ਕਥਾਵਤ੍ਥਾਦਿਕੰ ਬੁਦ੍ਧਭਾਸਿਤੰ ਨਾਮ ਜਾਤੰ , ਤਤੋਯੇਵ ਚ ਅਤ੍ਤਨਾ ਭਾਸਿਤਮ੍ਪਿ ਸੁਭਸੁਤ੍ਤਾਦਿਕੰ ਸਙ੍ਗੀਤਿਮਾਰੋਪੇਨ੍ਤੇਨ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਆਨਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰੇਨ ‘‘ਏਵੰ ਮੇ ਸੁਤ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਏਕਾਨੁਸਨ੍ਧਿਕੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਦਿ। ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਸੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ‘‘ਏਕਾਯਨੋ ਅਯੰ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਗ੍ਗੋ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੭੩; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੦੬; ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੬੭-੩੮੪) ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਆਰਭਿਤ੍ਵਾ ਤੇਸੰਯੇਵ ਵਿਭਾਗਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ‘‘ਏਕਾਨੁਸਨ੍ਧਿਕ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਅਨੇਕਾਨੁਸਨ੍ਧਿਕੰ** ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਸੁਤ੍ਤਾਦਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੩੧ ਆਦਯੋ) ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਸੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਨਾਨਾਠਾਨੇਸੁ ਨਾਨਾਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਨੰ ਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ‘‘ਅਨੇਕਾਨੁਸਨ੍ਧਿਕ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

> ‘‘ਕਤਿ ਛਿਨ੍ਦੇ ਕਤਿ ਜਹੇ, ਕਤਿ ਚੁਤ੍ਤਰਿ ਭਾਵਯੇ।
> ਕਤਿ ਸਙ੍ਗਾਤਿਗੋ ਭਿਕ੍ਖੁ, ‘ਓਘਤਿਣ੍ਣੋ’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ’’ਤਿ॥ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੧.੫)। –

ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਨੰ ਗਾਥਾਬਨ੍ਧੇਸੁ ਏਕੋ ਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧੋ।

> ‘‘ਪਞ੍ਚ ਛਿਨ੍ਦੇ ਪਞ੍ਚ ਜਹੇ, ਪਞ੍ਚ ਚੁਤ੍ਤਰਿ ਭਾਵਯੇ।
> ਪਞ੍ਚ ਸਙ੍ਗਾਤਿਗੋ ਭਿਕ੍ਖੁ, ‘ਓਘਤਿਣ੍ਣੋ’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ’’ਤਿ॥ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੧.੫)। –

ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਚ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੰ ਏਕੋ ਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧੋ।

ਤਿਕਦੁਕਭਾਜਨੰ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਣਿਯੰ ਨਿਕ੍ਖੇਪਕਣ੍ਡਅਟ੍ਠਕਥਾਕਣ੍ਡਵਸੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ। ਤਸ੍ਮਾ ਯੰ **ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕਮਾਤਿਕਾਪਦਸ੍ਸ** (ਧ॰ ਸ॰ ੧) ਵਿਭਜਨਵਸੇਨ **ਨਿਕ੍ਖੇਪਕਣ੍ਡੇ** ਵੁਤ੍ਤੰ –

‘‘ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ? ਤੀਣਿ ਕੁਸਲਮੂਲਾਨਿ…ਪੇ॰… ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ। ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਕੁਸਲਾ? ਤੀਣਿ ਅਕੁਸਲਮੂਲਾਨਿ…ਪੇ॰… ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਕੁਸਲਾ। ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ’’? ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਵਿਪਾਕਾ…ਪੇ॰… ਇਮੇ

ਧਮ੍ਮਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੮੭),

ਅਯਮੇਕੋ ਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸਤ੍ତਿਕਦੁਕਪਦਵ਼ਿਭਜਨੇਸੁਪਿ। ਯਦਪਿ **ਅਟ੍ଠਕਥਾਕਣ੍ਡੇ** ਵ਼ੁਤ੍ਤਂ –

''ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ? ਚਤੂਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਕੁਸਲਂ। ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ। ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਕੁਸਲਾ? ਦ੍ਵ਼ਾਦਸ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ। ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਕੁਸਲਾ। ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ? ਚਤੂਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਵ਼ਿਪਾਕੋ ਤੀਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਕਿਰਿਯਾਬ੍ਯਾਕਤਂ ਰੂਪਞ੍ਚ ਨਿਬ੍ਬਾਨਞ੍ਚ। ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੩੮੬),

ਅਯਂ ਕੁਸਲਤ੍ତਿਕਮਾਤਿਕਾਪਦਸ੍ਸ ਵ਼ਿਭਜਨਵ਼ਸੇਨ ਪਵ਼ਤ੍ତੋ ਏਕੋ ਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। **ਚਿਤ੍ତਵ਼ਾਰਭਾਜਨਂ** ਪਨ **ਚਿਤ੍ତੁਪ੍ਪਾਦਕਣ੍ਡ** ਵ਼ਸੇਨ (ਧ॰ ਸ॰ ੧) ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ। ਯਞ੍ਹਿ ਤਤ੍ଥ ਵ਼ੁਤ੍ତਂ ਕੁਸਲਚਿਤ੍ତਵ਼ਿਭਜਨਤ੍ଥਂ –

''ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ? ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਕਾਮਾਵ਼ਚਰਂ ਕੁਸਲਂ ਚਿਤ੍ତਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਂ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ତਂ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵ਼ਾ…ਪੇ॰… ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰… ਅਵ਼ਿਕ੍ਖੇਪੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧),

ਅਯਮੇਕੋ ਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਏਵ਼ਂ ਸੇਸਚਿਤ੍ତਵ਼ਾਰਵ਼ਿਭਜਨੇਸੁ। **ਏਕੋ ਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧੋ**ਤਿ (ਏਕਮੇਕੋ ਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਛਲ਼ ਅਟ੍ଠ॰) ਚ ਏਕੇਕੋ ਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧੋਤਿ ਅਤ੍ଥੋ। ''ਏਕਮੇਕਂ ਤਿਕਦੁਕਭਾਜਨਂ, ਏਕਮੇਕਂ ਚਿਤ੍ତਵ਼ਾਰਭਾਜਨ''ਨ੍ਤਿ ਚ ਵ਼ਚਨਤੋ ਹਿ ''ਏਕੇਕੋ''ਤਿ ਅਵ਼ੁਤ੍ତੇਪਿ ਅਯਮਤ੍ଥੋ ਸਾਮਤ੍ଥਿਯਤੋ ਵ਼ਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨੋਵ਼ ਹੋਤਿ।

ਵ਼ਤ੍ଥੁ ਨਾਮ ਸੁਦਿਨ੍ਨਕਣ੍ਡਾਦਿ। **ਮਾਤਿਕਾ** ਨਾਮ ''ਯੋ ਪਨ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਸਿਕ੍ਖਾਸਾਜੀਵ਼ਸਮਾਪਨ੍ਨੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਪਾਰਾ॰ ੪੪) ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਜ੍ਝਾਚਾਰੇ ਪਞ੍ਞਤ੍ତਂ ਉਦ੍ਦੇਸ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਂ। **ਪਦਭਾਜਨਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਸ੍ਸ ''ਯੋ ਪਨਾਤਿ ਯੋ ਯਾਦਿਸੋ''ਤਿਆਦਿ (ਪਾਰਾ॰ ੪੫) ਨਯਪ੍ਪਵ਼ਤ੍ତਂ ਪਦਵ਼ਿਭਜਨਂ। **ਅਨ੍ਤਰਾਪਤ੍ତੀ**ਤਿ ''ਪਟਿਲਾਤਂ ਉਕ੍ਖਿਪਤਿ, ਆਪਤ੍ତਿ ਦੁਕ੍ਕਟਸ੍ਸਾ''ਤਿ (ਪਾਚਿ॰ ੩੫੫) ਏਵ਼ਮਾਦਿਨਾ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਨ੍ਤਰੇਸੁ ਪਞ੍ਞਤ੍ତਾ ਆਪਤ੍ତਿ। **ਆਪਤ੍ତੀ**ਤਿ ਤਂਤਂਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨੁਰੂਪਂ ਵ਼ੁਤ੍ତੋ ਤਿਕਚ੍ਛੇਦਮੁਤ੍ତੋ ਆਪਤ੍ତਿਵ਼ਾਰੋ। **ਅਨਾਪਤ੍ତੀ**ਤਿ ''ਅਨਾਪਤ੍ତਿ ਅਜਾਨਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਸਾਦਿਯਨ੍ਤਸ੍ਸ ਖਿਤ੍ତਚਿਤ੍ତਸ੍ਸ ਵ਼ੇਦਨਾਟ੍ଟਸ੍ਸ ਆਦਿਕਮ੍ਮਿਕਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦਿ (ਪਾਰਾ॰ ੬੬) ਨਯਪ੍ਪਵ਼ਤ੍ତੋ ਅਨਾਪਤ੍ତਿਵ਼ਾਰੋ। **ਤਿਕਚ੍ਛੇਦੋ**ਤਿ ''ਦਸਾਹਾਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਸਞ੍ਞੀ ਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਿਯਂ ਪਾਚਿਤ੍ତਿਯਂ, ਦਸਾਹਾਤਿਕ੍ਕਨ੍ତੇ ਵ਼ੇਮਤਿਕੋ…ਪੇ॰… ਦਸਾਹਾਤਿਕ੍ਕਨ੍ତੇ ਅਨਤਿਕ੍ਕਨ੍ତਸਞ੍ਞੀ ਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਿਯਂ ਪਾਚਿਤ੍ତਿਯ''ਨ੍ਤਿ (ਪਾਰਾ॰ ੪੬੮) ਏਵ਼ਮਾਦਿਨਯਪ੍ਪਵ਼ਤ੍ତੋ ਤਿਕਪਾਚਿਤ੍ତਿਯ-ਤਿਕ-ਦੁਕ੍ਕਟਾਦਿਭੇਦੋ ਤਿਕਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। **ਤਤ੍ଥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਵ਼ਤ੍ଥੁਮਾਤਿਕਾਦੀਸੁ।

ਏਵ਼ਂ ਅਨੇਕਨਯਸਮਲਙ੍ਕਤਂ ਸਙ੍ਗੀਤਿਪ੍ਪਕਾਰਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵ਼ਾ ''ਅਯਂ ਧਮ੍ਮੋ, ਅਯਂ ਵ਼ਿਨਯੋ…ਪੇ॰… ਇਮਾਨਿ ਚਤੁਰਾਸੀਤਿ ਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧਸਹਸ੍ਸਾਨੀ''ਤਿ ਬੁਦ੍ਧਵ਼ਚਨਂ ਧਮ੍ਮਵ਼ਿਨਯਾਦਿਭੇਦੇਨ ਵ਼ਵ਼ਤ੍ଥਪੇਤ੍ਵ਼ਾ ਸਙ੍ਗਾਯਨ੍ਤੇਨ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਪ੍ਪਮੁਖੇਨ ਵ਼ਸੀਗਣੇਨ ਅਨੇਕਚ੍ਛਰਿਯਪਾਤੁਭਾਵ਼ਪਟਿਮਣ੍ਡਿਤਾਯ ਸਙ੍ਗੀਤਿਯਾ ਇਮਸ੍ਸ ਦੀਘਾਗਮਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਭਾਵ਼ੋ, ਮਜ੍ਝਿਮਬੁਦ੍ਧਵ਼ਚਨਾਦਿਭਾਵ਼ੋ ਚ ਵ਼ਵ਼ਤ੍ଥਾਪਿਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ତੋ **"ਏਵ਼ਮੇਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਸਾਧਾਰਣਵ਼ਚਨੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤੇਪਿ ਹਿ ''ਯਦਤ੍ଥਂ ਸਂਵ਼ਣ੍ਣੇਤੁਂ ਇਦਮਾਰਭਤਿ, ਸੋਯੇਵ਼ ਪਧਾਨਵ਼ਸੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤੋ''ਤਿ ਆਚਰਿਯੇਹਿ ਅਯਂ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਵ਼ੁਤ੍ତੋ। ਅਪਰੋ ਨਯੋ – ਹੇਟ੍ଠਾ ਵ਼ੁਤ੍ତੇਸੁ ਏਕਵ਼ਿਧਾਦਿਭੇਦਭਿਨ੍ਨੇਸੁ ਪਕਾਰੇਸੁ ਧਮ੍ਮਵ਼ਿਨਯਾਦਿਭਾਵ਼ੋ ਸਙ੍ਗੀਤਿਕਾਰਕੇ ਹੇਵ਼ ਸਙ੍ਗੀਤਿਕਾਲੇ ਵ਼ਵ਼ਤ੍ଥਾਪਿਤੋ, ਨ ਪਚ੍ਛਾ ਕਪ੍ਪਨਮਤ੍ତਸਿਦ੍ਧੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਏਵ਼ਮੇਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹਾਤਿਪਿ ਵ਼ਤ੍ତਬ੍ਬੋ। ਨ ਕੇਵ਼ਲਂ ਯਥਾਵ਼ੁਤ੍ତਪ੍ਪਕਾਰਮੇਵ਼ ਵ਼ਵ਼ਤ੍ଥਾਪੇਤ੍ਵ਼ਾ ਸਙ੍ਗੀਤਂ, ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਮ੍ਪੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **"ਨ ਕੇਵ਼ਲਞ੍ਚਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਉਦਾਨਸਙ੍ਗਹੋ** ਨਾਮ ਪਠਮਪਾਰਾਜਿਕਾਦੀਸੁ ਆਗਤਾਨਂ ਵ਼ਿਨੀਤਵ਼ਤ੍ଥੁਆਦੀਨਂ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਸਙ੍ਗਹਦਸ੍ਸਨਵ਼ਸੇਨ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਾਹਕੇਹਿ ਠਪਿਤਾ –

''ਮਕ੍ਕਟੀ ਵ਼ਜ੍ਜਿਪੁਤ੍ତਾ ਚ, ਗਿਹੀ ਨਗ੍ਗੋ ਚ ਤਿਤ੍ଥਿਯਾ।

ਦਾਰਿਕੁਪ੍ਪਲਵਣ੍ਣਾ ਚ, ਬਜਵ੍ਵਜਨੇਹਿ ਪਰੇ ਦੁਵੇ’’ਤਿ॥ ਆਦਿਕਾ (ਪਾਰਾ॰ ੬੬)। –

ਗਾਥਾਯੋ। ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਸ੍ਸ ਹਿ ਵੁੱਤੁਸ੍ਸ ਵਾ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਪ੍ਪਕਿਣ੍ਣਭਾਵੇਨ ਪਵੱਤਿਤੁਂ ਅਦਤ੍ਵਾ ਉਦ੍ਧਂ ਦਾਨਂ ਰਕ੍ਖਣਂ **ਉਦਾਨਂ,** ਸਙ੍ਗਹਵਚਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧਵੱਗਮੂਲਪਰਿਯਾਯਵੱਗਾਦਿਵਸੇਨ **ਵੱਗਸਙ੍ਗਹੋ। ਵੱਗੋ**ਤਿ ਹਿ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਾਹਕੇਹੇਵ ਕਤਾ ਸੁਤ੍ਤਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸ ਸਮਞ੍ਞਾ। ਉਤ੍ਤਰਿਮਨੁਸ੍ਸਪੇਯਜਾਲਨੀਲਪੇਯਜਾਲਾਦਿਵਸੇਨ **ਪੇਯਜਾਲਸਙ੍ਗਹੋ।** ਪਾਤੁਂ ਰਕ੍ਖਿਤੁਂ, ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਤੁਂ ਵਾ ਅਲਨ੍ਤਿ ਹਿ **ਪੇਯਜਾਲਂ,** ਸਙ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਨਵਚਨਂ। ਅਙ੍ਗੁੱਤਰਨਿਕਾਯਾਦੀਸੁ **ਨਿਪਾਤਸਙ੍ਗਹੋ,** ਗਾਥਙ੍ਗਾਦਿਵਸੇਨ ਨਿਪਾਤਨਂ। ਸਮੁਦਾਯਕਰਣਞ੍ਹਿ ਨਿਪਾਤੋ। ਦੇਵਤਾਸਂਯੁੱਤਾਦਿਵਸੇਨ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧) **ਸਂਯੁੱਤਸਙ੍ਗਹੋ।** ਵੱਗਸਮੁਦਾਯੇ ਏਵ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਾਹਕੇਹਿ ਕਤਾ ਸਂਯੁੱਤਸਮਞ੍ਞਾ। ਮੂਲਪਣ੍ਣਾਸਕਾਦਿਵਸੇਨ **ਪਣ੍ਣਾਸਸਙ੍ਗਹੋ,** ਪਞ੍ਞਾਸ ਪਞ੍ਞਾਸ ਸੁੱਤਾਨਿ ਗਣੇਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਗਹੋਤਿ ਵੁੱਤੁਂ ਹੋਤਿ। **ਆਦਿ**ਸਦ੍ਦੇਨ ਤਸ੍ਸਂ ਤਸ੍ਸਂ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਦਿਸ੍ਸਮਾਨਂ ਸਙ੍ਗੀਤਿਕਾਰਕਵਚਨਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਉਦਾਨਸਙ੍ਗਹ...ਪੇ॰... ਪਣ੍ਣਾਸਸਙ੍ਗਹਾਦੀਹਿ ਅਨੇਕਵਿਧਂ ਤਥਾ। **ਸੱਤਹਿ ਮਾਸੇਹੀ**ਤਿ ਕਿਰਿਯਾਪਵੱਗ੍ਗੇ ਤਤਿਯਾ ‘‘ਏਕਾਹੇਨੇਵ ਬਾਰਾਣਸਿਂ ਪਾਯਾਸਿ। ਨਵਹਿ ਮਾਸੇਹਿ ਵਿਹਾਰਂ ਨਿਟ੍ਠਾਪੇਸੀ’’ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ। ਕਿਰਿਯਾਯ ਆਸੁਂ ਪਰਿਨਿਟ੍ਠਾਪਨਞ੍ਹਿ ਕਿਰਿਯਾਪਵੱਗ੍ਗੋ।

ਤਦਾ ਅਨੇਕਚ੍ਛਰਿਯਪਾਤੁਭਾਵਦਸ੍ਸਨੇਨ ਸਾਧੂਨਂ ਪਸਾਦਜਨਨਤ੍ਥਮਾਹ “**ਸਙ੍ਗੀਤਿਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਚਸ੍ਸਾ**”ਤਿਆਦਿ। ਅਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗੀਤਿਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਸਞ੍ਜਾਤਪ੍ਪਮੋਦਾ ਵਿਯ, ਸਾਧੁਕਾਰਂ ਦਦਮਾਨਾ ਵਿਯ ਚ ਸਙ੍ਕਮ੍ਪਿ...ਪੇ॰... ਪਾਤੁਰਹੇਸੁਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਵਿਯਾ**ਤਿ ਹਿ ਉਭਯਤ੍ਥ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਪਵੱਤਨੇ, ਪਵੱਤਨਾਯ ਵਾ ਸਮਤ੍ਥਂ **ਪਵੱਤਨਸਮਤ੍ਥਂ। ਉਦਕਪਰਿਯਨ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਥਵੀਸਨ੍ਧਾਰਕਉਦਕਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਕਤ੍ਵਾ, ਸਹ ਤੇਨ ਉਦਕੇਨ, ਤਂ ਵਾ ਉਦਕਂ ਆਹਚ੍ਚਾਤਿ ਵੁੱਤੁਂ ਹੋਤਿ, ਤੇਨ ਏਕਦੇਸਕਮ੍ਪਨਂ ਨਿਵਾਰੇਤਿ। **ਸਙ੍ਕਮ੍ਪੀ**ਤਿ ਉਦ੍ਧਂ ਉਦ੍ਧਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ ਸੁਟ੍ਠੁ ਕਮ੍ਪਿ। **ਸਮ੍ਪਕਮ੍ਪੀ**ਤਿ ਉਦ੍ਧਮਧੋ ਚ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ ਸਮ੍ਮਾ ਪਕਾਰੇਨ ਕਮ੍ਪਿ। **ਸਮ੍ਪਵੇਧੀ**ਤਿ ਚਤੂਸੁ ਦਿਸਾਸੁ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ ਸੁਟ੍ਠੁ ਭਿਯ੍ਯੋ ਪਵੇਧਿ। ਏਵਂ ਏਤੇਨ ਪਦੱਤਯੇਨ ਛਪ੍ਪਕਾਰਂ ਪਥਵੀਚਲਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਤੋ, ਪਚ੍ਛਿਮਤੋ ਚ ਉਨ੍ਨਮਨਓਨਮਨਵਸੇਨ **ਸਙ੍ਕਮ੍ਪਿ।** ਉੱਤਰਤੋ, ਦਕ੍ਖਿਣਤੋ ਚ ਉਨ੍ਨਮਨਓਨਮਨਵਸੇਨ **ਸਮ੍ਪਕਮ੍ਪਿ।** ਮਜ੍ਝਿਮਤੋ, ਪਰਿਯਨ੍ਤਤੋ ਚ ਉਨ੍ਨਮਨਓਨਮਨਵਸੇਨ **ਸਮ੍ਪਵੇਧਿ।** ਏਵਮ੍ਪਿ ਛਪ੍ਪਕਾਰਂ ਪਥਵੀਚਲਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਸੁ** ਵੁੱਤੁਂ –-

‘‘ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਤੋ ਉਨ੍ਨਮਤਿ ਪਚ੍ਛਿਮਤੋ ਓਨਮਤਿ, ਪਚ੍ਛਿਮਤੋ ਉਨ੍ਨਮਤਿ ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਤੋ ਓਨਮਤਿ, ਉੱਤਰਤੋ ਉਨ੍ਨਮਤਿ ਦਕ੍ਖਿਣਤੋ ਓਨਮਤਿ, ਦਕ੍ਖਿਣਤੋ ਉਨ੍ਨਮਤਿ ਉੱਤਰਤੋ ਓਨਮਤਿ , ਮਜ੍ਝਿਮਤੋ ਉਨ੍ਨਮਤਿ ਪਰਿਯਨ੍ਤਤੋ ਓਨਮਤਿ, ਪਰਿਯਨ੍ਤਤੋ ਉਨ੍ਨਮਤਿ ਮਜ੍ਝਿਮਤੋ ਓਨਮਤੀਤਿ ਏਵਂ ਛਪ੍ਪਕਾਰਂ...ਪੇ॰... ਅਕਮ੍ਪਿਤ੍ਥਾ’’ਤਿ (ਬੁ॰ ਵਂ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੭੧)।

ਅਚ੍ਛਰਂ ਪਹਰਿਤੁਂ ਯੁੱਤਾਨਿ **ਅਚ੍ਛਰਿਯਾਨਿ,** ਪੁਪ੍ਫਵੱਸਚੇਲੁਕ੍ਖੇਪਾਦੀਨਿ ਅਞ੍ਞਾਯਪਿ ਸਾ ਸਮਞ੍ਞਾਯ ਪਾਕਟਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ “**ਯਾ ਲੋਕੇ**”ਤਿਆਦਿ। ਯਾ ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਾਹਕੇਹਿ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਾਦੀਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਸਤੇਹਿ ਯੇਨ ਕਤਾ ਸਙ੍ਗੀਤਾ, ਤੇਨ ਪਞ੍ਚ ਸਤਾਨਿ ਏਤਿਸ੍ਸਾਤਿ “**ਪਞ੍ਚਸਤਾ**”ਤਿ ਚ ਥੇਰੇਹੇਵ ਕਤੱਤਾ ਥੇਰਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਾਦਯੋ ਏਤਿਸ੍ਸਾ, ਥੇਰੇਹਿ ਵਾ ਕਤਾਤਿ “**ਥੇਰਿਕਾ**”ਤਿ ਚ ਲੋਕੇ ਪਵੁੱਚਤਿ, ਅਯਂ ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿ ਨਾਮਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

ਏਵਂ ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਯਦਤ੍ਥਂ ਸਾ ਇਧ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਇਦਾਨਿ ਤਂ ਨਿਦਾਨਂ ਨਿਗਮਨਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਇਮਿਸ੍ਸਾ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਆਦਿਨਿਕਾਯਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸੁੱਤਨ੍ਤਪਿਟਕਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਨਿਕਾਯੇਸੁ ਆਦਿਭੂਤਸ੍ਸ ਦੀਘਨਿਕਾਯਸ੍ਸ। ਖੁਦ੍ਦਕਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੋ ਹਿ ਵਿਨਯੋ ਪਠਮਂ ਸਙ੍ਗੀਤੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁੱਤੁਂ “**ਸੁੱਤਨ੍ਤ ਪਿਟਕੇ**”ਤਿ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਤਥਾਵੁੱਤੱਤਾ, ਇਮਿਨਾ ਯਥਾਵੁੱਤਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਯਂ ਤਥਾਵਚਨਮੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਮਯਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਏਵਂ ਵੁੱਤਨ੍ਤਿ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਸਮ੍ਬਨ੍ਧਂ, ਯਥਾਵੁੱਤਵਿਤ੍ਥਾਰਵਚਨਸ੍ਸ ਵਾ ਗੁਣਂ ਦਸ੍ਸੇਤੀਤਿ।

ਇਤਿ ਸੁਮਙ੍ਗਲਵਿਲਾਸਿਨਿਯਾ ਦੀਘਨਿਕਾਯਟ੍ਠਕਥਾਯ ਪਰਮਸੁਖੁਮਗਮ੍ਭੀਰਦੁਰਨੁਬੋਧਤ੍ਥਪਰਿਦੀਪਨਾਯ ਸੁਵਿਮਲਵਿਪੁਲਪਞ੍ਞਾਵੇਯਜਤ੍ਤਿਯਜਨਨਾਯ ਅਜ੍ਜਵਮਦ੍ਦਵਸੋਰਚ੍ਚਸਦ੍ਧਾਸਤਿਧਿਤਿਬੁਦ੍ਧਿਖਨ੍ਤਿ ਵੀਰਿਯਾਦਿਧਮ੍ਮਸਮਙ੍ਗਿਨਾ ਸਾਟ੍ਠਕਥੇ ਪਿਟਕਤ੍ਤਯੇ ਅਸਙ੍ਗਾਸੰਹੀਰਵਿਸਾਰਦਞਾਣਚਾਰਿਨਾ ਅਨੇਕਪ੍ਪਭੇਦਸਕਸਮਯਸਮਯਨ੍ਤਰਗਹਨਜ੍ਝੋਗਾਹਿਨਾ ਮਹਾਗਣਿਨਾ ਮਹਾਵੇਯਜਾਕਰਣੇਨ ਞਾਣਾਭਿਵੰਸਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿਨਾਮਥੇਰੇਨ ਮਹਾਧਮ੍ਮਰਾਜਾਧਿਰਾਜਗਰੁਨਾ ਕਤਾਯ ਸਾਧੁਵਿਲਾਸਿਨਿਯਾ ਨਾਮ ਲੀਨਤ੍ਥਪਕਾਸਨਿਯਾ ਬਾਹਿਰਨਿਦਾਨਵਣ੍ਣਨਾਯ ਲੀਨਤ੍ਥਪਕਾਸਨਾ।

ਨਿਦਾਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧. ਬ੍ਰਹ੍ਮਜਾਲਸੁਤ੍ਤੰ

ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੧. ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਪਰਮਸਣ੍ਹਸੁਖੁਮਗਮ੍ਭੀਰਦੁਦ੍ਦਸਾਨੇਕਵਿਧਨਯਸਮਲਙ੍ਕਤੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਜਾਲਸ੍ਸ ਸਾਧਾਰਣਤੋ ਬਾਹਿਰਨਿਦਾਨੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਨਿਦਾਨੰ ਸੰਵਣ੍ਣੇਨ੍ਤੋ ਅਤ੍ਥਾਧਿਗਮਸ੍ਸ ਸੁਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਪਦਮੂਲਕਤ੍ਤਾ, ਸੁਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਪਦਭਾਵਸ੍ਸ ਚ ''ਇਦਮੇਵ''ਨ੍ਤਿ ਸਭਾਵਵਿਭਾਵਨੇਨ ਪਦਵਿਭਾਗੇਨ ਸਾਧੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਪਠਮੰ ਤਾਵ ਪਦਵਿਭਾਗੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਤਤ੍ਥ ਏਵ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਪਦਵਿਭਾਗੇਨ ਹਿ ''ਇਦੰ ਨਾਮ ਏਤੰ ਪਦ''ਨ੍ਤਿ ਵਿਜਾਨਨੇਨ ਤੰਤੰਪਦਾਨੁਰੂਪੰ ਲਿਙ੍ਗਵਿਭਤ੍ਤਿ ਵਚਨ ਕਾਲਪਯੋਗਾਦਿਕੰ ਸਮ੍ਮਾਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨਤੋ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਦਸ੍ਸ ਸੁਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਤਾ ਹੋਤਿ, ਤਾਯ ਚ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਮਧਿਗਮਿਯਤਾ। ਯਥਾਹ ''ਸੁਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖਵੇ – ਪਦਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋਪਿ ਸੁਨਯੋਹੋਤੀ''ਤਿਆਦਿ। ਅਪਿਚ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਤੋ, ਪਦਤੋ, ਪਦਵਿਭਾਗਤੋ, ਪਦਤ੍ਥਤੋ ਅਨੁਯੋਗਤੋ, ਪਰਿਹਾਰਤੋ ਚਾਤਿ ਛਹਾਕਾਰੇਹਿ ਅਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਤਤ੍ਥ **ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ** ਨਾਮ ਦੇਸਨਾਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ, ਯੰ ਲੋਕਿਯਾ ''ਉਮ੍ਮੁਗ੍ਘਾਤੋ''ਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਪਨ ਪਾਲਿਯਾ ਨਿਦਾਨਪਾਲਿਵਸੇਨ, ਨਿਦਾਨਪਾਲਿਯਾ ਚ ਸਙ੍ਗੀਤਿਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ ਹਿ ਨਿਦਾਨਪਾਲਿਯਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਦਾਦਿਵਸੇਨੇਵ ਸੰਵਣ੍ਣਨੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ **"ਏਵ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਏਤ੍ਥ ਚ **"ਏਵਨ੍ਤਿ ਨਿਪਾਤਪਦ**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਦਤੋ, ਪਦਵਿਭਾਗਤੋ ਚ ਸੰਵਣ੍ਣਨੰ ਕਰੋਤਿ ਪਦਾਨੰ ਤਬ੍ਬਿਸੇਸਾਨਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ। **ਪਦਵਿਭਾਗੋ**ਤਿ ਹਿ ਪਦਾਨੰ ਵਿਸੇਸੋਯੇਵ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ, ਨ ਪਦਵਿਗ੍ਗਹੋ। ਪਦਾਨਿ ਚ ਪਦਵਿਭਾਗੋ ਚ **ਪਦਵਿਭਾਗੋ।** ਅਥ ਵਾ ਪਦਵਿਭਾਗੋ ਚ ਪਦਵਿਗ੍ਗਹੋ ਚ **ਪਦਵਿਭਾਗੋ**ਤਿ ਏਕਸੇਸਵਸੇਨ ਪਦਪਦਵਿਗ੍ਗਹਾਪਿ ਪਦਵਿਭਾਗਸਦ੍ਦੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਪਦਵਿਗ੍ਗਹਤੋ ਪਨ ''ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਸਙ੍ਘੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਉਪਰਿ ਸੰਵਣ੍ਣਨੰ ਕਰਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਥਾ ਪਦਤ੍ਥਾਨੁਯੋਗਪਰਿਹਾਰੇਹਿਪਿ। **ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਲੁਤ੍ਤਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਇਤਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਆਦਿਅਤ੍ਥੋ ਅਨੁਰਾਸਦ੍ਦੋ ਚ ਸਦ੍ਦਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ, ਨਯਗ੍ਗਹਣੇਨ ਵਾ ਤੇ ਗਹਿਤਾ। ਤੇਨਾਹ **"ਮੇਤਿਆਦੀਨਿ ਨਾਮਪਦਾਨੀ"**ਤਿ। ਇਤਰਥਾ ਹਿ ਅਨੁਰਾਸਦ੍ਦੰ ਚ ਸਦ੍ਦਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਨਿਪਾਤਭਾਵੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ ਸਿਯਾ। **ਮੇਤਿਆਦੀਨੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਯਾਵ ਪਟਿਸਦ੍ਦੋ , ਤਾਵ ਤਦਵਸਿਟ੍ਠਾਯੇਵ ਸਦ੍ਦਾ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ। **ਪਟੀਤਿ ਉਪਸਗ੍ਗਪਦੰ** ਪਤਿਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਕਾਰਿਯਭਾਵਤੋ।

ਇਦਾਨਿ ਅਤ੍ਥੁਦ੍ਧਾਰਕ੍ਕਮੇਨ ਪਦਤ੍ਥਤੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ **"ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਪਨ ਠਾਨੇ ਸੋਤੂਨੰ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਨਯਕੋਸਲ੍ਲਤ੍ਥੰ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਪ੍ਪਕਾਰਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ। ਕਥੰ?

ਏਕਨਾਲਿਕਾ ਕਥਾ ਚ, ਚਤੁਰਸ੍ਸਾ ਤਥਾਪਿ ਚ।
ਨਿਸਿਨ੍ਨਵਤ੍ਤਿਕਾ ਚੇਵ, ਤਿਧਾ ਸੰਵਣ੍ਣਨੰ ਵਦੇ॥

ਤਤ੍ਥ ਪਾਲਿੰ ਵਤ੍ਵਾ ਏਕੇਕਪਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਕਥਨੰ ਏਕਾਯ ਨਾਲਿਯਾ ਮਿਨਿਤਸਦਿਸਤ੍ਤਾ, ਏਕੇਕੰ ਵਾ ਪਦੰ ਨਾਲੰ ਮੂਲੰ, ਏਕਮੇਕੰ ਪਦੰ ਵਾ ਨਾਲਿਕਾ ਅਤ੍ਥਨਿਗ੍ਗਮਨਮਗ੍ਗੋ ਏਤਿਸ੍ਸਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ **ਏਕਨਾਲਿਕਾ** ਨਾਮ। ਪਟਿਪਕ੍ਖੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ, ਪਟਿਪਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ ਉਪਮੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ, ਸਪਕ੍ਖੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ, ਸਪਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ ਉਪਮੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ, ਕਥਨੰ ਚਤੂਹਿ ਭਾਗੇਹਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਵਾ ਰਸ੍ਸਾ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣੂਪਾਯਾ ਏਤਿਸ੍ਸਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ **ਚਤੁਰਸ੍ਸਾ** ਨਾਮ, ਵਿਸਭਾਗਧਮ੍ਮਵਸੇਨੇਵ ਪਰਿਯੋਸਾਨੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਸਭਾਗਧਮ੍ਮਵਸੇਨੇਵ ਪਰਿਯੋਸਾਨਗਮਨੰ ਨਿਸੀਦਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਆਵਤ੍ਤਨਯੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ, ਨਿਯਮਤੋ ਵਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਆਰਦ੍ਧਸ੍ਸ ਵਤ੍ਤੋ ਸੰਵਤ੍ਤੋ ਏਤਿਸ੍ਸਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ **ਨਿਸਿਨ੍ਨਵਤ੍ਤਿਕਾ** ਨਾਮ, ਯਥਾਰਦ੍ਧਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਸੁੰ ਵਿਸੁੰ ਪਰਿਯੋਸਾਨਾਪਿ ਨਿਯੁਤ੍ਤਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ, ਸੋਦਾਹਰਣਾ ਪਨ ਕਥਾ ਅਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰਟ੍ਠਕਥਾਯ ਤਟ੍ਟੀਕਾਯੰ ਏਕਾਦਸਨਿਪਾਤੇ ਗੋਪਾਲਕਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾਤੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ।

ਭੇਦਕਥਾ ਤਤ੍ਵਕਥਾ, ਪਰਿਯਾਯਕਥਾਪਿ ਚ।
ਇਤਿ ਅਤ੍ਥਕ੍ਕਮੇ ਵਿਦ੍ਵਾ, ਤਿਧਾ ਸੰਵਣ੍ਣਨੰ ਵਦੇ॥

ਤਤ੍ਥ ਪਕਤਿਆਦਿਵਿਚਾਰਣਾ **ਭੇਦਕਥਾ** ਯਥਾ ''ਬੁਜ੍ਝਤੀਤਿ ਬੁਦ੍ਧੋ''ਤਿਆਦਿ। ਸਰੂਪਵਿਚਾਰਣਾ **ਤਤ੍ਵਕਥਾ** ਯਥਾ ''ਬੁਦ੍ਧੋਤਿ ਯੋ ਸੋ ਭਗਵਾ ਸਯਮ੍ਭੂ ਅਨਾਚਰਿਯਕੋ''ਤਿਆਦਿ (ਮਹਾਨਿ॰ ੧੯੨; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ੯੭; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੧੬੧)। ਵੇਵਚਨਵਿਚਾਰਣਾ **ਪਰਿਯਾਯਕਥਾ** ਯਥਾ ''ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੂ ਲੋਕਨਾਯਕੋ''ਤਿਆਦਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੩੮ ਵੇਵਚਨਾਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਪਾਲ਼ਿ)।

ਪਯੋਜਨਞ੍ਚ ਪਿਣ੍ਡਤ੍ਥੋ, ਅਨੁਸਨ੍ਧਿ ਚ ਚੋਦਨਾ।
ਪਰਿਹਾਰੋ ਚ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ, ਪਞ੍ਚਧਾ ਵਣ੍ਣਨਂ ਵਦੇ॥

ਤਤ੍ਥ **ਪਯੋਜਨਂ** ਨਾਮ ਦੇਸਨਾਫਲਂ, ਤਂ ਪਨ ਸੁਤਮਯਞਾਣਾਦਿ। **ਪਿਣ੍ਡਤ੍ਥੋ** ਨਾਮ ਵਿਪ੍ਪਕਿਣ੍ਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸੁਵਿਜਾਨਨਤ੍ਥਂ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡੇਤ੍ਵਾ ਕਥਨਂ। **ਅਨੁਸਨ੍ਧਿ** ਨਾਮ ਪੁਚ੍ਛਾਨੁਸਨ੍ਧਾਦਿ। **ਚੋਦਨਾ** ਨਾਮ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਚਨਸ੍ਸ ਵਿਰੋਧਿਕਥਨਂ। **ਪਰਿਹਾਰੋ** ਨਾਮ ਤਸ੍ਸ ਅਵਿਰੋਧਿਕਥਨਂ।

ਉਮ੍ਮੁਗ੍ਘਾਤੋ ਪਦਞ੍ਚੇਵ, ਪਦਤ੍ਥੋ ਪਦਵਿਗ੍ਗਹੋ।
ਚਾਲਨਾ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ, ਛਧਾ ਸਂਵਣ੍ਣਨਂ ਵਦੇ॥ (ਵਜਿਰ॰ ਟੀ॰ ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਵਣ੍ਣਨਾ)।

ਤਤ੍ਥ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਦਿਨਿਦਾਨਂ **ਉਮ੍ਮੁਗ੍ਘਾਤੋ।** ''ਏਵਮਿਦ''ਨ੍ਤਿ ਨਾਨਾਵਿਧੇਨ ਪਦਵਿਸੇਸਤਾਕਥਨਂ **ਪਦਂ,** ਸਦ੍ਦਤ੍ਥਾਧਿਪ੍ਪਾਯਤ੍ਥਾਦਿ **ਪਦਤ੍ਥੋ।** ਅਨੇਕਧਾ ਨਿਬ੍ਬਚਨਂ **ਪਦਵਿਗ੍ਗਹੋ। ਚਾਲਨਾ** ਨਾਮ ਚੋਦਨਾ। **ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ** ਪਰਿਹਾਰੋ।

ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਪਦਤ੍ਥੋ ਚ, ਭਾਵਾਨੁਵਾਦਵਿਧਯੋ।
ਵਿਰੋਧੋ ਪਰਿਹਾਰੋ ਚ, ਨਿਗਮਨਨ੍ਤਿ ਅਟ੍ਠਧਾ॥

ਤਤ੍ਥ **ਸਮੁਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਦਿਨਿਦਾਨਂ। **ਪਦਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾਨਧਿਪ੍ਪੇਤਾਦਿਵਸੇਨ ਅਨੇਕਧਾ ਪਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ। **ਭਾਵੋ**ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਅਨੁਵਾਦਵਿਧਯੋ**ਤਿ ਪਠਮਵਚਨਂ **ਵਿਧਿ,** ਤਦਾਵਿਕਰਣਵਸੇਨ ਪਚ੍ਛਾ ਵਚਨਂ **ਅਨੁਵਾਦੋ,** ਵਿਸੇਸਨਵਿਸੇਸਜਾਨਂ ਵਾ **ਵਿਧਾਨੁਵਾਦ** ਸਮਞ੍ਞਾ। **ਵਿਰੋਧੋ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਨਿਚ੍ਛਯਨਤ੍ਥਂ ਚੋਦਨਾ। **ਪਰਿਹਾਰੋ**ਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਸੋਧਨਾ। **ਨਿਗਮਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਨੁਸਨ੍ਧਿਯਾ ਅਨੁਰੂਪਂ ਅਪ੍ਪਨਾ।

ਆਦਿਤੋ ਤਸ੍ਸ ਨਿਦਾਨਂ, ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਤਪ੍ਪਯੋਜਨਂ।
ਪਿਣ੍ਡਤ੍ਥੋ ਚੇਵ ਪਦਤ੍ਥੋ, ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਕੋ।
ਚੋਦਨਾ ਸੋਧਨਾ ਚੇਤਿ, ਅਟ੍ਠਧਾ ਵਣ੍ਣਨਂ ਵਦੇ॥

ਤਤ੍ਥ **ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ** ਨਾਮ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ, ਯੋ ''ਅਨੁਸਨ੍ਧੀ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸੇਸਾ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਾਵ, ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥਾਗਤੇ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਪ੍ਪਕਾਰੇ ਞਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਯਥਾਰਹਂ ਵਿਚੇਤਬ੍ਬਾਤਿ।

ਏਵਮਨੇਕਤ੍ਥਪ੍ਪਭੇਦਤਾ ਪਯੋਗਤੋਵ ਞਾਤਬ੍ਬਾਤਿ ਤਬ੍ਬਸੇਨ ਤਂ ਸਮਤ੍ਥੇਤੁਂ **"ਤਥਾ ਹੇਸਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਥ ਵਾ ਅਯਂ ਸਦ੍ਦੋ ਇਮਸ੍ਸਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਾਚਕੋਤਿ ਸਙ੍ਕੇਤਵਵਤ੍ਥਿਤਾਯੇਵ ਸਦ੍ਦਾ ਤਂ ਤਦਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਾਚਕਾ , ਸਙ੍ਕੇਤੋ ਚ ਨਾਮ ਪਯੋਗਵਸੇਨ ਸਿਦ੍ਧੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਮ੍ਪਿ ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਏਵਮੀਦਿਸੇਸੁ। ਨਨੁ ਚ –

''ਯਥਾਪਿ ਪੁਪ੍ਫਰਾਸਿਮ੍ਹਾ, ਕਯਿਰਾ ਮਾਲਾਗੁਣੇ ਬਹੂ।
ਏਵਂ ਜਾਤੇਨ ਮਚ੍ਚੇਨ, ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਕੁਸਲਂ ਬਹੁ''ਨ੍ਤਿ॥ (ਧ॰ ਪ॰ ੫੩)।

ਏਤ੍ਥ ਏਵਂ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਉਪਮਾਕਾਰਸ੍ਸੇਵ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਆਕਾਰਤ੍ਥੋਯੇਵ ਏਵਂ-ਸਦ੍ਦੋ ਸਿਯਾਤਿ? ਨ, ਵਿਸੇਸਸਬ੍ਭਾਵਤੋ। ''ਏਵਂ ਬਜਾ ਖੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨੩੪, ੩੯੬) ਹਿ ਆਕਾਰਮਤ੍ਤਵਾਚਕੋਯੇਵ ਆਕਾਰਤ੍ਥੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ, ਨ ਪਨ ਆਕਾਰਵਿਸੇਸਵਾਚਕੋ। ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਪੁਪ੍ਫਰਾਸਿਸਦਿਸਤੋ ਮਨੁਸ੍ਸੂਪਪਤ੍ਤਿ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੂਪਨਿਸ੍ਸਯ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸਵਨ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਭੋਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਆਦਿਦਾਨਾਦਿਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਾਹੇਤੁਸਮੁਦਾਯਤੋ ਸੋਭਾਸੁਗਨ੍ਧਤਾਦਿਗੁਣਯੋਗੇਨ ਮਾਲਾਗੁਣਸਦਿਸਿਯੋ ਬਹੁਕਾ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਾ ਮਰਿਤਬ੍ਬਸਭਾਵਤਾਯ ਮਚ੍ਚੇਨ ਸਤ੍ਤੇਨ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਜੋਤਿਤਤ੍ਤਾ ਪੁਪ੍ਫਰਾਸਿਮਾਲਾਗੁਣਾਵ ਉਪਮਾ ਨਾਮ ਉਪਮੀਯਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ, ਤੇਸਂ ਉਪਮਾਕਾਰੋ ਚ ਯਥਾਸਦ੍ਦੇਨ ਅਨਿਯਮਤੋ ਜੋਤਿਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਏਵਂ-ਸਦ੍ਦੋ ਨਿਯਮਤੋ ਉਪਮਾਕਾਰਨਿਗਮਨਤ੍ਥੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤਂ, ਤਥਾਪਿ ਸੋ ਉਪਮਾਕਾਰੋ ਨਿਯਮਿਯਮਾਨੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਉਪਮਾਵ ਹੋਤਿ ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਂ ਤਮਨ੍ਤਰੇਨ ਨਿਸ੍ਸਿਤਭੂਤਸ੍ਸ ਉਪਮਾਕਾਰਸ੍ਸ ਅਲਬ੍ਭਮਾਨਤ੍ਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨਾਹ **"ਉਪਮਾਯਂ ਆਗਤੋ"**ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਉਪਮੀਯਨਂ ਸਦਿਸੀਕਰਣਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਪੁਪ੍ਫਰਾਸਿਮਾਲਾਗੁਣੇਹਿ ਸਦਿਸਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤੋ ਉਪਮਾਕਾਰੋਯੇਵ ਉਪਮਾ ਨਾਮ। ''ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਤ੍ਤਂ ਸਿਯੋਪਮਾ''ਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਆਕਾਰਮਤ੍ਤਵਾਚਕੋਵ ਆਕਾਰਤ੍ਥੋ ਏਵਂ-ਸਦ੍ਦੋ। ਉਪਮਾਸਙ੍ਖਾਤਆਕਾਰਵਿਸੇਸਵਾਚਕੋ ਪਨ ਉਪਮਾਤ੍ਥੋਯੇਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਉਪਮਾਯਂ ਆਗਤੋ''ਤਿ।

ਤਥਾ ''ਏਵਂ ਇਮਿਨਾ ਆਕਾਰੇਨ ਅਭਿਕ੍ਕਮਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਉਪਦਿਸਿਯਮਾਨਾਯ ਸਮਣਸਾਰੁਪ੍ਪਾਯ ਆਕਪ੍ਪਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਉਪਦਿਸਨਾਕਾਰੋਪਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਉਪਦੇਸੋਯੇਵਾਤਿ ਆਹ **"ਏਵਂ…ਪੇ॰… ਉਪਦੇਸੇ"**ਤਿ। **ਏਵਮੇਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਭਗਵਤਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਅਵਿਪਰੀਤਤੋ ਜਾਨਨ੍ਤੇਹਿ ਕਤਂ ਤਤ੍ਥ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨਗੁਣਾਨਂ ਪਕਾਰੇਹਿ ਹਂਸਨਂ ਉਦਗ੍ਗਤਾਕਰਣਂ **ਸਮ੍ਪਹਂਸਨਂ।** ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਪਹਂਸਨਾਕਾਰੋਪਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਸਮ੍ਪਹਂਸਨਮੇਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਸਮ੍ਪਹਂਸਨੇ**ਤਿ। **ਏਵਮੇਵ ਪਨਾਯ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਚ ਦੋਸਵਿਭਾਵਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹਵਚਨਂ **ਗਰਹਣਂ,** ਤਦਾਕਾਰੋਪਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਗਰਹਣਂ ਨਾਮ, ਤਸ੍ਮਾ **"ਗਰਹਣੇ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸੋ ਚੇਤ੍ਥ ਗਰਹਣਾਕਾਰੋ ''ਵਸਲੀ''ਤਿਆਦਿਖੁਂਸਨਸਦ੍ਦਸਨ੍ਨਿਧਾਨਤੋ ਏਵਂ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਕਾਸਿਤੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਯਥਾ ਚੇਤ੍ਥ ਏਵਂ ਉਪਮਾਕਾਰਾਦਯੋਪਿ ਉਪਮਾਦਿਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨਂ ਪੁਪ੍ਫਰਾਸਿਆਦਿਸਦ੍ਦਾਨਂ ਸਨ੍ਨਿਧਾਨਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਜੋਤਕਮਤ੍ਤਾ ਹਿ ਨਿਪਾਤਾਤਿ। **ਏਵਮੇ**ਵਾਤਿ ਚ ਅਧੁਨਾ ਭਾਸਿਤਾਕਾਰੇਨੇਵ। ਅਯਂ ਵਸਲਗੁਣਯੋਗਤੋ ਵਸਲੀ ਕਾਲਕਣ੍ਣੀ ਯਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਠਾਨੇ ਭਾਸਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਏਵਂ ਭਨ੍ਤੇ**ਤਿ ਸਾਧੁ ਭਨ੍ਤੇ, ਸੁਟ੍ਠੁ ਭਨ੍ਤੇਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਾਧੁਕਂ ਸਵਨਮਨਸਿਕਾਰੇ ਸਨ੍ਨਿਯੋਜਿਤੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਤਤ੍ਥ ਅਤ੍ਤਨੋ ਠਿਤਭਾਵਸ੍ਸ ਪਟਿਜਾਨਨਮੇਵ **ਵਚਨਸਮ੍ਪਟਿਗ੍ਗਹੋ,** ਤਦਾਕਾਰੋਪਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਵਚਨਸਮ੍ਪਟਿਗ੍ਗਹੋਯੇਵ ਨਾਮ, ਤੇਨਾਹ **"ਵਚਨਸਮ੍ਪਟਿਗ੍ਗਹੇ"**ਤਿ।

ਏਵਂ ਬਜਾ ਖੋਤਿ ਏਵਂ ਵਿਯ ਖੋ। ਏਵਂ ਖੋਤਿ ਹਿ ਇਮੇਸਂ ਪਦਾਨਮਨ੍ਤਰੇ ਵਿਯਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਬਜਾਪਦੇਸੋਤਿ ਨੇਰੁਤ੍ਤਿਕਾ "ਵ-ਕਾਰਸ੍ਸ, ਬ-ਕਾਰਂ, ਯ-ਕਾਰਸਂਯੋਗਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਦੀਘਵਸੇਨ ਪਦਸਿਦ੍ਧੀ''ਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਆਕਾਰੇ**ਤਿ ਆਕਾਰਮਤ੍ਤੇ। **ਅਪ੍ਪਾਬਾਧ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਸਭਾਗਵੇਦਨਾਭਾਵਂ। **ਅਪ੍ਪਾਤਙ੍ਕ**ਨ੍ਤਿ ਕਿਚ੍ਛਜੀਵਿਤਕਰਰੋਗਾਭਾਵਂ। **ਲਹੁਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਗ੍ਗੇਲਞ੍ਞਤਾਯ ਲਹੁਤਾਯੁਤ੍ਤਂ ਉਟ੍ਠਾਨਂ। **ਬਲ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਯਬਲਂ। **ਫਾਸੁਵਿਹਾਰ**ਨ੍ਤਿ ਚਤੂਸੁ ਇਰਿਯਾਪਥੇਸੁ ਸੁਖਵਿਹਾਰਂ। ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ ਦਸਮ **ਸੁਭਸੁਤ੍ਤਟ੍ਠਕਥਾਯ** ਮੇਵ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੪੪੫) ਆਵਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। **ਏਵਞ੍ਚ ਵਦੇਹੀ**ਤਿ ਯਥਾਹਂ ਵਦਾਮਿ, ਏਵਮ੍ਪਿ ਸਮਣਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਵਦੇਹਿ। **"ਸਾਧੁ ਕਿਰ ਭਵ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਕਂ ਇਦਾਨਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਵਚਨਂ, ਸੋ ਚ ਵਦਨਾਕਾਰੋ ਇਧ ਏਵਂ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਨਿਦਸ੍ਸੀਯਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਨਿਦਸ੍ਸਨੇ"**ਤਿ। **ਕਾਲਾਮਾ**ਤਿ ਕਾਲਾਮਗੋਤ੍ਤਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇ ਜਨੇ ਆਲਪਤਿ। **"ਇਮੇ…ਪੇ॰… ਵਾ"**ਤਿ ਯਂ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਮਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਪਰਿਪੂਰਿਤਾ। **ਸਮਾਦਿਨ੍ਨਾ**ਤਿ ਸਮਾਦਿਯਿਤਾ। ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵਾ ਨੋ ਵਾ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵਚਨਦ੍ਵਯੇ ਕਥਂ ਵੋ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਮਤਿ ਹੋਤੀਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। **ਏਵਂ ਨੋ**ਤਿ ਏਵਮੇਵ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਮਤਿ ਏਤ੍ਥ ਹੋਤਿ, ਅਮ੍ਹਾਕਮੇਤ੍ਥ ਮਤਿ ਹੋਤਿ ਯੇਵਾਤਿਪਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਤੇਸਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਹਿਤਦੁਕ੍ਖਾਵਹਭਾਵੇ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਜਨਨਤ੍ਥਂ ਅਨੁਮਤਿਗ੍ਗਹਣਵਸੇਨ ''ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਨੋ ਵਾ, ਕਥਂ ਵੋ ਏਤ੍ਥ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ਕਤਾਯ ''ਏਵਂ ਨੋ ਏਤ੍ਥ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਤਦਾਕਾਰਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਂ ਏਵਂ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵਿਭਾਵਿਤਂ, ਸੋ ਚ ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਹਿਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ

ਸਂਵਤ੍ਤਨਾਕਾਰੋ ਨਿਯਮਿਯਮਾਨੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਅਵਧਾਰਣਮੇਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **“ਅਵਧਾਰਣੇ”**ਤਿ। ਆਕਾਰਤ੍ਥਮਬ੍ਯਤ੍ਤਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਚੋਦਨਾ, ਸੋਧਨਾ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਆਦਿਸਦ੍ਦੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਇਦਮਤ੍ਥਪੁਚ੍ਛਾਪਰਿਮਾਣਾਦਿਅਤ੍ਥਾਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਤਥਾ ਹਿ ‘‘ਏਵਂਗਤਾਨਿ, ਏਵਂਵਿਧੋ, ਏਵਮਾਕਾਰੋ’’ਤਿ ਚ ਆਦੀਸੁ **ਇਦਮਤ੍ਥੇ,** ਗਤਵਿਧਾਕਾਰਸਦ੍ਦਾ ਪਨ ਪਕਾਰਪਰਿਯਾਯਾ। ਗਤਵਿਧਯੁਤ੍ਤਾਕਾਰਸਦ੍ਦੇ ਹਿ ਲੋਕਿਯਾ ਪਕਾਰਤ੍ਥੇ ਵਦਨ੍ਤਿ। ‘‘ਏਵਂ ਸੁ ਤੇ ਸੁਨ੍ਹਾਤਾ ਸੁਵਿਲਿਤ੍ਤਾ ਕਪ੍ਪਿਤਕੇਸਮਸ੍ਸੂ ਆਮੁਤ੍ਤਮਣਿਕੁਣ੍ਡਲਾਭਰਣਾ ਓਦਾਤਵਤ੍ਥਵਸਨਾ ਪਞ੍ਚਹਿ ਕਾਮਗੁਣੇਹਿ ਸਮਪ੍ਪਿਤਾ ਸਮਙ੍ਗੀਭੂਤਾ ਪਰਿਚਾਰੇਨ੍ਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਤ੍ਵਂ ਏਤਰਹਿ ਸਾਚਰਿਯਕੋਤਿ? ਨੋ ਹਿਦਂ ਭੋ ਗੋਤਮਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੯੬) **ਪੁਚ੍ਛਾਯਂ**। ‘‘ਏਵਂ ਲਹੁਪਰਿਵਤ੍ਤਂ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੮), ਏਵਮਾਯੁਪਰਿਯਨ੍ਤੋ’’ਤਿ (ਪਾਰਾ॰ ੧੨) ਚ ਆਦੀਸੁ **ਪਰਿਮਾਣੇ।** ਏਤ੍ਥਾਪਿ ‘‘ਸੁਨ੍ਹਾਤਾ ਸੁਵਿਲਿਤ੍ਤਾ’’ਤਿਆਦਿਵਚਨਂ ਪੁਚ੍ਛਾ, ਲਹੁਪਰਿਵਤ੍ਤਂ, ਆਯੂਨਂ ਪਮਾਣਞ੍ਚ ਪਰਿਮਾਣਂ, ਤਦਾਕਾਰੋਪਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਪੁਚ੍ਛਾ ਚ ਪਰਿਮਾਣਞ੍ਚ ਨਾਮ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਤੇਸੁ ਪੁਚ੍ਛਤ੍ਥੇ, ਪਰਿਮਾਣਤ੍ਥੇ ਚ ਏਵਂਸਦ੍ਦੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ। ਇਧ ਪਨ ਸੋ ਕਤਮੇਸੁ ਭਵਤਿ, ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਵਾ, ਅਨਿਯਮਤੋ ਪਦੇਸੇ ਵਾਤਿ ਚੋਦਨਾਯ **“ਸ੍ਵਾਯਮਿਧਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਨਨੁ ਏਕਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਅਤ੍ਥੇ ਸਿਯਾ, ਕਸ੍ਮਾ ਤੀਸੁਪੀਤਿ ਚ, ਹੋਤੁ ਤਿਬ੍ਬਿਧੇਸੁ ਅਤ੍ਥੇਸੁ, ਕੇਨ ਕਿਮਤ੍ਥਂ ਦੀਪੇਤੀਤਿ ਚ ਅਨੁਯੋਗਂ ਪਰਿਹਰਨ੍ਤੋ **“ਤਤ੍ਥਾ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਤੀਸੁ ਅਤ੍ਥੇਸੁ। ਏਕਤ੍ਤਨਾਨਤ੍ਤਅਬ੍ਯਾਪਾਰਏਵਂਧਮ੍ਮਤਾਸਙ੍ਖਾਤਾ, ਨਨ੍ਦਿਯਾਵਤ੍ਤਤਿਪੁਕ੍ਖਲਸੀਹਵਿਕ੍ਕੀਲ਼ਿਤਅਙ੍ਕੁਸਦਿਸਾਲੋਚਨਸਙ੍ਖਾਤਾ ਵਾ ਆਧਾਰਾਦਿਭੇਦਵਸੇਨ ਨਾਨਾਵਿਧਾ ਨਯਾ **ਨਾਨਾਨਯਾ,** ਪਾਲ਼ਿਗਤਿਯੋ ਵਾ ਨਯਾ, ਤਾ ਚ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਅਨੁਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ ਆਦਿਵਸੇਨ, ਸਙ੍ਖੇਪਵਿਤ੍ਥਾਰਾਦਿਵਸੇਨ, ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਾਦਿਲੋਕਿਯਾਦਿਤਦੁਭਯਵੋਮਿਸ੍ਸਕਾਦਿਵਸੇਨ, ਕੁਸਲਾਦਿਵਸੇਨ, ਖਨ੍ਧਾਦਿਵਸੇਨ, ਸਙ੍ਗਹਾਦਿਵਸੇਨ, ਸਮਯਵਿਮੁਤ੍ਤਾਦਿਵਸੇਨ, ਠਪਨਾਦਿਵਸੇਨ, ਕੁਸਲਮੂਲਾਦਿਵਸੇਨ, ਤਿਕਪਟ੍ਠਾਨਾਦਿਵਸੇਨ ਚ ਪਿਟਕਤ੍ਤਯਾਨੁਰੂਪਂ ਨਾਨਾਪ੍ਪਕਾਰਾਤਿ **ਨਾਨਾਨਯਾ।** ਤੇਹਿ **ਨਿਪੁਣਂ** ਸਣ੍ਹਂ ਸੁਖੁਮਂ ਤਥਾ। ਆਸਯੋਵ **ਅਜ੍ਝਾਸਯੋ,** ਤੇ ਚ ਸਸ੍ਸਤਾਦਿਭੇਦੇਨ, ਤਤ੍ਥ ਚ ਅਪ੍ਪਰਜਕ੍ਖਤਾਦਿਵਸੇਨ ਅਨੇਕਾ, ਅਤ੍ਤਜ੍ਝਾਸਯਾਦਯੋ ਏਵ ਵਾ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਮੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਤਥਾ, ਉਪਨੇਤਬ੍ਬਾਭਾਵਤੋ ਅਤ੍ਥਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇ ਹਿ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਤਥਾ। ਅਪਿਚ ਸਙ੍ਕਾਸਨਪਕਾਸਨਵਿਵਰਣਵਿਭਜਨਉਤ੍ਤਾਨੀਕਰਣਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਛਹਿ ਅਤ੍ਥਪਦੇਹਿ, ਅਕ੍ਖਰਪਦਬ੍ਯਞ੍ਜਨਆਕਾਰਨਿਰੁਤ੍ਤਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਸੇਨ ਛਹਿ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਪਦੇਹਿ ਚ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਤਥਾ। ਅਥ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ ਹਦਯਙ੍ਗਮਤੋ, ਸਵਨੇ ਅਤਿਤ੍ਤਿਜਨਨਤੋ, ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਰਸਵਸੇਨ ਪਰਮਗਮ੍ਭੀਰਭਾਵਤੋ, ਵਿਚਾਰਣੇ ਅਤਿਤ੍ਤਿਜਨਨਤੋ, ਅਤ੍ਥਰਸਵਸੇਨ ਚ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਸਾਦੁਰਸਂ ਤਥਾ।

ਪਾਟਿਹਾਰਿਯਪਦਸ੍ਸ ਵਚਨਤ੍ਥਂ ‘‘ਪਟਿਪਕ੍ਖਹਰਣਤੋ ਰਾਗਾਦਿਕਿਲੇਸਾਪਨਯਨਤੋ **ਪਾਟਿਹਾਰਿਯ**’’ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਭਗਵਤੋ ਪਨ ਪਟਿਪਕ੍ਖਾ ਰਾਗਾਦਯੋ ਨ ਸਨ੍ਤਿ, ਯੇ ਹਰਿਤਬ੍ਬਾ ਬੋਧਿਮੂਲੇਯੇਵ ਸਵਾਸਨਸਕਲਸਂਕਿਲੇਸਾਨਂ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ। ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਮ੍ਪਿ ਚ ਵਿਗਤੂਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇ ਅਟ੍ਠਗੁਣਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਹਤਪਟਿਪਕ੍ਖੇ ਸਤਿਯੇਵ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਵੋਹਾਰੇਨਪਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਇਧ ‘‘ਪਾਟਿਹਾਰਿਯ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਂ, ਸਚੇ ਪਨ ਮਹਾਕਾਰੁਣਿਕਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਵੇਨੇਯ੍ਯਗਤਾਵ ਕਿਲੇਸਾ ਪਟਿਪਕ੍ਖਾ ਸਂਸਾਰਪਙ੍ਕਨਿਮੁਗ੍ਗਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯਸ੍ਸ ਸਮੁਦ੍ਧਰਿਤੁਕਾਮਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਸਂ ਵੇਨੇਯ੍ਯਗਤਕਿਲੇਸਸਙ੍ਖਾਤਾਨਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਾਨਂ ਹਰਣਤੋ ਪਾਟਿਹਾਰਿਯਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਅਸ੍ਸ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਯੁਤ੍ਤਮੇਤਂ।

ਅਥ ਵਾ ਭਗਵਤੋ ਸਾਸਨਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖਾ ਤਿਤ੍ਥਿਯਾ, ਤੇਸਂ ਤਿਤ੍ਥਿਯਭੂਤਾਨਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਾਨਂ ਹਰਣਤੋ ਪਾਟਿਹਾਰਿਯਨ੍ਤਿਪਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਕਾਮਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਹਰਿਤਬ੍ਬਾ ਨਾਸ੍ਸੁ, ਤੇਸਂ ਪਨ ਸਨ੍ਤਾਨਗਤਦਿਟ੍ਠਿਹਰਣਵਸੇਨ ਦਿਟ੍ਠਿਪ੍ਪਕਾਸਨੇ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾਕਾਰਣੇਨ ਚ ਇਦ੍ਧਿਆਦੇਸਨਾਨੁਸਾਸਨੀਸਙ੍ਖਾਤੇਹਿ ਤੀਹਿਪਿ ਪਾਟਿਹਾਰਿਯੇਹਿ ਤੇ ਹਰਿਤਾ ਅਪਨੀਤਾ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਪਟੀ**ਤਿ ਵਾ ਅਯਂ ਸਦ੍ਦੋ ‘‘ਪਚ੍ਛਾ’’ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਬੋਧੇਤਿ ‘‘ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਟਿਪਵਿਟ੍ਠਮ੍ਹਿ, ਅਞ੍ਞੋ ਆਗਞ੍ਛਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੯੮੫; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ੪) ਵਿਯ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਮਾਹਿਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਵਿਗਤੂਪਕ੍ਲੇਸੇ ਕਤਕਿਚ੍ਚੇਨ ਪਚ੍ਛਾ ਹਰਿਤਬ੍ਬਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਪਟਿਹਾਰਿਯਂ, ਤਦੇਵ ਦੀਘਵਸੇਨ,

ਸਕਤ੍ਥਵੁਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ ਵਾ **ਪਾਟਿਹਾਰਿਯਂ,** ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਾ ਉਪਕ੍ਲੇਸੇਸੁ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਮਗ੍ਗੇਹਿ ਹਰਿਤੇਸੁ ਪਚ੍ਛਾ ਤਦਞ੍ਞੇਸਂ ਹਰਣਂ **ਪਾਟਿਹਾਰਿਯਂ** ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ। ਇਦ੍ਧਿਆਦੇਸਨਾਨੁਸਾਸਨਿਯੋ ਹਿ ਵਿਗਤੂਪਕ੍ਲੇਸੇਨ, ਕਤਕਿਚ੍ਚੇਨ ਚ ਸਤ੍ਤਹਿਤਤ੍ਥਂ ਪੁਨ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾ, ਹਤੇਸੁ ਚ ਅਤ੍ਤਨੋ ਉਪਕ੍ਲੇਸੇਸੁ ਪਰਸਤ੍ਤਾਨਂ ਉਪਕ੍ਲੇਸਹਰਣਾਨਿ ਚ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਤਦੁਭਯਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਚਨਂ ਯੁਜ੍ਜਤਿ।

ਅਪਿਚ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਨਿਬ੍ਬਚਨੇਹਿ ਇਦ੍ਧਿਆਦੇਸਨਾਨੁਸਾਸਨੀਸਙ੍ਖਾਤੋ ਸਮੁਦਾਯੋ ਪਟਿਹਾਰਿਯਂ ਨਾਮ। ਏਕੇਕਂ ਪਨ ਤਸ੍ਮਿਂ ਭਵਂ "**ਪਾਟਿਹਾਰਿਯ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਵਿਸੇਸਤ੍ਥਜੋਤਕਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰੇਨ ਸਦ੍ਦਰਚਨਾਵਿਸੇਸਸਮ੍ਭਵਤੋ, ਪਟਿਹਾਰਿਯਂ ਵਾ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਂ, ਮਗ੍ਗੋ ਚ ਪਟਿਪਕ੍ਖਹਰਣਤੋ, ਤਤ੍ਥ ਜਾਤਂ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਨਿਮਿਤ੍ਤਭੂਤੇ, ਤਤੋ ਵਾ ਆਗਤਨ੍ਤਿ **ਪਾਟਿਹਾਰਿਯਂ।** ਵਿਚਿਤ੍ਰਾ ਹਿ ਤਦ੍ਧਿਤਵੁਤ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਇਦ੍ਧਿਆਦੇਸਨਾਨੁਸਾਸਨੀਭੇਦੇਨ, ਵਿਸਯਭੇਦੇਨ ਚ ਬਹੁਵਿਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਦੇਸਨਾਯ ਲਬ੍ਭਮਾਨਤ੍ਤਾ "**ਵਿਵਿਧਪਾਟਿਹਾਰਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਭਗਵਾ ਹਿ ਕਦਾਚਿ ਇਦ੍ਧਿਵਸੇਨਾਪਿ ਦੇਸਨਂ ਕਰੋਤਿ ਨਿਮ੍ਮਿਤਬੁਦ੍ਧੇਨ ਸਹ ਪੁਚ੍ਛਾਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਦੀਸੁ, ਕਦਾਚਿ ਆਦੇਸਨਾਵਸੇਨਾਪਿ ਆਮਗਨ੍ਧਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਦੀਸੁ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੨੪੧), ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਪਨ ਅਨੁਸਾਸਨਿਯਾ। ਅਨੁਸਾਸਨੀਪਾਟਿਹਾਰਿਯਞ੍ਹਿ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਸਤਤਂ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ। ਇਤਿ ਤਂਤਂਦੇਸਨਾਕਾਰੇਨ ਅਨੇਕਵਿਧਪਾਟਿਹਾਰਿਯਤਾ ਦੇਸਨਾਯ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਉਪਰਿ ਏਕਾਦਸਮਸ੍ਸ ਕੇਵਟ੍ਟਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਨਾਯ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੪੮੧) ਆਵਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਵਿਵਿਧਸ੍ਸਾਪਿ ਪਾਟਿਹਾਰਿਯਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਦੇਸਨਾਯ ਸਂਸੂਚਨਤੋ "**ਵਿਵਿਧਪਾਟਿਹਾਰਿਯ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਅਨੇਕਵਿਧਪਾਟਿਹਾਰਿਯਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਧਮ੍ਮਨਿਰੁਤ੍ਤਿਯਾਵ ਭਗਵਤਿ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤੇ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਸੁਣਨ੍ਤਾਨਂ ਨਾਨਾਭਾਸਿਤਾਨਂ ਤਂਤਂਭਾਸਾਨੁਰੂਪਤੋ ਦੇਸਨਾ ਸੋਤਪਥਮਾਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਆਹ "**ਸਬ੍ਬ…ਪੇ॰… ਮਾਗਚ੍ਛਨ੍ਤੁ**"ਨ੍ਤਿ। ਸੋਤਮੇਵ **ਸੋਤਪਥੋ,** ਸਵਨਂ ਵਾ **ਸੋਤਂ,** ਤਸ੍ਸ ਪਥੋ ਤਥਾ, ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਬ੍ਬਾਕਾਰੇਨਾ**ਤਿ ਯਥਾਦੇਸਿਤਾਕਾਰੇਨ। **ਕੋ ਸਮਤ੍ਥੋ ਵਿਞ੍ਞਾਤੁਂ,** ਅਸਮਤ੍ਥੋਯੇਵ, ਤਸ੍ਮਾਤਿ ਪਾਠਸੇਸੋ। **ਪਨਾ**ਤਿ ਏਕਂਸਤ੍ਥੇ , ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਾਸਤਿਧਿਤਿਵੀਰਿਯਾਦਿਬਲਸਙ੍ਖਾਤੇਨ **ਸਬ੍ਬਥਾਮੇਨ** ਏਕਂਸੇਨੇਵ ਸੋਤੁਕਾਮਤਾਸਙ੍ਖਾਤਕੁਸਲਚ੍ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਜਨਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਜਨੇਤ੍ਵਾਪੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੋ, **ਅਪਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਵਾ ਸਮ੍ਭਾਵਨਤ੍ਥੋ ''ਬੁਦ੍ਧੋਪਿ ਬੁਦ੍ਧਭਾਵਂ ਭਾਸੇਤ੍ਵਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ ੧; ਮ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧; ਅਂ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ ੧.ਪਠਮਗਨ੍ਥਾਰਮ੍ਭਕਥਾ) ਵਿਯ, ਤੇਨ ''ਸਬ੍ਬਥਾਮੇਨ ਏਕਂਸੇਨੇਵ ਸੋਤੁਕਾਮਤਂ ਜਨੇਤ੍ਵਾਪਿ ਨਾਮ ਏਕੇਨਾਕਾਰੇਨ ਸੁਤਂ, ਕਿਮਙ੍ਗਂ ਪਨ ਅਞ੍ਞਥਾ''ਤਿ ਤਥਾਸੁਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਸਮ੍ਭਾਵਨਂ ਕਰੋਤਿ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਏਦਿਸੇਸੁ ਗਰਹਤ੍ਥੋ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਦਯੁਤ੍ਤਮੇਵ ਗਰਹਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ, ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਥਸ੍ਸੇਵ ਚ ਉਪਸਗ੍ਗਨਿਪਾਤਾਨਂ ਜੋਤਕਤ੍ਤਾ। ''ਨਾਨਾਨਯਨਿਪੁਣ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਹਿ ਸਬ੍ਬਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਸੋਤੁਮਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਭਾਵੇਨ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਇਧ ਸਮ੍ਭਾਵਨਮੇਵ ਕਰੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਅਪਿ ਦਿਬ੍ਬੇਸੁ ਕਾਮੇਸੁ, ਰਤਿਂ ਸੋ ਨਾਧਿਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁਯੇਵ (ਧ॰ ਪ॰ ੧੮੭) ਗਰਹਤ੍ਥਸਮ੍ਭਵਤੋਸੁ ਗਰਹਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ। **ਅਪਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਚ ਈਦਿਸੇਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਨਿਪਾਤੋਯੇਵ, ਨ ਉਪਸਗ੍ਗੋ। ਤਥਾ ਹਿ ''ਅਪਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਚ ਨਿਪਾਤਪਕ੍ਖਿਕੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ, ਯਤ੍ਥ ਕਿਰਿਯਾਵਾਚਕਤੋ ਪੁਬ੍ਬੋ ਨ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਅਕ੍ਖਰਚਿਨ੍ਤਕਾ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਮਯਾਪੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਨ ਕੇਵਲਂ ਮਯਾਵ, ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞੇਹਿਪਿ ਤਥਾਰੂਪੇਹੀਤਿ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ।

ਸਾਮਂ ਭਵਤੀਤਿ **ਸਯਮ੍ਭੂ,** ਅਨਾਚਰਿਯਕੋ। **ਨ ਮਯਂ ਇਦਂ ਸਚ੍ਛਿਕਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ ''ਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਞਾਣੇਨੇਵ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ''ਨ੍ਤਿ ਪਕਰਣਤੋ ਅਤ੍ਥੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਸਾਮਞ੍ਞਵਚਨਸ੍ਸਾਪਿ ਹਿ ਸਮ੍ਪਯੋਗਵਿਪ੍ਪਯੋਗਸਹਚਰਣਵਿਰੋਧਸਦ੍ਦਨ੍ਤਰਸਨ੍ਨਿਧਾਨਲਿਙ੍ਗਓਚਿਤਜਕਾਲਦੇਸਪਕਰਣਾਦਿਵਸੇਨ ਵਿਸੇਸਤ੍ਥਗ੍ਗਹਣਂ ਸਮ੍ਭਵਤਿ। ਏਵਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ। **ਪਰਿਮੋਚੇਨ੍ਤੋ**ਤਿ ''ਪੁਨ ਚਪਰਂ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਪਾਪਭਿਕ੍ਖੁ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਂ ਪਰਿਯਾਪੁਣਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਦਹਤੀ''ਤਿ (ਪਾਰਾ॰ ੧੯੫) ਵੁਤ੍ਤਦੋਸਤੋ ਪਰਿਮੋਚਾਪਨਹੇਤੁ। ਹੇਤ੍ਵਤ੍ਥੇ ਹਿ ਅਨ੍ਤ-ਸਦ੍ਦੋ ''ਅਸਮ੍ਬੁਧਂ ਬੁਦ੍ਧਨਿਸੇਵਿਤ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਵਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.ਗਨ੍ਥਾਰਮ੍ਭਕਥਾ) ਵਿਯ। ਇਮਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਪ੍ਪਕਾਰਵਿਚਾਰਣੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ "**ਇਦਾਨਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਸਾ ਹਿ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਕਾਰਾਨਂ ਪਕਤਿ, ਯਦਿਦਂ ਸਂਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮੇ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ''ਅਯਮਿਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ, ਏਵਮਿਧ ਸਂਵਣ੍ਣਯਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਪੁਰੇਤਰਮੇਵ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਪ੍ਪਕਾਰਵਿਚਾਰਣਾ।

ਏਤਦਗ੍ਗਪਦਸ੍ਸਤ੍ਥੋ ਵੁੱਤੋਵ। “**ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾਨ**”ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਪਨ ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਥੇਰਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ, ਸਤਿਮਨ੍ਤੋ, ਗਤਿਮਨ੍ਤੋ, ਧਿਤਿਮਨ੍ਤੋ, ਉਪਟ੍ਠਾਕਾ ਚ ਅਤ੍ਥਿ, ਅਯਂ ਪਨਾਯਸ੍ਮਾ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਦਸਬਲਸ੍ਸ ਸਾਸਨੇ ਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕਪਰਿਯਤ੍ਤਿਯਂ ਠਤ੍ਵਾ ਗਣ੍ਹਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾਨਂ ਅਗ੍ਗੋ ਨਾਮ ਜਾਤੋ। ਇਮਸ੍ਸ ਚ ਥੇਰਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨਂ ਉਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਧਾਰਣਸਤਿ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਥੇਰੇਹਿ ਬਲਵਤਰਾ ਅਹੋਸਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤਿਮਨ੍ਤਾਨਂ ਅਗ੍ਗੋ ਨਾਮ ਜਾਤੋ। ਅਯਮੇਵਾਯਸ੍ਮਾ ਏਕਪਦੇ ਠਤ੍ਵਾ ਸਟ੍ਠਿਪਦਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਕਥਿਤਨਿਯਾਮੇਨ ਸਬ੍ਬਪਦਾਨਿ ਜਾਨਾਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਗਤਿਮਨ੍ਤਾਨਂ ਅਗ੍ਗੋ ਨਾਮ ਜਾਤੋ । ਤਸ੍ਸੇਵ ਚਾਯਸ੍ਮਤੋ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨਂ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਨਵੀਰਿਯਂ, ਸਜ੍ਝਾਯਨਵੀਰਿਯਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਅਸਦਿਸਂ ਅਹੋਸਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਧਿਤਿਮਨ੍ਤਾਨਂ ਅਗ੍ਗੋ ਨਾਮ ਜਾਤੋ। ਤਥਾਗਤਂ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤੋ ਚੇਸ ਨ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਉਪਟ੍ਠਾਕਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਉਪਟ੍ਠਹਨਾਕਾਰੇਨ ਉਪਟ੍ਠਹਤਿ। ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਹਿ ਤਥਾਗਤਂ ਉਪਟ੍ਠਹਿਂਸੁ, ਨ ਚ ਪਨ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਮਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਹਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਪਨ ਥੇਰੋ ਉਪਟ੍ਠਾਕਟ੍ਠਾਨਂ ਲਦ੍ਧਦਿਵਸਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਮਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਹਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਉਪਟ੍ਠਾਕਾਨਂ ਅਗ੍ਗੋ ਨਾਮ ਜਾਤੋ। **ਅਤ੍ਥਕੁਸਲੋ**ਤਿ ਭਾਸਿਤਤ੍ਥੇ, ਪਯੋਜਨਤ੍ਥੇ ਚ ਛੇਕੋ। **ਧਮ੍ਮੋ**ਤਿ ਪਾਲ਼ਿਧਮ੍ਮੋ, ਨਾਨਾਵਿਧੋ ਵਾ ਹੇਤੁ। **ਬ੍ਯਞ੍ਜਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਕ੍ਖਰਂ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤੋ। ਪਦੇਨ ਹਿ ਬ੍ਯਞ੍ਜਿਤੋਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਅਕ੍ਖਰਮੂਲਕਤ੍ਤਾ ਪਦਸ੍ਸ ‘‘ਅਕ੍ਖਰੇਨ ਬ੍ਯਞ੍ਜਿਤੋ’’ਤਿ ਵੁੱਚਤਿ। ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਯਞ੍ਜਨਤੋ ਵਾ ਵਾਕ੍ਯਮ੍ਪਿ ਇਧ **ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ** ਨਾਮ। ਵਾਕ੍ਯੇਨ ਹਿ ਅਤ੍ਥੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਬ੍ਯਞ੍ਜੀਯਤਿ, ਯਤੋ ‘‘ਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇਹਿ ਵਿਵਰਤੀ’’ਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਯਨਤ੍ਥੇਰੇਨ ਵੁੱਤਂ। **ਨਿਰੁਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਚਨਂ, ਪਞ੍ਚਵਿਧਾ ਵਾ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਨਯਾ। ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਹਿ ਸਦ੍ਦਰਚਨਾਵਿਸੇਸੇਨ ਅਤ੍ਥਾਧਿਗਮਹੇਤੁਤੋ ਇਧ ਗਹਣਂ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। **ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਂ** ਨਾਮ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਾਨੁਸਨ੍ਧਿ, ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇਨ ਅਪਰਭਾਗਸ੍ਸ ਸਂਸਨ੍ਦਨਂ। ਭਗਵਤਾ ਚ ਪਞ੍ਚਵਿਧਏਤਦਗ੍ਗਟ੍ਠਾਨੇਨ ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿਨਾ ਚ ਪਞ੍ਚਵਿਧਕੋਸਲ੍ਲੇਨ ਪਸਟ੍ਠਭਾਵਾਨੁਰੂਪਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਧਾਰਣਬਲ**ਨ੍ਤਿ ਧਾਰਣਸਙ੍ਖਾਤਂ ਬਲਂ, ਧਾਰਣੇ ਵਾ ਬਲਂ, ਉਭਯਤ੍ਥਾਪਿ ਧਾਰੇਤੁਂ ਸਾਮਤ੍ਥਿਯਨ੍ਤਿ ਵੁੱਤਂ ਹੋਤਿ। **ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ** ਹੁਤ੍ਵਾ, ਦਸ੍ਸਨਹੇਤੂਤਿਪਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਵਾ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤੋ ਵਾ ਅਨੂਨਮਨਧਿਕ**ਨ੍ਤਿ ਅਵਧਾਰਣਫਲਮਾਹ। **ਨ ਅਞ੍ਞਥਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਪਨ ਨਿਵੱਤੇਤਬ੍ਬਤ੍ਥਂ। **ਨ ਅਞ੍ਞਥਾ**ਤਿ ਚ ਭਗਵਤੋ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਸੁਤਾਕਾਰਤੋ ਨ ਅਞ੍ਞਥਾ, ਨ ਪਨ ਭਗਵਤਾ ਦੇਸਿਤਾਕਾਰਤੋ। ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯਾਨੁਭਾਵਾ ਹਿ ਭਗਵਤੋ ਦੇਸਨਾ, ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ‘‘ਸਬ੍ਬਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਕੋ ਸਮਤ੍ਥੋ ਵਿਞ੍ਞਾਤੁ’’ਨ੍ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁੱਤਵਚਨਂ ਸਮਤ੍ਥਿਤਂ ਹੋਤਿ, ਇਤਰਥਾ ਭਗਵਤਾ ਦੇਸਿਤਾਕਾਰੇਨੇਵ ਸੋਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ਤਦੇਤਂ ਨ ਵੱਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ। ਯਥਾਵੁੱਤੇਨ ਪਨ ਅਤ੍ਥੇਨ ਧਾਰਣਬਲਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਨ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤਿ ਸੁਤਾਕਾਰਾਵਿਰੁਜ੍ਝਨਵਸੇਨ ਧਾਰਣਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਭਗਵਤਾ ਦੇਸਿਤਾਕਾਰੇਨੇਵ ਧਾਰਿਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥਨਤੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁੱਤਵਚਨੇਨ ਵਿਰੁਜ੍ਝੇਯ੍ਯ। ਨ ਹੇਤ੍ਥ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਅਤ੍ਥਾਨਂ ਅਤ੍ਥਾਨੁਰਤਾਪਰਿਹਾਰੋ ਯੁਤ੍ਤੋ ਤੇਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥਾਨਂ ਸੁਤਭਾਵਦੀਪਨੇਨ ਏਕਵਿਸਯਤ੍ਤਾ, ਇਤਰਥਾ ਥੇਰੋ ਭਗਵਤੋ ਦੇਸਨਾਯ ਸਬ੍ਬਥਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਣੇ ਪਚ੍ਛਿਮਤ੍ਥਵਸੇਨ ਸਮਤ੍ਥੋ, ਪੁਰਿਮਤ੍ਥਵਸੇਨ ਚ ਅਸਮਤ੍ਥੋਤਿ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ।

‘‘ਯੋ ਪਰੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਅੱਤਾ’’ਤਿ ਵੁੱਤਾਯ ਨਿਯਕਜ੍ਝੱਤਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਸਨ੍ਤਤਿਯਾ ਪਵੱਤਨਕੋ ਤਿਵਿਧੋਪਿ ਮੇ-ਸਦ੍ਦੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਨਿਯਕਜ੍ਝੱਤਸਨ੍ਤਤਿਵਸੇਨ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਯੇਵਤ੍ਥੇ ਮੇ-ਸਦ੍ਦੋ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਥਾਪਿ ਕਰਣਸਮ੍ਪਦਾਨਸਾਮਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਸੇਨ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਵਿਭੱਤਿਭੇਦਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁੱਤਂ **“ਤੀਸੁ ਅਤ੍ਥੇਸੁ ਦਿਸ੍ਸਤੀ**”ਤਿ, ਤੀਸੁ ਵਿਭੱਤਿਯਤ੍ਥੇਸੁ ਅੱਤਨਾ ਸਞ੍ਞੁੱਤਵਿਭੱਤਿਤੋ ਦਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ । **ਗਾਥਾਭਿਗੀਤ**ਨ੍ਤਿ ਗਾਥਾਯ ਅਭਿਗੀਤਂ ਅਭਿਮੁਖਂ ਗਾਯਿਤਂ। **ਅਭੋਜਨੇਯ੍ਯ**ਨ੍ਤਿ ਭੋਜਨਂ ਕਾਤੁਮਨਰਹਰੂਪਂ। ਅਭਿਗੀਤਪਦਸ੍ਸ ਕੱਤੁਪੇਕ੍ਖੱਤਾ ਮਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਵਂ ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਯਥਾਰਹਂ। ਸੁਤਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਭਾਵਸਾਧਨਵਸੇਨ ਦ੍ਵਾਧਿਪ੍ਪਾਯਿਕਪਦੱਤਾ ਯਥਾਯੋਗਂ ‘‘ਮਯਾ ਸੁਤ’’ਨ੍ਤਿ ਚ ‘‘ਮਮ ਸੁਤ’’ਨ੍ਤਿ ਚ ਅਤ੍ਥਦ੍ਵਯੇ ਯੁਜ੍ਜਤਿ।

ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਉਪਸਗ੍ਗੋ ਕਿਰਿਯਂ ਵਿਸੇਸੇਤਿ, ਜੋਤਕਮੱਤਭਾਵਤੋ ਪਨ ਸਤਿਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸੁਤਸਦ੍ਦੋਯੇਵ ਤਂ ਤਂ ਅਤ੍ਥਂ ਵਦਤੀਤਿ ਅਨੁਪਸਗ੍ਗਸ੍ਸ ਸੁਤਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੁਦ੍ਧਾਰੇ ਸਉਪਸਗ੍ਗਸ੍ਸ ਗਹਣਂ ਨ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤੀਤਿ ਆਹ **“ਸਉਪਸਗ੍ਗੋ ਚ ਅਨੁਪਸਗ੍ਗੋ ਚਾ**”ਤਿ। **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸੁਤਸਦ੍ਦਸ੍ਸ। ਉਪਸਗ੍ਗਵਸੇਨਪਿ ਧਾਤੁਸਦ੍ਦੋ ਵਿਸੇਸਤ੍ਥਵਾਚਕੋ ਯਥਾ ‘‘ਅਨੁਭਵਤਿ ਪਰਾਭਵਤੀ’’ਤਿ ਵੁੱਤਂ **“ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ**”ਤਿ। ਤਥਾ ਅਨੁਪਸਗ੍ਗੋਪਿ ਧਾਤੁਸਦ੍ਦੋ ਸਉਪਸਗ੍ਗੋ ਵਿਯ ਵਿਸੇਸਤ੍ਥਵਾਚਕੋਤਿ ਆਹ **“ਵਿਸ੍ਸੁਤਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ**”ਤਿ। ਏਵਮੀਦਿਸੇਸੁ। **ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯ**ਨ੍ਤਿ ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਨਿਸ੍ਸਿਤੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਂ, ਸਸਮ੍ਭਾਰਕਥਾ ਵਾ ਏਸਾ,

ਸੋਤਦ੍ਵਾਰੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਾਨੁਸਾਰਵਿਞ੍ਞਾਤਧਰੋ**ਤਿ ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਾਨੁਸਾਰੇਨ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਤਧਮ੍ਮਧਰੋ। ਨ ਹਿ ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਨਿਸ੍ਸਿਤਵਿਞ੍ਞਾਣਮਤ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਤਦਨੁਸਾਰਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨੇਵ, **ਸੁਤਧਰੋ**ਤਿ ਚ ਤਥਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤਧਮ੍ਮਧਰੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਦਤ੍ਥੋਯੇਵ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਮ੍ਮਭਾਵਸਾਧਨਾਨਿ ਸੁਤਸਦ੍ਦੇ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਇਧ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਪਦਸਮ੍ਬਨ੍ਧਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਉਪਪਨ੍ਨਤਾ, ਅਨੁਪਪਨ੍ਨਤਾ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸੁਤਸਦ੍ਦਸ੍ਸੇਵ ਵਸੇਨ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ''ਉਪਪਨ੍ਨੋ, ਅਨੁਪਪਨ੍ਨੋ''ਤਿ ਵਾ ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋਤਿ ਚੋਦਨਾਯ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਪਦਸਮ੍ਬਨ੍ਧਵਸੇਨ ਏਤਦਤ੍ਥਸ੍ਸ ਉਪਪਨ੍ਨਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਮੇ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਮਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਸਤੀ**ਤਿ ਕਤ੍ਤੁਤ੍ਥੇ ਕਰਣਨਿਦ੍ਦੇਸਵਸੇਨ ਮਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ ਸਤਿ, ਯਦਾ ਮੇ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਕਤ੍ਤੁਵਸੇਨ ਕਰਣਨਿਦ੍ਦੇਸੋ, ਤਦਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। **ਮਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਸਤੀ**ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੀਯਤ੍ਥੇ ਸਾਮਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਸੇਨ ਮਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ ਸਤਿ, ਯਦਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਵਸੇਨ ਸਾਮਿ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ, ਤਦਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ।

ਏਵੰ ਸਦ੍ਦਤੋ ਞਾਤਬ੍ਬਮਤ੍ਥੰ ਵਿਞ੍ਞਾਪੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਤੇਹਿ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬਮਤ੍ਥੰ ਨਿਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਏਵਮੇਤੇਸੂ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਸੁਤਸਦ੍ਦਸਨ੍ਨਿਧਾਨੇ ਪਯੁਤ੍ਤੇਨ **ਏਵੰ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਵਨਕਿਰਿਯਾਜੋਤਕੇਨੇਵ ਭਵਿਤਬ੍ਬੰ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਥਸ੍ਸ ਜੋਤਕਮਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਨਿਪਾਤਾਨਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਏਵਨ੍ਤਿ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਵਿਞ੍ਞਾਣਕਿਚ੍ਚਨਿਦਸ੍ਸਨ"**ਨ੍ਤਿ। ਸਵਨਾਯ ਏਵ ਹਿ ਆਕਾਰੋ, ਨਿਦਸ੍ਸਨੰ, ਅਵਧਾਰਣਮ੍ਪਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋ ਏਵੰ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਤਿਵਿਧੋਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਸਵਨਕਿਰਿਯਾਜੋਤਕਭਾਵੇਨ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤੋਤਿ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਾਦੀਨੰ ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਿਕਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨੰ, ਤਦਭਿਨਿਪਾਤਾਨਞ੍ਚ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਿਕ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨੰ ਗਹਣੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ, ਯਤੋ ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਾਨੁਸਾਰਵਿਞ੍ਞਾਤਤ੍ਥੇ ਇਧ ਸੁਤਸਦ੍ਦੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਅਵਧਾਰਣਫਲਤ੍ਤਾ ਸਦ੍ਦਪਯੋਗਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਵਾਕ੍ਯੰ ਅਨ੍ਤੋਗਧਾਵਧਾਰਣੰ, ਤਸ੍ਮਾ **"ਸੁਤ"**ਨ੍ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਸੁਤਮੇਵਾਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਆਹ **"ਅਸ੍ਸਵਨਭਾਵਪਟਿਕ੍ਖੇਪਤੋ"**ਤਿ। ਏਤੇਨ ਹਿ ਵਚਨੇਨ ਅਵਧਾਰਣੇਨ ਨਿਰਾਕਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਯਥਾ ਪਨ ਯੰ ਸੁਤੰ ਸੁਤਮੇਵਾਤਿ ਨਿਯਮੇਤਬ੍ਬੰ, ਤਥਾ ਚ ਤੰ ਸੁਤੰ ਸਮ੍ਮਾ ਸੁਤੰ ਹੋਤੀਤਿ ਅਵਧਾਰਣਫਲੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਅਨੂਨਾਧਿਕਾਵਿਪਰੀਤਗ੍ਗਹਣਨਿਦਸ੍ਸਨ"**ਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਸਦ੍ਦਨ੍ਤਰਤ੍ਥਾਪੋਹਨਵਸੇਨ ਸਦ੍ਦੋ ਅਤ੍ਥੰ ਵਦਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **"ਸੁਤ"**ਨ੍ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਅਸੁਤੰ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਸਨ੍ਧਾਯ **"ਅਸ੍ਸਵਨਭਾਵਪਟਿਕ੍ਖੇਪਤੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਇਮਿਨਾ ਦਿਟ੍ਠਾਦਿਨਿਵਤ੍ਤਨੰ ਕਰੋਤਿ ਦਿਟ੍ਠਾਦੀਨੰ ''ਅਸੁਤ''ਨ੍ਤਿ ਸਦ੍ਦਨ੍ਤਰਤ੍ਥਭਾਵੇਨ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ। ਇਦੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ – ਨ ਇਦੰ ਮਯਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਞਾਣੇਨ ਦਿਟ੍ਠੰ, ਨ ਚ ਸਯਮ੍ਭੁਞਾਣੇਨ ਸਚ੍ਛਿਕਤੰ, ਅਥ ਖੋ ਸੁਤੰ, ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਸੁਤੰ ਸਮ੍ਮਦੇਵਾਤਿ। ਤਦੇਵ ਸਮ੍ਮਾ ਸੁਤਭਾਵੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **"ਅਨੂਨਾ...ਪੇ॰... ਦਸ੍ਸਨ"**ਨ੍ਤਿ। ਹੋਤਿ ਚੇਤ੍ਥ –

''ਏਵਾਦਿਸਤ੍ਤਿਯਾ ਚੇਵ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਥਾਪੋਹਨੇਨ ਚ।
ਦ੍ਵਿਧਾ ਸਦ੍ਦੋ ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਰੰ, ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ ਯਥਾਰਹ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਪਿਚ ਅਵਧਾਰਣਤ੍ਥੇ ਏਵੰ-ਸਦ੍ਦੇ ਅਯਮਤ੍ਥਯੋਜਨਾ ਕਰੀਯਤੀਤਿ ਤਦਪੇਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸੁਤਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਾਵਧਾਰਣਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ **"ਅਸ੍ਸਵਨਭਾਵਪਟਿਕ੍ਖੇਪਤੋ"**ਤਿ, ਤਦਵਧਾਰਣਫਲੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **"ਅਨੂ...ਪੇ॰... ਦਸ੍ਸਨ"**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ। ਸਵਨ-ਸਦ੍ਦੋ ਚੇਤ੍ਥ ਭਾਵਸਦ੍ਦੇਨ ਯੋਗਤੋ ਕਮ੍ਮਸਾਧਨੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ''ਸੁਯਤੀ''ਤਿ। ਅਨੂਨਾਧਿਕਤਾਯ ਭਗਵਤੋ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਸੁਤਾਕਾਰਤੋ ਅਵਿਪਰੀਤੰ , ਅਵਿਪਰੀਤਸ੍ਸ ਵਾ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਗਹਣੰ, ਤਸ੍ਸ ਨਿਦਸ੍ਸਨੰ ਤਥਾ, ਇਤਿ ਸਵਨਹੇਤੁ ਸੁਣਨ੍ਤਪੁਗ੍ਗਲਸਵਨਵਿਸੇਸਵਸੇਨ ਅਯੰ ਯੋਜਨਾ ਕਤਾ।

ਏਵੰ ਪਦਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਏਕੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਯੋਜਨੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਪਕਾਰਨ੍ਤਰੇਨਾਪਿ ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਤਥਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯਾ ਭਗਵਤੋ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਾਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਿਕਵਿਞ੍ਞਾਣਵੀਥਿ, ਤਸ੍ਸਾ। ਸਾ ਹਿ ਨਾਨਾਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਵਤ੍ਤਿਤੁੰ ਸਮਤ੍ਥਾ, ਨ ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਿਕ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵੀਥਿ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣੇਯੇਵ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ, ਤਥਾ ਚੇਵ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਾਨੁਸਾਰੇਨਾ"**ਤਿ। ਤੇਨ ਹਿ ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਿਕਵਿਞ੍ਞਾਣਵੀਥਿ ਨਿਵਤ੍ਤਤਿ। **ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰੇਨਾ**ਤਿ ਵਕ੍ਖਮਾਨੇਨ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤੇਨ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤ੍ਥਗ੍ਗਹਣਾਕਾਰਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਨਾਨਾਵਿਧੇਨ ਆਕਾਰੇਨ, ਏਤੇਨ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਯੋਜਨਾਯ ਆਕਾਰਤ੍ਥੋ ਏਵੰ-ਸਦ੍ਦੋ

ਗਹਿਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਪਵਤ੍ਤਿਭਾਵਪ੍ਪਕਾਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਪ੍ਪਕਾਸਨਂ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਪਕਾਰੇ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵੀਥਿ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ, ਤਦੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਸਨ੍ਧਾਯ "**ਧਮ੍ਮਪ੍ਪਕਾਸਨ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਪਨ ਸੁਤਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਤ੍ਥਂ, ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਅਯਂ ਧਮ੍ਮੋ ਸੁਤੋ''ਤਿ। ਤਸ੍ਸਾ ਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵੀਥਿਯਾ ਆਰਮ੍ਮਣਮੇਵ ''ਅਯਂ ਧਮ੍ਮੋ ਸੁਤੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਨਿਯਮਿਯਮਾਨਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਯ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵੀਥਿਯਾ ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤਂ ਸੁਤਮੇਵ। **ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥਾ**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਾਕਟੀਕਰਣਂ। ਤਪ੍ਪਾਕਟੀਕਰਣਤ੍ਥੋ ਹੇਤ੍ਥ **ਹਿ**-ਸਦ੍ਦੋ। **ਵਿਞ੍ਞਾਣਵੀਥਿਯਾ** ਕਰਣਭੂਤਾਯ **ਮਯਾ ਨ ਅਞ੍ਞਂ ਕਤਂ, ਇਦਂ ਪਨ** ਆਰਮ੍ਮਣਂ **ਕਤਂ।** ਕਿਂ ਪਨ ਤਨ੍ਤਿ ਚੇ? **ਅਯਂ ਧਮ੍ਮੋ ਸੁਤੋ**ਤਿ। ਅਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥਾਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਆਕਾਰਤ੍ਥੋ ਏਵਂ-ਸਦ੍ਦੋ ''ਏਕੇਨਾਕਾਰੇਨਾ''ਤਿ ਯੋ ਆਕਾਰੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਾਨੁਸਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣਵੀਥਿਯਾ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਵਤ੍ਤਿਭਾਵੋਯੇਵ, ਤੇਨ ਚ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਭੂਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸੇਵ ਸਵਨਂ ਕਤਂ, ਨ ਅਞ੍ਞਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਸਵਨਕਿਰਿਯਾਯ ਕਰਣਕਤ੍ਤੁਕਮ੍ਮਵਿਸੇਸੋ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਯੋਜਨਾਯ ਦਸ੍ਸਿਤੋ।

ਅਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਯੋਜਨਮਾਹ "**ਤਥਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ। ਨਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਏਵਂ-ਸਦ੍ਦਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਨਿਦਸ੍ਸਨੇਨ ਚ ਨਿਦਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸਾਵਿਨਾਭਾਵਤੋ "**ਏਵਨ੍ਤਿ ਨਿਦਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਪ੍ਪਕਾਸਨ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਮਿਨਾ ਹਿ ਤਦਵਿਨਾਭਾਵਤੋ ਏਵਂਸਦ੍ਦੇਨ ਸਕਲਮ੍ਪਿ ਸੁਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਾਮਟ੍ਠਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਸੁਤਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਕਿਰਿਯਾਪਰਤ੍ਤਾ, ਸਵਨਕਿਰਿਯਾਯ ਚ ਸਾਧਾਰਣਵਿਞ੍ਞਾਣਪ੍ਪਬਨ੍ਧਪਟਿਬਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਪ੍ਪਬਨ੍ਧੇ ਪੁਗ੍ਗਲਵੋਹਾਰੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਪੁਗ੍ਗਲਕਿਚ੍ਚਪ੍ਪਕਾਸਨ**"ਨ੍ਤਿ। ਸਾਧਾਰਣਵਿਞ੍ਞਾਣਪ੍ਪਬਨ੍ਧੋ ਹਿ ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਯਾ ਇਧ **ਪੁਗ੍ਗਲੋ** ਨਾਮ, ਸਵਨਕਿਰਿਯਾ ਪਨ ਤਸ੍ਸ **ਕਿਚ੍ਚਂ** ਨਾਮ। ਨ ਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲਵੋਹਾਰਰਹਿਤੇ ਧਮ੍ਮਪ੍ਪਬਨ੍ਧੇ ਸਵਨਕਿਰਿਯਾ ਲਬ੍ਭਤਿ ਵੋਹਾਰਵਿਸਯਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸਾ ਕਿਰਿਯਾਯਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। "**ਇਦ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਪਿਣ੍ਡਤ੍ਥਦਸ੍ਸਨਂ **ਮਯਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਿਞ੍ਞਾਣਪ੍ਪਬਨ੍ਧਸਙ੍ਖਾਤਪੁਗ੍ਗਲਭੂਤੇਨ ਮਯਾ। **ਸੁਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਵਨਕਿਰਿਯਾਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲਕਿਚ੍ਚੇਨ ਯੋਜਿਤਂ, ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਪਨ ਯੋਜਨਾਯ ਪੁਗ੍ਗਲਬ੍ਯਾਪਾਰਵਿਸਯਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ, ਪੁਗ੍ਗਲਬ੍ਯਾਪਾਰਸ੍ਸ ਚ ਨਿਦਸ੍ਸਨਂ ਕਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਆਕਾਰਤ੍ਥਮੇਵ ਏਵਂ-ਸਦ੍ਦਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪੁਰਿਮਯੋਜਨਾਯ ਅਞ੍ਞਥਾਪਿ ਅਤ੍ਥਯੋਜਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਤਥਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਿਞ੍ਞਾਣਪ੍ਪਬਨ੍ਧਸ੍ਸ। **ਨਾਨਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ**ਤਿ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ। ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਂ ਅਤ੍ਥਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸ੍ਸ ਗਹਣਂ, ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਸ੍ਸ ਵਾ ਅਤ੍ਥਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸ੍ਸ ਗਹਣਂ ਤਥਾ, ਤਤੋਯੇਵ ਸਾ ''ਆਕਾਰਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਤਦੇਵਤ੍ਥਂ ਸਮਤ੍ਥੇਤਿ "**ਏਵਨ੍ਤਿ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਆਕਾਰਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਚ ਉਪਾਦਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯੇਵ, ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਨ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਮੁਪਾਦਾਯ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਤਦਞ੍ਞਾਯ ਉਪਾਦਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਸੇਸਨਤ੍ਥਂ "**ਆਕਾਰਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ **ਵਿਸਯਨਿਦ੍ਦੇਸੋ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। ਸੋਤਬ੍ਬਭੂਤੋ ਹਿ ਧਮ੍ਮੋ ਸਵਨਕਿਰਿਯਾਕਤ੍ਤੁਭੂਤਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਸਵਨਕਿਰਿਯਾਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਂ ਕਿਰਿਯਾਯ ਕਤ੍ਤੁਕਮ੍ਮਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ਤਬ੍ਬਸੇਨ ਚ ਤਦਾਧਾਰਸ੍ਸਾਪਿ ਦਬ੍ਬਸ੍ਸ ਆਧਾਰਭਾਵਸ੍ਸ ਇਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ, ਇਧ ਪਨ ਕਿਰਿਯਾਯ ਕਤ੍ਤੁਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵੋ ਇਚ੍ਛਿਤੋਤਿ ਕਮ੍ਮਮੇਵ ਆਧਾਰਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤੇਨਾਹ ''ਕਤ੍ਤੁ ਵਿਸਯਗ੍ਗਹਣਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨ''ਨ੍ਤਿ, ਆਰਮ੍ਮਣਮੇਵ ਵਾ ਵਿਸਯੋ। ਆਰਮ੍ਮਣਞ੍ਹਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਿਕਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਂ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਹਿ ਅਤ੍ਥੋ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤਰੋ ਹੋਤਿ। ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਚਨੇ ਪਿਣ੍ਡਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਏਤ੍ਤਕੇਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨ ਪਦਤ੍ਤਯੇਨ, ਕਤਂ ਹੋਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਨਾਨਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤੇਨਾ**ਤਿ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਵਤ੍ਤੇਨ। **ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨੇਨਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਿਞ੍ਞਾਣਵੀਥਿਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਬਨ੍ਧੇਨ। ਗਹਣਸਦ੍ਦੇ ਚੇਤਂ ਕਰਣਂ। ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਕਤ੍ਤੁ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਭਾਵੇਪਿ ਸਦ੍ਦਵੋਹਾਰੇਨ ਬੁਦ੍ਧਿਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤਭੇਦਵਚਨਿਚ੍ਛਾਯ ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਤੋ ਅਞ੍ਞਮਿਵ ਤਂਸਮਙ੍ਗਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਭੇਦੇਪਿ ਭੇਦਵੋਹਾਰੇਨ "**ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨੇਨ ਤਂਸਮਙ੍ਗਿਨੋ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਵੋਹਾਰਵਿਸਯੋ ਹਿ ਸਦ੍ਦੋ ਨੇਕਨ੍ਤਪਰਮਤ੍ਥਿਕੋਤਿ (ਕਾਰਕਰੂਪਸਿਦ੍ਧਿਯਂ ਯੋ ਕਾਰੇਤਿ ਸਹੇਤੁਸੁਤ੍ਤਂ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ) ਸਵਨਕਿਰਿਯਾਵਿਸਯੋਪਿ ਸੋਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮੋ ਸਵਨਕਿਰਿਯਾਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਇਧ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਕਤ੍ਤੁਭਾਵਤੋ ਤਸ੍ਸ ਵਿਸਯੋਯੇਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਕਤ੍ਤੁ ਵਿਸਯਗ੍ਗਹਣਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨ**"**ਨ੍ਤਿ।**

ਅਪਿਚ ਸਵਨਵਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਏਵ ਸਵਨਕਿਰਿਯਾਭਾਵਤੋ ਤਂਵਸੇਨ ਤਦਵ੍ਵਨਾਮਰੂਪਧਮ੍ਮਸਮੁਦਾਯਭੂਤਸ੍ਸ ਤਂਕਿਰਿਯਾਕਤ੍ਤੁ ਚ ਵਿਸਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਤਥਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਪੁਰਿਮਨਯੇ ਸਵਨਕਿਰਿਯਾ, ਤਕ੍ਕਤ੍ਤਾ ਚ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਮੇਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਿਰਿਯਾਵਿਸਯੋਪਿ ‘‘ਕਤ੍ਤੁ ਵਿਸਯੋ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਪਚ੍ਛਿਮਨਯੇ ਪਨ ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਂ ਕਿਰਿਯਾ, ਤਦਵ੍ਵਧਮ੍ਮਸਮੁਦਾਯੋ ਪਨ ਕਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਾਮਂ ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਕਿਰਿਯਾਵਿਸਯੋਯੇਵੇਸ ਧਮ੍ਮੋ, ਤਥਾਪਿ ਕਿਰਿਯਾਵਸੇਨ ‘‘ਤਬ੍ਬਨ੍ਤੁਕਤ੍ਤੁ ਵਿਸਯੋ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ। **ਤਂਸਮਙ੍ਗਿਨੋ**ਤਿ ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨੇਨ ਸਮਙ੍ਗਿਨੋ। **ਕਤ੍ਤੁ**ਤਿ ਕਤ੍ਤਾਰਸ੍ਸ। **ਵਿਸਯੋ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਂ, ਆਰਮ੍ਮਣਮੇਵ ਵਾ। ਸੁਤਾਕਾਰਸ੍ਸ ਚ ਥੇਰਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਚ੍ਛਿਤਭਾਵਤੋ ‘‘ਗਹਣਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਅਪਰੋ ਨਯੋ – **ਯਸ੍ਸ…ਪੇ॰… ਆਕਾਰਪਵ੍ਵਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਆਕਾਰਤ੍ਥੇਨ ਏਵਂ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਯੋਜਨਂ ਕਤ੍ਵਾ ਤਦੇਵ ਅਵਧਾਰਣਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਇਮਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਨਯੇ ਯੋਜੇਤੁਂ ‘‘ਗਹਣਂ ਕਤਂ’’ ਇਚ੍ਚੇਵ ਅਵਤ੍ਵਾ **“ਗਹਣਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਂ ਕਤ**”ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਅਵਧਾਰਣੇਨ ਹਿ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਮਿਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ **“ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ**”ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਵਧਾਰਣਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਏਵਂ-ਸਦ੍ਦਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਯਮੇਵ ਯੋਜਨਾ ਕਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ, ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਪਨ ਯੋਜਨਾਯ ਗਹਣਾਕਾਰਗਾਹਕਤਬ੍ਬਿਸਯਵਿਸੇਸਨਿਦਸ੍ਸਨਂ ਕਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਅਵ੍ਵਮ੍ਪਿ ਯੋਜਨਮਾਹ **“ਅਥ ਵਾ**”ਤਿਆਦਿਨਾ। ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸੁਤਾਨਂ ਨਾਨਾਵਿਹਿਤਾਨਂ ਸੁਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤਾਨਂ ਅਤ੍ਥਬਜਵ੍ਜਨਾਨਂ ਉਪਧਾਰਿਤਰੂਪਸ੍ਸ ਆਕਾਰਸ੍ਸ ਨਿਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ, ਅਵਧਾਰਣਸ੍ਸ ਵਾ ਪਕਾਸਨਸਭਾਵੋ **ਏਵਂ**-ਸਦ੍ਦੋਤਿ ਤਦਾਕਾਰਾਦਿਭੂਤਸ੍ਸ ਉਪਧਾਰਣਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਯਾ ਉਪਾਦਾਨਭੂਤਧਮ੍ਮਪ੍ਪਬਨ੍ਧਬਜਾਪਾਰਤਾਯ **“ਪੁਗ੍ਗਲਕਿਚ੍ਚਨਿਦ੍ਦੇਸੋ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸੁਤਾਨਵ੍ਹਿ ਅਤ੍ਥਬਜਵ੍ਜਨਾਨਂ ਪੁਨ ਉਪਧਾਰਣਂ ਆਕਾਰਾਦਿਤ੍ਤਯਂ, ਤਵ੍ਚ ਏਵਂ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੋ ਪਨ ਯਂ ਧਮ੍ਮਪ੍ਪਬਨ੍ਧਂ ਉਪਾਦਾਯ ਪੁਗ੍ਗਲਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਸ ਬਜਾਪਾਰਭੂਤਂ ਕਿਚ੍ਚਮੇਵ , ਤਸ੍ਮਾ ਏਵਂ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲਕਿਚ੍ਚਂ ਨਿਦ੍ਦਿਸੀਯਤੀਤਿ। ਕਾਮਂ ਸਵਨਕਿਰਿਯਾ ਪੁਗ੍ਗਲਬਜਾਪਾਰੋਪਿ ਅਵਿਸੇਸੇਨ, ਤਥਾਪਿ ਵਿਸੇਸਤੋ ਵਿਵ੍ਵਾਣਬਜਾਪਾਰੋਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **“ਵਿਵ੍ਵਾਣਕਿਚ੍ਚਨਿਦ੍ਦੇਸੋ**”ਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲਵਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਸਵਨਕਿਰਿਯਾ ਵਿਵ੍ਵਾਣਨਿਰਪੇਕ੍ਖਾ ਨਤ੍ਥਿ ਸਵਨਾਦੀਨਂ ਵਿਸੇਸਤੋ ਵਿਵ੍ਵਾਣਬਜਾਪਾਰਭਾਵੇਨ ਇਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ। **ਮੇ**ਤਿ ਸਦ੍ਦਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਏਕਨ੍ਤੇਨੇਵ ਸਤ੍ਤਵਿਸਯਤ੍ਤਾ, ਵਿਵ੍ਵਾਣਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਚ ਸਤ੍ਤਵਿਵ੍ਵਾਣਾਨਮਭੇਦਕਰਣਵਸੇਨ ਤਤ੍ਥੇਵ ਸਮੋਦਹਿਤਬ੍ਬਤੋ **“ਉਭਯਕਿਚ੍ਚਯੁਤ੍ਤਪੁਗ੍ਗਲਨਿਦ੍ਦੇਸੋ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ‘‘ਅਯ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਤਪ੍ਪਾਕਟੀਕਰਣਂ। ਏਤ੍ਥ ਹਿ **ਸਵਨਕਿਚ੍ਚਵਿਵ੍ਵਾਣਸਮਙ੍ਗਿਨਾਤਿ ਏਵਂ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਂ ਪੁਗ੍ਗਲਕਿਚ੍ਚਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਪਨ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਸਵਨਕਿਚ੍ਚਵਿਵ੍ਵਾਣਸਮਙ੍ਗੀਭਾਵੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲਕਿਚ੍ਚਂ ਨਾਮਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ‘‘ਪੁਗ੍ਗਲਕਿਚ੍ਚਸਮਙ੍ਗਿਨਾ’’ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ **“ਸਵਨਕਿਚ੍ਚਵਿਵ੍ਵਾਣਸਮਙ੍ਗਿਨਾ**”ਤਿ ਆਹ, ਤਸ੍ਮਾ ‘‘ਪੁਗ੍ਗਲਕਿਚ੍ਚ’’ਨ੍ਤਿ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸਵਨਕਿਚ੍ਚਵਤਾ ਵਿਵ੍ਵਾਣੇਨ ਸਮਙ੍ਗਿਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਵਿਵ੍ਵਾਣਵਸੇਨ, ਲਦ੍ਧਸਵਨਕਿਚ੍ਚਵੋਹਾਰੇਨਾ**ਤਿ ਚ ਸੁਤਸਦ੍ਦੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਂ ਵਿਵ੍ਵਾਣਕਿਚ੍ਚਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਵਨਮੇਵ ਕਿਚ੍ਚਂ ਯਸ੍ਸਾਤਿ ਤਥਾ। ਸਵਨਕਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਵੋਹਾਰੋ **ਸਵਨਕਿਚ੍ਚਵੋਹਾਰੋ**, ਲਦ੍ਧੋ ਸੋ ਯੇਨਾਤਿ ਤਥਾ। **ਲਦ੍ਧਸਵਨਕਿਚ੍ਚਵੋਹਾਰੇਨ** ਵਿਵ੍ਵਾਣਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਵਸੇਨ ਸਾਮਤ੍ਥਿਯੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਯਂ ਪਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ – ਸਵਨਕਿਚ੍ਚਵਿਵ੍ਵਾਣਸਮਙ੍ਗਿਨਾ ਪੁਗ੍ਗਲੇਨ ਮਯਾ ਲਦ੍ਧਸਵਨਕਿਚ੍ਚਵੋਹਾਰੇਨ ਵਿਵ੍ਵਾਣਵਸੇਨ ਕਰਣਭੂਤੇਨ ਸੁਤਨ੍ਤਿ।

ਅਪਿਚ **“ਏਵ**”ਨ੍ਤਿ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸਤ੍ਥੋ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ, **“ਸੁਤ**”ਨ੍ਤਿ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸਤ੍ਥੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇ ਤਥਾਰੂਪਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ ਉਪਾਦਾਨਭੂਤਪੁਗ੍ਗਲਬਜਾਪਾਰਭਾਵੇਨੇਵ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **“ਏਵਨ੍ਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲਕਿਚ੍ਚਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। ਸੁਤਨ੍ਤਿ ਵਿਵ੍ਵਾਣਕਿਚ੍ਚਨਿਦ੍ਦੇਸੋ**”ਤਿ। ਨ ਹਿ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋਯੇਵ ਨਿਯਮਿਯਮਾਨੇ ਸਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲਕਿਚ੍ਚਵਿਵ੍ਵਾਣਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਅਯਂ ਵਿਭਾਗੋ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ। ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਪਨ ਯੋਜਨਾਯ ਕਤ੍ਤੁਬਜਾਪਾਰਕਰਣਬਜਾਪਾਰਕਤ੍ਤੁਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਸਬ੍ਬਸ੍ਸਾਪਿ ਸਦ੍ਦਾਧਿਗਮਨੀਯਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਮੁਖੇਨੇਵ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ, ਸਬ੍ਬਾਸਵ੍ਚ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤੀਨਂ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਦਿਵਸੇਨ ਛਸੁ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਭੇਦੇਸੁ ਅਨ੍ਤੋਗਧਤ੍ਤਾ ਤਾਸੁ ‘‘ਏਵ’’ਨ੍ਤਿਆਦੀਨਂ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤੀਨਂ ਸਰੂਪਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਏਵਨ੍ਤਿ ਚਾ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ‘‘ਏਵ’’ਨ੍ਤਿ ਚ ‘‘ਮੇ’’ਤਿ ਚ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਆਕਾਰਾਦਿਭੂਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਭਾਵਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਭਾਵੋਤਿ ਆਹ **“ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠਪਰਮਤ੍ਥਵਸੇਨ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਵ੍ਵਤ੍ਤੀ**”ਤਿ।

ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠਪਰਮਟ੍ਠਵਸੇਨਾਤਿ ਚ ਭੂਤਟ੍ਠਉਤ੍ਤਮਟ੍ਠਵਸੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਦਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਯੋ ਮਾਯਾਮਰੀਚਿਆਦਯੋ ਵ◌ਿਯ ਅਭੂਤਤ੍ਥੋ, ਅਨੁਸ੍ਸਵ◌ਾਦੀਹਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ ਵ◌ਿਯ ਅਨੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥੋ ਚ ਨ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਰੂਪਸਦ੍ਦਾਦਿਸਭਾਵ◌ੋ, ਰੁਪ੍ਪਨਾਨੁਭਵ◌ਨਾਦਿਸਭਾਵ◌ੋ ਵ◌ਾ ਅਤ੍ਥੋ ''ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠੋ, ਪਰਮਟ੍ਠੋ''ਤਿ ਚ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਿ, ''ਏਵ◌ਂ ਮੇ''ਤਿ ਪਦਾਨਂ ਪਨ ਅਤ੍ਥੋ ਅਭੂਤਤ੍ਤਾ, ਅਨੁਤ੍ਤਮਤ੍ਤਾ ਚ ਨ ਤਥਾ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਭੂਤਟ੍ਠਉਤ੍ਤਮਟ੍ਠਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠਪਰਮਟ੍ਠਵਸੇਨ ਵ◌ਿਸੇਸਨਭੂਤੇਨ ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯੇਵ◌ਾਤਿ। ਏਤੇਨ ਚ ਵ◌ਿਸੇਸਨੇਨ ਬਾਲਜਨੇਹਿ ''ਅਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਤਦੇਵਤ੍ਥਂ ਪਾਕਟਂ ਕਰੋਤਿ, ਹੇਤੁਨਾ ਵ◌ਾ ਸਾਧੇਤਿ **"ਕਿਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਤਾ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ। ਯਂ ਧਮ੍ਮਜਾਤਂ, ਅਤ੍ਥਜਾਤਂ ਵ◌ਾ ''ਏਵ''ਨ੍ਤਿ ਵ◌ਾ ''ਮੇ''ਤਿ ਵ◌ਾ ਨਿਦ੍ਦੇਸਂ ਲਭੇਥ, **ਤਂ ਏਤ੍ਥ** ਰੂਪਫਸ੍ਸਾਦਿਧਮ੍ਮਸਮੁਦਾਯੇ, ''ਏਵ◌ਂ ਮੇ''ਤਿ ਪਦਾਨਂ ਵ◌ਾ ਅਤ੍ਥੇ। ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਨ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਰੂਪਫਸ੍ਸਾਦਿਭਾਵ◌ੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਏਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੇਵ, ''ਏਵ◌ਂ ਮੇ''ਤਿ ਪਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਸੁਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਨ ਸਦ੍ਦਾਯਤਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **"ਵ◌ਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀ"**ਤਿ। ''ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠਪਰਮਟ੍ਠਵਸੇਨਾ''ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਅਧਿਕਾਰੋ। **"ਯਞ੍ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ ਤਪ੍ਪਾਕਟੀਕਰਣਂ, ਹੇਤੁਦਸ੍ਸਨਂ ਵ◌ਾ। **ਯਂ ਤਂ ਸਦ੍ਦਾਯਤਨਂ ਸੋਤੇਨ** ਸੋਤਦ੍ਵ◌ਾਰੇਨ, ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਵ◌ਾ **ਉਪਲਦ੍ਧਂ** ਅਧਿਗਮਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨ ਹਿ ਸਦ੍ਦਾਯਤਨਮਿਧ ਗਹਿਤਂ ਕਮ੍ਮਸਾਧਨੇਨਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਏਵ◌ਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਨਯੇਨ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਰੂਪਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵ◌ਾ ਇਦਾਨਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਮੁਤ੍ਤਕੇਨਾਪਿ ਨਯੇਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤੇਸੁ ਛਸੁ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭੇਦੇਸੁ ''ਏਵ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਨਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਨਂ ਸਰੂਪਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਨ੍ਤੋ **"ਤਥਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਉਪਾਦਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਆਦਯੋ ਹਿ ਪੋਰਾਣਟ੍ਠਕਥਾਤੋ ਮੁਤ੍ਤਾ ਸਙ੍ਗਹਕਾਰੇਨੇਵ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ। ਵ◌ਿਤ੍ਥਾਰੋ ਅਭਿਧਮ੍ਮਟ੍ਠਕਥਾਯ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। **ਤਂ ਤ**ਨ੍ਤਿ ਤਂ ਤਂ ਧਮ੍ਮਜਾਤਂ, ਸੋਤਪਥਮਾਗਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਉਪਾਦਾਯ ਤੇਸਂ ਉਪਧਾਰਿਤਾਕਾਰਨਿਦਸ੍ਸਨਾਵਧਾਰਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਾਮਸਨਵਸੇਨ **ਏਵਨ੍ਤਿ ਚ** ਸਸਨ੍ਤਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੇ ਖਨ੍ਧੇ ਉਪਾਦਾਯ **ਮੇਤਿ ਚ** ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਰੂਪਵ◌ੇਦਨਾਦਿਭੇਦੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇ ਉਪਾਦਾਯ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਕਾਰਣਂ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ **ਉਪਾਦਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਯਥਾ ''ਤਾਨਿ ਤਾਨਿ ਅਙ੍ਗਾਨਿ ਉਪਾਦਾਯ ਰਥੋ ਗੇਹਂ, ਤੇ ਤੇ ਰੂਪਰਸਾਦਯੋ ਉਪਾਦਾਯ ਘਟੋ ਪਟੋ, ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਪਰਿਵ◌ਤ੍ਤਾਦਯੋ ਉਪਾਦਾਯ ਕਾਲੋ ਦਿਸਾ''ਤਿਆਦਿ। ਪਞ੍ਞਪੇਤਬ੍ਬਟ੍ਠੇਨ ਚੇਸਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਨਾਮ, ਨ ਪਞ੍ਞਾਪਨਟ੍ਠੇਨ। ਯਾ ਪਨ ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾ, ਅਯਂ ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯੇਵ। **ਦਿਟ੍ਠਾਦੀਨਿ ਉਪਨਿਧਾਯ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤੋ**ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਮੁਤਵ◌ਿਞ੍ਞਾਤੇ ਉਪਨਿਧਾਯ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਂ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵ◌ਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ। ਦਿਟ੍ਠਾਦਿਸਭਾਵਵ◌ਿਰਹਿਤੇ ਸਦ੍ਦਾਯਤਨੇ ਵਤ੍ਤਮਾਨੋਪਿ ਹਿ ਸੁਤਵ◌ੋਹਾਰੋ ''ਦੁਤਿਯਂ ਤਤਿਯ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਕੋ ਵ◌ਿਯ ਪਠਮਾਦੀਨਿ ਦਿਟ੍ਠਮੁਤਵ◌ਿਞ੍ਞਾਤੇ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵ◌ਾ ਪਵਤ੍ਤੋ **"ਉਪਨਿਧਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀ"**ਤਿ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤੇ। ਸਾ ਪਨੇਸਾ ਅਨੇਕਵ◌ਿਧਾ ਤਦਞ੍ਞਾਪੇਕ੍ਖੂਪਨਿਧਾ ਹਤ੍ਥਗਤੂਪਨਿਧਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੂਪਨਿਧਾਸਮਾਰੋਪਿਤੂਪਨਿਧਾ ਅਵ◌ਿਦੂਰਗਤੂਪਨਿਧਾ ਪਟਿਭਾਗੂਪਨਿਧਾ ਤਬ੍ਬਹੁਲੂਪਨਿਧਾਤਬ੍ਬਿਸਿਟ੍ਠੂਪਨਿਧਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ। ਤਾਸੁ ਅਯਂ ''ਦੁਤਿਯਂ ਤਤਿਯ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਕਾ ਵ◌ਿਯ ਪਠਮਾਦੀਨਂ ਦਿਟ੍ਠਾਦੀਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਮਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਤਦਞ੍ਞਾਪੇਕ੍ਖੂਪਨਿਧਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਨਾਮ।

ਏਵ◌ਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾਪਿ ਅਤ੍ਥਾਧਿਗਮਨੀਯਤਾਸਙ੍ਖਾਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵ◌ਾ ਇਦਾਨਿ ਸਦ੍ਦਸਾਮਤ੍ਥਿਯੇਨ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬਮਤ੍ਥਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵ◌ਾ ਦੀਪੇਨ੍ਤੋ **"ਏਤ੍ਥ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਵਚਨਤ੍ਤਯੇ। **ਚ**-ਸਦ੍ਦੋ ਉਪਨਜਾਸੋ ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਰਂ ਆਰਭਿਤੁਕਾਮੇਨ ਯੋਜਿਤਤ੍ਤਾ। ''ਸੁਤ''ਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੇ ਅਸੁਤਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਪਕਾਸਿਤੋਯਮਤ੍ਥੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਥਾ ਸੁਤ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਕਾਸਿਤਾ ਅਤ੍ਤਨਾ ਪਟਿਵ◌ਿਦ੍ਧਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਕਾਰਵ◌ਿਸੇਸਾ **"ਏਵ"**ਨ੍ਤਿ ਥੇਰੇਨ ਪਚ੍ਚਾਮਟ੍ਠਾਤਿ ਤੇਨ ਏਵ◌ਂ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਸਮ੍ਮੋਹੋ ਦੀਪਿਤੋ ਨਾਮ, ਤੇਨਾਹ **"ਏਵਨ੍ਤਿ ਵਚਨੇਨ ਅਸਮ੍ਮੋਹਂ ਦੀਪੇਤੀ"**ਤਿ। **ਅਸਮ੍ਮੋਹ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਯਥਾਸੁਤੇ ਸੁਤ੍ਤੇ ਅਸਮ੍ਮੋਹਂ। ਤਦੇਵ ਯੁਤ੍ਤਿਯਾ, ਬਜਤਿਰੇਕੇਨ ਚ ਸਮਤ੍ਥੇਹਿ **"ਨ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਕ੍ਖਮਾਨਞ੍ਹਿ ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਂ ਦੁਪ੍ਪਟਿਵ◌ਿਦ੍ਧਞ੍ਚ। ਏਵ◌ਂ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰੇ ਦੁਪ੍ਪਟਿਵ◌ਿਦ੍ਧੇ ਸੁਤ੍ਤੇ ਕਥਂ ਸਮ੍ਮੂਲ੍ਹੋ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਪਟਿਵ◌ੇਧਸਮਤ੍ਥੋ ਭਵ◌ਿਸ੍ਸਤਿ। ਇਮਾਯ ਯੁਤ੍ਤਿਯਾ, ਇਮਿਨਾ ਚ ਬਜਤਿਰੇਕੇਨ ਥੇਰਸ੍ਸ ਤਤ੍ਥ ਅਸਮ੍ਮੂਲ੍ਹਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤੋ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬੋ ਅਤ੍ਥੋ ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਏਵਮੀਦਿਸੇਸੁ ਯਥਾਰਹਂ। ਭਗਵਤੋ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਸੁਤਾਕਾਰਸ੍ਸ ਯਾਥਾਵਤੋ ਉਪਰਿ ਥੇਰੇਨ ਦਸ੍ਸਿਯਮਾਨਤ੍ਤਾ **"ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਮੋਸਂ ਦੀਪੇਤੀ"**ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। **ਕਾਲਨ੍ਤਰੇਨਾ**ਤਿ ਸੁਤਕਾਲਤੋ ਅਪਰੇਨ ਕਾਲੇਨ। **ਯਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ,** ਥੇਰਸ੍ਸ ਪਨ ਸੁਵਣ੍ਣਭਾਜਨੇ ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤਸੀਹਵਸਾ ਵ◌ਿਯ ਅਨਸ੍ਸਮਾਨਂ ਅਸਮ੍ਮੁਟ੍ਠਂ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸੋ ਏਵ◌ਂ

ਪਟਿਜਾਨਾਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। ਏਵੰ ਦੀਪਿਤੇਨ ਪਨ ਅਤ੍ਥੇਨ ਕਿਂ ਪਕਾਸਿਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਇਚ੍ਚਸ੍ਸਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਇਚ੍ਚਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਇਤਿ ਅਸ੍ਸ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਸਮ੍ਮੋਹਸ੍ਸ, ਅਸਮ੍ਮੋਸਸ੍ਸ ਚ ਦੀਪਿਤਤ੍ਤਾ ਅਸ੍ਸ ਥੇਰਸ੍ਸਪਞ੍ਞਾਸਿਦ੍ਧੀਤਿਆਦਿਨਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਅਸਮ੍ਮੋਹੇਨਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਮੋਹਾਭਾਵੇਨ। ਪਞ੍ਞਾਵਜ੍ਜਿਤਸਮਾਧਿਆਦਿਧਮ੍ਮਜਾਤੇਨ ਤੰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਿਦ੍ਧਿ ਸਹਜਾਤਾਦਿਸਤ੍ਤਿਯਾ ਸਿਜ੍ਝਨਤੋ। ਸਮ੍ਮੋਹਪਟਿਪਕ੍ਖੇਨ ਵਾ ਪਞ੍ਞਾਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਧਮ੍ਮਜਾਤੇਨ। ਸਵਨਕਾਲਸਮ੍ਭੂਤਾਯ ਹਿ ਪਞ੍ਞਾਯ ਤਦੁਤ੍ਤਰਿਕਾਲਪਞ੍ਞਾਸਿਦ੍ਧਿ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਾਦਿਕੋਟਿਯਾ ਸਿਜ੍ਝਨਤੋ। ਇਤਰਤ੍ਥਾਪਿ ਯਥਾਰਹਂ ਨਯੋ ਨੇਤਬ੍ਬੋ।

ਏਵੰ ਪਕਾਸਿਤੇਨ ਪਨ ਅਤ੍ਥੇਨ ਕਿਂ ਵਿਭਾਵਿਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਤਤ੍ਥਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਦੁਬ੍ਬਿਧੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਾਨਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬੋ ਆਕਾਰੋ ਨਾਤਿਗਮ੍ਭੀਰੋ, ਯਥਾਸੁਤਧਾਰਣਮੇਵ ਤਤ੍ਥ ਕਰਣੀਯਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਥ ਸਤਿਯਾ ਬ੍ਯਾਪਾਰੋ ਅਧਿਕੋ, ਪਞ੍ਞਾ ਪਨ ਗੁਣੀਭੂਤਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਪਞ੍ਞਾਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾਯਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਪਞ੍ਞਾਯ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ **ਪਞ੍ਞਾਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ**ਤਿ ਹਿ ਨਿਬ੍ਬਚਨਂ, ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਤਾ ਚੇਤ੍ਥ ਪਧਾਨਭਾਵੋ ''ਮਨੋਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਪ॰ ੧) ਵਿਯ। ਅਪਿਚ ਯਥਾ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਸੁ ਆਵਜ੍ਜਨਾਦਯੋ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਸਮਾਨਾਪਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਅਵਿਜਾਨਨਤੋ ਅਪ੍ਪਧਾਨਭੂਤਾ, ਏਵੰ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾਯਪਿ ਅਪ੍ਪਧਾਨਤ੍ਤੇ ਸਤਿ ਪਞ੍ਞਾਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਏਤਿਸ੍ਸਾਤਿ ਨਿਬ੍ਬਚਨਮ੍ਪਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਤਾ ਚੇਤ੍ਥ ਪੁਰੇਚਾਰਿਭਾਵੋ। ਇਤਿ ਸਹਜਾਤਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੋ ਪੁਰੇਜਾਤਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੋਤਿ ਦੁਵਿਧੋਪਿ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੋ ਇਧ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਯਥਾ ਚੇਤ੍ਥ, ਏਵੰ ਸਤਿ ''ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾਯਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਮੇਸ ਨਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਏਵੰ ਵਿਭਾਵਿਤੇਨ ਸਮਤ੍ਥਤਾਵਚਨੇਨ ਕਿਮਨੁਭਾਵਿਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਤਦੁਭਯਸਮਤ੍ਥਤਾਯੋਗੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਅਤ੍ਥਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇਨ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਸ੍ਸ, ਸਙ੍ਕਾਸਨਾਦੀਹਿ ਵਾ ਛਹਿ ਅਤ੍ਥਪਦੇਹਿ, ਅਕ੍ਖਰਾਦੀਹਿ ਚ ਛਹਿ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਪਦੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ, ਅਤ੍ਥਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਵਾ ਰਸੇਨ ਸਾਦੁਰਸਸ੍ਸ। ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮੋਯੇਵ ਨਵਲੋਕੁਤ੍ਤਰਰਤਨਸਨ੍ਨਿਧਾਨਤੋ ਸਤ੍ਤਵਿਧਸ੍ਸ, ਦਸਵਿਧਸ੍ਸ ਵਾ ਰਤਨਸ੍ਸ ਸਨ੍ਨਿਧਾਨੋ ਕੋਸੋ ਵਿਯਾਤਿ **ਧਮ੍ਮਕੋਸੋ,** ਤਥਾ ਧਮ੍ਮਭਣ੍ਡਾਗਾਰੋ, ਤਤ੍ਥ ਨਿਯੁਤ੍ਤੋਤਿ **ਧਮ੍ਮਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕੋ।** ਅਥ ਵਾ ਨਾਨਾਰਾਜਭਣ੍ਡਰਕ੍ਖਕੋ ਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕੋ ਵਿਯਾਤਿ **ਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕੋ,** ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨੁਰਕ੍ਖਕੋ ਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕੋਤਿ ਤਮੇਵ ਸਦਿਸਤਾਕਾਰਣਦਸ੍ਸਨੇਨ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ **"ਧਮ੍ਮਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਯਥਾਹ –

> ''ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਧਮ੍ਮਧਰੋ, ਸਬ੍ਬਪਾਠੀ ਚ ਸਾਸਨੇ।
> ਆਨਨ੍ਦੋ ਨਾਮ ਨਾਮੇਨ, ਧਮ੍ਮਾਰਕ੍ਖੋ ਤਵੰ ਮੁਨੇ''ਤਿ॥ (ਅਪ॰ ੧.੫੪੨)।

ਅਞ੍ਞਥਾਪਿ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬਮਤ੍ਥੰ ਦੀਪੇਤਿ **"ਅਪਰੋ ਨਯੋ"**ਤਿਆਦਿਨਾ, ਏਵੰ ਸਦ੍ਦੇਨ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾਨਂ ਆਕਾਰਨਿਦਸ੍ਸਨਾਵਧਾਰਣਤ੍ਥਾਨਂ ਅਵਿਪਰੀਤਸਦ੍ਧਮ੍ਮਵਿਸਯਤ੍ਤਾ ਤਬ੍ਬਿਸਯੇਹਿ ਤੇਹਿ ਅਤ੍ਥੇਹਿ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰਸ੍ਸ ਦੀਪਨਂ ਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਯੋਨਿ...ਪੇ॰... ਦੀਪੇਤੀ"**ਤਿ। **"ਅਯੋਨਿਸੋ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਬ੍ਯਤਿਰੇਕੇਨ ਞਾਪਕਹੇਤੁਦਸ੍ਸਨਂ। ਤਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚਿ ਹਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਸੋ ਕਾਰਣੇ, ਕਸ੍ਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਇਮਿਨਾ ਵਚਨੇਨੇਵ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਪਟਿਵੇਧਸਮ੍ਭਵਤੋ ਅਗ੍ਗਿ ਵਿਯ ਧੂਮੇਨ ਕਾਰਿਯੇਨ ਕਾਰਣਭੂਤੋ ਸੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਤਦਨ੍ਵਯਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਯਥਾਰਹਂ। ''ਬ੍ਰਹ੍ਮਜਾਲਂ ਆਵੁਸੋ ਕਤ੍ਥ ਭਾਸਿਤ''ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਪੁਚ੍ਛਾਵਸੇਨ ਅਧੁਨਾ ਪਕਰਣਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਕ੍ਖਮਾਨਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ''ਸੁਤ''ਨ੍ਤਿ ਪਦੇਨ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਂ ਭਗਵਤੋ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਸਵਨਂ ਸਮਾਧਾਨਮਨ੍ਤਰੇਨ ਨ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਅਵਿਕ੍ਖੇਪਂ ਦੀਪੇਤੀ"**ਤਿ। **"ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਬ੍ਯਤਿਰੇਕਕਾਰਣੇਨ ਞਾਪਕਹੇਤੁਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਤਦੇਵ ਸਮਤ੍ਥੇਤਿ **"ਤਥਾ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਸਬ੍ਬਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਨ ਅਤ੍ਥਬ੍ਯਞ੍ਜਨਦੇਸਕਪਯੋਜਨਾਦਿਨਾ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ। ਕਿਂ ਇਮਿਨਾ ਪਕਾਸਿਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰੇਨ ਚੇਤ੍ਥਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਦ੍ਵਯੇ। **"ਨ ਹਿ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਕਾਰਣਭੂਤੇਨ ਅਵਿਕ੍ਖੇਪੇਨ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੂਪਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਚ ਫਲਭੂਤਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਸ੍ਸ ਸਿਦ੍ਧਿਯਾ ਏਵ ਸਮਤ੍ਥਨਂ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਅਵਿਕ੍ਖੇਪੇਨ ਪਨ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੂਪਨਿਸ੍ਸਯਸ੍ਸ ਸਿਦ੍ਧਿਯਾ ਸਮਤ੍ਥਨਂ ਨ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਸ੍ਮਾਤਿ ਚੇ? ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੇ ਪਯਿਰੁਪਾਸਨਾਭਾਵਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਤੋ ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ। ਅਤ੍ਥਵਸੇਨੇਵ ਹਿ ਸੋ ਪਾਕਟੋਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋ।

ਏਤ੍ਥਾਹ – ਯਥਾ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰੇਨ ਫਲਭੂਤੇਨ ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਮਾਪਣਿਧਿਪੁਬ੍ਬੇਕਤਪੁਞ੍ਞਤਾਨੰ ਕਾਰਣਭੂਤਾਨੰ ਸਿਦ੍ਧਿ ਵੁਤ੍ਤਾ ਤਦਵਿਨਾਭਾਵਤੋ, ਏਵੰ ਅਵਿਕ੍ਖੇਪੇਨ ਫਲਭੂਤੇਨ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਸਪ੍ਪੁਰਿਸੂਪਨਿਸ੍ਸਯਾਨੰ ਕਾਰਣਭੂਤਾਨੰ ਸਿਦ੍ਧਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਸਿਯਾ ਅਸ੍ਸੁਤਵਤੋ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੂਪਨਿਸ੍ਸਯਵਿਰਹਿਤਸ੍ਸ ਚ ਤਦਭਾਵਤੋ। ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇਪਿ ''ਨ ਹਿ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ''ਤਿਆਦਿਸਮਤ੍ਥਨਵਚਨੇਨ ਅਵਿਕ੍ਖੇਪੇਨ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੂਪਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਚ ਕਾਰਣਭੂਤੇਨ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਸ੍ਸੇਵ ਫਲਭੂਤਸ੍ਸ ਸਿਦ੍ਧਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਵੰ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਨ੍ਤਰਸਮ੍ਭਵਤੋ ਹਿ ਤਥਾ ਸਿਦ੍ਧਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਅਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥਾਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਸਪ੍ਪੁਰਿਸੂਪਨਿਸ੍ਸਯਾ ਨ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਅਵਿਕ੍ਖੇਪਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ ਬਾਹਿਰਕਾਰਣਤ੍ਤਾ, ਅਵਿਕ੍ਖੇਪੋ ਪਨ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਵਿਯ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਸ੍ਸ ਏਕਨ੍ਤਕਾਰਣਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਕਾਰਣਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਕਨ੍ਤਕਾਰਣੇ ਹੋਨ੍ਤੇ ਕਿਮਤ੍ਥਿਯਾ ਅਨੇਕਨ੍ਤਕਾਰਣਂ ਪਤਿ ਫਲਭਾਵਪਰਿਕਪ੍ਪਨਾਤਿ ਤਥਾਯੇਵੇਤਸ੍ਸ ਸਿਦ੍ਧਿ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਪਠਮਂ ਫਲੇਨ ਕਾਰਣਸ੍ਸ ਸਿਦ੍ਧਿਦਸ੍ਸਨਂ ਨਦੀਪੂਰੇਨ ਵਿਯ ਉਪਰਿ ਵੁਟ੍ਠਿਸਬ੍ਭਾਵਸ੍ਸ, ਦੁਤਿਯਂ ਕਾਰਣੇਨ ਫਲਸ੍ਸ ਸਿਦ੍ਧਿਦਸ੍ਸਨਂ ਏਕਨ੍ਤਵਸ੍ਸਿਨਾ ਵਿਯ ਮੇਘਵੁਟ੍ਠਾਨੇਨ ਵੁਟ੍ਠਿਪਵਤ੍ਤਿਯਾ।

"**ਅਪਰੋ ਨਯੋ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਞ੍ਞਥਾਪਿ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬਤ੍ਥਮਾਹ, ਯਸ੍ਮਾ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਏਵਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਨਾਨਾਕਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੋ**ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁ**ਤ੍ਤਂ, ਸੋ ਚ ਆਕਾਰੋ**ਤਿ ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਾਨੁਸਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣਵੀਥਿਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਨਾਨਾਕਾਰੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਨਾਨਤ੍ਥਬ੍ਯਞ੍ਜਨਗ੍ਗਹਣਸਙ੍ਖਾਤੋ ਸੋ ਭਗਵਤੋ ਵਚਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਬ੍ਯਞ੍ਜਨਪ੍ਪਭੇਦਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਸਕਲਸਾਸਨਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਓਗਾਹਨਾਕਾਰੋ। **ਏਵੰ ਭਦ੍ਦਕੋ**ਤਿ ਨਿਰਵਸੇਸਪਰਹਿਤਪਾਰਿਪੂਰਿਭਾਵਕਾਰਣਤ੍ਤਾ ਏਵੰ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨ ਨਾਨਤ੍ਥਬ੍ਯਞ੍ਜਨਗ੍ਗਹਣੇਨ ਸੁਨ੍ਦਰੋ ਸੇਟ੍ਠੋ, ਸਮਾਸਪਦਂ ਵਾ ਏਤਂ ਏਵੰ ਈਦਿਸੋ ਭਦ੍ਦੋ ਯਸ੍ਸਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। ਨ ਪਣਿਹਿਤੋ **ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤੋ,** ਸਮ੍ਮਾ ਅਪ੍ਪਣਿ ਹਿਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ਯਸ੍ਸਾਤਿ ਤਥਾ, ਤਸ੍ਸ। **ਪਚ੍ਛਿਮਚਕ੍ਕਦ੍ਵਯਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਮਾਪਣਿਧਿਪੁਬ੍ਬੇਕਤਪੁਞ੍ਞਤਾਸਙ੍ਖਾਤਗੁਣਦ੍ਵਯਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ। ਗੁਣਸ੍ਸੇਵ ਹਿ ਅਪਰਾਪਰਵੁਤ੍ਤਿਯਾ ਪਵਤ੍ਤਨਟ੍ਠੇਨ ਚਕ੍ਕਭਾਵੋ। ਚਰਨ੍ਤਿ ਵਾ ਏਤੇਨ ਸਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਭਵੰ, ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਭਵੇਸੂਤਿ ਵਾ **ਚਕ੍ਕਂ।** ਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਚਤ੍ਤਾਰਿਮਾਨਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਕਾਨਿ, ਯੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾਨਂ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਚਤੁਚਕ੍ਕਂ ਵਤ੍ਤਤੀ''ਤਿਆਦਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੩੧) ਪਚ੍ਛਿਮਭਾਵੋ ਚੇਤ੍ਥ ਦੇਸਨਾਕ੍ਕਮਵਸੇਨੇਵ। **ਪੁਰਿਮਚਕ੍ਕਦ੍ਵਯਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ**ਨ੍ਤਿ ਪਤਿਰੂਪਦੇਸਵਾਸਸਪ੍ਪੁਰਿਸੂਪਨਿਸ੍ਸਯਸਙ੍ਖਾਤਗੁਣਦ੍ਵਯਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ। ਸੇਸਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਪੁਰਿਮਕਾਰਣਂ ਪੁਰਿਮਸ੍ਸੇਵਾਤਿ ਇਧ ਕਾਰਣਮਾਹ "**ਨ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿਨਾ।

ਤੇਨ ਕਿਂ ਪਕਾਸਿਤਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਇਚ੍ਚਸ੍ਸਾ**"ਤਿਆਦਿ। **ਇਤਿ** ਇਮਾਯ ਚਤੁਚਕ੍ਕਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਕਾਰਣਭੂਤਾਯ। **ਅਸ੍ਸ** ਥੇਰਸ੍ਸ। **ਪਚ੍ਛਿਮਚਕ੍ਕਦ੍ਵਯਸਿਦ੍ਧਿਯਾ**ਤਿ ਪਚ੍ਛਿਮਚਕ੍ਕਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵੇਨ ਸਿਦ੍ਧਿਯਾ । **ਆਸਯਸੁਦ੍ਧੀ**ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਅਨੁਲੋਮਿਕਖਨ੍ਤਿਯਾ, ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਾਞਾਣ-ਮਗ੍ਗਞਾਣਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਸ੍ਸ ਚਾਤਿ ਦੁਵਿਧਸ੍ਸਾਪਿ ਆਸਯਸ੍ਸ ਅਸੁਦ੍ਧਿਹੇਤੁਭੂਤਾਨਂ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਦੂਰੀਭਾਵੇਨ **ਸੁਦ੍ਧਿ।** ਤਦੇਵ ਹਿ ਦ੍ਵਯਂ ਵਿਵਟ੍ਟਨਿਸ੍ਸਿਤਾਨਂ ਸੁਦ੍ਧਸਤ੍ਤਾਨਂ ਆਸਯੋ। ਸਮ੍ਮਾਪਣਿਹਿਤਤ੍ਤੋ ਹਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਚ ਕਤਪੁਞ੍ਞੋ ਸੁਦ੍ਧਾਸਯੋ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਸਮ੍ਮਾਪਣਿਹਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਸੇਯ੍ਯਸੋ ਨਂ ਤਤੋ ਕਰੇ''ਤਿ, (ਧ॰ ਪ॰ ੪੩) ''ਕਤਪੁਞ੍ਞੋਸਿ ਤ੍ਵੰ ਆਨਨ੍ਦ, ਪਧਾਨਮਨੁਯੁਞ੍ਜ ਖਿਪ੍ਪਂ ਹੋਹਿਸਿ ਅਨਾਸਵੋ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੦੭) ਚ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਕਤ੍ਤੁਕਮ੍ਯਤਾਛਨ੍ਦੋ ਆਸਯੋ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਦਯੁਤ੍ਤਮੇਵ ''ਤਾਯ ਚ ਆਸਯਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਅਧਿਗਮਬ੍ਯਤ੍ਤਿਸਿਦ੍ਧੀ''ਤਿ ਵਚਨੇਨ ਵਿਰੋਧਤੋ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਮਗ੍ਗਞਾਣਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਆਸਯਸ੍ਸ ਸੁਦ੍ਧਿ ਨ ਯੁਤ੍ਤਾ ਤਾਯ ਅਧਿਗਮਬ੍ਯਤ੍ਤਿਸਿਦ੍ਧਿਯਾ ਅਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤੋਤਿ? ਨੋ ਨ ਯੁਤ੍ਤੋ ਪੁਰਿਮਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ, ਪਚ੍ਛਿਮਾਨਂ ਮਗ੍ਗਾਨਂ, ਫਲਾਨਞ੍ਚ ਕਾਰਣਭਾਵਤੋ। **ਪਯੋਗਸੁਦ੍ਧੀ**ਤਿ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਪਯੋਗਸ੍ਸ ਵਿਸਦਭਾਵੇਨ ਸੁਦ੍ਧਿ, ਸਬ੍ਬਸ੍ਸ ਵਾ ਕਾਯਵਚੀਪਯੋਗਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦੋਸਭਾਵੇਨ ਸੁਦ੍ਧਿ। ਪਤਿਰੂਪਦੇਸਵਾਸੀ, ਹਿ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਸੇਵੀ ਚ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਿਸੁਦ੍ਧਪਯੋਗੋ ਹੋਤਿ। ਤਥਾਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੇਨ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਪਯੋਗੇਨ, ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਾਭਾਵਾਵਹੇਨ ਚ ਕਾਯਵਚੀਪਯੋਗੇਨ ਅਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਯਂ ਵਿਸਾਰਦੋ ਹੋਤਿ, ਤਥਾਭੂਤੋ ਚ ਥੇਰੋ, ਤੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ ਪੁਰਿਮਚਕ੍ਕਦ੍ਵਯਸਿਦ੍ਧਿਯਾ ਥੇਰਸ੍ਸ

ਪਯੋਗਸੁਦ੍ਧਿ ਸਿਦ੍ਧਾਵਾਤਿ। ਤੇਨ ਕਿਂ ਵਿਭਾਵਿਤਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਤਾਯ ਚਾ**”ਤਿਆਦਿ। **ਅਧਿਗਮਬਜਤ੍ਤਿਸਿਦ੍ਧੀ**ਤਿ ਪਟਿਵੇਧਸਙ੍ਖਾਤੇ ਅਧਿਗਮੇ ਛੇਕਭਾਵਸਿਦ੍ਧਿ। ਅਧਿਗਮੇਤਬ੍ਬਤੋ ਹਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬਤੋ ਪਟਿਵੇਧੋ “**ਅਧਿਗਮੋ**”ਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਸੁ ਵੁਤ੍ਤੋ, **ਆਗਮੋ**ਤਿ ਚ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਪਰਤ੍ਥਾਦਯੋ ਏਤੇਨ, ਆਭੁਸੋ ਵਾ ਗਮਿਤਬ੍ਬੋ ਞਾਤਬ੍ਬੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ।

ਤੇਨ ਕਿਮਨੁਭਾਵਿਤਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਇਤੀ**”ਤਿਆਦਿ। **ਇਤੀ**ਤਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾਤਿ ਵਾ ਕਾਰਣਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। **ਵਚਨ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਦਾਨਵਚਨਂ ਲੋਕਤੋ, ਧਮ੍ਮਤੋ ਚ ਸਿਦ੍ਧਾਯ ਉਪਮਾਯ ਤਮਤ੍ਥਂ ਞਾਪੇਤੁਂ “**ਅਰੁਣੁਗ੍ਗਂ ਵਿਯਾ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ‘‘ਉਪਮਾਯ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ, ਅਤ੍ਥਂ ਜਾਨਨ੍ਤਿ ਪਣ੍ਡਿਤਾ’’ਤਿ (ਜਾ॰ ੨.੧੯.੨੪) ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਰੁਣੋ**ਤਿ ਸੂਰਿਯਸ੍ਸ ਉਦਯਤੋ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਉਟ੍ਠਿਤਰਂਸਿ, ਤਸ੍ਸ **ਉਗ੍ਗਂ** ਉਗ੍ਗਮਨਂ **ਉਦਯਤੋ** ਉਦਯਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦਯਾਵਾਸਮੁਗ੍ਗਚ੍ਛਤੋ **ਸੂਰਿਯਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ** ਪੁਰੇਚਰਂ **ਭਵਿਤੁਂ ਅਰਹਤਿ** ਵਿਯਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਆਗਮਾਧਿਗਮਬਜਤ੍ਤਿਯਾ ਈਦਿਸਸ੍ਸ ਥੇਰਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਨਿਦਾਨਵਚਨਂ ਭਗਵਤੋ ਵਚਨਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਭਵਿਤੁਮਰਹਤਿ, ਨਿਦਾਨਭਾਵਂ ਗਤਂ ਹੋਤੀਤਿ ਇਦਮਤ੍ਥਜਾਤਂ ਅਨੁਭਾਵਿਤਨ੍ਤਿ।

ਇਦਾਨਿ ਅਪਰਮ੍ਪਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਮੋਹਾਸਮ੍ਮੋਸਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸਤ੍ਥਸ੍ਸ ਦੀਪਕੇਹਿ ਏਵਂ-ਸਦ੍ਦ ਸੁਤ-ਸਦ੍ਦੇਹਿ ਪਕਾਸੇਤਬ੍ਬਮਤ੍ਥਂ ਪਕਾਸੇਨ੍ਤੋ “**ਅਪਰੋ ਨਯੋ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ‘‘ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਪਟਿਵੇਧਦੀਪਕੇਨ , ਸੋਤਬ੍ਬਪ੍ਪਭੇਦਪਟਿਵੇਧਦੀਪਕੇਨਾ’’ਤਿ ਚ ਇਮਿਨਾ ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਦੇਹਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਦੀਪਿਤਂ ਅਸਮ੍ਮੋਹਾਸਮ੍ਮੋਸਸਙ੍ਖਾਤਂ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬਤ੍ਥਮਾਹ ਅਸਮ੍ਮੋਹੇਨ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਪਟਿਵੇਧਸ੍ਸ, ਅਸਮ੍ਮੋਸੇਨ ਚ ਸੋਤਬ੍ਬਪ੍ਪਭੇਦਪਟਿਵੇਧਸ੍ਸ ਸਿਜ੍ਝਨਤੋ। “**ਅਤ੍ਥੋ**”ਤਿਆਦੀਹਿ ਪਨ ਪਕਾਸੇਤਬ੍ਬਤ੍ਥਂ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰੇਨ** ‘‘ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਪਟਿਵੇਧਦੀਪਕੇਨਾਤਿਆਦਿਨਾ ਏਵਂ-ਸਦ੍ਦ ਸੁਤ-ਸਦ੍ਦਾਨਂ ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਬਜਞ੍ਜਨੇਸੁ ਅਸਮ੍ਮੋਹਾਸਮ੍ਮੋਸਦੀਪਨਤੋ ਚਤੁਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥਯੋਜਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤੀ’’ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੧)। ਹੇਤੁਗਬ੍ਭਞ੍ਚੇਤਂ ਪਦਦ੍ਵਯਂ, ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਪਟਿਵੇਧਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ, ਸੋਤਬ੍ਬਪ੍ਪਭੇਦ-ਪਟਿਵੇਧਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਚ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬਤ੍ਥਸ੍ਸ ਦੀਪਕਤ੍ਤਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਸਬ੍ਭਾਵੋ**, ਅਤ੍ਥਪਟਿਭਾਨਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਹਿ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਬ੍ਭਾਵੋ ਤਥਾ। ‘‘ਸਮ੍ਭਵ’’ਨ੍ਤਿਪਿ ਪਾਠੋ, ਸਮ੍ਭਵਨਂ **ਸਮ੍ਭਵੋ**, ਅਤ੍ਥਪਟਿਭਾਨਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀਨਂ ਸਮ੍ਭਵੋ ਤਥਾ। ਏਵਂ ਇਤਰਤ੍ਥਾਪਿ। “**ਸੋਤਬ੍ਬਪ੍ਪਭੇਦਪਟਿਵੇਧਦੀਪਕੇਨਾ**”ਤਿ ਏਤੇਨ ਪਨ ਅਯਂ ਸੁਤ-ਸਦ੍ਦੋ ਏਵਂ-ਸਦ੍ਦਸਨ੍ਨਿਧਾਨਤੋ, ਵਕ੍ਖਮਾਨਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਵਾ ਸਾਮਞ੍ਞੇਨੇਵ ਵੁਤ੍ਤੇਪਿ ਸੋਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸਂ ਆਮਸਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਸੋਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਨਿਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬਾਨਂ ਭਾਸਿਤਤ੍ਥਪਯੋਜਨਤ੍ਥਾਨਂ, ਤੀਸੁ ਚ ਞਾਣੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਞਾਣਸ੍ਸ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਭਾਵਤੋ ਤਬ੍ਭਾਵਪਟਿਵੇਧਦੀਪਕੇਨ ਏਵਂ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਤ੍ਥਪਟਿਭਾਨਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਸਬ੍ਭਾਵਦੀਪਨਂ ਯੁਤ੍ਤਂ, ਸੋਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਨ ਅਤ੍ਥਾਧਿਗਮਹੇਤੁਤੋ, ਤਂਵਸੇਨ ਚ ਤਦਵਸੇਸਹੇਤੁਪ੍ਪਭੇਦਸ੍ਸ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ, ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਭਾਵਤੋ ਚ ਸੋਤਬ੍ਬਪ੍ਪਭੇਦਦੀਪਕੇਨ ਸੁਤ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਧਮ੍ਮਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਸਬ੍ਭਾਵਦੀਪਨਂ ਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਦੇਵਤ੍ਥਞ੍ਹਿ ਞਾਪੇਤੁਂ ‘‘ਅਸਮ੍ਮੋਹਦੀਪਕੇਨ, ਅਸਮ੍ਮੋਸਦੀਪਕੇਨਾ’’ਤਿ ਚ ਅਵਤ੍ਵਾ ਤਥਾ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

ਏਵਂ ਅਸਮ੍ਮੋਹਾਸਮ੍ਮੋਸਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸਤ੍ਥਸ੍ਸ ਦੀਪਕੇਹਿ ਏਵਂ-ਸਦ੍ਦ ਸੁਤ-ਸਦ੍ਦੇਹਿ ਪਕਾਸੇਤਬ੍ਬਮਤ੍ਥਂ ਪਕਾਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਾਵਿਕ੍ਖੇਪਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸਤ੍ਥਸ੍ਸ ਦੀਪਕੇਹਿਪਿ ਤੇਹਿ ਪਕਾਸੇਤਬ੍ਬਮਤ੍ਥਂ ਪਕਾਸੇਨ੍ਤੋ “**ਏਵਨ੍ਤਿ ਚਾ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ “**ਏਵਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਭਾਸਮਾਨੇ, ਸੁਤਨ੍ਤਿ ਇਦਂ...ਪੇ॰... ਭਾਸਮਾਨੇ**”ਤਿ ਚ ਇਮਿਨਾ ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਦੇਹਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਦੀਪਿਤਂ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਾਵਿਕ੍ਖੇਪਸਙ੍ਖਾਤਂ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬਤ੍ਥਮਾਹ, “**ਏਤੇ ਮਯਾ**”ਤਿਆਦੀਹਿ ਪਨ ਪਕਾਸੇਤਬ੍ਬਤ੍ਥਂ **ਸਵਨਯੋਗਦੀਪਕ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਅਵਿਕ੍ਖੇਪਵਸੇਨ ਸਵਨਯੋਗਸ੍ਸ ਸਿਜ੍ਝਨਤੋ ਤਦੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ । ਤਥਾ ਹਿ **ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰੇਨ** ਵੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਸਵਨਧਾਰਣਵਚੀਪਰਿਚਰਿਯਾ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਿਸੇਸੇਨ ਸੋਤਾਵਧਾਰਣਪਟਿਬਦ੍ਧਾਤਿ ਤੇ ਅਵਿਕ੍ਖੇਪਦੀਪਕੇਨ ਸੁਤਸਦ੍ਦੇਨ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ’’ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੧)। ਮਨੋਦਿਟ੍ਠੀਹਿ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਨੁਪੇਕ੍ਖਨਸੁਪ੍ਪਟਿਵੇਧਾ ਵਿਸੇਸਤੋ ਮਨਸਿਕਾਰਪਟਿਬਦ੍ਧਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਦ੍ਦੀਪਕਵਚਨੇਨੇਵ ਏਤੇ ਮਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਮਨਸਾਨੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਪਕਾਸੇਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਏਵਨ੍ਤਿ ਚ...ਪੇ॰... ਦੀਪੇਤੀ’’ਤਿ ਤਤ੍ਥ **ਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਾ। **ਮਨਸਾਨੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ**ਤਿ ‘‘ਇਧ ਸੀਲਂ ਕਥਿਤਂ,

ਇਧ ਸਮਾਧਿ, ਇਧ ਪਞ੍ਞਾ, ਏਤ੍ਤਕਾਵ ਏਤ੍ਥ ਅਨੁਸਨ੍ਧਯੋ’’ਤਿਆਦਿਭੇਦੇਨ ਮਨਸਾ ਅਨੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ। **ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ**ਤਿ ਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਸਙ੍ਖਾਤਾਯ, ਞਾਤਪਰਿਞ੍ਞਾਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਵਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਤਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮੇ ‘‘ਇਤਿ ਰੂਪਂ, ਏਤ੍ਤਕਂ ਰੂਪ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਸੁਟ੍ਠੁ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤ੍ਵਾ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ।

ਸਵਨਧਾਰਣਵਚੀਪਰਿਚਰਿਯਾ ਚ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਿਸੇਸੇਨ ਸੋਤਾਵਧਾਰਣਪਟਿਬਦ੍ਧਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਦ੍ਦੀਪਕਵਚਨੇਨੇਵ ਬਹੂ ਮਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸੁਤਾ ਧਾਤਾ ਵਚਸਾ ਪਰਿਚਿਤਾਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਪਕਾਸੇਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **“ਸੁਤਨ੍ਤਿ ਇਦਂ…ਪੇ॰… ਦੀਪੇਤੀ”**ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਸੁਤਾ**ਤਿ ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਾਨੁਸਾਰੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਤਾ। **ਧਾਤਾ**ਤਿ ਸੁਵਣ੍ਣਭਾਜਨੇ ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤਸੀਹਵਸਾ ਵਿਯ ਮਨਸਿ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਭਾਵਸਾਧਨੇਨ ਉਪਧਾਰਿਤਾ। **ਵਚਸਾ ਪਰਿਚਿਤਾ**ਤਿ ਪਗੁਣਤਾਸਮ੍ਪਾਦਨੇਨ ਵਾਚਾਯ ਪਰਿਚਿਤਾ ਸਜ੍ਝਾਯਿਤਾ। ਇਦਾਨਿ ਪਕਾਸੇਤਬ੍ਬਤ੍ਥਦ੍ਵਯਦੀਪਕੇਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸਦ੍ਦਦ੍ਵਯੇਨ ਵਿਭਾਵੇਤਬ੍ਬਮਤ੍ਥਂ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤੋ **“ਤਦੁਭਯੇਨਪੀ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਤਦੁਭਯੇਨਾ**ਤਿ ਪੁਰਿਮਨਯੇ, ਪਚ੍ਛਿਮਨਯੇ ਚ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਕਾਸੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਕਾਸਕੇਨ ਤੇਨ ਦੁਬ੍ਬਿਧੇਨ ਸਦ੍ਦੇਨ। **ਅਤ੍ਥਬ੍ਯਞ੍ਜਨਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਦੀਪੇਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਆਦਰਜਨਨਸ੍ਸ ਕਾਰਣਵਚਨਂ। ਤਦੇਵ ਕਾਰਣਂ ਬ੍ਯਤਿਰੇਕੇਨ ਵਿਵਰਤਿ, ਯੁਤ੍ਤਿਯਾ ਵਾ ਦਲ੍ਹਂ ਕਰੋਤਿ **“ਅਤ੍ਥਬ੍ਯਞ੍ਜਨਪਰਿਪੁਣ੍ਣਞ੍ਹੀ”**ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਅਸੁਣਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਲਕ੍ਖਣੇ, ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ ਵਾ ਅਨ੍ਤ-ਸਦ੍ਦੋ। **ਮਹਤਾ ਹਿਤਾ**ਤਿ ਮਹਨ੍ਤਤੋ ਹਿਤਸ੍ਮਾ। **ਪਰਿਬਾਹਿਰੋ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਤੋ ਭਾਗੇਨ ਬਾਹਿਰੋ।

ਏਤੇਨ ਪਨ ਵਿਭਾਵੇਤਬ੍ਬਤ੍ਥਦੀਪਕੇਨ ਸਦ੍ਦਦ੍ਵਯੇਨ ਅਨੁਭਾਵੇਤਬ੍ਬਤ੍ਥਮਨੁਭਾਵੇਨ੍ਤੋ **“ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਅਤ੍ਥੇ ਯੋਜਿਤਾਯੇਵ ਏਤੇ ਸਦ੍ਦਾ ਇਧ ਏਕਸ੍ਸੇਵਾਨੁਭਾਵਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਨੁਭਾਵਕਭਾਵੇਨ ਗਹਿਤਾਤਿ ਞਾਪੇਤੁਂ **“ਸਕਲੇਨਾ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਾਮਞ੍ਚ ਮੇ-ਸਦ੍ਦੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਪੁਬ੍ਬੇਨ ਯੋਜਿਤੋ, ਤਦਪੇਕ੍ਖਾਨਂ ਪਨ ਏਵਂ-ਸਦ੍ਦ ਸੁਤ-ਸਦ੍ਦਾਨਂ ਸਹਚਰਣਤੋ, ਅਵਿਨਾਭਾਵਤੋ ਚ ਤਥਾ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਤਥਾਗਤੇਨ ਪਕਾਰਤੋ ਵਿਦਿਤਂ, ਭਾਸਿਤਂ ਵਾ। **ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਦਹਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨਿ ‘‘ਮਮੇਦ’’ਨ੍ਤਿ ਅਟ੍ਠਪੇਨ੍ਤੋ। ਭੁਮ੍ਮਤ੍ਥੇ ਚੇਤਂ ਸਾਮਿਵਚਨਂ। **ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਭੂਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਵਿਸਯਂ, ਸੋ ਚ ਅਤ੍ਥਤੋ ਅਪਕਤਞ੍ਞੁਤਾਸਙ੍ਖਾਤਾ ‘‘ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਪਾਪਭਿਕ੍ਖੁ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਂ ਪਰਿਯਾਪੁਣਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਦਹਤੀ’’ਤਿ (ਪਾਰਾ॰ ੧੯੫) ਏਵਂ ਮਹਾਚੋਰਦੀਪਕੇਨ ਭਗਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਅਨਰਿਯਵੋਹਾਰਾਵਤ੍ਥਾ, ਤਥਾ ਚਾਹ **“ਤਥਾਗਤ…ਪੇ॰… ਅਦਹਨ੍ਤੋ”**ਤਿ। ਹੁਤ੍ਵਾਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਸੇਸੋ। ਤਥਾ **ਸਾਵਕਤ੍ਤਂ ਪਟਿਜਾਨਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਭੂਮਿਓਕ੍ਕਮਨਸਰੂਪਕਥਨਂ। ਨਨੁ ਚ ਆਨਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ‘‘ਮਮੇਤਂ ਵਚਨ’’ਨ੍ਤਿ ਅਧਿਮਾਨਸ੍ਸ, ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਤ੍ਥੇਰਾਦੀਨਞ੍ਚ ਤਦਾਸਙ੍ਕਾਯ ਅਭਾਵਤੋ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਭੂਮਿਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾਦਿਵਚਨਂ ਨਿਰਤ੍ਥਕਂ ਸਿਯਾਤਿ? ਨਯਿਦਮੇਵਂ ‘‘ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤ’’ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤੇਨ ਅਯਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਅਨੁਭਾਵਿਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸੇਵ ਦਸ੍ਸਨਤੋ। ਤੇਨ ਹਿ ਅਨੁਭਾਵੇਤਬ੍ਬਮਤ੍ਥਂਯੇਵ ਤਥਾ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਨ ਪਨ ਆਨਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਧਿਮਾਨਸ੍ਸ, ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਤ੍ਥੇਰਾਦੀਨਞ੍ਚ ਤਦਾਸਙ੍ਕਾਯ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ ਨਿਟ੍ਠਮੇਤ੍ਥ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਕੇਚਿ ਪਨ ‘‘ਦੇਵਤਾਨਂ ਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਾਪੇਕ੍ਖਂ ਤਥਾਵਚਨਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਦਿਸੀ ਚੋਦਨਾ ਅਨਵਕਾਸਾ’’ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਕਿਰ ਸਮਯੇ ਏਕਚ੍ਚਾਨਂ ਦੇਵਤਾਨਂ ਏਵਂ ਚੇਤਸੋ ਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕੋ ਉਦਪਾਦਿ ‘‘ਭਗਵਾ ਚ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋ, ਅਯਞ੍ਚਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਦੇਸਨਾਕੁਸਲੋ, ਇਦਾਨਿ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਸਕ੍ਯਕੁਲਪ੍ਪਸੁਤੋ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਭਾਤਾ, ਚੂਲ਼ਪਿਤੁਪੁਤ੍ਤੋ ਚ, ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਸੋ ਸਯਂ ਸਚ੍ਛਿਕਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਉਦਾਹੁ ਭਗਵਤੋਯੇਵ ਵਚਨਂ ਯਥਾਸੁਤ’’ਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਮੇਵ ਚੇਤੋਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਮਞ੍ਞਾਯ ਤਦਭਿਪਰਿਹਰਣਤ੍ਥਂ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਭੂਮਿਸਮਤਿਕ੍ਕਮਨਾਦਿਅਤ੍ਥੋ ਅਨੁਭਾਵਿਤੋਤਿ। ਸਾਯੇਵ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾ ਅਨਰਿਯਵੋਹਾਰਾਵਤ੍ਥਾ **ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮੋ,** ਤਦਵਤ੍ਥਾਨੋਕ੍ਕਮਨਸਙ੍ਖਾਤਾ ਚ ਸਾਵਕਤ੍ਤਪਟਿਜਾਨਨਾ **ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੋ।** ਏਵਂ ਸਤਿ ਪਰਿਯਾਯਨ੍ਤਰੇਨ ਪੁਰਿਮਤ੍ਥਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤੀਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ। ਅਪਿਚ ਕੁਹਨਲਪਨਾਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੋ ਅਕੁਸਲਰਾਸਿ **ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮੋ,** ਤਬ੍ਬਿਰਹਿਤਭਾਵੋ ਚ **ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੋ। “ਕੇਵਲ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾਪਿ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਰਿਯਾਯਨ੍ਤਰੇਨ ਦਸ੍ਸਨਂ, ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਯ ਅਨਰਿਯਵੋਹਾਰਾਵਤ੍ਥਾਯ **ਪਰਿਮੋਚੇਤਿ।** ਸਾਵਕਤ੍ਤਂ ਪਟਿਜਾਨਨੇਨ **ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਅਪਦਿਸਤੀ**ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਪਿਚ ਸਤ੍ਥੁਕਪ੍ਪਾਦਿਕਿਰਿਯਤੋ **ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਮੋਚੇਤਿ** ਤਕ੍ਕਿਰਿਯਾਸਙ੍ਕਾਯ ਸਮ੍ਭਵਤੋ। ‘‘ਸਤ੍ਥੁ ਭਗਵਤੋਯੇਵ ਵਚਨਂ ਮਯਾਸੁਤ’’ਨ੍ਤਿ ਸਤ੍ਥਾਰਂ **ਅਪਦਿਸਤੀ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਰਮਨੁਭਾਵਨਂ ਹੋਤਿ। **“ਜਿਨਵਚਨ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿਪਿ ਪਰਿਯਾਯਨ੍ਤਰਦਸ੍ਸਨਂ,

ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਰਮਨੁਭਾਵਨਮੇਵ ਵਾ। **ਅਪ੍ਪੇਤੀ**ਤਿ ਨਿਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਪਰਮਤ੍ਥੇਸੁ ਯਥਾਰਹਂ ਸਤ੍ਤੇ ਨੇਤੀਤਿ **ਨੇਤ੍ਤਿ,** ਧਮ੍ਮੋਯੇਵ ਨੇਤ੍ਤਿ ਤਥਾ। ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਉਭਯਥਾ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਅਪਰਮ੍ਪਿ ਅਨੁਭਾਵੇਤਬ੍ਬਮਤ੍ਥਮਨੁਭਾਵੇਤਿ **"ਅਪਿਚਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ। ਤਤ੍ਥ **ਉਪ੍ਪਾਦਿਤਭਾਵਤ**ਨ੍ਤਿ ਦੇਸਨਾਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਤਭਾਵਂ। **ਪੁਰਿਮਵਚਨਂ ਵਿਵਰਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਭਗਵਤਾ ਦੇਸਿਤਵਸੇਨ ਪੁਰਿਮਤਰਂ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ ਭਗਵਤਾ ਵਚਨਮੇਵ ਉਤ੍ਤਾਨਿਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ, ਇਦਂ ਵਚਨਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਚਤੂਹਿ ਵੇਸਾਰਜ੍ਜਞਾਣੇਹਿ ਵਿਸਾਰਦਸ੍ਸ, ਵਿਸਾਰਦਹੇਤੁਭੂਤਚਤੁਵੇਸਾਰਜ੍ਜਞਾਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ। ਦਸਞਾਣਬਲਧਰਸ੍ਸ। ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤੇ ਉਤ੍ਤਮਟ੍ਠਾਨੇ ਠਿਤਸ੍ਸ, ਉਸਭਸ੍ਸ ਇਦਨ੍ਤਿ ਵਾ ਅਤ੍ਥੇਨ ਆਸਭਸਙ੍ਖਾਤੇ ਅਕਮ੍ਪਨਸਭਾਵਭੂਤੇ ਠਾਨੇ ਠਿਤਸ੍ਸ। ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਦਾ ਤਥਾਗਤੋ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ...ਪੇ॰... ਸੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੩੩) **ਸੀਹੋਪਮਸੁਤ੍ਤਾਦੀਸੁ** ਆਗਤੇਨ ਅਨੇਕਨਯੇਨ ਸੀਹਨਾਦਨਦਿਨੋ। ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤੇਸੁ, ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵਾ ਉਤ੍ਤਮਸ੍ਸ। ਨ ਚੇਤ੍ਥ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣਲਕ੍ਖਣਾਭਾਵਤੋ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣਵਸੇਨ ਸਮਾਸੋ। ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਹਿ ਸਕ੍ਕਤਗਨ੍ਥੇਸੁ, ਸਾਸਨਗਨ੍ਥੇਸੁ ਚ ਏਵਮੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਧਮ੍ਮੇਨ ਸਤ੍ਤਾਨਮਿਸ੍ਸਰਸ੍ਸ। ਧਮ੍ਮਸ੍ਸੇਵ ਇਸ੍ਸਰਸ੍ਸ ਤਦੁਪ੍ਪਾਦਨਵਸੇਨਾਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਸੇਸਪਦਦ੍ਵਯਂ ਤਸ੍ਸੇਵਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਰਿਯਾਯਨ੍ਤਰਦੀਪਨਂ। ਧਮ੍ਮੇਨ ਲੋਕਸ੍ਸ ਪਦੀਪਮਿਵ ਭੂਤਸ੍ਸ, ਤਦੁਪ੍ਪਾਦਕਭਾਵੇਨ ਵਾ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਖਾਤਪਦੀਪਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ। ''ਧਮ੍ਮਕਾਯੋਤਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨ''ਨ੍ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੧੮) ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਧਮ੍ਮੇਨ ਲੋਕਪਟਿਸਰਣਭੂਤਸ੍ਸ, ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਵਾ ਪਟਿਸਰਣੇਨ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ। ''ਯਂਨੂਨਾਹਂ...ਪੇ॰... ਤਮੇਵ ਧਮ੍ਮਂ ਸਕ੍ਕਤ੍ਵਾ ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮਾਨੇਤ੍ਵਾ ਪੂਜੇਤ੍ਵਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੧; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੭੩) ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦਿਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਵਰਚਕ੍ਕਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਨੋ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾਨਮੇਤਸ੍ਸ ਵਾ ਆਣਾਚਕ੍ਕਵਰਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਨੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਇਦਂ ਵਚਨਂ ਸਮ੍ਮੁਖਾਵ ਮਯਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। **ਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇ**ਤਿ ਪਦਸਮੁਦਾਯਭੂਤੇ ਵਾਕ੍ਯੇ। **ਕਙ੍ਖਾ ਵਾ ਵਿਮਤਿ** ਵਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਦਲ੍ਹਤਰਂ ਨਿਵਿਟ੍ਠਾ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ **ਕਙ੍ਖਾ।** ਨਾਤਿਸਂਸਪ੍ਪਨਂ ਮਤਿਭੇਦਮਤ੍ਤਂ **ਵਿਮਤਿ। ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤਮਿਦਂ ਮਯਾ**ਤਿ ਤਥਾ ਅਕਤ੍ਤਬ੍ਬਭਾਵਕਾਰਣਵਚਨਂ। **ਅਤ੍ਤਨਾ ਉਪ੍ਪਾਦਿਤਭਾਵਂ ਅਪ੍ਪਟਿਜਾਨਨ੍ਤੋ ਪੁਰਿਮਵਚਨਂ ਵਿਵਰਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਪਨ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਵਿਨਾਸਨਸ੍ਸ, ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਦਮੁਪ੍ਪਾਦਨਸ੍ਸ ਚ ਕਾਰਣਵਚਨਂ। **"ਤੇਨੇਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਉਦਾਨਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

"ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤ"ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਵਦਨ੍ਤੋ ਗੋਤਮਗੋਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਵਕੋ, ਗੋਤਮਗੋਤ੍ਤਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਵਾ ਸਾਵਕੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਤਾ ਭਾਸਿਤਭਾਵਸ੍ਸ, ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤਭਾਵਸ੍ਸ ਚ ਸੂਚਨਤੋ, ਤਥਾਸੂਚਨੇਨੇਵ ਚ ਖਲਿਤਦੁਨ੍ਨਿਰੁਤ੍ਤਾਦਿਗਹਣਦੋਸਾਭਾਵਸ੍ਸ ਸਿਜ੍ਝਨਤੋ ਸਾਸਨੇ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਂ ਵਿਨਾਸਯਤਿ, ਸਦ੍ਧਂ ਵਡ੍ਢੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਪਞ੍ਚਮਾਦਯੋ ਤਿਸ੍ਸੋ ਅਤ੍ਥਯੋਜਨਾ ਆਕਾਰਾਦਿਅਤ੍ਥੇਸੁ ਅਗ੍ਗਹਿਤਵਿਸੇਸਮੇਵ ਏਵਂ-ਸਦ੍ਦਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਤਤੋ ਪਰਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਆਕਾਰਤ੍ਥਮੇਵ ਏਵਂ-ਸਦ੍ਦਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਿਭਾਵਿਤਾ, ਪਚ੍ਛਿਮਾ ਪਨ ਤਿਸ੍ਸੋ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਆਕਾਰਤ੍ਥਂ, ਨਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ, ਅਵਧਾਰਣਤ੍ਥਞ੍ਚ ਏਵਂ-ਸਦ੍ਦਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਯੋਜਿਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਹੋਨ੍ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ –

''ਦਸ੍ਸਨਂ ਦੀਪਨਞ੍ਚਾਪਿ, ਪਕਾਸਨਂ ਵਿਭਾਵਨਂ।
ਅਨੁਭਾਵਨਮਿਚ੍ਚਤ੍ਥੋ, ਕਿਰਿਯਾਯੋਗੇਨ ਪਞ੍ਚਧਾ॥

ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਪਰਮ੍ਪਰਾਯ, ਸਿਦ੍ਧੋ ਨੇਕਤ੍ਥਵੁਤ੍ਤਿਯਾ।
ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਮਿਚ੍ਚੇਤ੍ਥ, ਪਦਤ੍ਤਯੇ ਨਯਞ੍ਞੁਨਾ''ਤਿ॥

ਏਕ-ਸਦ੍ਦੋ ਪਨ ਅਞ੍ਞਸੇਟ੍ਠਾਸਹਾਯਸਙ੍ਖ੍ਯਾਦੀਸੁ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਤਥਾ ਹੇਸ ''ਸਸ੍ਸਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ ਇਤ੍ਥੇਕੇ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੭) ਅਞ੍ਞਤ੍ਥੇ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ''ਚੇਤਸੋ ਏਕੋਦਿਭਾਵ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੨੮; ਪਾਰਾ॰

੧੧) ਸੇਟ੍ਠੋ, ''ਏਕੋਵ੍ੂਪਕਟ੍ਠੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੦੫; ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੧੫; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੮੦; ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੩.੬੩; ਵਿਭ॰ ੪.੪੪੫) ਅਸਹਾਯੇ, ''ਏਕੋਵ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਖਣੋ ਚ ਸਮਯੋ ਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸਾਯਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੮.੨੯) ਸਙ੍ਖ੍ਯਾਯੰ, ਇਧਾਪਿ ਸਙ੍ਖ੍ਯਾਯਮੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਏਕਨ੍ਤਿ ਗਣਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦਨਿਦ੍ਦੇਸੋ"**ਤਿ (ਇਤਿਵੁ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧; ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ) ਏਕੋਯੇਵੇਸ ਸਮਯੋ, ਨ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤਯੋ ਵਾਤਿ ਊਨਾਧਿਕਾਭਾਵੇਨ ਗਣਨਸ੍ਸ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਏਕਨ੍ਤਿ ਅਯੰ ਸਦ੍ਦੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਤੇਨ ਕਸ੍ਸ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਅਨੁਯੋਗੇ ਸਤਿ ''ਸਮਯ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਸਮਯਨ੍ਤਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਨਿਦ੍ਦੇਸੋ"**ਤਿ। ਏਵੰ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੇਪਿ ''ਅਯੰ ਨਾਮ ਸਮਯੋ''ਤਿ ਸਰੂਪਤੋ ਅਨਿਯਮਿਤਤ੍ਤਾ ਅਨਿਯਮਿਤਵਚਨਮੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **"ਏਕੰ...ਪੇ॰.... ਦੀਪਨ"**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ।

ਇਦਾਨਿ ਸਮਯਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਨੇਕਤ੍ਥਵੁਤ੍ਤਿਤੰ ਅਤ੍ਥੁਦ੍ਧਾਰਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਮਤ੍ਥੰ ਨਿਯਮੇਨ੍ਤੋ **"ਤਤ੍ਥਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ''ਏਕੰ ਸਮਯ''ਨ੍ਤਿ ਪਦਦ੍ਵਯੇ, ਸਮਭਿਨਿਵਿਟ੍ਠੋ ਸਮਯ ਸਦ੍ਦੋਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਨ ਪਨ ਦਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਤੇਸ੍ਵੇਕਸ੍ਮਿੰਯੇਵ ਅਤ੍ਥੇ ਇਧ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ। **ਸਮਵਾਯੇ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਸਾਮਗ੍ਗਿਯੰ, ਕਾਰਣਸਮਵਾਯੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਖਣੇ**ਤਿ ਓਕਾਸੇ। **ਹੇਤੁਦਿਟ੍ਠੀਸੂ**ਤਿ ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ ਚੇਵ ਲਦ੍ਧਿਯਞ੍ਚ। **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਮਯਸਦ੍ਦਸ੍ਸ। **ਕਾਲਞ੍ਚ ਸਮਯਞ੍ਚ ਉਪਾਦਾਯਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਕਾਲੋ** ਨਾਮ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨਸ੍ਸ ਯੁਤ੍ਤਕਾਲੋ। **ਸਮਯੋ** ਨਾਮ ਤਸ੍ਸੇਵ ਪਚ੍ਚਯਸਾਮਗ੍ਗੀ, ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਤਦਨੁਰੂਪਸਰੀਰਬਲਞ੍ਚੇਵ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਪਰਿਸ੍ਸਯਾਭਾਵੋ ਚ। **ਉਪਾਦਾਨੰ** ਨਾਮ ਞਾਣੇਨ ਤੇਸੰ ਗਹਣੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੰ ਕਾਲਞ੍ਚ ਸਮਯਞ੍ਚ ਪਞ੍ਞਾਯ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਉਪਧਾਰੇਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਦੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ – ਸਚੇ ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਸ੍ਵੇ ਗਮਨਸ੍ਸ ਯੁਤ੍ਤਕਾਲੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਕਾਯੇ ਬਲਮਤ੍ਤਾ ਚ ਫਰਿਸ੍ਸਤਿ, ਗਮਨਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਞ੍ਞੋ ਅਫਾਸੁਵਿਹਾਰੋ ਨ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਅਥੇਤੰ ਕਾਲਞ੍ਚ ਗਮਨਕਾਰਣਸਮਵਾਯਸਙ੍ਖਾਤੰ ਸਮਯਞ੍ਚ ਉਪਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪੇਵ ਨਾਮ ਸ੍ਵੇਪਿ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਮਾਤਿ। **ਖਣੋ**ਤਿ ਓਕਾਸੋ। ਤਥਾਗਤੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਕੋ ਹਿ ਮਗ੍ਗਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਸ੍ਸ ਓਕਾਸੋ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਪਟਿਲਾਭਹੇਤੁਤ੍ਤਾ। ਖਣੋ ਏਵ ਚ ਸਮਯੋ। ਯੋ ''ਖਣੋ''ਤਿ ਚ ''ਸਮਯੋ''ਤਿ ਚ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਸੋ ਏਕੋਵਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਦਿਯਡ੍ਢੋ ਮਾਸੋ ਸੇਸੋ ਗਿਮ੍ਹਾਨੰ **ਉਣ੍ਹਸਮਯੋ।** ਵਸ੍ਸਾਨਸ੍ਸ ਪਠਮੋ ਮਾਸੋ **ਪਰਿਲ਼ਾਹਸਮਯੋ। ਮਹਾਸਮਯੋ**ਤਿ ਮਹਾਸਮੂਹੋ। ਸਮਾਸੋ ਵਾ ਏਸ, ਬਜਾਸੋ ਵਾ। ਪਵੁਟ੍ਠੰ ਵਨੰ **ਪਵਨੰ,** ਤਸ੍ਮਿੰ, ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਸਾਮਨ੍ਤੇ ਮਹਾਵਨਸਙ੍ਖਾਤੇ ਵਨਸਣ੍ਡੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਮਯੋਪਿ ਖੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਸਮਯੋ**ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਪੂਰਣਸ੍ਸ ਹੇਤੁ। **ਭਦ੍ਦਾਲੀ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਨਾਮੰ। ਇਦੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ – ਤਯਾ ਭਦ੍ਦਾਲਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬਯੁਤ੍ਤਕੰ ਏਕੰ ਕਾਰਣੰ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਮ੍ਪਿ ਤੇ ਨ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧੰ ਨ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖਿਤਨ੍ਤਿ। ਕਿੰ ਤੰ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਭਗਵਾਪਿ ਖੋ"**ਤਿਆਦਿ।

"ਉਗ੍ਗਹਮਾਨੋ"ਤਿਆਦੀਸੁ **ਮਾਨੋ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਸ੍ਸ ਪਕਤਿਨਾਮੰ, ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਪਨ ਸਿਪ੍ਪੰ ਉਗ੍ਗਹੇਤੁੰ ਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ''ਉਗ੍ਗਹਮਾਨੋ''ਤਿ ਨੰ ਸਞ੍ਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **"ਉਗ੍ਗਹਮਾਨੋ"**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸਮਣਮੁਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ **ਸਮਣਮੁਣ੍ਡਿਕਾਪੁਤ੍ਤੋ।** ਸੋ ਕਿਰ ਦੇਵਦਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਟ੍ਠਾਕੋ। ਸਮਯੰ ਦਿਟ੍ਠਿੰ ਪਕਾਰੇਨ ਵਦਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਸਮਯਪ੍ਪਵਾਦਕੋ,** ਤਸ੍ਮਿੰ, ਦਿਟ੍ਠਿਪ੍ਪਵਾਦਕੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਸ੍ਮਿੰ ਕਿਰ ਠਾਨੇ ਚਙ੍ਕੀਤਾਰੁਕ੍ਖਪੋਕ੍ਖਰਸਾਤਿਪ੍ਪਭੁਤਯੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ, ਨਿਗਣ੍ਠਾਚੇਲਕਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਦਯੋ ਚ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਮਯੰ ਪਕਾਰੇਨ ਵਦਨ੍ਤਿ ਕਥੇਨ੍ਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸੋ ਆਰਾਮੋ ''ਸਮਯਪ੍ਪਵਾਦਕੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸ੍ਵੇਵ ਤਿਨ੍ਦੁਕਾਚੀਰਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਤਿਮ੍ਬਰੂਸਕਰੁਕ੍ਖਪਨ੍ਤਿਯਾ ਪਰਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ **"ਤਿਨ੍ਦੁਕਾਚੀਰੋ"**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਏਕਾ ਸਾਲਾ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਏਕਸਾਲਕੋ।** ਯਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਪਠਮੰ ਏਕਾ ਸਾਲਾ ਅਹੋਸਿ, ਪਚ੍ਛਾ ਪਨ ਮਹਾਪੁਞ੍ਞੰ ਪੋਟ੍ਠਪਾਦਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਬਹੂ ਸਾਲਾ ਕਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਮੇਵ ਪਠਮੰ ਕਤੰ ਏਕੰ ਸਾਲੰ ਉਪਾਦਾਯ ਲਦ੍ਧਪੁਬ੍ਬਨਾਮਵਸੇਨ ''ਏਕਸਾਲਕੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਮਲ੍ਲਿਕਾਯ ਨਾਮ ਪਸੇਨਦਿਰਞ੍ਞੋ ਦੇਵਿਯਾ ਉਯ੍ਯਾਨਭੂਤੋ ਸੋ ਪੁਪ੍ਫਫਲਸਚ੍ਛਨ੍ਨੋ ਆਰਾਮੋ, ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਮਲ੍ਲਿਕਾਯ ਆਰਾਮੇ"**ਤਿ। **ਪਟਿਵਸਤੀ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਫਾਸੁਤਾਯ ਵਸਤਿ।

ਦਿਟ੍ਠੇ ਧਮ੍ਮੇਤਿ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖੇ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ। **ਅਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਵੁਡ੍ਢਿ। ਕਮ੍ਮਕਿਲੇਸਵਸੇਨ ਸਮ੍ਪਰੇਤਬ੍ਬਤੋ ਸਮ੍ਮਾ ਪਾਪੁਣਿਤਬ੍ਬਤੋ **ਸਮ੍ਪਰਾਯੋ,** ਪਰਲੋਕੋ, ਤਤ੍ਥ ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕੋ, ਪਰਲੋਕਤ੍ਥੋ। **ਅਤ੍ਥਾਭਿਸਮਯਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਉਭਯਤ੍ਥਸਙ੍ਖਾਤਹਿਤਪਟਿਲਾਭਾ। ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕੋਪਿ ਹਿ ਅਤ੍ਥੋ ਕਾਰਣਸ੍ਸ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧੋ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਤੰ ਅਤ੍ਥਦ੍ਵਯਮੇਕਤੋ ਕਤ੍ਵਾ ''ਅਤ੍ਥਾਭਿਸਮਯਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਧਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਤੰਤਦਤ੍ਥੇ ਰਾਤਿ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਧੀ ਵਾ ਪਞ੍ਞਾ ਏਤਸ੍ਸਤ੍ਥੀਤਿ **ਧੀਰੋ। ਪਣ੍ਡਾ** ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਪਞ੍ਞਾ। ਸਾ ਹਿ ਸੁਖੁਮੇਸੁਪਿ

ਅਤ੍ਥੇਸੁ ਪਡਤਿ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਵਾ ਪੀਲ਼ਨਾਦਿਆਕਾਰਂ ਜਾਨਾਤੀਤਿ **ਪਣ੍ਡਾ।** ਤਾਯ ਇਤੋ ਗਤੋਤਿ **ਪਣ੍ਡਿਤੋ।** ਅਥ ਵਾ ਇਤਾ ਸਞ੍ਜਾਤਾ ਪਣ੍ਡਾ ਏਤਸ੍ਸ, ਪਡਤਿ ਵਾ ਞਾਣਗਤਿਯਾ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ **ਪਣ੍ਡਿਤੋ। ਸਮ੍ਮਾ ਮਾਨਾਭਿਸਮਯਾ**ਤਿ ਮਾਨਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾ ਪਹਾਨੇਨ। **ਸਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਞਾਣੇਨ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪ੍ਪਹਾਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਨੁ**ਨ੍ਤਿ ਅਵਸਾਨਂ। **ਪੀਲ਼ਨਂ** ਤਂਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਹਿਂਸਨਂ ਅਵਿਪ੍ਫਾਰਿਤਾਕਰਣਂ। ਤਦੇਵ ਅਤ੍ਥੋ ਤਥਾ ਤ੍ਥ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਟ੍ਠ-ਕਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ। ਸਮੇਚ੍ਚ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਕਤਭਾਵੋ **ਸਙ੍ਖਤਟ੍ਠੋ।** ਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਤਾਦਿਵਸੇਨ ਸਨ੍ਤਾਪਨਂ ਪਰਿਦਹਨਂ **ਸਨ੍ਤਾਪਟ੍ਠੋ।** ਜਰਾਯ, ਮਰਣੇਨ ਚਾਤਿ ਦ੍ਵਿਧਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮੇਤਬ੍ਬੋ **ਵਿਪਰਿਣਾਮਟ੍ਠੋ** । ਅਭਿਸਮੇਤਬ੍ਬੋ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬੋ **ਅਭਿਸਮਯਟ੍ਠੋ,** ਪੀਲ਼ਨਾਦੀਨਿਯੇਵ। ਤਾਨਿ ਹਿ ਅਭਿਸਮੇਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਏਕੀਭਾਵਮੁਪਨੇਤ੍ਵਾ ''ਅਭਿਸਮਯਟ੍ਠੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਅਭਿਸਮਯਸ੍ਸ ਵਾ ਪਟਿਵੇਧਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ ਗੋਚਰੋ ਅਭਿਸਮਯਟ੍ਠੋਤਿ ਤਾਨਿਯੇਵ ਤਬ੍ਬਿਸਯ-ਭਾਵੂਪਗਮਨ-ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਏਕਤ੍ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਉਪਸਗ੍ਗਾਨਂ ਜੋਤਕਮਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਾਚਕੋ ਸਮਯਸਦ੍ਦੋ ਏਵਾਤਿ ਸਮਯਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੁਦ੍ਧਾਰੇਪਿ ਸਉਪਸਗ੍ਗੋ ਅਭਿਸਮਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋ।

ਤੇਸੁ ਪਨ ਅਤ੍ਥੇਸੁ ਅਯਂ ਵਚਨਤ੍ਥੋ – ਸਹਕਾਰੀਕਾਰਣਵਸੇਨ ਸਨ੍ਨਿਜ੍ਝਂ ਸਮੇਤਿ ਸਮਵੇਤੀਤਿ **ਸਮਯੋ,** ਸਮਵਾਯੋ। ਸਮੇਤਿ ਸਮਾਗਚ੍ਛਤਿ ਮਗ੍ਗਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਮੇਤ੍ਥ ਤਦਾਧਾਰਪੁਗ੍ਗਲਵਸੇਨਾਤਿ **ਸਮਯੋ,** ਖਣੋ। ਸਮੇਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ, ਏਤੇਨ ਵਾ ਸਂਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮਾ, ਸਤ੍ਤਾ ਵਾ ਸਹਜਾਤਾਦੀਹਿ, ਉਪ੍ਪਾਦਾਦੀਹਿ ਚਾਤਿ **ਸਮਯੋ,** ਕਾਲੋ। ਧਮ੍ਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਤਾਯ ਹਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਅਭੂਤੋਪਿ ਕਾਲੋ ਧਮ੍ਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਅਧਿਕਰਣਂ, ਕਰਣਂ ਵਿਯ ਚ ਪਰਿਕਪ੍ਪਨਾਮਤ੍ਤਸਿਦ੍ਧੇਨ ਰੂਪੇਨ ਵੋਹਰੀਯਤਿ। ਸਮਂ, ਸਮ੍ਮਾ ਵਾ ਅਵਯਵਾਨਂ ਅਯਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿ ਅਵਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ **ਸਮਯੋ,** ਸਮੂਹੋ ਯਥਾ ''ਸਮੁਦਾਯੋ''ਤਿ। ਅਵਯਵਾਨਂ ਸਹਾਵਟ੍ਠਾਨਮੇਵ ਹਿ ਸਮੂਹੋ, ਨ ਪਨ ਅਵਯਵਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੋ ਸਮੂਹੋ ਨਾਮ ਕੋਚਿ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਤ੍ਥਿ। ਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਸਮਾਗਮੇ ਏਤਿ ਫਲਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਵਾ ਏਤਸ੍ਮਾਤਿ **ਸਮਯੋ,** ਹੇਤੁ ਯਥਾ ''ਸਮੁਦਯੋ''ਤਿ। ਸੋ ਹਿ ਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਸਮਾਗਮਨੇਨੇਵ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਂ ਉਪ੍ਪਾਦਟ੍ਠਿਤਿਸਮਙ੍ਗੀਭਾਵਂ ਕਰੋਤਿ। ਸਮੇਤਿ ਸਂਯੋਜਨਭਾਵਤੋ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਏਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਸਯੇ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਦਲ੍ਹਗ੍ਗਹਣਭਾਵਤੋ ਵਾ ਤਂਸਞ੍ਞੁਤ੍ਤਾ ਸਤ੍ਤਾ ਅਯਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਯਥਾਭਿਨਿਵੇਸਂ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ **ਸਮਯੋ,** ਦਿਟ੍ਠਿ। ਦਿਟ੍ਠਿਸਂਯੋਜਨੇਨ ਹਿ ਸਤ੍ਤਾ ਅਤਿਵਿਯ ਬਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਸਮਿਤਿ ਸਙ੍ਗਤਿ ਸਮੋਧਾਨਂ **ਸਮਯੋ,** ਪਟਿਲਾਭੋ। ਸਮਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਯਾਨਂ ਪਾਪੁਣਨਂ, ਸਮ੍ਮਾ ਵਾ ਯਾਨਂ ਅਪਗਮੋ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ **ਸਮਯੋ,** ਪਹਾਨਂ। ਅਭਿਮੁਖਂ ਞਾਣੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਏਤਬ੍ਬੋ ਅਭਿਗਨ੍ਤਬ੍ਬੋਤਿ **ਅਭਿਸਮਯੋ,** ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਵਿਪਰੀਤੋ ਸਭਾਵੋ। ਅਭਿਮੁਖਭਾਵੇਨ ਤਂ ਤਂ ਸਭਾਵਂ ਸਮ੍ਮਾ ਏਤਿ ਗਚ੍ਛਤਿ ਬੁਜ੍ਝਤੀਤਿ **ਅਭਿਸਮਯੋ,** ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਯਥਾਭੂਤਸਭਾਵਾਵਬੋਧੋ।

ਨਨੁ ਚ ਅਤ੍ਥਮਤ੍ਤਂ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਂ ਪਤਿ ਸਦ੍ਦਾ ਅਭਿਨਿਵਿਸਨ੍ਤੀਤਿ ਨ ਏਕੇਨ ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਨੇਕੇ ਅਤ੍ਥਾ ਅਭਿਧੀਯਨ੍ਤਿ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਇਧ ਸਮਯਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਨੇਕਧਾ ਅਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ? ਸਚ੍ਚਮੇਤਂ ਸਦ੍ਦਵਿਸੇਸੇ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤੇ ਸਦ੍ਦਵਿਸੇਸੇ ਹਿ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤੇ ਨ ਏਕੇਨ ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਨੇਕਤ੍ਥਾਭਿਧਾਨਂ ਸਮ੍ਭਵਤਿ। ਨ ਹਿ ਯੋ ਕਾਲਾਦਿਅਤ੍ਥੋ ਸਮਯ-ਸਦ੍ਦੋ, ਸੋਯੇਵ ਸਮੂਹਾਦਿਅਤ੍ਥਂ ਵਦਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਤੇਸਂ ਤੇਸਮਤ੍ਥਾਨਂ ਸਮਯਸਦ੍ਦਵਚਨੀਯਤਾਸਾਮਞ੍ਞਮੁਪਾਦਾਯ ਅਨੇਕਤ੍ਥਤਾ ਸਮਯ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ। ਏਵਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੁਦ੍ਧਾਰੇ। ਹੋਤਿ ਚੇਤ੍ਥ –

''ਸਾਮਞ੍ਞਵਚਨੀਯਤਂ, ਉਪਾਦਾਯ ਅਨੇਕਧਾ।
ਅਤ੍ਥਂ ਵਦੇ ਨ ਹਿ ਸਦ੍ਦੋ, ਏਕੋ ਨੇਕਤ੍ਥਕੋ ਸਿਯਾ''ਤਿ॥

ਸਮਵਾਯਾਦਿਅਤ੍ਥਾਨਂ ਇਧ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ, ਕਾਲਸ੍ਸੇਵ ਚ ਅਪਦਿਸਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਇਧ ਪਨਸ੍ਸ ਕਾਲੋ ਅਤ੍ਥੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਦੇਸਦੇਸਕਾਦੀਨਂ ਵਿਯ ਹਿ ਕਾਲਸ੍ਸ ਨਿਦਾਨਭਾਵੇਨ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ ਸੋਪਿ ਇਧ ਅਪਦਿਸੀਯਤਿ। 'ਇਮਿਨਾ ਕੀਦਿਸਂ ਕਾਲਂ ਦੀਪੇਤੀਤਿ ਆਹ **"ਤੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਕਾਲਤ੍ਥੇਨ ਸਮਯ-ਸਦ੍ਦੇਨ। ਅਡ੍ਢਮਾਸੋ ਪਕ੍ਖਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਾਦਿਕੋ ਦਿਵਸਭਾਗਵਸੇਨ, ਪਠਮਯਾਮਾਦਿਕੋ ਪਹਾਰਵਸੇਨ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਖਣਲਯਾਦਯੋ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ, ਅਨਿਯਮਿਤਵਸੇਨ **ਏਕਂ ਕਾਲਂ ਦੀਪੇਤੀ**ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਨਿਯਮਿਤਵਸੇਨ ਕਾਲੋ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ, ਨ ਉਤੁਸੰਵਚ੍ਛਰਾਦਿਨਾ ਨਿਯਮਿਤਵਸੇਨਾਤਿ ਆਹ **"ਤਤ੍ਥ ਕਿਞ੍ਚਾਪੀ"**ਤਿਆਦਿ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਪਞ੍ਞਾਯ ਵਿਦਿਤੰ ਸੁਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤੰ, ਤਥਾਪੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਵਚਸਾ **ਧਾਰੇਤੁੰ** ਵਾ ਸਯੰ **ਉਦ੍ਦਿਸਿਤੁੰ** ਵਾ ਪਰੇਨ **ਉਦ੍ਦਿਸਾਪੇਤੁੰ** ਵਾ **ਨ ਸਕ੍ਕਾ** ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਭਾਵਤੋ **ਬਹੁ ਚ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਹੋਤਿ** ਯਾਵ ਕਾਲਪ੍ਪਭੇਦੋ, ਤਾਵ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ। **"ਏਕੰ ਸਮਯ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਪਨ ਨ ਸੋ ਕਾਲਪ੍ਪਭੇਦੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਏਤ੍ਥਾਨਨ੍ਤੋਗਧੋ ਸਿਯਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **"ਏਕੇਨੇਵ ਪਦੇਨ ਤਮਤ੍ਥੰ ਸਮੋਧਾਨੇਤ੍ਵਾ"**ਤਿ ਇਮਿਨਾ। ਏਵਂ ਲੋਕਿਯਸਮ੍ਮਤਕਾਲਵਸੇਨ ਸਮਯਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਸਾਸਨੇ ਪਾਕਟਕਾਲਵਸੇਨ ਸਮਯਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਯੇ ਵਾ ਇਮੇ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਪਿਚ ਉਤੁਸੰਵਚ੍ਛਰਾਦਿਵਸੇਨ ਨਿਯਮੰ ਅਕਤ੍ਵਾ ਸਮਯਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਵਚਨੇ ਅਯਮ੍ਪਿ ਗੁਣੋ ਲਦ੍ਧੋਯੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਯੇ ਵਾ ਇਮੇ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਸਾਮਞ੍ਞਜੋਤਨਾ ਹਿ ਵਿਸੇਸੇ ਅਵਤਿਟ੍ਠਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਵਿਸੇਸਪਰਿਹਾਰਵਿਸਯਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਯੇ ਇਮੇ ਸਮਯਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਭਗਵਤੋ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਓਕ੍ਕਮਨਕਾਲੋ ਚੇਤ੍ਥ **ਗਬ੍ਭੋਕ੍ਕਨ੍ਤਿਸਮਯੋ।** ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨਿ ਪਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ ਸੰਵਿਜਨਕਾਲੋ **ਸੰਵੇਗਸਮਯੋ।** ਛਬ੍ਬਸ੍ਸਾਨਿ ਸਮ੍ਬੋਧਿਸਮਧਿਗਮਾਯ ਚਰਿਯਕਾਲੋ **ਦੁਕ੍ਕਰਕਾਰਿਕਸਮਯੋ।** ਦੇਵਸਿਕੰ ਝਾਨਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤੀਹਿ ਵੀਤਿਨਾਮਨਕਾਲੋ **ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਸਮਯੋ,** ਵਿਸੇਸਤੋ ਪਨ ਸਤ੍ਤਸਤ੍ਤਾਹਾਨਿ ਝਾਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਲਞ੍ਜਨਕਾਲੋ। ਪਞ੍ਚਚਤ੍ਤਾਲੀਸਵਸ੍ਸਾਨਿ ਤੰਤੰਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਕਾਲੋ **ਦੇਸਨਾਸਮਯੋ। ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਯਮਕਪਾਟਿਹਾਰਿਯਸਮਯਾਦਯੋ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਪਕਾਸਾ**ਤਿ ਦਸਸਹਸ੍ਸਿਲੋਕਧਾਤੁਪਕਮ੍ਪਨਓਭਾਸਪਾਤੁਭਾਵਾਦੀਹਿ ਪਾਕਟਾ। ''ਏਕੰ ਸਮਯ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਤਦਞ੍ਞੇਪਿ ਸਮਯਾ ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥਾਪਤ੍ਤਿਤੋ ਤੇਸੁ ਸਮਯੇਸੁ ਇਧ ਦੇਸਨਾਸਮਯਸਙ੍ਖਾਤੋ ਸਮਯਵਿਸੇਸੋ ''ਏਕੰ ਸਮਯ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਦੀਪੇਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਭੇਦੇਸੁਯੇਵ ਸਮਯੇਸੁ ਏਕਦੇਸੰ ਪਕਾਰਨ੍ਤਰੇਹਿ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਯੋ ਚਾਯ"**ਨ੍ତਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਞਾਣਕਿਚ੍ਚਸਮਯੋ, ਅਤ੍ਤਹਿਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿਸਮਯੋ ਚ **ਅਭਿਸਮ੍ਬੋਧਿਸਮਯੋਯੇਵ।** ਅਰਿਯਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵਸਮਯੋ **ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਸਮਯੋ।** ਕਰੁਣਾਕਿਚ੍ਚਪਰਹਿਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਿਕਥਾਸਮਯੋ **ਦੇਸਨਾਸਮਯੋ,** ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਭੇਦੇਸੁ ਸਮਯੇਸੁ ਏਕਦੇਸੋਵ ਪਕਾਰਨ੍ਤਰੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ''ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਾਨੰ ਵੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਦ੍ਵਯੰ ਕਰਣੀਯੰ ਧਮ੍ਮੀ ਕਥਾ ਵਾ ਅਰਿਯੋ ਵਾ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੋ''ਤਿ (ਉਦਾ॰ ੧੨) ਵੁਤ੍ਤਸਮਯੇ ਸਨ੍ਧਾਯ **"ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਾਨੰ ਕਰਣੀਯਦ੍ਵਯਸਮਯੇਸੂ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤੇਸੁਪਿ ਸਮਯੇਸੂ**ਤਿ ਕਰੁਣਾਕਿਚ੍ਚਪਰਹਿਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਿਕਥਾਦੇਸਨਾਸਮਯੇਸੁਪਿ। ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਸਮਯੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਏਕੰ ਸਮਯ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਅਤ੍ਥਤੋ ਅਭੇਦਤ੍ਤਾ।

ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਵਿਯ ਭੁਮ੍ਮਵਚਨੇਨ ਚ ਕਰਣਵਚਨੇਨ ਚ ਨਿਦ੍ਦੇਸਮਕਤ੍ਵਾ ਇਧ ਉਪਯੋਗਵਚਨੇਨ ਨਿਦ੍ਦੇਸਪਯੋਜਨੰ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤੁਕਾਮੋ ਪਰਮ੍ਮੁਖੇਨ ਚੋਦਨੰ ਸਮੁਟ੍ਠਪੇਤਿ **"ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ''ਏਕੰ ਸਮਯ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਪਦੇ, ਕਰਣਵਚਨੇਨ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕਤੋ ਯਥਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਭਵਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਭੁਮ੍ਮੰ,** ਓਕਾਸੋ, ਤਤ੍ਥ ਪਵਤ੍ਤੰ ਵਚਨੰ ਵਿਭਤ੍ਤਿ **ਭੁਮ੍ਮਵਚਨੰ।** ਕਰੋਤਿ ਕਿਰਿਯਮਭਿਨਿਪ੍ਫਾਦੇਭਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਕਰਣੰ,** ਕਿਰਿਯਾਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਕਾਰਣੰ। ਉਪਯੁਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬੋ ਕਿਰਿਯਾਯਾਤਿ **ਉਪਯੋਗੋ,** ਕਮ੍ਮੰ, ਤਤ੍ਥ ਵਚਨੰ ਤਥਾ। **"ਤਤ੍ਥਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਚੋਦਨੰ ਪਰਿਹਰਤਿ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਅਭਿਧਮ੍ਮਤਦਞ੍ਞਸੁਤ੍ਤਪਦਵਿਨਯੇਸੁ। **ਤਥਾ**ਤਿ ਭੁਮ੍ਮਵਚਨਕਰਣਵਚਨੇਹਿ ਅਤ੍ਥਸਮ੍ਭਵਤੋ ਚਾਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ, ਅਧਿਕਰਣਭਾਵੇਨਭਾਵਲਕ੍ਖਣਤ੍ਥਾਨੰ, ਹੇਤੁਕਰਣਤ੍ਥਾਨਞ੍ਚ ਸਮ੍ਭਵਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਇਧਾ**ਤਿ ਇਧਸ੍ਮਿੰ ਸੁਤ੍ਤਪਦੇ। **ਅਞ੍ਞਥਾ**ਤਿ ਉਪਯੋਗਵਚਨੇਨ। **ਅਤ੍ਥਸਮ੍ਭਵਤੋ**ਤਿ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਸੰਯੋਗਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵਤੋ।

"ਤਤ੍ਥ ਹੀ"ਤਿਆਦਿ ਤਬ੍ਬਿਵਰਣੰ। **ਇਤੋ**ਤਿ ''ਏਕੰ ਸਮਯ''ਨ੍ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਪਦਤੋ। **ਅਧਿਕਰਣਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਆਧਾਰਤ੍ਥੋ। ਭਵਨੰ **ਭਾਵੋ,** ਕਿਰਿਯਾ, ਕਿਰਿਯਾਯ ਕਿਰਿਯਨ੍ਤਰਲਕ੍ਖਣੰ **ਭਾਵੇਨਭਾਵਲਕ੍ਖਣੰ,** ਤਦੇਵਤ੍ਥੋ ਤਥਾ। ਕੇਨ ਸਮਯਤ੍ਥੇਨ ਇਦੰ ਅਤ੍ਥਦ੍ਵਯੰ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਅਨੁਯੋਗੇ ਸਤਿ ਤਦਤ੍ਥਦ੍ਵਯਸਮ੍ਭਵਾਨੁਰੂਪੇਨ ਸਮਯਤ੍ਥੇਨ, ਤੰ ਦਲ੍ਹੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ **"ਅਧਿਕਰਣਞ੍ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਪਦਤ੍ਥਤੋਯੇਵ ਹਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਦ੍ਵਯੰ ਸਿਦ੍ਧੰ, ਵਿਭਤ੍ਤਿ ਪਨ ਜੋਤਕਮਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਕਾਲਸਙ੍ਖਾਤੋ, ਕਾਲਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ ਯਸ੍ਸਾਤਿ **ਕਾਲਤ੍ਥੋ।** ਸਮੂਹਸਙ੍ਖਾਤੋ, 'ਸਮੂਹਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ ਯਸ੍ਸਾਤਿ **ਸਮੂਹਤ੍ਥੋ,** ਕੋ ਸੋ? ਸਮਯੋ। ਇਦੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ – ਕਾਲਤ੍ਥੋ, ਸਮੂਹਤ੍ਥੋ ਚ ਸਮਯੋ ਤਤ੍ਥ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਵੁਤ੍ਤਾਨੰ ਫਸ੍ਸਾਦਿਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਧਿਕਰਣੰ ਆਧਾਰੋਤਿ, ਯਸ੍ਮਿੰ ਕਾਲੇ, ਧਮ੍ਮਪੁਞ੍ਜੇ ਵਾ ਕਾਮਾਵਚਰੰ ਕੁਸਲੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਿੰਯੇਵ ਕਾਲੇ, ਧਮ੍ਮਪੁਞ੍ਜੇ ਵਾ ਫਸ੍ਸਾਦਯੋਪਿ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਅਯਞ੍ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ। ਨਨੁ ਚਾਯੰ ਉਪਾਦਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤੋ ਕਾਲੋ, ਵੋਹਾਰਮਤ੍ਤੋ ਚ ਸਮੂਹੋ, ਸੋ ਕਥੰ ਅਧਿਕਰਣੰ ਸਿਯਾ ਤਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਨ੍ਤਿ? ਨਾਯੰ ਦੋਸੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਕਾਲੋ ਸਯੰ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋਪਿ

ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਆਧਾਰਭਾਵੇਨ ਪਞ੍ਞਾਤੋ, ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੇ ਚ ਤਙ੍ਖਣਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਨਂ ਤਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ, ਪਰਤੋ ਚ ਅਭਾਵਤੋ ''ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹੇਜਾਤੋ, ਸਾਯਨ੍ਹੇ ਆਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ, ਸਮੂਹੋ ਚ ਅਵਯਵਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੋ ਵਿਸੁਂ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋਪਿ ਕਪ੍ਪਨਾਮਤ੍ਤਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਅਵਯਵਾਨਂ ਆਧਾਰਭਾਵੇਨ ਪਞ੍ਞਾਪੀਯਤਿ ''ਰੁਕ੍ਖੇ ਸਾਖਾ, ਯਵਰਾਸਿਯਂ ਪਤ੍ਤਸਮ੍ਭੂਤੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ, ਕਪ੍ਪਨਾਮਤ੍ਤਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਚ ਤਦੁਭਯਂ ਤਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਧਿਕਰਣਭਾਵੇਨ ਪਞ੍ਞਾਪੀਯਤੀਤਿ।

''ਖਣਸਮਵਾਯਹੇਤੁਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦਿ ਭਾਵੇਨਭਾਵਲਕ੍ਖਣਤ੍ਥਸਮ੍ਭਵਦਸ੍ਸਨਂ। ਤਤ੍ਥ **ਖਣੇ** ਨਾਮ ਅਟ੍ਠਕ੍ਖਣਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੋ ਨਵਮੋ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੋ, ਯਾਨਿ ਵਾ ਪਨੇਤਾਨਿ ''ਚਤ੍ਤਾਰਿਮਾਨਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਕਾਨਿ, ਯੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾਨਂ ਦੇਵਮੁਸ੍ਸਾਨਂ ਚਤੁਚਕ੍ਕਂ ਪਵਤ੍ਤਤੀ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੩੧) ਏਤ੍ਥ ਪਤਿਰੂਪਦੇਸਵਾਸੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਮਾਪਣੀਧਿ ਪੁਬ੍ਬੇਕਤਪੁਞ੍ਞਤਾਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਚਕ੍ਕਾਨਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਤਾਨਿ ਏਕਜ੍ਝਂ ਕਤ੍ਵਾ ਓਕਾਸਟ੍ਠੇਨ ''ਖਣੋ''ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਤਾਨਿ ਹਿ ਕੁਸਲੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਓਕਾਸਭੂਤਾਨਿ। **ਸਮਵਾਯੋ** ਨਾਮ ''ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰੂਪੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੦੪; ੩.੪੨੧, ੪੨੫, ੪੨੬; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੪੩, ੪੪; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੬੦; ਕਥਾ॰ ੪੬੫, ੪੬੭) ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਸਾਧਾਰਣਫਲਨਿਪ੍ਫਾਦਕਤ੍ਤੇਨ ਸਣ੍ਠਿਤਾ ਚਕ੍ਖੁਰੂਪਾਦਿਪਚ੍ਚਯਸਾਮਗ੍ਗੀ। ਚਕ੍ਖੁਰੂਪਾਦੀਨਞ੍ਹਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿ ਸਾਧਾਰਣਫਲਂ। **ਹੇਤੁ** ਨਾਮ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਾਦਿਜਨਕਹੇਤੁ। ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਖਣਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ, ਸਮਵਾਯਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ, ਹੇਤੁਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਚ ਸਮਯਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਾਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਭਾਵੇਨ ਤੇਸਂ ਫਸ੍ਸਾਦੀਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਸਙ੍ਖਾਤੋ ਭਾਵੋ ਲਕ੍ਖੀਯਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਯਥਾ ''ਗਾਵੀਸੁ ਦੁਯ੍ਹਮਾਨਾਸੁ ਗਤੋ, ਦੁਦ੍ਧਾਸੁ ਆਗਤੋ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਦੋਹਨਕਿਰਿਯਾਯ ਗਮਨਕਿਰਿਯਾ ਲਕ੍ਖੀਯਤਿ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮਯਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਾਕਿਰਿਯਾਯ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕਿਰਿਯਾ, ਫਸ੍ਸਾਦੀਨਂ ਭਵਨਕਿਰਿਯਾ ਚ ਲਕ੍ਖੀਯਤੀਤਿ। ਨਨੁ ਚੇਤ੍ਥ ਸਤ੍ਤਾਕਿਰਿਯਾ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਵ, ਕਥਂ ਤਾਯ ਲਕ੍ਖੀਯਤੀਤਿ? ਸਚ੍ਚਂ, ਤਥਾਪਿ ''ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ''ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤੇ ਸਤੀਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨੋ ਏਵਹੋਤਿ ਅਞ੍ਞਕਿਰਿਯਾਸਮ੍ਬਨ੍ਧਾਭਾਵੋ ਪਦਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਾਵਿਰਹਾਭਾਵਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਤ੍ਥਤੋ ਗਮ੍ਯਮਾਨਾਯ ਤਾਯ ਸਤ੍ਤਾਕਿਰਿਯਾਯ ਲਕ੍ਖੀਯਤੀਤਿ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ – ਯਸ੍ਮਿਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇ ਖਣੇ, ਪਚ੍ਚਯਸਮਵਾਯੇ, ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ ਵਾ ਸਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਂ ਕੁਸਲਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਖਣੇ, ਪਚ੍ਚਯਸਮਵਾਯੇ, ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ ਵਾ ਸਤਿ ਫਸ੍ਸਾਦਯੋਪਿ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। ਅਯਂ ਪਨ ਅਤ੍ਥੋ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇਯੇਵ (ਅਟ੍ਠਸਾ॰ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਪਦਭਾਜਨੀਯੇ) ਨਿਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਯਥਾਰਹਮੇਸ ਨਯੋ ਅਞ੍ਞੇਸੁਪਿ ਸੁਤ੍ਤਪਦੇਸੂਤਿ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਅਧਿਕਰਣਤ੍ਥਸ੍ਸ, ਭਾਵੇਨਭਾਵਲਕ੍ਖਣਤ੍ਥਸ੍ਸ ਚ ਸਮ੍ਭਵਤੋ। **ਤਦਤ੍ਥਜੋਤਨਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਤਦੁਭਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਮਯਸਦ੍ਦਤ੍ਥਭਾਵੇਨ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸੇਵ ਭੁਮ੍ਮਵਚਨਵਸੇਨ ਦੀਪਨਤ੍ਥਂ। ਵਿਭਤ੍ਤਿਯੋ ਹਿ ਪਦੀਪੋ ਵਿਯ ਵਤ੍ਥਨੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸੇਵ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਜੋਤਕਾਤਿ, ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਸਦ੍ਦਸਤ੍ਥੇਸੁ ਪਾਕਟੋਯੇਵ।

ਹੇਤੁਅਤ੍ਥੋ, ਕਰਣਤ੍ਥੋ ਚ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ''ਅਨ੍ਨੇਨ ਵਸਤਿ, ਵਿਜ੍ਜਾਯ ਵਸਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਹੇਤੁਅਤ੍ਥੋ, ''ਫਰਸੁਨਾ ਛਿਨ੍ਦਤਿ, ਕੁਦਾਲੇਨ ਖਣਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਕਰਣਤ੍ਥੋ ਚ ਸਮ੍ਭਵਤਿ। ਕਥਂ ਪਨ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਆਹ **''ਯੋ ਹਿ ਸੋ''**ਤਿਆਦਿ। **ਵਿਨਯੇ** (ਪਾਰਾ॰ ੨੦) ਆਗਤਸਿਕ੍ਖਾਪਦਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾਚਨਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨ ਥੇਰਂ ਮਰਿਯਾਦਂ ਕਤ੍ਵਾ **''ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਾਦੀਹਿਪਿ ਦੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ''**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤੇਨ ਸਮਯੇਨ ਹੇਤੁਭੂਤੇਨ ਕਰਣਭੂਤੇਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਤਂਤਂਵਤ੍ਥੁਵੀਤਿਕ੍ਕਮੋਵ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਹੇਤੁ ਚੇਵ ਕਰਣਞ੍ਚ। ਤਥਾ ਹਿ ਯਦਾ ਭਗਵਾ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਪਠਮਮੇਵ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭੂਤਂ ਤਂ ਤਂ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਂ ਅਪੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਵਿਹਰਤਿ , ਤਦਾ ਤਂ ਤਂ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਂ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਤਦਤ੍ਥਂ ਵਸਤੀਤਿ ਸਿਦ੍ਧੋ ਵਤ੍ਥੁਵੀਤਿਕ੍ਕਮਸ੍ਸ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭਾਵੋ ''ਅਨ੍ਨੇਨਵਸਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਅਨ੍ਨਮਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਤਦਤ੍ਥਂ ਵਸਤੀਤਿਆਦਿਨਾ ਕਾਰਣੇਨ ਅਨ੍ਨਾਦੀਨਂ ਹੇਤੁਭਾਵੋ ਵਿਯ। ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਪਨ ਤੇਨੇਵ ਪੁਬ੍ਬਸਿਦ੍ਧੇਨ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮੇਨ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਂ ਪਞ੍ਞਪੇਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਸਾਧਕਤਮਤ੍ਤਾ ਕਰਣਭਾਵੋਪਿ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਸ੍ਸੇਵ ਸਿਦ੍ਧੋ ''ਅਸਿਨਾ ਛਿਨ੍ਦਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਅਸਿਨਾ ਛਿਨ੍ਦਨਕਿਰਿਯਂ ਸਾਧੇਤੀਤਿਆਦਿਨਾ ਕਾਰਣੇਨ ਅਸਿਆਦੀਨਂ ਕਰਣਭਾਵੋ ਵਿਯ। ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇਪਿ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਂ ਅਪੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਤੇਨੇਵ ਸਦ੍ਧਿਂ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਮ੍ਪਿ ਕਾਲਂ

ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤੀਤਿ ਕਾਲਸ੍ਸਾਪਿ ਇਧ ਹੇਤੁਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤੋ ਚ ਤਂ ਤਂ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਕਾਲਂ ਅਨਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤੇਨੇਵ ਕਾਲੇਨ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਂ ਪਞ੍ਞਪੇਤੀਤਿ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਨਿਸ੍ਸਯਸ੍ਸ ਕਾਲਸ੍ਸਾਪਿ ਕਰਣਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਮਿਨਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਕਾਲਸ੍ਸਾਪਿ ਹੇਤੁਭਾਵੋ, ਕਰਣਭਾਵੋ ਚ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਤੇਨ ਸਮਯੇਨ ਹੇਤੁਭੂਤੇਨ ਕਰਣਭੂਤੇਨਾ’’ਤਿ, ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਪਨ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮੋਯੇਵ ਹੇਤੁਭੂਤੋ, ਕਰਣਭੂਤੋ ਚ। ਸੋ ਹਿ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਕ੍ਖਣੇ ਹੇਤੁ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਪਞ੍ਞਾਪਨਕ੍ਖਣੇ ਕਰਣਮ੍ਪਿ ਹੋਤੀਤਿ। **ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨਿ ਪਞ੍ਞਾਪਯਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਂ ਸਨ੍ਨਿਪਾਤਾਪੇਤ੍ਵਾ ਓਤਿਣ੍ਣਵਤ੍ਥੁਂ ਤਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ, ਵਿਗਰਹਿਤ੍ਵਾ ਚ ਤਂ ਤਂ ਵਤ੍ਥੁਓਤਿਣ੍ਣਕਾਲਂ ਅਨਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤੇਨੇਵ ਕਾਲੇਨ ਕਰਣਭੂਤੇਨ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨਿ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤੋ। **ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਹੇਤੁਞ੍ਚ ਅਪੇਕ੍ਖਮਾਨੋ**ਤਿ ਤਤਿਯਪਾਰਾਜਿਕਾਦੀਸੁ (ਪਾਰਾ॰ ੧੬੨) ਵਿਯ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਹੇਤੁਭੂਤਂ ਤਂ ਤਂ ਵਤ੍ਥੁਵੀਤਿਕ੍ਕਮਸਮਯਂ ਅਪੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਤੇਨ ਸਮਯੇਨ ਹੇਤੁਭੂਤੇਨ ਭਗਵਾ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਾਸੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

‘‘ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨਿ ਪਞ੍ਞਾਪਯਨ੍ਤੋ, ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਹੇਤੁਞ੍ਚ ਅਪੇਕ੍ਖਮਾਨੋ’’ਤਿ ਇਦਂ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਕਰਣਭਾਵਸ੍ਸ, ਹੇਤੁਭਾਵਸ੍ਸ ਚ ਸਮਤ੍ਥਨਵਚਨਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਦਨੁਰੂਪਂ ‘‘ਤੇਨਸਮਯੇਨ ਕਰਣਭੂਤੇਨ ਹੇਤੁਭੂਤੇਨਾ’’ਤਿ ਏਵਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇਪਿ ਪਠਮਂ ‘‘ਹੇਤੁਭੂਤੇਨਾ’’ਤਿ ਉਪ੍ਪਟਿਪਾਟਿਵਚਨਂ ਤਤ੍ਥ ਹੇਤੁਭਾਵਸ੍ਸ ਸਾਤਿਸਯਮਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ‘‘ਭਗਵਾ ਹਿ ਵੇਰਞ੍ਜਾਯਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾਚਨਹੇਤੁਭੂਤਂ ਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਸਮਯਂ ਅਪੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਤੇਨ ਸਮਯੇਨ ਹੇਤੁਭੂਤੇਨ ਵਿਹਾਸੀ’’ਤਿ ਤੀਸੁਪਿ ਕਿਰ **ਗਣ੍ਠਿਪਦੇਸੁ** ਵੁਤ੍ਤਂ। ‘‘ਕਿਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਯੁਤ੍ਤਿਚਿਨ੍ਤਾਯ, ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਇਧ ਕਮਵਚਨਿਚ੍ਛਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ – ਅਞ੍ਞਾਸੁਪਿ ਹਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਸੁ ਅਯਮੇਵ ਅਨੁਕ੍ਕਮੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਨ ਚ ਤਾਸੁ ‘ਤੇਨ ਸਮਯੇਨ ਵੇਰਞ੍ਜਾਯਂ ਵਿਹਰਤੀ’ਤਿ ਵਿਨਯਪਾਲ਼ਿਪਦੇ ਹੇਤੁਅਤ੍ਥਸ੍ਸੇਵ ਸਾਤਿਸਯਂ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਭਾਵਦੀਪਨਤ੍ਥਂ ਵੁਤ੍ਤੋ ਅਵਿਸਯਤ੍ਤਾ, ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨਿ ਪਞ੍ਞਾਪਯਨ੍ਤੋ ਹੇਤੁਭੂਤੇਨ, ਕਰਣਭੂਤੇਨ ਚ ਸਮਯੇਨ ਵਿਹਾਸਿ, ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਹੇਤੁਞ੍ਚ ਅਪੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਹੇਤੁਭੂਤੇਨ ਸਮਯੇਨ ਵਿਹਾਸੀਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਯਥਾਲਾਭਂ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਭਾਵਤੋ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੋ’’ਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਦੁਵਿਧਸ੍ਸਾਪਿ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵਤੋ। **ਤਦਤ੍ਥਜੋਤਨਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਕਰਣਵਚਨੇਨ ਤਦੁਭਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਜੋਤਨਤ੍ਥਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਨਯੇ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਏਵ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਸਮਯਸ੍ਸ ਸਾਧਕਤਮਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸ ਕਰਣਭਾਵੋ ‘‘ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨਿ ਪਞ੍ਞਾਪਯਨ੍ਤੋ’’ਤਿ ਅਜ੍ਝਾਹਰਿਤਪਦੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ, ਹੇਤੁਭਾਵੋ ਪਨ ਤਦਪੇਕ੍ਖਨਮਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ‘‘ਵਿਹਰਤੀ’’ਤਿ ਪਦੇਨੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਤਥਾਯੇਵ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਤੇਨ ਸਮਯੇਨ ਹੇਤੁਭੂਤੇਨ, ਕਰਣਭੂਤੇਨ ਚ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨਿ ਪਞ੍ਞਾਪਯਨ੍ਤੋ, ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਹੇਤੁਞ੍ਚ ਅਪੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਭਗਵਾ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਾਸੀ’’ਤਿ। ਕਰਣਞ੍ਹਿ ਕਿਰਿਯਤ੍ਥਂ, ਨ ਹੇਤੁ ਵਿਯ ਕਿਰਿਯਾਕਾਰਣਂ। ਹੇਤੁ ਪਨ ਕਿਰਿਯਾਕਾਰਣਂ, ਨ ਕਰਣਂ ਵਿਯ ਕਿਰਿਯਤ੍ਥੋਤਿ।

‘‘ਇਧ ਪਨਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਉਪਯੋਗਵਚਨਸ੍ਸ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਸਂਯੋਗਤ੍ਥਸਮ੍ਭਵਦਸ੍ਸਨਂ, ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਮੇਵ ਦਬ੍ਬਗੁਣਕਿਰਿਯਾਹਿ ਸਂਯੋਗੋ **ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਸਂਯੋਗੋ,** ਨਿਰਨ੍ਤਰਮੇਵ ਤੇਹਿ ਸਂਯੁਤ੍ਤਭਾਵੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਸੋਯੇਵਤ੍ਥੋ ਤਥਾ। **ਏਵਂਜਾਤਿਕੇ**ਤਿ ਏਵਂਸਭਾਵੇ। ਕਥਂ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਆਹ **‘‘ਯਞ੍ਹੀ’’**ਤਿਆਦਿ। **ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਮੇਵਾ**ਤਿ ਆਰਬ੍ਭਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਦੇਸਨਾਨਿਟ੍ਠਾਨਂ, ਤਾਵ ਏਕਂਸਮੇਵ, ਨਿਰਨ੍ਤਰਮੇਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਕਰੁਣਾਵਿਹਾਰੇਨਾ**ਤਿ ਪਰਹਿਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਕਰੁਣਾਵਿਹਾਰੇਨ। ਤਥਾ ਹਿ ਕਰੁਣਾਨਿਦਾਨਤ੍ਤਾ ਦੇਸਨਾਯ ਇਧ ਪਰਹਿਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ‘‘ਕਰੁਣਾਵਿਹਾਰੋ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਨ ਪਨ ਕਰੁਣਾਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਿਹਾਰੋ। ਨ ਹਿ ਦੇਸਨਾਕਾਲੇ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਵਿਸਯਸ੍ਸ ਦੇਸਨਾਞਾਣਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਵਿਸਯਾਯ ਮਹਾਕਰੁਣਾਯ ਸਹੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਸਮ੍ਭਵਤਿ ਭਿਨ੍ਨਵਿਸਯਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਰੁਣਾਯ ਪਵਤ੍ਤੋ ਵਿਹਾਰੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਪਰਹਿਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿਵਿਹਾਰੋ ਇਧ ‘‘ਕਰੁਣਾਵਿਹਾਰੋ’’ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਸਂਯੋਗਤ੍ਥਸਮ੍ਭਵਤੋ। **ਤਦਤ੍ਥਜੋਤਨਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਉਪਯੋਗਵਿਭਤ੍ਤਿਯਾ ਤਦਤ੍ਥਸ੍ਸ ਜੋਤਨਤ੍ਥਂ ਉਪਯੋਗਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕਤੋ ਯਥਾ ‘‘ਮਾਸਂ ਸਜ੍ਝਾਯਤਿ, ਦਿਵਸਂ ਭੁਞ੍ਜਤੀ’’ਤਿ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਯੇਨ ਕਾਰਣੇਨ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ, ਇਤੋ ਅਞ੍ਞੇਸੁ ਚ ਸੁਤ੍ਤਪਦੇਸੁ ਭੁਮ੍ਮਵਚਨਸ੍ਸ ਅਧਿਕਰਣਤ੍ਥੋ, ਭਾਵੇਨਭਾਵਲਕ੍ਖਣਤ੍ਥੋ ਚ, ਵਿਨਯੇ ਕਰਣਵਚਨਸ੍ਸ ਹੇਤੁਅਤ੍ਥੋ, ਕਰਣਤ੍ਥੋ ਚ ਇਧ ਉਪਯੋਗਵਚਨਸ੍ਸ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਸਂਯੋਗਤ੍ਥੋ ਸਮ੍ਭਵਤਿ,

ਤੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਏਤ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਹਗਾਥਾਪਦੰ **ਅਵ੍ਵਤ੍ਰਾ**ਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਇਤੋ ਅਵ੍ਵੇਸੁ ਸੁਤ੍ਤਪਦੇਸੁ, ਵਿਨਯੇ ਚ। **ਸਮਯੋ**ਤਿ ਸਮਯਸਦ੍ਦੋ। ਸਦ੍ਦੋਯੇਵ ਹਿ ਵਿਭਤ੍ਤਿਪਰਾ ਭਵਤਿਅਤ੍ਥੇ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ। **ਸੋ**ਤਿ ਸ੍ਵੇਵ ਸਮਯਸਦ੍ਦੋ।

ਏਵੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਤਿੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਪੋਰਾਣਾਚਰਿਯਮਤਿੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਪੋਰਾਣਾ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਪੋਰਾਣਾ**ਤਿ ਚ ਪੁਰਿਮਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾਚਰਿਯਾ। ''ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ''ਤਿ ਵਾ...ਪੇ॰... ''ਏਕੰ ਸਮਯ''ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਏਸ ਭੇਦੋਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਅਭਿਲਾਪਮਤ੍ਤਭੇਦੋ**ਤਿ ਵਚਨਮਤ੍ਤੇਨ ਭੇਦੋ ਵਿਸੇਸੋ, ਨ ਪਨ ਅਤ੍ਥੇਨ, ਤੇਨਾਹ **"ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਭੁਮ੍ਮਮੇਵਤ੍ਥੋ"**ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇਸੁਪਿ ਅਤ੍ਤਤੋ ਆਧਾਰੋ ਏਵ ਅਤ੍ਥੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ । ਇਮਿਨਾ ਚ ਵਚਨੇਨ ਸੁਤ੍ਤਵਿਨਯੇਸੁ ਵਿਭਤ੍ਤਿਵਿਪਰਿਣਾਮੋ ਕਤੋ, ਭੁਮ੍ਮਤ੍ਥੇ ਵਾ ਉਪਯੋਗਕਰਣਵਿਭਤ੍ਤਿਯੋ ਸਿਦ੍ਧਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **"ਤਸ੍ਮਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਤੇਸੰ ਮਤਿਦਸ੍ਸਨੇ ਗੁਣਮਾਹ।

ਭਾਰਿਯਟ੍ਠੇਨ **ਗਰੁ।** ਤਦੇਵਤ੍ਥੰ ਸਙ੍ਕੇਤਤੋ ਸਮਤ੍ਥੇਤਿ **"ਗਰੁੰ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਙ੍ਕੇਤਵਿਸਯੋ ਹਿ ਸਦ੍ਦੋ ਤੰਵਵਤ੍ਥਿਤੋਯੇਵ ਚੇਸ ਅਤ੍ਥਬੋਧਕੋਤਿ। **ਗਰੁ**ਨ੍ਤਿ ਗਰੁਕਾਤਬ੍ਬੰ ਜਨੰ। **"ਲੋਕੇ"**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨ ਕੇਵਲੰ ਸਾਸਨੇਯੇਵ, ਲੋਕੇਪਿ ਗਰੁਕਾਤਬ੍ਬਟ੍ਠੇਨ **ਭਗਵਾ**ਤਿ ਸਙ੍ਕੇਤਸਿਦ੍ਧੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਯਦਿ ਗਰੁਕਾਤਬ੍ਬਟ੍ਠੇਨ ਭਗਵਾ, ਅਥ ਅਯਮੇਵ ਸਾਤਿਸਯੰ ਭਗਵਾ ਨਾਮਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ''ਅਯਞ੍ਚਾ''ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਥਾ ਹਿ ਲੋਕਨਾਥੋ ਅਪਰਿਮਿਤਨਿਰੁਪਮਪ੍ਪਭਾਵਸੀਲਾਦਿਗੁਣਵਿਸੇਸਸਮਙ੍ਗਿਤਾਯ, ਸਬ੍ਬਾਨਤ੍ਥਪਰਿਹਾਰਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾਯ ਨਿਰਵਸੇਸਹਿਤਸੁਖਵਿਧਾਨਤਪ੍ਪਰਾਯ ਨਿਰਤਿਸਯਾਯ ਪਯੋਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ ਪਜਾਯ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤੁਪਕਾਰਿਤਾਯ ਚ ਅਪਰਿਮਾਣਾਸੁ ਲੋਕਧਾਤੂਸੁ ਅਪਰਿਮਾਣਾਨੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਉਤ੍ਤਮੰ ਗਾਰਵਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ। ਨ ਕੇਵਲੰ ਲੋਕੇਯੇਵ, ਅਥ ਖੋ ਸਾਸਨੇਪੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **"ਪੋਰਾਣੇਹੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾ, **ਪੋਰਾਣੇਹੀ**ਤਿ ਚ ਅਟ੍ਠਕਥਾਚਰਿਯੇਹੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੇਟ੍ਠਵਾਚਕਵਚਨਮ੍ਪਿ ਸੇਟ੍ਠਗੁਣਸਹਚਰਣਤੋ ਸੇਟ੍ਠਮੇਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਭਗਵਾਤਿ ਵਚਨੰ ਸੇਟ੍ਠ"**ਨ੍ਤਿ। ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਏਤੇਨਾਤਿ ਹਿ **ਵਚਨੰ,** ਸਦ੍ਦੋ। ਅਥ ਵਾ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ **ਵਚਨੰ,** ਅਤ੍ਥੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਯੋ ''ਭਗਵਾ''ਤਿ ਵਚਨੇਨ ਵਚਨੀਯੋ ਅਤ੍ਥੋ, ਸੋ ਸੇਟ੍ਠੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਭਗਵਾਤਿ ਵਚਨਮੁਤ੍ਤਮ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਗਾਰਵਯੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਗਰੁਭਾਵਯੁਤ੍ਤੋ ਗਰੁਗੁਣਯੋਗਤ੍ਤਾ, ਸਾਤਿਸਯੰ ਵਾ ਗਰੁਕਰਣਾਰਹਤਾਯ **ਗਾਰਵਯੁਤ੍ਤੋ,** ਗਾਰਵਾਰਹੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯੇਨ ਕਾਰਣਤ੍ਤਯੇਨ ਸੋ ਤਥਾਗਤੋ ਗਰੁ ਭਾਰਿਯਟ੍ਠੇਨ, ਤੇਨ ''ਭਗਵਾ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਗਰੁਤਾਕਾਰਣਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚੇਤੰ ਪਦਤ੍ਤਯੰ। ''ਸਿਪ੍ਪਾਦਿਸਿਕ੍ਖਾਪਕਾਪਿ ਗਰੂਯੇਵ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਚ ਗਾਰਵਯੁਤ੍ਤਾ, ਅਯੰ ਪਨ ਤਾਦਿਸੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਗਰੂਤਿ ਕਤ੍ਵਾ 'ਗਾਰਵਯੁਤ੍ਤੋ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਕੇਚਿ। ਏਵੰ ਸਤਿ ਤਦੇਤੰ ਵਿਸੇਸਨਪਦਮਤ੍ਤੰ, ਪੁਰਿਮਪਦਦ੍ਵਯਮੇਵ ਕਾਰਣਦਸ੍ਸਨੰ ਸਿਯਾ।

ਅਪਿਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਰਵਿਕਪ੍ਪਤ੍ਥੇ ਨਿਪਾਤੋ, ਅਪਰੋ ਨਯੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਤ੍ਥ –

''ਵਣ੍ਣਾਗਮੋ ਵਣ੍ਣਵਿਪਰਿਯਾਯੋ,
ਦ੍ਵੇ ਚਾਪਰੇ ਵਣ੍ਣਵਿਕਾਰਨਾਸਾ।
ਧਾਤੂਨਮਤ੍ਥਾਤਿਸਯੇਨ ਯੋਗੋ,
ਤਦੁਚ੍ਚਤੇ ਪਞ੍ਚਵਿਧਾ ਨਿਰੁਤ੍ਤੀ''ਤਿ॥ –

ਵੁਤ੍ਤੰ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ, ''ਪਿਸੋਦਰਾਦੀਨਿ ਯਥੋਪਦਿਟ੍ਠ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਸਦ੍ਦਨਯੇਨ ਵਾ ਪਿਸੋਦਰਾਦਿਆਕਤਿਗਣਪਕ੍ਖੇਪਲਕ੍ਖਣੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਲੋਕਿਯ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਸੁਖਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕੰ ਸੀਲਾਦਿਪਾਰਪ੍ਪਤ੍ਤੰ ਭਾਗਜਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ''ਭਾਗਜਵਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ''ਭਗਵਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਭਾਗਜਵਾ"**ਤਿ। ਤਥਾ ਅਨੇਕਭੇਦਭਿਨ੍ਨਕਿਲੇਸਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਵਾ ਪਞ੍ਚਮਾਰੇ ਅਭਞ੍ਜੀਤਿ ''ਭਗ੍ਗਵਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ''ਭਗਵਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **"ਭਗ੍ਗਵਾ"**ਤਿ ਇਮਿਨਾ। ਲੋਕੇ ਚ ਭਗ-ਸਦ੍ਦੋ ਇਸ੍ਸਰਿਯਧਮ੍ਮਯਸਸਿਰੀਕਾਮਪਯਤ੍ਤੇਸੁ ਛਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤੇ ਚ ਭਗਸਙ੍ਖਾਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਭਗਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਯੁਤ੍ਤੋ ਭਗੇਹਿ ਚਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕੁਸਲਾਦੀਹਿ ਅਨੇਕਭੇਦੇਹਿ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮੇ ਵਿਭਜਿ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਵਰਿਤ੍ਵਾ ਦੇਸੇਸੀਤਿ ''ਵਿਭਤ੍ਤਵਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ''ਭਗਵਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਵਿਭਤ੍ਤਵਾ"**ਤਿ। ਦਿਬ੍ਬਬ੍ਰਹ੍ਮਅਰਿਯਵਿਹਾਰੇ, ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਉਪਧਿਵਿਵੇਕੇ, ਸੁਞ੍ਞਤਾਨਿਮਿਤ੍ਤਾਪ੍ਪਣਿਹਿਤਵਿਮੋਕ੍ਖੇ, ਅਞ੍ਞੇ

ਚ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰੇ ਉਤ੍ਤਰਿਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮੇ ਭਜਿ ਸੇਵ◌ਿ ਬਹੁਲਮਕਾਸੀਤਿ ''ਭਤ੍ਤਵ◌ਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ''ਭਗਵ◌ਾ''ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **"ਭਤ੍ਤਵ◌ਾ"**ਤਿ ਇਮਿਨਾ। ਤੀਸੁ ਭਵ◌ੇਸੁ ਤਣ੍ਹਾਸਙ੍ਖਾਤਂ ਗਮਨਮਨੇਨ ਵਨ੍ਤਂ ਵਮਿਤਨ੍ਤਿ ''ਭਵ◌ੇਸੁ ਵਨ੍ਤਗਮਨੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਭਵਸਦ੍ਦਤੋ ਭ-ਕਾਰਂ ਗਮਨਸਦ੍ਦਤੋ ਗ-ਕਾਰਂ ਵਨ੍ਤਸਦ੍ਦਤੋ ਵ-ਕਾਰਂ ਆਦਾਯ, ਤਸ੍ਸ ਚ ਦੀਘਂ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਵਣ੍ਣਵ◌ਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ''ਭਗਵ◌ਾ''ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਵਨ੍ਤਗਮਨੋ ਭਵ◌ੇਸੂ"**ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ''ਯਤੋ ਭਾਗਜਵ◌ਾ, ਤਤੋ ਭਗਵ◌ਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। **ਅਸ੍ਸ ਪਦਸ੍ਸਾ**ਤਿ ''ਭਗਵ◌ਾ''ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ। **ਵ◌ਿਤ੍ਥਾਰਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਵ◌ਿਤ੍ਥਾਰਭੂਤੋ ਅਤ੍ਥੋ। **"ਸੋ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਗਨ੍ਥਮਹਤ੍ਤਂ ਪਰਿਹਰਤਿ। **ਵ◌ੁਤ੍ਤੋਯੇਵ,** ਨ ਪਨ ਇਧ ਪਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ ਵ◌ਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਏਕਦੇਸਭਾਵਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਅਪਿਚ ਭਗੇ ਵਨਿ, ਵਮੀਤਿ ਵ◌ਾ **ਭਗਵ◌ਾ।** ਸੋ ਹਿ ਭਗੇ ਸੀਲਾਦਿਗੁਣੇ ਵਨਿ ਭਜਿ ਸੇਵ◌ਿ, ਤੇ ਵ◌ਾ ਭਗਸਙ੍ਖਾਤੇ ਸੀਲਾਦਿਗੁਣੇ ਵ◌ਿਨੇਯਜਸਨ੍ਤਾਨੇਸੁ ''ਕਥਂ ਨੁ ਖੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁ''ਨ੍ਤਿ ਵਨਿ ਯਾਚਿ ਪਤ੍ਥਯਿ, ਏਵ◌ਂ ਭਗੇ ਵਨੀਤਿ **ਭਗਵ◌ਾ,** ਭਗੇ ਵ◌ਾ ਸਿਰਿਂ, ਇਸ੍ਸਰਿਯਂ, ਯਸਞ੍ਚ ਵਮਿ ਖੇਲ਼ਪਿਣ੍ਡਂ ਵ◌ਿਯ ਛਡ੍ਡਯਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਭਗਵ◌ਾ ਹਤ੍ਥਗਤਂ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸਿਰਿਂ, ਚਤੁਦੀਪਿਸ੍ਸਰਿਯਂ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਞ੍ਚ ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮੁਜ੍ਜਲਂ ਯਸਂ ਅਨਪੇਕ੍ਖੋ ਛਡ੍ਡਯਿ। ਅਥ ਵ◌ਾ ਭਾਨਿ ਨਾਮ ਨਕ੍ਖਤ੍ਤਾਨਿ, ਤੇਹਿ ਸਮਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ **ਭਗਾ** ਆਕਾਰਸ੍ਸ ਰਸ੍ਸਂ ਕਤ੍ਵ◌ਾ, ਸਿਨੇਰੁਯੁਗਨ੍ਧਰਾਦਿਗਤਾ ਭਾਜਨਲੋਕਸੋਭਾ। ਤਾ ਭਗਾ ਵਮਿ ਤਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਪਜਹਿ, ਏਵ◌ਂ ਭਗੇ ਵਮੀਤਿ **ਭਗਵ◌ਾ**ਤਿ ਏਵਮਾਦੀਹਿ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥਾਗਤਨਯੇਹਿ ਚਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਪਨ ਸੋ ਗਨ੍ਥਭੀਰੁਜਨਾਨੁਗ੍ਗਹਣਤ੍ਥਂ, ਗਨ੍ਥਗਰੁਤਾਪਰਿਹਰਣਤ੍ਥਞ੍ਚ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਿਤੋਤਿ।

ਏਵਮੇਤੇਸਂ ਅਵਯਵਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵ◌ਾ ਇਦਾਨਿ ਸਮੁਦਾਯਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਪੁਰਿਮਪਦਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਸਮੁਦਾਯਤ੍ਥੇਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾਵਸੇਸੇਨ ਤੇਸਮਤ੍ਥਾਨਂ ਪਟਿਯੋਗਿਤਾਯ ਤੇਨਾਪਿ ਸਹ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ''ਏਵ◌ਂ ਮੇ ਸੁਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਚਨੇਨ ''ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵ◌ਾ'' ਤਿਵਚਨੇਨਾਤਿ ਇਮੇਹਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਨਿਦਾਨਵਚਨੇ। **ਯਥਾਸੁਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਅਨ੍ਤ**-ਸਦ੍ਦੋ ਹੇਤੁਅਤ੍ਥੋ। ਤਥਾਦੇਸਿਤਤ੍ਤਾ ਹਿ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਂ ਕਰੋਤਿ ਨਾਮ। ਏਸ ਨਯੋ ਅਪਰਤ੍ਥਾਪਿ। ''ਯੋ ਖੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਮਯਾ ਧਮ੍ਮੋ ਚ...ਪੇ◌ਂ... ਸਤ੍ਥਾ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥੁਭਾਵਪਰਿਯਾਯੋ ਵ◌ਿਜ੍ਜਤੇਵ◌ਾਤਿ ਕਤ੍ਵ◌ਾ **"ਧਮ੍ਮਸਰੀਰਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਂ ਕਰੋਤੀ"**ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। **ਧਮ੍ਮਕਾਯ**ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਭਗਵਤੋ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੀਭੂਤਂ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਖਾਤਂ ਕਾਯਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਥਾ ਚ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ ''ਧਮ੍ਮਕਾਯੋਤਿ ਭਿਕ੍ਖਵ◌ੇ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨ''ਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਪਨ ਕਿਮਤ੍ਥਿਯਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਤੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਚ ਤਾਦਿਸੇਨ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਕਰਣੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਇਦਂ** ਅਧੁਨਾ ਵਕ੍ਖਮਾਨਸੁਤ੍ਤਂ **ਪਾਵਚਨਂ** ਪਕਟ੍ਠਂ ਉਤ੍ਤਮਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਵਚਨਂ ਨਾਮ। ਤਸ੍ਮਾ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ **ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਸਤ੍ਥੁਕਂ** ਅਤੀਤਸਤ੍ਥੁਕਭਾਵ◌ੋ **ਨ** ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਭਾਵਪ੍ਪਧਾਨੋ ਹਿ ਅਯਂ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ, ਭਾਵਲੋਪੋ ਵ◌ਾ, ਇਤਰਥਾ ਪਾਵਚਨਮੇਵ ਅਨਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਸਤ੍ਥੁਕਂ, ਸਤ੍ਥੁਅਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਨ ਉਕ੍ਕਣ੍ਠਿਤਸ੍ਸ ਜਨਸ੍ਸ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਸਤ੍ਥੁਕਭਾਵ◌ੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਏਵਞ੍ਚ ਸਤਿ ''ਅਯਂ ਵ◌ੋ ਸਤ੍ਥਾਤਿ ਸਤ੍ਥੁਅਦਸ੍ਸਨੇਨ ਉਕ੍ਕਣ੍ਠਿਤਂ ਜਨਂ ਸਮਸ੍ਸਾਸੇਤੀ'' ਤਿਵਚਨੇਨ ਸਹ ਵ◌ਿਰੋਧੋ ਭਵ◌ੇਯ੍ਯਾਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਇਦਂ ਪਾਵਚਨਂ ਸਤ੍ਥੁਕਿਚ੍ਚਨਿਪ੍ਫਾਦਨੇਨ ਨ ਅਤੀਤਸਤ੍ਥੁਕਨ੍ਤਿ ਪਨ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਤ੍ਥੂ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਤ੍ਥੇ ਛਟ੍ਠੀ, ਸਮਾਸਪਦਂ ਵ◌ਾ ਏਤਂ **ਸਤ੍ਥੁਅਦਸ੍ਸਨੇਨਾ**ਤਿ। ਉਕ੍ਕਣ੍ਠਨਂ **ਉਕ੍ਕਣ੍ਠੋ,** ਕਿਚ੍ਛਜੀਵ◌ਿਤਾ। ''ਕਠ ਕਿਚ੍ਛਜੀਵਨੇ''ਤਿ ਹਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤਮਿਤੋ ਪਤ੍ਤੋਤਿ ਉਕ੍ਕਣ੍ਠਿਤੋ, ਅਨਭਿਰਤਿਯਾ ਵ◌ਾ ਪੀਲ਼ਿਤੋ ਵ◌ਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵ◌ਾ ਸੀਸਂ ਉਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵ◌ਾ ਉਦ੍ਧਂ ਕਣ੍ਠਂ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਇਤੋ ਚਿਤੋ ਚ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤੋ ਆਹਿਣ੍ਡਤਿ, ਵ◌ਿਹਰਤਿ ਚਾਤਿ ਉਕ੍ਕਣ੍ਠਿਤੋ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਨਯੇਨ, ਤਂ **ਉਕ੍ਕਣ੍ਠਿਤਂ।** ਸਦ੍ਦਸਾਮਤ੍ਥਿਯਾਧਿਗਤਮਤ੍ਥੋ ਚੇਸ, ਵ◌ੋਹਾਰਤੋ ਪਨ ਅਨਭਿਰਤਿਯਾ ਪੀਲ਼ਿਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਸ ਨਯੋ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ। **ਸਮਸ੍ਸਾਸੇਤੀ**ਤਿ ਅਸ੍ਸਾਸਂ ਜਨੇਤਿ।

ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗੀਤਿਸਮਯੇ। ਕਾਮਂ ਵ◌ਿਜ੍ਜਮਾਨੇਪਿ ਭਗਵਤਿ ਏਵ◌ਂ ਵਤ੍ਤੁਮਰਹਤਿ, ਇਧ ਪਨ ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਮਾਨੇਯੇਵ ਤਸ੍ਮਿਂ ਏਵ◌ਂ ਵਦਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਨ੍ਧਾਯਭਾਸਿਤਵਸੇਨ ਤਦਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੀਤਿ ਆਹ **"ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਮਾਨਭਾਵ◌ਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ"**ਤਿ। **ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁਵਸੇਨ ਖਨ੍ਧਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਂ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਤਥਾਸਾਧਨੇਨ। **ਏਵ◌ਂਵ◌ਿਧਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਏਵ◌ਂਪਕਾਰਸ੍ਸ, ਏਵ◌ਂਸਭਾਵਸ੍ਸਾਤਿਪਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਨਾਮ**-ਸਦ੍ਦੋ ਗਰਹਾਯਂ ਨਿਪਾਤੋ ''ਅਤ੍ਥਿ ਨਾਮ ਆਨਨ੍ਦ ਥੇਰਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਵ◌ਿਹੇਸਿਯਮਾਨਂ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਿਸ੍ਸਥਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਅ◌ਂ ਨਿ◌ਂ ੫.੧੬੬) ਵ◌ਿਯ, ਤੇਨ ਏਦਿਸੋ ਅਪਿ ਭਗਵ◌ਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋ, ਕਾ ਨਾਮ

ਕਥਾ ਅਵ੍ਵੇਸਨ੍ਤਿ ਗਰਹਤ੍ਥੰ ਜੋਤੇਤਿ। **ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਰਿਯਾਨੰ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ, ਅਰਿਯਭੂਤਸ੍ਸ ਵਾ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ। ਦਸਵਿਧਸ੍ਸ ਕਾਯਬਲਸ੍ਸ, ਞਾਣਬਲਸ੍ਸ ਚ ਵਸੇਨ **ਦਸਬਲਧਰੋ।** ਵਜਿਰਸ੍ਸ ਨਾਮ ਮਣਿਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਸਙ੍ਘਾਤੋ ਸਮੂਹੋ ਏਕਗ੍ਘਨੋ, ਤੇਨ ਸਮਾਨੋ ਕਾਯੋ ਯਸ੍ਸਾਤਿ ਤਥਾ। ਇਦੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ – ਯਥਾ ਵਜਿਰਸਙ੍ਘਾਤੋ ਨਾਮ ਨ ਅਵ੍ਵੇਨ ਮਣਿਨਾ ਵਾ ਪਾਸਾਣੇਨ ਵਾ ਭੇਜ੍ਜੋ, ਅਪਿ ਤੁ ਸੋਯੇਵ ਅਵ੍ਵੰ ਮਣਿੰ ਵਾ ਪਾਸਾਣੰ ਵਾ ਭਿਨ੍ਦਤਿ। ਤੇਨੇਵ ਵੁਤ੍ਤੰ ‘‘ਵਜਿਰਸ੍ਸ ਨਤ੍ਥਿ ਕੋਚਿ ਅਭੇਜ੍ਜੋ ਮਣਿ ਵਾ ਪਾਸਾਣੋ ਵਾ’’ਤਿ, ਏਵੰ ਭਗਵਾਪਿ ਕੇਨਚਿ ਅਭੇਜ੍ਜਸਰੀਰੋ। ਨ ਹਿ ਭਗਵਤੋ ਰੂਪਕਾਯੇ ਕੇਨਚਿ ਅਨ੍ਤਰਾਯੋ ਕਾਤੁੰ ਸਕ੍ਕਾਤਿ। ਨਾਮਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਗਰਹਾਜੋਤਕਤ੍ਤਾ ਪਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨਜੋਤਕੋ ‘‘ਨ ਕੇਵਲੰ ਭਗਵਾਯੇਵ, ਅਥ ਖੋ ਅਵ੍ਵੇਪੀ’’ਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਏਵਂਗੁਣਸਮਨ੍ਨਾਗਤਤ੍ਤਾ ਅਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤਸਭਾਵੇਨ ਭਵਿਤੁੰ ਯੁਤ੍ਤੋਪਿ ਏਸ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋ ਏਵਾਤਿ ਪਕਰਣਾਨੁਰੂਪਮਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ‘‘ਏਵ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। **ਆਸਾ** ਪਤ੍ਥਨਾ ਕੇਨ **ਜਨੇਤਬ੍ਬਾ,** ਨ ਜਨੇਤਬ੍ਬਾ ਏਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ‘‘ਅਹੰ ਚਿਰੰ ਜੀਵਿੰ, ਚਿਰੰ ਜੀਵਾਮਿ, ਚਿਰੰ ਜੀਵਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਸੁਖੰ ਜੀਵਿੰ, ਸੁਖੰ ਜੀਵਾਮਿ, ਸੁਖੰ ਜੀਵਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਮਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਮਾਨੋ **ਜੀਵਿਤਮਦੋ** ਨਾਮ, ਤੇਨ ਮਤ੍ਤੋ ਪਮਤ੍ਤੋ ਤਥਾ। **ਸੰਵੇਜੇਤੀ**ਤਿ ਸੰਵੇਗੰ ਜਨੇਤਿ, ਤਤੋਯੇਵ ਅਸ੍ਸ ਜਨਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ ਉਸ੍ਸਾਹੰ ਜਨੇਤਿ। ਸੰਵੇਜਨਞ੍ਹਿ ਉਸ੍ਸਾਹਹੇਤੁ ‘‘ਸੰਵਿਗ੍ਗੋ ਯੋਨਿਸੋ ਪਦਹਤੀ’’ਤਿ ਵਚਨਤੋ।

ਦੇਸਨਾਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿੰ ਨਿਦ੍ਦਿਸਤਿ ਵਕ੍ਖਮਾਨਸ੍ਸ ਸਕਲਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ‘‘ਏਵ’’ਨ੍ਤਿ ਨਿਦਸ੍ਸਨਤੋ। **ਸਾਵਕਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਣਨ੍ਤਪੁਗ੍ਗਲਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿੰ ਨਿਦ੍ਦਿਸਤਿ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪ੍ਪਤ੍ਤੇਨ ਪਞ੍ਚਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਭਗਵਤਾ ਏਤਦਗ੍ਗੇ ਠਪਿਤੇਨ, ਪਞ੍ਚਸੁ ਚ ਕੋਸਲ੍ਲੇਸੁ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿਨਾ ਪਸੰਸਿਤੇਨ ਮਯਾ ਮਹਾਸਾਵਕੇਨ ਸੁਤੰ, ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਸਯਮੇਵ ਸੁਤੰ ਨ ਅਨੁਸ੍ਸੁਤੰ, ਨ ਚ ਪਰਮ੍ਪਰਾਭਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਦੀਪਨਤੋ। **ਕਾਲਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿੰ** ਨਿਦ੍ਦਿਸਤਿ ਭਗਵਾਤਿਸਦਸਨ੍ਨਿਧਾਨੇ ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮਯਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦ-ਪਟਿਮਣ੍ਡਿਤ-ਸਮਯ-ਭਾਵ-ਦੀਪਨਤੋ। ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦਪਰਮਾ ਹਿ ਕਾਲਸਮ੍ਪਦਾ। ਤੇਨੇਤੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ –

‘‘ਕਪ੍ਪਕਸਾਯਕਲਿਯੁਗੇ , ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੋ ਅਹੋ ਮਹਚ੍ਛਰਿਯੰ।
ਹੁਤਵਹਮਜ੍ਝੇ ਜਾਤੰ, ਸਮੁਦਿਤਮਕਰਨ੍ਦਮਰਵਿਨ੍ਦ’’ਨ੍ਤਿ॥ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੧; ਸੰ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੧)।

ਤਸ੍ਸਾਯਮਤ੍ਥੋ – ਕਪ੍ਪਸਙ੍ਖਾਤਕਾਲਸਞ੍ਞਯਸ੍ਸ ਲੇਖਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੇ ਕਲਿਯੁਗਸਙ੍ਖਾਤੇ ਸਕਰਾਜਸਮ੍ਮਤੇ ਵਸ੍ਸਾਦਿਸਮੂਹੇ ਜਾਤੋ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦਖਣਸਙ੍ਖਾਤੋ ਦਿਨਸਮੂਹੋ ਅਨ੍ਧਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਤਾਰੋਹਨਮਿਵ ਕਦਾਚਿ ਪਵਤ੍ਤਨਟ੍ਠੇਨ, ਅਚ੍ਛਰੰ ਪਹਰਿਤੁੰ ਯੁਤ੍ਤਟ੍ਠੇਨ ਚ ਮਹਚ੍ਛਰਿਯੰ ਹੋਤਿ। ਕਿਮਿਵ ਜਾਤਨ੍ਤਿ ਚੇ? ਹੁਤਵਹਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਪਾਵਕਸ੍ਸ ਮਜ੍ਝੇ ਸਮ੍ਮਾ ਉਦਿਤਮਧੁਮਨ੍ਤੰ ਅਰਵਿਨ੍ਦਸਙ੍ਖਾਤੰ ਵਾਰਿਜਮਿਵ ਜਾਤਨ੍ਤਿ। **ਦੇਸਕਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿੰ** ਨਿਦ੍ਦਿਸਤਿ ਗੁਣਵਿਸਿਟ੍ਠਸਤ੍ਤੁਤ੍ਤਮਗਾਰਵਾਧਿਵਚਨਤੋ।

ਏਵੰ ਪਦਛਕ੍ਕਸ੍ਸ ਪਦਾਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਤੋ ਅਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨੰ ਕਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ‘‘ਅਨ੍ਤਰਾ ਚ ਰਾਜਗਹ’’ਨ੍ਤਿਆਦੀਨੰ ਪਦਾਨਮਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ **“ਅਨ੍ਤਰਾ ਚਾ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਅਨ੍ਤਰਾ ਚ ਰਾਜਗਹੰ ਅਨ੍ਤਰਾ ਚ ਨਾਲ਼ਨ੍ਦ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸਮਭਿਨਿਵਿਟ੍ਠੋ ਅਨ੍ਤਰਾ-ਸਦ੍ਦੋ ਦਿਸ੍ਸਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞਵਚਨੀਯਤ੍ਥਮਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਪਕਰਣਾਦਿਸਾਮਤ੍ਥਿਯਾਦਿਗਤਤ੍ਥਮਨ੍ਤਰੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਵੰ ਪਨਸ੍ਸ ਨਾਨਤ੍ਥਭਾਵੋ ਪਯੋਗਤੋ ਅਵਗਮੀਯਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **“ਤਦਨ੍ਤਰ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ। ਤਤ੍ਥ **ਤਦਨ੍ਤਰ**ਨ੍ਤਿ ਤੰ ਕਾਰਣੰ। ਮਞ੍ਚ ਤਞ੍ਚ ਮਨ੍ਤੇਨ੍ਤਿ, ਕਿਮਨ੍ਤਰੰ ਕਿੰ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਰਿਕਾਯਾ**ਤਿ ਵਿਜ੍ਜੁਨਿਚ੍ਛਰਣਕ੍ਖਣੇ। ਧੋਵਨ੍ਤੀ ਇਤ੍ਥੀ ਅਦ੍ਦਸਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਅਨ੍ਤਰਤੋ**ਤਿ ਹਦਯੇ। **ਕੋਪਾ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਕਾਲੁਸ੍ਸਿਯਕਰਣਤੋ ਚਿਤ੍ਤਪਕੋਪਾ ਰਾਗਾਦਯੋ। **ਅਨ੍ਤਰਾ ਵੋਸਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਆਰਮ੍ਭਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤੀਨੰ ਵੇਮਜ੍ਝੇ ਪਰਿਯੋਸਾਨੰ ਆਪਾਦਿ। **ਅਪਿਚਾ**ਤਿ ਤਥਾਪਿ, ਏਵੰ ਪਭਵਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋਪੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਮਹਾਨਿਰਯਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਲੋਹਕੁਮ੍ਭੀਨਿਰਯੇ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। **ਅਨ੍ਤਰਿਕਾਯਾ**ਤਿ ਅਨ੍ਤਰੇਨ। ਰਾਜਗਹਨਗਰੰ ਕਿਰ ਆਵਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਮਹਾਪੇਤਲੋਕੋ। ਤਤ੍ਥ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਮਹਾਲੋਹਕੁਮ੍ਭੀਨਿਰਯਾਨੰ ਅਨ੍ਤਰੇਨ ਅਯੰ ਤਪੋਦਾ ਨਦੀ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਾ ਕੁਥਿਤਾ ਸਨ੍ਦਤੀਤਿ। **ਸ੍ਵਾਯਮਿਧ ਵਿਵਰੇ ਪਵਤ੍ਤਤਿ** ਤਦਞ੍ਞੇਸਮਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ‘‘ਤਦਨ੍ਤਰੰ ਕੋ ਜਾਨੇਯ੍ਯ, (ਅ॰ ਨਿ॰ ੬.੪੪; ੧੦.੭੫) ਏਤੇਸੰ ਅਨ੍ਤਰਾ ਕਪ੍ਪਾ, ਗਣਨਾਤੋ ਅਸਙ੍ਖਿਯਾ, (ਬੁ॰ ਵੰ॰ ੨੮.੯) ਅਨ੍ਤਰਨ੍ਤਰਾ ਕਥੰ ਓਪਾਤੇਤੀ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੪੨੬; ਪਹਾ॰ ਵ॰ ੬੬; ਚੂਲ਼ਵ॰ ੩੭੬) ਵਿਯ ਕਾਰਣਵੇਮਜ੍ਝੇਸੁ ਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਅਨ੍ਤਰਾਸਦ੍ਦਾਯੇਵ

ਉਦਾਹਰਿਤਬ੍ਬਾ ਸਿਯੁੰ, ਨ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਖਣਵਿਵਰੇਸੁ ਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਅਨੁਰਿਕਅਨੁਰਸਦ੍ਦਾ । ਅਨੁਰਾਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਹਿ ਅਯਮਤ੍ਥੁਦ੍ਧਾਰੋਤਿ। ਅਯੰ ਪਨੇਤ੍ਥਾਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਸਿਯਾ – ਯੇਸੁ ਅਤ੍ਥੇਸੁ ਅਨੁਰਿਕਸਦ੍ਦੋ, ਅਨੁਰਸਦ੍ਦੋ ਚ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤੇਸੁ ਅਨੁਰਾਸਦ੍ਦੋਪੀਤਿ ਸਮਾਨਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ਅਨੁਰਾਸਦ੍ਦਤ੍ਥੇ ਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਅਨੁਰਿਕਸਦ੍ਦੋ, ਅਨੁਰਸਦ੍ਦੋ, ਚ ਉਦਾਹਟੋਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਅਨੁਰਾਸਦ੍ਦੋਯੇਵ ''ਯਸ੍ਸਨੁਰਤੋ''ਤਿ (ਉਦਾ॰ ੨੦) ਏਤ੍ਥ ਗਾਥਾਬਨ੍ਧਸੁਖਤ੍ਥੰ ਰਸ੍ਸੰ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੋ –

''ਯਸ੍ਸਨੁਰਤੋ ਨ ਸਨ੍ਤਿ ਕੋਪਾ,
ਇਤਿਭਵਾਭਵਤਞ੍ਚ ਵੀਤਿਵਤ੍ਤੋ।
ਤੰ ਵਿਗਤਭਯੰ ਸੁਖਿੰ ਅਸੋਕੰ,
ਦੇਵਾ ਨਾਨੁਭਵਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸਨਾਯਾ''ਤਿ॥ (ਉਦਾ॰ ੨੦)। –

ਹਿ ਅਯੰ ਉਦਾਨੇ **ਭਦ੍ਦਿਯਸੁਤ੍ਤੇ** ਗਾਥਾ। ਸੋਯੇਵ ਇਕ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਕਤ੍ਥਪਵਤ੍ਤੇਨ ਪਦੰ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ''ਅਨੁਰਿਕਾਯਾ''ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਉਦਾਹਰਣੋਦਾਹਰਿਤਬ੍ਬਾਨਮੇਤ੍ਥ ਵਿਰੋਧਾਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ। ਕਿਮਤ੍ਥੰ ਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸਨਿਯਮੋ ਕਤੋਤਿ ਆਹ **''ਤਸ੍ਮਾ''**ਤਿਆਦਿ। ਨਨੁ ਚੇਤ੍ਥ ਉਪਯੋਗਵਚਨਮੇਵ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੀਯਤ੍ਥੇ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੀਯਤ੍ਥੇ ਵਾ ਕਸ੍ਮਾ ਉਪਯੋਗਵਚਨੰ ਕਤਨ੍ਤਿ ਅਨੁਯੋਗਸਮ੍ਭਵਤੋ ਤੰ ਪਰਿਹਰਿਤੁੰ **''ਅਨੁਰਾਸਦ੍ਦੇਨ ਪਨਾ''**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੀਯਤ੍ਥੇ ਸਾਮਿਵਚਨਪ੍ਪਸਙ੍ਗੇ ਸਦ੍ਦਨ੍ਤਰਯੋਗੇਨ ਲਦ੍ਧਮਿਦੰ ਉਪਯੋਗਵਚਨਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਨ ਕੇਵਲੰ ਸਾਸਨੇਵ, ਲੋਕੇਪਿ ਏਵਮੇਵਿਦੰ ਲਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **''ਈਦਿਸੇਸੁ ਚਾ''**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਵਿਸੇਸਯੋਗਤਾਦਸ੍ਸਨਮੁਖੇਨ ਹਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋਪਿ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਏਕੇਨਪਿ ਅਨੁਰਾ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਯੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਦ੍ਵੇ ਉਪਯੋਗਵਚਨਾਨਿ ਕਾਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਦ੍ਵੀਹਿ ਪਨ ਯੋਗੇ ਕਾ ਕਥਾਤਿ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਿਜ੍ਝਨਤੋ। ਅਕ੍ਖਰੰ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤਿ ਲਿਙ੍ਗਵਿਭਤ੍ਤਿਯਾਦੀਹੀਤਿ **ਅਕ੍ਖਰਚਿਨ੍ਤਕਾ,** ਸਦ੍ਦਵਿਦ੍ਦੂ। ਅਕ੍ਖਰ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਤਮ੍ਮੂਲਕਾਨਿ ਪਦਾਦੀਨਿਪਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਯਦਿਪਿ ਸਦ੍ਦਤੋ ਏਕਮੇਵ ਯੁਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਸੋ ਦ੍ਵਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁੰ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ ਏਕਸ੍ਸਾਪਿ ਪਦਸ੍ਸ ਆਵੁਤ੍ତਿਯਾਦਿਨਯੇਨ ਅਨੇਕਧਾ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **''ਦੁਤਿਯਪਦੇਨਪੀ''**ਤਿਆਦਿਨਾ। ਕੋ ਪਨ ਦੋਸੋ ਅਯੋਜਿਤੇਤਿ ਆਹ **''ਅਯੋਜਿਯਮਾਨੇ ਉਪਯੋਗਵਚਨੰ ਨ ਪਾਪੁਣਾਤੀ''**ਤਿ। ਦੁਤਿਯਪਦੰ ਨ ਪਾਪੁਣਾਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਸਦ੍ਦਨ੍ਤਰਯੋਗਵਸਾ ਸਦ੍ਦੋਯੇਵ ਸਾਮਿਵਚਨਪ੍ਪਸਙ੍ਗੇ ਉਪਯੋਗਵਿਭਤ੍ਤਿਯਾ ਇਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ। ਸਦ੍ਦਾਧਿਕਾਰੋ ਹਿ ਵਿਭਤ੍ਤਿਪਯੋਗੋ।

ਅਦ੍ਧਾਨ-ਸਦ੍ਦੋ ਦੀਘਪਰਿਯਾਯੋਤਿ ਆਹ **''ਦੀਘਮਗ੍ਗ''**ਨ੍ਤਿ। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਪਨ ਸੋ ਦੀਘੋ ਨਾਮ ਤਦਤ੍ਥਭੂਤੋਤਿ ਚੋਦਨਮਪਨੇਤਿ **''ਅਦ੍ਧਾਨਗਮਨਸਮਯਸ੍ਸ ਹੀ''**ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਅਦ੍ਧਾਨਗਮਨਸਮਯਸ੍ਸ ਵਿਭਙ੍ਗੇ**ਤਿ ਗਣਭੋਜਨਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਦੀਸੁ ਅਦ੍ਧਾਨਗਮਨਸਮਯਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਪਦਭਾਜਨੀਯਭੂਤੇ ਵਿਭਙ੍ਗੇ (ਪਾਚਿ॰ ੨੧੭)। **ਅਡ੍ਢਯੋਜਨਮ੍ਪਿ ਅਦ੍ਧਾਨਮਗ੍ਗੋ,** ਪਗੇਵ ਤਦੁਤ੍ਤਰਿ। ਅਡ੍ਢਮੇਵ ਯੋਜਨਸ੍ਸ **ਅਡ੍ਢਯੋਜਨੰ,** ਦ੍ਵਿਗਾਵੁਤਮਤ੍ਥੋ। ਇਧ ਪਨ ਚਤੁਗਾਵੁਤਪ੍ਪਮਾਣੰ ਯੋਜਨਮੇਵ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਅਦ੍ਧਾਨਮਗ੍ਗਪਟਿਪਨ੍ਨੋ''ਤਿ ਵਦਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਮਹਨ੍ਤਸਦ੍ਦੋ ਉਤ੍ਤਮਤ੍ਥੇ, ਬਹੁਤ੍ਥੇ ਚ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤੋਤਿ ਆਹ **''ਮਹਤਾ''**ਤਿਆਦਿ। **ਗੁਣਮਹਤ੍ਤੇਨਾ**ਤਿ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਤਾਦਿਗੁਣਮਹਨ੍ਤਭਾਵੇਨ। **ਸਙ੍ਖ੍ਯਾਮਹਤ੍ਤੇਨਾ**ਤਿ ਗਣਨਮਹਨ੍ਤਭਾਵੇਨ। ਤਦੇਵਤ੍ਥੰ ਸਮਤ੍ਥੇਤਿ **''ਸੋ ਹੀ''**ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ**ਤਿ ਇਧ ਆਗਤੋ ਤਦਾ ਪਰਿਵਾਰਭੂਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ। **ਮਹਾ**ਤਿ ਉਤ੍ਤਮੋ। ਵਾਕਜੇਪਿ ਹਿ ਤਮਿਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਪਯੋਗਵਸਾ। **ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਤਾ**ਤਿ ਨਿਲ੍ਲੋਭਤਾ ਸਦ੍ਦੋ ਚੇਤ੍ਥ ਸਾਵਸੇਸੋ, ਅਤ੍ਥੋ ਪਨ ਨਿਰਵਸੇਸੋ। ਨ ਹਿ ''ਅਪ੍ਪਲੋਭਤਾਤਿ ਅਭਿਤ੍ਥਵਿਤੁਮਰਹਤੀ''ਤਿ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਸੁ** ਵੁਤ੍ਤੰ। ਮਜ੍ਝਿਮਾਗਮਟੀਕਾਕਾਰੋ ਪਨ **ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰੋ** ਏਵਮਾਹ ''ਅਪ੍ਪਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਪਰਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯੰ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ 'ਬਜਞ੍ਜਨੰ ਸਾਵਸੇਸੰ ਵਿਯਾ'ਤਿ (ਮਹਾਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੮੫) **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਪ੍ਪਸਦ੍ਦੋ ਪਨੇਤ੍ਥ 'ਅਭਾਵਤ੍ਥੋ' ਤਿਪਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤੁੰ 'ਅਪ੍ਪਾਬਾਧਤਞ੍ਚਸਞ੍ਜਾਨਾਮੀ'ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੨੫) ਵਿਯਾ''ਤਿ। **ਸਙ੍ਖ੍ਯਾਯਪਿ ਮਹਾ**ਤਿ ਗਣਨਾਯਪਿ ਬਹੁ ਅਹੋਸਿ, ''ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ''ਤਿ ਪਦਾਵਤ੍ਥਿਕਨ੍ਤਵਚਨਵਸੇਨ ਸੰਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਪਦਸ੍ਸ ਛੇਦਨਮਿਵ ਹੋਤੀਤਿ ਤਦਪਰਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ''ਤੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇਨਾ''ਤਿ ਪੁਨ ਵਾਕਜਾਵਤ੍ਥਿਕਨ੍ਤਵਚਨਵਸੇਨ ਸੰਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਪਦੇਨ ਸਦਿਸੀਕਰਣੰ। ਏਸਾ ਹਿ ਸੰਵਣ੍ਣਨਕਾਨੰ ਪਕਤਿ, ਯਦਿਦੰ

ਵਿਭਤ੍ਤਿਯਾਨਪੇਕ੍ਖਾਵਸੇਨ ਯਥਾਰਹਂ ਸਂਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਪਦਤ੍ਥਂ ਸਂਵਣ੍ਣੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਤਤ੍ਥ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਵਿਭਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਨਿਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤਿ। ਦਿਟ੍ਠਿਸੀਲਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਸਂਹਤਤ੍ਤਾ ਸਙ੍ਘੋਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਦਿਟ੍ਠਿਸੀਲਸਾਮਞ੍ਞਸਙ੍ਘਾਤੇਨ ਸਮਣਗਣੇਨਾ"**ਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਪਨ ''ਯਾਯਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਅਰਿਯਾ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਾ ਨਿਯ੍ਯਾਤਿ ਤਕ੍ਕਰਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ, ਤਥਾਰੂਪਾਯ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਦਿਟ੍ਠਿਸਾਮਞ੍ਞਗਤੋ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੨੪, ੩੫੬; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੯੨; ੩.੫੪; ਪਰਿ॰ ੨੭੪) ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਾਯ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ। ''ਯਾਨਿ ਤਾਨਿ ਸੀਲਾਨਿ ਅਖਣ੍ਡਾਨਿ ਅਚ੍ਛਿਦ੍ਦਾਨਿ ਅਸਬਲਾਨਿ ਅਕਮ੍ਮਾਸਾਨਿ ਭੁਜਿਸ੍ਸਾਨਿ ਵਿਞ੍ਞੁਪ੍ਪਸਤ੍ਥਾਨਿ ਅਪਰਾਮਟ੍ਠਾਨਿ ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾਨਿ, ਤਥਾਰੂਪੇਸੁ ਸੀਲੇਸੁ ਸੀਲਸਾਮਞ੍ਞਗਤੋ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੨੩; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੯੨; ੩.੫੪; ਅ॰ ਨਿ॰ ੬.੧੧; ਪਰਿ॰ ੨੭੪) ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ਸੀਲਾਨਂ ਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਸਙ੍ਘਾਤੋ ਸਙ੍ਘਟਿਤੋ ਸਮੇਤੋਤਿ **ਦਿਟ੍ਠਿਸੀਲਸਾਮਞ੍ਞਸਙ੍ਘਾਤੋ,** ਸਮਣਗਣੋ, ਦਿਟ੍ਠਿਸੀਲਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਸਂਹਤੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **"ਦਿਟ੍ਠਿਸੀਲਸਾਮਞ੍ਞਸਙ੍ਘਾਟਸਙ੍ਖਾਤੇਨਾ"** ਤਿਪਿ ਪਾਠੋ। ਤਥਾ ਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਕਤਿਤੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਦਿਟ੍ਠਿਸੀਲਾਦੀਨਂ ਨਿਯਤਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾਪਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਦਿਟ੍ਠਿਸੀਲਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਸਂਹਤਾ, ਪਗੇਵ ਸਕਦਾਗਾਮਿਆਦਯੋ, ਤਥਾ ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ''ਤਿ, (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੪੧; ੫.੧੯੮, ੧੦੦੪) ''ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤਂ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਵਕਾਸੋ, ਯਂ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਞ੍ਚਿਚ੍ਚ ਪਾਣਂ ਜੀਵਿਤਾ ਵੋਰੋਪੇਯ੍ਯ, ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਚ ਆਦਿ। ਅਰਿਯਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਹਿ ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚਿ ਦੂਰੇ ਠਿਤਾਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਗੁਣਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ ਸਂਹਤਤਾਯੇਵ, ''ਤਥਾਰੂਪਾਯ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਦਿਟ੍ਠਿਸਾਮਞ੍ਞਗਤੋ ਵਿਹਰਤਿ, (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੯੨) ਤਥਾਰੂਪੇਸੁ ਸੀਲੇਸੁ ਸੀਲਸਾਮਞ੍ਞਗਤੋ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੯੨) ਵਚਨਤੋ ਪਨ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਮ੍ਪਿ ਦਿਟ੍ਠਿਸੀਲਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਸਂਹਤਭਾਵੋ ਲਬ੍ਭਤਿਯੇਵ। **ਸਦ੍ਧਿਂ**-ਸਦ੍ਦੋ ਏਕਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੇ ਨਿਪਾਤੋ। **ਪਞ੍ਚ...ਪੇ॰... ਮਤ੍ਤਾਨੀ**ਤਿ ਪਞ੍ਚ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਮਤ੍ਤਸਦ੍ਦਂ ਸਙ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਬਾਹਿਰਤ੍ਥਸਮਾਸੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਏਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਭਿਕ੍ਖੁਸਤਾਨਂ। ਪੁਨ ਪਞ੍ਚ ਮਤ੍ਤਾ ਪਮਾਣਾਤਿ ਬਜ੍ਝਾਸੋ, ਨਿਕਾਰਲੋਪੋ ਚੇਤ੍ਥ ਨਪੁਂਸਕਲਿਙ੍ਗਤ੍ਤਾ।

ਸੁਪ੍ਪਿਯੋਤਿ ਤਸ੍ਸ ਨਾਮਮੇਵ, ਨ ਗੁਣਾਦਿ। ਨ ਕੇਵਲਂ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਭਗਵਾਯੇਵ, ਅਥ ਖੋ ਸੁਪ੍ਪਿਯੋਪਿ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਦਤ੍ਤੇਨ ਮਾਣਵੇਨ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡੇਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਮਗ੍ਗਪਟਿਪਨ੍ਨਸਭਾਗਤਾਯ ਏਵ, ਨ ਸੀਲਾਚਾਰਾਦਿਸਭਾਗਤਾਯਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਪਿ-ਕਾਰੋ"**ਤਿਆਦਿ। ਸੁਖੁਚ੍ਚਾਰਣਵਸੇਨ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਪਦਾਨਂ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਮਤ੍ਤਕਰਭਾਵਂ ਸਨ੍ਧਾਯ **"ਪਦਸਨ੍ਧਿਕਰੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਪਨ ਸਰਬ੍ਯਞ੍ਜਨਾਦਿਸਨ੍ਧਿਭਾਵਂ, ਤੇਨਾਹ **"ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸਿਲਿਟ੍ਠਤਾਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ"**ਤਿ, ਏਤੇਨ ਪਦਪੂਰਣਮਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਅਪਿਚ ਅਵਧਾਰਣਤ੍ਥੋਪਿ ਖੋ-ਸਦ੍ਦੋ ਯੁਤ੍ਤੋ ''ਅਸ੍ਸੋਸਿ ਖੋ ਵੇਰਞ੍ਜੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਪਾਰਾ॰ ੧) ਵਿਯ, ਤੇਨ ਅਦ੍ਧਾਨਮਗ੍ਗਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਅਹੋਸਿਯੇਵ, ਨਾਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਕੋਚਿ ਅਨ੍ਤਰਾਯੋ ਅਹੋਸੀਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਦੀਪਿਤੋ ਹੋਤਿ। **ਸਞ੍ਜਯਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਰਾਜਗਹਵਾਸਿਨੋ ਸਞ੍ਜਯਨਾਮਸ੍ਸ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਸ੍ਸ, ਯਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਠਮਂ ਉਪਤਿਸ੍ਸਕੋਲਿਤਾਪਿ ਪਬ੍ਬਜਿਂਸੁ ਛਨ੍ਨਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋਵ , ਨ ਅਚੇਲਕਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ। **"ਯਦਾ, ਤਦਾ"**ਤਿ ਚ ਏਤੇਨ ਸਮਕਾਲਮੇਵ ਅਦ੍ਧਾਨਮਗ੍ਗਪਟਿਪਨ੍ਨਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਅਤੀਤਕਾਲਤ੍ਥੋ** ਪਾਲ਼ਿਯਂ **ਹੋਤਿਸਦ੍ਦੋ** ਯੋਗਵਿਭਾਗੇਨ, ਤਂਕਾਲਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਵਾ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਦਾ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਅਨ੍ਤੇਤਿ ਸਮੀਪੇ। **ਵਸਤੀ**ਤਿ ਵਤ੍ਤਪਟਿਵਤ੍ਤਾਦਿਕਰਣਵਸੇਨ ਸਬ੍ਬਿਰਿਯਾਪਥਸਾਧਾਰਣਵਚਨਂ, ਅਵਚਰਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਸਮੀਪਚਾਰੋ ਸਨ੍ਤਿਕਾਵਚਰੋ ਸਿਸ੍ਸੋ"**ਤਿ। **ਚੋਦਿਤਾ ਦੇਵਦੂਤੇਹੀ**ਤਿ ਦਹਰਕੁਮਾਰੋ ਜਰਾਜਿਣ੍ਣਸਤ੍ਤੋ ਗਿਲਾਨੋ ਕਮ੍ਮਕਾਰਣਾ, ਕਮ੍ਮਕਾਰਣਿਕਾ ਵਾ ਮਤਸਤ੍ਤੋਤਿ ਇਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਦੇਵਦੂਤੇਹਿ **ਚੋਦਿਤਾ** ਓਵਦਿਤਾ ਸਂਵੇਗਂ ਉਪ੍ਪਾਦਿਤਾ ਸਮਾਨਾਪਿ। ਤੇ ਹਿ ਦੇਵਾ ਵਿਯ ਦੂਤਾ, ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਦੇਵਾਨਂ ਵਾ ਦੂਤਾਤਿ **ਦੇਵਦੂਤਾ। ਹੀਨਕਾਯੂਪਗਾ**ਤਿ ਅਪਾਯਕਾਯਮੁਪਗਤਾ। ਨਰਸਙ੍ਖਾਤਾ ਤੇ ਮਾਣਵਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਸਾਮਞ੍ਞਵਸੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਸਤ੍ਤੋ ''ਮਾਣਵੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਇਤਰੇ ਪਨ ਵਿਸੇਸਵਸੇਨ। ਪਕਰਣਾਧਿਗਤੋ ਹੇਸ ਅਤ੍ਥੁਦ੍ਧਾਰੋਤਿ। **ਕਤਕਮ੍ਮੇਹੀ**ਤਿ ਕਤਚੋਰਕਮ੍ਮੇਹਿ। **ਤਰੁਣੋ**ਤਿ ਸੋਲ਼ਸਵਸ੍ਸਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਪਤ੍ਤਵੀਸਤਿਵਸ੍ਸੋ, **ਉਦਾਨਟ੍ਠਕਥਾਯਞ੍ਹਿ** ''ਸਤ੍ਤਾ ਜਾਤਦਿਵਸਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਪਞ੍ਚਦਸਵਸ੍ਸਕਾ, ਤਾਵ 'ਕੁਮਾਰਕਾ, ਬਾਲਾ'ਤਿ ਚ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਤਤੋ ਪਰਂ ਵੀਸਤਿਵਸ੍ਸਾਨਿ 'ਯੁਵਾਨੋ''ਤਿ (ਉਦਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੪੪) ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਰੁਣੋ, ਮਾਣਵੋ, ਯੁਵਾਤਿ ਚ ਅਤ੍ਥਤੋ ਏਕਂ, ਲੋਕਿਯਾ ਪਨ ''ਦ੍ਵਾਦਸਵਸ੍ਸਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਜਰਮਪ੍ਪਤ੍ਤੋ, ਤਾਵ ਤਰੁਣੋ''ਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਤੇਸੁ ਵਾ **ਦ੍ਵੀਸੁ ਜਨੇਸੂ**ਤਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣੇ ਭੁਮ੍ਮੰ। ਯੋ ਵਾ ''ਏਕੰ ਸਮਯ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਧਿਗਤੋ ਕਾਲੋ, ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਨਿਦ੍ਦੇਸੋ **ਤਤ੍ਰਾ**ਤਿ ਯਞ੍ਹਿ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਅਨ੍ਤਰਾ ਰਾਜਗਹਞ੍ਚ ਨਾਲ਼ਨ੍ਦਞ੍ਚ ਅਦ੍ਧਾਨਮਗ੍ਗਪਟਿਪਨ੍ਨੋ, ਤਸ੍ਮਿੰਯੇਵ ਸਮਯੇ ਸੁਪ੍ਪਿਯੋਪਿ ਤੰ ਅਦ੍ਧਾਨਮਗ੍ਗੰ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਅਵਣ੍ਣੰ ਭਾਸਤਿ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਦਤ੍ਤੋ ਚ ਵਣ੍ਣੰ ਭਾਸਤੀਤਿ। **ਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਮਤ੍ਤ**ਸਦ੍ਦੇਨ ਵਿਸੇਸਤ੍ਥਾਭਾਵਤੋ ਪਦਪੂਰਣਤ੍ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਮਧੁਪਿਣ੍ਡਿਕਪਰਿਯਾਯੋ**ਤਿ ਮਧੁਪਿਣ੍ਡਿਕਦੇਸਨਾ ਨਾਮ ਇਤਿ ਨੰ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੰ **ਧਾਰੇਹਿ, ਰਾਜਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਪਾਯਾਸਿਰਾਜਞ੍ਞਨਾਮਕੰ ਰਾਜਾਨਮਾਲਪਤਿ। ਪਰਿਯਾਯਤਿ ਪਰਿਵਤ੍ਤਤੀਤਿ **ਪਰਿਯਾਯੋ,** ਵਾਰੋ। ਪਰਿਯਾਯੇਤਿ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬਮਤ੍ਥੰ ਪਟਿਪਾਦੇਤੀਤਿ **ਪਰਿਯਾਯੋ,** ਦੇਸਨਾ। ਪਰਿਯਾਯਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲੰ ਪਟਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ **ਪਰਿਯਾਯੋ,** ਕਾਰਣੰ। ਅਨੇਕਸਦ੍ਦੇਨੇਵ ਅਨੇਕਵਿਧੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਮਤ੍ਤੇਨਾਤਿ ਆਹ "**ਅਨੇਕਵਿਧੇਨਾ**"ਤਿ। ਕਾਰਣਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਕਾਰਣਪਤਿਰੂਪਕਮੇਵ, ਨ ਏਕੰਸਕਾਰਣੰ ਅਵਣ੍ਣਕਾਰਣਸ੍ਸ ਅਭੂਤਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ **ਕਾਰਣੇਨਾ**ਤਿ ਕਾਰਣਪਤਿਰੂਪਕੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਵਕ੍ਖਤਿ ''ਅਕਾਰਣਮੇਵ 'ਕਾਰਣ'ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧)। ਜਾਤਿਵਸੇਨਿਦੰ ਬਹ੍ਵਤ੍ਥੇ ਏਕਵਚਨਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ "**ਬਹੂਹੀ**"ਤਿਆਦਿਨਾ।

"**ਅਵਣ੍ਣਵਿਰਹਿਤਸ੍ਸ ਅਸਮਾਨਵਣ੍ਣਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸਪੀ**"ਤਿ ਵਕ੍ਖਮਾਨਕਾਰਣਸ੍ਸ ਅਕਾਰਣਭਾਵਹੇਤੁਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਦੋਸਵਿਰਹਿਤਸ੍ਸਪਿ ਅਸਦਿਸਗੁਣਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸਾਪੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਅਵਣ੍ਣੰ ਦੋਸੰ ਨਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। "**ਯੰ ਲੋਕੇ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਰਸਰੂਪਨਿਬ੍ਭੋਗਅਕਿਰਿਯਵਾਦਉਚ੍ਛੇਦਵਾਦਜੇਗੁਚ੍ਛੀਵੇਨਯਿਕਤਪਸ੍ਸੀਅਪਗਬ੍ਭਭਾਵਾਨੰ ਕਾਰਣਪਤਿਰੂਪਕੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਹਿ ਏਤੰ ''ਅਰਸਰੂਪੋ...ਪੇ॰... ਅਪਗਬ੍ਭੋ''ਤਿ ਇਮੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬੰ। ਇਦੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ – ਲੋਕਸਮ੍ਮਤੋ ਅਭਿਵਾਦਨਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠਾਨਅਞ੍ਜਲੀਕਮ੍ਮਸਾਮੀਚਿਕਮ੍ਮਆਸਨਾਭਿਨਿਮਨ੍ਤਨਸਙ੍ਖਾਤੋ ਸਾਮਗ੍ਗੀਰਸੋ ਸਮਣਸ੍ਸ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸੋ ਸਾਮਗ੍ਗੀਰਸਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਰਸੇਨ ਅਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸਭਾਵੋ, ਤੇਨ ਸਾਮਗ੍ਗੀਰਸਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਪਰਿਭੋਗੇਨ ਅਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ। ਤਸ੍ਸ ਅਕਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾਵਾਦੋ, ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਤਾਵਾਦੋ ਚ, ਤੰ ਸਬ੍ਬੰ ਗੂਥੰ ਵਿਯ ਮਣ੍ਡਨਜਾਤਿਯੋ ਪੁਰਿਸੋ ਜੇਗੁਚ੍ਛੀ। ਤਸ੍ਸ ਵਿਨਾਸਕੋ ਸੋਵ ਤਦਕਰਣਤੋ ਵਿਨੇਤਬ੍ਬੋ। ਤਦਕਰਣੇਨ ਵਯੋਵੁਡ੍ਢੇ ਤਾਪੇਤਿ ਤਦਾਚਾਰਵਿਰਹਿਤਤਾਯ ਵਾ ਕਪਣਪੁਰਿਸੋ। ਤਦਕਰਣੇਨ ਦੇਵਲੋਕਗਬ੍ਭਤੋ ਅਪਗਤੋ, ਤਦਕਰਣਤੋ ਵਾ ਸੋ ਹੀਨਗਬ੍ਭੋ ਚਾਤਿ ਏਵੰ ਤਦੇਵ ਅਭਿਵਾਦਨਾਦਿਅਕਰਣੰ ਅਰਸਰੂਪਤਾਦੀਨੰ ਕਾਰਣਪਤਿਰੂਪਕੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। "**ਨਤ੍ਥਿ...ਪੇ॰... ਵਿਸੇਸੋ**"ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਪਨ ''ਸੁਨ੍ਦਰਿਕਾਯ ਨਾਮ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਿਕਾਯ ਮਰਣਾਨਵਬੋਧੋ, ਸੰਸਾਰਸ੍ਸ ਆਦਿਕੋਟਿਯਾ ਅਪਞ੍ਞਾਯਨਪਟਿਞ੍ਞਾ, ਠਪਨੀਯਪੁਚ੍ਛਾਯ ਅਬਜਾਕਤਵਤ੍ਥੁਬਜਾਕਰਣ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦੀਨਿ ਕਾਰਣਪਤਿਰੂਪਕਾਨਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਬ੍ਬਾਨਿ, ਤਥਾ "**ਤਕ੍ਕਪਰਿਯਾਹਤੰ ਸਮਣੋ...ਪੇ॰... ਸਯਮ੍ਪਟਿਭਾਨ**"ਨ੍ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ''ਅਨਾਚਰਿਯਕੇਨ ਸਾਮੰ ਪਟਿਵੇਧੇਨ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਤਥਾ ਤਥਾ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ, ਕਤ੍ਥਚਿ ਪਰੇਸੰ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਾਕਥਨੰ, ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਾਦੀਹਿ ਆਰੋਚਿਤਨਯੇਨੇਵ ਬਜਾਕਰਣ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦੀਨਿ, "**ਸਮਣੋ...ਪੇ॰... ਨ ਅਗ੍ਗਪੁਗ੍ਗਲੋ**"ਤਿ ਏਤੇਸੰ ਪਨ ''ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨੰ ਕਮੇਨੇਵ ਅਨਵਬੋਧੋ, ਲੋਕਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਜਾਨਨੰ, ਅਤ੍ਤਨਾ ਇਚ੍ਛਿਤਤਪਚਾਰਾਭਾਵੋ''ਤਿ ਏਵਮਾਦੀਨਿ। ਝਾਨਵਿਮੋਕ੍ਖਾਦਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ **ਉਤ੍ਤਰਿਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮੋ।** ਅਰਿਯੰ ਵਿਸੁਦ੍ਧੰ, ਉਤ੍ਤਮੰ ਵਾ ਞਾਣਸਙ੍ਖਾਤੰ ਦਸ੍ਸਨੰ, ਅਲੰ ਕਿਲੇਸਵਿਦ੍ਧੰਸਨਸਮਤ੍ਥੰ ਅਰਿਯਞਾਣਦਸ੍ਸਨੰ ਏਤ੍ਥ, ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਵਾ **ਅਲਮਰਿਯਞਾਣਦਸ੍ਸਨੋ।** ਸ੍ਵੇਵ **ਵਿਸੇਸੋ** ਤਥਾ। ਅਰਿਯਞਾਣਦਸ੍ਸਨਮੇਵ ਵਾ ਵਿਸੇਸੰ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਅਲੰ ਪਰਿਯਤ੍ਤੰ ਯਸ੍ਸ, ਯਸ੍ਮਿਨ੍ਤਿ ਵਾ **ਅਲਮਰਿਯਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੇਸੋ,** ਉਤ੍ਤਰਿਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮੋਵ। **ਤਕ੍ਕਪਰਿਯਾਹਤ**ਨ੍ਤਿ ਕਪ੍ਪਨਾਮਤ੍ਤੇਨ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਆਹਰਿਤੰ, ਵਿਤਕ੍ਕੇਨ ਵਾ ਪਰਿਘਟਿਤੰ। **ਵੀਮੰਸਾਨੁਚਰਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਵੀਮੰਸਨਾਯ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਪਰਿਮਜ੍ਜਿਤੰ। **ਸਯਮ੍ਪਟਿਭਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਯਮੇਵ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਭੂਤੰ, ਤਾਦਿਸੰ ਧਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਅਕਾਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਅਯੁਤ੍ਤੰ ਅਨੁਪਪਤ੍ਤਿੰ। ਕਾਰਣਪਦੇ ਚੇਤੰ ਵਿਸੇਸਨੰ। ਨ ਹਿ ਅਰਸਰੂਪਤਾਦਯੋ ਦੋਸਾ ਭਗਵਤਿ ਸੰਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਘੇਸੁ ਚ ਦੁਰਕ੍ਖਾਤਦੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਾਦਯੋ **ਅਕਾਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਯੁਤ੍ਤਿਕਾਰਣਰਹਿਤੰ ਅਤ੍ਤਨਾ ਪਟਿਞ੍ਞਾਮਤ੍ਤੰ। ਪਕਤਿਕਮ੍ਮਪਦਞ੍ਚੇਤੰ। ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥੇ **ਕਾਰਣੰ ਵਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਾਰਣੰ ਇਵਾਤਿ ਇਵ-ਸਦ੍ਦਤ੍ਥੋ ਰੂਪਕਨਯੇਨ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ ਪਤਿਰੂਪਕਕਾਰਣਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ। **ਤਥਾ ਤਥਾ**ਤਿ ਜਾਤਿਵੁਡ੍ਢਾਨਮਨਭਿਵਾਦਨਾਦਿਨਾ ਤੇਨ ਤੇਨ ਆਕਾਰੇਨ। **ਵਣ੍ਣ**ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਗੁਣਪਸੰਸਾਸੁ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਯਥਾਕ੍ਕਮੰ ''ਅਵਣ੍ਣੰ ਦੋਸੰ ਨਿਨ੍ਦ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਦੁਰਕ੍ਖਾਤੋਤਿ ਦੁਟ੍ਠਮਾਕ੍ਖਾਤੋ, ਤਥਾ **ਦੁਪ੍ਪਟਿਵੇਦਿਤੋ।** ਵਟ੍ਟਤੋ ਨਿਯ੍ਯਾਤੀਤਿ **ਨਿਯ੍ਯਾਨੰ,** ਤਦੇਵ **ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕੋ,** ਤਤੋ ਵਾ ਨਿਯ੍ਯਾਨੰ ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ, ਤਤ੍ਥ ਨਿਯੁਤ੍ਤੋਤਿ **ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕੋ।** ਵਟ੍ਟਤੋ ਵਾ ਨਿਯ੍ਯਾਤੀਤਿ **ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕੋ** ਯ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਕ-ਕਾਰੰ, ਈ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਚ ਰਸ੍ਸੰ ਕਤ੍ਵਾ। ''ਅਨੀਯ-ਸਦ੍ਦੋ ਹਿ ਬਹੁਲਾ ਕਤ੍ਤੁਅਭਿਧਾਯਕੋ''ਤਿ ਸਦ੍ਦਵਿਦੂ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਨ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕੋ ਤਥਾ। ਸੰਸਾਰਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ **ਅਨੁਪਸਮਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕੋ** ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ। **ਪਚ੍ਚਨੀਕਪਟਿਪਦ**ਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਰੁਦ੍ਧਪਟਿਪਦੰ। **ਅਨਨੁਲੋਮਪਟਿਪਦ**ਨ੍ਤਿ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਨੰ ਅਨਨੁਲੋਮਪਟਿਪਦੰ। **ਅਧਮ੍ਮਾਨੁਲੋਮਪਟਿਪਦ**ਨ੍ਤਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨਨੁਲੋਮਪਟਿਪਦੰ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ''ਅਵਣ੍ਣੰ ਭਾਸਤਿ, ਵਣ੍ਣੰ ਭਾਸਤੀ''ਤਿ ਚ ਵਤ੍ਤਮਾਨਕਾਲਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕਤੋ, ਨਨੁ ਸਙ੍ਗੀਤਿਕਾਲਤੋ ਸੋ ਅਵਣ੍ਣਵਣ੍ਣਾਨੰ ਭਾਸਨਕਾਲੋ ਅਤੀਤੋਤਿ? ਸਚ੍ਚਮੇਤੰ, ''ਅਦ੍ਧਾਨਮਗ੍ਗਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਹੋਤਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਵਿਯ ਅਤੀਤਕਾਲਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ਪਨ ਭਾਸਤਿ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਅਥ ਵਾ ਯਸ੍ਮਿੰ ਕਾਲੇ ਤੇਹਿ ਅਵਣ੍ਣੋ ਵਣ੍ਣੋ ਚ ਭਾਸੀਯਤਿ, ਤਮਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ''ਤਤ੍ਰਾ''ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਕਾਲਪਟਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਿਕਪ੍ਪਨੰ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਅਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਸੁਪਪਨ੍ਨੰ ਹੋਤਿ।

''ਸੁਪ੍ਪਿਯਸ੍ਸ ਪਨ...ਪੇ॰... ਭਾਸਤੀ''ਤਿ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਦਸ੍ਸਨੰ **"ਅਨ੍ਤੇਵਾਸੀ ਪਨਸ੍ਸਾ"**ਤਿਆਦਿਵਚਨੰ। **ਅਪਰਾਮਸਿਤਬ੍ਬੰ** ਅਰਿਯੂਪਵਾਦਕਮ੍ਮੰ, ਤਥਾ **ਅਨਕ੍ਕਮਿਤਬ੍ਬੰ। ਸ੍ਵਾਯ**ਨ੍ਤਿ ਸੋ ਆਚਰਿਯੋ। **ਅਸਿਧਾਰ**ਨ੍ਤਿ ਅਸਿਨਾ ਤਿਖਿਣਭਾਗੰ। **ਕਕਚਦਨ੍ਤ ਪਨ੍ਤਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਖਨ੍ਧਕਕਚਸ੍ਸ ਦਨ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਵਿਸਮਪਨ੍ਤਿਯਾ। ਹਤ੍ਥੇਨ ਵਾ ਪਾਦੇਨ ਵਾ ਯੇਨ ਕੇਨਚਿ ਵਾ ਅਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗੇਨ ਪਹਰਿਤ੍ਵਾ **ਕੀਲ਼ਮਾਨੇ ਵਿਯ।** ਅਕ੍ਖਿਕਣ੍ਣਕੋਸਸਙ੍ਖਾਤਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਤੀਹਿ ਪਕਾਰੇਹਿ ਭਿਨ੍ਨੋ ਮਦੋ ਯਸ੍ਸਾਤਿ **ਪਭਿਨ੍ਨਮਦੋ,** ਤੰ। **ਅਵਣ੍ਣੰ ਭਾਸਮਾਨੇ**ਤਿ ਅਵਣ੍ਣੰ ਭਾਸਨਹੇਤੁ। ਹੇਤੁਅਤ੍ਥੋ ਹਿ ਅਯੰ ਮਾਨ-ਸਦ੍ਦੋ। ਨ ਅਯੋ ਵੁਡ੍ਢਿ **ਅਨਯੋ।** ਸੋਯੇਵ **ਬ੍ਯਸਨੰ,** ਅਤਿਰੇਕਬ੍ਯਸਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਤੰ **ਪਾਪੁਣਿਸ੍ਸਤਿ** ਏਕਨ੍ਤਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜਤ੍ਤਾ ਰਤਨਤ੍ਤਯੋਪਵਾਦਸ੍ਸ। ਤੇਨੇਵਾਹ –

''ਯੋ ਨਿਨ੍ਦਿਯੰ ਪਸੰਸਤਿ,
ਤੰ ਵਾ ਨਿਨ੍ਦਤਿ ਯੋ ਪਸੰਸਿਯੋ।
ਵਿਚਿਨਾਤਿ ਮੁਖੇਨ ਸੋ ਕਲਿੰ,
ਕਲਿਨਾ ਤੇਨ ਸੁਖੰ ਨ ਵਿਨ੍ਦਤੀ''ਤਿ॥ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੬੬੩; ਸੰ ਨਿ॰ ੧.੧੮੦-੧੮੧; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੯੨)।

"ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਆਚਰਿਯੋ"ਤਿਆਦਿਨਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਦਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸੰਵੇਗੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿੰ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਆਚਰਿਯੇ ਚ ਕਾਰੁਞ੍ਞਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਅਨ੍ਤੇਵਾਸਿਨਾ ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਅਨੁਕੂਲੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬੰ, ਅਯੰ ਪਨ ਪਣ੍ਡਿਤਜਾਤਿਕਤ੍ਤਾ ਨ ਈਦਿਸੇਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਤਮਨੁਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਇਦਾਨਿਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਾਞਾਣਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਆਚਰਿਯੋ ਖੋ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਹਲਾਹਲ**ਨ੍ਤਿ ਤਙ੍ਖਣਞ੍ਞੇਵ ਮਾਰਣਕੰ ਵਿਸੰ। ਹਨਤੀਤਿ ਹਿ **ਹਲੋ** ਨ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਲ-ਕਾਰੰ ਕਤ੍ਵਾ, ਹਲਾਨਮ੍ਪਿ ਵਿਸੇਸੋ ਹਲੋ **ਹਲਾਹਲੋ** ਮਜ੍ਝੇਦੀਘਵਸੇਨ, ਏਤੇਨ ਚ ਅਞ੍ਞੇ ਅਟ੍ਠਵਿਧੇ ਵਿਸੇ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਚ –

''ਪੁਮੇ ਪਣ੍ਡੇ ਚ ਕਾਕੋਲ, ਕਾਲ਼ਕੂਟਹਲਾਹਲਾ।
ਸਰੋਤ੍ਥਿਕੋਸੁਙ੍ਕਿਕੇ ਯੋ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਪੁਤ੍ਤੋ ਪਦੀਪਨੋ।
ਦਾਰਦੋ ਵਚ੍ਛਨਾਭੋ ਚ, ਵਿਸਭੇਦਾ ਇਮੇ ਨਵਾ''ਤਿ॥

ਖਰੋਦਕਨ੍ਤਿ ਚਣ੍ਡਸੋਤੋਦਕੰ। **"ਖਾਰੋਦਕ"**ਨ੍ਤਿਪਿ ਪਾਠੋ, ਅਤਿਲੋਣਤਾਯ ਤਿਤ੍ਤੋਦਕਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਨਰਕਪਪਾਤ**ਨ੍ਤਿ ਚੋਰਪਪਾਤੰ। **ਮਾਣਵਕਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨਮੇਵ ਓਵਦਿਤੁੰ ਆਲਪਤਿ ''ਸਮਯੋਪਿ ਖੋ ਤੇ ਭਦ੍ਦਾਲਿ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧੋਅਹੋਸੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੩੫) ਵਿਯ। ''ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਾ''ਤਿ ਕਮ੍ਮਮੇਵ ਅਤ੍ਤਸਨ੍ਤਕਭਾਵੰ ਵਤ੍ਵਾ ਤਦੇਵ ਵਿਵਰਤਿ **"ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਮ੍ਮਾਨੁਰੂਪਮੇਵ ਗਤਿੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਯੋਨਿਸੋ**ਤਿ ਉਪਾਯੇਨ ਞਾਯੇਨ। **ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਆਚਰਿਯੋ ਵਿਯ ਅਯੋਨਿਸੋ ਅਰਿਯੂਪਵਾਦੇ ਅਨਿਮ੍ਮੁਜ੍ਜਨ੍ਤੋ ਯੋਨਿਸੋ ਅਰਿਯੂਪਵਾਦਤੋ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ, ਉਦ੍ਧੰ ਹੁਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਮਦ੍ਦਮਾਨੇ**ਤਿ ਮਦ੍ਦਨ੍ਤੋ ਭਿਨ੍ਦਨ੍ਤੋ। ਏਕੰਸਕਾਰਣਮੇਵ

ਇਧ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਕਾਮੇਨ **"ਸਮ੍ਮਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **"ਯਥਾ ਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਸ੍ਸ ਸਮਾਰਦ੍ਧਭਾਵੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਨ੍ਤਿ ਚ ਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤੰ। ਇਦੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ – ਯਥਾ ਅਞ੍ਞੋ ਪਣ੍ਡਿਤਸਭਾਵੋ ਜਾਤਿ ਆਚਾਰਵਸੇਨ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਅਨੇਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਤਿਣ੍ਣੰ ਰਤਨਾਨੰ ਵਣ੍ਣੰ ਭਾਸਿਤੁਮਾਰਭਤਿ, ਤਥਾ ਅਯਮ੍ਪਿ ਆਰਦ੍ਧੋ, ਤਞ੍ਹ ਖੋ ਅਪਿ ਨਾਮਾਯਮਾਚਰਿਯੋ ਏਤੁਕੇਨਾਪਿ ਰਤਨਤ੍ਤਯਾਵਣ੍ਣਭਾਸਤੋ ਓਰਮੇਯਜਾਤਿ।

ਸਪ੍ਪਰਾਜਵ**ਣ੍ਣ**ਨ੍ਤਿ ਅਹਿਰਾਜਵਣ੍ਣੰ। **ਵਣ੍ਣਪੋਕ੍ਖਰਤਾਯਾ**ਤਿ ਵਣ੍ਣਸੁਨ੍ਦਰਤਾਯ, ਵਣ੍ਣਸਰੀਰੇਨ ਵਾ। **ਵਾਰਿਜੰ** ਕਮਲੰ ਨ **ਪਹਰਾਮਿ ਨ ਭਞ੍ਜਾਮਿ, ਆਰਾ** ਦੂਰਤੋਵ ਉਪਸਿਙ੍ਘਾਮੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਥਾ**ਤਿ ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇਪਿ। **ਗਨ੍ਧਤ੍ਥੇਨੋ**ਤਿ ਗਨ੍ਧਚੋਰੋ। **ਸਞ੍ਞੂਲ੍ਹਾ**ਤਿ ਗਨ੍ਥਿਤਾ ਬਨ੍ਧਿਤਾ। **ਗਹਪਤੀ**ਤਿ ਉਪਾਲਿਗਹਪਤਿੰ ਨਾਟਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਲਪਨੰ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਵਣ੍ਣਿਤਬ੍ਬੋ ''ਅਯਮੀਦਿਸੋ''ਤਿ ਪਕਾਸੇਤਬ੍ਬੋਤਿ **ਵਣ੍ਣੋ,** ਸਣ੍ਠਾਨੰ। ਵਣ੍ਣੀਯਤਿ ਅਸਙ੍ਕਰਤੋ ਵਵਤ੍ਥਾਪੀਯਤੀਤਿ **ਵਣ੍ਣੋ,** ਜਾਤਿ। ਵਣ੍ਣੇਤਿ ਵਿਕਾਰਮਾਪਜ੍ਜਮਾਨੰ ਹਦਯਙ੍ਗਤਭਾਵੰ ਪਕਾਸੇਤੀਤਿ **ਵਣ੍ਣੋ,** ਰੂਪਾਯਤਨੰ। ਵਣ੍ਣੀਯਤਿ ਫਲਮੇਤੇਨ ਯਥਾਸਭਾਵਤੋ ਵਿਭਾਵੀਯਤੀਤਿ **ਵਣ੍ਣੋ,** ਕਾਰਣੰ। ਵਣ੍ਣੀਯਤਿ ਅਪ੍ਪਮਹਨ੍ਤਾਦਿਵਸੇਨ ਪਮੀਯਤੀਤਿ **ਵਣ੍ਣੋ,** ਪਮਾਣੰ। ਵਣ੍ਣੀਯਤਿ ਪਸੰਸੀਯਤੀਤਿ **ਵਣ੍ਣੋ** , ਗੁਣੋ। ਵਣ੍ਣਨੰ ਗੁਣਸੰਕਿਤ੍ਤਨੰ **ਵਣ੍ਣੋ,** ਪਸੰਸਾ। ਏਵੰ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵਣ੍ਣਸਦ੍ਦਸ੍ਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਆਦਿਸਦ੍ਦੇਨ ਜਾਤਰੂਪਪੁਲਿਨਕ੍ਖਰਾਦਯੋ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ''ਇਧ ਗੁਣੋਪਿ ਪਸੰਸਾਪੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ ਸਮਤ੍ਥੇਤਿ **"ਅਯੰ ਕਿਰਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਕਿਰਾ**ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਅਨੁਸ੍ਸਵਨਤ੍ਥੇ, ਪਦਪੂਰਣਮਤ੍ਤੇ ਵਾ। **ਗੁਣੂਪਸਞ੍ਹਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਗੁਣੋਪਸਞ੍ਞੁਤੰ। ''ਗੁਣੂਪਸਞ੍ਹਿਤੰ ਪਸੰਸ''ਨ੍ਤਿ ਪਨ ਵਦਨ੍ਤੋ ਪਸੰਸਾਯ ਏਵ ਗੁਣਭਾਸਨੰ ਸਿਦ੍ਧੰ ਤਸ੍ਸਾ ਤਦਵਿਨਾਭਾਵਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਦਮਤ੍ਥਦ੍ਵਯੰ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਕਥੰ ਭਾਸਤੀਤਿ ਆਹ **"ਤਤ੍ਥਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਏਕੋ ਚ ਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਚਾਤਿ **ਏਕਪੁਗ੍ਗਲੋ।** ਕੇਨਟ੍ਠੇਨ ਏਕਪੁਗ੍ਗਲੋ? ਅਸਦਿਸਟ੍ਠੇਨ, ਗੁਣਵਿਸਿਟ੍ਠਟ੍ਠੇਨ, ਅਸਮਸਮਟ੍ਠੇਨ ਚ। ਸੋ ਹਿ ਪਠਮਾਭਿਨੀਹਾਰਕਾਲੇ ਦਸਨ੍ਨੰ ਪਾਰਮੀਨੰ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਆਵਜ੍ਜਨੰ ਆਦਿੰ ਕਤ੍ਵਾ ਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰਸਮ੍ਭਰਣਗੁਣੇਹਿ ਚੇਵ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣੇਹਿ ਚ ਸੇਸਮਹਾਜਨੇਨ ਅਸਦਿਸੋ। ਯੇ ਚਸ੍ਸ ਗੁਣਾ, ਤੇਪਿ ਅਞ੍ਞਸਤ੍ਤਾਨੰ ਗੁਣੇਹਿ ਵਿਸਿਟ੍ਠਾ, ਪੁਰਿਮਕਾ ਚ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤੇਹਿ **ਅਸਮਾ,** ਤੇਹਿ ਪਨ ਅਯਮੇਵੇਕੋ ਰੂਪਕਾਯਨਾਮਕਾਯੇਹਿ **ਸਮੋ। ਲੋਕੇ**ਤਿ ਸਤ੍ਤਲੋਕੇ। **"ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ"**ਤਿ ਪਨ ਇਦੰ ਉਭਯਮ੍ਪਿ ਵਿਪ੍ਪਕਤਵਚਨਮੇਵ ਉਪ੍ਪਾਦਕਿਰਿਯਾਯ ਵਤ੍ਤਮਾਨਕਾਲਿਕਤ੍ਤਾ। **ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋ** ਬਹੁਜਨਹਿਤਾਯ **ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ,** ਨ ਅਞ੍ਞੇਨ ਕਾਰਣੇਨਾਤਿ ਏਵੰ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਲਕ੍ਖਣੇ ਹੇਸ ਮਾਨ-ਸਦ੍ਦੋ, ਏਵਰੂਪਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਲਕ੍ਖਣੰ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਅਞ੍ਞੇਨ ਸਦ੍ਦਲਕ੍ਖਣੇਨ ਪਟਿਬਾਹਿਤੁੰ। ਅਪਿਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਨਾਮ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨਾਮ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਨਾਮਾਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਭੇਦੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਏਸ ਹਿ ਦੀਪਙ੍ਕਰਪਾਦਮੂਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਅਨਾਗਾਮਿਫਲੰ, ਤਾਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਨਾਮ, ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨਾਮ, ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਕ੍ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਨਾਮ। ਬੁਦ੍ਧਾਨਞ੍ਹਿ ਸਾਵਕਾਨੰ ਵਿਯ ਨ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਞਾਣਾਦੀਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਸਹੇਵ ਪਨ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ ਸਕਲੋਪਿ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਗੁਣਰਾਸਿ ਆਗਤੋਵ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਸਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚਤ੍ਤਾ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਕ੍ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਨਾਮ, ਤਦਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਤਦਞ੍ਞਕ੍ਖਣੇ ਯਥਾਰਹੰ ''ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ'' ਚ੍ਚੇਵ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਇਮਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਸੁਤ੍ਤੇ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਕ੍ਖਣੰਯੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਤੀਤਕਾਲਿਕਸ੍ਸਾਪਿ ਵਤ੍ਤਮਾਨਪਯੋਗਸ੍ਸ ਕਤ੍ਥਚਿ ਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤੀਤਿ ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਵੰ ਸਤਿ ''ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋ''ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਮਾਨ-ਸਦ੍ਦੋ ਸਾਮਤ੍ਥਿਯਤ੍ਥੋ। ਯਾਵਤਾ ਸਾਮਤ੍ਥਿਯੇਨ ਮਹਾਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾਨੰ ਚਰਿਮਭਵੇ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਾ, ਤਾਵਤਾ ਸਾਮਤ੍ਥਿਯੇਨ ਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰਭੂਤੇਨ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਥਾਸਾਮਤ੍ਥਿਯਯੋਗੇਨ ਹਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਨਾਮਾਤਿ। ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤੇਹਿ **ਅਸਮੋ,** ਅਸਮੇਹਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਹੇਵ **ਸਮੋ** ਮਜ੍ਝੇ ਭਿਨ੍ਨਸੁਵਣ੍ਣ ਨਿਕ੍ਖੰ ਵਿਯ ਨਿਬ੍ਬਿਸਿਟ੍ਠੋ, ''ਏਕਪੁਗ੍ਗਲੋ''ਤਿ ਚੇਤਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਨੰ। ਆਲਯਸਙ੍ਖਾਤੰ ਤਣ੍ਹੰ ਸਮੁਗ੍ਘਾਤੇਤਿ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਦਤੀਤਿ **ਆਲਯਸਮੁਗ੍ਘਾਤੋ।** ਵਟ੍ਟੰ ਉਪਚ੍ਛਿਨ੍ਦਤੀਤਿ **ਵਟ੍ਟੂਪਚ੍ਛੇਦੋ।**

ਪਹੋਨ੍ਤੇਨਾਤਿ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੇਨ। ''ਪਞ੍ਚਨਿਕਾਯੇ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾਪਿ ਅਨੇਕਾਵਯਵਤ੍ਤਾ ਤੇਸੰ ਨ ਏਤੁਕੇਨ ਸਬ੍ਬਥਾ ਪਰਿਯਾਦਾਨਨ੍ਤਿ **"ਨਵਙ੍ਗੰ ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨੰ ਚਤੁਰਾਸੀਤਿ ਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧਸਹਸ੍ਸਾਨੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਤਿਤ੍ਥੇਨਾ**ਤਿ ਅਨੋਤਰਣਟ੍ਠਾਨੇਨ। ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ ਅਪਰਿਮਾਣਵਣ੍ਣਤ੍ਤਾ ਬੁਦ੍ਧਾਦੀਨੰ, ਨਿਰਵਸੇਸਾਨਞ੍ਚ ਤੇਸੰ ਇਧ ਪਕਾਸਨੇਨ ਪਾਲਿਸੰਵਣ੍ਣਨਾਯ ਏਵ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ, ਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਹੰਸਨਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਸਮ੍ਪਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਚ ਸਫਲਤ੍ਤਾ। **ਥਾਮੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ** ਸਬ੍ਬਥਾਮੇਨ ਪਕਾਸਿਤਤ੍ਤਾ। ਕਿੰ ਪਨ ਸੋ ਤਥਾ

ਓਗਾਹੇਤ੍ਵ◌ਾ ਭਾਸਤੀਤਿ ਆਹ। “**ਬ੍ਰਹ੍ਮਦਤ੍ਤੋ ਪਨਾ**”ਤਿਆਦਿ। ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਵ◌ਾ ਸਵਨਂ **ਅਨੁਸ੍ਸਵ**◌ੋ, ਪਰਮ੍ਪਰਸਵਨਂ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਆਕਾਰਪਰਿਵ◌ਿਤਕ੍ਕਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯੋ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਤਤ੍ਥ ‘‘ਸੁਨ੍ਦਰਮਿਦਂ ਕਾਰਣ’’ਨ੍ਤਿ ਏਵ◌ਂ ਸਯਮੇਵ ਕਾਰਣਪਰਿਵ◌ਿਤਕ੍ਕਨਂ **ਆਕਾਰਪਰਿਵ◌ਿਤਕ੍ਕੋ।** ਅਤ੍ਤਨੋ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਨਿਜ੍ਝਾਯਿਤ੍ਵ◌ਾ ਖਮਨਂ ਰੁਚ੍ਚਨਂ **ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤੀ**ਤਿ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਸੁ** ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ, ਤੇਹਿਯੇਵ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਮਤ੍ਤ**-ਸਦ੍ਦੋ ਹੇਤ੍ਥ ਵ◌ਿਸੇਸਨਿਵਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥੋ, ਤੇਨ ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤਂ ਕਾਰਣਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ। **ਅਤ੍ਤਨੋ ਥਾਮੇਨਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਞਾਣਬਲੇਨੇਵ, ਨ ਪਨ ਬੁਦ੍ਧਾਦੀਨਂ ਗੁਣਾਨੁਰੂਪਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯਾਪਰਿਮੇਯ੍ਯਪ੍ਪਭੇਦਾ ਹਿ ਬੁਦ੍ਧਾਦੀਨਂ ਗੁਣਾ। ਵ◌ੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ –

‘‘ਬੁਦ੍ਧੋਪਿ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਣੇਯ੍ਯ ਵਣ੍ਣਂ,
ਕਪ੍ਪਮ੍ਪਿ ਚੇ ਅਞ੍ਞਮਭਾਸਮਾਨੋ।
ਖੀਯੇਥ ਕਪ੍ਪੋ ਚਿਰਦੀਘਮਨ੍ਤਰੇ,
ਵਣ੍ਣੋ ਨ ਖੀਯੇਥ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸਾ’’ਤਿ॥ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੩੦੪; ੩.੧੪੧; ਮ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੪੨੫; ਉਦਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੫੩; ਬੁ॰ ਵ◌ਂ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੪.੧; ਅਪ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੯੧; ਚਰਿਯਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੯, ੩੨੯)।

ਇਧਾਪਿ ਵਕ੍ਖਤਿ ‘‘ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਂ ਖੋ ਪਨੇਤ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿ।

ਇਤਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਨਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੋ ਵ◌ੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਂ ਨਿਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਹ**-ਕਾਰੋ ਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਏਵ◌ਂ ਤੇ**”ਤਿ। **ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸਾ**”ਤਿ ਇਦਂ ਰੁਲ੍ਹਿਪਦਂ ‘‘ਏਕੋ ਏਕਾਯਾ’’ਤਿ (ਪਾਰਾ॰ ੪੪੪, ੪੫੨) ਪਦਂ ਵ◌ਿਯਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਅਞ੍ਞੋਅਞ੍ਞਸ੍ਸਾ**”ਤਿ ਰੁਲ੍ਹਿਪਦੇਨੇਵ ਵ◌ਿਵਰਤਿ। “**ਉਜੁਮੇਵ◌ਾ**”ਤਿ ਸਾਵਧਾਰਣਸਮਾਸਤਂ ਵਤ੍ਵ◌ਾ ਤੇਨ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਤ੍ਥਂ ਆਹ “**ਈਸਕਮ੍ਪਿ ਅਪਰਿਹਰਿਤ੍ਵ◌ਾ**”ਤਿ, ਥੋਕਤਰਮ੍ਪਿ ਅਵ◌ਿਰਜ੍ਝਿਤ੍ਵ◌ਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕਥਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਆਚਰਿਯੇਨ ਹੀ**”ਤਿਆਦਿ। ਪੁਬ੍ਬੇ ਏਕਵ◌ਾਰਮਿਵ ਅਵਣ੍ਣਵਣ੍ਣਭਾਸਨੇ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇਪਿ ‘‘ਉਜੁਵ◌ਿਪਚ੍ਚਨੀਕਵ◌ਾਦਾ’’ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੧) ਵ◌ੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਅਨੇਕਵ◌ਾਰਮੇਵ ਤੇ ਏਵ◌ਂ ਭਾਸਨ੍ਤੀਤਿ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਪੁਨ ਇਤਰੋ ਅਵਣ੍ਣਂ ਇਤਰੋ ਵਣ੍ਣ**”ਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨ ਹਿ ਵ◌ਿਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਵ◌ਿਵ◌ਿਧਤ੍ਥਤਂ ਸਮਤ੍ਥੇਤਿ। **ਸਾਰਫਲਕੇ**ਤਿ ਸਾਰਦਾਰੁਫਲਕੇ , ਉਤ੍ਤਮਫਲਕੇ ਵ◌ਾ। **ਵ◌ਿਸਰੁਕ੍ਖਆਣਿ**ਨ੍ਤਿ ਵ◌ਿਸਦਾਰੁਮਯਪਟਾਣਿਂ। **ਇਰਿਯਾਪਥਾਨੁਬਨ੍ਧਨੇਨ ਅਨੁਬਨ੍ਧਾ ਹੋਨ੍ਤਿ,** ਨ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਅਨੁਬਨ੍ਧਨੇਨ।

ਸੀਸਾਨੁਲੋਕਿਨੇਤਿ ਸੀਸੇਨ ਅਨੁਲੋਕਿਨੇ, ਸੀਸਂ ਉਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵ◌ਾ ਮਗ੍ਗਾਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਓਲੋਕਯਮਾਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਸ੍ਮਿਂ ਕਾਲੇ**ਤਿ ਯਮ੍ਹਿ ਸਂਵਚ੍ਛਰੇ, ਉਤੁਮ੍ਹਿ, ਮਾਸੇ, ਪਕ੍ਖੇ ਵ◌ਾ ਭਗਵ◌ਾ ਤਂ ਅਦ੍ਧਾਨਮਗ੍ਗਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਕਾਲੇ। ਤੇਨ ਹਿ ਅਨਿਯਮਤੋ ਸਂਵਚ੍ਛਰਉਤੁਮਾਸਡ੍ਢਮਾਸਾਵ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਾ ‘‘ਤਂ ਦਿਵਸ’’ਨ੍ਤਿ ਦਿਵਸਸ੍ਸ ਵ◌ਿਸੁਂ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ, ਮੁਹੁਤ੍ਤਾਦੀਨਞ੍ਚ ਦਿਵਸਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤੋ। ‘‘ਤਂ ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ’’ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਆਧਾਰਵਚਨਮੇਤਂ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ ਕਿਰਿਯਾਵ◌ਿਚ੍ਛੇਦਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ‘‘ਰਾਜਗਹੇ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਤੀ’’ਤਿ ਸਹ ਪੁਬ੍ਬਕਾਲਕਿਰਿਯਾਹਿ ਵਤ੍ਤਮਾਨਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕਤੋ, ਇਤਰਥਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਕਾਲੇ ਰਾਜਗਹੇ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਤਿ, ਤਂ ਅਦ੍ਧਾਨਮਗ੍ਗਞ੍ਚ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋਤਿ ਅਨਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਥੋ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਨ ਹਿ ਅਸਮਾਨਵ◌ਿਸਯਾ ਕਿਰਿਯਾ ਏਕਾਧਾਰਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਯਾ ਚੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ ਅਦ੍ਧਾਨਪਟਿਪਜ੍ਜਨਕਿਰਿਯਾ, ਸਾ ਚ ਅਨਿਯਮਿਤਾ ਨ ਯੁਤ੍ਤਾਤਿ। **ਰਾਜਗਹਪਰਿਵਤ੍ਤਕੇਸੂ**ਤਿ ਰਾਜਗਹਂ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵ◌ਾ ਠਿਤੇਸੁ। “**ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿ**”ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਤੇਸੁ ਭਗਵਤੋ ਅਨਿਬਦ੍ਧਵ◌ਾਸਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਸੋ**ਤਿ ਏਵ◌ਂ ਰਾਜਗਹੇ ਵਸਮਾਨੋ ਸੋ ਭਗਵ◌ਾ। ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਣੇਨਪਿ ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਪਟਿਬਦ੍ਧਭਾਵਵਚਨਤੋ ਸਨ੍ਨਿਵ◌ਾਸਤ੍ਤਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਯਦਿ ਪਨ ‘‘ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਮਾਨੋ ਸੋ ਭਗਵ◌ਾ’’ਤਿ ਪਚ੍ਚਾਮਸੇਯ੍ਯ, ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤੋਵ ਅਨਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਥੋ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ। **ਤਂ ਦਿਵਸ**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਦਿਵਸਂ ਅਦ੍ਧਾਨਮਗ੍ਗਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ, ਤਂ ਦਿਵਸ। **ਤਂ ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋਤਿ** ਏਤ੍ਥ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਸਂਯੋਗਵਚਨਮੇਤਂ। ਭਤ੍ਤਭੁਞ੍ਜਨਤੋ ਪਚ੍ਛਾ **ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤਂ,** ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤਸਮਯੇ। **ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਯਤ੍ਥ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਤ੍ਥਾਯ ਚਰਿਤ੍ਵ◌ਾ ਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਤੋ ਅਪਕ੍ਕਨ੍ਤੋ। **ਤਂ ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ**ਤਿ ‘‘ਨਾਲ਼ਨ੍ਦਾਯਂ ਵ◌ੇਨੇਯ੍ਯਜਾਨਂ ਵ◌ਿਵ◌ਿਧਹਿਤਸੁਖਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਂ ਆਕਙ੍ਖਮਾਨੋ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਅਟ੍ਠੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਤਿਵ◌ਿਧਸੀਲਾਲਙ੍ਕਤਂ

ਨਾਨਾਵਿਧਕੁਹਨਲਪਨਾਦਿਮਿਚ੍ਛਾਜੀਵਵਿਦ੍ਧਂਸਨਂ ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿਦਿਟ੍ਠਿਜਾਲਵਿਨਿਵੇਠਨਂ ਦਸਸਹਸ੍ਸਿਲੋਕਧਾਤੁਪਕਮ੍ਪਨਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਜਾਲਸੁਤ੍ਤਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਤਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਦੀਘਮਗ੍ਗਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ, ਇਦਂ ਪਨ ਕਾਰਣਂ ਪਕਰਣਤੋਵ ਪਾਕਟਨ੍ਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ''ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਭਗਵਾ ਤਂ ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ''ਤਿ ਚੋਦਨਾ ਵਿਸੋਧਿਤਾ ਹੋਤਿ।

ਇਦਾਨਿ ਇਤਰਮ੍ਪਿ ਚੋਦਨਂ ਵਿਸੋਧਿਤੁਂ **"ਸੁਪ੍ਪਿਯੋਪੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਕਾਲੇ, ਤਂ ਦਿਵਸਂ ਅਨੁਬਨ੍ਧੋਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਪਾਤੋ ਅਸਿਤਬ੍ਬੋਤਿ **ਪਾਤਰਾਸੋ,** ਸੋ ਭੁਤ੍ਤੋ ਯੇਨਾਤਿ **ਭੁਤ੍ਤਪਾਤਰਾਸੋ। ਇਚ੍ਛੇ**ਵਾਤਿ ਏਵਮੇਵ ਮਨਸਿ ਸਨ੍ਨਿਧਾਯ, ਨ ਪਨ ''ਭਗਵਨ੍ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਞ੍ਚ ਪਿਟ੍ਠਿਤੋ ਪਿਟ੍ਠਿਤੋ ਅਨੁਬਨ੍ਧਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਭਗਵਤੋ ਤਂ ਮਗ੍ਗਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨਭਾਵਂ ਅਜਾਨਨ੍ਤੋ**ਵਾ"ਤਿ, ਤਥਾ ਅਜਾਨਨ੍ਤੋ ਏਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਨੁਬਨ੍ਧੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨ ਹਿ ਸੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦਟ੍ਠੁਮੇਵ ਇਚ੍ਛਤਿ, ਤੇਨਾਹ **"ਸਚੇ ਪਨ ਜਾਨੇਯ੍ਯ, ਨਾਨੁਬਨ੍ਧੇਯ੍ਯਾ"**ਤਿ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ''ਕਸ੍ਮਾ ਚ ਸੁਪ੍ਪਿਯੋ ਅਨੁਬਨ੍ਧੋ''ਤਿ ਚੋਦਨਾ ਵਿਸੋਧਿਤਾ ਹੋਤਿ। **"ਸੋ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਪਰਮ੍ਪਿ ਚੋਦਨਂ ਵਿਸੋਧੇਤਿ। ਕਦਾਚਿ ਪਨ ਭਗਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰਵੇਸੇਨੇਵ ਗਚ੍ਛਤਿ ਅਙ੍ਗੁਲਿਮਾਲਦਮਨਪਕ੍ਕੁਸਾਤਿਅਭਿਗ੍ਗਮਨਾਦੀਸੁ, ਕਦਾਚਿ ਬੁਦ੍ਧਸਿਰਿਯਾ, ਇਧਾਪਿ ਈਦਿਸਾਯ ਬੁਦ੍ਧਸਿਰਿਯਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਬੁਦ੍ਧਸਿਰਿਯਾ ਸੋਭਮਾਨ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਸਿਰੀ**ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਸਰੀਰਸੋਭਗ੍ਗਾਦਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਤਦੇਵ ਉਪਮਾਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **"ਰਤ੍ਤਕਮ੍ਬਲਪਰਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਮਿਵਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ। ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਜਙ੍ਗਮੋ ਯਥਾ ''ਚਙ੍ਕਮੋ''ਤਿ। ਚਞ੍ਚਲਮਾਨੋ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ **ਗਿਰਿ,** ਤਾਦਿਸਸ੍ਸ ਕਨਕਗਿਰਿਨੋ ਸਿਖਰਮਿਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

"ਤਸ੍ਮਿਂ ਕਿਰ"ਤਿਆਦਿ ਤਬ੍ਬਿਵਰਣਂ, ਪਾਲਿਯਂ ਅਦਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ, ਪੋਰਾਣਟ੍ਠਕਥਾਯਞ੍ਚ ਅਨਾਗਤਤ੍ਤਾ ਅਨੁਸ੍ਸਵਸਿਦ੍ਧਾ ਅਯਂ ਕਥਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਕਿਰਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਵਾ ਹੋਤੁ ਅਞ੍ਞਥਾ ਵਾ, ਅਤ੍ਤਨਾ ਅਦਿਟ੍ਠਂ, ਅਸੁਤਂ, ਅਮੁਤਞ੍ਚ ਅਨੁਸ੍ਸਵਮੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਨੀਲਪੀਤਲੋਹਿਤੋਦਾਤਮਞ੍ਜਿਟ੍ਠਪਭਸ੍ਸਰਵਸੇਨ **ਛਬ੍ਬਣ੍ਣਾ। ਸਮਨ੍ਤਾ**ਤਿ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਦਸਹਿ ਦਿਸਾਹਿ। **ਅਸੀਤਿਹਤ੍ਥਪ੍ਪਮਾਣੇ**ਤਿ ਤੇਸਂ ਰਸ੍ਮੀਨਂ ਪਕਤਿਯਾ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਮਨ੍ਤਤੋ, ਉਪਰਿ ਚ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਅਸੀਤਿਹਤ੍ਥਮਤ੍ਤੇ ਪਦੇਸੇ ਪਕਤਿਯਾਵ ਘਨੀਭੂਤਾ ਰਸ੍ਮਿਯੋ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ, **ਵਿਨਯਟੀਕਾਯਂ** ਪਨ ''ਤਾਯੇਵ ਬ੍ਯਾਮਪ੍ਪਭਾ ਨਾਮ। ਯਤੋ ਛਬ੍ਬਣ੍ਣਾ ਰਸ੍ਮਿਯੋ ਤਲਾਕਤੋ ਮਾਤਿਕਾ ਵਿਯ ਦਸਸੁ ਦਿਸਾਸੁ ਧਾਵਨ੍ਤਿ, ਸਾ ਯਸ੍ਮਾ ਬ੍ਯਾਮਮਤ੍ਤਾ ਵਿਯ ਖਾਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਬ੍ਯਾਮਪ੍ਪਭਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, (ਵਿ॰ ਵਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੧੬) **ਸਙ੍ਗੀਤਿਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾਯਂ** ਪਨ ਵਕ੍ਖਤਿ ''ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਕਾਯਤੋ ਸੁਵਣ੍ਣਵਣ੍ਣਾ ਰਸ੍ਮਿ ਉਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਅਸੀਤਿਹਤ੍ਥਂ ਠਾਨਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਪਚ੍ਛਿਮਕਾਯਤੋ। ਦਕ੍ਖਿਣਹਤ੍ਥਤੋ। ਵਾਮਹਤ੍ਥਤੋ ਸੁਵਣ੍ਣਵਣ੍ਣਾ ਰਸ੍ਮਿ ਉਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਅਸੀਤਿਹਤ੍ਥਂ ਠਾਨਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਉਪਰਿ ਕੇਸਨ੍ਤਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਸਬ੍ਬਕੇਸਾਵਟ੍ਟੇਹਿ ਮੋਰਗੀਵਵਣ੍ਣਾ ਰਸ੍ਮਿ ਉਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਗਗਨਤਲੇ ਅਸੀਤਿਹਤ੍ਥਂ ਠਾਨਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਹੇਟ੍ਠਾ ਪਾਦਤਲੇਹਿ ਪਵਾਲ਼ਵਣ੍ਣਾ ਰਸ੍ਮਿ ਉਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਘਨਪਥਵਿਯਂ ਅਸੀਤਿਹਤ੍ਥਂ ਠਾਨਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਏਵਂ ਸਮਨ੍ਤਾ ਅਸੀਤਿਹਤ੍ਥਮਤ੍ਤਂ ਠਾਨਂ ਛਬ੍ਬਣ੍ਣਾ ਬੁਦ੍ਧਰਸ੍ਮਿਯੋ ਵਿਜ੍ਜੋਤਮਾਨਾ ਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਮਾਨਾ ਵਿਧਾਵਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩.੨੯੯) ਕੇਚਿ ਪਨ ਅਞ੍ਞਥਾਪਿ ਪਰਿਕਪ੍ਪਨਾਮਤ੍ਤੇਨ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ ਤਥਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਅਨਾਗਤਤ੍ਤਾ, ਅਯੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਚ। ਤਾਸਂ ਪਨ ਬੁਦ੍ਧਰਸ੍ਮੀਨਂ ਤਦਾ ਅਨਿਗ੍ਗਹਿਤਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ''ਤਸ੍ਮਿਂ ਕਿਰ ਸਮਯੇ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਕ੍ਕੁਸਾਤਿਅਭਿਗ੍ਗਮਨਾਦੀਸੁ ਵਿਯ ਹਿ ਤਦਾ ਤਾਸਂ ਨਿਗ੍ਗਹਣੇ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਾਰਣਂ ਨਤ੍ਥਿ। **ਆਧਾਵਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਅਭਿਮੁਖਂ ਦਿਸਂ ਧਾਵਨ੍ਤਿ। **ਵਿਧਾਵਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਵਿਵਿਧਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਦਿਸਂ ਧਾਵਨ੍ਤਿ।

ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਨਨ੍ਤਰੇ ਦਿਸ੍ਸਮਾਨਾਕਾਰੇਨ ਤਾਸਂ ਰਸ੍ਮੀਨਂ ਸੋਭਾ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਆਹ **"ਰਤਨਾਵੇਲ਼ਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਰਤਨਾਵੇਲ਼ਾ** ਨਾਮ ਰਤਨਮਯਵਟਂਸਕਂ ਮੁਦ੍ਧਂ ਅਵਤਿ ਰਕ੍ਖਤੀਤਿ ਹਿ **ਅਵੇਲ਼ਾ, ਆਵੇਲ਼ਾ** ਵਾ, ਮੁਦ੍ਧਮਾਲਾ। **ਉਕ੍ਕਾ** ਨਾਮ ਯਾ ਸਜੋਤਿਭੂਤਾ, ਤਾਸਂ ਸਤਂ, ਨਿਪਤਨਂ **ਨਿਪਾਤੋ,** ਤਸ੍ਸ ਨਿਪਾਤੋ, ਤੇਨ ਸਮਾਕੁਲਂ ਤਥਾ। ਪਿਸਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **ਪਿਟ੍ਠਂ,** ਚੀਨਦੇਸੇ ਜਾਤਂ ਪਿਟ੍ਠਂ **ਚੀਨਪਿਟ੍ਠਂ,** ਰਤ੍ਤਚੁਣ੍ਣਂ, ਯਂ **"ਸਿਨ੍ਦੂਰੋ"**ਤਿਪਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਚੀਨਪਿਟ੍ਠਮੇਵ ਚੁਣ੍ਣਂ। ਵਾਯੁਨੋ ਵੇਗੇਨ ਇਤੋ ਚਿਤੋ ਚ ਖਿਤ੍ਤਂ ਤਨ੍ਤਿ ਤਥਾ। ਇਨ੍ਦਸ੍ਸ ਧਨੁ ਲੋਕਸਙ੍ਕੇਤਵਸੇਨਾਤਿ **ਇਨ੍ਦਧਨੁ,** ਸੂਰਿਯਰਸ੍ਮਿਵਸੇਨ ਗਗਨੇ ਪਞ੍ਞਾਯਮਾਨਾਕਾਰਵਿਸੇਸੋ। ਕੁਟਿਲਂ ਅਚਿਰਟ੍ਠਾਯਿਤ੍ਤਾ ਵਿਰੂਪਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਜਵਤਿ ਧਾਵਤੀਤਿ **ਵਿਜ੍ਜੁ,** ਸਾਯੇਵ **ਲਤਾ** ਤਂਸਦਿਸਭਾਵੇਨਾਤਿ ਤਥਾ, ਵਾਯੁਵੇਗਤੋ ਵਲਾਹਕਘਟ੍ਟਨੇਨੇਵ ਜਾਤਰਸ੍ਮਿ। ਤਾਯਤਿ ਅਵਿਜਹਨਵਸੇਨ ਆਕਾਸਂ ਪਾਲੇਤੀਤਿ **ਤਾਰਾ,** ਗਣਸਦ੍ਦੋ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ। ਤਸ੍ਸ ਪਭਾ ਤਥਾ।

ਵਿਪ੍ਫੁਰਿਤਵਿਚ੍ਛੁਰਿਤਮਿਵਾਤਿ ਆਭਾਯ ਵਿਵਿਧੰ ਫਰਮਾਨੰ, ਵਿਜ੍ਜੋਤਯਮਾਨੰ ਵਿਯ ਚ। ਵਨਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰੰ ਵਿਵਰੰ **ਵਨਨ੍ਤਰੰ,** ਭਗਵਤਾ ਪਤ੍ਤਪਤ੍ਤਵਨਪ੍ਪਦੇਸਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ।

ਅਸੀਤਿਯਾ ਅਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇਹਿ ਤਮ੍ਬਨਖਤਾਦੀਹਿ ਅਨੁਰਞ੍ਜਿਤੰ ਤਥਾ। **ਕਮਲੰ** ਪਦੁਮਪੁਣ੍ਡਰੀਕਾਨਿ, ਅਵਿਸੇਸੰ ਨੀਲਰਤ੍ਤਸੇਤਭੇਦੰ ਸਰੋਰੁਹੰ **ਉਪ੍ਪਲੰ,** ਇਤਿ ਪਞ੍ਚਵਿਧਾ ਪਙ੍ਕਜਜਾਤਿ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਵਿਕਸਿਤੰ ਫੁਲ੍ਲਿਤੰ ਤਦੁਭਯੰ ਯਸ੍ਸ ਸਰਸ੍ਸ ਤਥਾ। ਸਬ੍ਬੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਪਰਿਤੋ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਫੁਲ੍ਲਤਿ ਵਿਕਸਤੀਤਿ **ਸਬ੍ਬਪਾਲਿਫੁਲ੍ਲੰ** ਅ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਆ-ਕਾਰੰ, ਰ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਚ ਲ-ਕਾਰੰ ਕਤ੍ਵਾ ਯਥਾ ''ਪਾਲਿਭਦ੍ਦੋ''ਤਿ, ਤਾਰਾਨੰ ਮਰੀਚਿ ਪਭਾ, ਤਾਯ ਵਿਕਸਿਤੰ ਵਿਜ੍ਜੋਤਿਤੰ ਤਥਾ। ਬ੍ਯਾਮਪ੍ਪਭਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖੇਪੋ ਪਰਿਮਣ੍ਡਲੋ, ਤੇਨ ਵਿਲਾਸਿਨੀ ਸੋਭਿਨੀ ਤਥਾ। ਮਹਾਪੁਰਿਸਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਟਿਬਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਮਾਲਾਕਾਰੇਨੇਵ ਠਿਤਾਨੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸਵਰਲਕ੍ਖਣਮਾਲਾ"**ਤਿ। ਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸਚਨ੍ਦਾਦੀਨੰ ਮਾਲਾ ਕੇਨਚਿ ਗਨ੍ਥੇਤ੍ਵਾ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਚ ਠਪਿਤਾਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ''ਯਦਿ ਸਿਯਾ''ਤਿ ਪਰਿਕਪ੍ਪਨਾਮਤ੍ਤੇਨ ਹਿ **"ਗਨ੍ਥੇਤ੍ਵਾ ਠਪਿਤਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸਚਨ੍ਦਮਾਲਾਯਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਪਰਿਕਪ੍ਪੋਪਮਾ ਹੇਸਾ, ਲੋਕੇਪਿ ਚ ਦਿਸ੍ਸਤਿ।

''ਮਯੇਵ ਮੁਖਸੋਭਾਸ੍ਸੇ, ਤਜਲਮਿਨ੍ਦੁਵਿਕਤ੍ਥਨਾ।
ਯਤੋਮ੍ਬੁਜੇਪਿ ਸਾਤ੍ਥੀਤਿ, ਪਰਿਕਪ੍ਪੋਪਮਾ ਅਯ''ਨ੍ਤਿ॥

ਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸਚਨ੍ਦਮਾਲਾਯ ਸਿਰਿੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਿਰਿਯਾ ਅਭਿਭਵਨ੍ਤੀ ਇਵਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸੇਸੁਪਿ।

ਏਵੰ ਭਗਵਤੋ ਤਦਾ ਸੋਭੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸਾਪਿ ਸੋਭੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਤਞ੍ਚ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ । ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾਯ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਤਾਯ **ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਾ।** ਦ੍ਵਾਦਸਹਿ ਸਨ੍ਤੋਸੇਹਿ **ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਾ।** ਤਿਵਿਧੇਨ ਵਿਵੇਕੇਨ **ਪਵਿਵਿਤ੍ਤਾ।** ਰਾਜਰਾਜਮਹਾਮਤ੍ਤਾਦੀਹਿ **ਅਸੰਸਟ੍ਠਾ।** ਦੁਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਕਾਨੰ **ਚੋਦਕਾ। ਪਾਪੇ** ਅਕੁਸਲੇ **ਗਰਹਿਨੋ** ਪਰੇਸੰ ਹਿਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ **ਵਤ੍ਤਾਰੋ।** ਪਰੇਸਞ੍ਚ **ਵਚਨਕ੍ਖਮਾ। ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨੰ** ਨਾਮ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਞਾਣੰ। **"ਤੇਸ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਦਭਿਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇਨ ਭਗਵਤੋ ਸੋਭੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਰਤ੍ਤਪਦੁਮਾਨੰ ਸਣ੍ਡੋ ਸਮੂਹੋ ਵਨੰ, ਤਸ੍ਸ ਮਜ੍ਝੇ ਗਤਾ ਤਥਾ। ''ਰਤ੍ਤੰ **ਪਦੁਮੰ,** ਸੇਤੰ **ਪੁਣ੍ਡਰੀਕ**''ਨ੍ਤਿ ਪਤ੍ਤਨਿਯਮਮਨ੍ਤਰੇਨ ਤਥਾ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਪਤ੍ਤਨਿਯਮੇਨ ਪਨ ਸਤਪਤ੍ਤੰ **ਪਦੁਮੰ,** ਊਨਕਸਤਪਤ੍ਤੰ **ਪੁਣ੍ਡਰੀਕੰ। ਪਵਾਲ਼ੰ** ਵਿਦ੍ਦੁਮੋ, ਤੇਨ ਕਤਾਯ ਵੇਦਿਕਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਵਿਯ। **ਮਿਗਪਕ੍ਖੀਨਮ੍ਪੀਤਿ ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੋ, **ਅਪਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਵਾ ਸਮ੍ਭਾਵਨਾਯੰ, ਤੇਨਾਹ **"ਪਗੇਵ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨ"**ਨ੍ਤਿ। **ਮਹਾਥੇਰਾ**ਤਿ ਮਹਾਸਾਵਕੇ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। ਸੁਰਞ੍ਜਿਤਭਾਵੇਨ ਈਸਕੰ ਕਣ੍ਹਵਣ੍ਣਤਾਯ **ਮੇਘਵਣ੍ਣੰ। ਏਕੰਸੰ ਕਰਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਏਕੰਸਪਾਰੁਪਨਵਸੇਨ ਵਾਮੰਸੇ ਕਰਿਤ੍ਵਾ। ਕਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਜਿਣ੍ਣਸ੍ਸ ਆਲਮ੍ਬਨੋ ਦਣ੍ਡੋ **ਕਤ੍ਤਰਦਣ੍ਡੋ,** ਬਾਹੁਲ੍ਲਵਸੇਨਾਯੰ ਸਮਞ੍ਞਾ। **ਸੁਵਮ੍ਮੰ** ਨਾਮ ਸੋਭਣਉਰਚ੍ਛਦੋ, ਤੇਨ **ਵਮ੍ਮਿਤਾ** ਸਨ੍ਨਦ੍ਧਾਤਿ **ਸੁਵਮ੍ਮਵਮ੍ਮਿਤਾ,** ਇਦੰ ਤੇਸੰ ਪੰਸੁਕੂਲਧਾਰਣਨਿਦਸ੍ਸਨੰ। ਯੇਸੰ ਕੁਚ੍ਛਿਗਤੰ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਤਿਣਪਲਾਸਾਦਿ ਗਨ੍ਧਜਾਤਮੇਵ ਹੋਤਿ, ਤੇ **ਗਨ੍ਧਹਤ੍ਥਿਨੋ** ਨਾਮ, ਯੇ ''ਹੇਮਵਤਾ''ਤਿਪਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਥੇਰਾਨੰ ਸੀਲਾਦਿਗੁਣਗਨ੍ਧਤਾਯ ਤੰਸਦਿਸਤਾ। ਅਨ੍ਤੋਜਟਾਬਹਿਜਟਾਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਤਣ੍ਹਾਜਟਾਯ ਵਿਜਟਿਤਭਾਵਤੋ **ਵਿਜਟਿਤਜਟਾ।** ਤਣ੍ਹਾਬਨ੍ਧਨਾਯ ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ **ਛਿਨ੍ਨਬਨ੍ਧਨਾ। "ਸੋ"**ਤਿਆਦਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਚਨਸ੍ਸ ਗੁਣਦਸ੍ਸਨੰ। **ਅਨੁਬੁਦ੍ਧੇਹੀ**ਤਿ ਬੁਦ੍ਧਾਨਮਨੁਬੁਦ੍ਧੇਹਿ। ਤੇਪਿ ਹਿ ਏਕਦੇਸੇਨ ਭਗਵਤਾ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਪਟਿਭਾਗੇਨੇਵ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਬੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। **ਪਤ੍ਤਪਰਿਵਾਰਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਪ੍ਫਦਲੇਨ ਪਰਿਵਾਰਿਤੰ। **ਕੰ** ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਕਮਲਾਦਿ, ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਰਤਿ ਵਿਰਾਜਤੀਤਿ **ਕੇਸਰੰ,** ਕਿਞ੍ਜਕ੍ਖੋ। ਕਣ੍ਣੇ ਕਰੀਯਤੀਤਿ **ਕਣ੍ਣਿਕਾ।** ਕਣ੍ਣਾਲਙ੍ਕਾਰੋ, ਤੰਸਦਿਸਟ੍ਠਾਨਤਾਯ **ਕਣ੍ਣਿਕਾ,** ਬੀਜਕੋਸੋ। ਛਨ੍ਨੰ ਹੰਸਕੁਲਾਨੰ ਸੇਟ੍ਠੋ **ਧਤਰਟ੍ਠੋ ਹੰਸਰਾਜਾ ਵਿਯ, ਹਾਰਿਤੋ** ਨਾਮ **ਮਹਾਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਵਿਯ।**

ਏਵੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੰ ਭਗਵਨ੍ਤੰ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਚ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਰਿਸੰ ਓਲੋਕੇਸੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਕਾਜਦਣ੍ਡਕੇ**ਤਿ ਕਾਜਸਙ੍ਖਾਤੇ ਭਾਰਾਵਹਦਣ੍ਡਕੇ, ਕਾਜਸ੍ਮਿੰ ਵਾ ਭਾਰਲਗ੍ਗਿਤਦਣ੍ਡਕੇ। ਖੁਦ੍ਦਕੰ ਪੀਠੰ **ਪੀਠਕੰ।** ਮੂਲੇ, ਅਗ੍ਗੇ ਚ ਤਿਧਾ ਕਤੋ ਦਣ੍ਡੋ **ਤਿਦਣ੍ਡੋ।** ਮੋਰਹਤ੍ਥਕੋ **ਮੋਰਪਿਞ੍ਛੰ।** ਖੁਦ੍ਦਕੰ ਪਸਿਬ੍ਬੰ **ਪਸਿਬ੍ਬਕੰ। ਕੁਣ੍ਡਿਕਾ** ਕਮਣ੍ਡਲੁ। ਸਾ ਹਿ ਕੰ ਉਦਕੰ ਉਦੇਤਿ ਪਸਵਤਿ, ਰਕ੍ਖਤੀਤਿ ਵਾ **ਕੁਣ੍ਡਿਕਾ**

ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਨਯੇਨ। ਗਹਿਤਂ ਓਮਕਤੋ ਲੁਜ੍ਜਿਤਂ, ਵ◌ਿਵ◌ਿਧਂ ਲੁਜ੍ਜਿਤਞ੍ਚ ਪੀਠਕ...ਪੇ॰... ਕੁਣ੍ਡਿਕਾਦਿਅਨੇਕਪਰਿਕ੍ਖਾਰਸਙ੍ਖਾਤਂ ਭਾਰਂ ਭਰਤਿ ਵਹਤੀਤਿ **ਗਹਿਤ...ਪੇ॰... ਭਾਰਭਰਿਤਾ। ਇਤੀ**ਤਿ ਨਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੋ। **ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਮਤ੍ਥੋ। ਏਵ◌ਂ ਇਦਂ ਵਚਨਮਾਦਿ ਯਸ੍ਸ ਵਚਨਸ੍ਸ ਤਥਾ, ਤਦੇਵ ਨਿਰਤ੍ਥਕਂ ਵਚਨਂ ਯਸ੍ਸਾਤਿ **ਏਵਮਾਦਿਨਿਰਤ੍ਥਕਵਚਨਾ।** ਮੁਖਂ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਮੁਖਰਾ,** ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਮੁਖਵਨ੍ਤਾ ਏਵ, ਅਯਂ ਪਨ ਫਰੁਸਾਭਿਲਾਪਮੁਖਵਤੀ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਵ◌ਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਨਿਨ੍ਨਾਯਞ੍ਹਿ ਅਯਂ ਰਪਚ੍ਚਯੋ। ਮੁਖੇਨ ਵ◌ਾ ਅਮਨਾਪਂ ਕਮ੍ਮਂ ਰਾਤਿ ਗਣ੍ਹਾਤੀਤਿ **ਮੁਖਰਾ।** ਵ◌ਿਵ◌ਿਧਾ ਕਿਣ੍ਣਾ ਵ◌ਾਚਾ ਯਸ੍ਸਾਤਿ **ਵ◌ਿਕਿਣ੍ਣਵ◌ਾਚਾ। ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸੁਪ੍ਪਿਯਸ੍ਸ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਸ੍ਸ। ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਂ ਪਰਿਸਂ।

ਇਦਾਨੀਤਿ ਤਸ੍ਸ ਤਥਾਰੂਪਾਯ ਪਰਿਸਾਯ ਦਸ੍ਸਨਕ੍ਖਣੇ। **ਪਨਾ**ਤਿ ਅਰੁਚਿਸਂਸੂਚਨਤ੍ਥੋ, ਤਥਾਪੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਲਾਭ...ਪੇ॰... ਹਾਨਿਯਾ ਚੇ**ਵ ਹੇਤੁਭੂਤਾਯ। ਕਥਂ ਹਾਨੀਤਿ ਆਹ **"ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਞ੍ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ। **ਨਿਸ੍ਸਿਰੀਕਤ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਸੋਭਤਂ, ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਮੋਰਜਾਤਕਾਦੀਹਿਪਿ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬੋ। **"ਉਪਤਿਸ੍ਸਕੋਲਿਤਾਨਞ੍ਚਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਕ੍ਖਹਾਨਿਤਾਯ ਵ◌ਿਤ੍ਥਾਰੋ। ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਸ੍ਸ ਚ ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ ਸਨ੍ਧਾਯ **"ਤੇਸੁ ਪਨ ਪਕ੍ਕਨ੍ਤੇਸੂ"**ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਸਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤਕਾਲੇਯੇਵ ਅਡ੍ਢਤੇਯ੍ਯਸਤਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਪਰਿਸਾ ਪਬ੍ਬਜਿ, ਤਤੋ ਪਰਮ੍ਪਿ ਤਦਨੁਪਬ੍ਬਜਿਤਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਪਰਿਸਾ ਅਪਰਿਮਾਣਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **"ਸਾਪਿ ਤੇਸਂ ਪਰਿਸਾ ਭਿਨ੍ਨਾ"**ਤਿ ਇਮਿਨਾ। ਯਾਯ ਕਾਯਚਿ ਹਿ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਪਰਿਸਾਯ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾਯ ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਸਾ ਭਿਨ੍ਨਾਯੇਵ ਨਾਮ ਸਮਾਨਗਣਤ੍ਤਾਤਿ ਤਥਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। **"ਇਮੇਹੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਲਾਭਪਕ੍ਖਹਾਨਿਂ ਨਿਗਮਨਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਉਸੂਯਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਵ◌ਿਸਸ੍ਸ ਉਗ੍ਗਾਰੋ ਉਗ੍ਗਿਲਨਂ **ਉਸੂਯਵ◌ਿਸੁਗ੍ਗਾਰੋ,** ਤਂ। ਏਤ੍ਥ ਚ ''ਯਸ੍ਮਾ ਪਨੇਸਾ''ਤਿਆਦਿਨਾਵ ''ਕਸ੍ਮਾ ਚ ਸੋ ਰਤਨਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਅਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤੀ''ਤਿ ਚੋਦਨਂ ਵ◌ਿਸੋਧੇਤਿ, **"ਸਚੇ"**ਤਿਆਦਿਕਂ ਪਨ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਤਪ੍ਪਰਿਵ◌ਾਰਵਚਨਮੇਵ◌ਾਤਿ ਤੇਹਿਪਿ ਸਾ ਵ◌ਿਸੋਧਿਤਾਯੇਵ ਨਾਮ। ਭਗਵਤੋ ਵ◌ਿਰੋਧਾਨੁਨਯਾਭਾਵਵ◌ੀਮਂਸਨਤ੍ਥਂ ਏਤੇ ਅਵਣ੍ਣਂ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਨ੍ਤਿ। ''ਮਾਰੇਨ ਅਨ੍ਵ◌ਾਵ◌ਿਟ੍ਠਾ ਏਵ◌ਂ ਭਾਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਚ ਕੇਚਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਦਯੁਤ੍ਤਮੇਵ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਉਜੁਵ◌ਿਪਚ੍ਚਨੀਕਤ੍ਤਾ। ਪਾਕਟੋਯੇਵ◌ਾਯਮਤ੍ਥੋਤਿ।

੨. ਯਸ੍ਮਾ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਤੋ ਸੂਰਿਯੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਕਾਲੋ ਦਾਨਿ ਗਨ੍ਤੁਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

ਅਮ੍ਬਲਟ੍ਠਿਕਾਤਿ ਸਾਮੀਪਿਕਵ◌ੋਹਾਰੋ ਯਥਾ ''ਵਰੁਣਨਗਰਂ, ਗੋਦਾਗਾਮੋ''ਤਿ ਆਹ **"ਤਸ੍ਸ ਕਿਰਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਤਰੁਣਪਰਿਯਾਯੋ **ਲਟ੍ਠਿਕਾ**-ਸਦ੍ਦੋ ਰੁਕ੍ਖਵ◌ਿਸਯੇ ਯਥਾ ''ਮਹਾਵਨਂ ਅਜ੍ਝੋਗਾਹੇਤ੍ਵ◌ਾ ਬੇਲੁਵਲਟ੍ਠਿਕਾਯ ਮੂਲੇ ਦਿਵ◌ਾਵ◌ਿਹਾਰਂ ਨਿਸੀਦੀ''ਤਿਆਦੀਸੁਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ'' **"ਤਰੁਣਮ੍ਬਰੁਕ੍ਖੋ"**ਤਿ ਇਮਿਨਾ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਅਮ੍ਬਲਟ੍ਠਿਕਾ ਨਾਮ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਏਕੋ ਗਾਮੋ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਮਤੇ **ਅਮ੍ਬਲਟ੍ਠਿਕਾਯ**ਨ੍ਤਿ ਸਮੀਪਤ੍ਥੇ ਭੁਮ੍ਮਵਚਨਂ। **ਛਾਯੂਦਕਸਮ੍ਪਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ ਛਾਯਾਯ ਚੇਵ ਉਦਕੇਨ ਚ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ। **ਮਞ੍ਜੁਸਾ**ਤਿ ਪੇਲ਼ਾ। **ਪਟਿਭਾਨਚਿਤ੍ਤਵ◌ਿਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਸਞ੍ਞੋਗਾਦਿਨਾ ਪਟਿਭਾਨਚਿਤ੍ਤੇਨ ਵ◌ਿਚਿਤ੍ਤਂ, ਏਤੇਨ ਰਞ੍ਞੋ **ਅਗਾਰਂ,** ਤਦੇਵ **ਰਾਜਾਗਾਰਕ**ਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਰਾਜਾਗਾਰਕਂ ਨਾਮ ਵ◌ੇਸ੍ਸਵਣਮਹਾਰਾਜਸ੍ਸ ਦੇਵ◌ਾਯਤਨਨ੍ਤਿ ਏਕੇ।

ਬਹੁਪਰਿਸ੍ਸਯੋਤਿ ਬਹੁਪਦ੍ਦਵ◌ੋ। ਕੇਹੀਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ ''ਚੋਰੇ'ਹਿਪੀ''ਤਿਆਦਿ। **ਹਨ੍ਦਾ**ਤਿ ਵਚਨਵ◌ੋਸ੍ਸਗ੍ਗਤ੍ਥੇ ਨਿਪਾਤੋ, ਤਦਾਨੁਭਾਵਤੋ ਨਿਪ੍ਪਰਿਸ੍ਸਯਤ੍ਤਾਯ ਇਦਾਨਿ ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵ◌ਾ ਸ੍ਵ◌ੇ ਗਮਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **"ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਨ੍ਤੇਵ◌ਾਸਿਨਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਦਤ੍ਤੇਨ ਮਾਣਵ◌ੇਨਾ"** ਤਿਚ੍ਚੇਵ ਸੀਹਲਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ, ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਪਾਲ਼ਿਆਰੁਲ਼੍ਹਵਸੇਨੇਵ, ਨ ਪਨ ਤਦਾ ਸੁਪ੍ਪਿਯਸ੍ਸ ਪਰਿਸਾਯ ਅਭਾਵਤੋਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਰਿਸਾਯਾ"**ਤਿ ਇਧ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਬ੍ਰਹ੍ਮਦਤ੍ਤੋਯੇਵ ਪਾਲ਼ਿਯਮਾਰੁਲ਼੍ਹੋ, ਨ ਪਨ ਤਦਵਸੇਸਾ ਸੁਪ੍ਪਿਯਸ੍ਸ ਪਰਿਸਾਤਿ ? ਦੇਸਨਾਨਪੀਨਭਾਵ◌ੇਨ ਪਯੋਜਨਾਭਾਵਤੋ। ਯਥਾ ਚੇਤਂ, ਏਵ◌ਂ ਅਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਏਦਿਸਂ ਪਯੋਜਨਾਭਾਵਤੋ ਸਙ੍ਗੀਤਿਕਾਰਕੇਹਿ ਨ ਸਙ੍ਗੀਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਆਧਾਰਂ ਵਤ੍ਵ◌ਾ 'ਤਦੇਤਂ ਨ ਸੀਹਲਟ੍ਠਕਥਾਨਯਦਸ੍ਸਨਂ, ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤਭਾਵਦਸ੍ਸਨਮੇਵ◌ਾ'ਤਿ'' ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਪਾਲ਼ਿਆਰੁਲ਼੍ਹਵਸੇਨੇਵ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਥਸ੍ਸ ਆਪਜ੍ਜਨਤੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ। **"ਵ◌ੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਵ◌ਾ ਅਮ੍ਹੇਹਿਪਿ ਇਧ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤਦਾ ਅਞ੍ਞਾਯਪਿ ਪਰਿਸਾਯ ਵ◌ਿਜ੍ਜਮਾਨਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਏਵ◌ਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ, ਪਾਲ਼ਿਯਮਾਰੁਲ਼੍ਹਵਸੇਨ ਪਨ ਅਞ੍ਞਥਾਪਿ ਇਧ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਯੁਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਇਦਾਨਿ ''ਤਤ੍ਰਾਪਿ ਸੁਦ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਪਾਲ਼ਿਯਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਏਵ◌ ਵ◌ਾਸਂ ਉਪਗਤੇ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਪਰਿਵ◌ਾਰੇਤ੍ਵ◌ਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਕੁਚ੍ਛਿਤਂ ਕਤ੍ਤੁਬ੍ਬਨ੍ਤਿ **ਕੁਕਤਂ,** ਤਸ੍ਸ ਭਾਵ◌ੋ **ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ,** ਕੁਚ੍ਛਿਤਕਿਰਿਯਾ, ਇਤੋ ਚਿਤੋ ਚ ਚਞ੍ਚਲਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਹਤ੍ਥਸ੍ਸ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ ਤਥਾ। **"ਸਾ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਥਾਭੂਤਤਾਯ ਕਾਰਣਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਨਿਵ◌ਾਤੇ**ਤਿ ਵ◌ਾਤਵ◌ਿਰਹਿਤਟ੍ਠਾਨੇ। ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤਦੋਸਾਭਾਵ◌ੇਨ **ਨਿਚ੍ਚਲਾ। ਤਂ ਵ◌ਿਭੂਤਿ**ਨ੍ਤਿ ਤਾਦਿਸਂ ਸੋਭਂ। **ਵ◌ਿਪ੍ਪਲਪਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਸਤਿਵ◌ੋਸ੍ਸਗ੍ਗਵਸੇਨ ਵ◌ਿਵ◌ਿਧਾ ਲਪਨ੍ਤਿ। **ਨਿਲ੍ਲਾਲਿਤਜਿਵ◌੍ਹਾ**ਤਿ ਇਤੋ ਚਿਤੋ ਚ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਜਿਵ◌੍ਹਾ। **ਕਾਕਚ੍ਛਮਾਨਾ**ਤਿ ਕਾਕਾਨਂ ਸਦ੍ਦਸਦਿਸਂ ਸਦ੍ਦਂ ਕੁਰੁਮਾਨਾ। **ਘਰੁਘਰੁਪਸ੍ਸਾਸਿਨੋ**ਤਿ ਘਰੁਘਰੁਇਤਿ ਸਦ੍ਦਂ ਜਨੇਤ੍ਵ◌ਾ ਪਸ੍ਸਸਨ੍ਤਾ। **ਇਸ੍ਸਾਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤੇਹਿ ਦ੍ਵ◌ੀਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਉਸੂਯਨਵਸੇਨ। **"ਸਬ੍ਬਂ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬ"**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ''ਆਦਿਪੇਯ੍ਯਾਲਨਯੋਯ''ਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

੩. ਸਮ੍ਮਾ ਪਹੋਨ੍ਤਿ ਤਂ ਤਂ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ **ਸਮ੍ਪਹੁਲਾ,** ਬਹਵ◌ੋ, ਤੇਨਾਹ **"ਬਹੁਕਾਨ"**ਨ੍ਤਿ। ਸਬ੍ਬਨ੍ਤਿਮੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਨ ਚਤੁਵਗ੍ਗਸਙ੍ਘੇਨੇਵ ਵ◌ਿਨਯਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਵ◌ਿਨਯਪਰਿਯਾਯੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। **ਤਯੋ ਜਨਾ**ਤਿ ਚੇਸ ਉਪਲਕ੍ਖਣਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਦ੍ਵ◌ਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਪਹੁਲਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਤਥਾਯੇਵ◌ਾਗਤਤ੍ਤਾ **"ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਰਿਯਾਯੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਂ ਤਂ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਆਗਤਵ◌ੋਹਾਰਵਸੇਨ ਹਿ ਅਯਂ ਭੇਦੋ। ਤਯੋ ਜਨਾ ਤਯੋ ਏਵ ਨਾਮ, ਤਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਉਤ੍ਤਰਿ ਚਤੁਪਞ੍ਚਜਨਾਦਿਕਾ ਸਮ੍ਪਹੁਲਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਤੋ**ਤਿ ਚਾਯਂ ਮਰਿਯਾਦਾਵਧਿ। **ਮਣ੍ਡਲਮਾਲ਼ੇ**ਤਿ ਅਨੇਕਤ੍ਥਪਵਤ੍ਤਾ ਸਮਞ੍ਞਾ, ਇਧ ਪਨ ਈਦਿਸਾਯ ਏਵ◌ਾਤਿ ਨਿਯਮੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਕਣ੍ਣਿਕ"**ਤਿਆਦਿ। **ਕਣ੍ਣਿਕਾ** ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਿ ਕੂਟਂ। **ਹਂਸਵਟ੍ਟਕਚ੍ਛਨ੍ਨੇਨਾ**ਤਿ ਹਂਸਮਣ੍ਡਲਾਕਾਰਛਨ੍ਨੇਨ। ਤਦੇਵ ਛਨ੍ਨਂ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ''ਸੁਪਣ੍ਣਵਙ੍ਕਚ੍ਛਦਨ''ਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਕੂਟੇਨ ਯੁਤ੍ਤੋ ਅਗਾਰੋ, ਸੋਯੇਵ ਸਾਲਾਤਿ **ਕੂਟਾਗਾਰਸਾਲਾ। ਥਮ੍ਭਪਨ੍ਤਿਂ ਪਰਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵ◌ਾ**ਤਿ ਥਮ੍ਭਮਾਲਂ ਪਰਿਵ◌ਾਰੇਤ੍ਵ◌ਾ, ਪਰਿਮਣ੍ਡਲਾਕਾਰੇਨ ਥਮ੍ਭਪਨ੍ਤਿਂ ਕਤ੍ਵ◌ਾਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਉਪਟ੍ਠਾਨਸਾਲਾ** ਨਾਮ ਪਯਿਰੁਪਾਸਨਸਾਲਾ। ਯਤ੍ਥ ਉਪਟ੍ਠਾਨਮਤ੍ਤਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਏਕਰਤ੍ਤਦਿਰਤ੍ਤਾਦਿਵਸੇਨ ਨਿਸੀਦਨਂ, ਇਧ ਪਨ ਤਥਾ ਕਤਾ ਨਿਸੀਦਨਸਾਲਾਯੇਵ◌ਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **"ਇਧ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ। ਤੇਨੇਵ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ''ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਾਨ'' ਨ੍ਤ੍ਵ◌ੇਵ ਅਵਤ੍ਵ◌ਾ ''ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਾਨ''ਨ੍ਤਿਪਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਮਾਨਿਤਬ੍ਬੋਤਿ **ਮਾਲ਼ੋ,** ਮੀਯਤਿ ਪਮੀਯਤੀਤਿ ਵ◌ਾ **ਮਾਲ਼ੋ।** ਮਣ੍ਡਲਾਕਾਰੇਨ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨੋ ਮਾਲ਼ੋਤਿ **ਮਣ੍ਡਲਮਾਲ਼ੇ,** ਅਨੇਕਕੋਣਵਨ੍ਤੋ ਪਟਿਸ੍ਸਯਵ◌ਿਸੇਸੋ। **"ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਾਨ"**ਨ੍ਤਿ **ਨਿਸਜ੍ਜਨਵਸੇਨ** ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ, **ਨਿਸਜ੍ਜਨਵਸੇਨ** ਵ◌ਾ **"ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਾਨ"**ਨ੍ਤਿ ਸਂਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਪਦਮਜ੍ਝਾਹਰਿਤ੍ਵ◌ਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਇਮਿਨਾ ਨਿਸੀਦਨਇਰਿਯਾਪਥਂ, ਕਾਯਸਾਮਗ੍ਗੀਵਸੇਨ ਚ ਸਮੋਧਾਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਪਦਦ੍ਵਯਮੇਤਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਸਙ੍ਖਿਯਾ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਿ ਕਥਾ** ਸਮ੍ਮਾ ਖਿਯਨਤੋ ਕਥਨਤੋ। **ਕਥਾਧਮ੍ਮੋ**ਤਿ ਕਥਾਸਭਾਵ◌ੋ, ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਾ ਵ◌ਿਧੀਤਿ ਕੇਚਿ।

"ਅਚ੍ਛਰਿਯ"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਤਸ੍ਸ ਰੂਪਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਕਤਮੋ ਪਨ ਸੋ"**ਤਿਆਦਿ। **ਸੋ**ਤਿ ਕਥਾਧਮ੍ਮੋ। ''ਨੀਯਤੀਤਿ **ਨਯੋ,** ਅਤ੍ਥੋ, ਸਦ੍ਦਸਤ੍ਥਂ ਅਨੁਗਤੋ ਨਯੋ **ਸਦ੍ਦਨਯੋ**''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੩) **ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰੇਨ** ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਨੀਯਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਏਤੇਨਾਤਿ ਵ◌ਾ **ਨਯੋ,** ਉਪਾਯੋ, ਸਦ੍ਦਸਤ੍ਥੇ ਆਗਤੋ ਨਯੋ ਅਤ੍ਥਗਹਣੂਪਾਯੋ **ਸਦ੍ਦਨਯੋ।** ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਅਨਭਿਣ੍ਹਵ◌ੁਤ੍ਤਿਕੇ ਅਚ੍ਛਰਿਯ-ਸਦ੍ਦੋ ਇਚ੍ਛਿਤੋ ਰੁਲ਼੍ਹਿਵਸੇਨ। ਤੇਨੇਵ◌ਾਹ **"ਅਨ੍ਧਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਤਾਰੋਹਣਂ ਵ◌ਿਯਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਤਦਾਰੋਹਣਂ ਨ ਨਿਚ੍ਚਂ, ਕਦਾਚਿਯੇਵ ਸਿਯਾ, ਏਵਮਿਦਮ੍ਪਿ। ਅਚ੍ਛਰਾਯੋਗ੍ਗਂ **ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ** ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਨਯੇਨ ਯੋਗ੍ਗਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਲੋਪਤੋ, ਤਦ੍ਧਿਤਵਸੇਨ ਵ◌ਾ ਇਯਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਵ◌ਿਚਿਤ੍ਰਵ◌ੁਤ੍ਤਿਤੋ, ਸੋ ਪਨ ਪੋਰਾਣਟ੍ਠਕਥਾਯਮੇਵ ਆਗਤਤ੍ਤਾ **"ਅਟ੍ਠਕਥਾਨਯੋ"**ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੋ। ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਭੂਤਨ੍ਤਿ **ਅਭੂਤਪੁਬ੍ਬਂ,** ਏਤੇਨ ਨ ਭੂਤਂ ਅਭੂਤਨ੍ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਚਨਂ, ਭੂਤ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਚ ਅਤੀਤਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਯਾਵਞ੍ਚਿਦ**ਨ੍ਤਿ ਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਨਿਗ੍ਗਹਿਤਾਗਮੋਤਿ ਆਹ **"ਯਾਵ ਚ ਇਦ"**ਨ੍ਤਿ, ਏਤਸ੍ਸ ਚ ''ਸੁਪ੍ਪਟਿਵ◌ਿਦਿਤਾ''ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਯਾਵ ਚਯਤ੍ਤਕਂ ਇਦਂ** ਅਯਂ ਨਾਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਤਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵ◌ਿਦਿਤਾ, ਤਂ ''ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ◌ਾ''ਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਪਟਿਵ◌ਿਜ੍ਝਿਤੁਂ, ਅਕ੍ਖਾਤੁਞ੍ਚਾਤਿ ਸਪਾਠਸੇਸਤ੍ਥੋ। ਤੇਨੇਵ◌ਾਹ **"ਤੇਨ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵ◌ਿਦਿਤਤਾਯ ਅਪ੍ਪਮੇਯਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੀ"**ਤਿ।

"ਭਗਵਤਾ"ਤਿਆਦੀਹਿ ਪਦੇਹਿ ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣਭਾਵ◌ੇਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਤ**-ਸਦ੍ਦੋ ਸਕਤ੍ਥਪਟਿਨਿਦ੍ਦੇਸੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਯੇਨ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਭਾਵ◌ੇਨ ਭਗਵ◌ਾ ਪਕਤੋ ਸਮਾਨੇ ਸੁਪਾਕਟੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਤਦਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਭਾਵ◌ਂ ਸਦ੍ਧਿਂ ਆਗਮਨਪਟਿਪਦਾਯ ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਭਾਵ◌ੇਨ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਯੋ ਸੋ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ । ਨ ਹੇਤ੍ਥ ਸੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵ◌ੁਤ੍ਤੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਅਤ੍ਥੋ ਤੇਹਿ ਥੇਰੇਹਿ ਤ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਰਾਮਸਿਤਬ੍ਬੋ

ਭਵੇਯ੍ਯ। ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਗੁਣਸਙ੍ਖਾਤੰ ਸਕਤ੍ਤੰਯੇਵੇਸ ਪਧਾਨਭਾਵੇਨ ਪਰਾਮਸਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। **ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿ**ਨ੍ਤਿ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਞਾਣਪਦਟ੍ਠਾਨੰ ਅਨਾਵਰਣਞਾਣੰ, ਅਨਾਵਰਣਞਾਣਪਦਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਞਾਣੰ। ਤਦੁਭਯਞ੍ਹਿ ਸਮ੍ਮਾ ਅਵਿਪਰੀਤੰ ਸਯਮੇਵ ਬੁਜ੍ਝਤਿ, ਸਮ੍ਮਾ ਵਾ ਪਸਟ੍ਠਾ ਸੁਨ੍ਦਰੰ ਬੁਜ੍ਝਤੀਤਿ **ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿ।** ਸਾ ਪਨ ਬੁਦ੍ਧਾਨੰ ਸਬ੍ਬਗੁਣਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿੰ ਦੇਤਿ ਅਭਿਸੇਕੋ ਵਿਯ ਰਞ੍ਞੋ ਸਬ੍ਬਲੋਕਿਸ੍ਸਰਿਯਭਾਵੰ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਅਨੁਤ੍ਤਰਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧੀ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ**ਤਿ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿ, ਤੇਨ ਤਾਦਿਸੇਨ ਭਗਵਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਤਿਪਿ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਾਨੰ ਇਧ ਪਞ੍ਞਾਵੇਵਚਨਭਾਵੇ ਤੇਨ ਤੇਨ ਵਿਸੇਸੇਨ ਨੇਸੰ ਵਿਸਯਵਿਸੇਸਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਤੇਸੰ ਤੇਸੰ ਸਤ੍ਤਾਨ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਪਠਮਮਤ੍ਥੰ ਅਸਾਧਾਰਣਞਾਣਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਆਸਯਾਨੁਸਯਞਾਣੇਨ **ਜਾਨਤਾ** ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਾਨਾਵਰਣਞਾਣੇਹਿ **ਪਸ੍ਸਤਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਦੁਤਿਯੰ ਵਿਜ੍ਜਤ੍ਤਯਵਸੇਨ। **ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਦੀਹੀ**ਤਿ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਸਵਕ੍ਖਯਞਾਣੇਹਿ। ਤਤਿਯੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾਨਾਵਰਣਞਾਣਵਸੇਨ। ਅਭਿਞ੍ਞਾਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੇਪਿ **“ਤੀਹਿ ਵਿਜ੍ਜਾਹੀ**”ਤਿ ਤਾਸੰ ਰਾਸਿਭੇਦਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਨਾਵਰਣਞਾਣਸਙ੍ਖਾਤੇਨ **ਸਮਨ੍ਤਚਕ੍ਖੁਨਾ** ਪਸ੍ਸਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਚਤੁਤ੍ਥੰ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਮੰਸਚਕ੍ਖੁਵਸੇਨ। **ਪਞ੍ਞਾਯਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣੇਨ। **ਕੁਟ੍ਟਸ੍ਸ** ਭਿਤ੍ਤਿਯਾ **ਤਿਰੋ** ਪਰੰ, ਅਨ੍ਤੋ ਵਾ, ਤਦਾਦੀਸੁ ਗਤਾਨਿ। **ਅਤਿਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨਾ**ਤਿ ਅਤਿਵਿਯ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਪਞ੍ਚਵਣ੍ਣਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇਨ ਸੁਨੀਲਪਾਸਾਦਿਕਅਕ੍ਖਿਲੋਮਸਮਲਙ੍ਕਤੇਨ ਰਤ੍ਤਿਞ੍ਚੇਵ ਦਿਵਾ ਚ ਸਮਨ੍ਤਾ ਯੋਜਨੰ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੇਨ **ਮੰਸਚਕ੍ਖੁਨਾ।** ਪਞ੍ਚਮੰ ਪਟਿਵੇਧਦੇਸਨਾਞਾਣਵਸੇਨ। **“ਅਤ੍ਤਹਿਤਸਾਧਿਕਾਯਾ**”ਤਿ ਏਕੰਸਤੋ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਪਨੇਸਾ ਪਰਹਿਤਸਾਧਿਕਾਪਿ ਹੋਤਿ। ਤਾਯ ਹਿ ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਕਿਲੇਸਸਮੁਗ੍ਘਾਤਾਯ ਦੇਸਨਾਞਾਣਾਦਿ ਸਮ੍ਭਵਤਿ। **ਪਟਿਵੇਧਪਞ੍ਞਾਯਾ**ਤਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਾਯ। ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸਹਗਤੋ ਸਮਾਧਿ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ ਆਸਨ੍ਨਕਾਰਣਮੇਤਿਸ੍ਸਾਤਿ **ਸਮਾਧਿਪਦਟ੍ਠਾਨਾ,** ਤਾਯ। **ਦੇਸਨਾਪਞ੍ਞਾਯਾ**ਤਿ ਦੇਸਨਾਕਿਚ੍ਚਨਿਪ੍ਫਾਦਕੇਨ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣੇਨ। **ਅਰੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਕਿਲੇਸਾਰੀਨੰ, ਪਞ੍ਚਮਾਰਾਨੰ ਵਾ, ਸਾਸਨਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਾਨੰ ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨੰ। ਤੇਸੰ ਹਨਨੰ ਪਾਟਿਹਾਰਿਯੇਹਿ ਅਭਿਭਵਨੰ ਅਪ੍ਪਟਿਭਾਨਤਾਕਰਣੰ, ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਨਞ੍ਚ ਮਜ੍ਝਿਮਪਣ੍ਣਾਸਕੇ ਪਞ੍ਚਮਵਗ੍ਗੇ ਸਙ੍ਗੀਤੰ **ਚਙ੍ਕੀਸੁਤ੍ਤ**ਞ੍ਚੇਤ੍ਥ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੪੨੨) ਨਿਦਸ੍ਸਨੰ, ਏਤੇਨ ਅਰਯੋ ਹਤਾ ਅਨੇਨਾਤਿ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਨਯੇਨ ਪਦਸਿਦ੍ਧਿਮਾਹ। ਅਤੋ ਨਾਵਚਨਸ੍ਸ ਤਾਬਜਪ੍ਪਦੇਸੋ ਮਹਾਵਿਸਯੇਨਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਅਪਿਚ ਅਰਯੋ ਹਨਤੀਤਿ ਅਨੁਸਦ੍ਦੇਨ ਪਦਸਿਦ੍ਧਿ, ਇਕਾਰਸ੍ਸ ਚ ਅਕਾਰੋ। ਪਚ੍ਚਯਾਦੀਨੰ ਸਮ੍ਪਦਾਨਭੂਤਾਨੰ, ਤੇਸੰ ਵਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਣੰ, ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤੁੰ ਵਾ ਅਰਹਤੀਤਿ ਅਰਹਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **“ਪਚ੍ਚਯਾਦੀਨਞ੍ਚ ਅਰਹਤ੍ਤਾ**”ਤਿ ਇਮਿਨਾ। **ਸਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਅਵਿਪਰੀਤੰ। **ਸਾਮਞ੍ਚਾ**ਤਿ ਸਯਮੇਵ, ਅਪਰਨੇਯ੍ਯੋ ਹੁਤ੍ਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। ਕਥੰ ਪਨੇਤ੍ਥ ''ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਅਯੰ ਵਿਸੇਸੋ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ? ਸਾਮਞ੍ਞਜੋਤਨਾਯ ਵਿਸੇਸੇ ਅਵਟ੍ਠਾਨਤੋ, ਵਿਸੇਸਤ੍ਥਿਨਾ ਚ ਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਅਨੁਪਯੋਜੇਤਬ੍ਬਤੋ ਯਜ੍ਜੇਵੰ ''ਧਮ੍ਮਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਵਿਸੇਸੋਵਾਨੁਪਯੋਜਿਤੋ ਸਿਯਾ, ਕਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨਨ੍ਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਅਨੁਪਯੋਜੀਯਤੀਤਿ? ਏਕਦੇਸਸ੍ਸ ਅਗ੍ਗਹਣਤੋ। ਪਦੇਸਗ੍ਗਹਣੇ ਹਿ ਅਸਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਤਾ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ ਯਥਾ ''ਦਿਕ੍ਖਿਤੋ ਨ ਦਦਾਤੀ''ਤਿ, ਏਸ ਨਯੋ ਈਦਿਸੇਸੁ।

ਇਦਾਨਿ ਚ ਚਤੂਹਿ ਪਦੇਹਿ ਚਤੁਵੇਸਾਰਜ੍ਜਵਸੇਨ ਅਤ੍ਤਨਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤਰੰ ਛਟ੍ਠਮਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਅਨ੍ਤਰਾਯਿਕਧਮ੍ਮੇ ਵਾ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਥਾ ਹਿ ਤਦੇਵ ਨਿਗਮਨੰ ਕਰੋਤਿ **“ਏਵ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ। ਤਤ੍ਥ ਅਨ੍ਤਰਾਯਕਰਧਮ੍ਮਞਾਣੇਨ **ਜਾਨਤਾ,** ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਧਮ੍ਮਞਾਣੇਨ **ਪਸ੍ਸਤਾ,** ਆਸਵਕ੍ਖਯਞਾਣੇਨ **ਅਰਹਤਾ,** ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣੇਨ **ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨਾ**ਤਿ ਯਥਾਕ੍ਕਮੰ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ। ਅਨਤ੍ਥਚਰਣੇਨ ਕਿਲੇਸਾ ਏਵ ਅਰਯੋਤਿ **ਕਿਲੇਸਾਰਯੋ,** ਤੇਸੰ **ਕਿਲੇਸਾਰੀਨੰ।** ਏਤ੍ਥਾਹ – ਯਸ੍ਸ ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਸਾਮਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨੰ ਬੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਭਗਵਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਨਾਮ ਜਾਤੋ, ਕਿੰ ਪਨਿਦੰ ਞਾਣੰ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨੰ ਬੁਜ੍ਝਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੰ ਸਕਿੰਯੇਵ ਸਬ੍ਬਸ੍ਮਿੰ ਵਿਸਯੇ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਉਦਾਹੁ ਕਮੇਨਾਤਿ। ਕਿਞ੍ਚੇਤ੍ਥ – ਯਦਿ ਤਾਵ ਸਕਿੰਯੇਵ ਸਬ੍ਬਸ੍ਮਿੰ ਵਿਸਯੇ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਏਵੰ ਸਤਿ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾਦਿਭੇਦਭਿਨ੍ਨਾਨੰ ਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮਾਨੰ, ਅਸਙ੍ਖਤਸਮ੍ਮੁਤਿਧਮ੍ਮਾਨਞ੍ਚ ਏਕਜ੍ਝੰ ਉਪਟ੍ਠਾਨੇ ਦੂਰਤੋ ਚਿਤ੍ਤਪਟੰ ਪੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਯ ਪਟਿਭਾਗੇਨਾਵਬੋਧੋ ਨ ਸਿਯਾ, ਤਥਾ ਚ ਸਤਿ ''ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਤ੍ਤਾ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੩੭; ਧ॰ ਪ॰ ੨੭੯; ਮਹਾਨਿ॰ ੨੭; ਚੂਲਨਿ॰ ੮, ੧੦; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੫) ਵਿਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾਨੰ ਅਨਤ੍ਤਾਕਾਰੇਨ ਵਿਯ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਿਰੂਪਿਤਰੂਪੇਨ ਭਗਵਤੋ

ਞਾਣਵਿਸਯਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਯੇਪਿ ''ਸਬ੍ਬਞੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਾਨਂ ਠਿਤਿਲਕ੍ਖਣਵਿਸਯਂ ਵਿਕਪ੍ਪਰਹਿਤਂ ਸਬ੍ਬਕਾਲਂ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਞਾਣਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤੇਨ ਤੇ 'ਸਬ੍ਬਵਿਦੂ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ –

> 'ਗਚ੍ਛਂ ਸਮਾਹਿਤੋ ਨਾਗੋ, ਠਿਤੋ ਨਾਗੋ ਸਮਾਹਿਤੋ।
> ਸੇਯ੍ਯਂ ਸਮਾਹਿਤੋ ਨਾਗੋ, ਨਿਸਿਨ੍ਨੋਪਿ ਸਮਾਹਿਤੋ'ਤਿ॥ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੬.੪੩)। –

ਇਦਮ੍ਪਿ ਸਬ੍ਬਦਾ ਞਾਣਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਦੀਪਕਂ ਅਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰਾਗਮੇ ਨਾਗੋਪਮਸੁਤ੍ਤਵਚਨਂ ਸੁਵੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਵਾਦੇ ਵੁਤ੍ਤਦੋਸਾ ਨਾਤਿਵਤ੍ਤਿ। ਠਿਤਿਲਕ੍ਖਣਾਰਮ੍ਮਣਤਾਯ ਚ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਤਦਭਾਵਤੋ ਏਕਦੇਸਵਿਸਯਮੇਵ ਭਗਵਤੋ ਞਾਣਂ ਸਿਯਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਕਿਞ੍ਞੇਵ ਸਬ੍ਬਸ੍ਮਿਂ ਵਿਸਯੇ ਞਾਣਂ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਅਥ ਕਮੇਨ ਸਬ੍ਬਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਵਿਸਯੇ ਞਾਣਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਏਵਮ੍ਪਿ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਨ ਹਿ ਜਾਤਿਭੂਮਿਸਭਾਵਾਦਿਵਸੇਨ, ਦਿਸਾਦੇਸਕਾਲਾਦਿਵਸੇਨ ਚ ਅਨੇਕਭੇਦਭਿਨ੍ਨੇ ਞੇਯ੍ਯੇ ਕਮੇਨ ਗਯ੍ਹਮਾਨੇ ਤਸ੍ਸ ਅਨਵਸੇਸਪਟਿਵੇਧੋ ਸਮ੍ਭਵਤਿ ਅਪਰਿਯਨ੍ਤਭਾਵਤੋ ਞੇਯ੍ਯਸ੍ਸ। ਯੇ ਪਨ ''ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਵਿਸਂਵਾਦਨਤੋ ਞੇਯ੍ਯਸ੍ਸ ਏਕਦੇਸਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸੇਸੇਪਿ ਏਵਨ੍ਤਿ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਵਤ੍ਥਾਪਨੇਨ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੂ ਨਾਮ ਭਗਵਾ ਜਾਤੋ, ਤਞ੍ਚ ਞਾਣਂ ਨ ਅਨੁਮਾਨਿਕਂ ਨਾਮ ਸਂਸਯਾਭਾਵਤੋ। ਸਂਸਯਾਨੁਬਦ੍ਧਞ੍ਹਿ ਞਾਣਂ ਲੋਕੇ ਅਨੁਮਾਨਿਕ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਤਂ ਨ ਯੁਤ੍ਤਮੇਵ। ਸਬ੍ਬਸ੍ਸ ਹਿ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਭਾਵੇ ਅਤ੍ਥਾਵਿਸਂਵਾਦਨੇਨ ਞੇਯ੍ਯਸ੍ਸ ਏਕਦੇਸਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸੇਸੇਪਿ ਏਵਨ੍ਤਿ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਵਤ੍ਥਾਪਨਸ੍ਸੇਵ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ ਤਥਾ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ ਚ। ਯਞ੍ਹਿ ਸੇਸਂ, ਤਦਪਚ੍ਚਕ੍ਖਮੇਵ, ਅਥ ਤਮ੍ਪਿ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਂ, ਤਸ੍ਸ ਸੇਸਭਾਵੋ ਏਵ ਨ ਸਿਯਾ, ਅਪਰਿਯਨ੍ਤਭਾਵਤੋ ਞੇਯ੍ਯਸ੍ਸ ਤਥਾਵਵਤ੍ਥਿਤੁਮੇਵ ਨ ਸਕ੍ਕਾਤਿ? ਸਬ੍ਬਮੇਤਂ ਅਕਾਰਣਂ। ਕਸ੍ਮਾ? ਅਵਿਸਯਵਿਚਾਰਣਭਾਵਤੋ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ ਭਗਵਤਾ ''ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬੁਦ੍ਧਵਿਸਯੋ ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯੋ ਨ ਚਿਨ੍ਤੇਤਬ੍ਬੋ, ਯਂ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤੋ ਉਮ੍ਮਾਦਸ੍ਸ ਵਿਘਾਤਸ੍ਸ ਭਾਗੀ ਅਸ੍ਸਾ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੭੭) ਇਦਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਂ – ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਭਗਵਤਾ ਞਾਤੁਂ ਇਚ੍ਛਿਤਂ, ਸਕਲਮੇਕਦੇਸੋ ਵਾ, ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਅਪ੍ਪਟਿਹਤਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਞਾਣਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਨਿਚ੍ਚਸਮਾਧਾਨਞ੍ਚ ਵਿਕ੍ਖੇਪਾਭਾਵਤੋ, ਞਾਤੁਂ ਇਚ੍ਛਿਤਸ੍ਸ ਚ ਸਕਲਸ੍ਸ ਅਵਿਸਯਭਾਵੇ ਤਸ੍ਸ ਆਕਙ੍ਖਾਪਟਿਬਦ੍ਧਵੁਤ੍ਤਿਤਾ ਨ ਸਿਯਾ, ਏਕਨ੍ਤੇਨੇਵ ਸਾ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਆਵਜ੍ਜਨਪਟਿਬਦ੍ਧਾ ਆਕਙ੍ਖਾਪਟਿਬਦ੍ਧਾ ਮਨਸਿਕਾਰਪਟਿਬਦ੍ਧਾ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਪਟਿਬਦ੍ਧਾਤਿ (ਮਹਾਨਿ॰ ੬੯, ੧੫੬; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ੮੫; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੩.੫) ਵਚਨਤੋ। ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਵਿਸਯਮ੍ਪਿ ਭਗਵਤੋ ਞਾਣਂ ਅਨੁਮਾਨਾਗਮਤਕ੍ਕਗਹਣਵਿਰਹਿਤਤ੍ਤਾ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਮੇਵ।

ਨਨੁ ਚ ਏਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਪਕ੍ਖੇ ਯਦਾ ਸਕਲਂ ਞਾਤੁਂ ਇਚ੍ਛਿਤਂ, ਤਦਾ ਸਕਿਂਯੇਵ ਸਕਲਵਿਸਯਤਾਯ ਅਨਿਰੂਪਿਤਰੂਪੇਨ ਭਗਵਤੋ ਞਾਣਂ ਪਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਦੋਸਾ ਨਾਤਿਵਤ੍ਤਿਯੇਵਾਤਿ? ਨ, ਤਸ੍ਸ ਵਿਸੋਧਿਤਤ੍ਤਾ। ਵਿਸੋਧਿਤੋ ਹਿ ਸੋ ਬੁਦ੍ਧਵਿਸਯੋ ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯੋਤਿ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਪਚੁਰਜਨਞਾਣਸਮਾਨਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਭਗਵਨ੍ਤਾਨਂ ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯਤਾ ਨ ਸਿਯਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਕਲਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ ਤਂ ਏਕਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਿਯ ਸੁਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤੇਯੇਵ ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਕਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਇਦਮੇਤ੍ਥ ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯਂ, ''ਯਾਵਤਕਂ ਨੇਯ੍ਯਂ, ਤਾਵਤਕਂ ਞਾਣਂ। ਯਾਵਤਕਂ ਞਾਣਂ, ਤਾਵਤਕਂ ਨੇਯ੍ਯਂ। ਨੇਯ੍ਯਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕਂ ਞਾਣਂ, ਞਾਣਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕਂ ਨੇਯ੍ਯਂ। ਨੇਯ੍ਯਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਞਾਣਂ ਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਞਾਣਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਨੇਯ੍ਯਪਥੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਰਿਯਨ੍ਤਟ੍ਠਾਯਿਨੋ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਯਥਾ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਸਮੁਗ੍ਗਪਟਲਾਨਂ ਸਮ੍ਮਾ ਫੁਸਿਤਾਨਂ ਹੇਟ੍ਠਿਮਂ ਸਮੁਗ੍ਗਪਟਲਂ ਉਪਰਿਮਂ ਨਾਤਿਵਤ੍ਤਤਿ, ਉਪਰਿਮਂ ਸਮੁਗ੍ਗਪਟਲਂ ਹੇਟ੍ਠਿਮਂ ਨਾਤਿਵਤ੍ਤਤਿ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਰਿਯਨ੍ਤਟ੍ਠਾਯਿਨੋ, ਏਵਮੇਵ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਨੇਯ੍ਯਞ੍ਚ ਞਾਣਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਰਿਯਨ੍ਤਟ੍ਠਾਯਿਨੋ...ਪੇ॰... ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ (ਮਹਾਨਿ॰ ੬੯, ੧੫੬; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ੮੫; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੩.੫) ਏਵਮੇਕਜ੍ਝਂ, ਵਿਸੁਂ, ਸਕਿਂ, ਕਮੇਨ ਵਾ ਇਚ੍ਛਾਨੁਰੂਪਂ ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਸਾਮਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਭਗਵਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਨਾਮ ਜਾਤੋਤਿ।

ਅਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਟ੍ਠਕਥਾਮੁਤ੍ਤਕੋ ਨਯੋ – ਠਾਨਾਠਾਨਾਦੀਨਿ ਛਬ੍ਬਿਸਯਾਨਿ ਛਹਿ ਞਾਣੇਹਿ **ਜਾਨਤਾ,** ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗੇ ਸਤ੍ਤੇ ਚੁਤੂਪਪਾਤਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣੇਹਿ **ਪਸ੍ਸਤਾ,** ਸਵਾਸਨਾਨਮਾਸਵਾਨਂ ਆਸਵਕ੍ਖਯਞਾਣੇਨ ਖੀਣਤ੍ਤਾ **ਅਰਹਤਾ,** ਝਾਨਾਦਿਧਮ੍ਮੇ ਸਂਕਿਲੇਸਵੋਦਾਨਵਸੇਨ ਸਾਮਂਯੇਵ ਅਵਿਪਰੀਤਾਵਬੋਧਤੋ **ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ,** ਏਵਂ ਦਸਬਲਞਾਣਵਸੇਨ ਚਤੂਹਾਕਾਰੇਹਿ ਥੋਮਿਤੇਨ।

ਅਪਿਚ ਤੀਸੁ ਕਾਲੇਸੁ ਅਪ੍ਪਟਿਹਤਞਾਣਤਾਯ **ਜਾਨਤਾ,** ਤਿਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮਾਨੰ ਞਾਣਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਤੋ ਨਿਸਮ੍ਮਕਾਰਿਤਾਯ **ਪਸ੍ਸਤਾ,** ਦ੍ਵਾਦੀਨੰ ਛਨ੍ਨਮਭਾਵਸਾਧਿਕਾਯ ਪਹਾਨਸਮ੍ਪਦਾਯ **ਅਰਹਤਾ,** ਛਨ੍ਦਾਦੀਨੰ ਛਨ੍ਨਮਹਾਨਿਹੇਤੁਭੂਤਾਯ ਅਪਰਿਕ੍ਖਯਪਟਿਭਾਨਸਾਧਿਕਾਯ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਾਯ **ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ** , ਏਵੰ ਅਟ੍ਠਾਰਸਾਵੇਣਿਕਬੁਦ੍ਧਧਮ੍ਮਵਸੇਨ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩.੩੦੫) ਚਤੂਹਾਕਾਰੇਹਿ ਥੋਮਿਤੇਨਾਤਿ ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਤੇਸੰ ਤੇਸੰ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਪਹਾਨਬੋਧਨਤ੍ਥੇਹਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਨੰ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣਾਨੰ ਵਸੇਨ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾਤਿ।

ਚਤੁਵੇਸਾਰਜ੍ਜੰ ਸਨ੍ਧਾਯ **"ਚਤੂਹਾਕਾਰੇਹੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **"ਥੋਮਿਤੇਨਾ"**ਤਿ ਏਤੇਨ ਇਮੇਸੰ ''ਭਗਵਤਾ''ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਨਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਯਦਿਪਿ ਹੀਨਪਣੀਤਭੇਦੇਨ ਦੁਵਿਧਾਵ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਿ ਪਾਲਿਯੰ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਵਸੇਨ ਪਨ ਅਨੇਕਭੇਦਭਿਨ੍ਨਾਵਾਤਿ ਆਹ **"ਨਾਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਤਾ"**ਤਿ। ਸਾ ਪਨ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਿ ਅਜ੍ਝਾਸਯਧਾਤੁਯੇਵ, ਤਦਪਿ ਤਥਾ ਤਥਾ ਦਸ੍ਸਨੰ, ਖਮਨੰ, ਰੋਚਨਞ੍ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੰ ਵਿਞ੍ਞਾਪੇਤਿ **"ਨਾਨਜ੍ਝਾਸਯਤਾ"**ਤਿ ਇਮਿਨਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਵਕ੍ਖਤਿ ''ਨਾਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਤਾ ਨਾਨਜ੍ਝਾਸਯਤਾ ਨਾਨਾਦਿਟ੍ਠਿਕਤਾ ਨਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਤਾ ਨਾਨਾਰੁਚਿਤਾ''ਤਿ। ''ਯਾਵਞ੍ਚਿਦ''ਨ੍ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ''ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦਿਤਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਤਤ੍ਥ ਚ **ਇਦ**ਨ੍ਤਿ ਪਦਪੂਰਣਮਤ੍ਤੰ, **"ਨਾਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਤਾ"**ਤਿ ਏਤੇਨ ਵਾ ਪਦੇਨ ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣੰ, ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ ਪਨ ਪਾਕਟੋਯੇਵਾਤਿ ਆਹ **"ਯਾਵ ਚ ਸੁਟ੍ਠੁ ਪਟਿਵਿਦਿਤਾ"**ਤਿ।

"ਯਾ ਚ ਅਯ"ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਧਾਤੁਸੰਯੁਤ੍ਤਪਾਲਿੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਤਦੇਵ ਸੰਯੁਤ੍ਤੰ ਮਨਸਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਤੇਸੰ ਅਵਣ੍ਣਵਣ੍ਣਭਾਸਨੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਘਟੇਤ੍ਵਾ ਥੇਰਾਨਮਯੰ ਸਙ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮੋ ਉਦਪਾਦੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਅਤੋ **ਅਸ੍ਸ** ਭਗਵਤੋ ਧਾਤੁਸੰਯੁਤ੍ਤਦੇਸਨਾਨਯੇਨ ਤਾਸੰ **ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦਿਤਭਾਵੰ** ਸਮਤ੍ਥਨਵਸੇਨ **ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "ਅਯੰ ਹੀ"ਤਿਆਦਿਮਾਹਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦਿਤਭਾਵਸਮਤ੍ਥਨਞ੍ਹਿ **"ਅਯੰ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਵਚਨੰ। ਤਤ੍ਥ ਯਾ ਅਯੰ ਨਾਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਤਾ...ਪੇ॰... ਰੁਚਿਤਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਧਾਤੁਸੋ**ਤਿ ਅਜ੍ਝਾਸਯਧਾਤੁਯਾ। **ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇਨ੍ਤਿ ਵਿਸ੍ਸਾਸੇਨ੍ਤਿ। **ਸਮੇਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਸਮ੍ਮਾ, ਸਹ ਵਾ ਭਵਨ੍ਤਿ। **"ਹੀਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਾ"**ਤਿਆਦਿ ਤਥਾਭਾਵਵਿਭਾਵਨੰ। **ਅਤੀਤਮ੍ਪਿ ਅਦ੍ਧਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਤੀਤਸ੍ਮਿੰ ਕਾਲੇ, ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਸੰਯੋਗੇ ਵਾ ਏਤੰ ਉਪਯੋਗਵਚਨੰ। **ਨਾਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਤਾ**-ਪਦਸ੍ਸ **ਨਾਨਜ੍ਝਾਸਯਤਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਵਚਨੰ। **ਨਾਨਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਰੁਚਿਤਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਸਰੂਪਦਸ੍ਸਨੰ। ਸਸ੍ਸਤਾਦਿਲਦ੍ਧਿਵਸੇਨ **ਨਾਨਾਦਿਟ੍ਠਿਕਤਾ।** ਪਾਪਾਚਾਰਕਲਜਾਣਾਚਾਰਾਦਿਪਕਤਿਵਸੇਨ **ਨਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਤਾ**। ਪਾਪਿਚ੍ਛਾਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਾਦਿਵਸੇਨ **ਨਾਨਾਰੁਚਿਤਾ। ਨਾਲ਼ਿਯਾ**ਤਿ ਤੁਮ੍ਬੇਨ, ਆਲ਼੍ਹਕੇਨ ਵਾ। **ਤੁਲਾਯਾ**ਤਿ ਮਾਨੇਨ। **ਨਾਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਤਾਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਮੇਵ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੰ, ਨ ਦਸਬਲਞਾਣਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣੇਨਾ"**ਤਿ। ਏਵੰ **ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰੇਨ** (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੩) ਵੁਤ੍ਤੰ, ਅਭਿਧਮ੍ਮਟ੍ਠਕਥਾਯੰ, ਦਸਬਲਸੁਤ੍ਤਟ੍ਠਕਥਾਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧੪੯; ਅ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩.੧੦.੨੧; ਵਿਭ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੮੩੧) ਚ ਏਵਮਾਗਤੰ।

ਪਰਵਾਦੀ ਪਨਾਹ ''ਦਸਬਲਞਾਣੰ ਨਾਮ ਪਾਟਿਏਕ੍ਕੰ ਨਤ੍ਥਿ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸੇਵਾਯੰ ਪਭੇਦੋ''ਤਿ, ਤੰ ਤਥਾ ਨ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਅਞ੍ਞਮੇਵ ਹਿ ਦਸਬਲਞਾਣੰ, ਅਞ੍ਞੰ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣੰ। ਦਸਬਲਞਾਣਞ੍ਹਿ ਸਕਕਿਚ੍ਚਮੇਵ ਜਾਨਾਤਿ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣੰ ਪਨ ਤਮ੍ਪਿ ਤਤੋ ਅਵਸੇਸਮ੍ਪਿ ਜਾਨਾਤਿ। ਦਸਬਲਞਾਣੇਸੁ ਹਿ ਪਠਮੰ ਕਾਰਣਾਕਾਰਣਮੇਵ ਜਾਨਾਤਿ, ਦੁਤਿਯੰ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਰਵਿਪਾਕਨ੍ਤਰਮੇਵ, ਤਤਿਯੰ ਕਮ੍ਮਪਰਿਚ੍ਛੇਦਮੇਵ, ਚਤੁਤ੍ਥੰ ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਕਾਰਣਮੇਵ, ਪਞ੍ਚਮੰ ਸਤ੍ਤਾਨਮਜ੍ਝਾਸਯਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਮੇਵ, ਛਟ੍ਠੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ ਤਿਕ੍ਖਮੁਦੁਭਾਵਮੇਵ, ਸਤ੍ਤਮੰ ਝਾਨਾਦੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਤੇਸੰ ਸੰਕਿਲੇਸਾਦਿਮੇਵ, ਅਟ੍ਠਮੰ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵੁਤ੍ਥਕ੍ਖਨ੍ਧਸਨ੍ਤਤਿਮੇਵ, ਨਵਮੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਮੇਵ, ਦਸਮੰ ਸਚ੍ਚਪਰਿਚ੍ਛੇਦਮੇਵ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣੰ ਪਨ ਏਤੇਹਿ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਞ੍ਚ ਤਤੋ ਉਤ੍ਤਰਿਞ੍ਚ ਜਾਨਾਤਿ, ਏਤੇਸੰ ਪਨ ਕਿਚ੍ਚੰ ਨ ਸਬ੍ਬੰ ਕਰੋਤਿ। ਤਞ੍ਹਿ ਝਾਨੰ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪੇਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਇਦ੍ਧਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਕੁਬ੍ਬਿਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਮਗ੍ਗੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਕਿਲੇਸੇ ਖੇਪੇਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਅਪਿਚ ਪਰਵਾਦੀ ਏਵੰ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ ''ਦਸਬਲਞਾਣੰ ਨਾਮ ਏਤੰ ਸਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰੰ ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤੰ ਅਵਿਤਕ੍ਕਅਵਿਚਾਰੰ, ਕਾਮਾਵਚਰੰ ਰੂਪਾਵਚਰੰ ਅਰੂਪਾਵਚਰੰ, ਲੋਕਿਯੰ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰ''ਨ੍ਤਿ। ਜਾਨਨ੍ਤੋ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਸਤ੍ਤ ਞਾਣਾਨਿ ''ਸਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰਾਨੀ''ਤਿ ਵਕ੍ਖਤਿ, ਤਤੋ ਪਰਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ''ਅਵਿਤਕ੍ਕਅਵਿਚਾਰਾਨੀ''ਤਿ ਵਕ੍ਖਤਿ, ਆਸਵਕ੍ਖਯਞਾਣੰ ''ਸਿਯਾ ਸਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰੰ, ਸਿਯਾ ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤੰ, ਸਿਯਾ ਅਵਿਤਕ੍ਕਅਵਿਚਾਰ''ਨ੍ਤਿ ਵਕ੍ਖਤਿ, ਤਥਾ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਸਤ੍ਤ ਕਾਮਾਵਚਰਾਨਿ, ਤਤੋ ਪਰੰ ਦ੍ਵੇ ਰੂਪਾਵਚਰਾਨਿ, ਅਵਸਾਨੇ ਏਕੰ ''ਲੋਕੁਤ੍ਤਰ'ਨ੍ਤਿ ਵਕ੍ਖਤਿ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣੰ ਪਨ

ਸਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰਮੇਵ, ਕਾਮਾਵਚਰਮੇਵ, ਲੋਕਿਯਮੇਵਾਤਿ। ਇਤਿ ਅਞ੍ਞਦੇਵ ਦਸਬਲਞਾਣਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਞ੍ਚਮਬਲਞਾਣਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਨਾਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਤਾਞਾਣੇਨ ਚ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣੇਨ ਚ ਵਿਦਿਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਚ-ਕਾਰੋਪਿ ਹਿ ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। **ਸਾਤਿ** ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾ ਨਾਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਤਾ। “**ਦ੍ਵੇਪਿ ਨਾਮਾ**”ਤਿਆਦਿਨਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸਤ੍ਥਂ ਸਙ੍ਖੇਪੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ “**ਇਮੇਸੁ ਚਾਪੀ**”ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਤਦਭਿਸਮ੍ਬਨ੍ਧਤਂ ਆਵਿ ਕਰੋਤਿ। **ਇਤਿ ਹ ਮੇਤਿ** ਏਤ੍ਥ ਏਵਂਸਦ੍ਦਤ੍ਥੇ **ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ, **ਹ**-ਕਾਰੋ ਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤਂ, ਆਗਮੋ ਵਾ। ਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਇਕਾਰਲੋਪੋ, ਅਕਾਰਾਦੇਸੋ ਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ “**ਏਵਂ ਇਮੇ**”ਤਿ ਇਮਿਨਾ।

੪. ‘‘ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਕਤਿਯਤ੍ਥਭੂਤਾ ਵਿਜਾਨਨਕਿਰਿਯਾ ਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਅਭੇਦਵਤੀਪਿ ਸਮਾਨਾ ਤਂਤਂਕਰਣਯੋਗਜਤਾਯ ਅਨੇਕਪ੍ਪਭੇਦਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਭਗਵਾ ਹੀ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਵਤ੍ਥੂਨੀ**ਤਿ ਘਰਵਤ੍ਥੂਨਿ। ‘‘ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣੇਨ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਾਸੀ’’ਤਿ ਚ ਵੋਹਾਰਵਚਨਮਤ੍ਤਮੇਤਂ। ਨ ਹਿ ਤੇਨ ਦਸ੍ਸਨਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਜਾਨਨਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਤਦਿਦਂ ਞਾਣਂ ਆਵਜ੍ਜਨਪਟਿਬਦ੍ਧਂ ਆਕਙ੍ਖਾਪਟਿਬਦ੍ਧਂ ਮਨਸਿਕਾਰਪਟਿਬਦ੍ਧਂ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਪਟਿਬਦ੍ਧਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਕਿਂ ਨਾਮ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਭਗਵਾ ਤੇਨ ਞਾਣੇਨ ਆਵਜ੍ਜਨਾਦਿਪਟਿਬਦ੍ਧੇਨ ਅਞ੍ਞਾਸੀਤਿ ਸੋਤੂਨਮਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸੁਵਿਞ੍ਞਾਪਨਤ੍ਥਂ ਪਰਮ੍ਮੁਖਾ ਵਿਯ ਚੋਦਨਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ “**ਕਿਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਅਞ੍ਞਾਸੀ**”ਤਿ ਇਮਿਨਾ, ਪਚ੍ਛਿਮਯਾਮਕਿਚ੍ਚਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਤਂ ਞਾਣਂ ਆਵਜ੍ਜਨਾਦਿਪਟਿਬਦ੍ਧਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤੇਨ ਤਥਾ ਅਞ੍ਞਾਸੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਸਾਮਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਵਿਸੇਸਵਚਨਂ ਸਾਤ੍ਥਕਂ ਸਿਯਾਤਿ ਅਨੁਯੋਗੇਨਾਹ “**ਕਿਚ੍ਚਞ੍ਚਨਾਮੇਤ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ। **ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ ਸਮੁਗ੍ਘਾਤਂ ਕਤਂ** ਤਸ੍ਸ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕਕਿਲੇਸਸਮੁਗ੍ਘਾਟਨੇਨ, ਯਤੋ ‘‘ਨਤ੍ਥਿ ਅਬਜਾਵਟਮਨੋ’’ਤਿ ਅਟ੍ਠਾਰਸਸੁ ਬੁਦ੍ਧਧਮ੍ਮੇਸੁ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਨਿਰਤ੍ਥਕੋ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਦਾਚਾਰੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਹੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨੁਯੋਗੋ ਤਦਵਤ੍ਥੋਯੇਵਾਤਿ ਚੋਦਨਮਪਨੇਤਿ “**ਤਂ ਪਞ੍ਚਵਿਧ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ। ਤਤ੍ਥ ਪੁਰਿਮਕਿਚ੍ਚਦ੍ਵਯਂ ਦਿਵਸਭਾਗਵਸੇਨ, ਇਤਰਤ੍ਤਯਂ ਰਤ੍ਤਿਭਾਗਵਸੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ ਤਥਾਯੇਵ ਵਕ੍ਖਮਾਨਤ੍ਤਾ।

“**ਉਪਟ੍ਠਾਕਾਨੁਗ੍ਗਹਣਤ੍ਥਂ, ਸਰੀਰਫਾਸੁਕਤ੍ਥਞ੍ਚਾ**”ਤਿ ਏਤੇਨ ਅਨੇਕਕਪ੍ਪਸਮੁਪਚਿਤਪੁਞ੍ਞਸਮ੍ਭਾਰਜਨਿਤਂ ਭਗਵਤੋ ਮੁਖਵਰਂ ਦੁਗ੍ਗਨ੍ਧਾਦਿਦੋਸਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਦੁਭਯਤ੍ਥਮੇਵ ਪਨ ਮੁਖਧੋਵਨਾਦੀਨਿ ਕਰੋਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਹਿ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਕਾਯੋ ਬਾਹਿਰਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇਹਿ ਮਲੇਹਿ ਅਨੁਪਕ੍ਕਿਲਿਟ੍ਠੋ ਸੁਧੋਤਮਣਿ ਵਿਯ ਹੋਤਿ। **ਵਿਵਿਤ੍ਤਾਸਨੇ**ਤਿ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤੀਨਮਨੁਰੂਪੇ ਵਿਵੇਕਾਨੁਬ੍ਰੂਹਨਾਸਨੇ। **ਵੀਤਿਨਾਮੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤੀਹਿ ਵੀਤਿਨਾਮਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਵਿਵੇਕਨਿਨ੍ਨਤਾਯ, ਪਰੇਸਞ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠਾਨੁਗਤਿ ਆਪਜ੍ਜਨਤ੍ਥਂ। ਸੁਰਤ੍ਤਦੁਪਟ੍ਟਂ ਅਨੁਰਵਾਸਕਂ ਵਿਹਾਰਨਿਵਾਸਨਪਰਿਵਤ੍ਤਨਵਸੇਨ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਵਿਜ੍ਜੁਲਤਾਸਦਿਸਂ ਕਾਯਬਨ੍ਧਨਂ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਮੇਘਵਣ੍ਣਂ ਸੁਗਤਚੀਵਰਂ ਪਾਰੁਪਿਤ੍ਵਾ ਸੇਲਮਯਪਤ੍ਤਂ ਆਦਾਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤਥਾਯੇਵ ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤੋ। “**ਕਦਾਚਿ ਏਕਕੋ**”ਤਿਆਦਿ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਵਿਨੇਯਜਾਨਂ ਵਿਨਯਨਾਨੁਕੂਲਂ ਭਗਵਤੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨਦਸ੍ਸਨਂ। **ਗਾਮਂ ਵਾ ਨਿਗਮਂ** ਵਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵਾ-ਸਦ੍ਦੋ ਵਿਕਪ੍ਪਨਤ੍ਥੋ, ਤੇਨ ਨਗਰਮ੍ਪਿ ਵਿਕਪ੍ਪੇਤਿ। ਯਥਾਰੁਚਿ ਵਤ੍ਤਮਾਨੇਹਿ ਅਨੇਕੇਹਿ ਪਾਟਿਹਾਰਿਯੇਹਿ ਪਵਿਸਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

“**ਸੇਯਜਥਿਦ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਚ੍ਛਿਮਪਕ੍ਖਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਿ। **ਸੇਯਜਥਿਦ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਤਂ ਕਤਮਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੇ ਨਿਪਾਤੋ, ਇਦਂ ਵਾ ਸਪ੍ਪਾਟਿਹੀਰਪਵਿਸਨਂ ਕਤਮਨ੍ਤਿਪਿ ਵਟ੍ਟਤਿ। **ਮੁਦੁਗਤਵਾਤਾ**ਤਿ ਮੁਦੁਭੂਤਾ, ਮੁਦੁਭਾਵੇਨ ਵਾ ਗਤਾ ਵਾਤਾ। **ਉਦਕਫੁਸਿਤਾਨੀ**ਤਿ ਉਦਕਬਿਨ੍ਦੂਨਿ। **ਮੁਞ੍ਚਨ੍ਤਾ**ਤਿ ਓਸਿਞ੍ਚਨ੍ਤਾ। **ਰੇਣੁਂ ਵੂਪਸਮੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਰਜਂ ਸਨ੍ਨਿਸੀਦਾਪੇਤ੍ਵਾ ਉਪਰਿ **ਵਿਤਾਨਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ** ਚਣ੍ਡ-ਵਾਤਾਤਪ-ਹਿਮਪਾਤਾਦਿ-ਹਰਣੇਨ ਵਿਤਾਨਕਿਚ੍ਚਨਿਪ੍ਫਾਦਕਤ੍ਤਾ, ਤਤੋ ਤਤੋ ਹਿਮਵਨ੍ਤਾਦੀਸੁ ਪੁਪ੍ਫੂਪਗਰੁਕ੍ਖਤੋ ਉਪਸਂਹਰਿਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਤ੍ਤਾ ਤਥਾ ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਮਭਾਗਕਰਣਮਤ੍ਤੇਨ **ਓਨਮਨ੍ਤਿ, ਉਨ੍ਨਮਨ੍ਤਿ** ਚ, ਤਤੋਯੇਵ **ਪਾਦਨਿਕ੍ਖੇਪਸਮਯੇ ਸਮਾਵ ਭੂਮਿ ਹੋਤਿ**। ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਞ੍ਚੇਤਂ ਸਕ੍ਖਰਕਥਲਕਣ੍ਟਕਸਙ੍ਕੁਕਲਲਾਦਿਅਪਗਮਨਸ੍ਸਾਪਿ ਸਮ੍ਭਵਤੋ, ਤਞ੍ਚ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਪਾਦਤਾਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦਫਲਂ, ਨ ਇਦ੍ਧਿਨਿਮ੍ਮਾਨਂ। **ਪਦੁਮਪੁਪ੍ਫਾਨਿ** ਵਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵਾ-ਸਦ੍ਦੋ ਵਿਕਪ੍ਪਨਤ੍ਥੋ, ਤੇਨ ‘‘ਯਦਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਸਮਾ ਭੂਮਿ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਤਾਨਿ ਨ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਪਨ ਅਸਤਿਯੇਵ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਭਗਵਤੋ ਯਥਾਰੁਚਿ ਪਵਤ੍ਤਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਸਬ੍ਬਦਾਵ ਭਗਵਤੋ ਗਮਨਂ ਪਠਮਂ ਦਕ੍ਖਿਣਪਾਦੁਦ੍ਧਰਣਸਙ੍ਖਾਤਾਨੁਬਜਞ੍ਜਨਪਟਿਮਣ੍ਡਿਤਨ੍ਤਿ ਆਹ

“**ਠਪਿਤਮਤ੍ਤੇ ਦਕ੍ਖਿਣਪਾਦੇ**”ਤਿ। ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਸਬ੍ਬਦਕ੍ਖਿਣਤਾਯ ਤਥਾ ਵੁਤ੍ਤੁਨ੍ਤਿ **ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰੋ,**(ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੪) **ਆਚਰਿਯਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੋ** (ਅ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੫੩) ਚ ਵਦਤਿ, ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਉਤ੍ਤਮਤਾਯ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੁਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਵਂ ਸਤਿ ਉਤ੍ਤਮਪੁਰਿਸਾਨਂ ਤਥਾਪਕਤਿਤਾਯਾਤਿ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਠਪਿਤਮਤ੍ਤੇ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਧਾਵਨ੍ਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਇਦਞ੍ਚ ਯਾਵਦੇਵ ਵਿਨੇਯ੍ਯਜਨਵਿਨਯਨਤ੍ਥਂ ਸਤ੍ਥੁ ਪਾਟਿਹਾਰਿਯਨ੍ਤਿ ਤੇਸਂ ਦਸ੍ਸਨਟ੍ਠਾਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। “**ਛਬ੍ਬਣ੍ਣਰਸ੍ਮਿਯੋ**”ਤਿ ਵਤ੍ਵਾਪਿ “**ਸੁਵਣ੍ਣਰਸਪਿਞ੍ਜਰਾਨਿ ਵਿਯਾ**”ਤਿ ਵਚਨਂ ਭਗਵਤੋ ਸਰੀਰੇ ਪੀਤਾਭਾਯ ਯੇਭੁਯ੍ਯਤਾਯਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। “**ਰਸ**-ਸਦ੍ਦੋ ਚੇਤ੍ਥ ਉਦਕਪਰਿਯਾਯੋ, **ਪਿਞ੍ਜਰ**-ਸਦ੍ਦੋ ਹੇਮਵਣ੍ਣਪਰਿਯਾਯੋ, ਸੁਵਣ੍ਣਜਲਧਾਰਾ ਵਿਯ ਸੁਵਣ੍ਣਵਣ੍ਣਾਨੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ’’ਤਿ (ਸਾਰਤ੍ਥ॰ ਟੀ॰ ੧.ਬੁਦ੍ਧਾਚਿਣ੍ਣਕਥਾ.੨੨) **ਸਾਰਤ੍ਥਦੀਪਨਿਯਂ** ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਪਾਸਾਦਕੂਟਾਗਾਰਾਦੀਨਿ** ਤੇਸੁ ਤੇਸੁ ਗਾਮਨਿਗਮਾਦੀਸੁ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਨਿ **ਅਲਙ੍ਕਰੋਨ੍ਤਿਯੋ** ਹੁਤ੍ਵਾ।

“**ਤਥਾ**”ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਯਮੇਵ ਧਮ੍ਮਤਾਵਸੇਨ ਤੇਸਂ ਸਦ੍ਦਕਰਣਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਦਾ ਕਾਯਂ ਉਪਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ **ਕਾਯੂਪਗਾਨਿ,** ਨ ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚਿ ਠਿਤਾਨਿ। “**ਅਨੁਰਵੀਥਿ**”ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਭਗਵਤੋ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਗਮਨਾਨੁਰੂਪਵੀਥਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਨ ਹਿ ਭਗਵਾ ਲੋਲੁਪ੍ਪਚਾਰਪਿਣ੍ਡਚਾਰਿਕੋ ਵਿਯ ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚਿ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਯੇ ਪਠਮਂ ਗਤਾ, ਯੇ ਵਾ ਤਦਨੁਚ੍ਛਵਿਕਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਂ ਦਾਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥਾ, ਤੇ **ਭਗਵਤੋਪਿ ਪਤ੍ਤਂ** ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਪਟਿਮਾਨੇਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਪਤਿਸ੍ਸਮਾਨਸਾ ਪੂਜੇਨ੍ਤਿ, ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਪਟਿਮਾਨਾਪੇਨ੍ਤਿ ਪਟਿਮਾਨਨ੍ਤਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। ਵੋਹਾਰਮਤ੍ਤਞ੍ਚੇਤਂ, ਭਗਵਤੋ ਪਨ ਅਪਟਿਮਾਨਨਾ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। **ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਾਨੀ**ਤਿ ਅਤੀਤੇ, ਏਤਰਹਿ ਚ ਪਵਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਾਨਿ। ਯਥਾ ਕੇਚਿ ਅਰਹਤ੍ਤੇ ਪਤਿਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਕੇਚਿ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਚ ਅਰਹਤ੍ਤਸਮਾਪਨ੍ਨਾਨਂ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾਸਙ੍ਖੇਪਗਤਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ , ਨ ਪਨ ਗਿਹੀਨਂ ਅਰਹਤ੍ਤਸਮਾਪਨ੍ਨਤਾਪਟਿਕ੍ਖੇਪਨਤ੍ਥਂ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਅਰਹਤ੍ਤਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨਂ ਗਿਹੀਨਂ ਸਭਾਵੋ, ਯਾ ਤਦਹੇਵ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾ ਵਾ, ਕਾਲਂ ਕਿਰਿਯਾ ਵਾਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਆਯਸ੍ਮਤਾ **ਨਾਗਸੇਨਤ੍ਥੇਰੇਨ** ‘‘ਵਿਸਮਂ ਮਹਾਰਾਜ, ਗਿਹਿਲਿਙ੍ਗਂ, ਵਿਸਮੇ ਲਿਙ੍ਗੇ ਲਿਙ੍ਗਦੁਬ੍ਬਲਤਾਯ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਗਿਹੀ ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਦਿਵਸੇ ਪਬ੍ਬਜਤਿ ਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਤਿ ਵਾ ਨੇਸੋ ਮਹਾਰਾਜ, ਦੋਸੋ ਅਰਹਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਗਿਹਿਲਿਙ੍ਗਸ੍ਸੇਵੇਸੋ ਦੋਸੋ ਯਦਿਦਂ ਲਿਙ੍ਗਦੁਬ੍ਬਲਤਾ’’ਤਿ (ਮਿ॰ ਪ॰ ੫.੨.੨) ਸਬ੍ਬਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਸਪ੍ਪਾਟਿਹੀਰਪ੍ਪਵੇਸਨਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇਨੇਵ ਮਹਾਜਨਾਨੁਗ੍ਗਹਣਂ ਦਸ੍ਸਿਤਂ, ਅਪ੍ਪਾਟਿਹੀਰਪ੍ਪਵੇਸਨੇਨ ਚ ਪਨ ‘‘ਤੇ ਸੁਨਿਵਤ੍ਥਾ ਸੁਪਾਰੁਤਾ’’ਤਿਆਦਿਵਚਨਂ ਯਥਾਰਹਂ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਮਹਾਜਨਾਨੁਗ੍ਗਹਣਂ ਅਤ੍ਥਤੋ ਵਿਭਾਵੇਤਬ੍ਬਂ ਹੋਤਿ। ਤਮ੍ਪਿ ਹਿ ਪੁਰੇਭਤ੍ਤਕਿਚ੍ਚਮੇਵਾਤਿ। ਉਪਟ੍ਠਾਨਸਾਲਾ ਚੇਤ੍ਥ **ਮਣ੍ਡਲਮਾਲੋ। ਤਤ੍ਥ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਮਣ੍ਡਲਮਾਲੇ**ਤਿ ਇਧ ਪਾਠੋ ਲਿਖਿਤੋ। ‘‘ਗਨ੍ਧਮਣ੍ਡਲਮਾਲੇ’’ਤਿਪਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੫੩) **ਮਨੋਰਥਪੂਰਣਿਯਾ** ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਟ੍ਟੀਕਾਯਞ੍ਚ ‘‘ਚਤੁਜ੍ਜਾਤਿਯਗਨ੍ਧੇਨ ਪਰਿਭਣ੍ਡੇ ਮਣ੍ਡਲਮਾਲੇ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਗਨ੍ਧਕੁਟਿਂ ਪਵਿਸਤੀ**ਤਿ ਚ ਪਵਿਸਨਕਿਰਿਯਾਸਮ੍ਬਨ੍ਧਤਾਯ, ਤਸ੍ਸਮੀਪਤਾਯ ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਵਿਸਿਤੁਂ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ, ਨ ਪਨ ਅਨ੍ਤੋ ਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ‘‘ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ’’ਤਿਆਦਿਵਚਨਂ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੪) ਸੂਪਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ।

ਅਥ ਖੋਤਿ ਏਵਂ ਗਨ੍ਧਕੁਟਿਂ ਪਵਿਸਿਤੁਂ ਗਮਨਕਾਲੇ। **ਉਪਟ੍ਠਾਨੇ**ਤਿ ਸਮੀਪਪਦੇਸੇ। “**ਪਾਦੇ ਪਕ੍ਖਾਲੇਤ੍ਵਾ ਪਾਦਪੀਠੇ ਠਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਂ ਓਵਦਤੀ**”ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਾਦੇ ਪਕ੍ਖਾਲੇਨ੍ਤੋਵ ਪਾਦਪੀਠੇ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤੋ ਓਵਦਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਏਤਦਤ੍ਥਂਯੇਵ ਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਭਤ੍ਤਕਿਚ੍ਚਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਆਗਮਯਮਾਨੋ ਨਿਸੀਦਿ। **ਦੁਲ੍ਲਭਾ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਸਤਿਪਿ ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਪਟਿਲਾਭੇ ਪਤਿਰੂਪਦੇਸਵਾਸਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਵੇਕਲ੍ਲਸਦ੍ਧਾਪਟਿਲਾਭਾਦਯੋ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਸਙ੍ਖਾਤਾ ਗੁਣਾ ਦੁਲ੍ਲਭਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ ਪਨ ‘‘ਦੁਲ੍ਲਭਾ ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀ’’ਤਿ ਪਾਠੋ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਸੋ ਅਯੁਤ੍ਤੋਵ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਾਦਪੀਠੇ ਠਤ੍ਵਾ ਓਵਦਨਕਾਲੇ, ਤੇਸੁ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂਸੁ, ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਵਸਨਂ ਠਾਨਂ **ਰਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਂ,** ਤਥਾ **ਦਿਵਾਠਾਨਂ**। “**ਕੇਚੀ**”ਤਿਆਦਿ ਤਬ੍ਬਿਵਰਣਂ। **ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਭਵਨ**ਨ੍ਤਿ ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਦੇਵਲੋਕੇ ਸੁਦ੍ਦਵਿਮਾਨਾਨਿ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਸ ਨਯੋ **ਤਾਵਤਿਂਸਭਵਨਾਦੀਸੁਪਿ।** ਤਤੋ ਭਗਵਾ ਗਨ੍ਧਕੁਟਿਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤਂ ਤਯੋ ਭਾਗੇ ਕਤ੍ਵਾ ਪਠਮਭਾਗੇ ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ, ਦਕ੍ਖਿਣੇਨ ਪਸ੍ਸੇਨ ਸੀਹਸੇਯ੍ਯਂ ਕਪ੍ਪੇਤਿ, ਸਚੇ ਨਾਕਙ੍ਖਤਿ, ਬੁਦ੍ਧਾਚਿਣ੍ਣਂ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਥ ਯਥਾਕਾਲਪਰਿਚ੍ਛੇਦਂ ਤਤੋ ਵੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਦੁਤਿਯਭਾਗੇ ਪਚ੍ਛਿਮਯਾਮਸ੍ਸ ਤਤਿਯਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਵਿਯ ਲੋਕਂ ਵੋਲੋਕੇਤਿ ਵੇਨੇਯ੍ਯਜਾਨਂ ਞਾਣਪਰਿਪਾਕਂ ਪਸ੍ਸਿਤੁਂ, ਤੇਨਾਹ “**ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤੀ**”ਤਿਆਦਿ। **ਸੀਹਸੇਯ੍ਯ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਨਮਤ੍ਥੋ ਹੇਟ੍ਠਾ

ਵੁਤ੍ਤੋ। ਯਞ੍ਹਿ ਅਪੁਬ੍ਬਂ ਪਦਂ ਅਨੁਤ੍ਤਾਨਂ, ਤਦੇਵ ਵਣ੍ਣਯਿਸ੍ਸਾਮ। ਸਮ੍ਮਾ ਅਸ੍ਸਾਸਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਗਾਹਾਪਨਵਸੇਨ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਿਤਬ੍ਬੋਤਿ **ਸਮਸ੍ਸਾਸਿਤੋ।** ਤਾਦਿਸੋ ਕਾਯੋ ਯਸ੍ਸਾਤਿ ਤਥਾ। ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਤ੍ਥਂ **ਸਨ੍ਨਿਪਤਤਿ।** ਤਸ੍ਸਾ ਪਰਿਸਾਯ ਚਿਤ੍ਤਾਚਾਰਂ ਞਤ੍ਵਾ ਕਤਭਾਵਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ “**ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਪਰਿਸਾਯਅਨੁਰੂਪੇਨ ਪਾਟਿਹਾਰਿਯੇਨਾ**”ਤਿ। ਯਤ੍ਥ ਧਮ੍ਮਂ ਸਹ ਭਾਸਨ੍ਤਿ, ਸਾ **ਧਮ੍ਮਸਭਾ** ਨਾਮ। **ਕਾਲਯੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ‘‘ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਵੇਲਾਯ ਇਮਸ੍ਸ ਏਵਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ ਤਂਤਂਕਾਲਾਨੁਰੂਪਂ। **ਸਮਯਯੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਵੇਵਚਨਂ, ਅਟ੍ਠੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਅਨੁਰੂਪਂ ਵਾ **ਸਮਯਯੁਤ੍ਤਂ।** ਅਥ ਵਾ **ਸਮਯਯੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਹੇਤੁਦਾਹਰਣੇਹਿ ਯੁਤ੍ਤਂ। ਕਾਲੇਨ ਸਾਪਦੇਸਞ੍ਹਿ ਭਗਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ। **ਕਾਲਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਸਂ ਉਯ੍ਯੋਜੇਤਿ,** ਨ ਯਾਵ ਸਮਨ੍ਧਕਾਰਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ‘‘ਸਮਯਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਸਂ ਉਯ੍ਯੋਜੇਸੀ’’ਤਿਪਿ ਕਤ੍ਥਚਿ ਪਰਿਯਾਯਵਚਨਪਾਠੋ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਸੋ ਪਚ੍ਛਾ ਪਮਾਦਲਿਖਿਤੋ।

ਗਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਕਾਯੋਯੇਵ ਅਨੇਕਾਵਯਵਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤੋ। “**ਉਤੁਂ ਗਣ੍ਹਾਪੇਤੀ**”ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਉਤੁਗਣ੍ਹਾਪਨਤ੍ਥਮੇਵ ਓਸਿਞ੍ਚਨਂ, ਨ ਪਨ ਮਲਵਿਕ੍ਖਾਲਨਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਨ ਹਿ ਭਗਵਤੋ ਕਾਯੇ ਰਜੋਜਲ੍ਲਂ ਉਪਲਿਮ੍ਪਤੀਤਿ। ਚਤੁਜ੍ਜਾਤਿਕੇਨ ਗਨ੍ਧੇਨ ਪਰਿਭਾਵਿਤਾ ਕੁਟੀ **ਗਨ੍ਧਕੁਟੀ।** ਤਸ੍ਸਾ ਪਰਿਵੇਣਂ ਤਥਾ। ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤੀਹਿ **ਮੁਹੁਤ੍ਤਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਨੇ। ਤਤੋ ਤਤੋ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਰਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਦਿਵਾਠਾਨਤੋ, ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ, ਸਮੀਪੇ ਵਾ ਠਾਨਂ **ਉਪਟ੍ਠਾਨਂ,** ਭਜਨਂ ਸੇਵਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਨਿਸੀਦਨਟ੍ਠਾਨੇ, ਪੁਰਿਮਯਾਮੇ ਵਾ, ਤੇਸੁ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂਸੁ।

ਪਞ੍ਹਾਕਥਨਾਦਿਵਸੇਨ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਂ ਸਮ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤੋ ‘‘ਦਸਸਹਸ੍ਸਿਲੋਕਧਾਤੂ’’ਤਿ ਏਵਂ ਅਵਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸਾ ਅਨੇਕਾਵਯਵਸਙ੍ਗਹਣਤ੍ਥਂ “**ਸਕਲਦਸਸਹਸ੍ਸਿਲੋਕਧਾਤੂ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪੁਰੇਭਤ੍ਤਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤਪੁਰਿਮਯਾਮੇਸੁ ਮਨੁਸ੍ਸਪਰਿਸਾਬਾਹੁਲ੍ਲਤੋ ਓਕਾਸਂ ਅਲਭਿਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਮਜ੍ਝਿਮਯਾਮੇਯੇਵ ਓਕਾਸਂ ਲਭਮਾਨਾ, ਭਗਵਤਾ ਵਾ ਕਤੋਕਾਸਤਾਯ ਓਕਾਸਂ ਲਭਮਾਨਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਕੀਦਿਸਂ ਪਨ ਪੁਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ “**ਯਥਾਭਿਸਙ੍ਖਤਂ ਅਨ੍ਤਮਸੋ ਚਤੁਰਕ੍ਖਰਮ੍ਪੀ**”ਤਿ। **ਯਥਾਭਿਸਙ੍ਖਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਭਿਸਙ੍ਖਤਾਨੁਰੂਪਂ, ਤਦਨਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਵਾ, ਏਤੇਨ ਯਥਾ ਤਥਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਟਿਭਾਨਾਨੁਰੂਪਂ ਪੁਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤਕਾਲਸ੍ਸ ਤੀਸੁ ਭਾਗੇਸੁ ਪਠਮਭਾਗੇ ਸੀਹਸੇਯ੍ਯਕਪ੍ਪਨਂ ਏਕਨ੍ਤਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ “**ਪੁਰੇਭਤ੍ਤਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਨਿਸਜ੍ਜਾਯ ਪੀਲ਼ਿਤਸ੍ਸ ਸਰੀਰਸ੍ਸਾ**”ਤਿ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ‘‘ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤੀ’’ਤਿ ਤਦਾ ਸੀਹਸੇਯ੍ਯਕਪ੍ਪਨਸ੍ਸ ਅਨਿਬਦ੍ਧਤਾ ਵਿਭਾਵਿਤਾ। **ਕਿਲਾਸੁਭਾਵੋ** ਕਿਲਮਥੋ। ਸਰੀਰਸ੍ਸ ਕਿਲਾਸੁਭਾਵਮੋਚਨਤ੍ਥਂ ਚਙ੍ਕਮੇਨ ਵੀਤਿਨਾਮੇਤਿ ਸੀਹਸੇਯ੍ਯਂ ਕਪ੍ਪੇਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਬੁਦ੍ਧਚਕ੍ਖੁਨਾ**ਤਿ ਆਸਯਾਨੁਸਯਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰੋਪਰਿਯਤ੍ਤਞਾਣਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਪਞ੍ਚਮਛਟ੍ਠਬਲਭੂਤੇਨ ਬੁਦ੍ਧਚਕ੍ਖੁਨਾ। ਤੇਨ ਹਿ ਲੋਕਵੋਲੋਕਨਬਾਹੁਲ੍ਲਤਾਯ ਤਂ ‘‘ਬੁਦ੍ਧਚਕ੍ਖੂ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਇਦਞ੍ਚ ਪਚ੍ਛਿਮਯਾਮੇ ਭਗਵਤੋ ਬਹੁਲਂ ਆਚਿਣ੍ਣਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਪ੍ਪੇਕਦਾ ਅਵਸਿਟ੍ਠਬਲਞਾਣੇਹਿ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣੇਨੇਵ ਚ ਭਗਵਾ ਤਮਤ੍ਥਂ ਸਾਧੇਤਿ।

‘‘ਪਚ੍ਛਿਮਯਾਮਕਿਚ੍ਚਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਅਞ੍ਞਾਸੀ’’ਤਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਸਮਤ੍ਥੇਨ੍ਤੋ “**ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਦਿਵਸੇ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਭਗਵਨ੍ਤਾਨਂ ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚਿ ਵਸਨ੍ਤਾਨਂ ਇਦਂ ਪਞ੍ਚਵਿਧਂ ਕਿਚ੍ਚਂ ਅਵਿਜਹਿਤਮੇਵ ਹੋਤਿ ਸਬ੍ਬਕਾਲਂ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਦਹੇਪਿ ਤਦਵਿਜਹਨਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਇਧ ਪਞ੍ਚਵਿਧਕਿਚ੍ਚਪਯੋਜਨਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਚਙ੍ਕਮ**ਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਚਙ੍ਕਮਨਾਨੁਰੂਪਟ੍ਠਾਨਂ। ਚਙ੍ਕਮਮਾਨੋ ਅਞ੍ਞਾਸੀਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤੇ ਅਤ੍ਥਦ੍ਵਯੇ ਪਚ੍ਛਿਮਤ੍ਥਞ੍ਞੇਵ ਗਹੇਤ੍ਵਾ “**ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਂ ਆਰਬ੍ਭਾ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪੁਰਿਮਤ੍ਥੋ ਹਿ ਪਕਰਣਾਧਿਗਤਤ੍ਤਾ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋਤਿ।

‘‘ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਤੇਸਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਇਮਂ ਸਙ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਮਣ੍ਡਲਮਾਲੋ, ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮੀ’’ਤਿ ਅਯਂ ਸਾਵਸੇਸਪਾਠੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਤਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ, ਏਵਂ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਚ ਉਪਸਙ੍ਕਮੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਞਤ੍ਵਾ ਚ ਪਨਸ੍ਸਾ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਅਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸੀ**ਤਿ ਅਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਏਤਂ ਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਨਂ, ਏਸੋ ਵਾ ਚੇਤਸੋ ਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕੋ ਅਹੋਸਿ, ਲਿਙ੍ਗਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋਯਂ ‘‘ਏਤਦਗ੍ਗ’’ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੮੮ ਆਦਯੋ) ਵਿਯ। **ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਕਿਚ੍ਚਂ ਨ** ਸਬ੍ਬਥਾ

ਪਾਕਟਂ। ਨਿਰਨ੍ਤਰਨ੍ਤਿ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਾਰੋਚਨਵਸੇਨ ਨਿਬ੍ਬਿਵਰਂ, ਯਥਾਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਵਾ ਆਰੋਚਨਵਸੇਨ ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਸਂ। ਭਾਵਨਪੁਂਸਕਞ੍ਚੇਤਂ। **ਤਂ ਅਟ੍ਠੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਤਂ ਯਥਾਰੋਚਿਤਂ ਵਚਨਂ ਇਮਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਾਰਣਂ ਕਤ੍ਵਾ, ਇਮਸ੍ਸ ਵਾ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਦੇਸਨਾਯ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਕਾਰਣਂ ਕਤ੍ਵਾਤਿਪਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਟ੍ਠ**-ਸਦ੍ਦੋ ਚੇਤ੍ਥ ਕਾਰਣੇ, ਤੇਨ ਇਮਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਂ ਨਿਕ੍ਖੇਪਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿਯਾ ਠਾਨੇਸੂ**ਤਿ ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿਦਿਟ੍ਠਿਗਤਟ੍ਠਾਨੇਸੁ। **ਅਪ੍ਪਟਿਵਤ੍ତਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਸਮਣੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਨ ਵਾ ਦੇਵੇਨ ਵਾ ਮਾਰੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨਾ ਵਾ ਕੇਨਚਿ ਵਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ ਅਨਿਵਤ੍ਤਿਯਂ। **ਸੀਹਨਾਦਂ ਨਦਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਸੇਟ੍ਠਨਾਦਸਙ੍ਖਾਤਂ ਅਭੀਤਨਾਦਂ ਨਦਨ੍ਤੋ। ਯਂ ਪਨ ਲੋਕਿਯਾ ਵਦਨ੍ਤਿ –

> ''ਉਤ੍ਤਰਸ੍ਮਿਂ ਪਦੇ ਬ੍ਯਗ੍ਘਪੁਙ੍ਗਵੋਸਭਕੁਞ੍ਜਰਾ।
> ਸੀਹਸਦ੍ਦੂਲਨਾਗਾਦ੍ਯਾ, ਪੁਮੇ ਸੇਟ੍ਠਤ੍ਥਗੋਚਰਾ''ਤਿ॥

ਤਂ ਯੇਭੁਯ੍ਯਵਸੇਨਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਸੀਹਨਾਦਸਦਿਸਂ ਵਾ ਨਾਦਂ ਨਦਨ੍ਤੋ। ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਸੀਹਨਾਦਸੁਤ੍ਤੇਨ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੬.੬੪; ੧੦.੨੧) ਦੀਪੇਤਬ੍ਬੋ। ਯਥਾ ਵਾ ਕੇਸਰੋ ਮਿਗਰਾਜਾ ਸਹਨਤੋ, ਹਨਨਤੋ, ਚ ''ਸੀਹੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵਂ ਤਥਾਗਤੋਪਿ ਲੋਕਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਹਨਤੋ, ਪਰਪ੍ਪਵਾਦਾਨਂ ਹਨਨਤੋ ਚ ''ਸੀਹੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਸੀਹਸ੍ਸ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਨਾਦਂ ਨਦਨ੍ਤੋਤਿਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਸੀਹੋ ਸੀਹਬਲੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਵਿਸਾਰਦੋ ਵਿਗਤਲੋਮਹਂਸੋ ਸੀਹਨਾਦਂ ਨਦਤਿ, ਏਵਂ ਤਥਾਗਤਸੀਹੋਪਿ ਤਥਾਗਤਬਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਟ੍ਠਸੁ ਪਰਿਸਾਸੁ ਵਿਸਾਰਦੋ ਵਿਗਤਲੋਮਹਂਸੋ ''ਇਮੇ ਦਿਟ੍ਠਿਟ੍ਠਾਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਨਾਨਾਵਿਧਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਸੀਹਨਾਦਂ ਨਦਤਿ । ਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਸੀਹੋਤਿ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ। ਯਂ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਿਸਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਇਦਮਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਸੀਹਨਾਦਸ੍ਮਿ''ਨ੍ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੨੧)। ''ਇਮੇ ਦਿਟ੍ਠਿਟ੍ਠਾਨਾ''ਤਿਆਦਿਕਾ ਹਿ ਇਧ ਵਕ੍ਖਮਾਨਦੇਸਨਾਯੇਵ **ਸੀਹਨਾਦੋ।** ਤੇਸਂ ''ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਕ੍ਖਮਾਨਨਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਸ੍ਸ ਸਮੋਧਾਨਮ੍ਪਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਸਿਨੇਰੁਂ...ਪੇ॰... ਵਿਯ ਚਾ**ਤਿ ਉਪਮਾਦ੍ਵਯੇਨ ਬ੍ਰਹ੍ਮਜਾਲਦੇਸਨਾਯ ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣਤ੍ਤਾ ਸੁਦੁਕ੍ਕਰਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਸੁਵਣ੍ਣਕੂਟੇਨਾ**ਤਿ ਸੁਵਣ੍ਣਮਯਪਹਰਣੋਪਕਰਣਵਿਸੇਸੇਨ। ਰਤਨਨਿਕੂਟੇਨ ਵਿਯ ਅਗਾਰਂ **ਅਰਹਤ੍ਤਨਿਕੂਟੇਨ** ਬ੍ਰਹ੍ਮਜਾਲਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਪੇਨ੍ਤੋ, **ਨਿਕੂਟੇਨਾ**ਤਿ ਚ ਨਿਟ੍ਠਾਨਗਤੇਨ ਅਚ੍ਚੁਗ੍ਗਤਕੂਟੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਦਞ੍ਚ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਪਰਿਯੋਸਾਨਤ੍ਤਾ ਸਬ੍ਬਗੁਣਾਨਂ ਤਦੇਵ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਉਤ੍ਤਰਿਤਰਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪੁਰਿਮੋ ਪਨ **ਮੇ**-ਸਦ੍ਦੋ ਦੇਸਨਾਪੇਕ੍ਖੋਤਿ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤਸ੍ਸਾਪਿ ਮੇ ਸਾ ਦੇਸਨਾ ਅਪਰਭਾਗੇ ਪਞ੍ਚਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਯੁਤ੍ਤੋ। ਸਵਨਉਗ੍ਗਹਣਧਾਰਣਵਾਚਨਾਦਿਵਸੇਨ ਪਰਿਚਯਂ ਕਰੋਨ੍ਤੇ, ਤਥਾ ਚ ਪਟਿਪਨ੍ਨੇ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਸਮ੍ਪਾਪਿਕਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਯਦਗ੍ਗੇਨ **ਯੇਨਾ**ਤਿ ਕਰਣਨਿਦ੍ਦੇਸੋ, ਤਦਗ੍ਗੇਨ **ਤੇਨਾ** ਤਿਪਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਏਤ**ਨ੍ਤਿ ''ਯੇਨ ਤੇਨਾ''ਤਿ ਏਤਂ ਪਦਦ੍ਵਯਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਹਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਮਣ੍ਡਲਮਾਲੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਯੇਨਾ**ਤਿ ਵਾ ਭੁਮ੍ਮਤ੍ਥੇ ਕਰਣਵਚਨਂ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਪਨ ਉਪਯੋਗਤ੍ਥੇ। ਤਸ੍ਮਾ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਂ ਮਣ੍ਡਲਮਾਲਨ੍ਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਉਪਸਙ੍ਕਮੀ**ਤਿ ਚ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਕਾਲਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ, ਤਦੁਪਸਙ੍ਕਮਨਸ੍ਸ ਪਨ ਅਤੀਤਭਾਵਸ੍ਸ ਸੂਚਨਤੋ ''ਉਪਸਙ੍ਕਮੀ''ਤਿ ਤਕ੍ਕਾਲਾਪੇਕ੍ਖਨਵਸੇਨ ਅਤੀਤਪਯੋਗੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਏਵਞ੍ਹਿ ''ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ''ਤਿ ਵਚਨਂ ਸੂਪਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ। ਇਤਰਥਾ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਵਚਨਾਨਂ ਅਤੀਤਕਾਲਿਕਤ੍ਤਾ ਤਥਾਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨ ਸਿਯਾ। ਉਪਸਙ੍ਕਮਨਸ੍ਸ ਚ ਗਮਨਂ, ਉਪਗਮਨਞ੍ਚਾਤਿ ਦ੍ਵਿਧਾ ਅਤ੍ਥੋ, ਇਧ ਪਨ ਗਮਨਮੇਵ। ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੁਕਾਮਤਾਯ ਹਿ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਠਾਨਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਤਂ ਤਂ ਪਦੇਸਾਤਿਕ੍ਕਮਨਵਸੇਨ ''ਤਂ ਠਾਨਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਂ ਲਭਤਿ, ਤੇਨਾਹ **"ਤਤ੍ਥ ਗਤੋ"**ਤਿ, ਤੇਨ ਉਪਗਮਨਤ੍ਥਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਯਞ੍ਹਿ ਠਾਨਂ ਪਤ੍ਤੁਮਿਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਂ ਪਤ੍ਤਤਾਯੇਵ ''ਉਪਗਮਨ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਯਮੇਤ੍ਥ ਨ ਸਂਵਣ੍ਣਿਤਂ **"ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ"**ਤਿ ਪਦਂ, ਤਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨਪਰਿਯੋਸਾਨਦੀਪਨਂ। ਅਥ ਵਾ **ਗਤੋ**ਤਿ ਉਪਗਤੋ। ਅਨੁਪਸਗ੍ਗੋਪਿ ਹਿ ਸਦ੍ਦੋ ਸਉਪਸਗ੍ਗੋ ਵਿਯ ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਰਂ ਵਦਤਿ ਸਉਪਸਗ੍ਗੋਪਿ ਅਨੁਪਸਗ੍ਗੋ ਵਿਯਾਤਿ। ਅਤੋ **"ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ"**ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਏਵਂ ਉਪਗਤੋ ਤਤੋ ਆਸਨ੍ਨਤਰਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਸਮੀਪਸਙ੍ਖਾਤਂ ਪਞ੍ਹਂ ਵਾ ਕਥੇਤੁਂ, ਧਮ੍ਮਂ ਵਾ ਦੇਸੇਤੁਂ ਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਟ੍ਠਾਨਂ ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਪਿਚ **ਯੇਨਾ**ਤਿ ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ ਕਰਣਵਚਨਂ। ਯੇਨ ਕਾਰਣੇਨ ਭਗਵਤਾ ਸੋ ਮਣ੍ਡਲਮਾਲ਼ੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤਬ੍ਬੋ, ਤੇਨ ਕਾਰਣੇਨ ਉਪਸਙ੍ਕਮੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕਾਰਣਂ ਪਨ ''ਇਮੇ ਭਿਕ੍ਖੂ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ।

ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦੀਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕੇਨਿਦਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਨੁਯੋਗੇ ਸਤਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਬੁਦ੍ਧਕਾਲੇ ਕਿਰਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਬੁਦ੍ਧਕਾਲੇ**ਤਿ ਧਰਮਾਨਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ। **ਵਿਸੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਲਦ੍ਧਤੋ ਉਤ੍ਤਰਿ ਝਾਨਮਗ੍ਗਫਲਂ। **ਅਥਾ**ਤਿ ਸਂਸਯਤ੍ਥੇ ਨਿਪਾਤੋ, ਯਦਿ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਵਿਤਕ੍ਕਯਮਾਨਂ ਨਂ ਭਿਕ੍ਖੁਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ, ਤਥਾ **ਤਤੋ** ਪਸ੍ਸਨਹੇਤੁ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ, ਓਵਦਿਤ੍ਵਾਤਿ ਚ। **ਅਨਮਤਗ੍ਗੇ**ਤਿ ਅਨਾਦਿਮਤਿ। **ਆਕਾਸਂ ਉਪ੍ਪਤਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਆਕਾਸੇ ਉਗ੍ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ। ਈਦਿਸੇਸੁ ਹਿ ਭੁਮ੍ਮਤ੍ਥੇ ਏਵ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ **ਉਦਾਨਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਭਾਰੋ**ਤਿ ਤਙ੍ਖਣੇਯੇਵ ਭਗਵਤੋ ਅਨੁਚ੍ਛਵਿਕਾਸਨਸ੍ਸ ਦੁਲ੍ਲਭਤ੍ਤਾ ਗਰੁਕਮ੍ਮਂ। **ਫਲਕ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਸੀਦਨਤ੍ਥਾਯ ਕਤਂ ਫਲਂ। **ਕਟ੍ਠਕ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਸੀਦਨਯੋਗਜਂ ਫਲਕਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਦਾਰੁਕ੍ਖਨ੍ਧਂ। **ਸਙ੍ਕਡ੍ਢਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਸਂਹਰਿਤ੍ਵਾ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਪੁਰਾਣਪਣ੍ਣੇਸੁ, ਕੇਵਲਂ ਤੇਸੁ ਏਵ ਨਿਸੀਦਿਤੁਮਨਨੁਚ੍ਛਵਿਕਤ੍ਤਾ ਤਥਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਵਾ ਤੇਸੁ ਪੀਠਾਦੀਸੁ। ਏਵਂ ਸਤਿ ਸਙ੍ਕਡ੍ਢਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥਵਸਾ ਵਿਭਤ੍ਤਿਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਪਪ੍ਫੋਟੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਯਥਾਠਿਤਂ ਰਜੋਜਲ੍ਲਾਦਿ-ਸਂਕਿਣ੍ਣਮਨਨੁਰੂਪਨ੍ਤਿ ਤਬ੍ਬਿਸੋਧਨਤ੍ਥਂ ਸਞ੍ਚਾਲੇਤ੍ਵਾ। ''ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਈਦਿਸਾ ਕਥਾ ਅਞ੍ਞਤਰਿਸ੍ਸਾ ਦੇਸਨਾਯ ਕਾਰਣਂ ਭਵਿਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤਾ, ਅਵਸ੍ਸਂ ਭਗਵਾ ਆਗਮਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਞਤ੍ਵਾ ਯਥਾਨਿਸੀਦਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਤ੍ਥ ਚ ''ਇਧਾਗਤੋ ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਤਾਵਕਾਲਿਕਂ ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤੂ''ਤਿ ਰਞ੍ਞਾ ਠਪਿਤਂ, ਤੇਨ ਚ ਆਗਤਕਾਲੇ ਪਰਿਭੁਤ੍ਤਂ ਆਸਨਂ **ਰਞ੍ਞੋ ਨਿਸੀਦਨਾਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਨ ਹਿ ਤਥਾ ਅਟ੍ਠਪਿਤਂ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਤੁਂ, ਭਗਵਤੋ ਚ ਪਞ੍ਞਪੇਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਾਦਿਸਂ ਰਞ੍ਞੋ ਨਿਸੀਦਨਾਸਨਂ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਕਥਿਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਨਾਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਂ, ਬਲਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚ, ਵੁਤ੍ਤੋਵਾਯਮਤ੍ਥੋ।

"**ਨਿਸਜ੍ਜਾ**"ਤਿ ਇਦਂ ਨਿਸੀਦਨਪਰਿਯੋਸਾਨਦੀਪਨਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ "**ਏਵ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ। ''ਤੇਸਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਇਮੇ ਸਙ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਜਾਨਨ੍ਤੋਯੇਵ ਪੁਚ੍ਛੀਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਸਿਦ੍ਧੋਤਿ ਆਹ "**ਜਾਨਨ੍ਤੋਯੇਵਾ**"ਤਿ। ਅਸਤਿ ਕਥਾਵਤ੍ਥੁਮ੍ਹਿ ਤਦਨੁਰੂਪਾ ਉਪਰੂਪਰਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਵਿਸੇਸਕਥਾ ਨ ਸਮੁਪਬ੍ਰੂਹਤੀਤਿ ਕਥਾਸਮੁਟ੍ਠਾਪਨਤ੍ਥਂ ਪੁਚ੍ਛਨਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਨੁ**-ਇਤਿ ਪੁਚ੍ਛਨਤ੍ਥੇ। **ਅਸ**-ਸਦ੍ਦੋ ਪਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥੇਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਕਤਮਾਯ ਨੁ…ਪੇ॰… ਭਵਥਾ**"ਤਿ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਉਕਾਰਸ੍ਸ ਓਕਾਰਾਦੇਸੋਵ, ਨ ਪਠਮਾਯ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਅਤ੍ਥਤੋ ਵਿਸੇਸੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ "**ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਪੁਰਿਮੋਯੇਵ ਅਤ੍ਥੋ**"ਤਿ ਇਮਿਨਾ। **ਪੁਰਿਮੋਯੇਵਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਚ ''ਕਤਮਾਯ ਨੁ ਭਵਥਾ''ਤਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੋ ਅਤ੍ਥੋ।

''ਕਾ ਚ ਪਨਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਚ**-ਸਦ੍ਦੋ ਬ੍ਯਤਿਰੇਕੇ ''ਯੋ ਚ ਬੁਦ੍ਧਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ, ਸਙ੍ਘਞ੍ਚ ਸਰਣਂ ਗਤੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ। ਬ੍ਯਤਿਰੇਕੋ ਚ ਨਾਮ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਾਪੇਕ੍ਖਕੋ ਵਿਸੇਸਾਤਿਰੇਕਤ੍ਥੋ, ਸੋ ਚ ਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇ ਯਥਾਪੁਚ੍ਛਿਤਾਯ ਕਥਾਯ ਵਕ੍ਖਮਾਨਂ ਵਿਪ੍ਪਕਤਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤਂ ਬ੍ਯਤਿਰੇਕਤ੍ਥਂ ਜੋਤੇਤਿ। ਪਨ-ਸਦ੍ਦੋ ਵਚਨਾਲਙ੍ਕਾਰੋ । ਤਾਦਿਸੋ ਪਨ ਅਤ੍ਥੋ ਸਦ੍ਦਸਤ੍ਥਤੋਵ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਤਦਞ੍ਞੇਸਮੇਵ ਅਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਅਨ੍ਤਰਾਕਥਾਤਿ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨ…ਪੇ॰… ਕਥਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਮਨਸਿਕਾਰਉਦ੍ਦੇਸਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾਦਯੋ ਸਮਣਕਰਣੀਯਭੂਤਾਤਿ ਅਨ੍ਤਰਾਸਦ੍ਦੇਨ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤੇ ਕਰਣੀਯਵਿਸੇਸੇ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਾਪਾਦਾਨਭਾਵੇਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਤੇਸਮੇਵ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਰੂਪਤ੍ਤਾ "**ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਮਨਸਿਕਾਰਉਦ੍ਦੇਸਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾਦੀਨ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਾਯ ਹਿ ਕਥਾਯ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ, ਸਾ ਏਵ ਅਨ੍ਤਰਾਕਥਾ ਵਿਪ੍ਪਕਤਾ ਵਿਸੇਸੇਨ ਪੁਨ ਪੁਚ੍ਛੀਯਤਿ, ਨ ਤਦਞ੍ਞੇ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਮਨਸਿਕਾਰਉਦ੍ਦੇਸਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾਦਯੋਤਿ। ਅਨ੍ਤਰਾਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥਮਾਹ "**ਅਞ੍ਞਾ, ਏਕਾ**"ਤਿ ਚ। ਪਰਿਯਾਯਵਚਨਞ੍ਹੇਤਂ ਪਦਦ੍ਵਯਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥੇ ਅਯਂ ਅਨ੍ਤਰਾਸਦ੍ਦੋ ''ਭੂਮਨ੍ਤਰਂ, ਸਮਯਨ੍ਤਰ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ। ਤਸ੍ਮਾ "**ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਮਨਸਿਕਾਰਉਦ੍ਦੇਸਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾਦੀਨ**"ਨ੍ਤਿ ਨਿਸ੍ਸਕ੍ਕਤ੍ਥੇ ਸਾਮਿਵਚਨਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਵੇਮਜ੍ਝੇ ਵਾ ਅਨ੍ਤਰਾਸਦ੍ਦੋ, ਸਾ ਪਨ ਤੇਸਂ ਵੇਮਜ੍ਝਭੂਤਤ੍ਤਾ ਅਞ੍ਞਾਯੇਵ, ਤੇਹਿ ਚ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਤ੍ਤਾ ਵਿਸੁਂ ਏਕਾਯੇਵਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਅਞ੍ਞਾ, ਏਕਾ**"ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਕਾਰੇਨ ਕਰਣਂ **ਪਕਤੋ**, ਤਤੋ ਵਿਗਤਾ, ਵਿਗਤਂ ਵਾ ਪਕਤਂ ਯਸ੍ਸਾਤਿ **ਵਿਪ੍ਪਕਤਾ**, ਅਪਰਿਨਿਟ੍ਠਿਤਾ। **ਸਿਖ**ਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯੋਸਾਨਂ। ਅਯਂ ਪਨ ਤਦਭਿਸਮ੍ਬਨ੍ਧਵਸੇਨ ਉਤ੍ਤਰਿ ਕਥੇਤੁਕਮ੍ਯਤਾਪੁਚ੍ਛਾ, ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ "**ਨਾਹ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ। **ਕਥਾਭਙ੍ਗਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਕਥਾਯ ਭਞ੍ਜਨਤ੍ਥਂ। ਅਤ੍ਥਤੋ ਆਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ **ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਪਵਾਰਣਂ ਪਵਾਰੇਤਿ।** ਅਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਤ੍ਤਾ ਸਗ੍ਗਮੋਕ੍ਖਮਗ੍ਗਾਨਂ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਭੂਤਾ ਕਥਾ **ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਕਥਾ। ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਭੂਤਾ**ਤਿ ਚ ਤਿਰੋਕਰਣਭੂਤਾ, ਵਿਬਨ੍ਧਨਭੂਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਆਦਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਚੋਰਮਹਾਮਤ੍ਤਸੇਨਾਭਯਕਥਾਦਿਕਂ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਨਿਰਤ੍ਥਕਕਥਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਅਯਂ ਕਥਾ ਏਵਾਤਿ ਅਨ੍ਤੋਗਧਾਵਧਾਰਣਤਂ , ਅਵ੍ਵਤ੍ਥਾਪੋਹਨਂ ਵਾ ਸਨ੍ਧਾਯ ਚੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਅਵਿਪ੍ਪਕਤਕਾਲੇਯੇਵ। **"ਤਂ ਨੇ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਤ੍ਥਤੋ ਆਪਨ੍ਨਮਾਹ। ਏਸ ਨਯੋ ਈਦਿਸੇਸੁ। ਨਨੁ ਚ ਤੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਸਾ ਕਥਾ ''ਇਤਿ ਹ ਮੇ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪਾਯਂ ਨਿਟ੍ਠਾਪਿਤਾਯੇਵਾਤਿ? ਨ ਨਿਟ੍ਠਾਪਿਤਾ ਭਗਵਤੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨੇਨ ਉਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ। ਯਦਿ ਹਿ ਭਗਵਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਖਣੇ ਨ ਉਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯ, ਭਿਯ੍ਯੋਪਿ ਤਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਾਯੇਵ ਤਥਾ ਪਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯੁਂ, ਭਗਵਤੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨੇਨ ਪਨ ਨ ਪਵਤ੍ਤੇਸੁਂ, ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਅਯਂ ਨੇ…ਪੇ॰… ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ"**ਤਿ।

ਇਦਾਨਿ ਨਿਦਾਨਸ੍ਸ, ਨਿਦਾਨਵਣ੍ਣਨਾਯ ਵਾ ਪਰਿਨਿਟ੍ਠਿਤਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਵਚਨਸ੍ਸਾਨੁਕੂਲਭਾਵਮ੍ਪਿ ਸਮਤ੍ਥੇਤੁਂ **"ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ**ਤਿ ਹਿ ਏਤ੍ਤਕੇਨ ''ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਵਚਨਕ੍ਕਮੇਨ ਯਂ ਨਿਦਾਨਂ ਭਾਸਿਤਨ੍ਤਿ ਵਾ ਏਤ੍ਤਕੇਨ ''ਤਤ੍ਥ ਏਵਨ੍ਤਿ ਨਿਪਾਤਪਦ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਵਚਨਕ੍ਕਮੇਨ ਅਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਾ ਸਮਤ੍ਤਾਤਿ ਵਾ ਦ੍ਵਿਧਾ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **"ਕਮਲ…ਪੇ॰… ਸਲਿਲਾਯਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਨ ਤਸ੍ਸ ਨਿਦਾਨਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਵਚਨਸ੍ਸਾਨੁਕੂਲਭਾਵਂ ਦੀਪੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਕਮਲਕੁਵਲਯੁਜ੍ਜਲਵਿਮਲਸਾਧੁਰਸਸਲਿਲਾਯਾ**ਤਿ ਕਮਲਸਙ੍ਖਾਤੇਹਿ ਪਦੁਮਪੁਣ੍ਡਰੀਕਸੇਤੁਪ੍ਪਲਰਤ੍ਤੁਪ੍ਪਲੇਹਿ ਚੇਵ ਕੁਵਲਯਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਨੀਲੁਪ੍ਪਲੇਨ ਚ ਉਜ੍ਜਲਵਿਮਲਸਾਧੁਰਸਸਲਿਲਵਤਿਯਾ। **ਨਿਮ੍ਮਲਸਿਲਾਤਲਰਚਨਵਿਲਾਸਸੋਭਿਤਰਤਨਸੋਪਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਮ੍ਮਲੇਨ ਸਿਲਾਤਲੇਨ ਰਚਨਾਯ ਵਿਲਾਸੇਨ ਲੀਲਾਯ ਸੋਭਿਤਰਤਨਸੋਪਾਨਵਨ੍ਤਂ, ਨਿਮ੍ਮਲਸਿਲਾਤਲੇਨ ਵਾ ਰਚਨਵਿਲਾਸੇਨ, ਸੁਸਙ੍ਖਤਕਿਰਿਯਾਸੋਭੇਨ ਚ ਸੋਭਿਤਰਤਨਸੋਪਾਨਂ, ਵਿਲਾਸਸੋਭਿਤਸਦ੍ਦੇਹਿ ਵਾ ਅਤਿਵਿਯ ਸੋਭਿਤਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਵਿਪ੍ਪਕਿਣ੍ਣਮੁਤ੍ਤਾਤਲਸਦਿਸਵਾਲੁਕਾਚੁਣ੍ਣਪਣ੍ਡਰਭੂਮਿਭਾਗ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਵਿਧੇਨ ਪਕਿਣ੍ਣਾਯ ਮੁਤ੍ਤਾਯ ਤਲਸਦਿਸਾਨਂ ਵਾਲੁਕਾਨਂ ਚੁਣ੍ਣੇਹਿ ਪਣ੍ਡਰਵਣ੍ਣਭੂਮਿਭਾਗਵਨ੍ਤਂ। **ਸੁਵਿਭਤ੍ਤਭਿਤ੍ਤਿਵਿਚਿਤ੍ਰਵੇਦਿਕਾਪਰਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸੁਟ੍ਠੁ ਵਿਭਤ੍ਤਾਹਿ ਭਿਤ੍ਤੀਹਿ ਵਿਚਿਤ੍ਰਸ੍ਸ, ਵੇਦਿਕਾਹਿ ਪਰਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ। ਉਚ੍ਚਤਰੇਨ ਨਕ੍ਖਤ੍ਤਪਥਂ ਆਕਾਸਂ ਫੁਸਿਤੁਕਾਮਤਾਯ ਵਿਯ, ਵਿਜਮ੍ਭਿਤਸਦ੍ਦੇਨ ਚੇਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਵਿਜਮ੍ਭਿਤਸਮੁਸ੍ਸਯਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਵਿਕ੍ਕੀਲ਼ਨਸਮੂਹਵਨ੍ਤਸ੍ਸ। **ਦਨ੍ਤਮਯਸਣ੍ਹਮੁਦੁਫਲਕਕਞ੍ਚਨਲਤਾਵਿਨਦ੍ਧਮਣਿਗਣਪ੍ਪਭਾਸਮੁਦਯੁਜ੍ਜਲਸੋਭ**ਨ੍ਤਿ ਦਨ੍ਤਮਯੇ ਅਤਿਵਿਯ ਸਿਨਿਦ੍ਧਫਲਕੇ ਕਞ੍ਚਨਮਯਾਹਿ ਲਤਾਹਿ ਵਿਨਦ੍ਧਾਨਂ ਮਣੀਨਂ ਗਣਪ੍ਪਭਾਸਮੁਦਾਯੇਨ ਸਮੁਜ੍ਜਲਸੋਭਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ। **ਸੁਵਣ੍ਣਵਲਯਨੂਪੁਰਾਦਿਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਸਦ੍ਦਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਿਤਕਥਿਤਹਸਿਤ- ਮਧੁਰਸ੍ਸਰਗੇਹਜਨਵਿਚਰਿਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸੁਵਣ੍ਣਮਯਨਿਯੁਰਪਾਦਕਟਕਾਦੀਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨੇਨ ਜਨਿਤਸਦ੍ਦੇਹਿ ਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਿਤਕਥਿਤਸਰਹਸਿਤਸਰਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਮਧੁਰਸ੍ਸਰੇਨ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਗੇਹਨਿਵਾਸੀਨਂ ਨਰਨਾਰੀਨਂ ਵਿਚਰਿਤਟ੍ਠਾਨਭੂਤਸ੍ਸ। **ਉਲ਼ਾਰਿਸ੍ਸਰਿਯਵਿਭਵਸੋਭਿਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਉਲ਼ਾਰਤਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨਜਨਇਸ੍ਸਰਿਯਸਮ੍ਪਨ੍ਨਜਨਵਿਭਵਸਮ੍ਪਨ੍ਨਜਨੇਹਿ, ਤਨ੍ਨਿਵਾਸੀਨਂ ਵਾ ਨਰਨਾਰੀਨਂ ਉਤ੍ਤਮਾਧਿਪਚ੍ਚਭੋਗੇਹਿ ਸੋਭਿਤਸ੍ਸ। **ਸੁਵਣ੍ਣਰਜਤਮਣਿਮੁਤ੍ਤਾਪਵਾਲ਼ਾਦਿਜੁਤਿਵਿਸ੍ਸਰਵਿਜ੍ਜੋਤਿਤਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਵਿਸਾਲ ਦ੍ਵਾਰਬਾਹ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਵਣ੍ਣਰਜਤਨਾਨਾਮਣਿਮੁਤ੍ਤਾਪਵਾਲ਼ਾਦੀਨਂ ਜੁਤੀਹਿ ਪਭਸ੍ਸਰਵਿਜ੍ਜੋਤਿਤਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਵਿਤ੍ਥਤਦ੍ਵਾਰਬਾਹਂ।

ਤਿਵਿਧਸੀਲਾਦਿਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਗੁਣਾਨੁਭਾਵਂ ਸਮ੍ਮਾ ਸੂਚੇਤੀਤਿ **ਬੁਦ੍ਧਗੁਣਾਨੁਭਾਵਸਂਸੂਚਕਂ,** ਤਸ੍ਸ। ਕਾਲੋ ਚ ਦੇਸੋ ਚ ਦੇਸਕੋ ਚ ਵਤ੍ਥੁ ਚ ਪਰਿਸਾ ਚ, ਤਾਸਂ ਅਪਦੇਸੇਨ ਨਿਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਟਿਮਣ੍ਡਿਤਂ ਤਥਾ।

ਕਿਮਤ੍ਥਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਸਙ੍ਗਹੇ ਕਰਿਯਮਾਨੇ ਨਿਦਾਨਵਚਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨਨੁ ਭਗਵਤਾ ਭਾਸਿਤਵਚਨਸ੍ਸੇਵ ਸਙ੍ਗਹੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਦੇਸਨਾਯ ਠਿਤਿਅਸਮ੍ਮੋਸਸਦ੍ਧੇਯ੍ਯਭਾਵਸਮ੍ਪਾਦਨਤ੍ਥਂ। ਕਾਲਦੇਸਦੇਸਕਵਤ੍ਥੁਪਰਿਸਾਪਦੇਸੇਹਿ ਉਪਨਿਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਠਪਿਤਾ ਹਿ ਦੇਸਨਾ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕਾ ਹੋਤਿ, ਅਸਮ੍ਮੋਸਧਮ੍ਮਾ, ਸਦ੍ਧੇਯ੍ਯਾ ਚ ਦੇਸਕਾਲਵਤ੍ਥੁਹੇਤੁਨਿਮਿਤ੍ਤੇਹਿ ਉਪਨਿਬਨ੍ਧੋ ਵਿਯ ਵੋਹਾਰਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ, ਤੇਨੇਵ ਚਾਯਸ੍ਮਤਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੇਨ ''ਬ੍ਰਹ੍ਮਜਾਲਂ ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ ਕਤ੍ਥ ਭਾਸਿਤ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਚੂਲ਼ਵ॰ ੪੩੯) ਦੇਸਾਦਿਪੁਚ੍ਛਾਸੁ ਕਤਾਸੁ ਤਾਸਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ ਕਰੋਨ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕੇਨ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਆਨਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰੇਨ ਨਿਦਾਨਂ ਭਾਸਿਤਨ੍ਤਿ ਤਦੇਵਿਧਾਪਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਕਾਲਦੇਸਦੇਸਕਵਤ੍ਥੁਪਰਿਸਾਪਦੇਸਪਟਿਮਣ੍ਡਿਤਂ ਨਿਦਾਨ"**ਨ੍ਤਿ।

ਅਪਿਚ ਸਤ੍ਥੁਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਪਕਾਸਨਤ੍ਥਂ ਨਿਦਾਨਵਚਨਂ। ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਹਿ ਭਗਵਤੋ ਪੁਬ੍ਬ-ਰਚਨਾ-ਨੁਮਾਨਾਗਮ-ਤਕ੍ਕਾਭਾਵਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਤ੍ਤਸਿਦ੍ਧਿ। ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਭਾਵੇਨ ਹਿਸ੍ਸ ਪੁਰੇਤਰਂ ਰਚਨਾਯ, ''ਏਵਮ੍ਪਿ ਨਾਮ ਭਵੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ ਅਨੁਮਾਨਸ੍ਸ, ਆਗਮਨ੍ਤਰਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਸ੍ਸ ਚ ਅਭਾਵੋ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਅਪ੍ਪਟਿਹਤਞਾਣਚਾਰਤਾਯ ਏਕਪ੍ਪਮਾਣਤ੍ਤਾ ਞੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਤਥਾ ਆਚਰਿਯਮੁਟ੍ਠਿਧਮ੍ਮਮਚ੍ਛਰਿਯਸਾਸਨਸਾਵਕਾਨੁਰੋਧਭਾਵਤੋ ਖੀਣਾਸਵਤ੍ਤਸਿਦ੍ਧਿ। ਖੀਣਾਸਵਤਾਯ ਹਿ ਆਚਰਿਯਮੁਟ੍ਠਿਆਦੀਨਮਭਾਵੋ, ਵਿਸੁਦ੍ਧਾ ਚ ਪਰਾਨੁਗ੍ਗਹਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ। ਇਤਿ ਦੇਸਕਸਂਕਿਲੇਸਭੂਤਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਿਸੀਲਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਦੂਸਕਾਨਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਤਣ੍ਹਾਨਂ ਅਭਾਵਸਂਸੂਚਕੇਹਿ , ਞਾਣਪ੍ਪਹਾਨਸਮ੍ਪਦਾਭਿਬ੍ਯਞ੍ਜਨਕੇਹਿ ਚ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਵਿਸੁਦ੍ਧਭਾਵੇਹਿ ਪੁਰਿਮਵੇਸਾਰਜ੍ਜਦ੍ਵਯਸਿਦ੍ਧਿ। ਤਤੋਯੇਵ ਚ ਅਨ੍ਤਰਾਯਿਕਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕੇਸੁ ਸਮ੍ਮੋਹਾਭਾਵਸਿਦ੍ਧਿਤੋ ਪਚ੍ਛਿਮਵੇਸਾਰਜ੍ਜਦ੍ਵਯਸਿਦ੍ਧੀਤਿ ਭਗਵਤੋ ਚਤੁਵੇਸਾਰਜ੍ਜਸਮਨ੍ਨਾਗਮੋ, ਅਤ੍ਤਹਿਤਪਰਹਿਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਚ ਨਿਦਾਨਵਚਨੇਨ ਪਕਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਪਰਿਸਾਯ ਅਜ੍ਝਾਸਯਾਨੁਰੂਪਂ ਠਾਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਪਟਿਭਾਨੇਨ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਦੀਪਨਤੋ, ''ਜਾਨਤਾ ਪਸ੍ਸਤਾ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ ਚ, ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਸਤ੍ਥੁਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਪਕਾਸਨਤ੍ਥਂ ਨਿਦਾਨਵਚਨ''ਨ੍ਤਿ।

ਅਪਿਚ ਸਾਸਨਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਪਕਾਸਨਤ੍ਥਂ ਨਿਦਾਨਵਚਨਂ। ਞਾਣਕਰੁਣਾਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਸਬ੍ਬਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਹਿ ਭਗਵਤੋ ਨਤ੍ਥਿ ਨਿਰਤ੍ਥਿਕਾ ਪਵਤ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਤਹਿਤਤ੍ਥਾ ਵਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਰੇਸਂਯੇਵ ਹਿਤਾਯ ਪਵਤ੍ਤਸਬ੍ਬਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਕਲਮ੍ਪਿ ਕਾਯਵਚੀਮਨੋਕਮ੍ਮਂ ਯਥਾਪਵਤ੍ਤਂ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਪਰਮਤ੍ਥੇਹਿ ਯਥਾਰਹਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਨੁਸਾਸਨਟ੍ਠੇਨ ਸਾਸਨਂ, ਨ ਕਬ੍ਬਰਚਨਾ। ਤਯਿਦਂ ਸਤ੍ਥੁ ਚਰਿਤਂ ਕਾਲਦੇਸਦੇਸਕਵਤ੍ਥੁਪਰਿਸਾਪਦੇਸੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਨਿਦਾਨਵਚਨੇਹਿ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਪਕਾਸੀਯਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਸਤ੍ਥੁਨੋ ਪਮਾਣਭਾਵਪ੍ਪਕਾਸਨੇਨ ਸਾਸਨਸ੍ਸ ਪਮਾਣਭਾਵਪ੍ਪਕਾਸਨਤ੍ਥਂ ਨਿਦਾਨਵਚਨਂ, ਤਞ੍ਚਸ੍ਸ ਪਮਾਣਭਾਵਦਸ੍ਸਨਂ ''ਭਗਵਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਗੁਣਵਿਸਿਟ੍ਠਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤੁਤ੍ਤਮਭਾਵਦੀਪਨੇਨ ਚੇਵ ''ਜਾਨਤਾ ਪਸ੍ਸਤਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਆਸਯਾਨੁਸਯਞਾਣਾਦਿਪਯੋਗਦੀਪਨੇਨ ਚ ਵਿਭਾਵਿਤਂ ਹੋਤਿ, ਇਦਮੇਤ੍ਥ ਨਿਦਾਨਵਚਨਪਯੋਜਨਸ੍ਸ ਮੁਖਮਤ੍ਤਨਿਦਸ੍ਸਨਂ। ਕੋ ਹਿ ਸਮਤ੍ਥੋ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਬੁਦ੍ਧੇਨ ਧਮ੍ਮਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਨਿਦਾਨਸ੍ਸ ਪਯੋਜਨਾਨਿ ਨਿਰਵਸੇਸਤੋ ਵਿਭਾਵਿਤੁਨ੍ਤਿ। ਹੋਨ੍ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ –

''ਦੇਸਨਾਚਿਰਟ੍ਠਿਤਤ੍ਥਂ, ਅਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਭਾਸਿਤਂ।
ਸਦ੍ਧਾਯ ਚਾਪਿ ਨਿਦਾਨਂ, ਵੇਦੇਹੇਨ ਯਸਸ੍ਸਿਨਾ॥

ਸਤ੍ਥੁਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚੇਵ, ਸਾਸਨਸਮ੍ਪਦਾਯ ਚ।
ਤਸ੍ਸ ਪਮਾਣਭਾਵਸ੍ਸ, ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਭਾਸਿਤ''ਨ੍ਤਿ॥

ਇਤਿ ਸੁਮਙ੍ਗਲਵਿਲਾਸਿਨਿਯਾ ਦੀਘਨਿਕਾਯਟ੍ਠਕਥਾਯ ਪਰਮਸੁਖੁਮਗਮ੍ਭੀਰਦੁਰਨੁਬੋਧਤ੍ਥਪਰਿਦੀਪਨਾਯ ਸੁਵਿਮਲਵਿਪੁਲਪਞ੍ਞਾਵੇਯ੍ਯਤ੍ਤਿਯਜਨਨਾਯ ਅਜ੍ਜਵਮਦ੍ਦਵਸੋਰਚ੍ਚਸਦ੍ਧਾਸਤਿਧਿਤਿਬੁਦ੍ਧਿਖਨ੍ਤਿਵੀਰਿਯਾਦਿਧਮ੍ਮਸਮਙ੍ਗਿਨਾ ਸਾਟ੍ਠਕਥੇ ਪਿਟਕਤ੍ਤਯੇ ਅਸਙ੍ਗਾਸਂਹੀਰਵਿਸਾਰਦਞਾਣਚਾਰਿਨਾ ਅਨੇਕਪ੍ਪਭੇਦਸਕਸਮਯਸਮਯਨ੍ਤਰਗਹਨਜ੍ਝੋਗਾਹਿਨਾ ਮਹਾਗਣਿਨਾ ਮਹਾਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣੇਨ ਞਾਣਾਭਿਵਂਸਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿਨਾਮਥੇਰੇਨ ਮਹਾਧਮ੍ਮਰਾਜਾਧਿਰਾਜਗਰੁਨਾ ਕਤਾਯ ਸਾਧੁਵਿਲਾਸਿਨਿਯਾ ਨਾਮ ਲੀਨਤ੍ਥਪਕਾਸਨਿਯਾ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਨਿਦਾਨਵਣ੍ਣਨਾਯ ਲੀਨਤ੍ਥਪਕਾਸਨਾ।

ਨਿਦਾਨਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੫. ਏਵਂ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਨਿਦਾਨਸਂਵਣ੍ਣਨਂ ਕਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਯਥਾਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਂਵਣ੍ਣਨਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਾਵਿਰੋਧਿਨੀ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾ ਕਮਾਨਤਿਕ੍ਕਮਨੇਨ ਬ੍ਯਾਕੁਲਦੋਸਪ੍ਪਹਾਯਿਨੀ, ਵਿਞ੍ਞੂਨਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਾਰਾਧਿਨੀ, ਆਗਤਭਾਰੋ ਚ ਅਵਸ੍ਸਂ ਆਵਹਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਸਂਵਣ੍ਣਕਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਭਾਰਾਵਹਨੇਨ ਪਣ੍ਡਿਤਾਚਾਰਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾਭਾਵਵਿਭਾਵਿਨੀ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਦਾਵਿਕਰਣਸਾਧਕਂ ਸਂਵਣ੍ਣਨੋਕਾਸਵਿਚਾਰਣਂ ਕਾਤੁਮਾਹ **''ਇਦਾਨੀ''**ਤਿਆਦਿ। **ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਦੇਸਿਤਸ੍ਸ, ''ਦੇਸਨਾ ਨਿਕ੍ਖੇਪੋ''ਤਿ ਹਿ ਏਤਂ ਅਤ੍ਥਤੋ ਭਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਸਰੂਪਤੋ ਏਕਮੇਵ, ਦੇਸਨਾਪਿ ਹਿ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਸੀਲਾਦਿਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵੇਨੇਯ੍ਯਸਨ੍ਤਾਨੇਸੁ ਨਿਕ੍ਖਿਪਨਤੋ ''ਨਿਕ੍ਖੇਪੋ''ਤਿ

ਵੁੱਚਤਿ। ਨਨੁ ਸੁਤ੍ਤਮੇਵ ਸੰਵਣ੍ਣੀਯਤੀਤਿ ਆਹ **"ਸਾ ਪਨੇਸਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਇਦੰ ਵੁੱਤੰ ਹੋਤਿ – ਸੁਤ੍ਤਨਿਕ੍ਖੇਪੰ ਵਿਚਾਰੇਤ੍ਵਾ ਵੁੱਚਮਾਨਾ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾ ''ਅਯੰ ਦੇਸਨਾ ਏਵਂਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ''ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਨਿਦਾਨਪਰਿਜ੍ਞਾਨੇਨ ਤਬ੍ਬਣ੍ਣਨਾਯ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ ਪਾਕਟਾ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਦੇਵ ਸਾਧਾਰਣਤੋ ਪਠਮੰ ਵਿਚਾਰਯਿਸ੍ਸਾਮਾਤਿ। ਯਾ ਹਿ ਸਾ ਕਥਾ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥਸੰਵਣ੍ਣਨਾਪਾਕਟਕਾਰਿਨੀ, ਸਾ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਸੰਵਣ੍ਣਕੇਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ। ਤਦਤ੍ਥਵਿਜਾਨਨੁਪਾਯਤ੍ਤਾ ਚ ਸਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਯੇਵਾਤਿ। ਇਧ ਪਨ ਤਸ੍ਮਿੰ ਵਿਚਾਰਿਤੇ ਯਸ੍ਸਾ ਅਟ੍ਠੁਪ੍ਪਤ੍ତਿਯਾ ਇਦੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੰ, ਤਸ੍ਸਾ ਵਿਭਾਗਵਸੇਨ ''ਮਮੰ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖਵੇ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੫), ''ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕੰ ਖੋ ਪਨੇਤ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੭), ''ਅਤ੍ਥਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੮) ਚ ਵੁੱਤਾਨੰ ਸੁਤ੍ਤਪਦੇਸਾਨੰ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾ ਵੁੱਚਮਾਨਾ ਤੰਤੰਅਨੁਸਨ੍ਧਿਦਸ੍ਸਨਸੁਖਤਾਯ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਅਨੇਕਸਤਅਨੇਕਸਹਸ੍ਸਭੇਦਾਨਿਪਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾਨਿ ਸੰਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਾਦਿਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨਨਯੇਨ ਸੋਲ਼ਸਵਿਧਭਾਵਂ ਨਾਤਿਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਅਤ੍ਤਜ੍ਝਾਸਯਾਦਿ-ਸੁਤ੍ਤ-ਨਿਕ੍ਖੇਪਵਸੇਨ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਭਾਵਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸੁਤ੍ਤਨਿਕ੍ਖੇਪਾ"**ਤਿ। ਨਨੁ ਸੰਸਗ੍ਗਭੇਦੋਪਿ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ''ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸੁਤ੍ਤਨਿਕ੍ਖੇਪਾ''ਤਿ ਵੁੱਤਨ੍ਤਿ? ਸੰਸਗ੍ਗਭੇਦਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਅਲਬ੍ਭਮਾਨਤ੍ਤਾ। ਅਤ੍ਤਜ੍ਝਾਸਯਸ੍ਸ, ਹਿ ਅਟ੍ਠੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਪਰਜ੍ਝਾਸਯਪੁਚ੍ਛਾਵਸਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸੰਸਗ੍ਗਭੇਦੋ ਸਮ੍ਭਵਤਿ। ''ਅਤ੍ਤਜ੍ਝਾਸਯੋ ਚ ਪਰਜ੍ਝਾਸਯੋ ਚ, ਅਤ੍ਤਜ੍ਝਾਸਯੋ ਚ ਪੁਚ੍ਛਾਵਸਿਕੋ ਚ, ਅਤ੍ਤਜ੍ਝਾਸਯੋ ਚ ਪਰਜ੍ਝਾਸਯੋ ਚ ਪੁਚ੍ਛਾਵਸਿਕੋ ਚ, ਅਟ੍ਠੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕੋ ਚ ਪਰਜ੍ਝਾਸਯੋ ਚ ਅਟ੍ਠੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕੋ ਚ ਪੁਚ੍ਛਾਵਸਿਕੋ ਚ, ਅਟ੍ਠੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕੋ ਚ ਪਰਜ੍ਝਾਸਯੋ ਚ ਪੁਚ੍ਛਾਵਸਿਕੋ ਚਾ''ਤਿ ਅਜ੍ਝਾਸਯਪੁਚ੍ਛਾਨੁਸਨ੍ਧਿਸਬ੍ਭਾਵਤੋ। ਅਤ੍ਤਜ੍ਝਾਸਯਟ੍ਠੁਪ੍ਪਤ੍ਤੀਨੰ ਪਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਸੰਸਗ੍ਗੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਿਰਵਸੇਸੰ ਪਤ੍ਥਾਰਨਯੇਨ ਸੰਸਗ੍ਗਭੇਦਸ੍ਸ ਅਲਬ੍ਭਨਤੋ ਏਵਂ ਵੁੱਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

ਅਥ ਵਾ ਅਟ੍ਠੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਤ੍ਤਜ੍ਝਾਸਯੇਨਪਿ ਸਿਯਾ ਸੰਸਗ੍ਗਭੇਦੋ, ਤਦਨ੍ਤੋਗਧਤ੍ਤਾ ਪਨ ਸੰਸਗ੍ਗਵਸੇਨ ਵੁੱਤਾਨੰ ਸੇਸਨਿਕ੍ਖੇਪਾਨੰ ਮੂਲਨਿਕ੍ਖੇਪੇਸ੍ਵੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸੁਤ੍ਤਨਿਕ੍ਖੇਪਾ''ਤਿ ਵੁੱਤੰ। ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਪਨ ਅਤ੍ਥਵਿਕਪ੍ਪੇ ਯਥਾਰਹੰ ਏਕਕਦੁਕਤਿਕਚਤੁਕਵਸੇਨ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨਨਯੇਨ ਸੁਤ੍ਤਨਿਕ੍ਖੇਪਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ ਨਯਮਤ੍ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਤਤ੍ਰਾਯੰ ਵਚਨਤ੍ਥੋ – ਨਿਕ੍ਖਿਪਨੰ ਕਥਨੰ **ਨਿਕ੍ਖੇਪੋ,** ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨਿਕ੍ਖੇਪੋ **ਸੁਤ੍ਤਨਿਕ੍ਖੇਪੋ,** ਸੁਤ੍ਤਦੇਸਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨਿਕ੍ਖਿਪੀਯਤੀਤਿ ਵਾ **ਨਿਕ੍ਖੇਪੋ,** ਸੁਤ੍ਤਮੇਵ ਨਿਕ੍ਖੇਪੋ **ਸੁਤ੍ਤਨਿਕ੍ਖੇਪੋ।** ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਜ੍ਝਾਸਯੋ **ਅਤ੍ਤਜ੍ਝਾਸਯੋ,** ਸੋ ਅਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿ ਕਾਰਣਵਸੇਨਾਤਿ **ਅਤ੍ਤਜ੍ਝਾਸਯੋ,** ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਜ੍ਝਾਸਯੋ ਵਾ ਏਤਸ੍ਸ ਯਥਾਵੁੱਤਨਯੇਨਾਤਿ **ਅਤ੍ਤਜ੍ਝਾਸਯੋ।** ਪਰਜ੍ਝਾਸਯੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਪੁਚ੍ਛਾਯ ਵਸੋ **ਪੁਚ੍ਛਾਵਸੋ,** ਸੋ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿ ਯਥਾਵੁੱਤਨਯੇਨਾਤਿ **ਪੁਚ੍ਛਾਵਸਿਕੋ।** ਅਰਣੀਯਤੋ ਅਵਗਨ੍ਤਬ੍ਬਤੋ **ਅਤ੍ਥੋ** ਵੁੱਚਤਿ ਸੁਤ੍ਤਦੇਸਨਾਯ ਵਤ੍ਥੁ, ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਸਾ ਏਵ **ਅਟ੍ਠੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ** ਤ੍ਥ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਟ੍ਠ-ਕਾਰੰ ਕਤ੍ਵਾ, ਸਾ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿ ਵੁੱਤਨਯੇਨਾਤਿ **ਅਟ੍ਠੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕੋ।** ਅਪਿਚ ਨਿਕ੍ਖਿਪੀਯਤਿ ਸੁਤ੍ਤਮੇਤੇਨਾਤਿ **ਨਿਕ੍ਖੇਪੋ,** ਅਤ੍ਤਜ੍ਝਾਸਯਾਦਿਸੁਤ੍ਤਦੇਸਨਾਕਾਰਣਮੇਵ। ਏਤਸ੍ਮਿੰ ਪਨ ਅਤ੍ਥਵਿਕਪ੍ਪੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਜ੍ਝਾਸਯੋ **ਅਤ੍ਤਜ੍ਝਾਸਯੋ।** ਪਰੇਸੰ ਅਜ੍ਝਾਸਯੋ **ਪਰਜ੍ਝਾਸਯੋ।** ਪੁਚ੍ਛੀਯਤੀਤਿ **ਪੁਚ੍ਛਾ,** ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਸ੍ਸਾ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੰ ਧਮ੍ਮਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਾਨੰ ਵਚਨੰ ਪੁਚ੍ਛਾਵਸਿਕੰ। ਤਦੇਵ ਨਿਕ੍ਖੇਪਸਦ੍ਦਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਪੁਲ੍ਲਿਙ੍ਗਵਸੇਨ ਵੁੱਤੰ **"ਪੁਚ੍ਛਾਵਸਿਕੋ"**ਤਿ। ਵੁੱਤਨਯੇਨ ਅਟ੍ਠੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯੇਵ **ਅਟ੍ਠੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕੋ**ਤਿ ਏਵਂ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ਪਰੇਸੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰਿਪਾਕਾਦਿਕਾਰਣੰ ਨਿਰਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਜ੍ਝਾਸਯੇਨੇਵ ਧਮ੍ਮਤਨ੍ਤਿਠਪਨਤ੍ਥੰ ਪਵਤ੍ਤਿਤਦੇਸਨਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਤਜ੍ਝਾਸਯਸ੍ਸ ਵਿਸੁੰ ਨਿਕ੍ਖੇਪਭਾਵੋ ਯੁਤ੍ਤੋ। ਤੇਨੇਵ ਵਕ੍ਖਤਿ ''ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਜ੍ਝਾਸਯੇਨੇਵ ਕਥੇਤੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੫)। ਪਰਜ੍ਝਾਸਯਪੁਚ੍ਛਾਵਸਿਕਾਨੰ ਪਨ ਪਰੇਸੰ ਅਜ੍ਝਾਸਯਪੁਚ੍ਛਾਨੰ ਦੇਸਨਾਨਿਮਿਤ੍ਤਭੂਤਾਨੰ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯੰ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਕਥੰ ਅਟ੍ਠੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕੇ ਅਨਵਰੋਧੋ ਸਿਯਾ, ਪੁਚ੍ਛਾਵਸਿਕਟ੍ਠੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਾਨੰ ਵਾ ਪਰਜ੍ਝਾਸਯਾਨੁਰੋਧੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਤਦੇਸਨਤ੍ਤਾ ਕਥੰ ਪਰਜ੍ਝਾਸਯੇ ਅਨਵਰੋਧੋ ਸਿਯਾਤਿ ਨ ਚੋਦੇਤਬ੍ਬਮੇਤੰ। ਪਰੇਸਞ੍ਹਿ ਅਭਿਨੀਹਾਰਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾਦਿਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਸੁਤ੍ਤਦੇਸਨਾਕਾਰਣੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਪਰਜ੍ਝਾਸਯਪੁਚ੍ਛਾਵਸਿਕਾਨੰ ਵਿਸੁੰ ਗਹਣੰ। ਤਥਾ ਹਿ **ਧਮ੍ਮਦਾਯਾਦਸੁਤ੍ਤਾਦੀਨੰ** (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੯) ਆਮਿਸੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਦੇਸਨਾਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ''ਅਟ੍ਠੁਪ੍ਪਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਵੁੱਚਤਿ। ਪਰੇਸੰ ਪੁਚ੍ਛੰ ਵਿਨਾ ਅਜ੍ਝਾਸਯਮੇਵ ਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਸਿਤੋ **ਪਰਜ੍ਝਾਸਯੋ।** ਪੁਚ੍ਛਾਵਸੇਨ ਦੇਸਿਤੋ **ਪੁਚ੍ਛਾਵਸਿਕੋ**ਤਿ ਪਾਕਟੋਵਾਯਮਤ੍ਥੋ।

ਅਨਜ੍ਝਿਟ੍ਠੋਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾਦਿਨਾ ਅਨਜ੍ਝੇਸਿਤੋ ਅਯਾਚਿਤੋ, **ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਜ੍ਝਾਸਯੇਨੇ**ਵ **ਕਥੇਤਿ** ਧਮ੍ਮਤਨ੍ਤਿਠਪਨਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਹਾਰੋ**ਤਿ ਆਵਲ਼ਿ ਯਥਾ ''ਮੁਤ੍ਤਾਹਾਰੋ''ਤਿ, ਸ੍ਵ◌ੇਵ ਹਾਰਕੋ, ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾਨਂ ਹਾਰਕੋ ਤਥਾ। ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਹਿ ਸਂਯੁਤ੍ਤਕੇ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਨਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾਨਂ ਆਵਲ਼ਿ **"ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਹਾਰਕੋ**"ਤਿ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਥਾ **ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਹਾਰਕਾਦਿ। ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਲਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਮਗ੍ਗਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਹਾਰਕੋ**ਤਿ ਪੁਬ੍ਬਪਦੇਸੁ ਪਰਪਦਲੋਪੋ, ਦ੍ਵਨ੍ਦਗਬ੍ਭਸਮਾਸੋ ਵ◌ਾ ਏਸੋ, ਪੇਯ੍ਯਾਲਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਵ◌ਾ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਾਨਂ।

ਪਰਿਪਕ੍ਕਾਤਿ ਪਰਿਣਤਾ। **ਵ◌ਿਮੁਤ੍ਤਿਪਰਿਪਾਚਨੀਯਾ**ਤਿ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਂ ਪਰਿਪਾਚੇਨ੍ਤਾ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ। **ਖਯੇ**ਤਿ ਖਯਨਤ੍ਥਂ, ਖਯਕਾਰਣਭੂਤਾਯ ਵ◌ਾ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਯ। **ਅਜ੍ਝਾਸਯ**ਨ੍ਤਿ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਿਂ। **ਖਨ੍ਤਿ**ਨ੍ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਂ। **ਮਨ**ਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ। **ਅਭਿਨੀਹਾਰ**ਨ੍ਤਿ ਪਣਿਧਾਨਂ। **ਬੁਜ੍ਝਨਭਾ**ਵਨ੍ਤਿ ਬੁਜ੍ਝਨਸਭਾਵ◌ਂ, ਬੁਜ੍ਝਨਾਕਾਰਂ ਵ◌ਾ। **ਅਵ◌ੇਕ੍ਖਿਤ੍**ਵ◌ਾਤਿ ਪਚ੍ਚਵ◌ੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵ◌ਾ, ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ਾ।

ਚਤ੍ਤਾਰੋ **ਵਣ੍ਣਾ**ਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਕੁਲਾਨਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਵ◌ਾ ਰੂਪਾਦਿਪਮਾਣਾ ਸਤ੍ਤਾ। **ਮਹਾਰਾਜਾਨੋ**ਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਹਾਰਾਜਾਨੋ **ਦੇਵ◌ਾ**। ਵ◌ੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਕਿਂ, ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਕਿਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਕਸ੍ਮਾਤਿ ਆਹ **"ਅਟ੍ਠੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿ। **ਵਣ੍ਣਾਵਣ੍ਣੇ**ਤਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਭੁਮ੍ਮਂ, ਵਣ੍ਣਸਦ੍ਦੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ''ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ ਆਵ◌ੁਸੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੪) ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤੋਪਿ ਵਣ੍ਣੋ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ। ਤਮ੍ਪਿ ਹਿ ਅਟ੍ਠੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ''ਅਤ੍ਥਿ ਭਿਕ੍ਖਵ◌ੇ ਅਞ੍ਞੇ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੮) ਉਪਰਿ ਦੇਸਨਂ ਆਰਭਿਸ੍ਸਤਿ। ਤਦੇਵ ਵ◌ਿਵਰਤਿ **"ਆਚਰਿਯੋ**"ਤਿਆਦਿਨਾ। ''ਮਮਂ ਵ◌ਾ ਭਿਕ੍ਖਵ◌ੇ, ਪਰੇ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸੇਯ੍ਯੁਂ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਦੇਸਨਾਯ ਬ੍ਰਹ੍ਮਦਤ੍ਤੇਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ ਵਣ੍ਣਂ ਅਟ੍ਠੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਦੇਸਿਤਤ੍ਤਾ ਆਹ **"ਅਨ੍ਤੇਵ◌ਾਸੀ ਵਣ੍ਣ**"ਨ੍ਤਿ। ਇਦਾਨਿ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਇਤੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। **ਦੇਸਨਾਕੁਸਲੋ**ਤਿ ''ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਅਟ੍ਠੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਯਂ ਦੇਸਨਾ ਸਮ੍ਭਵਤੀ''ਤਿ ਦੇਸਨਾਯ ਕੁਸਲੋ, ਏਤੇਨ ਪਕਰਣਾਨੁਗੁਣਂ ਭਗਵਤੋ ਥੋਮਨਮਕਾਸਿ। ਏਸਾ ਹਿ ਸਂਵਣ੍ਣਨਕਾਨਂ ਪਕਤਿ, ਯਦਿਦਂ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਪਕਰਣਾਧਿਗਤਗੁਣੇਨ ਭਗਵਤੋ ਥੋਮਨਾ। ਵ◌ਾ-ਸਦ੍ਦੋ ਚੇਤ੍ਥ ਉਪਮਾਨਸਮੁਚ੍ਚਯਸਂਸਯਵਚਨਵ◌ੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਦਪੂਰਣਸਦਿਸਵ◌ਿਕਪ੍ਪਾਦੀਸੁ ਬਹੂਸ੍ਵਤ੍ਥੇਸੁ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਤਥਾ ਹੇਸ ''ਪਣ੍ਡਿਤੋਵ◌ਾਪਿ ਤੇਨ ਸੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਉਪਮਾਨੇ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਸਦਿਸਭਾਵ◌ੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਤਂ ਵ◌ਾਪਿ ਧੀਰਾ ਮੁਨਿਂ ਪਵ◌ੇਦਯਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸੁ॰ ਨਿ॰੨੧੩) ਸਮੁਚ੍ਚਯੇ। ''ਕੇ ਵ◌ਾ ਇਮੇ ਕਸ੍ਸ ਵ◌ਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਪਾਰਾ॰ ੨੯੬) ਸਂਸਯੇ। ''ਅਯਂ ਵ◌ਾ (ਅਯਞ੍ਚ) (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੮੧) ਇਮੇਸਂ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਸਬ੍ਬਬਾਲੋ ਸਬ੍ਬਮੂਲ਼੍ਹੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੮੧) ਵਚਨਵ◌ੋਸ੍ਸਗ੍ਗੇ। ''ਨ ਵ◌ਾਯਂ ਕੁਮਾਰਕੋ ਮਤ੍ਤਮਞ੍ਞਾਸੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੫੪) ਪਦਪੂਰਣੇ। ''ਮਧੁਂ ਵ◌ਾ ਮਞ੍ਞਤਿ ਬਾਲੋ, ਯਾਵ ਪਾਪਂ ਨ ਪਚ੍ਚਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਪ॰ ੬੯) ਸਦਿਸੇ। ''ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ ਭਿਕ੍ਖਵ◌ੇ, ਸਮਣਾ ਵ◌ਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵ◌ਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੭੦; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੦੯੨) ਵ◌ਿਕਪ੍ਪੇ। ਇਧਾਪਿ ਵ◌ਿਕਪ੍ਪੇਯੇਵ। ਮਮ ਵ◌ਾ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵ◌ਾ ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਵ◌ਾਤਿ ਵ◌ਿਵ◌ਿਧਾ ਵ◌ਿਸੁਂ ਵ◌ਿਕਪ੍ਪਨਸ੍ਸ ਜੋਤਕਤ੍ਤਾਤਿ ਆਹ **"ਵ◌ਾ-ਸਦ੍ਦੋ ਵ◌ਿਕਪ੍ਪਨਤ੍ਥੋ**"ਤਿ। **ਪਰ**-ਸਦ੍ਦੋ ਪਨ ਅਤ੍ਥੇਵ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥੋ ''ਅਹਞ੍ਚੇਵ ਖੋ ਪਨ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਯ੍ਯਂ, ਪਰੇ ਚ ਮੇ ਨ ਆਜਾਨੇਯ੍ਯੁਂ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੬੪; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੮੧; ੨.੩੩੭; ਮਹਾਵ॰ ੭, ੮) ਅਤ੍ਥਿ ਅਧਿਕਤ੍ਥੋ ''ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰੋਪਰਿਯਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਵ◌ਿਭ॰ ੮੧੪; ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੨੧; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੪੮; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੬੮; ੧.੧੧੧) ਅਤ੍ਥਿ ਪਚ੍ਛਾਭਾਗਤ੍ਥੋ ''ਪਰਤੋ ਆਗਮਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ। ਅਤ੍ਥਿ ਪਚ੍ਚਨੀਕਤ੍ਥੋ ''ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਪਰਪ੍ਪਵ◌ਾਦਂ ਸਹਧਮ੍ਮੇਨ ਸੁਨਿਗ੍ਗਹਿਤਂ ਨਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੬੮; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੮੨੨; ਅ॰ ਨਿ॰ ੮.੭੦; ਉਦਾ॰ ੫੧) ਇਧਾਪਿ ਪਚ੍ਚਨੀਕਤ੍ਥੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **"ਪਟਿਵ◌ਿਰੁਦ੍ਧਾ ਸਤ੍ਤਾ**"ਤਿ ਇਮਿਨਾ। ਸਾਸਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਨੀਕਭੂਤਾ ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਾ ਸਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤ-ਸਦ੍ਦੋ ਪਰੇਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਅਵਣ੍ਣਭਾਸਨਕਿਰਿਯਾਵ◌ਿਸਿਟ੍ਠਂ ਪਰਾਮਸਤੀਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ **"ਯੇ ਅਵਣ੍ਣਂ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤੇਸੂ**"ਤਿ।

ਨਨੁ ਤੇਸਂ ਆਘਾਤੋ ਨਤ੍ਥਿ ਗੁਣਮਹਤ੍ਤਤ੍ਤਾ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਏਵ◌ਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਚੋਦਨਾਲੇਸਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵ◌ਾ ਤਦਪਨੇਤਿ **"ਕਿਞ੍ਚਾਪੀ**"ਤਿਆਦਿਨਾ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਨਤ੍ਥਿ, ਅਥ ਖੋ ਤਥਾਪੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਈਦਿਸੇਸੁਪੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਸਮ੍ਭਾਵਨਤ੍ਥੋ, ਤੇਨ

ਰਤਨਤ੍ਤਯਨਿਮਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬਂ, ਪਗੇਵ ਵਟ੍ਟਾਮਿਸਲੋਕਾਮਿਸਨਿਮਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਭਾਵ◌ੇਤਿ। ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮੋਯੇਵ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਨਯਨਟ੍ਠੇਨ ਨੇਤ੍ਤੀਤਿ **ਧਮ੍ਮਨੇਤ੍ਤਿ। ਆਹਨਤੀ**ਤਿ ਆਭੁਸੋ ਘਟ੍ਟੇਤਿ, ਹਿਂਸਤਿ ਵ◌ਾ, ਵ◌ਿਬਾਧਤਿ, ਉਪਤਾਪੇਤਿ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕਤ੍ਥਚਿ ''ਏਤ੍ਥਾ''ਤਿ ਪਾਠੋ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਸੋ ਪਚ੍ਛਾਲਿਖਿਤੋ ਪੋਰਾਣਪਾਠਾਨੁਗਤਾਯ ਟੀਕਾਯ ਵ◌ਿਰੋਧਤ੍ਤਾ, ਅਤ੍ਥਯੁਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਅਭਾਵਤੋ। ਯਦਿਪਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਾਦਯੋ ਚ ਆਹਨਨ੍ਤਿ, ਕੋਪੋਯੇਵ ਪਨਾਯਂ ਨਿਰੁਲ੍ਹੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **"ਕੋਪਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨ"**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ। ਅਵਯਵਤ੍ਥਞ੍ਚਿ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵ◌ਾ ਤਤ੍ਥ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਏਵਮਾਹ। **ਅਧਿਵਚਨ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਅਧਿਕਿਚ੍ਚ ਪਵਤ੍ਤਂ ਵਚਨਂ, ਪਸਿਦ੍ਧਂ ਵ◌ਾ ਵਚਨਂ, ਨਾਮਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਵਮਿਤਰੇਸੁਪਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਕਤ੍ਤੁਅਭਾਵਜੋਤਨਤ੍ਥਂ ''ਆਹਨਤੀ''ਤਿ ਕਤ੍ਤੁਤ੍ਥੇ ਆਘਾਤਸਦ੍ਦਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਆਹਨਤਿ ਏਤੇਨ, ਆਹਨਨਮਤ੍ਤਂ ਵ◌ਾ **ਆਘਾਤੋ**ਤਿ ਕਰਣਭਾਵਤ੍ਥਾਪਿ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿਯੇਵ। **"ਅਪ੍ਪਤੀਤਾ"**ਤਿ ਏਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ **"ਅਤੁਟ੍ਠਾ ਅਸੋਮਨਸ੍ਸਿਕਾ"**ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੋ, ਇਦਂ ਪਨ ਪਾਕਟਪਰਿਯਾਯੇਨ ਅਪਚ੍ਚਯਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਚਨਦਸ੍ਸਨਂ, ਤਮ੍ਮੁਖੇਨ ਪਨ ਨ ਪਚ੍ਚੇਤਿ ਤੇਨਾਤਿ **ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯੋ**ਤਿ ਕਾਤਬ੍ਬਂ। **ਅਭਿਰਾਧਯਤੀ**ਤਿ ਸਾਧਯਤਿ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤੇਸੁ ਤੀਸੁ ਪਦੇਸੁ। **ਦ੍ਵ◌ੀਹੀ**ਤਿ ਆਘਾਤਅਨਭਿਰਦ੍ਧਿਪਦੇਹਿ। **ਏਕੇਨਾ**ਤਿ ਅਪਚ੍ਚਯਪਦੇਨ। ਏਤ੍ਤਕੇਸੁ ਗਹਿਤੇਸੁ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਅਗ੍ਗਹਿਤਾ ਸਿਯੁਂ, ਨ ਚ ਸਕ੍ਕਾ ਤੇਪਿ ਅਗ੍ਗਹਿਤੁਂ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਸਭਾਵਤ੍ਤਾਤਿ ਚੋਦਨਂ ਵ◌ਿਸੋਧੇਤੁਂ **"ਤੇਸ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ, **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤਾਨਂ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਵ◌ੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੇਕਦੇਸਾਨਂ। **ਸੇਸਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਞਾਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਾਵਸਿਟ੍ਠਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੇਕਦੇਸਾਨਂ। **ਕਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦਨਂ। ਆਘਾਤਾਦੀਨਞ੍ਹਿ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯਸਮਵ◌ਾਯਨਂ ਇਧ ''ਕਰਣ''ਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਪਨ ਅਤ੍ਥਤੋ ਉਪ੍ਪਾਦਨਮੇਵ। ਤਦਨੁਪ੍ਪਾਦਨਞ੍ਹਿ ਸਨ੍ਧਾਯ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ''ਨ ਕਰਣੀਯਾ''ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। **ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਮੇ**ਵ ਯਥਾਰਹਂ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧਾਰਮ੍ਮਣਵਤ੍ਥੁਭਾਵਤੋ।

ਤਤ੍ਥਾਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਮਨੋਪਦੋਸੇ। **"ਤੇਸੁ ਅਵਣ੍ਣਭਾਸਕੇਸੂ"**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਆਧਾਰਤ੍ਥੇ ਭੁਮ੍ਮਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਨਿਮਿਤ੍ਤਤ੍ਥੇ, ਭਾਵਲਕ੍ਖਣੇ ਵ◌ਾ ਏਤਂ ਭੁਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਤਸ੍ਮਿਂ ਵ◌ਾ ਅਵਣ੍ਣੇ"**ਤਿ। ਨ ਹਿ ਅਗੁਣੋ, ਨਿਨ੍ਦਾ ਵ◌ਾ ਕੋਪਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਂ ਆਧਾਰੋ ਸਮ੍ਭਵਤਿ ਤਬ੍ਭਾਸਕਾਯਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਤੇਸਂ। **ਅਸ੍ਸਥਾ**ਤਿ ਸਤ੍ਤਮਿਯਾ ਰੂਪਂ ਚੇ-ਸਦ੍ਦਯੋਗੇਨ ਪਰਿਕਪ੍ਪਨਵ◌ਿਸਯਤ੍ਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **"ਭਵ◌ੇਯ੍ਯਜਾਥਾ"**ਤਿ ਇਮਿਨਾ। ''ਭਵ◌ੇਯਜਾਥ ਚੇ, ਯਦਿ ਭਵ◌ੇਯਜਾਥਾ'ਤਿ ਚ ਵਦਨ੍ਤੋ 'ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਯੋਗਿਨੋ ਏਤੇ ਸਦ੍ਦਾ'ਤਿ ਞਾਪੇਤੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **"ਕੁਪਿਤਾ ਕੋਪੇਨ ਅਨਤ੍ਤਮਨਾ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਨਾ"**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ''ਏਵ◌ਂ ਪਠਮੇਨ ਨਯੇਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਵਚਨਂ ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਰਾਭਾਵਦਸ੍ਸਨੇਨ ਸਮਤ੍ਥੇਤਿ। **"ਤੁਮ੍ਹਾਕ"**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਮਾਨਤ੍ਥੋ **"ਤੁਮ੍ਹ"**ਨ੍ਤਿ ਏਕੋ ਸਦ੍ਦੋ ''ਅਮ੍ਹਾਕ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਮਾਨਤ੍ਥੋ ''ਅਮ੍ਹ''ਨ੍ਤਿ ਸਦ੍ਦੋ ਵ◌ਿਯ ਯਥਾ ''ਤਸ੍ਮਾ ਹਿ ਅਮ੍ਹਂ ਦਹਰਾ ਨ ਮੀਯਰੇ''ਤਿ (ਜਾ॰ ੧.੯੩) ਆਹ **"ਤੁਮ੍ਹਾਕਂਯੇਵ◌ਾ"**ਤਿ। ਅਤ੍ਥਵਸਾ ਲਿਙ੍ਗਵ◌ਿਪਰਿਯਾਯੋਤਿ ਕਤ੍ਵ◌ਾ **"ਤਾਯ ਚ ਅਨਤ੍ਤਮਨਤਾਯਾ"**ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ''ਅਨ੍ਤਰਾਯੋ''ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੇ ਸਮਣਧਮ੍ਮਵ◌ਿਸੇਸਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਕਰਣਤੋ ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਤ੍ਤਾ, ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਤ੍ਥਸ੍ਸ ਚ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਪਯੋਗੇ ਕਾਮਚਾਰਤ੍ਤਾ **"ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਾਦੀਨਂ ਅਨ੍ਤਰਾਯੋ"**ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਏਤ੍ਥ ਚ **"ਅਨ੍ਤਰਾਯੋ"**ਤਿ ਇਦਂ ਮਨੋਪਦੋਸਸ੍ਸ ਅਕਰਣੀਯਤਾਯ ਕਾਰਣਵਚਨਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਤੁਮ੍ਹਾਕਮੇਵ ਤੇਨ ਕੋਪਾਦਿਨਾ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਾਦੀਨਮਨ੍ਤਰਾਯੋ ਭਵ◌ੇਯ੍ਯ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇ ਕੋਪਾਦਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ ਆਘਾਤਾਦਯੋ ਨ ਕਰਣੀਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ, ਤੇਨ ''ਨਾਹਂ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੂ''ਤਿ ਇਸ੍ਸਰਭਾਵ◌ੇਨ ਤੁਮ੍ਹੇ ਤਤੋ ਨਿਵ◌ਾਰੇਮਿ, ਅਥ ਖੋ ਇਮਿਨਾਵ ਕਾਰਣੇਨਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਂ ਪਨ ਕਾਰਣਵਚਨਂ ਯਸ੍ਮਾ ਆਦੀਨਵਵ◌ਿਭਾਵਨਂ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਆਦੀਨਵ◌ਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ''ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਸੋ ਪਨ ਮਨੋਪਦੋਸੋ ਨ ਕੇਵਲਂ ਕਾਲਨ੍ਤਰਭਾਵ◌ਿਨੋਯੇਵ ਹਿਤਸੁਖਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਾਯਕਰੋ, ਅਥ ਖੋ ਤਙ੍ਖਣਪਵਤ੍ਤਨਾਰਹਸ੍ਸਪਿ ਹਿਤਸੁਖਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਾਯਕਰੋਤਿ ਮਨੋਪਦੋਸੇ ਆਦੀਨਵ◌ਂ ਦਲ਼੍ਹਤਰਂ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਅਪਿ ਨੁ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹਾਤਿਪਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ। **ਪਰੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਯੇ ਅਤ੍ਤਤੋ ਅਞ੍ਞੇ, ਤੇਸਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਨ ਪਨ ''ਪਰੇ ਅਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸੇਯ੍ਯੁ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਵ◌ਿਯ ਪਟਿਵ◌ਿਰੁਦ੍ਧਸਤ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਯੇਸਂ ਕੇਸਞ੍ਚੀ"**ਤਿ। ਤਦੇਵਤ੍ਥਂ ਸਮਤ੍ਥੇਤਿ **"ਕੁਪਿਤੋ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾ। ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਸੁਭਾਸਿਤਦੁਬ੍ਭਾਸਿਤਵਚਨਜਾਨਨਮ੍ਪਿ ਤਦਤ੍ਥਜਾਨਨੇਨੇਵ ਸਿਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਸੁਭਾਸਿਤਦੁਬ੍ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥ"**ਨ੍ਤਿ।

ਅਨ੍ਧਂਤਮਨ੍ਤਿ ਅਨ੍ਧਭਾਵਕਰਂ ਤਮਂ, ਅਤਿਵ◌ਿਯ ਵ◌ਾ ਤਮਂ। ਯਂ ਨਰਂ ਸਹਤੇ ਅਭਿਭਵਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਅਨ੍ਧਤਮਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਯ**ਨ੍ਤਿ ਵ◌ਾ ਭੁਮ੍ਮਤ੍ਥੇ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਵਚਨਂ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਕਾਲੇ ਸਹਤੇ, ਤਦਾ ਅਨ੍ਧਤਮਂ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ , ਕਾਰਣਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਵ◌ਾ, ਯੇਨ ਕਾਰਣੇਨ ਸਹਤੇ, ਤੇਨ

ਅਨ੍ਧਤਮਨ੍ਤਿ। ਏਵੰ ਸਤਿ ਯੰਤੰ-ਸਦ੍ਦਾਨੰ ਨਿਚ੍ਚਸਮ੍ਬਨ੍ਧਤ੍ਤਾ ''ਯਦਾ''ਤਿ ਅਜ੍ਝਾਹਰਿਤਬ੍ਬੰ। ਕਿਰਿਯਾਪਰਾਮਸਨੰ ਵਾ ਏਤੰ, ''ਕੋਧੋ ਸਹਤੇ''ਤਿ ਯਦੇਤੰ ਕੋਧਸ੍ਸ ਅਭਿਭਵਨੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਏਤੰ ਅਨ੍ਧਤਮਨ੍ਤਿ। ਤਤੋ ਚ ਕੁਦ੍ਧੋ ਅਤ੍ਥੰ ਨ ਜਾਨਾਤਿ, ਕੁਦ੍ਧੋ ਧਮ੍ਮੰ ਨ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ। **ਅਤ੍ਥੰ ਧਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਪਾਲ਼ਿਅਤ੍ਥੰ, ਪਾਲ਼ਿਧਮ੍ਮਞ੍ਚ। **ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਕੋਪਨੋ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਕਤਿਭਾਵਵਿਜਹਨੇਨ ਪਦੂਸਕੋ। **ਅਨ੍ਤਰਤੋ**ਤਿ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਤੋ, ਚਿਤ੍ਤਤੋ ਵਾ ਕੋਧਵਸੇਨ ਭਯੰ ਜਾਤੰ। ਨ੍ਤਿ ਤਥਾਸਭਾਵੰ ਕੋਧੰ, ਕੋਧਸ੍ਸ ਵਾ ਅਨਤ੍ਥਜਨਨਾਦਿਪ੍ਪਕਾਰੰ।

ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਾਪੀਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸੁਪਿ ਪਠਮਦੁਤਿਯਤਤਿਯਨਯੇਸੁ। ''ਅਵਣ੍ਣੇ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਾਕਾਰ''ਨ੍ਤਿ ਅਧਿਕਾਰੋ। ਅਵਣ੍ਣਭਾਸਕਾਨਮਵਿਸਯਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਰਾ"**ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿੰ ਅਵਣ੍ਣੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋਵ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। **ਅਭੂਤ**ਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਤੁਭੂਤੰ ਵਚਨੰ, ਯੰ ਵਚਨੰ ਅਭੂਤੰ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਭੂਤਤੋ**ਤਿ ਪਨ ਅਭੂਤਤਾਕਿਰਿਯਾਵ ਭਾਵਪ੍ਪਧਾਨਤ੍ਤਾ, ਭਾਵਲੋਪਤ੍ਤਾ ਚਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **"ਅਭੂਤਭਾਵੇਨੇਵਾ"**ਤਿ ਇਮਿਨਾ। ''ਇਤਿਪੇਤ''ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਨਿਬ੍ਬੇਠਨਾਕਾਰਨਿਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਕਥ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤਤ੍ਰਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਵਚਨੇ। **ਯੋਜਨਾ**ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਪਯੋਜਨਾ। **ਤੁਣ੍ਹੀ**ਤਿ ਅਭਾਸਨਤ੍ਥੇ ਨਿਪਾਤੋ, ਭਾਵਨਪੁੰਸਕੋ ਚੇਸ। ''ਇਤਿਪੇਤੰ ਅਭੂਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ **"ਯੰ ਤੁਮ੍ਹੇਹੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਦਤ੍ਥੰ ਵਿਵਰਤਿ। **ਇਮਿਨਾਪੀ**ਤਿ **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਨੇਕਵਿਧੰ ਕਾਰਣੰ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡੇਤਿ। ਕਾਰਣਸਰੂਪਮਾਹ **"ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਯੇਵਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਏਵ**-ਸਦ੍ਦੋ ਤੀਸੁਪਿ ਪਦੇਸੁ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਭਾਵਤੋ ਨ ਅਸਬ੍ਬਞ੍ਞੂ, ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤਤ੍ਤਾ ਨ ਦੁਰਕ੍ਖਾਤੋ, ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਨ ਦੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋਤਿ ਇਮਿਨਾਪਿ ਕਾਰਣੇਨ ਨਿਬ੍ਬੇਠੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। ''ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੂ''ਤਿਆਦਿਪਟਿਚੋਦਨਾਯਪਿ ਤੰਕਾਰਣਦਸ੍ਸਨੇਨ ਨਿਬ੍ਬੇਠੇਤਬ੍ਬਮੇਵਾਤਿ ਆਹ **"ਤਤ੍ਰ ਇਦਞ੍ਚਿਦਞ੍ਚ ਕਾਰਣ"**ਨ੍ਤਿ। **ਤਤ੍ਰਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਾਦੀਸੁ। **ਇਦਞ੍ਚ ਇਦਞ੍ਚ ਕਾਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਅਨੇਕਵਿਧੇਨ ਕਾਰਣਾਨੁਕਾਰਣੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ''ਨ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੂ''ਤਿਆਦਿਵਚਨੰ ਨਿਬ੍ਬੇਠੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਤ੍ਰਿਦੰ ਕਾਰਣੰ – ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੂ ਏਵ ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਸਤ੍ਥਾ ਅਵਿਪਰੀਤਧਮ੍ਮਦੇਸਨਤ੍ਤਾ। ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤੋ ਏਵ ਧਮ੍ਮੋ ਏਕਨ੍ਤਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਤ੍ਤਾ। ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਏਵ ਸਙ੍ਘੋ ਸੰਕਿਲੇਸਰਹਿਤਤ੍ਤਾਤਿ। ਕਾਰਣਾਨੁਕਾਰਣਦਸ੍ਸਨਮ੍ਪੇਤ੍ਥ ਅਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਾਦਿਵਚਨ-ਨਿਬ੍ਬੇਠਨਮੇਵ ਤਥਾਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਕਾਰਣਭਾਵਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਕਾਰਣਕਾਰਣਮ੍ਪਿ ਹਿ ''ਕਾਰਣ''ਨ੍ਤ੍ਵੇਵ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਪਤਿਟ੍ਠਾਨਮ੍ਪਿ ''ਪਤਿਟ੍ਠਾਨ''ਨ੍ਤ੍ਵੇਵ ਯਥਾ ''ਤਿਣੇਹਿ ਭਤ੍ਤੰ ਸਿਨਿਦ੍ਧੰ, ਪਾਸਾਦੇ ਧਮ੍ਮਮਜ੍ਝਾਯਤੀ''ਤਿ। **ਦੁਤਿਯੰ ਪਦ**ਨ੍ਤਿ ''ਅਤਚ੍ਛ''ਨ੍ਤਿ ਪਦੰ। **ਪਠਮਸ੍ਸ ਪਦਸ੍ਸਾ**ਤਿ ''ਅਭੂਤ''ਨ੍ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ। **ਚਤੁਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ''ਨ ਚ ਪਨੇਤੰ ਅਮ੍ਹੇਸੁ ਸੰਵਿਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਪਦੰ। **ਤਤਿਯਸ੍ਸਾ**ਤਿ ''ਨਤ੍ਥਿ ਚੇਤੰ ਅਮ੍ਹੇਸੂ''ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ। ਵਿਵਿਧਮੇਕਤ੍ਥੇਯੇਵ ਪਵਤ੍ਤੰ ਵਚਨੰ ਵਿਵਚਨੰ, ਤਦੇਵ **ਵੇਵਚਨੰ, ਵਚਨ**ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ ਸਦ੍ਦੇਨ ਵਚਨੀਯਤ੍ਤਾ ''ਭਗਵਾਤਿ ਵਚਨੰ ਸੇਟ੍ਠੰ, ਭਗਵਾਤਿ ਵਚਨਮੁਤ੍ਤਮ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧ ਮ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧; ਅ॰ ਨਿ॰ ੧.ਰੂਪਾਦਿਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ; ਪਾਰਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧) ਵਿਯ। ਨਾਨਾਸਭਾਵਤੋ ਵਿਗਤੰ ਵਚਨੰ ਯਸ੍ਸਾਤਿ **ਵੇਵਚਨੰ** ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ, ਪਰਿਯਾਯਵਚਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਏਤ੍ਥਾਹ – ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਪਰਿਯਾਯਵਚਨੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨਨੁ ਏਕੇਕਪਦਵਸੇਨੇਵ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ ਅਤ੍ਥੋ ਸਿਦ੍ਧੋ, ਏਵੰ ਸਿਦ੍ਧੇ ਸਤਿ ਕਿਮੇਤੇਨ ਪਰਿਯਾਯਵਚਨੇਨ। ਤਦੇਤਞ੍ਹਿ ਗਨ੍ਥਗਾਰਵਾਦਿਅਨੇਕਦੋਸਕਰੰ, ਯਦਿ ਚ ਤੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਸਿਯਾ, ਤਦੇਵ ਵੁਤ੍ਤੰ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਤਦਞ੍ਞਨ੍ਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਦੇਸਨਾਕਾਲੇ, ਹਿ ਆਯਤਿਞ੍ਚ ਕਸ੍ਸਚਿ ਕਥਞ੍ਚਿ ਤਦਤ੍ਥਪਟਿਵੇਧਨਤ੍ਥੰ ਪਰਿਯਾਯਵਚਨੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਦੇਸਨਾਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕੇਸੁ ਹਿ ਯੋ ਤੇਸੰ ਪਰਿਯਾਯਵਚਨਾਨੰ ਯੰ ਪੁਬ੍ਬੇ ਸਙ੍ਕੇਤੰ ਕਰੋਤਿ ''ਇਦਮਿਮਸ੍ਸਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਚਨ''ਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਤੇਨੇਵ ਤਦਤ੍ਥਪਟਿਵੇਧੋ ਹੋਤਿ। ਅਪਿਚ ਤਸ੍ਮਿੰ ਖਣੇ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਅਞ੍ਞਵਿਹਿਤਾਨੰ ਵਿਪਰਿਯਾਯਾਨੰ ਅਞ੍ਞੇਨ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਤਦਤ੍ਥਾਵਬੋਧਨਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਪਰਿਯਾਯਵਚਨੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯਞ੍ਹਿ ਯੇ ਨ ਸੁਣਨ੍ਤਿ, ਤਪ੍ਪਰਿਹਾਯਨਵਸੇਨ ਤੇਸੰ ਸਬ੍ਬਥਾ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਸ੍ਸ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਨਵਬੋਧੋ ਸਿਯਾ, ਪਰਿਯਾਯਵਚਨੇ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤੇ ਤਬ੍ਬਸੇਨ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਮਤ੍ਥਾਵਬੋਧੋ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਮਨ੍ਦਬੁਦ੍ਧੀਨੰ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਤਦਤ੍ਥਲਕ੍ਖਣੇਨ ਅਸਮ੍ਮੋਹਨਤ੍ਥੰ ਪਰਿਯਾਯਵਚਨੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਮਨ੍ਦਬੁਦ੍ਧੀਨਞ੍ਹਿ ਏਕੇਨੇਵ ਪਦੇਨ ਏਕਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣੇਨ ਸਮ੍ਮੋਹੋ ਹੋਤਿ, ਅਨੇਕੇਨ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਪਨ ਏਕਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣੇਨ ਤਥਾਸਮ੍ਮੋਹੋ ਨ ਹੋਤਿ ਅਨੇਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤੇਨ ਏਕਤ੍ਥੇਯੇਵ ਪਵਤ੍ਤਸਦ੍ਦੇਨ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਿਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ।

ਅਪਰੋ ਨਯੋ – ''ਅਨੇਕੇਪਿ ਅਤ੍ਥਾ ਸਮਾਨਬ੍ਯਞ੍ਜਨਾ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਯਾ ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਰਪਰਿਕਪ੍ਪਨਾ ਸਿਯਾ, ਤਸ੍ਸਾ ਪਰਿਵਜ੍ਜਨਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਪਰਿਯਾਯਵਚਨੰ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਨੇਕੇਸਮ੍ਪਿ ਹਿ ਅਤ੍ਥਾਨੰ ਏਕਪਦਵਚਨੀਯਤਾਵਸੇਨ ਸਮਾਨਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤ੍ਤਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਦਸ੍ਸ ''ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਨੁ ਖੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ, ਉਦਾਹੁ ਅਯਮਤ੍ਥੋਵਾ''ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਂ ਸੋਤੂਨਮਤ੍ਥਨ੍ਤਰਪਰਿਕਪ੍ਪਨੰ ਵੇਵਚਨੰ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਭੇਦਕਵਸੇਨ ਪਰਿਵਜ੍ਜੇਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਚ –

''ਨੇਕਤ੍ਥਵੁਤ੍ਤਿਯਾ ਸਦ੍ਦੋ, ਨ ਵਿਸੇਸਤ੍ਥਞ੍ਞਾਪਕੋ।
ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਯੁਤ੍ਤੋ ਤੁ, ਪਰਿਯਾਯੋ ਚ ਭੇਦਕੋ''ਤਿ॥

ਅਪਰੋ ਨਯੋ – ਅਨਞ੍ਞਸ੍ਸਾਪਿ ਪਰਿਯਾਯਵਚਨਸ੍ਸ ਵਚਨੇ ਅਨੇਕਾਹਿ ਤਾਹਿ ਤਾਹਿ ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਹਿ ਤੇਸੰ ਤੇਸੰ ਅਤ੍ਥਾਨੰ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਪਰਿਯਾਯਵਚਨੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਪਰਿਯਾਯਵਚਨੇ ਵੁਤ੍ਤੇ ''ਇਮਸ੍ਸਤ੍ਥਸ੍ਸ ਇਦਮਿਦਮ੍ਪਿ ਨਾਮ''ਨ੍ਤਿ ਸੋਤੂਨੰ ਅਨੇਕਧਾ ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਿਜਾਨਨੰ। ਤਤੋ ਚ ਤੰਤੰਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਕੋਸਲ੍ਲੰ ਹੋਤਿ ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਿਘਣ੍ਟੁਸਤ੍ਥੇ ਪਰਿਚਯਤੋ। ਅਪਿਚ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕਾਨੰ ਤਨ੍ਤਿਅਤ੍ਥਪਨਿਬਨ੍ਧਨਪਰਾਵਬੋਧਨਾਨੰ ਸੁਖਸਿਦ੍ਧਿਯਾਪਿ ਪਰਿਯਾਯਵਚਨੰ। ਤਬ੍ਬਚਨੇਨ ਹਿ ਧਮ੍ਮਦੇਸਕਾਨੰ ਤਨ੍ਤਿਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚਿਤ੍ਤੇ ਉਪਨਿਬਨ੍ਧਨੇਨ ਠਪਨੇਨ ਪਰੇਸੰ ਸੋਤੂਨਮਵਬੋਧਨੰ ਸੁਖਸਿਦ੍ਧੰ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਧਮ੍ਮਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਭਾਵਨਤ੍ਥਂ, ਵੇਨੇਯ੍ਯਜਾਨਞ੍ਚ ਤਤ੍ਥ ਬੀਜਵਾਪਨਤ੍ਥਂ ਪਰਿਯਾਯਵਚਨੰ ਭਗਵਾ ਨਿਦ੍ਦਿਸਤਿ। ਤਦਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਕਸ੍ਸ ਹਿ ਤਥਾਵਚਨੰ ਨ ਸਮ੍ਭਵਤਿ। ਤੇਨ ਚ ਪਰਿਯਾਯਵਚਨੇਨ ਯਥਾਸੁਤੇਨ ਤਸ੍ਸੰ ਧਮ੍ਮਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੰ ਤਪ੍ਪਰਿਚਰਣੇਨ, ਤਦਞ੍ਞਸੁਚਰਿਤਸਮੁਪਬ੍ਰੂਹਨੇਨ ਚ ਪੁਞ੍ਞਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਬੀਜਸ੍ਸ ਵਪਨੰ ਸਮ੍ਭਵਤਿ। ਕੋ ਹਿ ਈਦਿਸਾਯ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਾਯ ਤਦੇਤੰ ਨਾਭਿਪਤ੍ਥੇਯ੍ਯਾਤਿ, ਕਿਂ ਵਾ ਬਹੁਨਾ। ਯਸ੍ਸਾ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁਯਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਯਥਾ ਸਬ੍ਬਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਥੇ ਅਪ੍ਪਟਿਹਤਞਾਣਚਾਰੋ, ਤਥਾ ਸਬ੍ਬਸ੍ਮਿਂ ਸਦ੍ਦਵੋਹਾਰੇਤਿ ਏਕਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥਂ ਅਨੇਕੇਹਿ ਪਰਿਯਾਯੇਹਿ ਬੋਧੇਤਿ, ਨਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਦਨ੍ਧਾਯਿਤਤ੍ਤਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਤਤ੍ਤਂ, ਨਾਪਿ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਯ ਹਾਨਿ, ਆਵੇਣਿਕੋ ਚਾਯੰ ਬੁਦ੍ਧਧਮ੍ਮੋ। ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਹਿ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦਿਤਭਾਵੇਨ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਞਾਣੇਹਿ ਵਿਯ ਤੇਨਪਿ ਞਾਣੇਨ ਅਤ੍ਥੇ, ਧਮ੍ਮੇ, ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਹਤਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਬੁਦ੍ਧਲੀਲ਼ਾਯ ਏਕਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥਂ ਅਨੇਕੇਹਿ ਪਰਿਯਾਯੇਹਿ ਬੋਧੇਤਿ, ਨ ਪਨ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਦ੍ਦਵੋਹਾਰੇ, ਤਥਾਬੋਧਨੇ ਵਾ ਮਨ੍ਦਭਾਵੋ ਸਮ੍ਮਾਬੋਧਨਸ੍ਸ ਸਾਧਨਤ੍ਤਾ, ਨ ਚ ਤੇਨ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰਭਾਵੋ ਏਕਸ੍ਸੇਵਤ੍ਥਸ੍ਸ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਸੁਬ੍ਬਿਜਾਨਨਕਾਰਣਤ੍ਤਾ, ਨਾਪਿ ਤਬ੍ਬਚਨੇਨ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਹਾਨਿ ਤਸ੍ਸ ਦੇਸਨਾਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਭਾਵਤੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਾਤ੍ਥਕਂ ਪਰਿਯਾਯਵਚਨੰ, ਨ ਚਾਪਿ ਤਂ ਗਨ੍ਥਗਾਰਵਾਦਿਅਨੇਕਦੋਸਕਰਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਯਂ ਪਨੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਯਦਿ ਚ ਤਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ, ਤਦੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਤਦਞ੍ਞ''ਨ੍ਤਿ, ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਯੁਤ੍ਤਂ ਪਯੋਜਨਨ੍ਤਰਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਤਦੇਵ ਹਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ਤਦਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵਚਨੇਨ ਦੇਸਨਾਕ੍ਖਣੇ ਸਮਾਹਿਤਚਿਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਾਨੰ ਤੰਤੰਪਦਨ੍ਤੋਗਾਧਪਵਤ੍ਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਮਾਰਬ੍ਭ ਤਦਤ੍ਥਾਧਿਗਮੋ ਹੋਤਿ, ਇਤਰਥਾ ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਪਦੇ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਵੁਤ੍ਤੇ ਤੇਸੰ ਤਦਤ੍ਥਾਨਧਿਗਤਤਾ ਸਿਯਾਤਿ। ਹੋਨ੍ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ –

''ਯੇਨ ਕੇਨਚਿ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ, ਬੋਧਾਯ ਅਞ੍ਞਸਦ੍ਦਤੋ।
ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਕਮਨਾਨਮ੍ਪਿ, ਪਰਿਯਾਯਕਥਾ ਕਤਾ॥

ਮਨ੍ਦਾਨਞ੍ਚ ਅਮੂਲ਼੍ਹਤ੍ਥਂ, ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਰਨਿਸੇਧਯਾ।
ਤੰਤੰਨਾਮਨਿਰੁਲ਼੍ਹਤ੍ਥਂ, ਪਰਿਯਾਯਕਥਾ ਕਤਾ॥

ਦੇਸਕਾਨੰ ਸੁਕਰਤ੍ਥਂ, ਤਨ੍ਤਿਅਤ੍ਥਾਵਬੋਧਨੇ।
ਧਮ੍ਮਨਿਰੁਤ੍ਤਿਬੋਧਤ੍ਥਂ, ਪਰਿਯਾਯਕਥਾ ਕਤਾ॥

ਵੇਨੇਯ੍ਯਜਾਨੰ ਤਤ੍ਥ ਬੀਜਵਾਪਨਤ੍ਥਞ੍ਚ ਅਤ੍ਤਨੋ।

ਧਮ੍ਮਧਾਤੁਯਾ ਲੀਲ਼ਾਯ, ਪਰਿਯਾਯਕਥਾ ਕਤਾ॥

ਤਦੇਵ ਤੁ ਅਵਤ੍ਵਾਨ, ਤਦਞ੍ਞੇਹਿ ਪਬੋਧਨਂ।
ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਾਨਂ, ਅਤ੍ਥਾਧਿਗਮਾਯ ਕਤ''ਨ੍ਤਿ॥

ਇਦਂ ਪਨ ਨਿਬ੍ਬੇਠਨਂ ਈਦਿਸੇਯੇਵ, ਨ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਕਾਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਇਦਞ੍ਚ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਅਵਣ੍ਣੇਯੇਵਾ**ਤਿ ਕਾਰਣਪਤਿਰੂਪਂ ਵਤ੍ਵਾ, ਅਵਤ੍ਵਾ ਵਾ ਦੋਸਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨਵਸੇਨ ਨਿਨ੍ਨਾਯ ਏਵ। **ਨ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਨ ਕੇਵਲਂ ਅਕ੍ਕੋਸਨਖੁਂਸਨਵਮ੍ਭਨਾਦੀਸੁ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਨਿਬ੍ਬੇਠਨਂ ਕਾਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਦੇਵਤ੍ਥ **"ਯਦਿ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਾਕਟਂ ਕਰੋਤਿ। ''ਸਾਸਙ੍ਕਨੀਯੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਤਥਾਨਿਬ੍ਬੇਠੇਤਬ੍ਬਤਾਯ ਕਾਰਣਮੇਵ **"ਤਸ੍ਮਾ"**ਤਿ ਪਟਿਨਿਦ੍ਦਿਸਤਿ। **"ਓਟ੍ਠੋਸੀ"**ਤਿਆਦਿ ''ਨ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਾ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਵਿਵਰਣਂ। ਜਾਤਿਨਾਮਗੋਤ੍ਤਕਮ੍ਮਸਿਪ੍ਪਆਬਾਧ ਲਿਙ੍ਗ ਕਿਲੇਸ ਆਪਤ੍ਤਿ ਅਕ੍ਕੋਸਨਸਙ੍ਖਾਤੇਹਿ **ਦਸਹਿ ਅਕ੍ਕੋਸਵਤ੍ਥੂਹਿ।** ਅਧਿਵਾਸਨਮੇਵ ਖਨ੍ਤਿ, ਨ ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਮਨਾਦਯੋਤਿ **ਅਧਿਵਾਸਨਖਨ੍ਤਿ।**

੬. ਏਵਂ ਅਵਣ੍ਣਭੂਮਿਯਾ ਸਂਵਣ੍ਣਨਂ ਕਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਵਣ੍ਣਭੂਮਿਯਾਪਿ ਸਂਵਣ੍ਣਨਂ ਕਾਤੁਮਾਹ **"ਏਵ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਅਵਣ੍ਣਭੂਮਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਅਵਣ੍ਣਪ੍ਪਕਾਸਨਟ੍ਠਾਨੇ। **ਤਾਦਿਲਕ੍ਖਣ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ''ਪਞ੍ਚਹਾਕਾਰੇਹਿ ਤਾਦੀ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠੇ ਤਾਦੀ, ਚਤ੍ਤਾਵੀਤਿ ਤਾਦੀ, ਤਿਣ੍ਣਾਵੀਤਿ ਤਾਦੀ, ਮੁਤ੍ਤਾਵੀਤਿ ਤਾਦੀ, ਤਂਨਿਦ੍ਦੇਸਾ ਤਾਦੀ''ਤਿ (ਮਹਾਨਿ॰ ੩੮) ਨਿਦ੍ਦੇਸਨਯੇਨ ਪਞ੍ਚਸੁ ਅਤ੍ਥੇਸੁ ਇਧ ਪਠਮੇਨਤ੍ਥੇਨ ਤਾਦੀ। ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ –

ਕਥਂ ਅਰਹਾ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠੇ ਤਾਦੀ, ਅਰਹਾ ਲਾਭੇਪਿ ਤਾਦੀ, ਅਲਾਭੇਪਿ ਤਾਦੀ, ਯਸੇਪਿ, ਅਯਸੇਪਿ, ਪਸਂਸਾਯਪਿ, ਨਿਨ੍ਦਾਯਪਿ, ਸੁਖੇਪਿ , ਦੁਕ੍ਖੇਪਿ ਤਾਦੀ, ਏਕਞ੍ਚੇ ਬਾਹਂ ਗਨ੍ਧੇਨ ਲਿਮ੍ਪੇਯ੍ਯੁਂ, ਏਕਞ੍ਚੇ ਬਾਹਂ ਵਾਸਿਯਾ ਤਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ, ਅਮੁਸ੍ਮਿਂ ਨਤ੍ਥਿ ਰਾਗੋ, ਅਮੁਸ੍ਮਿਂ ਨਤ੍ਥਿ ਪਟਿਘੋ , ਅਨੁਨਯਪਟਿਘਵਿਪ੍ਪਹੀਨੋ ਉਗ੍ਘਾਟਿਨਿਗ੍ਘਾਟਿਵੀਤਿਵਤ੍ਤੋ, ਅਨੁਰੋਧਵਿਰੋਧਸਮਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ, ਏਵਂ ਅਰਹਾ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠੇ ਤਾਦੀਤਿ (ਮਹਾਨਿ॰ ੩੮)।

ਵਚਨਤ੍ਥੋ ਪਨ ਤਮਿਵ ਦਿਸ੍ਸਤੀਤਿ **ਤਾਦੀ,** ਇਟ੍ਠਮਿਵ ਅਨਿਟ੍ਠਮ੍ਪਿ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਸ੍ਸ ਲਕ੍ਖਣਂ **ਤਾਦਿਲਕ੍ਖਣਂ,** ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠੇਸੁ ਸਮਪੇਕ੍ਖਨਸਭਾਵੋ। ਅਥ ਵਾ ਤਮਿਵ ਦਿਸ੍ਸਤੇ **ਤਾਦੀ,** ਸੋ ਏਵ ਸਭਾਵੋ, ਤਦੇਵ ਲਕ੍ਖਣਂ **ਤਾਦਿਲਕ੍ਖਣ**ਨ੍ਤਿ। ਵਣ੍ਣਭੂਮਿਯਂ ਤਾਦਿਲਕ੍ਖਣਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਪਰ**-ਸਦ੍ਦੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥੇਤਿ ਆਹ **"ਯੇ ਕੇਚੀ"**ਤਿਆਦਿ। ਆਨਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਭੁਸਂ ਪਮੋਦਨ੍ਤਿ ਤਂਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਸਤ੍ਤਾ ਏਤੇਨਾਤਿ ਆਨਨ੍ਦਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਕਰਣਤ੍ਥਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਸੋਭਨਮਨੋ **ਸੁਮਨੋ,** ਚਿਤ੍ਤਂ, ਸੋਭਨਂ ਵਾ ਮਨੋ ਯਸ੍ਸਾਤਿ **ਸੁਮਨੋ,** ਤਂਸਮਙ੍ਗੀਪੁਗ੍ਗਲੋ। ਨਨੁ ਚ ਚਿਤ੍ਤਵਾਚਕਭਾਵੇ ਸਤਿ ਚੇਤਸਿਕਸੁਖਸ੍ਸ ਭਾਵਤ੍ਥਤਾ ਯੁਤ੍ਤਾ, ਪੁਗ੍ਗਲਵਾਚਕਭਾਵੇ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਮੇਵ ਭਾਵਤ੍ਥੋ ਸਿਯਾ, ਨ ਚੇਤਸਿਕਸੁਖਂ, ਸੁਮਨਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਦਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਪਤਿ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਯਥਾ ''ਦਣ੍ਡਿਤ੍ਤਂ ਸਿਖਿਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਤਿ? ਸਚ੍ਚਮੇਤਂ ਦਬ੍ਬੇ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤੇ, ਇਧ ਪਨ ਤਦਨਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਤੇਨ ਦਬ੍ਬੇਨ ਯੁਤ੍ਤਂ ਮੂਲਨਿਮਿਤ੍ਤਭੂਤਂ ਚੇਤਸਿਕਸੁਖਮੇਵ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਸੁਮਨਸਦ੍ਦੋ ਪਵਤ੍ਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਚੇਤਸਿਕਸੁਖਮੇਵ ਭਾਵਤ੍ਥੋ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਤੇਨਾਹ **"ਚੇਤਸਿਕਸੁਖਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨ"**ਨ੍ਤਿ। ਏਤੇਨ ਹਿ ਵਚਨੇਨ ਤਦਞ੍ਞਚੇਤਸਿਕਾਨਮ੍ਪਿ ਚਿਤ੍ਤਪਟਿਬਦ੍ਧਤ੍ਤਾ, ਚਿਤ੍ਤਕਿਰਿਯਤ੍ਤਾ ਚ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਚੋਦਨਂ ਨਾਪਜ੍ਜਤੇਵ ਰੁਲ਼੍ਹਿਸਦ੍ਦਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸ ਯਥਾ ''ਪਙ੍ਕਜ''ਨ੍ਤਿ ਪਰਿਹਰਤਿ। ਉਬ੍ਬਿਲਯਤੀਤਿ ਉਬ੍ਬਿਲਂ, ਭਿਨ੍ਦਤਿ ਪੁਰਿਮਾਵਤ੍ਥਾਯ ਵਿਸੇਸਂ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਦੇਵ **ਉਬ੍ਬਿਲਾਵਿਤਂ** ਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਾਗਮਾਦਿਵਸੇਨ। ਉਦ੍ਧਂ ਪਲਵਤੀਤਿ ਵਾ **ਉਬ੍ਬਿਲਾਵਿਤਂ** ਅਕਾਰਾਨਂ ਇਕਾਰਂ, ਆਕਾਰਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ, ਚਿਤ੍ਤਮੇਵ ''ਚੇਤਸੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਤਦ੍ਧਿਤੇ ਪਨ ਸਿਦ੍ਧੇ ਤਂ ਅਬ੍ਯਤਿਰਿਤ੍ਤਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਦੇ ਵਚਨੀਯਸ੍ਸ ਸਾਮਞ੍ਞਭਾਵਤੋ, ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਨਾਮਪਦਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਸ੍ਸਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੀਵਿਸੇਸਾਨੁਯੋਗੇ ''ਚੇਤਸੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਕਸ੍ਸਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਸ ਨਯੋ ਈਦਿਸੇਸੁ। ਯਾਯ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਂ ਵਾਤਪੂਰਿਤਭਸ੍ਤਾ ਵਿਯ ਉਦ੍ਧੁਮਾਯਨਾਕਾਰਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਗੇਹਸਿਤਾਯ ਓਦਗ੍ਯਪੀਤਿਯਾ ਏਤਂ ਅਧਿਵਚਨਨ੍ਤਿ ਸਰੂਪਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **"ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਵਹਾਯਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਵਹਾਯਾ**ਤਿ

ਉਦ੍ਧਤਭਾਵਾਵਹਾਯ। ਉਪ੍ਪਿਲਾਪੇਤਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪ੍ਪਿਲਾਵਿਤੰ ਕਰੋਤੀਤਿ **ਉਬ੍ਬਿਲਾਪਨਾ,** ਸਾ ਏਵ ਪੀਤਿ, ਤਸ੍ਸਾ। ਖਨ੍ਧਵਸੇਨ ਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸਤ੍ਤੰ ਆਹ **"ਇਧਾਪੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾ। ਅਵਣ੍ਣਭੂਮਿਮਪੇਕ੍ਖਾਯ ਅਪਿ-ਸਦ੍ਦੋ ''ਅਯਮ੍ਪਿ ਪਾਰਾਜਿਕੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਪਾਰਾ॰ ੧.੮੯, ੯੧, ੧੬੭, ੧੭੧, ੧੯੫, ੧੯੭) ਵਿਯ, ਇਧ ਚ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਤੇਸੰ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਉਬ੍ਬਿਲਾਵਿਤਮੇਵ ਨਤ੍ਥਿ, ਅਥ ਖੋ ਆਯਤਿੰ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾਨੰ ਏਦਿਸੇਸੁਪਿ ਠਾਨੇਸੁ ਅਕੁਸਲੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿੰ ਪਟਿਸੇਧੇਨ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮਨੇਤ੍ਤਿੰ ਠਪੇਤੀਤਿ। **ਦ੍ਵੀਹਿ ਪਦੇਹਿ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਏਕੇਨ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਵੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ''ਤੇਸੰ ਵਸੇਨ ਸੇਸਾਨੰ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨੰ ਕਰਣੰ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਮੇਵਾ''ਤਿ ਚ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤੁਨ੍ਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤੰ। ''ਪਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਸਮ੍ਭਾਵਨਤ੍ਥੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਤੁਮ੍ਹੰਯੇਵਸ੍ਸ ਤੇਨ ਅਨ੍ਤਰਾਯੋਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ **"ਅਨ੍ਤਰਾਯੋ"**ਤਿ ਇਦੰ ''ਉਬ੍ਬਿਲਾਵਿਤਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਕਰਣੀਯਤਾਕਾਰਣਵਚਨ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਅਵਣ੍ਣਪਕ੍ਖੇ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ''ਆਨਨ੍ਦਿਨੋ ਉਬ੍ਬਿਲਾਵਿਤਾ''ਤਿ ਦੀਪਿਤੰ ਪੀਤਿਮੇਵ ਗਹੇਤ੍ਵਾ **"ਤੇਨ ਉਬ੍ਬਿਲਾਵਿਤਤ੍ਤੇਨਾ"**ਤਿ ਵਚਨੰ ਸੋਮਨਸ੍ਸਰਹਿਤਾਯ ਪੀਤਿਯਾ ਅਭਾਵਤੋ ਤਬ੍ਬਚਨੇਨੇਵ ''ਸੁਮਨਾ''ਤਿ ਦੀਪਿਤੰ ਸੋਮਨਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਸਿਦ੍ਧਮੇਵਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਥ ਵਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਾਯਕਰਤਾ ਪਾਕਟਾ, ਨ ਤਥਾ ਪੀਤਿਯਾਤਿ ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। **ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੰ ਅਤ੍ਥੰ ਅਵਿਭਾਗਤੋ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ਚੋਦੇਤਿ। ਆਚਰਿਯੋ **"ਸਚ੍ਚ"**ਨ੍ਤਿ ਤਮਤ੍ਥੰ ਪਟਿਜਾਨਿਤ੍ਵਾ **"ਤੰ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਿਭਜ੍ਜਬਜਾਕਰਣਵਸੇਨ ਪਰਿਹਰਤਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਏਤ**ਨ੍ਤਿ ਆਨਨ੍ਦਾਦੀਨਮਕਰਣੀਯਤਾਵਚਨੰ, ਨਨੁ ਭਗਵਤਾ ਵਣ੍ਣਿਤਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਬੁਦ੍ਧੋਤਿ ਕਿਤ੍ਤਯਨ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ''ਬੁਦ੍ਧੋ''ਤਿ ਵਚਨੰ ਗੁਣਾਨੁਸ੍ਸਰਣਵਸੇਨ ਕਥੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਾਧੁਜਨਸ੍ਸ। **ਕਸਿਣੇਨਾ**ਤਿ ਕਸਿਣਤਾਯ ਸਕਲਭਾਵੇਨ। **ਜਮ੍ਬੁਦੀਪਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਚੇਤਸ੍ਸ ਅਵਯਵਭਾਵੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੀਵਚਨੰ। ਅਪਰੇ ਪਨ **"ਜਮ੍ਬੁਦੀਪਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਕਰਣਵਚਨਤ੍ਥੇ ਸਾਮਿਵਚਨ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤੇਸੰ ਮਤੇਨ ਕਸਿਣਜਮ੍ਬੁਦੀਪਸਦ੍ਦਾਨੰ ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣਭਾਵੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ, ਕਰਣਵਚਨਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਕ੍ਕਤ੍ਥੇ। ਪਗੇਵ ਏਕਦੇਸਤੋ ਪਨਾਤਿ **ਅਪਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਸਮ੍ਭਾਵਨੇ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਚੇਤ੍ਥ –

''ਮਾ ਸੋਚਿ ਉਦਾਯਿ, ਆਨਨ੍ਦੋ ਅਵੀਤਰਾਗੋ ਕਾਲੰ ਕਰੇਯਜ, ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁੰ ਦੇਵਰਜ੍ਜੰ ਕਾਰੇਯਜ, ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁੰ ਇਮਸ੍ਮਿੰਯੇਵ ਜਮ੍ਬੁਦੀਪੇ ਮਹਾਰਜ੍ਜੰ ਕਾਰੇਯਜ, ਅਪਿਚ ਉਦਾਯਿ ਆਨਨ੍ਦੋ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿਆਦਿਸੁਤ੍ਤੰ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੮੧) –

ਸਙ੍ਗਹਿਤੰ। ਨ੍ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਰੇ ਵੁਤ੍ਤੰ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸੰ। **ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸ੍ਸਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਮਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਨੇ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮੇ ਨਿਸ੍ਸਿਤੰ। **ਇਧਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸੁਤ੍ਤੇ। **ਗੇਹਸ੍ਸਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਗੇਹਵਾਸੀਨੰ ਸਮੁਦਾਚਿਣ੍ਣਤੋ ਗੇਹਸਙ੍ਖਾਤੇ ਕਾਮਗੁਣੇ ਨਿਸ੍ਸਿਤੰ। ਕਸ੍ਮਾ ਤਦੇਵਾਧਿਪ੍ਪੇਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਇਦਞ੍ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ। ''ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਛਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸਦਿਸ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥੰ ਪਾਕਟੰ ਕਾਤੁੰ, ਸਮਤ੍ਥੇਤੁੰ ਵਾ **"ਤੇਨੇਵਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਵਿਸੇਸੰ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤੁੰ ਨਾਸਕ੍ਖਿ** ਭਗਵਤਿ, ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਪਵਤ੍ਤਗੇਹਸ੍ਸਿਤਪੇਮਤਾਯ। **ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਕਾਲੇ**ਤਿ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਾਸਨ੍ਨਕਾਲੇ ਭਗਵਤਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇਨ ਤਜ੍ਜਿਤੋਤਿ ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਕਾਲੇ**ਤਿ ਵਾ ਭਗਵਤੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤਕਾਲੇ ਸਙ੍ਘੇਨ ਤਜ੍ਜਿਤੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤੀਤਿ ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਬ੍ਰਹ੍ਮਦਣ੍ਡੇਨਾ**ਤਿ ''ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਇਤ੍ਥਨ੍ਨਾਮੋ ਨੇਵ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ, ਨ ਓਵਦਿਤਬ੍ਬੋ, ਨਾਨੁਸਾਸਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ (ਚੂਲਵ॰ ੪੪੫) ਕਤੇਨ ਬ੍ਰਹ੍ਮਦਣ੍ਡੇਨ। **ਤਜ੍ਜਿਤੋ**ਤਿ ਸੰਵੇਜਿਤੋ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਗੇਹਸ੍ਸਿਤਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸੰ ਝਾਨਾਦੀਨੰ ਅਨ੍ਤਰਾਯਕਰੰ, ਤਸ੍ਮਾ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤੰ ਭਗਵਤਾ **ਸਕ੍ਕਪਞ੍ਹਸੁਤ੍ਤੇ** ''ਸੋਮਨਸ੍ਸੰਪਾਹੰ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੫੯)।

"ਅਯਞ੍ਹੀ"ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਦੇਵਤ੍ਥੰ ਕਾਰਣਤੋ ਸਮਤ੍ਥੇਤਿ। ਰਾਗਸਹਿਤਤ੍ਤਾ ਹਿ ਸਾ ਅਨ੍ਤਰਾਯਕਰਾਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਪਨ ''ਇਦਞ੍ਹਿ ਰਾਗਸਞ੍ਹਿਤੰ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਸਿਯਾ, ਤਥਾਪਿ ਪੀਤਿਗ੍ਗਹਣੇਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਗਹਿਤਮੇਵ ਹੋਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਰਹਿਤਾਯ ਪੀਤਿਯਾ

ਅਭਾਵਤੋਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਪੀਤਿਯੇਵ ਗਹਿਤਾ। ਅਪਿਚ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਾਸੇਵਿਤਬ੍ਬਵਿਭਾਗਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤੇ ਵਚਨਤੋ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸ ਪਾਕਟੋ ਅਨੁਰਾਯਕਰਭਾਵੋ, ਨ ਤਥਾ ਪੀਤਿਯਾਤਿ ਸਾਯੇਵ ਰਾਗਸਹਿਤਤ੍ਤੇਨ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਅਵਣ੍ਣਭੂਮਿਯਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਪਾਕਟਂ ਕਾਤੁਂ **"ਲੋਭੋ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਕੋਧਸਦਿਸੋ**ਵਾਤਿ ਅਵਣ੍ਣਭੂਮਿਯਂ ਵੁਤ੍ਤਕੋਧਸਦਿਸੋ ਏਵ। **"ਲੁਦ੍ਧੋ"**ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਨਂ ''ਕੁਦ੍ਧੋ''ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਸੁ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

''ਮਮਂ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਪਰੇ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸੇਯ੍ਯੁਂ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਾ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸੇਯ੍ਯੁਂ, ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਵਾ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸੇਯ੍ਯੁਂ, ਤਤ੍ਰ ਚੇ ਤੁਮ੍ਹੇ ਅਸ੍ਸਥ ਆਨਨ੍ਦਿਨੋ ਸੁਮਨਾ ਉਬ੍ਬਿਲਾਵਿਤਾ , ਅਪਿ ਨੁ ਤੁਮ੍ਹੇ ਪਰੇਸਂ ਸੁਭਾਸਿਤਦੁਬ੍ਭਾਸਿਤਂ ਆਜਾਨੇਯ੍ਯਾਥਾਤਿ? ਨੋ ਹੇਤਂ ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਅਯਂ ਤਤਿਯਵਾਰੋ ਨਾਮ ਅਵਣ੍ਣਭੂਮਿਯਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯਵਸੇਨ ਤਤਿਯਵਾਰਟ੍ਠਾਨੇ ਨੀਹਰਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ, ਸੋ ਦੇਸਨਾਕਾਲੇ ਤੇਨ ਵਾਰੇਨ ਬੋਧੇਤਬ੍ਬਪੁਗ੍ਗਲਾਭਾਵਤੋ ਦੇਸਨਾਯ **ਅਨਾਗਤੋਪਿ** ਤਦਤ੍ਥਸਮ੍ਭਵਤੋ **ਅਤ੍ਥਤੋ ਆਗਤੋਯੇਵ।** ਯਥਾ ਤਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰਵਸੇਨ ਕਥਾਵਤ੍ਥੁਪ੍ਪਕਰਣਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਤਤਿਯਵਾਰੋ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਏਤੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਕਾਲੇ ਤਥਾਬੁਜ੍ਝਨਕਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵਸੇਨ ਸੋ ਵਾਰੋ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਸਂਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **"ਯਥੇਵ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਦੇਵਤ੍ਥਸਮ੍ਭਵਂ ਵਿਭਾਵੇਤਿ। ਕੁਦ੍ਧੋ ਅਤ੍ਥਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ ਯਥੇਵਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਾਕਾਰਦਸ੍ਸਨਵਾਰੇਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਤਤਿਯਵਾਰਂ ਉਪਾਦਾਯ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਚਤੁਤ੍ਥਵਾਰੇ। ''ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਸਤ੍ਥਾ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਪਭੁਤਿ ਯਾਵ ''ਇਮਿਨਾਪਿ ਕਾਰਣੇਨ ਤਚ੍ਛ''ਨ੍ਤਿ ਵਚਨਂ, ਤਾਵ ਯੋਜਨਾ। **"ਸੋ ਹਿ ਭਗਵਾ"**ਤਿਆਦਿ ਤਬ੍ਬਿਵਰਣਂ। ਤਤ੍ਥ **ਇਤਿਪੀ**ਤਿ ਇਮਿਨਾਪਿ ਕਾਰਣੇਨ। ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧੨੩ ਆਦਯੋ) ''ਅਨਾਪਤ੍ਤਿ ਉਪਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਭੂਤਂ ਆਰੋਚੇਤੀ''ਤਿ (ਪਾਚਿ॰ ੭੭) ਵੁਤ੍ਤੇਪਿ ਸਭਾਗਾਨਮੇਵ ਆਰੋਚਨਂ ਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਸਭਾਗਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂਯੇਵ ਪਟਿਜਾਨਿਤਬ੍ਬ"**ਨ੍ਤਿ। ਤੇਯੇਵ ਹਿ ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਕਾਮਾ, ਸਦ੍ਧੇਯ੍ਯਵਚਨਤ੍ਥਞ੍ਚ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ, ਤਤੋ ਚ ''ਸਾਸਨਸ੍ਸ ਅਮੋਘਤਾ ਦੀਪਿਤਾ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਸਮਤ੍ਥਨਂ ਸਿਯਾ। **"ਏਵਞ੍ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ ਕਾਰਣਵਚਨਂ। ਪਾਪਿਚ੍ਛਤਾ ਚੇਵ ਪਰਿਵਜ੍ਜਿਤਾ, ਕਤ੍ਤੁਭੂਤਾ ਵਾ ਸਾ, ਹੋਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਅਮੋਘਤਾ**ਤਿ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਭਾਵੇਨ ਅਤੁਚ੍ਛਤਾ। **ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨਾ**ਤਿ ''ਤਤ੍ਰ ਤੁਮ੍ਹੇਹੀਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਣ੍ਣੇ ਤੁਮ੍ਹੇਹੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਚੇਵ ''ਦੁਤਿਯਂ ਪਦਂ ਪਠਮਸ੍ਸ ਪਦਸ੍ਸ, ਚਤੁਤ੍ਥਞ੍ਚ ਤਤਿਯਸ੍ਸ ਵੇਵਚਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਚ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ।

ਚੂਲ਼ਸੀਲਵਣ੍ਣਨਾ

੭. **ਕੋ ਅਨੁਸਨ੍ਧੀ**ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾ ''ਨਨੁ ਏਤ੍ਤਕੇਨੇਵ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਅਵਣ੍ਣਵਣ੍ਣੇਹਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਾ ਦੇਸਨਾਮਤ੍ਥਕਂ ਪਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਅਨੁਯੋਗਸਮ੍ਭਵਤੋ ਕਤਾ। **ਵਣ੍ਣੇਨ ਚ ਅਵਣ੍ਣੇਨ ਚਾ**ਤਿ ਤਦੁਭਯਪਦੇਨ। ਅਤ੍ਥਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਵਿਯ ਹਿ ਸਦ੍ਦਨਿਦ੍ਦੇਸੋਪੀਤਿ ਅਕ੍ਖਰਚਿਨ੍ਤਕਾ। ਅਥ ਵਾ ਤਥਾਭਾਸਨਸ੍ਸ ਕਾਰਣਤ੍ਤਾ, ਕੋਟ੍ਠਾਸਤ੍ਤਾ ਚ **"ਪਦੇਹੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਵਣ੍ਣੇਨ ਚ ਵਣ੍ਣੇਨ ਚਾ**ਤਿ ਪਨ ਅਗੁਣਗੁਣਵਸੇਨ, ਨਿਨ੍ਦਾਪਸਂਸਾਵਸੇਨ ਚ ਸਰੂਪਦਸ੍ਸਨਂ। **"ਨਿਵਤ੍ਤੋ** ਅਮੂਲਕਤਾਯ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਬ੍ਬਤਾਭਾਵਤੋ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੭) **ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰੇਨ** ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤ੍ਵਾ ਦੇਸਨਾਯ ਬੋਧੇਤਬ੍ਬਪੁਗ੍ਗਲਾਭਾਵਤੋ ਏਤ੍ਤਕਾਵ ਸਾ ਯੁਤ੍ਤਰੂਪਾਤਿ ਭਗਵਤੋ ਅਜ੍ਝਾਸਯੇਨੇਵ ਅਦੇਸਨਾਭਾਵੇਨ **ਨਿਵਤ੍ਤੋ,** ਯਥਾ ਤਂ ਵਣ੍ਣਭੂਮਿਯਂ ਤਤਿਯਵਾਰੋਤਿਪਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਤਥਾ ਬੋਧੇਤਬ੍ਬਪੁਗ੍ਗਲਸਮ੍ਭਵੇਨ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਬ੍ਬਤਾਯ ਅਧਿਗਤਭਾਵਤੋ **ਅਨੁਵਤ੍ਤਤਿਯੇਵ। ਇਤਿਪੇਤਂ ਭੂਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਆਦਿਅਤ੍ਥੋ ਤਦੁਪਰਿਪਿ ਅਨੁਵਤ੍ਤਕਤ੍ਤਾ, ਤੇਨ ਵਕ੍ਖਤਿ **"ਇਧ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਅਯਂ ਵਣ੍ਣਾਨੁਸਨ੍ਧੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਦੁਵਿਧੇਸੁ ਪਨ ਤੇਸੁ ਵਣ੍ਣੇਸੁ ਬ੍ਰਹ੍ਮਦਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਾਨੁਸਨ੍ਧੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਸੋ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਉਪਰਿ ਸੁਞ੍ਞਤਾਪਕਾਸਨੇ ਅਨੁਸਨ੍ਧਿਂ ਦਸ੍ਸੇਸ੍ਸਤਿ** ''ਅਤ੍ਥਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੮)।

ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛਾਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਮੁਖੇਨ ਸਮੁਦਾਯਤ੍ਥਂ ਵਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਅਵਯਵਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **"ਤਤ੍ਥਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ। ਅਪ੍ਪਮੇਵ ਪਰਿਤੋ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਖਣ੍ਡਿਤਤ੍ਤਾ **ਪਰਿਤ੍ਤਂ** ਨਾਮਾਤਿ ਆਹ **"ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਨ੍ਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨਾਮ"**ਨ੍ਤਿ। **ਮਤ੍ਤਾ** ਵੁ**ਚ੍ਚਤਿ ਪਮਾਣਂ** ਮੀਯਤੇ

ਪਰਿਮੀਯਤੇਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। ਸਮਾਸਨ੍ਤਕਕਾਰੇਨ **ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਂ** ਯਥਾ ''ਬਹੁਪੁਤ੍ਤਕੋ''ਤਿ, ਏਵਂ **ਓਰਮਤ੍ਤਕੇ**ਪਿ। ਏਤੇਨੇਵ ''ਅਪ੍ਪਾ ਮਤ੍ਤਾ **ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਾ**, ਸਾ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕ**''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਕਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਸਾਤ੍ਥਕਤਮ੍ਪਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਅਭਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ। ਮਤ੍ਤਕਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਨਤ੍ਥਕਭਾਵਤੋ **ਸੀਲਮੇਵ ਸੀਲਮਤ੍ਤਕਂ। ਅਨਤ੍ਥਕਭਾ**ਵੋਤਿ ਚ ਸਕਤ੍ਥਤਾ ਪੁਰਿਮਪਦਤ੍ਥੇਯੇਵ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ। ਨ ਹਿ ਸਦ੍ਦਾ ਕੇਵਲਂ ਅਨਤ੍ਥਕਾ ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਅਕ੍ਖਰਚਿਨ੍ਤਕਾ। ਨਨੁ ਚ ਭਗਵਤੋ ਪਾਰਮਿਤਾਨੁਭਾਵੇਨ ਨਿਰਤ੍ਥਕਮੇਕਕ੍ਖਰਮ੍ਪਿ ਮੁਖਵਰਂ ਨਾਰੋਹਤਿ, ਸਕਲਞ੍ਚ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਸਾਸਨਂ ਪਦੇ ਪਦੇ ਚਤੁਸਚ੍ਚਪ੍ਪਕਾਸਨਨ੍ਤਿ ਵੁੱਤਂ, ਕਥਂ ਤਸ੍ਸ ਅਨਤ੍ਥਕਤਾ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ? ਸਚ੍ਚਂ, ਤਮ੍ਪਿ ਪਦਨ੍ਤਰਾਭਿਹਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਨਵਸੇਨ ਤਦਭਿਹਿਤਂ ਅਤ੍ਥਂ ਵਦਤਿ ਏਵ, ਸੋ ਪਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵਿਨਾਪਿ ਤੇਨ ਪਦਨ੍ਤਰੇਨੇਵ ਸਕ੍ਕਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤੁਨ੍ਤਿ ਅਨਤ੍ਥਕਮਿਚ੍ਚੇਵ ਵੁੱਤਨ੍ਤਿ। ਨਨੁ ਅਵੋਚੁਮ੍ਹ ''ਅਨਤ੍ਥਕਭਾਵੋ...ਪੇ॰... ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ''ਤਿ। ਅਪਿਚ ਵਿਨੇਯਜਜ੍ਝਾਸਯਾਨੁਰੂਪਵਸੇਨ ਭਗਵਤੋ ਦੇਸਨਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਵਿਨੇਯਜਾ ਚ ਅਨਾਦਿਮਤਿਸਂਸਾਰੇ ਲੋਕਿਯੇਸੁਯੇਵ ਸਦ੍ਦੇਸੁ ਪਰਿਭਾਵਿਤਚਿਤ੍ਤਾ, ਲੋਕੇ ਚ ਅਸਤਿਪਿ ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਰਾਵਬੋਧੇ ਵਾਚਾਸਿਲਿਟ੍ਠਤਾਦਿਵਸੇਨ ਸਦ੍ਦਪਯੋਗੋ ਦਿਸ੍ਸਤਿ ''ਲਬ੍ਭਤਿ ਪਲਬ੍ਭਤਿ, ਖਞ੍ਜਤਿ ਨਿਖਞ੍ਜਤਿ, ਆਗਚ੍ਛਤਿ ਪਚ੍ਚਾਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ। ਤਥਾਪਰਿਚਿਤਾਨਞ੍ਚ ਤਥਾਵਿਧੇਨੇਵ ਸਦ੍ਦਪਯੋਗੇਨ ਅਤ੍ਥਾਵਗਮੋ ਸੁਖੋ ਹੋਤੀਤਿ ਅਨਤ੍ਥਕਸਦ੍ਦਪਯੋਗੋ ਵੁੱਤੋਤਿ। ਏਵਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ। ਹੋਤਿ ਚੇਤ੍ਥ –

> ''ਪਦਨ੍ਤਰਵਚਨੀਯ-ਸ੍ਸਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਨਾਯ।
> ਬੋਧਨਾਯ ਵਿਨੇਯਜਾਨਂ, ਤਥਾਨਤ੍ਥਪਦਂ ਵਦੇ''ਤਿ॥

ਅਥ ਵਾ **ਸੀਲਮਤ੍ਤਕ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਮਤ੍ਤ**-ਸਦ੍ਦੋ ਵਿਸੇਸਨਿਵਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥੋ ''ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਾ (ਧ॰ ਸ॰ ਤਿਕਮਾਤਿਕਾ) ਮਨੋਮਤ੍ਤਾ ਧਾਤੁ ਮਨੋਧਾਤੂ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਮੂਲਟੀ॰ ੪੯੯) ਚ ਆਦੀਸੁ ਵਿਯ। ''ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਂ ਓਰਮਤ੍ਤਕ''ਨ੍ਤਿ ਪਦਦ੍ਵਯੇਨ ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਵੁੱਤੋਯੇਵ ਹਿ ਅਤ੍ਥੋ ''ਸੀਲਮਤ੍ਤਕ''ਨ੍ਤਿ ਪਦੇਨ ਵਿਸੇਸਤੋ ਵੁੱਤੋ, ਤੇਨ ਚ ਸੀਲਂ ਏਵ ਸੀਲਮਤ੍ਤਂ, ਤਦੇਵ ਸੀਲਮਤ੍ਤਕਨ੍ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਚਨਂ ਕਾਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਸੀਲਮੇਵ ਸੀਲਮਤ੍ਤਕ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁੱਤਂ।

ਅਯਂ ਪਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਮੁਤ੍ਤਕੋ ਨਯੋ – **ਓਰਮਤ੍ਤਕ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਓਰਨ੍ਤਿ ਅਪਾਰਭਾਗੋ ''ਓਰਤੋ ਭੋਗਂ (ਮਹਾਵ॰ ੬੬) ਓਰਂ ਪਾਰ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ। ਅਥ ਵਾ ਹੇਟ੍ਠਾਅਤ੍ਥੋ ਓਰਸਦ੍ਦੋ ਓਰਂ ਆਗਮਨਾਯ ਯੇ ਪਚ੍ਚਯਾ, ਤੇ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨੀਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ। ਸੀਲਞ੍ਹਿ ਸਮਾਧਿਪਞ੍ਞਾਯੋ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਅਪਾਰਭਾਗੇ, ਹੇਟ੍ਠਾਭਾਗੇ ਚ ਹੋਤਿ, ਉਭਯਤ੍ਥਾਪਿ ''ਓਰੇ ਪਵਤ੍ਤਂ ਮਤ੍ਤਂ ਯਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਿਗ੍ਗਹੋ। **ਸੀਲਮਤ੍ਤਕ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ **ਮਤ੍ਤ**ਸਦ੍ਦੋ ਅਮਹਤ੍ਥਵਾਚਕੋ ''ਭੇਸਜ੍ਜਮਤ੍ਤਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ। ਅਥ ਵਾ ਸੀਲੇਪਿ ਤਦੇਕਦੇਸਸ੍ਸੇਵ ਸਙ੍ਗਹਣਤ੍ਥਂ ਅਮਹਤ੍ਥਵਾਚਕੋ ਏਤ੍ਥ ਮਤ੍ਤਸਦ੍ਦੋ ਵੁੱਤੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਂਵਰਪਚ੍ਚਯਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਸੀਲਾਨਿ ਇਧ ਦੇਸਨਂ ਅਨਾਰੂਲ੍ਹਾਨਿ। ਕਸ੍ਮਾਤਿ ਚੇ? ਯਸ੍ਮਾ ਤਾਨਿ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰਆਜੀਵਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਸੀਲਾਨਿ ਵਿਯ ਨ ਸਬ੍ਬਪੁਥੁਜ੍ਜਨੇਸੁ ਪਾਕਟਾਨੀਤਿ। **ਮਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸਨਿਵਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥੋ ਨਪੁਂਸਕਲਿਙ੍ਗਂ। ਪਮਾਣਪ੍ਪਕਤ੍ਥੇਸੁ ਪਨ ''ਮਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਾ ''ਮਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਵਾ ਨਪੁਂਸਕਿਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਂ।

"**ਇਦਂ ਵੁੱਤਂ ਹੋਤੀ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਹ ਯੋਜਨਾਯ ਪਿਣ੍ਡਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਯੇਨ ਸੀਲੇਨ ਵਦੇਯ੍ਯ, ਏਤਂ ਸੀਲਮਤ੍ਤਕਂ ਨਾਮਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। "**ਵਣ੍ਣਂ ਵਦਾਮੀਤਿ ਉਸ੍ਸਾਹਂ ਕਤ੍ਵਾਪੀ**"ਤਿ ਇਦਂ ''ਵਣ੍ਣਂ ਵਦਮਾਨੋ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਵਿਵਰਣਂ। ਏਤੇਨ ਹਿ ''ਏਕਪੁਗ੍ਗਲੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੭੦) ਵਿਯ ਮਾਨਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਾਮਤ੍ਥਿਯਤ੍ਥਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ''ਉਸ੍ਸਾਹਂ ਕੁਰੁਮਾਨੋ''ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ''ਕਤ੍ਵਾ''ਤਿ ਚ ਵਚਨਂ ਤ੍ਵਾਦਿਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਪਦਾਨਮਿਵ ਮਾਨਨ੍ਤਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਪਦਾਨਮ੍ਪਿ ਪਰਕਿਰਿਯਾਪੇਕ੍ਖਮੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ। "**ਤਤ੍ਥ ਸਿਯਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਨ੍ਧਾਯਭਾਸਿਤਮਤ੍ਥਂ ਅਜਾਨਿਤ੍ਵਾ ਨੀਤਤ੍ਥਮੇਵ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਰਵਿਰੋਧਿਤਂ ਮਞ੍ਞਮਾਨਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਈਦਿਸੀ ਚੋਦਨਾ ਸਿਯਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ''ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਂ ਖੋ ਪਨੇਤ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਵਚਨੇ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੭)। ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਭਾਵਨੇ ਯੁਞ੍ਜਤਿ ਸੀਲੇਨਾਤਿ **ਯੋਗੀ,** ਤਸ੍ਸ।

ਅਲਙ੍ਕਰਣੰ ਵਿਭੂਸਨੰ **ਅਲਙ੍ਕਾਰੋ,** ਪਸਾਧਨਕਿਰਿਯਾ। ਅਲੰ ਕਰੋਤਿ ਏਤੇਨੇਵਾਤਿ ਵਾ **ਅਲਙ੍ਕਾਰੋ,** ਕੁਣ੍ਡਲਾਦਿਪਸਾਧਨੰ। ਮਣ੍ਡੀਯਤੇ **ਮਣ੍ਡਨੰ,** ਊਨਟ੍ਠਾਨਪੂਰਣੰ। ਮਣ੍ਡੀਯਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ ਵਾ **ਮਣ੍ਡਨੰ,** ਮੁਖਚੁਣ੍ਣਾਦਿਊਨਪੂਰਣੋਪਕਰਣੰ। ਇਧ ਪਨ ਸਦਿਸਵੋਹਾਰੇਨ, ਤਦ੍ਧਿਤਵਸੇਨ ਵਾ ਸੀਲਮੇਵ ਤਥਾ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਮਣ੍ਡਨੇ**ਤਿ ਮਣ੍ਡਨਹੇਤੁ, ਮਣ੍ਡਨਕਿਰਿਯਾਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਗਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵਾ ਮਣ੍ਡਤਿ ਸੀਲੇਨਾਤਿ **ਮਣ੍ਡਨੋ,** ਮਣ੍ਡਨਜਾਤਿਕੋ ਪੁਰਿਸੋ। ਬਹੂਮ੍ਹਿ ਚੇਤੰ ਜਾਤਜਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਏਕਵਚਨੰ। ਉਬ੍ਬਾਹਨਤ੍ਥੇਪਿ ਹਿ ਏਕਵਚਨਮਿਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਕੇਚਿ, ਤਦਯੁਤ੍ਤਮੇਵ ਸਦ੍ਦਸਤ੍ਥੇ ਅਨਾਗਤਤ੍ਤਾ, ਅਤ੍ਥਯੁਤ੍ତਿਯਾ ਚ ਅਭਾਵਤੋ। ਕਥਞ੍ਹਿ ਏਕਵਚਨਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਤੋ ਉਬ੍ਬਾਹਨਕਰਣੰ ਯੁਤ੍ਤੰ ਸਿਯਾ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਯੇਵਤ੍ਥੇ ਉਬ੍ਬਾਹਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਵਸੇਨ ਬਹ੍ਵਤ੍ਥੇ ਇਦੰ ਏਕਵਚਨੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ, ਮਣ੍ਡਨਸੀਲੇਸੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰੇਨਪਿ** ਹਿ ਅਯਮੇਵਵਿਧ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੭) ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਅਗ੍ਗਤ**ਨ੍ਤਿ ਉਤ੍ਤਮਭਾਵੰ।

ਅਸ੍ਸੰ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਆਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਭਵੇਯ੍ਯ। **ਪਰਿਪੂਰਕਾਰੀ**ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ **ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਆਦਿਅਤ੍ਥੋ, ਪਕਾਰਤ੍ਥੋ ਵਾ, ਤੇਨ ਸਕਲਮ੍ਪਿ ਸੀਲਥੋਮਨਸੁਤ੍ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਕਿਕੀਵ ਅਣ੍ਡਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਤਦਤ੍ਥੇਨ **ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ –

> ''ਕਿਕੀਵ ਅਣ੍ਡੰ ਚਮਰੀਵ ਵਾਲਧਿੰ,
> ਪਿਯੰਵ ਪੁਤ੍ਤੰ ਨਯਨੰਵ ਏਕਕੰ।
> ਤਥੇਵ ਸੀਲੰ ਅਨੁਰਕ੍ਖਮਾਨਾ,
> ਸੁਪੇਸਲਾ ਹੋਥ ਸਦਾ ਸਗਾਰਵਾ''ਤਿ॥ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੧੯)। –

ਗਾਥੰ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ''ਪੁਪ੍ਫਗਨ੍ਧੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਦੇਕਦੇਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਨ ਚਨ੍ਦਨ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਚਨ੍ਦਨੰ ਤਗਰੰ ਮਲ੍ਲਿਕਾਤਿ ਹਿ ਤੰਸਹਚਰਣਤੋ ਤੇਸੰ ਗਨ੍ਧੋਵ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਪੁਪ੍ਫਗਨ੍ਧੋ**ਤਿ ਚ ਪੁਪ੍ਫਞ੍ਚ ਤਦਵਸੇਸੋ ਗਨ੍ਧੋ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਗਰਮਲ੍ਲਿਕਾਹਿ ਵਾ ਅਵਸਿਟ੍ਠੋ ''ਪੁਪ੍ਫਗਨ੍ਧੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਸਤਞ੍ਚ ਗਨ੍ਧੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸੀਲਮੇਵ ਸਦਿਸਵੋਹਾਰੇਨ ਵਾ ਤਦ੍ਧਿਤਵਸੇਨ ਵਾ ਗਨ੍ਧੋ। ਸੀਲਨਿਬਨ੍ਧਨੋ ਵਾ ਥੁਤਿਘੋਸੋ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ''ਗਨ੍ਧੋ''ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਸੀਲਞ੍ਹਿ ਕਿਤ੍ਤਿਯਾ ਨਿਮਿਤ੍ਤੰ। ਯਥਾਹ ''ਸੀਲਵਤੋ ਕਲ੍ਯਾਣੋ ਕਿਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦੋ ਅਬ੍ਭੁਗ੍ਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੫੦; ੩.੩੧੬; ਅ॰ ਨਿ॰ ੫.੨੧੩; ਮਹਾਵ॰ ੨੮੫; ਉਦਾ॰ ੭੬)। **ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਪਵਾਯਤਿ** ਪਕਾਰੇਹਿ ਗਨ੍ਧਤਿ ਤਸ੍ਸ ਗਨ੍ਧੁਪਗਰੁਕ੍ਖਪਟਿਭਾਗਤ੍ਤਾ।

ਵਸ੍ਸਿਕੀਤਿ ਸੁਮਨਪੁਪ੍ਫੰ, **"ਵਸ੍ਸਿਕ"**ਨ੍ਤਿਪਿ ਪਾਠੋ, ਤਦਤ੍ਥੋਵ। ਗਨ੍ਧਾ ਏਵ **ਗਨ੍ਧਜਾਤਾ,** ਗਨ੍ਧਪ੍ਪਕਾਰਾ ਵਾ। **ਯ੍ਵਾਯ**ਨ੍ਤਿ ਯਦਿਦੰ, ਉਤ੍ਤਮੋ ਗਨ੍ਧੋ ਵਾਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

ਸਮ੍ਮਦਞ੍ਞਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਮਾ ਅਞ੍ਞਾਯ ਜਾਨਿਤ੍ਵਾ, ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗੇਨ ਵਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਾਨੰ। **ਮਗ੍ਗੰ ਨ ਵਿਨ੍ਦਤੀ**ਤਿ ਕਾਰਣੰ ਨ ਲਭਤਿ, ਨ ਜਾਨਾਤਿ ਵਾ।

"ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯਾ"ਤਿ ਗਾਥਾਯ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਞ੍ਞਾਯ **ਸਪਞ੍ਞੋ ਆਤਾਪੀ** ਵੀਰਿਯਵਾ ਪਾਰਿਹਾਰਿਕਪਞ੍ਞਾਯ **ਨਿਪਕੋ** ਨਰਸਙ੍ਖਾਤੋ **ਭਿਕ੍ਖੁ** ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ **ਚਿਤ੍ਤੰ** ਤਪ੍ਪਧਾਨੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ਸਮਾਧਿੰ ਭਾਵਯੰ ਭਾਵਯਨ੍ਤੋ ਭਾਵਨਾਹੇਤੁ ਤਥਾ **ਪਞ੍ਞੰ** ਵਿਪਸ੍ਸਨਞ੍ਚ **ਇਮੰ** ਅਨ੍ਤੋਜਟਾਬਹਿਜਟਾਸਙ੍ਖਾਤੰ **ਜਟੰ ਵਿਜਟਯੇ** ਵਿਜਟੇਯ੍ਯ ਵਿਜਟਿਤੁੰ ਸਮਤ੍ਥੋਯ੍ਯਾਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋ।

ਪਥਵਿੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯਾਤਿ ਪਥਵਿੰ ਰਸਗ੍ਗਹਣਵਸੇਨ ਨਿਸ੍ਸਾਯ, ਸੀਲਸ੍ਮਿੰ ਪਨ ਪਰਿਪੂਰਣਵਸੇਨ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਤਿਟ੍ਠਾਨੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

ਅਪ੍ਪਕਮਹਨ੍ਤਾਯ ਪਾਰਾਪਾਰਾਦਿ ਵਿਯ ਉਪਨਿਧਾਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਭਾਵਤੋ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਉਪਨਿਧਾਯ ਆਹਾਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤੁੰ "**ਉਪਰਿ ਗੁਣੇ ਉਪਨਿਧਾਯਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਸੀਲਞ੍ਹੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਹਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਕਾਰਣਤ੍ਥੋ, ਤੇਨਿਦੰ ਕਾਰਣੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ ''ਯਸ੍ਮਾ ਸੀਲੰ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾਭਾਵੇਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਬਹੂਪਕਾਰੰ, ਪਭਾਵਾਦਿਗੁਣਵਿਸੇਸੇ ਪਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਧਾਯ ਕਲਮ੍ਪਿ ਭਾਗੰ ਨ ਉਪੇਤਿ, ਤਥਾ ਸਮਾਧਿ ਚ ਪਞ੍ਞਾਯਾ''ਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ "**ਤਸ੍ਮਾ**"ਤਿਆਦਿ। **ਨ ਪਾਪੁਣਾਤੀ**ਤਿ ਗੁਣਸਮਭਾਵੇਨ ਨ ਸਮ੍ਪਾਪੁਣਾਤਿ, ਨ ਸਮੇਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। **ਉਪਰਿਮ**ਨ੍ਤਿ ਸਮਾਧਿਪਞ੍ਞੰ। **ਉਪਨਿਧਾਯਾ**ਤਿ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭੰ ਕਤ੍ਵਾ। ਤਞ੍ਹਿ ਤਾਦਿਸਾਯ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਯਾ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨੰ ਹੋਤਿ। **ਹੇਟ੍ਠਿਮ**ਨ੍ਤਿ ਸੀਲਸਮਾਧਿਦ੍ਵਯੰ।

"**ਕਥ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰਵਚਨੰ। ਕਣ੍ਡਮ੍ਬਮੂਲਿਕਪਾਟਿਹਾਰਿਯਕਥਨਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਯਥਾਕਥਞ੍ਚਿਪਿ ਸੀਲਸ੍ਸ ਸਮਾਧਿਮਪਾਪੁਣਤਾਸਿਦ੍ਧਿਯੇਵਿਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਾਤਿ ਪਾਕਟਤਰਪਾਟਿਹਾਰਿਯਭਾਵੇਨ, ਨਿਦਸ੍ਸਨਨਯੇਨ ਚਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। "**ਅਭਿ...ਪੇ॰... ਤਿਤ੍ਥਿਯਮਦ੍ਦਨ**"ਨ੍ਤਿ ਇਦੰ ਪਨ ਤਸ੍ਸ ਯਮਕਪਾਟਿਹਾਰਿਯਸ੍ਸ ਸੁਪਾਕਟਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ, ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਬੋਧਿਮੂਲੇ ਞਾਤਿਸਮਾਗਮਾਦੀਸੁ ਚ ਕਤਪਾਟਿਹਾਰਿਯੇਹਿ ਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਞ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਸਮ੍ਬੋਧਿਤੋ ਹਿ ਅਟ੍ਠਮੇਪਿ ਦਿਵਸੇ ਦੇਵਤਾਨੰ ''ਬੁਦ੍ਧੋ ਵਾ ਨੋ ਵਾ''ਤਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਕਙ੍ਖਾਵਿਧਮਨਤ੍ਥੰ ਆਕਾਸੇ ਰਤਨਚਙ੍ਕਮੰ ਮਾਪੇਤ੍ਵਾ ਚਙ੍ਕਮਨ੍ਤੋ ਪਾਟਿਹਾਰਿਯੰ ਅਕਾਸਿ, ਤਤੋ ਦੁਤਿਯਸੰਵਚ੍ਛਰੇ ਕੁਲਨਗਰਗਤੋ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਪੁਰੇ ਨਿਗ੍ਰੋਧਾਰਾਮੇ ਞਾਤੀਨੰ ਸਮਾਗਮੇਪਿ ਤੇਸੰ ਮਾਨਮਦਪ੍ਪਹਾਨਤ੍ਥੰ ਯਮਕਪਾਟਿਹਾਰਿਯੰ ਅਕਾਸਿ। ਤਤ੍ਥ **ਅਭਿਸਮ੍ਬੋਧਿਤੋ**ਤਿ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਨਕਾਲਤੋ। **ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਗਰਦ੍ਵਾਰੇ**ਤਿ ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਗਰਸ੍ਸ ਦਕ੍ਖਿਣਦ੍ਵਾਰੇ। **ਕਣ੍ਡਮ੍ਬਰੁਕ੍ਖਮੂਲੇ**ਤਿ ਕਣ੍ਡੇਨ ਨਾਮ ਪਸੇਨਦਿਰਞ੍ਞੋ ਉਯ੍ਯਾਨਪਾਲੇਨ ਰੋਪਿਤਤ੍ਤਾ ਕਣ੍ਡਮ੍ਬਨਾਮਕਸ੍ਸ ਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਮੂਲੇ। ਯਮਕਪਾਟਿਹਾਰਿਯਕਰਣਤ੍ਥਾਯ ਭਗਵਤੋ ਚਿਤ੍ਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ''ਤਦਨੁਚ੍ਛਵਿਕੰ ਠਾਨੰ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਰਤਨਮਣ੍ਡਪਾਦਿ ਸਕ੍ਕੇਨ ਦੇਵਰਞ੍ਞਾ ਆਣਤ੍ਤੇਨ ਵਿਸ੍ਸਕਮ੍ਮੁਨਾ ਕਤਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ ਕੇਚਿ। ਭਗਵਤਾ ਨਿਮ੍ਮਿਤਨ੍ਤਿ ਅਪਰੇ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਸੁ** ਪਨ ਅਨੇਕਾਸੁ ''ਸਕ੍ਕੇਨ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦੇਨ ਆਣਾਪਿਤੇਨ ਵਿਸ੍ਸਕਮ੍ਮਦੇਵਪੁਤ੍ਤੇਨ ਮਣ੍ਡਪੋ ਕਤੋ, ਚਙ੍ਕਮੋ ਪਨ ਭਗਵਤਾ ਨਿਮ੍ਮਿਤੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਦਿਬ੍ਬਸੇਤਚ੍ਛਤ੍ਤੇ** ਦੇਵਤਾਹਿ **ਧਾਰਿਯਮਾਨੇ**ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ ਅਞ੍ਞੇਸਮਸਮ੍ਭਵਤੋ। "**ਦ੍ਵਾਦਸਯੋਜਨਾਯ ਪਰਿਸਾਯਾ**"ਤਿ ਇਦੰ ਚਤੂਸੁ ਦਿਸਾਸੁ ਪਚ੍ਚੇਕੰ ਦ੍ਵਾਦਸਯੋਜਨੰ ਮਨੁਸ੍ਸਪਰਿਸੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਦਾ ਕਿਰ ਦਸਸਹਸ੍ਸਿਲੋਕਧਾਤੁਤੋ ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਗਬ੍ਭੰ ਪਰਿਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਦੇਵਬ੍ਰਹ੍ਮਾਨੋਪਿ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿੰਸੁ। ਯੋ ਕੋਚਿ ਏਵਰੂਪੰ ਪਾਟਿਹਾਰਿਯੰ ਕਾਤੁੰ ਸਮਤ੍ਥੋ ਚੇ, ਸੋ ਆਗਚ੍ਛਤੂਤਿ ਚੋਦਨਾਸਦਿਸਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਅਤ੍ਤਾਦਾਨਪਰਿਦੀਪਨ**"ਨ੍ਤਿ। **ਅਤ੍ਤਾਦਾਨ**ਞ੍ਹਿ ਅਨੁਯੋਗੋ ਪਟਿਪਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤੁਸ੍ਸ ਆਦਾਨੰ ਗਹਣਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। **ਤਿਤ੍ਥਿਯਮਦ੍ਦਨ**ਨ੍ਤਿ ''ਪਾਟਿਹਾਰਿਯੰ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਾ''ਤਿ ਕੁਹਾਯਨਵਸੇਨ ਪੁਬ੍ਬੇ ਉਟ੍ਠਿਤਾਨੰ ਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨੰ ਮਦ੍ਦਨੰ, ਤਞ੍ਚ ਤਥਾ ਕਾਤੁੰ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾਸਮ੍ਪਾਦਨਮੇਵ। ਤਦੇਤੰ ਪਦਦ੍ਵਯੰ "**ਯਮਕਪਾਟਿਹਾਰਿਯ**"ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬੰ। ਰਾਜਗਹਸੇਟ੍ਠਿਨੋ ਚਨ੍ਦਨਘਟਿਕੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਸਬ੍ਬਮੇਵ ਚੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ।

ਉਪਰਿਮਕਾਯਤੋਤਿਆਦਿ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਮਗ੍ਗੇ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੧੧੬) ਆਗਤਨਯਦਸ੍ਸਨੰ, ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਇਤਿਆਦਿਨਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿ, "**ਸਬ੍ਬੰ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬ**"ਨ੍ਤਿ ਚ। ਤਤ੍ਰਾਯੰ ਪਾਲ਼ਿਸੇਸੋ –

''ਹੇਟ੍ਠਿਮਕਾਯਤੋ ਅਗ੍ਗਿਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਉਪਰਿਮਕਾਯਤੋ ਉਦਕਧਾਰਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਕਾਯਤੋ ਅਗ੍ਗਿ, ਪਚ੍ਛਿਮਕਾਯਤੋ ਉਦਕੰ। ਪਚ੍ਛਿਮਕਾਯਤੋ ਅਗ੍ਗਿ, ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਕਾਯਤੋ ਉਦਕੰ। ਦਕ੍ਖਿਣਅਕ੍ਖਿਤੋ ਅਗ੍ਗਿ, ਵਾਮਅਕ੍ਖਿਤੋ ਉਦਕੰ। ਵਾਮਅਕ੍ਖਿਤੋ ਅਗ੍ਗਿ, ਦਕ੍ਖਿਣਅਕ੍ਖਿਤੋ ਉਦਕੰ। ਦਕ੍ਖਿਣਕਣ੍ਣਸੋਤਤੋ ਅਗ੍ਗਿ, ਵਾਮਕਣ੍ਣਸੋਤਤੋ ਉਦਕੰ। ਵਾਮਕਣ੍ਣਸੋਤਤੋ ਅਗ੍ਗਿ, ਦਕ੍ਖਿਣਕਣ੍ਣਸੋਤਤੋ ਉਦਕੰ। ਦਕ੍ਖਿਣਨਾਸਿਕਾਸੋਤਤੋ ਅਗ੍ਗਿ, ਵਾਮਨਾਸਿਕਾਸੋਤਤੋ ਉਦਕੰ। ਵਾਮਨਾਸਿਕਾਸੋਤਤੋ ਅਗ੍ਗਿ, ਦਕ੍ਖਿਣਨਾਸਿਕਾਸੋਤਤੋ ਉਦਕੰ। ਦਕ੍ਖਿਣਅੰਸਕੂਟਤੋ ਅਗ੍ਗਿ, ਵਾਮਅੰਸਕੂਟਤੋ ਉਦਕੰ। ਵਾਮਅੰਸਕੂਟਤੋ ਅਗ੍ਗਿ, ਦਕ੍ਖਿਣਅੰਸਕੂਟਤੋ ਉਦਕੰ। ਦਕ੍ਖਿਣਹਤ੍ਥਤੋ ਅਗ੍ਗਿ, ਵਾਮਹਤ੍ਥਤੋ ਉਦਕੰ। ਵਾਮਹਤ੍ਥਤੋ ਅਗ੍ਗਿ, ਦਕ੍ਖਿਣਹਤ੍ਥਤੋ ਉਦਕੰ। ਦਕ੍ਖਿਣਪਸ੍ਸਤੋ ਅਗ੍ਗਿ, ਵਾਮਪਸ੍ਸਤੋ ਉਦਕੰ। ਵਾਮਪਸ੍ਸਤੋ ਅਗ੍ਗਿ, ਦਕ੍ਖਿਣਪਸ੍ਸਤੋ ਉਦਕੰ। ਦਕ੍ਖਿਣਪਾਦਤੋ ਅਗ੍ਗਿ, ਵਾਮਪਾਦਤੋ ਉਦਕੰ। ਵਾਮਪਾਦਤੋ ਅਗ੍ਗਿ, ਦਕ੍ਖਿਣਪਾਦਤੋ ਉਦਕੰ।

ਅਙ੍ਗਲਙ੍ਗਲੇਹਿ ਅਗ੍ਗਿ, ਅਙ੍ਗਲਨ੍ਤਰਿਕਾਹਿ ਉਦਕੰ। ਅਙ੍ਗਲਨ੍ਤਰਿਕਾਹਿ ਅਗ੍ਗਿ, ਅਙ੍ਗਲਙ੍ਗਲੇਹਿ ਉਦਕੰ। ਏਕੇਕਲੋਮਤੋ ਅਗ੍ਗਿ, ਏਕੇਕਲੋਮਤੋ ਉਦਕੰ। ਲੋਮਕੂਪਤੋ ਲੋਮਕੂਪਤੋ ਅਗ੍ਗਿਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਲੋਮਕੂਪਤੋ ਲੋਮਕੂਪਤੋ ਉਦਕਧਾਰਾ ਪਵਤ੍ਤਤੀ''ਤਿ।

ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਪਨ ''ਏਕੇਕਲੋਮਕੂਪਤੋ'' ਇਚ੍ਚੇਵ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੧.੧੧੬) ਆਗਤੰ।

ਛਨ੍ਨੰ ਵਣ੍ਣਾਨਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਨੀਲਾਨੰ ਪੀਤਕਾਨੰ ਲੋਹਿਤਕਾਨੰ ਓਦਾਤਾਨੰ ਮਞ੍ਜਿਟ੍ਠਾਨੰ ਪਭਸ੍ਸਰਾਨਨ੍ਤਿ ਅਯੰ ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਪਾਲ਼ਿਸੇਸੋ ਪੇਯ੍ਯਾਲਨਯੇਨ, ਆਦਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਚ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਛਨ੍ਨੰ ਵਣ੍ਣਾਨੰ ਉਬ੍ਬਾਹਨਭੂਤਾਨੰ ਯਮਕਾ ਯਮਕਾ ਵਣ੍ਣਾ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਪਾਠਸੇਸੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ, ਤੇਨ ਵਕ੍ਖਤਿ ''ਦੁਤਿਯਾ ਦੁਤਿਯਾ ਰਸ੍ਮਿਯੋ''ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਤਾਸੰ ਯਮਕੰ ਯਮਕੰ ਪਵਤ੍ਤਨਾਕਾਰੇਨ ਸਹ ਆਵਜ੍ਜਨਪਰਿਕਮ੍ਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾਨੰ ਵੀਸੁੰ ਪਵਤ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਛਨ੍ਨੰ ਵਣ੍ਣਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ''ਅਗ੍ਗਿਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਉਦਕਧਾਰਾ''ਤਿ ਪੁਰਿਮੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੰ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਦਯੁਤ੍ਤਮੇਵ ਅਗ੍ਗਿਕ੍ਖਨ੍ਧਉਦਕਧਾਰਾਨੰ ਅਤ੍ਥਾਯ ਤੇਜੋਕਸਿਣਵਾਯੋਕਸਿਣਾਨੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਵਕ੍ਖਮਾਨਤ੍ਤਾ। **ਛਨ੍ਨੰ ਵਣ੍ਣਾਨੰ** ਛਬ੍ਬਣ੍ਣਾ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਕਤ੍ਤੁਵਸੇਨ ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਯਥਾ ''ਏਕਸ੍ਸ ਚੇਪਿ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਨ ਪਟਿਭਾਸੇਯ੍ਯ ਤੰ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿੰ ਅਪਸਾਦੇਤੁ''ਨ੍ਤਿ (ਪਾਚਿ॰ ੫੫੮)। ਕਤ੍ਤੁਕਮ੍ਮੇਸੁ ਹਿ ਬਹੁਲਾ ਸਾਮਿਵਚਨੰ ਆਖ੍ਯਾਤਪਯੋਗੇਪਿ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਨੇਰੁਤ੍ਤਿਕਾ।

ਏਵੰ ਪਾਲ਼ਿਨਯੇਨ ਯਮਕਪਾਟਿਹਾਰਿਯੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਤੰ ਅਟ੍ਠਕਥਾਨਯੇਨ ਵਿਵਰਨ੍ਤੋ ਪਚ੍ਚਾਸਤ੍ਤਿਨਯੇਨ ''ਛਨ੍ਨੰ ਵਣ੍ਣਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਪਦਮੇਵ ਪਠਮੰ ਵਿਵਰਿਤੁੰ **"ਤਸ੍ਸਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਤਸ੍ਸਾਤਿ** ਭਗਵਤੋ। **"ਸੁਵਣ੍ਣਵਣ੍ਣਾ ਰਸ੍ਮਿਯੋ"**ਤਿ ਇਦੰ ਤਾਸੰ ਪੀਤਾਭਾਨੰ ਯੇਭੁਯ੍ਯਤਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਛਬ੍ਬਣ੍ਣਾਹਿ ਰਸ੍ਮੀਹਿ ਅਲਙ੍ਕਰਣਕਾਲੇ ਵਿਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਾਪਿ ਹਿ ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਗਬ੍ਭਤੋ ਉਗ੍ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਮਾਹਚ੍ਚ ਪਟਿਨਿਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਮੁਖਵਟ੍ਟਿਮੇਵ ਗਣ੍ਹਿੰਸੁ। ਏਕਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਗਬ੍ਭੰ ਵਙ੍ਕਗੋਪਾਨਸਿਕੰ ਵਿਯ ਬੋਧਿਘਰੰ ਅਹੋਸਿ ਏਕਾਲੋਕੰ। **ਦੁਤਿਯਾ ਦੁਤਿਯਾ ਰਸ੍ਮਿਯੋਤਿ** ਪੁਰਿਮਪੁਰਿਮਤੋ ਪਚ੍ਛਾ ਪਚ੍ਛਾ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਾ ਰਸ੍ਮਿਯੋ। ਕਸ੍ਮਾ ਸਦਿਸਾਕਾਰਵਸੇਨ ''ਵਿਯਾ''ਤਿ ਵਚਨੰ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਞ੍ਹਿ"**ਤਿਆਦਿ। **ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਞ੍ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਪਵਤ੍ਤਿ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ,** ਯੇਹਿ ਤਾ ਏਵੰ ਸਿਯੁੰ, ਤਥਾਪਿ ਇਮਿਨਾ ਕਾਰਣਦ੍ਵਯੇਨ ਏਵਮੇਵ ਖਾਯਨ੍ਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਭਵਙ੍ਗਪਰਿਵਾਸਸ੍ਸਾਤਿ** ਭਵਙ੍ਗਵਸੇਨ ਪਰਿਵਸਨਸ੍ਸ, ਭਵਙ੍ਗਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਪਰਿਵਸਨਸ੍ਸ ਵਾ, ਭਵਙ੍ਗਪਤਨਸ੍ਸਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। **ਆਚਿਣ੍ਣਵਸਿਤਾਯਾਤਿ** ਆਵਜ੍ਜਨਸਮਾਪਜ੍ਜਨਾਦੀਹਿ ਪਞ੍ਚਹਾਕਾਰੇਹਿ ਸਮਾਚਿਣ੍ਣਪਰਿਚਯਤਾਯ। ਨਨੁ ਚ ਏਕਸ੍ਸਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਦ੍ਵੇ ਕਿਸ੍ਸੋ ਰਸ੍ਮਿਯੋਪਿ ਸਮ੍ਭਵੇਯ੍ਯੁਨ੍ਤਿ ਅਨੁਯੋਗਮਪਨੇਤਿ **"ਤਸ੍ਸਾ ਤਸ੍ਸਾ ਪਨ ਰਸ੍ਮਿਯਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ। ਚਿਤ੍ਤਵਾਰਨਾਨਤ੍ਤਾ **ਆਵਜ੍ਜਨਪਰਿਕਮ੍ਮ**ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਕਸਿਣਨਾਨਤ੍ਤਾ **ਅਧਿਟ੍ਠਾਨ**ਚਿਤ੍ਤਵਾਰਾਨਿਪਿ **ਵੀਸੁੰ ਵੀਸੁੰਯੇਵ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ**। ਆਵਜ੍ਜਨਾਵਸਾਨੇ ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁੰ ਪਵਤ੍ਤਜਵਨਾਨਿ ਪਰਿਕਮ੍ਮਨਾਮੇਨੇਵ ਇਧ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ।

ਕਥਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਨੀਲਰਸ੍ਮਿਅਤ੍ਥਾਯ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ। ''ਮਞ੍ਜਿਟ੍ਠਰਸ੍ਮਿਅਤ੍ਥਾਯ ਲੋਹਿਤਕਸਿਣੰ, ਪਭਸ੍ਸਰਰਸ੍ਮਿਅਤ੍ਥਾਯ ਪੀਤਕਸਿਣ''ਨ੍ਤਿ ਇਦੰ ਲੋਹਿਤਪੀਤਰਸ੍ਮੀਨੰ ਕਾਰਣੇਯੇਵ ਵੁਤ੍ਤੇ ਸਿਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਾਸਮੇਵ ਹਿ ਮਞ੍ਜਿਟ੍ਠਪਭਸ੍ਸਰਰਸ੍ਮਿਯੋ ਵਿਸੇਸਪਭੇਦਭੂਤਾਤਿ। **"ਅਗ੍ਗਿਕ੍ਖਨ੍ਧਤ੍ਥਾਯਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ **"ਉਪਰਿਮਕਾਯਤੋ"**ਤਿਆਦੀਨੰ ਵਿਵਰਣੰ। ਅਗ੍ਗਿਕ੍ਖਨ੍ਧਉਦਕਕ੍ਖਨ੍ਧਾਪਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਾ ਯਾਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾ ਉਗ੍ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਮੁਖਵਟ੍ਟਿਯੰ ਪਤਿੰਸੁ, ਤੰ ਦਿਵਸੰ ਪਨ ਸਤ੍ਥਾ ਯੋ ਯੋ ਯਸ੍ਮਿੰ ਯਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਪਾਟਿਹਾਰਿਯੇ ਚ ਪਸਨ੍ਨੋ, ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਾਸਯਵਸੇਨ ਤੰ ਤੰ ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਕਥੇਸਿ, ਪਾਟਿਹਾਰਿਯਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸੇਸਿ, ਏਵੰ ਧਮ੍ਮੇ ਭਾਸਿਯਮਾਨੇ, ਪਾਟਿਹਾਰਿਯੇ ਚ ਕਰਿਯਮਾਨੇ ਮਹਾਜਨੋ ਧਮ੍ਮਾਭਿਸਮਯੋ ਅਹੋਸਿ। ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਸਮਾਗਮੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਨੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਹੰ ਪੁਚ੍ਛਿਤੁੰ ਸਮਤ੍ਥੰ ਅਦਿਸ੍ਵਾ ਨਿਮ੍ਮਿਤੰ ਬੁਦ੍ਧੰ ਮਾਪੇਸਿ, ਤੇਨ ਪੁਚ੍ਛਿਤੰ ਪਞ੍ਹੰ ਸਤ੍ਥਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਸਿ। ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਪੁਚ੍ਛਿਤੰ ਪਞ੍ਹੰ ਸੋ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਸਿ, ਸਤ੍ਥੁ ਚਙ੍ਕਮਨਕਾਲੇ ਨਿਮ੍ਮਿਤੋ ਠਾਨਾਦੀਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਕਪ੍ਪੇਸਿ, ਤਸ੍ਸ ਚਙ੍ਕਮਨਕਾਲੇ ਸਤ੍ਥਾ ਠਾਨਾਦੀਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਕਪ੍ਪੇਸੀਤਿ ਏਤਮਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਸਤ੍ਥਾ ਚਙ੍ਕਮਤੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **"ਸਬ੍ਬੰ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬ"**ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ''ਸਤ੍ਥਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਨਿਮ੍ਮਿਤੋ ਚਙ੍ਕਮਤਿ ਵਾ ਨਿਸੀਦਤਿ ਵਾ ਸੇਯ੍ਯੰ ਵਾ ਕਪ੍ਪੇਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੧੧੬) ਚਤੂਸੁ ਇਰਿਯਾਪਥੇਸੁ ਏਕੇਕਮੂਲਕਾ ਸਤ੍ਥੁਪਕ੍ਖੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ , ਨਿਮ੍ਮਿਤਪਕ੍ਖੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋਤਿ ਸਬ੍ਬੇ ਅਟ੍ਠ ਵਾਰਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਸੀਲੰ ਸਮਾਧਿਸ੍ਸ

ਪਤਿਟ੍ਠਾਮਤ੍ਤਮੇਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਵਤ੍ਤਤਿ, ਸਮਾਧਿਯੇਵ ਤਤ੍ਥ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੰ ਸਬ੍ਬੰ ਪਾਟਿਹਾਰਿਯਕਿਚ੍ਚੰ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਦੇਤੰ ਸਮਾਧਿਕਿਚ੍ਚਮੇਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਏਤ੍ਥ ਏਕਮ੍ਪੀ**"ਤਿਆਦਿ।

"**ਯੰ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਮਪਾਪੁਣਤਾ ਵਿਭਾਵਿਤਾ, ਯੰ ਪਨ **ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿ, ਇਦੰ** ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨੰ **ਪਞ੍ਞਾਕਿਚ੍ਚ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੰ ਅਨੁਕ੍ਕਮਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤਿ "**ਭਗਵਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ। "**ਕਪ੍ਪਸਤਸਹਸ੍ਸਾਧਿਕਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯਾਨੀ**"ਤਿ ਇਦੰ ਦੀਪਙ੍ਕਰਪਾਦਮੂਲੇ ਕਤਪਠਮਾਭਿਨੀਹਾਰਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇਪਿ ਯਤ੍ਤਕੇਨ ਤਸ੍ਮਿੰ ਭਵੇ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਸਾਵਕਬੋਧਿੰ ਪਤ੍ਤੁੰ ਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯ, ਤਤ੍ਤਕੰ ਪੁਞ੍ਞਸਮ੍ਭਾਰੰ ਸਮੁਪਚਿਨੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਤਤੋਯੇਵ ਹਿ ''ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤੰ ਲਿਙ੍ਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਹੇਤੁ ਸਤ੍ਥਾਰਦਸ੍ਸਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਬੁ॰ ਵੰ॰ ੫੯) ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਅਟ੍ਠਧਮ੍ਮੇਸੁ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਨ੍ਨਤਾ ਅਹੋਸਿ। ਕੇਚਿ ਪਨ ਮਨੋਪਣਿਧਾਨਵਚੀਪਣਿਧਾਨਵਸੇਨ ਅਨੇਕਧਾ ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯਪਰਿਚ੍ਛੇਦੰ ਕਤ੍ਵਾ ਪੁਬ੍ਬਸਮ੍ਭਾਰੰ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਦਯੁਤ੍ਤਮੇਵ ਸਙ੍ਗਹਾਰੁਲ੍ਹਾਸੁ ਅਟ੍ਠਕਥਾਸੁ ਤਥਾ ਅਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਤਾਸੁ ਹਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਪਠਮਾਭਿਨੀਹਾਰਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਨ੍ਨਤਾਯੇਵ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ਏਕੂਨਤਿੰਸਵਸ੍ਸਕਾਲੇ ਨਿਕ੍ਖਮ੍ਮ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਚਕ੍ਕਰਤਨਾਰਹਪੁਞ੍ਞਵਨ੍ਤਤਾਯ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸਿਰਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋਤਿ ਤਸ੍ਸ ਨਿਵਾਸਭਵਨੰ "**ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸਿਰਿਨਿਵਾਸਭੂਤ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਭਵਨਾ**ਤਿ ਰਮ੍ਮਸੁਰਮ੍ਮਸੁਭਸਙ੍ਖਾਤਾ ਨਿਕੇਤਨਾ। **ਪਧਾਨਯੋਗ**ਨ੍ਤਿ ਦੁਕ੍ਕਰਚਰਿਯਾਯ ਉਤ੍ਤਮਵੀਰਿਯਾਨੁਯੋਗੰ।

ਉਰੁਵੇਲਾਯੰ ਕਿਰ ਸੇਨਾਨਿਗਮੇ ਕੁਟੁਮ੍ਬਿਕਸ੍ਸ ਧੀਤਾ ਸੁਜਾਤਾ ਨਾਮ ਦਾਰਿਕਾ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਨੇਰਞ੍ਜਰਾਯ ਤੀਰੇ ਨਿਗ੍ਰੋਧਮੂਲੇ ਪਤ੍ਥਨਮਕਾਸਿ ''ਸਚਾਹੰ ਸਮਜਾਤਿਕੰ ਕੁਲਘਰੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਠਮਗਬ੍ਭੇ ਪੁਤ੍ਤੰ ਲਭਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਖੀਰਪਾਯਾਸੇਨ ਬਲਿਕਮ੍ਮੰ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ, (ਮ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੨੮੪; ਜਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.ਅਵਿਦੂਰੇ ਨਿਦਾਨਕਥਾ) ਤਸ੍ਸਾ ਸਾ ਪਤ੍ਥਨਾ ਸਮਿਜ੍ਝਿ। ਸਾ ਸਤ੍ਤ ਧੇਨੁਯੋ ਲਟ੍ਠਿਵਨੇ ਖਾਦਾਪੇਤ੍ਵਾ ਤਾਸਮ੍ਪਿ ਧੀਤਰੋ ਗਾਵਿਯੋ ਲਦ੍ਧਾ ਤਥੇਵ ਖਾਦਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਤਾਸਮ੍ਪਿ ਧੀਤਰੋ ਤਥੇਵਾਤਿ ਸਤ੍ਤਪੁਤ੍ਤਿਨਤ੍ਤਿਪਨਤ੍ਤਿਪਰਮ੍ਪਰਾਗਤਾਹਿ ਧੇਨੂਹਿ ਖੀਰੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਖੀਰਪਾਯਾਸੰ ਪਚਿਤੁਮਾਰਭਿ। ਤਸ੍ਮਿੰ ਖਣੇ ਮਹਾਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਤਿਯੋਜਨਿਕੰ ਸੇਤਚ੍ਛਤ੍ਤੰ ਉਪਰਿ ਧਾਰੇਸਿ, ਸਕ੍ਕੋ ਦੇਵਰਾਜਾ ਅਗ੍ਗਿੰ ਉਜ੍ਜਾਲੇਸਿ, ਸਕਲਲੋਕੇ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਰਸੰ ਦੇਵਤਾ ਪਕ੍ਖਿਪਿੰਸੁ, ਪਾਯਾਸੰ ਦਕ੍ਖਿਣਾਵਟ੍ਟੰ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਚਤਿ, ਤੰ ਸਾ ਸੁਵਣ੍ਣਪਾਤਿਯਾ ਸਤਸਹਸ੍ਸਗ੍ਘਨਿਕਾਯ ਸਹੇਵ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਦਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਅਥ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਤੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਨੇਰਞ੍ਜਰਾਯ ਤੀਰੇ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੇ ਨਾਮ ਤਿਤ੍ਥੇ ਏਕਤਾਲਟ੍ਠਿਪ੍ਪਮਾਣੇ ਏਕੂਨਪਞ੍ਞਾਸਪਿਣ੍ਡੇ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿ, ਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਵਿਸਾਖਾਪੁਣ੍ਣਮਾਯੰ ਉਰੁਵੇਲਗਾਮੇ ਸੁਜਾਤਾਯ ਦਿਨ੍ਨੰ ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤਦਿਬ੍ਬੋਜੰ ਮਧੁਪਾਯਾਸੰ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ**"ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਸੁਜਾਤਾਯਾ**ਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਯਸਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਮਾਤੁਭੂਤਾਯ ਪਚ੍ਛਾ ਸਰਣਗਮਨਟ੍ਠਾਨੇ ਏਤਦਗ੍ਗਪ੍ਪਤ੍ਤਾਯ ਸੁਜਾਤਾਯ ਨਾਮ ਸੇਟ੍ਠਿਭਰਿਯਾਯ। ਅਙ੍ਗਮਙ੍ਗਾਨੁਸਾਰਿਨੋ ਰਸਸ੍ਸ ਸਾਰੋ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਬਲਕਰੋ ਭੂਤਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਏਕੋ ਵਿਸੇਸੋ **ਓਜਾ** ਨਾਮ, ਸਾ ਦਿਵਿ ਭਵਾ ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤਦਿਬ੍ਬੋਜੋ,** ਤੰ। ਪਾਤਬ੍ਬੋ ਚ ਸੋ ਅਸਿਤਬ੍ਬੋ ਚਾਤਿ **ਪਾਯਾਸੋ,** ਰਸੰ ਕਤ੍ਵਾ ਪਿਵਿਤੁੰ, ਆਲੋਪੰ ਕਤ੍ਵਾ ਚ ਭੁਞ੍ਜਿਤੁੰ ਯੁਤ੍ਤੋ ਭੋਜਨਵਿਸੇਸੋ, ਮਧੁਨਾ ਸਿਤ੍ਤੋ ਪਾਯਾਸੋ **ਮਧੁਪਾਯਾਸੋ,** ਤੰ।

ਤਤੋ ਨੇਰਞ੍ਜਰਾਯ ਤੀਰੇ ਮਹਾਸਾਲਵਨੇ ਨਾਨਾਸਮਾਪਤ੍ਤੀਹਿ ਦਿਵਾਵਿਹਾਰਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾ "**ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯੇ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। **ਦਕ੍ਖਿਣੁਤ੍ਤਰੇਨਾ**ਤਿ ਦਿਵਾਵਿਹਾਰਤੋ ਬੋਧਿਯਾ ਪਵਿਸਨਮਗ੍ਗੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ, ਉਜੁਕੰ ਦਕ੍ਖਿਣੁਤ੍ਤਰਗਤੇਨ ਦੇਵਤਾਹਿ ਅਲਙ੍ਕਤੇਨ ਮਗ੍ਗੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ । ਏਵਮ੍ਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ "**ਦਕ੍ਖਿਣੁਤ੍ਤਰੇਨਾ**ਤਿ ਦਕ੍ਖਿਣਪਚ੍ਛਿਮੁਤ੍ਤਰੇਨ ਆਦਿਅਵਸਾਨਗਹਣੇਨ ਮਜ੍ਝਿਮਸ੍ਸਾਪਿ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ, ਤਥਾ ਲੁਤ੍ਤਪਯੋਗਸ੍ਸ ਚ ਦਸ੍ਸਨਤੋ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸਤਿ 'ਦਕ੍ਖਿਣਪਚ੍ਛਿਮੁਤ੍ਤਰਦਿਸਾਭਾਗੇਨ ਬੋਧਿਮਣ੍ਡੰ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤੀ'ਤਿ (ਜਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.ਅਵਿਦੂਰੇਨਿਦਾਨਕਥਾ) **ਜਾਤਕਨਿਦਾਨੇ** ਵੁਤ੍ਤਵਚਨੇਨ ਸਮੇਤੀ''ਤਿ। ਦਕ੍ਖਿਣਦਿਸਤੋ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬੋ ਉਤ੍ਤਰਦਿਸਾਭਾਗੋ **ਦਕ੍ਖਿਣੁਤ੍ਤਰੋ,** ਤੇਨ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾਤਿ ਅਪਰੇ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਉਤ੍ਤਰਸਦ੍ਦੋ ਚੇਤ੍ਥ ਮਗ੍ਗਵਾਚਕੋ। ਯਦਿ ਹਿ ਦਿਸਾਵਾਚਕੋ ਭਵੇਯ੍ਯ, 'ਦਕ੍ਖਿਣੁਤ੍ਤਰਾਯਾ'ਤਿ ਵਦੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ, ਤੰ ਨ ''ਉਤ੍ਤਰੇਨ ਨਦੀ ਸੀਦਾ, ਗਮ੍ਭੀਰਾ ਦੁਰਤਿਕ੍ਕਮਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਦਿਸਾਵਾਚਕਸ੍ਸਾਪਿ ਏਨਯੋਗਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਤੋ, ਉਤ੍ਤਰਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਚ ਮਗ੍ਗਵਾਚਕਸ੍ਸ ਅਨਾਗਤਤ੍ਤਾ। ਅਪਿਚ ਦਿਸਾਭਾਗੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਦਿਸਾਭਾਗੋਪਿ ਹਿ ਦਿਸਾ ਏਵਾਤਿ। ਅਥ ਅਨੁਰਾਮਗ੍ਗੇ ਸੋਤ੍ਥਿਯੇਨ ਨਾਮ

ਤਿਣਹਾਰਕਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਨ ਦਿਨ੍ਨਾ ਅਟ੍ਠ ਕੁਸਤਿਣਮੁਟ੍ਠਿਯੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਸਿਤਞ੍ਜਨਗਿਰਿਸਙ੍ਕਾਸਂ ਸਬ੍ਬਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾਨਮਸ੍ਸਾਸਜਨਨਟ੍ਠਾਨੇ ਸਮਾਵਿਰੂਲ੍ਹਂ ਬੋਧਿਯਾ ਮਣ੍ਡਨਭੂਤਂ ਬੋਧਿਮਣ੍ਡਮੁਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਣਦਿਸਾਭਾਗੇ ਅਟ੍ਠਾਸਿ, ਸੋ ਪਨ ਪਦੇਸੋ ਪਦੁਮਿਨਿਪਤ੍ਤੇ ਉਦਕਬਿਨ੍ਦੁ ਵਿਯ ਪਕਮ੍ਪਿਤ੍ਥ, ਤਤੋ ਪਚ੍ਛਿਮਦਿਸਾਭਾਗਂ, ਉਤ੍ਤਰਦਿਸਾਭਾਗਞ੍ਚ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤੇਪਿ ਮਹਾਪੁਰਿਸੇ ਤਥੇਵ ਤੇ ਅਕਮ੍ਪਿਂਸੁ, ਤਤੋ ''ਨਾਯਂ ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਪਦੇਸੋ ਮਮ ਗੁਣਂ ਸਨ੍ਧਾਰੇਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥੋ''ਤਿ ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਦਿਸਾਭਾਗਮਗਮਾਸਿ, ਤਤ੍ਥ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਪ੍ਪਮਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਲਮਹੋਸਿ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਚ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਬੋਧਿਮਣ੍ਡਸਮਞ੍ਞਾ, ਮਹਾਪੁਰਿਸੋ ''ਇਦਂ ਕਿਲੇਸਵਿਦ੍ਧਂਸਨਟ੍ਠਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪੁਬ੍ਬੁਤ੍ਤਰਦਿਸਾਭਾਗੇ ਠਿਤੋ ਤਤ੍ਥ ਅਕਮ੍ਪਨਪ੍ਪਦੇਸੇ ਤਾਨਿ ਤਿਣਾਨਿ ਅਗ੍ਗੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਞ੍ਚਾਲੇਸਿ, ਤਾਵਦੇਵ ਚੁਦ੍ਦਸਹਤ੍ਥੋ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੋ ਅਹੋਸਿ, ਤਾਨਿਪਿ ਤਿਣਾਨਿ ਵਿਚਿਤ੍ਤਾਕਾਰੇਨ ਤੂਲਿਕਾਯ ਲੇਖਾ ਗਹਿਤਾਨਿ ਵਿਯ ਅਹੇਸੁਂ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਤਿਸਨ੍ਧਿਪਲ੍ਲਙ੍ਕਂ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾ ਚਤੁਰਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਮੇਤ੍ਤਾਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਚਤੁਰਙ੍ਗਿਕਂ ਵੀਰਿਯਂ ਅਧਿਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਨਿਸੀਦਿ, ਤਮਤ੍ਥਂ ਸਙ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਬੋਧਿਮਣ੍ਡਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

ਤਤ੍ਥ **ਬੋਧਿ** ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਞਾਣਂ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚ, ਸਾ ਮਣ੍ਡਤਿ ਥਾਮਗਤਤਾਯ ਪਸੀਦਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਬੋਧਿਮਣ੍ਡੋ,** ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੋ, ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਪਨ ਇਧ ਦੁਮਰਾਜਾ। ਤਥਾ ਹਿ **ਆਚਰਿਯਾਨਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰੇਨ** ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਬੋਧਿਮਣ੍ਡਸਞ੍ਞੋਪਠਮਾਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਟ੍ਠਾਨੇ ਏਵ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ, ਨ ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚਿ ਬੋਧਿਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਟ੍ਠਾਨੇ''ਤਿ, ਤਂ।

ਮਾਰਵਿਜਯਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਪਟਿਲਾਭਾਦੀਹਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਸ੍ਸਾਸੇਤੀਤਿ **ਅਸ੍ਸਤ੍ਥੋ।** ਆਪੁਬ੍ਬਞ੍ਹਿ ਸਾਸਸਦ੍ਦਂ ਅਨੁਸਿਟ੍ਠਿਤੋਸਨੇਸੁ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਯਂ ਤੁ ਲੋਕੇ ''ਚਲਦਲੋ, ਕੁਞ੍ਜਰਾਸਨੋ'' ਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਅਚ੍ਚੁਗ੍ਗਤਭਾਵੇਨ, ਅਜੇਯਜਭੂਮਿਸੀਸਗਤਭਾਵੇਨ, ਸਕਲਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਗੁਣਪਟਿਲਾਭਟ੍ਠਾਨਵਿਰੂਲ੍ਹਭਾਵੇਨ ਚ ਦੁਮਾਨਂ ਰਾਜਾਤਿ **ਦੁਮਰਾਜਾ,** ਅਸ੍ਸਤ੍ਥੋ ਚ ਸੋ ਦੁਮਰਾਜਾ ਚਾਤਿ **ਅਸ੍ਸਤ੍ਥਦੁਮਰਾਜਾ** ਤਂ। ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਊਰੁਜਾਣੁਸਨ੍ਧੀਨਂ, ਊਰੁਮੂਲਕਟਿਸਨ੍ਧਿਸ੍ਸ ਚ ਵਸੇਨ ਤਯੋ ਸਨ੍ਧਯੋ, ਸਣ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਵਾ ਤਯੋ ਕੋਣਾ ਯਸ੍ਸਾਤਿ **ਤਿਸਨ੍ਧਿ,** ਸ੍ਵੇਵ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੋ ਊਰੁਬਦ੍ਧਾਸਨਂ ਪਰਿਸਮਨ੍ਤਤੋ ਅਙ੍ਕਨਂ ਆਸਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੇਨ ਰ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਲ-ਕਾਰਂ, ਦ੍ਵਿਭਾਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ, ਤੀਹਿ ਵਾ ਸਨ੍ਧੀਹਿ ਲਕ੍ਖਿਤੋ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੋ **ਤਿਸਨ੍ਧਿਪਲ੍ਲਙ੍ਕੋ,** ਤਂ। **ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਆਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ, ਉਭੋ ਪਾਦੇ ਸਮਞ੍ਛਿਤੇ ਕਤ੍ਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ **ਸਾਮਞ੍ਞਫਲਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾਯਂ** (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੨੧੬) ਆਗਮਿਸ੍ਸਤਿ। ਅਤ੍ਤਾ, ਮਿਤ੍ਤੋ, ਮਜ੍ਝਤ੍ਤੋ, ਵੇਰੀਤਿ ਚਤੂਸੁਪਿ ਸਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਵਸੇਨ **ਚਤੁਰਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਮੇਤ੍ਤਾਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ।** ''ਚਤੁਰਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤ''ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਪਨ ''ਵੀਰਿਯਾਧਿਟ੍ਠਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨਾਪਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਤਮ੍ਪਿ ਹਿ –

ਕਾਮਂ ਤਚੋ ਚ ਨ੍ਹਾਰੁ ਚ ਅਟ੍ਠਿ ਚ ਅਵਸਿਸ੍ਸਤੁ, ਉਪਸੁਸ੍ਸਤੁ ਸਰੀਰੇ ਮਂਸਲੋਹਿਤਂ, ਯਂ ਤਂ ਪੁਰਿਸਥਾਮੇਨ ਪੁਰਿਸਵੀਰਿਯੇਨ ਪੁਰਿਸਪਰਕ੍ਕਮੇਨ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਨ ਤਂ ਅਪਾਪੁਣਿਤ੍ਵਾ ਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਸਣ੍ਠਾਨਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੮੪; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੬੬; ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੫੧; ਅ॰ ਨਿ॰ ੮.੧੩; ਮਹਾਨਿ॰ ੧੭, ੧੯੬) –

ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਚਤੁਰਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤਮੇਵ।

ਚੁਦ੍ਦਸ ਹਤ੍ਥਾ ਵਿਤ੍ਥਤਪ੍ਪਮਾਣਭਾਵੇਨ ਯਸ੍ਸਾਤਿ **ਚੁਦ੍ਦਸਹਤ੍ਥੋ।** ਪਰਿਸਮਨ੍ਤਤੋ ਅਙ੍ਕੀਯਤੇ ਲਕ੍ਖੀਯਤੇ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨਾਤਿ **ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੋ** ਰ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਲ-ਕਾਰਂ, ਤਸ੍ਸ ਚ ਦ੍ਵਿਤ੍ਤਂ ਕਤ੍ਵਾ। ਅਪਿਚ ''ਇਦਂ ਕਿਲੇਸਵਿਦ੍ਧਂਸਨਟ੍ਠਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਸੁ ਵਚਨਤੋ ਪਲ੍ਲਂ ਕਿਲੇਸਵਿਦ੍ਧਂਸਨਂ ਕਰੋਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੋ** ਨਿਗ੍ਗਹਿਤਾਗਮਵਸੇਨ, ਅਲੁਤ੍ਤਸਮਾਸਵਸੇਨ ਵਾ, ਚੁਦ੍ਦਸਹਤ੍ਥੋ ਚ ਸੋ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੋ ਚ, ਸ੍ਵੇਵ ਉਤ੍ਤਮਟ੍ਠੇਨ ਪਤ੍ਥਨੀਯਟ੍ਠੇਨ ਚ ਵਰੋਤਿ **ਚੁਦ੍ਦਸਹਤ੍ਥਪਲ੍ਲਙ੍ਕਵਰੋ,** ਤਤ੍ਥ ਗਤੋ ਪਵਤ੍ਤੋ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਤਥਾ। ਚੁਦ੍ਦਸਹਤ੍ਥਤਾ ਚੇਤ੍ਥ ਵਿਤ੍ਥਾਰਵਸੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ। ਤਾਨਿਯੇਵ ਹਿ ਤਿਣਾਨਿ ਅਪਰਿਮਿਤਪੁਞ੍ਞਾਨੁਭਾਵਤੋ ਚੁਦ੍ਦਸਹਤ੍ਥਵਿਤ੍ਥਤਪਲ੍ਲਙ੍ਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਨਿ, ਨ ਚ ਤਾਨਿ ਅਟ੍ਠਮੁਟ੍ਠਿਪ੍ਪਮਾਣਾਨਿ ਚੁਦ੍ਦਸਹਤ੍ਥਅਚ੍ਚੁਗ੍ਗਤਾਨਿ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ । ਤਤੋਯੇਵ ਚ ਇਧ ''ਤਿਣਸਨ੍ਥਰਂ ਸਨ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, **ਧਮ੍ਮਪਦਟ੍ਠਕਥਾਦੀਸੁ** ਚ ''ਤਿਣਾਨਿ ਸਨ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਾਭਿਮੁਖੋ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰

੧.ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਵਣ੍ਣਨਾ; ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.ਨਿਦਾਨਕਥਾ)। ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਚ ‘‘ਤਿਣਾਸਨੇ ਚੁਦ੍ਦਸਹਤ੍ਥਸਮ੍ਮਤੇ’’ਤਿ। ਕੇਚਿ ਪਨ ‘‘ਅਚ੍ਚੁਗ੍ਗਤਭਾਵੇਨੇਵ ਚੁਦ੍ਦਸਹਤ੍ਥੋ’’ਤਿ ਯਥਾ ਤਥਾ ਪਰਿਕਪ੍ਪਨਾਵਸੇਨ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨ ਕਾਰਣੇਨ, ਸਾਧਕੇਨ ਚ ਵਿਰੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ। ਕਾਮਞ੍ਚ ਮਨੋਰਥਪੂਰਣਿਯਾ **ਚਤੁਰਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰਵਣ੍ਣਨਾਯ** ‘‘ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਬੋਧਿਂ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਬੋਧਿਮਣ੍ਡਂ ਆਰੁਯ੍ਹ ਚੁਦ੍ਦਸਹਤ੍ਥੁਬ੍ਬੇਧੇ ਠਾਨੇ ਤਿਣਸਨ੍ਥਰਂ ਸਨ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾ ਚਤੁਰਙ੍ਗਵੀਰਿਯਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਯ ਨਿਸਿਨ੍ਨਕਾਲਤੋ’’ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੪.੩੩) ਪਾਠੋ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਥਾਪਿ ਤਤ੍ਥ ਉਬ੍ਬੇਧਸਦ੍ਦੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰਵਾਚਕੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ, ਯਥਾ ‘‘ਤਿਰਿਯਂ ਸੋਲ਼ਸੁਬ੍ਬੇਧੋ, ਉਦ੍ਧਮਾਹੁ ਸਹਸ੍ਸਧਾ’’ਤਿ (ਜਾ॰ ੧.੩.੪੦) **ਮਹਾਪਨਾਦਜਾਤਕੇ।** ਤਥਾ ਹਿ ਤਦਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਤਿਰਿਯਂ ਸੋਲ਼ਸੁਬ੍ਬੇਧੋਤਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਸੋਲ਼ਸਕਣ੍ਡਪਾਤਵਿਤ੍ਥਾਰੋ ਅਹੋਸੀ’’ਤਿ (ਜਾਤਕ ਅਟ੍ਠ॰ ੨-੩੦੨ ਪਿਟ੍ਠੇ)। ਅਞ੍ਞਥਾ ਹਿ ਆਕਾਸੇਯੇਵ ਉਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਤਿਣਸਨ੍ਥਰਣਂ ਕਤਂ, ਨ ਅਚਲਪਦੇਸੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ ਸਨ੍ਥਰਣਕਿਰਿਯਾਧਾਰਭਾਵਤੋ ਤਸ੍ਸ, ਸੋ ਚਤ੍ਥੋ ਅਨਧਿਪ੍ਪੇਤੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਅਨਾਗਤਤ੍ਤਾਤਿ।

ਰਜਤਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਪਿਟ੍ਠਿਤੋ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਯਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਅਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਛਿਮਪਬ੍ਬਤਂ। **ਮਾਰਬਲ**ਨ੍ਤਿ ਮਾਰਂ, ਮਾਰਬਲਞ੍ਚ, ਮਾਰਸ੍ਸ ਵਾ ਸਾਮਤ੍ਥਿਯਂ। **ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਨਿਵੁਤ੍ਥਕ੍ਖਨ੍ਧਂ। **ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁ**ਨ੍ਤਿ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣਂ। ‘‘ਕਿਚ੍ਛਂ ਵਤਾਯਂ ਲੋਕੋ ਆਪਨ੍ਨੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੫੭; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੪) ਜਰਾਮਰਣਮੁਖੇਨ **ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰੇ ਞਾਣਂ ਓਤਾਰੇਤ੍ਵਾ।** **ਆਨਾਪਾਨਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ‘‘ਸਬ੍ਬਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਆਚਿਣ੍ਣ’’ਨ੍ਤਿ ਵਿਭਤ੍ਤਿਵਿਪਰਿਣਾਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਤਮ੍ਪਿ ਹਿ ਬੁਦ੍ਧਾਨਮਾਚਿਣ੍ਣਮੇਵਾਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਪਾਦਕਂ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਕਾਰਣਂ, ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਂ ਵਾ ਕਤ੍ਵਾ। “**ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਛਤ੍ਤਿਂਸਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸਮੁਖੇਨ ਆਸਵਕ੍ਖਯਞਾਣਸਙ੍ਖਾਤਮਹਾਵਜਿਰਞਾਣਗਬ੍ਭਂ ਗਣ੍ਹਾਪਨਵਸੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਭਾਵੇਤ੍ਵਾ। ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਾਧਿਗਮਾਯ ਅਨੁਪਦਧਮ੍ਮਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨ ਅਨੇਕਾਕਾਰਵੋਕਾਰੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਸਮ੍ਮਸਤੋ ਛਤ੍ਤਿਂਸਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸਮੁਖੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਮ੍ਪਿ ਹਿ ‘‘ਮਹਾਵਜਿਰਞਾਣ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਚਤੁਵੀਸਤਿਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸਸਙ੍ਖਯਾਯ ਦੇਵਸਿਕਂ ਵਲ਼ਞ੍ਜਨਕਸਮਾਪਤ੍ਤੀਨਂ ਪੁਰੇਚਰਾਨੁਚਰਞਾਣਮ੍ਪਿ। ਇਧ ਪਨ ਮਗ੍ਗਞਾਣਮੇਵ, ਵਿਸੇਸਤੋ ਚ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਞਾਣਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਗਬ੍ਭਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ। **ਸਬ੍ਬਬੁਦ੍ਧਗੁਣੇ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਾਦਿਨਿਰਵਸੇਸਬੁਦ੍ਧਗੁਣੇ। ਤਸ੍ਸਾ ਪਾਦਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸਮਾਧਿ ਨਿਵਤ੍ਤੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਇਦਮਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਕਿਚ੍ਚ**”ਨ੍ਤਿ। **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਭਗਵਤੋ।

“**ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਹਤ੍ਥੇ**”ਤਿਆਦਿਨਾ ਉਪਮਾਯ ਪਾਕਟੀਕਰਣਂ। **ਹਤ੍ਥੇ**ਤਿ ਹਤ੍ਥਪਸਤੇ, ਕਰਪੁਟੇ ਵਾ। **ਪਾਤਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਸਰਾਵਕੇ। **ਘਟੇ**ਤਿ ਉਦਕਹਰਣਘਟੇ। ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸਦੋਣਗਣ੍ਹਨਪ੍ਪਮਾਣਂ ਕੁਣ੍ਡਂ **ਕੋਲਮ੍ਬੋ।** ਤਤੋ ਮਹਤਰਾ **ਚਾਟਿ।** ਤਤੋਪਿ ਮਹਤੀ **ਮਹਾਕੁਮ੍ਭੀ।** ਸੋਣ੍ਡੀ **ਕੁਸੋਬ੍ਭੋ।** ਨਦੀਭਾਗੋ **ਕਨ੍ਦਰੋ।** ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਪਾਦੇਸੁ ਸਮੁਦ੍ਦੋ **ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ। ਸਿਨੇਰੁਪਾਦਕੇ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ**ਤਿ ਸੀਦਨ੍ਤਰਸਮੁਦ੍ਦਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। “**ਪਾਤਿਯ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾਪਿ ਤਦੇਵਤ੍ਥਂ ਪਕਾਰਨ੍ਤਰੇਨ ਵਿਭਾਵੇਤਿ। ਪਰਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ ਯਥਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਯਸ੍ਸਾ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਅਤ੍ਥਵਿਭਾਵਨਤ੍ਥਾਯ ਯਾ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਦੇਵ ਤਸ੍ਸਾ ਗੁਣਭਾਵੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਤੇਨਾਹਾ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਵਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ।

“**ਦ੍ਵੇ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ**”ਤਿਆਦਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੇਸੁ ਲਬ੍ਭਮਾਨਵਿਭਾਗਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਮੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਪਨ **ਮੂਲਪਰਿਯਾਯਸਂਵਣ੍ਣਨਾਦੀਸੁ** (ਮ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੨) ਵਿਯ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਵਿਸੇਸਨਿਦ੍ਧਾਰਣਤ੍ਥਂ ਨਿਰਵਸੇਸਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸੇਵ ਇਧ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ। ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਹਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਭਗਵਤੋ ਉਪਰਿਗੁਣੇ ਵਿਭਾਵੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਤਿਟ੍ਠਤੁ ਤਾਵ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਾਨਮ੍ਪਿ ਅਵਿਸਯਾ ਏਵ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਵਕ੍ਖਤਿ ‘‘ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ’’ਤਿਆਦਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੭)। ਗੋਤ੍ਤਸਮ੍ਬਨ੍ਧਤਾਯ ਆਦਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਸੂਰਿਯਦੇਵਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਬਨ੍ਧੂਤਿ **ਆਦਿਚ੍ਚਬਨ੍ਧੁ,** ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ** –

‘‘ਆਦਿਚ੍ਚੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਸੂਰਿਯੋ। ਸੂਰਿਯੋ ਗੋਤਮੋ ਗੋਤ੍ਤੇਨ, ਭਗਵਾਪਿ ਗੋਤਮੋ ਗੋਤ੍ਤੇਨ, ਭਗਵਾ ਸੂਰਿਯਸ੍ਸ ਗੋਤ੍ਤਞਾਤਕੋ ਗੋਤ੍ਤਬਨ੍ਧੁ, ਤਸ੍ਮਾ ਬੁਦ੍ਧੋ ਆਦਿਚ੍ਚਬਨ੍ਧੂ’’ਤਿ (ਮਹਾਨਿ॰ ੧੫੦; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ੯੯)।

ਸਦ੍ਦਵਿਦੂ ਪਨ ''ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸਾਦਿਚ੍ਚਬਨ੍ਧੁਨਾ''ਤਿ ਪਾਠਮਿਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਆਦਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਬਨ੍ਧੁਨਾ ਗੋਤ੍ਤੇਨ ਸਮਾਨੋ ਗੋਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤੋ ਬਨ੍ਧੁ ਯਸ੍ਸ, ਬੁਦ੍ਧੋ ਚ ਸੋ ਆਦਿਚ੍ਚਬਨ੍ਧੁ ਚਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਖਨ੍ਧਕਥਾਦਿਕੋਸਲ੍ਲੇਨਾਪਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾਨੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਜਾਨਨਹੇਤੁਭੂਤਂ ਬਾਹੁਸਚ੍ਚਂ ਹੋਤਿ, ਯਥਾਹ –

''ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ ਭਨ੍ਤੇ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤੀਤਿ? ਯਤੋ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਖਨ੍ਧਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ। ਧਾਤੁ...ਪੇ॰... ਆਯਤਨ...ਪੇ॰... ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ।

ਤਸ੍ਮਾ "**ਯਸ੍ਸ ਖਨ੍ਧਧਾਤੁਆਯਤਨਾਦੀਸੂ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਯਾਵ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਾ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਵਾਚੁਗ੍ਗਤਕਰਣਂ **ਉਗ੍ਗਹੋ।** ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਨਂ **ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾ।** ਅਟ੍ਠਕਥਾਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਪਟਿਬਦ੍ਧਤਾਕਰਣਂ **ਸਵਨਂ।** ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤ੍ਥਾਨਂ ਸੁਨਿਕ੍ਖੇਪਸੁਨਯਨੇਨ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਰਿਹਰਣਂ **ਧਾਰਣਂ।** ਏਵਂ ਸੁਤਧਾਤਪਰਿਚਿਤਾਨਂ ਵਿਤਕ੍ਕਨਂ ਮਨਸਾਨੁਪੇਕ੍ਖਨਂ **ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਂ**।

ਏਵਂ ਪਭੇਦਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਵਚਨਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ "**ਦ੍ਵਿਧੋ**"ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਪੁਥੂਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਨੇਕਵਿਧਾਨਂ ਕਿਲੇਸਾਦੀਨਂ। **ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਨ੍ਤੋਗਧਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਬਹੂਨਂ ਜਨਾਨਂ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਸਮਵਰੋਧਭਾਵਤੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੇਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਪੁਥੁਚਾਯਂ ਜਨੇ**ਤਿ ਪੁਥੁ ਏਵ ਵਿਸੁਂਯੇਵ ਅਯਂ ਸਙ੍ਖ੍ਯਂ ਗਤੋ। **ਇਤੀ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੇਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਏਵਂ ਗਾਥਾਬਨ੍ਧੇਨ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਦਸ੍ਸਿਤਮਤ੍ਥਂ "**ਸੋ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਿਵਰਤਿ। "**ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਾਨ**"ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ **ਪੁਥੁ**-ਸਦ੍ਦੋ ਇਧ ਬਹ੍ਵਤ੍ਥੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਆਦਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਮਤ੍ਥਂ, ਤਦਤ੍ਥਸ੍ਸ ਚ ਸਾਧਕਂ ਅਮ੍ਬਸੇਚਨਗਰੁਸਿਨਾਨਨਯੇਨ ਨਿਦ੍ਦੇਸਪਾਲ਼ਿਯਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਯਥਾਹਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਅਵਿਹਤਾ** ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਯੋ, ਪੁਥੁ ਬਹੁਕਾ ਤਾ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਪੁਥੁਅਵਿਹਤਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਕਾ,** ਏਤੇਨ ਅਵਿਹਤਤ੍ਤਾ ਪੁਥੁ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਜਨੇਨ੍ਤਿ, ਪੁਥੂਹਿ ਵਾ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠੀਹਿ ਜਨਿਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਅਵਿਹਤਤ੍ਥਮੇਵ ਵਾ ਜਨਸਦ੍ਦੋ ਵਦਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪੁਥੁ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਜਨੇਨ੍ਤਿ ਨ ਵਿਹਨਨ੍ਤਿ, ਜਨਾ ਵਾ ਅਵਿਹਤਾ ਪੁਥੁ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੀਤਿਪਿ ਵਟ੍ਟਤਿ, ਵਿਸੇਸਨਪਰਨਿਪਾਤਨਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਯਥਾ ''ਅਗ੍ਯਾਹਿਤੋ''ਤਿ। "**ਪੁਥੁ ਸਤ੍ਥਾਰਾਨਂ ਮੁਖੁਲ੍ਲੋਕਿਕਾ**"ਤਿ ਏਤੇਨ ਪੁਥੁ ਬਹਵੋ ਜਨਾ ਸਤ੍ਥਾਰੋ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਚਨਂ ਦਸ੍ਸਿਤਂ। **ਪੁਥੁ ਸਬ੍ਬਗਤੀਹਿ ਅਵੁਟ੍ਠਿਤਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਕਮ੍ਮਕਿਲੇਸੇਹਿ ਜਨੇਤਬ੍ਬਾ, ਜਾਯਨ੍ਤਿ ਵਾ ਸਤ੍ਤਾ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਜਨਾ,** ਗਤਿਯੋ, ਪੁਥੁ ਸਬ੍ਬਾ ਏਵ ਜਨਾ ਗਤਿਯੋ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ ਵਚਨਤ੍ਥੋ। "**ਪੁਥੁ ਨਾਨਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤੀ**"ਤਿ ਏਤੇਨ ਚ ਜਾਯਨ੍ਤਿ ਏਤੇਹਿ ਸਤ੍ਤਾਤਿ **ਜਨਾ,** ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾਦਯੋ, ਪੁਥੁ ਨਾਨਾਵਿਧਾ ਜਨਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਏਤੇਸਂ ਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਪੁਥੁ ਵਾ ਨਾਨਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੇ ਜਨੇਨ੍ਤਿ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥਮਾਹ। ਤਤੋ ਪਰਂ ਪਨ "**ਪੁਥੁ ਨਾਨਾਓਘੇਹਿ ਵੁਯ੍ਹਨ੍ਤੀ**"ਤਿਆਦਿਅਤ੍ਥਤ੍ਤਯਂ ਜਨੇਨ੍ਤਿ ਏਤੇਹਿ ਸਤ੍ਤਾਤਿ **ਜਨਾ,** ਕਾਮੋਘਾਦਯੋ, ਰਾਗਸਨ੍ਤਾਪਾਦਯੋ, ਰਾਗਪਰਿਲ਼ਾਹਾਦਯੋ ਚ, ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਵਾ ਕਿਲੇਸਪਰਿਲ਼ਾਹਾ। ਪੁਥੁ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਾ ਤੇ ਏਤੇਸਂ ਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤੇਹਿ ਵਾ ਜਨੇਨ੍ਤਿ ਵੁਯ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਸਨ੍ਤਾਪੇਨ੍ਤਿ, ਪਰਿਡਹਨ੍ਤਿ ਚਾਤਿ ਨਿਬ੍ਬਚਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। "**ਰਤ੍ਤਾ ਗਿਦ੍ਧਾ**"ਤਿਆਦਿ ਪਰਿਯਾਯਵਚਨਂ।

ਅਪਿ ਚ **ਰਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਵਤ੍ਥਂ ਵਿਯ ਰਙ੍ਗਜਾਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਰਿਣਾਮਕਰੇਨ ਛਨ੍ਦਰਾਗੇਨ ਰਤ੍ਤਾ। **ਗਿਦ੍ਧਾ**ਤਿ ਅਭਿਕਙ੍ਖਨਸਭਾਵੇਨ ਅਭਿਗਿਜ੍ਝਨੇਨ ਗਿਦ੍ਧਾ। **ਗਥਿਤਾ**ਤਿ ਗਨ੍ਥਿਤਾ ਵਿਯ ਦੁਮ੍ਮੋਚਨੀਯਭਾਵੇਨ ਤਤ੍ਥ ਪਟਿਬਦ੍ਧਾ। **ਮੁਚ੍ਛਿਤਾ**ਤਿ ਕਿਲੇਸਾਵਿਸਨਵਸੇਨ ਵਿਸਞ੍ਞੀਭੂਤਾ ਵਿਯ ਅਨਞ੍ਞਕਿਚ੍ਚਮੋਹਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਾ। **ਅਜ੍ਝੋਸਨ੍ਨਾ**ਤਿ ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣੇ ਵਿਯ ਕਤ੍ਵਾ ਗਿਲਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਨਿਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤਾ। **ਲਗ੍ਗਾ**ਤਿ ਗਾਵੋ ਕਣ੍ਟਕੇ ਵਿਯ ਆਸਤ੍ਤਾ, ਮਹਾਪਲਿਪੇ ਵਾ ਪਤਨੇਨ ਨਾਸਿਕਗ੍ਗਪਲਿਪਨ੍ਨਪੁਰਿਸੋ ਵਿਯ ਉਦ੍ਧਰਿਤੁਮਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਭਾਵੇਨ ਨਿਮੁਗ੍ਗਾ। **ਲਗ੍ਗਿਤਾ**ਤਿ ਮਕ੍ਕਟਾਲੇਪੇਨ ਵਿਯ ਮਕ੍ਕਟੋ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਵਸੇਨ ਆਸਙ੍ਗਿਤਾ, **ਪਲਿਬੁਦ੍ਧਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਬਦ੍ਧਾ, ਉਪਦ੍ਦੁਤਾ ਵਾਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ **ਅਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰਟੀਕਾਯਂ** (ਅ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੫੧) ਵੁਤ੍ਤੋ। ਏਤੇਨ ਜਾਯਤੀਤਿ **ਜਨੋ,**

‘‘ਰਾਗੋ ਗੇਧੋ’’ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਕੋ, ਪੁਥੁ ਨਾਨਾਵਿਧੋ ਜਨੇ ਰਾਗਾਦਿਕੋ ਏਤੇਸਂ, ਪੁਥੂਸੁ ਵਾ ਪਞ੍ਚਸੁ ਕਾਮਗੁਣੇਸੁ ਜਨਾ ਰਤ੍ਤਾ ਗਿਦ੍ਧਾ...ਪੇ॰... ਪਲਿਬੁਦ੍ਧਾਤਿ ਅਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

“ਆਵੁਤਾ”ਤਿਆਦਿਪਿ ਪਰਿਯਾਯਵਚਨਮੇਵ। ਅਪਿਚ **“ਆਵੁਤਾ**ਤਿ ਆਵਰਿਤਾ। **ਨਿਵੁਤਾ**ਤਿ ਨਿਵਾਰਿਤਾ। **ਓਫੁਤਾ**ਤਿ ਪਲਿਗੁਣ੍ਠਿਤਾ, ਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧਾ ਵਾ। **ਪਿਹਿਤਾ**ਤਿ ਪਿਦਹਿਤਾ। **ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਾ**ਤਿ ਛਾਦਿਤਾ। **ਪਟਿਕੁਜ੍ਜਿਤਾ**ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾਮੁਖਜਾਤਾ’’ਤਿ ਤਤ੍ਥੇਵ (ਅ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੫੧) ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਜਨੇਨ੍ਤਿ ਏਤੇਹੀਤਿ **ਜਨਾ,** ਨੀਵਰਣਾ, ਪੁਥੁ ਨਾਨਾਵਿਧਾ ਜਨਾ ਨੀਵਰਣਾ ਏਤੇਸਂ, ਪੁਥੂਹਿ ਵਾ ਨੀਵਰਣੇਹਿ ਜਨਾ ਆਵੁਤਾ...ਪੇ॰... ਪਟਿਕੁਜ੍ਜਿਤਾਤਿ ਨਿਬ੍ਬਚਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਪੁਥੂਸੁ ਨੀਚਧਮ੍ਮਸਮਾਚਾਰੇਸੁ ਜਾਯਤਿ, ਪੁਥੂਨਂ ਵਾ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਜਨੋ ਅਨ੍ਤੋਗਧੋ, ਪੁਥੁ ਵਾ ਬਹੁਕੋ ਜਨੋਤਿ ਅਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **“ਪੁਥੂਨ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ, ਏਤੇਨ ਚ ਤਤਿਯਪਾਦਂ ਵਿਵਰਤਿ, ਸਮਤ੍ਥੇਤਿ ਵਾ। **“ਪੁਥੁਵਾ”**ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਨ ਚਤੁਤ੍ਥਪਾਦਂ। ਪੁਥੁ ਵਿਸਂਸਟ੍ਠੋ ਏਵ ਜਨੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋਤਿ ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਵਚਨਤ੍ਥੋ।

ਯੇਹਿ ਗੁਣਵਿਸੇਸੇਹਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤਭੂਤੇਹਿ ਭਗਵਤਿ ‘‘ਤਥਾਗਤੋ’’ਤਿ ਅਯਂ ਸਮਞ੍ਞਾ ਪਵਤ੍ਤਾ, ਤਂ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ **“ਅਟ੍ਠਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਭਗਵਾ ਤਥਾਗਤੋ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਕੋਪਿ ਹਿ ਸਦ੍ਦੋ ਅਨੇਕਪਵਤ੍ਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਮਧਿਕਿਚ੍ਚ ਅਨੇਕਧਾ ਅਤ੍ਥਪ੍ਪਕਾਸਕੋ, ਭਗਵਤੋ ਚ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਨਾਮਸਦ੍ਦਾ ਅਨੇਕਗੁਣਨੇਮਿਤ੍ਤਿਕਾਯੇਵ। ਯਥਾਹ –

> ‘‘ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯਾਨਿ ਨਾਮਾਨਿ, ਸਗੁਣੇਨ ਮਹੇਸਿਨੋ।
> ਗੁਣੇਨ ਨਾਮਮੁਦ੍ਧੇਯ੍ਯਂ, ਅਪਿ ਨਾਮਸਹਸ੍ਸਤੋ’’ਤਿ॥ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੩੧੩; ਉਦਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੫੭; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੭੬; ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੪੧੩)।

ਕਾਨਿ ਪਨ ਤਾਨੀਤਿ ਅਨੁਯੋਗੇ ਸਤਿ ਪਠਮਂ ਤਸ੍ਸਰੂਪਂ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ **“ਕਥ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਿਦ੍ਦਿਸਤਿ। **ਤਥਾ ਆਗਤੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਆਕਾਰਨਿਯਮਨਵਸੇਨ ਓਪਮ੍ਮਸਮ੍ਪਟਿਪਾਦਨਤ੍ਥੋ **ਤਥਾ**-ਸਦ੍ਦੋ। ਸਾਮਞ੍ਞਜੋਤਨਾਯ ਵਿਸੇਸਾਵਟ੍ਠਾਨਤੋ, ਵਿਸੇਸਤ੍ਥਿਨਾ ਚ ਸਾਮਞ੍ਞਸਦ੍ਦਸ੍ਸਾਪਿ ਵਿਸੇਸਤ੍ਥੇਯੇਵ ਅਨੁਪਯੁਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਤੋ ਪਟਿਪਦਾਗਮਨਤ੍ਥੋ **ਆਗਤ** ਸਦ੍ਦੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ, ਨ ਞਾਣਗਮਨਤ੍ਥੋ ਤਥਲਕ੍ਖਣਂ ਆਗਤੋ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੭; ਮ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧੨; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੩.੭੮; ਅ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧੭੦; ਥੇਰਗਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੪੩; ਇਤਿਵੁ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩੮; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੩੭; ਬੁ॰ ਵਂ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨; ਮਹਾਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੪) ਵਿਯ , ਨਾਪਿ ਕਾਯਗਮਨਾਦਿ ਅਤ੍ਥੋ ‘‘ਆਗਤੋ ਖੋ ਮਹਾਸਮਣੋ, ਮਾਗਧਾਨਂ ਗਿਰਿਬ੍ਬਜ’’ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮਹਾਵ॰ ੫੩) ਵਿਯ। ਤਤ੍ਥ ਯਸ੍ਸ ਆਕਾਰਸ੍ਸ ਨਿਯਮਨਵਸੇਨ ਓਪਮ੍ਮਸਮ੍ਪਟਿਪਾਦਨਤ੍ਥੋ ਤਥਾ-ਸਦ੍ਦੋ, ਤਦਾਕਾਰਂ ਕਰੁਣਾਪਧਾਨਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸ ਮਹਾਕਰੁਣਾਮੁਖੇਨ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਆਗਮਨਪਟਿਪਦਾਯ ਉਦਾਹਰਣਵਸੇਨ ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਯਥਾ ਸਬ੍ਬਲੋਕੇ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਯਂਤਂ-ਸਦ੍ਦਾਨਂ ਏਕਨ੍ਤਸਮ੍ਬਨ੍ਧਭਾਵਤੋ ਚੇਤ੍ਥ ਤਥਾ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸਤ੍ਥਦਸ੍ਸਨੇ ਯਥਾ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵਿਭਾਵਿਤੋ। ਤਦੇਵ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਿ **“ਯਥਾ ਵਿਪਸ੍ਸੀ ਭਗਵਾ”**ਤਿਆਦਿਨਾ, ਵਿਪਸ੍ਸੀਆਦੀਨਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਛਨ੍ਨਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਮਹਾਪਦਾਨਸੁਤ੍ਤਾਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੪) ਸਮ੍ਪਹੁਲਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.ਸਮ੍ਬਹੁਲਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਣ੍ਣਨਾ) ਸੁਪਾਕਟਤ੍ਤਾ, ਆਸਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਚ ਤੇਸਂ ਵਸੇਨ ਤਂ ਪਟਿਪਦਂ ਦਸ੍ਸੇਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਆਗਤੋ ਯਥਾ, ਤਥਾ ਆਗਤੋਤਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਰ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **“ਕਿਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤੀ”**ਤਿਆਦਿਨਾਪਿ ਤਦੇਵ ਪਟਿਨਿਦ੍ਦਿਸਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਯੇਨ ਅਭਿਨੀਹਾਰੇਨਾ**ਤਿ ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਲਿਙ੍ਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਸਤ੍ਥਾਰਦਸ੍ਸਨਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾਗੁਣਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਅਧਿਕਾਰਛਨ੍ਦਾਨਂ ਵਸੇਨ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇਨ ਮਹਾਪਣਿਧਾਨੇਨ । ਸਬ੍ਬੇਸਞ੍ਹਿ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਪਠਮਪਣਿਧਾਨਂ ਇਮਿਨਾਵ ਨੀਹਾਰੇਨ ਸਮਿਜ੍ਝਤਿ। ਅਭਿਨੀਹਾਰੋਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਮੂਲਪਣਿਧਾਨਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਏਵਂ ਮਹਾਭਿਨੀਹਾਰਵਸੇਨ ‘‘ਤਥਾਗਤੋ’’ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਪਾਰਮੀਪੂਰਣਵਸੇਨਪਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਅਥ ਵਾ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ‘‘ਏਤ੍ਥ ਚ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿਕਾਨਂ ਮਹਾਬੋਧਿਯਾਨਪਟਿਪਦਾਯ ਕੋਸਲ੍ਲਜਨਨਤ੍ਥਂ ਪਾਰਮੀਸੁ ਅਯਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰਕਥਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ **ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰੇਨ** (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੭) ਯਾ ਪਾਰਮੀਸੁ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯਕਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਸਾ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਇਧ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾ

ਗਨ੍ਥਵਿਤ੍ਥਾਰਕਰਾ ਵਿਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਯਸ੍ਮਾ ਪਨਾਯਂ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾ ਏਤਿਸ੍ਸਂ ਪਚ੍ਛਾ ਪਮਾਦਲੇਖਵਿਸੋਧਨਵਸੇਨ, ਤਦਵਸੇਸਤ੍ਥਪਰਿਯਾਦਾਨਵਸੇਨ ਚ ਪਵਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਾਪਿ ਪਾਰਮੀਕਥਾ ਇਧ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਯੇਵਾਤਿ ਤਤੋ ਚੇਵ ਚਰਿਯਾਪਿਟਕਟ੍ਠਕਥਾਤੋ ਚ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਯਥਾਰਹਂ ਗਾਥਾਬਨ੍ਧੇਹਿ ਸਮਲਙ੍ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥਮਧਿਪ੍ਪਾਯਞ੍ਚ ਵਿਸੋਧਯਮਾਨਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਕਥਂ?

ਕਾ ਪਨੇਤਾ ਪਾਰਮਿਯੋ, ਕੇਨਟ੍ਠੇਨ ਕਤੀਵਿਧਾ।
ਕੋ ਚ ਤਾਸਂ ਕਮੋ ਕਾਨਿ, ਲਕ੍ਖਣਾਦੀਨਿ ਸਬ੍ਬਥਾ॥

ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਸਂਕਿਲੇਸੋ, ਵੋਦਾਨਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਕੋ।
ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਵਿਭਾਗੋ ਚ, ਸਙ੍ਗਹੋ ਸਮ੍ਪਦਾ ਤਥਾ॥

ਕਿਤ੍ਤਕੇਨ ਸਮ੍ਪਾਦਨਂ, ਆਨਿਸਂਸੋ ਚ ਕਿਂ ਫਲਂ।
ਪਞ੍ਹਮੇਤਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ, ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ॥

ਤਤ੍ਰਿਦਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ –

ਕਾ ਪਨੇਤਾ ਪਾਰਮਿਯੋਤਿ –

ਤਣ੍ਹਾਮਾਨਾਦਿਮਞ੍ਞਤ੍ਰ, ਉਪਾਯਕੁਸਲੇਨ ਯਾ।
ਞਾਣੇਨ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਾ, ਪਾਰਮੀ ਸਾ ਵਿਭਾਵਿਤਾ॥

ਤਣ੍ਹਾਮਾਨਾਦਿਨਾ ਹਿ ਅਨੁਪਹਤਾ ਕਰੁਣੂਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਾ ਦਾਨਾਦਯੋ ਗੁਣਸਙ੍ਖਾਤਾ ਏਤਾ ਕਿਰਿਯਾ ‘‘ਪਾਰਮੀ’’ਤਿ ਵਿਭਾਵਿਤਾ।

ਕੇਨਟ੍ਠੇਨ ਪਾਰਮਿਯੋਤਿ –

ਪਰਮੋ ਉਤ੍ਤਮਟ੍ਠੇਨ, ਤਸ੍ਸਾਯਂ ਪਾਰਮੀ ਤਥਾ।
ਕਮ੍ਮਂ ਭਾਵੋਤਿ ਦਾਨਾਦਿ, ਤਦ੍ਧਿਤਤੋ ਤਿਧਾ ਮਤਾ॥

ਪੂਰੇਤਿ ਮਵਤਿ ਪਰੇ, ਪਰਂ ਮਜ੍ਜਤਿ ਮਯਤਿ।
ਮੁਨਾਤਿ ਮਿਨੋਤਿ ਤਥਾ, ਮਿਨਾਤੀਤਿ ਵਾ ਪਰਮੋ॥

ਪਾਰੇ ਮਜ੍ਜਤਿ ਸੋਧੇਤਿ, ਮਵਤਿ ਮਯਤੀਤਿ ਵਾ।
ਮਾਯੇਤਿ ਤਂ ਵਾ ਮੁਨਾਤਿ, ਮਿਨੋਤਿ ਮਿਨਾਤਿ ਤਥਾ॥

ਪਾਰਮੀਤਿ ਮਹਾਸਤ੍ਤੋ, ਵੁਤ੍ਤਾਨੁਸਾਰਤੋ ਪਨ।
ਤਦ੍ਧਿਤਤ੍ਥਤ੍ਤਯੇਨੇਵ, ਪਾਰਮੀਤਿ ਅਯਂ ਮਤਾ॥

ਦਾਨਸੀਲਾਦਿਗੁਣਵਿਸੇਸਯੋਗੇਨ ਹਿ ਸਤ੍ਤੁਤ੍ਤਮਤਾਯ ਮਹਾਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ **ਪਰਮੋ,** ਤਸ੍ਸ ਅਯਂ, ਭਾਵੋ, ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਵਾ **ਪਾਰਮੀ,** ਦਾਨਾਦਿਕਿਰਿਯਾ। ਅਥ ਵਾ ਪਰਤਿ ਪੂਰੇਤੀਤਿ **ਪਰਮੋ** ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਨਯੇਨ, ਦਾਨਾਦਿਗੁਣਾਨਂ ਪੂਰਕੋ, ਪਾਲਕੋ ਚ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ, ਪਰਮਸ੍ਸ ਅਯਂ, ਭਾਵੋ, ਕਮ੍ਮਂ ਵਾ **ਪਾਰਮੀ।** ਅਪਿਚ ਪਰੇ ਸਤ੍ਤੇ ਮਵਤਿ ਅਤ੍ਤਨਿ ਬਨ੍ਧਤਿ ਗੁਣਵਿਸੇਸਯੋਗੇਨ, ਪਰਂ ਵਾ ਅਤਿਰੇਕਂ ਮਜ੍ਜਤਿ

ਸਂਕਿਲੇਸਮਲਤੋ, ਪਰਂ ਵਾ ਸੇਟ੍ਠਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਵਿਸੇਸੇਨ ਮਯਤਿ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਪਰਂ ਵਾ ਲੋਕਂ ਪਮਾਣਭੂਤੇਨ ਞਾਣਵਿਸੇਸੇਨ ਇਧਲੋਕਮਿਵ ਮੁਨਾਤਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਤਿ, ਪਰਂ ਵਾ ਅਤਿਵਿਯ ਸੀਲਾਦਿਗੁਣਗਣਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਮਿਨੇਤਿ ਪਕ੍ਖਿਪਤਿ, ਪਰਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਭੂਤਤੋ ਧਮ੍ਮਕਾਯਤੋ ਅਞ੍ਞਂ, ਪਟਿਪਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਦਨਤ੍ਥਕਰਂ ਕਿਲੇਸਚੋਰਗਣਂ ਮਿਨਾਤਿ ਹਿਂਸਤੀਤਿ **ਪਰਮੋ,** ਮਹਾਸਤ੍ਤੋ, ''ਪਰਮਸ੍ਸ ਅਯ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ **ਪਾਰਮੀ।** ਪਾਰੇ ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਮਜ੍ਜਤਿ ਸੁਜ੍ਝਤਿ, ਸਤ੍ਤੇ ਚ ਸੋਧੇਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਵਾ ਸਤ੍ਤੇ ਮਵਤਿ ਬਨ੍ਧਤਿ ਯੋਜੇਤਿ, ਤਂ ਵਾ ਮਯਤਿ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਸਤ੍ਤੇ ਚ ਮਾਯੇਤਿ ਗਮੇਤਿ, ਤਂ ਵਾ ਯਾਥਾਵਤੋ ਮੁਨਾਤਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਵਾ ਸਤ੍ਤੇ ਮਿਨੇਤਿ ਪਕ੍ਖਿਪਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਵਾ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਕਿਲੇਸਾਰਿਂ ਮਿਨਾਤਿ ਹਿਂਸਤੀਤਿ **ਪਾਰਮੀ,** ਮਹਾਸਤ੍ਤੋ, ''ਤਸ੍ਸ ਅਯ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਦਾਨਾਦਿਕਿਰਿਯਾਵ **ਪਾਰਮੀ**ਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਪਾਰਮੀਨਂ ਵਚਨਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਕਤਿਵਿਧਾਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਦਸਵਿਧਾ, ਤਾ ਪਨ **ਬੁਦ੍ਧਵਂਸਪਾਲ਼ਿਯਂ** (ਬੁ॰ ਵਂ॰ ੧.੭੬) ਸਰੂਪਤੋ ਆਗਤਾਯੇਵ। ਯਥਾਹ ''ਵਿਚਿਨਨ੍ਤੋ ਤਦਾਦਕ੍ਖਿਂ, ਪਠਮਂ ਦਾਨਪਾਰਮਿ''ਨ੍ਤਿਆਦਿ (ਬੁ॰ ਵਂ॰ ੨.੧੧੬)। ਯਥਾ ਚਾਹ –

''ਕਤਿ ਨੁ ਖੋ ਭਨ੍ਤੇ ਬੁਦ੍ਧਕਾਰਕਾ ਧਮ੍ਮਾਤਿ? ਦਸ ਖੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ ਬੁਦ੍ਧਕਾਰਕਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਕਤਮੇ ਦਸ? ਦਾਨਂ ਖੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ ਬੁਦ੍ਧਕਾਰਕੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਸੀਲਂ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਂ ਪਞ੍ਞਾ ਵੀਰਿਯਂ ਖਨ੍ਤਿ ਸਚ੍ਚਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਂ ਮੇਤ੍ਤਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਬੁਦ੍ਧਕਾਰਕੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਇਮੇ ਖੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ ਦਸ ਬੁਦ੍ਧਕਾਰਕਾ ਧਮ੍ਮਾਤਿ। ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ, ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾਨ ਸੁਗਤੋ ਅਥਾਪਰਂ ਏਤਦਵੋਚ ਸਤ੍ਥਾ –

'ਦਾਨਂ ਸੀਲਞ੍ਚ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਂ, ਪਞ੍ਞਾਵੀਰਿਯੇਨ ਪਞ੍ਚਮਂ।
ਖਨ੍ਤਿਸਚ੍ਚਮਧਿਟ੍ਠਾਨਂ, ਮੇਤ੍ਤੁਪੇਕ੍ਖਾਤਿ ਤੇ ਦਸਾ'ਤਿ''॥ (ਬੁ॰ ਵਂ॰ ੧.੭੬)।

ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਛਬ੍ਬਿਧਾ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਏਤਾਸਂ ਸਙ੍ਗਹਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸੋ ਪਨ ਸਙ੍ਗਹੋ ਪਰਤੋ ਆਵਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ।

ਕੋ ਚ ਤਾਸਂ ਕਮੋਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਕਮੋ** ਨਾਮ ਦੇਸਨਾਕ੍ਕਮੋ, ਸੋ ਚ ਪਠਮਸਮਾਦਾਨਹੇਤੁਕੋ, ਸਮਾਦਾਨਂ ਪਵਿਚਯਹੇਤੁਕਂ, ਇਤਿ ਯਥਾ ਆਦਿਮ੍ਹਿ ਪਠਮਾਭਿਨੀਹਾਰਕਾਲੇ ਪਵਿਚਿਤਾ, ਸਮਾਦਿਨ੍ਨਾ ਚ, ਤਥਾ ਦੇਸਿਤਾ। ਯਥਾਹ ''ਵਿਚਿਨਨ੍ਤੋ ਤਦਾਦਕ੍ਖਿਂ, ਪਠਮਂ ਦਾਨਪਾਰਮਿ''ਨ੍ਤਿਆਦਿ (ਬੁ॰ ਵਂ॰ ੨.੧੧੬) ਤੇਨੇਤਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ –

''ਪਠਮਂ ਸਮਾਦਾਨਤਾ-ਵਸੇਨਾਯਂ ਕਮੋ ਕਤੋ।
ਅਥ ਵਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ, ਬਹੂਪਕਾਰਤੋਪਿ ਚਾ''ਤਿ॥

ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਦਾਨਂ ਸੀਲਸ੍ਸ ਬਹੂਪਕਾਰਂ, ਸੁਕਰਞ੍ਚਾਤਿ ਤਂ ਆਦਿਮ੍ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਦਾਨਂ ਪਨ ਸੀਲਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਂ ਮਹਪ੍ਫਲਂ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸਂਸਨ੍ਤਿ ਦਾਨਾਨਨ੍ਤਰਂ ਸੀਲਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸੀਲਂ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਂ...ਪੇ॰... ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਂ ਪਞ੍ਞਾਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਾ ਵੀਰਿਯਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਾ...ਪੇ॰... ਵੀਰਿਯਂ ਖਨ੍ਤਿਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਂ...ਪੇ॰... ਖਨ੍ਤਿ ਸਚ੍ਚਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਾ...ਪੇ॰... ਸਚ੍ਚਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਂ...ਪੇ॰... ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਂ ਮੇਤ੍ਤਾਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਂ...ਪੇ॰... ਮੇਤ੍ਤਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸਂਸਾਤਿ ਮੇਤ੍ਤਾਨਨ੍ਤਰਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਪਨ ਕਰੁਣਾਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਾ, ਕਰੁਣਾ ਚ ਉਪੇਕ੍ਖਾਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਕਥਂ ਪਨ ਮਹਾਕਾਰੁਣਿਕਾ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਉਪੇਕ੍ਖਕਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ? ਉਪੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਯੁਤ੍ਤਕੇਸੁ ਕਞ੍ਚਿ ਕਾਲਂ ਉਪੇਕ੍ਖਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਪਨ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ, ਸਬ੍ਬਦਾ ਚਾਤਿ ਕੇਚਿ। ਅਪਰੇ ਪਨ ਨ ਚ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਉਪੇਕ੍ਖਕਾ, ਸਤ੍ਤਕਤੇਸੁ ਪਨ ਵਿਪ੍ਪਕਾਰੇਸੁ ਉਪੇਕ੍ਖਕਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ, ਇਦਮੇਵੇਤ੍ਥ ਯੁਤ੍ਤਂ।

ਅਪਰੋ ਨਯੋ –

ਸਬ੍ਬਸਾਧਾਰਣਤਾਦਿ-ਕਾਰਣੇਹਿਪਿ ਈਰਿਤਂ।
ਦਾਨਂ ਆਦਿਮ੍ਹਿ ਸੇਸਾ ਤੁ, ਪੁਰਿਮੇਪਿ ਅਪੇਕ੍ਖਕਾ॥

ਪਚੁਰਜਨੇਸੁਪਿ ਹਿ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤੁਸਾਧਾਰਣਤ੍ਤਾ, ਅਪ੍ਪਫਲਤ੍ਤਾ, ਸੁਕਰਤ੍ਤਾ ਚ **ਦਾਨੰ** ਆਦਿਮ੍ਹਿ ਵੁੱਤੰ। ਸੀਲੇਨ ਦਾਯਕਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਸੁਦ੍ਧਿਤੋ ਪਰਾਨੁਗ੍ਗਹੰ ਵਤ੍ਵਾ ਪਰਪੀਲ਼ਾਨਿਵਤ੍ਤਿਵਚਨਤੋ, ਕਿਰਿਯਧਮ੍ਮੰ ਵਤ੍ਵਾ ਅਕਿਰਿਯਧਮ੍ਮਵਚਨਤੋ, ਭੋਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁੰ ਵਤ੍ਵਾ ਭਵਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਵਚਨਤੋ ਚ ਦਾਨਸ੍ਸਾਨਨ੍ਤਰੰ **ਸੀਲੰ** ਵੁੱਤੰ। ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮੇਨ ਸੀਲਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਸਿਦ੍ਧਿਤੋ, ਕਾਯਵਚੀਸੁਚਰਿਤੰ ਵਤ੍ਵਾ ਮਨੋਸੁਚਰਿਤਵਚਨਤੋ, ਵਿਸੁਦ੍ਧਸੀਲਸ੍ਸ ਸੁਖੇਨੇਵ ਝਾਨਸਮਿਜ੍ਝਨਤੋ, ਕਮ੍ਮਾਪਰਾਧਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਪਯੋਗਸੁਦ੍ਧਿੰ ਵਤ੍ਵਾ ਕਿਲੇਸਾਪਰਾਧਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਆਸਯਸੁਦ੍ਧਿਵਚਨਤੋ, ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਪ੍ਪਹਾਨੇ ਠਿਤਸ੍ਸ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਪ੍ਪਹਾਨਵਚਨਤੋ ਚ ਸੀਲਸ੍ਸਾਨਨ੍ਤਰੰ **ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮੰ** ਵੁੱਤੰ। ਪਞ੍ਞਾਯ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਿਦ੍ਧਿਪਰਿਸੁਦ੍ਧਿਤੋ, ਝਾਨਾਭਾਵੇ ਪਞ੍ਞਾਭਾਵਵਚਨਤੋ। ਸਮਾਧਿਪਦਟ੍ਠਾਨਾ ਹਿ ਪਞ੍ਞਾ, ਪਞ੍ਞਾਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ ਚ ਸਮਾਧਿ। ਸਮਥਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਵਤ੍ਵਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਨਿਮਿਤ੍ਤਵਚਨਤੋ, ਪਰਹਿਤਜ੍ਝਾਨੇਨ ਪਰਹਿਤਕਰਣੂਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲਵਚਨਤੋ ਚ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸ੍ਸਾਨਨ੍ਤਰੰ **ਪਞ੍ਞਾ** ਵੁੱਤਾ। ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭੇਨ ਪਞ੍ਞਾਕਿਚ੍ਚਸਿਦ੍ਧਿਤੋ, ਸਤ੍ਤਸੁਞ੍ਞਤਾਧਮ੍ਮਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿੰ ਵਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤਹਿਤਾਯ ਆਰਮ੍ਭਸ੍ਸ ਅਚ੍ਛਰਿਯਤਾਵਚਨਤੋ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਵਤ੍ਵਾ ਪਗ੍ਗਹਨਿਮਿਤ੍ਤਵਚਨਤੋ, ਨਿਸਮ੍ਮਕਾਰਿਤੰ ਵਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਨਵਚਨਤੋ ਚ। ਨਿਸਮ੍ਮਕਾਰਿਨੋ ਹਿ ਉਟ੍ਠਾਨੰ ਫਲਵਿਸੇਸਮਾਵਹਤੀਤਿ ਪਞ੍ਞਾਯਾਨਨ੍ਤਰੰ **ਵੀਰਿਯੰ** ਵੁੱਤੰ।

ਵੀਰਿਯੇਨ ਤਿਤਿਕ੍ਖਾਸਿਦ੍ਧਿਤੋ। ਵੀਰਿਯਵਾ ਹਿ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਤ੍ਤਾ ਸਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਉਪਨੀਤੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਵਿਹਰਤਿ। ਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਤਿਤਿਕ੍ਖਾਲਙ੍ਕਾਰਭਾਵਤੋ। ਵੀਰਿਯਵਤੋ ਹਿ ਤਿਤਿਕ੍ਖਾ ਸੋਭਤਿ। ਪਗ੍ਗਹਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਵਤ੍ਵਾ ਸਮਥਨਿਮਿਤ੍ਤਵਚਨਤੋ, ਅਚ੍ਚਾਰਮ੍ਭੇਨ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਦੋਸਪ੍ਪਹਾਨਵਚਨਤੋ। ਧਮ੍ਮਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਹਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਦੋਸੋ ਪਹੀਯਤਿ। ਵੀਰਿਯਵਤੋ ਸਾਤਚ੍ਚਕਰਣਵਚਨਤੋ। ਖਨ੍ਤਿਬਹੁਲੋ ਹਿ ਅਨੁਦ੍ਧਤੋ ਸਾਤਚ੍ਚਕਾਰੀ ਹੋਤਿ। ਅਪ੍ਪਮਾਦਵਤੋ ਪਰਹਿਤਕਿਰਿਯਾਰਮ੍ਭੇ ਪਚ੍ਚੁਪਕਾਰਤਣ੍ਹਾਭਾਵਵਚਨਤੋ। ਯਾਥਾਵਤੋ ਧਮ੍ਮਨਿਜ੍ਝਾਨੇ ਹਿ ਸਤਿ ਤਣ੍ਹਾ ਨ ਹੋਤਿ। ਪਰਹਿਤਾਰਮ੍ਭੇ ਪਰਮੇਪਿ ਪਰਕਤਦੁਕ੍ਖਸਹਨਤਾਵਚਨਤੋ ਚ ਵੀਰਿਯਸ੍ਸਾਨਨ੍ਤਰੰ **ਖਨ੍ਤਿ** ਵੁੱਤਾ। ਸਚ੍ਚੇਨ ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਚਿਰਾਧਿਟ੍ਠਾਨਤੋ, ਅਪਕਾਰਿਨੋ ਅਪਕਾਰਖਨ੍ਤਿੰ ਵਤ੍ਵਾ ਤਦੁਪਕਾਰਕਰਣੇ ਅਵਿਸੰਵਾਦਵਚਨਤੋ, ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਅਪਵਾਦਵਾਚਾਵਿਕਮ੍ਪਨੇਨ ਭੂਤਵਾਦਿਤਾਯ ਅਵਿਜਹਨਵਚਨਤੋ, ਸਤ੍ਤਸੁਞ੍ਞਤਾਧਮ੍ਮ-ਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿੰ ਵਤ੍ਵਾ ਤਦੁਪਬ੍ਰੂਹਿਤਞਾਣਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਵਚਨਤੋ ਚ ਖਨ੍ਤਿਯਾਨਨ੍ਤਰੰ **ਸਚ੍ਚੰ** ਵੁੱਤੰ। ਅਧਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਸਚ੍ਚਸਿਦ੍ਧਿਤੋ। ਅਚਲਾਧਿਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਹਿ ਵਿਰਤਿ ਸਿਜ੍ਝਤਿ। ਅਵਿਸੰਵਾਦਿਤੰ ਵਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਅਚਲਭਾਵਵਚਨਤੋ। ਸਚ੍ਚਸਨ੍ਧੋ ਹਿ ਦਾਨਾਦੀਸੁ ਪਟਿਞ੍ਞਾਨੁਰੂਪੰ ਨਿਚ੍ਚਲੋ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਞਾਣਸਚ੍ਚੰ ਵਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਭਾਰੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਿਨਿਟ੍ਠਾਪਨਵਚਨਤੋ। ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਵਾ ਹਿ ਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰੇਸੁ ਅਧਿਟ੍ਠਾਤਿ, ਤੇ ਚ ਨਿਟ੍ਠਾਪੇਤਿ। ਪਟਿਪਕ੍ਖੇਹਿ ਅਕਮ੍ਪਿਯਭਾਵਤੋ ਚ ਸਚ੍ਚਸ੍ਸਾਨਨ੍ਤਰੰ **ਅਧਿਟ੍ਠਾਨੰ** ਵੁੱਤੰ। ਮੇਤ੍ਤਾਯ ਪਰਹਿਤਕਰਣਸਮਾਦਾਨਾਧਿਟ੍ਠਾਨਸਿਦ੍ਧਿਤੋ, ਅਧਿਟ੍ਠਾਨੰ ਵਤ੍ਵਾ ਹਿਤੂਪਸੰਹਾਰਵਚਨਤੋ। ਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰੇ ਹਿ ਅਧਿਤਿਟ੍ਠਮਾਨੋ ਮੇਤ੍ਤਾਵਿਹਾਰੀ ਹੋਤਿ। ਅਚਲਾਧਿਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਸਮਾਦਾਨਾਵਿਕੋਪਨੇਨ ਸਮਾਦਾਨਸਮ੍ਭਵਤੋ ਚ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸਾਨਨ੍ਤਰੰ **ਮੇਤ੍ਤਾ** ਵੁੱਤਾ। ਉਪੇਕ੍ਖਾਯ ਮੇਤ੍ਤਾਵਿਸੁਦ੍ਧਿਤੋ, ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਹਿਤੂਪਸੰਹਾਰੰ ਵਤ੍ਵਾ ਤਦਪਰਾਧੇਸੁ ਉਦਾਸੀਨਤਾਵਚਨਤੋ, ਮੇਤ੍ਤਾਭਾਵਨੰ ਵਤ੍ਵਾ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦਭਾਵਨਾਵਚਨਤੋ, ''ਹਿਤਕਾਮਸਤ੍ਤੇਪਿ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ''ਤਿ ਅਚ੍ਛਰਿਯਗੁਣਤਾਵਚਨਤੋ ਚ ਮੇਤ੍ਤਾਯਾਨਨ੍ਤਰੰ **ਉਪੇਕ੍ਖਾ** ਵੁੱਤਾਤਿ ਏਵਮੇਤਾਸੰ ਕਮੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਕਾਨਿ ਲਕ੍ਖਣਾਦੀਨਿ ਸਬ੍ਬਥਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਅਵਿਸੇਸੇਨ –

ਪਰੇਸਮਨੁਗ੍ਗਹਣੰ , **ਲਕ੍ਖਣ**ਨ੍ਤਿ ਪਵੁੱਚਤਿ।
ਉਪਕਾਰੋ ਅਕਮ੍ਪੋ ਚ, **ਰਸੋ** ਹਿਤੇਸਿਤਾਪਿ ਚ॥

ਬੁਦ੍ਧਤ੍ਤੰ **ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੰ,** ਦਯਾ ਞਾਣੰ ਪਵੁੱਚਤਿ।
ਪਦਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਤਾਸਨ੍ਤੁ, ਪਚ੍ਚੇਕੰ ਤਾਨਿ ਭੇਦਤੋ॥

ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਹਿ ਪਾਰਮਿਯੋ ਪਰਾਨੁਗ੍ਗਹਲਕ੍ਖਣਾ, ਪਰੇਸਂ ਉਪਕਾਰਕਰਣਰਸਾ, ਅਵ਼ਿਕਮ੍ਪਨਰਸਾ ਵ਼ਾ, ਹਿਤੇਸਿਤਾਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਬੁਦ੍ਧਤ੍ਤੁਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ ਵ਼ਾ, ਮਹਾਕਰੁਣਾਪਦਟ੍ਠਾਨਾ, ਕਰੁਣੂਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲਪਦਟ੍ਠਾਨਾ ਵ਼ਾ।

ਵ਼ਿਸੇਸੇਨ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਕਰੁਣੂਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਾ ਅਤ੍ਤੂਪਕਰਣਪਰਿਚ੍ਚਾਗਚੇਤਨਾ **ਦਾਨਪਾਰਮੀ।** ਕਰੁਣੂਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਂ ਕਾਯਵ਼ਚੀਸੁਚਰਿਤਂ ਅਤ੍ਥਤੋ ਅਕਤ੍ਤਬ੍ਬਵ਼ਿਰਤਿ, ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਕਰਣਚੇਤਨਾਦਯੋ ਚ **ਸੀਲਪਾਰਮੀ।** ਕਰੁਣੂਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤੋ ਆਦੀਨਵ਼ਦਸ੍ਸਨਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੋ ਕਾਮਭਵ਼ੇਹਿ ਨਿਕ੍ਖਮਨਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ **ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਪਾਰਮੀ।** ਕਰੁਣੂਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤੋ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਾਮਞ੍ਞਵ਼ਿਸੇਸਲਕ੍ਖਣਾਵ਼ਬੋਧੋ **ਪਞ੍ਞਾਪਾਰਮੀ।** ਕਰੁਣੂਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤੋ ਕਾਯਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਪਰਹਿਤਾਰਮ੍ਭੋ **ਵ਼ੀਰਿਯਪਾਰਮੀ।** ਕਰੁਣੂਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤੋ ਸਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਾਪਰਾਧਸਹਨਸਙ੍ਖਾਤੋ ਅਦੋਸਪ੍ਪਧਾਨੋ ਤਦਾਕਾਰਪ੍ਪਵ਼ਤ੍ਤੋ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ **ਖਨ੍ਤਿਪਾਰਮੀ।** ਕਰੁਣੂਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਂ ਵ਼ਿਰਤਿਚੇਤਨਾਦਿਭੇਦਂ ਅਵ਼ਿਸਂਵ਼ਾਦਨਂ **ਸਚ੍ਚਪਾਰਮੀ** । ਕਰੁਣੂਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤੋ ਅਚਲਸਮਾਦਾਨਾਧਿਟ੍ਠਾਨਸਙ੍ਖਾਤੋ ਤਦਾਕਾਰਪ੍ਪਵ਼ਤ੍ਤੋ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ **ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਪਾਰਮੀ।** ਕਰੁਣੂਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤੋ ਲੋਕਸ੍ਸ ਹਿਤਸੁਖੂਪਸਂਹਾਰੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਅਬ੍ਯਾਪਾਦੋ **ਮੇਤ੍ਤਾਪਾਰਮੀ।** ਕਰੁਣੂਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਾ ਅਨੁਨਯਪਟਿਘਵ਼ਿਦ੍ਧਂਸਨਸਙ੍ਖਾਤਾ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠੇਸੁ ਸਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਸਮਪ੍ਪਵ਼ਤ੍ਤਿ **ਉਪੇਕ੍ਖਾਪਾਰਮੀ।**

ਤਸ੍ਮਾ ਪਰਿਚ੍ਚਾਗਲਕ੍ਖਣਂ **ਦਾਨਂ,** ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮੇ ਲੋਭਵ਼ਿਦ੍ਧਂਸਨਰਸਂ, ਅਨਾਸਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ, ਭਵ਼ਵ਼ਿਭਵ਼ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ ਵ਼ਾ, ਪਰਿਚ੍ਚਜਿਤਬ੍ਬਵ਼ਤ੍ਥੁਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਸੀਲਨਲਕ੍ਖਣਂ **ਸੀਲਂ,** ਸਮਾਧਾਨਲਕ੍ਖਣਂ, ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਲਕ੍ਖਣਂ ਵ਼ਾਤਿ ਵ਼ੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਦੁਸ੍ਸੀਲ੍ਯਵ਼ਿਦ੍ਧਂਸਨਰਸਂ, ਅਨਵ਼ਜ੍ਜਰਸਂ ਵ਼ਾ, ਸੋਚੇਯ੍ਯਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ, ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਕਾਮਤੋ, ਭਵ਼ਤੋ ਚ ਨਿਕ੍ਖਮਨਲਕ੍ਖਣਂ **ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਂ,** ਤਦਾਦੀਨਵ਼ਵ਼ਿਭਾਵ਼ਨਰਸਂ, ਤਤੋਯੇਵ਼ ਵ਼ਿਮੁਖਭਾਵ਼ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ, ਸਂਵ਼ੇਗਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਯਥਾਸਭਾਵ਼ਪਟਿਵ਼ੇਧਲਕ੍ਖਣਾ **ਪਞ੍ਞਾ,** ਅਕ੍ਖਲਿਤਪਟਿਵ਼ੇਧਲਕ੍ਖਣਾ ਵ਼ਾ ਕੁਸਲਿਸ੍ਸਾਸਖਿਤ੍ਤਉਸੁਪਟਿਵ਼ੇਧੋ ਵ਼ਿਯ, ਵ਼ਿਸਯੋਭਾਸਨਰਸਾ ਪਦੀਪੋ ਵ਼ਿਯ, ਅਸਮ੍ਮੋਹਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ ਅਰਞ੍ਞਗਤਸੁਦੇਸਕੋ ਵ਼ਿਯ, ਸਮਾਧਿਪਦਟ੍ਠਾਨਾ , ਚਤੁਸਚ੍ਚਪਦਟ੍ਠਾਨਾ ਵ਼ਾ। ਉਸ੍ਸਾਹਲਕ੍ਖਣਂ **ਵ਼ੀਰਿਯਂ,** ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨਰਸਂ, ਅਸਂਸੀਦਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ, ਵ਼ੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਵ਼ਤ੍ਥੁਪਦਟ੍ਠਾਨਂ, ਸਂਵ਼ੇਗਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਵ਼ਾ।

ਖਮਨਲਕ੍ਖਣਾ **ਖਨ੍ਤਿ,** ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਸਹਨਰਸਾ, ਅਧਿਵ਼ਾਸਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਅਵ਼ਿਰੋਧਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ ਵ਼ਾ, ਯਥਾਭੂਤਦਸ੍ਸਨਪਦਟ੍ਠਾਨਾ। ਅਵ਼ਿਸਂਵ਼ਾਦਨਲਕ੍ਖਣਂ **ਸਚ੍ਚਂ,** ਯਾਥਾਵ਼ਵ਼ਿਭਾਵ਼ਨਰਸਂ, ਸਾਧੁਤਾਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ, ਸੋਰਚ੍ਚਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰੇਸੁ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਲਕ੍ਖਣਂ **ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਂ,** ਤੇਸਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਾਭਿਭਵ਼ਨਰਸਂ, ਤਤ੍ਥ ਅਚਲਤਾਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ, ਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਹਿਤਾਕਾਰਪ੍ਪਵ਼ਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣਾ **ਮੇਤ੍ਤਾ,** ਹਿਤੂਪਸਂਹਾਰਰਸਾ, ਆਘਾਤਵ਼ਿਨਯਨਰਸਾ ਵ਼ਾ, ਸੋਮ੍ਮਭਾਵ਼ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਮਨਾਪਭਾਵ਼ਦਸ੍ਸਨਪਦਟ੍ਠਾਨਾ। ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਕਾਰਪ੍ਪਵ਼ਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣਾ **ਉਪੇਕ੍ਖਾ,** ਸਮਭਾਵ਼ਦਸ੍ਸਨਰਸਾ, ਪਟਿਘਾਨੁਨਯਵ਼ੂਪਸਮਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਾਪਚ੍ਚਵ਼ੇਕ੍ਖਣਪਦਟ੍ਠਾਨਾ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਕਰੁਣੂਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਤਾ ਦਾਨਾਦੀਨਂ ਪਰਿਚ੍ਚਾਗਾਦਿਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਵ਼ਿਸੇਸਨਭਾਵ਼ੇਨ ਵ਼ਤ੍ਤਬ੍ਬਾ, ਯਤੋ ਤਾਨਿ ਪਾਰਮੀਸਙ੍ਖ੍ਯਂ ਲਭਨ੍ਤਿ। ਨ ਹਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਯਾਦਿਪਤ੍ਥਨਮਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਕਰੁਣੂਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਾਨਿ ਵ਼ਟ੍ਟਗਾਮੀਨਿ ਦਾਨਾਦੀਨਿ ਪਾਰਮੀਸਙ੍ਖ੍ਯਂ ਲਭਨ੍ਤੀਤਿ।

ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ –

> ਅਭਿਨੀਹਾਰੋ ਚ ਤਾਸਂ, ਦਯਾ ਞਾਣਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਯੋ।
> ਉਸ੍ਸਾਹੁਮ੍ਮਙ੍ਗਵ਼ਤ੍ਥਾਨਂ, ਹਿਤਾਚਾਰਾਦਯੋ ਤਥਾ॥

ਅਭਿਨੀਹਾਰੋ ਤਾਵ਼ ਪਾਰਮੀਨਂ ਸਬ੍ਬਾਸਮ੍ਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ। ਯੋ ਹਿ ਅਯਂ ''ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਂ ਲਿਙ੍ਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀ''ਤਿਆਦਿ (ਬੁ॰ ਵ਼॰ ੨.੫੯) ਅਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸਮੋਧਾਨਸਮ੍ਪਾਦਿਤੋ ''ਤਿਣ੍ਣੋ ਤਾਰੇਯ੍ਯਂ ਮੁਤ੍ਤੋ ਮੋਚੇਯ੍ਯਂ, ਬੁਦ੍ਧੋ ਬੋਧੇਯ੍ਯਂ ਸੁਦ੍ਧੋ ਸੋਧੇਯ੍ਯਂ, ਦਨ੍ਤੋ ਦਮੇਯ੍ਯਂ, ਸਨ੍ਤੋ ਸਮੇਯ੍ਯਂ, ਅਸ੍ਸਤ੍ਥੋ ਅਸ੍ਸਾਸੇਯ੍ਯਂ, ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਪੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਵ਼ਤ੍ਤੋ **ਅਭਿਨੀਹਾਰੋ,** ਸੋ ਅਵ਼ਿਸੇਸੇਨ ਸਬ੍ਬਪਾਰਮੀਨਂ ਪਚ੍ਚਯੋ।

ਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਹਿ ਉਦ੍ਧਂ ਪਾਰਮੀਨਂ ਪਵਿਚਯੁਪਟ੍ਠਾਨਸਮਾਦਾਨਾਧਿਟ੍ਠਾਨਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਯੋ ਮਹਾਪੁਰਿਸਾਨਂ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਅਭਿਨੀਹਾਰੋ ਚ ਨਾਮੇਸ ਅਤ੍ਥਤੋ ਭੇਸਮਟ੍ਠਙ੍ਗਾਨਂ ਸਮੋਧਾਨੇਨ ਤਥਾਪਵਤ੍ਤੋ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ, ''ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝੇਯ੍ਯਂ, ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਾਨਂ ਹਿਤਸੁਖਂ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਪਵਤ੍ਤਨਾਸਙ੍ਖਾਤੋ ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯਂ ਬੁਦ੍ਧਭੂਮਿਂ, ਅਪਰਿਮਾਣਂ ਲੋਕਹਿਤਞ੍ਚ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਸਬ੍ਬਬੁਦ੍ਧਕਾਰਕਧਮ੍ਮਮੂਲਭੂਤੋ ਪਰਮਭਦ੍ਦਕੋ ਪਰਮਕਲ੍ਯਾਣੋ ਅਪਰਿਮੇਯ੍ਯਪ੍ਪਭਾਵੋ ਪੁਞ੍ਞਵਿਸੇਸੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਤਸ੍ਸ ਚ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਹੇਵ ਮਹਾਪੁਰਿਸੋ ਮਹਾਬੋਧਿਯਾਨਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਓਤਿਣ੍ਣੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਨਿਯਤਭਾਵਸਮਧਿਗਮਨਤੋ, ਤਤੋ ਚ ਅਨਿਵਤ੍ਤਨਸਭਾਵਤੋ ''ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਸਮਞ੍ਞਂ ਲਭਤਿ, ਸਬ੍ਬਭਾਗੇਨ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਯਂ ਸਮ੍ਮਾਸਤ੍ਤਮਾਨਸਤਾ, ਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰੇ ਸਿਕ੍ਖਾਸਮਤ੍ਤਤਾ ਚਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਭਿਨੀਹਾਰਸਮਿਜ੍ਝਨੇਨ ਹਿ ਮਹਾਪੁਰਿਸਾ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਾਧਿਗਮਨਪੁਬ੍ਬਲਿਙ੍ਗੇਨ ਸਯਮ੍ਭੁਞਾਣੇਨ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਸਬ੍ਬਪਾਰਮਿਯੋ ਵਿਚਿਨਿਤ੍ਵਾ ਸਮਾਦਾਯ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਯਥਾ ਤਂ ਕਤਮਹਾਭਿਨੀਹਾਰੋ ਸੁਮੇਧਪਣ੍ਡਿਤੋ। ਯਥਾਹ –

''ਹਨ੍ਦ ਬੁਦ੍ਧਕਰੇ ਧਮ੍ਮੇ, ਵਿਚਿਨਾਮਿ ਇਤੋ ਚਿਤੋ।
ਉਦ੍ਧਂ ਅਧੋ ਦਸ ਦਿਸਾ, ਯਾਵਤਾ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁਯਾ।
ਵਿਚਿਨਨ੍ਤੋ ਤਦਾ ਦਕ੍ਖਿਂ, ਪਠਮਂ ਦਾਨਪਾਰਮਿ''ਨ੍ਤਿ॥ (ਬੁ॰ ਵਂ॰ ੨.੧੧੫, ੧੧੬)। –

ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ। ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਤੋ ਪਨੇਸ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਪਣਿਧਾਨਲਕ੍ਖਣੋ, ''ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝੇਯ੍ਯਂ, ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਾਨਂ ਹਿਤਸੁਖਂ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਪਵਤ੍ਤਨਾਰਸੋ, ਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰਹੇਤੁਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ, ਮਹਾਕਰੁਣਾਪਦਟ੍ਠਾਨੋ, ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਪਦਟ੍ਠਾਨੋ ਵਾ।

ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਅਭਿਨੀਹਾਰਸ੍ਸ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪਚ੍ਚਯਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਹੇਤੂ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਚ ਬਲਾਨਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੇ **ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪਚ੍ਚਯਾ** ਮਹਾਭਿਨੀਹਾਰਾਯ? ਇਧ ਮਹਾਪੁਰਿਸੋ ਪਸ੍ਸਤਿ ਤਥਾਗਤਂ ਮਹਤਾ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵੇਨ ਅਚ੍ਛਰਿਯਬ੍ਭੁਤਂ ਪਾਟਿਹਾਰਿਯਂ ਕਰੋਨ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮਹਾਬੋਧਿਯਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ''ਮਹਾਨੁਭਾਵਾ ਵਤਾਯਂ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁ, ਯਸ੍ਸਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਭਗਵਾ ਏਵਂ ਅਚ੍ਛਰਿਯਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮੋ, ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯਾਨੁਭਾਵੋ ਚਾ''ਤਿ, ਸੋ ਤਮੇਵ ਮਹਾਨੁਭਾਵਦਸ੍ਸਨਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਤਂ ਪਚ੍ਚਯਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬੋਧਿਯਂ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤੋ ਤਤ੍ਥ ਚਿਤ੍ਤਂ ਠਪੇਤਿ, ਅਯਂ **ਪਠਮੋ ਪਚ੍ਚਯੋ** ਮਹਾਭਿਨੀਹਾਰਾਯ।

ਨ ਹੇਵ ਖੋ ਪਸ੍ਸਤਿ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਮਹਾਨੁਭਾਵਤਂ, ਅਪਿਚ ਖੋ ਸੁਣਾਤਿ ''ਏਦਿਸੋ ਚ ਏਦਿਸੋ ਚ ਭਗਵਾ''ਤਿ, ਸੋ ਤਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਤਂ ਪਚ੍ਚਯਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬੋਧਿਯਂ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤੋ ਤਤ੍ਥ ਚਿਤ੍ਤਂ ਠਪੇਤਿ, ਅਯਂ **ਦੁਤਿਯੋ ਪਚ੍ਚਯੋ** ਮਹਾਭਿਨੀਹਾਰਾਯ।

ਨ ਹੇਵ ਖੋ ਪਸ੍ਸਤਿ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਮਹਾਨੁਭਾਵਤਂ, ਨਾਪਿ ਤਂ ਪਰਤੋ ਸੁਣਾਤਿ, ਅਪਿਚ ਖੋ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ''ਦਸਬਲਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੧) ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਾਤਿ, ਸੋ ਤਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ...ਪੇ॰... ਅਯਂ **ਤਤਿਯੋ ਪਚ੍ਚਯੋ** ਮਹਾਭਿਨੀਹਾਰਾਯ।

ਨ ਹੇਵ ਖੋ ਪਸ੍ਸਤਿ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਮਹਾਨੁਭਾਵਤਂ, ਨਾਪਿ ਤਂ ਪਰਤੋ ਸੁਣਾਤਿ, ਨਾਪਿ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਾਤਿ, ਅਪਿਚ ਖੋ ਉਲ੍ਹਾਰਜ੍ਝਾਸਯੋ ਕਲ੍ਯਾਣਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕੋ ''ਅਹਮੇਤਂ ਬੁਦ੍ਧਵਂਸਂ ਬੁਦ੍ਧਤਨ੍ਤਿਂ ਬੁਦ੍ਧਪਵੇਣਿਂ ਬੁਦ੍ਧਧਮ੍ਮਤਂ ਪਰਿਪਾਲੇਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਯਾਵਦੇਵ ਧਮ੍ਮਞ੍ਞੇਵ ਸਕ੍ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਗਰੁਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਮਾਨੇਨ੍ਤੋ ਪੂਜੇਨ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਅਪਚਯਮਾਨੋ ਤਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ...ਪੇ॰... ਠਪੇਤਿ, ਅਯਂ **ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਪਚ੍ਚਯੋ** ਮਹਾਭਿਨੀਹਾਰਾਯਾਤਿ।

ਕਤਮੇ **ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਹੇਤੂ** ਮਹਾਭਿਨੀਹਾਰਾਯ? ਇਧ ਮਹਾਪੁਰਿਸੋ ਪਕਤਿਯਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਪੁਰਿਮਕੇਸੁ ਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ, ਅਯਂ **ਪਠਮੋ ਹੇਤੁ** ਮਹਾਭਿਨੀਹਾਰਾਯ। ਪੁਨ ਚਪਰਂ ਮਹਾਪੁਰਿਸੋ ਪਕਤਿਯਾਪਿ ਕਰੁਣਾਜ੍ਝਾਸਯੋ ਹੋਤਿ ਕਰੁਣਾਧਿਮੁਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਪਨੇਤੁਕਾਮੋ, ਅਪਿਚ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਯਞ੍ਚ ਜੀਵਿਤਞ੍ਚ ਪਰਿਚ੍ਚਜਿ, ਅਯਂ **ਦੁਤਿਯੋ ਹੇਤੁ** ਮਹਾਭਿਨੀਹਾਰਾਯ। ਪੁਨ ਚਪਰਂ ਮਹਾਪੁਰਿਸੋ ਸਕਲਤੋਪਿ ਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਤੋ ਸਤ੍ਤਹਿਤਾਯ ਦੁਕ੍ਕਰਚਰਿਯਤੋ ਸੁਚਿਰਮ੍ਪਿ ਕਾਲਂ ਘਟੇਨ੍ਤੋ ਵਾਯਮਨ੍ਤੋ ਅਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਅਨੁਤ੍ਰਾਸੀ, ਯਾਵ ਇਚ੍ਛਿਤਤ੍ਥਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿ, ਅਯਂ **ਤਤਿਯੋ ਹੇਤੁ** ਮਹਾਭਿਨੀਹਾਰਾਯ। ਪੁਨ ਚਪਰਂ ਮਹਾਪੁਰਿਸੋ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ, ਯੋ ਅਹਿਤਤੋ ਨਂ ਨਿਵਾਰੇਤਿ, ਹਿਤੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤਿ, ਅਯਂ **ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਹੇਤੁ** ਮਹਾਭਿਨੀਹਾਰਾਯ।

ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਮਹਾਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਸਮ੍ਪਦਾ – ਏਕਨ੍ਤੇਨੇਵਸ੍ਸ ਯਥਾ ਅਜ੍ਝਾਸਯੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪੋਣੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਬ੍ਭਾਰੋ, ਤਥਾ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਹਿਤਚਰਿਯਾਯ, ਯਤੋ ਅਨੇਨ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਸਮ੍ਬੋਧਿਯਾ ਪਣਿਧਾਨਂ ਕਤਂ ਹੋਤਿ ਮਨਸਾ, ਵਾਚਾਯ ਚ ''ਅਹਮ੍ਪਿ ਏਦਿਸੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਹਿਤਸੁਖਂ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨੂਪਨਿਸ੍ਸਯਸ੍ਸ ਪਨਸ੍ਸ ਇਮਾਨਿ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਲਿਙ੍ਗਾਨਿ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਯੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਸਾਵਕਬੋਧਿਸਤ੍ਤੇਹਿ, ਪਚ੍ਚੇਕਬੋਧਿਸਤ੍ਤੇਹਿ ਚ ਮਹਾਵਿਸੇਸੋ ਮਹਨ੍ਤਂ ਨਾਨਾਕਰਣਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਤੋ, ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਤੋ, ਕੋਸਲ੍ਲਤੋ ਚ। ਇਧ ਹਿ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਮਹਾਪੁਰਿਸੋ ਯਥਾ ਵਿਸਦਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋ ਹੋਤਿ ਵਿਸਦਞ੍ਞਾਣੋ, ਨ ਤਥਾ ਇਤਰੇ। ਪਰਹਿਤਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਅਤ੍ਤਹਿਤਾਯ। ਤਥਾ ਹਿ ਸੋ ਯਥਾ ਬਹੁਜਨਹਿਤਾਯ ਬਹੁਜਨਸੁਖਾਯ ਲੋਕਾਨੁਕਮ੍ਪਾਯ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿ, ਨ ਤਥਾ ਇਤਰੇ, ਤਤ੍ਥ ਚ ਕੋਸਲ੍ਲਂ ਆਵਹਤਿ ਠਾਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਪਟਿਭਾਨੇਨ, ਠਾਨਾਠਾਨਕੁਸਲਤਾਯ ਚ।

ਤਥਾ ਮਹਾਪੁਰਿਸੋ ਪਕਤਿਯਾ ਦਾਨਜ੍ਝਾਸਯੋ ਹੋਤਿ ਦਾਨਾਭਿਰਤੋ, ਸਤਿ ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮੇ ਦੇਤਿਯੇਵ, ਨ ਦਾਨਤੋ ਸਙ੍ਕੋਚਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਤਤਂ ਸਮਿਤਂ ਸਂਵਿਭਾਗਸੀਲੋ ਹੋਤਿ, ਪਮੁਦਿਤੋਵ ਦੇਤਿ ਆਦਰਜਾਤੋ, ਨ ਉਦਾਸੀਨਚਿਤ੍ਤੋ, ਮਹਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਦਾਨਂ ਦਤ੍ਵਾ ਨੇਵ ਦਾਨੇਨ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ, ਪਗੇਵ ਅਪ੍ਪਂ। ਪਰੇਸਞ੍ਚ ਉਸ੍ਸਾਹਂ ਜਨੇਨ੍ਤੋ ਦਾਨੇ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ, ਦਾਨਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਕਥਂ ਕਰੋਤਿ, ਅਞ੍ਞੇ ਚ ਪਰੇਸਂ ਦੇਨ੍ਤੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਹੋਤਿ, ਭਯਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਚ ਪਰੇਸਂ ਅਭਯਂ ਦੇਤੀਤਿ ਏਵਮਾਦੀਨਿ ਦਾਨਜ੍ਝਾਸਯਸ੍ਸ ਮਹਾਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਦਾਨਪਾਰਮਿਯਾ ਲਿਙ੍ਗਾਨਿ।

ਤਥਾ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਹਿ ਪਾਪਧਮ੍ਮੇਹਿ ਹਿਰੀਯਤਿ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਤਿ, ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਵਿਹੇਠਨਜਾਤਿਕੋ ਹੋਤਿ, ਸੋਰਤੋ ਸੁਖਸੀਲੋ ਅਸਠੋ ਅਮਾਯਾਵੀ ਉਜੁਜਾਤਿਕੋ ਸੁਬ੍ਬਚੋ ਸੋਵਚਸ੍ਸਕਰਣੀਯੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮੁਦੁਜਾਤਿਕੋ ਅਥਦ੍ਧੋ ਅਨਤਿਮਾਨੀ, ਪਰਸਨ੍ਤਕਂ ਨਾਦਿਯਤਿ ਅਨ੍ਤਮਸੋ ਤਿਣਸਲਾਕਮੁਪਾਦਾਯ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਹਤ੍ਥੇ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਇਣਂ ਵਾ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਰਂ ਨ ਵਿਸਂਵਾਦੇਤਿ, ਪਰਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਬਜਾਮੂਲ੍ਲੇ, ਵਿਸ੍ਸਰਿਤੇ ਵਾ ਤਂ ਸਞ੍ਞਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪਟਿਪਾਦੇਤਿ ਯਥਾ ਤਂ ਨ ਪਰਹਤ੍ਥਗਤਂ ਹੋਤਿ, ਅਲੋਲੁਪ੍ਪੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤੇਸੁ ਪਾਪਕਂ ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ, ਇਤ੍ਥਿਬ੍ਯਸਨਾਦੀਨਿ ਦੂਰਤੋ ਪਰਿਵਜ੍ਜੇਤਿ, ਸਚ੍ਚਵਾਦੀ ਸਚ੍ਚਸਨ੍ਧੋ ਭਿਨ੍ਨਾਨਂ ਸਨ੍ਧਾਤਾ ਸਹਿਤਾਨਂ ਅਨੁਪ੍ਪਦਾਤਾ ਪਿਯਵਾਦੀ ਮਿਹਿਤਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੋ ਪੁਬ੍ਬਭਾਸੀ ਅਤ੍ਥਵਾਦੀ ਧਮ੍ਮਵਾਦੀ ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਅਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਅਵਿਪਰੀਤਦਸ੍ਸਨੋ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਾਞ੍ਞਾਣੇਨ, ਸਚ੍ਚਾਨੁਲੋਮਿਕਞ੍ਞਾਣੇਨ ਚ, ਕਤਞ੍ਞੂ ਕਤਵੇਦੀ ਵੁਡ੍ਢਾਪਚਾਯੀ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਾਜੀਵੋ ਧਮ੍ਮਕਾਮੋ, ਪਰੇਸਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੇ ਸਮਾਦਪੇਤਾ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਅਕਿਚ੍ਚਤੋ ਸਤ੍ਤੇ ਨਿਵਾਰੇਤਾ ਕਿਚ੍ਚੇਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਪੇਤਾ ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਤਤ੍ਥ ਕਿਚ੍ਚੇ ਯੋਗਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤਾ, ਕਤ੍ਵਾ ਵਾ ਪਨ ਸਯਂ ਅਕਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸੀਘਞ੍ਞੇਵ ਤਤੋ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤੀਤਿ ਏਵਮਾਦੀਨਿ ਸੀਲਜ੍ਝਾਸਯਸ੍ਸ ਮਹਾਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਸੀਲਪਾਰਮਿਯਾ ਲਿਙ੍ਗਾਨਿ।

ਤਥਾ ਮਨ੍ਦਕਿਲੇਸੋ ਹੋਤਿ ਮਨ੍ਦਨੀਵਰਣੋ ਪਵਿਵੇਕਜ੍ਝਾਸਯੋ ਅਵਿਕ੍ਖੇਪਬਹੁਲੋ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਪਾਪਕਾ ਵਿਤਕ੍ਕਾ ਚਿਤ੍ਤਮਨ੍ਵਾਸ੍ਸਵਨ੍ਤਿ, ਵਿਵੇਕਗਤਸ੍ਸ ਚਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਕਸਿਰੇਨੇਵ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਧਿਯਤਿ, ਅਮਿਤ੍ਤਪਕ੍ਖੇਪਿ ਤੁਵਟਂ ਮੇਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਤਾ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਪਗੇਵ ਇਤਰਸ੍ਮਿਂ, ਸਤਿਮਾ ਚ ਹੋਤਿ ਚਿਰਕਤਮ੍ਪਿ ਚਿਰਭਾਸਿਤਮ੍ਪਿ ਸੁਸਰਿਤਾ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤਾ, ਮੇਧਾਵੀ ਚ ਹੋਤਿ ਧਮ੍ਮੋਜਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਨਿਪਕੋ ਚ ਹੋਤਿ ਤਾਸੁ ਤਾਸੁ ਇਤਿਕਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾਸੁ, ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਹਿਤਕਿਰਿਯਾਸੁ,

ਖਨ੍ਤਿਬਲਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸਬ੍ਬਸਹੋ, ਅਚਲਾਧਿਟ੍ਠਾਨੋ ਚ ਹੋਤਿ ਦਲ੍ਹਸਮਾਦਾਨੋ, ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਕੋ ਚ ਹੋਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਠਾਨੀਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੂਤਿ ਏਵਮਾਦੀਨਿ ਮਹਾਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਜ੍ਝਾਸਯਾਦੀਨਂ ਵਸੇਨ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਪਾਰਮਿਯਾਦੀਨਂ ਲਿਙ੍ਗਾਨਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ।

ਏਵਮੇਤੇਹਿ ਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰਲਿਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਮਹਾਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਮਹਾਭਿਨੀਹਾਰਾਯ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੋ ਹੇਤੂ''ਤਿ, ਤਤ੍ਰਿਦਂ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਂ – ਇਧ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੋ ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸੁਤਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚਾਗਵੀਰਿਯਸਤਿਸਮਾਧਿਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ। ਤਤ੍ਥ ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਦ੍ਦਹਤਿ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਬੋਧਿਂ ਕਮ੍ਮਂ, ਕਮ੍ਮਫਲਞ੍ਚ, ਤੇਨ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਯਾ ਹੇਤੁਭੂਤਂ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਹਿਤੇਸਿਤਂ ਨ ਪਰਿਚ੍ਚਜਤਿ। ਸੀਲਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪਿਯੋ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ ਗਰੁ ਭਾਵਨੀਯੋ ਚੋਦਕੋ ਪਾਪਗਰਹਿਕੋ ਵਤ੍ਤਾ ਵਚਨਕ੍ਖਮੋ। ਸੁਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਹਿਤਸੁਖਾਵਹਂ ਗਮ੍ਭੀਰਂ ਧਮ੍ਮਕਥਂ ਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ। ਚਾਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ ਹੋਤਿ ਸਮਾਹਿਤੋ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਪਵਿਵਿਤ੍ਤੋ ਅਸਂਸਟ੍ਠੋ। ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਹੋਤਿ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਹਿਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ। ਸਤਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤੀ ਹੋਤਿ ਅਨਵਜ੍ਜੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ ਸਮਾਹਿਤਚਿਤ੍ਤੋ। ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਵਿਪਰੀਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਸੋ ਸਤਿਯਾ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਗਤਿਯੋ ਸਮਨ੍ਵੇਸਮਾਨੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਹਿਤਾਹਿਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਜਾਨਿਤ੍ਵਾ ਸਮਾਧਿਨਾ ਤਤ੍ਥ ਏਕਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵੀਰਿਯੇਨ ਅਹਿਤਾ ਸਤ੍ਤੇ ਨਿਸੇਧੇਤ੍ਵਾ ਹਿਤੇ ਨਿਯੋਜੇਤਿ। ਤੇਨਾਹ –

''ਪਿਯੋ ਗਰੁ ਭਾਵਨੀਯੋ, ਵਤ੍ਤਾ ਚ ਵਚਨਕ੍ਖਮੋ।
ਗਮ੍ਭੀਰਞ੍ਚ ਕਥਂ ਕਤ੍ਤਾ, ਨੋ ਚਟ੍ਠਾਨੇ ਨਿਯੋਜਕੋ''ਤਿ॥ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੭.੩੭; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੧੧੩)।

ਏਵਂ ਗੁਣਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂਵ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਮਹਾਪੁਰਿਸੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਪਰਿਯੋਦਪੇਤਿ। ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਾਸਯਪਯੋਗੋਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਚਤੂਹਿ ਬਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਨਚਿਰੇਨੇਵ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗੇ ਸਮੋਧਾਨੇਤ੍ਵਾ ਮਹਾਭਿਨੀਹਾਰਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਭਾਵੇ ਪਤਿਟ੍ਠਹਤਿ ਅਨਿਵਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ।

ਤਸ੍ਸਿਮਾਨਿ **ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਬਲਾਨਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਬਲਂ** ਯਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਯਂ ਅਤ੍ਤਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਾ ਧਮ੍ਮਗਾਰਵੇਨ ਅਭਿਰੁਚਿ ਏਕਨ੍ਤਨਿਨ੍ਨਜ੍ਝਾਸਯਤਾ, ਯਾਯ ਮਹਾਪੁਰਿਸੋ ਅਤ੍ਤਾਧਿਪਤਿਲਜ੍ਜਾਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੋ, ਅਭਿਨੀਹਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਾਰਮਿਯੋ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ। **ਬਾਹਿਰਬਲਂ** ਯਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਯਂ ਪਰਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਾ ਅਭਿਰੁਚਿ ਏਕਨ੍ਤਨਿਨ੍ਨਜ੍ਝਾਸਯਤਾ, ਯਾਯ ਮਹਾਪੁਰਿਸੋ ਲੋਕਾਧਿਪਤਿਓਤ੍ਤਪ੍ਪਨਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੋ, ਅਭਿਨੀਹਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਾਰਮਿਯੋ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ। **ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਬਲਂ** ਯਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਯਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਿਰੁਚਿ ਏਕਨ੍ਤਨਿਨ੍ਨਜ੍ਝਾਸਯਤਾ, ਯਾਯ ਮਹਾਪੁਰਿਸੋ ਤਿਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋ, ਵਿਸਦਧਾਤੁਕੋ, ਸਤਿਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੋ, ਅਭਿਨੀਹਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਾਰਮਿਯੋ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ। **ਪਯੋਗਬਲਂ** ਯਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਯਾ ਤਜ੍ਜਾ ਪਯੋਗਸਮ੍ਪਦਾ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਕਾਰਿਤਾ ਸਾਤਚ੍ਚਕਾਰਿਤਾ, ਯਾਯ ਮਹਾਪੁਰਿਸੋ ਵਿਸੁਦ੍ਧਪਯੋਗੋ, ਨਿਰਨ੍ਤਰਕਾਰੀ, ਅਭਿਨੀਹਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਾਰਮਿਯੋ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ। ਏਵਮਯਂ ਚਤੂਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ, ਚਤੂਹਿ ਹੇਤੂਹਿ, ਚਤੂਹਿ ਚ ਬਲੇਹਿ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸਮੁਦਾਗਮੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮੋਧਾਨਸਮ੍ਪਾਦਿਤੋ ਅਭਿਨੀਹਾਰੋ ਪਾਰਮੀਨਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ ਮੂਲਕਾਰਣਭਾਵਤੋ।

ਯਸ੍ਸ ਚ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਮਹਾਪੁਰਿਸੇ **ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯਾ ਅਬ੍ਭੁਤਾ ਧਮ੍ਮਾ** ਪਤਿਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਓਰਸਪੁਤ੍ਤਂ ਵਿਯ ਪਿਯਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਨ ਚਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪੁਨ ਸਂਕਿਲੇਸਵਸੇਨ ਸਂਕਿਲਿਸ੍ਸਤਿ, ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਹਿਤਸੁਖਾਵਹੋ ਚਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਾਸਯੋ, ਪਯੋਗੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਚ ਬੁਦ੍ਧਕਾਰਕਧਮ੍ਮਾ ਉਪਰੂਪਰਿ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਪਰਿਪਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਚ, ਯਤੋ ਮਹਾਪੁਰਿਸੋ ਉਲ਼ਾਰਤਰੇਨ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦੇਨ ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦੇਨ ਪਵਡ੍ਢਿਯਾ [ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ (ਚਰਿਯਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਪਕਿਣ੍ਣਕਕਥਾ)] ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯੋ ਉਤ੍ਤਮਂ ਗਾਰਵਟ੍ਠਾਨਂ, ਅਸਦਿਸਂ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤਞ੍ਚ ਹੋਤਿ। ਏਵਮਨੇਕਗੁਣੋ ਅਨੇਕਾਨਿਸਂਸੋ ਮਹਾਭਿਨੀਹਾਰੋ ਪਾਰਮੀਨਂ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਯਥਾ ਚ ਮਹਾਭਿਨੀਹਾਰੋ, ਏਵਂ ਮਹਾਕਰੁਣਾ, ਉਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲਞ੍ਚ। ਤਤ੍ਥ **ਉਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲਂ** ਨਾਮ ਦਾਨਾਦੀਨਂ ਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰਭਾਵਸ੍ਸ ਨਿਮਿਤ੍ਤਭੂਤਾ ਪਞ੍ਞਾ, ਯਾਹਿ ਮਹਾਕਰੁਣੂਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲਤਾਹਿ ਮਹਾਪੁਰਿਸਾਨਂ ਅਤ੍ਤਸੁਖਨਿਰਪੇਕ੍ਖਤਾ, ਨਿਰਨ੍ਤਰਂ ਪਰਸੁਖਕਰਣਪਸੁਤਤਾ, ਸੁਦੁਕ੍ਕਰੇਹਿ ਮਹਾਬੋਧਿਸਤ੍ਤਚਰਿਤੇਹਿ ਵਿਸਾਦਾਭਾਵੋ, ਪਸਾਦਸਂਵੁਦ੍ਧਿਦਸ੍ਸਨਸਵਨਾਨੁਸ੍ਸਰਣਾਵਤ੍ਥਾਸੁਪਿ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਹਿਤਸੁਖਪਟਿਲਾਭਹੇਤੁਭਾਵੋ ਚ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਤਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਯ ਬੁਦ੍ਧਭਾਵਸਿਦ੍ਧਿ, ਕਰੁਣਾਯ ਬੁਦ੍ਧਕਮ੍ਮਸਿਦ੍ਧਿ। ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਯਂ ਤਰਤਿ, ਕਰੁਣਾਯ ਪਰੇ ਤਾਰੇਤਿ। ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਰਦੁਕ੍ਖਂ ਪਰਿਜਾਨਾਤਿ, ਕਰੁਣਾਯ ਪਰਦੁਕ੍ਖਪਟਿਕਾਰਂ ਆਰਭਤਿ। ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਕਰੁਣਾਯ ਦੁਕ੍ਖਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਤਿ। ਪਞ੍ਞਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਭਿਮੁਖੋ ਹੋਤਿ, ਕਰੁਣਾਯ ਤਂ ਨ ਪਾਪੁਣਾਤਿ। ਤਥਾ ਕਰੁਣਾਯ ਸਂਸਾਰਾਭਿਮੁਖੋ ਹੋਤਿ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਤਤ੍ਰ ਨਾਭਿਰਮਤਿ। ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ, ਕਰੁਣਾਨੁਗਤਤ੍ਤਾ ਨ ਚ ਨ ਸਬ੍ਬੇਸਮਨੁਗ੍ਗਹਾਯ ਪਵਤ੍ਤੋ, ਕਰੁਣਾਯ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਅਨੁਕਮ੍ਪਤਿ, ਪਞ੍ਞਾਨੁਗਤਤ੍ਤਾ ਨ ਚ ਨ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਵਿਰਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ। ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਹਂਕਾਰਮਮਂਕਾਰਾਭਾਵੋ, ਕਰੁਣਾਯ ਆਲਸਿਯਦੀਨਤਾਭਾਵੋ।

ਤਥਾ ਪਞ੍ਞਾਕਰੁਣਾਹਿ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਅਤ੍ਤਨਾਥਪਰਨਾਥਤਾ, ਧੀਰਵੀਰਭਾਵੋ, ਅਨਤ੍ਤਨ੍ਤਪਾਪਰਨ੍ਤਪਤਾ, ਅਤ੍ਤਹਿਤਪਰਹਿਤਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿ, ਨਿਬ੍ਭਯਾਭੀਸਨਕਭਾਵੋ, ਧਮ੍ਮਾਧਿਪਤਿਲੋਕਾਧਿਪਤਿਤਾ, ਕਤਞ੍ਞੂਪੁਬ੍ਬਕਾਰਿਭਾਵੋ, ਮੋਹਤਣ੍ਹਾਵਿਗਮੋ, ਵਿਜ੍ਜਾਚਰਣਸਿਦ੍ਧਿ, ਬਲਵੇਸਾਰਜ੍ਜਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤੀਤਿ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸਾਪਿ ਪਾਰਮਿਤਾਫਲਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸੇਨ ਉਪਾਯਭਾਵਤੋ ਪਞ੍ਞਾ ਕਰੁਣਾ ਪਾਰਮੀਨਂ ਪਚ੍ਚਯੋ। ਇਦਂ ਪਨ ਦ੍ਵਯਂ ਪਾਰਮੀਨਂ ਵਿਯ ਪਣਿਧਾਨਸ੍ਸਾਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ।

ਤਥਾ ਉਸ੍ਸਾਹਉਮ੍ਮਙ੍ਗਅਵਤ੍ਥਾਨਹਿਤਚਰਿਯਾ ਚ ਪਾਰਮੀਨਂ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਯਾ ਚ ਬੁਦ੍ਧਭਾਵਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਤਾਯ "**ਬੁਦ੍ਧਭੂਮਿਯੋ**"ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਉਸ੍ਸਾਹੋ** ਨਾਮ ਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰਾਨਂ ਅਬ੍ਭੁਸ੍ਸਾਹਨਵੀਰਿਯਂ। ਉਮ੍ਮਙ੍ਗੋ ਨਾਮ ਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰੇਸੁ ਉਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲਭੂਤਾ ਪਞ੍ਞਾ। **ਅਵਤ੍ਥਾਨਂ** ਨਾਮ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਂ, ਅਚਲਾਧਿਟ੍ਠਾਨਤਾ। **ਹਿਤਚਰਿਯਾ** ਨਾਮ ਮੇਤ੍ਤਾਭਾਵਨਾ, ਕਰੁਣਾਭਾਵਨਾ ਚ। ਯਥਾਹ –

''ਕਤਿ ਪਨ ਭਨ੍ਤੇ, ਬੁਦ੍ਧਭੂਮਿਯੋਤਿ? ਚਤਸ੍ਸੋ ਖੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਬੁਦ੍ਧਭੂਮਿਯੋ। ਕਤਮਾ ਚਤਸ੍ਸੋ? ਉਸ੍ਸਾਹੋ ਚ ਹੋਤਿ ਵੀਰਿਯਂ, ਉਮ੍ਮਙ੍ਗੋ ਚ ਹੋਤਿ ਪਞ੍ਞਾਭਾਵਨਾ, ਅਵਤ੍ਥਾਨਞ੍ਚ ਹੋਤਿ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਂ, ਹਿਤਚਰਿਯਾ ਚ ਹੋਤਿ ਮੇਤ੍ਤਾਭਾਵਨਾ। ਇਮਾ ਖੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਚਤਸ੍ਸੋ ਬੁਦ੍ਧਭੂਮਿਯੋ''ਤਿ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੩੪)।

ਤਥਾ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਪਵਿਵੇਕਅਲੋਭਾਦੋਸਾਮੋਹਨਿਸ੍ਸਰਣਪ੍ਪਭੇਦਾ ਚ **ਛ ਅਜ੍ਝਾਸਯਾ।** ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ –

''ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਜ੍ਝਾਸਯਾ ਚ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾ ਕਾਮੇਸੁ, ਘਰਾਵਾਸੇ ਚ ਦੋਸਦਸ੍ਸਾਵਿਨੋ, ਪਵਿਵੇਕਜ੍ਝਾਸਯਾ ਚ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾ ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਯ ਦੋਸਦਸ੍ਸਾਵਿਨੋ। ਅਲੋਭ...ਪੇ॰... ਲੋਭੇ...ਪੇ॰... ਅਦੋਸ...ਪੇ॰... ਦੋਸੇ...ਪੇ॰... ਅਮੋਹ...ਪੇ॰... ਮੋਹੇ...ਪੇ॰... ਨਿਸ੍ਸਰਣ...ਪੇ॰... ਸਬ੍ਬਭਵੇਸੁ ਦੋਸਦਸ੍ਸਾਵਿਨੋ''ਤਿ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੩੪; ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੪੯)।

ਤਸ੍ਮਾ ਏਤੇ ਚ ਛ ਅਜ੍ਝਾਸਯਾਪਿ ਪਾਰਮੀਨਂ ਪਚ੍ਚਯਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਨ ਹਿ ਲੋਭਾਦੀਸੁ ਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸਨੇਨ, ਅਲੋਭਾਦੀਨਂ ਅਧਿਕਭਾਵੇਨ ਚ ਵਿਨਾ ਦਾਨਾਦਿਪਾਰਮਿਯੋ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ। ਅਲੋਭਾਦੀਨਞ੍ਹਿ ਅਧਿਕਭਾਵੇਨ ਪਰਿਚ੍ਚਾਗਾਦਿਨਿਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਤਾ, ਅਲੋਭਜ੍ਝਾਸਯਾਦਿਤਾ ਚਾਤਿ, ਯਥਾ ਚੇਤੇ, ਏਵਂ ਦਾਨਜ੍ਝਾਸਯਤਾਦਯੋਪਿ। ਯਥਾਹ –

''ਕਤਿ ਪਨ ਭਨ੍ਤੇ ਬੋਧਾਯ ਚਰਨ੍ਤਾਨਂ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਜ੍ਝਾਸਯਾਤਿ? ਦਸ ਖੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਬੋਧਾਯ ਚਰਨ੍ਤਾਨਂ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਜ੍ਝਾਸਯਾ। ਕਤਮੇ ਦਸ? ਦਾਨਜ੍ਝਾਸਯਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾ ਮਚ੍ਛੇਰੇ ਦੋਸਦਸ੍ਸਾਵਿਨੋ। ਸੀਲ...ਪੇ॰... ਅਸਂਵਰੇ...ਪੇ॰... ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮ...ਪੇ॰... ਕਾਮੇਸੁ...ਪੇ॰... ਯਥਾਭੂਤਞਾਣ...ਪੇ॰... ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ।...ਪੇ॰... ਵੀਰਿਯ ...ਪੇ॰... ਕੋਸਜ੍ਜੇ...ਪੇ॰... ਖਨ੍ਤਿ...

ਪੇ॰… ਅਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਂ…ਪੇ॰… ਸਚ੍ਚ…ਪੇ॰… ਵਿਸੰਵਾਦਨੇ…ਪੇ॰… ਅਧਿਟ੍ਠਾਨ…ਪੇ॰… ਅਨਧਿਟ੍ਠਾਨੇ…ਪੇ॰… ਮੇਤ੍ਤਾ…ਪੇ॰… ਬਜਾਪਾਦੇ… ਪੇ॰… ਉਪੇਕ੍ਖਾ…ਪੇ॰… ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੇਸੁ ਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸਾਵਿਨੋ’’ਤਿ।

ਏਤੇਸੁ ਹਿ ਮਚ੍ਛੇਰਅਸੰਵਰਕਾਮਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਕੋਸਜ੍ਜਅਕ੍ਖਨ੍ਤਿਵਿਸੰਵਾਦਨਅਨਧਿਟ੍ਠਾਨ- ਬਜਾਪਾਦਸੁਖਦੁਕ੍ਖਸਙ੍ਖਾਤੇਸੁ ਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸਨਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਦਾਨਾਦਿਨਿਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਤਾਸਙ੍ਖਾਤਾ ਦਾਨਜ੍ਝਾਸਯਤਾਦਯੋ ਦਾਨਾਦਿਪਾਰਮੀਨਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯੋ। ਤਥਾ ਅਪਰਿਚ੍ਚਾਗਪਰਿਚ੍ਚਾਗਾਦੀਸੁ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਆਦੀਨਵਾਨਿਸਂਸਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਮ੍ਪਿ ਦਾਨਾਦਿਪਾਰਮੀਨਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ।

ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਵਿਧਿ – ਖੇਤ੍ਤਵਤ੍ਥੁਹਿਰਞ੍ਞਸੁਵਣ੍ਣਗੋਮਹਿਂ ਸਦਾਸੀਦਾਸਪੁਤ੍ਤਦਾਰਾਦਿਪਰਿਗ੍ਗਹਬਜਾਸਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਖੇਤ੍ਤਾਦੀਨਂ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮਭਾਵੇਨ ਬਹੁਪਤ੍ਥਨੀਯਭਾਵਤੋ, ਰਾਜਚੋਰਾਦਿਸਾਧਾਰਣਭਾਵਤੋ, ਵਿਵਾਦਾਧਿਟ੍ਠਾਨਤੋ, ਸਪਤ੍ਤਕਰਣਤੋ, ਨਿਸ੍ਸਾਰਤੋ, ਪਟਿਲਾਭਪਰਿਪਾਲਨੇਸੁ ਪਰਵਿਹੇਠਨਹੇਤੁਭਾਵਤੋ, ਵਿਨਾਸਨਿਮਿਤ੍ਤਞ੍ਚਸੋਕਾਦਿਅਨੇਕਵਿਹਿਤਬਜਸਨਾਵਹਤੋ ਤਦਾਸਤ੍ਤਿਨਿਦਾਨਞ੍ਚ ਮਚ੍ਛੇਰਮਲਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਅਪਾਯੂਪਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭਾਵਤੋਤਿ ਏਵਂ ਵਿਵਿਧਵਿਪੁਲਾਨਤ੍ਥਾਵਹਾਨਿ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਵਤ੍ਥੂਨਿ ਨਾਮ, ਤੇਸਂ ਪਰਿਚ੍ਚਾਗੋਯੇਵੇਕੋ ਸੋਤ੍ਥਿਭਾਵੋਤਿ ਪਰਿਚ੍ਚਾਗੇ ਅਪ੍ਪਮਾਦੋ ਕਰਣੀਯੋ।

ਅਪਿਚ ‘‘ਯਾਚਕੋ ਯਾਚਮਾਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਗੁਯ੍ਹਸ੍ਸ ਆਚਿਕ੍ਖਨਤੋ ਮਯ੍ਹਂ ਵਿਸ੍ਸਾਸਿਕੋ’’ਤਿ ਚ ‘‘ਪਹਾਯ ਗਮਨੀਯਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਕਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਰਲੋਕਂ ਯਾਹੀਤਿਉਪਦਿਸਨਤੋ ਮਯ੍ਹਂ ਉਪਦੇਸਕੋ’’ਤਿ ਚ ‘‘ਆਦਿਤ੍ਤੇ ਵਿਯ ਅਗਾਰੇ ਮਰਣਗ੍ਗਿਨਾ ਆਦਿਤ੍ਤੇ ਲੋਕੇ ਤਤੋ ਮਯ੍ਹਂ ਸਨ੍ਤਕਸ੍ਸ ਅਪਹਰਣਤੋ ਅਪਵਾਹਕਸਹਾਯੋ’’ਤਿ ਚ ‘‘ਅਪਵਾਹਿਤਸ੍ਸ ਚਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਾਪਨਨਿਕ੍ਖੇਪਟ੍ਠਾਨਭੂਤੋ’’ਤਿ ਚ ‘‘ਦਾਨਸਙ੍ਖਾਤੇ ਕਲਜਾਣਕਮ੍ਮਸ੍ਮਿਂ ਸਹਾਯਭਾਵਤੋ, ਸਬ੍ਬਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀਨਂ ਅਗ੍ਗਭੂਤਾਯ ਪਰਮਦੁਲ੍ਲਭਾਯ ਬੁਦ੍ਧਭੂਮਿਯਾ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭਾਵਤੋ ਚ ਪਰਮੋ ਕਲਜਾਣਮਿਤ੍ਤੋ’’ਤਿ ਚ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ।

ਤਥਾ ‘‘ਉਲ਼ਾਰੇ ਕਮ੍ਮਨਿ ਅਨੇਨਾਹਂ ਸਮ੍ਭਾਵਿਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਾ ਸਮ੍ਭਾਵਨਾ ਅਵਿਤਥਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ ਚ ‘‘ਏਕਨ੍ਤਭੇਦਿਤਾਯ ਜੀਵਿਤਸ੍ਸ ਆਯਾਚਿਤੇਨਾਪਿ ਮਯਾ ਦਾਤਬ੍ਬਂ, ਪਗੇਵ ਯਾਚਿਤੇਨਾ’’ਤਿ ਚ ‘‘ਉਲ਼ਾਰਜ੍ਝਾਸਯੇਹਿ ਗਵੇਸਿਤ੍ਵਾਪਿ ਦਾਤਬ੍ਬੋ, [ਦਾਤਬ੍ਬਤੋ (ਚਰਿਯਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਪਕਿਣ੍ਣਕਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ)] ਸਯਮੇਵਾਗਤੋ ਮਮ ਪੁਞ੍ਞੇਨਾ’’ਤਿ ਚ ‘‘ਯਾਚਕਸ੍ਸ ਦਾਨਾਪਦੇਸੇਨ ਮਯ੍ਹਮੇਵਾਯਮਨੁਗ੍ਗਹੋ’’ਤਿ ਚ ‘‘ਅਹਂ ਵਿਯ ਅਯਂ ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਲੋਕੋ ਮਯਾ ਅਨੁਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ ਚ ‘‘ਅਸਤਿ ਯਾਚਕੇ ਕਥਂ ਮਯ੍ਹਂ ਦਾਨਪਾਰਮੀ ਪੂਰੇਯਜਾ’’ਤਿ ਚ ‘‘ਯਾਚਕਾਨਮੇਵਤ੍ਥਾਯ ਮਯਾ ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ ਚ ‘‘ਅਯਾਚਿਤ੍ਵਾਪਿ ਮਂ ਮਮ ਸਨ੍ਤਕਂ ਯਾਚਕਾ ਕਦਾ ਸਯਮੇਵ ਗਣ੍ਹੇਯਜੁ’’ਨ੍ਤਿ ਚ ‘‘ਕਥਮਹਂ ਯਾਚਕਾਨਂ ਪਿਯੋ ਚਸ੍ਸਂ ਮਨਾਪੋ’’ਤਿ ਚ ‘‘ਕਥਂ ਵਾ ਤੇ ਮਯ੍ਹਂ ਪਿਯਾ ਚਸ੍ਸੁ ਮਨਾਪਾ’’ਤਿ ਚ ‘‘ਕਥਂ ਵਾਹਂ ਦਦਮਾਨੋ ਦਤ੍ਵਾਪਿ ਚ ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਅਸ੍ਸਂ ਪਮੁਦਿਤੋ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸਜਾਤੋ’’ਤਿ ਚ ‘‘ਕਥਂ ਵਾ ਮੇ ਯਾਚਕਾ ਭਵੇਯਜੁਂ, ਉਲ਼ਾਰੋ ਚ ਦਾਨਜ੍ਝਾਸਯੋ’’ਤਿ ਚ ‘‘ਕਥਂ ਵਾਹਮਯਾਚਿਤੋ ਏਵ ਯਾਚਕਾਨਂ ਹਦਯਮਞ੍ਞਾਯ ਦਦੇਯਜ’’ਨ੍ਤਿ ‘‘ਸਤਿ ਧਨੇ, ਯਾਚਕੇ ਚ ਅਪਰਿਚ੍ਚਾਗੋ ਮਹਤੀ ਮਯ੍ਹਂ ਵਞ੍ਚਨਾ’’ਤਿ ਚ ‘‘ਕਥਮਹਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਙ੍ਗਾਨਿ, ਜੀਵਿਤਞ੍ਚਾਪਿ ਪਰਿਚ੍ਚਜੇਯਜ’’ਨ੍ਤਿ ਚ ਚਾਗਨਿਨ੍ਨਤਾ ਉਪਟ੍ਠਪੇਤਬ੍ਬਾ।

ਅਪਿਚ ‘‘ਅਤ੍ਥੋ ਨਾਮਾਯਂ ਨਿਰਪੇਕ੍ਖਂ ਦਾਯਕਮਨੁਗਚ੍ਛਤਿ ਯਥਾ ਤਂ ਨਿਰਪੇਕ੍ਖਂ ਖੇਪਕਂ ਕਿਟਕੋ’’ਤਿ ਅਤ੍ਥੇ ਨਿਰਪੇਕ੍ਖਤਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬਂ। ਯਾਚਮਾਨੇ ਪਨ ਯਦਿ ਪਿਯਪੁਗ੍ਗਲੋ ਹੋਤਿ ‘‘ਪਿਯੋ ਮਂ ਯਾਚਤੀ’’ਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬਂ। ਅਥ ਉਦਾਸੀਨਪੁਗ੍ਗਲੋ ਹੋਤਿ ‘‘ਅਯਂ ਮਂ ਯਾਚਮਾਨੋ ਅਦ੍ਧਾ ਇਮਿਨਾ ਪਰਿਚ੍ਚਾਗੇਨ ਮਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬਂ। ਦਦਨ੍ਤੋ ਹਿ ਯਾਚਕਾਨਂ ਪਿਯੋ ਹੋਤੀਤਿ। ਅਥ ਪਨ ਵੇਰੀਪੁਗ੍ਗਲੋ ਯਾਚਤਿ, ‘‘ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕੋ ਮਂ ਯਾਚਤਿ, ਅਯਂ ਮਂ ਯਾਚਮਾਨੋ ਅਦ੍ਧਾ ਇਮਿਨਾ ਪਰਿਚ੍ਚਾਗੇਨ ਵੇਰੀਪਿ ਪਿਯੋ ਮਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਵਿਸੇਸਤੋ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬਂ। ਏਵਂ ਪਿਯਪੁਗ੍ਗਲੇ ਵਿਯ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਵੇਰੀਪੁਗ੍ਗਲੇਸੁਪਿ ਮੇਤ੍ਤਾਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਕਰੁਣਂ ਉਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾਵ ਦਾਤਬ੍ਬਂ।

ਸਚੇ ਪਨਸ੍ਸ ਚਿਰਕਾਲੰ ਪਰਿਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਲੋਭਸ੍ਸ ਦੇਯਜਧਮ੍ਮਵਿਸਯਾ ਲੋਭਧਮ੍ਮਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁੰ, ਤੇਨ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੁਪਟਿਵ੍ਵੇਨ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੰ ''ਨਨੁ ਤਯਾ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਅਭਿਨੀਹਾਰੰ ਕਰੋਨ੍ਤੇਨ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਾਨਮੁਪਕਾਰਾਯ ਅਯੰ ਕਾਯੋ ਨਿਸ੍ਸਟ੍ਠੋ, ਤਪ੍ਪਰਿਚ੍ਚਾਗਮਯਞ੍ਚ ਪੁਞ੍ਞੰ, ਤਤ੍ਥ ਨਾਮ ਤੇ ਬਾਹਿਰੇਪਿ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿੰ ਅਭਿਸਙ੍ਗਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਹਤ੍ਥਿਸਿਨਾਨਸਦਿਸੀ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਯਾ ਨ ਕਤ੍ਥਚਿ ਅਭਿਸਙ੍ਗੋ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਮਹਤੋ ਭੇਸਜ੍ਜਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਮੂਲੰ ਮੂਲਤ੍ਥਿਕਾ ਹਰਨ੍ਤਿ, ਪਪਟਿਕੰ, ਤਚੰ, ਖਨ੍ਧੰ, ਵਿਟਪੰ, ਸਾਖੰ, ਪਲਾਸੰ, ਪੁਪ੍ਫੰ, ਫਲੰ ਫਲਤ੍ਥਿਕਾ ਹਰਨ੍ਤਿ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ 'ਮਯ੍ਹੰ ਸਨ੍ਤਕੰ ਏਤੇ ਹਰਨ੍ਤੀ'ਤਿ ਵਿਤਕ੍ਕਸਮੁਦਾਚਾਰੋ ਹੋਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਸਬ੍ਬਲੋਕਹਿਤਾਯ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤੇਨ ਮਯਾ ਮਹਾਦੁਕ੍ਖੇ ਅਕਤਞ੍ਞੁਕੇ ਨਿਚ੍ਚਾਸੁਚਿਮ੍ਹਿ ਕਾਯੇ ਪਰੇਸੰ ਉਪਕਾਰਾਯ ਵਿਨਿਯੁਜ੍ਜਮਾਨੇ ਅਣੁਮਤ੍ਤੋਪਿ ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਤਕ੍ਕੋ ਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬੋ। ਕੋ ਵਾ ਏਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਬਾਹਿਰੇਸੁ ਮਹਾਭੂਤੇਸੁ ਏਕਨ੍ਤਭੇਦਨਵਿਕਿਰਣਵਿਦ੍ਧੰਸਨਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਕੇਵਲੰ ਪਨ ਸਮ੍ਮੋਹਵਿਜਮ੍ਭਿਤਮੇਤੰ, ਯਦਿਦੰ 'ਏਤੰ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਅਭਿਨਿਵੇਸੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਬਾਹਿਰੇਸੁ ਮਹਾਭੂਤੇਸੁ ਵਿਯ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕੇਸੁਪਿ ਕਰਚਰਣਨਯਨਾਦੀਸੁ, ਮੰਸਾਦੀਸੁ ਚ ਅਨਪੇਕ੍ਖੇਨ ਹੁਤ੍ਵਾ 'ਤੰ ਤਦਤ੍ਥਿਕਾ ਹਰਨ੍ਤੂ'ਤਿ ਨਿਸ੍ਸਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਏਵੰ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤੋ ਚਸ੍ਸ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਪਹਿਤਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕਾਯਜੀਵਿਤੇਸੁ ਨਿਰਪੇਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਕਸਿਰੇਨੇਵ ਕਾਯਵਚੀਮਨੋਕਮ੍ਮਾਨਿ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਵਿਸੁਦ੍ਧਕਾਯਵਚੀਮਨੋਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਵਿਸੁਦ੍ਧਾਜੀਵੋ ਞਾਯਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯੰ ਠਿਤੋ ਆਯਾਪਾਯੁਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲਸਮਨ੍ਨਾਗਮੇਨ ਭਿਯ੍ਯੋਸੋ ਮਤ੍ਤਾਯ ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਪਰਿਚ੍ਚਾਗੇਨ, ਅਭਯਦਾਨਸਦ੍ਧਮ੍ਮਦਾਨੇਹਿ ਚ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤੇ ਅਨੁਗ੍ਗਣ੍ਹਿਤੁੰ ਸਮਤ੍ਥੋ ਹੋਤਿ, ਅਯੰ ਤਾਵ **ਦਾਨਪਾਰਮਿਯੰ** ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਨਯੋ।

ਸੀਲਪਾਰਮਿਯੰ ਪਨ ਏਵੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੰ – ''ਇਦਞ੍ਹਿ ਸੀਲੰ ਨਾਮ ਗਙ੍ਗੋਦਕਾਦੀਹਿ ਵਿਸੋਧੇਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਸ੍ਸ ਦੋਸਮਲਸ੍ਸ ਵਿਕ੍ਖਾਲਨਜਲੰ, ਹਰਿਚਨ੍ਦਨਾਦੀਹਿ ਵਿਨੇਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਸ੍ਸ ਰਾਗਾਦਿਪਰਿਲ਼ਾਹਸ੍ਸ ਵਿਨਯਨੰ, ਮੁਤ੍ਤਾਹਾਰਮਕੁਟਕੁਣ੍ਡਲਾਦੀਹਿ ਪਚੁਰਜਨਾਲਙ੍ਕਾਰੇਹਿ ਅਸਾਧਾਰਣੋ ਸਾਧੂਨਮਲਙ੍ਕਾਰਵਿਸੇਸੋ, ਸਬ੍ਬਦਿਸਾਵਾਯਨਕੋ ਅਤਿਕਿਤ੍ਤਿਮੋ [ਸਬ੍ਬਦਿਸਾਵਾਯਨਤੋ ਅਕਿਤ੍ਤਿਮੋ (ਚਰਿਯਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਪਕਿਣ੍ਣਕਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ; ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੭)] ਸਬ੍ਬਕਾਲਾਨੁਰੂਪੋ ਚ ਸੁਰਭਿਗਨ੍ਧੋ, ਖਤ੍ਤਿਯਮਹਾਸਾਲਾਦੀਹਿ, ਦੇਵਤਾਹਿ ਚ ਵਨ੍ਦਨੀਯਾਦਿਭਾਵਾਵਹਨਤੋ ਪਰਮੋ ਵਸੀਕਰਣਮਨ੍ਤੋ, ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਾਦਿਦੇਵਲੋਕਾਰੋਹਣਸੋਪਾਨਪਨ੍ਤਿ, ਝਾਨਾਭਿਞ੍ਞਾਨੰ ਅਧਿਗਮੂਪਾਯੋ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਮਹਾਨਗਰਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਾਪਕਮਗ੍ਗੋ, ਸਾਵਕਬੋਧਿਪਚ੍ਚੇਕਬੋਧਿਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧੀਨੰ ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਭੂਮਿ, ਯੰ ਯੰ ਵਾ ਪਨਿਚ੍ਛਿਤੰ ਪਤ੍ਥਿਤੰ, ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਸਮਿਜ੍ਝਨੂਪਾਯਭਾਵਤੋ ਚਿਨ੍ਤਾਮਣਿਕਪ੍ਪਰੁਕ੍ਖਾਦਿਕੇ ਚ ਅਤਿਸੇਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤੰ ਭਗਵਤਾ ''ਇਜ੍ਝਤਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੀਲਵਤੋ ਚੇਤੋਪਣਿਧਿ ਵਿਸੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੩੭; ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੪.੩੫੨; ਅ॰ ਨਿ॰ ੮.੩੫)। ਅਪਰਮ੍ਪਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਆਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯ ਚੇ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨੰ ਪਿਯੋ ਚ ਅਸ੍ਸੰ ਮਨਾਪੋ ਚ ਗਰੁ ਚ ਭਾਵਨੀਯੋ ਚਾਤਿ, ਸੀਲੇਸ੍ਵੇਵਸ੍ਸ ਪਰਿਪੂਰਕਾਰੀ''ਤਿਆਦਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੬੫)। ਤਥਾ ''ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਤ੍ਥਾਨਿ ਖੋ ਆਨਨ੍ਦ ਕੁਸਲਾਨਿ ਸੀਲਾਨੀ''ਤਿ, (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੧; ੧੧.੧) ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ ਗਹਪਤਯੋ, ਆਨਿਸੰਸਾ ਸੀਲਵਤੋ ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾਯਾ''ਤਿਆਦਿਸੁਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੫੦; ਅ॰ ਨਿ॰ ੫.੨੧੩; ਉਦਾ॰ ੭੬; ਮਹਾਵ॰ ੨੮੫) ਵਸੇਨ ਸੀਲਗੁਣਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾ। ਤਥਾ ਅਗ੍ਗਿਕ੍ਖਨ੍ਧੋਪਮਸੁਤ੍ਤਾਦੀਨੰ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੭.੭੨) ਵਸੇਨ ਸੀਲਵਿਰਹੇ ਆਦੀਨਵਾ।

ਅਪਿਚ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸਨਿਮਿਤ੍ਤਤੋ, ਅਤ੍ਤਾਨੁਵਾਦਪਰਾਨੁਵਾਦਦਣ੍ਡਦੁਗ੍ਗਤਿਭਯਾਭਾਵਤੋ, ਵਿਞ੍ਞੂਹਿ ਪਾਸੰਸਭਾਵਤੋ, ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਹੇਤੁਤੋ, ਪਰਮਸੋਤ੍ਥਿਟ੍ਠਾਨਤੋ, ਕੁਲਸਾਪਤੇਯ੍ਯਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਜੀਵਿਤਰੂਪਟ੍ਠਾਨਬਨ੍ਧੁਮਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀਨੰ ਅਤਿਸਯਨਤੋ ਚ ਸੀਲੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੰ। ਸੀਲਵਤੋ ਹਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾਹੇਤੁ ਮਹਨ੍ਤੰ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ''ਕਤੰ ਵਤ ਮਯਾ ਕੁਸਲੰ, ਕਤੰ ਕਲ੍ਯਾਣੰ, ਕਤੰ ਭੀਰੁਤ੍ਤਾਣ''ਨ੍ਤਿ।

ਤਥਾ ਸੀਲਵਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ਨ ਉਪਵਦਤਿ, ਨ ਚ ਪਰੇ ਵਿਞ੍ਞੂ, ਦਣ੍ਡਦੁਗ੍ਗਤਿਭਯਾਨਞ੍ਚ ਸਮ੍ਭਵੋਯੇਵ ਨਤ੍ਥਿ, ''ਸੀਲਵਾ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ ਕਲ੍ਯਾਣਧਮ੍ਮੋ''ਤਿ ਵਿਞ੍ਞੂਨੰ ਪਾਸੰਸੋ ਚ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਸੀਲਵਤੋ ਯ੍ਵਾਯੰ ''ਕਤੰ ਵਤ ਮਯਾ ਪਾਪੰ, ਕਤੰ ਲੁਦ੍ਦੰ, ਕਤੰ ਕਿਬ੍ਬਿਸ''ਨ੍ਤਿ ਦੁਸ੍ਸੀਲਸ੍ਸ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਸੋ ਨ ਹੋਤਿ। ਸੀਲਞ੍ਚ ਨਾਮੇਤੰ ਅਪ੍ਪਮਾਦਾਧਿਟ੍ਠਾਨਤੋ, ਭੋਗਬ੍ਯਸਨਾਦਿਪਰਿਹਾਰਮੁਖੇਨ ਮਹਤੋ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਾਧਨਤੋ, ਮਙ੍ਗਲਭਾਵਤੋ, ਪਰਮੰ ਸੋਤ੍ਥਿਟ੍ਠਾਨੰ। ਨਿਹੀਨਜਚ੍ਚੋਪਿ ਸੀਲਵਾ ਖਤ੍ਤਿਯਮਹਾਸਾਲਾਦੀਨੰ ਪੂਜਨੀਯੋ ਹੋਤੀਤਿ

ਕੁਲਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਅਤਿਸੇਤਿ ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾ, ‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ ਮਹਾਰਾਜ, ਇਧ ਤੇ ਅਸ੍ਸ ਦਾਸੋ ਕਮ੍ਮਕਰੋ’’ਤਿਆਦਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੮੩) ਵਕ੍ਖਮਾਨਸਾਮਞ੍ਞਸੁਤ੍ਤਵਚਨਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਸਾਧਕਂ, ਚੋਰਾਦੀਹਿ ਅਸਾਧਾਰਣਤੋ, ਪਰਲੋਕਾਨੁਗਮਨਤੋ, ਮਹਪ੍ਫਲਭਾਵਤੋ, ਸਮਥਾਦਿਗੁਣਾਧਿਟ੍ਠਾਨਤੋ ਚ ਬਾਹਿਰਧਨਂ ਸਾਪਤੇਯ੍ਯਂ ਅਤਿਸੇਤਿ ਸੀਲਂ। ਪਰਮਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਿਸ੍ਸਰਿਯਸ੍ਸ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵਤੋ ਖਤ੍ਤਿਯਾਦੀਨਮਿਸ੍ਸਰਿਯਂ ਅਤਿਸੇਤਿ ਸੀਲਂ। ਸੀਲਨਿਮਿਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਤਂਤਂਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯੇਸੁ ਸਤ੍ਤਾਨਮਿਸ੍ਸਰਿਯਂ, ਵਸ੍ਸਸਤਾਦਿਦੀਘਪ੍ਪਮਾਣਤੋ ਚ ਜੀਵਿਤਤੋ ਏਕਾਹਮ੍ਪਿ ਸੀਲਵਤੋ ਜੀਵਿਤਸ੍ਸ ਵਿਸਿਟ੍ਠਤਾਵਚਨਤੋ, ਸਤਿਪਿ ਜੀਵਿਤੇ ਸਿਕ੍ਖਾਨਿਕ੍ਖਿਪਨਸ੍ਸ ਮਰਣਤਾਵਚਨਤੋ ਚ ਸੀਲਂ ਜੀਵਿਤਤੋ ਵਿਸਿਟ੍ਠਤਰਂ। ਵੇਰੀਨਮ੍ਪਿ ਮਨੁਞ੍ਞਭਾਵਾਵਹਨਤੋ, ਜਰਾਰੋਗਵਿਪਤ੍ਤੀਹਿ ਅਨਭਿਭਵਨੀਯਤੋ ਚ ਰੂਪਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਅਤਿਸੇਤਿ ਸੀਲਂ। ਪਾਸਾਦਹਮ੍ਮਿਯਾਦਿਟ੍ਠਾਨਪ੍ਪਭੇਦੇ ਰਾਜਯੁਵਰਾਜਸੇਨਾਪਤਿਆਦਿਠਾਨਵਿਸੇਸੇ ਚ ਸੁਖਵਿਸੇਸਾਧਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵਤੋ ਅਤਿਸੇਤਿ ਸੀਲਂ। ਸਭਾਵਸਿਨਿਦ੍ਧੇ ਸਨ੍ਤਿਕਾਵਚਰੇਪਿ ਬਨ੍ਧੁਜਨੇ, ਮਿਤ੍ਤਜਨੇ ਚ ਏਕਨ੍ਤਹਿਤਸਮ੍ਪਾਦਨਤੋ, ਪਰਲੋਕਾਨੁਗਮਨਤੋ ਚ ਅਤਿਸੇਤਿ ਸੀਲਂ। ‘‘ਨ ਤਂ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਕਯਿਰਾ’’ਤਿਆਦਿ (ਧ॰ ਪ॰ ੪੩) ਵਚਨਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਸਾਧਕਂ। ਤਥਾ ਹਤ੍ਥਿਅਸ੍ਸਰਥਪਤ੍ਤਿਬਲਕਾਯੇਹਿ, ਮਨ੍ਤਾਗਦਸੋਤ੍ਥਾਨਪਯੋਗੇਹਿ ਚ ਦੁਰਾਰਕ੍ਖਾਨਮਨਾਥਾਨਂ ਅਤ੍ਤਾਧੀਨਤੋ, ਅਨਪਰਾਧੀਨਤੋ, ਮਹਾਵਿਸਯਤੋ ਚ ਆਰਕ੍ਖਭਾਵੇਨ ਸੀਲਮੇਵ ਵਿਸਿਟ੍ਠਤਰਂ। ਤੇਨੇਵਾਹ ‘‘ਧਮ੍ਮੋ ਹਵੇ ਰਕ੍ਖਤਿ ਧਮ੍ਮਚਾਰਿ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿ (ਥੇਰਗਾ॰ ੩੦੩; ਜਾ॰ ੧.੧੦.੧੦੨)। ਏਵਮਨੇਕਗੁਣਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਸੀਲਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾ ਚੇਵ ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾ ਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ ਚ ਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਂ।

ਸਚੇ ਪਨਸ੍ਸ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਪਰਿਚਯੇਨ ਸੀਲਪਟਿਪਕ੍ਖਧਮ੍ਮਾ ਦੋਸਾਦਯੋ ਅਨ੍ਤਰਨ੍ਤਰਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ, ਤੇਨ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਪਟਿਞ੍ਞੇਨ ਏਵਂ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ ‘‘ਨਨੁ ਤਯਾ ਬੋਧਾਯ ਪਣਿਧਾਨਂ ਕਤਂ, ਸੀਲਵੇਕਲ੍ਲੇਨ ਚ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਨ ਚ ਸੁਕਰਾ ਲੋਕਿਯਾਪਿ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੋ ਪਾਪੁਣਿਤੁਂ, ਪਗੇਵ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ’’ਤਿ। ਸਬ੍ਬਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀਨਮਗ੍ਗਭੂਤਾਯ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਯਾ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਭੂਤੇਨ ਸੀਲੇਨ ਪਰਮੁਕ੍ਕਂਸਗਤੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ, ਤਸ੍ਮਾ ‘‘ਕਿਕੀਵ ਅਣ੍ਡ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੭; ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੧੯) ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਸੀਲਂ ਰਕ੍ਖਨ੍ਤੇਨ ਸੁਟ੍ਠੁ ਤਯਾ ਪੇਸਲੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ।

ਅਪਿਚ ਤਯਾ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਯ ਯਾਨਤ੍ਤਯੇ ਸਤ੍ਤਾਨਮਵਤਾਰਣਪਰਿਪਾਚਨਾਨਿ ਕਾਤਬ੍ਬਾਨਿ, ਸੀਲਵੇਕਲ੍ਲਸ੍ਸ ਚ ਵਚਨਂ ਨ ਪਚ੍ਚੇਤਬ੍ਬਂ ਹੋਤਿ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਾਹਾਰਵਿਚਾਰਸ੍ਸ ਵਿਯ ਵੇਜ੍ਜਸ੍ਸ ਤਿਕਿਚ੍ਛਨਂ, ਤਸ੍ਮਾ ‘‘ਕਥਾਹਂ ਸਦ੍ਧੇਯ੍ਯੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤਾਨਮਵਤਾਰਣਪਰਿਪਾਚਨਾਨਿ ਕਰੇਯ੍ਯ’’ਨ੍ਤਿ ਸਭਾਵਪਰਿਸੁਦ੍ਧਸੀਲੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ। ਕਿਞ੍ਚ ਝਾਨਾਦਿਗੁਣਵਿਸੇਸਯੋਗੇਨ ਮੇ ਸਤ੍ਤਾਨਮੁਪਕਾਰਕਰਣਸਮਤ੍ਥਤਾ, ਪਞ੍ਞਾਪਾਰਮੀਆਦਿਪਰਿਪੂਰਣਞ੍ਚ ਝਾਨਾਦਯੋ ਗੁਣਾ ਚ ਸੀਲਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਂ ਵਿਨਾ ਨ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਸੀਲਂ ਸੋਧੇਤਬ੍ਬਂ।

ਤਥਾ ‘‘ਸਮ੍ਬਾਧੋ ਘਰਾਵਾਸੋ ਰਜੋਪਥੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੧੧; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੯੧, ੩੭੧; ੨.੧੦; ੩.੧੩, ੨੧੮; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੫੪; ੫.੧੦੦੨; ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੯੯; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੯੪) ਘਰਾਵਾਸੇ, ‘‘ਅਟ੍ਠਿਕਙ੍ਕਲੂਪਮਾ ਕਾਮਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੩੪; ੨.੪੨; ਪਾਚਿ॰ ੪੧੭; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ੧੪੭) ‘‘ਮਾਤਾਪਿ ਪੁਤ੍ਤੇਨ ਵਿਵਦਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੬੮) ਚ ਕਾਮੇਸੁ, ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਪੁਰਿਸੋ ਇਣਂ ਆਦਾਯ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤੇ ਪਯੋਜੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੨੬) ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਾਦੀਸੁ ਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸਨਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ, ਵੁਤ੍ਤਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ‘‘ਅਬ੍ਭੋਕਾਸੋ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੯੧, ੩੯੮; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੯੧, ੩੭੧; ੨.੧੦; ੩.੧੩, ੨੧੮; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੯੧; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੦੦੨; ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੯੯; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੯੮) ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾਦੀਸੁ ਆਨਿਸਂਸਾਪਟਿਸਙ੍ਖਾਵਸੇਨ **ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਪਾਰਮਿਯਂ** ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪੋ, ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ ਪਨ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਆਸਿਵਿਸੋਪਮਸੁਤ੍ਤਾਦਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੬੩, ੧੭੫; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੩੮) ਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਤਥਾ ‘‘ਪਞ੍ਞਾਯ ਵਿਨਾ ਦਾਨਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਵਿਸੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਯਥਾਸਕਂ ਬ੍ਯਾਪਾਰਸਮਤ੍ਥਾ ਚ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਯ ਗੁਣਾ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਯਥੇਵ ਹਿ ਜੀਵਿਤੇਨ ਵਿਨਾ ਸਰੀਰਯਨ੍ਤਂ ਨ ਸੋਭਤਿ, ਨ ਚ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਿਰਿਯਾਸੁ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਸਮਤ੍ਥਂ ਹੋਤਿ। ਯਥਾ ਚ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਵਿਨਾ ਯਥਾਸਕਂ ਵਿਸਯੇਸੁ ਕਿਚ੍ਚਂ ਕਾਤੁਂ ਨਪ੍ਪਹੋਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਸਦ੍ਧਾਦੀਨਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ

ਪਞ੍ਞਾਯ ਵਿਨਾ ਸਕਕਿਚ੍ਚਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਮਸਮਤ੍ਥਾਨੀਤਿ ਪਰਿਚ੍ਚਾਗਾਦਿਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਂ ਪਞ੍ਞਾ ਪਧਾਨਕਾਰਣਂ। ਉਮ੍ਮੀਲਿਤਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੁਕਾ ਹਿ ਮਹਾਸਤ੍ਤਾ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗਾਨਿਪਿ ਦਤ੍ਵਾ ਅਨਤ੍ਤੁਕ੍ਕਂਸਕਾ, ਅਪਰਵਮ੍ਭਕਾ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਭੇਸਜ੍ਜਰੁਕ੍ਖਾ ਵਿਯ ਵਿਕਪ੍ਪਰਹਿਤਾ ਕਾਲਤ੍ਤਯੇਪਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਜਾਤਾ। ਪਞ੍ਞਾਵਸੇਨ ਹਿ ਉਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲਯੋਗਤੋ ਪਰਿਚ੍ਚਾਗੋ ਪਰਹਿਤਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਦਾਨਪਾਰਮਿਭਾਵਂ ਉਪੇਤਿ। ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਞ੍ਹਿ ਦਾਨਂ ਮੁਦ੍ਧਸਦਿਸਂ [ਵੁਦ੍ਧਿਸਦਿਸਂ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੭)] ਹੋਤਿ।

ਤਥਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਭਾਵੇਨ ਤਣ੍ਹਾਦਿਸਂਕਿਲੇਸਾਵਿਯੋਗਤੋ ਸੀਲਸ੍ਸ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯੇਵ ਨ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਕੁਤੋ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਗੁਣਾਧਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵੋ। ਪਞ੍ਞਵਾ ਏਵ ਚ ਘਰਾਵਾਸੇ ਕਾਮਗੁਣੇਸੁ ਸਂਸਾਰੇ ਚ ਆਦੀਨਵਂ, ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾਯ ਝਾਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਚ ਆਨਿਸਂਸਂ ਸੁਟ੍ਠੁ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਨ੍ਤੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਝਾਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ, ਪਰੇ ਚ ਤਤ੍ਥ ਪਤਿਟ੍ਠਪੇਤਿ।

ਵੀਰਿਯਞ੍ਚ ਪਞ੍ਞਾਰਹਿਤਂ ਯਥਿਚ੍ਛਿਤਮਤ੍ਥਂ ਨ ਸਾਧੇਤਿ ਦੁਰਾਰਮ੍ਭਭਾਵਤੋ। ਅਨਾਰਮ੍ਭੋਯੇਵ ਹਿ ਦੁਰਾਰਮ੍ਭਤੋ ਸੇਯ੍ਯੋ, ਪਞ੍ਞਾਸਹਿਤੇਨ ਪਨ ਵੀਰਿਯੇਨ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਦੁਰਧਿਗਮਂ ਉਪਾਯਪਟਿਪਤ੍ਤਿਤੋ। ਤਥਾ ਪਞ੍ਞਵਾ ਏਵ ਪਰਾਪਕਾਰਾਦੀਨਮਧਿਵਾਸਕਜਾਤਿਯੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋ। ਪਞ੍ਞਾਵਿਰਹਿਤਸ੍ਸ ਚ ਪਰੇਹਿ ਉਪਨੀਤਾ ਅਪਕਾਰਾ ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਪਟਿਪਕ੍ਖਮੇਵ ਅਨੁਬ੍ਰੂਹੇਨ੍ਤਿ। ਪਞ੍ਞਵਤੋ ਪਨ ਤੇ ਖਨ੍ਤਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨੁਬ੍ਰੂਹਨਵਸੇਨ ਅਸ੍ਸਾ ਥਿਰਭਾਵਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਪਞ੍ਞਵਾ ਏਵ ਤੀਣਿਪਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਤੇਸਂ ਕਾਰਣਾਨਿ ਪਟਿਪਕ੍ਖੇ ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਜਾਨਿਤ੍ਵਾ ਪਰੇਸਂ ਅਵਿਸਂਵਾਦਕੋ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਪਞ੍ਞਾਬਲੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨਮੁਪਤ੍ਥਮ੍ਭੇਤ੍ਵਾ ਧਿਤਿਸਮ੍ਪਦਾਯ ਸਬ੍ਬਪਾਰਮੀਸੁ ਅਚਲਸਮਾਦਾਨਾਧਿਟ੍ਠਾਨੋ ਹੋਤਿ। ਪਞ੍ਞਵਾ ਏਵ ਚ ਪਿਯਮਜ੍ਝਤ੍ਤਵੇਰਿਵਿਭਾਗਮਕਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਹਿਤੂਪਸਂਹਾਰਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਪਞ੍ਞਾਵਸੇਨ ਲਾਭਾਲਾਭਾਦਿਲੋਕਧਮ੍ਮਸਨ੍ਨਿਪਾਤੇ ਨਿਬ੍ਬਿਕਾਰਤਾਯ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਸਬ੍ਬਾਸਂ ਪਾਰਮੀਨਂ ਪਞ੍ਞਾਵ ਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਹੇਤੂਤਿ **ਪਞ੍ਞਾਗੁਣਾ** ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾ।

ਅਪਿਚ ਪਞ੍ਞਾਯ ਵਿਨਾ ਨ ਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਅਨ੍ਤਰੇਨ ਚ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਦਂ ਨ ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾ, ਸੀਲਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਦਾਰਹਿਤਸ੍ਸ ਚ ਨ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਦਾ, ਅਸਮਾਹਿਤੇਨ ਚ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਅਤ੍ਤਹਿਤਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਸਾਧੇਤੁਂ, ਪਗੇਵ ਉਕ੍ਕਂਸਗਤਂ ਪਰਹਿਤਨ੍ਤਿ। ‘‘ਨਨੁ ਤਯਾ ਪਰਹਿਤਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੇਨ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਪਞ੍ਞਾਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਆਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ’’ਤਿ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੇਨ ਅਤ੍ਤਾ ਓਵਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਪਞ੍ਞਾਨੁਭਾਵੇਨ ਹਿ ਮਹਾਸਤ੍ਤੋ ਚਤੁਰਧਿਟ੍ਠਾਨਾਧਿਟ੍ਠਿਤੋ ਚਤੂਹਿ ਸਙ੍ਗਹਵਤ੍ਥੂਹਿ ਲੋਕਂ ਅਨੁਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤੇ ਨਿਯ੍ਯਾਨਮਗ੍ਗੇ ਅਵਤਾਰੇਤਿ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਚ ਨੇਸਂ ਪਰਿਪਾਚੇਤਿ। ਤਥਾ ਪਞ੍ਞਾਬਲੇਨ ਖਨ੍ਧਾਯਤਨਾਦੀਸੁ ਪਵਿਚਯਬਹੁਲੋ ਪਵਤ੍ਤਿਨਿਵਤ੍ਤਿਯੋ ਯਾਥਾਵਤੋ ਪਰਿਜਾਨਨ੍ਤੋ ਦਾਨਾਦਯੋ ਗੁਣਵਿਸੇਸੇ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਭਾਵਂ ਨਯਨ੍ਤੋ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸਿਕ੍ਖਾਯ ਪਰਿਪੂਰਕਾਰੀ ਹੋਤੀਤਿ ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਅਨੇਕਾਕਾਰਵੋਕਾਰੇ ਪਞ੍ਞਾਗੁਣੇ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਾਪਾਰਮੀ ਅਨੁਬ੍ਰੂਹੇਤਬ੍ਬਾ।

ਤਥਾ ਦਿਸ੍ਸਮਾਨਪਾਰਾਨਿਪਿ ਲੋਕਿਯਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਨਿਹੀਨਵੀਰਿਯੇਨ ਪਾਪੁਣਿਤੁਮਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਾਨਿ, ਅਗਣਿਤਖੇਦੇਨ ਪਨ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੇਨ ਦੁਰਧਿਗਮਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਨਿਹੀਨਵੀਰਿਯੋ ਹਿ ‘‘ਸਂਸਾਰਮਹੋਘਤੋ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤੇ ਸਨ੍ਤਾਰੇਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਆਰਭਿਤੁਮੇਵ ਨ ਸਕ੍ਕੁਣੋਤਿ। ਮਜ੍ਝਿਮੋ ਪਨ ਆਰਭਿਤ੍ਵਾਨ ਅਨ੍ਤਰਾਵੋਸਾਨਮਾਪਜ੍ਜਤਿ। ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਵੀਰਿਯੋ ਪਨ ਅਤ੍ਤਸੁਖਨਿਰਪੇਕ੍ਖੋ ਆਰਭਿਤ੍ਵਾ ਪਾਰਮਧਿਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾ।

ਅਪਿਚ ‘‘ਯਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਏਵ ਸਂਸਾਰਪਙ੍ਕਤੋ ਸਮੁਦ੍ਧਰਣਤ੍ਥਮਾਰਮ੍ਭੋ, ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਸਿਥਿਲਭਾਵੇਨ ਮਨੋਰਥਾਨਂ ਮਤ੍ਥਕਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਸਮ੍ਭਾਵੇਤੁਂ, ਪਗੇਵ ਸਦੇਵਕਸ੍ਸ ਲੋਕਸ੍ਸ ਸਮੁਦ੍ਧਰਣਤ੍ਥਂ ਕਤਾਭਿਨੀਹਾਰੇਨਾ’’ਤਿ ਚ ‘‘ਰਾਗਾਦੀਨਂ ਦੋਸਗਣਾਨਂ ਮਤ੍ਤਮਹਾਨਾਗਾਨਮਿਵ ਦੁਨ੍ਨਿਵਾਰਣਭਾਵਤੋ, ਤਨ੍ਨਿਦਾਨਾਨਞ੍ਚ ਕਮ੍ਮਸਮਾਦਾਨਾਨਂ ਉਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਸਿਕਵਧਕਸਦਿਸਭਾਵਤੋ, ਤਨ੍ਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ਦੁਗ੍ਗਤੀਨਂ ਸਬ੍ਬਦਾ ਵਿਵਟਮੁਖਭਾਵਤੋ, ਤਤ੍ਥ ਨਿਯੋਜਕਾਨਞ੍ਚ ਪਾਪਮਿਤ੍ਤਾਨਂ ਸਦਾ ਸਨ੍ਨਿਹਿਤਭਾਵਤੋ, ਤਦੋਵਾਦਕਾਰਿਤਾਯ ਚ ਵਸਲਸ੍ਸ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਭਾਵਸ੍ਸ ਸਤਿ ਸਮ੍ਭਵੇ ਯੁਤ੍ਤਂ ਸਯਮੇਵ ਸਂਸਾਰਦੁਕ੍ਖਤੋ ਨਿਸ੍ਸਰਿਤੁ’’ਨ੍ਤਿ ਚ ‘‘ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਤਕ੍ਕਾ ਵੀਰਿਯਾਨੁਭਾਵੇਨ ਦੂਰੀ

ਭਵਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਚ ''ਯਦਿ ਪਨ ਸਮ੍ਬੋਧਿੰ ਅਤ੍ਤਾਧੀਨੇਨ ਵੀਰਿਯੇਨ ਸਕ੍ਕਾ ਸਮਧਿਗਨ੍ਤੁੰ, ਕਿਮੇਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਕਰ''ਨ੍ਤਿ ਚ ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਨਯੇਨ **ਵੀਰਿਯਗੁਣਾ** ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾ।

ਤਥਾ ''ਖਨ੍ਤਿ ਨਾਮਾਯੰ ਨਿਰਵਸੇਸਗੁਣਪਟਿਪਕ੍ਖਸ੍ਸ ਕੋਧਸ੍ਸ ਵਿਧਮਨਤੋ ਗੁਣਸਮ੍ਪਾਦਨੇ ਸਾਧੂਨੰ ਅਪ੍ਪਟਿਹਤਮਾਯੁਧੰ, ਪਰਾਭਿਭਵਨੇ ਸਮਤ੍ਥਾਨਮਲਙ੍ਕਾਰੋ, ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨੰ ਬਲਸਮ੍ਪਦਾ, ਕੋਧਗ੍ਗਿਵਿਨਯਨਾ ਉਦਕਧਾਰਾ, ਕਲ੍ਯਾਣਕਿਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਞ੍ਜਾਤਿਦੇਸੋ, ਪਾਪਪੁਗ੍ਗਲਾਨੰ ਵਚੀਵਿਸਵੂਪਸਮਕਰੋ ਮਨ੍ਤਾਗਦੋ, ਸੰਵਰੇ ਠਿਤਾਨੰ ਪਰਮਾ ਧੀਰਪਕਤਿ, ਗਮ੍ਭੀਰਾਸਯਤਾਯ ਸਾਗਰੋ, ਦੋਸਮਹਾਸਾਗਰਸ੍ਸ ਵੇਲਾ, ਅਪਾਯਦ੍ਵਾਰਸ੍ਸ ਪਿਧਾਨਕਵਾਟੰ ਦੇਵਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾਨੰ ਆਰੋਹਣਸੋਪਾਨੰ, ਸਬ੍ਬਗੁਣਾਨਮਧਿਵਾਸਭੂਮਿ, ਉਤ੍ਤਮਾ ਕਾਯਵਚੀਮਨੋਵਿਸੁਦ੍ਧੀ''ਤਿ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬੰ। ਅਪਿਚ ''ਏਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਖਨ੍ਤਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਾਵਤੋ ਇਧਲੋਕੇ ਤਪਨ੍ਤਿ, ਪਰਲੋਕੇ ਚ ਤਪਨੀਯਧਮ੍ਮਾਨੁਯੋਗਤੋ''ਤਿ ਚ ''ਯਦਿਪਿ ਪਰਾਪਕਾਰਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਖੇਤ੍ਤਭੂਤੋ ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ, ਬੀਜਭੂਤਞ੍ਚ ਕਮ੍ਮੰ ਮਯਾਵ ਅਭਿਸਙ੍ਖਤ''ਨ੍ਤਿ ਚ ''ਤਸ੍ਸ ਚ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਆਣਣ੍ਯਕਰਣਮੇਤ''ਨ੍ਤਿ ਚ ''ਅਪਕਾਰਕੇ ਅਸਤਿ ਕਥੰ ਮਯ੍ਹੰ ਖਨ੍ਤਿਸਮ੍ਪਦਾ ਸਮ੍ਭਵਤੀ''ਤਿ ਚ ''ਯਦਿਪਾਯੰ ਏਤਰਹਿ ਅਪਕਾਰਕੋ , ਅਯੰ ਨਾਮ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨੇਨ ਮਯ੍ਹੰ ਉਪਕਾਰੋ ਕਤੋ''ਤਿ ਚ ''ਅਪਕਾਰੋ ਏਵ ਵਾ ਖਨ੍ਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਤਾਯ ਉਪਕਾਰੋ''ਤਿ ਚ ''ਸਬ੍ਬੇਪਿਮੇ ਸਤ੍ਤਾ ਮਯ੍ਹੰ ਪੁਤ੍ਤਸਦਿਸਾ, ਪੁਤ੍ਤਕਤਾਪਰਾਧੇਸੁ ਚ ਕੋ ਕੁਜ੍ਝਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਚ ''ਯੇਨ ਕੋਧਭੂਤਾਵੇਸੇਨ ਅਯੰ ਮਯ੍ਹੰ ਅਪਰਜ੍ਝਤਿ, ਸ੍ਵਾਯੰ ਕੋਧਭੂਤਾਵੇਸੋ ਮਯਾ ਵਿਨੇਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਚ ''ਯੇਨ ਅਪਕਾਰੇਨ ਇਦੰ ਮਯ੍ਹੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ, ਤਸ੍ਸ ਅਹਮ੍ਪਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਚ ''ਯੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਅਪਕਾਰੋ ਕਤੋ, ਯਤ੍ਥ ਚ ਕਤੋ, ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਤੇ ਤਸ੍ਮਿੰਯੇਵ ਖਣੇ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ, ਕਸ੍ਸਿਦਾਨਿ ਕੇਨ ਕੋਪੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਚ ''ਅਨਤ੍ਤਤਾਯ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨੰ ਕੋ ਕਸ੍ਸ ਅਪਰਜ੍ਝਤੀ''ਤਿ ਚ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤੇਨ ਖਨ੍ਤਿਸਮ੍ਪਦਾ ਬ੍ਰੂਹੇਤਬ੍ਬਾ।

ਯਦਿ ਪਨਸ੍ਸ ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਪਰਿਚਯੇਨ ਪਰਾਪਕਾਰਨਿਮਿਤ੍ਤਕੋ ਕੋਧੋ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ, ਤੇਨ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੰ ''ਖਨ੍ਤਿ ਨਾਮੇਸਾ ਪਰਾਪਕਾਰਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖਪਟਿਪਤ੍ਤੀਨੰ ਪਚ੍ਚੁਪਕਾਰਕਾਰਣ''ਨ੍ਤਿ ਚ ''ਅਪਕਾਰੋ ਚ ਮਯ੍ਹੰ ਦੁਕ੍ਖੁਪ੍ਪਾਦਨੇਨ ਦੁਕ੍ਖੁਪਨਿਸਾਯ ਸਦ੍ਧਾਯ, ਸਬ੍ਬਲੋਕੇ ਅਨਭਿਰਤਿਸਞ੍ਞਾਯ ਚ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਚ ''ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਕਤਿਰੇਸਾ, ਯਦਿਦੰ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਵਿਸਯਸਮਾਯੋਗੋ, ਤਤ੍ਥ ਅਨਿਟ੍ਠਵਿਸਯਸਮਾਯੋਗੋ ਮਯ੍ਹੰ ਨ ਸਿਯਾਤਿ ਤੰ ਕੁਤੇਤ੍ਥ ਲਬ੍ਭਾ''ਤਿ ਚ ''ਕੋਧਵਸਿਕੋ ਸਤ੍ਤੋ ਕੋਧੇਨ ਉਮ੍ਮਤ੍ਤੋ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ, ਤਤ੍ਥ ਕਿੰ ਪਚ੍ਚਪਕਾਰੇਨਾ''ਤਿ ਚ ''ਸਬ੍ਬੇਪਿਮੇ ਸਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਓਰਸਪੁਤ੍ਤਾ ਵਿਯ ਪਰਿਪਾਲਿਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਤਤ੍ਥ ਮਯਾ ਚਿਤ੍ਤਕੋਪੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਚ ''ਅਪਰਾਧਕੇ ਚ ਸਤਿ ਗੁਣੇ ਗੁਣਵਤਿ ਮਯਾ ਕੋਪੋ ਨ ਕਾਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਚ ''ਅਸਤਿ ਗੁਣੇ ਕਸ੍ਸਚਿਪਿ ਗੁਣਸ੍ਸਾਭਾਵਤੋ ਵਿਸੇਸੇਨ ਕਰੁਣਾਯਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਚ ''ਕੋਪੇਨ ਮਯ੍ਹੰ ਗੁਣਯਸਾ ਨਿਹੀਯਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਚ ''ਕੁਜ੍ਝਨੇਨ ਮਯ੍ਹੰ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਦੁਕ੍ਖਸੇਯ੍ਯਾਦਯੋ ਸਪਤ੍ਤਕਨ੍ਤਾ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਚ ''ਕੋਧੋ ਚ ਨਾਮਾਯੰ ਸਬ੍ਬਦੁਕ੍ਖਾਹਿਤਕਾਰਕੋ ਸਬ੍ਬਸੁਖਹਿਤਵਿਨਾਸਕੋ ਬਲਵਾ ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕੋ''ਤਿ ਚ ''ਸਤਿ ਚ ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਨ ਕੋਚਿ ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕੋ''ਤਿ ਚ ''ਅਪਰਾਧਕੇਨ ਅਪਰਾਧਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਯੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਆਯਤਿੰ ਲਦ੍ਧਬ੍ਬੰ, ਸਤਿ ਚ ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਮਯ੍ਹੰ ਤਦਭਾਵੋ''ਤਿ ਚ ''ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤੇਨ, ਕੁਜ੍ਝਨ੍ਤੇਨ ਚ ਮਯਾ ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕੋਯੇਵ ਅਨੁਵਤ੍ਤਿਤੋ''ਤਿ ਚ ''ਕੋਧੇ ਚ ਮਯਾ ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਅਭਿਭੂਤੇ ਤਸ੍ਸ ਦਾਸਭੂਤੋ ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕੋ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਅਭਿਭੂਤੋ''ਤਿ ਚ ''ਕੋਧਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਖਨ੍ਤਿਗੁਣਪਰਿਚ੍ਚਾਗੋ ਮਯ੍ਹੰ ਨ ਯੁਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਚ ''ਸਤਿ ਚ ਕੋਧੇ ਗੁਣਵਿਰੋਧਪਚ੍ਚਨੀਕਧਮ੍ਮੇ ਕਥੰ ਮੇ ਸੀਲਾਦਿਧਮ੍ਮਾ ਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁੰ, ਅਸਤਿ ਚ ਤੇਸੁ ਕਥਾਹੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਉਪਕਾਰਬਹੁਲੋ ਪਟਿਞ੍ਞਾਨੁਰੂਪੰ ਉਤ੍ਤਮੰ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿੰ ਪਾਪੁਣਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਚ ''ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਚ ਸਤਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਕ੍ਖੇਪਾਭਾਵਤੋ ਸਮਾਹਿਤਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਅਸਙ੍ਖਤਾਮਤਸਨ੍ਤਪਣੀਤਤਾਦਿਭਾਵਤੋ ਨਿਜ੍ਝਾਨੰ ਖਮਨ੍ਤਿ, 'ਬੁਦ੍ਧਧਮ੍ਮਾ ਚ ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯਾਪਰਿਮੇਯ੍ਯਪ੍ਪਭਵਾ'ਤਿ'', ਤਤੋ ਚ ''ਅਨੁਲੋਮਿਕਖਨ੍ਤਿਯੰ ਠਿਤੋ 'ਕੇਵਲਾ ਇਮੇ ਅਤ੍ਤਤ੍ਤਨਿਯਭਾਵਰਹਿਤਾ ਧਮ੍ਮਮਤ੍ਤਾ ਯਥਾਸਕੰ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਵਿਨਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਨ ਕੁਤੋਚਿ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਨ ਕੁਹਿਞ੍ਚਿ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਨ ਚ ਕਤ੍ਥਚਿ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ, ਨ ਚੇਤ੍ਥ ਕੋਚਿ ਕਸ੍ਸਚਿ ਬ੍ਯਾਪਾਰੋ'ਤਿ ਅਹੰਕਾਰਮਮੰਕਾਰਾਨਧਿਟ੍ਠਾਨਤਾ ਨਿਜ੍ਝਾਨੰ ਖਮਤਿ, ਯੇਨ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਬੋਧਿਯਾ ਨਿਯਤੋ ਅਨਾਵਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਨਾ **ਖਨ੍ਤਿਪਾਰਮਿਯਾ** ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਤਥਾ ''ਸਚ੍ਚੇਨ ਵਿਨਾ ਸੀਲਾਦੀਨਮਸਮ੍ਭਵਤੋ, ਪਟਿਞ੍ਞਾਨੁਰੂਪਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਾਵਤੋ, ਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮਾਤਿਕ੍ਕਮੇ ਚ ਸਬ੍ਬਪਾਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਮੋਸਰਣਭਾਵਤੋ, ਅਸਚ੍ਚਸਨ੍ਧਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਿਕਭਾਵਤੋ, ਆਯਤਿਞ੍ਚ ਅਨਾਦੇਯ੍ਯਵਚਨਤਾਵਹਨਤੋ, ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਗੁਣਾਧਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵਤੋ, ਸਚ੍ਚਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਸਬ੍ਬਸਮ੍ਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰਾਨਂ ਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਪਾਰਿਪੂਰਿਸਮਨ੍ਵਾਯਤੋ, ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਾਵਿਸਂਵਾਦਨੇਨ ਸਬ੍ਬਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰਕਿਚ੍ਚਕਰਣਤੋ , ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਪਰਿਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਤੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ **ਸਚ੍ਚਪਾਰਮਿਯਾ** ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੋ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾ।

ਤਥਾ ''ਦਾਨਾਦੀਸੁ ਦਲ੍ਹਸਮਾਦਾਨਂ, ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਸਨ੍ਨਿਪਾਤੇ ਚ ਨੇਸਂ ਅਚਲਾਧਿਟ੍ਠਾਨਂ, ਤਤ੍ਥ ਚ ਧੀਰਵੀਰਭਾਵੇ ਵਿਨਾ ਨ ਦਾਨਾਦਿਸਮ੍ਭਾਰਾ ਸਮ੍ਬੋਧਿਨਿਮਿਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ **ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਗੁਣਾ** ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾ।

ਤਥਾ ''ਅਤ੍ਤਹਿਤਮਤ੍ਤੇ ਅਵਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤੇਨਾਪਿ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਹਿਤਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਨਾ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਇਧਲੋਕਪਰਲੋਕਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੋ ਪਾਪੁਣਿਤੁਂ, ਪਗੇਵ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤੇ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤੁਕਾਮੇਨਾ''ਤਿ ਚ ''ਪਚ੍ਛਾ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਾਨਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਮਾਕਙ੍ਖਨ੍ਤੇਨ ਇਦਾਨਿ ਲੋਕਿਯਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਮਾਕਙ੍ਖਾ ਯੁਤ੍ਤਰੂਪਾ''ਤਿ ਚ ''ਇਦਾਨਿ ਆਸਯਮਤ੍ਤੇਨ ਪਰੇਸਂ ਹਿਤਸੁਖੂਪਸਂਹਾਰਂ ਕਾਤੁਮਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੋ ਕਦਾ ਪਯੋਗੇਨ ਤਂ ਸਾਧਯਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਚ ''ਇਦਾਨਿ ਮਯਾ ਹਿਤਸੁਖੂਪਸਂਹਾਰੇਨ ਸਂਵਦ੍ਧਿਤਾ ਪਚ੍ਛਾ ਧਮ੍ਮਸਂਵਿਭਾਗਸਹਾਯਾ ਮਯ੍ਹਂ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਚ ''ਏਤੇਹਿ ਵਿਨਾ ਨ ਮਯ੍ਹਂ ਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਬੁਦ੍ਧਗੁਣਵਿਭੂਤਿਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਕਾਰਣਤ੍ਤਾ ਮਯ੍ਹਂ ਏਤੇ ਪਰਮਂ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤਂ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਕੁਸਲਾਯਤਨਂ ਉਤ੍ਤਮਂ ਗਾਰਵਟ੍ਠਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਚ ''ਸਵਿਸੇਸਂ ਸਬ੍ਬੇਸੁਪਿ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਹਿਤਜ੍ਝਾਸਯਤਾ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਪੇਤਬ੍ਬਾ, ਕਿਞ੍ਚ ਕਰੁਣਾਧਿਟ੍ਠਾਨਤੋਪਿ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤੇਸੁ ਮੇਤ੍ਤਾ ਅਨੁਬ੍ਰੂਹੇਤਬ੍ਬਾ। ਵਿਮਰਿਯਾਦੀਕਤੇਨ ਹਿ ਚੇਤਸਾ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਹਿਤਸੁਖੂਪਸਂਹਾਰਨਿਰਤਸ੍ਸ ਤੇਸਂ ਅਹਿਤਦੁਕ੍ਖਾਪਨਯਨਕਾਮਤਾ ਬਲਵਤੀ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਦਲ੍ਹਮੂਲਾ, ਕਰੁਣਾ ਚ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਬੁਦ੍ਧਕਾਰਕਧਮ੍ਮਾਨਂ ਆਦਿ ਚਰਣਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾ ਮੂਲਂ ਮੁਖਂ ਪਮੁਖ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਨਾ **ਮੇਤ੍ਤਾਗੁਣਾ** ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾ।

ਤਥਾ ''ਉਪੇਕ੍ਖਾਯ ਅਭਾਵੇ ਸਤ੍ਤੇਹਿ ਕਤਾ ਵਿਪ੍ਪਕਾਰਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਕਾਰਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਯ੍ਯੁਂ, ਸਤਿ ਚ ਚਿਤ੍ਤਵਿਕਾਰੇ ਦਾਨਾਦਿਸਮ੍ਭਾਰਾਨਂ ਸਮ੍ਭਵੋ ਏਵ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਚ ''ਮੇਤ੍ਤਾਸਿਨੇਹੇਨ ਸਿਨੇਹਿਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਉਪੇਕ੍ਖਾਯ ਵਿਨਾ ਸਮ੍ਭਾਰਾਨਂ ਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿ ਨ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਚ ''ਅਨੁਪੇਕ੍ਖਕੋ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਪੁਞ੍ਞਸਮ੍ਭਾਰਂ, ਤਬ੍ਬਿਪਾਕਞ੍ਚ ਸਤ੍ਤਹਿਤਤ੍ਥਂ ਪਰਿਣਾਮੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤੀ''ਤਿ ਚ ਉਪੇਕ੍ਖਾਯ ਅਭਾਵੇ ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਾਨਂ ਵਿਭਾਗਮਕਤ੍ਵਾ ਪਰਿਚ੍ਚਜਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤੀ''ਤਿ ਚ ''ਉਪੇਕ੍ਖਾਰਹਿਤੇਨ ਜੀਵਿਤਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾਨਂ, ਜੀਵਿਤਸ੍ਸ ਵਾ ਅਨ੍ਤਰਾਯਂ ਅਮਨਸਿਕਰਿਤ੍ਵਾ ਸੀਲਵਿਸੋਧਨਂ ਕਾਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾ''ਤਿ ਚ ਤਥਾ ''ਉਪੇਕ੍ਖਾਵਸੇਨ ਅਰਤਿਰਤਿਸਹਸ੍ਸੇਵ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਬਲਸਿਦ੍ਧਿਤੋ, ਉਪਪਤ੍ਤਿਤੋ ਇਕ੍ਖਨਵਸੇਨੇਵ ਸਬ੍ਬਸਮ੍ਭਾਰਕਿਚ੍ਚਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਤੋ, ਅਚ੍ਚਾਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਅਨੁਪੇਕ੍ਖਨੇ ਪਧਾਨਕਿਚ੍ਚਾਕਰਣਤੋ, ਉਪੇਕ੍ਖਤੋ ਏਵ ਤਿਤਿਕ੍ਖਾਨਿਜ੍ਝਾਨਸਮ੍ਭਵਤੋ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਵਸੇਨ ਸਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਅਵਿਸਂਵਾਦਨਤੋ, ਲੋਕਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਨੇਨ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਚਲਾਧਿਟ੍ਠਾਨਸਿਦ੍ਧਿਤੋ, ਪਰਾਪਕਾਰਾਦੀਸੁ ਅਨਾਭੋਗਵਸੇਨੇਵ ਮੇਤ੍ਤਾਵਿਹਾਰਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਤੋਤਿ ਸਬ੍ਬਸਮ੍ਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰਾਨਂ ਸਮਾਦਾਨਾਧਿਟ੍ਠਾਨਪਾਰਿਪੂਰਿਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਯੋ ਉਪੇਕ੍ਖਾਨੁਭਾਵੇਨ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਨਯੇਨ **ਉਪੇਕ੍ਖਾਪਾਰਮੀ** ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾ। ਏਵਂ ਅਪਰਿਚ੍ਚਾਗਪਰਿਚ੍ਚਾਗਾਦੀਸੁ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਆਦੀਨਵਾਨਿਸਂਸਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ ਦਾਨਾਦਿਪਾਰਮੀਨਂ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਤਥਾ ਸਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾ ਪਞ੍ਚਦਸ ਚਰਣਧਮ੍ਮਾ ਪਞ੍ਚ ਚ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯੋ। ਤਤ੍ਥ **ਚਰਣਧਮ੍ਮਾ** ਨਾਮ ਸੀਲਸਂਵਰੋ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰਤਾ, ਭੋਜਨੇ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਤਾ ਜਾਗਰਿਯਾਨੁਯੋਗੋ, ਸਤ੍ਤ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਝਾਨਾਨਿ ਚ। ਤੇਸੁ **ਸੀਲਾਦੀਨਂ** ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਤੇਰਸਪਿ ਧੁਤਙ੍ਗਧਮ੍ਮਾ, ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਤਾਦਯੋ ਚ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾ। ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇਸੁ **ਸਦ੍ਧਾਯ** ਬੁਦ੍ਧਧਮ੍ਮਸਙ੍ਘਸੀਲਚਾਗਦੇਵਤੁਪਸਮਾਨੁਸ੍ਸਤਿ ਲੂਖਪੁਗ੍ਗਲਪਰਿਵਜ੍ਜਨਾ, ਸਿਨਿਦ੍ਧਪੁਗ੍ਗਲਸੇਵਨਾ, ਸਮ੍ਪਸਾਦਨੀਯਧਮ੍ਮਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ, ਤਦਧਿਮੁਤ੍ਤਤਾ ਚ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾ। ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪਾਨਂ ਅਕੁਸਲਾਦੀਨਵਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ, ਅਪਾਯਾਦੀਨਵਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ , ਕੁਸਲਧਮ੍ਮੂਪਤ੍ਥਮ੍ਭਭਾਵਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ, ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪਰਹਿਤਪੁਗ੍ਗਲਪਰਿਵਜ੍ਜਨਾ, ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪਸਮ੍ਪਨ੍ਨਪੁਗ੍ਗਲਸੇਵਨਾ, ਤਦਧਿਮੁਤ੍ਤਤਾ ਚ। **ਬਾਹੁਸਚ੍ਚਸ੍ਸ** ਪੁਬ੍ਬਯੋਗੋ,

ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਕਭਾਵੋ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾਭਿਯੋਗੋ, ਅਨਵਜ੍ਜਵਿਜ੍ਜਾਟ੍ਠਾਨਾਦਿਪਰਿਚਯੋ, ਪਰਿਪਕ੍ਕਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਤਾ, ਕਿਲੇਸਦੂਰੀਭਾਵੋ, ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤਪੁਗ੍ਗਲਪਰਿਵਜ੍ਜਨਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਪੁਗ੍ਗਲਸੇਵਨਾ, ਤਦਧਿਮੁਤ੍ਤਤਾ ਚ। **ਵੀਰਿਯਸ੍ਸ** ਅਪਾਯਭਯਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ, ਗਮਨਵੀਥਿਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ, ਧਮ੍ਮਮਹਤ੍ਤਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ, ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਵਿਨੋਦਨਾ, ਕੁਸੀਤਪੁਗ੍ਗਲਪਰਿਵਜ੍ਜਨਾ, ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਪੁਗ੍ਗਲਸੇਵਨਾ, ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ, ਤਦਧਿਮੁਤ੍ਤਤਾ ਚ। **ਸਤਿਯਾ** ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ, ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿਪੁਗ੍ਗਲਪਰਿਵਜ੍ਜਨਾ ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤਿਪੁਗ੍ਗਲਸੇਵਨਾ, ਤਦਧਿਮੁਤ੍ਤਤਾ ਚ। ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਕਭਾਵੋ, ਵਤ੍ਥੁਵਿਸਦਕਿਰਿਯਾ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮਤ੍ਤਪਟਿਪਾਦਨਾ, ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਪੁਗ੍ਗਲਪਰਿਵਜ੍ਜਨਾ, ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤਪੁਗ੍ਗਲਸੇਵਨਾ, ਗਮ੍ਭੀਰਞਾਣਚਰਿਯਪ੍ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ, ਧਮ੍ਮਮਹਤ੍ਤਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ, ਤਦਧਿਮੁਤ੍ਤਤਾ ਚ। **ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਝਾਨਾਨੰ** ਸੀਲਾਦਿਚਤੁਕ੍ਕੰ, ਅਟ੍ਠਤਿੰਸਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਭਾਵਨਾ, ਆਵਜ੍ਜਨਾਦਿਵਸੀਭਾਵਕਰਣਞ੍ਚ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾ।

ਤਤ੍ਥ ਸੀਲਾਦੀਹਿ ਪਯੋਗਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਅਭਯਦਾਨੇ, ਆਸਯਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਆਮਿਸਦਾਨੇ, ਉਭਯਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਧਮ੍ਮਦਾਨੇ ਸਮਤ੍ਥੋਹੋਤੀਤਿਆਦਿਨਾ ਚਰਣਾਦੀਨੰ ਦਾਨਾਦਿਸਮ੍ਭਾਰਪਚ੍ਚਯਤਾ ਯਥਾਰਹੰ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤਬ੍ਬਾ। ਅਤਿਵਿਤ੍ਥਾਰਭਯੇਨ ਪਨ ਮਯੰ ਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰਯਿਮ੍ਹ। ਤਥਾ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਚਕ੍ਕਾਦਯੋਪਿ ਦਾਨਾਦੀਨੰ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਕੋ ਸੰਕਿਲੇਸੋਤਿ ਏਤ੍ਥ –

ਤਣ੍ਹਾਦੀਹਿ ਪਰਾਮਟ੍ਠ-ਭਾਵੋ ਤਾਸੰ ਕਿਲਿਸ੍ਸਨੰ।
ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਵਿਸੇਸੇਨ, ਯਥਾਰਹੰ ਵਿਕਪ੍ਪਤਾ॥

ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਹਿ ਤਣ੍ਹਾਦੀਹਿ ਪਰਾਮਟ੍ਠਭਾਵੋ ਪਾਰਮੀਨੰ ਸੰਕਿਲੇਸੋ। ਵਿਸੇਸੇਨ ਪਨ ਦੇਯਜਧਮ੍ਮਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਵਿਕਪ੍ਪਾ ਦਾਨਪਾਰਮਿਯਾ ਸੰਕਿਲੇਸੋ। ਸਤ੍ਤਕਾਲਵਿਕਪ੍ਪਾ ਸੀਲਪਾਰਮਿਯਾ। ਕਾਮਭਵਤਦੁਪਸਮੇਸੁ ਅਭਿਰਤਿਅਨਭਿਰਤਿਵਿਕਪ੍ਪਾ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਪਾਰਮਿਯਾ। ''ਅਹੰ ਮਮਾ''ਤਿ ਵਿਕਪ੍ਪਾ ਪਞ੍ਞਾਪਾਰਮਿਯਾ। ਲੀਨੁਦ੍ਧਚ੍ਚਵਿਕਪ੍ਪਾ ਵੀਰਿਯਪਾਰਮਿਯਾ। ਅਤ੍ਤਪਰਵਿਕਪ੍ਪਾ ਖਨ੍ਤਿਪਾਰਮਿਯਾ। ਅਦਿਟ੍ਠਾਦੀਸੁ ਦਿਟ੍ਠਾਦਿਵਿਕਪ੍ਪਾ ਸਚ੍ਚਪਾਰਮਿਯਾ। ਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰਤਬ੍ਬਿਪਕ੍ਖੇਸੁ ਦੋਸਗੁਣਵਿਕਪ੍ਪਾ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਪਾਰਮਿਯਾ। ਹਿਤਾਹਿਤਵਿਕਪ੍ਪਾ ਮੇਤ੍ਤਾਪਾਰਮਿਯਾ। ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਵਿਕਪ੍ਪਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਪਾਰਮਿਯਾ ਸੰਕਿਲੇਸੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਕਿੰ ਵੋਦਾਨਨ੍ਤਿ –

ਤਣ੍ਹਾਦੀਹਿ ਅਘਾਤਤਾ, ਰਹਿਤਤਾ ਵਿਕਪ੍ਪਾਨੰ।
ਵੋਦਾਨਨ੍ਤਿ ਵਿਜਾਨਿਯਾ, ਸਬ੍ਬਾਸਮੇਵ ਤਾਸਮ੍ਪਿ॥

ਅਨੁਪਘਾਤਾ ਹਿ ਤਣ੍ਹਾ ਮਾਨ ਦਿਟ੍ਠਿ ਕੋਧੁ ਪਨਾਹ ਮਕ੍ਖ ਪਲਾਸ ਇਸ੍ਸਾਮਚ੍ਛਰਿਯ ਮਾਯਾ ਸਾਠੇਯਜ ਥਮ੍ਭ ਸਾਰਮ੍ਭ ਮਦ ਪਮਾਦਾਦੀਹਿ ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਦੇਯਜਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਵਿਕਪ੍ਪਾਦਿਰਹਿਤਾ ਚ ਦਾਨਾਦਿਪਾਰਮਿਯੋ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ ਪਭਸ੍ਸਰਾ ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ।

ਕੋ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋਤਿ –

ਅਕੁਸਲਾ ਕਿਲੇਸਾ ਚ, ਪਟਿਪਕ੍ਖਾ ਅਭੇਦਤੋ।
ਭੇਦਤੋ ਪਨ ਪੁਬ੍ਬੇਪਿ, ਵੁਤ੍ਤਾ ਮਚ੍ਛਰਿਯਾਦਯੋ॥

ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਹਿ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਕਿਲੇਸਾ ਚ ਏਤਾਸੰ ਪਟਿਪਕ੍ਖਾ। ਵਿਸੇਸੇਨ ਪਨ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਾ ਮਚ੍ਛਰਿਯਾਦਯੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਪਿਚ ਦੇਯਜਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਦਾਨਫਲੇਸੁ ਅਲੋਭਾਦੋਸਾਮੋਹਗੁਣਯੋਗਤੋ ਲੋਭਦੋਸਮੋਹਪਟਿਪਕ੍ਖੰ ਦਾਨੰ, ਕਾਯਾਦਿਦੋਸਤ੍ਤਯਵਙ੍ਕਾਪਗਮਤੋ ਲੋਭਾਦਿਪਟਿਪਕ੍ਖੰ ਸੀਲੰ, ਕਾਮਸੁਖਪਰੂਪਘਾਤਅਤ੍ਤਕਿਲਮਥਪਰਿਵਜ੍ਜਨਤੋ ਦੋਸਤ੍ਤਯਪਟਿਪਕ੍ਖੰ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮੰ, ਲੋਭਾਦੀਨੰ ਅਨ੍ਧੀਕਰਣਤੋ, ਞਾਣਸ੍ਸ ਚ ਅਨਨ੍ਧੀਕਰਣਤੋ ਲੋਭਾਦਿਪਟਿਪਕ੍ਖਾ ਪਞ੍ਞਾ, ਅਲੀਨਾਨੁਦ੍ਧਤਞਾਯਾਰਮ੍ਭਵਸੇਨ ਲੋਭਾਦਿਪਟਿਪਕ੍ਖੰ ਵੀਰਿਯੰ, ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਸੁਞ੍ਞਤਾਨੰ ਖਮਨਤੋ ਲੋਭਾਦਿਪਟਿਪਕ੍ਖਾ ਖਨ੍ਤਿ, ਸਤਿਪਿ ਪਰੇਸੰ ਉਪਕਾਰੇ, ਅਪਕਾਰੇ ਚ ਯਥਾਭੂਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਲੋਭਾਦਿਪਟਿਪਕ੍ਖੰ ਸਚ੍ਚੰ, ਲੋਕਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਭੁਯਜ ਯਥਾਸਮਾਦਿਨ੍ਨੇਸੁ ਸਮ੍ਭਾਰੇਸੁ ਅਚਲਨਤੋ ਲੋਭਾਦਿਪਟਿਪਕ੍ਖੰ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨੰ, ਨੀਵਰਣਵਿਵੇਕਤੋ ਲੋਭਾਦਿਪਟਿਪਕ੍ਖਾ ਮੇਤ੍ਤਾ, ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠੇਸੁ ਅਨੁਨਯਪਟਿਘਵਿਦ੍ਧੰਸਨਤੋ, ਸਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਚ ਲੋਭਾਦਿਪਟਿਪਕ੍ਖਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

ਕਾ ਪਟਿਪਤ੍ਤੀਤਿ –

ਦਾਨਾਕਾਰਾਦਯੋ ਏਵ, ਉਪ੍ਪਾਦਿਤਾ ਅਨੇਕਧਾ।
ਪਟਿਪਤ੍ਤੀਤਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯਜਾ, ਪਾਰਮੀਪੂਰਣਕ੍ਕਮੇ॥

ਦਾਨਪਾਰਮਿਯਾ ਹਿ ਤਾਵ ਸੁਖੂਪਕਰਣਸਰੀਰਜੀਵਿਤਪਰਿਚ੍ਚਾਗੇਨ, ਭਯਾਪਨਯਨੇਨ, ਧਮ੍ਮੋਪਦੇਸੇਨ ਚ ਬਹੁਧਾ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਅਨੁਗ੍ਗਹਕਰਣੰ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਆਮਿਸਦਾਨੰ ਅਭਯਦਾਨੰ ਧਮ੍ਮਦਾਨਨ੍ਤਿ ਦਾਤਬ੍ਬਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨ ਤਿਵਿਧੰ ਦਾਨੰ। ਤੇਸੁ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਦਾਤਬ੍ਬਵਤ੍ਥੁ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕੰ, ਬਾਹਿਰਨ੍ਤਿ ਦੁਵਿਧੰ। ਤਤ੍ਥ **ਬਾਹਿਰੰ** ਅਨ੍ਨੰ ਪਾਨੰ ਵਤ੍ਥੰ ਯਾਨੰ ਮਾਲਾ ਗਨ੍ਧੰ ਵਿਲੇਪਨੰ ਸੇਯਜਾ ਆਵਸਥੰ ਪਦੀਪੇਯਜਨ੍ਤਿ ਦਸਵਿਧੰ। ਅਨ੍ਨਾਦੀਨੰ ਖਾਦਨੀਯਭੋਜਨੀਯਾਦਿਵਿਭਾਗੇਨ ਅਨੇਕਵਿਧਞ੍ਚ। ਤਥਾ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੰ ਯਾਵ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਛਬ੍ਬਿਧੰ। ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਾਦੀਨਞ੍ਚ ਨੀਲਾਦਿਵਿਭਾਗੇਨ ਅਨੇਕਵਿਧੰ। ਤਥਾ ਮਣਿਕਨਕਰਜਤਮੁਤ੍ਤਾਪਵਾਲਾਦਿਖੇਤ੍ਤਵਤ੍ਥੁਆਰਾਮਾਦਿ ਦਾਸੀਦਾਸਗੋਮਹਿੰਸਾਦਿਨਾਨਾਵਿਧਵਤ੍ਥੁਪਕਰਣਵਸੇਨ ਅਨੇਕਵਿਧੰ।

ਤਤ੍ਥ ਮਹਾਪੁਰਿਸੋ ਬਾਹਿਰੰ ਵਤ੍ਥੁੰ ਦੇਨ੍ਤੋ ''ਯੋ ਯੇਨ ਅਤ੍ਥਿਕੋ, ਤੰ ਤਸ੍ਸੇਵ ਦੇਤਿ। ਦੇਨ੍ਤੋ ਚ ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਕੋ''ਤਿ ਸਯਮੇਵ ਜਾਨਨ੍ਤੋ ਅਯਾਚਿਤੋਪਿ ਦੇਤਿ, ਪਗੇਵ ਯਾਚਿਤੋ। ਮੁਤ੍ਤਚਾਗੋ ਦੇਤਿ, ਨੋ ਅਮੁਤ੍ਤਚਾਗੋ। ਪਰਿਯਤ੍ਤੰ ਦੇਤਿ, ਨੋ ਅਪਰਿਯਤ੍ਤੰ। ਸਤਿ ਦੇਯਜਧਮ੍ਮੇ ਪਚ੍ਚੁਪਕਾਰਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਨ ਦੇਤਿ, ਅਸਤਿ ਦੇਯਜਧਮ੍ਮੇ, ਪਰਿਯਤ੍ਤੇ ਚ ਸੰਵਿਭਾਗਾਰਹੰ ਵਿਭਜਤਿ। ਨ ਚ ਦੇਤਿ ਪਰੂਪਘਾਤਾਵਹੰ ਸਤ੍ਥਵਿਸਮਜ੍ਜਾਦਿਕੰ, ਨਾਪਿ ਕੀਲ਼ਨਕੰ, ਯੰ ਅਨਤ੍ਥੁਪਸੰਹਿਤੰ, ਪਮਾਦਾਵਹਞ੍ਚ, ਨ ਚ ਗਿਲਾਨਸ੍ਸ ਯਾਚਕਸ੍ਸ ਪਾਨਭੋਜਨਾਦਿਅਸਪ੍ਪਾਯੰ, ਪਮਾਣਰਹਿਤੰ ਵਾ ਦੇਤਿ, ਪਮਾਣਯੁਤ੍ਤੰ ਪਨ ਸਪ੍ਪਾਯਮੇਵ ਦੇਤਿ।

ਤਥਾ ਯਾਚਿਤੋ ਗਹਟ੍ਠਾਨੰ ਗਹਟ੍ਠਾਨੁਚ੍ਛਵਿਕੰ ਦੇਤਿ, ਪਬ੍ਬਜਿਤਾਨੰ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾਨੁਚ੍ਛਵਿਕੰ ਦੇਤਿ। ਮਾਤਾਪਿਤਰੋ ਞਾਤਿਸਾਲੋਹਿਤਾ ਮਿਤ੍ਤਾਮਚ੍ਚਾ ਪੁਤ੍ਤਦਾਰਦਾਸਕਮ੍ਮਕਰਾਤਿ ਏਤੇਸੁ ਕਸ੍ਸਚਿ ਪੀਲ਼ੰ ਅਜਨੇਨ੍ਤੋ ਦੇਤਿ, ਨ ਚ ਉਲ਼ਾਰੰ ਦੇਯਜਧਮ੍ਮੰ ਪਟਿਜਾਨਿਤ੍ਵਾ ਲੂਖੰ ਦੇਤਿ, ਨ ਚ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਦੇਤਿ, ਨ ਚ ਪਚ੍ਚੁਪਕਾਰਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਦੇਤਿ, ਨ ਚ ਫਲਪਾਟਿਕਙ੍ਖੀ ਦੇਤਿ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਯਾ, ਨ ਚ ਯਾਚਿਤੋ, ਦੇਯਜਧਮ੍ਮੰ ਵਾ ਜਿਗੁਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਦੇਤਿ, ਨ ਚ ਅਸਞ੍ਞਤਾਨੰ ਯਾਚਕਾਨੰ ਅਕ੍ਕੋਸਕਪਰਿਭਾਸਕਾਨਮ੍ਪਿ ਅਪਵਿਦ੍ਧਾ ਦਾਨੰ ਦੇਤਿ, ਅਞ੍ਞਦਤ੍ਥੁ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਅਨੁਕਮ੍ਪਨ੍ਤੋ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਮੇਵ ਦੇਤਿ, ਨ ਚ ਕੋਤੂਹਲਮਙ੍ਗਲਿਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਦੇਤਿ, ਕਮ੍ਮਫਲਮੇਵ ਪਨ ਸਦ੍ਦਹਨ੍ਤੋ ਦੇਤਿ, ਨਾਪਿ ਯਾਚਕੇ ਪਯਿਰੁਪਾਸਨਾਦੀਹਿ ਸੰਕਿਲਮੇਤ੍ਵਾ ਦੇਤਿ, ਅਪਰਿਕਿਲਮੇਨ੍ਤੋ ਏਵ ਪਨ ਦੇਤਿ, ਨ ਚ ਪਰੇਸੰ ਵਞ੍ਚਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯੋ, ਭੇਦਾਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਵਾ ਦਾਨੰ ਦੇਤਿ, ਅਸੰਕਿਲਿਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤੋਵ ਦੇਤਿ, ਨਾਪਿ ਫਰੁਸਵਾਚੋ ਭਾਕੁਟਿਕਮੁਖੋ ਦਾਨੰ ਦੇਤਿ, ਪਿਯਵਾਦੀ ਚ ਪਨ ਪੁਬ੍ਬਭਾਸੀ ਮਿਹਿਤਸਿਤਵਚਨੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਦੇਤਿ, ਯਸ੍ਮਿੰ ਚੇ ਦੇਯਜਧਮ੍ਮੇ ਉਲ਼ਾਰਮਨੁਞ੍ਞਤਾਯ ਵਾ ਚਿਰਪਰਿਚਯੇਨ ਵਾ ਗੇਧਸਭਾਵਤਾਯ ਵਾ ਲੋਭਧਮ੍ਮੋ ਅਧਿਮਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਜਾਨਨ੍ਤੋ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਤੰ ਖਿਪ੍ਪਮੇਵ ਪਟਿਵਿਨੋਦਯਿਤ੍ਵਾ ਯਾਚਕੇ ਪਰਿਯੇਸੇਤ੍ਵਾਪਿ ਦੇਤਿ, ਯਞ੍ਚ ਦੇਯਜਵਤ੍ਥੁ ਪਰਿਤ੍ਤੰ, ਯਾਚਕੋਪਿ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤੋ, ਤੰ ਅਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਅਪਿ

ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਧਾਵਿਤ੍ਵਾ ਦੇਨ੍ਤੋ ਯਾਚਕਂ ਸਮ੍ਮਾਨੇਤਿ ਯਥਾ ਤਂ ਅਕਿਤ੍ਤਿਪਣ੍ਡਿਤੋ, ਨ ਚ ਮਹਾਪੁਰਿਸੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪੁਤ੍ਤਦਾਰਦਾਸਕਮ੍ਮਕਰਪੋਰਿਸੇ ਯਾਚਿਤੋ ਤੇ ਅਸਞ੍ਞਾਪਿਤੇ ਦੋਮਨਸ੍ਸਪ੍ਪਤ੍ਤੇ ਯਾਚਕਾਨਂ ਦੇਤਿ, ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਪਨ ਸਞ੍ਞਾਪਿਤੇ ਸੋਮਨਸ੍ਸਪ੍ਪਤ੍ਤੇ ਦੇਤਿ, ਦੇਨ੍ਤੋ ਚ ਯਕ੍ਖਰਕ੍ਖਸਪਿਸਾਚਾਦੀਨਂ ਵਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਵਾ ਕੁਰੂਰਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਜਾਨਨ੍ਤੋ ਨ ਦੇਤਿ, ਤਥਾ ਰਜ੍ਜਮ੍ਪਿ ਤਾਦਿਸਾਨਂ ਨ ਦੇਤਿ, ਯੇ ਲੋਕਸ੍ਸ ਅਹਿਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਅਨਤ੍ਥਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਯੇ ਪਨ ਧਮ੍ਮਿਕਾ ਧਮ੍ਮੇਨ ਲੋਕਂ ਪਾਲੇਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਰਜ੍ਜਦਾਨਂ ਦੇਤਿ। ਏਵਂ ਤਾਵ ਬਾਹਿਰਦਾਨੇ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਦਾਨਮ੍ਪਿ ਦ੍ਵੀਹਾਕਾਰੇਹਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਕਥਂ? ਯਥਾ ਨਾਮ ਕੋਚਿ ਪੁਰਿਸੋ ਘਾਸਚ੍ਛਾਦਨਹੇਤੁ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜਤਿ, ਵਿਧੇਯਭਾਵਂ ਉਪਗਚ੍ਛਤਿ ਦਾਸਬ੍ਯਂ, ਏਵਮੇਵ ਮਹਾਪੁਰਿਸੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਹੇਤੁ ਨਿਰਾਮਿਸਚਿਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਹਿਤਸੁਖਂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਦਾਨਪਾਰਮਿਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤੁਕਾਮੋ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜਤਿ, ਵਿਧੇਯਭਾਵਂ ਉਪਗਚ੍ਛਤਿ ਯਥਾਕਾਮਕਰਣੀਯਤਂ, ਕਰਚਰਣਨਯਨਾਦਿਅਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗਂ ਤੇਨ ਤੇਨ ਅਤ੍ਥਿਕਾਨਂ ਅਕਮ੍ਪਿਤੋ ਅਲੀਨੋ ਅਨੁਪ੍ਪਦੇਤਿ, ਨ ਤਤ੍ਥ ਸਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਸਙ੍ਕੋਚਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ ਯਥਾ ਤਂ ਬਾਹਿਰਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ। ਤਥਾ ਹਿ ਮਹਾਪੁਰਿਸੋ ਦ੍ਵੀਹਾਕਾਰੇਹਿ ਬਾਹਿਰਵਤ੍ਥੁਂ ਪਰਿਚ੍ਚਜਤਿ ਯਥਾਸੁਖਂ ਪਰਿਭੋਗਾਯ ਵਾ ਯਾਚਕਾਨਂ, ਤੇਸਂ ਮਨੋਰਥਂ ਪੂਰੇਨ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਸੀਭਾਵਾਯ ਵਾ। ਤਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਮੁਤ੍ਤਚਾਗੋ ਏਵਮਾਹ ''ਨਿਸ੍ਸਙ੍ਗਭਾਵੇਨਾਹਂ ਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਪਾਪੁਣਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ, ਏਵਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਤਤ੍ਥ ਯਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਵਤ੍ਥੁ ਦਿਯ੍ਯਮਾਨਂ ਯਾਚਕਸ੍ਸ ਏਕਨ੍ਤੇਨੇਵ ਹਿਤਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਂ ਦੇਤਿ, ਨ ਇਤਰਂ। ਨ ਚ ਮਹਾਪੁਰਿਸੋ ਮਾਰਸ੍ਸ, ਮਾਰਕਾਯਿਕਾਨਂ ਵਾ ਦੇਵਤਾਨਂ ਵਿਹਿਂਸਾਧਿਪ੍ਪਾਯਾਨਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਭਾਵਂ , ਅਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗਾਨਿ ਵਾ ਜਾਨਮਾਨੋ ਦੇਤਿ ''ਮਾ ਤੇਸਂ ਅਨਤ੍ਥੋ ਅਹੋਸੀ''ਤਿ। ਯਥਾ ਚ ਮਾਰਕਾਯਿਕਾਨਂ, ਏਵਂ ਤੇਹਿ ਅਨ੍ਵਾਵਿਟ੍ਠਾਨਮ੍ਪਿ ਨ ਦੇਤਿ, ਨਾਪਿ ਉਮ੍ਮਤ੍ਤਕਾਨਂ, ਇਤਰੇਸਂ ਪਨ ਯਾਚਿਯਮਾਨੋ ਸਮਨਨ੍ਤਰਮੇਵ ਦੇਤਿ ਤਾਦਿਸਾਯ ਯਾਚਨਾਯ ਦੁਲ੍ਲਭਭਾਵਤੋ, ਤਾਦਿਸਸ੍ਸ ਚ ਦਾਨਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਕਰਭਾਵਤੋ।

ਅਭਯਦਾਨਂ ਪਨ ਰਾਜਤੋ ਚੋਰਤੋ ਅਗ੍ਗਿਤੋ ਉਦਕਤੋ ਵੇਰੀਪੁਗ੍ਗਲਤੋ ਸੀਹਬ੍ਯਗ੍ਘਾਦਿਵਾਲ਼ਮਿਗਤੋ ਨਾਗਯਕ੍ਖਰਕ੍ਖਸਪਿਸਾਚਾਦਿਤੋ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਭਯੇ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤੇ ਤਤੋ ਪਰਿਤ੍ਤਾਣਭਾਵੇਨ ਦਾਤਬ੍ਬਂ।

ਧਮ੍ਮਦਾਨਂ ਪਨ ਅਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਵਿਪਰੀਤਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ। ਓਪਾਯਿਕੋ ਹਿ ਤਸ੍ਸ ਉਪਦੇਸੋ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਪਰਮਤ੍ਥਵਸੇਨ, ਯੇਨ ਸਾਸਨੇ ਅਨੋਤਿਣ੍ਣਾਨਂ ਅਵਤਾਰਣਂ ਓਤਿਣ੍ਣਾਨਂ ਪਰਿਪਾਚਨਂ। ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਨਯੋ – ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਤਾਵ ਦਾਨਕਥਾ ਸੀਲਕਥਾ ਸਗ੍ਗਕਥਾ ਕਾਮਾਨਂ ਆਦੀਨਵੋ ਸਂਕਿਲੇਸੋ ਓਕਾਰੋ ਚ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮੇ ਆਨਿਸਂਸੋ। ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਪਨ ਸਾਵਕਬੋਧਿਯਂ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਸਰਣਗਮਨਂ, ਸੀਲਸਂਵਰੋ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰਤਾ, ਭੋਜਨੇ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਤਾ, ਜਾਗਰਿਯਾਨੁਯੋਗੋ, ਸਤ੍ਤ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾ, ਅਟ੍ਠਤਿਂਸਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਕਮ੍ਮਕਰਣਵਸੇਨ ਸਮਥਾਨੁਯੋਗੋ, ਰੂਪਮੁਖਾਦੀਸੁ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਿਨਿਵੇਸੇਸੁ ਯਥਾਰਹਂ ਅਭਿਨਿਵੇਸਨਮੁਖੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨੁਯੋਗੋ, ਤਥਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਪਟਿਪਦਾਯ ਸਮ੍ਮਤ੍ਤਗਹਣਂ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ, ਛ ਅਭਿਞ੍ਞਾ, ਚਤਸ੍ਸੋ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ, ਸਾਵਕਬੋਧੀਤਿ ਏਤੇਸਂ ਗੁਣਸਂਕਿਤ੍ਤਨਵਸੇਨ ਯਥਾਰਹਂ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨਾ, ਪਰਿਯੋਦਪਨਾ ਚ। ਤਥਾ ਪਚ੍ਚੇਕਬੋਧਿਯਂ, ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਯਞ੍ਚ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਯਥਾਰਹਂ ਦਾਨਾਦਿਪਾਰਮੀਨਂ ਸਭਾਵਸਰਸਲਕ੍ਖਣਾਦਿਸਂਕਿਤ੍ਤਨਮੁਖੇਨ ਤੀਸੁਪਿ ਅਵਤ੍ਥਾਭੇਦੇਸੁ ਤੇਸਂ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਮਹਾਨੁਭਾਵਤਾਵਿਭਾਵਨੇਨ ਯਾਨਦ੍ਵਯੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨਾ, ਪਰਿਯੋਦਪਨਾ ਚ। ਏਵਂ ਮਹਾਪੁਰਿਸੋ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਦਾਨਂ ਦੇਤਿ।

ਤਥਾ ਮਹਾਪੁਰਿਸੋ ਆਮਿਸਦਾਨਂ ਦੇਨ੍ਤੋ ''ਇਮਿਨਾਹਂ ਦਾਨੇਨ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਆਯੁਵਣ੍ਣਸੁਖਬਲਪਟਿਭਾਨਾਦਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਞ੍ਚ ਰਮਣੀਯਂ ਅਗ੍ਗਫਲਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਞ੍ਚ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ **ਅਨ੍ਨਂ** ਦੇਤਿ, ਤਥਾ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਕਾਮਕਿਲੇਸਪਿਪਾਸਵੂਪਸਮਾਯ **ਪਾਨਂ** ਦੇਤਿ, ਤਥਾ ਸੁਵਣ੍ਣਵਣ੍ਣਤਾਯ, ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪਾਲਙ੍ਕਾਰਸ੍ਸ ਚ ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਯਾ **ਵਤ੍ਥਾਨਿ** ਦੇਤਿ, ਤਥਾ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਸ੍ਸ ਚੇਵ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸੁਖਸ੍ਸ ਚ ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਯਾ **ਯਾਨਂ** ਦੇਤਿ, ਤਥਾ ਸੀਲਗਨ੍ਧਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਯਾ **ਗਨ੍ਧਂ** ਦੇਤਿ, ਤਥਾ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣਸੋਭਾਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਯਾ **ਮਾਲਾਵਿਲੇਪਨਂ** ਦੇਤਿ,

ਤਥਾ ਬੋਧਿਮਣ੍ਡਾਸਨਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਯਾ **ਆਸਨਂ** ਦੇਤਿ, ਤਥਾਗਤਸੇਯਜਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਯਾ **ਸੇਯਜਂ** ਦੇਤਿ, ਸਰਣਭਾਵਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਯਾ **ਆਵਸਥਂ** ਦੇਤਿ, ਪਞ੍ਚਚਕ੍ਖੁਪਟਿਲਾਭਾਯ **ਪਦੀਪੇਯਜਂ** ਦੇਤਿ।

ਬਜਾਮਪ੍ਪਭਾਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਯਾ **ਰੂਪਦਾਨਂ** ਦੇਤਿ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਸ੍ਸਰਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਯਾ **ਸਦ੍ਦਦਾਨਂ** ਦੇਤਿ, ਸਬ੍ਬਲੋਕਸ੍ਸ ਪਿਯਭਾਵਾਯ **ਰਸਦਾਨਂ** ਦੇਤਿ, ਬੁਦ੍ਧਸੁਖੁਮਾਲਭਾਵਾਯ **ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਦਾਨਂ** ਦੇਤਿ, ਅਜਰਾਮਰਣਭਾਵਾਯ ਭੇਸਜ੍ਜਦਾਨਂ ਦੇਤਿ, ਕਿਲੇਸਦਾਸਬਜਵਿਮੋਚਨਤ੍ਥਂ ਦਾਸਾਨਂ ਭੁਜਿਸ੍ਸਤਾਦਾਨਂ ਦੇਤਿ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾਭਿਰਤਿਯਾ ਅਨਵਜ੍ਜਖਿਡ੍ਡਾਰਤਿਹੇਤੁਦਾਨਂ ਦੇਤਿ, ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਸਤ੍ਤੇ ਅਰਿਯਾਯ ਜਾਤਿਯਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪੁਤ੍ਤਭਾਵੂਪਨਯਨਾਯ ਪੁਤ੍ਤਦਾਨਂ ਦੇਤਿ, ਸਕਲਸ੍ਸਾਪਿ ਲੋਕਸ੍ਸ ਪਤਿਭਾਵੂਪਗਮਨਾਯ ਦਾਰਦਾਨਂ ਦੇਤਿ, ਸੁਭਲਕ੍ਖਣਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸੁਵਣ੍ਣਮਣਿਮੁਤ੍ਤਾਪਵਾਲ਼ਾਦਿਦਾਨਂ, ਅਨੁਬਜਵ੍ਜਨਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਨਾਨਾਵਿਧਵਿਭੂਸਨਦਾਨਂ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਕੋਸਾਧਿਗਮਾਯ ਵਿਤ੍ਤਕੋਸਦਾਨਂ, ਧਮ੍ਮਰਾਜਭਾਵਾਯ ਰਜ੍ਜਦਾਨਂ, ਦਾਨਾਦਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਆਰਾਮੁਯਜਾਨਾਦਿਵਨਦਾਨਂ, ਚਕ੍ਕਙ੍ਕਿਤੇਹਿ ਪਾਦੇਹਿ ਬੋਧਿਮਣ੍ਡੂਪਸਙ੍ਕਮਨਾਯ ਚਰਣਦਾਨਂ, ਚਤੁਰੋਘਨਿਤ੍ਥਰਣੇ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਹਤ੍ਥਦਾਨਤ੍ਥਂ ਹਤ੍ਥਦਾਨਂ, ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦਿਪਟਿਲਾਭਾਯ ਕਣ੍ਣਨਾਸਾਦਿਦਾਨਂ, ਸਮਨ੍ਤਚਕ੍ਖੁਪਟਿਲਾਭਾਯ ਚਕ੍ਖੁਦਾਨਂ, ''ਦਸ੍ਸਨਸਵਨਾਨੁਸ੍ਸਰਣਪਾਰਿਚਰਿਯਾਦੀਸੁ ਸਬ੍ਬਕਾਲਂ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਾਨਂ ਹਿਤਸੁਖਾਵਹੋ ਸਬ੍ਬਲੋਕੇਨ ਚ ਉਪਜੀਵਿਤਬ੍ਬੋ ਮੇ ਕਾਯੋ ਭਵੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ ਮਂਸਲੋਹਿਤਾਦਿਦਾਨਂ। ''ਸਬ੍ਬਲੋਕੁਤ੍ਤਮੋ ਭਵੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ ਉਤ੍ਤਮਙ੍ਗਦਾਨਂ ਦੇਤਿ।

ਏਵਂ ਦਦਨ੍ਤੋ ਚ ਨ ਅਨੇਸਨਾਯ ਦੇਤਿ, ਨ ਪਰੋਪਘਾਤੇਨ, ਨ ਭਯੇਨ, ਨ ਲਜ੍ਜਾਯ, ਨ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯਰੋਸਨੇਨ, ਨ ਪਣੀਤੇ ਸਤਿ ਲੂਖਂ, ਨ ਅਤ੍ਤੁਕ੍ਕਂਸਨੇਨ, ਨ ਪਰਵਮ੍ਭਨੇਨ, ਨ ਫਲਾਭਿਕਙ੍ਖਾਯ, ਨ ਯਾਚਕਜਿਗੁਚ੍ਛਾਯ, ਨ ਅਚਿਤ੍ਤੀਕਾਰੇਨ, ਅਥ ਖੋ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਦੇਤਿ, ਸਹਤ੍ਥੇਨ ਦੇਤਿ, ਕਾਲੇਨ ਦੇਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਤਿ, ਅਵਿਭਾਗੇਨ ਦੇਤਿ, ਤੀਸੁ ਕਾਲੇਸੁ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਕੋ ਦੇਤਿ, ਤਤੋ ਏਵ ਚ ਦਤ੍ਵਾ ਨ ਪਚ੍ਛਾਨੁਤਾਪੀ ਹੋਤਿ, ਨ ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਵਸੇਨ ਮਾਨਾਵਮਾਨਂ ਕਰੋਤਿ, ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਾਨਂ ਪਿਯਸਮੁਦਾਚਾਰੋ ਹੋਤਿ ਵਦਞ੍ਞੂ ਯਾਚਯੋਗੋ ਸਪਰਿਵਾਰਦਾਯਕੋ। ਅਨ੍ਨਦਾਨਞ੍ਹਿ ਦੇਨ੍ਤੋ ''ਤਂ ਸਪਰਿਵਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਥਾਦੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਦੇਤਿ, ਤਥਾ ਵਤ੍ਥਦਾਨਂ ਦੇਨ੍ਤੋ ''ਤਂ ਸਪਰਿਵਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਅਨ੍ਨਾਦੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਦੇਤਿ। ਪਾਨਦਾਨਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ, ਤਥਾ ਰੂਪਦਾਨਂ ਦੇਨ੍ਤੋ ਇਤਰਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿਪਿ ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਵਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਤਿ, ਏਵਂ ਸੇਸੇਸੁਪਿ।

ਤਤ੍ਥ ਰੂਪਦਾਨਂ ਨਾਮ ਨੀਲਪੀਤਲੋਹਿਤੋਦਾਤਾਦਿਵਣ੍ਣਾਦੀਸੁ ਪੁਪ੍ਫਵਤ੍ਥਧਾਤੂਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਰੂਪਵਸੇਨ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾ ''ਰੂਪਦਾਨਂ ਦਸ੍ਸਾਮਿ, ਰੂਪਦਾਨਂ ਮਯ੍ਹ''ਨ੍ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਤਾਦਿਸੇ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯੇ ਦਾਨਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤਿ, ਏਤਂ **ਰੂਪਦਾਨਂ** ਨਾਮ।

ਸਦ੍ਦਦਾਨਂ ਪਨ ਭੇਰੀਸਦ੍ਦਾਦਿਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਤ੍ਥ ਸਦ੍ਦਂ ਕਨ੍ਦਮੂਲਾਨਿ ਵਿਯ ਉਪ੍ਪਾਟੇਤ੍ਵਾ, ਨੀਲੁਪ੍ਪਲਹਤ੍ਥਕਂ ਵਿਯ ਚ ਹਤ੍ਥੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਦਾਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਸਵਤ੍ਥੁਕਂ ਪਨ ਕਤ੍ਵਾ ਦਦਨ੍ਤੋ ਸਦ੍ਦਦਾਨਂ ਦੇਤਿ ਨਾਮ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਦਾ ''ਸਦ੍ਦਦਾਨਂ ਦਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਭੇਰੀਮੁਦਿਙ੍ਗਾਦੀਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਤੂਰਿਯੇਨ ਤਿਣ੍ਣਂ ਰਤਨਾਨਂ ਉਪਹਾਰਂ ਕਰੋਤਿ, ਕਾਰੇਤਿ ਚ, ''ਸਦ੍ਦਦਾਨਂ ਦਸ੍ਸਾਮਿ, ਸਦ੍ਦਦਾਨਂ ਮੇ''ਤਿ ਭੇਰੀਆਦੀਨਿ ਠਪਾਪੇਤਿ, ਧਮ੍ਮਕਥਿਕਾਨਂ ਪਨ ਸਦ੍ਦਭੇਸਜ੍ਜਂ, ਤੇਲਫਾਣਿਤਾਦੀਨਿ ਚ ਦੇਤਿ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਂ ਘੋਸੇਤਿ, ਸਰਭਞ੍ਞਂ ਭਣਤਿ, ਧਮ੍ਮਕਥਂ ਕਥੇਤਿ, ਉਪਨਿਸਿਨ੍ਨਕਥਂ, ਅਨੁਮੋਦਨਕਥਞ੍ਚ ਕਰੋਤਿ, ਕਾਰੇਤਿ ਚ, ਤਦਾ **ਸਦ੍ਦਦਾਨਂ** ਨਾਮ ਹੋਤਿ।

ਤਥਾ ਮੂਲਗਨ੍ਧਾਦੀਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਰਜਨੀਯਂ ਗਨ੍ਧਵਤ੍ਥੁਂ, ਪਿਸਿਤਮੇਵ ਵਾ ਗਨ੍ਧਂ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਗਨ੍ਧਵਸੇਨ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾ ''ਗਨ੍ਧਦਾਨਂ ਦਸ੍ਸਾਮਿ, ਗਨ੍ਧਦਾਨਂ ਮਯ੍ਹ''ਨ੍ਤਿ ਬੁਦ੍ਧਰਤਨਾਦੀਨਂ ਪੂਜਂ ਕਰੋਤਿ, ਕਾਰੇਤਿ ਚ, ਗਨ੍ਧਪੂਜਨਤ੍ਥਾਯ ਅਗਰੁਚਨ੍ਦਨਾਦਿਕੇ ਗਨ੍ਧਵਤ੍ਥੁਕੇ ਪਰਿਚ੍ਚਜਤਿ, ਇਦਂ **ਗਨ੍ਧਦਾਨਂ।**

ਤਥਾ ਮੂਲਰਸਾਦੀਸੁ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਰਜਨੀਯਂ ਰਸਵਤ੍ਥੁਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਰਸਵਸੇਨ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾ ''ਰਸਦਾਨਂ ਦਸ੍ਸਾਮਿ, ਰਸਦਾਨਂ ਮਯ੍ਹ''ਨ੍ਤਿ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯਾਨਂ ਦੇਤਿ, ਰਸਵਤ੍ਥੁਮੇਵ ਵਾ ਅਞ੍ਞਂ ਗਵਾਦਿਕਂ ਪਰਿਚ੍ਚਜਤਿ, ਇਦਂ **ਰਸਦਾਨਂ।**

ਤਥਾ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਦਾਨਂ ਮਞ੍ਚਪੀਠਾਦਿਵਸੇਨ, ਅਤ੍ਥਰਣਪਾਵੁਰਣਾਦਿਵਸੇਨ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਯਦਾ ਹਿ ਮਞ੍ਚਪੀਠਭਿਸਿਬਿਬ੍ਬੋਹਨਾਦਿਕਂ, ਨਿਵਾਸਨਪਾਰੁਪਨਾਦਿਕਂ ਵਾ ਸੁਖਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ ਰਜਨੀਯਂ ਅਨਵਜ੍ਜਂ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਵਤ੍ਥੁਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਵਸੇਨ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾ ‘‘ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਦਾਨਂ ਦਸ੍ਸਾਮਿ, ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਦਾਨਂ ਮਯ੍ਹ’’ਨ੍ਤਿ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯਾਨਂ ਦੇਤਿ। ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਵਤ੍ਥੁਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਚ੍ਚਜਤਿ, ਏਤਂ **ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਦਾਨਂ।**

ਧਮ੍ਮਦਾਨਂ ਪਨ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ ਓਜਾਪਾਨਜੀਵਿਤਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਓਜਾਦੀਸੁ ਹਿ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਰਜਨੀਯਂ ਧਮ੍ਮਵਤ੍ਥੁਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾ ‘‘ਧਮ੍ਮਦਾਨਂ ਦਸ੍ਸਾਮਿ, ਧਮ੍ਮਦਾਨਂ ਮਯ੍ਹ’’ਨ੍ਤਿ ਸਪ੍ਪਿਨਵਨੀਤਾਦਿ **ਓਜਦਾਨਂ** ਦੇਤਿ, ਅਮ੍ਬਪਾਨਾਦਿਅਟ੍ਠਵਿਧਂ **ਪਾਨਦਾਨਂ** ਦੇਤਿ, **ਜੀਵਿਤਦਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾ ਸਲਾਕਭਤ੍ਤਪਕ੍ਖਿਕਭਤ੍ਤਾਦੀਨਿ ਦੇਤਿ। ਅਫਾਸੁਕਭਾਵੇਨ ਅਭਿਭੂਤਾਨਂ ਬ੍ਯਾਧਿਕਾਨਂ ਵੇਜ੍ਜਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤਿ, ਜਾਲਂ ਫਾਲਾਪੇਤਿ, ਕੁਮੀਨਂ ਵਿਦ੍ਧਂਸਾਪੇਤਿ, ਸਕੁਣਪਞ੍ਜਰਂ ਵਿਦ੍ਧਂਸਾਪੇਤਿ, ਬਨ੍ਧਨੇਨ ਬਦ੍ਧਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਬਨ੍ਧਨਮੋਕ੍ਖਂ ਕਾਰੇਤਿ, ਮਾਘਾਤਭੇਰਿਂ ਚਰਾਪੇਤਿ, ਅਞ੍ਞਾਨਿਪਿ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਜੀਵਿਤਪਰਿਤ੍ਤਾਣਤ੍ਥਂ ਏਵਰੂਪਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਕਰੋਤਿ, ਕਾਰਾਪੇਤਿ ਚ, ਇਦਂ **ਧਮ੍ਮਦਾਨਂ** ਨਾਮ।

ਸਬ੍ਬਮ੍ਪੇਤਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਦਾਨਸਮ੍ਪਦਂ ਸਕਲਲੋਕਹਿਤਸੁਖਾਯ ਪਰਿਣਾਮੇਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚ ਅਕੁਪ੍ਪਾਯ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਅਪਰਿਕ੍ਖਯਸ੍ਸ ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਅਪਰਿਕ੍ਖਯਸ੍ਸ ਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਅਪਰਿਕ੍ਖਯਸ੍ਸ ਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਅਪਰਿਕ੍ਖਯਸ੍ਸ ਪਟਿਭਾਨਸ੍ਸ ਅਪਰਿਕ੍ਖਯਸ੍ਸ ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਯਾ ਪਰਿਣਾਮੇਤਿ , ਇਮਞ੍ਚ ਦਾਨਪਾਰਮਿਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤੇਨ ਮਹਾਸਤ੍ਤੇਨ ਜੀਵਿਤੇ ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਪੇਤਬ੍ਬਾ। ਤਥਾ ਭੋਗੇਸੁ, ਬਹੁਸਾਧਾਰਣਤਾ ਚ ਨੇਸਂ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬਾ, ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਚ ਮਹਾਕਰੁਣਾ ਸਤਤਂ ਸਮਿਤਂ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਪੇਤਬ੍ਬਾ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਭੋਗੇਹਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਸਾਰਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਆਦਿਤ੍ਤਤੋ ਵਿਯ ਅਗਾਰਤੋ ਸਬ੍ਬਂ ਸਾਪਤੇਯ੍ਯਂ, ਅਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ਬਹਿ ਨੀਹਰਨ੍ਤੋ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸੇਸੇਤਿ, ਨ ਕਤ੍ਥਚਿ ਵਿਭਾਗਂ ਕਰੋਤਿ, ਅਞ੍ਞਦਤ੍ਥੁ ਨਿਰਪੇਕ੍ਖੋ ਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜਤਿ ਏਵ। ਅਯਂ ਤਾਵ **ਦਾਨਪਾਰਮਿਯਾ** ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਕ੍ਕਮੋ।

ਸੀਲਪਾਰਮਿਯਾ ਪਨ ਅਯਂ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਕ੍ਕਮੋ – ਯਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਸੀਲਾਲਙ੍ਕਾਰੇਹਿ ਸਤ੍ਤੇ ਅਲਙ੍ਕਰਿਤੁਕਾਮੇਨ ਮਹਾਪੁਰਿਸੇਨ ਆਦਿਤੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਏਵ ਤਾਵ ਸੀਲਂ ਵਿਸੋਧੇਤਬ੍ਬਂ। ਤਤ੍ਥ ਚਤੂਹਾਕਾਰੇਹਿ ਸੀਲਂ ਵਿਸੁਜ੍ਝਤਿ ਅਜ੍ਝਾਸਯਵਿਸੁਦ੍ਧਿਤੋ, ਸਮਾਦਾਨਤੋ, ਅਵੀਤਿਕ੍ਕਮਨਤੋ, ਸਤਿ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮੇ ਪੁਨ ਪਾਕਟੀਕਰਣਤੋ ਚ। ਵਿਸੁਦ੍ਧਾਸਯਤਾਯ ਹਿ ਏਕਚ੍ਚੋ ਅਤ੍ਤਾਧਿਪਤਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਾਪਜਿਗੁਚ੍ਛਨਸਭਾਵੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਹਿਰਿਧਮ੍ਮਂ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸੁਪਰਿਸੁਦ੍ਧਸਮਾਚਾਰੋ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਪਰਤੋ ਸਮਾਦਾਨੇ ਸਤਿ ਏਕਚ੍ਚੋ ਲੋਕਾਧਿਪਤਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਾਪਤੋ ਉਤ੍ਤਸਨ੍ਤੋ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਧਮ੍ਮਂ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸੁਪਰਿਸੁਦ੍ਧਸਮਾਚਾਰੋ ਹੋਤਿ, ਇਤਿ ਉਭਯਥਾਪਿ ਏਤੇ ਅਵੀਤਿਕ੍ਕਮਨਤੋ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਚ ਪਨ ਕਦਾਚਿ ਸਤਿਸਮ੍ਮੋਸੇਨ ਸੀਲਸ੍ਸ ਖਣ੍ਡਾਦਿਭਾਵੋ ਸਿਯਾ, ਤਾਯਯੇਵ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਯ ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਖਿਪ੍ਪਮੇਵ ਨਂ ਵੁਟ੍ਠਾਨਾਦਿਨਾ ਪਟਿਪਾਕਤਿਕਂ ਕਰੋਨ੍ਤੀਤਿ।

ਤਯਿਦਂ ਸੀਲਂ ਵਾਰਿਤ੍ਤਂ ਚਾਰਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦੁਵਿਧਂ। ਤਤ੍ਥਾਯਂ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਾਰਿਤ੍ਤਸੀਲੇ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਕ੍ਕਮੋ – ਤੇਨ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤੇਸੁ ਤਥਾ ਦਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ, ਯਥਾ ਸੁਪਿਨਨ੍ਤੇਨਪਿ ਨ ਆਘਾਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਪਰੂਪਕਰਣਵਿਰਤਤਾਯ ਪਰਸਨ੍ਤਕੋ ਅਲਗਦ੍ਦੋ ਵਿਯ ਨ ਪਰਾਮਸਿਤਬ੍ਬੋ। ਸਚੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਤੋਪਿ ਆਰਾਚਾਰੀ ਹੋਤਿ ਸਤ੍ਤਵਿਧਮੇਥੁਨਸਂਯੋਗਵਿਰਤੋ, ਪਗੇਵ ਪਰਦਾਰਗਮਨਤੋ। ਗਹਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ਪਰੇਸਂ ਦਾਰੇਸੁ ਸਦਾ ਪਾਪਕਂ ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ। ਕਥੇਨ੍ਤੋ ਸਚ੍ਚਂ ਹਿਤਂ ਪਿਯਂ ਪਰਿਮਿਤਮੇਵ ਚ ਕਾਲੇਨ ਧਮ੍ਮਿਂ ਕਥਂ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਲੁ , ਅਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ, ਅਵਿਪਰੀਤਦਸ੍ਸਨੋ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਾਞਾਣੇਨ ਚ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ। ਸਮਗ੍ਗਤੇਸੁ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਨ੍ਨੇਸੁ ਨਿਵਿਟ੍ਠਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ ਨਿਵਿਟ੍ਠਪੇਮੋਤਿ।

ਇਤਿ ਚਤੁਰਾਪਾਯਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਾਨਂ ਪਥਭੂਤੇਹਿ ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥੇਹਿ, ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮੇਹਿ ਚ ਓਰਮਿਤ੍ਵਾ ਸਗ੍ਗਮੋਕ੍ਖਾਨਂ ਪਥਭੂਤੇਸੁ ਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥੇਸੁ, ਕੁਸਲਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸ ਮਹਾਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾਸਯਪਯੋਗਤੋ ਯਥਾਭਿਪਤ੍ਥਿਤਾ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਹਿਤਸੁਖੂਪਸਞ੍ਹਿਤਾ ਮਨੋਰਥਾ ਸੀਘਂ ਸੀਘਂ ਅਭਿਨਿਪ੍ਫਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਪਾਰਮਿਯੋ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ। ਏਵਂਭੂਤੋ ਹਿ ਅਯਂ। ਤਤ੍ਥ ਹਿਂਸਾਨਿਵਤ੍ਤਿਯਾ

ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਾਨੰ ਅਭਯਦਾਨੰ ਦੇਤਿ, ਅਪ੍ਪਕਸਿਰੇਨੇਵ ਮੇਤ੍ਤਾਭਾਵਨੰ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤਿ, ਏਕਾਦਸ ਮੇਤ੍ਤਾਨਿਸੰਸੇ ਅਧਿਗਚ੍ਛਤਿ, ਅਪ੍ਪਾਬਾਧੋ ਹੋਤਿ ਅਪ੍ਪਾਤਙ੍ਕੋ, ਦੀਘਾਯੁਕੋ ਸੁਖਬਹੁਲੋ, ਲਕ੍ਖਣਵਿਸੇਸੇ ਪਾਪੁਣਾਤਿ, ਦੋਸਵਾਸਨਞ੍ਚ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਦਤਿ। ਤਥਾ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਨਿਵਤ੍ਤਿਯਾ ਚੋਰਾਦੀਹਿ ਅਸਾਧਾਰਣੇ ਭੋਗੇ ਅਧਿਗਚ੍ਛਤਿ, ਪਰੇਹਿ ਅਨਾਸਙ੍ਕਨੀਯੋ, ਪਿਯੋ, ਮਨਾਪੋ, ਵਿਸ੍ਸਾਸਨੀਯੋ, ਭਵਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀਸੁ ਅਲਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤੋ ਪਰਿਚ੍ਚਾਗਸੀਲੋ, ਲੋਭਵਾਸਨਞ੍ਚ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਦਤਿ। ਅਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਨਿਵਤ੍ਤਿਯਾ ਅਲੋਲੋ ਹੋਤਿ ਸਨ੍ਤਕਾਯਚਿਤ੍ਤੋ, ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਪਿਯੋ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ ਅਪਰਿਸਙ੍ਕਨੀਯੋ, ਕਲ੍ਯਾਣੋ ਚਸ੍ਸ ਕਿਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦੋ ਅਬ੍ਭੁਗ੍ਗਚ੍ਛਤਿ, ਅਲਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ ਮਾਤੁਗਾਮੇਸੁ ਅਲੁਦ੍ਧਾਸਯੋ, ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਬਹੁਲੋ, ਲਕ੍ਖਣਵਿਸੇਸੇ ਅਧਿਗਚ੍ਛਤਿ, ਲੋਭਵਾਸਨਞ੍ਚ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਦਤਿ।

ਮੁਸਾਵਾਦਨਿਵਤ੍ਤਿਯਾ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਪਮਾਣਭੂਤੋ ਹੋਤਿ ਪਚ੍ਚਯਿਕੋ ਥੇਤੋ ਆਦੇਯ੍ਯਵਚਨੋ ਦੇਵਤਾਨੰ ਪਿਯੋ ਮਨਾਪੋ ਸੁਰਭਿਗਨ੍ਧਮੁਖੋ ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾਰਕ੍ਖਿਤਕਾਯਵਚੀਸਮਾਚਾਰੋ, ਲਕ੍ਖਣਵਿਸੇਸੇ ਅਧਿਗਚ੍ਛਤਿ, ਕਿਲੇਸਵਾਸਨਞ੍ਚ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਦਤਿ। ਪੇਸੁਞ੍ਞਨਿਵਤ੍ਤਿਯਾ ਪਰੂਪਕ੍ਕਮੇਹਿ ਅਭੇਜ੍ਜਕਾਯੋ ਹੋਤਿ ਅਭੇਜ੍ਜਪਰਿਵਾਰੋ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਅਭੇਜ੍ਜਨਕਸਦ੍ਧੋ, ਦਲ੍ਹਮਿਤ੍ਤੋ ਭਵਨ੍ਤਰਪਰਿਚਿਤਾਨਮ੍ਪਿ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਏਕਨ੍ਤਪਿਯੋ, ਅਸੰਕਿਲੇਸਬਹੁਲੋ। ਫਰੁਸਵਾਚਾਨਿਵਤ੍ਤਿਯਾ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਪਿਯੋ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ ਸੁਖਸੀਲੋ ਮਧੁਰਵਚਨੋ ਸਮ੍ਭਾਵਨੀਯੋ, ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਚਸ੍ਸ ਸਰੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ। ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਨਿਵਤ੍ਤਿਯਾ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਪਿਯੋ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ, ਗਰੁਭਾਵਨੀਯੋ ਚ, ਆਦੇਯ੍ਯਵਚਨੋ ਪਰਿਮਿਤਾਲਾਪੋ, ਮਹੇਸਕ੍ਖੋ ਚ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨੁਭਾਵੋ, ਠਾਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕੇਨ ਪਟਿਭਾਨੇਨ ਪਞ੍ਹਾਬ੍ਯਾਕਰਣਕੁਸਲੋ, ਬੁਦ੍ਧਭੂਮਿਯਞ੍ਚ ਏਕਾਯ ਏਵ ਵਾਚਾਯ ਅਨੇਕਭਾਸਾਨੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਅਨੇਕੇਸੰ ਪਞ੍ਹਾਨੰ ਬ੍ਯਾਕਰਣਸਮਤ੍ਥੋ ਹੋਤਿ।

ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਲੁਤਾਯ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਹੋਤਿ, ਉਲ਼ਾਰੇਸੁ ਚ ਭੋਗੇਸੁ ਰੁਚਿੰ ਪਟਿਲਭਤਿ, ਖਤ੍ਤਿਯਮਹਾਸਾਲਾਦੀਨੰ ਸਮ੍ਮਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕੇਹਿ ਅਨਭਿਭਵਨੀਯੋ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵੇਕਲ੍ਲੰ ਨ ਪਾਪੁਣਾਤਿ, ਅਪ੍ਪਟਿਪੁਗ੍ਗਲੋ ਚ ਹੋਤਿ। ਅਬ੍ਯਾਪਾਦੇਨ ਪਿਯਦਸ੍ਸਨੋ ਹੋਤਿ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਸਮ੍ਭਾਵਨੀਯੋ, ਪਰਹਿਤਾਭਿਨਨ੍ਦਿਤਾਯ ਚ ਸਤ੍ਤੇ ਅਪ੍ਪਕਸਿਰੇਨੇਵ ਪਸਾਦੇਤਿ, ਅਲੂਖਸਭਾਵੋ ਚ ਹੋਤਿ ਮੇਤ੍ਤਾਵਿਹਾਰੀ, ਮਹੇਸਕ੍ਖੋ ਚ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨੁਭਾਵੋ। ਮਿਚ੍ਛਾਦਸ੍ਸਨਾਭਾਵੇਨ ਕਲ੍ਯਾਣੇ ਸਹਾਯੇ ਪਟਿਲਭਤਿ, ਸੀਸਚ੍ਛੇਦੰ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤੋਪਿ ਪਾਪਕਮ੍ਮੰ ਨ ਕਰੋਤਿ, ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਾਦਸ੍ਸਨਤੋ ਅਕੋਤੂਹਲਮਙ੍ਗਲਿਕੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ ਚਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਾ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ ਹੋਤਿ ਮੂਲਜਾਤਾ, ਸਦ੍ਦਹਤਿ ਚ ਤਥਾਗਤਾਨੰ ਬੋਧਿੰ, ਸਮਯਨ੍ਤਰੇਸੁ ਨਾਭਿਰਮਤਿ ਉਕ੍ਕਾਰਟ੍ਠਾਨੇ ਰਾਜਹੰਸੋ ਵਿਯ, ਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਯਵਿਜਾਨਨੇ ਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਅਨ੍ਤੇ ਚ ਅਨਾਵਰਣਞ੍ਞਾਣਲਾਭੀ, ਯਾਵ ਚ ਬੋਧਿੰ ਨ ਪਾਪੁਣਾਤਿ, ਤਾਵ ਤਸ੍ਮਿੰ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯੇ ਉਕ੍ਕਟ੍ਠੁਕ੍ਕਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ, ਉਲ਼ਾਰੁਲ਼ਾਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੋ ਪਾਪੁਣਾਤਿ।

''ਇਤਿ ਹਿਦੰ ਸੀਲੰ ਨਾਮ ਸਬ੍ਬਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀਨੰ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨੰ, ਸਬ੍ਬਬੁਦ੍ਧਗੁਣਾਨੰ ਪਭਵਭੂਮਿ, ਸਬ੍ਬਬੁਦ੍ਧਕਾਰਕਧਮ੍ਮਾਨੰ ਆਦਿ ਚਰਣੰ ਕਾਰਣੰ ਮੁਖੰ ਪਮੁਖ''ਨ੍ਤਿ ਬਹੁਮਾਨੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਕਾਯਵਚੀਸੰਯਮੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਦਮਨੇ, ਆਜੀਵਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਯੰ, ਪਚ੍ਚਯਪਰਿਭੋਗੇ ਚ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਬਲੇਨ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੰ ਉਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਸਿਕਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕੰ ਵਿਯ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤ੍ਵਾ ''ਕਿਕੀਵ ਅਣ੍ਡ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੭; ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੭) ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚੰ ਸੀਲੰ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬੰ। ਅਯੰ ਤਾਵ **ਵਾਰਿਤ੍ਤਸੀਲੇ** ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਕ੍ਕਮੋ।

ਚਾਰਿਤ੍ਤਸੀਲੇ ਪਨ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਏਵੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ – ਇਧ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਾਨੰ ਗਰੁਟ੍ਠਾਨਿਯਾਨੰ ਅਭਿਵਾਦਨੰ ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠਾਨੰ ਅਞ੍ਜਲਿਕਮ੍ਮੰ ਸਾਮੀਚਿਕਮ੍ਮੰ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲੰ ਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਤੇਸੰ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲੰ ਉਪਟ੍ਠਾਨੰ ਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ, ਗਿਲਾਨਾਨੰ ਕਾਯਵੇਯ੍ਯਾਵਟਿਕੰ, ਵਾਚਾਯ ਪੁਚ੍ਛਨਞ੍ਚ ਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ, ਸੁਭਾਸਿਤਪਦਾਨਿ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਾਧੁਕਾਰੰ ਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ, ਗੁਣਵਨ੍ਤਾਨੰ ਗੁਣੇ ਵਣ੍ਣੇਤਾ, ਪਰੇਸੰ ਅਪਕਾਰੇ ਖਨ੍ਤਾ, ਉਪਕਾਰੇ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤਾ, ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਅਨੁਮੋਦਿਤਾ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਯਾ ਪਰਿਣਾਮੇਤਾ, ਸਬ੍ਬਕਾਲੰ ਅਪ੍ਪਮਾਦਵਿਹਾਰੀ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਸਤਿ ਅਚ੍ਚਯੇ ਅਚ੍ਚਯਤੋ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਾਦਿਸਾਨੰ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕਾਨੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਆਵਿ ਕਤ੍ਤਾ, ਉਤ੍ਤਰਿਞ੍ਚ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿੰ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਪਰਿਪੂਰੇਤਾ।

ਤਥਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਨੁਰੂਪਾਸੁ ਅਤ੍ਥੂਪਸੰਹਿਤਾਸੁ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਇਤਿਕਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾਪੁਰੇਕ੍ਖਾਰੋ ਅਨਲਸੋ ਸਹਾਯਭਾਵੰ ਉਪਗਚ੍ਛਤਿ। ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਚ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਬਜਾਧਿਆਦਿਦੁਕ੍ਖੇਸੁ ਯਥਾਰਹੰ ਪਤਿਕਾਰਵਿਧਾਯਕੋ, ਞਾਤਿਭੋਗਾਦਿਬਜਸਨਪਤਿਤੇਸੁ ਸੋਕਪਨੋਦਨੋ, ਉਲ੍ਲੁਮ੍ਪਨਸਭਾਵਾਵਟ੍ਠਿਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਗ੍ਗਹਾਰਹਾਨੰ ਧਮ੍ਮੇਨੇਵ ਨਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨਕੋ ਯਾਵਦੇਵ ਅਕੁਸਲਾ ਵੁਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਕੁਸਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨਾਯ, ਪਗ੍ਗਹਾਰਹਾਨੰ ਧਮ੍ਮੇਨੇਵ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਨਕੋ। ਯਾਨਿ ਪੁਰਿਮਕਾਨੰ ਮਹਾਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾਨੰ ਉਲ਼ਾਰਤਮਾਨਿ ਪਰਮਦੁਕ੍ਕਰਾਨਿ ਅਚਿਨ੍ਤੇਯਜਾਨੁਭਾਵਾਨਿ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਏਕਨ੍ਤਹਿਤਸੁਖਾਵਹਾਨਿ ਚਰਿਤਾਨਿ, ਯੇਹਿ ਨੇਸੰ ਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰਾ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਪਰਿਪਾਕੰ ਅਗਮਿੰਸੁ, ਤਾਨਿ ਸੁਤ੍ਵਾ ਅਨੁਬ੍ਬਿਗ੍ਗੋ ਅਨੁਤ੍ਰਾਸੋ ''ਤੇਪਿ ਮਹਾਪੁਰਿਸਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਏਵ, ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਪਨ ਸਿਕ੍ਖਾਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਤਾਦਿਸਾਯ ਉਲ਼ਾਰਤਮਾਯ ਆਨੁਭਾਵਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰੇਸੁ ਉਕ੍ਕੰਸਪਾਰਮਿਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਅਹੇਸੁੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਮਯਾਪਿ ਸੀਲਾਦਿਸਿਕ੍ਖਾਸੁ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਤਥਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬੰ, ਯਾਯ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਹਮ੍ਪਿ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਸਿਕ੍ਖੰ ਪਰਿਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਪਦੰ ਅਨੁਪਾਪੁਣਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਸਦ੍ਧਾਪੁਰੇਚਾਰਿਕੰ ਵੀਰਿਯੰ ਅਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਸੀਲੇਸੁ ਪਰਿਪੂਰਕਾਰੀ ਹੋਤਿ।

ਤਥਾ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਕਲਜਾਣੋ ਹੋਤਿ ਵਿਵਟਾਪਰਾਧੋ, ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਪਵਿਵਿਤ੍ਤੋ ਅਸੰਸਟ੍ਠੋ ਦੁਕ੍ਖਸਹੋ ਅਵਿਪਰੀਤਦਸ੍ਸਨਜਾਤਿਕੋ ਅਨੁਦ੍ਧਤੋ ਅਨੁਨ੍ਨਲ਼ੋ ਅਚਪਲੋ ਅਮੁਖਰੋ ਅਵਿਕਿਣ੍ਣਵਾਚੋ ਸੰਵੁਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋ ਸਨ੍ਤਮਾਨਸੋ ਕੁਹਨਾਦਿਮਿਚ੍ਛਾਜੀਵਵਿਰਹਿਤੋ ਆਚਾਰਗੋਚਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਅਣੁਮਤ੍ਤੇਸੁ ਵਜ੍ਜੇਸੁ ਭਯਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ, ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਕਾਯੇ ਚ ਜੀਵਿਤੇ ਚ ਨਿਰਪੇਕ੍ਖੋ, ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਮ੍ਪਿ ਕਾਯੇ, ਜੀਵਿਤੇ ਵਾ ਅਪੇਕ੍ਖੰ ਨਾਧਿਵਾਸੇਤਿ ਪਜਹਤਿ ਵਿਨੋਦੇਤਿ, ਪਗੇਵ ਅਧਿਮਤ੍ਤੰ। ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਦੁਸ੍ਸੀਲਜਹੇਤੁਭੂਤੇ ਕੋਧੁਪਨਾਹਾਦਿਕੇ ਕਿਲੇਸੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇ ਪਜਹਤਿ ਵਿਨੋਦੇਤਿ, ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕੇਨ ਵਿਸੇਸਾਧਿਗਮੇਨ ਅਪਰਿਤੁਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਙ੍ਕੋਚੰ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪਰੂਪਰਿਵਿਸੇਸਾਧਿਗਮਾਯ ਵਾਯਮਤਿ।

ਯੇਨ ਯਥਾਲਦ੍ਧਾ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਹਾਨਭਾਗਿਯਾ ਵਾ ਠਿਤਿਭਾਗਿਯਾ ਵਾ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਮਹਾਪੁਰਿਸੋ ਅਨ੍ਧਾਨੰ ਪਰਿਣਾਯਕੋ ਹੋਤਿ, ਮਗ੍ਗੰ ਆਚਿਕ੍ਖਤਿ, ਬਧਿਰਾਨੰ ਹਤ੍ਥਮੁਦ੍ਦਾਯ ਸਞ੍ਞੰ ਦੇਤਿ, ਅਤ੍ਥਮਨੁਗ੍ਗਾਹੇਤਿ, ਤਥਾ ਮੂਗਾਨੰ। ਪੀਠਸਪ੍ਪਿਕਾਨੰ ਪੀਠੰ ਦੇਤਿ, ਵਾਹੇਤਿ ਵਾ। ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਾਨੰ ਸਦ੍ਧਾਪਟਿਲਾਭਾਯ ਵਾਯਮਤਿ, ਕੁਸੀਤਾਨੰ ਉਸ੍ਸਾਹਜਨਨਾਯ, ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤੀਨੰ ਸਤਿਸਮਾਯੋਗਾਯ। ਵਿਬ੍ਭਨ੍ਤਤ੍ਤਾਨੰ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਦਾਯ, ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਾਨੰ ਪਞ੍ਞਾਧਿਗਮਾਯ ਵਾਯਮਤਿ। ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤਾਨੰ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਪਟਿਵਿਨੋਦਨਾਯ ਵਾਯਮਤਿ। ਬਜਾਪਾਦਥਿਨਮਿਦ੍ਧਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤਾਨੰ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਵਿਨੋਦਨਾਯ ਵਾਯਮਤਿ। ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕਾਦਿਪਕਤਾਨੰ ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕਾਦਿਮਿਚ੍ਛਾਵਿਤਕ੍ਕਵਿਨੋਦਨਾਯ ਵਾਯਮਤਿ। ਪੁਬ੍ਬਕਾਰੀਨੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਕਤਞ੍ਞੂਤੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪੁਬ੍ਬਭਾਸੀ ਪਿਯਵਾਦੀ ਸਙ੍ਗਾਹਕੋ ਸਦਿਸੇਨ, ਅਧਿਕੇਨ ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਪਕਾਰੇ ਸਮ੍ਮਾਨੇਤਾ ਹੋਤਿ।

ਆਪਦਾਸੁ ਸਹਾਯਕਿਚ੍ਚੰ ਅਨੁਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਤੇਸੰ ਤੇਸਞ੍ਚ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਪਕਤਿੰ, ਸਭਾਵਞ੍ਚ ਪਰਿਜਾਨਿਤ੍ਵਾ ਯੇਹਿ ਯਥਾ ਸੰਵਸਿਤਬ੍ਬੰ ਹੋਤਿ, ਤੇਹਿ ਤਥਾ ਸੰਵਸਤਿ। ਯੇਸੁ ਚ ਯਥਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬੰ ਹੋਤਿ, ਤੇਸੁ ਤਥਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਅਕੁਸਲਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਕੁਸਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨਵਸੇਨ, ਨ ਅਞ੍ਞਥਾ। ਪਰਚਿਤ੍ਤਾਨੁਰਕ੍ਖਣਾ ਹਿ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾਨੰ ਯਾਵਦੇਵ ਕੁਸਲਾਭਿਵਡ੍ਢਿਯਾ। ਤਥਾ ਹਿਤਜ੍ਝਾਸਯੇਨਾਪਿ ਪਰੋ ਨ ਸਾਹਸਿਤਬ੍ਬੋ, ਨ ਭਣ੍ਡਿਤਬ੍ਬੋ, ਨ ਮਙ੍ਕੁਭਾਵਮਾਪਾਦੇਤਬ੍ਬੋ, ਨ ਪਰਸ੍ਸ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬੰ, ਨ ਨਿਗ੍ਗਹਟ੍ਠਾਨੇ ਚੋਦੇਤਬ੍ਬੋ, ਨ ਨੀਚਤਰੰ ਪਟਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਾ ਉਚ੍ਚਤਰੇ ਠਪੇਤਬ੍ਬੋ, ਨ ਚ ਪਰੇਸੁ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬੰ ਅਸੇਵਿਨਾ ਭਵਿਤਬ੍ਬੰ, ਨ ਅਤਿਸੇਵਿਨਾ, ਨ ਅਕਾਲਸੇਵਿਨਾ ਭਵਿਤਬ੍ਬੰ।

ਯੁਤ੍ਤੇ ਪਨ ਸਤ੍ਤੇ ਦੇਸਕਾਲਾਨੁਰੂਪੰ ਸੇਵਤਿ, ਨ ਚ ਪਰੇਸੰ ਪੁਰਤੋ ਪਿਯੇਪਿ ਗਰਹਤਿ, ਅਪ੍ਪਿਯੇ ਵਾ ਪਸੰਸਤਿ, ਨ ਅਧਿਟ੍ਠਾਯ ਵਿਸ੍ਸਾਸੀ ਹੋਤਿ, ਨ ਧਮ੍ਮਿਕੰ ਉਪਨਿਮਨ੍ਤਨੰ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ, ਨ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿੰ ਉਪਗਚ੍ਛਤਿ, ਨਾਧਿਕੰ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨੇ ਸਦ੍ਧਾਨਿਸੰਸਕਥਾਯ ਸਮ੍ਪਹੰਸੇਤਿ, ਸੀਲਸੁਤਚਾਗਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨੇ ਪਞ੍ਞਾਨਿਸੰਸਕਥਾਯ ਸਮ੍ਪਹੰਸੇਤਿ। ਸਚੇ ਪਨ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਅਭਿਞ੍ਞਾਬਲਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਮਾਦਾਪਨ੍ਨੇ ਸਤ੍ਤੇ ਅਭਿਞ੍ਞਾਬਲੇਨ ਯਥਾਰਹੰ ਨਿਰਯਾਦਿਕੇ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਸੰਵੇਜੇਤ੍ਵਾ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਾਦਿਕੇ

ਸਦ੍ਧਾਦੀਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤਿ, ਸਾਸਨੇ ਓਤਾਰੇਤਿ, ਸਦ੍ਧਾਦਿਗੁਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੇ ਪਰਿਪਾਚੇਤਿ। ਏਵਮਸ੍ਸ ਮਹਾਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਚਾਰਿਤ੍ਤਭੂਤੋ ਅਪਰਿਮਾਣੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦੋ ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦੋ ਉਪਰੂਪਰਿ ਅਭਿਵਡ੍ਢਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਅਪਿਚ ਯਾ ਸਾ ‘‘ਕਿਂ ਸੀਲਂ, ਕੇਨਟ੍ਠੇਨ ਸੀਲ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਪੁਚ੍ਛਂ ਕਤ੍ਵਾ ‘‘ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਹਿ ਵਿਰਮਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਵਤ੍ਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਵਾ ਪੂਰੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚੇਤਨਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਸੀਲ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਤੋ ਸੀਲਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰਕਥਾ **ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇ** (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੬) ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਾ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਇਧ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ। ਕੇਵਲਞ੍ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਸਾਵਕਬੋਧਿਸਤ੍ਤਵਸੇਨ ਸੀਲਕਥਾ ਆਗਤਾ, ਇਧ ਮਹਾਬੋਧਿਸਤ੍ਤਵਸੇਨ ਕਰੁਣੂਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਯਮੇਵ ਵਿਸੇਸੋ। ਯਤੋ ਇਦਂ ਸੀਲਂ ਮਹਾਪੁਰਿਸੋ ਯਥਾ ਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਦੁਗ੍ਗਤਿਯਂ ਪਰਿਕਿਲੇਸਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ, ਸੁਗਤਿਯਮ੍ਪਿ ਨ ਰਜ੍ਜਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ, ਨ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ, ਨ ਦੇਵ, ਨ ਸਕ੍ਕ, ਨ ਮਾਰ, ਨ ਬ੍ਰਹ੍ਮਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਰਿਣਾਮੇਤਿ, ਤਥਾ ਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਤੇਵਿਜ੍ਜਤਾਯ, ਨ ਛਲਭਿਞ੍ਞਤਾਯ, ਨ ਚਤੁਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਧਿਗਮਾਯ, ਨ ਸਾਵਕਬੋਧਿਯਾ, ਨ ਪਚ੍ਚੇਕਬੋਧਿਯਾ ਪਰਿਣਾਮੇਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਭਾਵੇਨ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਨੁਤ੍ਤਰਸੀਲਾਲਙ੍ਕਾਰਸਮ੍ਪਾਦਨਤ੍ਥਮੇਵ ਪਰਿਣਾਮੇਤੀਤਿ ਅਯਂ **ਸੀਲਪਾਰਮਿਯਾ** ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਕ੍ਕਮੋ।

ਤਥਾ ਯਸ੍ਮਾ ਕਰੁਣੂਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਾ ਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸਨਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਕਾਮੇਹਿ ਚ ਭਵੇਹਿ ਚ ਨਿਕ੍ਖਮਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਪਾਰਮੀ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਕਲਸਂਕਿਲੇਸਨਿਵਾਸਨਟ੍ਠਾਨਤਾਯ, ਪੁਤ੍ਤਦਾਰਾਦੀਹਿ ਮਹਾਸਮ੍ਬਾਧਤਾਯ, ਕਸਿਵਾਣਿਜ੍ਜਾਦਿਨਾਨਾਵਿਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨਬ੍ਯਾਕੁਲਤਾਯ ਚ ਘਰਾਵਾਸਸ੍ਸ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸੁਖਾਦੀਨਂ ਅਨੋਕਾਸਤਂ, ਕਾਮਾਨਞ੍ਚ ‘‘ਸਤ੍ਥਧਾਰਾਲਗ੍ਗਮਧੁਬਿਨ੍ਦੁ ਵਿਯ ਚ ਕਦਲੀ ਵਿਯ ਚ ਅਵਲੇਯ੍ਹਮਾਨਪਰਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਦਵਿਪੁਲਾਨਤ੍ਥਾਨੁਬਨ੍ਧਾ’’ਤਿ ਚ ਵਿਜ੍ਜੁਲਤੋਭਾਸੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ ਨਚ੍ਚਂ ਵਿਯ ਪਰਿਤ੍ਤਕਾਲੂਪਲਬ੍ਭਾ, ਉਮ੍ਮਤ੍ਤਕਾਲਙ੍ਕਾਰੋ ਵਿਯ ਵਿਪਰੀਤਸਞ੍ਞਾਯ ਅਨੁਭਵਿਤਬ੍ਬਾ, ਕਰੀਸਾਵਚ੍ਛਾਦਨਮੁਖਂ ਵਿਯ ਪਟਿਕਾਰਭੂਤਾ, ਉਦਕੇ ਤੇਮਿਤਙ੍ਗੁਲਿਯਾ ਨਿਸਾਰੁਦਕਪਾਨਂ ਵਿਯ ਅਤਿਤ੍ਤਿਕਰਾ, ਛਾਤਜ੍ਝਤ੍ਤੁਭੋਜਨਂ ਵਿਯ ਸਾਬਾਧਾ, ਬਲਿਸਾਮਿਸਂ ਵਿਯ ਬ੍ਯਾਸਨੁਪਨਿਪਾਤਕਾਰਣਾ (ਬ੍ਯਸਨਸਨ੍ਨਿਪਾਤਕਾਰਣਾ – ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੭), ਅਗ੍ਗਿਸਨ੍ਤਾਪੋ ਵਿਯ ਕਾਲਤ੍ਤਯੇਪਿ ਦੁਕ੍ਖੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭੂਤਾ, ਮਕ੍ਕਟਾਲੇਪੋ ਵਿਯ ਬਨ੍ਧਨਨਿਮਿਤ੍ਤਾ, ਘਾਤਕਾਵਚ੍ਛਾਦਨਕਿਮਾਲਯੋ ਵਿਯ ਅਨਤ੍ਥਚ੍ਛਾਦਨਾ, ਸਪਤ੍ਤਗਾਮਵਾਸੋ ਵਿਯ ਭਯਟ੍ਠਾਨਭੂਤਾ, ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਪੋਸਕੋ ਵਿਯ ਕਿਲੇਸਮਾਰਾਦੀਨਂ ਆਮਿਸਭੂਤਾ, ਛਣਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੋ ਵਿਯ ਵਿਪਰਿਣਾਮਦੁਕ੍ਖਾ, ਕੋਟਰਗ੍ਗਿ ਵਿਯ ਅਨ੍ਤੋਦਾਹਕਾ, ਪੁਰਾਣਕੂਪਾਵਲਮ੍ਬਬੀਰਣਮਧੁਪਿਣ੍ਡਂ ਵਿਯ ਅਨੇਕਾਦੀਨਵਾ, ਲੋਣੂਦਕਪਾਨਂ ਵਿਯ ਪਿਪਾਸਾਹੇਤੁਭੂਤਾ, ਸੁਰਾਮੇਰਯਂ ਵਿਯ ਨੀਚਜਨਸੇਵਿਤਾ , ਅਪ੍ਪਸ੍ਸਾਦਤਾਯ ਅਟ੍ਠਿਕਙ੍ਕਲੂਪਮਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਚ ਨਯੇਨ ਆਦੀਨਵਂ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤ੍ਵਾ ਤਬ੍ਬਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮੇ ਆਨਿਸਂਸਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੇਨ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਪਵਿਵੇਕਉਪਸਮਸੁਖਾਦੀਸੁ ਨਿਨ੍ਨਪੋਣਪਬ੍ਭਾਰਚਿਤ੍ਤੇਨ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਪਾਰਮਿਯਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਂ।

ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਂ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾਮੂਲਕਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾ ਤਾਵ ਅਨੁਟ੍ਠਾਤਬ੍ਬਾ। ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਮਨੁਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤੇਨ ਮਹਾਸਤ੍ਤੇਨ ਅਸਤਿ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਕਮ੍ਮਵਾਦੀਨਂ ਕਿਰਿਯਵਾਦੀਨਂ ਤਾਪਸਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾ ਅਨੁਟ੍ਠਾਤਬ੍ਬਾ। ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਪਨ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਤੇਸਂ ਸਾਸਨੇ ਏਵ ਪਬ੍ਬਜਿਤਬ੍ਬਂ। ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਚ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੇਨ ਤਸ੍ਸਾ ਏਵ ਸੀਲਪਾਰਮਿਯਾ ਵੋਦਾਪਨਤ੍ਥਂ ਧੁਤਗੁਣਾ ਸਮਾਦਾਤਬ੍ਬਾ। ਸਮਾਦਿਨ੍ਨਧੁਤਧਮ੍ਮਾ ਹਿ ਮਹਾਪੁਰਿਸਾ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਤੇ ਪਰਿਹਰਨ੍ਤਾ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਾਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਸਲ੍ਲੇਖਪਵਿਵੇਕਅਸਂਸਗ੍ਗਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਸੁਭਰਤਾਦਿਗੁਣਸਲਿਲਵਿਕ੍ਖਾਲਿਤਕਿਲੇਸਮਲਤਾਯ ਅਨਵਜ੍ਜਸੀਲਵਤਗੁਣਪਰਿਸੁਦ੍ਧਸਮਾਚਾਰਾ ਪੋਰਾਣੇ ਅਰਿਯਵਂਸਤ੍ਤਯੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਭਾਵਨਾਰਾਮਤਾਸਙ੍ਖਾਤਂ ਅਰਿਯਵਂਸਂ ਗਨ੍ਤੁਂ ਚਤ੍ਤਾਰੀਸਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਯਥਾਰਹਂ ਉਪਚਾਰਪ੍ਪਨਾਭੇਦਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਪਾਰਮੀ ਪਾਰਿਪੂਰਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਠਾਨੇ ਤੇਰਸਹਿ ਧੁਤਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਦਸ ਕਸਿਣਾਨਿ ਦਸਾਸੁਭਾਨਿ ਦਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਯੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਆਰੁਪ੍ਪਾ ਏਕਾ ਸਞ੍ਞਾ ਏਕਂ ਵਵਤ੍ਥਾਨਨ੍ਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰੀਸ ਸਮਾਧਿਭਾਵਨਾਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਾਨਿ, ਭਾਵਨਾਵਿਧਾਨਞ੍ਚ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਨਿ, ਤਂ ਪਨੇਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਯਸ੍ਮਾ **ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇ** (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੨੨, ੪੭) ਸਬ੍ਬਾਕਾਰਤੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ,

ਤਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਕੇਵਲਞ੍ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਸਾਵਕਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਇਧ ਮਹਾਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਕਰੁਣੂਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਯਮੇਵ ਵਿਸੇਸੋ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ **ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਪਾਰਮਿਯਾ** ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਕ੍ਕਮੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਤਥਾ ਪਞ੍ਞਾਪਾਰਮਿਂ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤੁਕਾਮੇਨ ਯਸ੍ਮਾ ਪਞ੍ਞਾ ਆਲੋਕੋ ਵਿਯ ਅਨ੍ਧਕਾਰੇਨ ਮੋਹੇਨ ਸਹ ਨ ਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਮੋਹਕਾਰਣਾਨਿ ਤਾਵ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੇਨ ਪਰਿਵਜ੍ਜੇਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਤਤ੍ਰਿਮਾਨਿ ਮੋਹਕਾਰਣਾਨਿ-ਅਰਤਿ ਤਨ੍ਦੀ ਵਿਜਮ੍ਭਿਤਾ ਆਲਸਿਯਂ ਗਣਸਙ੍ਗਣਿਕਾਰਾਮਤਾ ਨਿਦ੍ਦਾਸੀਲਤਾ ਅਨਿਚ੍ਛਯਸੀਲਤਾ ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ ਅਕੁਤੂਹਲਤਾ ਮਿਚ੍ਛਾਧਿਮਾਨੋ ਅਪਰਿਪੁਚ੍ਛਕਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਨਸਮ੍ਮਾਪਰਿਹਾਰੋ ਅਸਮਾਹਿਤਚਿਤ੍ਤਤਾ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਾਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਸੇਵਨਾ ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤਾਨਂ ਅਪਯਿਰੁਪਾਸਨਾ ਅਤ੍ਤਪਰਿਭਵੋ ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਕਪ੍ਪੋ ਵਿਪਰੀਤਾਭਿਨਿਵੇਸੋ ਕਾਯਦਲ੍ਹੀਬਹੁਲਤਾ ਅਸਂਵੇਗਸੀਲਤਾ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣਾਨਿ, ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਯੇਵਾਪਨਧਮ੍ਮੇ ਆਸੇਵਤੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਞ੍ਞਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਰਿਹਾਯਤਿ , ਇਤਿ ਇਮਾਨਿ ਮੋਹਕਾਰਣਾਨਿ, ਤਾਨਿ ਪਰਿਵਜ੍ਜਨ੍ਤੇਨ ਬਾਹੁਸਚ੍ਚੇ, ਝਾਨਾਦੀਸੁ ਚ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ।

ਤਤ੍ਥਾਯਂ ਬਾਹੁਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਵਿਸਯਵਿਭਾਗੋ – ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਦ੍ਵਾਦਸਾਯਤਨਾਨਿ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਧਾਤੁਯੋ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਬਾਵੀਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਦ੍ਵਾਦਸਪਦਿਕੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ, ਤਥਾ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਦਯੋ ਕੁਸਲਾਦਿਧਮ੍ਮਪ੍ਪਭੇਦਾ ਚ, ਯਾਨਿ ਚ ਲੋਕੇ ਅਨਵਜ੍ਜਾਨਿ ਵਿਜ੍ਜਾਟ੍ਠਾਨਾਨਿ, ਯੋ ਚ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਹਿਤਸੁਖਵਿਧਾਨਨਯੋ ਬਜਾਕਰਣਵਿਸੇਸੋ। ਇਤਿ ਏਵਂ ਪਕਾਰਂ ਸਕਲਮੇਵ ਸੁਤਵਿਸਯਂ ਉਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ, ਸਤਿਯਾ, ਵੀਰਿਯੇਨ ਚ ਸਾਧੁਕਂ ਉਗ੍ਗਹਣਸਵਨਧਾਰਣਪਰਿਚਯਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾਹਿ ਓਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਚ ਪਰੇਸਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨੇਨ ਸੁਤਮਯਾ ਪਞ੍ਞਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾ, ਤਥਾ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਇਤਿਕਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾਸੁ ਠਾਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਾ ਪਟਿਭਾਨਭੂਤਾ, ਆਯਾਪਾਯਉਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲਭੂਤਾ ਚ ਪਞ੍ਞਾ ਹਿਤੇਸਿਤਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਯਥਾਰਹਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾ, ਤਥਾ ਖਨ੍ਧਾਦੀਨਂ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਾਨਂ ਆਕਾਰਪਰਿਤਕ੍ਕਨਮੁਖੇਨ ਚੇਵ ਨਿਜ੍ਝਾਨਂ ਖਮਾਪੇਨ੍ਤੇਨ ਚ ਚਿਨ੍ਤਾਮਯਾ ਪਞ੍ਞਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾ।

ਖਨ੍ਧਾਦੀਨਂਯੇਵ ਪਨ ਸਲਕ੍ਖਣਸਾਮਞ੍ਞਲਕ੍ਖਣਪਰਿਗ੍ਗਹਣਵਸੇਨ ਲੋਕਿਯਪਰਿਞ੍ਞਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਨ੍ਤੇਨ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਭਾਵਨਾਪਞ੍ਞਾ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬਾ। ਏਵਞ੍ਹਿ ''ਨਾਮਰੂਪਮਤ੍ਤਮਿਦਂ, ਯਥਾਰਹਂ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚੇਵ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ ਚ, ਨ ਏਤ੍ਥ ਕੋਚਿ ਕਤ੍ਤਾ ਵਾ ਕਾਰੇਤਾ ਵਾ, ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਭਾਵਟ੍ਠੇਨ ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਉਦਯਬ੍ਬਯਪਟਿਪੀਲਨਟ੍ਠੇਨ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਅਵਸਵਤ੍ਤਨਟ੍ਠੇਨ ਅਨਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਧਮ੍ਮੇ, ਬਾਹਿਰਕਧਮ੍ਮੇ ਚ ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਸਂ ਪਰਿਜਾਨਨ੍ਤੋ ਤਤ੍ਥ ਆਸਙ੍ਗਂ ਪਜਹਨ੍ਤੋ, ਪਰੇ ਚ ਤਤ੍ਥ ਤਂ ਪਜਹਾਪੇਨ੍ਤੋ ਕੇਵਲਂ ਕਰੁਣਾਵਸੇਨੇਵ ਯਾਵ ਨ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣਾ ਹਤ੍ਥਤਲਂ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਤਾਵ ਯਾਨਤ੍ਤਯੇ ਸਤ੍ਤੇ ਅਵਤਾਰਣਪਰਿਪਾਚਨੇਹਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਨ੍ਤੋ, ਝਾਨਵਿਮੋਕ੍ਖਸਮਾਧਿਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਯੋ ਚ ਲੋਕਿਯਵਸੀਭਾਵਂ ਪਾਪੇਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਮਤ੍ਥਕਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਯਾਚਿਮਾ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਞਾਣਂ ਦਿਬ੍ਬਸੋਤਧਾਤੁਞਾਣਂ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਂ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣਂ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਞਾਣਂ ਅਨਾਗਤਂਸਞਾਣਨ੍ਤਿ ਸਪਰਿਭਣ੍ਡਾ ਪਞ੍ਚਲੋਕਿਯਾਭਿਞ੍ਞਾਸਙ੍ਖਾਤਾ ਭਾਵਨਾਪਞ੍ਞਾ, ਯਾ ਚ ਖਨ੍ਧਾਯਤਨਧਾਤੁਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਚ੍ਚਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਭੇਦੇਸੁ ਚਤੁਭੂਮਕੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਉਗ੍ਗਹਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾਵਸੇਨ ਞਾਣਪਰਿਚਯਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸੀਲਵਿਸੁਦ੍ਧਿ ਚਿਤ੍ਤਵਿਸੁਦ੍ਧੀਤਿ ਮੂਲਭੂਤਾਸੁ ਇਮਾਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ ਵਿਸੁਦ੍ਧੀਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿ ਕਙ੍ਖਾਵਿਤਰਣਵਿਸੁਦ੍ਧਿ ਮਗ੍ਗਾਮਗ੍ਗਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿ ਪਟਿਪਦਾਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧੀਤਿ ਸਰੀਰਭੂਤਾ ਇਮਾ ਪਞ੍ਚ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯੋ ਸਮ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤੇਨ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਭੇਦਾ ਭਾਵਨਾਪਞ੍ਞਾ, ਤਾਸਂ ਸਮ੍ਪਾਦਨਵਿਧਾਨਂ ਯਸ੍ਮਾ ''ਤਤ੍ਥ 'ਏਕੋਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬਹੁਧਾ ਹੋਤੀ'ਤਿਆਦਿਕਂ ਇਦ੍ਧਿਵਿਕੁਬ੍ਬਨਂ ਕਾਤੁਕਾਮੇਨ ਆਦਿਕਮ੍ਮਿਕੇਨ ਯੋਗਿਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ, (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੩੬੫) ''ਖਨ੍ਧਾਤਿ ਪਞ੍ਚ ਖਨ੍ਧਾ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਸਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੪੩੧) ਚ ਵਿਸਯਵਿਸਯਿਵਿਭਾਗੇਨ (ਵਿਸਯਵਿਭਾਗੇਨ – ਚਰਿਯਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਪਕਿਣ੍ਣਕਕਥਾ) ਸਦ੍ਧਿਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇ ਸਬ੍ਬਾਕਾਰਤੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਕੇਵਲਞ੍ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਸਾਵਕਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਪਞ੍ਞਾ ਆਗਤਾ, ਇਧ ਮਹਾਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਕਰੁਣੂਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ।

ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਂ ਅਪਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪਟਿਪਦਾਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਂਯੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਠਪੇਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਯਮੇਵ ਵਿਸੇਸੋਤਿ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ **ਪਞ੍ਞਾਪਾਰਮਿਯਾ** ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਕ੍ਕਮੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਤਥਾ ਯਸ੍ਮਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਯਾ ਕਤਾਭਿਨੀਹਾਰੇਨ ਮਹਾਸਤ੍ਤੇਨ ਪਾਰਮੀਪਰਿਪੂਰਣਤ੍ਥਂ ਸਬ੍ਬਕਾਲਂ ਯੁਤ੍ਤਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ ਆਬਦ੍ਧਪਰਿਕਰਣੇਨ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ ਅਜ੍ਜ ਮਯਾ ਪੁਞ੍ਞਸਮ੍ਭਾਰੋ, ਞਾਣਸਮ੍ਭਾਰੋ ਵਾ ਉਪਚਿਤੋ, ਕਿਂ ਵਾ ਮਯਾ ਪਰਹਿਤਂ ਕਤ''ਨ੍ਤਿ ਦਿਵਸੇ ਦਿਵਸੇ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤੇਨ ਸਤ੍ਤਹਿਤਤ੍ਥਂ ਉਸ੍ਸਾਹੋ ਕਰਣੀਯੋ, ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਉਪਕਾਰਾਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਰਿਗ੍ਗਹਭੂਤਂ ਵਤ੍ਥੁਂ, ਕਾਯਂ, ਜੀਵਿਤਞ੍ਚ ਨਿਰਪੇਕ੍ਖਨਚਿਤ੍ਤੇਨ ਓਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਂ, ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਤਿ ਕਾਯੇਨ, ਵਾਚਾਯ ਵਾ, ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਸਮ੍ਬੋਧਿਯਂ ਨਿਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੇਨੇਵ ਕਾਤਬ੍ਬਂ, ਬੋਧਿਯਾ ਪਰਿਣਾਮੇਤਬ੍ਬਂ, ਉਲ੍ਲਾਰੇਹਿ, ਇਤ੍ਤਰੇਹਿ ਚ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਨਿਵਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੇਨੇਵ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ, ਸਬ੍ਬਾਸੁ ਚ ਇਤਿਕਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾਸੁ ਉਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲਂ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਂ।

ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਸਤ੍ਤਹਿਤੇ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਾਦਿਸਬ੍ਬਸਹੇਨ ਅਵਿਸਂਵਾਦਿਨਾ। ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਸਤ੍ਤਾ ਅਨੋਧਿਸੋ ਮੇਤ੍ਤਾਯ, ਕਰੁਣਾਯ ਚ ਫਰਿਤਬ੍ਬਾ। ਯਾ ਕਾਚਿ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬਾ ਸਾ ਅਤ੍ਤਨਿ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾ। ਸਬ੍ਬੇਸਞ੍ਚ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਅਬ੍ਭਨੁਮੋਦਿਤਬ੍ਬਂ, ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਮਹਨ੍ਤਤਾ ਮਹਾਨੁਭਾਵਤਾ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾ, ਯਞ੍ਚ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਤਿ ਕਾਯੇਨ, ਵਾਚਾਯ ਵਾ, ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਬੋਧਿਚਿਤ੍ਤਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਕਾਤਬ੍ਬਂ। ਇਮਿਨਾ ਹਿ ਉਪਾਯੇਨ ਦਾਨਾਦੀਸੁ ਯੁਤ੍ਤਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਥਾਮਵਤੋ ਦਲ੍ਹਪਰਕ੍ਕਮਸ੍ਸ ਮਹਾਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਪਰਿਮੇਯ੍ਯੋ ਪੁਞ੍ਞਸਮ੍ਭਾਰੋ, ਞਾਣਸਮ੍ਭਾਰੋ ਚ ਦਿਵਸੇ ਦਿਵਸੇ ਉਪਚੀਯਤਿ।

ਅਪਿਚ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਭੋਗਤ੍ਥਂ, ਪਰਿਪਾਲਨਤ੍ਥਞ੍ਚ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਰੀਰਂ, ਜੀਵਿਤਞ੍ਚ ਪਰਿਚ੍ਚਜਿਤ੍ਵਾ ਖੁਪ੍ਪਿਪਾਸਸੀਤੁਣ੍ਹਵਾਤਾਤਪਾਦਿਦੁਕ੍ਖਪਤਿਕਾਰੋ ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬੋ ਚ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬੋ ਚ, ਯਞ੍ਚ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਦੁਕ੍ਖਪਤਿਕਾਰਜਂ ਸੁਖਂ ਅਤ੍ਤਨਾ ਪਟਿਲਭਤਿ, ਤਥਾ ਰਮਣੀਯੇਸੁ ਆਰਾਮੁਯ੍ਯਾਨਪਾਸਾਦਤਲਾਕਾਦੀਸੁ , ਅਰਞ੍ਞਾਯਤਨੇਸੁ ਚ ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਪਾਭਾਵੇਨ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬੁਤਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸੁਖਂ ਪਟਿਲਭਤਿ, ਯਞ੍ਚ ਸੁਣਾਤਿ ''ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਬੁਦ੍ਧਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਾ, ਮਹਾਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾ ਚ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਂ ਠਿਤਾ''ਤਿ ਚ ''ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਸੁਖਵਿਹਾਰਭੂਤਂ ਈਦਿਸਂ ਨਾਮ ਝਾਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸੁਖਮਨੁਭਵਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਚ, ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਅਨੋਧਿਸੋ ਉਪਸਂਹਰਤਿ। ਅਯਂ ਤਾਵ ਨਯੋ ਅਸਮਾਹਿਤਭੂਮਿਯਂ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸ।

ਸਮਾਹਿਤਭੂਮਿਯਂ ਪਨ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋ ਅਤ੍ਤਨਾ ਯਥਾਨੁਭੂਤਂ ਵਿਸੇਸਾਧਿਗਮਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਂ ਪੀਤਿਂ, ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਂ, ਸੁਖਂ, ਸਮਾਧਿਂ, ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਞ੍ਚ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤੋ ਉਪਸਂਹਰਤਿ ਪਰਿਣਾਮੇਤਿ, ਤਥਾ ਮਹਤਿ ਸਂਸਾਰਦੁਕ੍ਖੇ, ਤਸ੍ਸ ਚ ਨਿਮਿਤ੍ਤਭੂਤੇ ਕਿਲੇਸਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਦੁਕ੍ਖੇ ਨਿਮੁਗ੍ਗਂ ਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਤ੍ਰਾਪਿ ਖਾਦਨਛੇਦਨਭੇਦਨਸੇਦਨਪਿਸਨਹਿਂਸਨਅਗ੍ਗਿਸਨ੍ਤਾਪਾਦਿਜਨਿਤਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ ਖਰਾ ਕਟੁਕਾ ਵੇਦਨਾ ਨਿਰਨ੍ਤਰਂ ਚਿਰਕਾਲਂ ਵੇਦਯਨ੍ਤੇ ਨਰਕੇ, ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਕੁਜ੍ਝਨਸਨ੍ਤਾਸਨਵਿਸੋਧਨਹਿਂਸਨਪਰਾਧੀਨਤਾਦੀਹਿ ਮਹਾਦੁਕ੍ਖਂ ਅਨੁਭਵਨ੍ਤੇ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤੇ, ਜੋਤਿਮਾਲਾਕੁਲਸਰੀਰੇ ਖੁਪ੍ਪਿਪਾਸਵਾਤਾਤਪਾਦੀਹਿ ਡਯ੍ਹਮਾਨੇ, ਵਿਸੁਸ੍ਸਮਾਨੇ ਚ ਵਨ੍ਤਖੇਲਾਦਿਆਹਾਰੇ, ਉਦ੍ਧਬਾਹੁ ਵਿਰਵਨ੍ਤੇ ਨਿਜ੍ਝਾਮਤਣ੍ਹਿਕਾਦਿਕੇ ਮਹਾਦੁਕ੍ਖਂ ਵੇਦਯਮਾਨੇ ਪੇਤੇ ਚ ਪਰਿਯੇਟ੍ਠਿਮੂਲਕਂ ਮਹਨ੍ਤਂ ਅਨਯਬ੍ਯਸਨਂ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤੇ ਹਤ੍ਥਚ੍ਛੇਦਾਦਿਕਰਣਯੋਗੇਨ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਦੁਦ੍ਦਸਿਕਦਲਿਦ੍ਦਾਦਿਭਾਵੇਨ ਖੁਪ੍ਪਿਪਾਸਾਦਿਆਬਾਧਯੋਗੇਨ ਬਲਵਨ੍ਤੇਹਿ ਅਭਿਭਵਨੀਯਤੋ, ਪਰੇਸਂ ਵਹਨਤੋ, ਪਰਾਧੀਨਤੋ ਚ ਨਰਕੇ, ਪੇਤੇ, ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤੇ ਚ ਅਤਿਸਯਨ੍ਤੇ ਅਪਾਯਦੁਕ੍ਖਨਿਬ੍ਬਿਸੇਸਂ ਦੁਕ੍ਖਮਨੁਭਵਨ੍ਤੇ ਮਨੁਸ੍ਸੇ ਚ ਤਥਾ ਵਿਸਯਪਰਿਭੋਗਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਤਾਯ ਰਾਗਾਦਿਪਰਿਲ੍ਲਾਹੇਨ ਡਯ੍ਹਮਾਨੇ ਵਾਤਵੇਗਸਮੁਟ੍ਠਿਤਜਾਲਾਸਮਿਦ੍ਧਸੁਕ੍ਖਕਟ੍ਠਸਨ੍ਨਿਪਾਤੇ ਅਗ੍ਗਿਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਵਿਯ ਅਨੁਪਸਨ੍ਤਪਰਿਲ੍ਲਾਹਵੁਤ੍ਤਿਕੇ ਅਨੁਪਸਨ੍ਤਨਿਹਤਪਰਾਧੀਨੇ (ਅਨਿਹਤਪਰਾਧੀਨੇ ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੭) ਕਾਮਾਵਚਰਦੇਵੇ ਚ ਮਹਤਾ ਵਾਯਾਮੇਨ ਵਿਦੂਰਮਾਕਾਸਂ ਵਿਗਾਹਿਤਸਕੁਨ੍ਤਾ ਵਿਯ, ਬਲਵਤਾ ਦੂਰੇ ਪਾਣਿਨਾ ਖਿਤ੍ਤਸਰਾ ਵਿਯ ਚ ''ਸਤਿਪਿ ਚਿਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਅਨਚ੍ਚਨ੍ਤਿਕਤਾਯ ਪਾਤਪਰਿਯੋਸਾਨਾ ਅਨਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਾ ਏਵਾ''ਤਿ ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਦੇਵੇ ਚ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੇਨ ਮਹਨ੍ਤਂ ਸਂਵੇਗਂ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਮੇਤ੍ਤਾਯ, ਕਰੁਣਾਯ ਚ ਅਨੋਧਿਸੋ ਸਤ੍ਤਾ ਫਰਿਤਬ੍ਬਾ। ਏਵਂ ਕਾਯੇਨ, ਵਾਚਾਯ, ਮਨਸਾ

ਚ ਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰੇ ਨਿਰਨ੍ਤਰਂ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੇਨ ਯਥਾ ਪਾਰਮਿਯੋ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਕਾਰਿਨਾ ਸਾਤਚ੍ਚਕਾਰਿਨਾ ਅਨੋਲੀਨਵੁਤ੍ਤਿਨਾ ਉਸ੍ਸਾਹੋ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬੋ, ਵੀਰਿਯਪਾਰਮੀ ਪਰਿਪੂਰੇਤਬ੍ਬਾ।

ਅਪਿਚ ‘‘ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯਾਪਰਿਮੇਯ੍ਯਵਿਪੁਲੋਲ਼ਾਰਵਿਮਲਨਿਰੁਪਮਨਿਰੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸਗੁਣਗਣਨਿਚਯਨਿਦਾਨਭੂਤਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧਭਾਵਸ੍ਸ ਉਸ੍ਸਕ੍ਕਿਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਪਹਂਸਨਯੋਗ੍ਗਂ ਵੀਰਿਯਂ ਨਾਮ ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯਾਨੁਭਾਵਮੇਵ, ਯਂ ਨ ਪਚੁਰਜਨਾ ਸੋਤੁਮ੍ਪਿ ਸਕ੍ਕੁਣਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤੁਂ। ਤਥਾ ਹਿ ਤਿਵਿਧਾ ਅਭਿਨੀਹਾਰਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਚਤਸ੍ਸੋ ਬੁਦ੍ਧਭੂਮਿਯੋ, (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੩੪) ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਙ੍ਗਹਵਤ੍ਥੂਨਿ , (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੧੦; ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੩੨) ਕਰੁਣੇਕਰਸਤਾ, ਬੁਦ੍ਧਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਚ੍ਛਿਕਰਣੇਨ ਵਿਸੇਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯੋ, ਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨਿਰੁਪਲੇਪੋ, ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤੇਸੁ ਪਿਯਪੁਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ, ਸਂਸਾਰਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਅਪਰਿਖੇਦੋ, ਸਬ੍ਬਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਪਰਿਚ੍ਚਾਗੋ, ਤੇਨ ਚ ਨਿਰਤਿਮਾਨਤਾ, ਅਧਿਸੀਲਾਦਿਅਧਿਟ੍ਠਾਨਂ, ਤਤ੍ਥ ਚ ਅਚਞ੍ਚਲਤਾ, ਕੁਸਲਕਿਰਿਯਾਸੁ ਪੀਤਿਪਾਮੋਜ੍ਜਤਾ, ਵਿਵੇਕਨਿਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਤਾ, ਝਾਨਾਨੁਯੋਗੋ, ਅਨਵਜ੍ਜਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਤਿਤ੍ਤਿਯਤਾ, ਯਥਾਸੁਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਰੇਸਂ ਹਿਤਜ੍ਝਾਸਯੇਨ ਦੇਸਨਾਯ ਆਰਮ੍ਭਦਲ਼੍ਹਤਾ, ਧੀਰਵੀਰਭਾਵੋ, ਪਰਾਪਵਾਦਪਰਾਪਕਾਰੇਸੁ ਵਿਕਾਰਾਭਾਵੋ, ਸਚ੍ਚਾਧਿਟ੍ਠਾਨਂ, ਸਮਾਪਤ੍ਤੀਸੁ ਵਸੀਭਾਵੋ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਸੁ ਬਲਪ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਯਾਵਬੋਧੋ, ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਦੀਸੁ ਅਭਿਯੋਗੇਨ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗਸਮ੍ਭਾਰਸਮ੍ਭਰਣਂ, ਨਵਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਵਕ੍ਕਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਕਾ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਵੀਰਿਯਾਨੁਭਾਵੇਨੇਵ ਸਮਿਜ੍ਝਤੀਤਿ ਅਭਿਨੀਹਾਰਤੋ ਯਾਵ ਮਹਾਬੋਧਿ ਅਨੋਸ੍ਸਜ੍ਜਨ੍ਤੇਨ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਨਿਰਨ੍ਤਰਂ ਵੀਰਿਯਂ ਯਥਾ ਉਪਰੂਪਰਿ ਵਿਸੇਸਾਵਹਂ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬਂ। ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਚ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇ ਵੀਰਿਯੇ, ਖਨ੍ਤਿਸਚ੍ਚਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾਦਯੋ ਚ ਦਾਨਸੀਲਾਦਯੋ ਚ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰਾ ਤਦਧੀਨਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ ਏਵ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿਖਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਇਮਿਨਾਵ ਨਯੇਨ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਇਤਿ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੂਪਕਰਣਪਰਿਚ੍ਚਾਗੇਨ ਬਹੁਧਾਨੁਗ੍ਗਹਕਰਣਂ ਦਾਨੇਨ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ, ਸੀਲੇਨ ਤੇਸਂ ਜੀਵਿਤਸਾਪਤੇਯ੍ਯਦਾਰਰਕ੍ਖਾਭੇਦਪਿਯਹਿਤਵਚਨਾਵਿਹਿਂਸਾਦਿਕਰਣਾਨਿ, ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮੇਨ ਤੇਸਂ ਆਮਿਸਪਟਿਗ੍ਗਹਣਧਮ੍ਮਦਾਨਾਦਿਨਾ ਅਨੇਕਵਿਧਾ ਹਿਤਚਰਿਯਾ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਤੇਸਂ ਹਿਤਕਰਣੂਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲਂ, ਵੀਰਿਯੇਨ ਤਤ੍ਥ ਉਸ੍ਸਾਹਾਰਮ੍ਭਅਸਂਹੀਰਕਰਣਾਨਿ, ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਤਦਪਰਾਧਸਹਨਂ, ਸਚ੍ਚੇਨ ਨੇਸਂ ਅਵਞ੍ਚਨਤਦੁਪਕਾਰਕਿਰਿਯਾਸਮਾਦਾਨਾਵਿਸਂਵਾਦਨਾਦਿ, ਅਧਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਤਦੁਪਕਰਣੇ ਅਨਤ੍ਥਸਮ੍ਪਾਤੇਪਿ ਅਚਲਨਂ, ਮੇਤ੍ਤਾਯ ਨੇਸਂ ਹਿਤਸੁਖਾਨੁਚਿਨ੍ਤਨਂ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਯ ਨੇਸਂ ਉਪਕਾਰਾਪਕਾਰੇਸੁ ਵਿਕਾਰਾਨਾਪਤ੍ਤੀਤਿ ਏਵਂ ਅਪਰਿਮਾਣੇ ਸਤ੍ਤੇ ਆਰਬ੍ਭ ਅਨੁਕਮ੍ਪਿਤਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੇਹਿ ਅਸਾਧਾਰਣੋ ਅਪਰਿਮਾਣੋ ਪੁਞ੍ਞਞਾਣਸਮ੍ਭਾਰੂਪਚਯੋ ਏਤ੍ਥ ਪਟਿਪਤ੍ਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਯੋ ਚੇਤਾਸਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤਤ੍ਥ ਚ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਸਮ੍ਪਾਦਨਂ।

ਕੋ ਵਿਭਾਗੋਤਿ –

ਸਾਮਞ੍ਞਭੇਦਤੋ ਏਤਾ, ਦਸਵਿਧਾ ਵਿਭਾਗਤੋ।
ਤਿਧਾ ਹੁਤ੍ਵਾਨ ਪਚ੍ਚੇਕਂ, ਸਮਤਿਂਸਵਿਧਾ ਸਮਂ॥

ਦਸ ਪਾਰਮਿਯੋ ਦਸ ਉਪਪਾਰਮਿਯੋ ਦਸ ਪਰਮਤ੍ਥਪਾਰਮਿਯੋਤਿ ਹਿ ਸਮਤਿਂਸ ਪਾਰਮਿਯੋ। ਤਤ੍ਥ ‘‘ਕਤਾਭਿਨੀਹਾਰਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਹਿਤਕਰਣਾਭਿਨਿਨ੍ਨਾਸਯਪਯੋਗਸ੍ਸ ਕਣ੍ਹਧਮ੍ਮਵੋਕਿਣ੍ਣਾ ਸੁਕ੍ਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਾਰਮਿਯੋ, ਤੇਹਿ ਅਵੋਕਿਣ੍ਣਾ ਸੁਕ੍ਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਉਪਪਾਰਮਿਯੋ, ਅਕਣ੍ਹਾ ਅਸੁਕ੍ਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਮਤ੍ਥਪਾਰਮਿਯੋ’’ਤਿ **ਕੇਚਿ।** ‘‘ਸਮੁਦਾਗਮਨਕਾਲੇਸੁ ਪੂਰਿਯਮਾਨਾ ਪਾਰਮਿਯੋ, ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਭੂਮਿਯਂ ਪੁਣ੍ਣਾ ਉਪਪਾਰਮਿਯੋ, ਬੁਦ੍ਧਭੂਮਿਯਂ ਸਬ੍ਬਾਕਾਰਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾ ਪਰਮਤ੍ਥਪਾਰਮਿਯੋ। ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਭੂਮਿਯਂ ਵਾ ਪਰਹਿਤਕਰਣਤੋ ਪਾਰਮਿਯੋ, ਅਤ੍ਤਹਿਤਕਰਣਤੋ ਉਪਪਾਰਮਿਯੋ, ਬੁਦ੍ਧਭੂਮਿਯਂ ਬਲਵੇਸਾਰਜ੍ਜਸਮਧਿਗਮੇਨ ਉਭਯਹਿਤਪਰਿਪੂਰਣਤੋ ਪਰਮਤ੍ਥਪਾਰਮਿਯੋਤਿ ਏਵਂ ਆਦਿਮਜ੍ਝਪਰਿਯੋਸਾਨੇਸੁ ਪਣਿਧਾਨਾਰਮ੍ਭਪਰਿਨਿਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਤੇਸਂ ਵਿਭਾਗੋ’’ਤਿ **ਅਪਰੇ।** ‘‘ਦੋਸੁਪਸਮਕਰੁਣਾਪਕਤਿਕਾਨਂ ਭਵਸੁਖਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸੁਖਪਰਮਸੁਖਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨਂ ਪੁਞ੍ਞੂਪਚਯਭੇਦਤੋ ਤਬ੍ਬਿਭਾਗੋ’’ਤਿ **ਅਞ੍ਞੇ।**

‘‘ਲਜ੍ਜਾਸਤਿਮਾਨਾਪਸ੍ਸਯਾਨੰ ਲੋਕੁੱਤੁਰਧਮ੍ਮਾਧਿਪਤੀਨੰ ਸੀਲਸਮਾਧਿਪਞ੍ਞਾਗਰੁਕਾਨੰ ਤਾਰਿਤਤਰਿਤਤਾਰਯਿਤੂਨੰ ਅਨੁਬੁਦ੍ਧਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾਨੰ ਪਾਰਮੀਉਪਪਾਰਮੀਪਰਮਤ੍ਥਪਾਰਮੀਹਿ ਬੋਧਿਤ੍ਤੁਯਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਯਥਾਵੁੱਤੁਵਿਭਾਗੋ’’ਤਿ **ਕੇਚਿ।** ‘‘ਚਿਤ੍ਤੁਪਣਿਧਿਤੋ ਯਾਵ ਵਚੀਪਣਿਧਿ, ਤਾਵ ਪਵੱਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਭਾਰਾ ਪਾਰਮਿਯੋ , ਵਚੀਪਣਿਧਿਤੋ ਯਾਵ ਕਾਯਪਣਿਧਿ, ਤਾਵ ਪਵੱਤ੍ਤਾ ਉਪਪਾਰਮਿਯੋ, ਕਾਯਪਣਿਧਿਤੋ ਪਭੁਤਿ ਪਰਮਤ੍ਥਪਾਰਮਿਯੋ’’ਤਿ **ਅਪਰੇ। ਅਞ੍ਞੇ** ਪਨ ‘‘ਪਰਪੁਞ੍ਞਾਨੁਮੋਦਨਵਸੇਨ ਪਵੱਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਭਾਰਾ ਪਾਰਮਿਯੋ, ਪਰੇਸੰ ਕਾਰਾਪਨਵਸੇਨ ਪਵੱਤ੍ਤਾ ਉਪਪਾਰਮਿਯੋ, ਸਯੰ ਕਰਣਵਸੇਨ ਪਵੱਤ੍ਤਾ ਪਰਮਤ੍ਥਪਾਰਮਿਯੋ’’ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ‘‘ਭਵਸੁਖਾਵਹੋ ਪੁਞ੍ਞਞਾਣਸਮ੍ਭਾਰੋ ਪਾਰਮੀ, ਅੱਤਨੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸੁਖਾਵਹੋ ਉਪਪਾਰਮੀ, ਪਰੇਸੰ ਤਦੁਭਯਸੁਖਾਵਹੋ ਪਰਮਤ੍ਥਪਾਰਮੀ’’ਤਿ **ਏਕੇ।**

ਪੁੱਤੁਦਾਰਧਨਾਦਿਉਪਕਰਣਪਰਿੱਚਾਗੋ ਪਨ ਦਾਨਪਾਰਮੀ, ਅੱਤਨੋ ਅਙ੍ਗਪਰਿੱਚਾਗੋ ਦਾਨਉਪਪਾਰਮੀ, ਅੱਤਨੋ ਜੀਵਿਤਪਰਿੱਚਾਗੋ ਦਾਨਪਰਮਤ੍ਥਪਾਰਮੀ। ਤਥਾ ਪੁੱਤੁਦਾਰਾਦਿਕਸ੍ਸ ਤਿਵਿਧਸ੍ਸਾਪਿ ਹੇਤੁ ਅਵੀਤਿਕ੍ਕਮਨਵਸੇਨ ਤਿਸ੍ਸੋ ਸੀਲਪਾਰਮਿਯੋ, ਤੇਸੁ ਏਵ ਤਿਵਿਧੇਸੁ ਵੱਤ੍ਥੂਸੁ ਆਲਯੰ ਉਪਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਨਿਕ੍ਖਮਨਵਸੇਨ ਤਿਸ੍ਸੋ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਪਾਰਮਿਯੋ, ਉਪਕਰਣਅਙ੍ਗਜੀਵਿਤਤਣ੍ਹੰ ਸਮੂਹਨਿਤ੍ਵਾ ਸੱਤ੍ਤਾਨੰ ਹਿਤਾਹਿਤਵਿਨਿਚ੍ਛਯਕਰਣਵਸੇਨ ਤਿਸ੍ਸੋ ਪਞ੍ਞਾਪਾਰਮਿਯੋ, ਯਥਾਵੁੱਤੁਭੇਦਾਨੰ ਪਰਿੱਚਾਗਾਦੀਨੰ ਵਾਯਮਨਵਸੇਨ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵੀਰਿਯਪਾਰਮਿਯੋ, ਉਪਕਰਣਅਙ੍ਗਜੀਵਿਤਨ੍ਤਰਾਯਕਰਾਨੰ ਖਮਨਵਸੇਨ ਤਿਸ੍ਸੋ ਖਨ੍ਤਿਪਾਰਮਿਯੋ, ਉਪਕਰਣਅਙ੍ਗਜੀਵਿਤਹੇਤੁ ਸੱਚਾਪਰਿੱਚਾਗਵਸੇਨ ਤਿਸ੍ਸੋ ਸੱਚਪਾਰਮਿਯੋ, ਦਾਨਾਦਿਪਾਰਮਿਯੋ ਅਕੁਪ੍ਪਾਧਿੱਟਾਨਵਸੇਨੇਵ ਸਮਿਜ੍ਝਨ੍ਤੀਤਿ ਉਪਕਰਣਾਦਿਵਿਨਾਸੇਪਿ ਅਚਲਾਧਿੱਟਾਨਵਸੇਨ ਤਿਸ੍ਸੋ ਅਧਿੱਟਾਨਪਾਰਮਿਯੋ, ਉਪਕਰਣਾਦਿਵਿਘਾਤਕੇਸੁਪਿ ਸੱਤ੍ਤੇਸੁ ਮੇੱਤਾਯ ਅਵਿਜਹਨਵਸੇਨ ਤਿਸ੍ਸੋ ਮੇੱਤਾਪਾਰਮਿਯੋ, ਯਥਾਵੁੱਤੁਵੱਤ੍ਥੁਯਸ੍ਸ ਉਪਕਾਰਾਪਕਾਰੇਸੁ ਸੱਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਮਜ੍ਝੱਤਤਾਪਟਿਲਾਭਵਸੇਨ ਤਿਸ੍ਸੋ ਉਪੇਕ੍ਖਾਪਾਰਮਿਯੋਤਿ ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਏਤਾਸੰ ਵਿਭਾਗੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਕੋ ਸਙ੍ਗਹੋਤਿ ਏੱਥ ਪਨ –

ਯਥਾ ਵਿਭਾਗਤੋ ਤਿੰਸ-ਵਿਧਾ ਸਙ੍ਗਹਤੋ ਦਸ।
ਛਪ੍ਪਕਾਰਾਵ ਏਤਾਸੁ, ਯੁਗਲ਼ਾਦੀਹਿ ਸਾਧਯੇ॥

ਯਥਾ ਹਿ ਏਸਾ ਵਿਭਾਗਤੋ ਤਿੰਸਵਿਧਾਪਿ ਦਾਨਪਾਰਮਿਆਦਿਭਾਵਤੋ ਦਸਵਿਧਾ, ਏਵੰ ਦਾਨਸੀਲਖਨ੍ਤਿਵੀਰਿਯਝਾਨਪਞ੍ਞਾਸਭਾਵੇਨ ਛਬ੍ਬਿਧਾ। ਏਤਾਸੁ ਹਿ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਪਾਰਮੀ ਸੀਲਪਾਰਮਿਯਾ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ ਤਸ੍ਸਾ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾਭਾਵੇ। ਨੀਵਰਣਵਿਵੇਕਭਾਵੇ ਪਨ ਝਾਨਪਾਰਮਿਯਾ, ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਭਾਵੇ ਛਹਿਪਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ, ਸੱਚਪਾਰਮੀ ਸੀਲਪਾਰਮਿਯਾ ਏਕਦੇਸਾ ਏਵ ਵਚੀਸੱਚਵਿਰਤਿਸੱਚਪਕ੍ਖੇ। ਞਾਣਸੱਚਪਕ੍ਖੇ ਪਨ ਪਞ੍ਞਾਪਾਰਮਿਯਾ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ, ਮੇੱਤਾਪਾਰਮੀ ਝਾਨਪਾਰਮਿਯਾ ਏਵ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਪਾਰਮੀ ਝਾਨਪਞ੍ਞਾਪਾਰਮੀਹਿ, ਅਧਿੱਟਾਨਪਾਰਮੀ ਸਬ੍ਬਾਹਿਪਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਤਿ।

ਏਤੇਸਞ੍ਚ ਦਾਨਾਦੀਨੰ ਛੰਨੰ ਗੁਣਾਨੰ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸਮ੍ਬਨ੍ਧਾਨੰ ਪਞ੍ਚਦਸ ਯੁਗਲ਼ਾਦੀਨਿ ਪਞ੍ਚਦਸ ਯੁਗਲ਼ਾਦਿਸਾਧਕਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ? ਦਾਨਸੀਲਯੁਗਲ਼ੇਨ ਪਰਹਿਤਾਹਿਤਾਨੰ ਕਰਣਾਕਰਣਯੁਗਲ਼ਸਿਦ੍ਧਿ, ਦਾਨਖਨ੍ਤਿਯੁਗਲ਼ੇਨ ਅਲੋਭਾਦੋਸਯੁਗਲ਼ਸਿਦ੍ਧਿ, ਦਾਨਵੀਰਿਯਯੁਗਲ਼ੇਨ ਚਾਗਸੁਤਯੁਗਲ਼ਸਿਦ੍ਧਿ, ਦਾਨਝਾਨਯੁਗਲ਼ੇਨ ਕਾਮਦੋਸਪ੍ਪਹਾਨਯੁਗਲ਼ਸਿਦ੍ਧਿ, ਦਾਨਪਞ੍ਞਾਯੁਗਲ਼ੇਨ ਅਰਿਯਯਾਨਧੁਰਯੁਗਲ਼ਸਿਦ੍ਧਿ, ਸੀਲਖਨ੍ਤਿਦ੍ਵਯੇਨ ਪਯੋਗਾਸਯਸੁਦ੍ਧਦ੍ਵਯਸਿਦ੍ਧਿ, ਸੀਲਵੀਰਿਯਦ੍ਵਯੇਨ ਭਾਵਨਾਦ੍ਵਯਸਿਦ੍ਧਿ, ਸੀਲਝਾਨਦ੍ਵਯੇਨ ਦੁਸ੍ਸੀਲ੍ਯਪਰਿਯੁੱਟਾਨਪ੍ਪਹਾਨਦ੍ਵਯਸਿਦ੍ਧਿ, ਸੀਲਪਞ੍ਞਾਦ੍ਵਯੇਨ ਦਾਨਦ੍ਵਯਸਿਦ੍ਧਿ, ਖਨ੍ਤਿਵੀਰਿਯਦ੍ਵਯੇਨ ਖਮਾਤੇਜਦ੍ਵਯਸਿਦ੍ਧਿ, ਖਨ੍ਤਿਝਾਨਦੁਕੇਨ ਵਿਰੋਧਾਨੁਰੋਧਪ੍ਪਹਾਨਦੁਕਸਿਦ੍ਧਿ, ਖਨ੍ਤਿਪਞ੍ਞਾਦੁਕੇਨ ਸੁਞ੍ਞਤਾਖਨ੍ਤਿਪਟਿਵੇਧਦੁਕਸਿਦ੍ਧਿ, ਵੀਰਿਯਝਾਨਦੁਕੇਨ ਪੱਗ੍ਗਹਾਵਿਕ੍ਖੇਪਦੁਕਸਿਦ੍ਧਿ, ਵੀਰਿਯਪਞ੍ਞਾਦੁਕੇਨ ਸਰਣਦੁਕਸਿਦ੍ਧਿ, ਝਾਨਪਞ੍ਞਾਦੁਕੇਨ ਯਾਨਦੁਕਸਿਦ੍ਧਿ। ਦਾਨਸੀਲਖਨ੍ਤਿਤਿਕੇਨ ਲੋਭਦੋਸਮੋਹਪ੍ਪਹਾਨਤਿਕਸਿਦ੍ਧਿ, ਦਾਨਸੀਲਵੀਰਿਯਤਿਕੇਨ ਭੋਗਜੀਵਿਤਕਾਯਸਾਰਾਦਾਨਤਿਕਸਿਦ੍ਧਿ,

ਦਾਨਸੀਲਝਾਨਤਿਕੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁਤਿਕਸਿਦ੍ਧਿ, ਦਾਨਸੀਲਪਞ੍ਞਾਤਿਕੇਨ ਆਮਿਸਾਭਯਧਮ੍ਮਦਾਨਤਿਕਸਿਦ੍ਧੀਤਿ ਏਵੰ ਇਤਰੇਹਿਪਿ ਤਿਕੇਹਿ, ਚਤੁਕ੍ਕਾਦੀਹਿ ਚ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵੰ ਤਿਕਾਨਿ, ਚਤੁਕ੍ਕਾਦੀਨਿ ਚ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾਨਿ।

ਏਵੰ ਛਬ੍ਬਿਧਾਨਮ੍ਪਿ ਪਨ ਇਮਾਸੰ ਪਾਰਮੀਨੰ ਚਤੂਹਿ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨੇਹਿ ਸਙ੍ਗਹੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਸਬ੍ਬਪਾਰਮੀਨੰ ਸਮੂਹਸਙ੍ਗਹਤੋ ਹਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਾਨਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ? ਸਚ੍ਚਾਧਿਟ੍ਠਾਨੰ, ਚਾਗਾਧਿਟ੍ਠਾਨੰ, ਉਪਸਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨੰ, ਪਞ੍ਞਾਧਿਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਅਧਿਤਿਟ੍ਠਤਿ ਏਤੇਨ, ਏਤ੍ਥ ਵਾ ਅਧਿਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਮਤ੍ਤਮੇਵ ਵਾ ਤਨ੍ਤਿ **ਅਧਿਟ੍ਠਾਨੰ,** ਸਚ੍ਚਞ੍ਚ ਤੰ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ, ਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਵਾ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨੰ, ਸਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਮੇਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਸਚ੍ਚਾਧਿਟ੍ਠਾਨੰ।** ਏਵੰ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। ਤਤ੍ਥ ਅਵਿਸੇਸਤੋ ਤਾਵ ਕਤਾਭਿਨੀਹਾਰਸ੍ਸ ਅਨੁਕਮ੍ਪਿਤਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਮਹਾਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਞ੍ਞਾਨੁਰੂਪੰ ਸਬ੍ਬਪਾਰਮੀਪਰਿਗ੍ਗਹਤੋ **ਸਚ੍ਚਾਧਿਟ੍ਠਾਨੰ,** ਤੇਸੰ ਪਟਿਪਕ੍ਖਪਰਿਚ੍ਚਾਗਤੋ **ਚਾਗਾਧਿਟ੍ਠਾਨੰ,** ਸਬ੍ਬਪਾਰਮਿਤਾਗੁਣੇਹਿ ਉਪਸਮਨਤੋ **ਉਪਸਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨੰ।** ਤੇਹਿ ਏਵ ਪਰਹਿਤੇਸੁ ਉਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲਤੋ **ਪਞ੍ਞਾਧਿਟ੍ਠਾਨੰ।**

ਵਿਸੇਸਤੋ ਪਨ ''ਯਾਚਕਾਨੰ ਜਨਾਨੰ ਅਵਿਸੰਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਪਟਿਜਾਨਨਤੋ, ਪਟਿਞ੍ਞੰ ਅਵਿਸੰਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਦਾਨਤੋ, ਦਾਨੰ ਅਵਿਸੰਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਨਤੋ , ਮਚ੍ਛਰਿਯਾਦਿਪਟਿਪਕ੍ਖਪਰਿਚ੍ਚਾਗਤੋ, ਦੇਯ੍ਯਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਦਾਨਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਕ੍ਖਯੇਸੁ ਲੋਭਦੋਸਮੋਹਭਯਵੂਪਸਮਨਤੋ, ਯਥਾਰਹੰ ਯਥਾਕਾਲੰ ਯਥਾਵਿਧਾਨਞ੍ਚ ਦਾਨਤੋ, ਪਞ੍ਞੁਤ੍ਤਰਤੋ ਚ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾਨੰ ਚਤੁਰਧਿਟ੍ਠਾਨਪਦਟ੍ਠਾਨੰ ਦਾਨੰ। ਤਥਾ ਸੰਵਰਸਮਾਦਾਨਸ੍ਸ ਅਵੀਤਿਕ੍ਕਮਨਤੋ, ਦੁਸ੍ਸੀਲ੍ਯਪਰਿਚ੍ਚਾਗਤੋ, ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਵੂਪਸਮਨਤੋ, ਪਞ੍ਞੁਤ੍ਤਰਤੋ ਚ ਚਤੁਰਧਿਟ੍ਠਾਨਪਦਟ੍ਠਾਨੰ ਸੀਲੰ। ਯਥਾਪਟਿਞ੍ਞੰ ਖਮਨਤੋ, ਕਤਾਪਰਾਧਵਿਕਪ੍ਪਪਰਿਚ੍ਚਾਗਤੋ, ਕੋਧਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਵੂਪਸਮਨਤੋ, ਪਞ੍ਞੁਤ੍ਤਰਤੋ ਚ ਚਤੁਰਧਿਟ੍ਠਾਨਪਦਟ੍ਠਾਨਾ ਖਨ੍ਤਿ। ਪਟਿਞ੍ਞਾਨੁਰੂਪੰ ਪਰਹਿਤਕਰਣਤੋ, ਵਿਸਯਪਰਿਚ੍ਚਾਗਤੋ, ਅਕੁਸਲਵੂਪਸਮਨਤੋ, ਪਞ੍ਞੁਤ੍ਤਰਤੋ ਚ ਚਤੁਰਧਿਟ੍ਠਾਨਪਦਟ੍ਠਾਨੰ ਵੀਰਿਯੰ। ਪਟਿਞ੍ਞਾਨੁਰੂਪੰ ਲੋਕਹਿਤਾਨੁਚਿਨ੍ਤਨਤੋ, ਨੀਵਰਣਪਰਿਚ੍ਚਾਗਤੋ, ਚਿਤ੍ਤਵੂਪਸਮਨਤੋ, ਪਞ੍ਞੁਤ੍ਤਰਤੋ ਚ ਚਤੁਰਧਿਟ੍ਠਾਨਪਦਟ੍ਠਾਨੰ ਝਾਨੰ। ਯਥਾਪਟਿਞ੍ਞੰ ਪਰਹਿਤੂਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲਤੋ, ਅਨੁਪਾਯਕਿਰਿਯਪਰਿਚ੍ਚਾਗਤੋ, ਮੋਹਜਪਰਿਲ਼ਾਹਵੂਪਸਮਨਤੋ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਾਪਟਿਲਾਭਤੋ ਚ ਚਤੁਰਧਿਟ੍ਠਾਨਪਦਟ੍ਠਾਨਾ ਪਞ੍ਞਾ।

ਤਤ੍ਥ ਞੇਯ੍ਯਪਟਿਞ੍ਞਾਨੁਵਿਧਾਨੇਹਿ ਸਚ੍ਚਾਧਿਟ੍ਠਾਨੰ, ਵਤ੍ਥੁਕਾਮਕਿਲੇਸਕਾਮਪਰਿਚ੍ਚਾਗੇਹਿ ਚਾਗਾਧਿਟ੍ਠਾਨੰ, ਦੋਸਦੁਕ੍ਖਵੂਪਸਮੇਹਿ ਉਪਸਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨੰ, ਅਨੁਬੋਧਪਟਿਵੇਧੇਹਿ ਪਞ੍ਞਾਧਿਟ੍ਠਾਨੰ। ਤਿਵਿਧਸਚ੍ਚਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤੰ ਦੋਸਤ੍ਤਯਵਿਰੋਧਿ ਸਚ੍ਚਾਧਿਟ੍ਠਾਨੰ, ਤਿਵਿਧਚਾਗਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤੰ ਦੋਸਤ੍ਤਯਵਿਰੋਧਿ ਚਾਗਾਧਿਟ੍ਠਾਨੰ, ਤਿਵਿਧਵੂਪਸਮਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤੰ ਦੋਸਤ੍ਤਯਵਿਰੋਧਿ ਉਪਸਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨੰ, ਤਿਵਿਧਞਾਣਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤੰ ਦੋਸਤ੍ਤਯਵਿਰੋਧਿ ਪਞ੍ਞਾਧਿਟ੍ਠਾਨੰ। ਸਚ੍ਚਾਧਿਟ੍ਠਾਨਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਾਨਿ ਚਾਗੂਪਸਮਪਞ੍ਞਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਅਵਿਸੰਵਾਦਨਤੋ, ਪਟਿਞ੍ਞਾਨੁਵਿਧਾਨਤੋ ਚ। ਚਾਗਾਧਿਟ੍ਠਾਨਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਾਨਿ ਸਚ੍ਚੂਪਸਮਪਞ੍ਞਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਪਟਿਪਕ੍ਖਪਰਿਚ੍ਚਾਗਤੋ, ਸਬ੍ਬਪਰਿਚ੍ਚਾਗਫਲਤ੍ਤਾ ਚ। ਉਪਸਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਾਨਿ ਸਚ੍ਚਚਾਗਪਞ੍ਞਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਕਿਲੇਸਪਰਿਲ਼ਾਹੂਪਸਮਨਤੋ, ਕਮ੍ਮਪਰਿਲ਼ਾਹੂਪਸਮਨਤੋ ਚ। ਪਞ੍ਞਾਧਿਟ੍ਠਾਨਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਾਨਿ ਸਚ੍ਚਚਾਗੂਪਸਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਞਾਣਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਤੋ, ਞਾਣਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਨਤੋ ਚਾਤਿ ਏਵੰ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਪਾਰਮਿਯੋ ਸਚ੍ਚਪ੍ਪਭਾਵਿਤਾ ਚਾਗਪਰਿਬ੍ਯਞ੍ਜਿਤਾ ਉਪਸਮੋਪਬ੍ਰੂਹਿਤਾ ਪਞ੍ਞਾਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ। ਸਚ੍ਚਞ੍ਹਿ ਏਤਾਸੰ ਜਨਕਹੇਤੁ, ਚਾਗੋ ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਹੇਤੁ, ਉਪਸਮੋ ਪਰਿਬੁਦ੍ਧਿਹੇਤੁ ਪਞ੍ਞਾ ਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਹੇਤੁ। ਤਥਾ ਆਦਿਮ੍ਹਿ ਸਚ੍ਚਾਧਿਟ੍ਠਾਨੰ ਸਚ੍ਚਪਟਿਞ੍ਞਤ੍ਤਾ, ਮਜ੍ਝੇ ਚਾਗਾਧਿਟ੍ਠਾਨੰ ਕਤਪਣਿਧਾਨਸ੍ਸ ਪਰਹਿਤਾਯ ਅਤ੍ਤਪਰਿਚ੍ਚਾਗਤੋ, ਅਨ੍ਤੇ ਉਪਸਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨੰ ਸਬ੍ਬੂਪਸਮਪਰਿਯੋਸਾਨਤ੍ਤਾ। ਆਦਿਮਜ੍ਝਪਰਿਯੋਸਾਨੇਸੁ ਪਞ੍ਞਾਧਿਟ੍ਠਾਨੰ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਤਿ ਸਮ੍ਭਵਤੋ, ਅਸਤਿ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ, ਯਥਾਪਟਿਞ੍ਞਞ੍ਚ ਸਮ੍ਭਵਤੋ।

ਤਤ੍ਥ ਮਹਾਪੁਰਿਸਾ ਸਤਤੰ ਅਤ੍ਤਹਿਤਪਰਹਿਤਕਰੇਹਿ ਗਰੁਪਿਯਭਾਵਕਰੇਹਿ ਸਚ੍ਚਚਾਗਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਹਿ ਗਿਹਿਭੂਤਾ ਆਮਿਸਦਾਨੇਨ ਪਰੇ ਅਨੁਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਅਤ੍ਤਹਿਤਪਰਹਿਤਕਰੇਹਿ, ਗਰੁਪਿਯਭਾਵਕਰੇਹਿ, ਉਪਸਮਪਞ੍ਞਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਹਿ ਚ ਪਬ੍ਬਜਿਤਭੂਤਾ ਧਮ੍ਮਦਾਨੇਨ ਪਰੇ ਅਨੁਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਅਨ੍ਤਿਮਭਵੇ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚਤੁਰਧਿਟ੍ਠਾਨਪਰਿਪੂਰਣਂ। ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਚਤੁਰਧਿਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਹਿ ਚਰਿਮਕਭਵੂਪਪਤ੍ਤੀਤਿ ਏਕੇ। ਤਤ੍ਰਾਪਿ ਹਿ ਗਬ੍ਭਾਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿਅਭਿਨਿਕ੍ਖਮਨੇਸੁ ਪਞ੍ਞਾਧਿਟ੍ਠਾਨਸਮੁਦਾਗਮੇਨ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਚ੍ਚਾਧਿਟ੍ਠਾਨਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਸਮ੍ਪਤਿਜਾਤੋ ਉਤ੍ਤਰਾਭਿਮੁਖੋ ਸਤ੍ਤਪਦਵੀਤਿਹਾਰੇਨ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਾ ਦਿਸਾ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਸਚ੍ਚਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਨਾ ਵਚਸਾ ''ਅਗ੍ਗੋਹਮਸ੍ਮਿ ਲੋਕਸ੍ਸ, ਜੇਟ੍ਠੋਹਮਸ੍ਮਿ ਲੋਕਸ੍ਸ, ਸੇਟ੍ਠੋਹਮਸ੍ਮਿ ਲੋਕਸ੍ਸਾ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੧; ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੦੭) ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਸੀਹਨਾਦਂ ਨਦਿ, ਉਪਸਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਸਮੁਦਾਗਮੇਨ ਜਿਣ੍ਣਾਤੁਰਮਤਪਬ੍ਬਜਿਤਦਸ੍ਸਾਵਿਨੋ ਚਤੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਦੇਸਕੋਵਿਦਸ੍ਸ ਯੋਬ੍ਬਨਾਰੋਗਜੀਵਿਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਮਦਾਨਂ ਉਪਸਮੋ, ਚਾਗਾਧਿਟ੍ਠਾਨਸਮੁਦਾਗਮੇਨ ਮਹਤੋ ਞਾਤਿਪਰਿਵਟ੍ਟਸ੍ਸ, ਹਤ੍ਥਗਤਸ੍ਸ ਚ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਰਜ੍ਜਸ੍ਸ ਅਨਪੇਕ੍ਖਪਰਿਚ੍ਚਾਗੋਤਿ।

ਦੁਤਿਯੇ ਠਾਨੇ ਅਭਿਸਮ੍ਬੋਧਿਯਂ ਚਤੁਰਧਿਟ੍ਠਾਨਪਰਿਪੂਰਣਨ੍ਤਿ ਕੇਚਿ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਯਥਾਪਟਿਞ੍ਞਂ ਸਚ੍ਚਾਧਿਟ੍ਠਾਨਸਮੁਦਾਗਮੇਨ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਂ ਅਭਿਸਮਯੋ। ਤਤੋ ਹਿ ਸਚ੍ਚਾਧਿਟ੍ਠਾਨਂ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ। ਚਾਗਾਧਿਟ੍ਠਾਨਸਮੁਦਾਗਮੇਨ ਸਬ੍ਬਕਿਲੇਸੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸਪਰਿਚ੍ਚਾਗੋ। ਤਤੋ ਹਿ ਚਾਗਾਧਿਟ੍ਠਾਨਂ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ। ਉਪਸਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਸਮੁਦਾਗਮੇਨ ਪਰਮੂਪਸਮਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ। ਤਤੋ ਹਿ ਉਪਸਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਂ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ। ਪਞ੍ਞਾਧਿਟ੍ਠਾਨਸਮੁਦਾਗਮੇਨ ਅਨਾਵਰਣਞਾਣਪਟਿਲਾਭੋ। ਤਤੋ ਹਿ ਪਞ੍ਞਾਧਿਟ੍ਠਾਨਂ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਅਸਿਦ੍ਧਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੋਧਿਯਾਪਿ ਪਰਮਤ੍ਥਭਾਵਤੋ।

ਤਤਿਯੇ ਠਾਨੇ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨੇ ਚਤੁਰਧਿਟ੍ਠਾਨਂ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਨ੍ਤਿ ਅਞ੍ਞੇ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਸਚ੍ਚਾਧਿਟ੍ਠਾਨਸਮੁਦਾਗਤਸ੍ਸ ਦ੍ਵਾਦਸਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਦੇਸਨਾਯ ਸਚ੍ਚਾਧਿਟ੍ਠਾਨਂ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ, ਚਾਗਾਧਿਟ੍ਠਾਨਸਮੁਦਾਗਤਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਮਹਾਯਾਗਕਰਣੇਨ ਚਾਗਾਧਿਟ੍ਠਾਨਂ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ, ਉਪਸਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਸਮੁਦਾਗਤਸ੍ਸ ਸਯਂ ਉਪਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰੇਸਂ ਉਪਸਮਨੇਨ ਉਪਸਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਂ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ, ਪਞ੍ਞਾਧਿਟ੍ਠਾਨਸਮੁਦਾਗਤਸ੍ਸ ਵਿਨੇਯਜਾਨਂ ਆਸਯਾਦਿਪਰਿਜਾਨਨੇਨ ਪਞ੍ਞਾਧਿਟ੍ਠਾਨਂ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਨ੍ਤਿ, ਤਦਪਿ ਅਸਿਦ੍ਧਂ ਅਪਰਿਯੋਸਿਤਤ੍ਤਾ ਬੁਦ੍ਧਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ।

ਚਤੁਤ੍ਥੇ ਠਾਨੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਚਤੁਰਧਿਟ੍ਠਾਨਂ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਨ੍ਤਿ ਅਪਰੇ। ਤਤ੍ਰ ਹਿ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤਤ੍ਤਾ ਪਰਮਤ੍ਥਸਚ੍ਚਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਚ੍ਚਾਧਿਟ੍ਠਾਨਪਰਿਪੂਰਣਂ, ਸਬ੍ਬੂਪਧਿਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੇਨ ਚਾਗਾਧਿਟ੍ਠਾਨਪਰਿਪੂਰਣਂ, ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰੂਪਸਮੇਨ ਉਪਸਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਪਰਿਪੂਰਣਂ, ਪਞ੍ਞਾਪਯੋਜਨਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨੇਨ ਪਞ੍ਞਾਧਿਟ੍ਠਾਨਪਰਿਪੂਰਣਨ੍ਤਿ।

ਤਤ੍ਰ ਮਹਾਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸੇਨ ਮੇਤ੍ਤਾਖੇਤ੍ਤੇ ਅਭਿਜਾਤਿਯਂ ਸਚ੍ਚਾਧਿਟ੍ਠਾਨਸਮੁਦਾਗਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਚਾਧਿਟ੍ਠਾਨਪਰਿਪੂਰਣਮਭਿਬਜਤ੍ਤਂ, ਵਿਸੇਸੇਨ ਕਰੁਣਾਖੇਤ੍ਤੇ ਅਭਿਸਮ੍ਬੋਧਿਯਂ ਪਞ੍ਞਾਧਿਟ੍ਠਾਨਸਮੁਦਾਗਤਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਧਿਟ੍ਠਾਨਪਰਿਪੂਰਣਮਭਿਬਜਤ੍ਤਂ, ਵਿਸੇਸੇਨ ਮੁਦਿਤਾਖੇਤ੍ਤੇ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨੇ ਚਾਗਾਧਿਟ੍ਠਾਨਸਮੁਦਾਗਤਸ੍ਸ ਚਾਗਾਧਿਟ੍ਠਾਨਪਰਿਪੂਰਣਮਭਿਬਜਤ੍ਤਂ, ਵਿਸੇਸੇਨ ਉਪੇਕ੍ਖਾਖੇਤ੍ਤੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਉਪਸਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਸਮੁਦਾਗਤਸ੍ਸ ਉਪਸਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਪਰਿਪੂਰਣਮਭਿਬਜਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਤਤ੍ਰਾਪਿ ਸਚ੍ਚਾਧਿਟ੍ਠਾਨਸਮੁਦਾਗਤਸ੍ਸ ਸਂਵਾਸੇਨ ਸੀਲਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ, ਚਾਗਾਧਿਟ੍ਠਾਨਸਮੁਦਾਗਤਸ੍ਸ ਸਂਵੋਹਾਰੇਨ ਸੋਚੇਯਜਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ, ਉਪਸਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਸਮੁਦਾਗਤਸ੍ਸ ਆਪਦਾਸੁ ਥਾਮੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ, ਪਞ੍ਞਾਧਿਟ੍ਠਾਨਸਮੁਦਾਗਤਸ੍ਸ ਸਾਕਚ੍ਛਾਯ ਪਞ੍ਞਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਏਵਂ ਸੀਲਾਜੀਵਚਿਤ੍ਤਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤਥਾ ਸਚ੍ਚਾਧਿਟ੍ਠਾਨਸਮੁਦਾਗਮੇਨ ਦੋਸਾਗਤਿਂ ਨ ਗਚ੍ਛਤਿ ਅਵਿਸਂਵਾਦਨਤੋ, ਚਾਗਾਧਿਟ੍ਠਾਨਸਮੁਦਾਗਮੇਨ ਛਨ੍ਦਾਗਤਿਂ ਨ ਗਚ੍ਛਤਿ ਅਨਭਿਸਙ੍ਗਤੋ, ਉਪਸਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਸਮੁਦਾਗਮੇਨ ਭਯਾਗਤਿਂ ਨ ਗਚ੍ਛਤਿ ਅਨੁਪਰੋਧਤੋ, ਪਞ੍ਞਾਧਿਟ੍ਠਾਨਸਮੁਦਾਗਮੇਨ ਮੋਹਾਗਤਿਂ ਨ ਗਚ੍ਛਤਿ ਯਥਾਭੂਤਾਵਬੋਧਤੋ।

ਤਥਾ ਪਠਮੇਨ ਅਦੁਟ੍ਠੋ ਅਧਿਵਾਸੇਤਿ, ਦੁਤਿਯੇਨ ਅਲੁਦ੍ਧੋ ਪਟਿਸੇਵਤਿ, ਤਤਿਯੇਨ ਅਭੀਤੋ ਪਰਿਵਜ੍ਜੇਤਿ, ਚਤੁਤ੍ਥੇਨ ਅਸਮ੍ਮੂਲ੍ਹੋ ਵਿਨੋਦੇਤਿ। ਪਠਮੇਨ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸੁਖੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਇਤਰੇਹਿ ਪਵਿਵੇਕਉਪਸਮਸਮ੍ਬੋਧਿਸੁਖੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯੋ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਵਿਵੇਕਜਪੀਤਿਸੁਖਸਮਾਧਿਜਪੀਤਿਸੁਖਅਪੀਤਿਜਕਾਯਸੁਖ ਸਤਿਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਜਉਪੇਕ੍ਖਾਸੁਖੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯੋ ਏਤੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ

ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। ਏਵਮਨੇਕਗੁਣਾਨੁਬਨ੍ਧੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨੇਹਿ ਸਬ੍ਬਪਾਰਮਿਸਮੂਹਸਙ੍ਗਹੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਯਥਾ ਚ ਚਤੂਹਿ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨੇਹਿ ਸਬ੍ਬਪਾਰਮਿਸਙ੍ਗਹੋ, ਏਵਂ ਕਰੁਣਾਪਞ੍ਞਾਹਿਪੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਹਿ ਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰੋ ਕਰੁਣਾਪਞ੍ਞਾਹਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ। ਕਰੁਣਾਪਞ੍ਞਾਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਾ ਹਿ ਦਾਨਾਦਿਗੁਣਾ ਮਹਾਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰਾ ਭਵਨ੍ਤਿ ਬੁਦ੍ਧਤ੍ਤਸਿਦ੍ਧਿਪਰਿਯੋਸਾਨਾਤਿ। ਏਵਮੇਤਾਸਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਕੋ ਸਮ੍ਪਾਦਨੂਪਾਯੋਤਿ –

ਸਬ੍ਬਾਸਂ ਪਨ ਤਾਸਮ੍ਪਿ, ਉਪਾਯੋਤਿ ਸਮ੍ਪਾਦਨੇ।
ਅਵੇਕਲ੍ਲਾਦਯੋ ਅਤ੍ਤ-ਨਿਯ੍ਯਾਤਨਾਦਯੋ ਮਤਾ॥

ਸਕਲਸ੍ਸਾਪਿ ਹਿ ਪੁਞ੍ਞਾਦਿਸਮ੍ਭਾਰਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ **ਅਨਵਸੇਸਸਮ੍ਭਰਣਂ** ਅਵੇਕਲ੍ਲਕਾਰਿਤਾਯੋਗੇਨ, ਤਤ੍ਥ ਚ **ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਕਾਰਿਤਾ** ਆਦਰਬਹੁਮਾਨਯੋਗੇਨ, **ਸਾਤਚ੍ਚਕਾਰਿਤਾ** ਨਿਰਨ੍ਤਰਪਯੋਗੇਨ, **ਚਿਰਕਾਲਾਦਿਯੋਗੋ** ਚ ਅਨ੍ਤਰਾ ਅਵੋਸਾਨਾਪਜ੍ਜਨੇਨਾਤਿ। ਤਂ ਪਨਸ੍ਸ ਕਾਲਪਰਿਮਾਣਂ ਪਰਤੋ ਆਵਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਇਤਿ ਚਤੁਰਙ੍ਗਯੋਗੋ ਏਤਾਸਂ ਪਾਰਮੀਨਂ ਸਮ੍ਪਾਦਨੂਪਾਯੋ।

ਤਥਾ ਮਹਾਸਤ੍ਤੇਨ ਬੋਧਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤੇਨ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਪੁਰੇਤਰਮੇਵ ਅਤ੍ਤਾ ਨਿਯ੍ਯਾਤੇਤਬ੍ਬੋ ''ਇਮਾਹਂ ਅਤ੍ਤਭਾਵਂ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਨਿਯ੍ਯਾਤੇਮੀ''ਤਿ। ਤਂ ਤਂ ਪਰਿਗ੍ਗਹਵਤ੍ਥੁਞ੍ਚ ਪਟਿਲਾਭਤੋ ਪੁਰੇਤਰਮੇਵ ਦਾਨਮੁਖੇ ਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਂ ''ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਮਯ੍ਹਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਂ ਜੀਵਿਤਪਰਿਕ੍ਖਾਰਜਾਤਂ, ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਸਤਿ ਯਾਚਕੇ ਦਸ੍ਸਾਮਿ, ਤੇਸਂ ਪਨ ਦਿਨ੍ਨਾਵਸੇਸਂ ਏਵ ਮਯਾ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ।

ਏਵਞ੍ਹਿਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਪਰਿਚ੍ਚਾਗਾਯ ਕਤੇ ਚਿਤ੍ਤਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੇ ਯਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪਰਿਗ੍ਗਹਵਤ੍ਥੁ ਅਵਿਞ੍ਞਾਣਕਂ, ਸਵਿਞ੍ਞਾਣਕਂ ਵਾ, ਤਤ੍ਥ ਯੇ ਇਮੇ ਪੁਬ੍ਬੇ ਦਾਨੇ ਅਕਤਪਰਿਚਯੋ, ਪਰਿਗ੍ਗਹਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸ ਪਰਿਤ੍ਤਭਾਵੋ, ਉਲ਼ਾਰਮਨੁਞ੍ਞਤਾ, ਪਰਿਕ੍ਖਯਚਿਨ੍ਤਾਤਿ **ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਦਾਨਵਿਨਿਬਨ੍ਧਾ।** ਤੇਸੁ ਯਦਾ ਮਹਾਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਸੁ ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤੇ ਚ ਯਾਚਕਜਨੇ ਦਾਨੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ ਨ ਕਮਤਿ, ਤੇਨ ਨਿਟ੍ਠਮੇਤ੍ਥ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬਂ ''ਅਦ੍ਧਾਹਂ ਦਾਨੇ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਕਤਪਰਿਚਯੋ, ਤੇਨ ਮੇ ਏਤਰਹਿ ਦਾਤੁਕਮ੍ਯਤਾ ਚਿਤ੍ਤੇ ਨ ਸਣ੍ਠਾਤੀ''ਤਿ। ਸੋ ''ਏਵਂ ਮੇ ਇਤੋ ਪਰਂ ਦਾਨਾਭਿਰਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਹਨ੍ਦਾਹਂ ਇਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਦਾਨਂ ਦਸ੍ਸਾਮਿ, ਨਨੁ ਮਯਾ ਪਟਿਕਚ੍ਚੇਵ ਪਰਿਗ੍ਗਹਵਤ੍ਥੁਂ ਯਾਚਕਾਨਂ ਪਰਿਚ੍ਚਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ ਮੁਤ੍ਤਚਾਗੋ ਪਯਤਪਾਣਿ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਰਤੋ ਯਾਚਯੋਗੋ ਦਾਨਸਂਵਿਭਾਗਰਤੋ। ਏਵਂ ਮਹਾਸਤ੍ਤਸ੍ਸ **ਪਠਮੋ ਦਾਨਵਿਨਿਬਨ੍ਧੋ** ਹਤੋ ਹੋਤਿ ਵਿਹਤੋ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ।

ਤਥਾ ਮਹਾਸਤ੍ਤੋ ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਰਿਤ੍ਤਭਾਵੇ ਸਤਿ ਪਚ੍ਚਯਵੇਕਲ੍ਲੇ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ ''ਅਹਂ ਖੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਦਾਨਸੀਲਤਾਯ ਏਤਰਹਿ ਏਵਂ ਪਚ੍ਚਯਵੇਕਲ੍ਲੋ ਜਾਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਦਾਨਿ ਮਯਾ ਪਰਿਤ੍ਤੇਨ ਵਾ ਹੀਨੇਨ ਵਾ ਯਥਾਲਦ੍ਧੇਨ ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪੀਲ਼ੇਤ੍ਵਾਪਿ ਦਾਨਮੇਵ ਦਾਤਬ੍ਬਂ, ਯੇਨਾਹਂ ਆਯਤਿਮ੍ਪਿ ਦਾਨਪਾਰਮਿਂ ਮਤ੍ਥਕਂ ਪਾਪੇਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਸੋ ਇਤਰੀਤਰੇਨ ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ ਮੁਤ੍ਤਚਾਗੋ ਪਯਤਪਾਣਿ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਰਤੋ ਯਾਚਯੋਗੋ ਦਾਨਸਂਵਿਭਾਗਰਤੋ। ਏਵਂ ਮਹਾਸਤ੍ਤਸ੍ਸ **ਦੁਤਿਯੋ ਦਾਨਵਿਨਿਬਨ੍ਧੋ** ਹਤੋ ਹੋਤਿ ਵਿਹਤੋ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ।

ਤਥਾ ਮਹਾਸਤ੍ਤੋ ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਉਲ਼ਾਰਮਨੁਞ੍ਞਤਾਯ ਅਦਾਤੁਕਮ੍ਯਤਾਚਿਤ੍ਤੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ ''ਨਨੁ ਤਯਾ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸ ਉਲ਼ਾਰਤਮਾ ਸਬ੍ਬਸੇਟ੍ਠਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿ ਅਭਿਪਤ੍ਥਿਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਦਤ੍ਥਂ ਤਯਾ ਉਲ਼ਾਰਮਨੁਞ੍ਞੇ ਏਵ ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮੇ ਦਾਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਉਲ਼ਾਰਂ, ਮਨੁਞ੍ਞਞ੍ਚ ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ ਮੁਤ੍ਤਚਾਗੋ ਪਯਤਪਾਣਿ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਰਤੋ ਯਾਚਯੋਗੋ ਦਾਨਸਂਵਿਭਾਗਰਤੋ। ਏਵਂ ਮਹਾਪੁਰਿਸਸ੍ਸ **ਤਤਿਯੋ ਦਾਨਵਿਨਿਬਨ੍ਧੋ** ਹਤੋ ਹੋਤਿ ਵਿਹਤੋ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ।

ਤਥਾ ਮਹਾਸਤ੍ਤੋ ਦਾਨਂ ਦੇਨ੍ਤੋ ਯਦਾ ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ ''ਅਯਂ ਖੋ ਭੋਗਾਨਂ ਸਭਾਵੋ, ਯਦਿਦਂ ਖਯਧਮ੍ਮਤਾ ਵਯਧਮ੍ਮਤਾ, ਅਪਿਚ ਮੇ ਪੁਬ੍ਬੇ ਤਾਦਿਸਸ੍ਸ ਦਾਨਸ੍ਸ ਅਕਤਤ੍ਤਾ ਏਵਂ ਭੋਗਾਨਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯੋ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਹਨ੍ਦਾਹਂ ਯਥਾਲਦ੍ਧੇਨ ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮੇਨ ਪਰਿਤ੍ਤੇਨ ਵਾ, ਵਿਪੁਲੇਨ ਵਾ ਦਾਨਮੇਵ ਦਦੇਯ੍ਯਂ, ਯੇਨਾਹਂ ਆਯਤਿਂ ਦਾਨਪਾਰਮਿਯਾ ਮਤ੍ਥਕਂ ਪਾਪੁਣਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ। ਸੋ ਯਥਾਲਦ੍ਧੇਨ ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ ਮੁਤ੍ਤਚਾਗੋ ਪਯਤਪਾਣਿ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਰਤੋ ਯਾਚਯੋਗੋ ਦਾਨਸਂਵਿਭਾਗਰਤੋ। ਏਵਂ ਮਹਾਸਤ੍ਤਸ੍ਸ **ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਦਾਨਵਿਨਿਬਨ੍ਧੋ** ਹਤੋ ਹੋਤਿ ਵਿਹਤੋ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ। ਏਵਂ ਯੇ ਯੇ ਦਾਨਪਾਰਮਿਯਾ ਵਿਨਿਬਨ੍ਧਭੂਤਾ ਅਨਤ੍ਥਾ, ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਯਥਾਰਹਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਪਟਿਵਿਨੋਦਨਂ ਉਪਾਯੋ। ਯਥਾ ਚ ਦਾਨਪਾਰਮਿਯਾ, ਏਵਂ ਸੀਲਪਾਰਮਿਆਦੀਸੁਪਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਅਪਿਚ ਯਂ ਮਹਾਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਅਤ੍ਤਸਨ੍ਨਿਯ੍ਯਾਤਨਂ, ਤਂ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਸਬ੍ਬਪਾਰਮੀਨਂ ਸਮ੍ਪਾਦਨੂਪਾਯੋ, ਬੁਦ੍ਧਾਨਞ੍ਚ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਨਿਯ੍ਯਾਤੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ ਮਹਾਪੁਰਿਸੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਘਟੇਨ੍ਤੋ ਵਾਯਮਨ੍ਤੋ ਸਰੀਰਸ੍ਸ, ਸੁਖੂਪਕਰਣਾਨਞ੍ਚ ਉਪਚ੍ਛੇਦਕੇਸੁ ਦੁਸ੍ਸਹੇਸੁਪਿ ਕਿਚ੍ਚੇਸੁ (ਕਿਚ੍ਛੇਸੁ ਚਰਿਯਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਪਕਿਣ੍ਣਕਕਥਾ) ਦੁਰਭਿਸਮ੍ਭਵੇਸੁਪਿ ਸਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਸਮੁਪਨੀਤੇਸੁ ਅਨਤ੍ਥੇਸੁ ਤਿਬ੍ਬੇਸੁ ਪਾਣਹਰੇਸੁ ''ਅਯਂ ਮਯਾ ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਪਰਿਚ੍ਚਤ੍ਤੋ, ਯਂ ਵਾ ਤਂ ਵਾ ਏਤ੍ਥ ਹੋਤੂ''ਤਿ ਤਨ੍ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਨ ਕਮ੍ਪਤਿ ਨ ਵੇਧਤਿ ਈਸਕਮ੍ਪਿ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ ਨ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਕੁਸਲਾਰਮ੍ਭੇ ਅਞ੍ਞਦਤ੍ਥੁ ਅਚਲਾਧਿਟ੍ਠਾਨੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ **ਅਤ੍ਤਸਨ੍ਨਿਯ੍ਯਾਤਨਮ੍ਪਿ** ਏਤਾਸਂ ਸਮ੍ਪਾਦਨੂਪਾਯੋ।

ਅਪਿਚ ਸਮਾਸਤੋ ਕਤਾਭਿਨੀਹਾਰਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਿਨੇਹਸ੍ਸ ਪਰਿਯਾਦਾਨਂ, (ਪਰਿਸੋਸਨਂ ਚਰਿਯਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਪਕਿਣ੍ਣਕਕਥਾ) ਪਰੇਸੁ ਚ ਸਿਨੇਹਸ੍ਸ ਪਰਿਵਡ੍ਢਨਂ ਏਤਾਸਂ ਸਮ੍ਪਾਦਨੂਪਾਯੋ। ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਸਮਧਿਗਮਾਯ ਹਿ ਕਤਮਹਾਪਣਿਧਾਨਸ੍ਸ ਮਹਾਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯਾਥਾਵਤੋ ਪਰਿਜਾਨਨੇਨ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਨੁਪਲਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਿਨੇਹੋ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਪਰਿਯਾਦਾਨਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਮਹਾਕਰੁਣਾਸਮਾਯੋਗਵਸੇਨ (ਸਮਾਸੇਵਨੇਨ ਚਰਿਯਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਪਕਿਣ੍ਣਕਕਥਾ) ਪਨ ਪਿਯਪੁਤ੍ਤੇ ਵਿਯ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤੇ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨਸ੍ਸ ਤੇਸੁ ਮੇਤ੍ਤਾਕਰੁਣਾਸਿਨੇਹੋ ਪਰਿਵਡ੍ਢਤਿ, ਤਤੋ ਚ ਤਂ ਤਦਾਵਤ੍ਥਾਨੁਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਪਰਸਨ੍ਤਾਨੇਸੁ ਲੋਭਦੋਸਮੋਹਵਿਗਮੇਨ ਵਿਦੂਰੀਕਤਮਚ੍ਛਰਿਯਾਦਿਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰਪਟਿਪਕ੍ਖੋ ਮਹਾਪੁਰਿਸੋ ਦਾਨਪਿਯਵਚਨਅਤ੍ਥਚਰਿਯਾ ਸਮਾਨਤ੍ਤਤਾਸਙ੍ਖਾਤੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਸਙ੍ਗਹਵਤ੍ਥੂਹਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੧੩; ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੩੨) ਚਤੁਰਧਿਟ੍ਠਾਨਾਨੁਗਤੇਹਿ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਂ ਜਨਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਹਕਰਣੇਨ ਉਪਰਿ ਯਾਨਤ੍ਤਯੇ ਅਵਤਾਰਣਂ, ਪਰਿਪਾਚਨਞ੍ਚ ਕਰੋਤਿ।

ਮਹਾਸਤ੍ਤਾਨਞ੍ਹਿ ਮਹਾਕਰੁਣਾ, ਮਹਾਪਞ੍ਞਾ ਚ ਦਾਨੇਨ ਅਲਙ੍ਕਤਾ, ਦਾਨਂ ਪਿਯਵਚਨੇਨ, ਪਿਯਵਚਨਂ ਅਤ੍ਥਚਰਿਯਾਯ, ਅਤ੍ਥਚਰਿਯਾ ਸਮਾਨਤ੍ਤਤਾਯ ਅਲਙ੍ਕਤਾ, ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ ਚ। ਤੇਸਞ੍ਹਿ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਸਤ੍ਤੇ ਅਤ੍ਤਨਾ ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਸੇ ਕਤ੍ਵਾ ਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰੇਸੁ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤਾਨਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਸਮਾਨਸੁਖਦੁਕ੍ਖਤਾਯ ਸਮਾਨਤ੍ਤਤਾਸਿਦ੍ਧਿ। ਬੁਦ੍ਧਭੂਤਾਨਮ੍ਪਿ ਚ ਤੇਹੇਵ ਚਤੂਹਿ ਸਙ੍ਗਹਵਤ੍ਥੂਹਿ ਚਤੁਰਧਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਪਰਿਪੂਰਿਤਾਭਿਬੁਦ੍ਧੇਹਿ ਜਨਸ੍ਸ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਿਕਸਙ੍ਗਹਕਰਣੇਨ ਅਭਿਵਿਨਯਨਂ ਸਿਜ੍ਝਤਿ। ਦਾਨਞ੍ਹਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਚਾਗਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਪਰਿਪੂਰਿਤਾਭਿਬੁਦ੍ਧਂ। ਪਿਯਵਚਨਂ ਸਚ੍ਚਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਨ, ਅਤ੍ਥਚਰਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਨ, ਸਮਾਨਤ੍ਤਤਾ ਉਪਸਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਪਰਿਪੂਰਿਤਾਭਿਬੁਦ੍ਧਾ। ਤਥਾਗਤਾਨਞ੍ਹਿ ਸਬ੍ਬਸਾਵਕਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧੇਹਿ ਸਮਾਨਤ੍ਤਤਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨੇ। ਤਤ੍ਰ ਹਿ ਨੇਸਂ ਅਵਿਸੇਸਤੋ ਏਕੀਭਾਵੋ। ਤੇਨੇਵਾਹ ''ਨਤ੍ਥਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਨਾਨਤ੍ਤ''ਤਿ। ਹੋਨ੍ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ –

''ਸਚ੍ਚੋ ਚਾਗੀ ਉਪਸਨ੍ਤੋ, ਪਞ੍ਞਵਾ ਅਨੁਕਮ੍ਪਕੋ।
ਸਮ੍ਭਤਸਬ੍ਬਸਮ੍ਭਾਰੋ, ਕਂ ਨਾਮਤ੍ਥਂ ਨ ਸਾਧਯੇ॥

ਮਹਾਕਾਰੁਣਿਕੋ ਸਤ੍ਥਾ, ਹਿਤੇਸੀ ਚ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ।
ਨਿਰਪੇਕ੍ਖੋ ਚ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ, ਅਹੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੋ ਜਿਨੋ॥

ਵਿਰਤ੍ਤੋ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਚ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ।

ਸਦਾ ਸਤ੍ਤਹਿਤੇ ਯੁਤ੍ਤੋ, ਅਹੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੋ ਜਿਨੋ॥

ਸਬ੍ਬਦਾ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਾਨਂ, ਹਿਤਾਯ ਚ ਸੁਖਾਯ ਚ।
ਉਯ੍ਯੁਤ੍ਤੋ ਅਕਿਲਾਸੂ ਚ, ਅਹੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੋ ਜਿਨੋ''ਤਿ॥ (ਚਰਿਯਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਪਕਿਣ੍ਣਕਕਥਾ)।

ਕਿਤ੍ਤਕੇਨ ਕਾਲੇਨ ਸਮ੍ਪਾਦਨਨ੍ਤਿ –

ਪਞ੍ਞਾਧਿਕਾਦਿਭੇਦੇਨ, ਉਗ੍ਘਾਟਿਤਞ੍ਞੁਆਦਿਨਾ।
ਤਿਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾਨਂ, ਵਸਾ ਕਾਲੋ ਤਿਧਾ ਮਤੋ॥

ਹੇਟ੍ਠਿਮੇਨ ਹਿ ਤਾਵ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯਾਨਿ, ਮਹਾਕਪ੍ਪਾਨਂ ਸਤਸਹਸ੍ਸਞ੍ਚ, ਮਜ੍ਝਿਮੇਨ ਅਟ੍ਠ ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯਾਨਿ, ਮਹਾਕਪ੍ਪਾਨਂ ਸਤਸਹਸ੍ਸਞ੍ਚ, ਉਪਰਿਮੇਨ ਪਨ ਸੋਲ਼ਸ ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯਾਨਿ, ਮਹਾਕਪ੍ਪਾਨਂ ਸਤਸਹਸ੍ਸਞ੍ਚ। ਏਤੇ ਚ ਭੇਦਾ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਪਞ੍ਞਾਧਿਕਸਦ੍ਧਾਧਿਕਵੀਰਿਯਾਧਿਕਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਪਞ੍ਞਾਧਿਕਾਨਞ੍ਹਿ ਸਦ੍ਧਾ ਮਨ੍ਦਾ ਹੋਤਿ, ਪਞ੍ਞਾ ਤਿਕ੍ਖਾ। ਸਦ੍ਧਾਧਿਕਾਨਂ ਪਞ੍ਞਾ ਮਜ੍ਝਿਮਾ ਹੋਤਿ। ਵੀਰਿਯਾਧਿਕਾਨਂ ਪਞ੍ਞਾ ਮਨ੍ਦਾ। ਪਞ੍ਞਾਨੁਭਾਵੇਨ ਚ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿ ਅਧਿਗਨ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੩੪ ਅਤ੍ਥਤੋ ਸਮਾਨਂ) **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਅਪਰੇ ਪਨ ''ਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਤਿਕ੍ਖਮਜ੍ਝਿਮਮੁਦੁਭਾਵੇਨ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਯਂ ਕਾਲਵਿਭਾਗੋ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਪਨ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਪਰਿਪਾਚਨੀਯਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਤਿਕ੍ਖਮਜ੍ਝਿਮਮੁਦੁਭਾਵੇਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਕਾਲਭੇਦੇਨ ਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰਾ ਤੇਸਂ ਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਤਯੋਪੇਤੇ ਕਾਲਭੇਦਾ ਯੁਤ੍ਤਾਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਤਿਵਿਧਾ ਹਿ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾ ਅਭਿਨੀਹਾਰਕ੍ਖਣੇ ਭਵਨ੍ਤਿ ਏਕੋ ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੂ, ਏਕੋ ਵਿਪਞ੍ਚਿਤਞ੍ਞੂ, ਏਕੋ ਨੇਯ੍ਯੋਤਿ। ਤੇਸੁ ਯੋ ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੂ, ਸੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਚਤੁਪ੍ਪਦਗਾਥਂ ਸੁਣਨ੍ਤੋ ਗਾਥਾਯ ਤਤਿਯਪਦੇ ਅਪਰਿਯੋਸਿਤੇ ਏਵ ਛਹਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਹਿ ਸਹ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਹਿ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਅਧਿਗਨ੍ਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਹੋਤਿ, ਸਚੇ ਸਾਵਕਬੋਧਿਯਂ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤੋ ਸਿਯਾ।

ਦੁਤਿਯੋ ਭਗਵਤੋ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਚਤੁਪ੍ਪਦਗਾਥਂ ਸੁਣਨ੍ਤੋ ਅਪਰਿਯੋਸਿਤੇ ਏਵ ਗਾਥਾਯ ਚਤੁਤ੍ਥਪਦੇ ਛਹਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਹਿ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਅਧਿਗਨ੍ਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਹੋਤਿ, ਯਦਿ ਸਾਵਕਬੋਧਿਯਂ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤੋ ਸਿਯਾ।

ਇਤਰੋ ਪਨ ਭਗਵਤੋ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਚਤੁਪ੍ਪਦਗਾਥਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਰਿਯੋਸਿਤਾਯ ਗਾਥਾਯ ਛਹਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਹਿ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਅਧਿਗਨ੍ਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਹੋਤਿ।

ਤਯੋਪੇਤੇ ਵਿਨਾ ਕਾਲਭੇਦੇਨ ਕਤਾਭਿਨੀਹਾਰਾ, ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਲਦ੍ਧਬ੍ਯਾਕਰਣਾ ਚ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਪਾਰਮਿਯੋ ਪੂਰੇਨ੍ਤਾ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਭੇਦੇਨ ਕਾਲੇਨ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤਿ। ਤੇਸੁ ਤੇਸੁ ਪਨ ਕਾਲਭੇਦੇਸੁ ਅਪਰਿਪੁਣ੍ਣੇਸੁ ਤੇ ਤੇ ਮਹਾਸਤ੍ਤਾ ਦਿਵਸੇ ਦਿਵਸੇ ਵੇਸ੍ਸਨ੍ਤਰਦਾਨਸਦਿਸਂ ਮਹਾਦਾਨਂ ਦੇਨ੍ਤਾਪਿ ਤਦਨੁਰੂਪੇ ਸੀਲਾਦਿਸਬ੍ਬਪਾਰਮਿਧਮ੍ਮੇ ਆਚਿਨਨ੍ਤਾਪਿ ਪਞ੍ਚ ਮਹਾਪਰਿਚ੍ਚਾਗੇ ਪਰਿਚ੍ਚਜਨ੍ਤਾਪਿ ਞਾਤਤ੍ਥਚਰਿਯਂ ਲੋਕਤ੍ਥਚਰਿਯਂ ਬੁਦ੍ਧਤ੍ਥਚਰਿਯਂ ਪਰਮਕੋਟਿਂ ਪਾਪੇਨ੍ਤਾਪਿ ਅਨ੍ਤਰਾਵ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਪਰਿਪਚ੍ਚਨਤੋ, ਬੁਦ੍ਧਕਾਰਕਧਮ੍ਮਾਨਞ੍ਚ ਅਪਰਿਨਿਟ੍ਠਾਨਤੋ। ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕਾਲਨਿਪ੍ਫਾਦਿਤਂ ਵਿਯ ਹਿ ਸਸ੍ਸਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਕਾਲਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਨ ਪਰਿਨਿਪ੍ਫਾਦਿਤਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿ ਤਦਨ੍ਤਰਾ ਪਨ ਸਬ੍ਬੁਸ੍ਸਾਹੇਨ ਵਾਯਮਨ੍ਤੇਨਾਪਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਅਧਿਗਨ੍ਤੁਨ੍ਤਿ ਪਾਰਮਿਪਾਰਿਪੂਰਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਕਾਲਵਿਸੇਸੇਨ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਕੋ ਆਨਿਸਂਸੋਤਿ –

ਯੇ ਤੇ ਕਤਾਭਿਨੀਹਾਰਾਨਂ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾਨਂ –

‘‘ਏਵ◌ਂ ਸਬ੍ਬਙ੍ਗਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਬੋਧਿਯਾ ਨਿਯਤਾ ਨਰਾ।
ਸਂਸਰਂ ਦੀਘਮਦ੍ਧਾਨਂ, ਕਪ੍ਪਕੋਟਿਸਤੇਹਿਪਿ॥

ਅਵ◌ੀਚਿਮ੍ਹਿ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਲੋਕਨ੍ਤਰੇਸੁ ਚ।
ਨਿਜ੍ਝਾਮਤਣ੍ਹਾ ਖੁਪ੍ਪਿਪਾਸਾ, ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ ਕਾਲਕਞ੍ਜਿਕਾ॥ (ਕਾਲਕਞ੍ਜਿਕਾ ਚਰਿਯਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਪਕਿਣ੍ਣਕਕਥਾ)।

ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ ਖੁਦ੍ਦਕਾ ਪਾਣਾ, ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਾਪਿ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ।
ਜਾਯਮਾਨਾ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ, ਜਚ੍ਚਨ੍ਧਾ ਨ ਭਵ◌ਨ੍ਤਿ ਤੇ॥

ਸੋਤਵ◌ੇਕਲ੍ਲਤਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਨ ਭਵ◌ਨ੍ਤਿ ਮੂਗਪਕ੍ਖਿਕਾ।
ਇਤ੍ਥਿਭਾਵ◌ਂ ਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਉਭਤੋਬ੍ਯਞ੍ਜਨਪਣ੍ਡਕਾ॥

ਨ ਭਵ◌ਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ, ਬੋਧਿਯਾ ਨਿਯਤਾ ਨਰਾ।
ਮੁਤ੍ਤਾ ਆਨਨ੍ਤਰਿਕੇਹਿ, ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਸੁਦ੍ਧਗੋਚਰਾ॥

ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਨ ਸੇਵ◌ਨ੍ਤਿ, ਕਮ੍ਮਕਿਰਿਯਦਸ੍ਸਨਾ।
ਵ◌ਸਮਾਨਾਪਿ ਸਗ੍ਗੇਸੁ, ਅਸਞ੍ਞਂ ਨੁਪਪਜ੍ਜਰੇ॥

ਸੁਦ੍ਧਾਵ◌ਾਸੇਸੁ ਦੇਵ◌ੇਸੁ, ਹੇਤੁ ਨਾਮ ਨ ਵ◌ਿਜ੍ਜਤਿ।
ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਨਿਨ੍ਨਾ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾ, ਵ◌ਿਸਂਯੁਤ੍ਤਾ ਭਵ◌ਾਭਵ◌ੇ।
ਚਰਨ੍ਤਿ ਲੋਕਤ੍ਥਚਰਿਯਾਯੋ, ਪੂਰੇਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਪਾਰਮੀ’’ਤਿ॥ (ਅਟ੍ਠਸਾ॰ ਨਿਦਾਨਕਥਾ; ਚਰਿਯਾ॰ ਪਕਿਣ੍ਣਕਕਥਾ; ਅਪ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.ਦੂਰੇਨਿਦਾਨਕਥਾ; ਜਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.ਦੂਰੇਨਿਦਾਨਕਥਾ; ਬੁ॰ ਵ◌ਂ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨੭.ਦੂਰੇਨਿਦਾਨਕਥਾ)। –

ਏਵ◌ਂ ਸਂਵਣ੍ਣਿਤਾ ਆਨਿਸਂਸਾ, ਯੇ ਚ ‘‘ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਆਨਨ੍ਦ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਤੁਸਿਤਾ ਕਾਯਾ ਚਵ◌ਿਤ੍ਵ◌ਾ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਂ ਓਕ੍ਕਮਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੦੪) ਸੋਲ਼ਸ ਅਚ੍ਛਰਿਯਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਪ੍ਪਕਾਰਾ, ਯੇ ਚ ‘‘ਸੀਤਂ ਬ੍ਯਪਗਤਂ ਹੋਤਿ, ਉਣ੍ਹਞ੍ਚ ਵ◌ੂਪਸਮਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ, (ਖੁ॰ ਨਿ॰ ੪-੩੧੩ ਪਿਟ੍ਠੇ) ‘‘ਜਾਯਮਾਨੇ ਖੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੇ ਅਯਂ ਦਸਸਹਸ੍ਸਿਲੋਕਧਾਤੁ ਸਙ੍ਕਮ੍ਪਤਿ ਸਮ੍ਪਕਮ੍ਪਤਿ ਸਮ੍ਪਵ◌ੇਧਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਚ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸ ਪੁਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾ, ਯੇ ਵ◌ਾ ਪਨਞ੍ਞੇਪਿ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਸਮਿਜ੍ਝਨਂ, ਕਮ੍ਮਾਦੀਸੁ ਚ ਵ◌ਸਿਭਾਵ◌ੋਤਿ ਏਵ◌ਮਾਦਯੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਜਾਤਕਬੁਦ੍ਧਵ◌ਂਸਾਦੀਸੁ ਦਸ੍ਸਿਤਪ੍ਪਕਾਰਾ ਆਨਿਸਂਸਾ, ਤੇ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਏਤਾਸਂ ਆਨਿਸਂਸਾ, ਤਥਾ ਯਥਾਨਿਦਸ੍ਸਿਤਭੇਦਾ ਅਲੋਭਾਦੋਸਾਦਿਗੁਣਯੁਗਲ਼ਾਦਯੋ ਚਾਤਿ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਅਪਿਚ ਯਸ੍ਮਾ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਅਭਿਨੀਹਾਰਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪਿਤੁਸਮੋ ਹੋਤਿ ਹਿਤੇਸਿਤਾਯ, ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯਕੋ ਗਰੁ ਭਾਵ◌ਨੀਯੋ ਪਰਮਞ੍ਚ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ ਗੁਣਵ◌ਿਸੇਸਯੋਗੇਨ, ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਚ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਪਿਯੋ ਹੋਤਿ, ਅਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਪਿਯੋ ਹੋਤਿ, ਦੇਵ◌ਤਾਹਿ ਅਨੁਪਾਲੀਯਤਿ, ਮੇਤ੍ਤਾਕਰੁਣਾਪਰਿਭਾਵ◌ਿਤਸਨ੍ਤਾਨਤਾਯ ਵ◌ਾਲ਼ਮਿਗਾਦੀਹਿ ਚ ਅਨਭਿਭਵ◌ਨੀਯੋ ਹੋਤਿ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯੇ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਉਲ਼ਾਰੇਨ ਵ◌ਣ੍ਣੇਨ ਉਲ਼ਾਰੇਨ ਯਸੇਨ ਉਲ਼ਾਰੇਨ ਸੁਖੇਨ ਉਲ਼ਾਰੇਨ ਬਲੇਨ ਉਲ਼ਾਰੇਨ ਆਧਿਪਤੇਯ੍ਯੇਨ ਅਞ੍ਞੇ ਸਤ੍ਤੇ ਅਭਿਭਵ◌ਤਿ ਪੁਞ੍ਞਵ◌ਿਸੇਸਯੋਗਤੋ।

ਅਪ੍ਪਾਬਾਧੋ ਹੋਤਿ ਅਪ੍ਪਾਤਙ੍ਕੋ, ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਾ ਚਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਾ ਹੋਤਿ ਸੁਵਿਸਦਾ, ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਂ ਵੀਰਿਯਂ, ਸਤਿ ਸਮਾਧਿ ਪਞ੍ਞਾ ਸੁਵਿਸਦਾ, ਮਨ੍ਦਕਿਲੇਸੋ ਹੋਤਿ ਮਨ੍ਦਦਰਥੋ ਮਨ੍ਦਪਰਿਲ਼ਾਹੋ, ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਮਨ੍ਦਭਾਵੇਨੇਵ ਸੁਬ੍ਬਚੋ ਹੋਤਿ ਪਦਕ੍ਖਿਣਗ੍ਗਾਹੀ, ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਸੋਰਤੋ, ਸਖਿਲੋ ਹੋਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਾਰਕੁਸਲੋ , ਅਕੋਧਨੋ ਹੋਤਿ ਅਨੁਪਨਾਹੀ, ਅਮਕ੍ਖੀ ਹੋਤਿ ਅਪਲ਼ਾਸੀ, ਅਨਿਸ੍ਸੁਕੀ ਹੋਤਿ ਅਮਚ੍ਛਰੀ, ਅਸਠੋ ਹੋਤਿ ਅਮਾਯਾਵੀ, ਅਥਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ ਅਨਤਿਮਾਨੀ, ਅਸਾਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ , ਪਰਤੋ ਉਪਤਾਪਸਹੋ ਹੋਤਿ ਪਰੇਸਂ ਅਨੁਪਤਾਪੀ, ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਗਾਮਖੇਤ੍ਤੇ ਪਟਿਵਸਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਭਯਾਦਯੋ ਉਪਦ੍ਦਵਾ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਚ ਵੂਪਸਮਨ੍ਤਿ, ਯੇਸੁ ਚ ਅਪਾਯੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਤਤ੍ਥ ਪਚੁਰਜਨੋ ਵਿਯ ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਅਧਿਮਤ੍ਤਂ ਪੀਲ਼ੀਯਤਿ, ਭਿਯ੍ਯੋਸੋ ਮਤ੍ਤਾਯ ਸਂਵੇਗਭਯਮਾਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਮਹਾਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਯਥਾਰਹਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਭਵੇ ਲਬ੍ਭਮਾਨਾ ਏਤੇ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪਿਤੁਸਮਤਾਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯਤਾਦਯੋ ਗੁਣਵਿਸੇਸਾ ਆਨਿਸਂਸਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਤਥਾ ਆਯੁਸਮ੍ਪਦਾ ਰੂਪਸਮ੍ਪਦਾ ਕੁਲਸਮ੍ਪਦਾ ਇਸ੍ਸਰਿਯਸਮ੍ਪਦਾ ਆਦੇਯ੍ਯਵਚਨਤਾ ਮਹਾਨੁਭਾਵਤਾਤਿ ਏਤੇਪਿ ਮਹਾਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਪਾਰਮੀਨਂ ਆਨਿਸਂਸਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤਤ੍ਥ **ਆਯੁਸਮ੍ਪਦਾ** ਨਾਮ ਤਸ੍ਸਂ ਤਸ੍ਸਂ ਉਪਪਤ੍ਤਿਯਂ ਦੀਘਾਯੁਕਤਾ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕਤਾ, ਤਾਯ ਯਥਾਰਦ੍ਧਾਨਿ ਕੁਸਲਸਮਾਦਾਨਾਨਿ ਪਰਿਯੋਸਾਪੇਤਿ, ਬਹੁਞ੍ਚ ਕੁਸਲਂ ਉਪਚਿਨੋਤਿ। **ਰੂਪਸਮ੍ਪਦਾ** ਨਾਮ ਅਭਿਰੂਪਤਾ ਦਸ੍ਸਨੀਯਤਾ ਪਾਸਾਦਿਕਤਾ, ਤਾਯ ਰੂਪਪ੍ਪਮਾਣਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪਸਾਦਾਵਹੋ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਭਾਵਨੀਯੋ। **ਕੁਲਸਮ੍ਪਦਾ** ਨਾਮ ਉਲ਼ਾਰੇਸੁ ਕੁਲੇਸੁ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, ਤਾਯ [ਜਾਤਿਮਦਾਦਿਮਦਸਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ (ਮਦਮਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਚਰਿਯਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਪਕਿਣ੍ਣਕਕਥਾ)] ਉਪਸਙ੍ਕਮਨੀਯੋ ਹੋਤਿ ਪਯਿਰੁਪਾਸਨੀਯੋ, ਤੇਨ ਤੇ ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਵਨੇ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। **ਇਸ੍ਸਰਿਯਸਮ੍ਪਦਾ** ਨਾਮ ਮਹਾਵਿਭਵਤਾ, ਮਹੇਸਕ੍ਖਤਾ, ਮਹਾਪਰਿਵਾਰਤਾ ਚ, ਤਾਹਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਬ੍ਬੇ ਚਤੂਹਿ ਸਙ੍ਗਹਵਤ੍ਥੂਹਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੧੩; ਅ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੫੬) ਸਙ੍ਗਹਿਤੁਂ, ਨਿਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮੇਨ ਨਿਗ੍ਗਹੇਤੁਞ੍ਚ ਸਮਤ੍ਥੋ ਹੋਤਿ। **ਆਦੇਯ੍ਯਵਚਨਤਾ** ਨਾਮ ਸਦ੍ਧੇਯ੍ਯਤਾ ਪਚ੍ਚਯਿਕਤਾ, ਤਾਯ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪਮਾਣਭੂਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਲਙ੍ਘਨੀਯਾ ਚਸ੍ਸ ਆਣਾ ਹੋਤਿ। **ਮਹਾਨੁਭਾਵਤਾ** ਨਾਮ ਪਭਾਵਮਹਨ੍ਤਤਾ, ਤਾਯ ਪਰੇਹਿ ਨ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯਤਿ, ਸਯਮੇਵ ਪਨ ਪਰੇ ਅਞ੍ਞਦਤ੍ਥੁ ਅਭਿਭਵਤਿ ਧਮ੍ਮੇਨ, ਸਮੇਨ, ਯਥਾਭੂਤਗੁਣੇਹਿ ਚ, ਏਵਮੇਤੇਸਂ ਆਯੁਸਮ੍ਪਦਾਦਯੋ ਮਹਾਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਪਾਰਮੀਨਂ ਆਨਿਸਂਸਾ, ਸਯਞ੍ਚ ਅਪਰਿਮਾਣਸ੍ਸ ਪੁਞ੍ਞਸਮ੍ਭਾਰਸ੍ਸ ਪਰਿਵੁਦ੍ਧਿਹੇਤੁਭੂਤਾ ਯਾਨਤ੍ਤਯੇ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਵਤਾਰਣਸ੍ਸ ਪਰਿਪਾਚਨਸ੍ਸ ਕਾਰਣਭੂਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਕਿਂ ਫਲਨ੍ਤਿ –

ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਤਾ ਤਾਸਂ, ਜਞ੍ਞਾ ਫਲਂ ਸਮਾਸਤੋ।
ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਅਨਨ੍ਤਾਪ-ਮੇਯ੍ਯਾ ਗੁਣਗਣਾ ਮਤਾ॥

ਸਮਾਸਤੋ ਹਿ ਤਾਵ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਭਾਵੋ ਏਤਾਸਂ ਫਲਂ। ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਪਨ ਬਾਤ੍ਤਿਂਸਮਹਾਪੁਰਿਸਲਕ੍ਖਣ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੩ ਆਦਯੋ; ੩.੧੯੮; ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੮੬) ਅਸੀਤਾਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨ, ਬ੍ਯਾਮਪ੍ਪਭਾਦਿਅਨੇਕਗੁਣਗਣਸਮੁਜ੍ਜਲਰੂਪਕਾਯਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਅਧਿਟ੍ਠਾਨਾ ਦਸਬਲ- (ਮ॰ ਨਿ॰ ੪.੮; ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੨੧) ਚਤੁਵੇਸਾਰਜ੍ਜ- (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੮) ਛਅਸਾਧਾਰਣਞਾਣਅਟ੍ਠਾਰਸਾਵੇਣਿਕਬੁਦ੍ਧਧਮ੍ਮ- (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩.੩੦੫;) ਪਭੁਤਿਅਨਨ੍ਤਾਪਰਿਮਾਣਗੁਣਸਮੁਦਯੋਪਸੋਭਿਨੀ ਧਮ੍ਮਕਾਯਸਿਰੀ, ਯਾਵਤਾ ਪਨ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣਾ ਯੇ ਅਨੇਕੇਹਿਪਿ ਕਪ੍ਪੇਹਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨਾਪਿ ਵਾਚਾਯ ਪਰਿਯੋਸਾਪੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾ, ਇਦਮੇਵ ਤਾਸਂ ਫਲਂ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ ਭਗਵਤਾ –

''ਬੁਦ੍ਧੋਪਿ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਣੇਯ੍ਯ ਵਣ੍ਣਂ,
ਕਪ੍ਪਮ੍ਪਿ ਚੇ ਅਞ੍ਞਮਭਾਸਮਾਨੋ।
ਖੀਯੇਥ ਕਪ੍ਪੋ ਚਿਰਦੀਘਮਨ੍ਤਰੇ,
ਵਣ੍ਣੋ ਨ ਖੀਯੇਥ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸਾ''ਤਿ॥ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੩੦੪; ੩.੧੪੧; ਉਦਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੫੩; ਚਰਿਯਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਨਿਦਾਨਕਥਾ, ਪਕਿਣ੍ਣਕਕਥਾ) –

ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਪਾਰਮੀਸੁ ਪਕਿਣ੍ਣਕਕਥਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਏਵੰ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਿਭਾਗਾਨੰ ਪਾਰਮੀਨੰ ਪੂਰਿਤਭਾਵੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **"ਸਮਤਿੰਸ ਪਾਰਮਿਯੋ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ"**ਤਿ। ਸਤਿਪਿ ਮਹਾਪਰਿਚ੍ਚਾਗਾਨੰ ਦਾਨਪਾਰਮਿਭਾਵੇ ਪਰਿਚ੍ਚਾਗਵਿਸੇਸਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ, ਵਿਸੇਸਸਮ੍ਭਾਰਤਾਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ, ਸੁਦੁਕ੍ਕਰਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਞ੍ਚ ਤੇਸੰ ਵਿਸੁੰ ਗਹਣੰ, ਤਤੋਯੇਵ ਚ ਅਙ੍ਗਪਰਿਚ੍ਚਾਗਤੋ ਨਯਨਪਰਿਚ੍ਚਾਗਸ੍ਸ, ਪਰਿਗ੍ਗਹਪਰਿਚ੍ਚਾਗਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇਪਿ ਧਨਰਜ੍ਜਪਰਿਚ੍ਚਾਗਤੋ ਪੁਤ੍ਤਦਾਰਪਰਿਚ੍ਚਾਗਸ੍ਸ ਵਿਸੁੰ ਗਹਣੰ ਕਤੰ, ਤਥਾਯੇਵ **ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰੇਨ** (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੭) ਵੁਤ੍ਤੰ। ਆਚਰਿਯਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੇਨਪਿ **ਅਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰਟੀਕਾਯੰ,** (ਅ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.ਏਕਪੁਗ੍ਗਲਵਗ੍ਗਸ੍ਸ ਪਠਮੇ) ਕਤ੍ਥਚਿ ਪਨ ਪੁਤ੍ਤਦਾਰਪਰਿਚ੍ਚਾਗੇ ਵਿਸੁੰ ਕਤ੍ਵਾ ਨਯਨਪਰਿਚ੍ਚਾਗਮਞ੍ਞਤ੍ਰ ਜੀਵਿਤਪਰਿਚ੍ਚਾਗੰ ਵਾ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਰਜ੍ਜਪਰਿਚ੍ਚਾਗਮਞ੍ਞਤ੍ਰ ਪਞ੍ਚ ਮਹਾਪਰਿਚ੍ਚਾਗੇ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਗਤਪਚ੍ਚਾਗਤਿਕਵਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤਾਯ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੯; ਮ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧੦.੯; ਸੰ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩.੫.੩੬੮; ਵਿਭ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੫੨੩; ਸੁ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧.੩੫) ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਪਟਿਪਦਾਯ ਸਦ੍ਧਿੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾਸਮਾਪਤ੍ਤਿਨਿਪ੍ਫਾਦਨੰ **ਪੁਬ੍ਬਯੋਗੋ।** ਦਾਨਾਦੀਸੁਯੇਵ ਸਾਤਿਸਯਪਟਿਪਤ੍ਤਿਨਿਪ੍ਫਾਦਨੰ **ਪੁਬ੍ਬਚਰਿਯਾ।** ਯਾ ਵਾ ਚਰਿਯਾਪਿਟਕਸਙ੍ਗਹਿਤਾ, ਸਾ **ਪੁਬ੍ਬਚਰਿਯਾ।** ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਅਭਿਨੀਹਾਰੋ **ਪੁਬ੍ਬਯੋਗੋ।** ਦਾਨਾਦਿਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਵਾ ਕਾਯਵਿਵੇਕਵਸੇਨ ਏਕਚਰਿਯਾ ਵਾ **ਪੁਬ੍ਬਚਰਿਯਾ**''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਦਾਨਾਦੀਨਞ੍ਚੇਵ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਤਾਦੀਨਞ੍ਚ ਸੰਸਾਰਨਿਬ੍ਬਾਨੇਸੁ ਆਦੀਨਵਾਨਿਸੰਸਾਨਞ੍ਚ ਵਿਭਾਵਨਵਸੇਨ, ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਬੋਧਿਤ੍ਤਯੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨਪਰਿਪਾਚਨਵਸੇਨ ਚ ਪਵਤ੍ਤਾ ਕਥਾ **ਧਮ੍ਮਕ੍ਖਾਨੰ।** ਞਾਤੀਨਮਤ੍ਥਸ੍ਸ ਚਰਿਯਾ **ਞਾਤਤ੍ਥਚਰਿਯਾ,** ਸਾਪਿ ਕਰੁਣਾਯਨਵਸੇਨੇਵ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ **ਲੋਕਤ੍ਥਚਰਿਯਾ**ਦਯੋ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਾਞਾਣਵਸੇਨ, ਅਨਵਜ੍ਜਕਮ੍ਮਾਯਤਨਸਿਪ੍ਪਾਯਤਨਵਿਜ੍ਜਾਟ੍ਠਾਨਪਰਿਚਯਵਸੇਨ, ਖਨ੍ਧਾਯਤਨਾਦਿਪਰਿਚਯਵਸੇਨ, ਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਯਤੀਰਣਵਸੇਨ ਚ ਞਾਣਚਾਰੋ **ਬੁਦ੍ਧਿਚਰਿਯਾ,** ਸਾ ਪਨਤ੍ਥਤੋ ਪਞ੍ਞਾਪਾਰਮੀਯੇਵ, ਞਾਣਸਮ੍ਭਾਰਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਪਨ ਵਿਸੁੰ ਗਹਣੰ। **ਕੋਟਿ**ਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯਨ੍ਤੰ ਉਕ੍ਕੰਸੰ। **ਤਥਾ ਅਮ੍ਹਾਕਮ੍ਪਿ ਭਗਵਾ ਆਗਤੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ''ਦਾਨਪਾਰਮਿੰ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

ਏਵੰ ਪਾਰਮਿਪੂਰਣਵਸੇਨ **"ਤਥਾ ਆਗਤੋ"**ਤਿ ਪਦਸ੍ਸਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮਵਸੇਨਪਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਦਿਗ੍ਗਹਣੇਨ ਆਗਮਨਪਟਿਪਦੰ ਮਤ੍ਥਕੰ ਪਾਪੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤਿ ਮਗ੍ਗਫਲਪਕ੍ਖਿਕਾਨਞ੍ਞੇਵ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ, ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸਙ੍ਗਹਿਤਾ ਏਵ ਵਾ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਦਯੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਪਟਿਪਦਾਯ ਗਹਣਤੋ। **ਭਾਵੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ। **ਬ੍ਰੂਹੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ। ਏਤ੍ਥ ਚ ''ਯੇਨ ਅਭਿਨੀਹਾਰੇਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਆਗਮਨਪਟਿਪਦਾਯਆਦਿੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ''ਦਾਨਪਾਰਮਿੰ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਮਜ੍ਝੇ, ''ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨੰ। ਤਸ੍ਮਾ ''ਆਗਤੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਗਮਨਸ੍ਸ ਕਾਰਣਭੂਤਪਟਿਪਦਾਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਨੰਯੇਵ ਤਿਣ੍ਣੰ ਨਯਾਨੰ ਵਿਸੇਸੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਇਦਾਨਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨ ਅਤ੍ਥਯੋਜਨਤ੍ਤਯੇਨ ਸਿਦ੍ਧੰ ਪਠਮਕਾਰਣਮੇਵ ਗਾਥਾਬਨ੍ਧਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਯਥੇਵਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਇਧਲੋਕਮ੍ਹਿ ਵਿਪਸ੍ਸਿਆਦਯੋ ਮੁਨਯੋ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਭਾਵੰ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨ ਕਾਰਣਤ੍ਤਯੇਨ ਆਗਤਾ ਯਥੇਵ, ਤਥਾ ਪਞ੍ਚਹਿ ਚਕ੍ਖੂਹਿ ਚਕ੍ਖੁਮਾ ਅਯੰ ਸਕ੍ਯਮੁਨਿਪਿ ਯੇਨ ਕਾਰਣੇਨ ਆਗਤੋ, ਤੇਨੇਸ ਤਥਾਗਤੋ ਨਾਮ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਸਮ੍ਪਤਿਜਾਤੋਤਿ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਹਤ੍ਥਤੋ ਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਮੁਹੁਤ੍ਤਜਾਤੋ, ਨ ਪਨ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਤੋ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਮਤ੍ਤੋ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਤੋ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਮਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਮਹਾਸਤ੍ਤੰ ਪਠਮੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾਨੋ ਸੁਵਣ੍ਣਜਾਲੇਨ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਿੰਸੁ, ਤੇਸੰ ਹਤ੍ਥਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਹਾਰਾਜਾਨੋ ਅਜਿਨਪ੍ਪਵੇਣਿਯਾ, ਤੇਸੰ ਹਤ੍ਥਤੋ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਦੁਕੂਲਚੁਮ੍ਬਟਕੇਨ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਿੰਸੁ, ''ਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਹਤ੍ਥਤੋ ਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਪਥਵਿਯੰ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੩੧) ਵਕ੍ਖਤਿ। **"ਕਥਞ੍ਚਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰਦਸ੍ਸਨੰ। **ਯਥਾਹ** ਭਗਵਾ ਮਹਾਪਦਾਨਦੇਸਨਾਯੰ। **ਸੇਤਮ੍ਹਿ ਛਤ੍ਤੇ**ਤਿ ਦਿਬ੍ਬਸੇਤਚ੍ਛਤ੍ਤੇ। **ਅਨੁਹੀਰਮਾਨੇ**ਤਿ ਧਾਰਿਯਮਾਨੇ। **"ਅਨੁਧਾਰਿਯਮਾਨੇ"**ਤਿਪਿ ਇਦਾਨਿ ਪਾਠੋ। ''ਏਤ੍ਥ ਚ ਛਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਖਗ੍ਗਾਦੀਨਿ ਪਞ੍ਚ ਕਕੁਧਭਣ੍ਡਾਨਿਪਿ ਗਹਿਤਾਨੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਖਗ੍ਗਤਾਲਵਣ੍ਟਮੋਰਹਤ੍ਥਕਵਾਲਬੀਜਨੀਉਣ੍ਹੀਸਪਟ੍ਟਾਪਿ ਹਿ ਛਤ੍ਤੇਨ ਸਹ ਤਦਾ ਉਪਟ੍ਠਿਤਾ ਅਹੇਸੁੰ।

ਛਤ੍ਤਾਦੀਨਿਯੇਵ ਚ ਤਦਾ ਪਵ੍ਵਾਯਿੰਸੁ, ਨ ਛਤ੍ਤਾਦਿਗਾਹਕਾ’’ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੭) **ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰੇਨ** ਵੁਤ੍ਤੰ, ਆਚਰਿਯਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੇਨਾਪਿ **ਅਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰਟੀਕਾਯੰ** (ਅ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.ਏਕਪੁਗ੍ਗਲਵਗ੍ਗਸ੍ਸ ਪਠਮੇ) ਏਵੰ ਸਤਿ ਤਾਲਵਣ੍ਟਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਕਕੁਧਭਣ੍ਡਸਮਵ੍ਵਾ। ਅਪਿਚ ਖਗ੍ਗਾਦੀਨਿ ਕਕੁਧਭਣ੍ਡਾਨਿ, ਤਦਵ੍ਵਾਨਿਪਿ ਤਾਲਵਣ੍ਟਾਦੀਨਿ ਤਦਾ ਉਪਟ੍ਠਿਤਾਨੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਤਥਾ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਸਬ੍ਬਾ ਚ ਦਿਸਾਤਿ ਦਸ ਦਿਸਾ। **ਅਨੁਵਿਲੋਕੇਤੀ**ਤਿ ਪੁਵ੍ਵਾਨੁਭਾਵੇਨ ਲੋਕਵਿਵਰਣਪਾਟਿਹਾਰਿਯੇ ਜਾਤੇ ਪਵ੍ਵਾਯਮਾਨੰ ਦਸਸਹਸ੍ਸਿਲੋਕਧਾਤੁੰ ਮੰਸਚਕ੍ਖੁਨਾਵ ਓਲੋਕੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨਯਿਦੰ ਸਬ੍ਬਦਿਸਾਨੁਵਿਲੋਕਨੰ ਸਤ੍ਤਪਦਵੀਤਿਹਾਰੁਤ੍ਤਰਕਾਲੰ ਪਠਮਮੇਵਾਨੁਵਿਲੋਕਨਤੋ। ਮਹਾਸਤ੍ਤੋ ਹਿ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਹਤ੍ਥਤੋ ਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਪੁਰਤ੍ਥਿਮੰ ਦਿਸੰ ਓਲੋਕੇਸਿ। ਤਤ੍ਥ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾ ਗਨ੍ਧਮਾਲਾਦੀਹਿ ਪੂਜਯਮਾਨਾ ‘‘ਮਹਾਪੁਰਿਸ ਇਧ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਸਦਿਸੋਪਿ ਨਤ੍ਥਿ, ਕੁਤੋ ਤਯਾ ਉਤ੍ਤਰਿਤਰੋ’’ਤਿ ਆਹੰਸੁ। ਏਵੰ ਚਤਸ੍ਸੋ ਦਿਸਾ ਚਤਸ੍ਸੋ ਅਨੁਦਿਸਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਉਪਰੀਤਿ ਸਬ੍ਬਾ ਦਿਸਾਅਨੁਵਿਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਦਿਸਮਦਿਸ੍ਵਾ ‘‘ਅਯੰ ਉਤ੍ਤਰਾ ਦਿਸਾ’’ਤਿ ਸਤ੍ਤਪਦਵੀਤਿਹਾਰੇਨ ਅਗਮਾਸੀਤਿ **ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰੇਨ** (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੭) **ਆਚਰਿਯਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੇਨ** (ਅ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.ਏਕਪੁਗ੍ਗਲਵਗ੍ਗਸ੍ਸ ਪਠਮੇ) ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਮਹਾਪਦਾਨਸੁਤ੍ਤਟ੍ਠਕਥਾਯ**ਮ੍ਪਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੩੧) ਏਵਮੇਵ ਵਣ੍ਣਿਤੰ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਪਦਵੀਤਿਹਾਰਤੋ ਪਠਮੰ ਸਬ੍ਬਦਿਸਾਨੁਵਿਲੋਕਨੰ ਕਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤਪਦਵੀਤਿਹਾਰੇਨ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਦੁਪਰਿ ਆਸਭਿੰ ਵਾਚੰ ਭਾਸਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਇਧ, ਪਨ ਅਵ੍ਵਾਸੁ ਚ ਅਟ੍ਠਕਥਾਸੁ ਸਮੇਹਿ ਪਾਦੇਹਿ ਪਤਿਟ੍ਠਹਨਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਆਸਭੀਵਾਚਾਭਾਸਨੰ ਤਾਵ ਯਥਾਕ੍ਕਮੰ ਏਵ ਪੁਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਭਾਵੰ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ‘‘ਸਤ੍ਤਮਪਦੂਪਰਿ ਠਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਦਿਸਾਨੁਵਿਲੋਕਨੰ ਸਬ੍ਬਵ੍ਵੂਤਾਨਾਵਰਣਵ੍ਵਾਣਪਟਿਲਾਭਸ੍ਸਾ’’ਤਿਆਦੀਨਿ ਵਦਤਿ, ਏਵਮ੍ਪਿ ਯਥਾ ਨ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਤਥਾ ਏਵ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। ‘‘ਸਤ੍ਤਮਪਦੂਪਰਿ ਠਤ੍ਵਾ’’ਤਿ ਚ ਪਾਠੋ ਪਚ੍ਛਾ ਪਮਾਦਲੇਖਵਸੇਨ ਏਦਿਸੇਨ ਵਚਨਕ੍ਕਮੇਨ ਮਹਾਪਦਾਨਟ੍ਠਕਥਾਯਮਦਿਸ੍ਸਮਾਨਤ੍ਤਾਤਿ। **ਆਸਭਿ**ਨ੍ਤਿ ਉਤ੍ਤਮੰ, ਅਕਮ੍ਪਨਿਕੰ ਵਾ, ਨਿਬ੍ਭਯਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਉਸਭਸ੍ਸ ਇਦਨ੍ਤਿ ਹਿ **ਆਸਭੰ,** ਸੂਰਭਾਵੋ, ਤੇਨ ਯੁਤ੍ਤਾ ਪਨਾਯੰ ਵਾਚਾ ‘‘ਆਸਭੀ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਅਗ੍ਗੋ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਪਠਮੋ। **ਜੇਟ੍ਠੋ, ਸੇਟ੍ਠੋ**ਤਿ ਚ ਤਸ੍ਸੇਵ ਵੇਵਚਨੰ। ਸਦੂਤ੍ਥਮਤ੍ਤਤੋ ਪਨ **ਅਗ੍ਗੋ**ਤਿ ਗੁਣੇਹਿ ਸਬ੍ਬਪਧਾਨੋ। **ਜੇਟ੍ਠੋ**ਤਿ ਗੁਣਵਸੇਨੇਵ ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਵੁਦ੍ਧਤਮੋ, ਗੁਣੇਹਿ ਮਹਲ੍ਲਕਤਮੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। **ਸੇਟ੍ਠੋ**ਤਿ ਗੁਣਵਸੇਨੇਵ ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਪਸਟ੍ਠਤਮੋ। **ਲੋਕਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਵਿਭਤ੍ਤਾਵਧਿਭੂਤੇ ਨਿਸ੍ਸਕ੍ਕਤ੍ਥੇ ਸਾਮਿਵਚਨੰ। **ਅਯਮਨ੍ਤਿਮਾ ਜਾਤਿ, ਨਤ੍ਥਿ ਦਾਨਿ ਪੁਨਬ੍ਭ**ਵੋਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ ਤਬ੍ਬਸੇਨੇਵ ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਭਾਵਤੋ।

ਇਦਾਨਿ ਤਥਾਗਮਨੰ ਸਮ੍ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ **“ਤਵ੍ਵੁਸ੍ਸਾ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਪੁਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਤਥੰ ਅਵਿਤਥਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਵਿਸੇਸਾਧਿਗਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਗੁਣਵਿਸੇਸਾਧਿਗਮਾਨੰ। ਤਦੇਵਤ੍ਥੰ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **“ਯਵ੍ਵੀ”**ਤਿਆਦਿਨਾ । ਤਤ੍ਥ **ਯ**ਨ੍ਤਿ ਕਿਰਿਯਾਪਰਾਮਸਨੰ, ਤੇਨ ‘‘ਪਤਿਟ੍ਠਹੀ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਕਤਿਯਤ੍ਥੰਪਤਿਟ੍ਠਾਨਕਿਰਿਯੰ ਪਰਾਮਸਤਿ। **ਇਦਮਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਇਦੰ ਪਤਿਟ੍ਠਹਨੰ ਅਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ। ਪਟਿਲਾਭਸਦ੍ਦੇ ਸਾਮਿਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਚੇਸ, ਕਤ੍ਤੁਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਵਾ। **ਪੁਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਤਪ੍ਪਟਿਲਾਭਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਆਯਤਿੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਕਸ੍ਸ ਹਿਤਸ੍ਸ ਪਠਮੰ ਪਵਤ੍ਤੰ ਸਵ੍ਜਾਨਨਕਾਰਣੰ। ਭਗਵਤੋ ਹਿ ਅਚ੍ਛਰਿਯਬ੍ਭੁਤਗੁਣਵਿਸੇਸਾਧਿਗਮਨੇ ਪਵ੍ਥ ਮਹਾਸੁਪਿਨਾਦਯੋ ਵਿਯ ਏਤਾਨਿ ਸਵ੍ਜਾਨਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨਿ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤਿ, ਯਥਾ ਤੰ ਲੋਕੇ ਪੁਵ੍ਵਵਨ੍ਤਾਨੰ ਪੁਵ੍ਵਫਲਵਿਸੇਸਾਧਿਗਮਨੇਤਿ।

ਸਬ੍ਬਲੋਕੁਤ੍ਤਰਭਾਵਸ੍ਸਾਤਿ ਸਬ੍ਬਲੋਕਾਨਮੁਤ੍ਤਮਭਾਵਸ੍ਸ, ਸਬ੍ਬਲੋਕਾਤਿਕ੍ਕਮਨਭਾਵਸ੍ਸ ਵਾ। ਸਤ੍ਤ ਪਦਾਨਿ **ਸਤ੍ਤਪਦੰ,** ਤਸ੍ਸ ਵੀਤਿਹਾਰੋ ਵਿਸੇਸੇਨ ਅਤਿਹਰਣੰ **ਸਤ੍ਤਪਦਵੀਤਿਹਾਰੋ,** ਸਤ੍ਤਪਦਨਿਕ੍ਖੇਪੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੋ ਪਨ ਸਮਗਮਨੇ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਪਦਾਨਮਨ੍ਤਰੇ ਮੁਟ੍ਠਿਰਤਨਮਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

‘‘ਅਨੇਕਸਾਖਵ੍ਵ ਸਹਸ੍ਸਮਣ੍ਡਲੰ,
ਛਤ੍ਤੰ ਮਰੂ ਧਾਰਯੁਮਨ੍ਤਲਿਕ੍ਖੇ।
ਸੁਵਣ੍ਣਦਣ੍ਡਾ ਵੀਤਿਪਤਨ੍ਤਿ ਚਾਮਰਾ,

ਨ ਦਿਸ੍ਸਰੇ ਚਾਮਰਛਤ੍ਤਗਾਹਕਾ’’ਤਿ॥ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੬੯੩)। –

ਸੁਤ੍ਤਨਿਪਾਤੇ ਨਾਲਕਸੁਤ੍ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਆਨਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰੇਨ ਵੁੱਤੰ ਨਿਦਾਨਗਾਥਾਪਦੰ ਸਨ੍ਧਾਯ “**ਸੁਵਣ੍ਣਦਣ੍ਡਾ ਵੀਤਿਪਤਨ੍ਤਿ ਚਾਮਰਾਤਿ ਏਤ੍ਥਾ**”ਤਿ ਵੁੱਤੰ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਹਿ ਏਤਸ੍ਮਿੰ ਗਾਥਾਪਦੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਮਹਾਪਦਾਨਸੁਤ੍ਤੇ ਅਨਾਗਤਤ੍ਤਾ ਪਨ ਚਾਮਰੁਕ੍ਖੇਪਸ੍ਸ ਤਥਾ ਵਚਨੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਤਤ੍ਥ ਆਗਤਾਨੁਸਾਰੇਨ ਹਿ ਇਧ ਪੁਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਭਾਵੰ ਵਦਤਿ, **ਚਮਰੋ** ਨਾਮ ਮਿਗਵਿਸੇਸੋ। ਯਸ੍ਸ ਵਾਲੇਨ ਰਾਜਕਕੁਧਭੂਤੰ ਵਾਲਬੀਜਨਿੰ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਅਯਨ੍ਤਿ **ਚਾਮਰੀ।** ਤਸ੍ਸਾ ਉਕ੍ਖੇਪੋ ਤਥਾ, ਵੁੱਤੋ ਸੋਤਿ **ਵੁੱਤਚਾਮਰੁਕ੍ਖੇਪੋ।** **ਅਰਹਤ੍ਤਵਿਮੁਤ੍ਤਿਵਰਵਿਮਲਸੇਤਚ੍ਛਤ੍ਤਪਟਿਲਾਭਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸਙ੍ਖਾਤਵਰਵਿਮਲਸੇਤਚ੍ਛਤ੍ਤਪਟਿਲਾਭਸ੍ਸ। **ਸਤ੍ਤਮਪਦੂਪਰੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਪਦ**-ਸਦ੍ਦੋ ਪਦਵਲਞ੍ਜਨਵਾਚਕੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਮਸ੍ਸ ਪਦਵਲਞ੍ਜਨਸ੍ਸ ਉਪਰੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਮੇਵ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਅਪ੍ਪਟਿਹਤਚਾਰਤਾਯ ਅਨਾਵਰਣਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਾਨਾਵਰਣਞ੍ਞਾਣਪਟਿਲਾਭਸ੍ਸਾ**”ਤਿ। **ਤਥਾ ਅਯੰ ਭਗਵਾ…ਪੇ॰… ਪੁਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਭਾਵਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ‘‘ਯਞ੍ਚੀ’’ਤਿਆਦਿ ਅਧਿਕਾਰਤ੍ਤਾ, ਗਮਜਮਾਨਤ੍ਤਾ ਚ ਨ ਵੁੱਤੰ, ਏਤੇਨ ਚ ਅਭਿਜਾਤਿਯੰ ਧਮ੍ਮਤਾਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਵਿਸੇਸਾ ਸਬ੍ਬਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾਨੰ ਸਾਧਾਰਣਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਪਾਰਮਿਤਾਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦਾ ਹਿ ਤੇ।

ਪੋਰਾਣਾਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਚਰਿਯਾ। ਗਵਮ੍ਪਤਿ ਉਸਭੋ ਸਮੇਹਿ ਪਾਦੇਹਿ ਵਸੁਨ੍ਨੰ ਰਤਨਾਨੰ ਧਾਰਣਤੋ ਵਸੁਨ੍ਧਰਸਙ੍ਖਾਤੰ ਭੂਮਿੰ ਫੁਸੀ ਯਥਾ, ਤਥਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਹਤ੍ਥਤੋ ਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਮੁਹੁਤ੍ਤਜਾਤੋ ਸੋ ਗੋਤਮੋ ਸਮੇਹਿ ਪਾਦੇਹਿ ਵਸੁਨ੍ਧਰੰ ਫੁਸੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਵਿਕ੍ਕਮੀ**ਤਿ ਅਗਮਾਸਿ। **ਸਤ੍ਤ ਪਦਾਨੀ**ਤਿ ਸਤ੍ਤਪਦਵਲਞ੍ਜਨਟ੍ਠਾਨਾਨਿ। ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਸੰਯੋਗੇ ਚੇਤੰ ਉਪਯੋਗਵਚਨੰ, ਸਤ੍ਤਪਦਵਾਰੇਹੀਤਿ ਵਾ ਕਰਣਤ੍ਥੇ ਉਤ੍ਤਰਪਦਲੋਪਵਸੇਨ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਮਰੂ**ਤਿ ਦੇਵਾ ਯਥਾਮਰਿਯਾਦੰ ਮਰਣਸਭਾਵਤੋ। **ਸਮਾ**ਤਿ ਵਿਲੋਕਨਸਮਤਾਯ ਸਮਾ ਸਦਿਸਿਯੋ। ਮਹਾਪੁਰਿਸੋ ਹਿ ਯਥਾ ਏਕੰ ਦਿਸੰ ਵਿਲੋਕੇਸਿ, ਏਵੰ ਸੇਸਦਿਸਾਪਿ, ਨ ਕਤ੍ਥਚਿ ਵਿਲੋਕਨੇ ਵਿਨਿਬਨ੍ਧੋ ਤਸ੍ਸ ਅਹੋਸਿ, ਸਮਾਤਿ ਵਾ ਵਿਲੋਕੇਤੁੰ ਯੁਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨ ਹਿ ਤਦਾ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਰੂਪਬੀਭਚ੍ਛਵਿਸਮਰੂਪਾਨਿ ਵਿਲੋਕੇਤੁਮਯੁਤ੍ਤਾਨਿ ਦਿਸਾਸੁ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ , ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਮਞ੍ਜੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਦਿਵਸੇਨ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗੁਪੇਤੰ ਗਿਰੰ ਅਬ੍ਭੁਦੀਰਯਿ ਪਬ੍ਬਤਮੁਦ੍ਧਨਿਟ੍ਠਿਤੋ ਸੀਹੋ ਯਥਾ ਅਭਿਨਦੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਏਵੰ ਕਾਯਗਮਨਤ੍ਥੇਨ ਗਤਸਦ੍ਦੇਨ ਤਥਾਗਤਸਦ੍ਦੰ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਞਾਣਗਮਨਤ੍ਥੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤੁੰ “**ਅਥ ਵਾ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ‘‘ਯਥਾ ਵਿਪਸ੍ਸੀ ਭਗਵਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ‘‘ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮੇਨ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੰ ਪਹਾਯਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ। **ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮੇਨਾ**ਤਿ ਅਲੋਭਪਧਾਨੇਨ ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਨ। ਕੁਸਲਾ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾ ਇਧ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮੰ ਤੇਸੰ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਤਾ, ਨ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾਦਯੋ ਏਵ। ‘‘ਪਠਮਜ੍ਝਾਨੇਨਾ’’ਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ ਕੇਚਿ, ਤਦਯੁਤ੍ਤਮੇਵ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਪਟਿਪਦਾਯ ਏਵ ਇਧ ਇਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ। **ਪਹਾਯਾ**ਤਿ ਪਜਹਿਤ੍ਵਾ। **ਗਤੋ**ਤਿ ਉਤ੍ਤਰਿਵਿਸੇਸੰ ਞਾਣਗਮਨੇਨ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ। **ਪਹਾਯਾ**ਤਿ ਵਾ ਪਹਾਨਹੇਤੁ, ਪਹਾਨੇ ਵਾ ਸਤਿ। ਹੇਤੁਲਕ੍ਖਣਤ੍ਥੋਸੁ ਹਿ ਅਯੰ ਤ੍ਵਾ-ਸਦ੍ਦੋ ‘‘ਸਕ੍ਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੀ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੩੫੫) ਵਿਯ। ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਾਦਿਪ੍ਪਹਾਨਹੇਤੁਕਞ੍ਹਿ ‘‘ਗਤੋ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵੁੱਤੰ ਅਵਬੋਧਸਙ੍ਖਾਤੰ, ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਸਙ੍ਖਾਤੰ ਵਾ ਗਮਨੰ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਾਦਿਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਚ ਤੰ ਲਕ੍ਖੀਯਤਿ, ਏਸ ਨਯੋ “**ਪਦਾਲੇਤ੍ਵਾ**”ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ। **ਅਬ੍ਯਾਪਾਦੇਨਾ**ਤਿ ਮੇਤ੍ਤਾਯ। **ਆਲੋਕਸਞ੍ਞਾਯਾ**ਤਿ ਵਿਭੂਤੰ ਕਤ੍ਵਾ ਮਨਸਿਕਾਰੇਨ ਉਪਟ੍ਠਿਤਾਲੋਕਸਞ੍ਜਾਨਨੇਨ। **ਅਵਿਕ੍ਖੇਪੇਨਾ**ਤਿ ਸਮਾਧਿਨਾ। **ਧਮ੍ਮਵਵਤ੍ਥਾਨੇਨਾ**ਤਿ ਕੁਸਲਾਦਿਧਮ੍ਮਾਨੰ ਯਾਥਾਵਨਿਚ੍ਛਯੇਨ, ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਨਾਮਰੂਪਵਵਤ੍ਥਾਨੇਨਾਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਏਵੰ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਾਦਿਨੀਵਰਣਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ‘‘ਅਭਿਜ੍ਝੰ ਲੋਕੇ ਪਹਾਯਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁੱਤਾਯ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਪਟਿਪਦਾਯ ਭਗਵਤੋ ਞਾਣਗਮਨਵਿਸਿਟ੍ਠੰ ਤਥਾਗਤਭਾਵੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਸਹ ਉਪਾਯੇਨ ਅਟ੍ਠਹਿ ਸਮਾਪਤ੍ਤੀਹਿ, ਅਟ੍ਠਾਰਸਹਿ ਚ ਮਹਾਵਿਪਸ੍ਸਨਾਹਿ ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ “**ਞਾਣੇਨਾ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਨਾਮਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹਕਙ੍ਖਾਵਿਤਰਣਾਨਞ੍ਹਿ ਵਿਨਿਬਨ੍ਧਭੂਤਸ੍ਸ ਮੋਹਸ੍ਸ ਦੂਰੀਕਰਣੇਨ ਞਾਤਪਰਿਞ੍ਞਾਯੰ ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾਦਯੋ ਸਿਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਦਾਲਨੰ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਉਪਾਯੋ। ਤਥਾ ਝਾਨਸਮਾਪਤ੍ਤੀਸੁ ਅਭਿਰਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤੇਨ ਪਾਮੋਜ੍ਜੇਨ, ਤਤ੍ਥ ਅਨਭਿਰਤਿਯਾ ਵਿਨੋਦਿਤਾਯ ਝਾਨਾਦੀਨੰ ਸਮਧਿਗਮੋਤਿ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਰਤਿਵਿਨੋਦਨੰ ਉਪਾਯੋ। ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਪਨ ਉਪਰਿ ਵਕ੍ਖਮਾਨਨਯੇਨ

ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬੇਪਿ ਨੀਵਰਣਸਭਾਵਾਯ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਹੇਟ੍ਠਾ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਾਦਿਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤਨੀਵਰਣੇਸੁਪਿ ਸਙ੍ਗਹਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਉਪ੍ਪਟਿਪਾਟਿਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਿਹਾਰਪਵੇਸਨਨਿਬਨ੍ਧਨੇਨ ਨੀਵਰਣਾਨਿ ਕਵਾਟਸਦਿਸਾਨੀਤਿ ਆਹ **“ਨੀਵਰਣਕਵਾਟਂ ਉਗ੍ਘਾਟੇਤ੍ਵਾ”**ਤਿ। ‘‘ਰਤ੍ਤਿਂ ਅਨੁਵਿਤਕ੍ਕੇਤ੍ਵਾ ਅਨੁਵਿਚਾਰੇਤ੍ਵਾ ਦਿਵਾ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤੇ ਪਯੋਜੇਤੀ’’ਤਿ ਮਜ੍ਝਿਮਾਗਮਵਰੇ ਮੂਲਪਣ੍ਣਾਸਕੇ ਵ**ਮ੍ਮਿਕਸੁਤ੍ਤੇ** (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੪੯) ਵੁਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨੇ ਵਿਯ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾ ਵੂਪਸਮਾ [ਧੂਮਾਯਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੭)] ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾਤਿ ਸਨ੍ਧਾਯ **“ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਧੂਮਂ ਵੂਪਸਮੇਤ੍ਵਾ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਸਙ੍ਖਾਤਂ ਧੂਮਂ ਵੂਪਸਮੇਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ‘‘ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰ’’ਮਿਚ੍ਚੇਵ ਅਧੁਨਾ ਪਾਠੋ, ਸੋ ਨ ਪੋਰਾਣੋ ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰੇਨ, ਆਚਰਿਯਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੇਨ ਚ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪਾਠਸ੍ਸੇਵ ਉਦ੍ਧਤਤ੍ਤਾ। **ਵਿਰਾਜੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਜਿਗੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ, ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਵਾ। ਤਦੁਭਯਤ੍ਥੋ ਹੇਸ ‘‘ਪੀਤਿਯਾ ਚ ਵਿਰਾਗਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੭; ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੫੫; ਪਾਰਾ॰ ੧੧; ਵਿਭ॰ ੬੨੫) ਵਿਯ। ਕਾਮਂ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨੂਪਚਾਰੇ ਏਵ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨੂਪਚਾਰੇ ਏਵ ਚ ਸੁਖਂ ਪਹੀਯਤਿ, ਅਤਿਸਯਪ੍ਪਹਾਨਂ ਪਨ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **“ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨੇਨ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪਹਾਯਾ”**ਤਿ।

ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਤਿ ਸਞ੍ਞਾਸੀਸੇਨ ਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨਾਨਿ ਚੇਵ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨਮ੍ਪਿ ਹਿ ‘‘ਰੂਪ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਉਤ੍ਤਰਪਦਲੋਪੇਨ ‘‘ਰੂਪੀ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਸ॰ ੨੪੮) ਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ ਕਸਿਣਰੂਪਂ ਪੁਰਿਮਪਦਲੋਪੇਨ ‘‘ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨੀ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਸ॰ ੨੨੩ ਆਦਯੋ) ਤਸ੍ਮਾ ਇਧ ਰੂਪੇ ਰੂਪਜ੍ਝਾਨੇ ਤਂਸਹਗਤਾ ਸਞ੍ਞਾ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਤਿ ਏਵਂ ਸਞ੍ਞਾਸੀਸੇਨ ਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨਾਨਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਰੂਪਂ ਸਞ੍ਞਾ ਅਸ੍ਸਾਤਿ **ਰੂਪਸਞ੍ਞਂ,** ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਸਮਨ੍ਨਾਗਤਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਪਥਵੀਕਸਿਣਾਦਿਭੇਦਸ੍ਸ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਚੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਪਟਿਘਸਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਵਤ੍ਥੂਨਂ, ਰੂਪਾਦੀਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਞ੍ਚ ਪਟਿਘਾਤੇਨ ਪਟਿਹਨਨੇਨ ਵਿਸਯਿਵਿਸਯਸਮੋਧਾਨੇਨ ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਸਹਗਤਾ ਸਞ੍ਞਾ। **ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਅਟ੍ਠ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਸਞ੍ਞਾ, ਦ੍ਵਾਦਸ ਅਕੁਸਲਸਞ੍ਞਾ, ਏਕਾਦਸ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਵਿਪਾਕਸਞ੍ਞਾ, ਦ੍ਵੇ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਸਞ੍ਞਾ, ਏਕਾਦਸ ਕਾਮਾਵਚਰਕਿਰਿਯਸਞ੍ਞਾਤਿ ਏਤਾਸਂ ਚਤੁਚਤ੍ਤਾਲੀਸਸਞ੍ਞਾਨਮੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਏਤਾ ਹਿ ਯਸ੍ਮਾ ਰੂਪਸਦ੍ਦਾਦਿਭੇਦੇ ਨਾਨਤ੍ਤੇ ਨਾਨਾਸਭਾਵੇ ਗੋਚਰੇ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਨਾਨਤ੍ਤਾ ਨਾਨਾਸਭਾਵਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਅਸਦਿਸਾ, ਤਸ੍ਮਾ ‘‘ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ।

ਅਨਿਚ੍ਚਸ੍ਸ , ਅਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਵਾ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾ **ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ,** ਤੇਭੂਮਕਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯੇਤਂ ਨਾਮਂ। **ਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞ**ਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮੇ ‘‘ਨਿਚ੍ਚਾ ਸਸ੍ਸਤਾ’’ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਮਿਚ੍ਛਾਸਞ੍ਞਂ, ਸਞ੍ਞਾਸੀਸੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਦਿਟ੍ਠਿਚਿਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਗਹਣਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਏਸ ਨਯੋ ਇਤੋ ਪਰੇਸੁਪਿ। **ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯਾ**ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਨਾਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ। **ਨਨ੍ਦਿ**ਨ੍ਤਿ ਸਪ੍ਪੀਤਿਕਤਣ੍ਹਂ। **ਵਿਰਾਗਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯਾ**ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਵਿਰਜ੍ਜਨਾਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ। **ਨਿਰੋਧਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯਾ**ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ, ‘‘ਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿਯੇਵ, ਆਯਤਿਂ ਸਮੁਦਯਵਸੇਨ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਏਵਂ ਵਾ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾ **ਨਿਰੋਧਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ।** ਤੇਨੇਵਾਹ ‘‘ਨਿਰੋਧਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਨਿਰੋਧੇਤਿ, ਨੋ ਸਮੁਦੇਤੀ’’ਤਿ। ਮੁਞ੍ਚਿਤੁਕਮਜਤਾ ਹਿ ਅਯਂ ਬਲਪ੍ਪਤ੍ਤਾਤਿ। ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾ **ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ।** ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਨਾ ਹਿ ਅਯਂ। **ਆਦਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਚ੍ਚਾਦਿਵਸੇਨ ਗਹਣਂ। ਸਨ੍ਤਤਿਸਮੂਹਕਿਚ੍ਚਾਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਵਸੇਨ ਏਕਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣਂ **ਘਨਸਞ੍ਞਾ।** **ਆਯੂਹਨਂ** ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਣਂ। ਅਵਤ੍ਥਾਵਿਸੇਸਾਪਤ੍ਤਿ **ਵਿਪਰਿਣਾਮੋ।** **ਧੁਵਸਞ੍ਞ**ਨ੍ਤਿ ਥਿਰਭਾਵਗ੍ਗਹਣਸਞ੍ਞਂ। **ਨਿਮਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਮੂਹਾਦਿਘਨਵਸੇਨ ਸਕਿਚ੍ਚਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤਾਯ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਸਵਿਗ੍ਗਹਤਂ। **ਪਣਿਧਿ**ਨ੍ਤਿ ਰਾਗਾਦਿਪਣਿਧਿਂ। ਸਾ ਪਨਤ੍ਥਤੋ ਤਣ੍ਹਾਵਸੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਨਿਨ੍ਨਤਾ।

ਅਭਿਨਿਵੇਸਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠਿਂ। ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਵਸੇਨ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਤੀਰਣਂ **ਅਧਿਪਞ੍ਞਾਧਮ੍ਮਵਿਪਸ੍ਸਨਾ।** **ਸਾਰਾਦਾਨਾਭਿਨਿਵਿਸੇ**ਨ੍ਤਿ ਅਸਾਰੇ ਸਾਰਗ੍ਗਹਣਵਿਪਲ੍ਲਾਸਂ। ਇਸ੍ਸਰਕੁਤ੍ਤਾਦਿਵਸੇਨ ਲੋਕੋ ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋਤਿ ਅਭਿਨਿਵੇਸੋ

ਸਮ੍ਮੋਹਾਭਿਨਿਵੇਸੋ ਨਾਮ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਅਹੋਸਿਂ ਨੁ ਖੋ ਅਹਮਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨ'ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਵਤ੍ਤੁਸਂਸਯਾਪਤ੍ਤਿ **ਸਮ੍ਮੋਹਾਭਿਨਿਵੇਸੋ**''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਲੇਣਤਾਣਭਾਵਗ੍ਗਹਣਂ **ਆਲਯਾਭਿਨਿਵੇਸੋ।** ''ਆਲਯਰਤਾ ਆਲਯਸਮੁਦਿਤਾ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੬੪; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੮੧; ੨.੩੩੭; ਮਹਾਵ॰ ੭, ੮) ਵਚਨਤੋ **ਆਲਯੋ** ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਤਣ੍ਹਾ, ਸਾਯੇਵ ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁ, ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਚ ਅਭਿਨਿਵੇਸਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ **ਆਲਯਾਭਿਨਿਵੇਸੋ**ਤਿ ਕੇਚਿ। ''ਏਵਂਵਿਧਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜੀਯਨ੍ਤੀ'ਤਿ ਪਵਤ੍ਤੁਞਾਣਂ **ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ।** ਵਟ੍ਟਤੋ ਵਿਗਤਤ੍ਤਾ ਵਿਵਟ੍ਟਂ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ, ਤਤ੍ਥ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ **ਵਿਵਟ੍ਟਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ,** ਗੋਤ੍ਰਭੁ। **ਸਂਯੋਗਾਭਿਨਿਵੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਸਂਯੁਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਅਭਿਨਿਵਿਸਨਂ। **ਦਿਟ੍ਠੇਕਟ੍ਠੇ**ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਹਜਾਤੇਕਟ੍ਠੇ, ਪਹਾਨੇਕਟ੍ਠੇ ਚ। **ਓਲ਼ਾਰਿਕੇ**ਤਿ ਉਪਰਿਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝੇ ਕਿਲੇਸੇ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਦਸ੍ਸਨਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਚ ਦੁਤਿਯਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝੇਹਿਪਿ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾਤਿ ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਤਬ੍ਬਚਨੀਯਤਾ ਸਿਯਾ। **ਅਣੁਸਹਗਤੇ**ਤਿ ਅਣੁਭੂਤੇ। ਤਬ੍ਭਾਵਵੁਤ੍ਤਿਕੋ ਹਿ ਏਤ੍ਥ **ਸਹਗਤ**ਸਦ੍ਦੋ। ਇਦਂ ਪਨ ਹੇਟ੍ਠਿਮਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝੇ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ । **ਸਬ੍ਬਕਿਲੇਸੇ**ਤਿ ਅਵਸਿਟ੍ਠਸਬ੍ਬਕਿਲੇਸੇ। ਨ ਹਿ ਪਠਮਾਦਿਮਗ੍ਗੇਹਿ ਪਹੀਨਾ ਕਿਲੇਸਾ ਪੁਨ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ। **ਸਬ੍ਬ**ਸਦ੍ਦੋ ਚੇਤ੍ਥ ਸਪ੍ਪਦੇਸਵਿਸਯੋ ''ਸਬ੍ਬੇ ਤਸਨ੍ਤਿ ਦਣ੍ਡਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ (ਧ॰ ਪ॰ ੧੨੯)।

ਕਕ੍ਖਲ਼ਤ੍ਤਂ ਕਠਿਨਭਾਵੋ। **ਪਗ੍ਘਰਣਂ** ਦ੍ਰਵਭਾਵੋ। ਲੋਕਿਯਵਾਯੁਨਾ ਭਸ੍ਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਯ ਯੇਨ ਤਂਤਂਕਲਾਪਸ੍ਸ ਉਦ੍ਧੁਮਾਯਨਂ, ਥਮ੍ਭਭਾਵੋ ਵਾ, ਤਂ **ਵਿਤ੍ਥਮ੍ਭਨਂ।** ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਪਿ ਕਲਾਪਨ੍ਤਰਭੂਤਾਨਂ ਕਲਾਪਨ੍ਤਰਭੂਤੇਹਿ ਫੁਟ੍ਠਭਾਵੇ ਤਂਤਂਭੂਤਵਿਵਿਤ੍ਤਤਾ ਰੂਪਪਰਿਯਨ੍ਤੋ ਆਕਾਸੋਤਿ ਯੇਸਂ ਯੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ, ਤੇਹਿ ਸੋ ਅਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠੋਵ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਭੂਤਾਨਂ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਭਾਵੋ ਨ ਸਿਯਾ ਬ੍ਯਾਪਿਤਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿਤੋ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਕਲਾਪੇ ਭੂਤਾਨਂ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ, ਤੇਹਿ ਤਤ੍ਥ ਅਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠਭਾਵੋ **ਅਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠਲਕ੍ਖਣਂ,** ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ **ਆਕਾਸਧਾਤੁਨਿਦ੍ਦੇਸੇ** ''ਅਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠੋ ਚਤੂਹਿ ਮਹਾਭੂਤੇਹੀ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੬੩੭)।

ਵਿਰੋਧਿਪਚ੍ਚਯਸਨ੍ਨਿਪਾਤੇ ਵਿਸਦਿਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ **ਰੁਪ੍ਪਨਂ।** ਚੇਤਨਾਪਧਾਨਤ੍ਤਾ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਧਮ੍ਮਾਨਂ ਚੇਤਨਾਵਸੇਨੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਣਲਕ੍ਖਣ"**ਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨਿਯੇ **ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਵਿਭਙ੍ਗੇ** ''ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਚੇਤਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਵਿਭ॰ ੧੨) ਚੇਤਨਾਵ ਵਿਭਤ੍ਤਾ। ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਲਕ੍ਖਣਾ ਚ ਚੇਤਨਾ। ਯਥਾਹ ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਕੁਸਲਾ ਚੇਤਨਾ''ਤਿਆਦਿ (ਵਿਭ॰ ੨੨੬) ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਠਪਨਂ **ਅਭਿਨਿਰੋਪਨਂ।** ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਮਨੁਬਨ੍ਧਨਂ **ਅਨੁਮਜ੍ਜਨਂ।** ਸਵਿਪ੍ਫਾਰਿਕਤਾ **ਫਰਣਂ।** ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨਂ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਂ **ਅਧਿਮੋਕ੍ਖੋ।** **ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯੇ**ਤਿ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਹੇਤੁ। ਨਿਮਿਤ੍ਤਤ੍ਥੇ ਚੇਤਂ ਭੁਮ੍ਮਂ। ਏਸ ਨਯੋ **ਕੋਸਜ੍ਜਾਦੀ**ਸੁਪਿ। ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਪਰਿਲ਼ਾਹੂਪਸਮੋ **ਵੂਪਸਮਲਕ੍ਖਣਂ।** ਲੀਨੁਦ੍ਧਚ੍ਚਰਹਿਤੇ ਅਧਿਚਿਤ੍ਤੇ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਪਗ੍ਗਹਨਿਗ੍ਗਹਸਮ੍ਪਹਂਸਨੇਸੁ ਅਬ੍ਯਾਵਟਤਾਯ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਨਂ **ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਂ** ਪਕ੍ਖਪਾਤੁਪਚ੍ਛੇਦਤੋ।

ਮੁਸਾਵਾਦਾਦੀਨਂ ਵਿਸਂਵਾਦਨਾਦਿਕਿਚ੍ਚਤਾਯ ਲੂਖਾਨਂ ਅਪਰਿਗ੍ਗਾਹਕਾਨਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵਤੋ ਪਰਿਗ੍ਗਾਹਕਸਭਾਵਾ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਸਿਨਿਦ੍ਧਭਾਵਤੋ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾਪਚ੍ਚਯਸੁਭਾਸਿਤਂ ਸੋਤਾਰਞ੍ਚ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤੀਤਿ ਸਾ **ਪਰਿਗ੍ਗਹਲਕ੍ਖਣਾ।** ਕਾਯਿਕਕਿਰਿਯਾ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ, ਸਯਞ੍ਚ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਘਟਨਂ ਹੋਤੀਤਿ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤਾ ਵਿਰਤਿ **ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਲਕ੍ਖਣਾ**ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ, ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਾ ਉਕ੍ਖਿਪਨਂ **ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ** ਕਾਯਿਕਕਿਰਿਯਾਯ ਭਾਰੁਕ੍ਖਿਪਨਂ ਵਿਯ। ਜੀਵਮਾਨਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਾ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵੁਤ੍ਤਿਯਾ, ਆਜੀਵਸ੍ਸੇਵ ਵਾ ਸੁਦ੍ਧਿ **ਵੋਦਾਨਂ।**

''ਸਙ੍ਖਾਰਾ''ਤਿ ਇਧ ਚੇਤਨਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ, ਨ ਪਨ ''ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਸ॰ ੫੮੩, ੯੯੫; ਵਿਭ॰ ੧, ੨੦, ੫੨) ਵਿਯ ਸਮਪਞ੍ਞਾਸਚੇਤਸਿਕਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਚੇਤਨਾਲਕ੍ਖਣ"**ਨ੍ਤਿ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਹਿ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾਦਿਕਾਵ ਚੇਤਨਾ। ਆਰਮ੍ਮਣਾਭਿਮੁਖਭਾਵੋ **ਨਮਨਂ।** **ਆਯਤਨਂ** ਪਵਤ੍ਤਨਂ। ਸਲ਼ਾਯਤਨਵਸੇਨ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿ। **ਤਣ੍ਹਾਯ ਹੇਤੁਲਕ੍ਖਣ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵਟ੍ਟਸ੍ਸ ਜਨਕਹੇਤੁਭਾਵੋ ਤਣ੍ਹਾਯ ਹੇਤੁਲਕ੍ਖਣਂ, ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਪਨ ਵਕ੍ਖਮਾਨਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸਮ੍ਪਾਪਕਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਯਮੇਤੇਸਂ ਵਿਸੇਸੋ। ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ **ਗਹਣਲਕ੍ਖਣਂ।** ਪੁਨ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ **ਆਯੂਹਨਲਕ੍ਖਣਂ।** ਸਤ੍ਤਜੀਵਤੋ **ਸੁਞ੍ਞਤਾਲਕ੍ਖਣਂ।** **ਪਦਹਨਂ** ਉਸ੍ਸਾਹਨਂ। **ਇਜ੍ਝਨਂ** ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ। ਵਟ੍ਟਤੋ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ **ਨਿਯ੍ਯਾਨਂ।** ਅਵਿਪਰੀਤਭਾਵੋ **ਤਥਲਕ੍ਖਣਂ।**

ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਾਨਤਿਵਤ੍ਤਨਂ **ਏਕਰਸੋ,** ਅਨੂਨਾਧਿਕਭਾਵੋਵ। **ਯੁਗਨਦ੍ਧਾ** ਨਾਮ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੋਪਕਾਰਤਾਯ ਯੁਗਲ਼ਵਸੇਨ ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬਤੋ। ‘‘ਸਦ੍ਧਾਪਞ੍ਞਾ ਪਗ੍ਗਹਾਵਿਕ੍ਖੇਪਾ’’ਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਚਿਤ੍ਤਵਿਸੁਦ੍ਧਿ** ਨਾਮ ਸਮਾਧਿ। **ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿ** ਨਾਮ ਪਞ੍ਞਾ। **ਖਯੋ**ਤਿ ਕਿਲੇਸਕ੍ਖਯੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ **ਞਾਣਸ੍ਸ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਨਲਕ੍ਖਣਂ।** ਕਿਲੇਸਾਨਮਨੁਪ੍ਪਾਦਪਰਿਯੋਸਾਨਤਾਯ **ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੇ**, ਫਲਂ। ਕਿਲੇਸਵੂਪਸਮੇ **ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ। ਛਨ੍ਦਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਕਤ੍ਤੁਕਾਮਤਾਛਨ੍ਦਸ੍ਸ। ਪਤਿਟ੍ਠਾਭਾਵੋ **ਮੂਲਲਕ੍ਖਣਂ।** ਆਰਮ੍ਮਣਪਟਿਪਾਦਕਤਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤ-ਧਮ੍ਮਾਨਮੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਤਾ **ਸਮੁਟ੍ਠਾਪਨਲਕ੍ਖਣਂ।** ਵਿਸਯਾਦਿਸਨ੍ਨਿਪਾਤੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾਕਾਰੋ **ਸਮੋਧਾਨਂ।** ਯਾ ‘‘ਸਙ੍ਗਤੀ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ‘‘ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ’’ਤਿਆਦੀਸੁ। ਸਮਂ, ਸਮ੍ਮਾ ਵਾ ਓਦਹਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਿਤਾ ਭਵਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾ ਅਨੇਨਾਤਿਪਿ **ਸਮੋਧਾਨਂ,** ਫਸ੍ਸੋ, ਤਬ੍ਭਾਵੋ **ਸਮੋਧਾਨਲਕ੍ਖਣਂ।** ਸਮੋਸਰਨ੍ਤਿ ਸਨ੍ਨਿਪਤਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਸਮੋਸਰਣਂ,** ਵੇਦਨਾ। ਤਾਯ ਹਿ ਵਿਨਾ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾ ਵੇਦਨਾਨੁਭਵਨਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਸਮੋਸਟਾ ਵਿਯ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਬ੍ਭਾਵੋ **ਸਮੋਸਰਣਲਕ੍ਖਣਂ।** ਪਾਸਾਦਾਦੀਸੁ ਗੋਪਾਨਸੀਨਂ ਕੂਟਂ ਵਿਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਾਮੋਕ੍ਖਭਾਵੋ **ਪਮੁਖਲਕ੍ਖਣਂ।** ਸਤਿਯਾ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਕਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਅਧਿਪਤਿਭਾਵੋ **ਆਧਿਪਤੇਯ੍ਯਲਕ੍ਖਣਂ।** ਤਤੋ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਤੋ, ਤੇਸਂ ਵਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਤ੍ਤਰਿ ਪਧਾਨਂ **ਤਤੁਤ੍ਤਰਿ,** ਤਬ੍ਭਾਵੋ **ਤਤੁਤ੍ਤਰਿਯਲਕ੍ਖਣਂ।** ਪਞ੍ਞੁਤ੍ਤਰਾ ਹਿ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ। **ਵਿਮੁਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਫਲਂ ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਥਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। ਤਂ ਪਨ ਸੀਲਾਦਿਗੁਣਸਾਰਸ੍ਸ ਪਰਮੁਕ੍ਕਂਸਭਾਵੇਨ **ਸਾਰਂ।** ਤਤੋ ਉਤ੍ਤਰਿ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾਭਾਵਤੋ **ਪਰਿਯੋਸਾਨਂ।** ਅਯਞ੍ਚ ਲਕ੍ਖਣਵਿਭਾਗੋ ਛਧਾਤੁਪਞ੍ਚਞਾਣਙ੍ਗਾਦਿਵਸੇਨ ਤਂਤਂਸੁਤ੍ਤਪਦਾਨੁਸਾਰੇਨ ਪੋਰਾਣਟ੍ਠਕਥਾਯਮਾਗਤਨਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਤਥਾ ਹਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤੋਪਿ ਕੋਚਿ ਧਮ੍ਮੋ ਪਰਿਯਾਯਨ੍ਤਰਪ੍ਪਕਾਸਨਤ੍ਥਂ ਪੁਨ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਤਤੋ ਏਵ ਚ ‘‘ਛਨ੍ਦਮੂਲਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਮਨਸਿਕਾਰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਫਸ੍ਸਸਮੋਧਾਨਾ ਵੇਦਨਾਸਮੋਸਰਣਾ’’ਤਿ ‘‘ਪਞ੍ਞੁਤ੍ਤਰਾ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ, ‘‘ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸਾਰਮਿਦਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯ’’ਨ੍ਤਿ, ‘‘ਨਿਬ੍ਬਾਨੋਗਧਞ੍ਹਿ ਆਵੁਸੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਰਿਯੋਸਾਨ’’ਨ੍ਤਿ [ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੫੧੨ (ਅਤ੍ਥਤੋ ਸਮਾਨਂ)] ਚ ਸੁਤ੍ਤਪਦਾਨਂ ਵਸੇਨ ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਮੂਲਲਕ੍ਖਣ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਤਥਂ ਅਵਿਤਥਂ ਲਕ੍ਖਣਂ ਆਗਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ “**ਏਵ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ। ਤਂ ਪਨ ਗਮਨਂ ਇਧ ਞਾਣਗਮਨਮੇਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਞਾਣਗਤਿਯਾ**”ਤਿ। ਸਤਿਪਿ ਗਤਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਵਬੋਧਨਤ੍ਥਭਾਵੇ ਞਾਣਗਮਨਤ੍ਥੇਨੇਵੇਸੋ ਸਿਦ੍ਧੋਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਆ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਚੇਤ੍ਥ ਗਤਸਦ੍ਦਾਨੁਵਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਮੇਵ। ਤੇਨਾਹ “**ਪਤ੍ਤੋ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ**”ਤਿ।

ਅਵਿਪਰੀਤਸਭਾਵਤ੍ਤਾ “**ਤਥਧਮ੍ਮਾ ਨਾਮ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨੀ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਵਿਪਰੀਤਸਭਾਵਤੋ **ਤਥਾਨਿ।** ਅਮੁਸਾਸਭਾਵਤੋ **ਅਵਿਤਥਾਨਿ।** ਅਞ੍ਞਾਕਾਰਰਹਿਤਤੋ **ਅਨਞ੍ਞਥਾਨਿ।** ਸਚ੍ਚਸਂਯੁਤ੍ਤਾਦੀਸੁ ਆਗਤਂ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਸਚ੍ਚਚਤੁਕ੍ਕਕਥਂ ਸਨ੍ਧਾਯ “**ਇਤਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ**”ਤਿ ਆਹ। “**ਤਸ੍ਮਾ**”ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਦਪਰਾਮਸਿਤਬ੍ਬਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤਿ “**ਤਥਾਨਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ**”ਤਿ ਇਮਿਨਾ। ਏਸ ਨਯੋ ਈਦਿਸੇਸੁ।

ਏਵਂ ਸਚ੍ਚਵਸੇਨ ਚਤੁਤ੍ਥਕਾਰਣਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਪਚ੍ਚਯਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵੇਨ ਅਵਿਪਰੀਤਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਤਥਭੂਤਾਨਂ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਙ੍ਗਾਨਂ ਵਸੇਨਾਪਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਅਪਿਚਾ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਸਮ੍ਭੂਤਸਮੁਦਾਗਤਟ੍ਠੋ**ਤਿ ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਸਮ੍ਭੂਤਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਹਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯਾਨੁਰੂਪਸ੍ਸ ਉਦ੍ਧਂ ਉਦ੍ਧਂ ਆਗਤਸਭਾਵੋ, ਅਨੁਪਵਤ੍ਤਟ੍ਠੋਤਿ **ਅਤ੍ਥੋ।** ਅਥ ਵਾ ਸਮ੍ਭੂਤਟ੍ਠੋ ਚ ਸਮੁਦਾਗਤਟ੍ਠੋ ਚ **ਸਮ੍ਭੂਤਸਮੁਦਾਗਤਟ੍ਠੋ** ਪੁਬ੍ਬਪਦੇ ਉਤ੍ਤਰਪਦਲੋਪਵਸੇਨ। ਸਮਾਹਾਰਦ੍ਵਨ੍ਦੇਪਿ ਹਿ ਪੁਲ੍ਲਿਙ੍ਗਮਿਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਨੇਰੁਤ੍ਤਿਕਾ। ਨ ਚੇਤ੍ਥ ਜਾਤਿਤੋ ਜਰਾਮਰਣਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਜਾਤਿਂ ਵਿਨਾ ਅਞ੍ਞਤੋ ਹੋਤੀਤਿ **ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਸਮ੍ਭੂਤਟ੍ਠੋ।** ਇਤ੍ਥਮੇਵ ਜਾਤਿਤੋ ਸਮੁਦਾਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਜਾਤਿ **ਪਚ੍ਚਯਸਮੁਦਾਗਤਟ੍ਠੋ।** ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਯਾ ਯਾ ਜਾਤਿ ਯਥਾ ਯਥਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਤਦਨੁਰੂਪਂ ਪਾਤੁਭੂਤਸਭਾਵੋਤਿ। ਪਚ੍ਚਯਪਕ੍ਖੇ ਪਨ **ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਨ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਂ ਵਿਨਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਯਾ ਯਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਯੇਸਂ ਯੇਸਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਯਥਾ ਯਥਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਅਯਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠੋ ਪਚ੍ਚਯਸਭਾਵੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਥਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਧਮ੍ਮਾਨਂ। ‘‘ਸੁਗਤੋ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਪਾਰਾ॰ ੧) ਵਿਯ

ਗਮੁਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧਿਯਤ੍ਥਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯ "**ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ**"ਤਿ ਵੁੱਤੰ, ਨ ਞਾਣਗਮਨਤ੍ਥੰ। ਗਤਿਬੁਦ੍ਧਿਯਤ੍ਥਾ ਹਿ ਸਦ੍ਦਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਰਿਯਾਯਾ। ਤਸ੍ਮਾ ''ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਤ੍ਥੋ ਹੇਤ੍ਥ ਗਤਸਦ੍ਦੋ''ਤਿ ਅਧਿਕਾਰੋ, ਗਮਜਮਾਨਤ੍ਤਾ ਵਾ ਨ ਪਯੁਤ੍ਤੋ।

ਯੰ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੰ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ, ਤੰ ਭਗਵਾ ਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਸਦੇਵਕੇ...ਪੇ॰... ਪਜਾਯਾ**ਤਿ ਆਧਾਰੋ ''ਅਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਪਦੇਤਿ ਪੁਨ **ਅਪਰਿਮਾਣਾਸੁ ਲੋਕਧਾਤੂਸ**ੂਤਿ ਤੰਨਿਵਾਸਸਤ੍ਤਾਪੇਕ੍ਖਾਯ, ਆਪਾਥਗਮਨਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਵਾ ਵੁੱਤੰ। ਤੇਨ ਭਗਵਤਾ ਵਿਭਜ੍ਜਮਾਨੰ ਤੰ ਰੂਪਾਯਤਨੰ ਤਥਮੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ। ਤਥਾਵਿਤਥਭਾਵੇ ਕਾਰਣਮਾਹ "**ਏਵੰ ਜਾਨਤਾ ਪਸ੍ਸਤਾ**"ਤਿ। ਸਬ੍ਬਾਕਾਰਤੋ ਞਾਤਤ੍ਤਾ ਪਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾਤਿ ਹਿ ਹੇਤ੍ਵਨ੍ਤੋਗਧਮੇਤੰ ਪਦਦ੍ਵਯੰ। **ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਾਦਿਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਤਥਾ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਪਰਿਤ੍ਤਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾਤਦੁਭਯਾਦਿਭੇਦਮ੍ਪਿ। **ਲਬ੍ਭਮਾਨਕਪਦਵਸੇਨਾ**ਤਿ ''ਰੂਪਾਯਤਨੰ ਦਿਟ੍ਠੰ ਸਦ੍ਦਾਯਤਨੰ ਸੁਤੰ ਗਨ੍ਧਾਯਤਨੰ ਰਸਾਯਤਨੰ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਯਤਨੰ ਮੁਤੰ ਸਬ੍ਬੰ ਰੂਪੰ ਮਨਸਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤ''ਨ੍ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੯੬੬) ਵਚਨਤੋ ਦਿਟ੍ਠਪਦਞ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਤਪਦਞ੍ਚ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੇ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੰ ਇਟ੍ਠੰ ਅਨਿਟ੍ਠੰ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਪਰਿਤ੍ਤੰ ਅਤੀਤੰ ਅਨਾਗਤੰ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਦਿਟ੍ਠੰ ਵਿਞ੍ਞਾਤੰ ਰੂਪੰ ਰੂਪਾਯਤਨੰ ਰੂਪਧਾਤੁ ਵਣ੍ਣਨਿਭਾ ਸਨਿਦਸ੍ਸਨੰ ਸਪ੍ਪਟਿਘੰ ਨੀਲੰ ਪੀਤਕਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦੀਹਿ **ਅਨੇਕੇਹਿ ਨਾਮੇਹਿ।** ''ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਾਦਿਵਸੇਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਹਿ ਅਨੇਕਨਾਮਭਾਵੰ ਸਰੂਪਤੋ ਨਿਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਤੇਰਸਹਿ ਵਾਰੇਹੀ**ਤਿ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਣਿਯੰ ਰੂਪਕਣ੍ਡੇ (ਧ॰ ਸ॰ ੬੧੫) ਆਗਤੇ ਤੇਰਸ ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। ਏਕੇਕਸ੍ਮਿੰ ਵਾਰੇ ਚੇਤ੍ਥ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਵਵਤ੍ਥਾਪਨਨਯਾਨੰ ਵਸੇਨ "**ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਞਾਸਾਯ ਨਯੇਹੀ**"ਤਿ ਵੁੱਤੰ। **ਤਥਮੇ**ਵਾਤਿ ਯਥਾਵੁੱਤੇਨ ਜਾਨਨੇਨ ਅਪ੍ਪਟਿਵਤ੍ਤਿਯਦੇਸਨਤਾਯ, ਯਥਾਵੁੱਤੇਨ ਚ ਪਸ੍ਸਨੇਨ ਅਵਿਪਰੀਤਦਸ੍ਸਿਤਾਯ ਸਚ੍ਚਮੇਵ। ਤਮਤ੍ਥੰ ਚਤੁਰਙ੍ਗੁੱਤਰੇ **ਕਾਲ਼ਕਾਰਾਮਸੁੱਤੇਨ** (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੪) ਸਾਧੇਨ੍ਤੋ "**ਵੁੱਤੁਞ੍ਹੇਤ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਚ**-ਸਦ੍ਦੋ ਚੇਤ੍ਥ ਦਲ਼੍ਹੀਕਰਣਜੋਤਕੋ, ਤੇਨ ਯਥਾਵੁੱਤਸ੍ਸਤ੍ਥਸ੍ਸ ਦਲ਼੍ਹੀਕਰਣੰ ਜੋਤੇਤਿ, ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨਤ੍ਥੋ ਵਾ ਅਟ੍ਠਾਨਪਯੁਤ੍ਤੋ, ਨ ਕੇਵਲੰ ਮਯਾ ਏਵ, ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਤਾਪੀਤਿ। **ਅਨੁਵਿਚਰਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਰਿਚਰਿਤੰ। **ਜਾਨਾਮਿ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿ**ਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਤੀਤਕਾਲੇਸੁ ਞਾਣਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨੇਨ ਅਨਾਗਤੇਪਿ ਞਾਣਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾਯੇਵ ਨਯਤੋ ਦਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ। **ਵਿਦਿਤ**-ਸਦ੍ਦੋ ਪਨ ਅਨਾਮਟ੍ਠਕਾਲਵਿਸੇਸੋ ਕਾਲਤ੍ਤਯਸਾਧਾਰਣਤ੍ਤਾ ''ਦਿਟ੍ਠੰ ਸੁਤੰ ਮੁਤ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੮੭; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੭; ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੦੮; ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੩; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੧੨੧) ਵਿਯ, ਪਾਕਟੰ ਕਤ੍ਵਾ ਞਾਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਇਮਿਨਾ ਚੇਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ ''ਅਞ੍ਞੇ ਜਾਨਨ੍ਤਿਯੇਵ, ਮਯਾ ਪਨ ਪਾਕਟੰ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਦਿਤ''ਨ੍ਤਿ। ਭਗਵਤਾ ਹਿ ਇਮੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਭੂਮਿ ਨਾਮ ਕਥਿਤਾ। **ਨ ਉਪਟ੍ਠਾਸੀ**ਤਿ ਤੰ ਛਦ੍ਵਾਰਿਕਮਾਰਮ੍ਮਣੰ ਤਣ੍ਹਾਯ ਵਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਵਾ ਤਥਾਗਤੋ ਅਤ੍ਤਤ੍ਤਨਿਯਵਸੇਨ ਨ ਉਪਟ੍ਠਾਸਿ ਨ ਉਪਗਚ੍ਛਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਪਨ ਪਦੇਨ ਖੀਣਾਸਵਭੂਮਿ ਕਥਿਤਾ। ਯਥਾ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਯੰਸਭਾਵਾ, ਯੰਪਕਾਰਾ ਚ, ਤਥਾ ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਤੰਸਭਾਵੇ ਤੰਪਕਾਰੇ ਗਮਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਜਾਨਾਤੀਤਿ **ਤਥਾਗਤੋ**ਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥੰ ਸਨ੍ਧਾਯ "**ਤਥਦਸ੍ਸੀਅਤ੍ਥੇ**"ਤਿ ਵੁੱਤੰ। ਅਨੇਕਤ੍ਥਾ ਹਿ ਧਾਤੁਸਦ੍ਦਾ। ਕੇਚਿ ਪਨ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਨਯੇਨ, ਪਿਸੋਦਰਾਦਿਗਣਪਕ੍ਖੇਪੇਨ (ਪਾਰਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧; ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੧੪੨) ਵਾ ਦਸ੍ਸੀ-ਸਦ੍ਦਲੋਪੰ, ਆਗਤ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਚਾਗਮੰ ਕਤ੍ਵਾ ''ਤਥਾਗਤੋ''ਤਿ ਪਦਸਿਦ੍ਧਿਮੇਤ੍ਥ ਵਣ੍ਣੇਨ੍ਤਿ, ਤਦਯੁੱਤਮੇਵ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਦੰ ਛਡ੍ਡੇਤ੍ਵਾ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਦਸ੍ਸ ਗਹਣਤੋ। ਵੁੱਤਞ੍ਚ **ਬੁਦ੍ਧਵੰਸਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** –

> ''ਤਥਾਕਾਰੇਨ ਯੋ ਧਮ੍ਮੇ, ਜਾਨਾਤਿ ਅਨੁਪਸ੍ਸਤਿ।
> ਤਥਦਸ੍ਸੀਤਿ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁੱਤੋ ਤਥਾਗਤੋ''ਤਿ॥ (ਬੁ॰ ਵੰ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਰਤਨਚਙ੍ਕਮਨਕਣ੍ਡਵਣ੍ਣਨਾ)।

ਏਤ੍ਥ "**ਅਨੁਪਸ੍ਸਤੀ**"ਤਿ ਆਗਤਸਦ੍ਦਤ੍ਥੰ ਵਤ੍ਵਾ ਤਦਿਦੰ ਞਾਣਪਸ੍ਸਨਮੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਜਾਨਾਤੀ**"ਤਿ, ਸਦ੍ਦਾਧਿਗਤਮਤ੍ਥੰ ਪਨ ਵਿਭਾਵੇਤੁੰ "**ਤਥਦਸ੍ਸੀ**"ਤਿ ਚ ਵੁੱਤੰ।

ਯੰ ਰੱਤਿਨ੍ਤਿ ਯਸ੍ਸ ਰੱਤਿਯੰ, ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਸੰਯੋਗੇ ਵਾ ਏਤੰ ਉਪਯੋਗਵਚਨੰ ਰੱਤੇਕਦੇਸਭੂਤਸ੍ਸ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਨਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਸੰਯੋਗਤ੍ਤਾ, ਸਕਲਾਪਿ ਵਾ ਏਸਾ ਰੱਤਿ ਅਭਿਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਪਦਹਨਕਾਲਤ੍ਤਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਸੰਯੋਗਭੂਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਪਥਵੀਪੁਕ੍ਖਲਨਿਰੁੱਤਰਭੂਮਿਸੀਸਗਤਤ੍ਤਾ ਨ ਪਰਾਜਿਤੋ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਅਪਰਾਜਿਤੋ,** ਸ੍ਵੇਵ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੋਤਿ

ਅਪਰਾਜਿਤਪਲ੍ਲਙ੍ਕੋ, ਤਸ੍ਮਿਂ। **ਤਿਣ੍ਣੰਮਾਰਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਕਿਲੇਸਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਦੇਵਪੁਤ੍ਤਮਾਰਾਨਂ, ਇਦਞ੍ਚ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਪਨ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਮਾਰਾਨਂ ਮਦ੍ਦਨਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਮਤ੍ਥਕ**ਨ੍ਤਿ ਸਾਮਤ੍ਥਿਯਸਙ੍ਖਾਤਂ ਸੀਸਂ। **ਏਤ੍ਥਨ੍ਤਰੇ**ਤਿ ਉਭਿਨ੍ਨਂ ਰਤ੍ਤੀਨਮਨ੍ਤਰੇ। "**ਪਠਮਬੋਧਿਯਾਪੀ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਞ੍ਚਚਤ੍ਤਾਲੀਸਵਸ੍ਸਪਰਿਮਾਣਕਾਲਮੇਵ ਅਨ੍ਤੋਗਧਭੇਦੇਨ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਵਿਸੇਸੇਤਿ। ਤਾਸੁ ਪਨ ਵੀਸਤਿਵਸ੍ਸਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ ਪਠਮਬੋਧੀਤਿ **ਵਿਨਯਗਣ੍ਠਿਪਦੇ** ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਞ੍ਚ ਤਦਟ੍ਠਕਥਾਯਮੇਵ ''ਭਗਵਤੋ ਹਿ ਪਠਮਬੋਧਿਯਂ ਵੀਸਤਿਵਸ੍ਸਨ੍ਤਰੇ ਨਿਬਦ੍ਧੁਪਟ੍ਠਾਕੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ (ਪਾਰਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧੬) ਕਥਿਤਤ੍ਤਾ ਪਠਮਬੋਧਿ ਨਾਮ ਵੀਸਤਿਵਸ੍ਸਾਨੀਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰੇਨ** ਪਨ ''ਪਞ੍ਚਚਤ੍ਤਾਲੀਸਾਯ ਵਸ੍ਸੇਸੁ ਆਦਿਤੋ ਪਨ੍ਨਰਸ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਪਠਮਬੋਧੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਏਵਞ੍ਚ ਸਤਿ ਮਜ੍ਝੇ ਪਨ੍ਨਰਸ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਮਜ੍ਝਿਮਬੋਧਿ, ਅਨ੍ਤੇ ਪਨ੍ਨਰਸ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਪਚ੍ਛਿਮਬੋਧੀਤਿ ਤਿਣ੍ਣਂ ਬੋਧੀਨਂ ਸਮਪ੍ਪਮਾਣਤਾ ਸਿਯਾ, ਤਮ੍ਪਿ ਯੁਤ੍ਤਂ। ਪਨ੍ਨਰਸਤਿਕੇਨ ਹਿ ਪਞ੍ਚਚਤ੍ਤਾਲੀਸਵਸ੍ਸਾਨਿ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ। ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਨ ਪਨ੍ਨਰਸਵਸ੍ਸਪ੍ਪਮਾਣਾਯ ਪਠਮਬੋਧਿਯਾ ਵੀਸਤਿਵਸ੍ਸੇਸੁਯੇਵ ਅਨ੍ਤੋਗਧਤ੍ਤਾ ''ਪਠਮਬੋਧਿਯਂ ਵੀਸਤਿਵਸ੍ਸਨ੍ਤਰੇ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਏਵਮ੍ਪਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤੁਂ। ''ਯਂ ਸੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

ਨਿਦ੍ਦੋਸਤਾਯ **ਅਨੁਪਵਜ੍ਜਂ** ਅਨੁਪਵਦਨੀਯਂ। ਪਕ੍ਖਿਪਿਤਬ੍ਬਾਭਾਵੇਨ **ਅਨੂਨਂ।** ਅਪਨੇਤਬ੍ਬਾਭਾਵੇਨ **ਅਨਧਿਕਂ।** ਅਤ੍ਥਬ੍ਯਞ੍ਜਨਾਦਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ **ਸਬ੍ਬਾਕਾਰਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ।** ਨਿਮ੍ਮਦਨਹੇਤੁ **ਨਿਮ੍ਮਦਨਂ।** **ਵਾਲਗ੍ਗਮਤ੍ਤਮ੍ਪੀ**ਤਿ ਵਾਲਧਿਲੋਮਸ੍ਸ ਕੋਟਿਪ੍ਪਮਾਣਮ੍ਪਿ। **ਅਵਕ੍ਖਲਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਰਾਧਿਤਂ ਮੁਸਾ ਭਣਿਤਂ। **ਏਕਮੁਦ੍ਦਿਕਾਯਾ**ਤਿ ਏਕਰਾਜਲਞ੍ਛਨੇਨ। **ਏਕਨਾਲ਼ਿਯਾ**ਤਿ ਏਕਾਲ਼੍ਹਕੇਨ, ਏਕਤੁਮ੍ਬੇਨ ਵਾ। **ਏਕਤੁਲਾਯਾ**ਤਿ ਏਕਮਾਨੇਨ। "**ਤਥਮੇਵਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ **ਨੋ ਅਞ੍ਞਥਾ**ਤਿ ਬ੍ਯਤਿਰੇਕਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਤੇਨ ਯਦਤ੍ਥਂ ਭਾਸਿਤਂ, ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਤਦਤ੍ਥਨਿਪ੍ਫਾਦਨਤੋ ਯਥਾ ਭਾਸਿਤਂ ਭਗਵਤਾ, ਤਥਾਯੇਵਾਤਿ ਅਵਿਪਰੀਤਦੇਸਨਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। "**ਗਦਤ੍ਥੋ**"ਤਿ ਏਤੇਨ ਤਥਂ ਗਦਤਿ ਭਾਸਤੀਤਿ **ਤਥਾਗਤੋ ਦ**-ਕਾਰਸ੍ਸ ਤ-ਕਾਰਂ, ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਨਯੇਨ ਚ ਆਕਾਰਾਗਮਂ ਕਤ੍ਵਾ, ਧਾਤੁਸਦ੍ਦਾਨੁਗਤੇਨ ਵਾ ਆਕਾਰੇਨਾਤਿ ਨਿਬ੍ਬਚਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਏਵਂ ''ਸੁਗਤੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਪਾਰਾ॰ ੧) ਵਿਯ ਧਾਤੁਸਦ੍ਦਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਪਰਿਕਪ੍ਪੇਨ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਬਾਹਿਰਤ੍ਥਸਮਾਸੇਨਪਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਅਪਿਚਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਆਗਦਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਹਿਤਨਿਪ੍ਫਾਦਨਤੋ ਭੁਸਂ ਕਥਨਂ ਵਚਨਂ, ਤਬ੍ਭਾਵਮਤ੍ਤੋ ਵਾ **ਆ**-ਸਦ੍ਦੋ।

ਤਥਾ ਗਤਮਸ੍ਸਾਤਿ **ਤਥਾਗਤੋ।** ਯਥਾ ਵਾਚਾਯ ਗਤਂ ਪਵਤ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਕਾਯਸ੍ਸ, ਯਥਾ ਵਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਗਤਂ ਪਵਤ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਵਾਚਾਯ ਅਸ੍ਸ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਥਾਗਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਦੇਵ ਨਿਬ੍ਬਚਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਭਗਵਤੋ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ "**ਗਤੋ ਪਵਤ੍ਤੋ, ਗਤਾ ਪਵਤ੍ਤਾ**"ਤਿ ਚ ਏਤੇਨ ਕਾਯਵਚੀਕਿਰਿਯਾਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਾਨੁਲੋਮਨਵਚਨਿਚ੍ਛਾਯ ਕਾਯਸ੍ਸ, ਵਾਚਾਯ ਚ ਪਵਤ੍ਤਿ ਇਧ ਗਤ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਕਥਿਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, "**ਏਵਂਭੂਤਸ੍ਸਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਬਾਹਿਰਤ੍ਥਸਮਾਸਂ, "**ਯਥਾ ਤਥਾ**"ਤਿ ਏਤੇਨ ਯਂਤਂ-ਸਦ੍ਦਾਨਂ ਅਬ੍ਯਭਿਚਾਰਿਤਸਮ੍ਬਨ੍ਧਤਾਯ ''ਤਥਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ''ਯਥਾ''ਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਉਪਟ੍ਠਿਤੋਯੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਤਥਾਸਦ੍ਦਤ੍ਥਂ, "**ਵਾਦੀ ਕਾਰੀ**"ਤਿ ਏਤੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਸਰੂਪਂ, "**ਭਗਵਤੋ ਹੀ**"ਤਿ ਏਤੇਨ ਯਥਾਵਾਦੀਤਥਾਕਾਰਿਤਾਦਿਕਾਰਣਨ੍ਤਿ। "**ਏਵਂਭੂਤਸ੍ਸਾ**"ਤਿ ਯਥਾਵਾਦੀਤਥਾਕਾਰਿਤਾਦਿਨਾ ਪਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਇਮਂ ਪਕਾਰਂ ਵਾ ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ। **ਇਤੀ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਂ ਨਿਦ੍ਦਿਸਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਗਤ-ਸਦ੍ਦੋ ਵਾਚਾਯ ਪਵਤ੍ਤਿਮ੍ਪਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਾਮਂ ਤਥਾਵਾਦਿਤਾਯ ਤਥਾਗਤੋਤਿ ਅਯਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਸਿਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਪਨ ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਕਾਰਨ੍ਤਰੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ ਪਾਰਿਸੇਸਨਯੇਨ ਤਥਾਕਾਰਿਤਾਅਤ੍ਥਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਏਵਂ ਤਥਾਕਾਰਿਤਾਯ ਤਥਾਗਤੋ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਚ –

''ਯਥਾ ਵਾਚਾ ਗਤਾ ਯਸ੍ਸ,
ਤਥਾ ਕਾਯੋ ਗਤੋ ਯਤੋ।
ਯਥਾ ਕਾਯੋ ਤਥਾ ਵਾਚਾ,
ਤਤੋ ਸਤ੍ਥਾ ਤਥਾਗਤੋ''ਤਿ॥

ਭਵਗ੍ਗੁੰ ਪਰਿਯਨ੍ਤੰ ਕਤ੍ਵਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਯਂ ਪਨੇਕੇ ਵਦਨ੍ਤਿ ''ਤਿਰਿਯਂ ਵਿਯ ਉਪਰਿ, ਅਧੋ ਚ ਸਨ੍ਤਿ ਅਪਰਿਮਾਣਾ ਲੋਕਧਾਤੁਯੋ''ਤਿ, ਤੇਸਂ ਤਂ ਪਟਿਸੇਧੇਤੁਂ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ**ਤਿ ਫਲੇਨ। **ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨੇਨਾ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਞਾਣਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਦਸ੍ਸਨੇਨ। **ਤੁਲੋ**ਤਿ ਸਦਿਸੋ। **ਪਮਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਮਿਨਨਕਾਰਣਂ। ਪਰੇ ਅਭਿਭਵਤਿ ਗੁਣੇਨ ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਰਤਿ ਅਧਿਕੋ ਭਵਤੀਤਿ **ਅਭਿਭੂ।** ਪਰੇਹਿ ਨ ਅਭਿਭੂਤੋ ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਟੋਤਿ **ਅਨਭਿਭੂਤੋ। ਅਞ੍ਞਦਤ੍ਥੂ**ਤਿ ਏਕਂਸਵਚਨੇ ਨਿਪਾਤੋ। ਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ **ਦਸੋ,** ਸਬ੍ਬਂ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪਰੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਸਂ ਵਤ੍ਤੇਤੀਤਿ **ਵਸਵਤ੍ਤੀ।**

''ਅਭਿਭਵਨਟ੍ਠੇਨ ਤਥਾਗਤੋ''ਤਿ ਅਯਂ ਨ ਸਦ੍ਦਤੋ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਸਦ੍ਦਤੋ ਪਨ ਏਵਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਤਤ੍ਰੇਵ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਅਗਦੋ**ਤਿ ਦਿਬ੍ਬਾਗਦੋ ਅਗਂ ਰੋਗਂ ਦਾਤਿ ਅਵਖਣ੍ਡਤਿ, ਨਤ੍ਥਿ ਵਾ ਗਦੋ ਰੋਗੋ ਏਤੇਨਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ , ਤਸ੍ਸਦਿਸਟ੍ਠੇਨ ਇਧ ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸਸ੍ਸ, ਪੁਞ੍ਞੁਸ੍ਸਯਸ੍ਸ ਚ ਅਗਦਤਾ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਆਹ "**ਅਗਦੋ ਵਿਯਾ**"ਤਿ। ਯਾਯ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁਯਾ ਦੇਸਨਾਵਿਜਮ੍ਭਨਪ੍ਪਤ੍ਤਾ, ਸਾ **ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸੋ। ਧਮ੍ਮਧਾਤ**ਊਤਿ ਚ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਮੇਵ। ਤੇਨ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾਨਮਾਕਾਰਭੇਦਂ ਞਤ੍ਵਾ ਤਦਨੁਰੂਪਂ ਦੇਸਨਂ ਨਿਯਾਮੇਤਿ। ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸੋਯੇਵ **ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸਮਯੋ** ਯਥਾ ''ਦਾਨਮਯਂ ਸੀਲਮਯ''ਨ੍ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੦੫; ਇਤਿਵੁ॰ ੬੦; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੩੪) ਅਧੁਨਾ ਪਨ ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ ਬਹੂਸੁਪਿ ਮਯ-ਸਦ੍ਦੋ ਨ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। **ਪੁਞ੍ਞੁਸ੍ਸਯੋ**ਤਿ ਉਸ੍ਸਨਂ, ਅਤਿਰੇਕਂ ਵਾ ਞਾਣਾਦਿਸਮ੍ਭਾਰਭੂਤਂ ਪੁਞ੍ਞਂ। "**ਤੇਨਾ**"ਤਿਆਦਿ ਓਪਮ੍ਮਸਮ੍ਪਾਦਨਂ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਚ ਤਦੁਭਯੇਨ ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸੇਨ ਚੇਵ ਪੁਞ੍ਞੁਸ੍ਸਯੇਨ ਚ ਸੋ ਭਗਵਾ ਅਭਿਭਵਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। "**ਇਤੀ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਬਾਹਿਰਤ੍ਥਸਮਾਸਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਸਬ੍ਬਲੋਕਾਭਿਭਵਨੇਨ **ਤਥੋ,** ਨ ਅਞ੍ਞਥਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ।

ਤਥਾਯ ਗਤੋਤਿ ਪੁਰਿਮਸਚ੍ਚਦ੍ਵਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ, **ਤਥਂ ਗਤੋ**ਤਿ ਪਨ ਪਚ੍ਛਿਮਸਚ੍ਚਂ। ਚਤੁਸਚ੍ਚਾਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਗਤ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਚਤੁਕ੍ਕਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਵਾਚਕਸਦ੍ਦਸਨ੍ਨਿਧਾਨੇ ਉਪਸਗ੍ਗਨਿਪਾਤਾਨਂ ਤਦਤ੍ਥਜੋਤਨਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਗਤ-ਸਦ੍ਦੋਯੇਵ ਅਨੁਪਸਗ੍ਗੋ ਅਵਗਤਤ੍ਥਂ, ਅਤੀਤਤ੍ਥਞ੍ਚ ਵਦਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ "**ਅਵਗਤੋ ਅਤੀਤੋ**"ਤਿ ਇਮਿਨਾ।

"**ਤਤ੍ਥਾ**"ਤਿਆਦਿ ਤਬ੍ਬਿਵਰਣਂ। **ਲੋਕ**ਨ੍ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਭੂਤਂ ਲੋਕਂ। ਤਥਾਯ ਤੀਰਣਪਰਿਞ੍ਞਾਯਾਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। **ਲੋਕਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦ**ਨ੍ਤਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਂ, ਨ ਪਨ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਨਮਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚਮ੍ਪਿ ਕਤਮੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਲੋਕਸ੍ਮਾ ਤਥਾਗਤੋ ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਚ੍ਚਚਤੁਕ੍ਕੇਪਿ ਦੁਤਿਯਪਕ੍ਖਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਨਹੇਤੁਂ ਵਾ ਏਤੇਹਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਤੋਯੇਵ ਹਿ ਤਾਨਿ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋਤਿ। ''ਯਂ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦੇਵਕਸ੍ਸ ਲੋਕਸ੍ਸ ਸਮਾਰਕਸ੍ਸ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕਸ੍ਸ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਪਜਾਯ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ ਦਿਟ੍ਠਂ ਸੁਤਂ ਮੁਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਤਂ ਪਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯੇਸਿਤਂ ਅਨੁਵਿਚਰਿਤਂ ਮਨਸਾ, ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਥਾਗਤੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੩) ਅਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰਾਗਮੇ **ਚਤੁਕ੍ਕਨਿਪਾਤੇ** ਆਗਤਂ ਪਾਲਿਮਿਮਂ ਪੇਯ੍ਯਜਾਲਮੁਖੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਸਮ੍ਬਨ੍ਧਤਾਯ ਏਵ, ਨ ਇਮਸ੍ਸਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਾਧਕਤਾਯ। ਸਾ ਹਿ ਪੇਯ੍ਯਜਾਲਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ ਪਾਲ਼ਿ ਤਥਦਸ੍ਸਿਤਾ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਾਧਿਕਾਤਿ। "**ਤਸ੍ਸਪਿ ਏਵਂ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ**"ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਾਧ੍ਯਸਾਧਕਸਂਸਨ੍ਦਨਂ ਕਰੋਤਿ। "**ਇਦਮ੍ਪਿ ਚਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਥਾਗਤਪਦਸ੍ਸ ਮਹਾਵਿਸਯਤਂ , ਅਟ੍ਠਵਿਧਸ੍ਸਾਪਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਕਾਰਣਸ੍ਸ ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਇਦ**ਨ੍ਤਿ ਅਤਿਬਜਾਸਰੂਪੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ਅਟ੍ਠਵਿਧਂ ਕਾਰਣਂ, **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੋ, **ਅਪਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਵਾ ਸਮ੍ਭਾਵਨੇ ''ਇਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਮੁਖਮਤ੍ਤਮੇਵ, ਪਗੇਵ ਅਞ੍ਞਥਾ''ਤਿ। **ਤਥਾਗਤਭਾਵਦੀਪਨੇ**ਤਿ ਤਥਾਗਤਨਾਮਦੀਪਨੇ। ਗੁਣੇਨ ਹਿ ਭਗਵਾ ਤਥਾਗਤੋ ਨਾਮ, ਨਾਮੇਨ ਚ ਭਗਵਤਿ ਤਥਾਗਤ-ਸਦ੍ਦੋਤਿ। ''ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯਾਨਿ ਨਾਮਾਨਿ, ਸਗੁਣੇਨ ਮਹੇਸਿਨੋ''ਤਿਆਦਿ (ਉਦਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩੦੬; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੨੭੭) ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਪ੍ਪਮਾਦਪਦਂ ਵਿਯ ਸਕਲਕੁਸਲਧਮ੍ਮਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਬ੍ਬਬੁਦ੍ਧਗੁਣਾਨਂ ਤਥਾਗਤਪਦਂ ਸਙ੍ਗਾਹਕਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਸਬ੍ਬਾਕਾਰੇਨਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ । **ਵਣ੍ਣੇਯ੍ਯਾ**ਤਿ ਪਰਿਕਪ੍ਪਵਚਨਮੇਤਂ ''ਵਣ੍ਣੇਯ੍ਯ ਵਾ, ਨ ਵਾ ਵਣ੍ਣੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਚ –

''ਬੁਦ੍ਧੋਪਿ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਣੇਯ੍ਯ ਵਣ੍ਣਂ,
ਕਪ੍ਪਮ੍ਪਿ ਚੇ ਅਞ੍ਞਮਭਾਸਮਾਨੋ।
ਖੀਯੇਥ ਕਪ੍ਪੋ ਚਿਰਦੀਘਮਨ੍ਤਰੇ,

ৱਣ੍ਣੋ ਨ ਖੀਯੇਥ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸਾ''ਤਿ॥ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੩੦੪; ੩.੧੪੧; ਉਦਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੫੨; ਅਪ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੭.੨੦; ਬੁ॰ ৱਂ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਕੋਣ੍ਡਞ੍ਞਬੁਦ੍ਧৱਂਸৱਣ੍ਣਨਾ; ਚਰਿਯਾ॰ ਪਕਿਣ੍ਣਕਕਥਾ)। –

ਸਮਤ੍ਥੇਨੇ ৱਾ ਏਤਂ ''ਸੋ ਇਮਂ ৱਿਜਟਯੇ ਜਟ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੩) ৱਿਯਾਤਿਪਿ ৱਦਨ੍ਤਿ ਕੇਚਿ।

ਅਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਟ੍ਠਕਥਾਮੁਤ੍ਤਕੋ ਨਯੋ – ਅਭਿਨੀਹਾਰਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾৱ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿ, ਏਤ੍ਥਨ੍ਤਰੇ ਮਹਾਬੋਧਿਯਾਨਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਹਾਨਟ੍ਠਾਨਸਂਕਿਲੇਸਨਿৱਤ੍ਤੀਨਂ ਅਭਾৱਤੋ ਯਥਾਪਣਿਧਾਨਂ ਤਥਾਗਤੋ ਅਭਿਨੀਹਾਰਾਨੁਰੂਪਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋਤਿ **ਤਥਾਗਤੋ।** ਅਥ ৱਾ ਮਹਿਦ੍ਧਿਕਤਾਯ, ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਨਂ ਉਕ੍ਕਂਸਾਧਿਗਮੇਨ ਅਨਾৱਰਣਞਾਣਤਾਯ ਚ ਕਤ੍ਥਚਿਪਿ ਪਟਿਘਾਤਾਭਾৱਤੋ ਯਥਾਰੁਚਿ, ਤਥਾ ਕਾਯৱਚੀਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਗਤਾਨਿ ਗਮਨਾਨਿ ਪৱਤ੍ਤਿਯੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਤਥਾਗਤੋ।** ਅਪਿਚ ਯਸ੍ਮਾ ਲੋਕੇ ৱਿਧਯੁਤ੍ਤਗਤਪਕਾਰਸਦ੍ਦਾ ਸਮਾਨਤ੍ਥਾ ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾ ৱਿਧਾ ৱਿਪਸ੍ਸਿਆਦਯੋ ਭਗৱਨ੍ਤੋ ਨਿਖਿਲਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਗੁਣਸਮਙ੍ਗਿਤਾਯ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਭਗৱਾ ਤਥਾ ৱਿਧੋਤਿ **ਤਥਾਗਤੋ,** ਯਥਾ ਯੁਤ੍ਤਾ ਚ ਤੇ ਭਗৱਨ੍ਤੋ ৱੁਤ੍ਤਨਯੇਨ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਭਗৱਾ ਤਥਾ ਯੁਤ੍ਤੋਤਿ **ਤਥਾਗਤੋ।** ਅਪਰੋ ਨਯੋ-ਯਸ੍ਮਾ ਸਚ੍ਚਂ ਤਚ੍ਛਂ ਤਥਨ੍ਤਿ ਞਾਣਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿৱਚਨਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਥੇਨ ਞਾਣੇਨ ਆਗਤੋਤਿ **ਤਥਾਗਤੋ**ਤਿ।

''ਪਹਾਯ ਕਾਮਾਦਿਮਲੇ ਯਥਾ ਗਤਾ,
ਸਮਾਧਿਞਾਣੇਹਿ ৱਿਪਸ੍ਸਿਆਦਯੋ।
ਮਹੇਸਿਨੋ ਸਕ੍ਯਮੁਨੀ ਜੁਤਿਨ੍ਧਰੋ,
ਤਥਾ ਗਤੋ ਤੇਨ **ਤਥਾਗਤੋ** ਮਤੋ॥

ਤਥਞ੍ਚ ਧਾਤਾਯਤਨਾਦਿਲਕ੍ਖਣਂ,
ਸਭਾৱਸਾਮਞ੍ਞৱਿਭਾਗਭੇਦਤੋ।
ਸਯਮ੍ਭੁਞਾਣੇਨ ਜਿਨੋ ਸਮਾਗਤੋ,
ਤਥਾਗਤੋ ৱੁਚ੍ਚਤਿ ਸਕ੍ਯਪੁਙ੍ਗৱੋ॥

ਤਥਾਨਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਸਮਨ੍ਤਚਕ੍ਖੁਨਾ,
ਤਥਾ ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਾ ਚ ਸਬ੍ਬਸੋ।
ਅਨਞ੍ਞਨੇਯ੍ਯੇਨ ਯਤੋ ৱਿਭਾৱਿਤਾ,
ਯਾਥਾৱਤੋ ਤੇਨ ਜਿਨੋ **ਤਥਾਗਤੋ॥**

ਅਨੇਕਭੇਦਾਸੁਪਿ ਲੋਕਧਾਤੂਸੁ,
ਜਿਨਸ੍ਸ ਰੂਪਾਯਤਨਾਦਿਗੋਚਰੇ।
ৱਿਚਿਤ੍ਤਭੇਦੇ ਤਥਮੇৱ ਦਸ੍ਸਨਂ,
ਤਥਾਗਤੋ ਤੇਨ ਸਮਨ੍ਤਲੋਚਨੋ॥

ਯਤੋ ਚ ਧਮ੍ਮਂ ਤਥਮੇৱ ਭਾਸਤਿ,
ਕਰੋਤਿ ৱਾਚਾਯਨੁਲੋਮਮਤ੍ਤਨੋ।
ਗੁਣੇਹਿ ਲੋਕਂ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯਿਰੀਯਤਿ,
ਤਥਾਗਤੋ ਤੇਨਪਿ ਲੋਕਨਾਯਕੋ॥

ਯਥਾਭਿਨੀਹਾਰਮਤੋ ਯਥਾਰੁਚਿ,
ਪਵਤ੍ਤਵ◌ਾਚਾਤਨੁਚਿਤ੍ਤਭਾਵਤੋ।
ਯਥਾਵ◌ਿਧਾ ਯੇਨ ਪੁਰਾ ਮਹੇਸਿਨੋ,
ਤਥਾਵ◌ਿਧੋ ਤੇਨ ਜਿਨੋ **ਤਥਾਗਤੋ॥**

ਯਥਾ ਚ ਯੁਤ੍ਤਾ ਸੁਗਤਾ ਪੁਰਾਤਨਾ,
ਤਥਾਵ ਯੁਤ੍ਤੋ ਤਥਵ੍ਵਾਣਤੋ ਚ ਸੋ।
ਸਮਾਗਤੋ ਤੇਨ ਸਮਨ੍ਤੁਲੋਚਨੇ,
ਤਥਾਗਤੋ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਿ ਸਕਜਪੁਙ੍ਗਵ◌ੋ’’ਤਿ॥ (ਇਤਿਵ◌ੁ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩੮ ਥੋਕੰ ਵ◌ਿਸਦਿਸੰ)। –

ਸङ੍ਗਹਗਾਥਾ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ ਤੰ ਭਿਕ੍ਖਵ◌ੇ’’ਤਿ ਅਯੰ ਕਸ੍ਸ ਪੁਚ੍ਛਾਤਿ ਆਹ **“ਯੇਨਾ”**ਤਿਆਦਿ। ਏਵ◌ੰ ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸੀਲਮਤ੍ਤਕਸ੍ਸ ਪੁਚ੍ਛਾਭਾਵ◌ੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵ◌ਾ ਇਦਾਨਿ ਪੁਚ੍ਛਾਵ◌ਿਸੇਸਭਾਵਞ੍ਞਾਪਨਤ੍ਥੰ **ਮਹਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ** (ਮਹਾਨਿ॰ ੧੫੦) ਆਗਤਾ ਸਬ੍ਬਾਵ ਪੁਚ੍ਛਾ ਅਤ੍ਥੁਦ੍ਧਾਰਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **“ਤਤ੍ਥ ਪੁਚ੍ਛਾ ਨਾਮਾ”**ਤਿਆਦਿਨਾ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ‘‘ਤੰ ਕਤਮਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤੀ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯਦੇਤੰ ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਪੁਚ੍ਛਾਵਚਨੰ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ, ਤਸ੍ਮਿੰ।

ਪਕਤਿਯਾਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਧਮ੍ਮਤਾਯ, ਸਯਮੇਵ◌ਾਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। **ਲਕ੍ਖਣ**ਨ੍ਤਿ ਯੋ ਕੋਚਿ ਞਾਤੁਮਿਚ੍ਛਿਤੋ ਸਭਾਵ◌ੋ। **ਅਞ੍ਞਾਤ**ਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਵ◌ਿਸੇਸਯੁਤ੍ਤੇਨ, ਇਤਰੇਨ ਵ◌ਾ ਯੇਨ ਕੇਨਚਿਪਿ ਞਾਣੇਨ ਅਞ੍ਞਾਤੰ। ਅਵਤ੍ਥਾਵ◌ਿਸੇਸਾਨਿ ਹਿ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਤੁਲਨਤੀਰਣਾਨਿ। **ਅਦਿਟ੍ਠ**ਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸਨਭੂਤੇਨ ਞਾਣੇਨ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਮਿਵ ਅਦਿਟ੍ਠੰ। **ਅਤੁਲਿਤ**ਨ੍ਤਿ ‘‘ਏਤ੍ਤਕਮੇਤ’’ਨ੍ਤਿ ਤੁਲਨਭੂਤੇਨ ਅਤੁਲਿਤੰ। **ਅਤੀਰਿਤ**ਨ੍ਤਿ ‘‘ਏਵਮੇਵ◌ਿਦ’’ਨ੍ਤਿ ਤੀਰਣਭੂਤੇਨ ਅਕਤਞਾਣਕਿਰਿਯਾਸਮਾਪਨੰ। **ਅਵ◌ਿਭੂਤ**ਨ੍ਤਿ ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਪਾਕਟਭੂਤੰ। **ਅਵ◌ਿਭਾਵ◌ਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਞਾਣੇਨ ਅਪਾਕਟਕਤੰ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ। ਅਦਿਟ੍ਠੰ ਜੋਤੀਯਤਿ ਪਕਾਸੀਯਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ **ਅਦਿਟ੍ਠਜੋਤਨਾ। ਸੰਸਨ੍ਦਨਤ੍ਥਾਯਾ**ਤਿ ਸਾਕਚ੍ਛਾਵਸੇਨ ਵ◌ਿਨਿਚ੍ਛਯਕਰਣਤ੍ਥਾਯ। ਸੰਸਨ੍ਦਨਞ੍ਹਿ ਸਾਕਚ੍ਛਾਵਸੇਨ ਵ◌ਿਨਿਚ੍ਛਯਕਰਣੰ। ਦਿਟ੍ਠੰ ਸੰਸਨ੍ਦੀਯਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ **ਦਿਟ੍ਠਸੰਸਨ੍ਦਨਾ। “ਸੰਸਯਪਕ੍ਖਨ੍ਦੋ”**ਤਿਆਦੀਸੁ ਦਲ੍ਹਤਰੰਨਿਵ◌ਿਟ੍ਠਾ ਵ◌ਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ **ਸੰਸਯੋ।** ਨਾਤਿਸੰਸਪ੍ਪਨਮਤਿਭੇਦਮਤ੍ਤੰ **ਵ◌ਿਮਤਿ।** ਤਤੋਪਿ ਅਪ੍ਪਤਰੰ ‘‘ਏਵ◌ੰ ਨੁ ਖੋ, ਨ ਨੁ ਖੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਦ੍ਵ◌ਿਧਾ ਵ◌ਿਯ ਪਵਤ੍ਤੰ **ਦ੍ਵ◌ੇਲ੍ਹਕੰ।** ਦ੍ਵ◌ਿਧਾ ਏਲਤਿ ਕਮ੍ਪਤਿ ਚਿਤ੍ਤਮੇਤੇਨਾਤਿ ਹਿ **ਦ੍ਵ◌ੇਲ੍ਹਕੰ** ਹਪਚ੍ਚਯੰ, ਸਕਤ੍ਥਵ◌ੁਤ੍ਤਿਕਪਚ੍ਚਯਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵ◌ਾ, ਤੇਨ ਜਾਤੋ, ਤੰ ਵ◌ਾ ਜਾਤੰ ਯਸ੍ਸਾਤਿ **ਦ੍ਵ◌ੇਲ੍ਹਕਜਾਤੋ।** ਵ◌ਿਮਤਿ ਛਿਜ੍ਜਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ **ਵ◌ਿਮਤਿਚ੍ਛੇਦਨਾ। ਅਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਸੁਤ੍ਤਾਦੀਸੁ** (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੩.੫੯) ਆਗਤੰ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਪਟਿਸੰਯੁਤ੍ਤੰ ਪੁਚ੍ਛੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **“ਸਬ੍ਬੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬ”**ਨ੍ਤਿ। ਅਨੁਮਤਿਯਾ ਪੁਚ੍ਛਾ **ਅਨੁਮਤਿਪੁਚ੍ਛਾ। “ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਥ ਭਿਕ੍ਖਵ◌ੇ”**ਤਿਆਦਿਪੁਚ੍ਛਾਯ ਹਿ ‘‘ਕਾ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ ਅਨੁਮਤੀ’’ਤਿ ਅਨੁਮਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਾ ਹੋਤਿ। **ਕਥੇਤੁਕਮਜਤਾ**ਤਿ ਕਥੇਤੁਕਾਮਤਾਯ। ‘‘ਅਞ੍ਞਾਣਤਾ ਆਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਪਾਰਾ॰ ੨੯੫) ਵ◌ਿਯ ਹਿ ਏਤ੍ਥ ਯ-ਕਾਰਲੋਪੋ, ਕਰਣਤ੍ਥੇ ਵ◌ਾ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਵਚਨੰ, ਕਥੇਤੁਕਮਜਤਾਯ ਵ◌ਾ ਪੁਚ੍ਛਾ **ਕਥੇਤੁਕਮਜਤਾਪੁਚ੍ਛਾ**ਤਿਪਿ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਤਥਾ ਪਵਤ੍ਤਵਚਨੰ, ਤਦੁਪ੍ਪਾਦਕੋ ਵ◌ਾ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋਤਿ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਯਦਤ੍ਥੰ ਪਨਾਯੰ ਨਿਦ੍ਦੇਸਨਯੋ ਆਹਰਿਤੋ, ਤਸ੍ਸ ਪੁਚ੍ਛਾਵ◌ਿਸੇਸਭਾਵਸ੍ਸ ਞਾਪਨਤ੍ਥੰ **“ਇਮਾਸੂ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਚਿਤ੍ਤਾਭੋਗੋ **ਸਮਨ੍ਨਾਹਾਰੋ।** ਭੁਸੰ, ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਚ ਸੰਸਪ੍ਪਨਾ ਕਙ੍ਖਾ **ਆਸਪ੍ਪਨਾ, ਪਰਿਸਪ੍ਪਨਾ** ਚ। **ਸਬ੍ਬਾ ਕਙ੍ਖਾ ਛਿਨ੍ਨਾ** ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਪਦਟ੍ਠਾਨੇਨ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗੇਨ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ। ਪਰੇਸੰ ਅਨੁਮਤਿਯਾ, ਕਥੇਤੁਕਮਜਤਾਯ ਚ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਸਮ੍ਭਵਤੋ, ਤਥਾ ਏਵ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ਚ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ **“ਅਵਸੇਸਾ ਪਨ ਦ੍ਵ◌ੇ ਪੁਚ੍ਛਾ ਬੁਦ੍ਧਾਨੰ ਅਤ੍ਥੀ”**ਤਿ। ਯਾ ਪਨੇਤਾ ‘‘ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾ ਪੁਚ੍ਛਾ ਧਮ੍ਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾ ਪੁਚ੍ਛਾ ਏਕਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾ ਪੁਚ੍ਛਾ ਅਨੇਕਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾ ਪੁਚ੍ਛਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਪਰਾਪਿ ਅਨੇਕਧਾ ਪੁਚ੍ਛਾਯੋ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਆਗਤਾ,

ਤਾ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਇਧ ਅਵਿਚਯਨੰ ''ਅਲੰ ਏਤ੍ਤਾਵਤਾਵ, ਅਟ੍ਠਕੇਹਿ ਪਨ ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਵਿਚੇਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਨਯਦਾਨਸ੍ਸ ਸਿਜ੍ਝਨਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

੮. ਪੁਚ੍ਛਾ ਚ ਨਾਮੇਸਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਯ ਸਤਿਯੇਵ ਯੁਤ੍ਤਰੂਪਾਤਿ ਚੋਦਨਾਯ **"ਇਦਾਨੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਤਿਪਾਤਨੰ **ਅਤਿਪਾਤੋ। ਅਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਚੇਤ੍ਥ ਅਤਿਰੇਕਤ੍ਥੋ। ਸੀਘਭਾਵੋ ਏਵ ਚ ਅਤਿਰੇਕਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਰਸੇਨੇਵ ਪਤਨਸਭਾਵਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਾ ਏਵ ਅਤਿਰੇਕੰ ਪਾਤਨੰ, ਸਣਿਕੰ ਪਤਿਤੁੰ ਅਦਤ੍ਵਾ ਸੀਘੰ ਪਾਤਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਅਭਿਭਵਨਤ੍ਥੋ ਵਾ, ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਸਤ੍ਥਾਦੀਹਿ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਪਾਤਨਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ, ਵੋਹਾਰਵਚਨਮੇਤੰ ''ਅਤਿਪਾਤੋ''ਤਿ। ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਪਕਰਣਾਦਿਵਸੇਨਾਧਿਗਤਤ੍ਤਾ **ਪਾਣਵਧੋ ਪਾਣਘਾਤੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਵੋਹਾਰਤੋ**ਤਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਤੋ। **ਸਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਖਨ੍ਧਸਨ੍ਤਾਨੋ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਸਤ੍ਤਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਚ –

''ਯਥਾ ਹਿ ਅਙ੍ਗਸਮ੍ਭਾਰਾ, ਹੋਤਿ ਸਦ੍ਦੋ ਰਥੋ ਇਤਿ।
ਏਵੰ ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਸਨ੍ਤੇਸੁ, ਹੋਤਿ ਸਤ੍ਤੋਤਿ ਸਮ੍ਮੁਤੀ''ਤਿ॥ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੭੧)।

ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨ੍ਤਿ ਰੂਪਾਰੂਪਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ। ਰੂਪਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਹਿ ਵਿਕੋਪਿਤੇ ਇਤਰਮ੍ਪਿ ਤੰਸਮ੍ਬਨ੍ਧਤਾਯ ਵਿਨਸ੍ਸਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ''ਪਾਣਸ੍ਸ ਅਤਿਪਾਤੋ''ਤਿ, ''ਪਾਣੋਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਵੋਹਾਰਤੋ ਸਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਚ ਏਕਵਚਨਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕਤੋ, ਨਨੁ ਨਿਰਵਸੇਸਾਨੰ ਪਾਣਾਨੰ ਅਤਿਪਾਤਤੋ ਵਿਰਤਿ ਇਧ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਵਕ੍ਖਤਿ ''ਸਬ੍ਬਪਾਣਭੂਤਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀਤਿ ਸਬ੍ਬੇ ਪਾਣਭੂਤੇ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੭) ਬਹੁਵਚਨਨਿਦ੍ਦੇਸਨ੍ਤਿ? ਸਚ੍ਚਮੇਤੰ, ਪਾਣਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਪਨੇਤ੍ਥ ਏਕਵਚਨਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕਤੋ, ਤਤ੍ਥ ਪਨ ਸਬ੍ਬਸਦ੍ਦਸਨ੍ਨਿਧਾਨੇਨ ਪੁਥੁਤ੍ਤੰ ਸੁਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਮੇਵਾਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞਨਿਦ੍ਦੇਸਮਕਤ੍ਵਾ ਭੇਦਵਚਨਿਚ੍ਛਾਵਸੇਨ ਬਹੁਵਚਨਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕਤੋ। ਕਿਞ੍ਚ ਭਿਯ੍ਯੋ – ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਸੰਵਰਸਮਾਦਾਨੰ, ਤਬ੍ਬਿਸੇਸਤੋ ਸੰਵਰਭੇਦੋਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਞਾਪਨਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਅਯੰ ਵਚਨਭੇਦੋ ਕਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **"ਪਾਣਸ੍ਸ ਅਤਿਪਾਤੋ"**ਤਿਆਦਿ ਹਿ ਸੰਵਰਭੇਦਦਸ੍ਸਨੰ। ''ਸਬ੍ਬੇ ਪਾਣਭੂਤੇ''ਤਿਆਦਿ ਪਨ ਸੰਵਰਸਮਾਦਾਨਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ। ਸਦ੍ਦਵਿਦੂ ਪਨ ''ਈਦਿਸੇਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਜਾਤਿਦਬ੍ਬਾਪੇਕ੍ਖਵਸੇਨ ਵਚਨਭੇਦਮਤ੍ਤੰ, ਅਤ੍ਥਤੋ ਸਮਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਤਸ੍ਮਿੰ ਪਨ ਪਾਣੇਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇ ਦੁਬ੍ਬਿਧੇਪਿ ਪਾਣੇ। **ਪਾਣਸਞ੍ਞਿਨੋ**ਤਿ ਪਾਣਸਞ੍ਞਾਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ । ਯਾਯ ਪਨ ਚੇਤਨਾਯ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤੇਸੁ ਮਹਾਭੂਤੇਸੁ ਉਪਕ੍ਕਮਕਰਣਹੇਤੁ ਤੰਮਹਾਭੂਤਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਮਹਾਭੂਤਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸਾ ਤਾਦਿਸਪਯੋਗਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਕਾ ਚੇਤਨਾ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋਤਿ ਆਹ **"ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੁਪਚ੍ਛੇਦਕਉਪਕ੍ਕਮਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਕਾ"**ਤਿ, ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੁਪਚ੍ਛੇਦਕਸ੍ਸ ਕਾਯਵਚੀਪਯੋਗਸ੍ਸ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇਸੁ ਮਹਾਭੂਤੇਸੁ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਕਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਲਦ੍ਧੁਪਕ੍ਕਮਾਨਿ ਹਿ ਭੂਤਾਨਿ ਪੁਰਿਮਭੂਤਾਨਿ ਵਿਯ ਨ ਵਿਸਦਾਨਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਮਾਨਜਾਤਿਯਾਨੰ ਭੂਤਾਨੰ ਕਾਰਣਾਨਿ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਤੇਸੁਯੇਵ ਉਪਕ੍ਕਮੇ ਕਤੇ ਤਤੋ ਪਰਾਨੰ ਅਸਤਿ ਅਨ੍ਤਰਾਯੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਨੰ ਭੂਤਾਨੰ, ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸ ਚ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਉਪਚ੍ਛੇਦੋ ਹੋਤਿ। **"ਕਾਯਵਚੀਦ੍ਵਾਰਾਨ"**ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਵਿਤਣ੍ਡਵਾਦਿਮਤੰ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਵਧਕਚੇਤਨਾਯ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਭਾਵੰ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ।

ਪਯੋਗਵਤ੍ਥੁਮਹਨ੍ਤਤਾਦੀਹਿ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜਤਾ ਤੇਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਯ ਚੇਤਨਾਯ ਬਲਵਭਾਵਤੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਏਕਸ੍ਸਾਪਿ ਹਿ ਪਯੋਗਸ੍ਸ ਸਹਸਾ ਨਿਪ੍ਫਾਦਨਵਸੇਨ, ਕਿਚ੍ਚਸਾਧਿਕਾਯ ਬਹੁਕ੍ਖਤ੍ਤੁੰ ਪਵਤ੍ਤਜਵਨੇਹਿ ਲਦ੍ਧਾਸੇਵਨਾਯ ਚ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਪਕਚੇਤਨਾਯ ਵਸੇਨ ਪਯੋਗਸ੍ਸ ਮਹਨ੍ਤਭਾਵੋ। ਸਤਿਪਿ ਕਦਾਚਿ ਖੁਦ੍ਦਕੇ ਚੇਵ ਮਹਨ੍ਤੇ ਚ ਪਾਣੇ ਪਯੋਗਸ੍ਸ ਸਮਭਾਵੇ ਮਹਨ੍ਤੰ ਹਨਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚੇਤਨਾ ਤਿਬ੍ਬਤਰਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸ ਮਹਨ੍ਤਭਾਵੋ। ਇਤਿ ਉਭਯਮ੍ਪੇਤੰ ਚੇਤਨਾਯ ਬਲਵਭਾਵੇਨੇਵ ਹੋਤਿ। ਸਤਿਪਿ ਚ ਪਯੋਗਵਤ੍ਥੂਨੰ ਅਮਹਨ੍ਤਭਾਵੇ ਹਨ੍ਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਗੁਣਮਹਤ੍ਤੇਨਪਿ ਤਤ੍ਥ ਪਵਤ੍ਤਉਪਕਾਰਚੇਤਨਾ ਵਿਯ ਖੇਤ੍ਤਵਿਸੇਸਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਯਾ ਅਪਕਾਰਚੇਤਨਾਪਿ ਬਲਵਤੀ, ਤਿਬ੍ਬਤਰਾ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜਤਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ । ਤੇਨਾਹ **"ਗੁਣਵਨ੍ਤੇਸੁ"**ਤਿਆਦਿ। **"ਕਿਲੇਸਾਨ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਨ ਸਤਿਪਿ

ਪਯੋਗਵਤ੍ਥੁਗੁਣਾਨਂ ਅਮਹਨ੍ਤਭਾਵੇ ਕਿਲੇਸੁਪਕ੍ਕਮਾਨਂ ਮੁਦੁਤਿਬ੍ਬਤਾਯ ਚੇਤਨਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲਬਲਵਭਾਵਵਸੇਨ ਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਸਮ੍ਭਰੀਯਨ੍ਤਿ ਸਹਰੀਯਨ੍ਤਿ ਏਤੇਹੀਤਿ **ਸਮ੍ਭਾਰਾ,** ਅਙ੍ਗਾਨਿ। ਤੇਸੁ ਪਾਣਸਞ੍ਞਿਤਾ, ਵਧਕਚਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਿਯਾਨਿਪਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਉਪਕ੍ਕਮੋ** ਪਨ ਵਧਕਚੇਤਨਾਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਤੋ ਸਹਜਾਤੋਵ। ਪਞ੍ਚਸਮ੍ਭਾਰਵਤੀ ਪਨ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਚੇਤਨਾਤਿ ਸਾ ਪਞ੍ਚਸਮ੍ਭਾਰਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਏਸ ਨਯੋ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾਦੀਸੁਪਿ।

ਏਤ੍ਥਾਹ – ਖਣੇ ਖਣੇ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨਸਭਾਵੇਸੁ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਕੋ ਹਨ੍ਤਿ, ਕੋ ਵਾ ਹਞ੍ਞਤਿ, ਯਦਿ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਸਨ੍ਤਾਨੋ, ਏਵਂ ਸੋ ਅਨੁਪਤਾਪਨਛੇਦਨਭੇਦਨਾਦਿਵਸੇਨ ਨ ਵਿਕੋਪਨਸਮਤ੍ਥੋ, ਨਾਪਿ ਵਿਕੋਪਨੀਯੋ, ਅਥ ਰੂਪਸਨ੍ਤਾਨੋ, ਏਵਮ੍ਪਿ ਸੋ ਅਚੇਤਨਤਾਯ ਕਟ੍ਠਕਲਿਙ੍ਗਰੂਪਮੋਤਿ ਨ ਤਤ੍ਥ ਛੇਦਨਾਦਿਨਾ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ ਲਬ੍ਭਤਿ ਯਥਾ ਮਤਸਰੀਰੇ। ਪਯੋਗੋਪਿ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਸ੍ਸ ਪਹਰਣਪ੍ਪਕਾਰਾਦਿਅਤੀਤੇਸੁ ਵਾ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਅਨਾਗਤੇਸੁ ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਵਾ। ਤਤ੍ਥ ਨ ਤਾਵ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤੇਸੁ ਸਮ੍ਭਵਤਿ ਤੇਸਂ ਅਭਾਵਤੋ। ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਚ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਖਣਿਕਤ੍ਤਾ ਸਰਸੇਨੇਵ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨਸਭਾਵਤਾਯ ਵਿਨਾਸਾਭਿਮੁਖੇਸੁ ਨਿਪ੍ਪਯੋਜਨੋ ਏਵ ਪਯੋਗੋ ਸਿਯਾ। ਵਿਨਾਸਸ੍ਸ ਚ ਕਾਰਣਰਹਿਤਤ੍ਤਾ ਨ ਪਹਰਣਪ੍ਪਕਾਰਾਦਿਪਯੋਗਹੇਤੁਕਂ ਮਰਣਂ, ਨਿਰੀਹਕਤਾਯ ਚ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਕਸ੍ਸ ਸੋ ਪਯੋਗੋ, ਖਣਿਕਤ੍ਤਾ ਵਧਾਧਿਪ੍ਪਾਯਸਮਕਾਲਭਿਜ੍ਜਨਕਸ੍ਸ ਕਿਰਿਯਾਪਰਿਯੋਸਾਨਕਾਲਾਨਵਟ੍ਠਾਨਤੋ ਕਸ੍ਸ ਵਾ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਕਮ੍ਮਬਦ੍ਧੋਤਿ?

ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਵਧਕਚੇਤਨਾਸਹਿਤੋ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਪੁਞ੍ਜੋ ਸਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤੋ ਹਨ੍ਤਿ, ਤੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਤਵਧਪ੍ਪਯੋਗਨਿਮਿਤ੍ਤਾਪਗਤੁਸ੍ਮਾਵਿਞ੍ਞਾਣਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋ ਮਤਵੋਹਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਨਿਬਨ੍ਧਨੋ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਧਪ੍ਪਯੋਗਾਕਰਣੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਾਰਹੋ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਸਮੂਹੋ ਹਞ੍ਞਤਿ, ਕੇਵਲੋ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਸਨ੍ਤਾਨੋ, ਵਧਪ੍ਪਯੋਗਾਵਿਸਯਭਾਵੇਪਿ ਤਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵੇ ਰੂਪਸਨ੍ਤਾਨਾਧੀਨਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਰੂਪਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪਰੇਨ ਪਯੋਜਿਤਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੁਪਚ੍ਛੇਦਕਪਯੋਗਵਸੇਨ ਤਨ੍ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਵਿਬਨ੍ਧਕਵਿਸਦਿਸਰੂਪੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਹਤੇ ਵਿਚ੍ਛੇਦੋ ਹੋਤੀਤਿ ਨ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਭਵੋ, ਨਾਪਿ ਅਹੇਤੁਕੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ, ਨ ਚ ਪਯੋਗੋ ਨਿਪ੍ਪਯੋਜਨੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਕਤਪਯੋਗਵਸੇਨ ਤਦਨਨ੍ਤਰਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਾਰਹਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾਰਕਲਾਪਸ੍ਸ ਤਥਾਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ, ਖਣਿਕਾਨਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਖਣਿਕਮਰਣਸ੍ਸ ਇਧ ਮਰਣਭਾਵੇਨ ਅਨਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ ਸਨ੍ਤਤਿਮਰਣਸ੍ਸ ਚ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਸਹੇਤੁਕਭਾਵਤੋ ਨ ਅਹੇਤੁਕਂ ਮਰਣਂ, ਨ ਚ ਕਤ੍ਤੁਰਹਿਤੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਪ੍ਪਯੋਗੋ ਨਿਰੀਹਕੇਸੁਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਸਨ੍ਨਿਹਿਤਤਾਮਤ੍ਤੇਨ ਉਪਕਾਰਕੇਸੁ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਨੁਰੂਪਫਲੁਪ੍ਪਾਦਨਨਿਯਤੇਸੁ ਕਾਰਣੇਸੁ ਕਤ੍ਤੁਵੋਹਾਰਸਿਦ੍ਧਿਤੋ ਯਥਾ ''ਪਦੀਪੋ ਪਕਾਸੇਤਿ, ਨਿਸਾਕਰੋ ਚਨ੍ਦਿਮਾ''ਤਿ, ਨ ਚ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਵਧਾਧਿਪ੍ਪਾਯਸਹਭੁਨੋ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਕਲਾਪਸ੍ਸ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ ਇਚ੍ਛਿਤੋ ਸਨ੍ਤਾਨਵਸੇਨ ਅਵਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸੇਵ ਪਟਿਜਾਨਨਤੋ, ਸਨ੍ਤਾਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਞ੍ਚ ਪਦੀਪਾਦੀਨਂ ਅਤ੍ਥਕਿਰਿਯਾਸਿਦ੍ਧਿ ਦਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੇਵ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੇਨ ਕਮ੍ਮਬਦ੍ਧੋਤਿ। ਅਯਞ੍ਚ ਵਿਚਾਰੋ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾਦੀਸੁਪਿ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਵਿਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ।

ਸਾਹਤ੍ਥਿਕੋਤਿ ਸਯਂ ਮਾਰੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਾਯੇਨ ਵਾ ਕਾਯਪਟਿਬਦ੍ਧੇਨ ਵਾ ਪਹਰਣਂ। **ਆਣਤ੍ਤਿਕੋ**ਤਿ ਅਞ੍ਞਂ ਆਣਾਪੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ''ਏਵਂ ਵਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਵਾ ਪਹਰਿਤ੍ਵਾ ਵਾ ਮਾਰੇਹੀ''ਤਿ ਆਣਾਪਨਂ। **ਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਿਯੋ**ਤਿ ਦੂਰੇ ਠਿਤਂ ਮਾਰੇਤੁਕਾਮਸ੍ਸ ਕਾਯੇਨ ਵਾ ਕਾਯਪਟਿਬਦ੍ਧੇਨ ਵਾ ਉਸੁਯਨ੍ਤਪਾਸਾਣਾਦੀਨਂ ਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ। **ਥਾਵਰੋ**ਤਿ ਅਸਞ੍ਚਾਰਿਮੇਨ ਉਪਕਰਣੇਨ ਮਾਰੇਤੁਕਾਮਸ੍ਸ ਓਪਾਤਾਪਸ੍ਸੇਨਉਪਨਿਕ੍ਖਿਪਨਂ, ਭੇਸਜ੍ਜਸਂਵਿਧਾਨਞ੍ਚ। **ਵਿਜ੍ਜਾਮਯੋ**ਤਿ ਮਾਰਣਤ੍ਥਂ ਮਨ੍ਤਪਰਿਜਪ੍ਪਨਂ ਆਥਬ੍ਬਣਿਕਾਦੀਨਂ ਵਿਯ। ਆਥਬ੍ਬਣਿਕਾ ਹਿ ਆਥਬ੍ਬਣਂ ਪਯੋਜੇਨ੍ਤਿ ਨਗਰੇ ਵਾ ਰੁਦ੍ਧੇ ਸਙ੍ਗਾਮੇ ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤੇ ਪਟਿਸੇਨਾਯ ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕੇਸੁ ਪਚ੍ਚਾਮਿਤ੍ਤੇਸੁ ਈਤਿਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਿ ਉਪਦ੍ਦਵਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਿ ਰੋਗਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਿ ਪਜ੍ਜਰਕਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਿ ਸੂਚਿਕਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਿ ਵਿਸੂਚਿਕਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਿਯਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। ਵਿਜ੍ਜਾਧਰਾ ਚ ਵਿਜ੍ਜਂ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਨਗਰੇ ਵਾ ਰੁਦ੍ਧੇ...ਪੇ॰... ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਿਯਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। **ਇਦ੍ਧਿਮਯੋ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਜਿਦ੍ਧਿਮਯੋ ਦਾਠਾਕੋਟਨਾਦੀਨਿ ਵਿਯ। ਪਿਤੁਰਞ੍ਞੋ ਕਿਰ ਸੀਹਲਨਰਿਨ੍ਦਸ੍ਸ ਦਾਠਾਕੋਟਨੇਨ ਚੂਲ਼ਸੁਮਨਕੁਟੁਮ੍ਬਿਯਸ੍ਸ

ਮਰਣੰ ਹੋਤਿ। "**ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਪਨਤ੍ਥੇ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਗਣ੍ਠਿਗਾਰਵੰ ਪਰਿਹਰਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਅਨੂਨਭਾਵਮ੍ਪਿ ਕਰੋਤਿ "**ਅਤ੍ਥਿਕੇਹੀ**"ਤਿਆਦਿਨਾ। ਇਧ ਅਵੁਤ੍ਤੋਪਿ ਹਿ ਏਸ ਅਤ੍ਥੋ ਅਤਿਦਿਸਨੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ ਵਿਯ ਅਨੂਨੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋਤਿ।

ਦੁਸ੍ਸੀਲਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਦੁਸ੍ਸੀਲਜੰ,** ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾ ਚੇਤਨਾ। ''ਪਹਾਯਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਤ੍ਵਾ-ਸਦ੍ਦੋ ਪੁਬ੍ਬਕਾਲੇਤਿ ਆਹ "**ਪਹੀਨਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯਾ**"ਤਿ, ਹੇਤੁਅਤ੍ਥਤੰ ਵਾ ਸਨ੍ਧਾਯ ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਏਤੇਨ ਹਿ ਪਹਾਨਹੇਤੁਕਾ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਾ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਨਿਕਾ ਵਿਰਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਯਞਾਣੇਨ ਹਿ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਦੁਸ੍ਸੀਲਜਸ੍ਸ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਭਗਵਾ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਮੇਵ ਤਤੋ ਪਟਿਵਿਰਤੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਪਹਾਨਵਿਰਤੀਨਮਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ''ਪਹਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ''ਤਿ ਪਦੇਹਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨੰ ਪਹਾਨਵਿਰਮਣਾਨੰ ਪੁਰਿਮਪਚ੍ਛਿਮਕਾਲਤਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਮਗ੍ਗਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਨ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਆਦੀਨੰ, ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਾਨੰ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾਦੀਨਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭੂਤਾਨੰ ਪਚ੍ਚਯਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵੇ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤੇ ਸਹਜਾਤਾਨਮ੍ਪਿ ਪਚ੍ਚਯਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵੇਨ ਗਹਣੰ ਪੁਰਿਮਪਚ੍ਛਿਮਭਾਵੇਨ ਵਿਯ ਹੋਤਿ। ਪਚ੍ਚਯੋ ਹਿ ਪੁਰਿਮਤਰੰ ਪਚ੍ਚਯਸਤ੍ਤਿਯਾ ਠਿਤੋ, ਤਤੋ ਪਰੰ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਪਚ੍ਚਯਸਤ੍ਤਿੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਗਹਣਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਵਸੇਨ ਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਭੂਤੇਸੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਆਦੀਸੁ ਪਹਾਯਕਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਹਾਨਕਿਰਿਯਾਯ ਪੁਰਿਮਕਾਲਵੋਹਾਰੋ, ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਸੁ ਚ ਵਿਰਤੀਸੁ ਵਿਰਮਣਕਿਰਿਯਾਯ ਅਪਰਕਾਲਵੋਹਾਰੋ ਸਮ੍ਭਵਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ''ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਆਦੀਹਿ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੰ ਪਹਾਯ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾਦੀਹਿ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ''ਤਿ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਅਯੰ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਟ੍ਠਕਥਾਮੁਤ੍ਤਕੋ ਨਯੋ – ਪਹਾਨੰ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਵਿਰਤਿਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਵਸੇਨ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਮਗ੍ਗੇਨ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੰ ਪਹਾਯ ਫਲੇਨ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਪਿਚ ਪਾਣੋ ਅਤਿਪਾਤੀਯਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ, ਪਾਣਘਾਤਹੇਤੁਭੂਤੋ ਧਮ੍ਮਸਮੂਹੋ। ਕੋ ਪਨੇਸੋ? ਅਹਿਰਿਕਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਦੋਸਮੋਹਵਿਹਿੰਸਾਦਯੋ ਕਿਲੇਸਾ। ਤੇ ਹਿ ਭਗਵਾ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਪਹਾਯ ਸਮੁਗ੍ਘਾਟੇਤ੍ਵਾ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਦੁਸ੍ਸੀਲਜਤੋ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਮੇਵ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਕਿਲੇਸੇਸੁ ਪਹੀਨੇਸੁ ਤਨ੍ਨਿਮਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਮਗ੍ਗੇਨ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੰ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਕਿਲੇਸੰ ਪਹਾਯ ਤੇਨੇਵ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਦੁਸ੍ਸੀਲਜਚੇਤਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਸ ਨਯੋ ''ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨੰ ਪਹਾਯਾ''ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ।

ਓਰਤੋ ਵਿਰਤੋਤਿ ਪਰਿਯਾਯਵਚਨਮੇਤੰ, ਪਤਿ-ਵਿਸਦ੍ਦਾਨੰ ਵਾ ਪਚ੍ਚੇਕੰ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਤੋ ਤਥਾ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਓਰਤੋ**ਤਿ ਹਿ ਅਵਰਤੋ ਅਭਿਮੁਖੰ ਰਤੋ, ਤੇਨ ਉਜੁਕੰ ਵਿਰਮਣਵਸੇਨ ਸਾਤਿਸਯਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਪਟਿਰਤਸ੍ਸ ਚੇਤੰ ਅਤ੍ਥਵਚਨੰ। **ਵਿਰਤੋ**ਤਿ ਵਿਸੇਸੇਨ ਰਤੋ, ਤੇਨ ਸਹ ਵਾਸਨਾਯ ਵਿਰਮਣਭਾਵੰ, ਉਭਯੇਨ ਪਨ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਿਰਤਿਭਾਵੰ ਵਿਭਾਵੇਤਿ। **ਏਵ**-ਸਦ੍ਦੋ ਪਨ ਤਸ੍ਸਾ ਵਿਰਤਿਯਾ ਕਾਲਾਦਿਵਸੇਨ ਅਪਰਿਯਨ੍ਤਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਸੋ ਉਭਯਤ੍ਥ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਅਞ੍ਞੇ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨਵਿਰਤਿਕਾਪਿ ਅਨਵਟ੍ਠਿਤਚਿਤ੍ਤਤਾਯ ਲਾਭਜੀਵਿਤਾਦਿਹੇਤੁ ਸਮਾਦਾਨੰ ਭਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਨ ਏਵੰ ਭਗਵਾ, ਸਬ੍ਬਸੋ ਪਹੀਨਪਾਣਾਤਿਪਾਤਤ੍ਤਾ ਪਨੇਸ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਵਿਰਤੋ ਏਵਾਤਿ। "**ਨਤ੍ਥਿ ਤਸ੍ਸਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ **ਏਵ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤੰ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥੰ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਤ੍ਥਵਸੇਨ ਸਮਤ੍ਥੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਿਸ੍ਸਾਮੀ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਾ ਧਮ੍ਮਾਤਿ ਸਹ ਪਾਠਸੇਸੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਤੇ ਪਨ ਅਨਵਜ੍ਜਧਮ੍ਮੇਹਿ ਵੋਕਿਣ੍ਣਾ ਅਨ੍ਤਰਨ੍ਤਰਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਾ ਦੁਬ੍ਬਲਾ ਸਾਵਜ੍ਜਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਯਸ੍ਮਾ ਚ ''ਕਾਯਵਚੀਪਯੋਗੰ ਉਪਲਭਿਤ੍ਵਾ ਇਮਸ੍ਸ ਕਿਲੇਸਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ''ਤਿ ਵਿਞ੍ਞੂਨਾ ਸਕ੍ਕਾ ਞਾਤੁੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇ ਇਮਿਨਾਵ ਪਰਿਯਾਯੇਨ "**ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯਜਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਨ ਪਨ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ। ਅਤੋ ਸਸਮ੍ਭਾਰਕਥਾਯ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤੇਹਿ, ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਵਾ ਕਾਯਿਕਵਾਚਸਿਕਪਯੋਗਮੁਪਲਭਿਤ੍ਵਾ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਵਿਞ੍ਞੇਯਜਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਕਾਯਿਕਾ**ਤਿ ਕਾਯੇਨ ਕਤਾ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਨਿਪ੍ਫਾਦਕਾ ਬਲਵਨ੍ਤੋ ਅਕੁਸਲਾ। ''ਕਾਲ਼ਕਾ'' ਤਿਪਿ ਟੀਕਾਯੰ ਉਦ੍ਧਤਪਾਠੋ, ਕਣ੍ਹਪਕ੍ਖਿਕਾ ਬਲਵਨ੍ਤੋ ਅਕੁਸਲਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। "**ਇਮਿਨਾਵਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯਦਾਨੰ ਕਰੋਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਖੋ ''ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨੰ ਪਹਾਯ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ''ਤਿਆਦਿਪਦੇਸੁ।

ਪਾਪੇ ਸਮੇਤੀਤਿ **ਸਮਣੋ,** ਗੋਤਮਸਮਞ੍ਞਾ, ਤੇਨ ਗੋਤ੍ਤੇਨਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਗੋਤਮੋਤਿ ਅਤ੍ਥੰ ਸਨ੍ਧਾਯ "**ਸਮਣੋਤਿ ਭਗਵਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਗੋਤ੍ਤਵਸੇਨ ਲਦ੍ਧਵੋਹਾਰੋਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਬ੍ਰਹ੍ਮਦਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਵਣ੍ਣਾਨੁਸਨ੍ਧਿਯਾ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਦੇਸਨਾਯ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ, ਤੇਨ ਚ

ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਵੰਣ੍ਣਸ੍ਸਾਪਿ ਭਾਸਿਤਤ੍ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਵੰਣ੍ਣੋਪਿ ਵੁੱਤਨਯੇਨ ਦੇਸਿਤਬ੍ਬੋ, ਸੋ ਨ ਦੇਸਿਤੋ। ਕਿੰ ਸੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤਭਾਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਨੁਯੋਗਮਪਨੇਨ੍ਤੋ **"ਨ ਕੇਵਲਞ੍ਚਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਏਵੰ ਸਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਨ ਦੇਸਿਤੋਤਿ ਪੁਨਾਨੁਯੋਗੰ ਪਰਿਹਰਤਿ **"ਦੇਸਨਾ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਏਵਮੇਵ।

ਏਤ੍ਥਾਯਮਧਿਪ੍ਪਾਯੋ –''ਅਤ੍ਥਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞੇ ਚ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣੇ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣੇ ਆਰਬ੍ਭ ਉਪਰਿ ਦੇਸਨੰ ਵਡ੍ਢੇਤੁਕਾਮੋ ਭਗਵਾ ਆਦਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ''ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਵੰਣ੍ਣੰ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣਵਸੇਨੇਵ ਦੇਸਨੰ ਆਰਭਿ, ਨ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਗੁਣਵਸੇਨਾਪਿ। ਏਸਾ ਹਿ ਭਗਵਤੋ ਦੇਸਨਾਯ ਪਕਤਿ, ਯਦਿਦੰ ਏਕਰਸੇਨੇਵ ਦੇਸਨੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਲਬ੍ਭਮਾਨਸ੍ਸਾਪਿ ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਗ੍ਗਹਣੰ। ਤਥਾ ਹਿ ਰੂਪਕਣ੍ਡੇ ਦੁਕਾਦੀਸੁ, ਤਨ੍ਨਿਦ੍ਦੇਸੇਸੁ ਚ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁ ਨ ਗਹਿਤੰ। ਇਤਰਵਤ੍ਥੂਹਿ ਅਸਮਾਨਗਤਿਕਤ੍ਤਾ ਦੇਸਨਾਭੇਦੋ ਹੋਤੀਤਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਿ ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਚਕ੍ਖਾਦਿਨਿਸ੍ਸਯਾਨਿ, ਨ ਏਵੰ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਨਿਸ੍ਸਯੰ ਆਰੁਪ੍ਪੇ ਤਦਭਾਵਤੋ, ਨਿਸ੍ਸਯਨਿਸ੍ਸਿਤਵਸੇਨ ਚ ਵਤ੍ਥੁਦੁਕਾਦਿਦੇਸਨਾ ਪਵਤ੍ਤਾ ''ਅਤ੍ਥਿ ਰੂਪੰ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ, ਅਤ੍ਥਿ ਰੂਪੰ ਨ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੂ''ਤਿਆਦਿਨਾ। ਯਮ੍ਪਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਨਿਸ੍ਸਯੰ, ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ''ਅਤ੍ਥਿ ਰੂਪੰ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੂ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਦੁਕਾਦੀਸੁ ਵੁੱਚਮਾਨੇਸੁਪਿ ਨ ਤਦਨੁਰੂਪਾ ਆਰਮ੍ਮਣਦੁਕਾਦਯੋ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ। ਨ ਹਿ ''ਅਤ੍ਥਿ ਰੂਪੰ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣੰ, ਅਤ੍ਥਿ ਰੂਪੰ ਨ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣ''ਨ੍ਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁੰ ਤਦਨਾਰਮ੍ਮਣਰੂਪਸ੍ਸਾਭਾਵਤੋਤਿ ਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣਦੁਕਾ ਭਿਨ੍ਨਗਤਿਕਾ ਸਿਯੁੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਏਕਰਸਾ ਦੇਸਨਾ ਭਵੇਯ੍ਯਾਤਿ ਨ ਵੁੱਤੰ, ਤਥਾ ਨਿਕ੍ਖੇਪਕਣ੍ਡੇ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਵਿਭਾਗੇਨ ਵਿਸੁੰ ਅਵੁੱਚਮਾਨਤ੍ਤਾ ਅਵਿਤਕ੍ਕਅਵਿਚਾਰਪਦਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇ ''ਵਿਚਾਰੋ ਚਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕਾਤਿ ਆਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਪਦਵਿਸ੍ਸਜਨੇ ਲਬ੍ਭਮਾਨੋਪਿ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਨ ਉਦ੍ਧਤੋ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਹਿ ''ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਚਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਸਿਯਾ, ਏਵਮੇਵਿਧਾਪਿ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਗੁਣੋ ਨ ਦੇਸਿਤੋਤਿ। ਕਾਮੰ ਸਦ੍ਧਤੋ ਏਵੰ ਨ ਦੇਸਿਤੋ, ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਬ੍ਰਹ੍ਮਦਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਵੰਣ੍ਣਸ੍ਸ ਅਨੁਸਨ੍ਧਿਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਦੇਸਨਾਯ ਆਰਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਦੀਪੇਤੁੰ ਵਟ੍ਟਤੀਤਿ ਆਹ **"ਅਤ੍ਥ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ।

ਤਤ੍ਥਾਯੰ ਦੀਪਨਾ – ''ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੰ ਪਹਾਯ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਸਮਣਸ੍ਸ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ ਨਿਹਿਤਦਣ੍ਡੋ ਨਿਹਿਤਸਤ੍ਥੋ''ਤਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬੰ। ਨਨੁ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾਪਿ ਵੰਣ੍ਣੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਦਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤੋਤਿ? ਸਚ੍ਚੰ ਭਾਸਿਤੋ, ਸੋ ਪਨ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਪਭਵਤ੍ਤਾ, ਅਰਿਯਸਙ੍ਘਾਧਾਰਤ੍ਤਾ ਚ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾਨੁਭਾਵਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਚ ਤੇਸੰ, ਤਦੁਭਯਵੰਣ੍ਣਦੀਪਨੇਨੇਵ ਦੀਪਿਤੋਤਿ ਵਿਸੁੰ ਨ ਉਦ੍ਧਤੋ। ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾਨੁਭਾਵੇਨੇਵ ਹਿ ਭਗਵਾ, ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ ਚ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਪ੍ਪਹਾਨਸਮਤ੍ਥੋ ਹੋਤਿ। ਅਤ੍ਥਾਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਪਰਵਿਹੇਠਨਸ੍ਸ ਪਰਿਵਜ੍ਜਿਤਭਾਵਦੀਪਨਤ੍ਥੰ ਦਣ੍ਡਸਤ੍ਥਾਨੰ ਨਿਕ੍ਖੇਪਵਚਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਪਰੂਪਘਾਤਤ੍ਥਾਯਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਅਵਤ੍ਤਨਤੋ**ਤਿ ਅਪਵਤ੍ਤਨਤੋ, ਅਸਞ੍ਚਰਣਤੋ ਵਾ। ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਦਣ੍ਡੋ ਯੇਨਾਤਿ **ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਦਣ੍ਡੋ।** ਤਥਾ **ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਸਤ੍ਥੋ।** ਮਜ੍ਝਿਮਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਚਤੁਹਤ੍ਥਪ੍ਪਮਾਣੋ ਚੇਤ੍ਥ **ਦਣ੍ਡੋ।** ਤਦਵਸੇਸੋ ਮੁਗ੍ਗਰਖਗ੍ਗਾਦਯੋ **ਸਤ੍ਥੰ,** ਤੇਨ ਵੁੱਤੰ **"ਏਤ੍ਥ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਵਿਹੇਠਨਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਵਿਹਿੰਸਨਭਾਵਤੋ, ਏਤੇਨ ਸਸਤਿ ਹਿੰਸਤਿ ਅਨੇਨਾਤਿ **ਸਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ''ਪਰੂਪਘਾਤਤ੍ਥਾਯਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਆਪਨ੍ਨਮਤ੍ਥੰ ਵਿਵਰਿਤੁੰ **"ਯੰ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤੰ। **ਕਤਰੋ** ਜਿਣ੍ਣੋ, ਤਸ੍ਸ, ਤੇਨਵਾ ਆਲਮ੍ਬਿਤੋ ਦਣ੍ਡੋ **ਕਤ੍ਤਰਦਣ੍ਡੋ।** ਦਨ੍ਤਸੋਧਨੰ ਕਾਤੁੰ ਯੋਗ੍ਗੰ ਕਟ੍ਠੰ **ਦਨ੍ਤਕਟ੍ਠੰ,** ਨ ਪਨ ਦਨ੍ਤਸੋਧਨਕਟ੍ਠੰ। ''ਦਨ੍ਤਕਟ੍ਠਵਾਸਿੰ ਵਾ''ਤਿਪਿ ਪਾਠੋ, ਦਨ੍ਤਕਟ੍ਠਚ੍ਛੇਦਨਕਵਾਸਿਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਖੁਦ੍ਦਕੰ ਨਖਚ੍ਛੇਦਨਾਦਿਕਿਚ੍ਚਨਿਪ੍ਫਾਦਕੰ ਸਤ੍ਥੰ **ਪਿਪ੍ਫਲਿਕੰ।** ਇਦੰ ਪਨ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਾਧੀਨਵਚਨੰ। **"ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਵਸੇਨਪਿ ਦੀਪੇਤੁੰ ਵਟ੍ਟਤੀ"**ਤਿ ਵੁੱਤਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਏਕਦੇਸੇਨ ਦੀਪਨਤ੍ਥੰ ਵੁੱਤੰ।

ਲਜ੍ਜਾ-ਸਦ੍ਦੋ ਹਿਰਿਅਤ੍ਥੋਤਿ ਆਹ **"ਪਾਪਜਿਗੁਚ੍ਛਨਲਕ੍ਖਣਾਯਾ"**ਤਿ। ਧਮ੍ਮਗਰੁਤਾਯ ਹਿ ਬੁਦ੍ਧਾਨੰ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚ ਅਤ੍ਤਾਧੀਨਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਤਾਧਿਪਤਿਭੂਤਾ ਲਜ੍ਜਾਵ ਵੁੱਤਾ, ਨ ਲੋਕਾਧਿਪਤਿਭੂਤੰ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੰ। ਅਪਿਚ ''ਲਜ੍ਜੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵੁੱਤਲਜ੍ਜਾਯ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਮ੍ਪਿ ਵੁੱਤਮੇਵ, ਤਸ੍ਮਾ **ਲਜ੍ਜਾ**ਤਿ ਹਿਰਿਓਤ੍ਤਪ੍ਪਾਨਮਧਿਵਚਨੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਨ ਹਿ ਪਾਪਜਿਗੁਚ੍ਛਨੰ ਪਾਪੁਤ੍ਤਾਸਨਰਹਿਤੰ, ਪਾਪਭਯੰ ਵਾ ਅਲਜ੍ਜਨੰ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥੀਤਿ। ''ਦਯੰ ਮੇਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਤੰ ਆਪਨ੍ਨੋ''ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁੱਤੰ, ਨਨੁ ਦਯਾ-ਸਦ੍ਦੋ ''ਦਯਾਪਨ੍ਨੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਕਰੁਣਾਯਪਿ ਵਤ੍ਤਤੀਤਿ? ਸਚ੍ਚਮੇਤੰ, ਅਯੰ ਪਨ ਦਯਾਸਦ੍ਦੋ ਅਨੁਰਕ੍ਖਣਤ੍ਥੰ ਅਨ੍ਤੋਨੀਤੰ ਕਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਮੇਤ੍ਤਾਯ, ਕਰੁਣਾਯ ਚ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਇਧ ਮੇਤ੍ਤਾਯ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਵੁੱਤੋ

ਕਰੁਣਾਯ, ਵਕ੍ਖਮਾਨਤ੍ਤਾ। ਮਿਦਤਿ ਸਿਨੇਹਤੀਤਿ **ਮੇਤ੍ਤਾ,** ਸਾ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਮੇਤ੍ਤਂ,** ਮੇਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਮੇਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ,** ਮੇਤ੍ਤਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਵਾ, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਮੇਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਤਾ** ਮੇਤ੍ਤਾ ਏਵ ਮੂਲਭੂਤੇਨ ਤਨ੍ਨਿਮਿਤ੍ਤੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧਿਯਾ, ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਚ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ।

“**ਪਾਣਭੂਤੇ**ਤਿ ਪਾਣਜਾਤੇ”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਵਂ ਸਤਿ ਪਾਣੋ ਭੂਤੋ ਯੇਸਨ੍ਤਿ ਪਾਣਭੂਤਾਤਿ ਨਿਬ੍ਬਚਨਂ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਅਥ ਵਾ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮਙ੍ਗਿਤਾਯ ਪਾਣਸਙ੍ਖਾਤੇ ਤਂਤਂਕਮ੍ਮਾਨੁਰੂਪਂ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਭੂਤਨਾਮਕੇ ਸਤ੍ਤੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਨੁਕਮ੍ਪਕੋ**ਤਿ ਕਰੁਣਾਯਨਕੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਮੇਤ੍ਤਾ ਕਰੁਣਾਯ ਵਿਸੇਸਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪੁਰਿਮਪਦਤ੍ਥਭੂਤਾ ਮੇਤ੍ਤਾ ਏਵ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ “**ਤਾਯ ਏਵ ਦਯਾਪਨ੍ਨਤਾਯਾ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਇਮਿਨਾ ਹਿ ਪਦੇਨ ਕਰੁਣਾਯ ਗਹਿਤਾਯ ਯੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤਿ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤੇਹਿ ਲਜ੍ਜਾਮੇਤ੍ਤਾਕਰੁਣਾਹਿ ਸਮਙ੍ਗਿਭਾਵੋ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਪਦਤ੍ਤਯੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਪਰਦੁਕ੍ਖਾਪਨਯਨਕਾਮਤਾਪਿ ਹਿ ਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪਨਮੇਵਾਤਿ ਅਵਸ੍ਸਂ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋਤਿ। ਇਮਾਯ ਪਾਲ਼ਿਯਾ, ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ ਚ ਤਸ੍ਸਾ ਵਿਰਤਿਯਾ ਸਤ੍ਤਵਸੇਨ ਅਪਰਿਯਨ੍ਤਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਵਿਹਰਤੀਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਵਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਵਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਨਤ੍ਥੋ, **ਹਰ**-ਸਦ੍ਦੋ ਨਯਨਤ੍ਥੋ, ਨਯਨਞ੍ਚ ਨਾਮੇਤਂ ਇਧ ਪਵਤ੍ਤਨਂ, ਯਾਪਨਂ, ਪਾਲਨਂ ਵਾਤਿ ਆਹ “**ਇਰਿਯਤਿ ਯਪੇਤਿ ਯਾਪੇਤਿ ਪਾਲੇਤੀ**”ਤਿ। **ਯਪੇਤਿ ਯਾਪੇਤੀ**ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਪਰਿਯਾਯਵਚਨਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਇਰਿਯਾਪਥੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਞ੍ਞੇਨ ਇਰਿਯਾਪਥੇਨ ਵਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਹਰਤਿ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ, ਅਤ੍ਤਭਾਵਂ ਵਾ ਯਾਪੇਤਿ ਪਾਲੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਇਤਿ ਵਾ ਹੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਹਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਵਚਨਸਿਲਿਟ੍ਠਤਾਮਤ੍ਤੇ ਕਸ੍ਸਚਿਪਿ ਤੇਨ ਜੋਤਿਤਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ। ਤੇਨਾਹ “**ਏਵਂ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖਵੇ**”ਤਿ। ਵਿਸੁਂ ਕਪ੍ਪਨਮੇਵ ਅਤ੍ਥੋ **ਵਿਕਪ੍ਪਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਸੋ ਅਨੇਕਭਿਨ੍ਨੇਸੁਯੇਵ ਅਤ੍ਥੇਸੁ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਅਨੇਕਭੇਦਾ ਚ ਅਤ੍ਥਾ ਉਪਰਿਵਕ੍ਖਮਾਨਾ ਏਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਉਪਰਿ ਅਦਿਨ੍ਨਾ...ਪੇ॰... ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ**”ਤਿ। “**ਏਵ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਗਨ੍ਥਗਾਰਵਪਰਿਹਰਣਂ, ਨਯਦਾਨਂ ਵਾ।

ਇਦਾਨਿ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਅਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥਾ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਨ ਹਨਤੀ**ਤਿ ਨ ਹਿਂਸਤਿ। **ਨ ਘਾਤੇਤੀ**ਤਿ ਨ ਵਧਤਿ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੇ। **ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ**ਤਿ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ। **ਅਹੋ ਵਤ ਰੇ**ਤਿ ਭੋਨ੍ਤੋ ਏਕਂਸਤੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਆਚਾਰਸੀਲਮਤ੍ਤਕ**ਨ੍ਤਿ ਸਾਧੁਜਨਾਚਾਰਮਤ੍ਤਕਂ, **ਮਤ੍ਤ**-ਸਦ੍ਦੋ ਚੇਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸਨਿਵਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥੋ, ਤੇਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਂਵਰਾਦਿਗੁਣੇਹਿਪਿ ਲੋਕਿਯਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਂ ਵਤ੍ਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਂਵਰਪਚ੍ਚਯਪਰਿਭੋਗਸੀਲਾਨਿ ਇਧ ਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾਨਿ। **ਏਵ**-ਸਦ੍ਦੋ ਪਦਪੂਰਣਮਤ੍ਤਂ, ਮਤ੍ਤ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਸ੍ਸਾਵਧਾਰਣਂ ਕਰੋਤਿ, ਏਵ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਆਚਾਰਸੀਲਮੇਵ ਵਤ੍ਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤੀਤਿ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਂ। ਏਵਮੀਦਿਸੇਸੁ। ‘‘ਇਤਿ ਵਾ ਹਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਂ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ ਵਚਨਸਾਮਤ੍ਥਿਯੇਨੇਵ ਤਦੁਤ੍ਤਰਿ ਗੁਣਂ ਵਤ੍ਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਤਿ। ‘‘ਤਂ ਵੋ ਉਪਰਿ ਵਕ੍ਖਾਮੀ’’ਤਿ ਚ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸਾਪਜ੍ਜਨਤੋ ਤਥਾਪਨ੍ਨਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਉਪਰਿ ਅਸਾਧਾਰਣਭਾਵ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। “**ਨ ਕੇਵਲਞ੍ਚਾ**”ਤਿਆਦਿਨਾ ਪੁਗ੍ਗਲਵਿਵੇਚਨੇਨ ਪਨ ‘‘ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ’’ਤਿ ਇਦਂ ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਂ। “**ਇਤੋ ਪਰ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਗਨ੍ਥਗਾਰਵਂ ਪਰਿਹਰਤਿ। ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਂ ਪਦਂ **ਪੁਬ੍ਬਪਦਂ,**ਨ ਪੁਬ੍ਬਪਦਂ ਤਥਾ, ਨ ਪੁਬ੍ਬਂ ਵਾ **ਅਪੁਬ੍ਬਂ,** ਤਮੇਵ ਪਦਂ ਤਥਾ।

ਸਦ੍ਦਨ੍ਤਰਯੋਗੇਨ ਧਾਤੂਨਮਤ੍ਥਵਿਸੇਸਵਾਚਕਤ੍ਤਾ “**ਆਦਾਨ**”ਨ੍ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਗਹਣਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ, ਤੇਨਾਹ “**ਹਰਣ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ। **ਪਰਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਸਨ੍ਤਕਤੋ ਪਰਭੂਤਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਕਸ੍ਸ, ਯੋ ਵਾ ਅਤ੍ਤਤੋ ਅਞ੍ਞੋ, ਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਰੋ ਨਾਮ, ਤਸ੍ਸ ਇਦਂ **ਪਰ**ਨ੍ਤਿਪਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, “**ਪਰਸਂਹਰਣ**”ਨ੍ਤਿਪਿ ਪਾਠੋ, **ਸਂ**-ਸਦ੍ਦੋ ਚੇਤ੍ਥ ਧਨਤ੍ਥੋ,ਪਰਸਨ੍ਤਕਹਰਣਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਥੇਨੋ** ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਚੋਰੋ, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਥੇਯ੍ਯਂ,** ਚੋਰਕਮ੍ਮਂ। **ਚੋਰਿਕਾ**ਤਿ ਚੋਰਸ੍ਸ ਕਿਰਿਯਾ। ਤਦਤ੍ਥਂ ਵਿਵਰਤਿ “**ਤਤ੍ਥਾ**”ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ‘‘ਆਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਪਦੇ। ਪਰਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਮੇਵ ਏਤ੍ਥ **ਅਦਿਨ੍ਨਂ,** ਨ ਪਨ ਦਨ੍ਤਪੋਣਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇ ਵਿਯ ਅਪ੍ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤਕਂ ਅਤ੍ਤਸਨ੍ਤਕਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। “**ਯਤ੍ਥ ਪਰੋ**”ਤਿਆਦਿ ਉਭਯਤ੍ਥ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਆਵੁਤ੍ਤਿਯਾਦਿਨਯੇਨ। ਤਸ੍ਮਾ ‘‘ਤਂ ਪਰਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਂ ਨਾਮ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਰਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤੇ’’ਤਿ ਚ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਯਥਾਕਾਮਂ ਕਰੋਤੀਤਿ **ਯਥਾਕਾਮਕਾਰੀ,** ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਯਥਾਕਾਮਕਰਿਤਾ,** ਤਂ। ਤਥਾਰੁਚਿਕਰਣਂ ਆਪਜ੍ਜਨ੍ਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਸਨ੍ਤਕਤ੍ਤਾ **ਅਦਣ੍ਡਾਰਹੋ** ਧਨਦਣ੍ਡਰਾਜਦਣ੍ਡਵਸੇਨ। **ਅਨੁਪਵਜ੍ਜੋ ਚ** ਚੋਦਨਾਸਾਰਣਾਦਿਵਸੇਨ। ਤਂ ਪਰਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਂ ਆਦਿਯਤਿ

ਏਤੇਨਾਤਿ **ਤਦਾਦਾਯਕੋ**, ਸ੍ਵੇਵ ਉਪਕ੍ਕਮੋ, ਤੰ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤੀਤਿ **ਤਦਾਦਾਯਕਉਪਕ੍ਕਮਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਕਾ।** ਥੇਯ੍ਯਾ ਏਵ ਚੇਤਨਾ **ਥੇਯ੍ਯਚੇਤਨਾ।** ਖੁਦ੍ਦਕਤਾਅਪ੍ਪਗ੍ਘਤਾਦਿਵਸੇਨ **ਹੀਨੇ।** ਮਹਨ੍ਤਤਾਮਹਗ੍ਘਤਾਦਿਵਸੇਨ **ਪਣੀਤੇ।** ਕਸ੍ਮਾ? ਵਤ੍ਥੁਹੀਨਤਾਯਾਤਿ ਗਮ੍ਯਮਾਨਤ੍ਤਾ ਨ ਵੁੱਤੰ, ਹੀਨੇ, ਹੀਨਗੁਣਾਨੰ ਸਨ੍ਤਕੇ ਚ ਚੇਤਨਾ ਦੁਬ੍ਬਲਾ, ਪਣੀਤੇ, ਪਣੀਤਗੁਣਾਨੰ ਸਨ੍ਤਕੇ ਚ ਬਲਵਤੀਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁੱਤਨਯੇਨ ਤੇਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਆਚਰਿਯਾ ਪਨ ਹੀਨਪਣੀਤਤੋ ਖੁਦ੍ਦਕਮਹਨ੍ਤੇ ਵਿਸੁੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ''ਇਧਾਪਿ ਖੁਦ੍ਦਕੇ ਪਰਸਨ੍ਤਕੇ ਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜੰ, ਮਹਨ੍ਤੇ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜੰ। ਕਸ੍ਮਾ? ਪਯੋਗਮਹਨ੍ਤਤਾਯ। ਵਤ੍ਥੁਗੁਣਾਨੰ ਪਨ ਸਮਭਾਵੇ ਸਤਿ ਕਿਲੇਸਾਨਮੁਪਕ੍ਕਮਾਨਞ੍ਚ ਮੁਦੁਤਾਯ ਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜੰ, ਤਿਬ੍ਬਤਾਯ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਅਯਮ੍ਪਿ ਨਯੋ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਸਾਹਤ੍ਥਿਕਾਦਯੋਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਰਸਨ੍ਤਕਸ੍ਸ ਸਹਤ੍ਥਾ ਗਹਣੰ **ਸਾਹਤ੍ਥਿਕੋ।** ਅਞ੍ਞੇ ਆਣਾਪੇਤ੍ਵਾ ਗਹਣੰ **ਆਣਤ੍ਤਿਕੋ।** ਅਨ੍ਤੋਸੁਙ੍ਕਘਾਤੇ ਠਿਤੇਨ ਬਹਿਸੁਙ੍ਕਘਾਤੰ ਪਾਤੇਤ੍ਵਾ ਗਹਣੰ **ਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਿਯੋ।** ''ਅਸੁਕੰ ਭਣ੍ਡੰ ਯਦਾ ਸਕ੍ਕੋਸਿ, ਤਦਾ ਅਵਹਰਾ''ਤਿ ਅਤ੍ਥਸਾਧਕਾਵਹਾਰਨਿਪ੍ਫਾਦਕੇਨ, ਆਣਾਪਨੇਨ ਵਾ, ਯਦਾ ਕਦਾਚਿ ਪਰਸਨ੍ਤਕਵਿਨਾਸਕੇਨ ਸਪ੍ਪਿਤੇਲਕੁਮ੍ਭਿਆਦੀਸੁ ਦੁਕੂਲਸਾਟਕਚਮ੍ਮਖਣ੍ਡਾਦਿਪਕ੍ਖਿਪਨਾਦਿਨਾ ਵਾ ਗਹਣੰ **ਥਾਵਰੋ।** ਮਨ੍ਤਪਰਿਜਪ੍ਪਨੇਨ ਗਹਣੰ **ਵਿਜ੍ਜਾਮਯੋ।** ਵਿਨਾ ਮਨ੍ਤੇਨ, ਕਾਯਵਚੀਪਯੋਗੇਹਿ ਤਾਦਿਸਇਦ੍ਧਿਯੋਗੇਨ ਪਰਸਨ੍ਤਕਸ੍ਸ ਆਕਡ੍ਢਨੰ **ਇਦ੍ਧਿਮਯੋ।** ਕਾਯਵਚੀਪਯੋਗੇਸੁ ਹਿ ਸਨ੍ਤੇਸੁਯੇਵ ਇਦ੍ਧਿਮਯੋ ਅਵਹਰਣਪਯੋਗੋ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਅਸਨ੍ਤੇਸੁ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁੱਤੰ ''ਅਨਾਪਤ੍ਤਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਦ੍ਧਿਮਸ੍ਸ ਇਦ੍ਧਿਵਿਸਯੇ''ਤਿ (ਪਾਰਾ॰ ੧੫੯), ਤੇ ਚ ਖੋ ਪਯੋਗਾ ਯਥਾਨੁਰੂਪੰ ਪਵਤ੍ਤਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਤੇਸੰ ਪਨ ਪਯੋਗਾਨੰ ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਅਵਹਾਰੇਸੁ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ "**ਯਥਾਨੁਰੂਪ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁੱਤੰ।

ਸਨ੍ਧਿਚ੍ਛੇਦਾਦੀਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਅਦਿਸ੍ਸਮਾਨੇਨ ਵਾ, ਕੂਟਮਾਨਕੂਟਕਹਾਪਣਾਦੀਹਿ ਵਞ੍ਚਨੇਨ ਵਾ, ਅਵਹਰਣੰ **ਥੇਯ੍ਯਾਵਹਾਰੋ।** ਪਸਯ੍ਹ ਬਲਸਾ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਸਨ੍ਤਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ, ਭਯੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਵਾ ਅਵਹਰਣੰ **ਪਸਯ੍ਹਾਵਹਾਰੋ।** ਪਰਭਣ੍ਡੰ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਅਵਹਰਣੰ **ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਾਵਹਾਰੋ।** ਭਣ੍ਡੋਕਾਸਪਰਿਕਪ੍ਪਵਸੇਨ ਪਰਿਕਪ੍ਪੇਤ੍ਵਾ ਅਵਹਰਣੰ **ਪਰਿਕਪ੍ਪਾਵਹਾਰੋ।** ਕੁਸੰ ਸਙ੍ਕਾਮੇਤ੍ਵਾ ਅਵਹਰਣੰ **ਕੁਸਾਵਹਾਰੋ। ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਆਦਿਅਤ੍ਥੇਨ, ਨਿਦਸ੍ਸਨਨਯੇਨ ਵਾ ਅਵਸੇਸਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪਞ੍ਚਕਾਪਿ ਗਹਿਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਞ੍ਹਿ ਪਞ੍ਚਕਾਨੰ ਸਮੋਧਾਨਭੂਤਾ ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿ ਅਵਹਾਰਾ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਮੇਵ, ਅਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਵਾ ਅਰਿਯਾਯ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਵਾ ਦਿਨ੍ਨਮੇਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। "**ਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ**"ਤਿ ਇਦੰ ਪਯੋਗਤੋ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਭਾਵਦਸ੍ਸਨੰ। "**ਦਿਨ੍ਨਪਾਟਿਕਙ੍ਖੀ**"ਤਿ ਇਦੰ ਪਨ ਆਸਯਤੋਤਿ ਆਹ "**ਚਿਤ੍ਤੇਨਾ**"ਤਿਆਦਿ।

ਅਥੇਨੇਨਾਤਿ ਏਤ੍ਥ -ਸਦ੍ਦੋ ਨ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਕਾਰਿਯੋ, ਅ-ਸਦ੍ਦੋ ਵਾ ਏਕੋ ਨਿਪਾਤੋ ਨ-ਸਦ੍ਦਤ੍ਥੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਨ ਥੇਨੇਨਾ**"ਤਿ ਵੁੱਤੰ। ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਦਿਸ੍ਸਮਾਨਵਾਕ੍ਯਾਵਤ੍ਥਿਕਵਿਭਤ੍ਤਿਯਨ੍ਤਪਟਿਰੂਪਕਤਾਕਰਣੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਮਾਸਦਸ੍ਸਨਮੇਤੰ। ਪਕਰਣਾਧਿਗਤੇ ਪਨ ਅਤ੍ਥੇ ਵਿਵੇਚਿਯਮਾਨੇ ਇਧ ਅਥੇਨਤੋਯੇਵ ਸੁਚਿਭੂਤਤਾ ਅਧਿਗਮੀਯਤਿ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾਧਿਕਾਰਤ੍ਤਾਤਿ ਆਹ "**ਅਥੇਨਤ੍ਤਾਯੇਵ ਸੁਚਿਭੂਤੇਨਾ**"ਤਿ ਤੇਨ ਹੇਤਾਲਙ੍ਕਾਰਵਚਨਮੇਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਆਹਿਤੋ ਅਹੰਮਾਨੋ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਅਤ੍ਤਾ,** ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ। ਭਗਵਤੋ ਪਨ ਸੋ ਰੁਲ਼੍ਹਿਯਾ ਯਥਾ ਤੰ ਨਿਚ੍ਛਨ੍ਦਰਾਗੇਸੁ ਸਤ੍ਤਵੋਹਾਰੋ। ਅਦਤਿ ਵਾ ਸੰਸਾਰਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ **ਅਤ੍ਤਾ**, ਤੇਨਾਹ "**ਅਤ੍ਤਭਾਵੇਨਾ**"ਤਿ। ਪਦਤ੍ਤਯੇਪਿ ਇਤ੍ਥਮ੍ਭੂਤਲਕ੍ਖਣੇ ਕਰਣਵਚਨਨ੍ਤਿ ਞਾਪੇਤੁੰ "**ਅਥੇਨੰ...ਪੇ॰... ਕਤ੍ਵਾ**"ਤਿ ਵੁੱਤੰ। ਅਥੇਨੇਨ ਅਤ੍ਤਨਾ ਅਥੇਨਤ੍ਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸੁਚਿਭੂਤੇਨ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸੁਚਿਭੂਤਤ੍ਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤੀਤਿਪਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਸੇਸਨ੍ਤਿ ''ਪਹਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ''ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਕੰ। ਤਞ੍ਹਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁੱਤਨਯੰ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਨਯਿਧ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਵੋਹਾਰੇਨ ਵਿਰਤਿ ਵੁੱਤਾ, ਇਤੋ ਅਞ੍ਞੇਸੁ ਪਨ ਸੁਤ੍ਤਪਦੇਸੇਸੁ, ਵਿਨਯਾਭਿਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚ ਪਵਤ੍ਤਵੋਹਾਰੇਨ ਵਿਰਤਿਯੋ, ਚੇਤਨਾ ਚ ਅਧਿਸੀਲਸਿਕ੍ਖਾਨਮਧਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵਤੋ, ਤੇਸਮਞ੍ਞਤਰਕੋਟ੍ਠਾਸਭਾਵਤੋ ਚ ''ਸਿਕ੍ਖਾਪਦ''ਨ੍ਤ੍ਵੇਵ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ ਆਹ "**ਪਠਮਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇ**"ਤਿ। ਕਾਮਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ''ਲਜ੍ਜੀ ਦਯਾਪਨ੍ਨੋ''ਤਿ ਨ ਵੁੱਤੰ, ਅਧਿਕਾਰਵਸੇਨ, ਪਨ ਅਤ੍ਥਤੋ ਚ ਵੁੱਤਮੇਵਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਯਥਾ ਹਿ ਲਜ੍ਜਾਦਯੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਪ੍ਪਹਾਨਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਪਚ੍ਚਯੋ, ਏਵਂ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਪ੍ਪਹਾਨਸ੍ਸਾਪੀਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ ਇਤੋ ਪਰੇਸੁਪਿ। ਅਥ ਵਾ **ਸੁਚਿਭੂਤੇਨਾ**ਤਿ ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪਾਦਿਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ, ਅਹਿਰਿਕਾਦੀਨਞ੍ਚ ਪਹਾਨਂ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵਾਤਿ ''ਲਜ੍ਜੀ ਦਯਾਪਨ੍ਨੋ''ਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਬ੍ਰਹ੍ਮ-ਸਦ੍ਦੋ ਇਧ ਸੇਟ੍ਠਵਾਚਕੋ, ਅਬ੍ਰਹ੍ਮਾਨਂ ਨਿਹੀਨਾਨਂ, ਅਬ੍ਰਹ੍ਮਂ ਵਾ ਨਿਹੀਨਂ ਚਰਿਯਂ ਵੁਤ੍ਤਿ **ਅਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ,** ਮੇਥੁਨਧਮ੍ਮੋ। **ਬ੍ਰਹ੍ਮਂ ਸੇਟ੍ਠਂ ਆਚਾਰ**ਨ੍ਤਿ ਮੇਥੁਨਵਿਰਤਿਂ। ਨ ਆਚਰਤੀਤਿ **ਅਨਾਚਾਰੀ,** [ਆਰਾਚਾਰੀ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੮)] ਤਦਾਚਾਰਵਿਰਹਿਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਤੇਨਾਹ "**ਅਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਤੋ ਦੂਰਚਾਰੀ**"ਤਿ। ਦੂਰੋ ਮੇਥੁਨਸਙ੍ਖਾਤੋ ਆਚਾਰੋ, ਸੋ ਵਿਰਹੇਨ ਯਸ੍ਸਤ੍ਥੀਤਿ **ਦੂਰਚਾਰੀ,** ਮੇਥੁਨਧਮ੍ਮਤੋ ਵਾ ਦੂਰੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਬ੍ਬਿਰਤਿਂ ਆਚਰਤੀਤਿ **ਦੂਰਚਾਰੀ**ਤਿਪਿ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਮਿਥੁਨਾਨਂ ਰਾਗਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨੇਨ ਸਦਿਸਾਨਂ ਉਭਿਨ੍ਨਂ ਅਯਂ **ਮੇਥੁਨੇ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ "**ਰਾਗਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ। ਅਸਤਂ ਧਮ੍ਮੋ ਆਚਾਰੋਤਿ **ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮੋ,** ਤਸ੍ਮਾ। ਅਭੇਦਵੋਹਾਰੇਨ ਗਾਮਸਦ੍ਦੇਨੇਵ ਗਾਮਵਾਸਿਨੋ ਗਹਿਤਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਗਾਮਵਾਸੀਨ**"ਨ੍ਤਿ, ਗਾਮੇ ਵਸਤਂ ਧਮ੍ਮੋਤਿਪਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। "**ਦੂਰਚਾਰੀ**"ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਵਚਨਤੋ, ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਵਾ ''ਮੇਥੁਨਾ'' ਤ੍ਵੇਵ ਅਵਤ੍ਵਾ ''ਗਾਮਧਮ੍ਮਾ''ਤਿਪਿ ਵੁਤ੍ਤਾ

''ਇਧ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਸਮ੍ਮਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਪਟਿਜਾਨਮਾਨੋ ਨ ਹੇਵ ਖੋ ਮਾਤੁਗਾਮੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਦ੍ਵਯਂਦ੍ਵਯਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਪਿਚ ਖੋ ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਉਚ੍ਛਾਦਨਪਰਿਮਦ੍ਦਨਨ੍ਹਾਪਨਸਮ੍ਬਾਹਨਂ ਸਾਦਿਯਤਿ, ਸੋ ਤਂ ਅਸ੍ਸਾਦੇਤਿ, ਤਂ ਨਿਕਾਮੇਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਵਿਤ੍ਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਇਦਮ੍ਪਿ ਖੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਸ੍ਸ ਖਣ੍ਡਮ੍ਪਿ ਛਿਦ੍ਦਮ੍ਪਿ ਸਬਲਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮਾਸਮ੍ਪਿ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਤਿ ਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਮੇਥੁਨੇਨ ਸਂਯੋਗੇਨ, ਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਯ ਮਰਣੇਨ ਸੋਕੇਹਿ ਪਰਿਦੇਵੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਹਿ ਉਪਾਯਾਸੇਹਿ, ਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾਤਿ ਵਦਾਮਿ।

ਪੁਨ ਚਪਰਂ...ਪੇ॰... ਨਪਿ ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਉਚ੍ਛਾਦਨਪਰਿਮਦ੍ਦਨਨ੍ਹਾਪਨਸਮ੍ਬਾਹਨਂ ਸਾਦਿਯਤਿ, ਅਪਿਚ ਖੋ ਮਾਤੁਗਾਮੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਞ੍ਜਗ੍ਘਤਿ ਸਂਕੀਲ਼ਤਿ ਸਂਕੇਲਾਯਤਿ...ਪੇ॰... ਨਪਿ ਮਾਤੁਗਾਮੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਞ੍ਜਗ੍ਘਤਿ ਸਂਕੀਲ਼ਤਿ ਸਂਕੇਲਾਯਤਿ, ਅਪਿਚ ਖੋ ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਪਨਿਜ੍ਝਾਯਤਿ ਪੇਕ੍ਖਤਿ...ਪੇ॰... ਨਪਿ ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਪਨਿਜ੍ਝਾਯਤਿ ਪੇਕ੍ਖਤਿ, ਅਪਿਚ ਖੋ ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦਂ ਸੁਣਾਤਿ ਤਿਰੋਕੁਟ੍ਟਂ ਵਾ ਤਿਰੋਪਾਕਾਰਂ ਵਾ ਹਸਨ੍ਤਿਯਾ ਵਾ ਭਣਨ੍ਤਿਯਾ ਵਾ ਗਾਯਨ੍ਤਿਯਾ ਵਾ ਰੋਦਨ੍ਤਿਯਾ ਵਾ...ਪੇ॰... ਨਪਿ ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦਂ ਸੁਣਾਤਿ ਤਿਰੋਕੁਟ੍ਟਂ ਵਾ ਤਿਰੋਪਾਕਾਰਂ ਵਾ ਹਸਨ੍ਤਿਯਾ ਵਾ ਭਣਨ੍ਤਿਯਾ ਵਾ ਗਾਯਨ੍ਤਿਯਾ ਵਾ ਰੋਦਨ੍ਤਿਯਾ ਵਾ, ਅਪਿਚ ਖੋ ਯਾਨਿਸ੍ਸ ਤਾਨਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਮਾਤੁਗਾਮੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਹਸਿਤਲਪਿਤਕੀਲ਼ਿਤਾਨਿ, ਤਾਨਿ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ...ਪੇ॰... ਨਪਿ ਯਾਨਿਸ੍ਸ ਤਾਨਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਮਾਤੁਗਾਮੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਹਸਿਤਲਪਿਤਕੀਲ਼ਿਤਾਨਿ, ਤਾਨਿ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ, ਅਪਿਚ ਖੋ ਪਸ੍ਸਤਿ ਗਹਪਤਿਂ ਵਾ ਗਹਪਤਿਪੁਤ੍ਤਂ ਵਾ ਪਞ੍ਚਹਿ ਕਾਮਗੁਣੇਹਿ ਸਮਪ੍ਪਿਤਂ ਸਮਙ੍ਗੀਭੂਤਂ ਪਰਿਚਾਰਯਮਾਨਂ...ਪੇ॰... ਨਪਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਗਹਪਤਿਂ ਵਾ ਗਹਪਤਿਪੁਤ੍ਤਂ ਵਾ ਪਞ੍ਚਹਿ ਕਾਮਗੁਣੇਹਿ ਸਮਪ੍ਪਿਤਂ ਸਮਙ੍ਗੀਭੂਤਂ ਪਰਿਚਾਰਯਮਾਨਂ, ਅਪਿਚ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਦੇਵਨਿਕਾਯਂ ਪਣਿਧਾਯ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਤਿ ''ਇਮਿਨਾਹਂ ਸੀਲੇਨ ਵਾ ਵਤੇਨ ਵਾ ਤਪੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੇਨ ਵਾ ਦੇਵੋ ਵਾ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਦੇਵਞ੍ਞਤਰੋ ਵਾ''ਤਿ। ਸੋ ਤਂ ਅਸ੍ਸਾਦੇਤਿ, ਤਂ ਨਿਕਾਮੇਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਵਿਤ੍ਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਦਮ੍ਪਿ ਖੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਸ੍ਸ ਖਣ੍ਡਮ੍ਪਿ ਛਿਦ੍ਦਮ੍ਪਿ ਸਬਲਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮਾਸਮ੍ਪਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਤਿ ਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਮੇਥੁਨੇਨ ਸਂਯੋਗੇਨ, ਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਯ ਮਰਣੇਨ ਸੋਕੇਹਿ ਪਰਿਦੇਵੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਹਿ ਉਪਾਯਾਸੇਹਿ, ਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾਤਿ ਵਦਾਮੀ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੭.੫੦) –

ਅਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰਾਗਮੇ ਸਤ੍ਤਕਨਿਪਾਤੇ ਜਾਣੁਸੋਣਿਸੁਤ੍ਤੇ ਆਗਤਾ ਸਤ੍ਤਵਿਧਮੇਥੁਨਸਂਯੋਗਾਪਿ ਪਟਿਵਿਰਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਇਧਾਪਿ ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸੇਵਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾ ਮਗ੍ਗੇਨਮਗ੍ਗਪਟਿਪਤ੍ਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਕਾ ਚੇਤਨਾ ਅਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ । ਪਞ੍ਚਸਿਕ੍ਖਾਪਦਕ੍ਕਮੇ ਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੇ ਪਨ ਅਗਮਨੀਯਟ੍ਠਾਨਵੀਤਿਕ੍ਕਮਚੇਤਨਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾ ਕਾਮੇਸੁ ਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੋਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ।

ਤਤ੍ਥ ਅਗਮਨੀਯਟ੍ਠਾਨਂ ਨਾਮ ਪੁਰਿਸਾਨਂ ਤਾਵ ਮਾਤੁਰਕ੍ਖਿਤਾਦਯੋ ਦਸ, ਧਨਕ੍ਕੀਤਾਦਯੋ ਦਸਾਤਿ ਵੀਸਤਿ ਇਤ੍ਥਿਯੋ। ਇਤ੍ਥੀਸੁ ਪਨ ਦਸਨ੍ਨਂ ਧਨਕ੍ਕੀਤਾਦੀਨਂ, ਸਾਰਕ੍ਖਸਪਰਿਦਣ੍ਡਾਨਞ੍ਚ ਵਸੇਨ ਦ੍ਵਾਦਸਨ੍ਨਂ ਅਞ੍ਞੇ ਪੁਰਿਸਾ। ਯੇ ਪਨੇਕੇ ਵਦਨ੍ਤਿ ''ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਕਾਮੇਸੁ ਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਅਕਾਲੇ, ਅਦੇਸੇ, ਅਨਙ੍ਗੇ, ਅਧਮ੍ਮੇ ਚਾ''ਤਿ, ਤੇ ਵਿਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਂ ਪਤਿ ਪਰਿਕਪ੍ਪੇਤ੍ਵਾ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਨ ਹਿ ਸਾਗਮਨੀਯਟ੍ਠਾਨੇ ਪਵਤ੍ਤਾ ਵਿਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੋ ਨਾਮ ਸਮ੍ਭਵਤਿ। ਸਾ ਪਨੇਸਾ ਦੁਵਿਧਾਪਿ ਵਿਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਗੁਣਵਿਰਹਿਤੇ ਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜਾ, ਗੁਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੇ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜਾ। ਗੁਣਰਹਿਤੇਪਿ ਚ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜਾ, ਉਭਿਨ੍ਨਂ ਸਮਾਨਚ੍ਛਨ੍ਦਭਾਵੇ ਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜਾ, ਸਮਾਨਚ੍ਛਨ੍ਦਭਾਵੇਪਿ ਕਿਲੇਸਾਨਂ, ਉਪਕ੍ਕਮਾਨਞ੍ਚ ਮੁਦੁਤਾਯ ਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜਾ, ਤਿਬ੍ਬਤਾਯ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਅਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਸ੍ਸ ਦ੍ਵੇ ਸਮ੍ਭਾਰਾ ਸੇਵੇਤੁਕਾਮਤਾਚਿਤ੍ਤਂ, ਮਗ੍ਗੇਨਮਗ੍ਗਪਟਿਪਤ੍ਤੀਤਿ। ਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਸ੍ਸ ਪਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਭਾਰਾ ਅਗਮਨੀਯਵਤ੍ਥੁ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਸੇਵਨਚਿਤ੍ਤਂ, ਸੇਵਨਾਪਯੋਗੋ, ਮਗ੍ਗੇਨਮਗ੍ਗਪਟਿਪਤ੍ਤਿਅਧਿਵਾਸਨਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਸੁ ''ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਭਾਰਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥਕਥਾ; ਮ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧.੮੯; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੧੦੯-੧੧੧) ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਨੇ ਮਗ੍ਗੇਨਮਗ੍ਗਪਟਿਪਤ੍ਤਿਅਧਿਵਾਸਨੇ ਸਤਿਪਿ ਪੁਰਿਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸੇਵਨਾਭਿਸਨ੍ਧਿਪਯੋਗਾਭਾਵਤੋ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯਮਾਨਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ ਕੇਚਿ। ਸੇਵਨਚਿਤ੍ਤੇ ਸਤਿ ਪਯੋਗਾਭਾਵੋ ਨ ਪਮਾਣਂ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਸੇਵਨਪਯੋਗਸ੍ਸ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਅਭਾਵਤੋ, ਪੁਰਿਸਸ੍ਸੇਵ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਸੇਵਨਪਯੋਗੋ ਹੋਤੀਤਿ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਪੁਰੇਤਰਂ ਸੇਵਨਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾਯ [ਨਿਪਨ੍ਨਾਯ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਨੁਟੀ॰ ਕਮ੍ਮਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ)] ਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੋ ਨ ਸਿਯਾਤਿ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਉਕ੍ਕਂਸਤੋ ''ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਭਾਰਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਹਿ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਪੁਰਿਸਕਿਚ੍ਚਕਰਣਕਾਲੇ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸਾਪਿ ਸੇਵਨਾਪਯੋਗਾਭਾਵਤੋ ਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੋ ਨ ਸਿਯਾਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ ਏਕੇ।

ਇਦਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਂ – ਅਤ੍ਤਨੋ ਰੁਚਿਯਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤਸ੍ਸ ਸੇਵਨਾਪਯੋਗੇਨੇਵ ਸੇਵਨਚਿਤ੍ਤਤਾਸਿਦ੍ਧਿਤੋ ਅਗਮਨੀਯਵਤ੍ਥੁ, ਸੇਵਨਾਪਯੋਗੋ, ਮਗ੍ਗੇਨਮਗ੍ਗਪਟਿਪਤ੍ਤਿਅਧਿਵਾਸਨਨ੍ਤਿ ਤਯੋ, ਬਲਕ੍ਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸੇਵਨਾਭਿਸਨ੍ਧਿਪਯੋਗਾਭਾਵਤੋ ਅਗਮਨੀਯਵਤ੍ਥੁ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਸੇਵਨਚਿਤ੍ਤਂ , ਮਗ੍ਗੇਨਮਗ੍ਗਪਟਿਪਤ੍ਤਿਅਧਿਵਾਸਨਨ੍ਤਿ ਤਯੋ, ਅਨਵਸੇਸਗ੍ਗਹਣੇਨ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋਤਿ, ਤਮ੍ਪਿ ਕੇਚਿਯੇਵ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਵੀਮਂਸਿਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ **ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਨੁਟੀਕਾਯਂ** (ਧ॰ ਸ॰ ਅਨੁਟੀ॰ ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ) ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਕੋ ਪਯੋਗੋ ਸਾਹਤ੍ਥਿਕੋਵ।

੯. **ਮੁਸਾ**ਤਿ ਤਤਿਯਨ੍ਤੋ, ਦੁਤਿਯਨ੍ਤੋ ਵਾ ਨਿਪਾਤੋ ਮਿਚ੍ਛਾਪਰਿਯਾਯੋ, ਕਿਰਿਯਾਪਧਾਨੋਤਿ ਆਹ "**ਵਿਸਂਵਾਦਨਪੁਰੇਕ੍ਖਾਰਸ੍ਸਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਪੁਰੇ ਕਰਣਂ **ਪੁਰੇਕ੍ਖਾਰੋ,** ਵਿਸਂਵਾਦਨਸ੍ਸ ਪੁਰੇਕ੍ਖਾਰੋ ਯਸ੍ਸਾਤਿ ਤਥਾ, ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਪਥਪ੍ਪਤ੍ਤਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਅਤ੍ਥਭਞ੍ਜਨਕੋ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਪਰਸ੍ਸ ਹਿਤਵਿਨਾਸਕੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਮੁਸਾਵਾਦੋ ਪਨ ਸਸਨ੍ਤਕਸ੍ਸ ਅਦਾਤੁਕਾਮਤਾਯ, ਹਸਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਚ ਭਵਤਿ। ਵਚਸਾ ਕਤਾ ਵਾਯਾਮਪ੍ਪਧਾਨਾ ਕਿਰਿਯਾ **ਵਚੀਪਯੋਗੋ।** ਤਥਾ ਕਾਯੇਨ ਕਤਾ **ਕਾਯਪਯੋਗੋ। ਵਿਸਂਵਾਦਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯੋ** ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਕ੍ਖਣੇ, ਤਙ੍ਖਣੇ ਚ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ''ਪੁਬ੍ਬੇਵਸ੍ਸ ਹੋਤਿ 'ਮੁਸਾ ਭਣਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ, ਭਣਨ੍ਤਸ੍ਸ ਹੋਤਿ 'ਮੁਸਾ ਭਣਾਮੀ'ਤਿ'' (ਪਾਰਾ॰ ੨੦੦; ਪਾਚਿ॰ ੪) ਏਤਦੇਵ ਹਿ ਦ੍ਵਯਂ ਅਙ੍ਗਭੂਤਂ। ਇਤਰਂ ''ਭਣਿਤਸ੍ਸ ਹੋਤਿ 'ਮੁਸਾ ਮਯਾ ਭਣਿਤ'ਨ੍ਤਿ'' (ਪਾਰਾ॰ ੨੦੦; ਪਾਚਿ॰ ੪) ਵੁਤ੍ਤਂ ਪਨ ਹੋਤੁ ਵਾ, ਮਾ ਵਾ, ਅਕਾਰਣਮੇਤਂ। **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਵਿਸਂਵਾਦਕਸ੍ਸ। ''ਚੇਤਨਾ''ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਵਿਸਂ ਵਾਦੇਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਵਿਸਂਵਾਦਨਂ,** ਤਦੇਵ ਕਾਯਵਚੀਪਯੋਗੋ, ਤਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤੀਤਿ ਤਥਾ, ਇਮਿਨਾ ਮੁਸਾਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਕਾਯਵਚੀਪਯੋਗੇਨ, ਮੁਸਾਸਙ੍ਖਾਤਂ ਵਾ ਕਾਯਵਚੀਪਯੋਗਂ ਵਦਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਪੇਤਿ, ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ ਵਾ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਮੁਸਾਵਾਦੋ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਮਾਹ। ''ਵਾਦੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਵਿਸਂਵਾਦਨਚਿਤ੍ਤਂ, ਤਜ੍ਜੋ ਵਾਯਾਮੋ, ਪਰਸ੍ਸ ਤਦਤ੍ਥਵਿਜਾਨਨਨ੍ਤਿ ਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਯਂ ਵਿਭਾਵਿਤਮੇਵ ਹੋਤਿ।

''ਅਤਥਂ ਵਤ੍ਥੁ''ਨ੍ਤਿ ਲਕ੍ਖਣਂ ਪਨ ਅਵਿਭਾਵਿਤਮੇਵ ਮੁਸਾ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਪਯੋਗਸਙ੍ਖਾਤਕਿਰਿਯਾਵਾਚਕਤ੍ਤਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਇਧ ਨਯੇ ਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਅਬ੍ਯਾਪਿਤਤਾਯ, ਮੁਸਾ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਚ ਵਿਸਂਵਾਦਿਤਬ੍ਬਤ੍ਥਵਾਚਕਤਾਸਮ੍ਭਵਤੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮੁਸਾਵਾਦਲਕ੍ਖਣਂ

ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਅਪਰੋ ਨਯੋ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਲਕ੍ਖਣਤੋ**ਤਿ ਸਭਾਵਤੋ। **ਤਥਾ**ਤਿ ਤੇਨ ਤਥਾਕਾਰੇਨ। ਕਾਯਵਚੀਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯੋ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤੀਤਿ **ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਕਾ।** ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਨਯੇ ਮੁਸਾ ਵਤ੍ਥੁ ਵਦੀਯਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਮੁਸਾਵਾਦੋ**ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਚਨਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। “**ਸੋ ਯਮਤ੍ਥ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਕਮ੍ਮਪਥਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨ ਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜਭਾਵਮਾਹ। ਯਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਭਞ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਗੁਣਤਾਯ ਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜੋ , ਮਹਾਗੁਣਤਾਯ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜੋਤਿ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨੇ ਵਿਯ ਗੁਣਵਸੇਨਾਪਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਮੁਦੁਤਿਬ੍ਬਤਾਵਸੇਨਾਪਿ ਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜਤਾ ਲਬ੍ਭਤਿਯੇਵ।

“**ਅਪਿਚਾ**”ਤਿਆਦਿਨਾ ਮੁਸਾਵਾਦਸਾਮਞ੍ਞਸ੍ਸਾਪਿ ਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਕਂ ਅਦਾਤੁਕਾਮਤਾਯਾ**ਤਿ, ਹਿ **ਹਸਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨਾ**ਤਿ ਚ ਮੁਸਾਵਾਦਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਉਭਯਤ੍ਥਾਪਿ ਚ ਵਿਸਂਵਾਦਨਪੁਰੇਕ੍ਖਾਰੇਨੇਵ ਮੁਸਾਵਾਦੋ, ਨ ਪਨ ਵਚਨਮਤ੍ਤੇਨ। ਤਤ੍ਥ ਪਨ ਚੇਤਨਾ ਬਲਵਤੀ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਨਦੀ ਮਞ੍ਞੇ**ਤਿ ਨਦੀ ਵਿਯ। ਅਪ੍ਪਤਾਯ ਊਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪੂਰਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਕਥਾ **ਪੂਰਣਕਥਾ,** ਬਹੁਤਰਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਕਥਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ।

ਤੇਨਾਕਾਰੇਨ ਜਾਤੋ **ਤਜ੍ਜੋ,** ਤਸ੍ਸ ਵਿਸਂਵਾਦਨਸ੍ਸ ਅਨੁਰੂਪੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਵਾਯਾਮੋ**ਤਿ ਵਾਯਾਮਸੀਸੇਨ ਪਯੋਗਮਾਹ। ਵੀਰਿਯਪ੍ਪਧਾਨਾ ਹਿ ਕਾਯਿਕਵਾਚਸਿਕਕਿਰਿਯਾ ਇਧ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ, ਨ ਵਾਯਾਮਮਤ੍ਤਂ। ਵਿਸਂਵਾਦਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਪਯੋਗੇ ਕਤੇਪਿ ਅਪਰੇਨ ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਥੇ ਅਵਿਞ੍ਞਾਤੇ ਵਿਸਂਵਾਦਨਸ੍ਸ ਅਸਿਜ੍ਝਨਤੋ ਪਰਸ੍ਸ ਤਦਤ੍ਥਵਿਜਾਨਨਮ੍ਪਿ ਏਕਸਮ੍ਭਾਰਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕੇਚਿ ਪਨ ‘‘ਅਭੂਤਵਚਨਂ, ਵਿਸਂਵਾਦਨਚਿਤ੍ਤਂ, ਪਰਸ੍ਸ ਤਦਤ੍ਥਵਿਜਾਨਨ’’ਨ੍ਤਿ ਤਯੋ ਸਮ੍ਭਾਰੇ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਕਾਯਿਕੋਵ ਸਾਹਤ੍ਥਿਕੋਤਿ ਕੋਚਿ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਤਿ ਤਂ ਨਿਵਾਰੇਤੁਂ “**ਸੋ ਕਾਯੇਨ ਵਾ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਾਯ ਚੇ ਕਿਰਿਯਾਯ ਪਰੋ ਤਮਤ੍ਥਂ ਜਾਨਾਤੀਤਿ ਤਙ੍ਖਣੇ ਵਾ ਦਨ੍ਧਤਾਯ ਵਿਚਾਰੇਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾ ਵਾ ਜਾਨਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਯ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਸਂਵਾਦਕੋ। **ਕਿਰਿਯਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਕਚੇਤਨਾਕ੍ਖਣੇਯੇ**ਵਾਤਿ ਕਾਯਿਕਵਾਚਸਿਕਕਿਰਿਯਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਕਾਯ ਚੇਤਨਾਯ ਪਵਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇ ਏਵ। **ਮੁਸਾਵਾਦਕਮ੍ਮੁਨਾ ਬਜ੍ਝਤੀ**ਤਿ ਵਿਸਂਵਾਦਨਚੇਤਨਾਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਮੁਸਾਵਾਦਕਮ੍ਮੁਨਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੀਯਤਿ, ਅਲ੍ਲੀਯਤੀਤਿ ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਚੇਪਿ ਦਨ੍ਧਤਾਯ ਵਿਚਾਰੇਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾ ਚਿਰੇਨਾਪਿ ਪਰੋ ਤਦਤ੍ਥਂ ਜਾਨਾਤਿ, ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਪਕਚੇਤਨਾਯ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਤਙ੍ਖਣੇਯੇਵ ਬਜ੍ਝਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ।

“**ਏਕੋ ਪਯੋਗੋ ਸਾਹਤ੍ਥਿਕੋ**ਵਾ”ਤਿ ਇਦਂ ਪੋਰਾਣਟ੍ਠਕਥਾਸੁ ਆਗਤਨਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਇਧ ਸਙ੍ਗਹਟ੍ਠਕਥਾਯ ਸਙ੍ਗਹਕਾਰਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਤਿਭੇਦਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਯਸ੍ਮਾ ਪਨਾ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ “**ਯਥਾ...ਪੇ॰... ਤਥਾ**”ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਾਹਤ੍ਥਿਕੋ ਵਿਯ ਆਣਤ੍ਤਿਕਾਦਯੋਪਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ, ਅਗ੍ਗਹਣੇ ਕਾਰਣਂ ਨਤ੍ਥਿ ਪਰਸ੍ਸ ਵਿਸਂਵਾਦਨਭਾਵੇਨ ਤਸ੍ਸਦਿਸਤ੍ਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ , “**ਇਦਮਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਆਣਾਪੇਨ੍ਤੋਪੀ**”ਤਿ ਆਣਤ੍ਤਿਕਸ੍ਸ ਗਹਣੇ ਕਾਰਣਂ, “**ਪਣ੍ਣਂ...ਪੇ॰... ਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨ੍ਤੋਪੀ**”ਤਿ ਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਿਯਸ੍ਸ, “**ਅਯਮਤ੍ਥੋ...ਪੇ॰... ਠਪੇਨ੍ਤੋਪੀ**”ਤਿ ਥਾਵਰਸ੍ਸ। ਯਸ੍ਮਾ ਵਿਸਂਵਾਦੇਤੀਤਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਪਣ੍ਣਂ ਲਿਖਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਤਾਲਾਦੀਨਂ ਪਣ੍ਣਂ ਅਕ੍ਖਰੇਨ ਲਿਖਿਤ੍ਵਾ, **ਪਣ੍ਣ**ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਭੁਮ੍ਮਤ੍ਥੇ ਉਪਯੋਗਵਚਨਂ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਤਿਰੋਕੁਟ੍ਟਾਦੀਸੂ’’ਤਿ [ਕੁਡ੍ਡਾਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੮)] ਪਣ੍ਣੇ ਅਕ੍ਖਰਂ ਲੇਖਨਿਯਾ ਲਿਖਿਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਵੀਮਂਸਿਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋਮਤਿਯਾ ਸਬ੍ਬਦੁਬ੍ਬਲਤ੍ਤਾ ਅਨਤ੍ਥੁਕ੍ਕਂਸਨੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਿਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਵਿਚਾਰੇਤਬ੍ਬਕਾਰਣਂ ਅਤ੍ਥਿ ਸਯਮੇਵ ਵਿਚਾਰਿਤਤ੍ਤਾ।

ਸਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਵਚੀਸਚ੍ਚਂ, **ਸਚ੍ਚੇਨ ਸਚ੍ਚ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਰਿਮੇਨ ਵਚੀਸਚ੍ਚੇਨ ਪਚ੍ਛਿਮਂ ਵਚੀਸਚ੍ਚਂ। ਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ ਧਾਤੁਪਦਨ੍ਤਲੋਪਂ ਸਨ੍ਧਾਯ “**ਸਨ੍ਦਹਤੀ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਦ੍ਦਵਿਦੂ ਪਨ –

‘‘ਵਿਪੁਬ੍ਬੋ ਧਾ ਕਰੋਤਜ੍ਝੇ, ਅਭਿਪੁਬ੍ਬੋ ਤੁ ਭਾਸਨੇ।
ਨਜ੍ਝਾਸਂਪੁਬ੍ਬੋ ਯਥਾਯੋਗਂ, ਨਜ੍ਝਾਸਾਰੋਪਨਸਨ੍ਧਿਸੂ’’ਤਿ॥ –

ਧਾ-ਸਦ੍ਦਮੇਵ ਘਟਨਤ੍ਥੇ ਪਠਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਪਰਿਯਾਯਵਸੇਨ "**ਸਨ੍ਹਤੀ**"ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿਪਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਤਦਧਿਪ੍ਪਾਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ "**ਨ ਅਨੁਰਨ੍ਤੁਰਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ। "**ਯੋ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿ ਤਬ੍ਬਿਵਰਣਂ। **ਅਨੁਰਿਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਅਨੁਰਾ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ। **ਨ ਤਾਦਿਸੋ**ਤਿ ਨ ਏਵ◌ਂਵਦਨਸਭਾਵ◌ੋ। **ਜੀਵ◌ਿਤਹੇਤੁਪਿ,** ਪਗੇਵ ਅਞ੍ਞਹੇਤੂਤਿ **ਅਪਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਸਮ੍ਭਾਵਨਤ੍ਥੋ।

''ਸਚ੍ਚਤੋ ਥੇਤਤੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੯) ਵ◌ਿਯ **ਥੇਤ**-ਸਦ੍ਦੋ ਥਿਰਪਰਿਯਾਯੋ, ਥਿਰਭਾਵ◌ੇ ਚ ਸਚ੍ਚਵ◌ਾਦਿਤਾਧਿਕਾਰਤ੍ਤਾ ਕਥਾਵਸੇਨ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਆਹ "**ਥਿਰਕਥੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ**"ਤਿ। ਥਿਤਸ੍ਸ ਭਾਵ◌ੋਤਿ ਹਿ **ਥੇਤੋ,** ਥਿਰਭਾਵ◌ੋ, ਤੇਨ ਯੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਇਧ **ਥੇਤੋ** ਨਾਮ। **ਹਲਿਦ੍ਦੀ**ਤਿ ਸੁਵਣ੍ਣਵਣ੍ਣਕਨ੍ਦਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਕੋ ਗਚ੍ਛਵ◌ਿਸੇਸੋ। **ਥੁਸੋ** ਨਾਮ ਧਞ੍ਞਤ੍ਤਚੋ, ਧਞ੍ਞਪਲਾਸੋ ਚ। **ਕੁਮ੍ਭਣ੍ਡ**ਨ੍ਤਿ ਮਹਾਫਲੋ ਸੂਪਸਮ੍ਪਾਦਕੋ ਲਤਾਵ◌ਿਸੇਸੋ। **ਇਨ੍ਦਖੀਲੋ** ਨਾਮ ਗਮ੍ਭੀਰਨੇਮੋ ਏਸਿਕਾਥਮ੍ਭੋ। ਯਥਾ ਹਲਿਦ੍ਦਿਰਾਗਾਦਯੋ ਅਨਵਟ੍ਠਿਤਸਭਾਵਤਾਯ ਨ ਠਿਤਾ, ਏਵ◌ਂ ਨ ਠਿਤਾ ਕਥਾ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਨਠਿਤਕਥੋ** [ਨਥਿਰਕਥੋ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੮)] ਯਥਾ ਪਾਸਾਣਲੇਖਾਦਯੋ ਅਵਟ੍ਠਿਤਸਭਾਵਤਾਯ ਠਿਤਾ, ਏਵ◌ਂ ਠਿਤਾ ਕਥਾ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਠਿਤਕਥੋ**ਤਿ [ਥਿਰਕਥੋ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੮)] ਹਲਿਦ੍ਦਿਰਾਗਾਦਯੋ ਯਥਾ ਕਥਾਯ ਉਪਮਾਯੋ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਏਵ◌ਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਕਥਾਯ ਹਿ ਏਤਾ ਉਪਮਾਯੋਤਿ।

ਪਤਿਸਙ੍ਖਾਤਾ ਸਦ੍ਧਾ ਅਯਤਿ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਪਚ੍ਚਯਿਕੋ**ਤਿ ਆਹ "**ਪਤ੍ਤਿਯਾਯਿਤਬ੍ਬਕੋ**"ਤਿ। ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਯਿਤਬ੍ਬਾ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾਤਿ **ਪਤ੍ਤਿਯਾਯਿਤਬ੍ਬਾ** ਯ-ਕਾਰਾਗਮੇਨ, ਵ◌ਾਚਾ। ਸਾ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਪਤ੍ਤਿਯਾਯਿਤਬ੍ਬਕੋ,** ਤੇਨਾਹ "**ਸਦ੍ਧਾਯਿਤਬ੍ਬਕੋ**"ਤਿ। ਤਦੇਵਤ੍ਥਂ ਬਜਤਿਰੇਕੇਨ, ਅਨ੍ਵਯੇਨ ਚ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਏਕਚ੍ਚੋ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। **ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ** ਵ◌ਿਸਂਵ◌ਾਦਨਤੋ। ਇਤਰਪਕ੍ਖੇ ਚ ਅਵ◌ਿਸਂਵ◌ਾਦਨਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। "**ਲੋਕ**"ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ "**ਲੋਕਸ੍ਸਾ**"ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਮ੍ਮਤ੍ਥੇ ਛਟ੍ਠੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਸਤਿਪਿ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਪਾਠਕ੍ਕਮੇ ਅਞ੍ਞਾਸੁ **ਅਭਿਧਮ੍ਮਟ੍ਠਕਥਾ** ਦੀਸੁ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥਕਥਾ; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੮੯) ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਕ੍ਕਮੇਨ ਤਿਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਪਦਾਨਂ ਏਕਤ੍ਥਸਂਵਣ੍ਣਨਂ ਕਾਤੁਂ "**ਯਾਯ ਵ◌ਾਚਾਯਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ, ਯਾਯ ਵ◌ਾਚਾਯ ਕਰੋਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਪਰਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯਂ ਭਿਨ੍ਦਿਤੁਂ ਤਂ ਵ◌ਾਚਂ ਭਾਸਤਿ, ਤਸ੍ਸ। **ਚ**-ਸਦ੍ਦੋ ਅਟ੍ਠਾਨਪਯੁਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਦ੍ਵਨ੍ਨਗਬ੍ਭਭਾਵ◌ਂ ਜੋਤੇਤੁਂ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਯੇ ਪਯੁਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬੋ। **ਸੁਞ੍ਞਭਾ**ਵਨ੍ਤਿ ਪਿਯਵ◌ਿਰਹਿਤਤਾਯ ਰਿਤ੍ਤਭਾਵ◌ਂ। **ਸਾ**ਤਿ ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤਾ ਸਦ੍ਦਸਭਾਵ◌ਾ **ਵ◌ਾਚਾ,** ਏਤੇਨ ਪਿਯਞ੍ਚ ਸੁਞ੍ਞਞ੍ਚ ਪਿਯਸੁਞ੍ਞਂ, ਤਂ ਕਰੋਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ **ਪਿਸੁਣਾ** ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਨਯੇਨਾਤਿ ਵਚਨਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਪਿਸਤੀਤਿ ਵ◌ਾ **ਪਿਸੁਣਾ,** ਸਮਗ੍ਗੇ ਸਤ੍ਤੇ ਅਵਯਵਭੂਤੇ ਵਗ੍ਗਭਿਨ੍ਨੇ ਕਰੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਫਰੁਸਨ੍ਤਿ ਸਿਨੇਹਾਭਾਵ◌ੇਨ ਲੂਖਂ। **ਸਯਮ੍ਪਿ ਫਰੁਸਾ**ਤਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਸਮੁਟ੍ਠਿਤਤ੍ਤਾ ਸਭਾਵ◌ੇਨ ਸਯਮ੍ਪਿ ਕਕ੍ਕਸਾ। ਫਰੁਸਸਭਾਵਤੋ **ਨੇਵ ਕਣ੍ਣਸੁਖਾ।** ਅਤ੍ਥਵ◌ਿਪਨ੍ਨਤਾਯ **ਨ ਹਦਯਙ੍ਗਮਾ।** ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਪਠਮਨਯੇ ਫਰੁਸਂ ਕਰੋਤੀਤਿ ਵਚਨਤ੍ਥੇਨ ਵ◌ਾ ਫਲੂਪਚਾਰੇਨ ਵ◌ਾ ਵ◌ਾਚਾਯ ਫਰੁਸਸਦ੍ਦਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਦੁਤਿਯਨਯੇ ਮਮ੍ਮਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਏਕਨ੍ਤਨਿਟ੍ਠੁਰਤਾਯ ਰੁਲ੍ਹਿਸਦ੍ਦਵਸੇਨ ਸਭਾਵ◌ੇਨ, ਕਾਰਣੂਪਚਾਰੇਨ ਵ◌ਾ ਵ◌ਾਚਾਯ ਫਰੁਸਸਦ੍ਦਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

ਯੇਨਾਤਿ ਪਲਾਪਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਨਿਰਤ੍ਥਕਵਚਨੇਨ। **ਸਮ੍ਫ**ਨ੍ਤਿ "**ਸ**"ਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ ਸੁਖਂ, ਹਿਤਞ੍ਚ ਫਲਤਿ ਪਹਰਤਿ ਵ◌ਿਨਾਸੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੇਨ ''ਸਮ੍ਫ''ਨ੍ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮਂ ਅਤ੍ਤਨੋ, ਪਰੇਸਞ੍ਚ ਅਨੁਪਕਾਰਕਂ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਤ੍ਥਂ, ਤੇਨਾਹ "**ਨਿਰਤ੍ਥਕ**"ਨ੍ਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਸਮ੍ਫਂ ਪਲਪਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੋ**ਤਿ ਵਚਨਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

"**ਤੇਸ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਚੇਤਨਾਯ ਫਲਵ◌ੋਹਾਰੇਨ ਪਿਸੁਣਾਦਿਸਦ੍ਦਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ। "**ਸਾ ਏਵ◌ਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਨ ਚੇਤਨਾਯ ਪਵਤ੍ਤਿਪਰਿਕਪ੍ਪਨਾਯ ਹੇਤੁਂ ਵ◌ਿਭਾਵ◌ੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ ''ਪਹਾਯਾ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਸਨ੍ਨਿਧਾਨਤੋ ਤਸ੍ਸਾਯੇਵ ਚ ਪਹਾਤਬ੍ਬਤਾ ਯੁਤ੍ਤਿਤੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਤਤ੍ਥਾਤਿ ਤਾਸੁ ਪਿਸੁਣਵਾਚਾਦੀਸੁ। **ਸੰਕਿਲਿਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਲੋਭੇਨ, ਦੋਸੇਨ ਵਾ ਵਿਬਾਧਿਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਉਪਤਾਪਿਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਾ, ਦੂਸਿਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ, ''ਚੇਤਨਾ''ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਯੇਨ ਸਹ ਪਰੇਸੰ ਭੇਦਾਯ ਵਦਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਿਯਕਮ੍ਯਤਾਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਚੇਤਨਾ ਪਿਸੁਣਵਾਚਾ** ਨਾਮ ਪਿਸੁਣੰ ਵਦਨ੍ਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। ਸਮਾਸਵਿਸਯੇ ਹਿ ਮੁਖ੍ਯਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ, ਬ੍ਯਾਸਵਿਸਯੇ ਉਪਚਾਰਵਸੇਨਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਯਸ੍ਸ ਯਤੋ ਭੇਦੰ ਕਰੋਤਿ, ਤੇਸੁ ਅਭਿਨ੍ਨੇਸੁ ਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜੰ, ਭਿਨ੍ਨੇਸੁ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜੰ। ਤਥਾ ਕਿਲੇਸਾਨੰ ਮੁਦੁਤਿਬ੍ਬਤਾਵਿਸੇਸੇਸੁਪਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ।

ਯਸ੍ਸ ਪੇਸੁਞ੍ਞੰ ਉਪਸੰਹਰਤਿ, ਸੋ ਭਿਜ੍ਜਤੁ ਵਾ, ਮਾ ਵਾ, ਤਸ੍ਸ ਤਦਤ੍ਥਵਿਞ੍ਞਾਪਨਮੇਵ ਪਮਾਣਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਤਸ੍ਸ ਤਦਤ੍ਥਵਿਜਾਨਨ"**ਨ੍ਤਿ। ਭੇਦਪੁਰੇਕ੍ਖਾਰਤਾਪਿਯਕਮ੍ਯਤਾਨਮੇਕੇਕਪਕ੍ਖਿਪਨੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ। ਕਮ੍ਮਪਥਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਪਨ ਭਿਨ੍ਨੇ ਏਵ। **ਇਮੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਅਨਿਯਮਤਾਯ ਪਰਮ੍ਮੁਖਾਪਵਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਬੁਦ੍ਧਿਯੰ ਪਰਿਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਯੇਸ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਇਤੋ**ਤਿ ਇਧ ਪਦੇਸੇ, ਵੁਤ੍ਤਾਨੰ ਯੇਸੰ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਸੁਤਨ੍ਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ।

"ਦ੍ਵਿਨ੍ਨ"ਨ੍ਤਿ ਨਿਦਸ੍ਸਨਵਚਨੰ ਬਹੂਨਮ੍ਪਿ ਸਨ੍ਧਾਨਤੋ। **"ਮਿਤ੍ਤਾਨ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ **"ਸਨ੍ਧਾਨ"**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਮ੍ਮੰ, ਤੇਨ ਪਾਲਿਯੰ ''ਭਿਨ੍ਨਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਭਾਵੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਸਨ੍ਧਾਨਕਰਣਞ੍ਚ ਨਾਮ ਤੇਸਮਨੁਰੂਪਕਰਣਮੇਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਅਨੁਕਤ੍ਤਾ"**ਤਿ। **ਅਨੁਪ੍ਪਦਾਤਾ**ਤਿ ਅਨੁਬਲਪ੍ਪਦਾਤਾ, ਅਨੁਵਤ੍ਤਨਵਸੇਨ ਵਾ ਪਦਾਤਾ। ਕਸ੍ਸ ਪਨ ਅਨੁਬਲਪ੍ਪਦਾਨੰ, ਅਨੁਵਤ੍ਤਨਞ੍ਚਾਤਿ? ''ਸਹਿਤਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਸਨ੍ਧਾਨਸ੍ਸਾਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਆਹ **"ਸਨ੍ਧਾਨਾਨੁਪ੍ਪਦਾਤਾ"**ਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਅਨੁਬਲਵਸੇਨ, ਅਨੁਵਤ੍ਤਨਵਸੇਨ ਚ ਸਨ੍ਧਾਨਸ੍ਸ ਪਦਾਨੰ ਆਦਾਨੰ, ਰਕ੍ਖਣੰ ਵਾ ਦਲ਼੍ਹੀਕਰਣੰ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਦਲ਼੍ਹੀਕਮ੍ਮੰ ਕਤ੍ਤਾ"**ਤਿ। ਆਰਮਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਆਰਾਮੋ।** ਰਮਿਤਬ੍ਬਟ੍ਠਾਨੰ ਸਮਗ੍ਗੋਤਿ ਹਿ ਤਦਧਿਟ੍ਠਾਨਾਨੰ ਵਸੇਨ ਤਬ੍ਬਿਸੇਸਨਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ''ਸਮਗ੍ਗੇ''ਤਿਪਿ ਪਠਨ੍ਤਿ, ਤਦਯੁਤ੍ਤੰ **"ਯਤ੍ਥਾ"**ਤਿਆਦਿਵਚਨੇਨ ਵਿਰੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਆਕਾਰੇਨ ਵਿਨਾਪਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **"ਅਯਮੇਵੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਸਮਗ੍ਗੇਸੂ**ਤਿ ਸਮਗ੍ਗਭੂਤੇਸੁ ਜਨਕਾਯੇਸੁ, ਤੇਨਾਹ **"ਤੇ ਪਹਾਯਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਤਪ੍ਪਕਤਿਯਤ੍ਥੋਪਿ ਕਤ੍ਤੁਅਤ੍ਥੋਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **"ਨਨ੍ਦਤੀ"**ਤਿ ਇਮਿਨਾ। ਤਪ੍ਪਕਤਿਯਤ੍ਥੇਨ ਹਿ ''ਦਿਸ੍ਵਾਪਿ ਸੁਤ੍ਵਾਪੀ''ਤਿ ਵਚਨੰ ਸੁਪਪਨ੍ਨੰ ਹੋਤਿ। ਸਮਗ੍ਗੇ ਕਰੋਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ **ਸਮਗ੍ਗਕਰਣੀ।** ਸਾਯੇਵ ਵਾਚਾ, ਤੰ ਭਾਸਿਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥਮਾਹ **"ਯਾ ਵਾਚਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ। ਤਾਯ ਵਾਚਾਯ ਸਮਗ੍ਗਕਰਣੰ ਨਾਮ। ''ਸੁਖਾ ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਸਾਮਗ੍ਗੀ, ਸਮਗ੍ਗਾਨੰ ਤਪੋ ਸੁਖੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਪ॰ ੧੯੪) ਸਮਗ੍ਗਾਨਿਸੰਸਦਸ੍ਸਨਮੇਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਸਾਮਗ੍ਗਿਗੁਣਪਰਿਦੀਪਿਕਮੇਵਾ"**ਤਿ। **ਇਤਰ**ਨ੍ਤਿ ਤਬ੍ਬਿਪਰੀਤੰ ਭੇਦਨਿਕੰ ਵਾਚੰ।

ਮਮ੍ਮਾਨੀਤਿ ਦੁਟ੍ਠਾਰੂਨਿ, ਤਸ੍ਸਦਿਸਤਾਯ ਪਨ ਇਧ ਅਕ੍ਕੋਸਵਤ੍ਥੂਨਿ ''ਮਮ੍ਮਾਨੀ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਦੁਟ੍ਠਾਰੂਸੁ ਯੇਨ ਕੇਨਚਿ ਵਤ੍ਥੁਨਾ ਘਟ੍ਟਿਤੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਧਿਮਤ੍ਤੰ ਦੁਕ੍ਖਪ੍ਪਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਤੇਸੁ ਦਸਸੁਜਾਤਿਆਦੀਸੁ ਅਕ੍ਕੋਸਵਤ੍ਥੂਸੁ ਫਰੁਸਵਾਚਾਯ ਫੁਸਿਤਮਤ੍ਤੇਸੁਪਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਮਮ੍ਮਾਨਿ ਵਿਯ ਮਮ੍ਮਾਨਿ, ਯੇਸੁ ਫਰੁਸਵਾਚਾਯ ਛੁਪਿਤਮਤ੍ਤੇਸੁ ਦੁਟ੍ਠਾਰੂਸੁ ਵਿਯ ਘਟ੍ਟਿਤੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਧਿਮਤ੍ਤੰ ਦੁਕ੍ਖਪ੍ਪਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ, ਕਾਨਿ ਪਨ ਤਾਨਿ? ਜਾਤਿਆਦੀਨਿ ਅਕ੍ਕੋਸਵਤ੍ਥੂਨੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੯) ''ਯਸ੍ਸ ਸਰੀਰਪ੍ਪਦੇਸਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥਾਦਿਪਟਿਹਨੇਨ ਭੁਸੰ ਰੁਜ੍ਜਨੰ, ਸੋ ਮਮ੍ਮੰ ਨਾਮ। ਇਧ ਪਨ ਯਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਫਰੁਸਵਾਚਾਵਸੇਨ ਦੋਮਨਸ੍ਸਸਙ੍ਖਾਤੰ ਭੁਸੰ ਰੁਜ੍ਜਨੰ, ਤੰ ਮਮ੍ਮੰ ਵਿਯਾਤਿ ਮਮ੍ਮ''ਨ੍ਤਿ ਅਪਰੇ। ਤਾਨਿ ਮਮ੍ਮਾਨਿ ਛਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਭਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਯੇਨਾਤਿ **ਮਮ੍ਮਚ੍ਛੇਦਕੋ,** ਸ੍ਵੇਵ ਕਾਯਵਚੀਪਯੋਗੋ, ਤਾਨਿ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤੀਤਿ ਤਥਾ। **ਏਕਨ੍ਤਫਰੁਸਚੇਤਨਾ ਫਰੁਸਾ ਵਾਚਾ** ਫਰੁਸੰ ਵਦਨ੍ਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। ''ਫਰੁਸਚੇਤਨਾ'' ਇਚ੍ਚੇਵ ਅਵਤ੍ਵਾ **"ਏਕਨ੍ਤਫਰੁਸਚੇਤਨਾ"**ਤਿ ਵਚਨੰ ਦੁਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤਤਾਯ ਏਵ ਫਰੁਸਚੇਤਨਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ, ਨ ਪਨ ਸਵਨਫਰੁਸਤਾਮਤ੍ਤੇਨਾਤਿ ਞਾਪਨਤ੍ਥੰ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਏਕਨ੍ਤਫਰੁਸਚੇਤਨਾਯ ਏਵ। **ਆਵਿਭਾਵਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਫਰੁਸਵਾਚਾਭਾਵਸ੍ਸ ਪਾਕਟਕਰਣਤ੍ਥੰ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਵਾ ਏਕਨ੍ਤਫਰੁਸਚੇਤਨਾਯ ਏਵ, ਫਰੁਸਵਾਚਾਭਾਵਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਥੇ**ਵਾਤਿ ਮਾਤੁਵੁਤ੍ਤਾਕਾਰੇਨੇਵ, **ਉਟ੍ਠਾਸਿ** ਅਨੁਬਨ੍ਧਿਤੁਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਚ੍ਚਕਿਰਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਯੰ ''ਚਣ੍ਡਾ ਤੰ ਮਹਿੰਸੀ ਅਨੁਬਨ੍ਧਤੂ''ਤਿ ਵਚਨੰ ਮੁਖੇਨ ਕਥੇਸਿ, ਤੰ ਮਾਤੁਚਿਤ੍ਤੇ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਤੰ ਮਾ ਹੋਤੁ, ਯੰ ਪਨ ਉਪ੍ਪਲਪਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਮਯ੍ਹੰ ਉਪਰਿ ਨ ਪਤਤੂ''ਤਿ ਕਾਰਣੰ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ, ਤਦੇਵ ਮਾਤੁਚਿਤ੍ਤੇ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਤਮੇਵ ਹੋਤੂ''ਤਿ ਸਚ੍ਚਕਰਣੰ, ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਸਚ੍ਚੰ ਵਾ। **ਤਤ੍ਥੇ**ਵਾਤਿ

ਉਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠਾਨੇਯੇਵ। **ਬਦ੍ਧਾ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਯੋਤ੍ਤਾਦਿਨਾ ਪਰਿਬਨ੍ਧਿ ਵਿਯ। **ਏਵਂ ਮਮ੍ਮਚ੍ਛੇਦਕੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸਵਨਫਰੁਸਤਾਮਤ੍ਤੇਨ ਮਮ੍ਮਚ੍ਛੇਦਕਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਪਯੋਗੋਤਿ ਵਚੀਪਯੋਗੋ। **ਚਿਤ੍ਤਸਣ੍ਹਤਾਯਾ**ਤਿ ਏਕਨ੍ਤਫਰੁਸਚੇਤਨਾਯ ਅਭਾਵਮਾਹ। ਤਤੋਯੇਵ ਹਿ ਫਰੁਸਵਾਚਾ ਨ ਹੋਤਿ ਕਮ੍ਮਪਥਪ੍ਪਤ੍ਤਾ, ਕਮ੍ਮਭਾਵਂ ਪਨ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਾਰੇਤੁਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **"ਮਾਤਾਪਿਤਰੋ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾਪਿ ਤਦੇਵਤ੍ਥਂ ਸਮਤ੍ਥੇਤਿ। ਏਵਂ ਬ੍ਯਤਿਰੇਕਵਸੇਨ ਚੇਤਨਾਫਰੁਸਤਾਯ ਫਰੁਸਵਾਚਾਭਾਵਂ ਸਾਧੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਤਮੇਵ ਅਨ੍ਵਯਵਸੇਨ ਸਾਧੇਤੁਂ **"ਯਥਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਫਰੁਸਾ ਵਾਚਾ ਨ ਹੋਤਿ** ਫਰੁਸਾ ਵਾਚਾ ਹੋਤਿਯੇਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ **ਸਾ**ਤਿ ਫਰੁਸਵਾਚਾ। **ਯਨ੍ਤਿ** ਪੁਗ੍ਗਲਂ।

ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਕਮ੍ਮਪਥਭਾਵਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜਾ, ਇਤਰਾ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜਾ। ਤਥਾ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਮੁਦੁਤਿਬ੍ਬਤਾਭੇਦੇਪਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਯਂ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਫਰੁਸਵਾਚਾ ਪਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੁਖਾਯੇਵ ਸੀਸਂ ਏਤੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਏਕੇ ਪਨ ''ਪਰਮ੍ਮੁਖਾਪਿ ਫਰੁਸਵਾਚਾ ਹੋਤਿਯੇਵਾ''ਤਿ। ਤਤ੍ਥਾਯਮਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਯੁਤ੍ਤੋ ਸਿਯਾ, ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਯੋਗੇ ਅਗਾਰਵਾਦੀਨਂ ਬਲਵਭਾਵਤੋ ਸਿਯਾ ਚੇਤਨਾ ਬਲਵਤੀ, ਪਰਸ੍ਸ ਚ ਤਦਤ੍ਥਵਿਜਾਨਨਂ, ਨ ਤਥਾ ਪਰਮ੍ਮੁਖਾ। ਯਥਾ ਪਨ ਅਕ੍ਕੋਸਿਤੇ ਮਤੇ ਆਲ਼ਹਨੇ ਕਤਾ ਖਮਨਾ ਉਪਵਾਦਨ੍ਤਰਾਯਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ, ਏਵਂ ਪਰਮ੍ਮੁਖਾ ਪਯੁਤ੍ਤਾਪਿ ਫਰੁਸਵਾਚਾ ਹੋਤਿਯੇਵਾਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਞਾਤੁਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਉਭਯਤ੍ਥਾਪਿ ਫਰੁਸਵਾਚਾ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਤਥਾ ਹਿ ਪਰਸ੍ਸ ਤਦਤ੍ਥਵਿਜਾਨਨਮਙ੍ਗਂ ਤਯੋਵ ਤਸ੍ਸਾ ਸਮ੍ਭਾਰਾ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਸੁ** ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ। **ਕੁਪਿਤਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਕ੍ਕੋਸਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਪਨ ਮਰਣਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ। ਮਰਣਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਹਿ ਸਤਿ ਚਿਤ੍ਤਕੋਪੇ ਅਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧਿਯਾ, ਤਦਭਾਵੇ ਚ ਯਥਾਰਹਂ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਬ੍ਯਾਪਾਦਾਵ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਏਲਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਦੋਸੋ ਇਲਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਵਾ ਕਮ੍ਪਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ –

''ਨੇਲਙ੍ਗੋ ਸੇਤਪਚ੍ਛਾਦੋ, ਏਕਾਰੋ ਵਤ੍ਤਤੀ ਰਥੋ।
ਅਨੀਘਂ ਪਸ੍ਸ ਆਯਨ੍ਤਂ, ਛਿਨ੍ਨਸੋਤਂ ਅਬਨ੍ਧਨ''ਨ੍ਤਿ॥ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੪.੩੪੭; ਉਦਾ॰ ੬੫; ਪੇਟਕੋ॰ ੨੫)। –

ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਉਦਾਨਗਾਥਾਯ। ਸੀਲਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਨਿਦ੍ਦੋਸਤਾਯ ''ਨੇਲ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨੇਵਾਹ ਚਿਤ੍ਤੋ ਗਹਪਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਕਾਮਭੂਥੇਰੇਨ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਂਯੁਤ੍ਤਾਗਮਵਰੇ ਸਲ਼ਾਯਤਨਵਗ੍ਗੇ ''ਨੇਲਙ੍ਗ''ਨ੍ਤਿ ਖੋ ਭਨ੍ਤੇ ਸੀਲਾਨਮੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨ''ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੪.੩੪੭) ਵਾਚਾ ਨਾਮ ਸਦ੍ਦਸਭਾਵਾ ਤਂਤਦਤ੍ਥਨਿਬਨ੍ਧਨਾਤਿ ਸਾਦੁਰਸਸਦਿਸਤ੍ਤਾ ਮਧੁਰਮੇਵ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ, ਅਤ੍ਥੋ ਚ ਤਬ੍ਭਾਵਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥਮੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ **ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਮਧੁਰਤਾਯ** , **ਅਤ੍ਥਮਧੁਰਤਾਯਾ**"ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਵਿਸੇਸਨਪਰਨਿਪਾਤੋਪਿ ਹਿ ਲੋਕੇ ਦਿਸ੍ਸਤਿ ''ਅਗ੍ਯਾਹਿਤੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ। ਅਪਿਚ ਅਵਯਵਾਪੇਕ੍ਖਨੇ ਸਤਿ ''ਮਧੁਰਂ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ ਯਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ। **ਸੁਖਾ**ਤਿ ਸੁਖਕਰਣੀ, ਸੁਖਹੇਤੂਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਕਣ੍ਣਸੂਲ**ਨ੍ਤਿ ਕਣ੍ਣਸਙ੍ਕੁਂ। ਕਣ੍ਣਸਦ੍ਦੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਪਟਿਬਦ੍ਧਤਦਨੁਵਤ੍ਤਕਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵੀਥਿਯੋ ਗਹਿਤਾ। ਵੋਹਾਰਕਥਾ ਹੇਸਾ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਦੇਸਨਾ, ਤਸ੍ਸਾ ਵਣ੍ਣਨਾ ਚ, ਤਥਾ ਚੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਸਕਲਸਰੀਰੇ ਕੋਪਂ, ਪੇਮ"**ਨ੍ਤਿ ਚ। ਨ ਹਿ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਕੋਪੋ, ਪੇਮੋ ਚ ਸਕਲਸਰੀਰੇ ਵਤ੍ਤਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ ਈਦਿਸੇਸੁ। **ਸੁਖੇਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਵਿਸਤਿ** ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਕਾਰਣਦ੍ਵਯੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਅਲੁਤ੍ਤਸਮਾਸੋ ਚੇਸ ਯਥਾ ''ਅਮਤਙ੍ਗਤੋ''ਤਿ। **ਪੁਰੇ**ਤਿ ਗੁਣਪਾਰਿਪੂਰੇ, ਤੇਨਾਹ **"ਗੁਣਪਰਿਪੁਣ੍ਣਤਾਯਾ"**ਤਿ। ਪੁਰੇ ਸਂਵਡ੍ਢਾ **ਪੋਰੀ,** ਤਾਦਿਸਾ ਨਾਰੀ ਵਿਯਾਤਿ ਵਾਚਾਪਿ **ਪੋਰੀ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਮਾਹ **"ਪੁਰੇ"**ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਸੁਕੁਮਾਰਾ**ਤਿ ਸੁਤਰੁਣਾ। ਉਪਮੇਯ੍ਯਪਕ੍ਖੇ ਪਨ ਅਫਰੁਸਤਾਯ ਮੁਦੁਕਭਾਵੋ ਏਵ ਸੁਕੁਮਾਰਤਾ। **ਪੁਰਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਪੁਰ**-ਸਦ੍ਦੋ ਤਨ੍ਨਿਵਾਸੀਵਾਚਕੋ ਸਹਚਰਣਵਸੇਨ ''ਗਾਮੋ ਆਗਤੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ, ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਨਗਰਵਾਸੀਨ"**ਨ੍ਤਿ। **ਏਸਾ**ਤਿ ਤਂਸਮ੍ਬਨ੍ਧੀਨਿਦ੍ਦੇਸਾ ਵਾਚਾ। **ਏਵਰੂਪੀ ਕਥਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਤ੍ਥਯੇਨ ਪਕਾਸਿਤਾ ਕਥਾ। **ਕਨ੍ਤਾ**ਤਿ ਕਾਮਿਤਾ ਤੁਟ੍ਠਾ ਯਥਾ ''ਪਕ੍ਕਨ੍ਤੋ''ਤਿ, ਮਾਨ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਵਾ ਅਨੁਬ੍ਯਪ੍ਪਦੇਸੋ, ਕਾਮਿਯਮਾਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਥਾ ''ਅਨਾਪਤ੍ਤਿ ਅਸਮਨੁਭਾਸਨ੍ਤਸ੍ਸਾ''ਤਿ (ਪਾਰਾ॰ ੪੧੬, ੪੩੦, ੪੪੧) **ਮਨਂ** ਅਪ੍ਪੇਤਿ ਵਡ੍ਢੇਤੀਤਿ **ਮਨਾਪਾ,** ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਚਿਤ੍ਤਵੁਡ੍ਢਿਕਰਾ"**ਤਿ। ਤਥਾਕਾਰਿਨੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਤੋ **ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਇਧ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇ ਸਾਮਿਵਚਨਂ, ਨ ਤੁ ਪੁਰਿਮਸ੍ਮਿਂ ਵਿਯ ਕਤ੍ਤਰਿ।

ਕਾਮਂ ਤੇਹਿ ਵਤ੍ਤੁਮਿਚ੍ਛਿਤੋ ਅਤ੍ਥੋ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਸੋ ਪਨ ਅਫਲਤ੍ਤਾ ਭਾਸਿਤਤ੍ਥਪਰਿਯਾਯੇਨ ਅਤ੍ਥੋਯੇਵ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ "**ਅਨਤ੍ਥਵਿਵ੍ਵਾਪਿਕਾ**"ਤਿ। ਅਪਿਚ ਪਯੋਜਨਤ੍ਥਾਭਾਵਤੋ **ਅਨਤ੍ਥਾ,** ਵਾਚਾ, ਤਂ ਵਿਵ੍ਵਾਪਿਕਾਤਿਪਿ ਵਟ੍ਟਤਿ। **ਅਕੁਸਲਚੇਤਨਾ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੋ** ਸਮ੍ਫਂ ਪਲਪਨ੍ਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। **ਆਸੇਵਨਂ** ਭਾਵਨਂ ਬਹੁਲੀਕਰਣਂ। ਯਂ ਜਨਂ ਗਾਹਾਪਯਿਤੁਂ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ, ਤੇਨ ਅਗ੍ਗਹਿਤੇ ਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜੋ, ਗਹਿਤੇ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜੋ। ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਮੁਦੁਤਿਬ੍ਬਤਾਵਸੇਨਾਪਿ ਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜਤਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ। **ਭਾਰਤ**ਨਾਮਕਾਨਂ ਦ੍ਵਿਭਾਤੁਕਰਾਜੂਨਂ **ਯੁਦ੍ਧਕਥਾ,** ਦਸਗਿਰਿਯਕ੍ਖੇਨ **ਸੀਤਾਯ** ਨਾਮ ਦੇਵਿਯਾ **ਆਹਰਣਕਥਾ,** ਰਾਮਰਵ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਾਹਰਣਕਥਾ , ਯਥਾ ਤਂ ਅਧੁਨਾ ਬਾਹਿਰਕੇਹਿ ਪਰਿਚਯਿਤਾ ਸਕ੍ਕਟਭਾਸਾਯ ਗਣ੍ਠਿਤਾ ਰਾਮਪੁਰਾਣਭਾਰਤਪੁਰਾਣਾਦਿਕਥਾਤਿ, ਏਵਮਾਦਿਕਾ ਨਿਰਤ੍ਥਕਕਥਾ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਭਾਰਤ...ਪੇ॰... ਪੁਰੇਕ੍ਖਾਰਤਾ**"ਤਿ।

"**ਕਾਲਵਾਦੀ**"ਤਿਆਦਿ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਪਟਿਵਿਰਤਸ੍ਸ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਸਨ੍ਦਸ੍ਸਨਂ ਯਥਾ ''ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ''ਤਿਆਦਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੮, ੧੯੪) ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਪ੍ਪਹਾਨਸ੍ਸ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਂ। ''ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਂ ਪਹਾਯ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਕਥਂ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਪ੍ਪਹਾਨਂ ਹੋਤੀਤਿ ਅਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਭਵਤੋ ''ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਾ ਪਨ ਵਿਰਤਿ ਕਥਨ੍ਤਿ ਆਹ ''ਨਿਹਿਤਦਣ੍ਡੋ ਨਿਹਿਤ ਸਤ੍ਥੋ''ਤਿ। ਤਥ੍ਥ ਦਣ੍ਡਸਤ੍ਥਨਿਧਾਨਂ ਕਥਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਲਜ੍ਜੀ''ਤਿਆਦਿ। ਏਵਂ ਉਤ੍ਤਰੁਤ੍ਤਰਂ ਪੁਰਿਮਸ੍ਸ ਪੁਰਿਮਸ੍ਸ ਉਪਾਯਸਨ੍ਦਸ੍ਸਨਂ। ਤਥਾ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾਦੀਸੁਪਿ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਕਾਲਵਾਦੀਤਿਆਦਿ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਪਟਿਵਿਰਤਸ੍ਸ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਸਨ੍ਦਸ੍ਸਨ''ਨ੍ਤਿ। ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤਾਪਿ ਹਿ ਵਾਚਾ ਅਯੁਤ੍ਤਕਾਲਪਯੋਗੇਨ ਅਤ੍ਥਾਵਹਾ ਨ ਸਿਯਾਤਿ ਅਨਤ੍ਥਵਿਵ੍ਵਾਪਨਭਾਵਂ ਅਨੁਲੋਮੇਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਂ ਪਜਹਨ੍ਤੇਨ ਅਕਾਲਵਾਦਿਤਾ ਪਰਿਵਜ੍ਜੇਤਬ੍ਬਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਕਾਲਵਾਦੀ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਾਲੇ ਵਦਨ੍ਤੇਨਾਪਿ ਉਭਯਤ੍ਥ ਅਸਾਧਨਤੋ ਅਭੂਤਂ ਪਰਿਵਜ੍ਜੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਭੂਤਵਾਦੀ**"ਤਿ। ਭੂਤਥ੍ਥ ਵਦਨ੍ਤੇਨ ਯਂ ਇਧਲੋਕਪਰਲੋਕਹਿਤਸਮ੍ਪਾਦਨਕਂ, ਤਦੇਵ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਅਤ੍ਥਵਾਦੀ**"ਤਿ। ਅਤ੍ਥਂ ਵਦਨ੍ਤੇਨਾਪਿ ਨ ਲੋਕਿਯਧਮ੍ਮਨਿਸ੍ਸਿਤਮੇਵ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਅਥ ਖੋ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਨਿਸ੍ਸਿਤਮ੍ਪੀਤਿ ਆਹ "**ਧਮ੍ਮਵਾਦੀ**"ਤਿ। ਯਥਾ ਚ ਅਤ੍ਥੋ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ "**ਵਿਨਯਵਾਦੀ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰੋ, ਸਤਿਞਾਣਖਨ੍ਤਿਵੀਰਿਯਸਂਵਰੋਤਿ ਹਿ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਸਂਵਰਵਿਨਯਾਨਂ ਤਦਙ੍ਗਪ੍ਪਹਾਨਂ, ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਨਿਸ੍ਸਰਣਪ੍ਪਹਾਨਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਪਹਾਨਵਿਨਯਾਨਞ੍ਚ ਵਸੇਨ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਅਤ੍ਥੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਧਿਗਮਹੇਤੁਭਾਵਤੋ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਗੁਣਵਿਸੇਸਯੁਤ੍ਤੋ ਚ ਅਤ੍ਥੋ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਦੇਸਨਾਕੋਸਲ੍ਲੇ ਸਤਿ ਸੋਭਤਿ, ਕਿਚ੍ਚਕਰੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਨਾਞ੍ਞਥਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਨਿਧਾਨਵਤਿਂ ਵਾਚਂ ਭਾਸਿਤਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਦਾਨਿ ਤਮੇਵ ਦੇਸਨਾਕੋਸਲ੍ਲਂ ਵਿਭਾਵੇਤੁਂ "**ਕਾਲੇਨਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਅਜ੍ਝਾਸਯਟ੍ਠੁਪ੍ਪਤ੍ਤੀਨਂ, ਪੁਚ੍ਛਾਯ ਚ ਵਸੇਨ ਓਤਿਣ੍ਣੇ ਦੇਸਨਾਵਿਸਯੇ ਏਕਂਸਾਦਿਬ੍ਯਾਕਰਣਵਿਭਾਗਂ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤ੍ਵਾ ਠਪਨਾਹੇਤੁਦਾਹਰਣਸਂਸਨ੍ਦਨਾਨਿ ਤਂਤਂਕਾਲਾਨੁਰੂਪਂ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤਿਯਾ ਪਰਿਮਿਤਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਰੂਪਾਯ ਗਮ੍ਭੀਰੁਦਾਨਪਹੂਤਤ੍ਥਵਿਤ੍ਥਾਰਸਙ੍ਗਾਹਿਕਾਯ ਦੇਸਨਾਯ ਪਰੇ ਯਥਾਜ੍ਝਾਸਯਂ ਪਰਮਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧਿਯਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਨ੍ਤੋ ''ਦੇਸਨਾਕੁਸਲੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥਾਪਿ ਅਤ੍ਥਯੋਜਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਵ**ਤ੍ਤੁਬ੍ਬਯੁਤ੍ਤਕਾਲ**ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਵਚਨਸ੍ਸ ਅਨੁਰੂਪਕਾਲਂ, ਤਤ੍ਥ ਵਾ ਪਯੁਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਕਾਲਂ। ਸਭਾਵਵਸੇਨੇਵ ਭੂਤਤਾਤਿ ਆਹ "**ਸਭਾਵਮੇਵਾ**"ਤਿ। ਅਤ੍ਥਂ ਵਦਤੀਤਿ **ਅਤ੍ਥਵਾਦੀ।** ਅਤ੍ਥਵਦਨਞ੍ਚ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਵਾਚਾਕਥਨਮੇਵਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਤ੍ਥਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਮੇਵ ਕਤ੍ਵਾ''ਤਿ। **ਧਮ੍ਮਵਾਦੀ**"ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਨਿਧੇਤਿ ਸਨ੍ਨਿਧਾਨਂ ਕਰੋਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਨਿਧਾਨਂ। ਠਪਨੋਕਾਸੋ।** ''ਠਾਨਵਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਤਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਠਪੇਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤਾਤਿਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਆਹ "**ਹਦਯੇ**"ਤਿਆਦਿ। ਨਿਧਾਨਵਤੀਪਿ ਵਾਚਾ ਕਾਲਯੁਤ੍ਤਾਵ ਅਤ੍ਥਾਵਹਾ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਕਾਲੇਨਾ''ਤਿ ਇਦਂ ''ਨਿਧਾਨਵਤਿਂ'' ਵਾਚਂ ਭਾਸਿਤਾ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਸਾਪੇਕ੍ਖਵਚਨਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ "**ਏਵਰੂਪਿ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ। ਇਚ੍ਛਿਤਤ੍ਥਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਤ੍ਥਂ ਅਪਦਿਸਿਤਬ੍ਬੋ, ਅਪਦਿਸੀਯਤਿ ਵਾ ਇਚ੍ਛਿਤਤ੍ਥੋ ਅਨੇਨਾਤਿ **ਅਪਦੇਸੋ,** ਉਪਮਾ, ਹੇਤੁਦਾਹਰਣਾਦਿਕਾਰਣਂ ਵਾ, ਤੇਨ ਸਹ ਵਤ੍ਤਤੀਤਿ **ਸਾਪਦੇਸਾ,** ਵਾਚਾ,

ਤੇਨਾਹ "**ਸਉਪਮਂ ਸਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ**"ਤਿ। **ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍**ਵਾਤਿ ਯਾਵਤਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਤਾਵਤਾ ਮਰਿਯਾਦਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ, ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਯਥਾ...ਪੇ॰... ਭਾਸਤੀ**"ਤਿ। ਸਿਖਮਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਹਿ ਕਥਾ ਅਤ੍ਥਾਵਹਾ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ। **ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਅਤ੍ਥ**-ਸਦ੍ਦੋ ਭਾਸਿਤਤ੍ਥਪਰਿਯਾਯੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਅਨੇਕੇਹਿਪੀ**"ਤਿਆਦਿ। ਭਾਸਿਤਤ੍ਥੋ ਚ ਨਾਮ ਸਦ੍ਦਾਨੁਸਾਰੇਨ ਅਧਿਗਤੋ ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਪਕਤਜਤ੍ਥਪਚ੍ਚਯਤ੍ਥਭਾਵਤ੍ਥਾਦਿਕੋ, ਤਤੋਯੇਵ ਭਗਵਤੋ ਵਚਨਂ ਏਕਗਾਥਾਪਦਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਖੇਪਵਿਤ੍ਥਾਰਾਦਿਏਕਤ੍ਤਾਦਿਨਨ੍ਦਿਯਾਵਤ੍ਤਾਦਿਨਯੇਹਿ ਅਨੇਕੇਹਿਪਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣਕ੍ਖਮਤਾਯ ਪਰਿਯਾਦਾਤੁਮਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਂ ਅਤ੍ਥਮਾਵਹਤੀਤਿ। ਏਵਂ ਅਤ੍ਥਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਸਂਵਣ੍ਣੇਤ੍ਵਾ ਇਚ੍ਛਿਤਤ੍ਥਵਿਸੇਸਤੋਪਿ ਸਂਵਣ੍ਣੇਤੁਂ "**ਯਂ ਵਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਅਤ੍ਥਵਾਦਿਨਾ ਵਤ੍ਤੁਮਿਚ੍ਛਿਤਤ੍ਥੋਯੇਵ ਹਿ ਇਧ ਗਹਿਤੋ। ਨਨੁ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਵਚਨਂ ਅਤ੍ਤਨਾ ਇਚ੍ਛਿਤਤ੍ਥਸਹਿਤਂਯੇਵ, ਕਿਮੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਅਨੋਲੀਨਚੋਦਨਂ ਪਰਿਸੋਧੇਤਿ "**ਨ ਅਞ੍ਞ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ। ਅਞ੍ਞਮਤ੍ਥਂ ਪਠਮਂ ਨਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਅਨਨੁਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਪਚ੍ਛਾ ਅਞ੍ਞਮਤ੍ਥਂ ਨ ਭਾਸਤਿ। ਯਥਾਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਨੁਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨੇਵ ਪਰਿਯੋਸਾਪੇਤ੍ਵਾ ਕਥੇਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

੧੦. ਏਵਂ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਸਤ੍ਤਮੂਲਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨਿ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਸਤਿਪਿ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦਿਪ੍ਪਹਾਨਸ੍ਸ ਸਂਵਰਸੀਲਸਙ੍ਗਹੇ ਉਪਰਿਗੁਣਸਙ੍ਗਹਤੋ, ਲੋਕਿਯਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਵਿਸਯਤੋ ਚ ਉਤ੍ਤਰਿਦੇਸਨਾਯ ਸਙ੍ਗਹਿਤੁਂ ਤਂ ਪਰਿਹਰਿਤ੍ਵਾ ਪਚੁਰਜਨਪਾਕਟਂ ਆਚਾਰਸੀਲਮੇਵ ਵਿਭਜਨ੍ਤੋ ਭਗਵਾ ''ਬੀਜਗਾਮਭੂਤਗਾਮਸਮਾਰਮ੍ਭਾ''ਤਿਆਦਿਮਾਹਾਤਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ। ਤਤ੍ਥ ਵਿਜਾਯਨ੍ਤਿ ਵਿਰੁਹਨ੍ਤਿ ਏਤੇਹੀਤਿ **ਬੀਜਾਨਿ।** ਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਸਮਵਾਯੇ ਸਦਿਸਫਲੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਸੇਸਕਾਰਣਭਾਵਤੋ ਵਿਰੁਹਨਸਮਤ੍ਥਾਨਂ ਸਾਰਫਲਾਦੀਨਮੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਭਵਨ੍ਤਿ, ਅਹੁਵੁਨ੍ਤਿ ਚਾਤਿ **ਭੂਤਾ,** ਜਾਯਨ੍ਤਿ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ ਜਾਤਾ, ਵਡ੍ਢਿਤਾ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਵਡ੍ਢਮਾਨਕਾਨਂ ਵਡ੍ਢਿਤ੍ਵਾ, ਠਿਤਾਨਞ੍ਚ ਰੁਕ੍ਖਗਚ੍ਛਾਦੀਨਂ ਯਥਾਕ੍ਕਮਮਧਿਵਚਨਂ। ਵਿਰੁਲ਼੍ਹਮੂਲਾ ਹਿ ਨੀਲਭਾਵਂ ਆਪਜ੍ਜਨ੍ਤਾ ਤਰੁਣਰੁਕ੍ਖਗਚ੍ਛਾ ਜਾਯਨ੍ਤਿ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਵਡ੍ਢਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਾ ਮਹਨ੍ਤਾ ਰੁਕ੍ਖਗਚ੍ਛਾ ਜਾਤਾ ਵਡ੍ਢਿਤਾਤਿ। **ਗਾਮੋ**ਤਿ ਸਮੂਹੋ, ਸੋ ਚ ਸੁਦ੍ਧਟ੍ਠਕਧਮ੍ਮਰਾਸਿ, ਬੀਜਾਨਂ, ਭੂਤਾਨਞ੍ਚ ਤਥਾਲਦ੍ਧਸਮਞ੍ਞਾਨਂ ਅਟ੍ਠਧਮ੍ਮਾਨਂ ਗਾਮੋ, ਤੇਯੇਵ ਵਾ ਗਾਮੋਤਿ ਤਥਾ। ਅਵਯਵਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਦੁਵਿਧੇਨਾਪਿ ਅਤ੍ਥੇਨ ਤੇਯੇਵ ਤਿਣਰੁਕ੍ਖਲਤਾਦਯੋ ਗਯ੍ਹਨ੍ਤਿ।

ਅਪਿਚ ਭੂਮਿਯਂ ਪਤਿਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਹਰਿਤਭਾਵਮਾਪਨ੍ਨਾ ਰੁਕ੍ਖਗਚ੍ਛਾਦਯੋ ਦੇਵਤਾ ਪਰਿਗ੍ਗਯ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਭੂਤਾਨਂ ਨਿਵਾਸਨਟ੍ਠਾਨਤਾਯ ਗਾਮੋਤਿ ਭੂਤਗਾਮੋਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਸਰੂਪਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਮੂਲਬੀਜ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਮੂਲਮੇਵ ਬੀਜਂ **ਮੂਲਬੀਜਂ।** ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਅਯਂ ਨਯੋ। **ਫਲ਼ੁਬੀਜ**ਨ੍ਤਿ ਪਬ੍ਬਬੀਜਂ। ਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਸਮਵਾਯੇ ਸਦਿਸਫਲੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਸੇਸਕਾਰਣਭਾਵਤੋ ਵਿਰੁਹਨਸਮਤ੍ਥੇ ਸਾਰਫਲੇ ਨਿਰੁਲ਼੍ਹੋ ਬੀਜ-ਸਦ੍ਦੋ ਤਦਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧਿਯਾ ਮੂਲਾਦੀਸੁਪਿ ਕੇਸੁਚਿ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਮੂਲਾਦਿਤੋ ਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥਂ ਏਕੇਨ ਬੀਜ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ "**ਬੀਜਬੀਜ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਯਥਾ ''ਰੂਪਂਰੂਪਂ, ਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ ਚ। **ਨੀਲਤਿਣਰੁਕ੍ਖਾਦਿਕਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਲ੍ਲਤਿਣਸ੍ਸ ਚੇਵ ਅਲ੍ਲਰੁਕ੍ਖਾਦਿਕਸ੍ਸ ਚ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਓਸਧਿਗਚ੍ਛਲਤਾਦਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਸਮਾਰਮ੍ਭੋ** ਇਧ ਵਿਕੋਪਨਂ, ਤਞ੍ਚ ਛੇਦਨਾਦਿਯੇਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਛੇਦਨਭੇਦਨਪਚਨਾਦਿਭਾਵੇਨਾ**"ਤਿ। ਨਨੁ ਚ ਰੁਕ੍ਖਾਦਯੋ ਚਿਤ੍ਤਰਹਿਤਤਾਯ ਨ ਜੀਵਾ, ਚਿਤ੍ਤਰਹਿਤਤਾ ਚ ਪਰਿਪ੍ਫਨ੍ਦਨਾਭਾਵਤੋ, ਛਿਨ੍ਨੇ ਵਿਰੁਹਨਤੋ, ਵਿਸਦਿਸਜਾਤਿਕਭਾਵਤੋ, ਚਤੁਯੋਨਿਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤੋ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਵੁਡ੍ਢਿ ਪਨ ਪਵਾਲ਼ਸਿਲਾਲਵਣਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਵਿਜ੍ਜਤੀਤਿ ਨ ਤੇਸਂ ਜੀਵਤਾਭਾਵੇ ਕਾਰਣਂ। ਵਿਸਯਗ੍ਗਹਣਞ੍ਚ ਨੇਸਂ ਪਰਿਕਪ੍ਪਨਾਮਤ੍ਤਂ ਸੁਪਨਂ ਵਿਯ ਚਿਞ੍ਚਾਦੀਨਂ, ਤਥਾ ਕਟੁਕਮ੍ਬਿਲਾਸਾਦਿਨਾ ਦੋਹਲ਼ਾਦਯੋ। ਤਤ੍ਥ ਕਸ੍ਮਾ ਬੀਜਗਾਮਭੂਤਗਾਮਸਮਾਰਮ੍ਭਾ ਪਟਿਵਿਰਤਿ ਇਚ੍ਛਿਤਾਤਿ? ਸਮਣਸਾਰੁਪ੍ਪਤੋ, ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਸਤ੍ਤਾਨੁਕਮ੍ਪਨਤੋ ਚ। ਤੇਨੇਵਾਹ ਆਲ਼ਵਕਾਨਂ ਰੁਕ੍ਖਚ੍ਛੇਦਨਾਦਿਵਤ੍ਥੂਸੁ ''ਜੀਵਸਞ੍ਞਿਨੋ ਹਿ ਮੋਘਪੁਰਿਸਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਰੁਕ੍ਖਸ੍ਮਿ''ਨ੍ਤਿਆਦਿ (ਪਾਰਾ॰ ੮੯)।

ਏਕਂ ਭਤ੍ਤਂ **ਏਕਭਤ੍ਤਂ,** ਤਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਦਿਵਸੇ ਏਕਵਾਰਮੇਵ ਭੁਞ੍ਜਨਤੋਤਿ **ਏਕਭਤ੍ਤਿਕੋ।** ਤਯਿਦਂ ਏਕਭਤ੍ਤਂ ਕਦਾ ਭੁਞ੍ਜਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਪਾਤਰਾਸਭਤ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ, ਦ੍ਵੀਸੁ ਭਤ੍ਤੇਸੁ ਪਾਤਰਾਸਭਤ੍ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਪਾਤੋ ਅਸਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ **ਪਾਤਰਾਸਂ।** ਸਾਯਂ ਅਸਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ **ਸਾਯਮਾਸਂ,** ਤਦੇਵ ਭਤ੍ਤਂ ਤਥਾ। ਏਕ-ਸਦ੍ਦੋ ਚੇਤ੍ਥ ਮਜ੍ਝਨ੍ਹਿਕਕਾਲਪਰਿਚ੍ਛੇਦਭਾਵੇਨ ਪਯੁਤ੍ਤੋ, ਨ ਤਦਨ੍ਤੋਗਧਵਾਰਭਾਵੇਨਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ "**ਤਸ੍ਮਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ।

ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਭੋਜਨਂ ਉਤ੍ਤਰਪਦਲੋਪਤੋ ਰਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਦ੍ਧਿਤਵਸੇਨ ਵਾ ਤਥਾਯੇਵਾਧਿਪ੍ਪਾਯਸਮ੍ਭਵਤੋ, ਤੇਨਾਹ **"ਰਤ੍ਤਿਯਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਅਰੁਣੁਗ੍ਗਮਨਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਮਜ੍ਝਨ੍ਹਿਕਾ ਅਯਂ ਬੁਦ੍ਧਾਦੀਨਂ ਅਰਿਯਾਨਂ ਆਚਿਣ੍ਣਸਮਾਚਿਣ੍ਣੋ ਭੋਜਨਸ੍ਸ ਕਾਲੋ ਨਾਮ, ਤਦਞ੍ਞੋ ਵਿਕਾਲੋ। ਤਤ੍ਥ ਦੁਤਿਯਪਦੇਨ ਰਤ੍ਤਿਭੋਜਨਸ੍ਸ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਅਪਰਨ੍ਹੋਵ ਇਧ ਵਿਕਾਲੋਤਿ ਪਾਰਿਸੇਸਨਯੇਨ ਤਤਿਯਪਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਦੀਪੇਤੁਂ **"ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਮਜ੍ਝਨ੍ਹਿਕੇ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਭਾਵਸਾਧਨੋ ਚੇਤ੍ਥ ਭੋਜਨ-ਸਦ੍ਦੋ ਅਜ੍ਝੋਹਰਣਤ੍ਥਵਾਚਕੋਤਿ ਦੀਪੇਤਿ **"ਯਾਵ ਸੂਰਿਯਤ੍ਥਙ੍ਗਮਨਾ ਭੋਜਨ"**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ। ਕਸ੍ਸ ਪਨ ਤਦਜ੍ਝੋਹਰਣਨ੍ਤਿ? ਯਾਮਕਾਲਿਕਾਦੀਨਮਨੁਞ੍ਞਾਤਤ੍ਤਾ, ਵਿਕਾਲਭੋਜਨਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਚ ਯਾਵਕਾਲਿਕਜ੍ਝੋਹਰਣੇਯੇਵ ਨਿਰੁਲ੍ਹਤ੍ਤਾ ''ਯਾਵਕਾਲਿਕਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਅਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਟ੍ਠਕਥਾਵਸੇਸੋ ਆਚਰਿਯਾਨਂ ਨਯੋ – ਭੁਞ੍ਜਿਤਬ੍ਬਟ੍ਠੇਨ **ਭੋਜਨਂ,** ਯਾਗੁਭਤ੍ਤਾਦਿ ਸਬ੍ਬਂ ਯਾਵਕਾਲਿਕਵਤ੍ਥੁ । ਯਥਾ ਚ ''ਰਤ੍ਤੂਪਰਤੋ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਰਤ੍ਤਿਭੋਜਨਂ ਰਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਭੋਜਨਜ੍ਝੋਹਰਣਂ ਭੋਜਨਸਦ੍ਦੇਨ। ਵਿਕਾਲੇ ਭੋਜਨਂ **ਵਿਕਾਲਭੋਜਨਂ,** ਤਤੋ **ਵਿਕਾਲਭੋਜਨਾ।** ਵਿਕਾਲੇ ਯਾਵਕਾਲਿਕਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝੋਹਰਣਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋਤਿ। ਈਦਿਸਾ ਗੁਣਵਿਭੂਤਿ ਨ ਬੁਦ੍ਧਕਾਲੇਯੇਵਾਤਿ ਆਹ **"ਅਨੋਮਾਨਦੀਤੀਰੇ"**ਤਿਆਦਿ। ਅਯਂ ਪਨ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਅਨੁਸਨ੍ਧਿਕ੍ਕਮੋ – ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਦਿਵਸੇ ਏਕਵਾਰਮੇਵ ਭੁਞ੍ਜਨਤੋ ''ਏਕਭਤ੍ਤਿਕੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਰਤ੍ਤਿਭੋਜਨੇਪਿ ਸਿਯਾਤਿ ਤਨ੍ਨਿਵਾਰਣਤ੍ਥਂ **"ਰਤ੍ਤੂਪਰਤੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਵਂ ਸਤਿ ਸਾਯਨ੍ਹਭੋਜੀਪਿ ਏਕਭਤ੍ਤਿਕੋ ਸਿਯਾਤਿ ਤਦਾਸਙ੍ਕਾਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥਂ **"ਵਿਰਤੋ ਵਿਕਾਲਭੋਜਨਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ''ਸਬ੍ਬਪਾਪਸ੍ਸ ਅਕਰਣ''ਨ੍ਤਿਆਦਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੯੦; ਧ॰ ਪ॰ ੧੮੩; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੩੦, ੫੦, ੧੧੬, ੧੨੪) ਨਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤਂ ਭਗਵਤੋ ਸਾਸਨਂ ਸਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਨਚ੍ਚਾਦੀਨਂ ਦਸ੍ਸਨਂ ਨਾਨੁਲੋਮੇਤੀਤਿ ਆਹ **"ਸਾਸਨਸ੍ਸ ਅਨਨੁਲੋਮਤ੍ਤਾ"**ਤਿ। ਵਿਸੂਚਤਿ ਸਾਸਨਂ ਵਿਜ੍ਝਤਿ ਅਨਨੁਲੋਮਿਕਭਾਵੇਨਾਤਿ **ਵਿਸੂਕਂ,** ਪਟਿਵਿਰੁਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਰ ਉਪਮਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **"ਪਟਾਣੀਭੂਤ"**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ, ਪਟਾਣੀਸਙ੍ਖਾਤਂ ਕੀਲਂ ਵਿਯ ਭੂਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਵਿਸੂਕ''ਨ੍ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ **ਪਟਾਣੀਭੂਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਮਾਹਾਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਅਤ੍ਤਨਾ ਪਯੋਜਿਯਮਾਨਂ, ਪਰੇਹਿ ਪਯੋਜਾਪਿਯਮਾਨਞ੍ਚ ਨਚ੍ਚਂ ਨਚ੍ਚਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਏਕੇਨੇਵ ਨਚ੍ਚਸਦ੍ਦੇਨ ਸਾਮਞ੍ਞਨਿਦ੍ਦੇਸਨਯੇਨ ਗਹਿਤਂ, ਏਕਸੇਸਨਯੇਨ ਵਾ। ਤਥਾ ਗੀਤਵਾਦਿਤਸਦ੍ਦੇਹਿ ਗਾਯਨਗਾਯਾਪਨਵਾਦਨਵਾਦਾਪਨਾਨੀਤਿ ਆਹ **"ਨਚ੍ਚਨਨਚ੍ਚਾਪਨਾਦਿਵਸੇਨਾ"**ਤਿ। ਸੁਦ੍ਧਹੇਤੁਤਾਜੋਤਨਵਸੇਨ ਹਿ ਦ੍ਵਾਧਿਪ੍ਪਾਯਿਕਾ ਏਤੇ ਸਦ੍ਦਾ। ਨਚ੍ਚਞ੍ਚ ਗੀਤਞ੍ਚ ਵਾਦਿਤਞ੍ਚ ਵਿਸੂਕਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ **ਨਚ੍ਚਗੀਤਵਾਦਿਤਵਿਸੂਕਦਸ੍ਸਨਂ,** ਸਮਾਹਾਰਵਸੇਨੇਤ੍ਥ ਏਕਤ੍ਤਂ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਪਨ ਯਥਾਪਾਠਂ ਵਾਕ੍ਯਜਾਵਤ੍ਥਿਕਨ੍ਤਵਚਨੇਨ ਸਹ ਸਮੁਚ੍ਚਯਸਮਾਸਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ **"ਨਚ੍ਚਾ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਵਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਈਦਿਸੇਸੁ। (ਦਸ੍ਸਨਵਿਸਯੇ ਮਯੂਰਨਚ੍ਚਾਦਿਪਟਿਕ੍ਖਿਪਨੇਨ ਨਚ੍ਚਾਪਨਵਿਸਯੇਪਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਨਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ) **"ਨਚ੍ਚਾਦੀਨਿ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਸਮਤ੍ਥਨਂ। ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਸਵਨਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਂ ਵਿਰੂਪੇਕਸੇਸਨਯੇਨ, ਯਥਾਸਕਂ ਵਾ ਵਿਸਯਸ੍ਸ ਆਲੋਚਨਸਭਾਵਤਾਯ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ ਸਵਨਕਿਰਿਯਾਯਪਿ ਦਸ੍ਸਨਸਙ੍ਖੇਪਸਮ੍ਭਵਤੋ **"ਦਸ੍ਸਨਾ"** ਇਚ੍ਚੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨੇਵਾਹ ''ਪਞ੍ਚਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਭਿਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤਾ''ਤਿ।

"ਵਿਸੂਕਭੂਤਾ ਦਸ੍ਸਨਾ ਚਾ"ਤਿ ਏਤੇਨ ਅਵਿਸੂਕਭੂਤਸ੍ਸ ਪਨ ਗੀਤਸ੍ਸ ਸਵਨਂ ਕਦਾਚਿ ਵਟ੍ਟਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਪਰਮਤ੍ਥਜੋਤਿਕਾਯ **ਖੁਦ੍ਦਕਪਾਠਟ੍ਠਕਥਾਯ** ''ਧਮ੍ਮੂਪਸਂਹਿਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤ੍ਥ ਗੀਤਂ ਨ ਵਟ੍ਟਤਿ, ਗੀਤੂਪਸਂਹਿਤੋ ਪਨ ਧਮ੍ਮੋ ਵਟ੍ਟਤੀ''ਤਿ (ਖੁ॰ ਪਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਪਚ੍ਛਿਮਪਞ੍ਚਸਿਕ੍ਖਾਪਦਵਣ੍ਣਨਾ) ਕਤ੍ਥਚਿ ਪਨ ਨ-ਕਾਰਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਪਾਠੋ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਉਭਯਤ੍ਥਾਪਿ ਚ ਗੀਤੋ ਚੇ ਧਮ੍ਮਾਨੁਲੋਮਤ੍ਥੁਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋਪਿ ਨ ਵਟ੍ਟਤਿ, ਧਮ੍ਮੋ ਚੇ ਗੀਤਸਦ੍ਦੁਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋਪਿ ਵਟ੍ਟਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ''ਨ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗੀਤਸ੍ਸਰੇਨ ਧਮ੍ਮੋ ਗਾਯਿਤਬ੍ਬੋ, ਯੋ ਗਾਯੇਯ੍ਯ, ਆਪਤ੍ਤਿ ਦੁਕ੍ਕਟਸ੍ਸਾ''ਤਿ (ਚੂਲ਼ਵ॰ ੨੪੯) ਹਿ ਦੇਸਨਾਯ ਏਵ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ, ਨ ਸਵਨਾਯ। ਇਮਸ੍ਸ ਚ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਸ੍ਸ ਵਿਸੁਂ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ ''ਗੀਤਸ੍ਸਰੇਨ ਦੇਸਿਤੋਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਨ ਗੀਤੋ''ਤਿ। ਯਞ੍ਚ **ਸਕ੍ਕਪਞ੍ਹਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾਯਂ** ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਾਸੇਵਿਤਬ੍ਬਸਦ੍ਦਂ ਨਿਦ੍ਧਰਨ੍ਤੇਨ ''ਯਂ ਪਨ ਅਤ੍ਥਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਧਮ੍ਮਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਕੁਮ੍ਭਦਾਸਿਗੀਤਮ੍ਪਿ ਸੁਣਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਸਾਦੋ ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨਿਬ੍ਬਿਦਾ ਵਾ ਸਣ੍ਠਾਤਿ, ਏਵਰੂਪੋ ਸਦ੍ਦੋ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੩੬੫) ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਅਸਮਾਦਾਨਸਿਕ੍ਖਾਪਦਸ੍ਸ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਤਾਮਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਮਾਦਾਨਸਿਕ੍ਖਾਪਦਸ੍ਸ ਹਿ ਏਵਰੂਪਂ

ਸੁਣਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਸੰਵਰੰ ਭਿਜ੍ਜਤਿ ਗੀਤਸਦ੍ਦੁਭਾਵਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਤਥਾ ਹਿ **ਵਿਨਯਟ੍ਠਕਥਾਸੁ** ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਗੀਤਨ੍ਤਿ ਨਟਾਦੀਨੰ ਵਾ ਗੀਤੰ ਹੋਤੁ, ਅਰਿਯਾਨੰ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਕਾਲੇ ਰਤਨਤ੍ਤਯਗੁਣੂਪਸੰਹਿਤੰ ਸਾਧੁਕੀਲ਼ਨਗੀਤੰ ਵਾ, ਅਸੰਯਤਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਧਮ੍ਮਭਾਣਕਗੀਤੰ ਵਾ, ਅਨ੍ਤਮਸੋ ਦਨ੍ਤਗੀਤਮ੍ਪਿ, ਯੰ ''ਗਾਯਿਸ੍ਸਾਮਾ''ਤਿ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਓਕੂਜਿਤੰ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬਮੇਤੰ ਗੀਤੰ ਨਾਮਾ''ਤਿ (ਪਾਚਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੮੩੫; ਵਿ॰ ਸਙ੍ਗ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩੪.੨੫)।

ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ **ਮਾਲਾ**-ਸਦ੍ਦੋ ਲੋਕੇ ਬਦ੍ਧਪੁਪ੍ਫਵਾਚਕੋ, ਸਾਸਨੇ ਪਨ ਰੁਲ਼੍ਹਿਯਾ ਅਬਦ੍ਧਪੁਪ੍ਫੇਸੁਪਿ ਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਪੁਪ੍ਫੰ ਬਦ੍ਧਮਬਦ੍ਧੰ ਵਾ, ਤੰ ਸਬ੍ਬੰ ''ਮਾਲਾ'' ਤ੍ਵੇਵ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਪੁਪ੍ਫ"**ਨ੍ਤਿ। ''ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਗਨ੍ਧ''ਨ੍ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਵਾਸਚੁਣ੍ਣਧੂਪਾਦਿਕੰ ਵਿਲੇਪਨਤੋ ਅਞ੍ਞੰ **ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਗਨ੍ਧਜਾਤੰ।** ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਵਿਯ ਹਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਤ੍ਥਮਨ੍ਤਰੇਨਾਪਿ ਸਦ੍ਦੋ ਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸਵਾਚਕੋ। **ਛਵਿਰਾਗਕਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਲੇਪਨੇਨ ਛਵਿਯਾ ਰਞ੍ਜਨਤ੍ਥੰ ਪਿਸਿਤ੍ਵਾ ਪਟਿਯਤ੍ਤੰ ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਗਨ੍ਧਚੁਣ੍ਣੰ। ਪਿਲ਼ਨ੍ਧਨੰ **ਧਾਰਣੰ।** ਊਨਟ੍ਠਾਨਪੂਰਣੰ **ਮਣ੍ਡਨੰ।** ਗਨ੍ਧਵਸੇਨ, ਛਵਿਰਾਗਵਸੇਨ ਚ ਸਾਦਿਯਨੰ **ਵਿਭੂਸਨੰ।** ਤਦੇਵਤ੍ਥੰ ਪੁਗ੍ਗਲਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਦੀਪੇਤਿ **"ਤਤ੍ਥ ਪਿਲ਼ਨ੍ਧਨ੍ਤੋ"**ਤਿਆਦਿਨਾ। ਤਥਾ ਚੇਵ **ਮਜ੍ਝਿਮਟ੍ਠਕਥਾਯਮ੍ਪਿ** (ਮ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩.੧੪੭) ਵੁਤ੍ਤੰ, ਪਰਮਤ੍ਥਜੋਤਿਕਾਯੰ ਪਨ **ਖੁਦ੍ਦਕਪਾਠਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** ''ਮਾਲਾਦੀਸੁ ਧਾਰਣਾਦੀਨਿ ਯਥਾਸਙ੍ਖ੍ਯੰ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾਨੀ''ਤਿ (ਖੁ॰ ਪਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਪਚ੍ਛਿਮਪਞ੍ਚਸਿਕ੍ਖਾਪਦਵਣ੍ਣਨਾ) ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਯੋਜੇਨ੍ਤੇਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਕਿੰ ਪਨੇਤੰ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਯਾਯਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਯਾਯ ਦੁਸ੍ਸੀਲ੍ਯਚੇਤਨਾਯ ਕਰੋਤਿ, ਸਾ ਇਧ **ਕਾਰਣੰ।** ''ਤਤੋ ਪਟਿਵਿਰਤੋ''ਤਿ ਹਿ ਉਭਯਤ੍ਥ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬੰ, ਏਤੇਨੇਵ ''ਮਾਲਾ...ਪੇ॰... ਵਿਭੂਸਨਾਨੰ ਠਾਨੰ, ਮਾਲਾ...ਪੇ॰... ਵਿਭੂਸਨਾਨੇਵ ਵਾ ਠਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਸਮਾਸਮ੍ਪਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਦਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤੋ ਚੇਤਨਾਦਿਧਮ੍ਮੋਯੇਵ ਹਿ ਧਾਰਣਾਦਿਕਿਰਿਯਾ। ਤਤ੍ਥ ਚ ਚੇਤਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨੰ ਕਾਰਣੰ ਸਹਜਾਤਾਦੋਪਕਾਰਕਤੋ, ਪਧਾਨਤੋ ਚ। ''ਚੇਤਯਿਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮੰ ਕਰੋਤਿ ਕਾਯੇਨ ਵਾਚਾਯ ਮਨਸਾ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੬.੬੩) ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਧਾਰਣਾਦਿਭੂਤਾ ਏਵ ਚ ਚੇਤਨਾ ਠਾਨਨ੍ਤਿ। ਠਾਨ-ਸਦ੍ਦੋ ਪਚ੍ਚੇਕੰ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ ਦ੍ਵਨ੍ਦਪਦਤੋ ਸੁਯ੍ਯਮਾਨਤ੍ਤਾ।

ਉਚ੍ਚਾਤਿ ਉਚ੍ਚਸਦ੍ਦੇਨ ਅਕਾਰਨ੍ਤੇਨ ਸਮਾਨਤ੍ਥੰ ਆਕਾਰਨ੍ਤੰ ਏਕੰ ਸਦ੍ਦਨ੍ਤਰੰ ਅਚ੍ਚੁਗ੍ਗਤਵਾਚਕਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਪਮਾਣਾਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿ। ਸੇਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਸਯਨੰ,** ਮਞ੍ਚਾਦਿ। ਸਮਣਸਾਰੁਪ੍ਪਰਹਿਤਤ੍ਤਾ, ਗਹਟ੍ਠੇਹਿ ਚ ਸੇਟ੍ਠਸਮ੍ਮਤਤ੍ਤਾ ਅਕਪ੍ਪਿਯਪਚ੍ਚਤ੍ਥਰਣੰ ''ਮਹਾਸਯਨ''ਨ੍ਤਿ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਅਕਪ੍ਪਿਯਤ੍ਥਰਣ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਨਿਸੀਦਨੰ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸਯਨੇਨੇਵ ਸਙ੍ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਆਧਾਰੇ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੇ ਤਦਾਧਾਰਕਿਰਿਯਾਪਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਵ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਉਚ੍ਚਾਸਯਨਮਹਾਸਯਨਾ'' ਇਚ੍ਚੇਵ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਤਦੁਪਭੋਗਭੂਤਨਿਸਜ੍ਜਾਨਿਪਜ੍ਜਨੇਹਿ ਵਿਰਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਅਥ ਵਾ ''ਉਚ੍ਚਾਸਯਨਮਹਾਸਯਨਾ''ਤਿ ਏਸ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਏਕਸੇਸਨਯੇਨ ਯਥਾ ''ਨਾਮਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨ''ਨ੍ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੨੬; ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੨.੧; ਉਦਾ॰ ੧) ਏਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਵਿਕਪ੍ਪੇ ਆਸਨਪੁਬ੍ਬਕਤ੍ਤਾ ਸਯਨਕਿਰਿਯਾਯ ਸਯਨਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਆਸਨਮ੍ਪਿ ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਕਿਰਿਯਾਵਾਚਕਆਸਨਸਯਨਸਦ੍ਦਲੋਪਤੋ ਉਤ੍ਤਰਪਦਲੋਪਨਿਦ੍ਦੇਸੋਤਿਪਿ **ਵਿਨਯਟੀਕਾਯੰ** (ਵਿ॰ ਵਿ॰ ਟੀ॰ ੨.੧੦੬) ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਜਾਤਮੇਵ ਰੂਪਮਸ੍ਸ ਨ ਵਿਪ੍ਪਕਾਰਨ੍ਤਿ **ਜਾਤਰੂਪੰ,** ਸਤ੍ਥਵਣ੍ਣੰ। ਰਞ੍ਜੀਯਤਿ ਸੇਤਵਣ੍ਣਤਾਯ, ਰਞ੍ਜਨ੍ਤਿ ਵਾ ਏਤ੍ਥ ਸਤ੍ਤਾਤਿ **ਰਜਤੰ** ਯਥਾ ''ਨੇਸੰ ਪਦਕ੍ਕਨ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ। ''ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਵੀਹਯੋ ਗੁਞ੍ਜਾ, ਦ੍ਵੇ ਗੁਞ੍ਜਾ ਮਾਸਕੋ ਭਵੇ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣੇਨ ਵੀਸਤਿਮਾਸਕੋ ਨੀਲਕਹਾਪਣੋ ਵਾ ਦੁਦ੍ਦਾਮਕਾਦਿਕੋ ਵਾ ਤੰਤੰਦੇਸਵੋਹਾਰਾਨੁਰੂਪੰ ਕਤੋ **ਕਹਾਪਣੋ।** ਲੋਹਾਦੀਹਿ ਕਤੋ **ਲੋਹਮਾਸਕਾ**ਦਿਕੋ। **ਯੇ ਵੋਹਾਰੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਪਰਿਯਾਦਾਨਵਚਨੰ। **ਵੋਹਾਰ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਕਯਵਿਕ੍ਕਯਵਸੇਨ ਸਬ੍ਬੋਹਾਰੰ। ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਗਾਹਾਪਨੇ, ਉਪਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਸਾਦਿਯਨੇ ਚ ਪਟਿਗ੍ਗਹਣਤ੍ਥੋ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਆਹ **"ਨ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਾਪੇਤਿ ਨ ਉਪਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੰ ਸਾਦਿਯਤੀ"**ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਤਿਵਿਧੰ ਪਟਿਗ੍ਗਹਣੰ ਕਾਯੇਨ ਵਾਚਾਯ ਮਨਸਾ। ਤਤ੍ਥ ਕਾਯੇਨ ਪਟਿਗ੍ਗਹਣੰ ਉਗ੍ਗਹਣੰ। ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਗ੍ਗਹਣੰ ਉਗ੍ਗਹਾਪਨੰ। ਮਨਸਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਣੰ ਸਾਦਿਯਨੰ। ਤਿਵਿਧਮ੍ਪੇਤੰ ਪਟਿਗ੍ਗਹਣੰ ਸਾਮਞ੍ਞਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ, ਏਕਸੇਸਨਯੇਨ ਵਾ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਨੇਵ ਨੰ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤੀ"**ਤਿਆਦਿ। ਏਸ ਨਯੋ **ਆਮਕਧਞ੍ਞਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ**ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ।

ਨੀਵਾਰਾਦਿਉਪਧਞ੍ਞਸ੍ਸ ਸਾਲਿਯਾਦਿਮੂਲਧਞ੍ਞਨੋਗਧਤ੍ਤਾ "**ਸਤ੍ਤਵਿਧਸ੍ਸਾਪੀ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਸਟ੍ਠਿਦਿਨਪਰਿਪਾਕੋ ਸੁਕਧਞ੍ਞਵਿਸੇਸੋ **ਸਾਲਿ** ਨਾਮ ਸਲੀਯਤੇ ਸੀਲਾਘਤੇਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। **ਦਬ੍ਬਗੁਣਪਕਾਸੇ** ਪਨ –

> ''ਅਥ ਧਞ੍ਞੰ ਤਿਧਾ ਸਾਲਿ-ਸਟ੍ਠਿਕਵੀਹਿਭੇਦਤੋ।
> ਸਾਲਯੋ ਹੇਮਨ੍ਤਾ ਤਤ੍ਰ, ਸਟ੍ਠਿਕਾ ਗਿਮ੍ਹਜਾ ਅਪਿ।
> ਵੀਹਯੋ ਤ੍ਵਾਸਲ੍ਹਾਖਜਾਤਾ, ਵਸ੍ਸਕਾਲਸਮੁਬ੍ਭਵਾ''ਤਿ॥ –

ਵੁਤ੍ਤੰ। ਵਹਤਿ, ਬ੍ਰੂਹੇਤਿ ਵਾ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਜੀਵਿਤਨ੍ਤਿ **ਵੀਹਿ,** ਸਸ੍ਸੰ। ਯੁਵਿਤਬ੍ਬੋ ਮਿਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬੋਤਿ **ਯਵੋ।** ਸੋ ਹਿ ਅਤਿਲੂਖਤਾਯ ਅਞ੍ਞੇਨ ਮਿਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜੀਯਤਿ। ਗੁਧਤਿ ਪਰਿਵੇਧਤਿ ਪਲਿਬੁਦ੍ਧਤੀਤਿ **ਗੋਧੂਮੋ,** ਯੰ ''ਮਿਲਕ੍ਖਭੋਜਨ''ਨ੍ਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਸੋਭਨਤ੍ਤਾ ਕਮਨੀਯਭਾਵੰ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ **ਕਙ੍ਗੁ,** ਅਤਿਸੁਖੁਮਧਞ੍ਞਵਿਸੇਸੋ। ਵਰੀਯਤਿ ਅਤਿਲੂਖਤਾਯ ਨਿਵਾਰੀਯਤਿ, ਖੁਦ੍ਦਾਪਟਿਵਿਨਯਨਤੋ ਵਾ ਭਜੀਯਤੀਤਿ **ਵਰਕੋ।** ਕੋਰੰ ਰੁਧਿਰੰ ਦੂਸਤੀਤਿ **ਕੁਦ੍ਰੂਸਕੋ,** ਵਣ੍ਣਸਙ੍ਕਮਨੇਨ ਯੋ ''ਗੋਵਙ੍ਢਨੋ''ਤਿਪਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਾਨਿ ਸਤ੍ਤਪਿ ਸਪ੍ਪਭੇਦਾ ਨਿਧਾਨੇ ਪੋਸਨੇ ਸਾਧੁਤ੍ਤੇਨ ''ਧਞ੍ਞਾਨੀ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। "**ਨ ਕੇਵਲਞ੍ਚਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨੰ, ਪਰਾਮਸਨਞ੍ਚ ਇਧ ਪਟਿਗ੍ਗਹਣਸਦ੍ਦੇਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਏਵਮੀਦਿਸੇਸੁ। ''ਅਨੁਜਾਨਾਮਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਸਾਨਿ ਭੇਸਜ੍ਜਾਨਿ ਅਚ੍ਛਵਸੰ ਮਚ੍ਛਵਸੰ ਸੁਸੁਕਾਵਸੰ ਸੂਕਰਵਸੰ ਗਦ੍ਰਭਵਸ''ਨ੍ਤਿ (ਮਹਾਵ॰ ੨੬੨) ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਇਦੰ ਪਞ੍ਚਵਿਧਮ੍ਪਿ ਭੇਸਜ੍ਜੰ ਓਦਿਸ੍ਸ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤੰ ਨਾਮ। ਤਸ੍ਸ ਪਨ ''ਕਾਲੇ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਣੰ ਵਟ੍ਟਤੀਤਿ ਆਹ "**ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਓਦਿਸ੍ਸ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਾ**"ਤਿ। ਮੰਸ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਮਚ੍ਛਾਨਮ੍ਪਿ ਮੰਸੰ ਗਹਿਤੰ ਏਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਆਮਕਮੰਸਮਚ੍ਛਾਨ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤਿਕੋਟਿਪਰਿਸੁਦ੍ਧੰ ਮਚ੍ਛਮੰਸੰ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤੰ ਅਦਿਟ੍ਠੰ, ਅਸੁਤੰ, ਅਪਰਿਸਙ੍ਕਿਤਨ੍ਤਿ ਵਾ ਪਯੋਗਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਤੋ ਵਿਰੂਪੇਕਸੇਸਨਯੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਅਨੇਨਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਕਾਮੰ ਲੋਕਿਯਾ –

> ''ਅਟ੍ਠਵਸ੍ਸਾ ਭਵੇ ਗੋਰੀ, ਦਸਵਸ੍ਸਾ ਤੁ ਕਞ੍ਞਕਾ।
> ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੇ ਦ੍ਵਾਦਸਵਸ੍ਸੇ, ਕੁਮਾਰੀਤਿਭਿਧੀਯਤੇ''ਤਿ॥ –

ਵਦਨ੍ਤਿ । ਇਧ ਪਨ ਪੁਰਿਸਨ੍ਤਰਗਤਾਗਤਵਸੇਨ ਇਤ੍ਥਿਕੁਮਾਰਿਕਾਭੇਦੋਤਿ ਆਹ "**ਇਤ੍ਥੀਤਿ ਪੁਰਿਸਨ੍ਤਰਗਤਾ**"ਤਿਆਦਿ। **ਦਾਸਿਦਾਸਵਸੇਨੇਵ**ਾਤਿ ਦਾਸਿਦਾਸਵੋਹਾਰਵਸੇਨੇਵ। **ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੇ**ਤਿ ਤਾਦਿਸੇਨ ਕਪ੍ਪਿਯਵਚਨੇਨ ਵੁਤ੍ਤੇ। ਵਿਨਯਟ੍ਠਕਥਾਸੁ ਆਗਤਵਿਨਿਚ੍ਛਯੰ ਸਨ੍ਧਾਯ "**ਵਿਨਯਵਸੇਨਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਸੋ **ਕੁਟਿਕਾਰਸਿਕ੍ਖਾਪਦਵਣ੍ਣਨਾ**ਦੀਸੁ (ਪਾਰਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩੬੪) ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ।

ਬੀਜੰ ਖਿਪਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ, ਖਿਤ੍ਤੰ ਵਾ ਬੀਜੰ ਤਾਯਤੀਤਿ **ਖੇਤ੍ਤੰ,** ਕੇਦਾਰੋਤਿ ਆਹ "**ਯਸ੍ਮਿੰ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਣੰ ਰੁਹਤੀ**"ਤਿ। ਅਪਰਣ੍ਣਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਵਤ੍ਤਮਨ੍ਨੰ **ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਣੰ ਨ**-ਕਾਰਸ੍ਸ ਣ-ਕਾਰੰ ਕਤ੍ਵਾ, ਸਾਲਿਆਦਿ । ਵਸਨ੍ਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ ਅਪਰਣ੍ਣਾਨਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਵਤ੍ਥੂ**ਤਿ ਅਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ "**ਵਤ੍ਥੁ ਨਾਮਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ। ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਣਸ੍ਸ ਅਪਰੰ ਪਵਤ੍ਤਮਨ੍ਨੰ **ਅਪਰਣ੍ਣੰ** ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ। ਏਵੰ ਅਟ੍ਠਕਥਾਨਯਾਨੁਰੂਪੰ ਅਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ''ਖੇਤ੍ਤੰ ਨਾਮ ਯਤ੍ਥ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਣੰ ਵਾ ਅਪਰਣ੍ਣੰ ਵਾ ਜਾਯਤੀ''ਤਿ (ਪਾਰਾ॰ ੧੦੪) ਵੁਤ੍ਤਵਿਨਯਪਾਲ਼ਿਨਯਾਨੁਰੂਪਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਯਤ੍ਥ ਵਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਤਦਤ੍ਥਾਯਾ**ਤਿ ਖੇਤ੍ਤਤ੍ਥਾਯ। **ਅਕਤਭੂਮਿਭਾਗੋ**ਤਿ ਅਪਰਿਸਙ੍ਖਤੋ ਤਦ੍ਦੇਸਿਕੋ ਭੂਮਿਭਾਗੋ। "**ਖੇਤ੍ਤਵਤ੍ਥੁਸੀਸੇਨਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਮੇਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪੋਕ੍ਖਰਣੀਕੂਪਾਦਯੋ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ।

ਦੂਤਸ੍ਸ ਇਦੰ, ਦੂਤੇਨ ਵਾ ਕਾਤੁਮਰਹਤੀਤਿ **ਦੂਤੇਯ੍ਯੰ। ਪਣ੍ਣ**ਨ੍ਤਿ ਲੇਖਸਾਸਨੰ। **ਸਾਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਮੁਖਸਾਸਨੰ। **ਘਰਾ ਘਰ**ਨ੍ਤਿ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਾ ਘਰਾ ਅਞ੍ਞੰ ਘਰੰ। **ਖੁਦ੍ਦਕਗਮਨ**ਨ੍ਤਿ ਦੂਤੇਯ੍ਯਗਮਨਤੋ ਅਪ੍ਪਤਰਗਮਨੰ, ਅਨਦ੍ਧਾਨਗਮਨੰ ਰਸ੍ਸਗਮਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਦੁਭਯੇਸੰ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਨੰ ਅਨੁਯੋਗੋਤਿ ਆਹ "**ਤਦੁਭਯਕਰਣ**"ਨ੍ਤਿ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਤਦੁਭਯਕਰਣਸ੍ਸੇਵ ਅਨੁਯੋਗਭਾਵਤੋ।

ਕਯਨੰ **ਕਯੋ,** ਪਰਮ੍ਪਰਾ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਧਨਸ੍ਸ ਦਾਨੰ। ਕੀ-ਸਦ੍ਦੋ ਦਬ੍ਬਵਿਨਿਮਯੇ ਪਠਨ੍ਤਿ ਵਿਕ੍ਕਯਨੰ **ਵਿਕ੍ਕਯੋ,** ਪਠਮਮੇਵ ਅਤ੍ਤਨੋ ਧਨਸ੍ਸ ਪਰੇਸੰ ਦਾਨਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਸਾਰਤ੍ਥਦੀਪਨਿਯਾ**ਦੀਸੁ ਪਨ "**ਕਯ**"ਨ੍ਤਿ ਪਰਭਣ੍ਡਸ੍ਸ ਗਹਣੰ। **ਵਿਕ੍ਕਯ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਭਣ੍ਡਸ੍ਸ ਦਾਨ''ਨ੍ਤਿ (ਸਾਰਤ੍ਥ॰ ਟੀ॰ ੨.੫੯੪) ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਦੇਵ ''ਕਯਿਤਞ੍ਚ ਹੋਤਿ ਪਰਭਣ੍ਡੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਹਤ੍ਥਗਤੰ ਕਰੋਨ੍ਤੇਨ, ਵਿਕ੍ਕੀਤਞ੍ਚ ਅਤ੍ਤਨੋ ਭਣ੍ਡੰ ਪਰਹਤ੍ਥਗਤੰ ਕਰੋਨ੍ਤੇਨਾ''ਤਿ (ਪਾਰਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੫੧੫) ਵਿਨਯਟ੍ਠਕਥਾਵਚਨੇਨ ਸਮੇਤਿ। **ਵਞ੍ਚਨੰ** ਮਾਯਾਕਰਣੰ, ਪਟਿਭਾਨਕਰਣਵਸੇਨ ਉਪਾਯਕੁਸਲਤਾਯ ਪਰਸਨ੍ਤਕਗ੍ਗਹਣਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। ਤੁਲਾ ਨਾਮ ਯਾਯ ਤੁਲੀਯਤਿ ਪਮੀਯਤਿ, ਤਾਯ ਕੂਟੰ "**ਤੁਲਾਕੂਟ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤੰ ਪਨ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਤੁਲਾਯ ਰੂਪਅਙ੍ਗਗਹਣਾਕਾਰਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਸਣ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਕਰੋਤੀਤਿ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਅਤ੍ਤਨਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ ਭਣ੍ਡੰ ਪਚ੍ਛਾਭਾਗੇ, ਪਰੇਸੰ ਦਾਤਬ੍ਬੰ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਕਤ੍ਵਾ ਮਿਨੇਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ "**ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਪਚ੍ਛਾਭਾਗੇ**"ਤਿਆਦਿ। **ਅਕ੍ਕਮਤਿ** ਨਿਪ੍ਪੀਲ਼ਤਿ, ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਅਕ੍ਕਮਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਮੂਲੇ ਰਜ੍ਜੁ**ਨ੍ਤਿ ਤੁਲਾਯ ਮੂਲੇ ਯੋਜਿਤੰ ਰਜ੍ਜੁੰ। ਤਥਾ **ਅਗ੍ਗੇ। ਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਯਚੁਣ੍ਣੰ।

ਕਨਤਿ ਦਿਬ੍ਬਤੀਤਿ **ਕੰਸੋ,** ਸੁਵਣ੍ਣਰਜਤਾਦਿਮਯਾ ਭੋਜਨਪਾਨਪਤ੍ਤਾ। ਇਧ ਪਨ ਸੋਵਣ੍ਣਮਯੇ ਪਾਨਪਤ੍ਤੇਤਿ ਆਹ "**ਸੁਵਣ੍ਣਪਾਤੀ**"ਤਿ। **ਤਾਯ ਵਞ੍ਚਨ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਕਤਿਵਸੇਨ ਵਞ੍ਚਨੰ। ''ਪਤਿਰੂਪਕੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਪਰਸਨ੍ਤਕਗਹਣਞ੍ਹਿ ਨਿਕਤਿ, ਪਟਿਭਾਨਕਰਣਵਸੇਨ ਪਨ ਉਪਾਯਕੁਸਲਤਾਯ ਵਞ੍ਚਨ''ਨ੍ਤਿ ਨਿਕਤਿਵਞ੍ਚਨੰ ਭੇਦਤੋ **ਕਣ੍ਹਜਾਤਕਟ੍ਠਕਥਾ**ਦੀਸੁ (ਜਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੪.੧੦.੧੯; ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧੦; ਮ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੧੪੯; ਸੰ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩.੫.੧੧੬੫; ਅ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੪.੧੯੮ ਅਤ੍ਥਤੋ ਸਮਾਨੰ) ਵੁਤ੍ਤੰ , ਇਧ ਪਨ ਤਦੁਭਯਮ੍ਪਿ ''ਵਞ੍ਚਨ''ਮਿਚ੍ਚੇਵ। "**ਕਥ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਹਿ ਪਤਿਰੂਪਕੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਪਰਸਨ੍ਤਕਗਹਣਮੇਵ ਵਿਭਾਵੇਤਿ। **ਸਮਗ੍ਘਤਰ**ਨ੍ਤਿ ਤਾਸੰ ਪਾਤੀਨੰ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਸਮਕੰ ਅਗ੍ਘਵਿਸੇਸੰ। **ਪਾਸਾਣੇ**ਤਿ ਭੂਤਾਭੂਤਭਾਵਸਞ੍ਜਾਨਨਕੇ ਪਾਸਾਣੇ। ਘੰਸਨੇਨੇਵ ਸੁਵਣ੍ਣਭਾਵਸਞ੍ਞਾਪਨੰ ਸਿਦ੍ਧਨ੍ਤਿ "**ਘੰਸਿਤ੍ਵਾ**"ਤ੍ਵੇਵ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਹਦਯਨ੍ਤਿ ਨਾਲ਼ਿਆਦਿਮਿਨਨਭਾਜਨਾਨੰ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੰ, ਤਸ੍ਮਿੰ ਭੇਦੋ ਛਿਦ੍ਦਕਰਣੰ **ਹਦਯਭੇਦੋ।** ਤਿਲਾਦੀਨੰ ਨਾਲ਼ਿਆਦੀਹਿ ਮਿਨਨਕਾਲੇ ਉਸ੍ਸਾਪਿਤਾ ਸਿਖਾਯੇਵ ਸਿਖਾ, ਤਸ੍ਸਾ ਭੇਦੋ ਹਾਪਨੰ **ਸਿਖਾਭੇਦੋ।**

ਰਜ੍ਜੁਯਾ ਭੇਦੋ ਵਿਸਮਕਰਣੰ **ਰਜ੍ਜੁਭੇਦੋ। ਤਾਨੀ**ਤਿ ਸਪ੍ਪਿਤੇਲਾਦੀਨਿ। **ਅਨ੍ਤੋਭਾਜਨੇ**ਤਿ ਪਠਮੰ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਭਾਜਨੇ। **ਉਸ੍ਸਾਪੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਉਗ੍ਗਮਾਪੇਤ੍ਵਾ, ਉਦ੍ਧੰ ਰਾਸਿੰ ਕਤ੍ਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। **ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਅਪਨੇਨ੍ਤੋ।

ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਕਮ੍ਮਤੋ ਉਦ੍ਧੰ ਕੋਟਨੰ ਪਟਿਹਨਨੰ **ਉਕ੍ਕੋਟਨੰ।** ਅਭੂਤਕਾਰੀਨੰ **ਲਞ੍ਜਗ੍ਗਹਣੰ,** ਨ ਪਨ ਪੁਨ ਕਮ੍ਮਾਯ ਉਕ੍ਕੋਟਨਮਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਅਸ੍ਸਾਮਿਕੇ...ਪੇ॰... ਗ੍ਗਹਣ**"ਨ੍ਤਿ। **ਉਪਾਯੇਹੀ**ਤਿ ਕਾਰਣਪਤਿਰੂਪਕੇਹਿ। **ਤਤ੍ਰਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਵਞ੍ਚਨੇ। ''ਵਤ੍ਥ''ਨ੍ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ "**ਏਕੰ ਵਤ੍ਥ**"ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤੋ ਅਞ੍ਞਾਨਿਪਿ ਅਤ੍ਥਿ ਬਹੂਨੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਅਞ੍ਞਾਨਿਪਿ ਹਿ ਸਸਵਤ੍ਥਆਦੀਨਿ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। **ਮਿਗ**ਨ੍ਤਿ ਮਹਨ੍ਤੰ ਮਿਗੰ। **ਤੇਨ ਹੀ**ਤਿ ਮਿਗਗ੍ਗਹਣੇ ਉਯ੍ਯੋਜਨੰ, ਯੇਨ ਵਾ ਕਾਰਣੇਨ ''ਮਿਗੰ ਮੇ ਦੇਹੀ''ਤਿ ਆਹ, ਤੇਨ ਕਾਰਣੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਹਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤੰ। **ਯੋਗਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਵਿਜ੍ਜਾਜਪ੍ਪਨਾਦਿਪਯੋਗਵਸੇਨ। **ਮਾਯਾਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਮਨ੍ਤਜਪ੍ਪਨੰ ਵਿਨਾ ਅਭੂਤਸ੍ਸਾਪਿ ਭੂਤਾਕਾਰਸਞ੍ਞਾਪਨਾਯ ਚਕ੍ਖੁਮੋਹਨਮਾਯਾਯ ਵਸੇਨ। ਯਾਯ ਹਿ ਅਮਣਿਆਦਯੋਪਿ ਮਣਿਆਦਿਆਕਾਰੇਨ ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। **ਪਾਮਙ੍ਗੋ** ਨਾਮ ਕੁਲਾਚਾਰਯੁਤ੍ਤੋ ਆਭਰਣਵਿਸੇਸੋ, ਯੰ ਲੋਕੇ ''ਯਞ੍ਞੋਪਵਿਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਵਕ੍ਕਲਿਤ੍ਥੇਰਾਪਦਾਨੇ**ਪਿ ਵੁਤ੍ਤੰ –

''ਪਸ੍ਸਥੇਤੰ ਮਾਣਵਕੰ, ਪੀਤਮਟ੍ਠਨਿਵਾਸਨੰ।
ਹੇਮਯਞ੍ਞੋਪਵਿਤ੍ਤਙ੍ਗੰ, ਜਨਨੇਤ੍ਤਮਨੋਹਰ''ਨ੍ਤਿ॥ (ਅਪ॰ ੨.੫੪.੪੦)।

ਤਦਟ੍ਠਕਥਾਯਮ੍ਪਿ "**ਪੀਤਮਟ੍ਠਨਿਵਾਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਿਲਿਟ੍ਠਸੁਵਣ੍ਣਵਣ੍ਣਵਤ੍ਥੰ ਨਿਵਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਹੇਮਯਞ੍ਞੋਪਵਿਤ੍ਤਙ੍ਗ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਵਣ੍ਣਪਾਮਙ੍ਗਲਗ੍ਗਿਤਗਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ''ਤਿ (ਅਪ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੫੪.੪੦) ਸਵਨੰ ਸਠਨੰ **ਸਾਵਿ,** ਅਨੁਜੁਕਤਾ, ਤੇਨਾਹ "**ਕੁਟਿਲਯੋਗੋ**"ਤਿ, ਜਿਮ੍ਹਤਾਯੋਗੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। "**ਏਤੇਸੰਯੇਵਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਤੁਲ੍ਯਾਧਿਕਰਣਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। "**ਤਸ੍ਮਾ**"ਤਿਆਦਿ ਲਦ੍ਧਗੁਣਦਸ੍ਸਨੰ। ਯੇ ਪਨ

ਚਤੁਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਪਦਾਨੰ ਭਿਨ੍ਨਾਧਿਕਰਣਤੰ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤੇਸੰ ਵਾਦਮਾਹ **“ਕੇਚੀ”**ਤਿਆਦਿਨਾ। ਤਤ੍ਥ **“ਕੇਚੀ”**ਤਿ ਸਾਰਸਮਾਸਕਾਰਕਾ ਆਚਰਿਯਾ, ਉਤ੍ਤਰਵਿਹਾਰਵਾਸਿਨੋ ਚ, ਤੇਸੰ ਤੰ ਨ ਯੁਤ੍ਤੰ ਵਢ੍ਢਨੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਸ੍ਸੇਵ ਪੁਨ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **“ਤੰ ਪਨਾ”**ਤਿਆਦਿਨਾ।

ਮਾਰਣਨ੍ਤਿ ਮੁਟ੍ਠਿਪਹਾਰਕਸਾਤਾਲ਼ਨਾਦੀਹਿ ਹਿੰਸਨੰ ਵਿਹੇਠਨੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਤੁ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੰ। ਵਿਹੇਠਨਤ੍ਥੇਪਿ ਹਿ ਵ**ਧ**-ਸਦ੍ਦੋ ਦਿਸ੍ਸਤਿ ‘‘ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਵਧਿਤ੍ਵਾ ਵਧਿਤ੍ਵਾ ਰੋਦੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਪਾਚਿ॰ ੮੮੦) **ਮਾਰਣ**-ਸਦ੍ਦੋਪਿ ਇਧ ਵਿਹੇਠਨੇਯੇਵ ਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਕੇਚਿ ਪਨ ‘‘ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੰ ਪਹਾਯਾ’ਤਿਆਦੀਸੁ ਸਯੰਕਾਰੋ, ਇਧ ਪਰੰਕਾਰੋ’’ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤੰ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਤਥਾ ਵਤ੍ਤੁੰ ‘‘ਕਾਯਵਚੀਪਯੋਗਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਕਾ ਚੇਤਨਾ, ਛ ਪਯੋਗਾ’’ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਯਥਾ ਹਿ ਅਪ੍ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇਪਿ ਸਤਿ ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਹਿ ਅਪ੍ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤਬ੍ਬਵਤ੍ਥੁਵਿਸੇਸਭਾਵਸਨ੍ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਇਤ੍ਥਿਕੁਮਾਰਿਦਾਸਿਦਾਸਾਦਯੋ ਵਿਭਾਗੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਯਥਾ ਚ ਪਰਸਨ੍ਤਕਸ੍ਸ ਹਰਣਭਾਵਤੋ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇਪਿ ਸਤਿ ਤੁਲਾਕੂਟਾਦਯੋ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਵਿਸੇਸਭਾਵਸਨ੍ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਵਿਭਾਗੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਨ ਏਵੰ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਪਰਿਯਾਯਸ੍ਸ ਵਧਸ੍ਸ ਪੁਨ ਗਹਣੇ ਪਯੋਜਨੰ ਅਤ੍ਥਿ ਤਥਾਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸਾਭਾਵਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵਤ੍ਥੋ ਸੁਨ੍ਦਰਤਰੋਤਿ।

ਵਿਪਰਾਮੋਸੋਤਿ ਵਿਸੇਸੇਨ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਭੁਸੰ ਮੋਸਾਪਨੰ ਮੁਯ੍ਹਨਕਰਣੰ, ਥੇਨਨੰ ਵਾ। ਥੇਯ੍ਯੰ ਚੋਰਿਕਾ ਮੋਸੋਤਿ ਹਿ ਪਰਿਯਾਯੋ। ਸੋ ਕਾਰਣਵਸੇਨ ਦੁਵਿਧੋਤਿ ਆਹ **“ਹਿਮਵਿਪਰਾਮੋਸੋ”**ਤਿਆਦਿ। **ਮੁਸਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਚੋਰੇਨ੍ਤਿ, ਮੋਸੇਨ੍ਤਿ ਵਾ ਮੁਯ੍ਹਨੰ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਮੋਸੇਤ੍ਵਾ ਤੇਸੰ ਸਨ੍ਤਕੰ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। **ਯ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਤਸ੍ਸਾ ਕਿਰਿਯਾਯ ਪਰਾਮਸਨੰ। **ਮਗ੍ਗਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੰ ਜਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਰਪਕ੍ਖੇਪਿ ਅਧਿਕਾਰੋ। ਆਲੋਪਨੰ ਵਿਲੁਮ੍ਪਨੰ **ਆਲੋਪੋ।** ਸਹਸਾ ਕਰਣੰ **ਸਹਸਾਕਾਰੋ।** ਸਹਸਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤਾ **ਸਾਹਸਿਕਾ,** ਸਾਵ ਕਿਰਿਯਾ ਤਥਾ।

ਏਤ੍ਤਾਵਤਾਤਿ ‘‘ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੰ ਪਹਾਯਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ‘‘ਸਹਸਾਕਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ’’ਤਿ ਪਰਿਯੋਸਾਨੇਨ ਏਤਪ੍ਪਰਿਮਾਣੇਨ ਪਾਠੇਨ। ਅਨ੍ਤਰਭੇਦੰ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਯਥਾਰੁਤਮਾਗਤਵਸੇਨੇਵ ਛਬ੍ਬੀਸਤਿਸਿਕ੍ਖਾਪਦਸਙ੍ਗਹਮੇਤੰ ਸੀਲੰ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨਮਵਿਭਤ੍ਤਤ੍ਤਾ **ਚੂਲ਼ਸੀਲੰ** ਨਾਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਦੇਸਨਾਵਸੇਨ ਹਿ ਇਧ ਚੂਲ਼ਮਜ੍ਝਿਮਾਦਿਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ, ਨ ਧਮ੍ਮਵਸੇਨ। ਤਥਾ ਹਿ ਇਧਸਙ੍ਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਨੰ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨੰ ਅਵਿਭਤ੍ਤਾਨੰ ਵਿਭਜਨਵਸੇਨ ਮਜ੍ਝਿਮਸੀਲਦੇਸਨਾ ਪਵਤ੍ਤਾ, ਤੇਨੇਵਾਹ **“ਮਜ੍ਝਿਮਸੀਲੰ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ੍ਤੋ”**ਤਿ।ਚੂਲ਼ਸੀਲਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਮਜ੍ਝਿਮਸੀਲਵਣ੍ਣਨਾ

੧੧. ‘‘ਯਥਾ ਵਾ ਪਨੇਕੇ ਭੋਨ੍ਤੋ’’ਤਿਆਦਿਦੇਸਨਾਯ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਮਾਹ **“ਇਦਾਨੀ”**ਤਿਆਦਿਨਾ। ਤਤ੍ਥਾਯਮਟ੍ਠਕਥਾਮੁਤ੍ਤਕੋ ਨਯੋ – **ਯਥਾ**ਤਿ ਓਪਮ੍ਮਤ੍ਥੇ ਨਿਪਾਤੋ। ਵਾਤਿ ਵਿਕਪ੍ਪਨਤ੍ਥੇ, ਤੇਨ ਇਮਮਤ੍ਥੰ ਵਿਕਪ੍ਪੇਤਿ ‘‘ਉਸ੍ਸਾਹੰ ਕਤ੍ਵਾ ਮਮ ਵਣ੍ਣੰ ਵਦਮਾਨੋਪਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੰ ਪਹਾਯ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਰਾਨੁਦ੍ਦੇਸਿਕਨਯੇਨ ਵਾ ਸਬ੍ਬਥਾਪਿ ਆਚਾਰਸੀਲਮਤ੍ਤਮੇਵ ਵਦੇਯ੍ਯ, ਨ ਤਦੁਤ੍ਤਰਿੰ। ‘‘ਯਥਾਪਨੇਕੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਭਾਵੰ ਪਟਿਜਾਨਮਾਨਾ, ਪਰੇਹਿ ਚ ਤਥਾ ਸਮ੍ਭਾਵਿਯਮਾਨਾ ਤਦਨੁਰੂਪਪਟਿਪਤ੍ਤਿੰ ਅਜਾਨਨ੍ਤੋ, ਅਸਮਤ੍ਥਨ੍ਤੋ ਚ ਨ ਅਭਿਸਮ੍ਭੁਣਨ੍ਤਿ, ਨ ਏਵਮਯੰ। ਅਯੰ ਪਨ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ ਸਬ੍ਬਥਾਪਿ ਸਮਣਸਾਰੁਪ੍ਪਪਟਿਪਤ੍ਤਿੰ ਪੂਰੇਸਿਯੇਵਾ’’ਤਿ ਏਵੰ ਅਞ੍ਞੁਦ੍ਦੇਸਿਕਨਯੇਨ ਵਾ ਸਬ੍ਬਥਾਪਿ ਆਚਾਰਸੀਲਮਤ੍ਤਮੇਵ ਵਦੇਯ੍ਯ, ਨ ਤਦੁਤ੍ਤਰਿਨ੍ਤਿ। **ਪਨਾ**ਤਿ ਵਚਨਾਲਙ੍ਕਾਰੇ ਵਿਕਪ੍ਪਨਤ੍ਥੇਨੇਵ ਉਪਨ੍ਯਾਸਾਦਿਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਿਜ੍ਝਨ੍ਤੋ। **ਏਕੇ**ਤਿ ਅਞ੍ਞੇ। ‘‘ਏਕਚ੍ਚੇ’’ਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਭੋਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਸਾਧੂਨੰ ਪਿਯਸਮੁਦਾਹਾਰੋ। ਸਾਧਵੋ ਹਿ ਪਰੇ ‘‘ਭੋਨ੍ਤੋ’’ਤਿ ਵਾ ‘‘ਦੇਵਾਨੰ ਪਿਯਾ’’ਤਿ ਵਾ ‘‘ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ’’ਤਿ ਵਾ ਸਮਾਲਪਨ੍ਤਿ। **ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ**ਤਿ ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜੰ ਉਪਗਤਤਾਯ **ਸਮਣਾ**। ਜਾਤਿਮਤ੍ਤੇਨ ਚ **ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ**ਤਿ।

ਸਦ੍ਧਾ ਨਾਮ ਇਧ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੇਸੁ ਠਾਨੇਸੂਤਿ ਆਹ **“ਕਮ੍ਮਞ੍ਚਾ”**ਤਿਆਦਿ। ਕਮ੍ਮਕਮ੍ਮਫਲਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇਨੇਵ ਇਧਲੋਕਪਰਲੋਕਸਦ੍ਦਹਨੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ ‘‘ਏਤ੍ਥ ਕਮ੍ਮੰ ਵਿਪਚ੍ਚਤਿ, ਕਮ੍ਮਫਲਞ੍ਚ ਅਨੁਭਵਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ। ਤਦਤ੍ਥੰ ਬ੍ਯਤਿਰੇਕਤੋ ਞਾਪੇਤਿ **“ਅਯੰ ਮੇ”**ਤਿਆਦਿਨਾ।

ਪਟਿਕਰਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਪਚ੍ਚੁਪਕਾਰੰ ਕਰਿਸ੍ਸਤਿ। ਤਦੇਵ ਸਮਤ੍ਥੇਤੁੰ “**ਏਵੰ ਦਿਨ੍ਨਾਨਿ ਹੀ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਦੇਸਨਾਸੀਸਮਤ੍ਤੰ ਪਧਾਨੰ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਦਸ੍ਸਨਤੋ। ਤੇਨ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਮ੍ਪਿ ਪਚ੍ਚਯੰ ਨਿਦਸ੍ਸੇਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ “**ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਨਾ**”ਤਿਆਦਿ।

“**ਸੇਯ੍ਯਥਿਦ**”ਨ੍ਤਿ ਅਯੰ ਸਦ੍ਦੋ ‘‘ਸੋ ਕਤਮੋ’’ਤਿ ਅਤ੍ਥੇ ਏਕੋ **ਨਿਪਾਤੋ,** ਨਿਪਾਤਸਮੁਦਾਯੋ ਵਾ, ਤੇਨ ਚ ਬੀਜਗਾਮਭੂਤਗਾਮਸਮਾਰਮ੍ਭਪਦੇ ਸਦ੍ਦਕ੍ਕਮੇਨ ਅਪ੍ਪਧਾਨਭੂਤੋਪਿ ਬੀਜਗਾਮਭੂਤਗਾਮੋ ਵਿਭਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਟ੍ਠਾਨੇ ਪਧਾਨਭੂਤੋ ਵਿਯ ਪਟਿਨਿਦ੍ਦਿਸੀਯਤਿ। ਅਞ੍ਞੋ ਹਿ ਸਦ੍ਦਕ੍ਕਮੋ ਅਞ੍ਞੋ ਅਤ੍ਥਕ੍ਕਮੋਤਿ ਆਹ “**ਕਤਮੋ ਸੋ ਬੀਜਗਾਮਭੂਤਗਾਮੋ**”ਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਵਿਭਤ੍ਤੇ ਤਬ੍ਬਿਸਯਸਮਾਰਮ੍ਭੋਪਿ ਵਿਭਤ੍ਤੋਵ ਹੋਤਿ। ਇਮਮਤ੍ਥਞ੍ਹਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ “**ਯਸ੍ਸ ਸਮਾਰਮ੍ਭੰ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤੇਨੇਵ ਚ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ‘‘ਮੂਲਬੀਜ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਸੋ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋਤਿ। ਮੂਲਮੇਵ ਬੀਜੰ **ਮੂਲਬੀਜੰ,** ਮੂਲੰ ਬੀਜੰ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿਪਿ **ਮੂਲਬੀਜ**ਨ੍ਤਿ ਇਧ ਦ੍ਵਿਧਾ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੇਸਪਦੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਅਤੋ ਨ ਚੋਦੇਤਬ੍ਬਮੇਤੰ ‘‘ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਬੀਜਗਾਮਭੂਤਗਾਮੰ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਬੀਜਗਾਮੋ ਏਵ ਵਿਭਤ੍ਤੋ’’ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਪਠਮੇਨ ਅਤ੍ਥੇਨ ਬੀਜਗਾਮੋ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ, ਦੁਤਿਯੇਨ ਭੂਤਗਾਮੋ, ਦ੍ਵਿਧੋਪੇਸ ਸਾਮਞ੍ਞਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ਵਾ ਮੂਲਬੀਜਞ੍ਚ ਮੂਲਬੀਜਞ੍ਚ ਮੂਲਬੀਜਨ੍ਤਿ ਏਕਸੇਸਨਯੇਨ ਵਾ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ, ਤੇਨੇਵ ਵਕ੍ਖਤਿ “**ਸਬ੍ਬਞ੍ਹੇਤ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿਂ। ਅਤੀਵ ਵਿਸਤਿ ਭੇਸਜ੍ਜਪਯੋਗੇਸੂਤਿ **ਅਤਿਵਿਸੰ, ਅਤਿਵਿਸਾ** ਵਾ, ਯਾ ‘‘ਮਹੋਸਧ’’ਨ੍ਤਿਪਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ **ਕਚ੍ਛਕੋ**ਤਿ ਕਾਲ਼ਕਚ੍ਛਕੋ, ਯੰ ‘‘ਪਿਲਕ੍ਖੋ’’ਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਕਪਿਤ੍ਥਨੋ**ਤਿ ਅਮ੍ਬਿਲਙ੍ਕੁਰਫਲੋ ਸੇਤਰੁਕ੍ਖੋ। ਸੋ ਹਿ ਕਮ੍ਪਤਿ ਚਲਤੀਤਿ **ਕਪਿਥਨੋ** ਥਨਪਚ੍ਚਯੇਨ, **ਕਪੀ**ਤਿ ਵਾ ਮਕ੍ਕਟੋ, ਤਸ੍ਸ ਥਨਸਦਿਸੰ ਫਲੰ ਯਸ੍ਸਾਤਿ **ਕਪਿਤ੍ਥਨੋ। “ਕਪਿਤ੍ਥਨੋ**ਤਿ ਪਿਪ੍ਪਲਿਰੁਕ੍ਖੋ’’ਤਿ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੧੦੮) ਹਿ **ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗਟੀਕਾਯੰ** ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਫਲ਼ੁਬੀਜੰ** ਨਾਮ ਪਬ੍ਬਬੀਜੰ। **ਅਜ੍ਜਕ**ਨ੍ਤਿ ਸੇਤਪਣ੍ਣਾਸੰ। **ਫਣਿਜ੍ਜਕ**ਨ੍ਤਿ ਸਮੀਰਣੰ। **ਹਿਰਿਵੇਰ**ਨ੍ਤਿ ਵਾਰੰ। ਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਸਮਵਾਯੇ ਸਦਿਸਫਲੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਸੇਸਕਾਰਣਭਾਵਤੋ ਵਿਰੁਹਨਸਮਤ੍ਥੇ ਸਾਰਫਲੇ ਨਿਰੁਲ਼੍ਹੋ ਬੀਜਸਦ੍ਦੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ “**ਵਿਰੁਹਨਸਮਤ੍ਥਮੇ**ਵਾ”ਤਿ ਇਮਿਨਾ। ਇਤਰਞ੍ਹਿ ਅਬੀਜਸਙ੍ਖਜੰ ਗਤੰ, ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਰੁਕ੍ਖਤੋ ਵਿਯੋਜਿਤਮੇਵ। ਅਵਿਯੋਜਿਤੰ ਪਨ ਤਥਾ ਵਾ ਹੋਤੁ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਵਾ “**ਭੂਤਗਾਮੋ**”ਤ੍ਵੇਵ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨ ਦੁਤਿਯਟ੍ਠੇਨ। ਵਿਨਯਾ (ਪਾਚਿ॰ ੯੧) ਨੁਰੂਪਤੋ ਤੇਸੰ ਵਿਸੇਸੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ “**ਤਤ੍ਥਾ**”ਤਿਆਦਿਨਾ। ਯਮੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ, ਤੰ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ।

੧੨. ਸਨ੍ਨਿਧਾਨੰ **ਸਨ੍ਨਿਧਿ,** ਤਾਯ ਕਰੀਯਤੇਤਿ **ਸਨ੍ਨਿਧਿਕਾਰੋ,** ਅਨ੍ਨਪਾਨਾਦਿ। ਏਵੰ ਕਾਰ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਤ੍ਥਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯ “**ਸਨ੍ਨਿਧਿਕਾਰਪਰਿਭੋਗ**”ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਯਮਪਰੋ ਨਯੋ – ਯਥਾ ‘‘ਆਚਯੰ ਗਾਮਿਨੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਅਨੁਨਾਸਿਕਲੋਪੇਨ ‘‘ਆਚਯਗਾਮਿਨੋ’’ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੦) ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕਤੋ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ ‘‘ਸਨ੍ਨਿਧਿਕਾਰੰ ਪਰਿਭੋਗ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਅਨੁਨਾਸਿਕਲੋਪੇਨ ‘‘ਸਨ੍ਨਿਧਿਕਾਰਪਰਿਭੋਗ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਸਨ੍ਨਿਧਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਰਿਭੋਗਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਵਿਨਯਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਵਿਨਯਾਗਤਾਚਾਰਵਸੇਨ। ਵਿਨਯਾਗਤਾਚਾਰੋ ਹਿ ਉਤ੍ਤਰਲੋਪੇਨ ‘‘ਵਿਨਯੋ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਕਾਯਵਾਚਾਨੰ ਵਾ ਵਿਨਯਨੰ ਵਿਨਯੋ। ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਨਯਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਸੁੰ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਵਿਨਯਾਚਾਰੋਯੇਵ ਇਧ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਸਮ੍ਮਾ ਕਿਲੇਸੇ ਲਿਖਤੀਤਿ **ਸਲ੍ਲੇਖੋ**ਤਿ ਚ ਵਿਨਯਾਚਾਰਸ੍ਸ ਵਿਸੁੰ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਨਯਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਏਵ। **ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਯੇਨ ਵਾ ਕਾਯਪਟਿਬਦ੍ਧੇਨ ਵਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤੰ। **ਅਪਰਜ੍ਜੂਤਿ** ਅਪਰਸ੍ਮਿਂ ਦਿਵਸੇ। **ਦਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨਵਸੇਨ ਦਤ੍ਵਾ। **ਠਪਾਪੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਚ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਕਕਰਣੇਨ ਠਪਾਪੇਤ੍ਵਾ। ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਸਨ੍ਤਕੰ ਵਿਸ੍ਸਾਸਗ੍ਗਾਹਾਦਿਵਸੇਨ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਤੁੰ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਨਯਵਸੇਨ ਸਲ੍ਲੇਖੋ ਏਵ ਨ ਹੋਤਿ।

ਯਾਨਿ ਚ ਤੇਸੰ ਅਨੁਲੋਮਾਨੀਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸਾਨੁਲੋਮਧਞ੍ਞਰਸੰ, ਮਧੁਕਪੁਪ੍ਫਰਸੰ, ਪਕ੍ਕਡਾਕਰਸਞ੍ਚ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਵਸੇਸਾ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਫਲਪੁਪ੍ਫਪਤ੍ਤਰਸਾ ਅਨੁਲੋਮਪਾਨਾਨੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ, ਯਥਾਪਰਿਚ੍ਛੇਦਕਾਲੰ ਅਨਧਿਟ੍ਠਿਤੰ ਅਵਿਕਪ੍ਪਿਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਸਨ੍ਨਿਧੀਯਤੇਤਿ **ਸਨ੍ਨਿਧਿ,** ਵਤ੍ਥੁਮੇਵ। ਪਰਿਯਾਯਤਿ ਕਪ੍ਪੀਯਤੀਤਿ **ਪਰਿਯਾਯੋ,** ਕਪ੍ਪਿਯਵਾਚਾਨੁਸਾਰੇਨ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਕਥਾਤਿ **ਪਰਿਯਾਯਕਥਾ।** ਤਬ੍ਬਿਪਰੀਤੋ **ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੋ,** ਕਪ੍ਪਿਯਮ੍ਪਿ ਅਨੁਪਗ੍ਗਮ੍ਮ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਵਸੇਨ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ, **ਪਰਿਯਾਯ**-ਸਦ੍ਦੋ ਵਾ ਕਾਰਣੇ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਪ੍ਪਿਯਕਾਰਣਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ ਕਥਾ **ਪਰਿਯਾਯਕਥਾ।** ਤਦਪਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ **ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੋ।** “**ਸਚੇ**”ਤਿਆਦਿ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਦਾਨਾਕਾਰਦਸ੍ਸਨੰ। ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਉਦ੍ਦਿਸਨੰ **ਉਦ੍ਦੇਸੋ।** ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪੁਚ੍ਛਾ **ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਨੰ।** “**ਅਦਾਤੁੰ ਨ ਵਟ੍ਟਤੀ**”ਤਿ

ਇਮਿਨਾ ਅਦਾਨੇ ਸਲ੍ਲੇਖਕੋਪਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਅਪ੍ਪਹੋਨ੍ਤੇ**ਤਿ ਕਾਤੁਂ ਅਪ੍ਪਹੋਨਕੇ ਸਤਿ। **ਪਚ੍ਚਾਸਾਯਾ**ਤਿ ਚੀਵਰਪਟਿਲਾਭਾਸਾਯ। **ਅਨੁਵ੍ਵਾਤਕਾਲੇ**ਤਿ ਅਨਤ੍ਥਤੇ ਕਥਿਨੇ ਏਕੋ ਪਚ੍ਛਿਮਕਤ੍ਤਿਕਮਾਸੋ, ਅਤ੍ਥਤੇ ਕਥਿਨੇ ਪਚ੍ਛਿਮਕਤ੍ਤਿਕਮਾਸੇਨ ਸਹ ਹੇਮਨ੍ਤਿਕਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਾਸਾ, ਪਿਟ੍ਠਿਸਮਯੇ ਯੋ ਕੋਚਿ ਏਕੋ ਮਾਸੋਤਿ ਏਵਂ ਤਤਿਯਕਥਿਨਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਦੀਸੁ ਅਨੁਵ੍ਵਾਤਸਮਯੇ। **ਸੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਚੀਵਰਸਿਬ੍ਬਨਸੁਤ੍ਤਂ। **ਵਿਨਯਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਮੂਲਚੀਵਰਂ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਚੋਲ਼ਂ ਅਧਿਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਾਸਾਚੀਵਰਮੇਵ ਮੂਲਚੀਵਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਠਪੇਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਪੁਨ ਮਾਸਪਰਿਹਾਰਂ ਲਭਤਿ, ਏਤੇਨ ਉਪਾਯੇਨ ਯਾਵ ਇਚ੍ਛਤਿ, ਤਾਵ ਅਵ੍ਵਮਵ੍ਵਂ ਮੂਲਚੀਵਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਠਪੇਤੁਂ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ, ਵਿਕਪ੍ਪਨਾਵਸੇਨ ਵਾ ਵਿਨਯਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ। ਕਸ੍ਮਾ ਨ ਵਟ੍ਟਤੀਤਿ ਆਹ **"ਸਨ੍ਨਿਧਿ ਚ ਹੋਤਿ ਸਲ੍ਲੇਖਞ੍ਚ ਕੋਪੇਤੀ"**ਤਿ।

ਉਪਰਿ ਮਣ੍ਡਪਸਦਿਸਂ ਪਦਰਚ੍ਛਨ੍ਨਂ, ਸਬ੍ਬਪਲਿਗੁਣ੍ਠਿਮਂ ਵਾ ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਕਤਂ **ਵਯ੍ਹਂ।** ਉਭੋਸੁ ਪਸ੍ਸੇਸੁ ਸੁਵਣ੍ਣਰਜਤਾਦਿਮਯਾ ਗੋਪਾਨਸਿਯੋ ਦਤ੍ਵਾ ਗਰੁਲ਼ਪਕ੍ਖਕਨਯੇਨ ਕਤਾ **ਸਨ੍ਦਮਾਨਿਕਾ।** ਫਲਕਾਦਿਨਾ ਕਤਂ ਪੀਠਕਯਾਨਂ **ਸਿਵਿਕਾ।** ਅਨ੍ਤੋਲਿਕਾਸਙ੍ਖਾਤਾ ਪਟਪੋਟਲਿਕਾ **ਪਾਟਙ੍ਕੀ। "ਏਕਭਿਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ ਤਦਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਮਤ੍ਥਨਂ। **ਅਰਞ੍ਞਤ੍ਥਾਯਾ**ਤਿ ਅਰਞ੍ਞਗਮਨਤ੍ਥਾਯ। **ਧੋਤਪਾਦਕਤ੍ਥਾਯਾ**ਤਿ ਧੋਵਿਤਪਾਦਾਨਮਨੁਰਕ੍ਖਣਤ੍ਥਾਯ। ਸਂਹਨਿਤਬ੍ਬਾ ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬਾਤਿ **ਸਙ੍ਘਾਟਾ,** ਉਪਾਹਨਾਯੇਵ ਸਙ੍ਘਾਟਾ ਤਥਾ, ਯੁਗਲ਼ਭੂਤਾ ਉਪਾਹਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਦਾਤਬ੍ਬਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਦਾਨਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਮਞ੍ਚੋਤਿ ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਂ। ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਹਿ ਪੀਠਭਿਸਾਦਯੋ ਨਿਸੀਦਨਸਯਨਯੋਗ੍ਗਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ ਤੇਸੁਪਿ ਤਥਾਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਤੋ।

ਆਬਾਧਪਚ੍ਚਯਾ ਏਵ ਅਤ੍ਤਨਾ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਤਬ੍ਬਾ ਗਨ੍ਧਾ ਵਟ੍ਟਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **"ਕਣ੍ਡੁਕਚ੍ਛੁਛਵਿਦੋਸਾਦਿਆਬਾਧੇ ਸਤੀ"**ਤਿ ਇਮਿਨਾ। ''ਲਕ੍ਖਣੇ ਹਿ ਸਤਿ ਹੇਤੁਤ੍ਥੋਪਿ ਕਤ੍ਥਚਿ ਸਮ੍ਭਵਤੀ''ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵ। ਤਤ੍ਥ **ਕਣ੍ਡੂ**ਤਿ ਖਜ੍ਜੁ। **ਕਚ੍ਛੂ**ਤਿ ਵਿਤਚ੍ਛਿਕਾ। **ਛਵਿਦੋਸੋ**ਤਿ ਕਿਲਾਸਾਦਿ। **ਆਹਰਾਪੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਞਾਤਿਪਵਾਰਿਤਤੋ ਭਿਕ੍ਖਾਚਾਰਵਤ੍ਤੇਨ ਵਾ ਨ ਯੇਨ ਕੇਨਚਿ ਵਾ ਆਕਾਰੇਨ ਹਰਾਪੇਤ੍ਵਾ। ਭੇਸਜ੍ਜਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਗਿਲਾਨਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਿ ਵਟ੍ਟਤਿ। ''ਅਨੁਜਾਨਾਮਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਗਨ੍ਧਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਕਵਾਟੇ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗੁਲਿਕਂ ਦਾਤੁਂ, ਪੁਪ੍ਫਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਿਹਾਰੇ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਪਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ (ਚੂਲ਼ਵ॰ ੨੬੪) ਵਚਨਤੋ **"ਦ੍ਵਾਰੇ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਘਰਧੂਪਨਂ** ਵਿਹਾਰਵਾਸਨਾ, ਚੇਤਿਯਘਰਵਾਸਨਾ ਵਾ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਚੇਤਿਯਪਟਿਮਾਪੂਜਾਦੀਨਿ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਆਮਸਿਤਬ੍ਬਤੋ **ਆਮਿਸਂ,** ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਉਪਭੋਗਾਰਹਂ ਵਤ੍ਥੁ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਪਸਙ੍ਗਂ ਨਿਵਾਰੇਤੁਂ **"ਵੁਤ੍ਤਾਵਸੇਸਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬ"**ਨ੍ਤਿ ਆਹ, ਪਾਰਿਸੇਸਨਯਤੋ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾਵਸੇਸਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਕਿਂ ਪਨੇਤਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਸੇਯ੍ਯਥਿਦ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। **ਤਥਾਰੂਪੇ ਕਾਲੇਤਿ** ਗਾਮਂ ਪਵਿਸਿਤੁਂ ਦੁਕ੍ਕਰਾਦਿਕਾਲੇ। **ਵਲ੍ਲੂਰੋ**ਤਿ ਸੁਕ੍ਖਮਂਸਂ। **ਭਾਜਨ**-ਸਦ੍ਦੋ ਸਪ੍ਪਿਤੇਲਗੁਲ਼ਸਦ੍ਦੇਹਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ ਤਦਵਿਨਾਭਾਵਿਤ੍ਤਾ। **ਕਾਲਸ੍ਸੇਵਾ**ਤਿ ਪਗੇਵ। **ਉਦਕਕਦ੍ਦਮੇ**ਤਿ ਉਦਕੇ ਚ ਕਦ੍ਦਮੇ ਚ। ਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਚੇਤਂ ਭੁਮ੍ਮਂ, ਭਾਵਲਕ੍ਖਣੇ ਵਾ। **ਅਚ੍ਛਥਾ**ਤਿ ਨਿਸੀਦਥ। **ਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤੁਸ੍ਸੇਵਾ**ਤਿ ਭੁਞ੍ਜਤੋ ਏਵ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ, ਸਮ੍ਪਦਾਨਵਚਨਂ, ਅਨਾਦਰਤ੍ਥੇ ਵਾ ਸਾਮਿਵਚਨਂ। ਕਿਰਿਯਨ੍ਤਰਾਵਚ੍ਛੇਦਨਯੋਗੇਨ ਹੇਤ੍ਥ ਅਨਾਦਰਤਾ। **ਗੀਵਾਯਾਮਕ**ਨ੍ਤਿ ਭਾਵਨਪੁਂਸਕਵਚਨਂ, ਗੀਵਂ ਆਯਮੇਤ੍ਵਾ ਆਯਤਂ ਕਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਯਥਾ ਵਾ ਭੁਤ੍ਤੇ ਅਤਿਭੁਤ੍ਤਤਾਯ ਗੀਵਾ ਆਯਮਿਤਬ੍ਬਾ ਹੋਤਿ, ਤਥਾਤਿਪਿ ਵਟ੍ਟਤਿ। **ਚਤੁਮਾਸਮ੍ਪੀ**ਤਿ ਵਸ੍ਸਾਨਸ੍ਸ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਾਸੇਪਿ। **ਕੁਟੁਮ੍ਬਂ** ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਧਨਂ, ਤਦਸ੍ਸਤ੍ਥੀਤਿ **ਕੁਟੁਮ੍ਬਿਕੋ,** ਮੁਣ੍ਡੋ ਚ ਸੋ ਕੁਟੁਮ੍ਬਿਕੋ ਚਾਤਿ **ਮੁਣ੍ਡਕੁਟੁਮ੍ਬਿਕੋ,** ਤਸ੍ਸ ਜੀਵਿਕਂ ਤਥਾ, ਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਜੀਵਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨਯਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਞ੍ਚੇਤਂ ਆਮਿਸਪਦੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤਾਨਂ ਸਨ੍ਨਿਧਿਵਤ੍ਥੂਨਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਤਬ੍ਬਿਰਹਿਤਂ ਸਮਣਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ''ਗੁਲ਼ਪਿਣ੍ਡੋ ਤਾਲ਼ਪਕ੍ਕਪ੍ਪਮਾਣ''ਨ੍ਤਿ **ਸਾਰਤ੍ਥਦੀਪਨਿਯਂ** ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਚਤੁਭਾਗਮਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਕੁਟੁਮ੍ਬਮਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **"ਏਕਾ ਤਣ੍ਡੁਲਨਾਲ਼ੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਪਨ ਤਸ੍ਸਾ ਚਤੁਭਾਗੋ ਏਕਪਤ੍ਥੋਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਚ –

''ਕੁਡਵੋ ਪਸਤੋ ਏਕੋ, ਪਤ੍ਥੋ ਤੇ ਚਤੁਰੋ ਸਿਯੁਂ।
ਆਲ਼੍ਹਕੋ ਚਤੁਰੋ ਪਤ੍ਥਾ, ਦੋਣਂ ਵਾ ਚਤੁਰਾਲ਼੍ਹਕ''ਨ੍ਤਿ॥

ਕਸ੍ਮਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਤੇ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ। **ਆਹਰਾਪੇਤ੍ਵਾਪਿ ਠਪੇਤੁੰ ਵਟ੍ਟਤਿ,** ਪਗੇਵ ਯਥਾਲਦ੍ਧੰ। **"ਅਫਾਸੁਕਕਾਲੇ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਸੁਦ੍ਧਚਿਤ੍ਤੇਨ ਠਪਿਤਸ੍ਸ ਪਰਿਭੋਗੋ ਸਲ੍ਲੇਖੰ ਨ ਕੋਪੇਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਸਮ੍ਮੁਤਿਕੁਟਿਕਾਦਯੋ ਚਤਸ੍ਸੋ, ਅਵਾਸਾਗਾਰਭੂਤੇਨ ਵਾ ਉਪੋਸਥਾਗਾਰਾਦਿਨਾ ਸਹ ਪਞ੍ਚਕੁਟਿਯੋ ਸਨ੍ਧਾਯ **"ਕਪ੍ਪਿਯਕੁਟਿਯਾ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਸਨ੍ਨਿਧਿ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ** ਤਤ੍ਥ ਅਨ੍ਤੋਵੁਤ੍ਥਅਨ੍ਤੋਪਕ੍ਕਸ੍ਸ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਤ੍ਤਾ। **"ਤਥਾਗਤਸ੍ਸਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਧਿਕਾਰਾਨੁਰੂਪੰ ਅਤ੍ਥੰ ਪਯੋਜੇਤਿ। **ਪਿਲੋਤਿਕਖਣ੍ਡ**ਨ੍ਤਿ ਜਿਣ੍ਣਚੋਲ਼ਖਣ੍ਡੰ।

੧੩. "**ਗੀਵੰ ਪਸਾਰੇਤ੍ਵਾ**"ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਯਮੇਵ ਆਪਾਥਗਮਨੇ ਦੋਸੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਏਤ੍ਤਕਮ੍ਪੀ**ਤਿ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯਵਿਚਾਰਣਾ ਵਤ੍ਥੁਕਿਤੁਨਮ੍ਪਿ। **ਪਯੋਜਨਮਤ੍ਤਮੇਵਾ**ਤਿ ਪਦਤ੍ਥਯੋਜਨਮਤ੍ਤਮੇਵ। ਯਸ੍ਸ ਪਨ ਪਦਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰਕਥੰ ਵਿਨਾ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਅਤ੍ਥੋ ਵਿਞ੍ਞਾਤੁੰ, ਤਤ੍ਥ ਵਿਤ੍ਥਾਰਕਥਾਪਿ ਪਦਤ੍ਥਸਙ੍ਗਹਮੇਵ ਗਚ੍ਛਤਿ।

ਕੁਤੂਹਲਵਸੇਨ ਪੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਤੋ **ਪੇਕ੍ਖੰ,** ਨਟਸਤ੍ਥਵਿਧਿਨਾ ਪਯੋਗੋ। ਨਟਸਮੂਹੇਨ ਪਨ ਜਨਸਮੂਹੇ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਵਸੇਨ **"ਨਟਸਮ੍ਮਜ੍ਜ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਜਨਾਨੰ ਸਮ੍ਮਦ੍ਦੇ ਸਮੂਹੇ ਕਤਨ੍ਤਿ ਹਿ **ਸਮ੍ਮਜ੍ਜੰ। ਸਾਰਸਮਾਸੇ** ਪਨ ''ਪੇਕ੍ਖਾਮਹ''ਨ੍ਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ''ਸਮ੍ਮਜ੍ਜਦਸ੍ਸਨੁਸ੍ਸਵ''ਨ੍ਤਿ ਤੇਸੰ ਮਤੇ ਅਤ੍ਥੋ। ਭਾਰਤਨਾਮਕਾਨੰ ਦ੍ਵੇਭਾਤੁਕਰਾਜੂਨੰ, ਰਾਮਰਵ੍ਵੋ ਚ ਯੁਜ੍ਝਨਾਦਿਕੰ ਤਪ੍ਪਸੁਤੇਹਿ ਆਚਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਤੋ **ਅਕ੍ਖਾਨੰ। ਗਨ੍ਤੁਮ੍ਪਿ ਨ ਵਟ੍ਟਤਿ,** ਪਗੇਵ ਤੰ ਸੋਤੁੰ। ਪਾਣਿਨਾ ਤਾਲ਼ਿਤਬ੍ਬੰ ਸਰੰ **ਪਾਣਿਸ੍ਸਰ**ਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਕੰਸਤਾਲ਼"**ਨ੍ਤਿ, ਲੋਹਮਯੋ ਤੂਰਿਯਜਾਤਿਵਿਸੇਸੋ ਕੰਸੋ, ਲੋਹਮਯਪਤ੍ਤੋ ਵਾ, ਤਸ੍ਸ ਤਾਲ਼ਨਸਦ੍ਦਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪਾਣੀਨੰ ਤਾਲ਼ਨਸਰਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੰ ਸਨ੍ਧਾਯ **ਪਾਣਿਤਾਲ਼ਨ੍ਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।** ਘਨਸਙ੍ਖਾਤਾਨੰ ਤੂਰਿਯਵਿਸੇਸਾਨੰ ਤਾਲ਼ਨੰ **ਘਨਤਾਲ਼ੰ** ਨਾਮ, ਦਣ੍ਡਮਯਸਮ੍ਮਤਾਲ਼ੰ ਸਿਲਾਤਲਾਕਤਾਲ਼ੰ ਵਾ। **ਮਨ੍ਤੇਨਾ**ਤਿ ਭੂਤਾਵਿਸਨਮਨ੍ਤੇਨ। **ਏਕੇ**ਤਿ ਸਾਰਸਮਾਸਾਚਰਿਯਾ, ਉਤ੍ਤਰਵਿਹਾਰਵਾਸਿਨੋ ਚ, ਯਥਾ ਚੇਤ੍ਥ, ਏਵਮਿਤੋ ਪਰੇਸੁਪਿ ''ਏਕੇ''ਤਿ ਆਗਤਟ੍ਠਾਨੇਸੁ। ਤੇ ਕਿਰ ਦੀਘਨਿਕਾਯਸ੍ਸਤ੍ਥਵਿਸੇਸਵਾਦਿਨੋ। **ਚਤੁਰਸ੍ਸਅਮ੍ਬਣਕਤਾਲ਼ੰ** ਨਾਮ ਰੁਕ੍ਖਸਾਰਦਣ੍ਡਾਦੀਸੁ ਯੇਨ ਕੇਨਚਿ ਚਤੁਰਸ੍ਸਅਮ੍ਬਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਚਤੂਸੁ ਪਸ੍ਸੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਨ ਓਨਦ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਵਾਦਿਤਭਣ੍ਡਸ੍ਸ ਤਾਲ਼ਨੰ। ਤਞ੍ਹਿ ਏਕਾਦਸਦੋਣਪ੍ਪਮਾਣਮਾਨਵਿਸੇਸਸਣ੍ਠਾਨਤ੍ਤਾ **"ਅਮ੍ਬਣਕ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਬਿਮ੍ਬਿਸਕਨ੍ਤਿਪਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਨਾਮੰ। ਤਥਾ ਕੁਮ੍ਭਸਣ੍ਠਾਨਤਾਯ **ਕੁਮ੍ਭੋ,** ਘਟੋਯੇਵ ਵਾ, ਤਸ੍ਸ ਧੁਨਨਨ੍ਤਿ ਖੁਦ੍ਦਕਭਾਣਕਾ। **ਅਬ੍ਭੋਕ੍ਕਿਰਣੰ** ਰਙ੍ਗਬਲਿਕਰਣੰ। ਤੇ ਹਿ ਨਚ੍ਚਟ੍ਠਾਨੇ ਦੇਵਤਾਨੰ ਬਲਿਕਰਣੰ ਨਾਮ ਕਤ੍ਵਾ ਕੀਲ਼ਨ੍ਤਿ, ਯੰ ''ਨਨ੍ਦੀ''ਤਿਪਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ । ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਸੰਯੋਗਾਦਿਕਿਲੇਸਜਨਕੰ ਪਟਿਭਾਨਚਿਤ੍ਤੰ ਸੋਭਨਕਰਣਤੋ **ਸੋਭਨਕਰੰ** ਨਾਮ। ''ਸੋਭਨਘਰਕ''ਨ੍ਤਿ **ਸਾਰਸਮਾਸੇ** ਵੁਤ੍ਤੰ। ਚਣ੍ਡਾਯ ਅਲਨ੍ਤਿ **ਚਣ੍ਡਾਲੰ, ਅਯੋਗੁਲ਼ਕੀਲ਼ਾ। ਚਣ੍ਡਾਲਾ** ਨਾਮ ਹੀਨਜਾਤਿਕਾ ਸੁਨਖਮੰਸਭੋਜਿਨੋ, ਤੇਸੰ ਇਦਨ੍ਤਿ **ਚਣ੍ਡਾਲੰ**। ਸਾਣੇ ਉਦਕੇਨ ਤੇਮੇਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਆਕੋਟਨਕੀਲ਼ਾ **ਸਾਣਧੋਵਨਕੀਲ਼ਾ**। ਵੰਸੇਨ ਕਤੰ ਕੀਲ਼ਨੰ **ਵੰਸ**ਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਵੇਲ਼ੁੰ ਉਸ੍ਸਾਪੇਤ੍ਵਾ ਕੀਲ਼ਨ"**ਨ੍ਤਿ।

ਨਿਖਣਿਤ੍ਵਾਤਿ ਭੂਮਿਯੰ ਨਿਖਾਤੰ ਕਤ੍ਵਾ। **ਨਕ੍ਖਤ੍ਤਕਾਲੇ**ਤਿ ਨਕ੍ਖਤ੍ਤਯੋਗਛਣਕਾਲੇ। ਤਮਤ੍ਥੰ ਅਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰਾਗਮੇ ਦਸਕਨਿਪਾਤਪਾਲ਼ਿਯਾ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੧੦੬) ਸਾਧੇਨ੍ਤੋ **"ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿਚੇਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਅਟ੍ਠਿਧੋਵਨੇ। **ਇਨ੍ਦਜਾਲੇਨਾ**ਤਿ ਅਟ੍ਠਿਧੋਵਨਮਨ੍ਤੰ ਪਰਿਜਪ੍ਪੇਤ੍ਵਾ ਯਥਾ ਪਰੇ ਅਟ੍ਠੀਨਿਯੇਵ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਨ ਮੰਸਾਦੀਨਿ, ਏਵੰ ਮੰਸਾਦੀਨਮਨ੍ਤਰਧਾਪਨਮਾਯਾਯ। ਇਨ੍ਦਸ੍ਸ ਜਾਲਮਿਵ ਹਿ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਿਤੁੰ ਸਮਤ੍ਥਨਤੋ ''ਇਨ੍ਦਜਾਲ''ਨ੍ਤਿ ਮਾਯਾ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਇਨ੍ਦਚਾਪਾਦਯੋ ਵਿਯ। **ਅਟ੍ਠਿਧੋਵਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਟ੍ਠਿਧੋਵਨਕੀਲ਼ਾ।

ਹਤ੍ਥਿਆਦੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਯੁਜ੍ਝਿਤੁਨ੍ਤਿ ਹਤ੍ਥਿਆਦੀਸੁ ਅਭਿਰੁਹਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਯੁਜ੍ਝਨੰ, ਹਤ੍ਥਿਆਦੀਹਿ ਚ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਯਮੇਵ ਯੁਜ੍ਝਨੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਹਤ੍ਥਿਆਦੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਯੁਜ੍ਝਿਤੁੰ, ਸਯੰ ਵਾ ਯੁਜ੍ਝਿਤੁਨ੍ਤਿ ਹਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤੇ**ਤਿ ਹਤ੍ਥਿਆਦਯੋ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਮਥੇਨ੍ਤਿ ਵਿਲੋਥੇਨ੍ਤੀਤਿ **ਮਲ੍ਲਾ,** ਬਾਹੁਯੁਦ੍ਧਕਾਰਕਾ, ਤੇਸੰ ਯੁਦ੍ਧੰ। **ਸਮ੍ਪਹਾਰੋ**ਤਿ ਸਙ੍ਗਾਮੋ। ਬਲਸ੍ਸ ਸੇਨਾਯ ਅਗ੍ਗੰ ਗਣਨਕੋਟ੍ਠਾਸੰ ਕਰੋਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਬਲਗ੍ਗੰ,** ''ਏਤ੍ਤਕਾ ਹਤ੍ਥੀ, ਏਤ੍ਤਕਾ ਅਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ **ਬਲਗਣਨਟ੍ਠਾਨੰ।** ਸੇਨੰ ਵਿਯੂਹਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਠਪੇਨ੍ਤਿ, ਸੇਨਾਯ ਵਾ ਏਤ੍ਥ ਬ੍ਯੂਹਨੰ ਵਿਨ੍ਯਾਸੋਤਿ **ਸੇਨਾਬ੍ਯੂਹੋ,** ''ਇਤੋ ਹਤ੍ਥੀ ਹੋਨ੍ਤੁ, ਇਤੋ ਅਸ੍ਸਾ ਹੋਨ੍ਤੁ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਯੁਦ੍ਧਤ੍ਥੰ ਚਤੁਰਙ੍ਗਬਲਾਯ ਸੇਨਾਯ ਦੇਸਵਿਸੇਸੇਸੁ ਵਿਚਾਰਣਟ੍ਠਾਨੰ, ਤੰ ਪਨ ਭੇਦਤੋ **ਸਕਟਬ੍ਯੂਹਾਦਿਵਸੇਨ। ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ

ਚਕ੍ਕਪਦੁਮਬ੍ਯੂਹਾਨੰ ਦਣ੍ਡਭੋਗਮਣ੍ਡਲਾਸੰਹਤਬ੍ਯੂਹਾਨਞ੍ਚ ਗਹਣੰ, ‘‘ਤਯੋ ਹਤ੍ਥੀ ਪਚ੍ਛਿਮੰ ਹਤ੍ਥਾਨੀਕੰ, ਤਯੋ ਅਸ੍ਸਾ ਪਚ੍ਛਿਮੰ ਅਸ੍ਸਾਨੀਕੰ, ਤਯੋ ਰਥਾ ਪਚ੍ਛਿਮੰ ਰਥਾਨੀਕੰ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪੁਰਿਸਾ ਸਰਹਤ੍ਥਾ ਪਤ੍ਤੀ ਪਚ੍ਛਿਮੰ ਪਤ੍ਤਾਨੀਕ’’ਨ੍ਤਿ (ਪਾਚਿ॰ ੩੨੪ ਉਯ੍ਯੋਧਿਕਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇ) ਕਣ੍ਡਵ◌ਿਦ੍ਧਸਿਕ੍ਖਾਪਦਸ੍ਸ ਪਦਭਾਜਨੰ ਸਨ੍ਧਾਯ **“ਤਯੋ…ਪੇ॰…ਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ** ਵ◌ੁ**ਤ੍ਤਸ੍ਸਾ”**ਤਿ ਆਹ। ਤਞ੍ਚ ਖੋ ‘‘ਦ੍ਵ◌ਾਦਸਪੁਰਿਸੋ ਹਤ੍ਥੀ, ਤਿਪੁਰਿਸੋ ਅਸ੍ਸੋ, ਚਤੁਪੁਰਿਸੋ ਰਥੋ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪੁਰਿਸਾ ਸਰਹਤ੍ਥਾ ਪਤ੍ਤੀ’’ਤਿ (ਪਾਚਿ॰ ੩੧੪ ਉਯ੍ਯੁਤ੍ਤਸੇਨਾਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇ) ਵ◌ੁਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਤੋ ਹਤ੍ਥਿਆਦਿਗਣਨੇਨਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ, ਏਤੇਨ ਚ ‘‘ਛ ਹਤ੍ਥਿਨਿਯੋ, ਏਕੋ ਚ ਹਤ੍ਥੀ ਇਦਮੇਕ’’ਨ੍ਤਿ (ਮਹਾਵ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨੪੫) **ਚਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧਕਵ◌ਣ੍ਣਨਾਯੰ** ਵ◌ੁਤ੍ਤਮਨੀਕੰ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ।

੧੪. ਕਾਰਣੰ ਨਾਮ ਫਲਸ੍ਸ ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ **“ਪਮਾਦੋ…ਪੇ॰… ਠਾਨ”**ਨ੍ਤਿ। **ਪਦਾਨੀ**ਤਿ ਸਾਰੀਆਦੀਨੰ ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਾਨਿ। **ਅਟ੍ਠਾਪਦ**ਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਞਾਯ ਦੀਘਤਾ। **“ਅਟ੍ਠਪਦ”**ਨ੍ਤਿਪਿ ਪਠਨ੍ਤਿ। **ਦਸਪਦੰ** ਨਾਮ ਦ੍ਵ◌ੀਹਿ ਪਨ੍ਤੀਤਿ ਵ◌ੀਸਤਿਯਾ ਪਦੇਹਿ ਕੀਲ਼ਨਜੂਤੰ। **ਅਟ੍ਠਪਦਦਸਪਦੇਸੂ**ਤਿ ਅਟ੍ਠਪਦਦਸਪਦਫਲਕੇਸੁ। **ਆਕਾਸੇਯੇਵ ਕੀਲ਼ਨ**ਨ੍ਤਿ ‘‘ਅਯੰ ਸਾਰੀ ਅਸੁਕਪਦੰ ਮਯਾ ਨੀਤਾ, ਅਯੰ ਅਸੁਕਪਦ’’ਨ੍ਤਿ ਕੇਵਲੰ ਮੁਖੇਨੇਵ ਵਦਨ੍ਤਾਨੰ ਆਕਾਸੇਯੇਵ ਜੂਤਸ੍ਸ ਕੀਲ਼ਨੰ। **ਨਾਨਾਪਥਮਣ੍ਡਲ**ਨ੍ਤਿ ਅਨੇਕਵ◌ਿਹਿਤਸਾਰੀਮਗ੍ਗਪਰਿਵਟ੍ਟੰ। **ਪਰਿਹਰਿਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਸਾਰਿਯੋ ਪਰਿਹਰਿਤੁੰ ਯੁਤ੍ਤਕੰ। ਇਤੋ ਚਿਤੋ ਚ ਸਰਨ੍ਤਿ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ **ਸਾਰਿਯੋ,** ਯੇਨ ਕੇਨਚਿ ਕਤਾਨਿ ਅਕ੍ਖਬੀਜਾਨਿ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਾਸੁ ਸਾਰੀਸੁ, ਤਸ੍ਮਿੰ ਵ◌ਾ ਅਪਨਯਨੁਪਨਯਨੇ। **ਜੂਤਖਲਿਕੇ**ਤਿ ਜੂਤਮਣ੍ਡਲੇ। ‘‘ਜੂਤਫਲਕੇ’’ਤਿਪਿ ਅਧੁਨਾ ਪਾਠੋ। **ਪਾਸਕੰ** ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਿ ਛਸੁ ਪਸ੍ਸੇਸੁ ਏਕੇਕੰ ਯਾਵ ਛਕ੍ਕੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵ◌ਾ ਕਤਕੀਲ਼ਨਕੰ, ਤੰ ਵ◌ਡ੍ਢੇਤ੍ਵ◌ਾ ਯਥਾਲਦ੍ਧੰ ਏਕਕਾਦਿਵਸੇਨ ਸਾਰਿਯੋ ਅਪਨੇਨ੍ਤੋ, ਉਪਨੇਨ੍ਤੋ ਚ ਕੀਲ਼ਨ੍ਤਿ, ਪਸਤਿ ਅਟ੍ਠਪਦਾਦੀਸੁ ਬਾਧਤਿ, ਫੁਸਤਿ ਚਾਤਿ ਹਿ **ਪਾਸਕੋ,** ਚਤੁਬ੍ਬੀਸਤਿਵ◌ਿਧੋ ਅਕ੍ਖੋ। ਯੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ –

‘‘ਅਟ੍ਠਕੰ ਮਾਲਿਕੰ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ, ਸਾਵਟ੍ਟਞ੍ਚ ਛਕੰ ਮਤੰ।
ਚਤੁਕ੍ਕੰ ਬਹੁਲੰ ਞੇਯ੍ਯੰ, ਦ੍ਵ◌ਿ ਬਿਨ੍ਦੁਸਨ੍ਤਿਭਦ੍ਦਕੰ।
ਚਤੁਵ◌ੀਸਤਿ ਆਯਾ ਚ, ਮੁਨਿਨ੍ਨੇਨ ਪਕਾਸਿਤਾ’’ਤਿ॥

ਤੇਨ ਕੀਲ਼ਨਮਿਧ **ਪਾਸਕਕੀਲ਼ਨੰ। ਘਟਨੰ** ਪਹਰਣੰ, ਤੇਨ ਕੀਲ਼ਾ **ਘਟਿਕਾ**ਤਿ ਆਹ **“ਦੀਘਦਣ੍ਡਕੇਨਾ”**ਤਿਆਦਿ। ਘਟੇਨ ਕੁਮ੍ਭੇਨ ਕੀਲ਼ਾ **ਘਟਿਕਾ**ਤਿ ਏਕੇ। **ਮਞ੍ਜਿਟ੍ਠਿਕਾਯ** ਵ◌ਾਤਿ ਮਞ੍ਜਿਟ੍ਠਿਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਯੋਜਨਵ◌ਲ੍ਲਿਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸਾਰੰ ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾ ਪਕ੍ਕਕਸਾਵ◌ੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵਦਤਿ। **ਸਿਤ੍ਥੋਦਕੇਨ** ਵ◌ਾਤਿ [ਪਿਟ੍ਠੋਦਕੇਨ ਵ◌ਾ (ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ)] ਚ ਪਕ੍ਕਮਧੁਸਿਤ੍ਥੋਦਕੰ। **ਸਲਾਕਹਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਤਾਲਹੀਰਾਦੀਨੰ ਕਲਾਪਸ੍ਸੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। ਬਹੂਸੁ ਸਲਾਕਾਸੁ ਵ◌ਿਸੇਸਰਹਿਤੰ ਏਕੰ ਸਲਾਕੰ ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾ ਤਾਸੁ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵ◌ਾ ਪੁਨ ਤਞ੍ਞੇਵ ਉਦ੍ਧਰਨ੍ਤਾ ਸਲਾਕਹਤ੍ਥੇਨ ਕੀਲ਼ਨ੍ਤੀਤਿ ਕੇਚਿ। **ਗੁਲ਼ਕੀਲ਼ਾ**ਤਿ ਗੁਲ਼ਫਲਕੀਲ਼ਾ, ਯੇਨ ਕੇਨਚਿ ਵ◌ਾ ਕਤਗੁਲ਼ਕੀਲ਼ਾ। ਪਣ੍ਣੇਨ ਵ◌ੰਸਾਕਾਰੇਨ ਕਤਾ ਨਾਲ਼ਿਕਾ **ਪਣ੍ਣਨਾਲ਼ਿਕਾ,** ਤੇਨੇਵ◌ਾਹ **“ਤੰਧਮਨ੍ਤਾ”**ਤਿ। ਖੁਦ੍ਦਕੇ ਕ-ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **“ਖੁਦ੍ਦਕਨਙ੍ਗਲ”**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ। ਹਤ੍ਥਪਾਦਾਨੰ ਮੋਕ੍ਖੇਨ ਮੋਚਨੇਨ ਚਯਤਿ ਪਰਿਵਤ੍ਤਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ **ਮੋਕ੍ਖਚਿਕਾ,** ਤੇਨਾਹ **“ਆਕਾਸੇ** ਵ◌ਾ**”**ਤਿਆਦਿ। ਪਰਿਬ੍ਭਮਨਤ੍ਥਾਯੇਵ ਤੰ ਚਕ੍ਕੰ ਨਾਮਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਪਰਿਬ੍ਭਮਨਚਕ੍ਕ”**ਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ।

ਪਣ੍ਣੇਨ ਕਤਾ ਨਾਲ਼ਿ **ਪਣ੍ਣਨਾਲ਼ਿ,** ਇਮਿਨਾ ਪਤ੍ਤਾਲ਼੍ਹਕਪਦਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਯਥਾਕ੍ਕਮੰ ਪਰਿਯਾਯੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤੇਨ ਕਤਾ ਪਨ ਕੀਲ਼ਾ **ਪਤ੍ਤਾਲ਼੍ਹਕਾ**ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ **“ਤਾਯਾ”**ਤਿਆਦਿ। ਖੁਦ੍ਦਕੋ ਰਥੋ **ਰਥਕੋ ਕ**-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਖੁਦ੍ਦਕਤ੍ਥਵਚਨਤੋ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸਪਦੇਸੁਪਿ। ਆਕਾਸੇ ਵ◌ਾ ਯੰ ਞਾਪੇਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਪਿਟ੍ਠਿਯੰ ਵ◌ਾ ਯਥਾ ਵ◌ਾ ਤਥਾ ਵ◌ਾ ਅਕ੍ਖਰੰ ਲਿਖਿਤ੍ਵ◌ਾ ‘‘ਏਵਮਿਦ’’ਨ੍ਤਿ ਜਾਨਨੇਨ ਕੀਲ਼ਾ **ਅਕ੍ਖਰਿਕਾ,** ਪੁਚ੍ਛਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮੁਖਾਗਤੰ ਅਕ੍ਖਰੰ ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾ ਨਟ੍ਠਮੁਤ੍ਤਿਲਾਭਾਦਿਜਾਨਨਕੀਲ਼ਾਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਵ**ਜ੍ਜ**-ਸਦ੍ਦੋ ਅਪਰਾਧਤ੍ਥੋਤਿ ਆਹ **“ਯਥਾਵਜ੍ਜੰ ਨਾਮਾ”**ਤਿਆਦਿ। ਵ◌ਾਦਿਤਾਨੁਰੂਪੰ ਨਚ੍ਚਨੰ, ਗਾਯਨੰ ਵ◌ਾ ਯਥਾਵਜ੍ਜਨ੍ਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ‘‘ਏਵ◌ੰ ਕਤੇ ਜਯੋ ਭਵ◌ਿਸ੍ਸਤਿ, ਏਵ◌ੰ ਕਤੇ ਪਰਾਜਯੋ’’ਤਿ ਜਯਪਰਾਜਯੰ ਪੁਰਕ੍ਖਤ੍ਵ◌ਾ ਪਯੋਗਕਰਣਵਸੇਨ ਪਰਿਹਾਰਪਥਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਜੂਤਪ੍ਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਭਾਵ◌ੋ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬੋ, ਪਙ੍ਗਚੀਰਾਦੀਹਿ ਚ ਵ◌ੰਸਾਦੀਹਿ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਕਿਚ੍ਚਸਿਦ੍ਧਿ, ਅਸਿਦ੍ਧਿ ਚਾਤਿ ਜਯਪਰਾਜਯਾਵਹੋ ਪਯੋਗੋ ਵ◌ੁਤ੍ਤੋ, ਯਥਾਵਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਚ

ਕਾਣਾਦੀਹਿ ਸਦਿਸਾਕਾਰਦਸ੍ਸਨੇਹਿ ਜਯਪਰਾਜਯਵਸੇਨ ਜੂਤਕੀਲ਼ਿਕਭਾਵੇਨ ਵੁੱਤਂ। ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਹੇਤੇ ਜੋਤੇਨ੍ਤਿ ਪਕਾਸੇਨ੍ਤਿ ਏਤੇਹਿ ਤਪ੍ਪਯੋਗਿਕਾ ਜਯਪਰਾਜਯਵਸੇਨ, ਜਵਨ੍ਤਿ ਚ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਜਯਪਰਾਜਯਂ ਏਤੇਹੀਤਿ ਵਾ ਅਤ੍ਥੇਨ ਜੂਤਸਦ੍ਦਵਚਨੀਯਤਂ ਨਾਤਿਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

੧੫. ਪਮਾਣਾਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾਸਨਨ੍ਤਿ ''ਅਟ੍ਠਙ੍ਗੁਲਪਾਦਕਂ ਕਾਰੇਤਬ੍ਬਂ ਸੁਗਤਙ੍ਗੁਲੇਨਾ''ਤਿ ਵੁੱਤਪ੍ਪਮਾਣਤੋ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾਸਨਂ। ਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਪਯੋਜਨਤੋ **"ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀਤਿ ਪਦਂ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ"**ਤਿ ਵੁੱਤਂ। **ਵਾਲ਼ਰੂਪਾਨੀ**ਤਿ ਆਹਰਿਮਾਨਿ ਸੀਹਬ੍ਯਗ੍ਘਾਦਿਵਾਲ਼ਰੂਪਾਨਿ। ਵੁੱਤਞ੍ਹਿ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਵਿਭਙ੍ਗੇ ''ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੋ ਨਾਮ ਆਹਰਿਮੇਹਿ ਵਾਲ਼ੇਹਿ ਕਤੋ''ਤਿ (ਪਾਚਿ॰ ੯੮੪) ''ਅਕਪ੍ਪਿਯਰੂਪਾਕੁਲੋ ਅਕਪ੍ਪਿਯਮਞ੍ਚੋ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੋ''ਤਿ **ਸਾਰਸਮਾਸੇ** ਵੁੱਤਂ। **ਦੀਘਲੋਮਕੋ ਮਹਾਕੋਜਵੋ**ਤਿ ਚਤੁਰਙ੍ਗੁਲਾਧਿਕਲੋਮੋ ਕਾਲ਼ਵਣ੍ਣੋ ਮਹਾਕੋਜਵੋ। **ਕੁਵੁੱਚਤਿ** ਪਥਵੀ, ਤਸ੍ਸਂ ਜਵਤਿ ਸੋਭਨਵਿਤ੍ਥਟਵਸੇਨਾਤਿ **ਕੋਜਵੋ। "ਚਤੁਰਙ੍ਗੁਲਾਧਿਕਾਨਿ ਕਿਰ ਤਸ੍ਸ ਲੋਮਾਨੀ"**ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਚਤੁਰਙ੍ਗੁਲਤੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵਟ੍ਟਤੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਉਦ੍ਦਲੋਮੀ ਏਕਨ੍ਤਲੋਮੀ**ਤਿ ਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਨਮੇਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਦਿ ਤਾਸੁ ਨ ਪਵਿਸਤਿ, ਵਟ੍ਟਤੀਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ। **ਵਾਨਵਿਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਭਿਤ੍ਤਿਚ੍ਛਦਾਦਿਆਕਾਰੇਨ ਵਾਨੇਨ ਸਿਬ੍ਬਨੇਨ ਵਿਚਿਤ੍ਤਂ। **ਉਣ੍ਣਾਮਯਤ੍ਥਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਮਿਗਲੋਮਪਕਤਮਤ੍ਥਰਣਂ। **ਸੇਤਤ੍ਥਰਣੇ**ਤਿ ਧਵਲਤ੍ਥਰਣੋ। ਸੀਤਤ੍ਥਿਕੇਹਿ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **ਸੇਤਤ੍ਥਰਣੋ,** ''ਬਹੁਮੁਦੁਲੋਮਕੋ''ਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਘਨਪੁਪ੍ਫਕੋ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਥਾ ਪੁਪ੍ਫਾਕਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ। **"ਉਣ੍ਣਾਮਯਤ੍ਥਰਣੋ**ਤਿ ਉਣ੍ਣਾਮਯੋ ਲੋਹਿਤਤ੍ਥਰਣੋ''ਤਿ (ਸਾਰਤ੍ਥ॰ ਟੀ॰ ੨੫੮) **ਸਾਰਤ੍ਥਦੀਪਨਿਯਂ** ਵੁੱਤਂ। ਆਮਲਕਪਤ੍ਤਾਕਾਰਾਹਿ ਪੁਪ੍ਫਪਨ੍ਤੀਹਿ ਯੇਭੁਯ੍ਯਤੋ ਕਤਤ੍ਤਾ **ਆਮਲਕਪਤ੍ਤੋਤਿਪਿ ਵੁੱਚਤਿ।**

ਤਿਣ੍ਣਂ ਤੂਲਾਨਨ੍ਤਿ ਰੁਕ੍ਖਤੂਲਲਤਾਤੂਲਪੋਟਕੀਤੂਲਸਙ੍ਖਾਤਾਨਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਤੂਲਾਨਂ। ਉਦਿਤਂ ਦ੍ਵੀਸੁ ਲੋਮਂ ਦਸਾ ਯਸ੍ਸਾਤਿ **ਉਦ੍ਦਲੋਮੀ** ਇ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਅਕਾਰਂ, ਤ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਲੋਪਂ, ਦ੍ਵਿਭਾਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ। ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਅਨ੍ਤੇ ਲੋਮਂ ਦਸਾ ਯਸ੍ਸਾਤਿ **ਏਕਨ੍ਤਲੋਮੀ।** ਉਭਯਤ੍ਥ **ਕੇਚੀ**ਤਿ ਸਾਰਸਮਾਸਾਚਰਿਯਾ, ਉਤ੍ਤਰਵਿਹਾਰਵਾਸਿਨੋ ਚ। ਤੇਸਂ ਵਾਦੇ ਪਨ ਉਦਿਤਮੇਕਤੋ ਉਗ੍ਗਤਂ ਲੋਮਮਯਂ ਪੁਪ੍ਫਂ ਯਸ੍ਸਾਤਿ **ਉਦ੍ਦਲੋਮੀ** ਵੁੱਤਨਯੇਨ। ਉਭਤੋ ਅਨ੍ਤਤੋ ਏਕਂ ਸਦਿਸਂ ਲੋਮਮਯਂ ਪੁਪ੍ਫਂ ਯਸ੍ਸਾਤਿ **ਏਕਨ੍ਤਲੋਮੀ**ਤਿ ਵਚਨਤ੍ਥੋ। **ਵਿਨਯਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਪਨ ''ਉਦ੍ਦਲੋਮੀਤਿ ਏਕਤੋ ਉਗ੍ਗਤਲੋਮਂ ਉਣ੍ਣਾਮਯਤ੍ਥਰਣਂ। 'ਉਦ੍ਧਲੋਮੀ'ਤਿਪਿ ਪਾਠੋ। ਏਕਨ੍ਤਲੋਮੀਤਿ ਉਭਤੋ ਉਗ੍ਗਤਲੋਮਂ ਉਣ੍ਣਾਮਯਤ੍ਥਰਣ''ਨ੍ਤਿ (ਮਹਾਵ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨੫੪) ਵੁੱਤਂ, ਨਾਮਮਤ੍ਤਮੇਸ ਵਿਸੇਸੋ। ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਅਗ੍ਗਹਿਤਾਵਸੇਸੋ ਅਟ੍ਠਕਥਾਦ੍ਵਯੇਪਿ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਕੋਸੇਯ੍ਯਞ੍ਚ ਕਟ੍ਟਿਸ੍ਸਞ੍ਚ **ਕਟ੍ਟਿਸ੍ਸਾਨਿ** ਵਿਰੂਪੇਕਸੇਸਵਸੇਨ। ਤੇਹਿ ਪਕਤਮਤ੍ਥਰਣਂ **ਕਟ੍ਟਿਸ੍ਸਂ।** ਏਤਦੇਵਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਕੋਸੇਯ੍ਯਕਟ੍ਟਿਸ੍ਸਮਯਪਚ੍ਚਤ੍ਥਰਣ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁੱਤਂ, ਕੋਸੇਯ੍ਯਸੁਤ੍ਤਾਨਮਨ੍ਤਰਨ੍ਤਰਂ ਸੁਵਣ੍ਣਮਯਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਪਵੇਸੇਤ੍ਵਾ ਵੀਤਮਤ੍ਥਰਣਨ੍ਤਿ ਵੁੱਤਂ ਹੋਤਿ। ਸੁਵਣ੍ਣਸੁਤ੍ਤਂ ਕਿਰ ''ਕਟ੍ਟਿਸ੍ਸਂ, ਕਸ੍ਸਟ''ਨ੍ਤਿ ਚ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤੇਨੇਵ ''ਕੋਸੇਯ੍ਯਕਸ੍ਸਟਮਯ''ਨ੍ਤਿ **ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰੇਨ** (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੧੫) ਵੁੱਤਂ। **ਕਟ੍ਟਿਸ੍ਸਂ** ਨਾਮ ਵਾਕਵਿਸੇਸੋਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਰਤਨਪਰਿਸਿਬ੍ਬਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਰਤਨੇਹਿ ਸਂਸਿਬ੍ਬਿਤਂ, ਸੁਵਣ੍ਣਲਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਕੇਚਿ। **ਸੁਦ੍ਧਕੋਸੇਯ੍ਯ**ਨ੍ਤਿ ਰਤਨਪਰਿਸਿਬ੍ਬਨਰਹਿਤਂ। **ਵਿਨਯੇ**ਤਿ ਵਿਨਯਟ੍ਠਕਥਂ, ਵਿਨਯਪਰਿਯਾਯਂ ਵਾ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁੱਤਂ। ਇਧ ਹਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿਕਪਰਿਯਾਯੇ ''ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਤੂਲਿਕਂ ਸਬ੍ਬਾਨੇਵ ਗੋਨਕਾਦੀਨਿ ਰਤਨਪਰਿਸਿਬ੍ਬਿਤਾਨਿ ਵਟ੍ਟਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਵੁੱਤਂ। ਵਿਨਯਪਰਿਯਾਯਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਗਰੁਕੇ ਠਾਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਸੁਦ੍ਧਕੋਸੇਯ੍ਯਮੇਵ ਵਟ੍ਟਤਿ, ਨੇਤਰਾਨੀਤਿ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ, ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿਕਪਰਿਯਾਯੇ ਪਨ ਰਤਨਪਰਿਸਿਬ੍ਬਨਰਹਿਤਾਪਿ ਤੂਲਿਕਾ ਨ ਵਟ੍ਟਤਿ, ਇਤਰਾਨਿ ਵਟ੍ਟਨ੍ਤਿ, ਸਚੇਪਿ ਤਾਨਿ ਰਤਨਪਰਿਸਿਬ੍ਬਿਤਾਨਿ, ਭੂਮਤ੍ਥਰਣਵਸੇਨ ਯਥਾਨੁਰੂਪਂ ਮਞ੍ਚਪੀਠਾਦੀਸੁ ਚ ਉਪਨੇਤੁਂ ਵਟ੍ਟਨ੍ਤੀਤਿ। ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੁਦੇਸਨਾਯ ਗਹਟ੍ਠਾਨਮ੍ਪਿ ਵਸੇਨ ਵੁੱਤਤ੍ਤਾ ਤੇਸਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨਤ੍ਥਂ **"ਠਪੇਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਨ ਵਟ੍ਟਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁੱਤ੍ਤਾ"**ਨ੍ਤਿ ਅਪਰੇ। **ਦੀਘਨਿਕਾਯਟ੍ਠਕਥਾਯ**ਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਥਚਿ ਪਾਠੋ, ਪੋਰਾਣਦੀਘਨਿਕਾਯਟ੍ਠਕਥਾਯਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਨਚ੍ਚਯੋਗ੍ਗ**ਨ੍ਤਿ ਨਚ੍ਚਿਤੁਂ ਪਹੋਨਕਂ। ਕਰੋਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਨਚ੍ਚਨ੍ਤਿ **ਕੁਤ੍ਤਕਂ,** ਤਂ ਪਨ ਉਦ੍ਦਲੋਮੀਏਕਨ੍ਤਲੋਮੀਵਿਸੇਸਮੇਵ। ਵੁੱਤਞ੍ਚ –

> ''ਦ੍ਵਿਦਸੇਕਦਸਾਨਜ੍ਜੁਦ੍ਦ-ਲੋਮੀਏਕਨ੍ਤਲੋਮਿਨੋ।
> ਤਦੇਵ ਸੋਲ਼ਸਿਤ੍ਥੀਨਂ, ਨਚ੍ਚਯੋਗ੍ਗਞ੍ਹਿ ਕੁਤ੍ਤਕ''ਨ੍ਤਿ॥

ਹਤ੍ਥੇਨੇ ਪਿਟ੍ਠਿਯੰ ਅਤ੍ਥਰੰ **ਹਤ੍ਥਤ੍ਥਰੰ।** ਏਵ◌ੰ ਸੇਸਪਦੇਸੁਪਿ। **ਅਜਿਨਚਮ੍ਮੇਹੀ**ਤਿ ਅਜਿਨਮਿਗਚਮ੍ਮੇਹਿ, ਤਾਨਿ ਕਿਰ ਚਮ੍ਮਾਨਿ ਸੁਖੁਮਤਰਾਨਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਦੁਪਟ੍ਟਤਿਪਟ੍ਟਾਨਿ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਸਿਬ੍ਬਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ ''ਅਜਿਨਪ੍ਪਵ◌ੇਣੀ''ਤਿ, ਉਪਰੂਪਰਿ ਠਪੇਤ੍ਵ◌ਾ ਸਿਬ੍ਬਨਵਸੇਨ ਹਿ ਸਨ੍ਤਤਿਭੂਤਾ ''ਪਵ◌ੇਣੀ''ਤਿ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਿ। **ਕਦਲੀਮਿਗੋ**ਤਿ ਮਞ੍ਜਾਰਾਕਾਰਮਿਗੋ, ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮੇਨ ਕਤੰ ਪਵਰਪਚ੍ਚਤ੍ਥਰਣੰ ਤਥਾ। **"ਤੰ ਕਿਰਾ"**ਤਿਆਦਿ ਤਦਾਕਾਰਦਸ੍ਸਨੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਸੁਦ੍ਧਮੇਵ ਕਦਲੀਮਿਗਚਮ੍ਮੰ ਵਟ੍ਟਤੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਉਤ੍ਤਰੰ ਉਪਰਿਭਾਗੰ ਛਾਦੇਤੀਤਿ **ਉਤ੍ਤਰਚ੍ਛਦੋ,** ਵ◌ਿਤਾਨੰ। ਤਮ੍ਪਿ ਲੋਹਿਤਮੇਵ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਰਤ੍ਤਵ◌ਿਤਾਨੇਨਾ"**ਤਿ। ''ਯੰ ਵਤ੍ਤਤਿ, ਤੰ ਸਉਤ੍ਤਰਚ੍ਛੇਦ''ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸੇਸੋ, ਸੰਸਿਬ੍ਬਿਤਭਾਵ◌ੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਰਤ੍ਤਵ◌ਿਤਾਨੇਸੁ ਚ ਕਾਸਾਵ◌ੰ ਵਟ੍ਟਤਿ, ਕੁਸੁਮ੍ਭਾਦਿਰਤ੍ਤਮੇਵ ਨ ਵਟ੍ਟਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਸਬ੍ਬਰਤ੍ਤਮੇਵ। ਯੰ ਪਨ ਨਾਨਾਵਣ੍ਣੰ ਵ◌ਾਨਚਿਤ੍ਤੰ ਵ◌ਾ ਲੇਪਚਿਤ੍ਤੰ ਵ◌ਾ, ਤੰ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਰਣਸ੍ਸੇਵ ਪਧਾਨਤ੍ਤਾ ਤਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧੰ ਸੇਤਵ◌ਿਤਾਨਮ੍ਪਿ ਨ ਵਟ੍ਟਤੀਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ। **ਉਭਤੋ**ਤਿ ਉਭਯਤ੍ਥ ਮਞ੍ਚਸ੍ਸ ਸੀਸਭਾਗੇ, ਪਾਦਭਾਗੇ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਸਉਤ੍ਤਰਚ੍ਛਦੇ ਵ◌ਿਯ ਵ◌ਿਨਿਚ੍ਛਯੋ। **ਪਦੁਮਵਣ੍ਣੰ** ਵ◌ਾਤਿ ਨਾਤਿਰਤ੍ਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। **ਵ◌ਿਚਿਤ੍ਤੰ** ਵ◌ਾਤਿ ਪਨ ਸਬ੍ਬਥਾ ਕਪ੍ਪਿਯਤ੍ਤਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਪਨ ਉਭਤੋ ਉਪਧਾਨੇਸੁ ਅਕਪ੍ਪਿਯਤ੍ਤਾ। ਨ ਹਿ **ਲੋਹਿਤਕ**-ਸਦ੍ਦੋ ਚਿਤ੍ਤੇ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਪਟਲਿਕਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਚਿਤ੍ਤਕਸ੍ਸਾਪਿ ਅਤ੍ਥਰਣਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਪ੍ਪਸਙ੍ਗਤੋ। **ਸਚੇ ਪਮਾਣਯੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਮੇਵਤ੍ਥੰ ਬ੍ਯਤਿਰੇਕਤੋ ਸਮਤ੍ਥੇਤੁੰ ਆਹ **"ਮਹਾਉਪਧਾਨੰ ਪਨ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿ। **ਮਹਾਉਪਧਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਪਮਾਣਾਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੰ ਉਪਧਾਨੰ। ਸੀਸਪ੍ਪਮਾਣਮੇਵ ਹਿ ਤਸ੍ਸ ਪਮਾਣੰ। ਵ◌ੁਤ੍ਤਞ੍ਚ ''ਅਨੁਜਾਨਾਮਿ ਭਿਕ੍ਖਵ◌ੇ, ਸੀਸਪ੍ਪਮਾਣੰ ਬਿਬ੍ਬੋਹਨੰ ਕਾਤੁ''ਨ੍ਤਿ (ਚੂਲ਼ਵ◌ ੨੯੭) **ਸੀਸਪ੍ਪਮਾਣ**ਞ੍ਚ ਨਾਮ ਯਸ੍ਸ ਵ◌ਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਤੀਸੁ ਕਣ੍ਣੇਸੁ ਦ੍ਵ◌ਿਨ੍ਨੰ ਕਣ੍ਣਾਨੰ ਅਨ੍ਤਰੰ ਮਿਨਿਯਮਾਨੰ ਵ◌ਿਦਤ੍ਥਿ ਚੇਵ ਚਤੁਰਙ੍ਗੁਲਞ੍ਚ ਹੋਤਿ। ਬਿਬ੍ਬੋਹਨਸ੍ਸ ਮਜ੍ਝਟ੍ਠਾਨੰ ਤਿਰਿਯਤੋ ਮੁਟ੍ਠਿਰਤਨੰ ਹੋਤਿ, ਦੀਘਤੋ ਪਨ ਦਿਯਡ੍ਢਰਤਨੰ ਵ◌ਾ ਦ੍ਵ◌ਿਰਤਨੰ ਵ◌ਾ। ਤੰ ਪਨ ਅਕਪ੍ਪਿਯਤ੍ਤਾਯੇਵ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੰ, ਨ ਤੁ ਉਚ੍ਚਾਸਯਨਮਹਾਸਯਨਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ। **ਦ੍ਵ◌ੇਪੀ**ਤਿ ਸੀਸੂਪਧਾਨੰ, ਪਾਦੂਪਧਾਨਞ੍ਚ। **ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਰਣੰ ਦਤ੍ਵ◌ਾ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਰਣੰ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਅਤ੍ਥਰਿਤ੍ਵ◌ਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਇਦਞ੍ਚ ਗਿਲਾਨਮੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ। ਤੇਨਾਹ **ਸੇਨਾਸਨਕ੍ਖਨ੍ਧਕਵਣ੍ਣਨਾਯੰ** ''ਅਗਿਲਾਨਸ੍ਸਾਪਿ ਸੀਸੂਪਧਾਨਞ੍ਚ ਪਾਦੂਪਧਾਨਞ੍ਚਾਤਿ ਦ੍ਵਯਮੇਵ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਗਿਲਾਨਸ੍ਸ ਬਿਬ੍ਬੋਹਨਾਨਿ ਸਨ੍ਥਰਿਤ੍ਵ◌ਾ ਉਪਰਿ ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਰਣੰ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਨਿਪਜ੍ਜਿਤੁਮ੍ਪਿ ਵਟ੍ਟਤੀ''ਤਿ (ਚੂਲ਼ਵ◌ ਅਟ੍ਠ◌ ੨੯੭) ਵ◌ੁ**ਤ੍ਤਨਯੇਨੇ**ਵ◌ਾਤਿ ਵ◌ਿਨਯੇ ਭਗਵਤਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ। ਕਥੰ ਪਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਵ◌ੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਾ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਯਥਾ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗੁਲਪਾਦਕੰ ਹੋਤਿ, ਏਵ◌ੰ ਆਸਨ੍ਦਿਯਾ ਪਾਦਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨੰ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਸ੍ਸ ਪਨ ਆਹਰਿਮਾਨਿ ਵ◌ਾਲ਼ਰੂਪਾਨਿ ਆਹਰਿਤ੍ਵ◌ਾ ਪੁਨ ਅਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਤਾਕਾਰਣਮ੍ਪਿ ਭੇਦਨਮੇਵ। **ਵ◌ਿਜਟੇਤ੍ਵ◌ਾ**ਤਿ ਜਟੰ ਨਿਬ੍ਬੇਧੇਤ੍ਵ◌ਾ। **ਬਿਬ੍ਬੋਹਨੰ ਕਾਤੁ**ਨ੍ਤਿ ਤਾਨਿ ਵ◌ਿਜਟਿਤਤੂਲਾਨਿ ਅਨ੍ਤੋ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵ◌ਾ ਬਿਬ੍ਬੋਹਨੰ ਕਾਤੁੰ।

੧੬. **"ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਤੋ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਦਾਰਕਾਨਾ"**ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਅਣ੍ਡਜਜਲਾਬੁਜਾਨਮੇਵ ਗਹਣੰ, ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਤੋ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਤ੍ਤਾਤਿ ਚ ਕਾਰਣੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਤੇਨੇਵ◌ਾਯਮਤ੍ਥੋ ਸਿਜ੍ਝਤਿ ''ਅਨੇਕਦਿਵਸਾਨਿ ਅਨ੍ਤੋਸਯਨਹੇਤੁ ਏਸ ਗਨ੍ਧੋ''ਤਿ। **ਉਚ੍ਛਾਦੇਨ੍ਤਿ** ਉਬ੍ਬਟ੍ਟੇਨ੍ਤਿ। **ਸਣ੍ਠਾਨਸਮ੍ਪਾਦਨਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਸਣ੍ਠਾਨਤਾਸਮ੍ਪਾਦਨਤ੍ਥੰ। **ਪਰਿਮਦ੍ਦਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਮਦ੍ਦਨ੍ਤਿ।

ਤੇਸੰਯੇਵ ਦਾਰਕਾਨਨ੍ਤਿ ਪੁਞ੍ਞਵਨ੍ਤਾਨਮੇਵ ਦਾਰਕਾਨੰ। ਤੇਸਮੇਵ ਹਿ ਪਕਰਣਾਨੁਰੂਪਤਾਯ ਗਹਣੰ। **ਮਹਾਮਲ੍ਲਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਮਹਤੰ ਬਾਹੁਯੁਦ੍ਧਕਾਰਕਾਨੰ। **ਆਦਾਸੋ** ਨਾਮ ਮਣ੍ਡਨਕਪਕਤਿਕਾਨੰ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮੁਖਛਾਯਾਪਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਕੰਸਲੋਹਾਦੀਹਿ ਕਤੋ ਭਣ੍ਡਵ◌ਿਸੇਸੋ। ਤਾਦਿਸੰ ਸਨ੍ਧਾਯ **"ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ...ਪੇ◌... ਨ ਵਟ੍ਟਤੀ"**ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ। **ਅਲਙ੍ਕਾਰਞ੍ਜਨਮੇ**ਵ ਨ ਭੇਸਜ੍ਜਞ੍ਜਨੰ। ਮਣ੍ਡਨਾਨੁਯੋਗਸ੍ਸ ਹਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ ਤਮਿਧਾਨਧਿਪ੍ਪੇਤੰ। ਲੋਕੇ **ਮਾਲਾ**-ਸਦ੍ਦੋ ਬਦ੍ਧਮਾਲਾਯਮੇਵ ''ਮਾਲਾ ਮਾਲਜੰ ਪੁਪ੍ਫਦਾਮੇ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ। ਸਾਸਨੇ ਪਨ ਸੁਦ੍ਧਪੁਪ੍ਫੇਸੁਪਿ ਨਿਰੁਲ਼੍ਹੋਤਿ ਆਹ **"ਅਬਦ੍ਧਮਾਲਾ** ਵ◌ਾ"ਤਿ। **ਕਾਲ਼ਪੀਲ਼ਕਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਲ਼ਵਣ੍ਣਪੀਲ਼ਕਾਦੀਨੰ। **ਮਤ੍ਤਿਕਕਕ੍ਕ**ਨ੍ਤਿ ਓਸਧੇਹਿ ਅਭਿਸਙ੍ਖਤੰ ਯੋਗਮਤ੍ਤਿਕਾਚੁਣ੍ਣੰ। **ਦੇਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਵ◌ਿਲੇਪੇਨ੍ਤਿ। **ਚਲਿਤੇ**ਤਿ ਵ◌ਿਕਾਰਾਪਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਚਲਨੰ ਪਤ੍ਤੇ , ਕੁਪਿਤੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਸਾਸਪਕਕ੍ਕੇਨ। **ਦੋਸੇ**ਤਿ ਕਾਲ਼ਪੀਲ਼ਕਾਦੀਨੰ ਹੇਤੁਭੂਤੇ ਲੋਹਿਤਦੋਸੇ। **ਖਾਦਿਤੇ**ਤਿ ਅਪਨਯਨਵਸੇਨ ਖਾਦਿਤੇ। **ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨੇ**ਤਿ ਤਾਦਿਸੇ ਦੁਟ੍ਠਲੋਹਿਤੇ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣੇ। **ਮੁਖਚੁਣ੍ਣਕੇਨਾ**ਤਿ ਮੁਖਵ◌ਿਲੇਪਨੇਨ । **ਚੁਣ੍ਣੇਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਵ◌ਿਲਿਮ੍ਪੇਨ੍ਤਿ। **ਤੰ ਸਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ

ਮਤ੍ਤਿਕਾਕਕ੍ਕਸਾਸਪਤਿਲਹਲਿਦ੍ਦਿਕਕ੍ਕਦਾਨਸਙ੍ਖਾਤਂ ਮੁਖਚੁਣ੍ਣਂ, ਮੁਖਵਿਲੇਪਨਞ੍ਚ ਨ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਅਤ੍ਥਾਨੁਕ੍ਕਮਸਮ੍ਭਵਤੋ ਹਿ ਅਯਂ ਪਦਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਨਾ। ਮੁਖਚੁਣ੍ਣਸਙ੍ਖਾਤਂ ਮੁਖਵਿਲੇਪਨਨ੍ਤਿ ਵਾ ਪਦਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਤੁਲਜਾਧਿਕਰਣਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥਵਿਭਾਵਨਾ।

ਹਤ੍ਥਬਨ੍ਧਨ੍ਤਿ ਹਤ੍ਥੇ ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬਮਾਭਰਣਂ, ਤਂ ਪਨ ਸਙ੍ਖਕਪਾਲਾਦਯੋਤਿ ਆਹ “**ਹਤ੍ਥੇ**”ਤਿਆਦਿ। ਸਙ੍ਖੋ ਏਵ ਕਪਾਲਂ ਤਥਾ। “**ਅਪਰੇ**”ਤਿਆਦਿਨਾ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ‘‘ਸਿਖਾਬਨ੍ਧ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਪਦਾਨਮਤ੍ਥਂ ਸਂਵਣ੍ਣੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਸਿਖ**ਨ੍ਤਿ ਚੂਲ਼ਂ। ਚੀਰਕਂ ਨਾਮ ਯੇਨ ਚੂਲ਼ਾਯ ਥਿਰਕਰਣਤ੍ਥਂ, ਸੋਭਨਤ੍ਥਞ੍ਚ ਵਿਜ੍ਝਤਿ। ਮੁਤ੍ਤਾਯ, ਮੁਤ੍ਤਾ ਏਵ ਵਾ ਲਤਾ **ਮੁਤ੍ਤਾਲਤਾ**, ਮੁਤ੍ਤਾਵਲ਼ਿ। **ਦਣ੍ਡੋ** ਨਾਮ ਚਤੁਹਤ੍ਥੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਚਤੁਹਤ੍ਥਦਣ੍ਡਂ** ਵਾ”ਤਿ। **ਅਲਙ੍ਕਤਦਣ੍ਡਕ**ਨ੍ਤਿ ਪਨ ਤਤੋ ਓਮਕਂ ਰਥਯਟ੍ਠਿਆਦਿਕਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। **ਭੇਸਜ੍ਜਨਾਲ਼ਿਕ**ਨ੍ਤਿ ਭੇਸਜ੍ਜਤੁਮ੍ਬਂ। ਪਤ੍ਤਾਦਿਓਲਮ੍ਬਨਂ ਵਾਮਂਸੇਯੇਵ ਅਚਿਣ੍ਣਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਵਾਮਪਸ੍ਸੇ ਓਲਗ੍ਗਿਤ**”ਨ੍ਤਿ। **ਕਣ੍ਣਿਕਾ** ਨਾਮ ਕੂਟਂ, ਤਾਯ ਚ ਰਤਨੇਨ ਚ ਪਰਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਕੋਸੋ ਯਸ੍ਸ ਤਥਾ। **ਪਞ੍ਚਵਣ੍ਣਸੁਤ੍ਤਸਿਬ੍ਬਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਨੀਲਪੀਤਲੋਹਿਤੋਦਾਤਮਞ੍ਜਿਟ੍ਠਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਵਣ੍ਣੇਹਿ ਸੁਤ੍ਤੇਹਿ ਸਿਬ੍ਬਿਤਂ ਤਿਵਿਧਮ੍ਪਿ ਛਤ੍ਤਂ। **ਰਤਨਮਤ੍ਤਾਯਾਮਂ ਚਤੁਰਙ੍ਗੁਲਵਿਤ੍ਥਤ**ਨ੍ਤਿ ਤੇਸਂ ਪਰਿਚਯਨਿਯਾਮੇਨ ਵਾ ਨਲਾਟੇ ਬਨ੍ਧਿਤਂ ਪਹੋਨਕਪ੍ਪਮਾਣੇਨ ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। “**ਕੇਸਨ੍ਤਪਰਿਚ੍ਛੇਦਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ**”ਤਿ ਏਤੇਨ ਤਦਨਜ੍ਝੋਤ੍ਥਰਣਵਸੇਨ ਬਨ੍ਧਨਾਕਾਰਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਮੇਘਮੁਖੇ**ਤਿ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ। “**ਮਣਿ**”ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਸਿਰੋਮਣਿਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਚੂਲ਼ਾਮਣਿ**”ਨ੍ਤਿ, ਚੂਲ਼ਾਯਂ ਮਣਿਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਚਮਰਸ੍ਸ ਅਯਂ ਚਾਮਰੋ, ਸ੍ਵੇਵ ਵਾਲੋ, ਤੇਨ ਕਤਾ ਬੀਜਨੀ **ਚਾਮਰਵਾਲਬੀਜਨੀ।** ਅਞ੍ਞਾਸਂ ਪਨ ਮਕਸਬੀਜਨੀਵਾਕਮਯਬੀਜਨੀਉਸੀਰਮਯਬੀਜਨੀਮੋਰਪਿਞ੍ਛਮਯਬੀਜਨੀਨਂ, ਵਿਧੂਪਨਤਾਲਵਣ੍ਟਾਨਞ੍ਚ ਕਪ੍ਪਿਯਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸਾਯੇਵ ਗਹਣਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

੧੭. ਦੁਗ੍ਗਤਿਤੋ, ਸਂਸਾਰਤੋ ਚ ਨਿਯ੍ਯਾਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਨਿਯ੍ਯਾਨਂ,** ਸਗ੍ਗਮਗ੍ਗੋ, ਮੋਕ੍ਖਮਗ੍ਗੋ ਚ। ਤਂ ਨਿਯ੍ਯਾਨਮਰਹਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਨਿਯ੍ਯਾਨੇ ਨਿਯੁਤ੍ਤਾ, ਤਂ ਵਾ ਨਿਯ੍ਯਾਨਂ ਫਲਭੂਤਂ ਏਤਿਸ੍ਸਾਤਿ **ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਾ,** ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਕਿਲੇਸਤੋ ਨਿਯ੍ਯਾਤੀਤਿ ਵਾ **ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਾ** ਈ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਰਸ੍ਸਤ੍ਤਂ, ਯ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਚ ਕ-ਕਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ। ਅਨੀਯ-ਸਦ੍ਦੋ ਹਿ ਬਹੁਲਾ ਕਤ੍ਤੁਵਤ੍ਥਾਭਿਧਾਯਕੋ। ਚੇਤਨਾਯ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਵਿਰਤਿ ਇਧ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ। ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ **ਅਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਾ,** ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੋ, ਤਸ੍ਸਾ ਭਾਵੋ **ਅਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਤ੍ਤਂ,** ਤਸ੍ਮਾ **ਅਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਤ੍ਤਾ। ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਭੂਤਾ**ਤਿ ਤਿਰੋਕਰਣਭੂਤਾ ਵਿਬਨ੍ਧਨਭੂਤਾ। **ਸੋਪਿ ਨਾਮਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਨਾਮ**-ਸਦ੍ਦੋ ਗਰਹਾਯਂ। **ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਭਾਵੇ**ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਚਤੁਸਚ੍ਚਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਭਾਵੇ। **ਕਾਮਸ੍ਸਾਦਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਕਾਮਸਙ੍ਖਾਤਅਸ੍ਸਾਦਵਸੇਨ। ਸਹ ਅਤ੍ਥੇਨਾਤਿ **ਸਾਤ੍ਥਕਂ,** ਹਿਤਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਉਪਾਹਨਾ**ਤਿ ਯਾਨਕਥਾਸਮ੍ਬਨ੍ਧਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸੁਟ੍ਠੁ ਨਿਵੇਸਿਤਬ੍ਬੋਤਿ **ਸੁਨਿਵਿਟ੍ਠੋ।** ਤਥਾ **ਦੁਨ੍ਨਿਵਿਟ੍ਠੋ। ਗਾਮ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਗਾਮਵਾਸੀ ਜਨੋਪਿ ਗਹਿਤੋਤਿ ਆਹ “**ਅਸੁਕਗਾਮਵਾਸਿਨੋ**”ਤਿਆਦਿ।

ਸੂਰਕਥਾਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਸੂਰ**-ਸਦ੍ਦੋ ਵੀਰਵਾਚਕੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ “**ਸੂਰੋ ਅਹੋਸੀ**”ਤਿ ਇਮਿਨਾ। **ਵਿਸਿਖਾ** ਨਾਮ ਮਗ੍ਗਸਨ੍ਨਿਵੇਸੋ, ਇਧ ਪਨ ਵਿਸਿਖਾਗਹਣੇਨ ਤਨ੍ਨਿਵਾਸਿਨੋਪਿ ਗਹਿਤਾ ‘‘ਸਬ੍ਬੋ ਗਾਮੋ ਆਗਤੋ’’ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ, ਤੇਨੇਵਾਹ “**ਸਦ੍ਧਾ ਪਸਨ੍ਨਾ**”ਤਿਆਦਿ।

ਕੁਮ੍ਭਸ੍ਸ ਠਾਨਂ ਨਾਮ ਉਦਕਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਉਦਕਟ੍ਠਾਨਕਥਾ**”ਤਿ। **ਉਦਕਤਿਤ੍ਥਕਥਾਤਿਪਿ** ਵੁ**ਚ੍ਚਤਿ** ਤਤ੍ਥੇਵ ਸਮਵਰੋਧਤੋ। ਅਪਿਚ ਕੁਮ੍ਭਸ੍ਸ ਕਰਣਟ੍ਠਾਨਂ **ਕੁਮ੍ਭਟ੍ਠਾਨਂ।** ਤਦਪਦੇਸੇਨ ਪਨ ਕੁਮ੍ਭਦਾਸਿਯੋ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ “**ਕੁਮ੍ਭਦਾਸਿਕਥਾ** ਵਾ”ਤਿ ਇਮਿਨਾ। ਪੁਬ੍ਬੇ ਪੇਤਾ ਕਾਲਙ੍ਕਤਾਤਿ **ਪੁਬ੍ਬਪੇਤਾ।** ‘‘ਪੇਤੋ ਪਰੇਤੋ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ’’ਤਿ ਹਿ ਪਰਿਯਾਯਵਚਨਂ। ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮਤਿਦਿਸਿਤੁਂ “**ਤਤ੍ਥਾ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਪੁਰਿਮਪਚ੍ਛਿਮਕਥਾਹਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਾਤਿ ਇਧਾਗਤਾਹਿ ਪੁਰਿਮਾਹਿ, ਪਚ੍ਛਿਮਾਹਿ ਚ ਕਥਾਹਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਾ। **ਨਾਨਾਸਭਾਵਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਭਾਵਪਰਿਯਾਯਭਾਵਮਾਹ। **ਅਸੁਕੇਨ ਨਾਮਾ**ਤਿ ਪਜਾਪਤਿਨਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨਾ, ਇਸ੍ਸਰੇਨ ਵਾ। ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਠਿਤਿਸਮ੍ਭਾਰਾਦਿਵਸੇਨ ਲੋਕਂ ਅਕ੍ਖਾਯਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ **ਲੋਕਕ੍ਖਾਯਿਕਾ,** ਸਾ ਪਨ ਲੋਕਾਯਤਸਮਞ੍ਞੇ ਵਿਤਣ੍ਡਸਤ੍ਥੇ ਨਿਸ੍ਸਿਤਾ ਸਲ੍ਲਾਪਕਥਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ

"**ਲੋਕਾਯਤਵਿਤਣ੍ਡਸਲ੍ਲਾਪਕਥਾ**"ਤਿ ਇਮਿਨਾ। ਲੋਕਾ ਬਾਲਜਨਾ ਆਯਤਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਉਸ੍ਸਹਨ੍ਤਿ ਵਾਦਸ੍ਸਾਦੇਨਾਤਿ **ਲੋਕਾਯਤੰ,** ਲੋਕੋ ਵਾ ਹਿਤੰ ਨ ਯਤਤਿ ਨ ਈਹਤਿ ਤੇਨਾਤਿ **ਲੋਕਾਯਤੰ।** ਤਞ੍ਹਿ ਗਨ੍ਥੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸਤ੍ਤਾ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਾਯ ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਿ । ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵਿਰੁਦ੍ਧੰ, ਸਗ੍ਗਮੋਕ੍ਖਵਿਰੁਦ੍ਧੰ ਵਾ ਕਥੰ ਤਨੋਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਵਿਤਣ੍ਡੋ,** ਵਿਰੁਦ੍ਧੇਨ ਵਾ ਵਾਦਦਣ੍ਡੇਨ ਤਾਲੇਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵਾਦਿਨੋਤਿ **ਵਿਤਣ੍ਡੋ,** ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਨਯੇਨ ਪਦਸਿਦ੍ਧਿ।

ਸਾਗਰਦੇਵੇਨ ਖਤੋਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸਾਗਰਰਞ੍ਞੋ ਪੁਤ੍ਤੇਹਿ ਖਤੋਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਪਵੇਦਨਹੇਤੁਭੂਤਾ ਮੁਦ੍ਧਾ ਯਸ੍ਸਾਤਿ **ਸਮੁਦ੍ਦੋ** ਧ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਦ-ਕਾਰੰ ਕਤ੍ਵਾ, **ਸਹ**-ਸਦ੍ਦੋ ਚੇਤ੍ਥ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਥਵਾਚਕੋ ''ਸਲੋਮਕੋਸਪਕ੍ਖਕੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ। **ਭਵੋ**ਤਿ ਵੁਦ੍ਧਿ ਭਵਤਿ ਵਡ੍ਢਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। **ਵਿਭਵੋ**ਤਿ ਹਾਨਿ ਤਬ੍ਬਿਰਹਤੋ। ਦ੍ਵਨ੍ਦਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਸੁਯ੍ਯਮਾਨੋ ਇਤਿਸਦ੍ਦੋ ਪਚ੍ਚੇਕੰ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋਤਿ ਆਹ "**ਇਤਿ ਭਵੋ ਇਤਿ ਅਭਵੋ**"ਤਿ। **ਯੰ ਵਾ ਤੰ** ਵਾਤਿ ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ, ਅਥ ਤੰ ਅਨਿਯਮਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਭੂਤਞ੍ਹਿ ਅਨਿਯਮਤ੍ਥੰ ਸਹ ਵਿਕਪ੍ਪੇਨ ਯੰਤੰ-ਸਦ੍ਦੇਹਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ ਆਚਰਿਯਾ। ਅਪਿਚ **ਭਵੋ**ਤਿ ਸਸ੍ਸਤੋ। **ਅਭਵੋ**ਤਿ ਉਚ੍ਛੇਦੋ। **ਭਵੋ**ਤਿ ਵਾ ਕਾਮਸੁਖੰ। **ਅਭਵੋ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਕਿਲਮਥੋ।

ਇਤਿ ਇਮਾਯ ਛਬ੍ਬਿਧਾਯ ਇਤਿਭਵਾਭਵਕਥਾਯ ਸਦ੍ਧਿੰ ਬਾਤ੍ਤਿੰਸ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਕਥਾ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਸਰੂਪਤੋ ਅਨਾਗਤਾਪਿ ਅਰਞ੍ਞਪਬ੍ਬਤਨਦੀਦੀਪਕਥਾ **ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਬਤ੍ਤਿੰਸ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਕਥਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਪਾਲ਼ਿਯਞ੍ਹਿ "**ਇਤਿ ਵਾ**"ਤਿ **ਏਤ੍ਥ ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਪਕਾਰਤ੍ਥੋ, **ਵਾ**-ਸਦ੍ਦੋ ਵਿਕਪ੍ਪਨਤ੍ਥੋ। ਇਦੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ ''ਏਵੰਪਕਾਰੰ, ਇਤੋ ਅਞ੍ਞੰ ਵਾ ਤਾਦਿਸੰ ਨਿਰਤ੍ਥਕਕਥੰ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ''ਤਿ, ਆਦਿਅਤ੍ਥੋ ਵਾ **ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਇਤਿ ਵਾ ਇਤਿ ਏਵਰੂਪਾ ''ਨਚ੍ਚਗੀਤਵਾਦਿਤਵਿਸੂਕਦਸ੍ਸਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੦, ੧੬੪; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੯੩, ੪੧੧; ੨.੧੧, ੪੧੮; ੩.੧੪, ੧੦੨; ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੯੯) ਵਿਯ, ਇਤਿ ਏਵਮਾਦਿੰ ਅਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਤਾਦਿਸੰ ਕਥਮਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੧੮. ਵਿਰੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਗਹਣੰ **ਵਿਗ੍ਗਹੋ,** ਸੋ ਯੇਸਨ੍ਤਿ **ਵਿਗ੍ਗਾਹਿਕਾ,** ਤੇਸੰ ਤਥਾ, ਵਿਰੁਦ੍ਧੰ ਵਾ ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ **ਵਿਗ੍ਗਾਹਿਕਾ**, ਸਾਯੇਵ ਕਥਾ ਤਥਾ। **ਸਾਰਮ੍ਭਕਥਾ**ਤਿ ਉਪਾਰਮ੍ਭਕਥਾ। **ਸਹਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਾਵਿਰੁਦ੍ਧੰ। ਤਤੋਯੇਵ **ਸਿਲਿਟ੍ਠੰ**। ਤੰ ਪਨ ਅਤ੍ਥਕਾਰਣਯੁਤ੍ਤਤਾਯਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਅਤ੍ਥਯੁਤ੍ਤੰ ਕਾਰਣਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਨ੍ਤਿ ਵਚਨੰ। **ਪਰਿਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੰ** ਸਪਤ੍ਤਗਤੋ ਅਸਮਤ੍ਥੋ ਯੋਧੋ ਵਿਯ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਜਾਨਾਸਿ, ਕਿਨ੍ਤੁ ਸਯਮੇਵ ਪਰਾਜੇਸੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਵਾਦੋ ਦੋਸੋ**ਤਿ ਪਰਿਯਾਯਵਚਨੰ। ਤਥਾ **ਚਰ ਵਿਚਰਾ**ਤਿ। **ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਤਸ੍ਮਿੰ ਆਚਰਿਯਕੁਲੇ। **ਨਿਬ੍ਬੇਧੇਹੀ**ਤਿ ਮਯਾ ਰੋਪਿਤੰ ਵਾਦੰ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਹਿ।

੧੯. ਦੂਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮੰ **ਦੂਤੇਯ੍ਯੰ,** ਤਸ੍ਸ ਕਥਾ ਤਥਾ, ਤਸ੍ਸੰ। **ਇਧ, ਅਮੁਤ੍ਰਾ**ਤਿ ਉਪਯੋਗਤ੍ਥੇ ਭੁਮ੍ਮਵਚਨੰ, ਤੇਨਾਹ "**ਅਸੁਕੰ ਨਾਮ ਠਾਨ**"ਨ੍ਤਿ। ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਵਿਨਯਟ੍ਠਕਥਾਯੰ (ਪਾਰਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੪੩੬-੪੩੭) ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਇਧ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਗਿਹਿਸਾਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਿਪਰੀਤੰ ਸਾਸਨੰ। **ਅਞ੍ਞੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਗਿਹੀਨਞ੍ਞੇਵ।

੨੦. **ਤਿਵਿਧੇਨਾ**ਤਿ ਸਾਮਨ੍ਤਜਪ੍ਪਨਇਰਿਯਾਪਥਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਪਚ੍ਚਯਪਟਿਸੇਵਨਭੇਦਤੋ ਤਿਵਿਧੇਨ। **ਵਿਮ੍ਹਾਪਯਨ੍ਤੀ**ਤਿ ''ਅਯਮਚ੍ਛਰਿਯਪੁਰਿਸੋ''ਤਿ ਅਤ੍ਤਨਿ ਪਰੇਸੰ ਵਿਮ੍ਹਯੰ ਸਮ੍ਪਹੰਸਨੰ ਅਚ੍ਛਰਿਯੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਿ। ਵਿਪੁਬ੍ਬਞ੍ਹਿ ਮ੍ਹਿ-ਸਦ੍ਦੰ ਸਮ੍ਪਹੰਸਨੇ ਵਦਨ੍ਤਿ ਸਦ੍ਦਵਿਦੂ। ਸਮ੍ਪਹੰਸਨਾਕਾਰੋ ਚ ਅਚ੍ਛਰਿਯੰ। **ਲਪਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਵਾ ਦਾਯਕੰ ਵਾ ਉਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਯਥਾ ਸੋ ਕਿਞ੍ਚਿ ਦਦਾਤਿ, ਏਵੰ ਉਕ੍ਕਾਚੇਤ੍ਵਾ ਉਕ੍ਖਿਪਨਵਸੇਨ ਦੀਪੇਤ੍ਵਾ ਕਥੇਨ੍ਤਿ। **ਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਸੀਲਮੇਤੇਸਨ੍ਤਿ ਨੇਮਿਤ੍ਤਿਕਾ**ਤਿ ਤਦ੍ਧਿਤਵਸੇਨ ਤਸ੍ਸੀਲਤ੍ਥੋ ਯਥਾ ''ਪੰਸੁਕੂਲਿਕੋ''ਤਿ (ਮਹਾਨਿ॰ ੫੨) ਅਪਿਚ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇਨ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਵਾ ਕਰੋਨ੍ਤੀਤਿ **ਨੇਮਿਤ੍ਤਿਕਾ। ਨਿਮਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਪਰੇਸੰ ਪਚ੍ਚਯਦਾਨਸਞ੍ਞੁਪ੍ਪਾਦਕੰ ਕਾਯਵਚੀਕਮ੍ਮੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਨਿਪ੍ਪੇਸੋ** ਨਿਪ੍ਪਿਸਨੰ ਚੁਣ੍ਣੰ ਵਿਯ ਕਰਣੰ। ਨਿਪ੍ਪਿਸਨ੍ਤੀਤਿ ਵਾ **ਨਿਪ੍ਪੇਸਾ,** ਨਿਪ੍ਪੇਸਾਯੇਵ **ਨਿਪ੍ਪੇਸਿਕਾ,** ਨਿਪ੍ਪਿਸਨੰ ਵਾ **ਨਿਪ੍ਪੇਸੋ,** ਤੰ ਕਰੋਨ੍ਤੀਤਿਪਿ **ਨਿਪ੍ਪੇਸਿਕਾ। ਨਿਪ੍ਪੇਸੋ** ਚ ਨਾਮ ਭਟਪੁਰਿਸੋ ਵਿਯ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਤ੍ਥੰ ਅਕ੍ਕੋਸਨਖੁੰਸਨੁਪ੍ਪਣ੍ਡਨਪਰਪਿਟ੍ਠਿਮੰਸਿਕਤਾ। **ਲਾਭੇਨ ਲਾਭ**ਨ੍ਤਿ ਇਤੋ ਲਾਭੇਨ ਅਮੁਤ੍ਰ ਲਾਭੰ। **ਨਿਜਿਗੀਸਨ੍ਤਿ ਮਗ੍ਗਨ੍ਤਿ**

ਪਰਿਯੇਸਨ੍ਤੀਤਿ ਪਰਿਯਾਯਵਚਨਂ। ਕੁਹਕਾਦਯੋ ਸਦ੍ਧਾ ਕੁਹਾਨਾਦੀਨਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਤਂਸਮਙ੍ਗਿਪੁਗ੍ਗਲੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਾਤਿ ਆਹ "**ਕੁਹਨਾ...ਪੇ॰... ਅਧਿਵਚਨ**"ਨ੍ਤਿ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਵ੍ਹਾ**ਤਿ ਤਂਤਂਪਾਲ਼ਿਸਂਵਣ੍ਣਨਾਭੂਤਂ ਪੋਰਾਣਟ੍ਠਕਥਾਵ੍ਹਾ।

ਮਜ੍ਝਿਮਸੀਲਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਮਹਾਸੀਲਵਣ੍ਣਨਾ

੨੧. ਅਙ੍ਗਾਨਿ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਅਙ੍ਗਸਹਚਰਿਤਂ ਸਤ੍ਥਂ "**ਅਙ੍ਗ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਉਤ੍ਤਰਪਦਲੋਪੇਨ ਵਾ। **ਨਿਮਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ, ਤੇਨਾਹ "**ਹਤ੍ਥਪਾਦਾਦੀਸੁ**"ਤਿਆਦਿ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਅਙ੍ਗਨ੍ਤਿ ਅਙ੍ਗਵਿਕਾਰਂ ਪਰੇਸਂ ਅਙ੍ਗਵਿਕਾਰਦਸ੍ਸਨੇਨਾਪਿ ਲਾਭਾਲਾਭਾਦਿਵਿਜਾਨਨ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਨਿਮਿਤ੍ਤਸਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇਨ ਸਞ੍ਜਾਨਨਪ੍ਪਕਾਰਦੀਪਕਂ ਸਤ੍ਥਂ, ਤਂ ਵਤ੍ਥੁਨਾ ਵਿਭਾਵੇਤੁਂ "**ਪਣ੍ਡੁਰਾਜਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਪਣ੍ਡੁਰਾਜਾ**ਤਿ ਚ ''ਦਕ੍ਖਿਣਾਰਾਮਾਧਿਪਤਿ'' ਇਚ੍ਚੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸੀਹਲ਼ਦੀਪੇ ਦਕ੍ਖਿਣਾਰਾਮਨਾਮਕਸ੍ਸ ਸਙ੍ਘਾਰਾਮਸ੍ਸ ਕਾਰਕੋਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ''ਦਕ੍ਖਿਣਮਧੁਰਾਧਿਪਤੀ''ਤਿ ਚ ਕਤ੍ਥਚਿ ਲਿਖਿਤਂ, ਦਕ੍ਖਿਣਮਧੁਰਨਗਰਸ੍ਸ ਅਧਿਪਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਮੁਤ੍ਤਾਯੋ**ਤਿ ਮੁਤ੍ਤਿਕਾ। **ਮੁਟ੍ਠਿਯਾ**ਤਿ ਹਤ੍ਥਮੁਦ੍ਦਾਯ। **ਘਰਗੋਲਿਕਾਯਾ**ਤਿ ਸਰਬੁਨਾ। ਸੋ "**ਮੁਤ੍ਤਾ**"ਤਿ ਸਞ੍ਞਾਨਿਮਿਤ੍ਤੇਨਾਹ, ਸਙ੍ਖਜਾਨਿਮਿਤ੍ਤੇਨ ਪਨ "**ਤਿਸ੍ਸੋ**"ਤਿ।

"**ਮਹਨ੍ਤਾਨ**"ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਅਪ੍ਪਕਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਮੇਵ, ਮਹਨ੍ਤਂ ਪਨ ਉਪ੍ਪਾਦੋਤਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾਨਂ ਵਿਸੇਸਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਉਪ੍ਪਤਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਉਪ੍ਪਤਨਂ। ਸੁਭਾਸੁਭਫਲਂ ਪਕਾਸੇਨ੍ਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ **ਉਪ੍ਪਾਦੋ, ਉਪ੍ਪਾਤੋਪਿ,** ਸੁਭਾਸੁਭਸੂਚਿਕਾ ਭੂਤਵਿਕਤਿ। ਸੋ ਹਿ ਧੂਮੋ ਵਿਯ ਅਗ੍ਗਿਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਫਲਸ੍ਸ ਪਕਾਸਨਮਤ੍ਤਮੇਵ ਕਰੋਤਿ, ਨ ਤੁ ਤਮੁਪ੍ਪਾਦੇਤੀਤਿ। **ਇਦ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਨਾਮ ਫਲਂ। **ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨਾਮ ਆਕਾਰੇਨ। **ਆਦਿਸਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸਨ੍ਤਿ। **ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯੇ**ਤਿ ਕਾਲਵਸੇਨ। **ਇਦਂ ਨਾਮਾ**ਤਿ ਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨ ਵਦਤਿ। ਯੋ ਵਸਭਂ, ਕੁਞ੍ਜਰਂ, ਪਾਸਾਦਂ, ਪਬ੍ਬਤਂ ਵਾ ਆਰੂਲ਼੍ਹਮਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਪਿਨੇ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਤਸ੍ਸ ''ਇਦਂ ਨਾਮ ਫਲ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਹਿ ਵਤ੍ਥੁਕਿਤ੍ਤਨਂ ਹੋਤਿ। **ਸੁਪਿਨਕ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਪਿਨਸਤ੍ਥਂ। ਅਙ੍ਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਵਿਪਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤੇਨ ਪੁਬ੍ਬੇ ''ਅਙ੍ਗ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਇਧ ਪਨ ਮਹਾਨੁਭਾਵਤਾਦਿਨਿਪ੍ਫਾਦਕਲਕ੍ਖਣਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਨੇਨ ''ਲਕ੍ਖਣ''ਨ੍ਤਿ ਅਯਮੇਤੇਸਂ ਵਿਸੇਸੋ, ਤੇਨਾਹ "**ਇਮਿਨਾ ਲਕ੍ਖਣੇਨਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਲਕ੍ਖਣਨ੍ਤਿ ਹਿ ਅਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗੇਸੁ ਦਿਸ੍ਸਮਾਨਾਕਾਰਵਿਸੇਸਂ ਸਤ੍ਤਿਸਿਰਿਵਚ੍ਛਗਦਾਪਾਸਾਦਾਦਿਕਮਧਿਪ੍ਪੇਤਂ ਤਂ ਤਂ ਫਲਂ ਲਕ੍ਖੀਯਤਿ ਅਨੇਨਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ, ਸਤ੍ਥਂ ਪਨ ਤਪ੍ਪਕਾਸਨਤੋ **ਲਕ੍ਖਣਂ। ਆਹਤੇ**ਤਿ ਪੁਰਾਣੇ। **ਅਨਾਹਤੇ**ਤਿ ਨਵੇ। **ਅਹਤੇ**ਤਿ ਪਨ ਪਾਠੇ ਵੁਤ੍ਤਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਅਤ੍ਥੋ। **ਇਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯਾ**ਤਿ ਦੇਵਰਕ੍ਖਸਮਨੁਸ੍ਸਾਦਿਭੇਦੇਨ ਯਥਾਫਲਂ ਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤੇਨ ਵਿਵਿਧਵਤ੍ਥਭਾਗੇ ਇਤੋ ਵਾ ਏਤ੍ਤੋ ਵਾ ਸਞ੍ਛਿਨ੍ਨੇ ਇਦਂ ਨਾਮ ਭੋਗਾਦਿਫਲਂ ਹੋਤਿ। **ਏਵਰੂਪੇਨ ਦਾਰੁਨਾ**ਤਿ ਪਲਾਸਸਿਰਿਫਲਾਦਿਦਾਰੁਨਾ, ਤਥਾ ਦਬ੍ਬਿਯਾ। ਯਦਿ ਦਬ੍ਬਿਹੋਮਾਦੀਨਿਪਿ ਅਗ੍ਗਿਹੋਮਾਨੇਵ , ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਵਿਸੁਂ ਵੁਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਆਹ "**ਏਵਰੂਪਾਯਾ**"ਤਿਆਦਿ। **ਦਬ੍ਬਿਹੋਮਾ**ਦੀਨਿ ਹੋਮੋਪਕਰਣਾਦਿਵਿਸੇਸੇਹਿ ਫਲਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, **ਅਗ੍ਗਿਹੋਮਂ** ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਾਵਸੇਸਸਾਧਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤੇਨਾਹ "**ਦਬ੍ਬਿਹੋਮਾਦੀਨੀ**"ਤਿਆਦਿ।

ਕੁਣ੍ਡਕੋਤਿ ਤਣ੍ਡੁਲਖਣ੍ਡਂ, ਤਿਲਸ੍ਸ ਇਦਨ੍ਤਿ **ਤੇਲਂ,** ਸਮਾਸਤਦ੍ਧਿਤਪਦਾਨਿ ਪਸਿਦ੍ਧੇਸੁ ਸਾਮਞ੍ਞਭੂਤਾਨੀਤਿ ਵਿਸੇਸਕਰਣਤ੍ਥਂ "**ਤਿਲਤੇਲਾਦਿਕ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਪਕ੍ਖਿਪਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਕ੍ਖਿਪਨਤ੍ਥਂ। ''ਪਕ੍ਖਿਪਨਵਿਜ੍ਜ''ਨ੍ਤਿਪਿ ਪਾਠੋ, ਪਕ੍ਖਿਪਨਹੇਤੁਭੂਤਂ ਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਦਕ੍ਖਿਣਕ੍ਖਕਜਣ੍ਣੁਲੋਹਿਤਾਦੀਹੀ**ਤਿ ਦਕ੍ਖਿਣਕ੍ਖਕਲੋਹਿਤਦਕ੍ਖਿਣਜਣ੍ਣੁਲੋਹਿਤਾਦੀਹਿ। "**ਪੁਬ੍ਬੇ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਙ੍ਗਅਙ੍ਗਵਿਜ੍ਜਾਨਂ ਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪੁਨਰੁਤ੍ਤਭਾਵਮਪਨੇਤਿ। **ਅਙ੍ਗਲਟ੍ਠਿਂ ਦਿਸ੍ਵਾ**ਤਿ ਅਙ੍ਗਲਿਭੂਤਂ, ਅਙ੍ਗਲਿਯਾ ਵਾ ਜਾਤਂ ਅਟ੍ਠਿਂ ਪਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ, ਅਙ੍ਗਲਿਚ੍ਛਵਿਮਤ੍ਤਂ ਅਪਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ ਤਦਟ੍ਠਿਵਿਪਸ੍ਸਨਵਸੇਨੇਵ ਬਜਾਕਰੋਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ''ਅਙ੍ਗਲਟ੍ਠਿਨ੍ਤਿ ਸਰੀਰ''ਨ੍ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੨੧) ਪਨ **ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰੇਨ** ਵੁਤ੍ਤਂ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਅਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗਾਨਂ ਵਿਰੁਹਨਭਾਵੇਨ ਲਟ੍ਠਿਸਦਿਸਤ੍ਤਾ ਸਰੀਰਮੇਵ ਅਙ੍ਗਲਟ੍ਠੀਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। **ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਜਾਤਿਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ, ਆਚਾਰਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਚ। **ਦਿਸ੍ਵਾਪੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਅਪਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਅਦਿਸ੍ਵਾਪੀਤਿ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨਤ੍ਥੋ। ਅਬ੍ਭਿਨੋ ਸਤ੍ਥਂ **ਅਬ੍ਭੇਯਜਂ**। ਮਾਸੁਰਕ੍ਖੇਨ ਕਤੋ ਗਨ੍ਥੋ **ਮਾਸੁਰਕ੍ਖੋ**। ਰਾਜੂਹਿ ਪਰਿਭੂਤ੍ਤਂ ਸਤ੍ਥਂ **ਰਾਜਸਤ੍ਥਂ।** ਸਬ੍ਬਾਨਿਪੇਤਾਨਿ

ਖਤ੍ਤਵਿਜ੍ਜਾਪਕਰਣਾਨਿ। **ਸਿਵ**-ਸਦ੍ਦੋ ਸਨ੍ਤਿਅਤ੍ਥੋਤਿ ਆਹ “**ਸਨ੍ਤਿਕਰਣਵਿਜ੍ਜਾ**”ਤਿ, ਉਪਸਗ੍ਗੁਪਸਮਨਵਿਜ੍ਜਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਿਵਾ-ਸਦ੍ਦਮੇਵ ਰਸ੍ਸਂ ਕਤ੍ਵਾ ਏਵਮਾਹਾਤਿ ਸਨ੍ਧਾਯ “**ਸਿਙ੍ਗਾਲਰੁਤਵਿਜ੍ਜਾ**”ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਸਿਙ੍ਗਾਲਾਨਂ ਰੁਤੇ ਸੁਭਾਸੁਭਸਞ੍ਜਾਨਨਵਿਜ੍ਜਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। “**ਭੂਤਵੇਜ੍ਜਮਨ੍ਤੋ**”ਤਿ ਭੂਤਵਸੀਕਰਣਮਨ੍ਤੋ। **ਭੂਰਿਘਰੇ**ਤਿ ਅਨ੍ਤੋਪਥਵਿਯਂ ਕਤਘਰੇ, ਮਤ੍ਤਿਕਾਮਯਘਰੇ ਵਾ। ‘‘ਭੂਰਿਵਿਜ੍ਜਾ ਸਸ੍ਸਬੁਦ੍ਧਿਕਰਣਵਿਜ੍ਜਾ’’ਤਿ **ਸਾਰਸਮਾਸੇ। ਸਪ੍ਪਾਵ੍ਹਾਯਨਵਿਜ੍ਜਾ**ਤਿ ਸਪ੍ਪਾਗਮਨਵਿਜ੍ਜਾ। **ਵਿਸਵਨ੍ਤਮੇਵ** ਵਾਤਿ ਵਿਸਵਮਾਨਮੇਵ ਵਾ। ਭਾਵਨਿਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਹਿ ਮਾਨ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਬਜਪ੍ਪਦੇਸੋ। ਯਾਯ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਸਾ ਵਿਸਵਿਜ੍ਜਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। ‘‘ਵਿਸਤਨ੍ਤਮੇਵ ਵਾ’’ਤਿਪਿ ਪਾਠੋ। ਏਵਂ ਸਤਿ ਸਰੂਪਦਸ੍ਸਨਂ ਹੋਤਿ, ਵਿਸਵਿਚਾਰਣਗਨ੍ਥੋਯੇਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਨ੍ਤਨ੍ਤਿ ਹਿ ਗਨ੍ਥਸ੍ਸ ਪਰਸਮਞ੍ਞਾ। **ਸਪਕ੍ਖਕਅਪਕ੍ਖਕਦ੍ਵਿਪਦਚਤੁਪ੍ਪਦਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਿਙ੍ਗਲਮਕ੍ਖਿਕਾਦਿਸਪਕ੍ਖਕਘਰਗੋਲਿਕਾਦਿਅਪਕ੍ਖਕਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਚਙ੍ਕੋਰਾਦਿਦ੍ਵਿਪਦ- ਕਣ੍ਣਸਸਜਮ੍ਬੁਕਾਦਿਚਤੁਪ੍ਪਦਾਨਂ । **ਰੁਤਂ** ਵਸ੍ਸਿਤਂ। **ਗਤਂ** ਗਮਨਂ, ਏਤੇਨ “**ਸਕੁਣਵਿਜ੍ਜਾ**”ਤਿ ਇਧ ਮਿਗਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਲੋਪਂ, ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਂ ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਸਕੁਣਵਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਸਕੁਣਵਸੇਨ ਸੁਭਾਸੁਭਫਲਸ੍ਸ ਜਾਨਨਂ। ਨਨੁ ਸਕੁਣਵਿਜ੍ਜਾਯ ਏਵ ਵਾਯਸਵਿਜ੍ਜਾਪਵਿਟ੍ਠਾਤਿ ਆਹ “**ਤਂ ਵਿਸੁਞ੍ਞੇਵ ਸਤ੍ਥ**”ਨ੍ਤਿ। ਤਂਤਂਪਕਾਸਕਸਤ੍ਥਾਨੁਰੂਪਵਸੇਨ ਹਿ ਇਧ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਵਚਨਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਪਰਿਪਕ੍ਕਗਤਭਾਵੋ ਅਤ੍ਤਭਾਵਸ੍ਸ, ਜੀਵਿਤਕਾਲਸ੍ਸ ਚ ਵਸੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ “**ਇਦਾਨੀ**”ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਆਦਿਟ੍ਠਵਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਆਦਿਸਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਞਾਣਂ। **ਸਰਰਕ੍ਖਣ**ਨ੍ਤਿ ਸਰਤੋ ਅਤ੍ਤਾਨਂ, ਅਤ੍ਤਤੋ ਵਾ ਸਰਸ੍ਸ ਰਕ੍ਖਣਂ। “**ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਹਿਕ**”ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਮਿਗ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਸਕੁਣਚਤੁਪ੍ਪਦੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਏਕਸੇਸਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਵਾ ਏਸ ਚਤੁਪ੍ਪਦੇਸ੍ਵੇਵ ਮਿਗ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਨਿਰੁਲ੍ਹਤ੍ਤਾ। ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਸਕੁਣਚਤੁਪ੍ਪਦਾਨਂ ਰੁਤਜਾਨਨਸਤ੍ਥਸ੍ਸ ਮਿਗਚਕ੍ਕਸਮਞ੍ਞਾ, ਯਥਾ ਤਂ ਸੁਭਾਸੁਭਜਾਨਨਪ੍ਪਕਾਰੇ ਸਬ੍ਬਤੋ ਭਦ੍ਦਂ ਚਕ੍ਕਾਦਿਸਮਞ੍ਞਾਤਿ ਆਹ “**ਸਬ੍ਬ...ਪੇ॰... ਵੁਤ੍ਤ**”ਨ੍ਤਿ।

੨੨. “**ਸਾਮਿਨੋ**”ਤਿਆਦਿ ਪਸਟ੍ਠਾਪਸਟ੍ਠਕਾਰਣਵਚਨਂ। **ਲਕ੍ਖਣ**ਨ੍ਤਿ ਤੇਸਂ ਲਕ੍ਖਣਪ੍ਪਕਾਸਕਸਤ੍ਥਂ। ਪਾਰਿਸੇਸਨਯੇਨ ਅਵਸੇਸਂ **ਆਵੁਧਂ। “ਯਮ੍ਹਿ ਕੁਲੇ**”ਤਿਆਦਿਨਾ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਤਥਾਜਾਨਨਹੇਤੁ ਏਵ ਸੇਸਂ ਲਕ੍ਖਣਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਅਯਂ ਵਿਸੇਸੋ**ਤਿ ‘‘ਲਕ੍ਖਣ’’ਨ੍ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਲਕ੍ਖਣਤੋ ਵਿਸੇਸੋ। ਤਦਤ੍ਥਾਵਿਕਰਣਤ੍ਥਂ “**ਇਦਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਥੁ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਗ੍ਗਿਂ ਧਮਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਗ੍ਗਿਂ ਮੁਖਵਾਤੇਨ ਜਾਲੇਨ੍ਤਂ। **ਮਕ੍ਖੇਸੀ**ਤਿ ਵਿਨਾਸੇਤਿ। **ਪਿਲ਼ਨ੍ਧਨਕਣ੍ਣਿਕਾਯਾ**ਤਿ ਕਣ੍ਣਾਲਙ੍ਕਾਰਸ੍ਸ। **ਗੇਹਕਣ੍ਣਿਕਾਯਾ**ਤਿ ਗੇਹਕੂਟਸ੍ਸ, ਏਤੇਨ ਏਕਸੇਸਨਯਂ, ਸਾਮਞ੍ਞਨਿਦ੍ਦੇਸਂ ਵਾ ਉਪੇਤਂ। **ਕਚ੍ਛਪਲਕ੍ਖਣ**ਨ੍ਤਿ ਕੁਮ੍ਮਲਕ੍ਖਣਂ। **ਸਬ੍ਬਚਤੁਪ੍ਪਦਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਮਿਗ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਚਤੁਪ੍ਪਦਵਾਚਕਤ੍ਤਮਾਹ।

੨੩. **ਅਸੁਕਦਿਵਸੇ**ਤਿ ਦੁਤਿਯਾਤਤਿਯਾਦਿਤਿਥਿਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਸੁਕਨਕ੍ਖਤ੍ਤੇਨਾ**ਤਿ ਅਸ੍ਸਯੁਜਭਰਣੀਕਤ੍ਤਿਕਾਰੋਹਣੀਆਦਿਨਕ੍ਖਤ੍ਤਯੋਗਵਸੇਨ। **ਵਿਪ੍ਪਵੁਤ੍ਥਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਪ੍ਪਵਸਿਤਾਨਂ ਸਦੇਸਤੋ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਾਨਂ। ਉਪਸਙ੍ਕਮਨਂ **ਉਪਯਾਨਂ। ਅਪਯਾਨਂ** ਪਟਿਕ੍ਕਮਨਂ। **ਦੁਤਿਯਪਦੇਪੀ**ਤਿ ‘‘ਬਾਹਿਰਾਨਂ ਰਞ੍ਞਂ...ਪੇ॰... ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਦੁਤਿਯਵਾਕ੍ਯੇਪਿ। ‘‘ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਾਨਂ ਰਞ੍ਞਂ ਜਯੋ’’ਤਿਆਦੀਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਵਾਕ੍ਯੇਹਿ ਵੁਤ੍ਤਾ **ਜਯਪਰਾਜਯਾ ਪਾਕਟਾਯੇਵ।**

੨੪. **ਰਾਹੂ**ਤਿ ਰਾਹੁ ਨਾਮ ਅਸੁਰਿਸ੍ਸਰੋ ਅਸੁਰਰਾਜਾ। ਤਥਾ ਹਿ **ਮਹਾਸਮਯਸੁਤ੍ਤੇ** ਅਸੁਰਨਿਕਾਯੇ ਵੁਤ੍ਤਂ –

‘‘ਸਤਞ੍ਚ ਬਲਿਪੁਤ੍ਤਾਨਂ, ਸਬ੍ਬੇ ਵੇਰੋਚਨਾਮਕਾ।
ਸਨ੍ਨਯ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਬਲਿਸੇਨਂ, ਰਾਹੁਭਦ੍ਦਮੁਪਾਗਮੁ’’ਨ੍ਤਿ॥ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੩੯)।

ਤਸ੍ਸ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾਨਂ ਗਹਣਂ ਸਂਯੁਤ੍ਤਨਿਕਾਯੇ **ਚਨ੍ਦਿਮਸੁਤ੍ਤਸੂਰਿਯਸੁਤ੍ਤੇਹਿ** ਦੀਪੇਤਬ੍ਬਂ। **ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਚੇਤ੍ਥ ਆਦਿਅਤ੍ਥੋ ‘‘ਚਨ੍ਦਗ੍ਗਾਹਾਦਯੋ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ, ਤੇਨ ਸੂਰਿਯਗ੍ਗਾਹਨਕ੍ਖਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹਾ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾਨਮਿਵ ਨਕ੍ਖਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਰਾਹੁਨਾ ਗਹਣਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਤੋ ਏਵ ਹਿ “**ਅਪਿ ਚਾ**”ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਕ੍ਖਤ੍ਤਗਾਹੇ ਦੁਤਿਯਨਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਅਙ੍ਗਾਰਕਾਦਿਗਾਹਸਮਾਯੋਗੋਪੀ**ਤਿ

ਅਗ੍ਗਹਿਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਅਙ੍ਗਾਰਕਸਸਿਪੁਤ੍ਤਸੂਰਗੁਰੁਸੁਕ੍ਕਰਵਿਸੁਤਕੇਤੁਸਙ੍ਖਾਤਾਨਂ ਗਾਹਾਨਂ ਸਮਾਯੋਗੋ ਅਪਿ ਨਕ੍ਖਤ੍ਤਗਾਹੋਯੇਵ ਸਹ ਪਯੋਗੇਨ ਗਹਣਤੋ। ਸਹਪਯੋਗੋਪਿ ਹਿ ਵੇਦਸਮਯੇਨ ਗਹਣਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਉਕ੍ਕਾਨਂ ਪਤਨ**ਨ੍ਤਿ ਉਕ੍ਕੋਭਾਸਾਨਂ ਪਤਨਂ। ਵਾਤਸਙ੍ਘਾਤੇਸੁ ਹਿ ਵੇਗੇਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਸਙ੍ਘਟ੍ਟੇਨ੍ਤੇਸੁ ਦੀਪਿਕੋਭਾਸੋ ਵਿਯ ਓਭਾਸੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਆਕਾਸਤੋ ਪਤਤਿ, ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਉਕ੍ਕਾਪਾਤਵੋਹਾਰੋ। **ਜੋਤਿਸਤ੍ਥੇ**ਪਿ ਵੁਤ੍ਤਂ –

> ‘‘ਮਹਾਸਿਖਾ ਚ ਸੁਕ੍ਖਗ੍ਗਾ-ਰਤ੍ਤਾਨਿਲਸਿਖੋਜ੍ਜਲਾ।
> ਪੋਰਿਸੀ ਚ ਪਮਾਣੇਨ, ਉਕ੍ਕਾ ਨਾਨਾਵਿਧਾ ਮਤਾ’’ਤਿ॥

ਦਿਸਾਕਾਲੁਸਿਯਨ੍ਤਿ ਦਿਸਾਸੁ ਖੋਭਨਂ, **ਤਂ** ਸਰੂਪਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **‘‘ਅਗ੍ਗਿਸਿਖਧੂਮਸਿਖਾਦੀਹਿ ਆਕੁਲਭਾਵੋ ਵਿਯਾ’’**ਤਿ ਇਮਿਨਾ, ਅਗ੍ਗਿਸਿਖਧੂਮਸਿਖਾਦੀਨਂ ਬਹੁਧਾ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਏਵ **ਦਿਸਾਦਾਹੋ** ਨਾਮਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਤਦੇਵ ‘‘ਧੂਮਕੇਤੂ’’ਤਿ ਲੋਕਿਯਾ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ **ਜੋਤਿਸਤ੍ਥੇ** –

> ‘‘ਕੇਤੁ ਵਿਯ ਸਿਖਾਵਤੀ, ਜੋਤਿ ਉਪ੍ਪਾਤਰੂਪਿਨੀ’’ਤਿ।

ਸੁਕ੍ਖਵਲਾਹਕਗਜ੍ਜਨਨ੍ਤਿ ਵੁਟ੍ਠਿਮਨ੍ਤਰੇਨ ਵਾਯੁਵੇਗਚਲਿਤਸ੍ਸ ਵਲਾਹਕਸ੍ਸ ਨਦਨਂ। ਯਂ ਲੋਕਿਯਾ ‘‘ਨਿਘਾਤੋ’’ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ **ਜੋਤਿਸਤ੍ਥੇ** –

> ‘‘ਯਦਾਨ੍ਤਲਿਕ੍ਖੇ ਬਲਵਾ, ਮਾਰੁਤੋ ਮਾਰੁਤਾਹਤੋ।
> ਪਤਤਜਯੋ ਸ ਨੀਘਾਤੋ, ਜਾਯਤੇ ਵਾਯੁਸਮ੍ਭਵੋ’’ਤਿ॥

ਉਦਯਨਨ੍ਤਿ ਲਗ੍ਗਨਮਾਯੂਹਨਂ।

> ‘‘ਯਦੋਦੇਤਿ ਤਦਾ ਲਗਨਂ, ਰਾਸੀਨਮਨ੍ਵਯਂ ਕਮਾ’’ਤਿ –

ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਨ**ਮ੍ਪਿ ਤਤੋ ਸਤ੍ਤਮਰਾਸਿਪ੍ਪਮਾਣਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਬ੍ਭਾ ਧੂਮੋ ਰਜੋ ਰਾਹੂਤਿ ਇਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ **ਅਵਿਸੁਦ੍ਧਤਾ।** ਤਬ੍ਬਿਨਿਮੁਤ੍ਤਤਾ **ਵੋਦਾਨਂ।** ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾਨਂ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ, ਯੇਹਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲਿਟ੍ਠਾ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾ ਨ ਤਪਨ੍ਤਿ ਨ ਭਾਸਨ੍ਤਿ ਨ ਵਿਰੋਚਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਅਬ੍ਭਾ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾਨਂ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ, ਯੇਨ...ਪੇ॰... ਧੂਮੋ...ਪੇ॰... ਰਜੋ...ਪੇ॰... ਰਾਹੁ ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਇਮੇ ਖੋ...ਪੇ॰... ਨ ਵਿਰੋਚਨ੍ਤੀ’’ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੫੦)।

੨੫. **ਦੇਵਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਮੇਘਸ੍ਸ। **ਧਾਰਾਨੁਪ੍ਪਵੇਚ੍ਛਨਂ** ਵਸ੍ਸਨਂ। **ਅਵਗ੍ਗਾਹੋ**ਤਿ ਧਾਰਾਯ ਅਵਗ੍ਗਹਣਂ ਦੁਗ੍ਗਹਣਂ, ਤੇਨਾਹ **‘‘ਵਸ੍ਸਵਿਬਨ੍ਧੋ’’**ਤਿ। **ਹਤ੍ਥਮੁਦ੍ਦਾ**ਤਿ ਹਤ੍ਥੇਨ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਵਿਞ੍ਞਾਪਨਂ, ਤਂ ਪਨ ਅਙ੍ਗੁਲਿਸਙ੍ਕੋਚਨੇਨ ਗਣਨਾਯੇਵਾਤਿ **ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰੇਨ** (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੨੧) ਵੁਤ੍ਤਂ। ਆਚਰਿਯਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੇਨ ਪਨ ‘‘ਹਤ੍ਥਮੁਦ੍ਦਾ ਨਾਮ ਅਙ੍ਗੁਲਿਪਬ੍ਬੇਸੁ ਸਞ੍ਞਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਗਣਨਾ’’ਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। **ਗਣਨਾ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਅਚ੍ਛਿਦ੍ਦਕਗਣਨਾ** ਪਰਿਸੇਸਞ੍ਞਾਯੇਨ, ਸਾ ਪਨ ਪਾਦਸਿਕਮਿਲਕ੍ਖਕਾਦਯੋ ਵਿਯ ‘‘ਏਕਂ ਦ੍ਵੇ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਵਨ੍ਤਵਿਧਿਨਾ ਨਿਰਨ੍ਤਰਗਣਨਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਸਮੂਹਨਂ **ਸਙ੍ਕਲਨਂ** ਵਿਸੁਂ ਉਪ੍ਪਾਦਨਂ ਅਪਨਯਨਂ **ਪਟੁਪ੍ਪਾਦਨਂ** [ਸਟੁਪ੍ਪਾਦਨਂ (ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ)] ‘‘ਸਦੁਪ੍ਪਾਦਨ’’ਨ੍ਤਿਪਿ ਪਠਨ੍ਤਿ, ਸਮ੍ਮਾ ਉਪ੍ਪਾਦਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵੋਕਲਨਭਾਗਹਾਰਾਦਿਕੇ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਵੋਕਲਨਂ** ਵਿਸੁਂ ਸਮੂਹਕਰਣਂ, ਵੋਮਿਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਭਾਗਕਰਣਂ **ਭਾਗੋ।** ਭੁਞ੍ਜਨਂ ਵਿਭਜਨਂ **ਹਾਰੋ। ਸਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾ ਪਿਣ੍ਡਗਣਨਾ **ਦਿਸ੍ਵਾਤਿ** ਏਤ੍ਥ ਦਿਟ੍ਠਮਤ੍ਤੇਨ ਗਣੇਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ।

ਪਟਿਭਾਨਕਵੀਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਙ੍ਗੁੱਤਰਾਗਮੇ (ਅਂ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੩੧) ਵੁਤ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿ ਸੇਸੋ, ਕਵੀਨਂ ਕਬਜਕਰਣਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ, ਏਤੇਨ ਕਵੀਹਿ ਕਤਂ, ਕਵੀਨਂ ਵਾ ਇਦਂ **ਕਾਵੇਯਜ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **"ਅਤ੍ਤਨੋ ਚਿਨ੍ਤਾਵਸੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਤੇਸਂ ਸਭਾਵਦਸ੍ਸਨਂ। ਤਥਾ ਹਿ ਵਤ੍ਥੁਂ, ਅਨੁਸਨ੍ਧਿਞ੍ਚ ਸਯਮੇਵ ਚਿਰੇਨ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਕਰਣਵਸੇਨ **ਚਿਨ੍ਤਾਕਵਿ** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਕਿਞ੍ਚਿ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸੁਤੇਨ ਅਸੁਤਂ ਅਨੁਸਨ੍ਧੇਤ੍ਵਾ ਕਰਣਵਸੇਨ **ਸੁਤਕਵਿ**, ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਤ੍ਥਂ ਉਪਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਿਪਨਵਿਤ੍ਥਾਰਣਾਦਿਵਸੇਨ **ਅਤ੍ਥਕਵਿ**, ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਪਰੇਨ ਕਤਂ ਕਬ੍ਬਂ ਵਾ ਨਾਟਕਂ ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਂਸਦਿਸਮੇਵ ਅਞ੍ਞਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਠਾਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਪਟਿਭਾਨੇਨ ਕਰਣਵਸੇਨ **ਪਟਿਭਾਨਕਵੀ**ਤਿ। ਨ੍ਤਿ ਤਮਤ੍ਥਂ। **ਤਪ੍ਪਟਿਭਾਗ**ਨ੍ਤਿ ਤੇਨ ਦਿਟ੍ਠੇਨ ਸਦਿਸਂ। ''ਕਤ੍ਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸਨਂ, ''ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵਾ ਭਾਵਨਪੁਂਸਕਂ। **ਠਾਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਪਟਿਭਾਨਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਕਾਰਣਾਨੁਰੂਪਂ ਪਵਤ੍ਤਨਕਞਾਣਵਸੇਨ। **ਜੀਵਿਕਤ੍ਥਾਯਾ**ਤਿ ਪਕਰਣਾਧਿਗਤਵਸੇਨੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਵੀਨਂ ਇਦਨ੍ਤਿ **ਕਬਜਂ**, ਯਂ ''ਗੀਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

੨੬. ਪਰਿਗ੍ਗਹਭਾਵੇਨ ਦਾਰਿਕਾਯ ਗਣ੍ਹਨਂ **ਆਵਾਹਨਂ।** ਤਥਾ ਦਾਨਂ **ਵਿਵਾਹਨਂ।** ਇਧ ਪਨ ਤਥਾਕਰਣਸ੍ਸ ਉਤ੍ਤਰਪਦਲੋਪੇਨ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ, ਹੇਤੁਗਬ੍ਭਵਸੇਨ ਵਾ, ਤੇਨਾਹ **"ਇਮਸ੍ਸ ਦਾਰਕਸ੍ਸਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਇਤੀ**ਤਿ ਏਵਂਹੋਨ੍ਤੇਸੁ, ਏਵਂਭਾਵਤੋ ਵਾ। **ਉਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਖੇਤ੍ਤਾਦਿਤੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਮਾਯਂ। **ਇਣ**ਨ੍ਤਿ ਧਨਵਡ੍ਢਨਤ੍ਥਂ ਪਰਸ੍ਸ ਦਿਨ੍ਨਂ ਪਰਿਯੁਦਞ੍ਚਨਂ। ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕਾਲੇ ਅਸਮ੍ਪਤ੍ਤੇਪਿ ਉਦ੍ਧਰਿਤਮਿਣਂ **ਉਟ੍ਠਾਨਂ**, ਯਥਾਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕਾਲੇ ਪਨ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੇ **ਇਣ**ਨ੍ਤਿ ਕੇਚਿ, ਤਦਯੁਤ੍ਤਮੇਵ ਇਣਗਹਣੇਨੇਵ ਸਿਜ੍ਝਨਤੋ। ਪਰੇਸਂ ਦਿਨ੍ਨਂ ਇਣਂ ਵਾ ਧਨਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਥਾਵਰ**ਨ੍ਤਿ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕਂ। ਦੇਸਨ੍ਤਰੇ ਦਿਗੁਣਤਿਗੁਣਾਦਿਗਹਣਵਸੇਨ ਭਣ੍ਡਪ੍ਪਯੋਜਨਂ **ਪਯੋਗੋ।** ਤਤ੍ਥ ਵਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਵਾ ਯਥਾਕਾਲਪਰਿਚ੍ਛੇਦਂ ਵਡ੍ਢਿਗਹਣਵਸੇਨ ਪਯੋਜਨਂ **ਉਦ੍ਧਾਰੋ।** ''ਭਣ੍ਡਮੂਲਰਹਿਤਾਨਂ ਵਾਣਿਜਂ ਕਤ੍ਵਾ ਏਤ੍ਤਕੇਨ ਉਦਯੇਨ ਸਹ ਮੂਲਂ ਦੇਥਾ'ਤਿ ਧਨਦਾਨਂ **ਪਯੋਗੋ**, ਤਾਵਕਾਲਿਕਦਾਨਂ **ਉਦ੍ਧਾਰੋ**"ਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਅਜ੍ਜ ਪਯੋਜਿਤਂ ਦਿਗੁਣਂ ਚਤੁਗੁਣਂ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਯਦਿ ਅਜ੍ਜ ਪਯੋਜਿਤਂ ਭਣ੍ਡਂ, ਏਵਂ ਅਪਰਜ੍ਜ ਦਿਗੁਣਂ, ਅਜ੍ਜ ਚਤੁਗੁਣਂ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੁਭਸ੍ਸ, ਸੁਭੇਨ ਵਾ ਗਮਨਂ ਪਵਤ੍ਤਨਂ **ਸੁਭਗੋ**, ਤਸ੍ਸ ਕਰਣਂ **ਸੁਭਗਕਰਣਂ**, ਤਂ ਪਨ ਪਿਯਮਨਾਪਸ੍ਸ, ਸਸ੍ਸਿਰੀਕਸ੍ਸ ਵਾ ਕਰਣਮੇਵਾਤਿ ਆਹ **"ਪਿਯਮਨਾਪਕਰਣ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। **ਸਸ੍ਸਿਰੀਕਕਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਸਰੀਰਸੋਭਗ੍ਗਕਰਣਂ। **ਵਿਲੀਨਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾਪਿ ਪਰਿਪਕ੍ਕਮਪਾਪੁਣਿਤ੍ਵਾ ਵਿਲੋਪਸ੍ਸ। ਤਥਾ ਪਰਿਪਕ੍ਕਭਾਵੇਨ **ਅਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸ।** ਪਰਿਯਾਯਵਚਨਮੇਤਂ ਪਦਚਤੁਕ੍ਕਂ। **ਭੇਸਜ੍ਜਦਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਗਬ੍ਭਸਣ੍ਠਾਪਨਭੇਸਜ੍ਜਸ੍ਸ ਦਾਨਂ। **ਤੀਹਿ ਕਾਰਣੇਹੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵਾਤੇਨ, ਪਾਣਕੇਹਿ ਵਾ ਗਬ੍ਭੇ ਵਿਨਸ੍ਸਨ੍ਤੇ ਨ ਪੁਰਿਮਕਮ੍ਮੁਨਾ ਓਕਾਸੋ ਕਤੋ, ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਏਵ ਕਮ੍ਮਂ ਵਿਪਚ੍ਚਤਿ, ਸਯਮੇਵ ਪਨ ਕਮ੍ਮੁਨਾ ਓਕਾਸੇ ਕਤੇ ਨ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਵਾਤਾ, ਪਾਣਕਾ ਵਾ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਸੁਂ ਕਾਰਣਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਵਿਨਯਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** (ਵਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੧੮੫) ਪਨ ਵਾਤੇਨ ਪਾਣਕੇਹਿ ਵਾ ਗਬ੍ਭੋ ਵਿਨਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਕਮ੍ਮਂ ਵਿਨਾ ਨ ਵਿਨਸ੍ਸਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਤਮਞ੍ਞਾਤ੍ਰ ਦ੍ਵੀਹਿ ਕਾਰਣੇਹੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਨਿਬ੍ਬਾਪਨੀਯ**ਨ੍ਤਿ ਉਪਸਮਕਰਂ। **ਪਟਿਕਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਤੇਨ ਖਾਦਨ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਪਟਿਕਰਣਂ।

ਬਨ੍ਧਕਰਣਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਜਿਂ ਚਾਲੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਏਵਂ ਅਨਾਲੋਲ਼ਿਤਕਰਣਂ। **ਪਰਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਆਵੁਧਾਦਿਨਾ ਸਹ ਉਕ੍ਖਿਤ੍ਤਹਤ੍ਥਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥਂ, ਅਤ੍ਤਨਾ ਗੋਪਿਤਟ੍ਠਾਨੇ ਅਖਿਪੇਤ੍ਵਾ ਪਰਤ੍ਥ ਖਿਪਨਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਖਿਪਤੀ**ਤਿ ਚ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਖਿਪਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਵਿਨਿਚ੍ਛਯਟ੍ਠਾਨੇ**ਤਿ ਅਡ੍ਡਵਿਨਿਚ੍ਛਯਟ੍ਠਾਨੇ। ਇਚ੍ਛਿਤਤ੍ਥਸ੍ਸ ਦੇਵਤਾਯ ਕਣ੍ਣੇ ਕਥਨਵਸੇਨ ਜਪ੍ਪਨਂ **ਕਣ੍ਣਜਪ੍ਪਨ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਦੇਵਤਂ ਓਤਾਰੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਮਨ੍ਤਜਪ੍ਪਨੇਨ ਦੇਵਤਾਯ ਓਤਾਰਣਂ। **ਜੀਵਿਕਤ੍ਥਾਯਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਪਾਰਿਚਰਿਯਂ ਕਤ੍ਵਾ ਜੀਵਿਤਵੁਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਜੀਵਿਤਵੁਤ੍ਤਿਕਰਣਤ੍ਥਾਯ। **ਆਦਿਚ੍ਚਪਾਰਿਚਰਿਯਾ**ਤਿ ਕਰਮਾਲਾਹਿ ਪੂਜਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸਕਲਦਿਵਸਂ ਆਦਿਚ੍ਚਾਭਿਮੁਖਾਵਟ੍ਠਾਨੇਨ ਆਦਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਪਰਿਚਰਣਂ। **"ਤਥੇਵਾ"**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ''ਜੀਵਿਕਤ੍ਥਾਯਾ''ਤਿ ਪਦਮਾਕਡ੍ਢਤਿ। **ਸਿਰਿਵ੍ਹਾਯਨ**ਨ੍ਤਿ ਈ-ਕਾਰਤੋ ਅ-ਕਾਰਲੋਪੇਨ ਸਨ੍ਧਿਨਿਦ੍ਦੇਸੋ, ਤੇਨਾਹ **"ਸਿਰਿਯਾ ਅਵ੍ਹਾਯਨ"**ਨ੍ਤਿ। **"ਸਿਰੇਨਾ"**ਤਿ ਪਨ ਠਾਨਵਸੇਨ ਅਵ੍ਹਾਯਨਾਕਾਰਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਯੇ ਤੁ ਅ-ਕਾਰਤੋ **ਅ**-ਕਾਰਸ੍ਸ ਲੋਪਂ ਕਤ੍ਵਾ ''ਸਿਰਵ੍ਹਾਯਨ''ਨ੍ਤਿ ਪਠਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਪਾਠੇ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ''ਮਨ੍ਤਂ ਜਪ੍ਪੇਤ੍ਵਾ ਸਿਰਸਾ ਇਚ੍ਛਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਵ੍ਹਾਯਨ''ਨ੍ਤਿ।

੨੭. ਦੇਵਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਦੇਵਾਯਤਨਂ। **ਉਪਹਾਰ**ਨ੍ਤਿ ਪੂਜਂ। **ਸਮਿਦ੍ਧਿਕਾਲੇ**ਤਿ ਆਯਾਚਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਿਦ੍ਧਕਾਲੇ। **ਸਨ੍ਤਿਪਟਿਸ੍ਸਵਕਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਦੇਵਤਾਯਾਚਨਾਯ ਯਾ ਸਨ੍ਤਿ ਪਟਿਕਤ੍ਤਬ੍ਬਾ, ਤਸ੍ਸਾ ਪਟਿਸ੍ਸਵਕਰਣਂ। **ਸਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਮਨ੍ਤਜਪ੍ਪਨੇਨ ਪੂਜਾਕਰਣਂ, ਤਾਯ ਸਨ੍ਤਿਯਾ ਆਯਾਚਨਪ੍ਪਯੋਗੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ''ਸਚੇ ਮੇ ਇਦਂ ਨਾਮ ਸਮਿਜ੍ਝਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਟਿਸ੍ਸਵਫਲਭੂਤੇ ਯਥਾਭਿਪਤ੍ਥਿਤਕਮ੍ਮਸ੍ਮਿਂ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯੋ ''ਪਣਿਧੀ''ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਸ੍ਸਵਸ੍ਸ। ਯਥਾਪਟਿਸ੍ਸਵਞ੍ਹਿ ਉਪਹਾਰੇ ਕਤੇ ਪਣਿਧਿਆਯਾਚਨਾ ਕਤਾ ਨਿਯ੍ਯਾਤਿਤਾ ਹੋਤੀਤਿ। **ਗਹਿਤਮਨੁਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਉਗ੍ਗਹਿਤਮਨੁਸ੍ਸ। **ਪਯੋਗਕਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਉਪਚਾਰਕਮ੍ਮਕਰਣਂ। **ਇਤੀ**ਤਿ ਕਾਰਣਤ੍ਥੇ ਨਿਪਾਤੋ, ਤੇਨ ਵਸ੍ਸਵੋਸ੍ਸ-ਸਦ੍ਦਾਨਂ ਪੁਰਿਸਪਣ੍ਡਕੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਕਾਰਣਭਾਵੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਪਣ੍ਡਕਤੋ ਵਿਸੇਸੇਨ ਅਸਤਿ ਭਵਤੀਤਿ **ਵਸ੍ਸੋ।** ਪੁਰਿਸਲਿਙ੍ਗਤੋ ਵਿਰਹੇਨ ਅਵਅਸਤਿ ਹੀਲਿਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਭਵਤੀਤਿ **ਵੋਸ੍ਸੋ।** ਵਿਸੇਸੋ ਰਾਗਸ੍ਸਵੋ ਯਸ੍ਸਾਤਿ **ਵਸ੍ਸੋ।** ਵਿਗਤੋ ਰਾਗਸ੍ਸਵੋ ਯਸ੍ਸਾਤਿ **ਵੋਸ੍ਸੋ**ਤਿ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਨਯੇਨ ਪਦਸਿਦ੍ਧੀਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਵਸ੍ਸਕਰਣਂ** ਤਦਨੁਰੂਪਭੇਸਜ੍ਜੇਨ। **ਵੋਸ੍ਸਕਰਣਂ** ਪਨ ਉਦ੍ਧਤਬੀਜਤਾਦਿਨਾਪਿ, ਤੇਨੇਵ **ਜਾਤਕਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ''ਵੋਸ੍ਸਵਰਾਤਿ ਉਦ੍ਧਤਬੀਜਾ ਓਰੋਧਪਾਲਕਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ । **ਅਚ੍ਛਨ੍ਨਿਕਭਾਵਮਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਅਕਾਮਭਾਵਮਤ੍ਤਂ। **ਲਿਙ੍ਗ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਰਿਸਨਿਮਿਤ੍ਤਂ।

ਵਤ੍ਥੁਬਲਿਕਮ੍ਮਕਰਣਨ੍ਤਿ ਘਰਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਬਲਿਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਰਣਂ, ਤਂ ਪਨ ਉਪਦ੍ਦਵਪਟਿਬਾਹਨਤ੍ਥਂ, ਵਡ੍ਢਨਤ੍ਥਞ੍ਚ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਮਨ੍ਤਜਪ੍ਪਨੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ, ਅਞ੍ਞੇਸਞ੍ਚ **ਮੁਖਸੁਦ੍ਧਿਕਰਣਂ। ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਅਞ੍ਞੇਸਂ। **ਯੋਗ**ਨ੍ਤਿ ਭੇਸਜ੍ਜਪਯੋਗਂ। **ਵਮਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨੂਨਂ। **ਉਦ੍ਧਂਵਿਰੇਚਨ**ਨ੍ਤਿ ਵਮਨਭੇਦਮੇਵ ''ਉਦ੍ਧਂ ਦੋਸਾਨਂ ਨੀਹਰਣ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। **ਵਿਰੇਚਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਕਤਿਵਿਰੇਚਨਮੇਵ। **ਅਧੋਵਿਰੇਚਨ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਦ੍ਧਵਤ੍ਥਿਕਸਾਵਵਤ੍ਥਿਆਦਿਵਤ੍ਥਿਕਿਰਿਯਾ ''ਅਧੋ ਦੋਸਾਨਂ ਨੀਹਰਣ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਅਥੋ ਵਮਨਂ ਉਗ੍ਗਿਰਣਮੇਵ, ਉਦ੍ਧਂਵਿਰੇਚਨਂ ਦੋਸਨੀਹਰਣਂ। ਤਥਾ ਵਿਰੇਚਨਂ ਵਿਰੇਕੋਵ, ਅਧੋਵਿਰੇਚਨਂ ਦੋਸਨੀਹਰਣਨ੍ਤਿ ਅਯਮੇਤੇਸਂ ਵਿਸੇਸੋ ਪਾਕਟੋ ਹੋਤਿ। **ਦੋਸਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਪਿਤ੍ਤਾਦਿਦੋਸਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੇਮ੍ਹਨੀਹਰਣਾਦਿ **ਸਿਰੋਵਿਰੇਚਨਂ। ਕਣ੍ਣਬਨ੍ਧਨਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਛਿਨ੍ਨਕਣ੍ਣਾਨਂ ਸਙ੍ਘਟਨਤ੍ਥਂ। **ਵਣਹਰਣਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਅਰੁਪਨਯਨਤ੍ਥਂ। **ਅਕ੍ਖਿਤਪ੍ਪਨਤੇਲ**ਨ੍ਤਿ ਅਕ੍ਖੀਸੁ ਉਸੁਮਸ੍ਸ ਨੀਹਰਣਤੇਲਂ। ਯੇਨ ਅਕ੍ਖਿਮ੍ਹਿ ਅਞ੍ਜਿਤੇ ਉਣ੍ਹਂ ਉਸੁਮਂ ਨਿਕ੍ਖਮਤਿ। ਯਂ ਨਾਸਿਕਾਯ ਗਣ੍ਹੀਯਤਿ, ਤਂ **ਨਤ੍ਥੁ। ਪਟਲਾਨੀ**ਤਿ ਅਕ੍ਖਿਪਟਲਾਨਿ। **ਨੀਹਰਣਸਮਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਅਪਨਯਨਸਮਤ੍ਥਂ। **ਖਾਰਞ੍ਜਨ**ਨ੍ਤਿ ਖਾਰਕਮਞ੍ਜਨਂ। ਸੀਤਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਨਯੇਨ, ਤਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ ਅਞ੍ਜਨਂ **ਸਚ੍ਚਞ੍ਜਨ**ਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਸੀਤਲਭੇਸਜ੍ਜਞ੍ਜਨ"**ਨ੍ਤਿ। **ਸਲਾਕਵੇਜ੍ਜਕਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਅਕ੍ਖਿਰੋਗਵੇਜ੍ਜਕਮ੍ਮਂ। ਸਲਾਕਸਦਿਸਤ੍ਤਾ ਸਲਾਕਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਅਕ੍ਖਿਰੋਗਸ੍ਸ ਵੇਜ੍ਜਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਹਿ **ਸਾਲਾਕਿਯਂ।** ਇਦਂ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਾਵਸੇਸਸ੍ਸ ਅਕ੍ਖਿਰੋਗਪਟਿਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਹਣਤ੍ਥਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਤਪ੍ਪਨਾਦਯੋਪਿ ਹਿ ਸਾਲਾਕਿਯਾਨੇਵਾ''ਤਿ। ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਲਾਕਸ੍ਸ ਨਿਕ੍ਖਮਨਤ੍ਥਂ ਵੇਜ੍ਜਕਮ੍ਮਂ ਸਲਾਕਵੇਜ੍ਜਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਕੇਚਿ, ਤਂ ਪਨ ਸਲ੍ਲਕਤ੍ਤਿਯਪਦੇਨੇਵ ਸਙ੍ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਸਲ੍ਲਸ੍ਸ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਕਤ੍ਤਨਂ ਉਬ੍ਬਾਹਨਂ **ਸਲ੍ਲਕਤ੍ਤਂ,** ਤਦਤ੍ਥਾਯ ਵੇਜ੍ਜਕਮ੍ਮਂ **ਸਲ੍ਲਕਤ੍ਤਵੇਜ੍ਜਕਮ੍ਮਂ।** ਕੁਮਾਰਂ ਭਰਤੀਤਿ **ਕੁਮਾਰਭਤੋ,** ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਕੋਮਾਰਭਚ੍ਚਂ,** ਕੁਮਾਰੋ ਏਵ ਵਾ **ਕੋਮਾਰੋ,** ਭਤਨਂ **ਭਚ੍ਚਂ,** ਤਸ੍ਸ ਭਚ੍ਚਂ ਤਥਾ, ਤਦਭਿਨਿਪ੍ਫਾਦਕਂ ਵੇਜ੍ਜਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਮੂਲਾਨਿ ਪਧਾਨਾਨਿ ਰੋਗੂਪਸਮਨੇ ਸਮਤ੍ਥਾਨਿ ਭੇਸਜ੍ਜਾਨਿ **ਮੂਲਭੇਸਜ੍ਜਾਨਿ,** ਮੂਲਾਨਂ ਵਾ ਬਯਾਧੀਨਂ ਭੇਸਜ੍ਜਾਨਿ ਤਥਾ। ਮੂਲਾਨੁਬਨ੍ਧਵਸੇਨ ਹਿ ਦੁਵਿਧੋ ਬਯਾਧਿ। ਤਤ੍ਰ ਮੂਲਬਯਾਧਿਮ੍ਹਿ ਤਿਕਿਚ੍ਛਿਤੇ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਇਤਰਂ ਵੂਪਸਮਤਿ, ਤੇਨਾਹ **"ਕਾਯਤਿਕਿਚ੍ਛਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੀ"**ਤਿਆਦਿ । ਤਤ੍ਥ **ਕਾਯਤਿਕਿਚ੍ਛਤ**ਨ੍ਤਿ ਮੂਲਭਾਵਤੋ ਸਰੀਰਭੂਤੇਹਿ ਭੇਸਜ੍ਜੇਹਿ, ਸਰੀਰਭੂਤਾਨਂ ਵਾ ਰੋਗਾਨਂ ਤਿਕਿਚ੍ਛਕਭਾਵਂ। **ਖਾਰਾਦੀਨੀ**ਤਿ ਖਾਰੋਦਕਾਦੀਨਿ। **ਤਦਨੁਰੂਪੇ ਵਣੇ**ਤਿ ਵੂਪਸਮਿਤਸ੍ਸ ਮੂਲਬਯਾਧਿਨੋ ਅਨੁਚ੍ਛਵਿਕੇ ਅਰੁਮ੍ਹਿ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਮੂਲਭੇਸਜ੍ਜਾਨਂ। **ਅਪਨਯਨਂ** ਅਪਹਰਣਂ, ਤੇਹਿ ਅਤਿਕਿਚ੍ਛਨਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਇਦਞ੍ਚ ਕੋਮਾਰਭਚ੍ਚਸਲ੍ਲਕਤ੍ਤਸਾਲਾਕਿਯਾਦਿਵਿਸੇਸਭੂਤਾਨਂ ਤਨ੍ਤੀਨਂ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਪਾਰਿਸੇਸਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਦਵਸੇਸਾਯ ਤਨ੍ਤਿਯਾ ਇਧ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ, ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਚੇਤਾਨਿ ਆਜੀਵਹੇਤੁਕਾਨਿਯੇਵ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਾਨਿ ''ਮਿਚ੍ਛਾਜੀਵੇਨ ਜੀਵਿਕਂ ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੧) ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਯਂ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ''ਇਤਿ ਵਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਇਤੀ**-ਤਿ ਪਕਾਰਤ੍ਥੇ ਨਿਪਾਤੋ, ਵਾ-ਤਿ ਵਿਕਪ੍ਪਨਤ੍ਥੋ।

ਇਦੰ ਵੁੱਤੰ ਹੋਤਿ – ਇਮਿਨਾ ਪਕਾਰੇਨ, ਇਤੋ ਅਞ੍ਞੇਨ ਵਾਤਿ। ਤੇਨ ਯਾਨਿ ਇਤੋ ਬਾਹਿਰਕਪਬ੍ਬਜਿਤਾ ਸਿਪ੍ਪਾਯਤਨਵਿਜ੍ਜਾਟ੍ਠਾਨਾਦੀਨਿ ਜੀਵਿਕੋਪਾਯਭੂਤਾਨਿ ਆਜੀਵਿਕਪਕਤਾ ਉਪਜੀਵਨ੍ਤਿ, ਤੇਸੰ ਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਕਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਮਹਾਸੀਲਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਕਪ੍ਪਿਕਸਸ੍ਸਤਵਾਦਵਣ੍ਣਨਾ

੨੮. ਇਦਾਨਿ ਸੁਞ੍ਞਤਾਪਕਾਸਨਵਾਰਸ੍ਸਤ੍ਥੰ ਵਣ੍ਣੇਨ੍ਤੋ ਅਨੁਸਨ੍ਧਿੰ ਪਕਾਸੇਤੁੰ **"ਏਵ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਵੁੱਤੁਵਣ੍ਣਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਹਤ੍ਥੇ ਛਟ੍ਠਿਵਚਨੰ, ਸਾਮਿਅਤ੍ਥੇ ਵਾ ਅਨੁਸਨ੍ਧਿ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਭਾਵਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਕਿਰਿਯਾਦੇਸਨਾਸੁ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ। **ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇਨ ਵੁੱਤੁਵਣ੍ਣਸ੍ਸਾ**ਤਿ ''ਯਾਵਞ੍ਚਿਦੰ ਤੇਨ ਭਗਵਤਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁੱਤੁਵਣ੍ਣਸ੍ਸ। ਤਤ੍ਰ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਅਯੰ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ – ਨ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤ੍ਤਕਾ ਏਵ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣਾ ਯੇ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ ਪਾਕਟਾ, ਅਪਾਕਟਾ ਪਨ ''ਅਤ੍ਥਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞੇ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ। ''ਇਮੇ ਦਿਟ੍ਠਿਟ੍ਠਾਨਾ ਏਵੰ ਗਹਿਤਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਸ੍ਸਤਾਦਿਦਿਟ੍ਠਿਟ੍ਠਾਨਾਨੰ ਯਥਾਗਹਿਤਾਕਾਰਸ੍ਸ ਸੁਞ੍ਞਭਾਵਪ੍ਪਕਾਸਨਤੋ, ''ਤਞ੍ਚ ਪਜਾਨਨੰ ਨ ਪਰਾਮਸਤੀ''ਤਿ ਸੀਲਾਦੀਨਞ੍ਚ ਅਪਰਾਮਸਨੀਯਭਾਵਦੀਪਨੇਨ ਨਿਚ੍ਚਸਾਰਾਦਿਵਿਰਹਪ੍ਪਕਾਸਨਤੋ, ਯਾਸੁ ਵੇਦਨਾਸੁ ਅਵੀਤਰਾਗਤਾਯ ਬਾਹਿਰਾਨੰ ਏਤਾਨਿ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਬਨ੍ਧਕਾਨਿ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਤਾਸੰ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਾਨਞ੍ਚ ਸਮ੍ਮੋਹਾਦੀਨੰ ਵੇਦਕਕਾਰਕਸਭਾਵਾਭਾਵਦਸ੍ਸਨਮੁਖੇਨ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਤ੍ਤਤ੍ਤਨਿਯਤਾਵਿਰਹਦੀਪਨਤੋ, ਅਨੁਪਾਦਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਦੀਪਨਤੋ ਚ ਅਯੰ ਦੇਸਨਾ ਸੁਞ੍ਞਤਾਵਿਭਾਵਨਪ੍ਪਧਾਨਾਤਿ ਆਹ **"ਸੁਞ੍ਞਤਾਪਕਾਸਨੰ ਆਰਭੀ"**ਤਿ।

ਪਰਿਯਤ੍ਤੀਤਿ ਵਿਨਯਾਦਿਭੇਦਭਿਨ੍ਨਾ ਮਨਸਾ ਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤਾ ਤਨ੍ਤਿ। **ਦੇਸਨਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਤਨ੍ਤਿਯਾ ਮਨਸਾ ਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤਾਯ ਵਿਭਾਵਨਾ, ਯਥਾਧਮ੍ਮੰ ਧਮ੍ਮਾਭਿਲਾਪਭੂਤਾ ਵਾ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾ, ਅਨੁਲੋਮਾਦਿਵਸੇਨ ਵਾ ਕਥਨਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਦੇਸਨਾਨੰ ਵਿਸੇਸੋ ਪੁਬ੍ਬੇਯੇਵ ਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤੋਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥੰ ਸਨ੍ਧਾਯ **"ਦੇਸਨਾਯ, ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਯ"**ਨ੍ਤਿ ਚ ਵੁੱਤੰ। **ਏਵਮਾਦੀਸੂ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਚ੍ਚਸਭਾਵਸਮਾਧਿਪਞ੍ਞਾਪਕਤਿਪੁਞ੍ਞਾਪਤ੍ਤਿਞੇਯ੍ਯਜਾਦਯੋ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਅਯੰ **ਧਮ੍ਮ**-ਸਦ੍ਦੋ ''ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਨਨੁਬੋਧਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੧) ਸਚ੍ਚੇ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ''ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਸ॰ ਤਿਕਮਾਤਿਕਾ ੧) ਸਭਾਵੇ, ''ਏਵੰਧਮ੍ਮਾ ਤੇ ਭਗਵਨ੍ਤੋ ਅਹੇਸੁ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੩, ੯੪, ੧੪੫; ੩.੧੪੨; ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੯੭; ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੫.੩੭੮) ਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ, ''ਸਚ੍ਚੰ ਧਮ੍ਮੋ ਧਿਤਿ ਚਾਗੋ, ਸ ਵੇ ਪੇਚ੍ਚ ਨ ਸੋਚਤਿ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੪੬; ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੧੯੦) ਪਞ੍ਞਾਯੰ, ''ਜਾਤਿਧਮ੍ਮਾਨੰ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਏਵੰ ਇਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੩੧; ੩.੩੭੩; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੩੩) ਪਕਤਿਯੰ, ''ਧਮ੍ਮੋ ਸੁਚਿਣ੍ਣੋ ਸੁਖਮਾਵਹਾਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੧੮੪; ਥੇਰਗਾ॰ ੩੦੩; ਜਾ॰ ੧.੧੦.੧੦੨; ੧੫.੩੮੫) ਪੁਞ੍ਞੇ, ''ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪਾਰਾਜਿਕਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਪਾਰਾ॰ ੨੩੩) ਆਪਤ੍ਤਿਯੰ, ''ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਾਕਾਰੇਨ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਞਾਣਮੁਖੇ ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮਹਾਨਿ॰ ੧੫੬; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ੮੫; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੩.੫) ਞੇਯ੍ਯੇ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। **ਧਮ੍ਮਾ ਹੋਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਸਤ੍ਤਜੀਵਤੋ ਸੁਞ੍ਞਾ ਧਮ੍ਮਮਤ੍ਤਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕਿਮਤ੍ਥਿਯੰ ਗੁਣੇ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਤਸ੍ਮਾ"**ਤਿਆਦਿ।

ਮਕਸਤੁਣ੍ਡਸੂਚਿਯਾਤਿ ਸੂਚਿਮੁਖਮਕ੍ਖਿਕਾਯ ਤੁਣ੍ਡਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਸੂਚਿਯਾ। ਅਲਬ੍ਭਨੇਯ੍ਯਪਤਿਟ੍ਠੋ ਵਿਯਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਤਥਾਗਤਾ**ਤਿ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਤਥਾਗਤੰ। **"ਦੁਦ੍ਦਸਾ"**ਤਿ ਪਦੇਨੇਵ ਤੇਸੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਦੁਕ੍ਖੋਗਾਹਤਾ ਪਕਾਸਿਤਾਤਿ **"ਅਲਬ੍ਭਨੇਯ੍ਯਪਤਿਟ੍ਠਾ"** ਇਚ੍ਚੇਵ ਵੁੱਤੰ। ਲਭਿਤਬ੍ਬਾਤਿ **ਲਬ੍ਭਨੀਯਾ,** ਸਾ ਏਵ **ਲਬ੍ਭਨੇਯ੍ਯਾ,** ਲਭੀਯਤੇ ਵਾ **ਲਬ੍ਭਨੰ,** ਤਮਰਹਤੀਤਿ **ਲਬ੍ਭਨੇਯ੍ਯਾ,** ਨ ਲਬ੍ਭਨੇਯ੍ਯਾ **ਅਲਬ੍ਭਨੇਯ੍ਯਾ,** ਪਤਿਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਪਤਿਟ੍ਠਾ,** ਪਤਿਟ੍ਠਹਨੰ ਵਾ **ਪਤਿਟ੍ਠਾ,** ਅਲਬ੍ਭਨੇਯ੍ਯਾ ਪਤਿਟ੍ਠਾ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਅਲਬ੍ਭਨੇਯ੍ਯਪਤਿਟ੍ਠਾ**। ਇਦੰ ਵੁੱਤੰ ਹੋਤਿ – ਸਚੇ ਕੋਚਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਮਾਣੰ ਅਜਾਨਨ੍ਤੋ ਞਾਣੇਨ ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਓਗਾਹਿਤੁੰ ਉਸ੍ਸਾਹੰ ਕਰੇਯ੍ਯ, ਤਸ੍ਸ ਤੰ ਞਾਣੰ ਅਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਮੇਵ ਮਕਸਤੁਣ੍ਡਸੂਚਿ ਵਿਯ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇਤਿ। ਓਗਾਹਿਤੁਮਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤਾਯ ''ਏਤ੍ਤਕਾ ਏਤੇ ਈਦਿਸਾ ਵਾ''ਤਿ ਤੇ ਪਸ੍ਸਿਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕਾਤਿ ਵੁੱਤੰ **"ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਤਾ ਏਵ ਦੁਦ੍ਦਸਾ"**ਤਿ। ਯੇ ਪਨ ਦਟ੍ਠੁਮੇਵ ਨ ਸਕ੍ਕਾ, ਤੇਸੰ

ਓਗਾਹਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁ ਅਨੁ ਬੁਜ੍ਝਨੇ ਕਥਾ ਏਵ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਆਹ “**ਦੁਦ੍ਦਸਤ੍ਤਾ ਏਵ ਦੁਰਨੁਬੋਧਾ**ਤਿ। ਸਬ੍ਬਕਿਲੇਸਪਰਿਲ਼ਾਹਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਙ੍ਖਾਤਅਗ੍ਗਫਲਮਤ੍ਥਕੇ ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤਾ, ਪੁਰੇਚਰਾਨੁਚਰਵਸੇਨ ਨਿਬ੍ਬੁਤਸਬ੍ਬਕਿਲੇਸਪਰਿਲ਼ਾਹਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸਮੋਕਿਣ੍ਣਤ੍ਤਾ ਚ **ਨਿਬ੍ਬੁਤਸਬ੍ਬਪਰਿਲ਼ਾਹਾ।** ਤਬ੍ਭਾਵਤੋ **ਸਨ੍ਤਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਨ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ** ਮਗ੍ਗਫਲਨਿਬ੍ਬਾਨਾਨਿ ਅਨੁਪਸਨ੍ਤਸਭਾਵਾਨਂ ਕਿਲੇਸਾਨਂ, ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਞ੍ਚ ਅਭਾਵਤੋ।

ਅਥ ਵਾ ਕਸਿਣੁਗ੍ਘਾਟਿਮਾਕਾਸਤਬ੍ਬਿਸਯਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ ਅਨਨ੍ਤਭਾਵੋ ਵਿਯ ਸੁਸਮੂਹਤਵਿਕ੍ਖੇਪਤਾਯ ਨਿਚ੍ਚਸਮਾਹਿਤਸ੍ਸ ਮਨਸਿਕਾਰਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਨ੍ਤਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਵਿਰਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਨਿਮਿਤ੍ਤਪਟਿਵੇਧੋ ਵਿਯ ਇਸ੍ਸਾਸਾਨਂ ਅਵਿਰਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਯਥਾਭੂਤਸਭਾਵਾਵਬੋਧੋ ਸਾਦੁਰਸੋ ਮਹਾਰਸੋਵ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ “**ਅਤਿਤ੍ਤਿਕਰਣਟ੍ਠੇਨਾ**”ਤਿ, ਅਤਪ੍ਪਨਕਰਣਸਭਾਵੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੋਹਿਚ੍ਚਂ ਤਿਤ੍ਤਿ ਤਪ੍ਪਨਨ੍ਤਿ ਹਿ ਪਰਿਯਾਯੋ। **ਅਤਿਤ੍ਤਿਕਰਣਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਪਤ੍ਥੇਤ੍ਵਾ ਸਾਦੁਰਸਕਰਣਟ੍ਠੇਨਾਤਿਪਿ ਅਤ੍ਥਂ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਪਟਿਵੇਧਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨਂ ਤੇਸੁ ਚ ਬੁਦ੍ਧਾਨਮੇਵ ਸਬ੍ਬਾਕਾਰੇਨ ਵਿਸਯਭਾਵੂਪਗਮਨਤੋ ਨ ਤਕ੍ਕਬੁਦ੍ਧਿਯਾ ਗੋਚਰਾਤਿ ਆਹ “**ਉਤ੍ਤਮਞਾਣਵਿਸਯਤ੍ਤਾ**”ਤਿਆਦਿ। **ਨਿਪੁਣਾ**ਤਿ ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਤਿਕ੍ਖਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਛੇਕਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਸੋ ਛੇਕਭਾਵੋ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਪ੍ਪਟਿਹਤਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ, ਸੁਖੁਮਞੇਯ੍ਯਗ੍ਗਹਣਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਚ ਸੁਪਾਕਟੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਸਣ੍ਹਸੁਖੁਮਸਭਾਵਤ੍ਤਾ**”ਤਿ। **ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿਯੇ**ਵਾਤਿ ਅਵਧਾਰਣਂ ਸਮਤ੍ਥੇਤੁਂ “**ਬਾਲਾਨਂ ਅਵਿਸਯਤ੍ਤਾ**”ਤਿ ਆਹ।

ਅਯਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਨਯਤੋ ਅਪਰੋ ਨਯੋ – ਵਿਨਯਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਆਦਿਗਮ੍ਭੀਰਨੇਯ੍ਯਵਿਭਾਵਨਤੋ **ਗਮ੍ਭੀਰਾ।** ਕਦਾਚਿਯੇਵ ਅਸਙ੍ਖੇਯ੍ਯੇ ਮਹਾਕਪ੍ਪੇ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾਪਿ ਦੁਲ੍ਲਭਦਸ੍ਸਨਤਾਯ **ਦੁਦ੍ਦਸਾ।** ਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੁਵਸੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਧਮ੍ਮਨ੍ਵਯਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਅਨੁਬੋਧਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿਦੇਵ ਸਮ੍ਭਵਤੋ **ਦੁਰਨੁਬੋਧਾ।** ਸਨ੍ਤਸਭਾਵਤੋ, ਵੇਨੇਯ੍ਯਜਾਨਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬਗੁਣਸਮ੍ਪਦਾਨਂ ਪਰਿਯੋਸਾਨਤ੍ਤਾ **ਸਨ੍ਤਾ।** ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਪਧਾਨਭਾਵਂ ਨੀਤਤਾਯ **ਪਣੀਤਾ।** ਸਮਧਿਗਤਸਚ੍ਚਲਕ੍ਖਣਤਾਯ ਅਤਕ੍ਕੇਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲੇਹਿ, ਅਤਕ੍ਕੇਨ ਵਾ ਞਾਣੇਨ ਅਵਚਰਿਤਬ੍ਬਤੋ **ਅਤਕ੍ਕਾਵਚਰਾ।** ਨਿਪੁਣਂ, ਨਿਪੁਣੇ ਵਾ ਅਤ੍ਥੇ ਸਚ੍ਚਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਾਦਿਵਸੇਨ ਵਿਭਾਵਨਤੋ **ਨਿਪੁਣਾ।** ਲੋਕੇ ਅਗ੍ਗਪਣ੍ਡਿਤੇਨ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਤੋ ਪਕਾਸਿਤਬ੍ਬਤੋ **ਪਣ੍ਡਿਤਵੇਦਨੀਯਾ।**

ਅਨਾਵਰਣਞਾਣਪਟਿਲਾਭਤੋ ਹਿ ਭਗਵਾ ‘‘ਸਬ੍ਬਵਿਦੂਹਮਸ੍ਮਿ, (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੭੮; ੨.੩੪੨; ਧ॰ ਪ॰ ੩੫੩; ਮਹਾਵ॰ ੧੧) ਦਸਬਲਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੧; ੨.੨੨) ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਾਦਿਗੁਣੇ ਪਕਾਸੇਸਿ, ਤੇਨੇਵਾਹ “**ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਪਵੇਦੇਤੀ**”ਤਿ। **ਸਯਂ**-ਸਦ੍ਦੇਨ, ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾਵਧਾਰਣੇਨ ਵਾ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਅਨਞ੍ਞਨੇਯ੍ਯੋ ਹੁਤ੍ਵਾ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਅਬੋਧਿਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਭਿਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਯ-ਕਾਰਲੋਪੋ ‘‘ਅਞ੍ਞਾਣਤਾ ਆਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਪਰਿ॰ ੨੯੬) ਵਿਯਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ “**ਅਭਿਵਿਸਿਟ੍ਠੇਨ ਞਾਣੇਨਾ**”ਤਿ ਇਮਿਨਾ। ਅਪਿਚ “**ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ**”ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ **ਅਨਞ੍ਞਨੇਯ੍ਯੋ ਹੁਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਵਚਨਂ, “**ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ**”ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਪਨ **ਸਯਮੇਵ…ਪੇ॰… ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ। ਸਯਂ-ਸਦ੍ਦੋ ਹਿ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਸਮ੍ਬਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬੋ। **ਅਭਿਵਿਸਿਟ੍ਠੇਨ ਞਾਣੇਨਾ**ਤਿ ਚ ਤਸ੍ਸ ਹੇਤੁਵਚਨਂ, ਕਰਣਵਚਨਂ ਵਾ।

ਤਤ੍ਥ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਂ ਫਲਨਿਬ੍ਬਾਨਾਨਿ ਵਿਯ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬਸਭਾਵਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਆਸਵਕ੍ਖਯਞਾਣੇ ਪਨ ਅਧਿਗਤੇ ਅਧਿਗਤਮੇਵ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਕਰਣਂ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਤਿ ਆਹ “**ਅਭਿਵਿਸਿਟ੍ਠੇਨ ਞਾਣੇਨ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਂ ਕਤ੍ਵਾ**”ਤਿ। ਹੇਤੁਅਤ੍ਥੇ ਚੇਤਂ ਕਰਣਵਚਨਂ, ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਞਾਣਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਅਭਿਵਿਸਿਟ੍ਠਞਾਣਸ੍ਸਾਧਿਗਮਹੇਤੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਭਿਵਿਸਿਟ੍ਠਞਾਣਨ੍ਤਿ ਵਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਞਾਣੇ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੇ ਕਰਣਤ੍ਥੇ ਕਰਣਵਚਨਮ੍ਪਿ ਯੁਜ੍ਜਤੇਵ। ਪਵੇਦਨਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਅਞ੍ਞਾਵਿਸਯਾਨਂ ਸਚ੍ਚਾਦੀਨਂ ਦੇਸਨਾਕਿਚ੍ਚਸਾਧਨਤੋ, ‘‘ਏਕੋਮ੍ਹਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮਹਾਵ॰ ੧੧; ਕਥਾ॰ ੪੦੫) ਪਟਿਜਾਨਨਤੋ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਗੁਣਧਮ੍ਮੇਹੀ**ਤਿ ਗੁਣਸਙ੍ਖਾਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ। ਯਥਾਭੂਤਮੇਵ **ਯਥਾਭੁਚ੍ਚਂ** ਸਕਤ੍ਥੇ ਞ੍ਯਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ।

ਵ**ਦਮਾਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥੋ ਮਾਨਸਦ੍ਦੋ ਯਥਾ ''ਏਕਪੁਗ੍ਗਲੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ, (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੭੦; ਕਥਾ॰ ੪੦੫) ਤਸ੍ਮਾ ਵਤ੍ਤੁੰ ਉਸ੍ਸਾਹੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਵੰਭੂਤਾ ਹਿ ਵਤ੍ਤੁਕਾਮਾ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤੇਨਾਹ **"ਤਥਾਗਤਸ੍ਸਾ"**ਤਿਆਦਿ । ਸਾਵਸੇਸੰ ਵਦਨ੍ਤਾਪਿ ਵਿਪਰੀਤਵਦਨ੍ਤਾ ਵਿਯ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਨ੍ਤੀਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ ਯਥਾ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਅਹਾਪੇਤ੍ਵਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤੇਨ ਹਿ ਅਨਵਸੇਸਵਦਨਮੇਵ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਨਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **"ਵਤ੍ਤੁੰ ਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯੁ"**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਚ ''ਵਦੇਯ੍ਯੁ''ਨ੍ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਸਮਤ੍ਥਨਤ੍ਥਭਾਵਮਾਹ ਯਥਾ ''ਸੋ ਇਮੰ ਵਿਜਟਯੇ ਜਟ''ਨ੍ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੩; ਪੇਟਕੋ॰ ੨੨; ਮਿ॰ ਪ॰ ੧.੧.੯) ਯੇ ਏਵੰ ਭਗਵਤਾ ਥੋਮਿਤਾ, ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕਤਮੇਤਿ ਯੋਜਨਾ। ''ਅਤ੍ਥਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞੇਵ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿਆਦਿਪਾਲ਼ਿਯਾ ''ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਵਚਨਸ੍ਸ ਵਿਰੋਧਿਭਾਵੰ ਚੋਦੇਨ੍ਤੋ **"ਯਦਿ ਏਵ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਯਦਿ ਏ**ਵਨ੍ਤਿ ਏਵੰ ''ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਵਚਨੰ ਯਦਿ ਸਿਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਬਹੁਵਚਨਨਿਦ੍ਦੇਸੋ**ਤਿ ''ਅਤ੍ਥਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ''ਤਿਆਦੀਨਿ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਤ੍ਥਿ**-ਸਦ੍ਦੋਪਿ ਹਿ ਇਧ ਬਹੁਵਚਨੋਯੇਵ ''ਅਤ੍ਥਿ ਖੀਰਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਗਾਵੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਨਿਪਾਤਭਾਵਸ੍ਸੇਵ ਇਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ। ਯਦਿਪਿ ਤਦਿਦੰ ਞਾਣੰ ਏਕਮੇਵ ਸਭਾਵਤੋ, ਤਥਾਪਿ ਸਮ੍ਪਯੋਗਤੋ, ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਚ ਪੁਥੁਵਚਨਪ੍ਪਯੋਗਮਰਹਤੀਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਿ **"ਪੁਥੁਚਿਤ੍ਤ... ਪੇ॰... ਰਮ੍ਮਣਤੋ"**ਤਿ ਇਮਿਨਾ। **ਪੁਥੁਚਿਤ੍ਤਸਮਾਯੋਗਤੋ**ਤਿ ਪੁਥੂਹਿ ਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਸਮ੍ਪਯੋਗਤੋ। ਪੁਥੂਨਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਪੁਥੁਆਰਮ੍ਮਣੰ,** ਤਬ੍ਭਾਵਤੋ ਸਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ।

ਅਪਿਚ ਪੁਥੁ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਆਰਮ੍ਮਣਮੇਤਸ੍ਸਾਤਿ ਪੁਥੁਆਰਮ੍ਮਣਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿੰ ਅਤ੍ਥੇ ''ਓਟ੍ਠਮੁਖੋ, ਕਾਮਾਵਚਰ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਏਕਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਲੋਪੰ ਕਤ੍ਵਾ **"ਪੁਥੁਆਰਮ੍ਮਣਤੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤੇਨਸ੍ਸ ਪੁਥੁਞਾਣਕਿਚ੍ਚਸਾਧਕਤ੍ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਥਾ ਹੇਤੰ ਞਾਣੰ ਤੀਸੁ ਕਾਲੇਸੁ ਅਪ੍ਪਟਿਹਤਞਾਣੰ, ਚਤੁਯੋਨਿਪਰਿਚ੍ਛੇਦਕਞਾਣੰ, ਪਞ੍ਚਗਤਿਪਰਿਚ੍ਛੇਦਕਞਾਣੰ, ਛਸੁ ਅਸਾਧਾਰਣਞਾਣੇਸੁ ਸੇਸਾਸਾਧਾਰਣਞਾਣਾਨਿ, ਸਤ੍ਤਾਰਿਯਪੁਗ੍ਗਲਵਿਭਾਵਨਕਞਾਣੰ, ਅਟ੍ਠਸੁ ਪਰਿਸਾਸੁ ਅਕਮ੍ਪਨਞਾਣੰ, ਨਵਸਤ੍ਤਾਵਾਸਪਰਿਜਾਨਨਞਾਣੰ, ਦਸਬਲਞਾਣਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦੀਨੰ ਅਨੇਕਸਤਸਹਸ੍ਸਭੇਦਾਨੰ ਞਾਣਾਨੰ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵੰ ਕਿਚ੍ਚੰ ਸਾਧੇਤਿ, ਤੇਸੰ ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤਾਨੰ ਅਨੇਕੇਸਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। **"ਤਞ੍ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ ਯਥਾਕ੍ਕਮੰ ਤਬ੍ਬਿਵਰਣੰ। **"ਯਥਾਹਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਮਗ੍ਗਪਾਲ਼ਿੰ ਸਾਧਕਭਾਵੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਅਤੀਤਧਮ੍ਮੇ। ਏਕਵਾਰਵਸੇਨ ਪੁਥੁਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵੰ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਅਨੇਕਵਾਰਵਸੇਨ ਕਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਮੇਨਾਪਿ ਹਿ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣੰ ਵਿਸਯੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਨ ਤਥਾ ਸਕਿੰਯੇਵ । ਯਥਾ ਬਾਹਿਰਕਾ ਵਦਨ੍ਤਿ ''ਸਕਿੰਯੇਵ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੂ ਸਬ੍ਬੰ ਜਾਨਾਤਿ, ਨ ਕਮੇਨਾ''ਤਿ।

ਯਦਿ ਏਵੰ ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯਾਪਰਿਮੇਯ੍ਯਪ੍ਪਭੇਦਸ੍ਸ ਞੇਯ੍ਯਸ੍ਸ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਤਾ ਏਕੇਨ ਞਾਣੇਨ ਨਿਰਵਸੇਸਤੋ ਕਥੰ ਪਟਿਵੇਧੋਤਿ, ਕੋ ਵਾ ਏਵਮਾਹ ''ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਨ੍ਤੰ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ। ਅਪਰਿਚ੍ਛੇਦਞ੍ਹਿ ਤੰ ਞਾਣੰ ਞੇਯ੍ਯਮਿਵ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤੰ ''ਯਾਵਤਕੰ ਞਾਣੰ, ਤਾਵਤਕੰ ਞੇਯ੍ਯੰ। ਯਾਵਤਕੰ ਞੇਯ੍ਯੰ, ਤਾਵਤਕੰ ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ (ਮਹਾਨਿ॰ ੬੯, ੧੫੬; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ੮੫; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੩.੫ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਤ੍ਥਮੇਵ ਗਹਿਤੰ ਵਿਯ ਦਿਸ੍ਸਤਿ) ਏਵਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਭੂਮਿਸਭਾਵਾਦਿਵਸੇਨ, ਦਿਸਾਦੇਸਕਾਲਾਦਿਵਸੇਨ ਚ ਅਨੇਕਭੇਦਭਿਨ੍ਨੇ ਞੇਯ੍ਯੇ ਕਮੇਨ ਗਯ੍ਹਮਾਨੇ ਅਨਵਸੇਸਪਟਿਵੇਧੋ ਨ ਸਮ੍ਭਵਤਿਯੇਵਾਤਿ? ਨਯਿਦਮੇਵੰ। ਯਞ੍ਹਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਭਗਵਤਾ ਞਾਤੁਮਿਚ੍ਛਿਤੰ ਸਕਲਮੇਕਦੇਸੋ ਵਾ, ਤਤ੍ਥ ਅਪ੍ਪਟਿਹਤਚਾਰਿਤਾਯ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਞਾਣੰ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਵਿਕ੍ਖੇਪਾਭਾਵਤੋ ਚ ਭਗਵਾ ਸਬ੍ਬਕਾਲੰ ਸਮਾਹਿਤੋਤਿ ਞਾਤੁਮਿਚ੍ਛਿਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਭਾਵੋ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਨਿਵਾਰੇਤੁੰ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ''ਆਕਙ੍ਖਾਪਟਿਬਦ੍ਧੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿਆਦਿ, (ਮਹਾਨਿ॰ ੬੯, ੧੫੬; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ੮੫; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੩.੫) ਨਨੁ ਚੇਤ੍ਥ ਦੂਰਤੋ ਚਿਤ੍ਤਪਟੰ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾਨੰ ਵਿਯ, ''ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾਨੰ ਵਿਯ ਚ ਅਨੇਕਧਮ੍ਮਾਵਬੋਧਕਾਲੇ ਅਨਿਰੂਪਿਤਰੂਪੇਨ ਭਗਵਤੋ ਞਾਣੰ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ? ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯਾਨੁਭਾਵਤਾਯ ਬੁਦ੍ਧਞਾਣਸ੍ਸ। ਤੇਨੇਵਾਹ ''ਬੁਦ੍ਧਵਿਸਯੋ ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯੋ''ਤਿ, (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੭੭) ਇਦੰ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨੰ – ਸਬ੍ਬਾਕਾਰੇਨ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਵਬੋਧਨਸਮਤ੍ਥਸ੍ਸ ਆਕਙ੍ਖਾਪਟਿਬਦ੍ਧਵੁਤ੍ਤਿਨੋ ਅਨਾਵਰਣਞਾਣਸ੍ਸ ਪਟਿਲਾਭੇਨ ਭਗਵਾ ਸਨ੍ਤਾਨੇਨ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਪਟਿਵੇਧਸਮਤ੍ਥੋ ਅਹੋਸਿ ਸਬ੍ਬਨੇਯ੍ਯਾਵਰਣਸ੍ਸ ਪਹਾਨਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੂ, ਨ ਸਕਿੰਯੇਵ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਵਬੋਧਤੋ ਯਥਾਸਨ੍ਤਾਨੇਨ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸ ਇਨ੍ਧਨਸ੍ਸ ਦਹਨਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਪਾਵਕੋ ''ਸਬ੍ਬਭੂ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ।

ਕਾਮਞ੍ਚਾਯਮਤ੍ਥੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਤੋਯੇਵ, ਪਕਾਰਨ੍ਤਰੇਨ ਪਨ ਸੋਤੁਜਨਾਨੁਗ੍ਗਹਕਾਮਤਾਯ, ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਚ ਪੋਰਾਣਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੋਧਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਪੁਨ ਵਿਭਾਵਿਤੋਤਿ ਨ ਚੇਤ੍ਥ ਪੁਨਰੁਤ੍ਤਿਦੋਸੋ ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬੋ, ਏਵਮੀਦਿਸੇਸੁ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਭਗਵਤੋ ਦਸਬਲਾਦਿਞਾਣਾਨਿਪਿ ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣਾਨਿ, ਸਬ੍ਬਦੇਸਵਿਸਯਤ੍ਤਾ ਪਨ ਤੇਸਂ ਞਾਣਾਨਂ ਨ ਤੇਹਿ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣਾ ਅਹਾਪੇਤ੍ਵਾ ਗਹਿਤਾ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਨ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਵਿਸਯਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਗਹਿਤੇ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣਾ ਗਹਿਤਾ ਏਵ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਾਲ਼ਿਅਤ੍ਥਾਨੁਸਾਰੇਨ ਤਦੇਵ ਞਾਣਂ ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਪਾਲ਼ਿਯਮ੍ਪਿ ਹਿ ''ਯੇਹਿ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਯਥਾਭੁਚ੍ਚਂ ਵਣ੍ਣਂ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨਾ ਵਦੇਯ੍ਯੁ''ਨ੍ਤਿ ਤਮੇਵ ਪਕਾਸਿਤਂ ਤਮਨ੍ਤਰੇਨ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਵਿਸਯਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ, ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਵਿਸਯੇਨੇਵ ਚ ਯਥਾਭੁਚ੍ਚਂ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਨਸਮ੍ਭਵਤੋਤਿ।

ਅਞ੍ਞੇਵਾਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਏਵ**-ਸਦ੍ਦੋ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਪਨਤ੍ਥੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਅਞ੍ਞੇਵਾਤਿ ਇਦਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਵਵਤ੍ਥਾਪਨਵਚਨ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, **ਵਵਤ੍ਥਾਪਨਵਚਨ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਪਨਵਚਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, **ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਪਨ**ਞ੍ਚ ਅਵਧਾਰਣਮੇਵ। ਕਥਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਅਞ੍ਞੇਵਾ"**ਤਿਆਦਿ। **"ਨ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣਿਆਦਯੋ"**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਵਧਾਰਣੇਨ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਅਯਞ੍ਚ **ਏਵ**-ਸਦ੍ਦੋ ਅਨਿਯਤਦੇਸਤਾਯ ਚ-ਸਦ੍ਦੋ ਵਿਯ ਯਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥਾਪਿ ਵਚਨਿਚ੍ਛਾਵਸੇਨ ਉਪਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ ਆਹ **"ਗਮ੍ਭੀਰਾਵਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਚ ਆਦਿਅਤ੍ਥੇਨ ਦੁਦ੍ਦਸਾਵ ਨ ਸੁਦਸਾ, ਦੁਰਨੁਬੋਧਾਵ ਨ ਸੁਰਨੁਬੋਧਾ, ਸਨ੍ਤਾਵ ਨ ਦਰਥਾ, ਪਣੀਤਾਵ ਨ ਹੀਨਾ, ਅਤਕ੍ਕਾਵਚਰਾਵ ਨ ਤਕ੍ਕਾਵਚਰਾ, ਨਿਪੁਣਾਵ ਨ ਲੂਖਾ, ਪਣ੍ਡਿਤਵੇਦਨੀਯਾਵ ਨ ਬਾਲਵੇਦਨੀਯਾਤਿ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਸਬ੍ਬਪਦੇਹੀ**ਤਿ ਯਾਵ ''ਪਣ੍ਡਿਤਵੇਦਨੀਯਾ''ਤਿ ਇਦਂ ਪਦਂ, ਤਾਵ ਸਬ੍ਬਪਦੇਹਿ।

ਏਵਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਤਂ ਯੁਤ੍ਤਿਯਾ ਦਲ਼੍ਹੀਕਰੋਨ੍ਤੋ **"ਸਾਵਕਪਾਰਮਿਞਾਣ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਸਾਵਕਪਾਰਮਿਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਸਾਵਕਾਨਂ ਦਾਨਾਦਿਪਾਰਮਿਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤ੍ਤਯਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞਾਚਤੁਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਭੇਦਂ ਞਾਣਂ, ਤਥਾ ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਾਨਂ **ਪਚ੍ਚੇਕਬੋਧਿਞਾਣਂ। ਤਤੋ**ਤਿ ਸਾਵਕਪਾਰਮਿਞਾਣਤੋ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਸਾਵਕਪਾਰਮਿਞਾਣੇ। **ਤਤੋਪੀ**ਤਿ ਅਨਨ੍ਤਰਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਤੋ ਪਚ੍ਚੇਕਬੋਧਿਞਾਣਤੋਪਿ। **ਅਪਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ, **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵਾ ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਸਾਵਕਪਾਰਮਿਞਾਣਤੋਤਿ ਸਮ੍ਭਾਵੇਤਿ। **ਤਤ੍ਥਾਪੀ**ਤਿ ਪਚ੍ਚੇਕਬੋਧਿਞਾਣੇਪਿ। **ਇਤੋ ਪਨਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਤੋ ਪਨ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣੇ ਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਗਮ੍ਭੀਰੇਸੁ ਵਿਸੇਸਾ, ਗਮ੍ਭੀਰਾਨਂ ਵਾ ਵਿਸੇਸੇਨ **ਗਮ੍ਭੀਰਾ।** ਅਯਞ੍ਚ ਗਮ੍ਭੀਰੋ ਅਯਞ੍ਚ ਗਮ੍ਭੀਰੋ ਇਮੇ ਇਮੇਸਂ ਵਿਸੇਸੇਨ ਗਮ੍ਭੀਰਾਤਿ ਵਾ **ਗਮ੍ਭੀਰਤਰਾ।** ਤਰਸਦ੍ਦੇਨੇਵੇਤ੍ਥ ਬਜਵਚ੍ਛੇਦਨਂ ਸਿਦ੍ਧਂ।

ਏਤ੍ਥਾਯਂ ਯੋਜਨਾ – ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਸਾਵਕਪਾਰਮਿਞਾਣਂ ਹੇਟ੍ਠਿਮਂ ਹੇਟ੍ਠਿਮਂ ਸੇਕ੍ਖਞਾਣਂ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਞਾਣਞ੍ਚ ਉਪਾਦਾਯ ਗਮ੍ਭੀਰਂ, ਪਚ੍ਚੇਕਬੋਧਿਞਾਣਂ ਪਨ ਉਪਾਦਾਯ ਨ ਤਥਾ ਗਮ੍ਭੀਰਨ੍ਤਿ ''ਗਮ੍ਭੀਰਮੇਵਾ''ਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਬਜਵਚ੍ਛਿਜ੍ਜਿਤੁਂ, ਤਥਾ ਪਚ੍ਚੇਕਬੋਧਿਞਾਣਮ੍ਪਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਞਾਣਮੁਪਾਦਾਯ ਗਮ੍ਭੀਰਂ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਂ ਪਨ ਉਪਾਦਾਯ ਨ ਏਵਂ ਗਮ੍ਭੀਰਨ੍ਤਿ ''ਗਮ੍ਭੀਰਮੇਵਾ''ਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਬਜਵਚ੍ਛਿਜ੍ਜਿਤੁਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਥ ਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਧਮ੍ਮਾ ਪਨ ਸਾਵਕਪਾਰਮਿਞਾਣਾਦੀਨਮਿਵ ਕਿਞ੍ਚਿ ਉਪਾਦਾਯ ਗਮ੍ਭੀਰਾਭਾਵਾਭਾਵਤੋ ''ਗਮ੍ਭੀਰਾ ਏਵਾ''ਤਿ ਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ। ਯਥਾ ਚੇਤ੍ਥ ਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਦਸ੍ਸਿਤਂ, ਏਵਂ ਸਾਵਕਪਾਰਮਿਞਾਣਂ ਦੁਦ੍ਦਸਂ। ''ਪਚ੍ਚੇਕਬੋਧਿਞਾਣਂ ਪਨ ਤਤੋ ਦੁਦ੍ਦਸਤਰਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਵਤ੍ਥਾਨਸਮ੍ਭਵੋ ਨੇਤਬ੍ਬੋ, ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਤਥਾ ਦੁਦ੍ਦਸਾਵ...ਪੇ॰... ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ"**ਨ੍ਤਿ।

ਪੁਚ੍ਛਾਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਨ੍ਤਿਪਿ ਪਾਠੋ, ਤਸ੍ਸਾ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਏਤ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਵਚਨਂ। **ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਦਿਟ੍ਠੀਨਂ ਵਿਭਜਨਾਕਾਰੇਨ। ਏਤ੍ਥਾਯਮਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਭਵਤੁ ਤਾਵ ਨਿਰਵਸੇਸਬੁਦ੍ਧਗੁਣਵਿਭਾਵਨੁਪਾਯਭਾਵਤੋ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਮੇਵ ਏਕਮ੍ਪਿ ਪੁਥੁਨਿਸ੍ਸਯਾਰਮ੍ਮਣਞਾਣਕਿਚ੍ਚਸਿਦ੍ਧਿਯਾ ''ਅਤ੍ਥਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞੇਵ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੮) ਬਹੁਵਚਨੇਨ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਂ, ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ ਸਚ੍ਚਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਾਦਿਵਿਸਯਵਿਸੇਸਵਸੇਨ ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣੇਨ ਵਿਭਜਨਨਯੇਨ ਅਨਾਰਭਿਤ੍ਵਾ ਸਨਿਸ੍ਸਯਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਂ ਵਿਭਜਨਨਯੇਨ ਕਸ੍ਮਾ ਆਰਦ੍ਧਨ੍ਤਿ? ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ

ਸਚ੍ਚਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਾਦੀਨਂ ਵਿਭਜਨਂ ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣਂ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸੇਵ ਵਿਸਯੋ, ਏਵਂ ਨਿਰਵਸੇਸਦਿਟ੍ਠਿਗਤਵਿਭਜਨਮ੍ਪੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਬੁਦ੍ਧਾਨਞ੍ਹੀ**”ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ, ਤਤ੍ਥ **ਠਾਨਾਨੀ**ਤਿ ਕਾਰਣਾਨਿ। **ਗਜ੍ਜਿਤਂ ਮਹਨ੍ਤਂ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਨੇਕਵਿਧਤਾਯ, ਦੁਬ੍ਬਿਞ੍ਞੇਯਤਾਯ ਚ ਨਾਨਾਨਯੇਹਿ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਦੇਸਨਾਗਜ੍ਜਿਤਂ ਮਹਨ੍ਤਂ ਵਿਪੁਲਂ, ਬਹੁਪ੍ਪਭੇਦਞ੍ਚ ਹੋਤਿ। **ਞਾਣਂ ਅਨੁਪਵਿਸਤੀ**ਤਿ ਤਤੋ ਏਵ ਚ ਦੇਸਨਾਞਾਣਂ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮੇ ਵਿਭਾਗਸੋ ਕੁਰੁਮਾਨਂ ਅਨੁਪਵਿਸਤਿ, ਤੇ ਅਨੁਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਂ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਬੁਦ੍ਧਞਾਣਸ੍ਸ ਮਹਨ੍ਤਭਾਵੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਏਵਂਵਿਧਸ੍ਸ ਨਾਮ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਦੇਸਕਂ, ਪਟਿਵੇਧਕਞ੍ਚਾਤਿ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਦੇਸਨਾਞਾਣਸ੍ਸ, ਪਟਿਵੇਧਞਾਣਸ੍ਸ ਚ ਉਲ਼ਾਰਭਾਵੋ ਪਾਕਟੋ ਹੋਤਿ। **ਦੇਸਨਾ ਗਮ੍ਭੀਰਾ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਸਭਾਵੇਨ ਗਮ੍ਭੀਰਾਨਂ ਤੇਸਂ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾਨਮ੍ਪਿ ਦੇਸਨਾ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬਵਸੇਨ ਗਮ੍ਭੀਰਾਵ ਹੋਤਿ, ਸਾ ਪਨ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਦੇਸਨਾ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ, ਸਬ੍ਬਦਾ ਚ ਯਾਨਤ੍ਤਯਮੁਖੇਨੇਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਤਿਲਕ੍ਖਣਾਹਤਾ ਸੁਞ੍ਞਤਾਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਾ**”ਤਿ, ਤੀਹਿ ਲਕ੍ਖਣੇਹਿ ਆਹਤਾ, ਅਤ੍ਤਤ੍ਤਨਿਯਤੋ ਸੁਞ੍ਞਭਾਵਪਟਿਸਞ੍ਞੁਤ੍ਤਾ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ‘‘ਸਬ੍ਬਂ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਞਾਣਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਞਾਣਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤੀ’’ਤਿ (ਮਹਾਨਿ॰ ੬੯, ੧੫੬; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ੮੫; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੩.੫; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੧੫) ਵਚਨਤੋ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਭਗਵਤੋ ਦੇਸਨਾ ਞਾਣਰਹਿਤਾ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਸਮਸਮਪਰਕ੍ਕਮਨਵਸੇਨ ਸੀਹਸਮਾਨਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਚ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਸਮਾਨੁਸ੍ਸਾਹਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ, ਦੇਸੇਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਪਨ ਦੇਸਨਾ ਵਿਸੇਸਤੋ ਞਾਣੇਨ ਅਨੁਪਵਿਟ੍ਠਾ, ਗਮ੍ਭੀਰਤਰਾ ਚ ਹੋਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਕਥਂ ਪਨ ਵਿਨਯਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਂ ਪਤ੍ਵਾ ਦੇਸਨਾ ਤਿਲਕ੍ਖਣਾਹਤਾ, ਸੁਞ੍ਞਤਾਪਟਿਸਞ੍ਞੁਤ੍ਤਾ ਚ ਹੋਤਿ, ਨਨੁ ਤਤ੍ਥ ਵਿਨਯਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਮੇਵਾਤਿ? ਨ ਤਤ੍ਥ ਵਿਨਯਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਮੇਵ। ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਹਿ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਪਰਿਸਾਯ ਅਜ੍ਝਾਸਯਾਨੁਰੂਪਂ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਦੇਸਨਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦਿਵਿਭਾਵਿਨੀ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਤ੍ਤਤ੍ਤਨਿਯਤਾ, ਸੁਞ੍ਞਭਾਵਪ੍ਪਕਾਸਿਨੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਤੇਨੇਵਾਹ “**ਅਨੇਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਧਮ੍ਮਿਂ ਕਥਂ ਕਤ੍ਵਾ**”ਤਿਆਦਿ। **ਵਿਨਯਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਨਯਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਪਨਂ। ਞ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਪਨ ਣ-ਕਾਰੇ ਕਤੇ ਵਿਨਯਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਨ੍ਤਿਪਿ ਪਾਠੋ। **ਭੂਮਨ੍ਤਰ**ਨ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਵਤ੍ਥਾਵਿਸੇਸਞ੍ਚ ਠਾਨਵਿਸੇਸਞ੍ਚ। ਭਵਨ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮਾ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਭੂਮੀ**ਤਿ ਹਿ ਅਵਤ੍ਥਾਵਿਸੇਸੋ, ਠਾਨਞ੍ਚ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਅਵਤ੍ਥਾਵਿਸੇਸੋ** ਸਤਿਆਦਿਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਲਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਦਿਭੇਦੋ ‘‘ਵਚ੍ਛੋ, ਦਮ੍ਮੋ, ਬਲੀਬਦ੍ਦੋ’’ਤਿ ਆਦਯੋ ਵਿਯ। **ਠਾਨਵਿਸੇਸੋ** ਕਾਮਾਵਚਰਾਦਿਭੇਦੋ। **ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰ**-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵ। **ਸਮਯਨ੍ਤਰ**ਨ੍ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੇਸਂ, ਨਾਨਾਵਿਹਿਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਅਞ੍ਞਸਮਯਂ ਵਾ, ਬਾਹਿਰਕਸਮਯਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਵਿਨਯਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ ਪਤ੍ਵਾ ਮਹਨ੍ਤਂ ਗਜ੍ਜਿਤਂ ਹੋਤੀਤਿਆਦਿਨਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਗਜ੍ਜਿਤਂ ਮਹਨ੍ਤਂ...ਪੇ॰... ਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ। **ਛੇਜ੍ਜਗਾਮਿਨੀ**ਤਿ ਅਤੇਕਿਚ੍ਛਗਾਮਿਨੀ।

ਏਵਂ ਓਤਿਣ੍ਣੇ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਨ੍ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਲਹੁਕਗਰੁਕਾਦਿਵਸੇਨ ਤਦਨੁਰੂਪੇ ਵਤ੍ਥੁਮ੍ਹਿ ਓਤਰਨ੍ਤੇ। ਯਂ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਪਞ੍ਞਾਪਨਂ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਤ੍ਥਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਥਾਮੋ**ਤਿ ਞਾਣਸਾਮਤ੍ਥਿਯਂ। **ਬਲ**ਨ੍ਤਿ ਅਕਮ੍ਪਨਸਙ੍ਖਾਤੋ ਵੀਰਭਾਵੋ। **ਥਾਮੋ ਬਲ**ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਸਾਮਤ੍ਥਿਯਵਚਨਮੇਵ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਦੇਸਨਾਞਾਣਵਸੇਨ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਞਾਣਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਞ੍ਹਿ ਦੇਸਨਾਞਾਣਂ। **ਏਸਾ**ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਪਞ੍ਞਾਪਨਮੇਵ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਪਦਮਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਪੁਲ੍ਲਿਙ੍ਗੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਤਿ, ਏਸੋ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਪਞ੍ਞਾਪਨਸਙ੍ਖਾਤੋ ਵਿਸਯੋ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਅਵਿਸਯੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਇਤੀ**ਤਿ ਤਥਾਵਿਸਯਾਵਿਸਯਭਾਵਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭਾਵੇਨ ਪਟਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਚਨਂ , ਨਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੋ ਵਾ **ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ, ਤੇਨ ‘‘ਇਦਂ ਲਹੁਕਂ, ਇਦਂ ਗਰੁਕ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਯਂ ਨਿਦ੍ਦਿਸਤਿ। ਏਵਮਪਰਤ੍ਥਾਪਿ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ।

ਯਦਿਪਿ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦਿਵਸੇਨ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਦਯੋ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਿਟਕੇ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੭੪; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੦੭) ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਤਥਾਪਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਾਦਿਵਸੇਨ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇਯੇਵ ਤੇ ਵਿਸੇਸਤੋ ਵਿਭਤ੍ਤਾਤਿ ਆਹ “**ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ...ਪੇ॰... ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕਂ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ**”ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਸਤ੍ਤ ਫਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਤ੍ਤਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਸਮ੍ਪਯੋਗਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਥਾ “**ਸਤ੍ਤ ਵੇਦਨਾ**”ਤਿਆਦਿਪਿ। **ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨਾਮਾ**ਤਿ **ਏਤ੍ਥ ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਆਦਿਅਤ੍ਥੋ, ਪਕਾਰਤ੍ਥੋ ਵਾ, ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਵਸੇਸਂ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਆਗਤਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਾਕਾਰਂ

ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਚਤੁਵ◌ੀਸਤਿਸਮਨ੍ਤਪਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਚਤੁਵ◌ੀਸਤਿਸਮਨ੍ਤਪਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਬਾਹਿਰਤ੍ਥਸਮਾਸੋ। "**ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕ**"ਨ੍ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਹਿ ਇਦਂ ਵ◌ਿਸੇਸਨਂ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਪਚ੍ਚਯਨਯਂ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾ ਧਮ੍ਮਵਸੇਨੇਵ ਸਮਨ੍ਤਪਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਚਤੁਵ◌ੀਸਤਿਵ◌ਿਧਤਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ। ਯਥਾਹ –

''ਤਿਕਞ੍ਚ ਪਟ੍ਠਾਨਵਰਂ ਦੁਕੁਤ੍ਤਮਂ,
ਦੁਕਤਿਕਞ੍ਚੇਵ ਤਿਕਦੁਕਞ੍ਚ।
ਤਿਕਤਿਕਞ੍ਚੇਵ ਦੁਕਦੁਕਞ੍ਚ,
ਛ ਅਨੁਲੋਮਮ੍ਹਿ ਨਯਾ ਸੁਗਮ੍ਭੀਰਾ...ਪੇ॰...
ਛ ਪਚ੍ਚਨੀਯਮ੍ਹਿ...ਪੇ॰... ਅਨੁਲੋਮਪਚ੍ਚਨੀਯਮ੍ਹਿ...ਪੇ॰...
ਪਚ੍ਚਨੀਯਾਨੁਲੋਮਮ੍ਹਿ ਨਯਾ ਸੁਗਮ੍ਭੀਰਾ''ਤਿ॥ [ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੧(ਕ), ੪੪(ਖ), ੪੮(ਗ), ੫੨(ਘ)]।

ਏਵ◌ਂ ਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਚਤੁਵ◌ੀਸਤਿਭੇਦੇਸੁ ਤਿਕਪਟ੍ਠਾਨਾਦੀਸੁ ਏਕੇਕਂ ਪਚ੍ਚਯਨਯੇਨ ਅਨੁਲੋਮਾਦਿਵਸੇਨ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਹੋਤੀਤਿ ਛਨ੍ਨਵ◌ੁਤਿਸਮਨ੍ਤਪਟ੍ਠਾਨਾਨਿ। ਤਤ੍ਥ ਪਨ ਧਮ੍ਮਾਨੁਲੋਮੇ ਤਿਕਪਟ੍ਠਾਨੇ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕੇ ਪਟਿਚ੍ਚਵ◌ਾਰੇ ਪਚ੍ਚਯਾਨੁਲੋਮੇ ਹੇਤੁਮੂਲਕੇ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ ਏਕੂਨਪਞ੍ਞਾਸ ਪੁਚ੍ਛਾਨਯਾ ਸਤ੍ਤ ਵ◌ਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਨਯਾਤਿਆਦਿਨਾ ਦਸ੍ਸਿਯਮਾਨਾ ਅਨਨ੍ਤਭੇਦਾ ਨਯਾਤਿ ਆਹ "**ਅਨਨ੍ਤਨਯਾ**"ਨ੍ਤਿ।

ਨਵਹਾਕਾਰੇਹੀਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦਾਦੀਹਿ ਨਵਹਿ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰੇਹਿ। ਤਂ ਸਰੂਪਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਹੁਤ੍ਵ◌ਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਏਤਸ੍ਮਾ ਫਲਨ੍ਤਿ **ਉਪ੍ਪਾਦੋ,** ਫਲੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਕਾਰਣਭਾਵ◌ੋ। ਸਤਿ ਚ ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾਯ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨਾਸਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਹੁਤ੍ਵ◌ਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਧਰਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਫਲਨ੍ਤਿ **ਪਵਤ੍ਤਂ।** ਨਿਮੀਯਤਿ ਫਲਮੇਤਸ੍ਮਿਨ੍ਤਿ **ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ।** (ਨਿਦਦਾਤਿ ਫਲਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਏਤੇਨਾਤਿ ਨਿਦਾਨਂ।) (ਏਤ੍ਥਨ੍ਤਰੇ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਨ ਸਮੇਤਿ) ਆਯੂਹਤਿ ਫਲਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਘਟੇਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਆਯੂਹਨਂ।** ਸਂਯੁਜ੍ਜਤਿ ਫਲਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਨ ਏਤਸ੍ਮਿਨ੍ਤਿ **ਸਂਯੋਗੋ।** ਯਤ੍ਥ ਸਯਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਂ ਪਲਿਬੁਦ੍ਧਤਿ ਫਲਮੇਤੇਨਾਤਿ **ਪਲਿਬੋਧੋ।** ਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਸਮਵ◌ਾਯੇ ਸਤਿ ਫਲਮੁਦਯਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਸਮੁਦਯੋ।** ਹਿਨੋਤਿ ਕਾਰਣਭਾਵ◌ਂ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ **ਹੇਤੁ।** ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾਯ ਹਿ ਸਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਧਰਨ੍ਤਿ ਚ, ਤੇ ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾਯ ਸਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਂ (ਨਿਦਦਨ੍ਤਿ) (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੪੫; ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੨੮ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ) ਭਵ◌ਾਦੀਸੁ ਖਿਪਨ੍ਤਿ, ਆਯੂਹਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਘਟੇਨ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲੇਨ ਸਂਯੁਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਸਯਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਤਂ ਪਲਿਬੁਦ੍ਧਨ੍ਤਿ, ਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਸਮਵ◌ਾਯੇ ਉਦਯਨ੍ਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਹਿਨੋਤਿ ਚ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਕਾਰਣਭਾਵ◌ਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਂ ਹੁਤ੍ਵ◌ਾ...ਪੇ॰... ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੁਤ੍ਵ◌ਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਏਵ◌ਂ ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾਯ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਕਾਰਣਭਾਵ◌ੂਪਗਮਨਵ◌ਿਸੇਸਾ ਉਪ੍ਪਾਦਾਦਯੋ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਸਙ੍ਖਾਰਾਦੀਨਂ ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਤਮਤ੍ਥਂ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਮਗ੍ਗਪਾਲ਼ਿਯਾ ਸਾਧੇਨ੍ਤੋ "**ਯਥਾਹਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਠਿਤਿ,** ਪਚ੍ਚਯੋ, ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਏਵ ਠਿਤਿ **ਉਪ੍ਪਾਦਟ੍ਠਿਤਿ।** ਏਵ◌ਂ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ''ਆਸਵਸਮੁਦਯਾ ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾਸਮੁਦਯੋ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੦੩) ਵ◌ੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਆਸਵ◌ਾਵ ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾਯ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ "**ਉਭੋਪੇਤੇ ਧਮ੍ਮਾ "ਪਚ੍ਚਯਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ**"ਤਿ, ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾ ਚ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਚ ਉਭੋਪੇਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਏਵ ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਨ ਵ◌ਿਨਾ ਪਚ੍ਚਯੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਚ੍ਚਯਪਰਿਗ੍ਗਹੇ ਪਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ, ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾਯ ਚ ਉਪ੍ਪਾਦਾਦਿਕੇ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰੇ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵ◌ਾ ਗਹਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਞਾ। **ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਿਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਿਸਙ੍ਖਾਤੇ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੇ ਞਾਣਂ। ''ਦ੍ਵ◌ਾਦਸ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਾ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਹਿ ਦ੍ਵ◌ਾਦਸ ਪਚ੍ਚਯਾ ਏਵ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ। ਅਯਞ੍ਚ ਨਯੋ ਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਏਵ, ਅਥ ਖੋ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤੇਸੁਪਿ, ਨ ਚ ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾਯ ਏਵ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ, ਅਥ ਖੋ ਸਙ੍ਖਾਰਾਦੀਨਂ ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਸੁਪਿ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਸ੍ਸ ਵ◌ਿਭਤ੍ਤਭਾਵ◌ਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਅਤੀਤਮ੍ਪਿ ਅਦ੍ਧਾਨ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਪਾਲ਼ਿਮਾਹਰਿ। **ਪਟ੍ਠਾਨੇ** (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧) ਪਨ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਹੇਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਾਏਵ◌ੇਤ੍ਥ ਉਪ੍ਪਾਦਾਦਿਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰੇਹਿ

ਗਹਿਤਾਤਿ ਤੇਪਿ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ। ਅਤਿਵਿਤ੍ਥਾਰਭਯੇਨ ਪਨ ਨ ਯੋਜਯਿਮ੍ਹ, ਅਤ੍ਥਿਕੇਹਿ ਚ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗਾਦਿਤੋ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੫੯੪) ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ।

ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਦਿਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਸ੍ਸ। **ਤਥਾ ਤਥਾ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨਾ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦਾਦਿਹੇਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਸਤ੍ਤਿਯਾ । ਕਮ੍ਮਕਿਲੇਸਵਿਪਾਕਵਸੇਨ ਤੀਣਿ ਵਟ੍ਟਾਨਿ ਯਸ੍ਸਾਤਿ **ਤਿਵਟ੍ਟਂ।** ਅਤੀਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਾਗਤਵਸੇਨ ਤਯੋ ਅਦ੍ਧਾ ਕਾਲਾ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਤਿਯਦ੍ਧਂ।** ਹੇਤੁਫਲਫਲਹੇਤੁਹੇਤੁਫਲਵਸੇਨ ਤਯੋ ਸਨ੍ਧਯੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਤਿਸਨ੍ਧਿ।** ਸਙ੍ਖਿਪ੍ਪਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਯੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਯੋ ਚਾਤਿ **ਸਙ੍ਖੇਪਾ,** ਹੇਤੁ, ਵਿਪਾਕੋ ਚ। ਅਥ ਵਾ ਹੇਤੁ ਵਿਪਾਕੋਤਿ ਸਙ੍ਖਿਪ੍ਪਨ੍ਤੀਤਿ **ਸਙ੍ਖੇਪਾ।** ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਯੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਯੋ ਚ ਕੋਟ੍ਠਾਸਪਰਿਯਾਯੋ ਵਾ **ਸਙ੍ਖੇਪ**ਸਦ੍ਦੋ। ਅਤੀਤਹੇਤੁਸਙ੍ਖੇਪਾਦਿਵਸੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਙ੍ਖੇਪਾ ਯਸ੍ਸਾਤਿ **ਚਤੁਸਙ੍ਖੇਪਂ।** ਸਰੂਪਤੋ ਅਵੁਤ੍ਤਾਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਙ੍ਖੇਪੇ ਆਕਿਰੀਯਨ੍ਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਙ੍ਖਾਰਾਦਿਗ੍ਗਹਣੇਹਿ ਪਕਾਸੀਯਨ੍ਤੀਤਿ **ਆਕਾਰਾ,** ਅਤੀਤਹੇਤੁਆਦੀਨਂ ਪਕਾਰਾ। ਤੇ ਸਙ੍ਖੇਪੇ ਪਞ੍ਚ ਪਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਵੀਸਤਿ ਆਕਾਰਾ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਵੀਸਤਾਕਾਰਂ।**

ਖਤ੍ਤਿਯਾਦਿਭੇਦੇਨ ਅਨੇਕਭੇਦਭਿਨ੍ਨਾਪਿ ਸਸ੍ਸਤਵਾਦਿਨੋ ਜਾਤਿਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨੁਸ੍ਸਰਣਾਦਿਕਸ੍ਸ ਅਭਿਨਿਵੇਸਹੇਤੁਨੋ ਵਸੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋਵ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਤਤੋ ਉਦ੍ਧਂ, ਅਧੋ ਵਾਤਿ ਸਸ੍ਸਤਵਾਦੀਨਂ ਪਰਿਮਾਣਪਰਿਚ੍ਛੇਦਸ੍ਸ ਅਨਞ੍ਞਵਿਸਯਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਜਨਾ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਏਸ ਨਯੋ ਇਤਰੇਸੁਪਿ। ਤਤ੍ਥ **ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਜਨਾ**ਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਜਨਸਮੂਹਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ ਤੇਸੁ ਏਕੇਕਸ੍ਸਾਪਿ ਅਨੇਕਪ੍ਪਭੇਦਤੋ। **ਤੇ**ਤਿ ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿਦਿਟ੍ਠਿਗਤਵਾਦਿਨੋ। **ਇਦਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯਾ**ਤਿ ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਾਯ ਸਮ੍ਮਾ ਅਗ੍ਗਹਣਂ। ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਚ ਹੇਤੁਫਲਭਾਵੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਨ੍ਤਤਿਘਨਸ੍ਸ ਅਭੇਦਿਤਤ੍ਤਾ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਮ੍ਪਿ ਭੇਦਨਿਬਨ੍ਧਨਂ ਨਾਨਤ੍ਤਨਯਂ ਅਨੁਪਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਗਹਿਤਂ ਏਕਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ। **ਇਦਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਇਦਂ ਸਸ੍ਸਤਗ੍ਗਹਣਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਵੋਹਰਨ੍ਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਏਕਚ੍ਚਸਸ੍ਸਤਵਾਦਾਦਯੋਪਿ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ। **ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ''ਆਤਪ੍ਪਮਨ੍ਵਾਯਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ, ''ਤਯਿਦਂ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਤਥਾਗਤੋ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੬) ਵਾ ਵਿਧਮਿਤ੍ਵਾ। **ਨਿਜ੍ਜਟ**ਨ੍ਤਿ ਅਨੋਨਦ੍ਧਂ। **ਨਿਗੁਮ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਅਨਾਵੁਟਂ। ਅਪਿਚ ਵੇਲੁਆਦੀਨਂ ਹੇਟ੍ਠੁਪਰਿਯਸਂਸਿਬ੍ਬਨਟ੍ਠੇਨ **ਜਟਾ।** ਕੁਸਾਦੀਨਂ ਓਵਰਣਟ੍ਠੇਨ **ਗੁਮ੍ਬੋ।** ਤਸ੍ਸਦਿਸਤਾਯ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਂ ਬਜਾਕੁਲਾ ਪਾਕਟਤਾ ''ਜਟਾ, ਗੁਮ੍ਬੋ''ਤਿ ਚ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਿਜਟਾਵਿਜਟਨੇਨ, ਦਿਟ੍ਠਿਗੁਮ੍ਬਵਿਵਰਣੇਨ ਚ ਨਿਜ੍ਜਟਂ ਨਿਗੁਮ੍ਬਂ ਕਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

“**ਤਸ੍ਮਾ**”ਤਿਆਦਿਨਾ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣੇ ਆਰਬ੍ਭ ਦੇਸਨਾਯ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤਤ੍ਤਾ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਂ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਦੇਸਨਾਕੁਸਲੋ ਭਗਵਾ ਸਮਯਨ੍ਤਰਂ ਵਿਗ੍ਗਹਣਵਸੇਨ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਮੇਵ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

੨੯. ਅਤ੍ਥਿ ਪਰਿਯਾਯੋ **ਸਨ੍ਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ, ਸੋ ਚ ਸਂਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿਪਰਿਯਾਯੋ, ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਾ ਚ ਞਾਣੇਨ ਉਪਲਬ੍ਭਮਾਨਤਾਤਿ ਆਹ “**ਸਨ੍ਤੀ**”ਤਿਆਦਿ। ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਰਿਦੀਪਨੇਨ ਪਨ “**ਸਨ੍ਤੀ**”ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਦੇਨ ਤੇਸਂ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਾਯ ਅਵਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤਂ, ਤਤੋ ਚ ਨੇਸਂ ਮਿਚ੍ਛਾਗਾਹਤੋ ਸਿਥਿਲਕਰਣਵਿਵੇਚਨੇਹਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਦੇਸਨਾਯ ਕਿਚ੍ਚਕਾਰਿਤਂ, ਅਵਿਤਥਤਞ੍ਚ ਦੀਪੇਤਿ ਧਮ੍ਮਰਾਜਾ। **ਅਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਚ ਸਨ੍ਤਿਪਦੇਨ ਸਮਾਨਤ੍ਥੋ ਪੁਥੁਵਚਨਵਿਸਯੋ ਏਕੋ ਨਿਪਾਤੋ ''ਅਤ੍ਥਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਕਾਯੇ ਕੇਸਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੭੭; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੧੦; ੩.੧੫੪; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੪.੧੨੭) ਵਿਯ। **ਆਲਪਨਵਚਨ**ਨ੍ਤਿ ਬੁਦ੍ਧਾਲਪਨਵਚਨਂ। ਭਗਵਾਯੇਵ ਹਿ ''ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੋ''ਤਿ ਚ ਆਲਪਤਿ, ਨ ਸਾਵਕਾ। ਸਾਵਕਾ ਪਨ ''ਆਵੁਸੋ, ਆਯਸ੍ਮਾ''ਤਿਆਦਿਸਮ੍ਬਨ੍ਧਨੇਨੇਵ। ''ਏਕੇ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ **ਏਕਚ੍ਚੇ**ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਏਵ ਸਙ੍ਖਜਾਵਾਚਕਸ੍ਸ ਏਕ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਨਿਯਤੇਕਵਚਨਤ੍ਤਾ, ਨ ਸਮਿਤਬਹਿਤਪਾਪਤਾਯ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਤਿ ਆਹ “**ਪਬ੍ਬਜ੍ਜੂਪਗਤਭਾਵੇਨਾ**”ਤਿਆਦਿ। ਤਥਾ ਵਾ ਹੋਨ੍ਤੁ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਵਾ, ਸਮ੍ਮੁਤਿਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ “**ਲੋਕੇਨਾ**”ਤਿਆਦਿਨਾ। ਸਸ੍ਸਤਾਦਿਵਸੇਨ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਂ ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤੀਤਿ **ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਕਪ੍ਪਿਕਾ।** ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਤੇਸਂ **ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਂ** ਪੁਰਿਮਸਿਦ੍ਧੇਹਿ ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠਿਕਪ੍ਪੇਹਿ **ਕਪ੍ਪੇਤ੍ਵਾ** ਆਸੇਵਨਬਲਵਤਾਯ, ਵਿਚਿਤ੍ਰਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਚ **ਵਿਕਪ੍ਪੇਤ੍ਵਾ** ਅਪਰਭਾਗਸਿਦ੍ਧੇਹਿ ਅਭਿਨਿਵੇਸਭੂਤੇਹਿ ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠਿਗਾਹੇਹਿ **ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ** ਅਭਿਨਿਵਿਸਨ੍ਤਿ ਪਰਾਮਸਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਂ ਕਪ੍ਪੇਤ੍ਵਾ**

ਵਿ**ਕਪ੍ਪੇਤ੍ਵਾ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੀ**"ਤਿ। ਪੁਰਿਮਭਾਗਪਚ੍ਛਿਮਭਾਗਸਿਦ੍ਧਾਨਂ ਵਾ ਤਣ੍ਹਾਉਪਾਦਾਨਾਨਂ ਵਸੇਨ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਕਪ੍ਪਨਗਹਣਾਨਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਹਿ ਉਪਾਦਾਨਂ ਸਮ੍ਭਵਤਿ। ਪਹੁਤਪਸਂਸਾਨਿਨ੍ਦਾਤਿਸਯਸਂਸਗ੍ਗਨਿਚ੍ਚਯੋਗਾਦਿਵਿਸਯੇਸੁ ਇਧ ਨਿਚ੍ਚਯੋਗਵਸੇਨ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਥੋ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤੁ ਕਪ੍ਪੇ** ਵਾ"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਚ –

> ''ਪਹੁਤੇ ਚ ਪਸਂਸਾਯਂ, ਨਿਨ੍ਦਾਯਞ੍ਚਾਤਿਸਯਨੇ।
> ਨਿਚ੍ਚਯੋਗੇ ਚ ਸਂਸਗ੍ਗੇ, ਹੋਨ੍ਤਿਮੇ ਮਨ੍ਤੁਆਦਯੋ''ਤਿ॥

ਕੋਟ੍ਠਾਸੇਸੂਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕੋਟ੍ਠਾਸਾਦੀਸੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਆਦਿ-ਸਦ੍ਦਲੋਪੇਨ, ਨਿਦਸ੍ਸਨਨਯੇਨ ਚ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਪਦਪੂਰਣਸਮੀਪਉਮ੍ਮਗ੍ਗਾਦੀਸੁਪਿ ਹਿ **ਅਨ੍ਤ**-ਸਦ੍ਦੋ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ''ਇਙ੍ਘ ਤਾਵ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇ ਵਾ ਗਾਥਾਯੋ ਵਾ ਅਭਿਧਮ੍ਮਂ ਵਾ ਪਰਿਯਾਪੁਣਸ੍ਸੁ (ਪਾਚਿ॰ ੪੪੨), ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇ ਓਕਾਸਂ ਕਾਰਾਪੇਤ੍ਵਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਪਾਚਿ॰ ੧੨੨੧) ਚ ਪਦਪੂਰਣੇ ਅਨ੍ਤ-ਸਦ੍ਦੋ ਵਤ੍ਤਤਿ, ''ਗਾਮਨ੍ਤਸੇਨਾਸਨ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੩੧) ਸਮੀਪੇ, ''ਕਾਮਸੁਖਲ੍ਲਿਕਾਨੁਯੋਗੋ ਏਕੋ ਅਨ੍ਤੋ, ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਖੋ ਕਚ੍ਚਾਨ ਅਯਮੇਕੋ ਅਨ੍ਤੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੫੮; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੧੦) ਚ ਉਮ੍ਮਗ੍ਗੇਤਿ।

ਅਨ੍ਤਪੂਰੋਤਿ ਮਹਾਅਨ੍ਤਅਨ੍ਤਗੁਣੇਹਿ ਪੂਰੋ। ''ਸਾ ਹਰਿਤਨ੍ਤਂ ਵਾ ਪਥਨ੍ਤਂ ਵਾ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੦੪) ਮਜ੍ਝਿਮਨਿਕਾਯੇ ਮਹਾਹਤ੍ਥਿਪਦੋਪਮਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਾਲ਼ਿ। ਤਤ੍ਥ **ਸਾ**ਤਿ ਤੇਜੋਧਾਤੁ। **ਹਰਿਤਨ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਹਰਿਤਤਿਣਰੁਕ੍ਖਮਰਿਯਾਦਂ । **ਪਥਨ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਮਗ੍ਗਮਰਿਯਾਦਂ। ਆਗਮ੍ਮ ਅਨਾਹਾਰਾ ਨਿਬ੍ਬਾਯਤੀਤਿ ਸੇਸੋ। ''ਅਨ੍ਤਮਿਦਂ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜੀਵਿਕਾਨਂ ਯਦਿਦਂ ਪਿਣ੍ਡੋਲ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੮੦; ਇਤਿਵੁ॰ ੯੧) ਪਿਣ੍ਡਿਯਾਲੋਪਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਾਲ਼ਿ। ਤਤ੍ਥ ਪਿਣ੍ਡਂ ਉਲਤਿ ਗਵੇਸਤੀਤਿ **ਪਿਣ੍ਡੋਲੋ,** ਪਿਣ੍ਡਾਚਾਰਿਕੋ, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਪਿਣ੍ਡੋਲ੍ਯਂ,** ਪਿਣ੍ਡਚਰਣੇਨ ਜੀਵਿਕਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਏਸੋ**ਵਾਤਿ ਸਬ੍ਬਪਚ੍ਚਯਸਙ੍ਖਯਭੂਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਮ੍ਮੋ ਏਵ, ਤੇਨਾਹ "**ਸਬ੍ਬ...ਪੇ॰...** ਵੁ**ਚ੍ਚਤੀ**"ਤਿ। ਏਤੇਨ ਸਬ੍ਬਪਚ੍ਚਯਸਙ੍ਖਯਨਤੋ ਅਸਙ੍ਖਤਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਸਙ੍ਖਤਭੂਤਸ੍ਸ ਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਰਭਾਗਂ ਪਰਿਯੋਸਾਨਭੂਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਤ੍ਥ ਪਰਭਾਗੋਵ ਅਤ੍ਥੋ ਯੁਤ੍ਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਸਕ੍ਕਾਯੋ**ਤਿ ਸਕ੍ਕਾਯਗਾਹੋ।

ਕਪ੍ਪੋਤਿ ਲੇਸੋ। **ਕਪ੍ਪਕਤੇਨਾ**ਤਿ ਤਿਣ੍ਣਂ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਕਰਣਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਕਤੇਨ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਕਪ੍ਪ-ਸਦ੍ਦੋ ਮਹਾਕਪ੍ਪਸਮਨ੍ਤਭਾਵਕਿਲੇਸਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕਕਾਲਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਦਿਸਭਾਵਾਦੀਸੁਪਿ ਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਥਾ ਹੇਸ ''ਚਤ੍ਤਾਰਿਮਾਨਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਪ੍ਪਸ੍ਸ ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯਾਨੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੧੫੬) ਮਹਾਕਪ੍ਪੇ ਵਤ੍ਤਤਿ, ''ਕੇਵਲਕਪ੍ਪਂ ਵੇਲੁਵਨਂ ਓਭਾਸੇਤ੍ਵਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੯੪) ਸਮਨ੍ਤਭਾਵੇ, ''ਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਕਾਮੋ ਰਾਗੋ ਕਾਮੋ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਰਾਗੋ ਕਾਮੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮਹਾਨਿ॰ ੧; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ੮) ਕਿਲੇਸਕਾਮੇ, ''ਤਕ੍ਕੋ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਤਕ੍ਕੇ, ''ਯੇਨ ਸੁਦਂ ਨਿਚ੍ਚਕਪ੍ਪਂ ਵਿਹਰਾਮੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੮੭) ਕਾਲੇ , ''ਇਚ੍ਚਾਯਸ੍ਮਾ ਕਪ੍ਪੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੧੦੧੮) ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਂ, ''ਸਤ੍ਥੁਕਪ੍ਪੇਨ ਵਤ ਕਿਰ ਭੋ ਸਾਵਕੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਮਨ੍ਤਯਮਾਨਾ ਨ ਜਾਨਿਮ੍ਹਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੬੦) ਸਦਿਸਭਾਵੇਤਿ।

ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠੀਸੁ ਪਵਤ੍ਤਿਂ **ਮਹਾਨਿਦ੍ਦੇਸਪਾਲ਼ਿਯਾ** (ਮਹਾਨਿ॰ ੨੮) ਸਾਧੇਨ੍ਤੋ "ਵੁ**ਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਉਦ੍ਦਾਨਤੋ**ਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ। "**ਤਸ੍ਮਾ**"ਤਿਆਦਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਯ ਅਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਾਯ ਗੁਣਵਚਨਂ। **ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠਿਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਸਹਜਾਤਭੂਤਾਯ ਅਭਿਨਨ੍ਦਨਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਤਣ੍ਹਾਯ ਚੇਵ ਸਸ੍ਸਤਾਦਿਆਕਾਰੇਨ ਅਭਿਨਿਵਿਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਗਾਹਸ੍ਸ ਚ ਵਸੇਨ। ਪੁਬ੍ਬੇ ਨਿਵੁਤ੍ਥਧਮ੍ਮਵਿਸਯਾਯ ਕਪ੍ਪਨਾਯ ਇਧ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ ਅਤੀਤਕਾਲਵਾਚਕੋਯੇਵ ਪੁਬ੍ਬ-ਸਦ੍ਦੋ, ਨ ਪਨ ''ਮਨੋਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਪਧਾਨਾਦਿਵਾਚਕੋ, ਰੂਪਾਦਿਖਨ੍ਧਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕਪ੍ਪਨਵਤ੍ਥੁਨੋ ਅਭਾਵਾ ਅਨ੍ਤ-ਸਦ੍ਦੋ ਚ ਕੋਟ੍ਠਾਸਵਾਚਕੋ, ਨ ਪਨ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਾਦਿਵਾਚਕੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਅਤੀਤਂ ਖਨ੍ਧਕੋਟ੍ਠਾਸ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਕਪ੍ਪੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਚ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤੇ ਤਣ੍ਹਾਯਨਾਭਿਨਿਵੇਸਨਾਨਂ ਸਮਤ੍ਥਨਂ ਪਰਿਨਿਟ੍ਠਾਪਨਮਾਹ। **ਠਿਤਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਲਦ੍ਧਿਯਾ ਅਵਿਜਹਨਂ, ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਮੇਵ ਅਨੁਗਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿ ਤੇਸਮਤ੍ਥੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਅਤ੍ਥਿਤਾ, ਅਨੁਗਤਤਾ ਚ ਨਾਮ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ "**ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਵਸੇਨਾ**"ਤਿ ਇਮਿਨਾ।

“ਤੇ ਏਵ”ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ **“ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤੰ ਆਰਬ੍ਭਾ”**ਤਿਆਦਿਪਾਲ਼ਿਯਾ ਅਤ੍ਥੰ ਸੰਵਣ੍ਣੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਆਰਬ੍ਭਾ**ਤਿ ਆਲਮ੍ਬਿਤ੍ਵਾ। ਵਿਸਯੇ ਹਿ ਤਸ੍ਸਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤੋ। ਵਿਸਯਭਾਵਤੋ ਹੇਸ ਤਸ੍ਸਾ ਆਗਮਨਟ੍ਠਾਨਂ , ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੋ ਚਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ **“ਆਗਮ੍ਮ ਪਟਿਚ੍ਚਾ”**ਤਿ। ਤਦੇਤਂ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਆਹ **“ਅਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਜਨਂ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਤਂ ਕਰੋਨ੍ਤਾ”**ਤਿ।

ਅਧਿਵਚਨਪਥਾਨੀਤਿ [ਅਧਿਵਚਨਪਅਦਾਨਿ (ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ)] ਰੁਲ਼੍ਹਿਮਤ੍ਤੇਨ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਥਾਨਿ। ਦਾਸਾਦੀਸੁ ਹਿ ਸਿਰਿਵਡ੍ਢਕਾਦਿਸਦ੍ਦਾ ਵਿਯ ਵਚਨਮਤ੍ਤਮੇਵ ਅਧਿਕਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਤਥਾ ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਯੇਵ **ਅਧਿਵਚਨਂ,** ਸਾ ਚ ਵੋਹਾਰਸ੍ਸ ਪਥੋਤਿ। ਅਥ ਵਾ **ਅਧਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਉਪਰਿਭਾਗੇ, ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ **ਵਚਨਂ।** ਅਧਿ ਉਪਰਿਭਾਗੇ ਵਚਨਂ **ਅਧਿਵਚਨਂ।** ਉਪਾਦਾਨਿਯਭੂਤਾਨਂ ਰੂਪਾਦੀਨਂ [ਉਪਾਦਾਭੂਤਰੂਪਾਦੀਨਂ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੨੯)] ਉਪਰਿ ਪਞ੍ਞਾਪਿਯਮਾਨਾ ਉਪਾਦਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਦੀਪਕਪਥਾਨੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਯਦਿਦਂ ''ਅਤ੍ਤਾ, ਲੋਕੋ''ਤਿ ਚ, ਨ ਰੂਪਵੇਦਨਾਦਯੋ ਵਿਯ ਪਰਮਤ੍ਥੋਤਿ। **ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਚੇਤ੍ਥ ਅਧਿਵਚਨ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਮਾਨਤ੍ਥੋ ''ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਥੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੦੭ ਦੁਕਮਾਤਿਕਾ) ਵਿਯ ਉਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਵਚਨਪਰਿਯਾਯਤ੍ਤਾ। **“ਭੂਤਂ ਅਤ੍ਥ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਨ ਭੂਤਸਭਾਵਤੋ ਅਤਿਰੇਕਂ। ਤਮਤਿਧਾਵਿਤ੍ਵਾ ਵਾ ਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿ **ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਿਯੋ,** ਤਾਸਂ ਪਥਾਨਿ ਤਦ੍ਦੀਪਕਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਅਧਿਕਂ ਵਾ ਸਸ੍ਸਤਾਦਿਕਂ ਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿ **ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਿਯੋ।** ਅਧਿਕਞ੍ਹਿ ਸਸ੍ਸਤਾਦਿਂ, ਪਕਤਿਆਦਿਂ, ਦਬ੍ਬਾਦਿਂ, ਜੀਵਾਦਿਂ, ਕਾਯਾਦਿਞ੍ਚ ਅਭੂਤਂ ਅਤ੍ਥਂ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਜ੍ਝਾਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

੩੦. **ਅਭਿਵਦਨ੍ਤੀ**ਤਿ ''ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ, ਮੋਘਮਞ੍ਞ''ਨ੍ਤਿ ਅਭਿਨਿਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਦਨ੍ਤਿ। ''ਅਯਮੇਵ ਧਮ੍ਮੋ, ਨਾਯਂ ਧਮ੍ਮੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਅਭਿਵਦਨਕਿਰਿਯਾਯ ਅਜ੍ਜਾਪਿ ਅਵਿਚ੍ਛੇਦਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਵਤ੍ਤਮਾਨਵਚਨਂ ਕਤਨ੍ਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਪਾਲ਼ਿਵਣ੍ਣਨਾ। ਕਥੇਤੁਕਮ੍ਯਤਾਯ ਹੇਤੁਭੂਤਾਯ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਮਿਚ੍ਛਾ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ **ਦਿਟ੍ਠਿ,** ਦਿਟ੍ਠਿ ਏਵ **ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਂ** ''ਮੁਤ੍ਤਗਤਂ, (ਅ॰ ਨਿ॰ ੯.੧੧) ਸਙ੍ਖਾਰਗਤ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮਹਾਨਿ॰ ੪੧) ਵਿਯ ਗਤ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਤਬ੍ਭਾਵਵੁਤ੍ਤਿਤੋ, ਗਨ੍ਤਬ੍ਬਾਭਾਵਤੋ ਵਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਗਤਮਤ੍ਤਨ੍ਤਿ **ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਂ।** ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਗਹਣਮਤ੍ਤਮੇਵ, ਨਤ੍ਥੇਤ੍ਥ ਅਵਗਨ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਦਿਟ੍ਠਿਪਕਾਰੋ ਵਾ **ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਂ।** ਲੋਕਿਯਾ ਹਿ ਵਿਧਯੁਤ੍ਤਗਤਪਕਾਰਸਦ੍ਦੇ ਸਮਾਨਤ੍ਥੇ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਏਕਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਖਨ੍ਧੇ ''ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਚ ''ਲੋਕੋ''ਤਿ ਚ ਗਹਣਵਿਸੇਸਂ ਉਪਾਦਾਯ ਪਞ੍ਞਾਪਨਂ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ **“ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਅਤ੍ਤਾਤਿ ਚ ਲੋਕੋਤਿ ਚ ਗਹੇਤ੍ਵਾ”**ਤਿ। **ਅਮਰਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਧੁਵ**ਨ੍ਤਿ ਸਸ੍ਸਤਵੇਵਚਨਾਨਿ, ਮਰਣਾਭਾਵੇਨ ਵਾ **ਅਮਰਂ।** ਉਪ੍ਪਾਦਾਭਾਵੇਨ ਸਬ੍ਬਦਾਪਿ ਅਤ੍ਥਿਤਾਯ **ਨਿਚ੍ਚਂ।** ਥਿਰਟ੍ਠੇਨ ਵਿਕਾਰਾਭਾਵੇਨ **ਧੁਵਂ। “ਯਥਾਹਾ”**ਤਿਆਦਿਨਾ ਮਹਾਨਿਦ੍ਦੇਸ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਮਗ੍ਗਪਾਲ਼ੀਹਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਵਿਭਾਵੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ ''ਰੂਪਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ''ਤਿ ਪਾਠਸੇਸੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਅਯਂ ਪਨਤ੍ਥੋ – ''ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ। ਵੇਦਨਂ, ਸਞ੍ਞਂ, ਸਙ੍ਖਾਰੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਪਞ੍ਚਵਿਧਾਯ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ, ''ਰੂਪਵਨ੍ਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਕਾਯ ਪਨ ਪਞ੍ਚਦਸਵਿਧਾਯਪਿ ਤਦਵਸੇਸਾਯ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਵਸੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧੇ ''ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਦਞ੍ਞੋ ''ਲੋਕੋ''ਤਿ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤੀਤਿ ਅਯਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਲਬ੍ਭਤੇਵ। ਤਥਾ ਏਕਂ ਖਨ੍ਧਂ ''ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਉਪਭੋਗਭੂਤੋ ''ਲੋਕੋ''ਤਿ ਚ। ਸਸਨ੍ਤਤਿਪਤਿਤੇ ਖਨ੍ਧੇ ''ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਦਞ੍ਞੇ ਪਰਸਨ੍ਤਤਿਪਤਿਤੇ ''ਲੋਕੋ''ਤਿ ਚ ਪਞ੍ਞਪੇਤੀਤਿ ਏਵਮ੍ਪੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਏਤ੍ਥਾਹ – ''ਸਸ੍ਸਤੋ ਵਾਦੋ ਏਤੇਸ''ਨ੍ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨਨੁ ਤੇਸਂ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚ ਸਸ੍ਸਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ, ਨ ਵਾਦੋਤਿ? ਸਚ੍ਚਮੇਤਂ, ਸਸ੍ਸਤਸਹਚਰਿਤਤਾਯ ਪਨ ਵਾਦੋਪਿ ਸਸ੍ਸਤੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ ਯਥਾ ''ਕੁਨ੍ਤਾ ਪਚਰਨ੍ਤੀ''ਤਿ, ਸਸ੍ਸਤੋ ਇਤਿ ਵਾਦੋ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਇਤਿ-ਸਦ੍ਦਲੋਪੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਸਸ੍ਸਤਂ ਵਦਨ੍ਤਿ ''ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ, ਮੋਘਮਞ੍ਞ''ਨ੍ਤਿ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਵੋਹਰਨ੍ਤੀਤਿ **ਸਸ੍ਸਤਵਾਦਾ** ਤਿਪਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ।

੩੧. **ਆਤਾਪਨਭਾਵੇਨਾ**ਤਿ ਵਿਬਾਧਨਸ੍ਸ ਭਾਵੇਨ, ਵਿਬਾਧਨਟ੍ਠੇਨ ਵਾ। ਪਹਾਨਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਵਿਬਾਧਨਂ। **ਪਦਹਨਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਸਮਾਦਹਨਵਸੇਨ। **ਸਮਾਦਹਨਂ** ਪਨ ਕੋਸਜ੍ਜਪਕ੍ਖੇ ਪਤਿਤੁਮਦਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਸ੍ਸਾਹਨਂ। ਯਥਾ ਸਮਾਧਿ ਵਿਸੇਸਭਾਗਿਯਤਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ, ਏਵਂ ਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਬਹੁਲੀਕਰਣਂ **ਅਨੁਯੋਗੋ।** ਇਤਿ ਪਦਤ੍ਤਯੇਨ ਵੀਰਿਯਮੇਵ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **“ਏਵਂ ਤਿਪ੍ਪਭੇਦਂ ਵੀਰਿਯ”**ਨ੍ਤਿ। ਯਥਾਕ੍ਕਮਞ੍ਹਿ ਤੀਹਿ ਪਦੇਹਿ ਉਪਚਾਰਪ੍ਪਨਾਚਿਤ੍ਤਪਰਿਦਮਨਵੀਰਿਯਾਨਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਨ ਪਮਜ੍ਜਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ

ਅਪ੍ਪਮਾਦੋ, ਸਤਿਯਾ ਅਵਿਪ੍ਪਵਾਸੋ। ਸੋ ਪਨ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾ ਏਵ। ਸਮ੍ਮਾ ਉਪਾਯੇਨ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਮੇਤੇਨਾਤਿ **ਸਮ੍ਮਾਮਨਸਿਕਾਰੋ,** ਸੋ ਪਨ ਞਾਣਮੇਵ, ਨ ਆਰਮ੍ਮਣਵੀਥਿਜਵਨਪਟਿਪਾਦਕਾ, ਤੇਨਾਹ **"ਅਤ੍ਥਤੋ ਞਾਣ"**ਨ੍ਤਿ। **ਪਥਮਨਸਿਕਾਰੋ**ਤਿ ਕਾਰਣਮਨਸਿਕਾਰੋ। ਤਦੇਵਤ੍ਥੰ ਸਮਤ੍ਥੇਤਿ **"ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾ। ਤਤ੍ਥ **ਯਸ੍ਮਿਂ ਮਨਸਿਕਾਰੇ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਮਨਸਿਕਰਣੂਪਾਯਭੂਤੇ ਞਾਣਸਙ੍ਖਾਤੇ ਮਨਸਿਕਾਰੇ। **"ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ"**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਦ੍ਦੂਨੁਰਸਮ੍ਪਯੋਗਾਦਿਨਾ ਵਿਯ ਪਕਰਣਵਸੇਨਾਪਿ ਸਦ੍ਦੋ ਵਿਸੇਸਵਿਸਯੋਤਿ ਦੀਪੇਤਿ। **ਵੀਰਿਯਞ੍ਚਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਤੀਹਿ ਪਦੇਹਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਤਿਪ੍ਪਭੇਦੰ ਵੀਰਿਯਞ੍ਚ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ''ਆਤਪ੍ਪ...ਪੇ॰... ਮਨਸਿਕਾਰਮਨ੍ਵਾਯਾ''ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਾਠੇ, ਸੀਲਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨਾਨੰ ਅਧਿਗਮਨਪਟਿਪਦਾ ਇਧ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ, ਸਾ ਪਨ **ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇ** (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੪੦੧) ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਆਹ **"ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋ"**ਤਿ। **ਤਥਾਜਾਤਿਕ**ਨ੍ਤਿ ਤਥਾਸਭਾਵਂ, ਏਤੇਨ ਚੁਦ੍ਦਸਵਿਧੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਪਰਿਦਮਨੇਹਿ ਰੂਪਾਵਚਰਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਪਗੁਣਤਾਪਾਦਨੇਨ ਦਮਿਤਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਚੇਤਸੋ ਸਮਾਧਿ **ਚੇਤੋਸਮਾਧਿ,** ਸੋ ਪਨ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤਰੂਪਾਵਚਰਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸੇਵ ਸਮਾਧਿ। **ਯਥਾ**-ਸਦ੍ਦੋ **"ਯੇਨਾ"**ਤਿ ਅਤ੍ਥੇ ਨਿਪਾਤੋਤਿ ਆਹ **"ਯੇਨ ਸਮਾਧਿਨਾ"**ਤਿ।

ਵਿਜਮ੍ਭਨਭੂਤੇਹਿ ਲੋਕਿਯਾਭਿਞ੍ਞਾਸਙ੍ਖਾਤੇਹਿ ਝਾਨਾਨੁਭਾਵੇਹਿ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋਤਿ **ਝਾਨਾਨੁਭਾਵਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ। ਸੋ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕੋ ਏਵਂ ਵਦਤੀ**ਤਿ ਵਤ੍ਤਮਾਨਵਚਨਂ, ਤਥਾਵਦਨਸ੍ਸ ਅਵਿਚ੍ਛੇਦਭਾਵੇਨ ਸਬ੍ਬਕਾਲਿਕਤਾਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਨਿਯਮਿਤੇ ਹਿ ਕਾਲਵਿਸੇਸੇ ਵਿਪ੍ਪਕਤਕਾਲਵਚਨਨ੍ਤਿ। ਵਨਤਿ ਯਾਚਤਿ ਪੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ **ਵਞ੍ਝਾ ਝ**-ਪਚ੍ਚਯਂ, ਨ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਚ ਨਿਗ੍ਗਹਿਤਂ ਕਤ੍ਵਾ, ਵਧਤਿ ਪੁਤ੍ਤਂ, ਫਲਂ ਵਾ ਹਨਤੀਤਿਪਿ **ਵਞ੍ਝਾ** ਸਪਚ੍ਚਯਘਜ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਝ-ਕਾਰਂ, ਨਿਗ੍ਗਹਿਤਾਗਮਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ। ਸਾ ਵਿਯ ਕਸ੍ਸਚਿ ਫਲਸ੍ਸ ਅਜਨੇਨਾਤਿ **ਵਞ੍ਝੋ,** ਤੇਨਾਹ **"ਵਞ੍ਝਪਸੂ"**ਤਿਆਦਿ। ਏਵਂ ਪਦਤ੍ਥਵਤਾ ਇਮਿਨਾ ਕੀਦਿਸਂ ਸਾਮਤ੍ਥਿਯਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੀਤਿ ਅਨ੍ਤੋਲੀਨਚੋਦਨਂ ਪਰਿਹਰਿਤੁਂ **"ਏਤੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਝਾਨਲਾਭਿਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸੇਨ ਝਾਨਧਮ੍ਮਾ ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਤਮ੍ਮੁਖੇਨ ਪਨ ਸੇਸਧਮ੍ਮਾਪੀਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਸਨ੍ਧਾਯ **"ਝਾਨਾਦੀਨ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਰੂਪਾਦਿਜਨਕਭਾ**ਵਨ੍ਤਿ ਰੂਪਾਦੀਨਂ ਜਨਕਸਾਮਤ੍ਥਿਯਂ। **ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤੀ**ਤਿ ''ਨਯਿਮੇ ਕਿਞ੍ਚਿ ਜਨੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ। ਕਸ੍ਮਾਤਿ ਚੇ? ਸਤਿ ਹਿ ਜਨਕਭਾਵੇ ਰੂਪਾਦਿਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਿਯ, ਸੁਖਾਦਿਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਿਯ ਚ ਪਚ੍ਚਯਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦਵਨ੍ਤਤਾ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਉਪ੍ਪਾਦੇ ਚ ਸਤਿ ਅਵਸ੍ਸਂਭਾਵੀ ਨਿਰੋਧੋਤਿ ਅਨਵਕਾਸਾਵ ਨਿਚ੍ਚਤਾ ਸਿਯਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤੀਤਿ।

ਠਿਤੋਤਿ ਨਿਚ੍ਚਲਂ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋ, **ਕੂਟਟ੍ਠ**-ਸਦ੍ਦੋਯੇਵ ਵਾ ਲੋਕੇ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਂ ਨਿਚ੍ਚੇ ਨਿਰੂਲ੍ਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ **ਠਾਯੀ,** ਏਸਿਕਾ ਚ ਸਾ ਠਾਯੀ ਚਾਤਿ **ਏਸਿਕਟ੍ਠਾਯੀ,** ਵਿਸੇਸਨਪਰਨਿਪਾਤੋ ਚੇਸ, ਤਸ੍ਮਾ ਗਮ੍ਭੀਰਨੇਮੋ ਨਿਚ੍ਚਲਟ੍ਠਿਤਿਕੋ ਇਨ੍ਦਖੀਲੋ ਵਿਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਤੇਨਾਹ **"ਯਥਾ"**ਤਿਆਦਿ। ''ਕੂਟਟ੍ਠੋ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਚੇਤ੍ਥ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਭਾਵਮਾਹ। ''ਏਸਿਕਟ੍ਠਾਯੀ ਠਿਤੋ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਨ ਯਥਾ ਏਸਿਕਾ ਵਾਤਪ੍ਪਹਾਰਾਦੀਹਿ ਨ ਚਲਤਿ, ਏਵਂ ਨ ਕੇਨਚਿ ਵਿਕਾਰਮਾਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਵਿਕਾਰਾਭਾਵਂ, ਵਿਕਾਰੋਪਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਵਿਨਾਸੋਯੇਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਉਭਯੇਨਾਪਿ ਲੋਕਸ੍ਸ ਵਿਨਾਸਾਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੀ"**ਤਿ।

ਏਵਮਟ੍ਠਕਥਾਵਾਦਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਕੇਚਿਵਾਦਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਕੇਚਿ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਮੁਞ੍ਜਤੋ**ਤਿ [ਮੁਞ੍ਜੇ (ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ)] ਮੁਞ੍ਜਤਿਣਤੋ। **ਈਸਿਕਾ**ਤਿ ਕਲੀਰੋ। **ਯਦਿਦਂ** ਅਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤਂ ਧਮ੍ਮਜਾਤਂ **ਜਾਯਤੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ,** ਤਂ ਸਤ੍ਤਿਰੂਪਵਸੇਨ ਪੁਬ੍ਬੇ **ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਮੇ**ਵ ਬਜਤ੍ਤਿਰੂਪਵਸੇਨ **ਨਿਕ੍ਖਮਤਿ,** ਅਭਿਬਜਤ੍ਤਿਂ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਮੇਵਾ''ਤਿ ਹਿ ਏਤੇਨ ਕਾਰਣੇ ਫਲਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਦਸ੍ਸਨੇਨ ਬਜਤ੍ਤਿਰੂਪਵਸੇਨ ਅਭਿਬਜਤ੍ਤਿਵਾਦਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਸਾਲਿਗਬ੍ਭੇ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ ਸਾਲਿਸੀਸਂ ਵਿਯ ਹਿ ਸਤ੍ਤਿਰੂਪਂ, ਤਦਭਿਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਂ ਵਿਯ ਬਜਤ੍ਤਿਰੂਪਨ੍ਤਿ। ਕਥਂ ਪਨ ਸਤ੍ਤਿਰੂਪਵਸੇਨ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋਯੇਵ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਭਿਬਜਤ੍ਤੋ ਬਜਤ੍ਤਿਰੂਪਵਸੇਨ ਅਭਿਬਜਤ੍ਤਿਂ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ? ਯਥਾ ਅਨ੍ਧਕਾਰੇਨ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨੋ ਘਟੋ ਆਲੋਕੇਨ ਅਭਿਬਜਤ੍ਤਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਏਵਮਯਮ੍ਪੀਤਿ।

ਇਦਮੇਤ੍ਥ ਵਿਚਾਰੇਤਬ੍ਬਂ – ਕਿਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਆਲੋਕੋ ਘਟਂ ਪਕਾਸੇਤੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਯਦਿ ਘਟਵਿਸਯਂ ਬੁਦ੍ਧਿਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਪਕਾਸੇਤਿ, ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਏਵ ਬੁਦ੍ਧਿਯਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਦੀਪਨਤੋ ਅਭਿਬਜਤ੍ਤਿਵਾਦੋ ਹਾਯਤਿ। ਅਥ ਘਟਵਿਸਯਾਯ ਬੁਦ੍ਧਿਯਾ ਆਵਰਣਭੂਤਂ ਅਨ੍ਧਕਾਰਂ

ਵਿਧਮਨ੍ਤੋ ਪਕਾਸੇਤਿ, ਏਵਮ੍ਪਿ ਅਭਿਬ੍ਯਤ੍ਤਿਵਾਦੋ ਹਾਯਤੇਵ। ਸਤਿ ਹਿ ਘਟਵਿਸਯਾਯ ਬੁਦ੍ਧਿਯਾ ਕਥਂ ਅਨ੍ਧਕਾਰੋ ਤਸ੍ਸਾ ਆਵਰਣਂ ਹੋਤੀਤਿ। ਯਥਾ ਚ ਘਟਸ੍ਸ ਅਭਿਬ੍ਯਤ੍ਤਿ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋਪਿ ਅਭਿਬ੍ਯਤ੍ਤਿ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿਯੇਵ। ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਹਿ ਯਦਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਿਸਯਾਦਿਸਨ੍ਨਿਪਾਤੇਨ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਏਵ ਬੁਦ੍ਧਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਵਚਨੇਨੇਵ ਅਭਿਬ੍ਯਤ੍ਤਿਵਾਦੋ ਹਾਯਤਿ ਅਭਿਬ੍ਯਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਏਵ ਬੁਦ੍ਧਿਯਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਦੀਪਨਤੋ। ਤਥਾ ਸਸ੍ਸਤਵਾਦੋਪਿ ਤੇਨੇਵ ਕਾਰਣੇਨ। ਅਥ ਬੁਦ੍ਧਿਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਆਵਰਣਭੂਤਸ੍ਸ ਅਨ੍ਧਕਾਰਟ੍ਠਾਨਿਯਸ੍ਸ ਮੋਹਸ੍ਸ ਵਿਧਮਨੇਨ ਬੁਦ੍ਧਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਸਤਿ ਅਤ੍ਥਵਿਸਯਾਯ ਬੁਦ੍ਧਿਯਾ ਕਥਂ ਮੋਹੋ ਤਸ੍ਸਾ ਆਵਰਣਂ ਹੋਤੀਤਿ, ਹਾਯਤੇਵ ਅਭਿਬ੍ਯਤ੍ਤਿਵਾਦੋ, ਕਿਞ੍ਚ ਭਿਯ੍ਯੋ – ਭੇਦਸਬ੍ਭਾਵਤੋਪਿ ਅਭਿਬ੍ਯਤ੍ਤਿਵਾਦੋ ਹਾਯਤਿ। ਨ ਹਿ ਅਭਿਬ੍ਯਞ੍ਜਨਕਾਨਂ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਮਣਿਪਦੀਪਾਦੀਨਂ ਭੇਦੇਨ ਅਭਿਬ੍ਯਞ੍ਜਿਤਬ੍ਬਾਨਂ ਘਟਾਦੀਨਂ ਭੇਦੋ ਹੋਤਿ, ਹੋਤਿ ਚ ਵਿਸਯਭੇਦੇਨ ਬੁਦ੍ਧਿਭੇਦੋ ਯਥਾਵਿਸਯਂ ਬੁਦ੍ਧਿਯਾ ਸਮ੍ਭਵਤੋਤਿ ਭਿਯ੍ਯੋਪਿ ਅਭਿਬ੍ਯਤ੍ਤਿ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿਯੇਵ, ਨ ਚੇਤ੍ਥ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਾਭਿਬ੍ਯਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਿਕਪ੍ਪਨਾ ਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਾਭਿਬ੍ਯਤ੍ਤਿਕਿਰਿਯਾਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਵੁਤ੍ਤਿਯਾ ਵੁਤ੍ਤਿਮਤੋ ਚ ਅਨਞ੍ਞਥਾਨੁਜਾਨਨਤੋ। ਅਨਞ੍ਞਾਯੇਵ ਹਿ ਤਥਾ ਵੁਤ੍ਤਿਸਙ੍ਖਾਤਾ ਕਿਰਿਯਾ ਤਬ੍ਬਨ੍ਤੁਵਤ੍ਥੁਤੋ, ਯਥਾ ਫਸ੍ਸਾਦੀਹਿ ਫੁਸਨਾਦਿਭਾਵੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਿਮਤੋ ਅਨਞ੍ਞਾਯ ਏਵ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਾਭਿਬ੍ਯਤ੍ਤਿਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਵੁਤ੍ਤਿਯਾ ਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤੋ ਕੋਸਞ੍ਚਿ ਅਭਿਬ੍ਯਤ੍ਤਿਵਾਦੋ ਨ ਯੁਤ੍ਤੋ ਏਵਾਤਿ। ਯੇ ਪਨ ''ਈਸਿਕਟ੍ਠਾਯੀ ਠਿਤੋ''ਤਿ ਪਠਿਤ੍ਵਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਮਿਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਤਦਿਦਂ ਕਾਰਣਭਾਵੇਨ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ''ਤੇ ਚ ਸਤ੍ਤਾ ਸਨ੍ਧਾਵਨ੍ਤਿ ਸਂਸਰਨ੍ਤਿ ਚਵਨ੍ਤਿ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਪਦੇਹਿ ਅਤ੍ਥਸਮ੍ਬਨ੍ਧਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਮਿਵ ਅਸਮ੍ਬਨ੍ਧਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਯਸ੍ਮਾ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਤੇ ਚ ਸਤ੍ਤਾ ਸਨ੍ਧਾਵਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯੇ ਇਧ ਮਨੁਸ੍ਸਭਾਵੇਨ ਅਵਟ੍ਠਿਤਾ, ਤੇਯੇਵ ਦੇਵਭਾਵਾਦਿਉਪਗਮਨੇਨ ਇਤੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਕਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਨਾਸੋ, ਅਕਤਸ੍ਸ ਚ ਅਬ੍ਭਾਗਮੋ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਅਪਰਾਪਰਨ੍ਤਿ ਅਪਰਸ੍ਮਾ ਭਵਾ ਅਪਰਂ ਭਵਂ, ਅਪਰਮਪਰਂ ਵਾ, ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **"ਚਵਨ੍ਤੀ"**ਤਿ ਪਦਮੁਲ੍ਲਿਙ੍ਗੇਤ੍ਵਾ **"ਏਵਂ ਸਙ੍ਖ੍ਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ"**ਤਿ ਅਤ੍ਥਂ ਵਿਵਰਤਿ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਤਥਾਗਹਿਤਸ੍ਸ ਨਿਚ੍ਚਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਨ ਚੁਤੂਪਪਤ੍ਤਿਯੋ। ਸਬ੍ਬਬ੍ਯਾਪਿਤਾਯ ਨਾਪਿ ਸਨ੍ਧਾਵਨਸਂਸਰਣਾਨਿ, ਧਮ੍ਮਾਨਂਯੇਵ ਪਨ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਸੇਸੇਨ ਏਵਂ ਸਙ੍ਖ੍ਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਵੋਹਰੀਯਨ੍ਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਏਤੇਨ ''ਅਵਟ੍ਠਿਤਸਭਾਵਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ, ਧਮ੍ਮਿਨੋ ਚ ਧਮ੍ਮਮਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚੇਵ ਵਿਨਸ੍ਸਤਿ ਚਾ''ਤਿ ਇਮਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਵਾਦਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਇਮਿਸ੍ਸਂ ਸਸ੍ਸਤਵਾਦਵਿਚਾਰਣਾਯਮੇਵ ''ਏਵਂਗਤਿਕਾ''ਤਿ ਪਦਤ੍ਥਵਿਭਾਵਨੇ ਵਕ੍ਖਾਮ। ਇਦਾਨਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਅਸਮ੍ਬਨ੍ਧਮਤ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਸਨ੍ਧਾਵਨ੍ਤੀਤਿਆਦਿਨਾ ਵਚਨੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਾਦਂ ਭਿਨ੍ਦਤਿ** ਵਿਨਾਸੇਤਿ ਸਨ੍ਧਾਵਨਾਦਿਵਚਨਸਿਦ੍ਧਾਯ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਯ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਤ੍ਤਨਾ ਪਟਿਞ੍ਞਾਤਸ੍ਸ ਸਸ੍ਸਤਵਾਦਸ੍ਸ ਵਿਰੁਦ੍ਧਭਾਵਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **"ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਸ੍ਸਾ"**ਤਿਆਦਿ ਤਦਤ੍ਥਸਮਤ੍ਥਨਂ। **ਨ ਨਿਬਦ੍ਧ**ਨ੍ਤਿ ਨ ਥਿਰਂ। ''ਸਨ੍ਧਾਵਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਂ, ਸਸ੍ਸਤਵਾਦਞ੍ਚ ਸਨ੍ਧਾਯ **"ਸੁਨ੍ਦਰਮ੍ਪਿ ਅਸੁਨ੍ਦਰਮ੍ਪਿ ਹੋਤਿਯੇਵਾ"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।** ਸਬ੍ਬਦਾ ਸਰਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ **ਸਸ੍ਸਤਿਯੋ** ਰ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਸ-ਕਾਰਂ, ਦ੍ਵਿਭਾਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ, ਪਥਵੀਸਿਨੇਰੁਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾ, ਸਸ੍ਸਤੀਹਿ ਸਮਂ ਸਦਿਸਂ ਤਥਾ, ਭਾਵਨਪੁਂਸਕਵਚਨਞ੍ਚੇਤਂ। ''ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚਾ''ਤਿ ਹਿ ਕਤ੍ਤੁਅਧਿਕਾਰੋ। **ਸਸ੍ਸਤਿਸਮ**ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਲਿਙ੍ਗਬ੍ਯਤ੍ਤਯੇਨ ਕਤ੍ਤੁਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। ਸਸ੍ਸਤਿਸਮੋ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚ ਅਤ੍ਥਿ ਏਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, **ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਚੇਤ੍ਥ ਪਦਪੂਰਣਮਤ੍ਤਂ। ਏਵ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਹਿ ਏ-ਕਾਰੇ ਪਰੇ ਇਤਿ-ਸਦ੍ਦੇ ਇ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਵ-ਕਾਰਮਿਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਸਦ੍ਦਵਿਦੂ। **ਸਸ੍ਸਤਿਸਮ**ਨ੍ਤਿ ਸਸ੍ਸਤਂ ਥਾਵਰਂ ਨਿਚ੍ਚਕਾਲਨ੍ਤਿਪਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਸਸ੍ਸਤਿਸਮ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਸ੍ਸਤਪਦੇਨ ਸਮਾਨਤ੍ਥਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ **ਟੀਕਾਯਂ** (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੩੧) ਵੁਤ੍ਤੋ।

ਹੇਤੁਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋਤਿ ਯੇਸਂ ''ਸਸ੍ਸਤੋ''ਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ਲੋਕਞ੍ਚ ਪਞ੍ਞਪੇਤਿ, ਤੇਸਂ ਹੇਤੁਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਅਯਂ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕੋ ਆਹਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਨ ਹਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਕਤਮਤ੍ਥਂ ਅਤ੍ਤਨੋਯੇਵ ਸਾਧੇਤਿ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਨ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਕਤੇਨ ਅਤ੍ਥੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਭੂਤਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥਂ ਸਾਧੇਤਿ, ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਯਥਾਨਿਚ੍ਛਿਤਂ ਅਤ੍ਥਂ ਪਰੇਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਪੇਤਿ, ਨ ਅਨਿਚ੍ਛਿਤਂ , ਇਦਂ ਪਨ ਹੇਤੁਦਸ੍ਸਨਂ ਏਤੇਸੁ ਅਨੇਕੇਸੁ ਜਾਤਿਸਤਸਹਸ੍ਸੇਸੁ ਏਕੋਵਾਯਂ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਯੋ ਹਿ ਯਮਤ੍ਥਂ ਅਨੁਭਵਤਿ, ਸੋ ਏਵ ਤਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ, ਨ

ਅਞ੍ਞੋ। ਨ ਹਿ ਅਞ੍ਞੇਨ ਅਨੁਭੂਤਮਤ੍ਥਂ ਅਞ੍ਞੋ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਯਥਾ ਤਂ ਬੁਦ੍ਧਰਕ੍ਖਿਤੇਨ ਅਨੁਭੂਤਂ ਧਮ੍ਮਰਕ੍ਖਿਤੋ। ਯਥਾ ਚੇਤਾਸੁ, ਏਵਂ ਇਤੋ ਪੁਰਿਮਤਰਾਸੁਪਿ ਜਾਤੀਸੁ, ਤਸ੍ਮਾ ‘‘ਸਸ੍ਸਤੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚ, ਯਥਾ ਚ ਮੇ, ਏਵਂ ਅਞ੍ਞੇਸਮ੍ਪਿ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸਸ੍ਸਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚਾ’’ਤਿ ਸਸ੍ਸਤਵਸੇਨ ਦਿਟ੍ਠਿਗਹਣਂ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦੋ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕੋ ਪਰੇਪਿ ਤਤ੍ਥ ਪਤਿਟ੍ਠਪੇਤਿ। ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਪਨ ‘‘ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾਨਿ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਿਪਥਾਨਿ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਏਵਮਾਹਾ’’ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਪਰਾਨੁਗਾਹਾਪਨਵਸੇਨ ਇਧ ਹੇਤੁਦਸ੍ਸਨਂ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। **ਏਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚ ਲੋਕਸ੍ਸ ਚ ਸਸ੍ਸਤਭਾਵਂ। “**ਨ ਕੇਵਲ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਆਪਨ੍ਨਦਸ੍ਸਨਂ। **ਠਾਨ**-ਸਦ੍ਦੋ ਕਾਰਣੇ, ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਇਧ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਯੇਵਾਤਿ ਆਹ “**ਇਦ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਕਾਰਣਞ੍ਚ ਨਾਮੇਤਂ ਤਿਵਿਧਂ ਸਮ੍ਪਾਪਕਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਂ ਞਾਪਕਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਾਪਕਕਾਰਣਂ, ਬੀਜਂ ਅਙ੍ਕੁਰਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਕਾਰਣਂ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤਾਦਯੋ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦੀਨਂ ਞਾਪਕਕਾਰਣਂ, ਇਧਾਪਿ ਞਾਪਕਕਾਰਣਮੇਵ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ। ਞਾਪਕੋ ਹਿ ਅਤ੍ਥੋ ਞਾਪੇਤਬ੍ਬਤ੍ਥਵਿਸਯਸ੍ਸ ਞਾਣਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭਾਵਤੋ ਕਾਰਣਂ। ਤਦਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਤਂ ਞਾਣਂ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਠਾਨਂ,** ਵਸਤਿ ਤਂ ਞਾਣਮੇਤ੍ਥ ਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ “**ਵਤ੍ਥੂ**”ਤਿ ਚ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਭਗਵਤਾ ਵਤ੍ਥੁ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾਪਿ ਠਾਨ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ।

੩੨-੩੩. ਦੁਤਿਯਤਤਿਯਵਾਰਾਨਂ ਪਠਮਵਾਰਤੋ ਵਿਸੇਸੋ ਨਤ੍ਥਿ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਕਾਲਭੇਦਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਉਪਰਿ ਵਾਰਦ੍ਵਯੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ**”ਤਿ। ਤਦੇਤਂ ਕਾਲਭੇਦਂ ਯਥਾਪਾਲ਼ਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਕੇਵਲਞ੍ਹੀ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਤਰੇਨ ਦੁਤਿਯਤਤਿਯਵਾਰਾ ਯਾਵ ਦਸਸਂਵਟ੍ਟਵਿਵਟ੍ਟਕਪ੍ਪਾ, ਯਾਵ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਸਂਵਟ੍ਟਵਿਵਟ੍ਟਕਪ੍ਪਾ ਚ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਯਦੇਵਂ ਕਸ੍ਮਾ ਸਸ੍ਸਤਵਾਦੋ ਚਤੁਧਾ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਨਨੁ ਤਿਧਾ ਕਾਲਭੇਦਮਕਤ੍ਵਾ ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਵਾਦੋ ਵਿਯ ਦੁਵਿਧੇਨੇਵ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬੋ ਸਿਯਾਤਿ ਚੋਦਨਂ ਸੋਧੇਤੁਂ “**ਮਨ੍ਦਪਞ੍ਞੋ ਹੀ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਮਨ੍ਦਪਞ੍ਞਾਦੀਨਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਲਾਭੀਨਂ ਵਸੇਨ ਤਿਧਾ ਕਾਲਭੇਦਂ ਕਤ੍ਵਾ ਤਕ੍ਕਨੇਨ ਸਹ ਚਤੁਧਾ ਵਿਭਤ੍ਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਨਨੁ ਚ ਅਨੁਸ੍ਸਵਾਦਿਵਸੇਨ ਤਕ੍ਕਿਕਾਨਂ ਵਿਯ ਮਨ੍ਦਪਞ੍ਞਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਵਿਸੇਸਲਾਭੀਨਂ ਹੀਨਾਦਿਵਸੇਨ ਅਨੇਕਭੇਦਸਮ੍ਭਵਤੋ ਬਹੁਧਾ ਭੇਦੋ ਸਿਯਾ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਵਿਸੇਸਲਾਭਿਨੋ ਤਯੋ ਏਵ ਰਾਸੀ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ? ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਕਾਮਤ੍ਤਾ। ਤੀਸੁ ਹਿ ਰਾਸੀਸੁ ਯੇ ਹੀਨਮਜ੍ਝਿਮਪਞ੍ਞਾ, ਤੇ ਵੁਤ੍ਤਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਊਨਕਮੇਵ ਅਨੁਸ੍ਸਰਨ੍ਤਿ। ਯੇ ਪਨ ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਪਞ੍ਞਾ, ਤੇ ਵੁਤ੍ਤਪਰਿਚ੍ਛੇਦਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਨਾਨੁਸ੍ਸਰਨ੍ਤੀਤਿ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਕਾਮਤੋ ਅਨੇਕਜਾਤਿਸਤਸਹਸ੍ਸਦਸਚਤ੍ਤਾਰੀਸਸਂਵਟ੍ਟਵਿਵਟ੍ਟਾਨੁਸ੍ਸਰਣਵਸੇਨ ਤਯੋ ਏਵ ਰਾਸੀ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ। **ਨ ਤਤੋ ਉਦ੍ਧ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਕਾਲਤ੍ਤਯਤੋ, ਚਤ੍ਤਾਰੀਸਸਂਵਟ੍ਟਵਿਵਟ੍ਟਕਪ੍ਪਤੋ ਵਾ ਉਦ੍ਧਂ ਨਾਨੁਸ੍ਸਰਤਿ, ਕਸ੍ਮਾ? ਦੁਬ੍ਬਲਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾ। ਤੇਸਞ੍ਹਿ ਨਾਮਰੂਪਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਿਰਹਤੋ ਦੁਬ੍ਬਲਾ ਪਞ੍ਞਾ ਹੋਤੀਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਸੁ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੩੪. ਤਪ੍ਪਕਤਿਯਤ੍ਤੋਪਿ ਕਤ੍ਤੁਤ੍ਥੋਯੇਵਾਤਿ ਆਹ “**ਤਕ੍ਕਯਤੀ**”ਤਿ। ਤਪ੍ਪਕਤਿਯਤ੍ਤੁਤ੍ਤਾ ਏਵ ਹਿ ਦੁਤਿਯਨਯੋਪਿ ਉਪਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਤਕ੍ਕਯਤੀ**ਤਿ ਊਹਯਤਿ, ਸਸ੍ਸਤਾਦਿਆਕਾਰੇਨ ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਭਿਨਿਰੋਪਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਕ੍ਕੋ**ਤਿ ਆਕੋਟਨਲਕ੍ਖਣੋ, ਵਿਨਿਚ੍ਛਯਲਕ੍ਖਣੋ ਵਾ ਦਿਟ੍ਠਿਟ੍ਠਾਨਭੂਤੋ ਵਿਤਕ੍ਕੋ। ਤੇਨ ਤੇਨ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਤਕ੍ਕਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ “**ਤਕ੍ਕੇਤ੍ਵਾ ਵਿਤਕ੍ਕੇਤ੍ਵਾ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਵੀਮਂਸਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਵਚਨਮਤ੍ਤਂ। ਨਿਬ੍ਬਚਨਂ ਪਨ ਤਕ੍ਕਿਪਦੇ ਵਿਯ ਦ੍ਵਿਧਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। **ਵੀਮਂਸਾ** ਨਾਮ ਵਿਚਾਰਣਾ, ਸਾ ਚ ਦੁਵਿਧਾ ਪਞ੍ਞਾ ਚੇਵ ਪਞ੍ਞਾਪਤਿਰੂਪਿਕਾ ਚ। ਇਧ ਪਨ ਪਞ੍ਞਾਪਤਿਰੂਪਿਕਾਵ, ਸਾ ਚਤ੍ਥਤੋ ਲੋਭਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ, ਮਿਚ੍ਛਾਭਿਨਿਵੇਸਸਙ੍ਖਾਤੋ ਵਾ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ। ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਵਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਸ੍ਸਨਭੂਤਂ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਿਤਂ, ਤਦੇਤਮਤ੍ਥਤ੍ਤਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਤੁਲਨਾ ਰੁਚ੍ਚਨਾ ਖਮਨਾ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। “**ਤੁਲਯਿਤ੍ਵਾ**”ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ‘‘ਲੋਭਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਨਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਸਮਨ੍ਤਤੋ, ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਵਾ ਆਹਨਨਂ **ਪਰਿਯਾਹਤਂ,** ਤਂ ਪਨ ਵਿਤਕ੍ਕਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਊਹਨਮੇਵ, ਭਾਵਨਪੁਂਸਕਞ੍ਚੇਤਂ ਪਦਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ “**ਤੇਨ ਤੇਨ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਤਕ੍ਕੇਤ੍ਵਾ**”ਤਿ ਇਮਿਨਾ। **ਪਰਿਯਾਯੇਨਾ**ਤਿ ਚ ਕਾਰਣੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾਯਾ**ਤਿ ਤਿਧਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਭੇਦਾਯ। **ਅਨੁਵਿਚਰਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਨੁਪਵਤ੍ਤਿਤਂ, ਵੀਮਂਸਾਨੁਗਤੇਨ ਵਾ ਵਿਚਾਰੇਨ ਅਨੁਮਜ੍ਜਿਤਂ। ਤਦਨੁਗਤਧਮ੍ਮਕਿਚ੍ਚਮ੍ਪਿ ਹਿ ਪਧਾਨਧਮ੍ਮੇ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਤਥਾ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਪਟਿਭਾਤਿ ਦਿਸ੍ਸਤੀਤਿ **ਪਟਿਭਾਨਂ,** ਯਥਾਸਮਾਹਿਤਾਕਾਰਵਿਸੇਸਵਿਭਾਵਕੋ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ, ਤਤੋ ਜਾਤਨ੍ਤਿ **ਪਟਿਭਾਨਂ,** ਤਥਾ ਪਞ੍ਞਾਯਨਂ,

ਸਯਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਟਿਭਾਨਂ **ਸਯਂਪਟਿਭਾਨਂ** , ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਟਿਭਾਨਮਤ੍ਤਸਞ੍ਜਾਤ"**ਨ੍ਤਿ। **ਮਤ੍ਤ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸਾਧਿਗਮਾਦਯੋ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਅਨਾਮਟ੍ਠਕਾਲਵਚਨੇ ਵਤ੍ਤਮਾਨਵਸੇਨੇਵ ਅਤ੍ਥਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਉਪਪਨ੍ਨੋਤਿ ਆਹ **"ਏਵਂ ਵਦਤੀ"**ਤਿ।

ਪਾਲ਼ਿਯਂ ''ਤਕ੍ਕੀ ਹੋਤਿ ਵੀਮਂਸੀ''ਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ, ਏਕਸੇਸੇਨ ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ ਤਕ੍ਕੀਭੇਦਂ ਵਿਭਜਨ੍ਤੋ **"ਤਤ੍ਥ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੋ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਪਰੇਹਿ ਪੁਨ ਸਵਨਂ **ਅਨੁਸ੍ਸੁਤਿ,** ਸਾ ਯਸ੍ਸਾਯਂ **ਅਨੁਸ੍ਸੁਤਿਕੋ।** ਪੁਰਿਮਂ ਅਨੁਭੂਤਪੁਬ੍ਬਂ ਜਾਤਿਂ ਸਰਤੀਤਿ **ਜਾਤਿਸ੍ਸਰੋ।** ਲਬ੍ਭਤੇਤਿ **ਲਾਭੋ,** ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਂ ਰੂਪਾਦਿ, ਸੁਖਾਦਿ ਚ, ਨ ਪਨ ਝਾਨਾਦਿਵਿਸੇਸੋ, ਤੇਨੇਵਾਹ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ''ਸੋ ਤਕ੍ਕਪਰਿਯਾਹਤਂ ਵੀਮਂਸਾਨੁਵਿਚਰਿਤਂ ਸਯਂਪਟਿਭਾਨਂ ਏਵਮਾਹਾ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਮ੍ਪਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਟਿਭਾਨਮਤ੍ਤਸਞ੍ਜਾਤ''ਨ੍ਤਿ। **ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰੋਪਿ** ਵਦਤਿ ''ਮਤ੍ਤ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵਿਸੇਸਾਧਿਗਮਾਦਯੋ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੩੪) ਸੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਲਾਭੀ।** ਸੁਦ੍ਧੇਨ ਪੁਰਿਮੇਹਿ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸੇਨ, ਸੁਦ੍ਧਂ ਵਾ ਤਕ੍ਕਨਂ **ਸੁਦ੍ਧਤਕ੍ਕੋ,** ਸੋ ਯਸ੍ਸਾਯਂ **ਸੁਦ੍ਧਤਕ੍ਕਿਕੋ। ਤੇਨ ਹੀ**ਤਿ ਉਯ੍ਯੋਜਨਤ੍ਥੇ ਨਿਪਾਤੋ, ਤੇਨ ਤਥਾ ਵੇਸ੍ਸਨ੍ਤਰਰਞ੍ਞੋਵ ਭਗਵਤਿ ਸਮਾਨੇਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗ੍ਗਾਹਂ ਉਯ੍ਯੋਜੇਤਿ। **ਲਾਭਿਤਾਯਾ**ਤਿ ਰੂਪਾਦਿਸੁਖਾਦਿਲਾਭੀਭਾਵਤੋ। **"ਅਨਾਗਤੇਪਿ ਏਵਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ"**ਤਿ ਇਦਂ ਲਾਭੀਤਕ੍ਕਿਨੋ ਏਵਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਸਮ੍ਭਵਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਂ ਤਕ੍ਕਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਨਾਗਤਂਸਤਕ੍ਕਨੇਨੇਵ ਹਿ ਸਸ੍ਸਤਗ੍ਗਾਹੀ ਭਵਤਿ। **"ਅਤੀਤੇਪਿ ਏਵਂ ਅਹੋਸੀ"**ਤਿ ਇਦਂ ਪਨ ਅਨਾਗਤਂਸਤਕ੍ਕਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਂ। ਸੋ ਹਿ ''ਯਥਾ ਮੇ ਇਦਾਨਿ ਅਤ੍ਤਾ ਸੁਖੀ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਅਤੀਤੇਪੀਤਿ ਪਠਮਂ ਅਤੀਤਂਸਾਨੁਤਕ੍ਕਨਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਅਨਾਗਤੇਪਿ ਏਵਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਤਕ੍ਕਯਨ੍ਤੋ ਦਿਟ੍ਠਿਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **"ਏਵਂ ਸਤਿ ਇਦਂ ਹੋਤੀ"**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚੇਸੁ ਭਾਵੇਸੁ ਅਞ੍ਞੋ ਕਰੋਤਿ, ਅਞ੍ਞੋ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤੀਤਿ ਦੋਸੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਥਾ ਚ ਸਤਿ ਕਤਸ੍ਸ ਵਿਨਾਸੋ ਅਕਤਸ੍ਸ ਚ ਅਜ੍ਝਾਗਮੋ ਸਿਯਾ। ਨਿਚ੍ਚੇਸੁ ਪਨ ਭਾਵੇਸੁ ਅਞ੍ਞੋ ਕਰੋਤਿ, ਅਞ੍ਞੋ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤੀਤਿ ਦੋਸੋ ਨਾਪਜ੍ਜਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਸਤਿ ਕਤਸ੍ਸ ਅਵਿਨਾਸੋ, ਅਕਤਸ੍ਸ ਚ ਅਨਜ੍ਝਾਗਮੋ ਸਿਯਾਤਿ ਤਕ੍ਕਿਕਸ੍ਸ ਯੁਤ੍ਤਿਗਵੇਸਨਾਕਾਰਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਤਕ੍ਕਮਤ੍ਤੇਨੇਵਾਤਿ ਸੁਦ੍ਧਤਕ੍ਕਨੇਨੇਵ। **ਮਤ੍ਤ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਹਿ ਆਗਮਾਦੀਨਂ, ਅਨੁਸ੍ਸਵਾਦੀਨਞ੍ਚ ਅਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ''ਨਨੁ ਚ ਵਿਸੇਸਲਾਭਿਨੋਪਿ ਸਸ੍ਸਤਵਾਦਿਨੋ ਵਿਸੇਸਾਧਿਗਮਹੇਤੁ ਅਨੇਕੇਸੁ ਜਾਤਿਸਤਸਹਸ੍ਸੇਸੁ, ਦਸਸੁ ਸਂਵਟ੍ਟਵਿਵਟ੍ਟੇਸੁ, ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਾਯ ਚ ਸਂਵਟ੍ਟਵਿਵਟ੍ਟੇਸੁ ਯਥਾਨੁਭੂਤਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨਂ, ਤਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਜਾਤਂ ''ਅਤ੍ਤਾ, ਲੋਕੋ''ਤਿ ਚ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਪੁਰਿਮਤਰਾਸੁਪਿ ਜਾਤੀਸੁ ਤਥਾਭੂਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਤਾਨੁਵਿਤਕ੍ਕਨਮੁਖੇਨ ਅਨਾਗਤੇਪਿ ਏਵਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਭਵਿਸ੍ਸਮਾਨਾਨੁਤਕ੍ਕਨਂ, ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਤਥਾਭਾਵਾਨੁਤਕ੍ਕਨਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਸਸ੍ਸਤਾਭਿਨਿਵੇਸਿਨੋ ਜਾਤਾ, ਏਵਞ੍ਚ ਸਤਿ ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਸਸ੍ਸਤਵਾਦੀ ਅਨੁਸ੍ਸੁਤਿਕਜਾਤਿਸ੍ਸਰਲਾਭੀਤਕ੍ਕਿਕਾ ਵਿਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਉਪਲਦ੍ਧਵਤ੍ਥੁਨਿਮਿਤ੍ਤੇਨ ਤਕ੍ਕਨੇਨ ਪਵਤ੍ਤਵਾਦਤ੍ਤਾ ਤਕ੍ਕੀਪਕ੍ਖੇਯੇਵ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ, ਤਥਾ ਚ ਸਤਿ ਵਿਸੇਸਭੇਦਰਹਿਤਤ੍ਤਾ ਏਕੋਵਾਯਂ ਸਸ੍ਸਤਵਾਦੋ ਵਵਤ੍ਥਿਤੋ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਅਵਸ੍ਸਞ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਂ ਤਕ੍ਕਨਮਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਂ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਵਿਸੇਸਲਾਭੀ ਸਸ੍ਸਤਵਾਦੀ ਏਕਚ੍ਚਸਸ੍ਸਤਿਕਪਕ੍ਖਂ, ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਿਕਪਕ੍ਖਂ ਵਾ ਭਜੇਯ੍ਯਾਤਿ? ਨ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਏਵਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਵਿਸੇਸਲਾਭੀਨਞ੍ਹਿ ਖਨ੍ਧਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਦੀਘਦੀਘਤਰਂ ਦੀਘਤਮਕਾਲਾਨੁਸ੍ਸਰਣਂ ਸਸ੍ਸਤਗ੍ਗਾਹਸ੍ਸ ਅਸਾਧਾਰਣਕਾਰਣਂ। ਤਥਾ ਹਿ ''ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਾਮਿ। ਇਮਿਨਾਮਹਂ ਏਤਂ ਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣਮੇਵ ਪਧਾਨਕਾਰਣਭਾਵੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤਂ। ਯਂ ਪਨ ਤਸ੍ਸ ''ਇਮਿਨਾਮਹਂ ਏਤਂ ਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਂ ਤਕ੍ਕਨਂ, ਨ ਤਂ ਇਧ ਪਧਾਨਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤਸ੍ਸ ਅਪਧਾਨਭਾਵਤੋ, ਪਧਾਨਕਾਰਣੇਨ ਚ ਅਸਾਧਾਰਣੇਨ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਸਾਸਨੇ, ਲੋਕੇਪਿ ਚ ਨਿਰੁਲ਼੍ਹੋ ਯਥਾ ''ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਯਵਙ੍ਕੁਰੋ''ਤਿਆਦਿ।

ਏਵਂ ਪਨਾਯਂ ਦੇਸਨਾ ਪਧਾਨਕਾਰਣਵਿਭਾਵਿਨੀ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤਿਪਿ ਅਨੁਸ੍ਸਵਾਦਿਵਸੇਨ, ਤਕ੍ਕਿਕਾਨਂ ਹੀਨਾਦਿਵਸੇਨ ਚ ਮਨ੍ਦਪਞ੍ਞਾਦੀਨਂ ਵਿਸੇਸਲਾਭੀਨਂ ਬਹੁਧਾ ਭੇਦੇ ਅਞ੍ਞਤਰਭੇਦਸਙ੍ਗਹਵਸੇਨ ਭਗਵਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰਿਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਵਵਤ੍ਥਿਤਾ ਸਸ੍ਸਤਵਾਦਾਨਂ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਤਾ। ਨ ਹਿ, ਇਧ ਸਾਵਸੇਸਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ ਧਮ੍ਮਰਾਜਾਤਿ। ਯਦੇਵਂ ਅਨੁਸ੍ਸੁਤਿਕਾਦੀਸੁਪਿ ਅਨੁਸ੍ਸਵਾਦੀਨਂ ਪਧਾਨਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਨ ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਾਯ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਅਭਾਵੇਨ ਤਕ੍ਕਪਧਾਨਤ੍ਤਾ, ''ਪਧਾਨਕਾਰਣੇਨ ਚ ਅਸਾਧਾਰਣੇਨ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਸਾਸਨੇ, ਲੋਕੇਪਿ ਚ ਨਿਰੁਲ਼੍ਹੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋਵਾਯਮਤ੍ਥੋਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਵਿਸੇਸਾਧਿਗਮਨਿਮਿਤ੍ਤਰਹਿਤਸ੍ਸ

ਤਕ੍ਕਨਸ੍ਸ ਸਸ੍ਸਤਗ੍ਗਾਹੇ ਵਿਸੁਂ ਕਾਰਣਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਵਿਸੇਸਾਧਿਗਮੋ ਵਿਸੁਂ ਸਸ੍ਸਤਗ੍ਗਾਹਕਾਰਣਭਾਵੇਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ, ਸੋ ਚ ਮਨ੍ਦਮਜ੍ਝਿਮਤਿਕ੍ਖਪਞ੍ਞਾਵਸੇਨ ਤਿਵਿਧੋਤਿ ਤਿਧਾ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ, ਸਬ੍ਬਤਕ੍ਕਿਨੋ ਚ ਤਕ੍ਕੀਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਏਕਜ੍ਝਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਚਤੁਧਾ ਏਵ ਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤੋ ਸਸ੍ਸਤਵਾਦੋ ਭਗਵਤਾਤਿ।

੩੫. ‘‘ਅਞ੍ਞਤਰੇਨਾ’’ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **‘‘ਏਕੇਨਾ’’**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਟ੍ਠਾਨਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਨ **ਵਾ**-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਨਿਯਮਤ੍ਥਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **‘‘ਦ੍ਵੀਹਿ ਵਾ ਤੀਹਿ ਵਾ’’**ਤਿ, ਤੇਨ ਚਤੂਸੁ ਵਤ੍ਥੂਸੁ ਯਥਾਰਹਮੇਕਚ੍ਚਂ ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਪਨੇ ਸਹਕਾਰੀਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ‘‘ਬਹਿਦ੍ਧਾ’’ਤਿ ਬਾਹਜਤ੍ਥਵਾਚਕੋ ਕਤ੍ਥੁਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ ਨਿਪਾਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **‘‘ਬਹੀ’’**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਤ੍ਥਾਹ – ਕਿਂ ਪਨੇਤਾਨਿ ਵਤ੍ਥੂਨਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਭਿਨਿਵੇਸਸ੍ਸ ਹੇਤੁ, ਉਦਾਹੁ ਪਰੇਸਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨਸ੍ਸਾਤਿ। ਕਿਞ੍ਚੇਤ੍ਥ, ਯਦਿ ਤਾਵ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਭਿਨਿਵੇਸਸ੍ਸ ਹੇਤੁ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣਤਕ੍ਕਨਾਨਿਯੇਵ ਗਹਿਤਾਨਿ, ਨ ਸਞ੍ਞਾਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾਦਯੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਵਿਪਰੀਤਸਞ੍ਞਾਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੂਪਨਿਸ੍ਸਯਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਾਦੀਨਿਪਿ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਪਵਤ੍ਤਨਟ੍ਠੇਨ ਦਿਟ੍ਠਿਟ੍ਠਾਨਾਨਿ। ਅਥ ਪਨ ਪਰੇਸਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨਸ੍ਸ ਹੇਤੁ, ਅਨੁਸ੍ਸਰਣਹੇਤੁਭੂਤੋ ਅਧਿਗਮੋ ਵਿਯ, ਤਕ੍ਕਨਪਰਿਯੇਟ੍ਠਿਭੂਤਾ ਯੁਤ੍ਤਿ ਵਿਯ ਚ ਆਗਮੋਪਿ ਵਤ੍ਥੁਭਾਵੇਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ, ਉਭਯਥਾਪਿ ਚ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਵਸੇਸਕਾਰਣਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵਤੋ ‘‘ਨਤ੍ਥਿ ਇਤੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ’’ਤਿ ਵਚਨਂ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤੇਵਾਤਿ? ਨੋ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਕਸ੍ਮਾ? ਅਭਿਨਿਵੇਸਪਕ੍ਖੇ ਤਾਵ ਅਯਂ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕੋ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੂਪਨਿਸ੍ਸਯਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨੇਹਿ ਅਯੋਨਿਸੋ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਸਞ੍ਞੋ ਰੂਪਾਦਿਧਮ੍ਮਾਨਂ ਖਣੇ ਖਣੇ ਭਿਜ੍ਜਨਸਭਾਵਸ੍ਸ ਅਨਵਬੋਧਤੋ ਧਮ੍ਮਯੁਤ੍ਤਿਂ ਅਤਿਧਾਵਨ੍ਤੋ ਏਕਤ੍ਤਨਯਂ ਮਿਚ੍ਛਾ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਨੁਸ੍ਸਰਣਤਕ੍ਕਨੇਹਿ ਖਨ੍ਧੇਸੁ ‘‘ਸਸ੍ਸਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚਾ’’ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩੧) ਅਭਿਨਿਵੇਸਂ ਉਪਨੇਸਿ, ਇਤਿ ਆਸਨ੍ਨਕਾਰਣਤ੍ਤਾ, ਪਧਾਨਕਾਰਣਤ੍ਤਾ ਚ ਤਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਚ ਇਤਰੇਸਮ੍ਪਿ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣਤਕ੍ਕਨਾਨਿਯੇਵ ਇਧ ਗਹਿਤਾਨਿ। ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨਪਕ੍ਖੇ ਪਨ ਆਗਮੋਪਿ ਯੁਤ੍ਤਿਯਮੇਵ ਠਿਤੋ ਵਿਸੇਸੇਨ ਨਿਰਾਗਮਾਨਂ ਬਾਹਿਰਕਾਨਂ ਤਕ੍ਕਗ੍ਗਾਹਿਭਾਵਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣਤਕ੍ਕਨਾਨਿਯੇਵ ਸਸ੍ਸਤਗ੍ਗਾਹਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁਭਾਵੇਨ ਗਹਿਤਾਨਿ।

ਕਿਞ੍ਚ ਭਿਯ੍ਯੋ – ਦੁਵਿਧਂ ਪਰਮਤ੍ਥਧਮ੍ਮਾਨਂ ਲਕ੍ਖਣਂ ਸਭਾਵਲਕ੍ਖਣਂ, ਸਾਮਞ੍ਞਲਕ੍ਖਣਞ੍ਚ। ਤਤ੍ਥ ਸਭਾਵਲਕ੍ਖਣਾਵਬੋਧੋ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਞਾਣਂ, ਸਾਮਞ੍ਞਲਕ੍ਖਣਾਵਬੋਧੋ ਅਨੁਮਾਨਞਾਣਂ। ਆਗਮੋ ਚ ਸੁਤਮਯਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਾਧਨਤੋ ਅਨੁਮਾਨਞਾਣਮੇਵ ਆਵਹਤਿ, ਸੁਤਾਨਂ ਪਨ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਆਕਾਰਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਨੇਨ ਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਂ ਠਿਤੋ ਚਿਨ੍ਤਾਮਯਪਞ੍ਞਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਭਾਵਨਾਯ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਞਾਣਂ ਅਧਿਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਏਵਂ ਆਗਮੋਪਿ ਤਕ੍ਕਨਵਿਸਯਂ ਨਾਤਿਕ੍ਕਮਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਚੇਸ ਤਕ੍ਕਗ੍ਗਹਣੇਨ ਗਹਿਤੋਵਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਸੋ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਅਨੁਸ੍ਸੁਤਿਤਕ੍ਕਗ੍ਗਹਣੇਨ ਵਿਭਾਵਿਤੋ, ਏਵਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣਤਕ੍ਕਨੇਹਿ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਸ੍ਸ ਅਵਸਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਕਾਰਣਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ ਯੁਤ੍ਤਮੇਵਿਦਂ ‘‘ਨਤ੍ਥਿ ਇਤੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ’’ਤਿ ਵਚਨਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ‘‘ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾਨਿ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਿਪਦਾਨਿ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤੀ’’ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੯), ‘‘ਸਸ੍ਸਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ਲੋਕਞ੍ਚ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤੀ’’ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੦) ਚ ਵਚਨਤੋ ਪਨ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨਵਤ੍ਥੂਨਿਯੇਵ ਇਧ ਦੇਸਿਤਾਨਿ ਤਂਦੇਸਨਾਯ ਏਵ ਅਭਿਨਿਵੇਸਸ੍ਸਾਪਿ ਸਿਜ੍ਝਨਤੋ। ਅਨੇਕਭੇਦੇਸੁ ਹਿ ਦੇਸਿਤੇਸੁ ਯਸ੍ਮਿਂ ਦੇਸਿਤੇ ਤਦਞ੍ਞੇਪਿ ਦੇਸਿਤਾ ਸਿਦ੍ਧਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਮੇਵ ਦੇਸੇਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਅਭਿਨਿਵੇਸਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨੇਸੁ ਚ ਅਭਿਨਿਵੇਸੇ ਦੇਸਿਤੇਪਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨਂ ਨ ਸਿਜ੍ਝਤਿ ਅਭਿਨਿਵੇਸਸ੍ਸ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨੇ ਅਨਿਯਮਤੋ। ਅਭਿਨਿਵੇਸਿਨੋਪਿ ਹਿ ਕੇਚਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਨ੍ਤਿ , ਕੇਚਿ ਨ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਨ੍ਤਿ। ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨੇ ਪਨ ਦੇਸਿਤੇ ਅਭਿਨਿਵੇਸੋਪਿ ਸਿਜ੍ਝਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨਸ੍ਸ ਅਭਿਨਿਵੇਸੇ ਨਿਯਮਤੋ। ਯੋ ਹਿ ਯਤ੍ਥ ਪਰੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤਿ, ਸੋਪਿ ਤਮਭਿਨਿਵਿਸਤੀਤਿ।

੩੬. **ਤਯਿਦ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਤ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ‘‘ਸਸ੍ਸਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ਲੋਕਞ੍ਚ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਪਰਾਮਸਨਨ੍ਤਿ ਆਹ **‘‘ਤਂ ਇਦਂ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਮ੍ਪਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤ’’**ਨ੍ਤਿ। **ਤਤੋ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਾ ਪਕਾਰਤੋ ਜਾਨਨਤ੍ਤਾ। ਪਰਮਵਜ੍ਜਤਾਯ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾਨਂ ਅਨਤ੍ਥਾਨਂ ਕਾਰਣਭਾਵਤੋ ਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਏਵ ਠਾਨਾ **ਦਿਟ੍ਠਿਟ੍ਠਾਨਾ।** ਯਥਾਹ ‘‘ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਪਰਮਾਹਂ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਜ੍ਜਂ ਵਦਾਮੀ’’ਤਿ ਤਦੇਵਤ੍ਥਂ ਸਨ੍ਧਾਯ **‘‘ਦਿਟ੍ਠਿਯੋਵ ਦਿਟ੍ਠਿਟ੍ਠਾਨਾ’’**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਦਿਟ੍ਠੀਨਂ ਕਾਰਣਮ੍ਪਿ ਦਿਟ੍ਠਿਟ੍ਠਾਨਮੇ**ਵ ਦਿਟ੍ਠੀਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠੇਨ। **‘‘ਯਥਾਹਾ’’**ਤਿਆਦਿ

ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪਾਲ਼ਿਯਾ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੧੨੪) ਸਾਧਨੰ। ਤਤ੍ਥ **ਖਨ੍ਧਾਪਿ ਦਿਟ੍ਠਿਟ੍ਠਾਨੰ** ਆਰਮ੍ਮਣਟ੍ਠੇਨ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ''ਰੂਪੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੀ''ਤਿਆਦਿ, (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੩.੮੧) **ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਿ** ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਾਦਿਭਾਵੇਨ। ਯਥਾਹ ''ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਅਰਿਯਾਨੰ ਅਦਸ੍ਸਾਵੀ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਕੋਵਿਦੋ''ਤਿਆਦਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੧੩੧) **ਫਸ੍ਸੋਪਿ** ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਗਹਣੂਪਾਯਟ੍ਠੇਨ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਤਦਪਿ ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੧੮) ਫੁਸ੍ਸ ਫੁਸ੍ਸ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੪੪) **ਸਞ੍ਞਾਪਿ** ਆਕਾਰਮਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣਟ੍ਠੇਨ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤੰ ''ਸਞ੍ਞਾਨਿਦਾਨਾ ਹਿ ਪਪਞ੍ਚਸਙ੍ਖਾ''ਤਿ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੮੮੦; ਮਹਾ॰ ਨਿ॰ ੧੦੯) ਪਥਵਿੰ ਪਥਵਿਤੋ ਸਞ੍ਞਤ੍ਵਾ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨) ਚ ਆਦਿ। **ਵਿਤਕ੍ਕੋਪਿ** ਆਕਾਰਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਨਟ੍ਠੇਨ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਤਕ੍ਕਞ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੀਸੁ ਪਕਪ੍ਪਯਿਤ੍ਵਾ, ਸਚ੍ਚੰ ਮੁਸਾਤਿ ਦ੍ਵਯਧਮ੍ਮਮਾਹੂ''ਤਿ, (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੮੯੨; ਮਹਾਨਿ॰ ੧੨੧) ''ਤਕ੍ਕੀ ਹੋਤਿ ਵੀਮੰਸੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੪) ਚ ਆਦਿ। **ਅਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰੋਪਿ** ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਸਾਧਾਰਣਕਾਰਣਟ੍ਠੇਨ। ਤੇਨਾਹ ''ਤਸ੍ਸ ਏਵੰ ਅਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤੋ ਛਨ੍ਨੰ ਦਿਟ੍ਠੀਨੰ ਅਞ੍ਞਤਰਾ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਤ੍ਥਿ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਵਾ ਅਸ੍ਸ ਸਚ੍ਚਤੋ ਥੇਤਤੋ ਦਿਟ੍ਠਿਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿਆਦਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੯) **ਪਾਪਮਿਤ੍ਤੋਪਿ** ਦਿਟ੍ਠਾਨੁਗਤਿ ਆਪਜ੍ਜਨਟ੍ਠੇਨ। ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚ ''ਬਾਹਿਰੰ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਙ੍ਗਨ੍ਤਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਨਾਞ੍ਞੰ ਏਕਙ੍ਗਮ੍ਪਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮਿ, ਯੰ ਏਵੰ ਮਹਤੋ ਅਨਤ੍ਥਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ, ਯਥਯਿਦੰ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਾਪਮਿਤ੍ਤਤਾ''ਤਿਆਦਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੧੦) **ਪਰਤੋਘੋਸੋਪਿ** ਦੁਰਕ੍ਖਾਤਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਟ੍ਠੇਨ। ਤਥਾ ਚੇਵ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਦ੍ਵੇਮੇ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਚ੍ਚਯਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਪਰਤੋ ਚ ਘੋਸੋ, ਅਯੋਨਿਸੋ ਚ ਮਨਸਿਕਾਰੋ''ਤਿਆਦਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੨੬) ਪਰੇਹਿ ਸੁਤਾ, ਦੇਸਿਤਾ ਵਾ ਦੇਸਨਾ **ਪਰਤੋਘੋਸੋ।**

"ਖਨ੍ਧਾ ਹੇਤੂ"ਤਿਆਦਿਪਾਲ਼ਿ ਤਦਤ੍ਥਵਿਭਾਵਿਨੀ। ਤਤ੍ਥ ਜਨਕਟ੍ਠੇਨ **ਹੇਤੁ,** ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਟ੍ਠੇਨ **ਪਚ੍ਚਯੋ। ਉਪਾਦਾਯਾ**ਤਿ ਉਪਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ, ਪਟਿਚ੍ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **"ਉਪ੍ਪਾਦਾਯਾ"**ਤਿਪਿ ਪਾਠੋ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਾਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਮੁਟ੍ਠਾਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਸਮੁਟ੍ਠਾਨੰ,** ਖਨ੍ਧਾਦਯੋ ਏਵ। ਇਧ ਪਨ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਭਾਵੋਯੇਵ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ ਭਾਵਲੋਪਤ੍ਤਾ, ਭਾਵਪ੍ਪਧਾਨਤ੍ਤਾ ਚ। **ਆਦਿਨ੍ਨਾ** ਸਕਸਨ੍ਤਾਨੇ। **ਪਵਤ੍ਤਿਤਾ** ਸਪਰਸਨ੍ਤਾਨੇਸੁ। **ਪਰ**-ਸਦ੍ਦੋ ਅਭਿਣ੍ਹਤ੍ਥੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਪੁਨਪ੍ਪੁਨ"**ਨ੍ਤਿ। **ਪਰਿਨਿਟ੍ਠਾਪਿਤਾ**ਤਿ ''ਇਦਮੇਵ ਦਸ੍ਸਨੰ ਸਚ੍ਚੰ, ਅਞ੍ਞੰ ਪਨ ਮੋਘੰ ਤੁਚ੍ਛੰ ਮੁਸਾ''ਤਿ ਅਭਿਨਿਵੇਸਸ੍ਸ ਪਰਿਯੋਸਾਨੰ ਮਤ੍ਥਕੰ ਪਾਪਿਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਅਟ੍ਠਸੁ ਦਿਟ੍ਠਿਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਖਨ੍ਧੇ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। **ਪਵਤ੍ਤਨਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਫਸ੍ਸਸਞ੍ਞਾਵਿਤਕ੍ਕਾਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੇ। **ਆਸੇਵਨਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਪਾਪਮਿਤ੍ਤਪਰਤੋਘੋਸੇ। ਯਦਿਪਿ ਸਰੂਪਤ੍ਥਵਸੇਨ ਵੇਵਚਨੰ, ਸਙ੍ਕੇਤਤ੍ਥਵਸੇਨ ਪਨ ਏਵੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਏਵੰਵਿਧਪਰਲੋਕਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯੇਨ ਕੇਨਚਿ ਹਿ ਵਿਸੇਸਨੇਨੇਵ ਵੇਵਚਨੰ ਸਾਤ੍ਥਕੰ ਸਿਯਾ। ਪਰਲੋਕੋ ਚ ਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਅਭਿਮੁਖੋ ਸਮ੍ਪਰੇਤਿ ਗਚ੍ਛਤਿ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯੋ**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ''ਇਤਿ ਖੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਕੁਸਲਾਨਿ ਸੀਲਾਨਿ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਅਗ੍ਗਾਯ ਪਰੇਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੨) ਵਿਯ ਹਿ ਚੁਰਾਦਿਗਣਵਸੇਨ **ਪਰ**-ਸਦ੍ਦੰ ਗਤਿਯਮਿਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਸਦ੍ਦਵਿਦੂ, ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਟ੍ਠਕਥਾਤੋ ਅਪਰੋ ਨਯੋ।

ਏਵੰਗਤਿਕਾਤਿ ਏਵੰਗਮਨਾ ਏਵੰਨਿਟ੍ਠਾ, ਏਵਮਨੁਯੁਞ੍ਜਨੇਨ ਭਿਜ੍ਜਨਨਸ੍ਸਨਪਰਿਯੋਸਾਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਗਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਚੇਤ੍ਥ ''ਯੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਮਹਾਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਦ੍ਵੇਵ ਗਤਿਯੋ ਭਵਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੫੮; ੨.੩੩, ੩੫; ੩.੧੯੯, ੨੦੦; ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੮੪, ੩੯੭) ਵਿਯ ਨਿਟ੍ਠਾਨਤ੍ਥੋ। ਇਦੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ – ਇਮੇ ਦਿਟ੍ਠਿਸਙ੍ਖਾਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਟ੍ਠਾਨਾ ਏਵੰ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਸਨ੍ਤੰ ਅਤ੍ਤਾਨੰ, ਸਸ੍ਸਤਭਾਵਞ੍ਚ ਤਸ੍ਮਿੰ ਅਜ੍ਝਾਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਗਹਿਤਾ, ਪਰਾਮਟ੍ਠਾ ਚ ਸਮਾਨਾ ਬਾਲਲਪਨਾਯੇਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਯਾਵ ਪਣ੍ਡਿਤਾ ਨ ਸਮਨੁਯੁਞ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਾਵ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤਿ ਚ, ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਸਮਨੁਯੁਞ੍ਜਿਯਮਾਨਾ ਪਨ ਅਨਵਟ੍ਠਿਤਵਤ੍ਥੁਕਾ ਅਵਿਮਦ੍ਦਕ੍ਖਮਾ ਸੂਰਿਯੁਗ੍ਗਮਨੇ ਉਸ੍ਸਾਵਬਿਨ੍ਦੂ ਵਿਯ, ਖਜ੍ਜੋਪਨਕਾ ਵਿਯ ਚ ਭਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਵਿਨਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਚਾਤਿ।

ਤਤ੍ਥਾਯੰ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਨੇ ਸਙ੍ਖੇਪਕਥਾ – ਯਦਿ ਹਿ ਪਰੇਹਿ ਕਪ੍ਪਿਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ਲੋਕੋ ਵਾ ਸਸ੍ਸਤੋ ਸਿਯਾ, ਤਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਿਕਾਰਤਾਯ ਪੁਰਿਮਰੂਪਾਵਿਜਹਨਤੋ ਕਸ੍ਸਚਿ ਵਿਸੇਸਾਧਾਨਸ੍ਸ ਕਾਤੁਮਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤਾਯ ਅਹਿਤਤੋ ਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥੰ, ਹਿਤੇ ਚ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨਤ੍ਥੰ ਉਪਦੇਸੋ ਏਵ ਸਸ੍ਸਤਵਾਦਿਨੋ ਨਿਪ੍ਪਯੋਜਨੋ ਸਿਯਾ, ਕਥੰ ਵਾ ਤੇਨ ਸੋ ਉਪਦੇਸੋ ਪਵਤ੍ਤੀਯਤਿ ਵਿਕਾਰਾਭਾਵਤੋ। ਏਵਞ੍ਚ ਸਤਿ ਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਜਟਾਕਾਸਸ੍ਸ ਵਿਯ ਦਾਨਾਦਿਕਿਰਿਯਾ, ਹਿੰਸਾਦਿਕਿਰਿਯਾ ਚ ਨ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਤਥਾ ਸੁਖਸ੍ਸ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ

ਅਨੁਭਵਨਨਿਬਨ੍ਧੋ ਏਵ ਸਸ੍ਸਤਵਾਦਿਨੋ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਕਮ੍ਮਬਦ੍ਧਾਭਾਵਤੋ। ਜਾਤਿਆਦੀਨਞ੍ਚ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ ਨ ਭਵੇਯਜ, ਅਥ ਪਨ ਧਮ੍ਮਮਤ੍ਤਂ ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚੇਵ ਵਿਨਸ੍ਸਤਿ ਚ, ਯਸ੍ਸ ਵਸੇਨਾਯਂ ਕਿਰਿਯਾਦਿਵੋਹਾਰੋਤਿ ਵਦੇਯਜ, ਏਵਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਰੂਪਾਵਿਜਹਨੇਨ ਅਵਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਧਮ੍ਮਮਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਸਮ੍ਭਾਵੇਤੁਂ, ਤੇ ਵਾ ਪਨਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਅਵਤ੍ਥਾਭੂਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਅਞ੍ਞੇ ਵਾ ਸਿਯੁਂ ਅਨਞ੍ਞੇ ਵਾ, ਯਦਿ ਅਞ੍ਞੇ, ਨ ਤਾਹਿ ਅਵਤ੍ਥਾਹਿ ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਹਿਪਿ ਕੋਚਿ ਵਿਸੇਸੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਯਾਹਿ ਕਰੋਤਿ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ ਚਵਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਾਤਿ ਇਚ੍ਛਿਤਂ, ਏਵਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਕਪ੍ਪਨਾਪਿ ਨਿਰਤ੍ਥਕਾ ਸਿਯਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਦਵਤ੍ਥੋ ਏਵ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਦੋਸੋ, ਅਥਾਨਞ੍ਞੇ, ਉਪ੍ਪਾਦਵਿਨਾਸਵਨ੍ਤੀਹਿ ਅਵਤ੍ਥਾਹਿ ਅਨਞ੍ਞਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਤਾਸਂ ਵਿਯ ਉਪ੍ਪਾਦਵਿਨਾਸਸਬ੍ਭਾਵਤੋ ਕੁਤੋ ਭਵੇਯਜ ਨਿਚ੍ਚਤਾਵਕਾਸੋ, ਤਾਸਮ੍ਪਿ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਯ ਨਿਚ੍ਚਤਾਪਤ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਬਨ੍ਧਵਿਮੋਕ੍ਖਾਨਂ ਅਸਮ੍ਭਵੋ ਏਵਾਤਿ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿਯੇਵ ਸਸ੍ਸਤਵਾਦੋ, ਨ ਚੇਤ੍ਥ ਕੋਚਿ ਵਾਦੀ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਸ੍ਸਤਭਾਵੇ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਯੁਤ੍ਤਿਂ ਵਤ੍ਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥੋ ਭਵੇਯਜ, ਯੁਤ੍ਤਿਰਹਿਤਞ੍ਚ ਵਚਨਂ ਨ ਪਣ੍ਡਿਤਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਆਰਾਧੇਤਿ, ਤੇਨਾਵੋਚੁਮ੍ਹ ''ਯਾਵ ਪਣ੍ਡਿਤਾ ਨ ਸਮਨੁਯੁਞ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਾਵ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤਿ ਚਾ''ਤਿ।

ਸਕਾਰਣਂ ਸਗਤਿਕਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਸਹ**-ਸਦ੍ਦੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਥੋ ''ਸਲੋਮਕੋ ਸਪਕ੍ਖਕੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ, ਨ ਪਨ ਸਮਵਾਯਤ੍ਥੋ **ਚ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ''ਤਯਿਦਂ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਸ੍ਸ ਸਮੁਚ੍ਚਿਨਿਤਤ੍ਤਾ, ''ਤਞ੍ਚ ਤਥਾਗਤੋ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਚ ਕਾਰਣਗਤੀਨਮੇਵ ਪਜਾਨਨਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਤਯਿਦਂ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਰਣਵਨ੍ਤਂ ਗਤਿਵਨ੍ਤਂ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਂ ਤਥਾਗਤੋ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਨ ਕੇਵਲਞ੍ਚ ਤਦੇਵ, ਅਥ ਖੋ ਤਸ੍ਸ ਕਾਰਣਗਤਿਸਙ੍ਖਾਤਂ ਤਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬਨ੍ਤਿ। **“ਤਤੋ…ਪੇ॰… ਪਜਾਨਾਤੀ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਵਾਕਜਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣੇਤਿ **“ਤਤੋ ਚਾ”**ਤਿਆਦਿਨਾ। ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸੇਵਿਧ ਵਿਭਜਨਨ੍ਤਿ ਪਕਰਣਾਨੁਰੂਪਮਤ੍ਥਂ ਆਹ **“ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾ”**ਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੇ ਤਦਧਿਟ੍ਠਾਨਤੋ ਆਸਵਕ੍ਖਯਞ੍ਞਾਣਂ, ਤਦਵਿਨਾਭਾਵਤੋ ਵਾ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਦਸਬਲਾਦਿਞ੍ਞਾਣਂ ਗਹਿਤਮੇਵਾਤਿਪਿ ਤਦੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਏਵਂਵਿਧਨ੍ਤਿ ''ਸੀਲਞ੍ਚਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਏਵਂਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਂ। **ਪਜਾਨਨ੍ਤੋਪੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ, **ਅਪਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵਾ ''ਤਞ੍ਚਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤ ਚ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਾਵਨਤ੍ਥਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਤੇਨ ਤਤੋ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਤੋ ਉਤ੍ਤਰਿਤਰਂ ਸਾਰਭੂਤਂ ਸੀਲਾਦਿਗੁਣਵਿਸੇਸਮ੍ਪਿ ਤਥਾਗਤੋ ਨਾਭਿਨਿਵਿਸਤਿ, ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਵਟ੍ਟਾਮਿਸੇਤਿ ਸਮ੍ਭਾਵੇਤਿ। **“ਅਹ”**ਨ੍ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਮਾਨਵਸੇਨ ਪਰਾਮਸਨਾਕਾਰਦਸ੍ਸਨਂ। **ਪਜਾਨਾਮੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਕਾਰਤ੍ਥੇਨ, ਨਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੇਨ ਵਾ। **“ਮਮ”**ਨ੍ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਵਸੇਨ ਪਰਾਮਸਨਾਕਾਰਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠਿਮਾਨਪਰਾਮਾਸਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠਿਮਾਨਸਙ੍ਖਾਤਪਰਾਮਾਸਵਸੇਨ। ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਮਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ''ਅਹਂ ਮਮ''ਨ੍ਤਿ ਪਰਤੋ ਅਭੂਤਤੋ ਆਮਸਨਂ **ਪਰਾਮਾਸੋ,** ਤਣ੍ਹਾਦਯੋ ਏਵ। ਨ ਹਿ ਤਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਯਂ ਖਨ੍ਧੇਸੁ ''ਅਹ''ਨ੍ਤਿ ਵਾ ''ਮਮ''ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ, ਅਪਰਾਮਸਤੋ ਅਪਰਾਮਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬੁਤਿ ਵਿਦਿਤਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **“ਅਪਰਾਮਸਤੋ”**ਤਿ ਚੇਦਂ ਨਿਬ੍ਬੁਤਿਪਵੇਦਨਾਯ (ਨਿਬ੍ਬੁਤਿਵੇਦਨਸ੍ਸ ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੩੬) ਹੇਤੁਗਬ੍ਭਵਿਸੇਸਨਂ । ''ਵਿਦਿਤਾ''ਤਿ ਪਦਮਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਕਤ੍ਤਰਿ ਸਾਮਿਵਚਨਂ। **ਅਪਰਾਮਸਤੋ** ਪਰਾਮਾਸਰਹਿਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁ ਅਸ੍ਸ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਕਤ੍ਤੁਭੂਤਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬੁਤਿ ਅਸਙ੍ਖਤਧਾਤੁ ਵਿਦਿਤਾ, ਅਧਿਗਤਾਤਿ ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਅਪਰਾਮਸਤੋ''ਤਿ ਹੇਦਂ ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ ਨਿਸ੍ਸਕ੍ਕਵਚਨਂ।

“ਅਪਰਾਮਾਸਪਚ੍ਚਯਾ”ਤਿ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਞ੍ਞੇਵ ਪਵੇਦਨਾਯ ਕਾਰਣਦਸ੍ਸਨਂ। **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਕਤ੍ਤਾਰਂ ਵਤ੍ਵਾਪਿ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਞ੍ਞੇਵਾਤਿ ਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਪੁਨ ਕਤ੍ਤੁਵਚਨਨ੍ਤਿ ਆਹ **“ਸਯਮੇਵ ਅਤ੍ਤਨਾਯੇਵਾ”**ਤਿ। **ਸਯਂ, ਅਤ੍ਤਨਾ**ਤਿ ਵਾ ਭਾਵਨਪੁਂਸਕਂ। ਨਿਪਾਤਪਦਞ੍ਚੇਤਂ। ''ਅਪਰਾਮਸਤੋ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਪਰਾਮਾਸਾਨਮੇਵ ਨਿਬ੍ਬੁਤਿ ਇਧ ਦੇਸਿਤਾ, ਤਂਦੇਸਨਾਯ ਏਵ ਤਦਞ੍ਞੇਸਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬੁਤਿਯਾ ਸਿਜ੍ਝਨਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **“ਤੇਸਂ ਪਰਾਮਾਸਕਿਲੇਸਾਨ”**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ, ਪਰਾਮਾਸਸਙ੍ਖਾਤਾਨਂ ਕਿਲੇਸਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਪਿਚ ਕਾਮਂ ''ਅਪਰਾਮਸਤੋ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਪਰਾਮਾਸਾਨਮੇਵ ਨਿਬ੍ਬੁਤਿ ਇਧ ਦੇਸਿਤਾਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਤਂਦੇਸਨਾਯ ਪਨ ਤਦਵਸੇਸਾਨਮ੍ਪਿ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਨਿਬ੍ਬੁਤਿ ਦੇਸਿਤਾ ਨਾਮ ਭਵਤਿ ਪਹਾਨੇਕਟ੍ਠਤਾਦਿਭਾਵਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬੁਤਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **“ਤੇਸਂ ਪਰਾਮਾਸਕਿਲੇਸਾਨ”**ਨ੍ਤਿ, ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠਿਮਾਨਸਙ੍ਖਾਤਾਨਂ ਪਰਾਮਾਸਾਨਂ, ਤਦਞ੍ਞੇਸਞ੍ਚ ਕਿਲੇਸਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਗੋਬਲੀਬਦ੍ਦਨਯੋ ਹੇਸ। **ਨਿਬ੍ਬੁਤੀ**ਤਿ ਚ ਨਿਬ੍ਬਾਯਨਭੂਤਾ ਅਸਙ੍ਖਤਧਾਤੁ, ਤਞ੍ਚ ਭਗਵਾ ਬੋਧਿਮੂਲੇਯੇਵ ਪਤ੍ਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਾ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਞ੍ਞੇਵ ਵਿਦਿਤਾਤਿ।

ਯਥਾਪਟਿਪਨ੍ਨੇਨਾਤਿ ਯੇਨ ਪਟਿਪਨ੍ਨੇਨ। ਤਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਤਾਸਂਯੇਵ…ਪੇ॰… ਆਦਿਮਾਹਾ"**ਤਿ ਅਨੁਸਨ੍ਧਿਦਸ੍ਸਨਂ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਵੇਦਨਾਨਞ੍ਞੇਵ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਮਾਚਿਕ੍ਖਤੀਤਿ ਆਹ **"ਯਾਸੂ"**ਤਿਆਦਿ, ਇਮਿਨਾ ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਹਿ ਭਗਵਾ ਦੇਸਨਾਕੁਸਲੋ ਖਨ੍ਧਾਯਤਨਾਦਿਵਸੇਨ ਅਨੇਕਵਿਧਾਸੁ ਚਤੁਸਚ੍ਚਦੇਸਨਾਸੁ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤੀਸੁਪਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਾ ਵੇਦਨਾਸੁ ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਦਿਟ੍ਠਿਗਹਨਂ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਾਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਤਥਾਪਕ੍ਖਨ੍ਦਨਮੂਲਭੂਤਾ ਵੇਦਨਾਯੇਵ ਪਰਿਞ੍ਞਾਭੂਮਿਭਾਵੇਨ ਉਦ੍ਧਰਤੀਤਿ। **ਇਧਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਵਾਦੇ। ਏਵਂ **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿਪਿ। **ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਚਤੁਸਚ੍ਚਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ। ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਵੇਦਨਾਗਹਣੇਨ ਗਹਿਤਾ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਂ। ਵੇਦਨਾਨਂ ਸਮੁਦਯਗ੍ਗਹਣੇਨ ਗਹਿਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮੁਦਯੋ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਂ, ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਨਿਸ੍ਸਰਣਪਰਿਯਾਯੇਹਿ ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚਂ, ''ਯਥਾਭੂਤਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ''ਤਿ ਏਤੇਨ ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ''ਯਥਾਭੂਤਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ''ਤਿ ਇਦਂ ਵਿਭਜ੍ਜਬ੍ਯਾਕਰਣਤ੍ਥਪਦਨ੍ਤਿ ਤਦਤ੍ਥਂ ਵਿਭਜ੍ਜ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਤਤ੍ਥ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਵਿਸੇਸਤੋ ਹਿ ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮੁਦਯਾ ਵੇਦਨਾਸਮੁਦਯੋ''ਤਿਆਦਿਲਕ੍ਖਣਾਨਂ ਵਸੇਨ ਸਮੁਦਯਾਦੀਸੁ ਅਤ੍ਥੋ ਯਥਾਰਹਂ ਵਿਭਜ੍ਜ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬੋ। ਅਵਿਸੇਸਤੋ ਪਨ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮੁਦਯਾਦੀਨਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਞ੍ਞਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਪਟਿਵੇਧਵਸੇਨ, ਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਾਯ ਅਸਮ੍ਮੋਹਪਟਿਵੇਧਵਸੇਨ ਜਾਨਿਤ੍ਵਾ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਚ੍ਚਯਸਮੁਦਯਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ''ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਇਦਂ ਹੋਤਿ, ਇਮਸ੍ਸੁਪ੍ਪਾਦਾ ਇਦਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੦੪; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੧; ਉਦਾ॰ ੧) ਵੁਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣੇਨ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦੀਨਂ ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ ਚੇਵ ਮਗ੍ਗੇਨ ਅਸਮੁਗ੍ਘਾਟੇਨ ਚ। ਯਾਵ ਹਿ ਮਗ੍ਗੇਨ ਨ ਸਮੁਗ੍ਘਾਟੀਯਤਿ, ਤਾਵ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣ**ਨ੍ਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦਲਕ੍ਖਣਂ, ਜਾਤਿਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਲਕ੍ਖਣਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਚ ਚਤੁਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦਲਕ੍ਖਣਮੇਵ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਯਲਕ੍ਖਣਮ੍ਪਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ ਸਮੁਦਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤੇਸਂ ਯਥਾਰਹਂ ਉਪਕਾਰਕਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਚੇਵ ਸਂਵਣ੍ਣਿਤਂ ''ਮਗ੍ਗੇਨ ਅਸਮੁਗ੍ਘਾਟੇਨ ਚਾ''ਤਿ। **ਪਚ੍ਚਯਨਿਰੋਧਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ''ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਨਿਰੁਦ੍ਧੇ ਇਦਂ ਨਿਰੁਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ, ਇਮਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਇਦਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੦੬; ਉਦਾ॰ ੩; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੪੧) ਵੁਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣੇਨ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦੀਨਂ ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਨਿਰੋਧੇਨ ਚੇਵ ਮਗ੍ਗੇਨ ਸਮੁਗ੍ਘਾਟੇਨ ਚ। **ਵਿਪਰਿਣਾਮਲਕ੍ਖਣ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਰੋਧਲਕ੍ਖਣਂ, ਭਙ੍ਗਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਵਯ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਰੋਧਂ। **ਯ**ਨ੍ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤਹੇਤੁਤੋ। **ਵੇਦਨਂ ਪਟਿਚ੍ਚਾ**ਤਿ ਪੁਰਿਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਾਦਿਪਚ੍ਚਯਭੂਤਂ ਵੇਦਨਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ। **ਸੁਖਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਖਞ੍ਚੇਵ ਸੋਮਨਸ੍ਸਞ੍ਚ। **ਅਯ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਰਿਮਵੇਦਨਾਯ ਯਥਾਰਹਂ ਪਚ੍ਛਿਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਸੁਖਸੋਮਨਸ੍ਸਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ। **ਅਸ੍ਸਾਦੋ** ਨਾਮ ਅਸ੍ਸਾਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ।

ਅਪਰੋ ਨਯੋ – **ਯ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਖਂ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਞ੍ਚ। **ਅਯ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਨਪੁਂਸਕਲਿਙ੍ਗੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਂ ਸੁਖਸੋਮਨਸ੍ਸਮੇਵ ਅਸ੍ਸਾਦਪਦਮਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਪੁਲ੍ਲਿਙ੍ਗੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸੀਯਤਿ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਵਿਕਪ੍ਪੇ ਸੁਖਸੋਮਨਸ੍ਸਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦੋਯੇਵ ਤੇਹਿ ਉਪ੍ਪਾਦਵਨ੍ਤੇਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ, ਸਤ੍ତਿਯਾ, ਸਤ੍ਤਿਮਤੋ ਚ ਅਭਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ। ਨ ਹਿ ਸੁਖਸੋਮਨਸ੍ਸਮਨ੍ਤਰੇਨ ਤੇਸਂ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਇਤਿ ਪੁਰਿਮਵੇਦਨਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸੁਖਸੋਮਨਸ੍ਸੁਪ੍ਪਾਦੋਪਿ ਪੁਰਿਮਵੇਦਨਾਯ **ਅਸ੍ਸਾਦੋ** ਨਾਮ ਅਸ੍ਸਾਦੀਯਤੇਤਿ ਕਤ੍ਵਾ । ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋ – ਪੁਰਿਮਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਵੇਦਨਂ ਆਰਬ੍ਭ ਸੋਮਨਸ੍ਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ਯੋ ਪੁਰਿਮਵੇਦਨਾਯ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤੋ ਅਸ੍ਸਾਦੇਤਬ੍ਬਾਕਾਰੋ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸ ਵਾ ਉਪ੍ਪਾਦਸਙ੍ਖਾਤੋ ਤਦਸ੍ਸਾਦਨਾਕਾਰੋ, ਅਯਂ ਪੁਰਿਮਵੇਦਨਾਯ ਅਸ੍ਸਾਦੋਤਿ। ਕਥਂ ਪਨ ਵੇਦਨਂ ਆਰਬ੍ਭ ਸੁਖਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨਨੁ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ? ਚੇਤਸਿਕਸੁਖਸ੍ਸੇਵ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿਯਮਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ ਨਾਯਂ ਦੋਸੋ। ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿਯਞ੍ਹਿ ਵਿਸੇਸਨਮੇਵ ਸੋਮਨਸ੍ਸਗ੍ਗਹਣਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਸੁਖਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ''ਰੁਕ੍ਖੋ ਸੀਸਪਾ''ਤਿ ਅਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ਪਨ ਕਾਯਿਕਸੁਖਮ੍ਪਿ ਅਸ੍ਸਾਦੋਯੇਵ, ਯਥਾਲਾਭਕਥਾ ਵਾ ਏਸਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

"ਯਾ ਵੇਦਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ"ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਤ੍ਤਿਮਤਾ ਸਤ੍ਤਿ ਨਿਦਸ੍ਸਿਤਾ। ਤਤ੍ਰਾਯਮਤ੍ਥੋ – ਯਾ ਵੇਦਨਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਭਾਵਟ੍ਠੇਨ ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਉਦਯਬ੍ਬਯਪਟਿਪੀਲ਼ਨਟ੍ਠੇਨ ਦੁਕ੍ਖਾ, ਜਰਾਯ, ਮਰਣੇਨ ਚਾਤਿ ਦ੍ਵਿਧਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮੇਤਬ੍ਬਟ੍ਠੇਨ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ। ਤਸ੍ਸਾ ਏਵਂਭੂਤਾਯ ਅਯਂ ਅਨਿਚ੍ਚਦੁਕ੍ਖਵਿਪਰਿਣਾਮਭਾਵੋ ਵੇਦਨਾਯ ਸਬ੍ਬਾਯਪਿਆਦੀਨਵੋਤਿ। ਆਦੀਨਂ ਪਰਮਕਾਰੁਞ੍ਞਂ ਵਾਤਿ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਏਤਸ੍ਮਾਤਿ ਹਿ ਆਦੀਨਵੋ। ਅਪਿਚਆਦੀਨਂ ਅਤਿਵਿਯ ਕਪਣਂ ਪਵਤ੍ਤਨਟ੍ਠੇਨ ਕਪਣਮਨੁਸ੍ਸੋ **ਆਦੀਨਵੋ**, ਅਯਮ੍ਪਿ ਏਵਂਸਭਾਵੋਤਿ ਤਥਾ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸਤ੍ਤਿਮਤਾ ਹਿ ਸਤ੍ਤਿ ਅਭਿਨ੍ਨਾ ਤਦਵਿਨਾਭਾਵਤੋ।

ਏਤ੍ਥ ਚ "**ਅਨਿਚ੍ਚਾ**"ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਙ੍ਖਾਰਦੁਕ੍ਖਤਾਵਸੇਨ ਉਪੇਕ੍ਖਾਵੇਦਨਾਯ, ਸਬ੍ਬਾਸੁ ਵਾ ਵੇਦਨਾਸੁਆਦੀਨਵਮਾਹ, "**ਦੁਕ੍ਖਾ**"ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਤਾਵਸੇਨਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾਯ, "**ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ**"ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਦੁਕ੍ਖਤਾਵਸੇਨ ਸੁਖਵੇਦਨਾਯ। ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਵਾ ਤੀਣਿਪਿ ਪਦਾਨਿ ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਵੇਦਨਾਨਂ ਵਸੇਨ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾਨਿ। **ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਿਨਯੋ**ਤਿ ਛਨ੍ਦਸਙ੍ਖਾਤਰਾਗਵਿਨਯਨਂ ਵਿਨਾਸੋ। ''ਅਤ੍ਥਵਸਾ ਲਿਙ੍ਗਵਿਭਤ੍ਤਿਵਿਪਰਿਣਾਮੋ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਯਂ ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨਨ੍ਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਪਰਿਯਾਯਵਚਨਮੇਵਿਦਂ ਪਦਦ੍ਵਯਂ। **ਯਥਾਭੂਤਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਮਗ੍ਗਨਿਬ੍ਬਾਨਵਸੇਨ ਵਾ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਯੋਜਨਾਪਿ ਵਟ੍ਟਤਿ। **ਵੇਦਨਾਯਾ**ਤਿ ਨਿਸ੍ਸਕ੍ਕਵਚਨਂ। **ਨਿਸ੍ਸਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਂ। ਯਾਵ ਹਿ ਵੇਦਨਾਪਟਿਬਦ੍ਧਂ ਛਨ੍ਦਰਾਗਂ ਨਪ੍ਪਜਹਤਿ, ਤਾਵਾਯਂ ਪੁਰਿਸੋ ਵੇਦਨਾਯ ਅਲ੍ਲੀਨੋਯੇਵ ਹੋਤਿ। ਯਦਾ ਪਨ ਤਂ ਛਨ੍ਦਰਾਗਂ ਪਜਹਤਿ, ਤਦਾਯਂ ਪੁਰਿਸੋ ਵੇਦਨਾਯ ਨਿਸ੍ਸਟੋ ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨਂ ਵੇਦਨਾਯ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਬ੍ਬਚਨੇਨ ਪਨ ਵੇਦਨਾਸਹਜਾਤਨਿਸ੍ਸਯਾਰਮ੍ਮਣਭੂਤਾ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਗਹਿਤਾ ਏਵ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿਪਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਨਿਸ੍ਸਰਣਵਚਨਂ ਸਿਦ੍ਧਮੇਵ। ਵੇਦਨਾਸੀਸੇਨ ਹਿ ਦੇਸਨਾ ਆਗਤਾ, ਤਤ੍ਥ ਪਨ ਕਾਰਣਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। ਲਕ੍ਖਣਹਾਰਵਸੇਨਾਪਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਵਿਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਆਯਸ੍ਮਤਾ **ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨਤ੍ਥੇਰੇਨ** –

''ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਹਿ ਏਕਧਮ੍ਮੇ, ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਏਕਲਕ੍ਖਣਾ ਕੇਚਿ।
ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਵਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬੇ, ਸੋ ਹਾਰੋ ਲਕ੍ਖਣੋ ਨਾਮਾ''ਤਿ॥ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੪੯੫)।

ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਮੂਲਕਤ੍ਤਾ ਸੇਸੁਪਾਦਾਨਾਨਂ ਪਹੀਨੇ ਚ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨੇ ਉਪਾਦਾਨਸੇਸਾਭਾਵਤੋ "**ਵਿਗਤਛਨ੍ਦਰਾਗਤਾਯ ਅਨੁਪਾਦਾਨੋ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਏਤੇਨ "**ਅਨੁਪਾਦਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ**"ਤਿ ਏਤਸ੍ਸਤ੍ਥਂ ਸਙ੍ਖੇਪੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਵਿਗਤਛਨ੍ਦਰਾਗਤਾਯ ਅਨੁਪਾਦਾਨੋ, ਅਨੁਪਾਦਾਨਤ੍ਤਾ ਚ ਅਨੁਪਾਦਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋਤਿ। ਤਮਤ੍ਥਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤੁਂ, ਸਮਤ੍ਥੇਤੁਂ ਵਾ "**ਯਸ੍ਮਿ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਯਸ੍ਮਿਂ ਉਪਾਦਾਨੇ**ਤਿ ਸੇਸੁਪਾਦਾਨਮੂਲਭੂਤੇ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨੇ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਸ੍ਸ। **ਅਨੁਪਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਸੇਨ ਅਨਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ, ਏਤੇਨ ''ਅਨੁਪਾਦਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਯ-ਕਾਰਲੋਪੇਨ ਸਮਾਸਭਾਵਂ, ਬਜਾਸਭਾਵਂ ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

੩੭. "**ਇਮੇ ਖੋ**"ਤਿਆਦਿ ਯਥਾਪੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਭਾਵੇਨ ਨਿਗਮਨਵਚਨਂ, ''ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਪਜਾਨਨਮੇਵ ਚ ਇਮ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਯੇ ਤੇ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਯੇ ਤੇ** ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਅਪੁਚ੍ਛਿਂ, ਯੇਹਿ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਧਮ੍ਮੇਹਿ...ਪੇ॰... ਵਦੇਯ੍ਯੁਂ, ਤਞ੍ਚ...ਪੇ॰... ਪਜਾਨਾਤੀਤਿ ਏਵਂ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ ਇਮੇ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਧਮ੍ਮਾ ਗਮ੍ਭੀਰਾ...ਪੇ॰... ਪਣ੍ਡਿਤਵੇਦਨੀਯਾ ਚਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। "**ਏਵ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਪਿਣ੍ਡਤ੍ਥਦਸ੍ਸਨਂ। ਤਤ੍ਥ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ''ਅਨੁਪਾਦਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਫਲੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ''ਵੇਦਨਾਨਂ, ਸਮੁਦਯਞ੍ਚਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਚ ਚਤੁਸਚ੍ਚਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ। ਤਥਾਪਿ ਯਸ੍ਸਾ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁਯਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਇਮਂ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਂ ਸਕਾਰਣਂ ਸਗਤਿਕਂ ਪਭੇਦਤੋ ਵਿਭਜਿਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਸਾ ਪਦਟ੍ਠਾਨੇਨ ਚੇਵ ਸਦ੍ਧਿਂ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਪਟਿਪਦਾਯ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਭੂਮਿਯਾ ਚ ਤਦੇਵ ਪਾਕਟਤਰਂ ਕਤ੍ਤੁਕਾਮੋ ਧਮ੍ਮਰਾਜਾ ਏਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਤਦੇਵ ਨਿਯਜਾਤਿਤ**"ਨ੍ਤਿ, ਨਿਗਮਿਤਂ ਨਿਟ੍ਠਾਪਿਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ । **ਅਨੁਰਾ**ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਧਮ੍ਮਦਸ੍ਸਨਵਚਨਾਨਮਨੁਰਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਵਿਭਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸ ਪਜਾਨਨਾਕਾਰਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਪਠਮਭਾਣਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾਯ ਲੀਨਤ੍ਥਪ੍ਪਕਾਸਨਾ।

ਏਕਚ੍ਚਸਸ੍ਸਤਵਾਦਵਣ੍ਣਨਾ

੩੮. ''ਏਕਚ੍ਚਸਸ੍ਸਤਿਕਾ''ਤਿ ਤਦ੍ਧਿਤਪਦਂ ਸਮਾਸਪਦੇਨ ਵਿਭਾਵੇਤੁਂ "**ਏਕਚ੍ਚਸਸ੍ਸਤਵਾਦਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਤ੍ਤੇਸੁ, ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਚ ਏਕਚ੍ਚਂ ਸਸ੍ਸਤਮੇਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਏਕਚ੍ਚਸਸ੍ਸਤੋ,** ਵਾਦੋ, ਸੋ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਏਕਚ੍ਚਸਸ੍ਸਤਿਕਾ** ਤਦ੍ਧਿਤਵਸੇਨ, ਸਮਾਸਵਸੇਨ ਪਨ ਏਕਚ੍ਚਸਸ੍ਸਤੋ ਵਾਦੋ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਏਕਚ੍ਚਸਸ੍ਸਤਵਾਦਾ**। ਏਸ ਨਯੋ **ਏਕਚ੍ਚਅਸਸ੍ਸਤਿਕ**ਪਦੇਪਿ। ਨਨੁ ਚ ''ਏਕਚ੍ਚਸਸ੍ਸਤਿਕਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਤਦਞ੍ਞੇਸਂ ਏਕਚ੍ਚਅਸਸ੍ਸਤਿਕਭਾਵਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਂ ਸਿਦ੍ਧਮੇਵਾਤਿ? ਸਚ੍ਚਂ ਅਤ੍ਥਤੋ, ਸਦ੍ਦਤੋ ਪਨ ਅਸਿਦ੍ਧਮੇਵ ਤਸ੍ਮਾ ਸਦ੍ਦਤੋ ਪਾਕਟਤਰਂ

ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਤਥਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤੁੰ। ਨ ਹਿ ਇਧ ਸਾਵਸੇਸੰ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤਿ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾਮੀ। ‘‘ਇਸ੍ਸਰੋ ਨਿਚ੍ਚੋ, ਅਞ੍ਞੇ ਸਤ੍ਤਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ’’ਤਿ ਏਵ◌ਂਪਵਤ੍ਤੁਵ◌ਾਦਾ **ਸਤ੍ਤੇਕਚ੍ਚਸਸ੍ਸਤਿਕਾ** ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਇਸ੍ਸਰਵ◌ਾਦਾ। ਤਥਾ ‘‘ਨਿਚ੍ਚੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ, ਅਞ੍ਞੇ ਅਨਿਚ੍ਚਾ’’ਤਿ ਏਵ◌ਂਪਵਤ੍ਤੁਵ◌ਾਦਾਪਿ। ‘‘ਪਰਮਾਣਵ◌ੋ ਨਿਚ੍ਚਾ, ਦ੍ਵ◌ਿਅਣੁਕਾਦਯੋ ਅਨਿਚ੍ਚਾ’’ਤਿ (ਵ◌ਿਸਿਸਿਕਦਸ੍ਸਨੇ ਸਤ੍ਤੁਮਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇ ਪਠਮਕਣ੍ਡੇ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬੰ) ਏਵ◌ਂਪਵਤ੍ਤੁਵ◌ਾਦਾ **ਸਙ੍ਖਾਰੇਕਚ੍ਚਸਸ੍ਸਤਿਕਾ** ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਕਾਣਾਦਾ। ਤਥਾ ‘‘ਚਕ੍ਖਾਦਯੋ ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨਿਚ੍ਚ’’ਨ੍ਤਿ (ਨਜਾਯਦਸ੍ਸਨੇ, ਵ◌ਿਸੇਸਿਕਦਸ੍ਸਨੇ ਚ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬੰ) ਏਵ◌ਂਪਵਤ੍ਤੁਵ◌ਾਦਾਪਿ । **ਇਧਾ**ਤਿ ‘‘ਏਕਚ੍ਚਸਸ੍ਸਤਿਕਾ’’ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਪਦੇ, ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਵ◌ਾ ਦੇਸਨਾਯ। **ਗਹਿਤਾ**ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ, ਦੇਸਿਤਬ੍ਬਭਾਵ◌ੇਨ ਵ◌ਾ ਦੇਸਨਾਞਾਣੇਨ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨਾ ਤਥਾ ਚੇਵ ਦੇਸਿਤਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਇਧ ਪੁਰਿਮਕਾ ਤਯੋ ਵ◌ਾਦਾ ਸਤ੍ਤੁਵਸੇਨ, ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਸਙ੍ਖਾਰਵਸੇਨ ਦੇਸਿਤੋ। **‘‘ਸਙ੍ਖਾਰੇਕਚ੍ਚਸਸ੍ਸਤਿਕਾ’’**ਤਿ ਇਦੰ ਪਨ ਤੇਹਿ ਸਸ੍ਸਤਭਾਵ◌ੇਨ ਗਯ੍ਹਮਾਨਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਯਾਥਾਵਸਭਾਵਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਪਨ ਏਕਚ੍ਚਸਸ੍ਸਤਿਕਮਤਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ। ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਸਸ੍ਸਤਾਭਿਮਤੰ ਅਸਙ੍ਖਤਮੇਵ◌ਾਤਿ ਲਦ੍ਧਿ। ਤੇਨੇਵ◌ਾਹ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ‘‘ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵ◌ਾ...ਪੇ॰... ਠਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ। ਨ ਹਿ ਯਸ੍ਸ ਸਭਾਵਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਅਭਿਸਙ੍ਖਤਭਾਵ◌ਂ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਨਿਚ੍ਚਧੁਵ◌ਾਦਿਭਾਵ◌ੋ ਅਨੁਮ੍ਮਤ੍ਤਕੇਨ ਸਕ੍ਕਾ ਪਟਿਜਾਨਿਤੁੰ, ਏਤੇਨ ਚ ‘‘ਉਪ੍ਪਾਦਵਯਧੁਵਤਾਯੁਤ੍ਤਾ ਸਭਾਵ◌ਾ ਸਿਯਾ ਨਿਚ੍ਚਾ, ਸਿਯਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਸਿਯਾ ਨ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੩੮) ਪਵਤ੍ਤੁਸਤ੍ਤੁਭਙ੍ਗਵ◌ਾਦਸ੍ਸ ਅਯੁਤ੍ਤਤਾ ਵ◌ਿਭਾਵ◌ਿਤਾ ਹੋਤਿ।

ਤਤ੍ਰਾਯੰ ਅਯੁਤ੍ਤਤਾਵ◌ਿਭਾਵਨਾ – ਯਦਿ ਹਿ ‘‘ਯੇਨ ਸਭਾਵ◌ੇਨ ਯੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਿ, ਤੇਨੇਵ ਸਭਾਵ◌ੇਨ ਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਨਤ੍ਥੀ’’ਤਿ ਵ◌ੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯ, ਸਿਯਾ ਅਨੇਕਨ੍ਤਵ◌ਾਦੋ। ਅਥ ਅਞ੍ਞੇਨ, ਨ ਸਿਯਾ ਅਨੇਕਨ੍ਤਵ◌ਾਦੋ। ਨ ਚੇਤ੍ਥ ਦੇਸਨ੍ਤਰਾਦਿਸਮ੍ਬਨ੍ਧਭਾਵ◌ੋ ਯੁਤ੍ਤੋ ਵਤ੍ਤੁੰ ਤਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਲੋਕਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ, ਵ◌ਿਵ◌ਾਦਾਭਾਵਤੋ ਚ। ਯੇ ਪਨ ਵਦਨ੍ਤਿ ‘‘ਯਥਾ ਸੁਵਣ੍ਣਘਟੇਨ ਮਕੁਟੇ ਕਤੇ ਘਟਭਾਵ◌ੋ ਨਸ੍ਸਤਿ, ਮਕੁਟਭਾਵ◌ੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਸੁਵਣ੍ਣਭਾਵ◌ੋ ਤਿਟ੍ਠਤਿਯੇਵ, ਏਵ◌ਂ ਸਬ੍ਬਸਭਾਵ◌ਾਨੰ ਕੋਚਿ ਧਮ੍ਮੋ ਨਸ੍ਸਤਿ, ਕੋਚਿ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਭਾਵ◌ੋ ਏਵ ਤਿਟ੍ਠਤੀ’’ਤਿ। ਤੇ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਾ ‘‘ਕਿੰ ਤੰ ਸੁਵਣ੍ਣੰ, ਯੰ ਘਟੇ, ਮਕੁਟੇ ਚ ਅਵਟ੍ਠਿਤੰ, ਯਦਿ ਰੂਪਾਦਿ, ਸੋ ਸਦ੍ਦੋ ਵ◌ਿਯ ਅਨਿਚ੍ਚੋ। ਅਥ ਰੂਪਾਦਿਸਮੂਹੋ ਸਮ੍ਮੁਤਿਮਤ੍ਤੁੰ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਤਾ ਵ◌ਾ ਨਤ੍ਥਿਤਾ ਵ◌ਾ ਨਿਚ੍ਚਤਾ ਵ◌ਾ ਲਬ੍ਭਤੀ’’ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਨੇਕਨ੍ਤਵ◌ਾਦੋ ਨ ਸਿਯਾ। ਧਮ੍ਮਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਿਨੋ ਅਞ੍ਞਥਾਨਞ੍ਞਥਾ ਚ ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ ਦੋਸੋ ਵ◌ੁਤ੍ਤੋਯੇਵ ਸਸ੍ਸਤਵ◌ਾਦਵ◌ਿਚਾਰਣਾਯੰ। ਤਸ੍ਮਾ ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਪਿਚ ਨ ਨਿਚ੍ਚਾਨਿਚ੍ਚਨਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਰੂਪੋ ਅਤ੍ਤਾ, ਲੋਕੋ ਚ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਵ◌ਿਜ੍ਜਮਾਨਤਾਪਰਿਜਾਨਨਤੋ ਯਥਾ ਨਿਚ੍ਚਾਦੀਨੰ ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਰੂਪੰ, ਯਥਾ ਵ◌ਾ ਦੀਪਾਦਯੋ। ਨ ਹਿ ਰੂਪਾਦੀਨੰ ਉਦਯਬ੍ਬਯਸਭਾਵ◌ਾਨੰ ਨਿਚ੍ਚਾਨਿਚ੍ਚਨਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਸਭਾਵਤਾ ਸਕ੍ਕਾ ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਤੁੰ, ਜੀਵਸ੍ਸ ਚ ਨਿਚ੍ਚਾਦੀਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਰੂਪੰ ਸਿਯਾਤਿ, ਏਵ◌ਂ ਸਤ੍ਤੁਭਙ੍ਗੋ ਵ◌ਿਯ ਸੇਸਭਙ੍ਗਾਨਮ੍ਪਿ ਅਸਮ੍ਭਵ◌ੋਯੇਵ◌ਾਤਿ ਸਤ੍ਤੁਭਙ੍ਗਵ◌ਾਦਸ੍ਸ ਅਯੁਤ੍ਤਤਾ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੩੮)।

ਨਨੁ ਚ ‘‘ਏਕਚ੍ਚੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਸ੍ਸਤਾ, ਏਕਚ੍ਚੇ ਅਸਸ੍ਸਤਾ’’ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿੰ ਵ◌ਾਦੇ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨੰ ਅਸਸ੍ਸਤਭਾਵਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨੰ ਯਥਾਸਭਾਵ◌ਾਵਬੋਧੋ ਏਵ, ਅਥ ਏਵ◌ਂਵ◌ਾਦੀਨੰ ਕਥੰ ਮਿਚ੍ਛਾਦਸ੍ਸਨੰ ਸਿਯਾਤਿ, ਕੋ ਵ◌ਾ ਏਵਮਾਹ ‘‘ਚਕ੍ਖਾਦੀਨੰ ਅਸਸ੍ਸਤਭਾਵਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨੰ ਮਿਚ੍ਛਾਦਸ੍ਸਨ’’ਨ੍ਤਿ? ਅਸਸ੍ਸਤੇਸੁਯੇਵ ਪਨ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਸ੍ਸਤਭਾਵਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨੰ ਇਧ ਮਿਚ੍ਛਾਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ, ਤੇਨ ਪਨ ਏਕਵ◌ਾਦੇ ਪਵਤ੍ਤੁਮਾਨੇਨ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨੰ ਅਸਸ੍ਸਤਭਾਵ◌ਾਵਬੋਧੋ ਵ◌ਿਦੂਸਿਤੋ ਸੰਸਟ੍ਠਭਾਵਤੋ ਵ◌ਿਸਸੰਸਟ੍ਠੋ ਵ◌ਿਯ ਸਪ੍ਪਿਪਿਣ੍ਡੋ, ਤਤੋ ਚ ਤਸ੍ਸ ਸਕਿਚ੍ਚਕਰਣਾਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਸਮ੍ਮਾਦਸ੍ਸਨਪਕ੍ਖੇ ਠਪੇਤਬ੍ਬਤੰ ਨਾਰਹਤੀਤਿ। ਅਸਸ੍ਸਤਭਾਵ◌ੇਨ ਨਿਚ੍ਛਿਤਾਪਿ ਵ◌ਾ ਚਕ੍ਖੁਆਦਯੋ ਸਮਾਰੋਪਿਤਜੀਵਸਭਾਵ◌ਾ ਏਵ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕੇਹਿ ਗਯ੍ਹਨ੍ਤੀਤਿ ਤਦਵਬੋਧਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਦਸ੍ਸਨਭਾਵ◌ੋ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਨਿਵ◌ਾਰੇਤੁੰ। ਤੇਨੇਵ◌ਾਹ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ‘‘ਚਕ੍ਖੁੰ ਇਤਿਪਿ...ਪੇ॰... ਕਾਯੋ ਇਤਿਪਿ ਅਯੰ ਅਤ੍ਤਾ’’ਤਿਆਦਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਅਸਙ੍ਖਤਾਯ, ਸਙ੍ਖਤਾਯ ਚ ਧਾਤੁਯਾ ਵਸੇਨ ਯਥਾਕ੍ਕਮੰ ‘‘ਏਕਚ੍ਚੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਸ੍ਸਤਾ, ਏਕਚ੍ਚੇ ਅਸਸ੍ਸਤਾ’’ਤਿ ਏਵ◌ਂਪਵਤ੍ਤੋ ਵ◌ਿਭਜ੍ਜਵ◌ਾਦੋਪਿ ਏਕਚ੍ਚਸਸ੍ਸਤਵ◌ਾਦੋਯੇਵ ਭਵ◌ੇਯ੍ਯਾਤਿ ਏਵਮ੍ਪਕਾਰਾ ਚੋਦਨਾ ਅਨਵਕਾਸਾ ਹੋਤਿ ਅਵ◌ਿਪਰੀਤਧਮ੍ਮਸਭਾਵਪਟਿਪਤ੍ਤਿਭਾਵਤੋ। ਅਵ◌ਿਪਰੀਤਧਮ੍ਮਸਭਾਵਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯੇਵ ਹੇਸ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਅਸੰਸਟ੍ਠਤ੍ਤਾ, ਅਨਾਰੋਪਿਤਜੀਵਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਚ।

ਏਤ੍ਥਾਹ – ਪੁਰਿਮਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿਸਸ੍ਸਤਵਾਦੇ ਅਸਸ੍ਸਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ''ਸਸ੍ਸਤਾ''ਤਿ ਗਹਣਂ ਵਿਸੇਸਤੋ ਮਿਚ੍ਛਾਦਸ੍ਸਨਂ ਭਵਤਿ। ਸਸ੍ਸਤਾਨਂ ਪਨ ''ਸਸ੍ਸਤਾ''ਤਿ ਗਾਹੋ ਨ ਮਿਚ੍ਛਾਦਸ੍ਸਨਂ ਯਥਾਸਭਾਵਗ੍ਗਾਹਭਾਵਤੋ। ਏਵਞ੍ਚ ਸਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਵਾਦਸ੍ਸ ਵਾਦਨ੍ਤਰਤਾ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ, ਇਧ ਵਿਯ ਪੁਰਿਮੇਪਿ ਏਕਚ੍ਚੇਸ੍ਵੇਵ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਸ੍ਸਤਗ੍ਗਾਹਸਮ੍ਭਵਤੋਤਿ, ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਯੇਵ ਅਸਸ੍ਸਤੇਸ੍ਵੇਵ ''ਕੇਚਿਦੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਸਸ੍ਸਤਾ, ਕੇਚਿ ਅਸਸ੍ਸਤਾ''ਤਿ ਪਰਿਕਪ੍ਪਨਾਵਸੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮੇਸੁ ਵਿਭਾਗਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਇਮਸ੍ਸ ਵਾਦਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ। ਨਨੁ ਚ ਏਕਦੇਸਸ੍ਸ ਸਮੁਦਾਯਨ੍ਤੋਗਧਤ੍ਤਾ ਅਯਂ ਸਪ੍ਪਦੇਸਸਸ੍ਸਤਗ੍ਗਾਹੋ ਪੁਰਿਮਸ੍ਮਿਂ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਸਸ੍ਸਤਗ੍ਗਾਹੇ ਸਮੋਧਾਨਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਤੀ? ਤਥਾਪਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ ਵਾਦੀ ਤਬ੍ਬਿਸਯਵਿਸੇਸਵਸੇਨ ਵਾਦਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਅਞ੍ਞੇ ਏਵ ਹਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਾ ''ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਸ੍ਸਤਾ''ਤਿ ਅਭਿਨਿਵਿਟ੍ਠਾ, ਅਞ੍ਞੇ ''ਏਕਚ੍ਚੇਵ ਸਸ੍ਸਤਾ, ਏਕਚ੍ਚੇ ਅਸਸ੍ਸਤਾ''ਤਿ। ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਅਨਵਸੇਸਪਰਿਯਾਦਾਨਂ, ਏਕਦੇਸਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਚ ਵਾਦਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਪਰਿਬ੍ਯਤ੍ਤੋਯੇਵ। ਕਿਞ੍ਚ ਭਿਯ੍ਯੋ – ਅਨੇਕਵਿਧਸਮੁਸ੍ਸਯੇ, ਏਕਵਿਧਸਮੁਸ੍ਸਯੇ ਚ ਖਨ੍ਧਪਬਨ੍ਧੇਨ ਅਭਿਨਿਵੇਸਭਾਵਤੋ ਤਥਾ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ। ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੋਪਿ ਹਿ ਸਸ੍ਸਤਵਾਦੀ ਜਾਤਿਵਿਸੇਸਵਸੇਨ ਨਾਨਾਵਿਧਰੂਪਕਾਯਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇ ਏਵ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਪੁਞ੍ਜੇ ਸਸ੍ਸਤਾਭਿਨਿਵੇਸੀ ਜਾਤੋ ਅਭਿਞ੍ਞਾਣੇਨ, ਅਨੁਸ੍ਸਵਾਦੀਹਿ ਚ ਰੂਪਕਾਯਭੇਦਗਹਣਤੋ। ਤਥਾ ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਅਮੁਤ੍ਰ ਉਦਪਾਦਿ''ਨ੍ਤਿ, (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੪੪; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੪੮; ਪਾਰਾ॰ ੧੨) ''ਚਵਨ੍ਤਿ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੫੫; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੪੮; ਪਾਰਾ॰ ੧੨) ਚ ਆਦਿ। ਵਿਸੇਸਲਾਭੀ ਪਨ ਏਕਚ੍ਚਸਸ੍ਸਤਿਕੋ ਅਨੁਪਧਾਰਿਤਭੇਦਸਮੁਸ੍ਸਯੇ ਧਮ੍ਮਪਬਨ੍ਧੇ ਸਸ੍ਸਤਾਕਾਰਗਹਣੇਨ ਅਭਿਨਿਵੇਸਂ ਜਨੇਸਿ ਏਕਭਵਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਖਨ੍ਧਸਨ੍ਤਾਨਵਿਸਯਤ੍ਤਾ ਤਦਭਿਨਿਵੇਸਸ੍ਸ। ਤਥਾ ਹਿ ਤੀਸੁਪਿ ਵਾਦੇਸੁ ''ਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ , ਤਤੋ ਪਰਂ ਨਾਨੁਸ੍ਸਰਤੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਕ੍ਕੀਨਂ ਪਨ ਉਭਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਸਸ੍ਸਤੇਕਚ੍ਚਸਸ੍ਸਤਵਾਦੀਨਂ ਸਸ੍ਸਤਾਭਿਨਿਵੇਸਵਿਸੇਸੋ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਵਿਸਯਤਾਯ ਸੁਪਾਕਟੋਯੇਵਾਤਿ।

੩੯. ਸਂਵਟ੍ਟਟ੍ਠਾਯੀਵਿਵਟ੍ਟਵਿਵਟ੍ਟਟ੍ਠਾਯੀਸਙ੍ਖਾਤਾਨਂ ਤਿਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯਕਪ੍ਪਾਨਮਤਿਕ੍ਕਮੇਨ ਪੁਨ ਸਂਵਟ੍ਟਨਤੋ, ਅਦ੍ਧਾ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਚ ਕਾਲਪਰਿਯਾਯਤ੍ਤਾ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **''ਦੀਘਸ੍ਸਾ''**ਤਿਆਦਿ। ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਅਯਨਂ ਪਵਤ੍ਤਨਂ **ਅਚ੍ਚਯੋ।** ਅਨੇਕਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ਧਾਤੂਨਂ, ਉਪਸਗ੍ਗਵਸੇਨ ਚ ਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸਵਾਚਕਤ੍ਤਾ **ਸਂ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਯੁਤ੍ਤੋ **ਵਟ੍ਟ**-ਸਦ੍ਦੋ ਵਿਨਾਸਵਾਚੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **''ਵਿਨਸ੍ਸਤੀ''**ਤਿ, **ਵਤ੍ਤ**-ਸਦ੍ਦੋ ਵਾ ਗਤਿਯਮੇਵ। ਸਙ੍ਖਯਤ੍ਥਜੋਤਕੇਨ ਪਨ **ਸਂ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਯੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਤਦਤ੍ਥਸਮ੍ਬਨ੍ਧਨੇਨ ਵਿਨਾਸਤ੍ਥੋ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **''ਵਿਨਸ੍ਸਤੀ''**ਤਿ ਇਮਿਨਾ। ਸਙ੍ਖਯਵਸੇਨ ਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਹਿ ਸਦ੍ਦਤੋ ਅਤ੍ਥੋ, ਤ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਚੇਤ੍ਥ ਟ-ਕਾਰਾਦੇਸੋ। ਵਿਪਤ੍ਤਿਕਰਮਹਾਮੇਘਸਮੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਹਿ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਅਣੁਸਹਗਤੋਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਾਵ ਲੋਕੋ ਸਂਵਟ੍ਟਤੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਪਾਲ਼ਿਯਂ **ਲੋਕੋ**ਤਿ ਪਥਵੀਆਦਿਭਾਜਨਲੋਕੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ ਤਦਵਸੇਸਸ੍ਸ ਬਾਹੁਲ੍ਲਤੋ, ਤਦੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **''ਯੇ''**ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਉਪਰਿਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇਸੂ**ਤਿ ਆਭਸ੍ਸਰਭੂਮਿਤੋ ਉਪਰਿਭੂਮੀਸੁ। ਅਗ੍ਗਿਨਾ ਕਪ੍ਪਵੁਟ੍ਠਾਨਞ੍ਹਿ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਂ, ਤੇਨੇਵਾਹ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ''ਆਭਸ੍ਸਰਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ ਤਦੇਵ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਚੇ? ਤਸ੍ਸੇਵ ਬਹੁਲਂ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਵਾਰਨਿਯਮੋ –

> ''ਸਤ੍ਤਸਤ੍ਤਗ੍ਗਿਨਾ ਵਾਰਾ, ਅਟ੍ਠਮੇ ਅਟ੍ਠਮੇ ਦਕਾ।
> ਚਤੁਸਟ੍ਠਿ ਯਦਾ ਪੁਣ੍ਣਾ, ਏਕੋ ਵਾਯੁਵਰੋ ਸਿਯਾ''ਤਿ॥ (ਅਭਿਧਮ੍ਮਤ੍ਥਵਿਭਾਵਨੀਟੀਕਾਯ ਪਞ੍ਚਮਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਣ੍ਣਨਾਯਮ੍ਪਿ)।

ਆਰੁਪ੍ਪੇਸੁ ਵਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵਿਕਪ੍ਪਨਤ੍ਥੇਨ **ਵਾ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਂਵਟ੍ਟਮਾਨਲੋਕਧਾਤੂਹਿ ਅਞ੍ਞਲੋਕਧਾਤੂਸੁ ਵਾਤਿ ਵਿਕਪ੍ਪੇਤਿ। ਨ ਹਿ ਸਬ੍ਬੇ ਅਪਾਯਸਤ੍ਤਾ ਤਦਾ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤੁਂ ਅਪਾਯੇਸੁ ਦੀਘਤਰਾਯੁਕਾਨਂ ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ, ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੂਪਪਤ੍ਤਿਞ੍ਚ ਵਿਨਾ ਤਦਾ ਤੇਸਂ ਤਤ੍ਥੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨੁਪਪਤ੍ਤਿਤੋ। ਨਿਯਤਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋਪਿ ਹਿ ਸਂਵਟ੍ਟਮਾਨੇ ਕਪ੍ਪੇ ਨਿਰਯਤੋ ਨ ਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਪਿਟ੍ਠਿਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ੇਯੇਵ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤੀਤਿ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਸੁ** (ਅ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੩੧੧) ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਤਿਪਿ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪੁਞ੍ਞਾਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਮਨਸਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਭਾਵੇ ਬਾਹਿਰਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਵਿਨਾ ਮਨਸਾਵ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਰੂਪਾਵਚਰਸਤ੍ਤਾ ਏਵ ''ਮਨੋਮਯਾ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਨ ਪਨ ਬਾਹਿਰਪਚ੍ਚਯਪਟਿਯਤ੍ਤਾ ਤਦਞ੍ਞੇਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **''ਮਨੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਮਨੋਮਯਾ''**ਤਿ ਆਹ। ਯਦੇਵਂ ਕਾਮਾਵਚਰਸਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਓਪਪਾਤਿਕਾਨਂ ਮਨੋਮਯਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਨਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਧਿਚਿਤ੍ਤਭੂਤੇਨ ਅਤਿਸਯਮਨਸਾ

ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਸਤ੍ਤੇਸੁਯੇਵ ਮਨੋਮਯਵੋਹਾਰਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਞਾਨ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ **"ਞਾਨਮਨੇਨਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਅਰੂਪਾਵਚਰਸਤ੍ਤਾਨੰ ਮਨੋਮਯਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਨ ਤਤ੍ਥ ਬਾਹਿਰਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਤਾਸਙ੍ਕਾਯ ਅਭਾਵੇਨ ਮਨਸਾ ਏਵ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਤਿ ਅਵਧਾਰਣਾਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਨਿਰੁਲ੍ਹੋਵਾਯੰ ਲੋਕੇ ਮਨੋਮਯਵੋਹਾਰੋ ਰੂਪਾਵਚਰਸਤ੍ਤੇਸੁ। ਤਥਾ ਹਿ ਅਨ੍ਨਮਯੋ ਪਾਨਮਯੋ ਮਨੋਮਯੋ ਆਨਨ੍ਦਮਯੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਮਯੋਤਿ ਪਞ੍ਚਧਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਵੇਦਵਾਦਿਨੋ ਪਰਿਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ। ਉਚ੍ਛੇਦਵਾਦੇਪਿ ਵਕ੍ਖਤਿ ''ਦਿਬ੍ਬੋ ਰੂਪੀ ਮਨੋਮਯੋ''ਤਿ, (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੮੭) ਤੇ ਪਨ ਞਾਨਾਨੁਭਾਵਤੋ ਪੀਤਿਭਕ੍ਖਾ ਸਯੰਪਭਾ ਅਨ੍ਤਲਿਕ੍ਖਚਰਾਤਿ ਆਹ **"ਪੀਤਿ ਤੇਸ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ, ਤੇਸੰ ਅਤ੍ਤਨੋਵ ਪਭਾ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੋਭਨਾ ਵਾ ਠਾਯੀ ਸਭਾ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਸੁਭਟ੍ਠਾਯਿਨੋ**ਤਿਪਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। **ਉਕ੍ਕੰਸੇਨਾ**ਤਿ ਆਭਸ੍ਸਰੇ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਪਰਿਤ੍ਤਾਭਾਪ੍ਪਮਾਣਾਭਾ ਪਨ ਦ੍ਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਚ ਕਪ੍ਪੇ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ। **ਅਟ੍ਠ ਕਪ੍ਪੇ**ਤਿ ਚਤੁਨ੍ਨਮਸਙ੍ਖੇਯ੍ਯਕਪ੍ਪਾਨੰ ਸਮੁਦਾਯਭੂਤੇ ਅਟ੍ਠ ਮਹਾਕਪ੍ਪੇ।

੪੦. ਵਿਨਾਸਵਾਚੀਯੇਵ ਵ**ਟ੍ਟ**-ਸਦ੍ਦੋ ਪਟਿਸੇਧਜੋਤਕੇਨ ਉਪਸਗ੍ਗੇਨ ਯੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਸਣ੍ਠਾਹਨਤ੍ਥਵਾਪਕੋਤਿ ਆਹ **"ਸਣ੍ਠਾਤੀ"**ਤਿ, ਅਨੇਕਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ਵਾ ਧਾਤੂਨੰ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ, ਵਡ੍ਢਤੀਤਿ ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਮਹਾਮੇਘਸਮੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਹਿ ਪਟ੍ਠਾਯ ਪਥਵੀਸਨ੍ਧਾਰਕੁਦਕਤੰਸਨ੍ਧਾਰਕਵਾਯੁਆਦੀਨੰ ਸਮੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਯਾਵ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾਨੰ ਪਾਤੁਭਾਵੋ, ਤਾਵ ਲੋਕੋ ਵਿਵਟ੍ਟਤੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਪਕਤਿਯਾ**ਤਿ ਸਭਾਵੇਨ, ਤਸ੍ਸ ''ਸੁਞ੍ਞ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਤਥਾਸੁਞ੍ਞਤਾਯ ਕਾਰਣਮਾਹ **"ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਸਤ੍ਤਾਨੰ ਨਤ੍ਥਿਤਾਯਾ"**ਤਿ। ਪੁਰਿਮਤਰੰ ਅਞ੍ਞੇਸੰ ਸਤ੍ਤਾਨਮਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾਤਿ ਭਾਵੋ, ਤੇਨ ਯਥਾ ਏਕਚ੍ਚਾਨਿ ਵਿਮਾਨਾਨਿ ਤਤ੍ਥ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਸਤ੍ਤਾਨੰ ਛਡ੍ਡਿਤਤ੍ਤਾ ਸੁਞ੍ਞਾਨਿ, ਨ ਏਵਮਿਦਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਅਪਰੋ ਨਯੋ – ਸਕਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਠਮੰ ਕਰਣੰ **ਪਕਤਿ,** ਤਾਯ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਸਤ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ, ਤੇਨ ਯਥਾ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਮ੍ਮਬਲੇਨ ਪਠਮੰ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, ਨ ਏਵੰ ਅਞ੍ਞੇਸੰ ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਮਤਰੰ, ਸਮਾਨਕਾਲੇ ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਥਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਸਤ੍ਤਾਨੰ ਨਤ੍ਥਿਤਾਯ ਸੁਞ੍ਞਮਿਦਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਬ੍ਰਹ੍ਮਪਾਰਿਸਜ੍ਜਬ੍ਰਹ੍ਮਪੁਰੋਹਿਤਮਹਾਬ੍ਰਹ੍ਮਾਨੋ ਇਧ **ਬ੍ਰਹ੍ਮਕਾਯਿਕਾ,** ਤੇਸੰ ਨਿਵਾਸਤਾਯ ਭੂਮਿਪਿ **"ਬ੍ਰਹ੍ਮਕਾਯਿਕਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, **ਬ੍ਰਹ੍ਮਕਾਯਿਕਭੂਮੀ**ਤਿ ਪਨ ਪਾਠੇਬ੍ਰਹ੍ਮਕਾਯਿਕਾਨੰ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਨੀ ਭੂਮੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਕਤ੍ਤਾ** ਸਯੰ ਕਾਰਕੋ। **ਕਾਰੇਤਾ** ਪਰੇਸੰ ਆਣਾਪਕੋ। **ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇ** ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਞ੍ਞਾਣਕਥਾਯੰ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੪੦੮) ਵ**ੁਤ੍ਤਨਯੇਨ,** ਏਤੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕ੍ਕਮੰ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਭਾਵੇ ਚ ਕਾਰਣੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਕਮ੍ਮੰ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ ਏਤਿਸ੍ਸਾਤਿ **ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਾ।** ਅਥ ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਸਤ੍ਤਾਨੰ ਵਿਪਚ੍ਚਨਕਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਹਕਾਰੀਕਾਰਕਭਾਵਤੋ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਾਤਿ **ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਾ।** ਉਤੁ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਮੇਤਿਸ੍ਸਾਤਿ **ਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ।** ''ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ''ਤਿਪਿ ਸਮਾਸਵਸੇਨ ਪਾਠੋ ਕਮ੍ਮਸਹਾਯੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵਾ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਹਾਯਭੂਤੋ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ **ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੋ,** ਸੋ ਏਵ ਉਤੁ ਤਥਾ, ਸੋਵ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਮੇਤਿਸ੍ਸਾਤਿ **ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਉਤੁਸਮੁਆਨਾ। ਰਤਨਭੂਮੀ**ਤਿ ਉਕ੍ਕੰਸਗਤਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮਾਨੁਭਾਵਤੋ ਰਤਨਭੂਤਾ ਭੂਮਿ, ਨ ਕੇਵਲੰ ਭੂਮਿਯੇਵ, ਅਥ ਖੋ ਤਪ੍ਪਰਿਵਾਰਾਪੀਤਿ ਆਹ **"ਪਕਤੀ"**ਤਿਆਦਿ। **ਪਕਤਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨੇ**ਤਿ ਪੁਰਿਮਕਪ੍ਪੇਸੁ ਪੁਰਿਮਕਾਨੰ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨੇ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ''ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਮਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਯ ਬ੍ਰਹ੍ਮਕਾਯਿਕਭੂਮਿਯਾ। ਸਾਮਞ੍ਞਵਿਸੇਸਵਸੇਨ ਚੇਤੰ ਆਧਾਰਦ੍ਵਯੰ। ਕਥੰ ਪਣੀਤਾਯ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਭੂਮਿਯਾ ਠਿਤਾਨੰ ਹੀਨਾਯ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਭੂਮਿਯਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ **"ਅਥ ਸਤ੍ਤਾਨ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ, ਨਿਕਨ੍ਤਿਵਸੇਨ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨੰ ਭਾਵੇਤ੍ਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ, ਪਕਤਿਯਾ ਸਭਾਵੇਨ ਨਿਕਨ੍ਤਿ ਤਣ੍ਹਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਵ**ਸਿਤਟ੍ਠਾਨੇ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਥਪੁਬ੍ਬਟ੍ਠਾਨੇ। **ਤਤੋ ਓਤਰਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਉਪਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਭੂਮਿਤੋ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਭੂਮਿੰ ਅਪਸਕ੍ਕਨ੍ਤਿ, ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਪ੍ਪਾਯੁਕੇ**ਤਿ ਯੰ ਉਲ਼ਾਰਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੰ ਕਤੰ, ਤਸ੍ਸ ਉਪਜ੍ਜਨਾਰਹਵਿਪਾਕਪਬਨ੍ਧਤੋ ਅਪ੍ਪਪਰਿਮਾਣਾਯੁਕੇ। **ਤਸ੍ਸ ਦੇਵਲੋਕਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਦੇਵਲੋਕੇ, ਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨ ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। **ਆਯੁਪ੍ਪਮਾਣੇਨੇਵਾ**ਤਿ ਪਰਮਾਯੁਪ੍ਪਮਾਣੇਨੇਵ। **ਪਰਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਕੰ। **ਅਨੁਰਾਵ ਚਵਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਰਾਜਕੋਟ੍ਠਾਗਾਰੇ ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤਤਣ੍ਡੁਲਨਾਲ਼ਿ ਵਿਯ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖਯਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਕਕਮ੍ਮਪ੍ਪਮਾਣੇਨ ਤਸ੍ਸ ਦੇਵਲੋਕਸ੍ਸ ਪਰਮਾਯੁਅਨੁਰਾ ਏਵ ਚਵਨ੍ਤਿ।

ਕਿੰ ਪਨੇਤੰ ਪਰਮਾਯੁ ਨਾਮ, ਕਥੰ ਵਾ ਤੰ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਪ੍ਪਮਾਣਨ੍ਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਯੋ ਤੇਸੰ ਤੇਸੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਤਸ੍ਮਿੰ ਤਸ੍ਮਿੰ ਭਵਵਿਸੇਸੇ ਵਿਪਾਕਪ੍ਪਬਨ੍ਧਸ੍ਸ ਠਿਤਿਕਾਲਨਿਯਮੋ ਪੁਰਿਮਸਿਦ੍ਧਭਵਪਤ੍ਥਨੂਪਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨ ਸਰੀਰਾਵਯਵਵਣ੍ਣਸਣ੍ਠਾਨਪ੍ਪਮਾਣਾਦਿਵਿਸੇਸਾ

ਵਿਯ ਤੰਤੰਗਤਿਨਿਕਾਯਾਦੀਸੁ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਨਿਯਤਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਹੋਤਿ, ਗਬ੍ਭਸੇਯ੍ਯਕਕਾਮਾਵਚਰਦੇਵਰੂਪਾਵਚਰਸਤ੍ਤਾਨੰ ਸੁਕ੍ਕਸੋਣਿਤਾਦਿਉਤੁਭੋਜਨਾਦਿਉਤੁਆਦਿਪਚ੍ਚੁਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਪਚ੍ਚੁਯੁਪਤ੍ਥਮ੍ਭਿਤੋ ਚ, ਸੋ ਆਯੁਹੇਤੁਕਤ੍ਤਾ ਕਾਰਣੂਪਚਾਰੇਨ ਆਯੁ, ਉਕ੍ਕੰਸਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਪਰਮਾਯੂਤਿ ਚ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਯਥਾਸਕੰ ਖਣਮਤ੍ਤਾਵਟ੍ਠਾਯੀਨਮ੍ਪਿ ਹਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਹਜਾਤਾਨੰ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰ ਠਪਨਾਕਾਰਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਪਵਤ੍ਤਕਾਨਿ ਰੂਪਾਰੂਪਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਨ ਕੇਵਲੰ ਨੇਸੰ ਖਣਟ੍ਠਿਤਿਯਾ ਏਵ ਕਾਰਣਭਾਵੇਨ ਅਨੁਪਾਲਕਾਨਿ, ਅਥ ਖੋ ਯਾਵ ਭਙ੍ਗੁਪਚ੍ਛੇਦਾ [ਭਵਙ੍ਗੁਪਚ੍ਛੇਦਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੪੦)] ਅਨੁਪਬਨ੍ਧਸ੍ਸ ਅਵਿਚ੍ਛੇਦਹੇਤੁਭਾਵੇਨਾਪਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਚੇਸ ਆਯੁਹੇਤੁਕੋਯੇਵ, ਤੰ ਪਨ ਦੇਵਾਨੰ, ਨੇਰਯਿਕਾਨਞ੍ਚ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਨਿਯਤਪਰਿਚ੍ਛੇਦੰ, ਉਤ੍ਤਰਕੁਰੁਕਾਨੰ ਪਨ ਏਕਨ੍ਤਨਿਯਤਪਰਿਚ੍ਛੇਦਮੇਵ। ਅਵਸਿਟ੍ਠਮਨੁਸ੍ਸਪੇਤਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤਾਨੰ ਪਨ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕਕਮ੍ਮਬਹੁਲੇ ਕਾਲੇ ਤੰਕਮ੍ਮਸਹਿਤਸਨ੍ਤਾਨਜਨਿਤਸੁਕ੍ਕਸੋਣਿਤਪਚ੍ਚਯਾਨੰ, ਤਮ੍ਮੂਲਕਾਨਞ੍ਚ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਸਮਵਿਸਮਪਰਿਵਤ੍ਤਨਾਦਿਜਨਿਤਉਤੁਆਹਾਰਾਦਿਸਮਵਿਸਮਪਚ੍ਚਯਾਨੰ ਵਸੇਨ ਚਿਰਾਚਿਰਕਾਲਤਾਯ ਅਨਿਯਤਪਰਿਚ੍ਛੇਦੰ, ਤਸ੍ਸ ਚ ਯਥਾ ਪੁਰਿਮਸਿਦ੍ਧਭਵਪਤ੍ਥਨਾਵਸੇਨ ਤੰਤੰਗਤਿਨਿਕਾਯਾਦੀਸੁ ਵਣ੍ਣਸਣ੍ਠਾਨਾਦਿਵਿਸੇਸਨਿਯਮੋ ਸਿਦ੍ਧੋ, ਦਸ੍ਸਨਾਨੁਸ੍ਸਵਾਦੀਹਿ ਤਥਾਯੇਵ ਆਦਿਤੋ ਗਹਣਸਿਦ੍ਧਿਯਾ, ਏਵੰ ਤਾਸੁ ਤਾਸੁ ਉਪਪਤ੍ਤੀਸੁ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਸਤ੍ਤਾਨੰ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਸਮਪ੍ਪਮਾਣੰ ਠਿਤਿਕਾਲੰ ਦਸ੍ਸਨਾਨੁਸ੍ਸਵੇਹਿ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਤੰ ਪਰਮਤੰ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਪਵਤ੍ਤਿਤਭਵਪਤ੍ਥਨਾਵਸੇਨ ਆਦਿਤੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਨਿਯਮੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਕਮ੍ਮੰ ਤਾਸੁ ਤਾਸੁ ਉਪਪਤ੍ਤੀਸੁ ਯਥਾ ਤੰਤੰਉਪਪਤ੍ਤਿਨਿਸ੍ਸਿਤਵਣ੍ਣਾਦਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨੇ ਸਮਤ੍ਥੰ, ਏਵੰ ਨਿਯਤਾਯੁਪਰਿਚ੍ਛੇਦਾਸੁ ਉਪਪਤ੍ਤੀਸੁ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਾਤਿਕ੍ਕਮੇਨ ਵਿਪਾਕਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨੇ ਸਮਤ੍ਥੰ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਆਯੁਪ੍ਪਮਾਣੇਨੇਵ ਚਵਨ੍ਤੀ"**ਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਪਚ੍ਚਯਸਹਾਯੇਹਿ ਅਨੁਪਾਲਕਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾਕਾਰੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਰਮਾਯੁਕਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪਰਿਚ੍ਛੇਦਾਨਤਿਕ੍ਕਮਨਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤਿਪਿ ਕਮ੍ਮਾਵਸੇਸੇ ਠਾਨੰ ਨ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਅਤ੍ਤਨੋ ਪੁਞ੍ਞਬਲੇਨ ਠਾਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੀ"**ਤਿ। ''ਆਯੁਕ੍ਖਯਾ ਵਾ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖਯਾ ਵਾ ਆਭਸ੍ਸਰਕਾਯਾ ਚਵਿਤ੍ਵਾ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਕਾਮਾਵਚਰਦੇਵਾਨੰ ਵਿਯ ਬ੍ਰਹ੍ਮਕਾਯਿਕਾਨਮ੍ਪਿ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨੇਵ ਨਿਯਤਾਯੁਪਰਿਚ੍ਛੇਦਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਦੇਵਲੋਕਤੋ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤਾ ਆਯੁਕ੍ਖਯੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖਯੇਨ ਆਹਾਰਕ੍ਖਯੇਨ ਕੋਪੇਨਾਤਿ ਚਤੂਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਚਵਨ੍ਤੀਤਿ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਸੁ** (ਧ॰ ਪ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.ਅਪ੍ਪਮਾਦਵਗ੍ਗੋ) ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਕਪ੍ਪੰ ਵਾ ਉਪਡ੍ਢਕਪ੍ਪੰ** ਵਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯਕਪ੍ਪੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ, ਸੋ ਚ ਤਥਾਰੂਪੋ ਕਾਲੋਯੇਵ, ਵਾ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਨ ਕਪ੍ਪਸ੍ਸ ਤਤਿਯਭਾਗੰ ਵਾ ਤਤੋ ਊਨਮਧਿਕੰ ਵਾਤਿ ਵਿਕਪ੍ਪਨਤ੍ਥੋ।

੪੧. ਅਨਭਿਰਤੀਤਿ ਏਕਕਵਿਹਾਰੇਨ ਅਨਭਿਰਮਣਸਙ੍ਖਾਤਾ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਸਮਾਗਮਿਚ੍ਛਾਯੇਵ। ਤਤ੍ਥ ''ਏਕਕਸ੍ਸ ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਨਿਵਸਿਤਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਪਾਲਿਯੰ ਵਚਨਤੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਅਪਰਸ੍ਸਾਪੀ"**ਤਿਆਦਿ। ਏਵਮਨ੍ਵਯਮਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਨਨੁ ਉਕ੍ਕਣ੍ਠਿਤਾਪਿ ਸਿਯਾਤਿ ਚੋਦਨਾਸੋਧਨਵਸੇਨ ਬ੍ਯਤਿਰੇਕੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **"ਯਾ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ। ਪਿਯਵਤ੍ਥੁਵਿਰਹੇਨ, ਪਿਯਵਤ੍ਥੁਅਲਾਭੇਨ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਵਿਗ੍ਘਾਤੋ **ਉਕ੍ਕਣ੍ਠਿਤਾ,** ਸਾ ਪਨਤ੍ਥਤੋ ਦੋਮਨਸ੍ਸਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋਵ, ਤੇਨਾਹ **"ਪਟਿਘਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ"**ਤਿ। **ਸਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ ਨਤ੍ਥਿ** ਝਾਨਾਨੁਭਾਵਪਹੀਨਤ੍ਤਾ। ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠਿਸਙ੍ਖਾਤਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਮਾਵਤ੍ਥਾਯ ਉਬ੍ਬਿਜ੍ਜਨਾ ਫਨ੍ਦਨਾ ਏਵ ਇਧ **ਪਰਿਤਸ੍ਸਨਾ।** ਸਾ ਹਿ ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਝਾਨਰਤਿਯਾ ਠਿਤਸ੍ਸ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਨਭਿਰਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ''ਅਹੰ ਮਮ''ਨ੍ਤਿ ਗਹਣਸ੍ਸ ਚ ਕਾਰਣਭੂਤਾ। ਤੇਨ ਵਕ੍ਖਤਿ ''ਤਣ੍ਹਾਤਸ੍ਸ ਨਾਪਿ ਦਿਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਨਾਪਿ ਵਟ੍ਟਤੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੪੧) ਨਨੁ ਵੁਤ੍ਤੰ ਅਤ੍ਥੁਦ੍ਧਾਰੇ ਇਮੰਯੇਵ ਪਾਲਿੰ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ''ਅਹੋ ਵਤ ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਸਤ੍ਤਾ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤੰ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਨ੍ਤਿ ਅਯੰ ਤਣ੍ਹਾਤਸ੍ਸਨਾ ਨਾਮਾ''ਤਿ? ਸਚ੍ਚੰ, ਤੰ ਪਨ ਦਿਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਨਾਯ ਵਿਸੁੰ ਉਦਾਹਰਣੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ ਤਣ੍ਹਾਤਸ੍ਸਨਮੇਵ ਤਤੋ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਪਨ ਏਤ੍ਥ ਦਿਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਨਾਯ ਅਲਬ੍ਭਮਾਨਤ੍ਤਾਤਿ ਨ ਦੋਸੋ। ਇਦਾਨਿ ਸਮਾਨਸਦ੍ਦਵਚਨੀਯਾਨੰ ਅਤ੍ਥਾਨਮੁਦ੍ਧਰਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤੰ ਵਿਭਾਵੇਤੁੰ **"ਸਾ ਪਨੇਸਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਪਟਿਘਸਙ੍ਖਾਤੋ ਚਿਤ੍ਤੁਤ੍ਰਾਸੋ ਏਵ **ਤਾਸਤਸ੍ਸਨਾ।** ਏਵਮਞ੍ਞਤ੍ਰਾਪਿ ਯਥਾਰਹੰ। **"ਜਾਤਿੰ ਪਟਿਚ੍ਚਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵਿਭਙ੍ਗਪਾਲਿ, (ਵਿਭ॰ ੯੨੧) ਤਤ੍ਰਾਯਮਤ੍ਥਕਥਾ – **ਜਾਤਿੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਭਯ**ਨ੍ਤਿ ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਭਯੰ। **ਭਯਾਨਕ**ਨ੍ਤਿ ਆਕਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। **ਛਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਭਯਵਸੇਨ

ਗਤ੍ਤਕਮ੍ਪੋ, ਵਿਸੇਸਤੋ ਹਦਯਮਂਸਚਲਨਂ। **ਲੋਮਹਂਸੋ**ਤਿ ਲੋਮਾਨਂ ਹਂਸਨਂ, ਭਿਤ੍ਤਿਯਂ ਨਾਗਦਨ੍ਤਾਨਮਿਵ ਉਦ੍ਧਗ੍ਗਭਾਵੋ, ਇਮਿਨਾ ਪਦਦ੍ਵਯੇਨ ਕਿਚ੍ਚਤੋ ਭਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨ **ਚੇਤਸੋ ਉਤ੍ਰਾਸੋ**ਤਿ ਸਭਾਵਤੋ ਦਸ੍ਸਿਤਨ੍ਤਿ। **ਟੀਕਾਯਂ ਪਨ** ''ਭਯਾਨਕਨ੍ਤਿ ਭੇਰਵਾਰਮ੍ਮਣਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਬਲਵਭਯਂ, ਤੇਨ ਸਰੀਰਸ੍ਸ ਥਦ੍ਧਭਾਵੋ ਛਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੪੧) ਵੁਤ੍ਤਂ, ਅਨੇਨੇਵ ਭਯਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਖੁਦ੍ਦਕਭਯਂ ਦਸ੍ਸਿਤਂ, **ਇਤਿ** ਏਤ੍ਥ ਪਯੋਗੇ **ਅਯਂ** ਤਸ੍ਸਨਾਤਿ ਏਵਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਰਿਤਸ੍ਸਿਤਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਿਤਮੇ**ਵਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ''ਦਿਟ੍ਠਿਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਚੇਵ ਤਣ੍ਹਾਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਚ ਪਰਿਤਸ੍ਸਿਤੇਨ ਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਿਤਮੇਵ ਚਲਿਤਮੇਵ ਕਮ੍ਪਿਤਮੇਵਾ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧੦੫-੧੧੭) ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਮਤ੍ਥਂ ਵਕ੍ਖਤਿ। ਤੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ ਲਬ੍ਭਮਾਨਮ੍ਪਿ ਤਣ੍ਹਾਤਸ੍ਸਨਮਨ੍ਤਰੇਨ ਦਿਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਨਾਯੇਵ ਨਿਹਟਾਤਿ। **"ਤੇਪੀ"**ਤਿਆਦਿ ਸੀਹੋਪਮਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਾਲ਼ਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੩੩) ਤਤ੍ਥ **ਤੇਪੀ**ਤਿ ਦੀਘਾਯੁਕਾ ਦੇਵਾਪਿ। **ਭਯ**ਨ੍ਤਿ ਭਞ੍ਞਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਪਰਿਚਿਣ੍ਣਨ੍ਤੇ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਤੋ ਭਾਯਨਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਭਯਞਾਣਂ। **ਸਂਵੇਗ**ਨ੍ਤਿ ਸਹੋਤ੍ਤਪ੍ਪਞਾਣਂ, ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਮੇਵ ਵਾ। **ਸਨ੍ਤਾਸ**ਨ੍ਤਿ ਆਦੀਨਵਨਿਬ੍ਬਿਦਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਹਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਸਨ੍ਤਾਸਨਞਾਣਂ। **ਉਪਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨੇਵ।

ਸਹਬ੍ਯਤਨ੍ਤਿ ਸਹਾਯਭਾਵਮਿਚ੍ਛੇਵ ਸਦ੍ਦਤੋ ਅਤ੍ਥੋ ਸਹਬ੍ਯ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਹਾਯਤ੍ਥੇ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ। ਸੋ ਹਿ ਸਹ ਬ੍ਯਾਯਤਿ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਦੋਸਂ ਵਾ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦੇਤੀਤਿ **ਸਹਬ੍ਯੋ**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਸਹਬ੍ਯਤਾ।** ਸਹਾਯਭਾਵੋ ਪਨ ਸਹਭਾਵੋਯੇਵ ਨਾਮਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਤੋ ਅਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਸਹਭਾਵ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਸਾਧਨਸਮਵਾਯਤ੍ਥੋ ਵਾ **ਸਹ**-ਸਦ੍ਦੋ ਅਧਿਕਿਚ੍ਚਪਦੇ ਅਧਿਸਦ੍ਦੋ ਵਿਯ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਹ ਏਕਤੋ ਵਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਸਹਬ੍ਯਂ** ਯਥਾ ''ਦਾਸਬ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ ਤਦੇਵ ਸਹਬ੍ਯਤਾ, ਸਕਤ੍ਥਵੁਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਇਮਮੇਵਤ੍ਥਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **"ਸਹਭਾਵ"**ਨ੍ਤਿ। ਅਪਿਚ ਸਹ ਵਾਤਿ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ **ਸਹਵੋ**, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਸਹਬ੍ਯਂ** ਯਥਾ ''ਵੀਰਸ੍ਸ ਭਾਵੋ ਵੀਰਿਯ''ਨ੍ਤਿ, ਤਦੇਵ **ਸਹਬ੍ਯਤਾ**ਤਿ ਏਵਂ ਵਿਮਾਨਟ੍ਠਕਥਾਯਂ (ਵਿ॰ ਵ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੭੨) ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਦਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿਪਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

੪੨. ਇਮੇ ਸਤ੍ਤੇ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾਤਿ ਸੇਸੋ। ਅਭਿਭਵਨਾ ਚੇਤ੍ਥ ਪਾਪਸਭਾਵੇਨ ਜੇਟ੍ਠਭਾਵੇਨ ''ਤੇ ਸਤ੍ਤੇ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ''ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਞ੍ਞਨਾਯੇਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਜੇਟ੍ਠਕੋਹਮਸ੍ਮੀ"**ਤਿ। **ਅਞ੍ਞਦਤ੍ਥੂ**ਤਿ ਦਸ੍ਸਨੇ ਅਨ੍ਤਰਾਯਾਭਾਵਵਚਨੇਨ, **ਦਸੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਦਸ੍ਸਨੇਯ੍ਯਵਿਸੇਸਪਰਿਗ੍ਗਹਾਭਾਵੇਨ ਚ ਅਨਾਵਰਣਦਸ੍ਸਾਵਿਤਂ ਪਟਿਜਾਨਾਤੀਤਿ ਆਹ **"ਸਬ੍ਬਂ ਪਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ"**ਤਿ। ਦਸ੍ਸਨੇਯ੍ਯਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਹਿ ਪਦੇਸਭੂਤਸ੍ਸ ਅਗ੍ਗਹਣੇ ਸਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਤਾ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ ਯਥਾ ''ਦਿਕ੍ਖਿਤੋ ਨ ਦਦਾਤੀ''ਤਿ, ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਚੇਤ੍ਥ ਪਦੇਸਭੂਤਸ੍ਸ ਅਗ੍ਗਹਣਤੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਨ ਦਦਾਤੀਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਤਾ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਏਵਮੀਦਿਸੇਸੁ। ਵਸੇ ਵਤ੍ਤੇਮੀਤਿ **ਵਸਵਤ੍ਤੀ।** ਅਹਂ-ਸਦ੍ਦਯੋਗਤੋ ਹਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਅਮ੍ਹਯੋਗੇਨ ਵਚਨਤ੍ਥੋ। ਸਤ੍ਤਭਾਜਨਭੂਤਸ੍ਸ ਲੋਕਸ੍ਸ ਨਿਮ੍ਮਾਤਾ ਚਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **"ਪਥਵੀ"**ਤਿਆਦਿ ਚੇਤ੍ਥ ਭਾਜਨਲੋਕਵਸੇਨ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਕਥਨਂ। **ਸਜਿਤਾ**ਤਿ ਰਚਿਤਾ, ਵਿਭਜਿਤਾ ਵਾ, ਤੇਨਾਹ **"ਤ੍ਵਂ ਖਤ੍ਤਿਯੋ ਨਾਮਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਚਿਣ੍ਣਵਸਿਤਾਯਾ**ਤਿ ਸਮਾਚਿਣ੍ਣਪਞ੍ਞਵਿਧਵਸਿਭਾਵਤੋ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਭੂਤਭਬ੍ਯੇਸੁ। **ਅਨ੍ਤੋਵਤ੍ਥਿਮ੍ਹੀ**ਤਿ ਅਨ੍ਤੋਗਬ੍ਭਾਸਯੇ। **ਪਠਮਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇ**ਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇ। **ਦੁਤਿਯਤੋ**ਤਿ ਪਠਮਭਵਙ੍ਗਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਤੋ। **ਪਠਮਇਰਿਯਾਪਥੇ**ਤਿ ਯੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਇਰਿਯਾਪਥੇ। ਇਤਿ ਅਤੀਤਵਸੇਨ, ਭੂਤ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਵਤ੍ਤਮਾਨਵਸੇਨ ਚ ਭਬ੍ਯ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। **ਟੀਕਾਯਂ** (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੪੨) ਪਨ ਭਬ੍ਯ-ਸਦ੍ਦਤ੍ਥੋ ਅਨਾਗਤਵਸੇਨਾਪਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਅਹੇਸੁਨ੍ਤਿ ਹਿ ਭੂਤਾ। ਭਵਨ੍ਤਿ, ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਚਾਤਿ ਭਬ੍ਯਾ ਤਬ੍ਬਾਨੀਯਾ ਵਿਯ ਣ੍ਯਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਕਤ੍ਤਰਿਪਿ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ।

''ਇਸ੍ਸਰੋ ਕਤ੍ਤਾ ਨਿਮ੍ਮਾਤਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾਪਿ ਪੁਨ ''ਮਯਾ ਇਮੇ ਸਤ੍ਤਾ ਨਿਮ੍ਮਿਤਾ''ਤਿ ਵਚਨਂ ਕਿਮਤ੍ਥਿਯਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਇਦਾਨਿ ਕਾਰਣਵਸੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ [ਕਾਰਣਤੋ (ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ)] ਕਾਰਣਵਸੇਨ ਸਾਧੇਤੁਕਾਮਤਾਯ ਪਟਿਞ੍ਞਾਕਰਣਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਨਨੁ ਚੇਸ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਅਨਵਟ੍ਠਿਤਦਸ੍ਸਨਤ੍ਤਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਪੁਰਿਮਤਰਜਾਤਿਪਰਿਚਿਤਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਾਞਾਣਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਵਿਕੁਬ੍ਬਨਿਦ੍ਧਿਵਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਮਤ੍ਤਪਟਿਬਦ੍ਧੇਨ ਸਤ੍ਤਨਿਮ੍ਮਾਨੇਨ ਵਿਪਲ੍ਲਟ੍ਠੋ ''ਮਯਾ ਇਮੇ ਸਤ੍ਤਾ ਨਿਮ੍ਮਿਤਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਇਸ੍ਸਰਕੁਤ੍ਤਦਸ੍ਸਨਂ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਮਾਨੋ ਅਭਿਨਿਵਿਸਨਵਸੇਨ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋ, ਨ ਪਨ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨਵਸੇਨ। ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਕਾਰਣਵਸੇਨ ਸਾਧੇਤੁਕਾਮੋ ਪਟਿਞ੍ਞਂ ਕਰੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਨ ਚੇਵਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਹਿ ''ਏਵਂ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ

ਤਥਾਅਭਿਨਿਵੇਸਸ੍ਸ ਵਕ੍ਖਮਾਨਤ੍ਤਾ ਪਰੇਸੰ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨਕ੍ਕਮੇਨੇਵ ਤਸ੍ਸ ਸੋ ਅਭਿਨਿਵੇਸੋ ਜਾਤੋ, ਨ ਤੁ ਅਭਿਨਿਵਿਸਨਮਤ੍ਤੇਨ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਤੇਨੇਵਾਹ ''ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੂ''ਤਿਆਦਿ। ਪਾਲ਼ਿਯੰ **ਮਨਸੋ ਪਣਿਧੀ**ਤਿ ਮਨਸੋ ਪਤ੍ਥਨਾ, ਤਥਾ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਮੇਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ।

ਇਤ੍ਥਭਾਵਨ੍ਤਿ ਇਦਪ੍ਪਕਾਰਭਾਵੰ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਸੋ ਪਕਾਰੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਤ੍ਤਭਾਵੋਯੇਵਾਧਿਪ੍ਪੇਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ "**ਬ੍ਰਹ੍ਮਭਾਵ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਯੰ ਪਕਾਰੋ **ਇਤ੍ਥੰ**, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਇਤ੍ਥਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਨਿਬ੍ਬਚਨੰ। **ਕੇਵਲ**ਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਾਞਾਣੇਨ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸੰ ਸੁਦ੍ਧੰ। **ਮਞ੍ਞਨਾਮਤ੍ਤੇਨੇ**ਵਾਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਮਞ੍ਞਨਾਮਤ੍ਤੇਨੇਵ, ਨ ਅਧਿਮਾਨਵਸੇਨ। **ਵਙ੍ਕਛਿਦ੍ਦੇਨ ਵਙ੍ਕਆਣੀ ਵਿਯ ਓਨਮਿਤ੍ਵਾ** ਵਙ੍ਕਲਦ੍ਧਿਕੇਨ ਵਙ੍ਕਲਦ੍ਧਿਕਾ ਓਨਮਿਤ੍ਵਾ **ਤਸ੍ਸੇਵ** ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨੋ **ਪਾਦਮੂਲੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ,** ਤੰਪਕ੍ਖਕਾ ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨਨੁ ਚ ਦੇਵਾਨੰ ਉਪਪਤ੍ਤਿਸਮਨਨ੍ਤਰੰ ''ਇਮਾਯ ਨਾਮ ਗਤਿਯਾ ਚਵਿਤ੍ਵਾ ਇਮਿਨਾ ਨਾਮ ਕਮ੍ਮੁਨਾ ਇਧੂਪਪਨ੍ਨਾ''ਤਿ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ ਹੋਤਿ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਤੇਸੰ ਏਵੰ ਮਞ੍ਞਨਾ ਸਿਯਾਤਿ? ਪੁਰਿਮਜਾਤੀਸੁ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਾਞਾਣੇ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਨਿਵਿਟ੍ਠਜ੍ਝਾਸਯਾਨਮੇਵ ਤਥਾਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਯ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ। ਤਾਦਿਸਾਨਮੇਵ ਹਿ ਤਥਾਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਸਾ ਚ ਖੋ ਯੇਭੁਯ੍ਯਵਸੇਨ, ਇਮੇ ਪਨ ਪੁਰਿਮਾਸੁਪਿ ਜਾਤੀਸੁ ਇਸ੍ਸਰਕੁਤ੍ਤਦਿਟ੍ਠਿਵਸੇਨ ਨਿਬਦ੍ਧਾਭਿਨਿਵੇਸਾ ਏਵਮੇਵ ਮਞ੍ਞਮਾਨਾ ਅਹੇਸੁਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਇਮਿਨਾ ਮਯ''ਨ੍ਤਿਆਦਿ।

੪੩. ਈਸਤਿ ਅਭਿਭਵਤੀਤਿ **ਈਸੋ**, ਮਹਨ੍ਤੋ ਈਸੋ **ਮਹੇਸੋ**, ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਮਹੇਸਤਾਯ ਪਰੇਹਿ ''ਮਹੇਸੋ'' ਇਤਿ ਅਕ੍ਖਾਯਤੀਤਿ **ਮਹੇਸਕ੍ਖੋ**, ਮਹੇਸਕ੍ਖਾਨੰ ਅਤਿਸਯੇਨ ਮਹੇਸਕ੍ਖੋਤਿ **ਮਹੇਸਕ੍ਖਤਰੋ**ਤਿ ਵਚਨਤ੍ਥੋ। ਸੋ ਪਨ ਮਹੇਸਕ੍ਖਤਰਭਾਵੋ ਆਧਿਪਤੇਯ੍ਯਪਰਿਵਾਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਕਾਰਣਭੂਤਾਯ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਇਸ੍ਸਰਿਯਪਰਿਵਾਰਵਸੇਨ ਮਹਾਯਸਤਰੋ**"ਤਿ।

੪੪. ਕਿੰ ਪਨੇਤੰ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਅਨੁਯੋਗੇਨਾਹ "**ਸੋ ਤਤੋ**"ਤਿਆਦਿ, ਤੇਨ ''ਇਤ੍ਥਤ੍ਤੰ ਆਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਇਧਾਗਮਨਮੇਵ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਇਧੇਵ ਆਗਚ੍ਛਤੀ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੇ ਏਵ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਆਗਚ੍ਛਤਿ। **ਏਤ**ਨ੍ਤਿ ''ਠਾਨੰ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਵਚਨੰ। ਪਾਲ਼ਿਯੰ **ਯੰ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਸਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਯ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤੰ, ਕਾਰਣਤ੍ਥੇ ਵਾ ਏਸ ਨਿਪਾਤੋ, ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ ਵਾ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਨਿਦ੍ਦੇਸੋ, ਯੇਨ ਠਾਨੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਕਿਰਿਯਾਪਰਾਮਸਨੰ ਵਾ ਏਤੰ। ''ਇਤ੍ਥਤ੍ਤੰ ਆਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯਦੇਤੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਗਮਨਸਙ੍ਖਾਤੰ ਠਾਨੰ, ਤਦੇਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਸ ਨ ਸੋ **ਪਬ੍ਬਜਤਿ, ਚੇਤੋਸਮਾਧਿੰ ਫੁਸਤਿ, ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸੰ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤੀ**ਤਿ ਏਤੇਸੁਪਿ ਪਦੇਸੁ। ''ਠਾਨੰ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਜ੍ਜਤਿ, ਯੰ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਸਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਹਿ ਇਮਾਨਿ ਪਦਾਨਿ ''ਪਬ੍ਬਜਤੀ''ਤਿਆਦੀਹਿਪਿ ਪਦੇਹਿ ਪਚ੍ਚੇਕੰ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਨ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ **ਅਗਾਰੰ**, ਗੇਹੰ, ਅਗਾਰਸ੍ਸ ਹਿਤੰ **ਆਗਾਰਿਯੰ,** ਕਸਿਗੋਰਕ੍ਖਾਦਿਕਮ੍ਮੰ, ਤਮੇਤ੍ਥ ਨਤ੍ਥੀਤਿ **ਅਨਾਗਾਰਿਯੰ,** ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾ, ਤੇਨਾਹ "**ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ**"ਤਿਆਦਿ। **ਪ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵਿਸਿਟ੍ਠੋ **ਵਜ**-ਸਦ੍ਦੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨੇਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਉਪਗਚ੍ਛਤੀ**"ਤਿ। **ਪਰ**ਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਛਾ, ਅਤਿਸਯੰ ਵਾ, ਅਞ੍ਞੰ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਨ੍ਤਿਪਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਨ ਸਰਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇਯੇਵ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ "**ਸਰਿਤੁ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣੇਨ ਅਪਸ੍ਸਨਹੇਤੁ, ਪਸ੍ਸਿਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾਤਿਪਿ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਮਾਨ-ਸਦ੍ਦੋ ਵਿਯ ਹਿ ਅਨ੍ਤ-ਸਦ੍ਦੋ ਇਧ ਸਾਮਤ੍ਥਿਯਤ੍ਥੋ। **ਸਦਾਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਦਾ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ। **ਜਰਾਵਸੇਨਾਪੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਮਰਣਵਸੇਨਾਪੀਤਿ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡੇਤਿ।

੪੫. ਖਿਡ੍ਡਾਪਦੋਸਿਨੋਤਿ ਕਤ੍ਤੁਵਸੇਨ ਪਦਸਿਦ੍ਧਿ, ਖਿਡ੍ਡਾਪਦੋਸਿਕਾਤਿ ਪਨ ਸਕਤ੍ਥਵੁਤ੍ਤਿਵਸੇਨ, ਸਦ੍ਦਮਨਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਪਨ ਅਤ੍ਥਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਖਿਡ੍ਡਾਯਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ''ਖਿਡ੍ਡਾਪਦੋਸਕਾ''ਤਿ ਵਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਇ-ਕਾਰਾਗਮਵਸੇਨ ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਪਦੁਸ੍ਸਨੰ ਵਾ **ਪਦੋਸੋ,** ਖਿਡ੍ਡਾਯ ਪਦੋਸੋ **ਖਿਡ੍ਡਾਪਦੋਸੋ,** ਸੋ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਖਿਡ੍ਡਾਪਦੋਸਿਕਾ। "ਪਦੂਸਿਕਾਤਿਪਿ ਪਾਲ਼ਿੰ ਲਿਖਨ੍ਤੀ**"ਤਿ ਅਞ੍ਞਨਿਕਾਯਿਕਾਨੰ ਪਮਾਦਲੇਖਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ । ਮਹਾਵਿਹਾਰਵਾਸੀਨਿਕਾਯਿਕਾਨਞ੍ਹਿ ਵਾਚਨਾਮਗ੍ਗਵਸੇਨ ਅਯੰ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾ ਪਵਤ੍ਤਾ। ਅਪਿਚ ਤੇਨ ਪੋਤ੍ਥਕਾਰੁਲ੍ਹਕਾਲੇ ਪਮਾਦਲੇਖੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਮ੍ਪਿ ਹਿ ਪਦਤ੍ਥਸੋਧਨਾਯ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਸੋਧਿਤਨਿਯਾਮੇਨੇਵ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ, ਤੇਨਾਹ "**ਸਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਨਤ੍ਥੀ**"ਤਿ। ਵੇਲੰ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੰ **ਅਤਿਵੇਲੰ,** ਤੰ। ਭਾਵਨਪੁੰਸਕਞ੍ਚੇਤੰ, ਤੇਨਾਹ "**ਅਤਿਚਿਰ**"ਨ੍ਤਿ, ਆਹਾਰੂਪਭੋਗਕਾਲੰ

ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਰਤਿਧਮ੍ਮ**-ਸਦ੍ਦੋ ਹਸ੍ਸਖਿਡ੍ਡਾ-ਸਦ੍ਦੇਹਿ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ ''ਹਸ੍ਸਖਿਡ੍ਡਾਸੁ ਰਤਿਧਮ੍ਮੋ ਰਮਣਸਭਾਵੋ''ਤਿ। ਹਸਨਂ **ਹਸ੍ਸੋ,** ਕੇਲ਼ਿਹਸ੍ਸੋ। ਖੇਡਨਂ ਕੀਲ਼ਨਂ **ਖਿਡ੍ਡਾ,** ਕਾਯਿਕਵਾਚਸਿਕਕੀਲ਼ਾ। ਅਨੁਯੋਗਵਸੇਨ ਤਂਸਮਾਪਨ੍ਨਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਹਸ੍ਸਰਤਿਧਮ੍ਮਞ੍ਚੇਵਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਕੀਲ਼ਾ ਯੇਸਂ ਤੇ **ਕੇਲ਼ਿਨੋ,** ਤੇਸਂ ਹਸ੍ਸੋ ਤਥਾ। ਕੀਲ਼ਾਹਸ੍ਸਪਯੋਗੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਸੁਖਞ੍ਚੇਤ੍ਥ **ਕੇਲ਼ਿਹਸ੍ਸਸੁਖਂ।** ਤਦਵਸਿਟ੍ਠਕੀਲ਼ਾਪਯੋਗੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਂ **ਕਾਯਿਕਵਾਚਸਿਕਕੀਲ਼ਾਸੁਖਂ।**

"**ਤੇ ਕਿਰਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰਦਸ੍ਸਨਂ। **ਕਿਰ**-ਸਦ੍ਦੋ ਹੇਤ੍ਥ ਵਿਤ੍ਥਾਰਜੋਤਕੋਯੇਵ, ਨ ਤੁ ਅਨੁਸ੍ਸਵਨਾਰੁਚਿਯਾਦਿਜੋਤਕੋ ਤਥਾਯੇਵ ਪਾਲ਼ਿਯਂ, ਅਟ੍ਠਕਥਾਸੁ ਚ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। **ਸਿਰਿਵਿਭਵੇਨਾ**ਤਿ ਸਰੀਰਸੋਭਗ੍ਗਾਦਿਸਿਰਿਯਾ, ਪਰਿਵਾਰਾਦਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚ। **ਨਕ੍ਖਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਛਣਂ। ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਹਿ ਨਕ੍ਖਤ੍ਤਯੋਗੇਨ ਕਤਤ੍ਤਾ ਤਥਾਯੋਗੋ ਵਾ ਹੋਤੁ, ਮਾ ਵਾ, ਨਕ੍ਖਤ੍ਤਮਿਚ੍ਚੇਵ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਆਹਾਰ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕੋ ਦੇਵਾਨਮਾਹਾਰੋ, ਕਾ ਚ ਤੇਸਮਾਹਾਰਵੇਲ਼ਾਤਿ? ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਕਾਮਾਵਚਰਦੇਵਾਨਂ ਸੁਧਾਹਾਰੋ। ਦ੍ਵਾਦਸਪਾਪਧਮ੍ਮਵਿਗ੍ਘਾਤੇਨ ਹਿ ਸੁਖਸ੍ਸ ਧਾਰਣਤੋ ਦੇਵਾਨਂ ਭੋਜਨਂ ''ਸੁਧਾ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸਾ ਪਨ ਸੇਤਾ ਸਙ੍ਖੂਪਮਾ ਅਤੁਲ਼ਜਦਸ੍ਸਨਾ ਸੁਚਿ ਸੁਗਨ੍ਧਾ ਪਿਯਰੂਪਾ। ਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯ **ਸੁਧਾਭੋਜਨਜਾਤਕੇ** ਵੁਤ੍ਤਂ –

''ਸਙ੍ਖੂਪਮਂ ਸੇਤ'ਮਤੁਲ਼ਜਦਸ੍ਸਨਂ,
ਸੁਚਿਂ ਸੁਗਨ੍ਧਂ ਪਿਯਰੂਪ'ਮਬ੍ਭੁਤਂ।
ਅਦਿਟ੍ਠਪੁਬ੍ਬਂ ਮਮ ਜਾਤੁ ਚਕ੍ਖੁਭਿ,
ਕਾ ਦੇਵਤਾ ਪਾਇਸੁ ਕਿਂ ਸੁਧੋ'ਦਹੀ''ਤਿ॥ (ਜਾ॰ ੨.੨੧.੨੨੭)।

''ਭੁਤ੍ਤਾ ਚ ਸਾ ਦ੍ਵਾਦਸਹਨ੍ਤਿ ਪਾਪਕੇ,
ਖੁਦ੍ਦਂ ਪਿਪਾਸਂ ਅਰਤਿਂ ਦਰਕ੍ਲਮਂ।
ਕੋਧੂਪਨਾਹਞ੍ਚ ਵਿਵਾਦਪੇਸੁਣਂ,
ਸੀਤੁਣ੍ਹ ਤਨ੍ਦਿਞ੍ਚ ਰਸੁਤ੍ਤਮਂ ਇਦ''ਨ੍ਤਿ ਚ॥ (ਜਾ॰ ੨.੨੧.੨੨੯)।

ਸਾ ਚ ਹੇਟ੍ਠਿਮੇਹਿ ਹੇਟ੍ਠਿਮੇਹਿ ਉਪਰਿਮਾਨਂ ਉਪਰਿਮਾਨਂ ਪਣੀਤਤਮਾ ਹੋਤਿ, ਤਂ ਯਥਾਸਕਂ ਪਰਿਮਿਤਦਿਵਸਵਸੇਨ ਦਿਵਸੇ ਦਿਵਸੇ ਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਕੇਚਿ ਪਨ ਵਦਨ੍ਤਿ ''ਬਿਲ਼ਾਰਪਦਪ੍ਪਮਾਣਂ ਸੁਧਾਹਾਰਂ ਤੇ ਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਠਪਿਤਮਤ੍ਤੋ ਯਾਵ ਕੇਸਗ੍ਗਨਖਗ੍ਗਾ ਕਾਯਂ ਫਰਤਿ, ਯਥਾਸਕਂ ਗਣਿਤਦਿਵਸਵਸੇਨ ਸਤ੍ਤ ਦਿਵਸੇ ਯਾਪਨਸਮਤ੍ਥੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਕੇਚਿਵਾਦੇ ਪਨੇਤ੍ਥ **ਬਿਲ਼ਾਰਪਦ**-ਸਦ੍ਦੋ ਸੁਵਣ੍ਣਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਜਾਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਵਾਚਕੋ। ਪਮਾਣਤੋ ਪਨ ਉਦੁਮ੍ਬਰਫਲਪ੍ਪਮਾਣਂ, ਯਂ ਪਾਣਿਤਲਂ ਕਬਲ਼ਗ੍ਗਹਨ੍ਤਿਪਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ **ਮਧੁਕੋਸੇ** –

''ਪਾਣਿਰਕ੍ਖੋ ਪਿਚੁ ਚਾਪਿ, ਸੁਵਣ੍ਣਕਮੁਦੁਮ੍ਬਰਂ।
ਬਿਲ਼ਾਰਪਦਕਂ ਪਾਣਿ-ਤਲਂ ਤਂ ਕਬਲ਼ਗ੍ਗਹ''ਨ੍ਤਿ॥

"**ਨਿਰਨ੍ਤਰਂ ਖਾਦਨ੍ਤਾਪਿ ਪਿਵਨ੍ਤਾਪੀ**"ਤਿ ਇਦਂ ਪਰਿਕਪ੍ਪਨਾਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਪਨ ਏਵਂ ਨਿਯਮਵਸੇਨ ਤਥਾ ਖਾਦਨਪਿਵਨਾਨਮਨਿਯਮਭਾਵਤੋ। **ਕਮ੍ਮਜਤੇਜਸ੍ਸ ਬਲਵਭਾਵੋ** ਉਲ਼ਾਰਪੁਞ੍ਞਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤ੍ਤਾ, ਉਲ਼ਾਰਗਰੁਸਿਨਿਦ੍ਧਸੁਧਾਹਾਰਜੀਰਣਤੋ ਚ। **ਕਰਜਕਾਯਸ੍ਸ ਮਨ੍ਦਭਾਵੋ** ਪਨ ਸੁਖੁਮਾਲਭਾਵਤੋ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ ਭਗਵਾ ਇਨ੍ਦਸਾਲਗੁਹਾਯਂ ਪਕਤਿਪਥਵਿਯਂ ਪਤਿਆਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਂ ਸਕ੍ਕਂ ਦੇਵਰਾਜਾਨਂ ''ਓਲ਼ਾਰਿਕਂ ਕਾਯਂ ਅਧਿਟ੍ਠੇਹੀ''ਤਿ ਅਵੋਚ। ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਪਨ ਕਮ੍ਮਜਤੇਜਸ੍ਸ ਮਨ੍ਦਭਾਵੋ, ਕਰਜਕਾਯਸ੍ਸ ਬਲਵਭਾਵੋ ਚ ਵੁਤ੍ਤਵਿਪਰੀਤੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਕਰਜਕਾਯੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਕੋ** ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਸਰੀਰਂ, ਤਤ੍ਥ ਪਵਤ੍ਤੋ। ਰਜੋ **ਕਰਜੋ,** ਕਿਂ ਤਂ? ਸੁਕ੍ਕਸੋਣਿਤਂ। ਤਞ੍ਹਿ ''ਰਾਗੋ ਰਜੋ ਨ ਚ ਪਨ ਰੇਣੁ ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ (ਮਹਾਨਿ॰ ੨੦੯; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ੭੪) ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਰਾਗਰਜਫਲਤ੍ਤਾ ਸਰੀਰਵਾਚਕੇਨ ਕ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਕਾਰਣਵੋਹਾਰੇਨ ''ਕਰਜੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤੇਨ ਸੁਕ੍ਕਸੋਣਿਤਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਕਰਜੇਨ ਸਮ੍ਭੂਤੋ

ਕਾਯੋ ਕਰਜਕਾਯੋਤਿ ਆਚਰਿਯਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਕਾਯੋ ਮਾਤਾਪੇਤ੍ਤਿਕਸਮ੍ਭਵ◌ੋਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੋ। **ਮਹਾਅਸ੍ਸਪੁਰਸੁਤ੍ਤਟੀਕਾਯਂ** ਪਨ ''ਕਰੀਯਤਿ ਗਬ੍ਭਾਸਯੇ ਖਿਪੀਯਤੀਤਿ ਕਰੋ, ਸਮ੍ਭਵ◌ੋ, ਕਰਤੋ ਜਾਤੋਤਿ ਕਰਜੋ, ਮਾਤਾਪੇਤ੍ਤਿਕਸਮ੍ਭਵ◌ੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਮਾਤੁਆਦੀਨਂ ਸਣ੍ਠਾਪਨਵਸੇਨ ਕਰਤੋ ਹਤ੍ਥਤੋ ਜਾਤੋਤਿ ਕਰਜੋਤਿ ਅਪਰੇ। ਉਭਯਥਾਪਿ ਕਰਜਕਾਯਨ੍ਤਿ ਚਤੁਸਨ੍ਤਤਿਰੂਪਮਾਹਾ''ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਕਰੋਤਿ ਪੁਤ੍ਤੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤੀਤਿ ਕਰੋ, ਸੁਕ੍ਕਸੋਣਿਤਂ, ਤੇਨ ਜਾਤੋ ਕਰਜੋਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਅਸਮ੍ਭੂਤੋਪਿ ਚ ਦੇਵ◌ਾਦੀਨਂ ਕਾਯੋ ਤਬ੍ਬੋਹਾਰੇਨ **"ਕਰਜਕਾਯੋ"**ਤਿ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਿ ਯਥਾ ''ਪੂਤਿਕਾਯੋ, ਜਰਸਿਙ੍ਗਾਲੋ''ਤਿ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ। **ਅਚ੍ਛਯਾਗੁ** ਨਾਮ ਪਸਨ੍ਨਾ ਅਕਸਟਾ ਯਾਗੁ। **ਵਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਕਰਜਕਾਯਂ। **ਏਕਂ ਆਹਾਰਵ◌ੇਲ**ਨ੍ਤਿ ਏਕਦਿਵਸਮਤ੍ਤਂ, ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਮਤੇਨ ਪਨ ਸਤ੍ਤਾਹਂ।

ਏਵ◌ਂ ਅਨ੍ਵਯਤੋ ਬਜਤਿਰੇਕਤੋ ਚ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵ◌ਾ ਉਪਮਾਵਸੇਨਪਿ ਤਮਾਵ◌ਿਕਰੋਨ੍ਤੋ **"ਯਥਾ ਨਾਮਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਤਤ੍ਤਪਾਸਾਣੇ**ਤਿ ਅਚ੍ਚੁਣ੍ਹਪਾਸਾਣੇ। ਰਤ੍ਤਸੇਤਪਦੁਮਤੋ ਅਵਸਿਟ੍ਠਂ **ਉਪ੍ਪਲਂ। ਅਕਥਾਯ**ਨ੍ਤਿ ਮਹਾਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ। **ਅਵ◌ਿਸੇਸੇਨਾ**ਤਿ ''ਦੇਵ◌ਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਅਵ◌ਿਸੇਸੇਨ, ਦੇਵ◌ਾਨਂ ਕਮ੍ਮਜਤੇਜੋ ਬਲਵ◌ਾ ਹੋਤਿ, ਕਰਜਂ ਮਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਵ◌ਾ ਕਮ੍ਮਜਤੇਜਕਰਜਕਾਯਾਨਂ ਬਲਵਮਨ੍ਦਤਾਸਙ੍ਖਾਤ ਕਾਰਣਸਾਮਞ੍ਞੇਨ। ਤਦੇਤਞ੍ਹਿ ਕਾਰਣਂ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਦੇਵ◌ਾਨਂ ਸਮਾਨਮੇਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਦੇਵ◌ਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਭੂਤਂ ਸੁਧਾਹਾਰਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਜੀਵਨ੍ਤੀਤਿ **ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰੂਪਜੀਵ◌ਿਨੋ। ਕੇਚੀ**ਤਿ ਅਭਯਗਿਰਿਵ◌ਾਸਿਨੋ। **"ਖਿਡ੍ਡਾਪਦੁਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਹੇਤੇ ਖਿਡ੍ਡਾਪਦੋਸਿਕਾਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ"**ਤਿ ਅਯਂ ਪਾਠੋ **"ਤੇਯੇਵ ਚਵਨ੍ਤੀਤਿ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬਾ"**ਤਿ ਏਤਸ੍ਸਾਨਨ੍ਤਰੇ ਪਠਿਤਬ੍ਬੋ ਤਦਨੁਸਨ੍ਧਿਕਤ੍ਤਾ। ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥਾਨੁਸਨ੍ਧਿ – ਯਦਿ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਏਵ◌ਂ ਕਰੋਨ੍ਤਾ ਕਾਮਾਵਚਰਦੇਵ◌ਾ ਚਵ◌ੇਯ੍ਯੁਂ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ''ਖਿਡ੍ਡਾਪਦੋਸਿਕਾ''ਤਿ ਨਾਮਵ◌ਿਸੇਸੇਨ ਭਗਵਤਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾਤਿ? ਵ◌ਿਚਾਰਣਾਯ ਏਵਮਾਹਾਤਿ, ਏਤੇਨ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ ''ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਦੇਵ◌ਾ ਏਵ◌ਂ ਚਵਨ੍ਤਾਪਿ ਖਿਡ੍ਡਾਯ ਪਦੁਸ੍ਸਨਸਭਾਵਮਤ੍ਤਂ ਪਤਿ ਨਾਮਵ◌ਿਸੇਸੇਨ ਤਥਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ''ਤਿ। ਯਦੇਕੇ ਵਦੇਯ੍ਯੁਂ ''ਕੇਚਿਵ◌ਾਦਪਤਿਟ੍ਠਾਪਕੋਯਂ ਪਾਠੋ''ਤਿ, ਤਦਯੁਤ੍ਤਮੇਵ ਇਤਿ-ਸਦ੍ਦਨ੍ਤਰਿਕਤ੍ਤਾ, ਅਞ੍ਞੇ ਚ ਤਸ੍ਸ ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ। ਅਤ੍ਥਿਕੇਹਿ ਪਨ ਤਸ੍ਸ ਕੇਚਿਵ◌ਾਦਸਮਵਰੋਧਨਂ ਅਞ੍ਞੇ ਇਤਿਸਦ੍ਦੇ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

੪੭-੪੮. ਮਨੋਪਦੋਸਿਨੋਤਿ ਕਤ੍ਤੁਵਸੇਨ ਪਦਸਿਦ੍ਧਿ, ਮਨੋਪਦੋਸਿਕਾਤਿ ਚ ਸਕਤ੍ਥਵ◌ੁਤ੍ਤਿਵਸੇਨ, ਅਤ੍ਥਮਤ੍ਤਂ ਪਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਮਨੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। **"ਮਨੋਪਦੋਸਕਾ"**ਤਿ ਵ◌ਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਇ-ਕਾਰਾਗਮਵਸੇਨ ਏਵ◌ਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। **ਮਨੇਨਾ**ਤਿ ਇਸ੍ਸਾਪਕਤਤ੍ਤਾ ਪਦੁਟ੍ਠੇਨ ਮਨਸਾ। ਅਪਰੋ ਨਯੋ – ਉਸ੍ਸੂਯਨਵਸੇਨ ਮਨਸਾ ਪਦੋਸੋ **ਮਨੋਪਦੋਸੋ,** ਵ◌ਿਨਾਸਭੂਤੋ ਸੋ ਏਤੇਸਮਤ੍ਥੀਤਿ **ਮਨੋਪਦੋਸਿਕਾ**ਤਿ। ''ਤੇ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਮ੍ਹਿ ਪਦੁਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤਾ ਕਿਲਨ੍ਤਕਾਯਾ ਕਿਲਨ੍ਤਚਿਤ੍ਤਾ ਤੇ ਦੇਵ◌ਾ ਤਮ੍ਹਾ ਕਾਯਾ ਚਵਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ **"ਏਤੇ ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਾ"**ਤਿ ਆਹ। ਮਨੇਨ ਪਦੁਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਹੇਤੇ ਮਨੋਪਦੋਸਿਕਾਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ। **"ਤੇਸੁ ਕਿਰਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵ◌ਿਤ੍ਥਾਰੋ। **ਰਥੇਨ ਵ◌ੀਥਿਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਉਪਲਕ੍ਖਣਮਤ੍ਤਂ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥਾਪਿ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨਸਮ੍ਭਵਤੋ। **ਏਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ। **ਉਦ੍ਧੁਮਾਤੋ ਵ◌ਿਯਾ**ਤਿ ਪੀਤਿਯਾ ਕਰਣਭੂਤਾਯ ਉਨ੍ਨਤੋ ਵ◌ਿਯ। **ਭਿਜ੍ਜਮਾਨੋ ਵ◌ਿਯਾ**ਤਿ ਤਾਯ ਭਿਜ੍ਜਨ੍ਤੋ ਵ◌ਿਯ, ਪੀਤਿਯਾ ਵ◌ਾ ਕਤ੍ਤੁਭੂਤਾਯ ਭਞ੍ਜਿਤੋ ਵ◌ਿਯ। **ਕੁਦ੍ਧਾ ਨਾਮ ਸੁਵ◌ਿਜਾਨਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ,** ਤਸ੍ਮਾ **ਕੁਦ੍ਧਭਾਵਮਸ੍ਸ ਞਤ੍ਵ◌ਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਅਕੁਦ੍ਧੋ ਰਕ੍ਖਤੀਤਿ ਕੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸੋ ਕੋਧੋ ਇਤਰਸ੍ਮਿਂ ਅਕੁਜ੍ਝਨ੍ਤੇ ਅਨੁਪਾਦਾਨੋ ਚੇਵ ਏਕਵ◌ਾਰਮਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਾਸੇਵਨੋ ਚ ਹੁਤ੍ਵ◌ਾ ਚਾਵ◌ੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਉਦਕਨ੍ਤਂ ਪਤ੍ਵ◌ਾ ਅਗ੍ਗਿ ਵ◌ਿਯ ਨਿਬ੍ਬਾਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਕੁਦ੍ਧੋ ਇਤਰਂ ਚਵਨਤੋ ਰਕ੍ਖਤਿ। ਉਭੋਸੁ ਪਨ ਕੁਦ੍ਧੇਸੁ ਭਿਯ੍ਯੋ ਭਿਯ੍ਯੋ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਮ੍ਹਿ ਪਰਿਵਡ੍ਢਨਵਸੇਨ ਤਿਖਿਣਸਮੁਦਾਚਾਰੋ ਨਿਸ੍ਸਯਦਹਨਰਸੋ ਕੋਧੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਂ ਨਿਦਹਨ੍ਤੋ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਸੁਖੁਮਾਲਕਰਜਕਾਯਂ ਵ◌ਿਨਾਸੇਤਿ, ਤਤੋ ਸਕਲੋਪਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵ◌ੋ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ , ਤਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਮਾਹ **"ਉਭੋਸੁ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਤਥਾ ਚਾਹ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ''ਤੇ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਮ੍ਹਿ ਪਦੁਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤਾ ਕਿਲਨ੍ਤਕਾਯਾ ਕਿਲਨ੍ਤਚਿਤ੍ਤਾ ਤੇ ਦੇਵ◌ਾ ਤਮ੍ਹਾ ਕਾਯਾ ਚਵਨ੍ਤੀ''ਤਿ। **ਏਕਸ੍ਸ ਕੋਧੋ ਇਤਰਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਸਪਿ ਕੋਧੋ ਇਤਰਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕੋਧਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋ ਭਿਯ੍ਯੋ ਪਰਿਵਡ੍ਢਨਾਯ ਏਵ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵ◌ੋ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬੋ, ਨ ਚਵਨਾਯ ਨਿਸ੍ਸਯਦਹਨਰਸੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋਯੇਵ ਕੋਧੇਨ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਂ ਨਿਦਹਨ੍ਤੇਨ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਸੁਖੁਮਾਲਸ੍ਸ ਕਰਜਕਾਯਸ੍ਸ ਚਵਨਤੋ। **ਕਨ੍ਦਨ੍ਤਾਨਂਯੇਵ ਓਰੋਧਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਨਾਦਰਤ੍ਥੇ ਸਾਮਿਵਚਨਂ। **ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਧਮ੍ਮਤਾ**ਤਿ ਅਯਂ ਤੇਸਂ ਕਰਜਕਾਯਮਨ੍ਦਤਾਯ,

ਤਥਾਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਸ੍ਸ ਚ ਕੋਧਸ੍ਸ ਬਲਵਤਾਯ ਠਾਨਸੋ ਚਵਨਭਾਵੋ ਏਤੇਸੁ ਦੇਵੇਸੁ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਧਮ੍ਮਨਿਯਾਮੋ ਸਭਾਵੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੪੯-੫੨. ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਭੇਦਂ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ ਵਿਰੋਧਿਪਚ੍ਚਯਸਨ੍ਨਿਪਾਤੇ ਵਿਕਾਰਾਪਤ੍ତਿਦਸ੍ਸਨਤੋ, ਅਨ੍ਤੇ ਚ ਅਦਸ੍ਸਨੂਪਗਮਨਤੋ ਵਿਨਾਸਂ ਪਸ੍ਸਤਿ ਓਲਾਰਿਕਤ੍ਤਾ ਰੂਪਧਮ੍ਮਭੇਦਸ੍ਸ। **ਪਚ੍ਚਯਂ ਦਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਾਦਿਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚਯਸਤ੍ਤਿਂ ਦਤ੍ਵਾ, ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੁਤ੍ਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ, ਬਲਵਤਰਮ੍ਪਿ ਸਮਾਨਂ ਇਮਿਨਾ ਕਾਰਣੇਨ ਨ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਬਲਵਤਰ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਲਹੁਤਰਭੇਦਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਥਾ ਹਿ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਰੂਪੇ ਧਰਨ੍ਤੇਯੇਵ ਸੋਲ਼ਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਭਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। **ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭੇਦਂ ਨ ਪਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਖਣੇ ਖਣੇ ਭਿਜ੍ਜਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨੇਵ ਭਿਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪੁਰਿਮਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਭਾਵਂ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਵਿਯ ਪਚ੍ਛਿਮਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਭਾਵਪਕ੍ਖੋ ਬਲਵਤਰੋ ਪਾਕਟੋਵ ਹੋਤਿ, ਨ ਅਭਾਵਪਕ੍ਖੋਤਿ ਇਦਂ ਕਾਰਣਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ''ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਨਾ''ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਅਯਞ੍ਚਤ੍ਥੋ ਅਲਾਭਚਕ੍ਕਨਿਦਸ੍ਸਨੇਨ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਤਕ੍ਕੀਵਾਦੀ ਨਾਨਤ੍ਤਨਯਸ੍ਸ ਦੁਰਵਧਾਨਤਾਯ, ਏਕਤ੍ਤਨਯਸ੍ਸ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਗਾਹਿਤਤ੍ਤਾ ''ਯਦੇਵਿਦਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਸਬ੍ਬਦਾਪਿ ਏਕਰੂਪੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਅਯਂ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ ਨਿਚ੍ਚੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਭਿਨਿਵੇਸਂ ਜਨੇਸਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਮਤ੍ਥਂ **"ਸੋ ਤਂ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਹ ਉਪਮਾਯ ਵਿਭਾਵੇਤਿ।

ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਵਾਦਵਣ੍ਣਨਾ

੫੩. ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਸਹਚਰਿਤੋ ਵਾਦੋ **ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤੋ** ਯਥਾ ''ਕੁਨ੍ਤਾ ਪਚਰਨ੍ਤੀ''ਤਿ, ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੋ ਵਾ ਯਥਾ ''ਮਞ੍ਚਾ ਉਕ੍ਕੁਟ੍ਠਿਂ ਕਰੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ, ਸੋ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿਕਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਵਾਦਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਸਹਚਰਿਤੋ, ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੋ ਵਾ, ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤੇਸੁ ਵਾ ਪਵਤ੍ਤੋ ਵਾਦੋ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਵਾਦਾ।** ਇਦਾਨਿ ''ਅਨ੍ਤਵਾ ਅਯਂ ਲੋਕੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਕ੍ਖਮਾਨਪਾਠਾਨੁਰੂਪਂ ਅਤ੍ਥਂ ਵਿਭਜਨ੍ਤੋ **"ਅਨ੍ਤਂ ਵਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਅਮਤਿ ਗਚ੍ਛਤਿ ਭਾਵੋ ਓਸਾਨਮੇਤ੍ਥਾਤਿ ਹਿ **ਅਨ੍ਤੋ,** ਮਰਿਯਾਦਾ , ਤਪ੍ਪਟਿਸੇਧਨੇਨ **ਅਨਨ੍ਤੋ।** ਅਨ੍ਤੋ ਚ ਅਨਨ੍ਤੋ ਚ ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤੋ ਚ ਨੇਵਨ੍ਤਨਾਨਨ੍ਤੋ ਚ **ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤੋ** ਤ੍ਵੇਵ ਵੁਤ੍ਤੋ ਸਾਮਞ੍ਞਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ, ਏਕਸੇਸੇਨਵਾ ''ਨਾਮਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੨੬; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧; ਉਦਾ॰ ੧) ਵਿਯ। ਚਤੁਤ੍ਥਪਦਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਤਤਿਯਪਦੇਨ ਸਮਾਨਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਪਦੇਨੇਵ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਯਦ੍ਵਯੇਨ ਚਤੁਧਾ ਅਤ੍ਥੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਕਸ੍ਸ ਪਨਾਯਂ ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤੋਤਿ? ਲੋਕੀਯਤਿ ਸਂਸਾਰਨਿਸ੍ਸਰਣਤ੍ਥਿਕੇਹਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕੇਹਿ ਅਵਪਸ੍ਸੀਯਤਿ, ਲੋਕਿਯਨ੍ਤਿ ਵਾ ਏਤ੍ਥ ਤੇਹਿ ਪੁਞ੍ਞਾਪੁਞ੍ਞਾਨਿ, ਤਬ੍ਬਿਪਾਕੋ ਚਾਤਿ ''ਲੋਕੋ''ਤਿ ਸਙ੍ਖਜਂ ਗਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ। ਤੇਨਾਹ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ''ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਂ ਲੋਕਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਕੋ ਪਨੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾਤਿ? ਝਾਨਵਿਸਯਭੂਤਂ ਕਸਿਣਨਿਮਿਤ੍ਤਂ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕੋ ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਪਰਿਯਨ੍ਤਂ, ਅਪਰਿਯਨ੍ਤਂ ਵਾ ਵਡ੍ਢਨਵਸੇਨ, ਤਦਨੁਸ੍ਸਵਾਦਿਵਸੇਨ ਚ ਤਤ੍ਥ ਲੋਕਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰਤਿ, ਤਥਾ ਚ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵਕ੍ਖਤਿ ''ਤਂ 'ਲੋਕੋ'ਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੫੪-੬੦) ਕੇਚਿ ਪਨ ਵਦਨ੍ਤਿ ''ਝਾਨਂ, ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾ ਚ ਇਧ ਅਤ੍ਤਾ, ਲੋਕੋਤਿ ਚ ਗਹਿਤਾ''ਤਿ, ਤਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਨ ਸਮੇਤਿ।

ਏਤ੍ਥਾਹ – ਯੁਤ੍ਤਂ ਤਾਵ ਪੁਰਿਮਾਨਂ ਤਿਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਵਾਦੀਨਂ ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿਕਤ੍ਤਂ ਅਨ੍ਤਞ੍ਚ ਅਨਨ੍ਤਞ੍ਚ ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਞ੍ਚ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਵਾਦਤ੍ਤਾ, ਪਚ੍ਛਿਮਸ੍ਸ ਪਨ ਤਕ੍ਕਿਕਸ੍ਸ ਤਦੁਭਯਪਟਿਸੇਧਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਵਾਦਤ੍ਤਾ ਕਥਂ ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿਕਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਤਦੁਭਯਪਟਿਸੇਧਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਵਾਦਤ੍ਤਾ ਏਵ। ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਪਟਿਸੇਧਨਵਾਦੋਪਿ ਹਿ ਸੋ ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਵਿਸਯੋਯੇਵ ਤਮਾਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਏਤਦਤ੍ਥਮੇਵ ਹਿ ਸਨ੍ਧਾਯ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ **"ਅਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਨਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਂ ਵਾ ਨੇਵਨ੍ਤਾਨਾਨਨ੍ਤਂ ਵਾ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਵਾਦਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਥ ਵਾ ਯਥਾ ਤਤਿਯਵਾਦੇ ਦੇਸਪਭੇਦਵਸੇਨ ਏਕਸ੍ਸੇਵ ਲੋਕਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਵਤਾ, ਅਨਨ੍ਤਵਤਾ ਚ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਤਕ੍ਕੀਵਾਦੇਪਿ ਕਾਲਪਭੇਦਵਸੇਨ ਏਕਸ੍ਸੇਵ ਤਦੁਭਯਸਮ੍ਭਵਤੋ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਟਿਸੇਧੇਨ ਤਦੁਭਯਞ੍ਞੇਵ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਚ ਪਟਿਸੇਧਾਨਂ ਪਰਿਯੁਦਾਸਤਾ। ਕਥਂ? ਅਨ੍ਤਵਨ੍ਤਪਟਿਸੇਧੇਨ ਹਿ ਅਨਨ੍ਤਵਾ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਨਨ੍ਤਵਨ੍ਤਪਟਿਸੇਧੇਨ ਚ ਅਨ੍ਤਵਾ। ਦ੍ਵਿਪਟਿਸੇਧੋ ਹਿ ਪਕਤਿਯਤ੍ਥਾਪਕੋ। ਇਤਿ ਪਟਿਸੇਧਨਵਸੇਨ ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਉਭਯਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਯੁਤ੍ਤੋਯੇਵ ਤਬ੍ਬਿਸਯਸ੍ਸ ਪਚ੍ਛਿਮਸ੍ਸਾਪਿ ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿਕਭਾਵੋਤਿ। ਯਦੇਵਂ

ਸੋ ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿਕਵਾਦਭਾਵਤੋ ਤਤਿਯਵਾਦਸਮਵਰੋਧੋਯੇਵ ਸਿਯਾਤਿ? ਨ, ਕਾਲਪਭੇਦਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ। ਦੇਸਪਭੇਦਵਸੇਨ ਹਿ ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿਕੋ ਤਤਿਯਵਾਦੀ ਵਿਯ ਪਚ੍ਛਿਮੋਪਿ ਤਕ੍ਕਿਕੋ ਕਾਲਪਭੇਦਵਸੇਨ ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿਕੋ ਹੋਤਿ। ਕਥਂ? ਯਸ੍ਮਾ ਅਯਂ ਲੋਕਸਞ੍ਞਿਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ਅਨਨ੍ਤੋ ਕਦਾ ਚਿ ਸਕ੍ਖਿਦਿਟ੍ਠੋਤਿ ਅਧਿਗਤਵਿਸੇਸੇਹਿ ਮਹੇਸੀਹਿ ਅਨੁਸੁਯ੍ਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨੇਵਨ੍ਤਵਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨਾਯਂ ਅਨ੍ਤਵਾ ਕਦਾਚਿ, ਸਕ੍ਖਿਦਿਟ੍ਠੋਤਿ ਤੇਹਿਯੇਵ ਅਨੁਸੁਯ੍ਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਾਨਨ੍ਤਵਾਤਿ। ਅਯਂ ਤਕ੍ਕਿਕੋ ਅਵਡ੍ਢਿਤਭਾਵਪੁਬ੍ਬਕਤ੍ਤਾ ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨਂ ਵਡ੍ਢਿਤਭਾਵਸ੍ਸ ਉਭਯਥਾ ਲਬ੍ਭਮਾਨਸ੍ਸ ਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਕਾਰਿਤਾਯ ਅਨੁਸ੍ਸਵਾਦਿਮਤ੍ਤੇ ਠਤ੍ਵਾ ਵਡ੍ਢਿਤਕਾਲਵਸੇਨ ''ਨੇਵਨ੍ਤਵਾ''ਤਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ, ਅਵਡ੍ਢਿਤਕਾਲਵਸੇਨ ਪਨ ''ਨਾਨਨ੍ਤਵਾ''ਤਿ, ਨ ਪਨ ਅਨ੍ਤਤਾਨਨ੍ਤਤਾਨਂ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਮਭਾਵੇਨ ਯਥਾ ਤਂ ''ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾ''ਤਿ। ਯਥਾ ਚਾਨੁਸ੍ਸੁਤਿਕਤਕ੍ਕਿਨੋ, ਏਵਂ ਜਾਤਿਸ੍ਸਰਤਕ੍ਕਿਆਦੀਨਮ੍ਪਿ ਵਸੇਨ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ।

ਕੇਚਿ ਪਨ ਯਦਿ ਪਨਾਯਂ ਅਤ੍ਤਾ ਅਨ੍ਤਵਾ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਦੂਰਦੇਸੇ ਉਪਪਜ੍ਜਨਾਨੁਸ੍ਸਰਣਾਦਿਕਿਚ੍ਚਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਨ ਸਿਯਾ। ਅਥ ਅਨਨ੍ਤਵਾ, ਏਵਞ੍ਚ ਇਧ ਠਿਤਸ੍ਸੇਵ ਦੇਵਲੋਕਨਿਰਯਾਦੀਸੁ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਾਨੁਭਵਨਂ ਸਿਯਾ। ਸਚੇ ਪਨ ਅਨ੍ਤਵਾ ਚੇਵ ਅਨਨ੍ਤਵਾ ਚ, ਏਵਮ੍ਪਿ ਤਦੁਭਯਦੋਸਸਮਾਯੋਗੋ ਸਿਯਾ। ਤਸ੍ਮਾ ''ਅਨ੍ਤਵਾ, ਅਨਨ੍ਤਵਾ''ਤਿ ਚ ਅਬ੍ਯਾਕਰਣੀਯੋ ਅਤ੍ਤਾਤਿ ਏਵਂ ਤਕ੍ਕਨਵਸੇਨ ਚਤੁਤ੍ਥਵਾਦਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਵਣ੍ਣੇਨ੍ਤਿ। ਯਦਿ ਪਨੇਸ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿਕੋ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ''ਯੇ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਏਵਮਾਹਂਸੁ 'ਅਨ੍ਤਵਾ ਅਯਂ ਲੋਕੋ ਪਰਿਵਟੁਮੋ'ਤਿ, ਤੇਸਂ ਮੁਸਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੫੭) ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਮਵਾਦਤ੍ਤਯਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ? ਪੁਰਿਮਵਾਦਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਤੇਨ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਪ੍ਪਕਾਰਵਿਲਕ੍ਖਣਭਾਵਤੋ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ ਕਾਰਣੇਨ ਤਥਾ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਨ ਪਨ ਤਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿਕਤ੍ਤਾਭਾਵੇਨ, ਨ ਚ ਪਰਿਯਨ੍ਤਰਹਿਤਦਿਟ੍ਠਿਵਾਚਾਹਿ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੇਨ, ਅਵਸ੍ਸਞ੍ਚੇਤਂ ਏਵਮੇਵ ਞਾਤਬ੍ਬਂ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਹੇਸ ਅਮਰਾਵਿਕ੍ਖੇਪਪਕ੍ਖਞ੍ਞੇਵ ਭਜੇਯ੍ਯ ਚਤੁਤ੍ਥਵਾਦੋ। ਨ ਹਿ ਅਨ੍ਤਤਾਅਨਨ੍ਤਤਾਤਦੁਭਯਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਕਾਰੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਕ੍ਕੀਵਾਦੀ ਚ ਯੁਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਕੋਯੇਵ। ਕਾਲਭੇਦਵਸੇਨ ਚ ਏਕਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਲੋਕੇ ਤਦੁਭਯਂ ਨੋ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ। ਭਵਤੁ ਤਾਵ ਪਚ੍ਛਿਮਵਾਦੀਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿਕਭਾਵੋ ਯੁਤ੍ਤੋ ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਾਨਂ ਵਸੇਨ ਉਭਯਵਿਸਯਤ੍ਤਾ ਤੇਸਂ ਵਾਦਸ੍ਸ। ਕਥਂ ਪਨ ਪੁਰਿਮਵਾਦੀਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿਕਭਾਵੋ ਯੁਤ੍ਤੋ ਸਿਯਾ ਏਕੇਕਵਿਸਯਤ੍ਤਾ ਤੇਸਂ ਵਾਦਸ੍ਸਾਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਸਮੁਦਾਯੇ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਵਯਵੇਪਿ ਉਪਚਾਰਵੁਤ੍ਤਿਤੋ। ਸਮੁਦਿਤੇਸੁ ਹਿ ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਵਾਦੀਸੁ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿ ਕ-ਸਦ੍ਦੋ ਤਤ੍ਥ ਨਿਰੁਲ੍ਹਤਾਯ ਤਦਵਯਵੇਸੁਪਿ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿਕਵਾਦੀਸੁ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਯਥਾ ''ਅਰੂਪਜ੍ਝਾਨੇਸੁ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਅਟ੍ਠਵਿਮੋਕ੍ਖਪਰਿਯਾਯੋ'', ਯਥਾ ਚ ''ਲੋਕੇ ਸਤ੍ਤਾਸਯੋ''ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਅਭਿਨਿਵੇਸਤੋ ਪੁਰਿਮਕਾਲੇ ਪਵਤ੍ਤਵਿਤਕ੍ਕਵਸੇਨ ਅਯਂ ਤਤ੍ਥ ਵੋਹਾਰੋ ਕਤੋ। ਤੇਸਞ੍ਹਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਾਨਂ ਤਥਾਰੂਪਚੇਤੋਸਮਾਧਿਸਮਧਿਗਮਤੋ ਪੁਬ੍ਬਕਾਲੇ ''ਅਨ੍ਤਵਾ ਨੁ ਖੋ ਅਯਂ ਲੋਕੋ, ਉਦਾਹੁ ਅਨਨ੍ਤਵਾ''ਤਿ ਉਭਯਾਕਾਰਾਵਲਮ੍ਬਿਨੋ ਵਿਤਕ੍ਕਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਨਿਰੁਲ੍ਹੋ ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿਕਭਾਵੋ ਪਚ੍ਛਾ ਵਿਸੇਸਲਾਭੇਨ ਤੇਸੁ ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਵਾਦੇਸੁ ਏਕਸ੍ਸੇਵ ਵਾਦਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਹੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਪਿ ਪੁਰਿਮਸਿਦ੍ਧਰੁਲ੍ਹਿਯਾ ਵੋਹਾਰੀਯਤਿ ਯਥਾ ''ਸਬ੍ਬੇ ਸਤ੍ਤਾ ਮਰਣਧਮ੍ਮਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੩੩) ਅਰਹਤਿ ਸਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯੋ, ਯਥਾ ਚ ਭਵਨ੍ਤਰਗਤੇਪਿ ਮਣ੍ਡੂਕਾਦਿਵੋਹਾਰੋਤਿ।

੫੪-੬੦. ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤਵਡ੍ਢਨਾਯ ਹੇਟ੍ਠਾ, ਉਪਰਿ, ਤਿਰਿਯਞ੍ਚ ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਪਰਿਯਨ੍ਤਗਤਾਗਤਵਸੇਨ ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਭਾਵੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤਂ। **ਉਦ੍ਧਮਧੋ ਅਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਤਿਰਿਯਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ''ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਪਰਿਯਨ੍ਤਂ ਕਤ੍ਵਾ''ਤਿ ਅਧਿਕਾਰਵਸੇਨ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। **ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨਾ**ਤਿ ''ਤਕ੍ਕਯਤੀਤਿ ਤਕ੍ਕੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੩੪) ਸਦ੍ਦਤੋ, ''ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੋ ਤਕ੍ਕੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੩੪) ਅਤ੍ਥਤੋ ਚ ਸਸ੍ਸਤਵਾਦੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ। **ਦਿਟ੍ਠਪੁਬ੍ਬਾਨੁਸਾਰੇਨਾ**ਤਿ ਦਸ੍ਸਨਭੂਤੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਉਪਲਦ੍ਧਪੁਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਵਨ੍ਤਾਦਿਨੋ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣੇਨ, ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਅਨੁਸ੍ਸੁਤਿਤਕ੍ਕੀਸੁਦ੍ਧਤਕ੍ਕੀਨਮ੍ਪਿ ਇਧ ਸਙ੍ਗਹੋ ਸਿਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਦਿਟ੍ਠਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ''ਨਚ੍ਚਗੀਤਵਾਦਿਤਵਿਸੂਕਦਸ੍ਸਨਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੦, ੧੯੪) ਵਿਯ ਸੁਤਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਗਹਿਤਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

‘‘ਅਨੁਵਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਇਚ੍ਛਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਬ੍ਬਦਾਭਾਵਪਰਾਮਸਨਵਸੇਨੇਵ ਇਮੇਸਂ ਵਾਦਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਵਕ੍ਖਤਿ ‘‘ਸਤ੍ਤੇਵ ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿਯੋ, ਸੇਸਾ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਯੋ’’ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੯੭, ੯੮)।

ਅਮਰਾਵਿਕ੍ਖੇਪਵਾਦਵਣ੍ਣਨਾ

੬੧. **ਨ ਮਰਤੀ**ਤਿ ‘‘ਏਵਮੇਵਾ’’ਤਿ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਾਭਾਵੇਨ ਨ ਉਪਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤਿ, ਅਨੇਕਨ੍ਤਿਕਾਯੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਪਰਿਯਨ੍ਤਰਹਿਤਾ**ਤਿ ਓਸਾਨਵਿਗਤਾ, ਅਨਿਟ੍ਠਙ੍ਗਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਵਿਵਿਧੋ**ਤਿ ‘‘ਏਵਮ੍ਪਿ ਮੇ ਨੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰੋ। **ਖੇਪੋ**ਤਿ ਸਕਵਾਦੇਨ ਪਰਵਾਦਾਨਂ ਖਿਪਨਂ। ਕੋ ਪਨੇਸੋ ਅਮਰਾਵਿਕ੍ਖੇਪੋਤਿ? ਤਥਾਪਵਤ੍ਤੋ ਦਿਟ੍ਠਿਪ੍ਪਧਾਨੋ ਤਾਦਿਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕੋ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋਯੇਵ। ਅਮਰਾਯ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ, ਵਾਚਾਯ ਚ ਵਿਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤਿ, ਵਿਵਿਧਮਪਨੇਨ੍ਤੀਤਿ ਵਾ **ਅਮਰਾਵਿਕ੍ਖੇਪਿਨੋ,** ਤੇਯੇਵ ‘‘ਅਮਰਾਵਿਕ੍ਖੇਪਿਕਾ’’ਤਿਪਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। **"ਮਚ੍ਛਜਾਤਿ"** ਚ੍ਚੇਵ ਅਵਤ੍ਵਾ **"ਏਕਾ"**ਤਿ ਵਦਨ੍ਤੋ ਮਚ੍ਛਜਾਤਿਵਿਸੇਸੋ ਏਸੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਇਤੋ ਚਿਤੋ ਚ ਸਨ੍ਧਾਵਤਿ** ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਸਭਾਵੇ ਅਨਵਟ੍ਠਾਨਤੋ। ਯਥਾ **ਗਾਹਂ ਨ ਉਪਗਚ੍ਛਤਿ,** ਤਥਾ ਸਨ੍ਧਾਵਨਤੋ, ਏਤੇਨ ਅਮਰਾਯ ਵਿਕ੍ਖੇਪੋ ਤਥਾ, ਸੋ ਵਿਯਾਤਿ **ਅਮਰਾਵਿਕ੍ਖੇਪੋ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਮਾਹ ‘‘ਸਾ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਨਨਿਮੁਜ੍ਜਨਾਦਿਵਸੇਨਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਿਕ੍ਖੇਪਪਦਤ੍ਥੇਨ ਉਪਮਿਤਤ੍ਤਾ। ਅਯਮੇਵ ਹਿ ਅਤ੍ਥੋ ਆਚਰਿਯਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੇਨਾਪਿ **ਸਾਰਤ੍ਥਦੀਪਨਿਯਂ** (ਸਾਰਤ੍ਥ॰ ਟੀ॰ ੧.ਤਤਿਯਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ) ਵੁਤ੍ਤੋ। ਅਮਰਾ ਵਿਯ ਵਿਕ੍ਖੇਪੋ ਅਮਰਾਵਿਕ੍ਖੇਪੋਤਿ ਕੇਚਿ। ਅਥ ਵਾ ਅਮਰਾ ਵਿਯ ਵਿਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤੀਤਿ **ਅਮਰਾਵਿਕ੍ਖੇਪਿਨੋ,** ਤੇਯੇਵ **ਅਮਰਾਵਿਕ੍ਖੇਪਿਕਾ।**

੬੨. ਵਿਕ੍ਖੇਪਵਾਦਿਨੋ ਉਤ੍ਤਰਿਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮੇ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਧਮ੍ਮੇ ਚ (ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮੇਪਿ ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੬੨) ਸਭਾਵਭੇਦਵਸੇਨ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤੁਂ ਞਾਣਂ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਪਦਾਨਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥਵਸੇਨੇਵ ਅਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਵਿਘਾਤੋ** ਵਿਹੇਸਾ ਕਾਯਿਕਦੁਕ੍ਖਂ ‘‘ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ’’ਤਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭਾਵੇਨ ਵਚਨਤੋ, ਤੇਨਾਹ **"ਦੁਕ੍ਖਂ ਭਵੇਯ੍ਯਾ"**ਤਿ। **ਮੁਸਾਵਾਦੇ**ਤਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਭੁਮ੍ਮਵਚਨਂ, ਨਿਸ੍ਸਕ੍ਕਤ੍ਥੇ ਵਾ। ਮੁਸਾਵਾਦਹੇਤੁ, ਮੁਸਾਵਾਦਤੋ ਵਾ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੇਨ ਚੇਵ ਹਿਰਿਯਾ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕੀਦਿਸਂ ਅਮਰਾਵਿਕ੍ਖੇਪਮਾਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਆਹ **"ਅਪਰਿਯਨ੍ਤਵਿਕ੍ਖੇਪ"**ਨ੍ਤਿ, ਤੇਨ ਅਮਰਾਸਦਿਸਵਿਕ੍ਖੇਪਸਙ੍ਖਾਤਂ ਦੁਤਿਯਨਯਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇ ਹਿ ਨਯਦ੍ਵਯੇ ਪਠਮਨਯਵਸੇਨਾਯਮਤ੍ਥੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ, ਦੁਤਿਯਨਯਵਸੇਨ ਪਨ ਅਮਰਾਸਦਿਸਵਿਕ੍ਖੇਪਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ‘‘ਇਦਂ ਕੁਸਲਨ੍ਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ’’ਤਿਆਦਿਵਚਨਂ ਵਕ੍ਖਤਿ।

"ਏਵਨ੍ਤਿਪਿ ਮੇ ਨੋ"ਤਿ ਯਂ ਤਯਾ ਪੁਟ੍ਠਂ, ਤਂ ਏਵਨ੍ਤਿਪਿ ਮੇ ਲਦ੍ਧਿ ਨੋ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਵਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਯਥਾਰਹਂ। **ਅਨਿਯਮਿਤਵਿਕ੍ਖੇਪੋ**ਤਿ ਸਸ੍ਸਤਾਦੀਸੁ ਏਕਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਪਕਾਰੇ ਅਟ੍ਠਤ੍ਵਾ ਵਿਕ੍ਖੇਪਕਰਣਂ, ਪਰਵਾਦਿਨਾ ਯਸ੍ਮਿਂ ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿ ਪਕਾਰੇ ਪੁਚ੍ਛਿਤੇ ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਵਿਕ੍ਖੇਪੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਅਪਰਿਯਨ੍ਤਵਿਕ੍ਖੇਪਦਸ੍ਸਨਂਯੇਵ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਕਤਂ ‘‘ਏਵਨ੍ਤਿਪਿ ਮੇ ਨੋਤਿ ਅਨਿਯਮਿਤਵਿਕ੍ਖੇਪੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ, ‘‘ਇਦਂ ਕੁਸਲਨ੍ਤਿ ਵਾ ਅਕੁਸਲਨ੍ਤਿ ਵਾ ਪੁਟ੍ਠੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਚ। ‘‘ਏਵਨ੍ਤਿਪਿ ਮੇ ਨੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਹਿ ਅਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ, ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਚ ਸਸ੍ਸਤੇਕਚ੍ਚਸਸ੍ਸਤੁਚ੍ਛੇਦਤਕ੍ਕੀਵਾਦਾਨਂ ਪਟਿਸੇਧਨੇਨ ਤਂ ਤਂ ਵਾਦਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤੇਵ ਅਪਰਿਯਨ੍ਤਵਿਕ੍ਖੇਪਵਾਦਤ੍ਤਾ। ‘‘ਅਮਰਾਵਿਕ੍ਖੇਪਿਨੋ’’ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਾ ਪਨ ਅਨਵਟ੍ਠਿਤਵਾਦਤ੍ਤਾ ਨ ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿ ਪਕ੍ਖੇ ਅਵਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਸਯਂ ਪਨ ਇਦਂ...ਪੇ॰... ਨ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤੀ"**ਤਿ ਆਹ। ਇਦਾਨਿ ਕੁਸਲਾਦੀਨਂ ਅਬ੍ਯਾਕਰਣੇਨ ਤਦੇਵ ਅਨਵਟ੍ਠਾਨਂ ਵਿਭਾਵੇਤਿ **"ਇਦਂ ਕੁਸਲਨ੍ਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ"**ਤਿਆਦਿਨਾ। ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਏਕਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਪਕ੍ਖੇ ਨ ਤਿਟ੍ਠਤੀ"**ਤਿ। **ਕਿਂ ਨੋ ਨੋਤਿ ਤੇ ਲਦ੍ਧੀ**ਤਿ ਨੇਵ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਤਵ ਲਦ੍ਧਿ ਹੋਤਿ ਕਿਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਨੋ ਨੋਤਿਪਿ ਮੇ ਨੋ**ਤਿ ਨੇਵ ਨ ਹੋਤੀਤਿਪਿ ਮੇ ਲਦ੍ਧਿ ਨੋ ਹੋਤਿ।

੬੩. ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਣ੍ਡਿਤਭਾਵਵਿਸਯਾਨਞ੍ਞੇਵ ਰਾਗਾਦੀਨਂ ਵਸੇਨ ਯੋਜਨਂ ਕਾਤੁਂ **"ਅਜਾਨਨ੍ਤੋਪੀ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਸਹਸਾ**ਤਿ ਅਨੁਪਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਵੇਗੇਨ। **"ਭਦ੍ਰਮੁਖਾ**ਤਿ ਪਣ੍ਡਿਤਾਨਂ ਸਮੁਦਾਚਿਣ੍ਣਮਾਲਪਨਂ, ਸੁਨ੍ਦਰਮੁਖਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਬ੍ਯਾਕਰਣੇ,

ਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਚੇਤੰ ਭੁਮ੍ਮੰ। ਛਨ੍ਦਰਾਗਪਦਾਨੰ ਸਮਾਨਤ੍ਥਭਾਵੇਪਿ ਵਿਕਪ੍ਪਨਜੋਤਕੇਨ ਵਾ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਯੋਗਜਤ੍ਤਾ ਗੋਬਲੀਬਦ੍ਦਾਦਿਨਯੇਨ ਭਿਨ੍ਨਤ੍ਥਤਾਵ ਯੁਤ੍ਤਾਤਿ ਆਹ **"ਛਨ੍ਦੋ ਦੁਬ੍ਬਲਰਾਗੋ, ਰਾਗੋ ਬਲਵਰਾਗੋ"**ਤਿ। **ਦੋਸਪਟਿਘੇਸੁ**ਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਏਤ੍ਤਕਮ੍ਪਿ ਨਾਮਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਅਪਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨੇ ਵਤ੍ਤਤਿ, **ਨਾਮ**-ਸਦ੍ਦੋ ਗਰਹਾਯੰ। ਨ ਕੇਵਲੰ ਇਤੋ ਉਤ੍ਤਰਿਤਰਮੇਵ, ਅਥ ਖੋ ਏਤ੍ਤਕਮ੍ਪਿ ਨ ਜਾਨਾਮਿ ਨਾਮ, ਪਗੇਵ ਤਦੁਤ੍ਤਰਿਜਾਨਨੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪਰੇਹਿ ਕਤਸਕ੍ਕਾਰਸਮਾਨਵਿਸਯਾਨੰ ਪਨ ਰਾਗਾਦੀਨੰ ਵਸੇਨ ਅਯੰ ਯੋਜਨਾ – ਕੁਸਲਾਕੁਸਲੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਅਪਜਾਨਨ੍ਤੋਪਿ ਯੇਸਮਹੰ ਸਮਵਾਯੇਨ ਕੁਸਲਮੇਵ ''ਕੁਸਲ''ਨ੍ਤਿ, ਅਕੁਸਲਮੇਵ ''ਅਕੁਸਲ''ਨ੍ਤਿ ਚ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯੰ, ਤੇਸੁ ਤਥਾ ਬ੍ਯਾਕਰਣਹੇਤੁ ''ਅਹੋ ਵਤ ਰੇ ਪਣ੍ਡਿਤੋ''ਤਿ ਸਕ੍ਕਾਰਸਮ੍ਮਾਨੰ ਕਰੋਨ੍ਤੇਸੁ ਮਮ ਛਨ੍ਦੋ ਵਾ ਰਾਗੋ ਵਾ ਅਸ੍ਸਾਤਿ। **ਦੋਸਪਟਿਘੇਸੁ**ਪਿ ਵੁਤ੍ਤਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ। ''ਤੰ ਮਮਸ੍ਸ ਉਪਾਦਾਨੰ, ਸੋ ਮਮਸ੍ਸ ਵਿਘਾਤੋ''ਤਿ ਇਦੰ ਅਭਿਧਮ੍ਮਨਯੇਨ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੨੧੯ ਆਦਯੋ) ਯਥਾਲਾਭਵਚਨੰ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵੰ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਛਨ੍ਦਰਾਗਦ੍ਵਯ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਏਵ ਹਿ ''ਉਪਾਦਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਵੁਤ੍ਤਾ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੨੧੯ ਆਦਯੋ) ਇਦਾਨਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਨਯੇਨ ਅਵਿਸੇਸਯੋਜਨੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **"ਉਭਯਮ੍ਪਿ** ਵਾ"ਤਿਆਦਿਨਾ। ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇ ਹਿ ਦੋਸੋਪਿ ''ਉਪਾਦਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ ''ਕੋਧੁਪਾਦਾਨਵਿਨਿਬਨ੍ਧਾ ਵਿਘਾਤੰ ਆਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੬੩) **"ਉਭਯਮ੍ਪੀ"**ਤਿ ਚ ਅਤ੍ਥਤੋ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਸਦ੍ਦਤੋ ਚਤੁਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਸਦ੍ਦਾਨਮਤ੍ਥਦ੍ਵਯਵਾਚਕਤ੍ਤਾ। **ਦਲ੍ਹਗ੍ਗਹਣ**ਨ੍ਤਿ ਅਮੁਞ੍ਚਨਗ੍ਗਹਣੰ। ਪਟਿਘੋਪਿ ਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਨ ਮੁਞ੍ਚਤਿ ਉਪਨਾਹਾਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ, ਲੋਭਸ੍ਸੇਵ ਉਪਾਦਾਨਭਾਵੇਨ ਪਾਕਟਤ੍ਤਾ ਦੋਸਸ੍ਸਾਪਿ ਉਪਾਦਾਨਭਾਵੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਇਦੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਵਿਹਨਨੰ** ਵਿਹਿੰਸਨੰ ਵਿਬਾਧਨੰ। ਰਾਗੋਪਿ ਹਿ ਪਰਿਲ਼ਾਹਵਸੇਨ ਸਾਰਦ੍ਧਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਨਿਸ੍ਸਯੰ ਵਿਹਨਤਿ। **"ਰਾਗੋ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਰਾਗਦੋਸਾਨੰ ਉਪਾਦਾਨਭਾਵੇ ਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਨਮੁਖੇਨ ਤਦਤ੍ਥਸਮਤ੍ਥਨੰ। ਵਿਨਾਸੇਤੁਕਾਮਤਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਗਣ੍ਹਾਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਇਤੀ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਾ ਗਹਣਵਿਹਨਨਤੋ।

੬੪. ਪਡਤਿ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮੇ ਜਾਨਾਤਿ, ਯਥਾਸਭਾਵੰ ਵਾ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ **ਪਣ੍ਡਾ,** ਸਾ ਯੇਸੰ ਤੇ ਪਣ੍ਡਿਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **"ਪਣ੍ਡਿਚ੍ਚੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ। ਪਣ੍ਡਿਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਪਣ੍ਡਿਚ੍ਚੰ,** ਪਞ੍ਞਾ। ਯੇਨ ਹਿ ਧਮ੍ਮੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਭੂਤੇਨ ਯੁਤ੍ਤੋ ''ਪਣ੍ਡਿਤੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਸੋਯੇਵ ਧਮ੍ਮੋ **ਪਣ੍ਡਿਚ੍ਚੰ।** ਤੇਨ ਸੁਤਚਿਨ੍ਤਾਮਯਪਞ੍ਞਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਤਾਸਮੇਵ ਵਿਸਯਭਾਵਤੋ। ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਲਾਭਿਨੋ ਹਿ ਭਾਵਨਾਮਯਪਞ੍ਞਾ। ''ਨਿਪੁਣਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਨ ਕਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਞ੍ਞਾਸਙ੍ਖਾਤੰ ਸਾਭਾਵਿਕਞਾਣੰ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਸਣ੍ਹਸੁਖੁਮਬੁਦ੍ਧਿਨੋ"**ਤਿ। **ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਰ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਨਾਨਤ੍ਤੰ, ਅਤ੍ਥਮੇਵ ਵਾ। **"ਵਿਞ੍ਞਾਤਪਰਪ੍ਪਵਾਦਾ"**ਤਿ ਏਤੇਨ **ਕਤ**-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਕਿਰਿਯਾਸਾਮਞ੍ਞਵਾਚਕਤ੍ਤਾ ''ਕਤਵਿਜ੍ਜੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਕਤ-ਸਦ੍ਦੋ ਞਾਣਾਨੁਯੁਤ੍ਤਤੰ ਵਦਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **"ਕਤਵਾਦਪਰਿਚਯਾ"**ਤਿ ਏਤੇਨ ਪਨ ''ਕਤਸਿਪ੍ਪੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਸਮੁਦਾਚਿਣ੍ਣਵਾਦਤੰ। ਉਭਿਨ੍ਨਮਨ੍ਤਰਾ ਪਨ ਸਮੁਚ੍ਚਯਦ੍ਵਯੇਨ ਸਾਮਞ੍ਞਨਿਦ੍ਦੇਸੰ, ਏਕਸੇਸੰ ਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਵਾਲਵੇਧੀਨੰ ਰੂਪੰ ਸਭਾਵੋ ਵਿਯ ਰੂਪਮੇਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਵਾਲਵੇਧਿਰੂਪਾ**ਤਿ ਆਹ **"ਵਾਲਵੇਧਿਧਨੁਗ੍ਗਹਸਦਿਸਾ"**ਤਿ। ਸਤਧਾ ਭਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾਲਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅੰਸੁਕੋਟਿਵੇਧਕਧਨੁਗ੍ਗਹਸਦਿਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਾਦਿਸੋਯੇਵ ਹਿ **"ਵਾਲਵੇਧੀ"**ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। **ਮਞ੍ਞੇ**-ਸਦ੍ਦੋ ਉਪਮਾਜੋਤਕੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਭਿਨ੍ਦਨ੍ਤਾ ਵਿਯਾ"**ਤਿ। **ਪਞ੍ਞਾਗਤੇਨਾ**ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਪਭੇਦੇਨ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਏਵ ਵਾ। ਸਮਨੁਯੁਞ੍ਜਨਾ ਲਦ੍ਧਿਯਾ ਪੁਚ੍ਛਾ। ਸਮਨੁਗਾਹਨਾ ਤੰਕਾਰਣਸ੍ਸਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **"ਕਿੰ ਕੁਸਲ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ। ਸਮਨੁਭਾਸਨਾਪਿ ਓਵਾਦਵਸੇਨ ਸਮਨੁਯੁਞ੍ਜਨਾਯੇਵਾਤਿ ਆਹ **"ਸਮਨੁਯੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯੁ"**ਨ੍ਤਿ। ''ਨ ਸਮ੍ਪਾਯੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਦ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਯ-ਕਾਰਾਦੇਸਤੰ, ਏਯ੍ਯ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਚ ਸਾਮਤ੍ਥਿਯਤ੍ਥਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਨ ਸਮ੍ਪਾਦੇਯ੍ਯ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

੬੫-੬੬. ਮਨ੍ਦਾ ਅਤਿਕ੍ਖਾ ਪਞ੍ਞਾ ਯਸ੍ਸਾਤਿ **ਮਨ੍ਦਪਞ੍ਞੋ,** ਤੇਨਾਹ ''ਅਪਞ੍ਞਸ੍ਸੇਵੇਤੰ ਨਾਮ''ਨ੍ਤਿ। ''ਮੋਹਮੂਹੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਹ-ਕਾਰਲੋਪੇਨ **"ਮੋਮੂਹੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤਞ੍ਚ ਅਤਿਸਯਤ੍ਥਦੀਪਕੰ ਪਰਿਯਾਯਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਅਤਿਰੇਕਤ੍ਥਭਾਵਤੋਤਿ ਯਥਾ ''ਪਦਟ੍ਠਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਅਤਿਸਮ੍ਮੂਲ਼੍ਹੋ"**ਤਿ। ਸਿਦ੍ਧੇ ਹਿ ਸਤਿ ਪੁਨਾਰਮ੍ਭੋ ਨਿਯਮਾਯ ਵਾ ਹੋਤਿ, ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਰਵਿਞ੍ਞਾਪਨਾਯ ਵਾ। ਯਥਾ ਪੁਬ੍ਬੇ ਕਮ੍ਮੁਨਾ ਆਗਤੋ, ਤਥਾ ਇਧਾਪੀਤਿ **ਤਥਾਗਤੋ,** ਸਤ੍ਤੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਕਾਮੰ ਪੁਰਿਮਾਨਮ੍ਪਿ ਤਿਣ੍ਣੰ ਕੁਸਲਾਦਿਧਮ੍ਮਸਭਾਵਾਨਵਬੋਧਤੋ ਅਤ੍ਥੇਵ ਮਨ੍ਦਭਾਵੋ, ਤੇਸੰ ਪਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕੁਸਲਾਦਿਧਮ੍ਮਾਨਵਬੋਧਸ੍ਸ ਅਵਬੋਧਨਤੋ ਵਿਸੇਸੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ। ਪਚ੍ਛਿਮੋਯੇਵ ਤਦਭਾਵਤੋ ਮਨ੍ਦਮੋਮੂਹਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਨਨੁ ਚ ਪਚ੍ਛਿਮਸ੍ਸਾਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਧਮ੍ਮਾਨਵਬੋਧਸ੍ਸ ਅਵਬੋਧੋ ਅਤ੍ਥਿਯੇਵ ''ਅਤ੍ਥਿ ਪਰੋ ਲੋਕੋ'ਤਿ ਇਤਿ ਚੇ ਮੇ ਅਸ੍ਸ, 'ਅਤ੍ਥਿ ਪਰੋ ਲੋਕੋ'ਤਿ

ਇਤਿ ਤੇ ਨੰ ਬਜਾਕਰੇਯਜੰ, ਏਵਨ੍ਤਿਪਿ ਮੇ ਨੋ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋਤਿ? ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਨ ਪਨ ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਮਾਨੰ ਵਿਯ ਅਪਰਿਵ੍ਵਾਤਧਮ੍ਮਬਜਾਕਰਣਨਿਮਿਤ੍ਤਮੁਸਾਵਾਦਾਦਿਭਾਯਨਜਿਗੁਚ੍ਛਨਾਕਾਰੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਅਥ ਖੋ ਮਹਾਮੂਲ੍ਹੋਯੇਵਾਤਿ ਤਥਾਵੇਸ ਵੁੱਤੋ। ਅਥ ਵਾ ''ਏਵਨ੍ਤਿਪਿ ਮੇ ਨੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ਵਿਕ੍ਖੇਪਕਰਣਤ੍ਥੰ ''ਅਤ੍ਥਿ ਪਰੋ ਲੋਕੋ''ਤਿ ਇਤਿ ਚੇ ਮੰ ਪੁਚ੍ਛਸੀਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾਠਪਨਮੇਵ ਤੇਨ ਦਸ੍ਸੀਯਤਿ, ਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਧਮ੍ਮਾਨਵਬੋਧਾਵਬੋਧੋਤਿ ਅਯਮੇਵ ਵਿਸੇਸੇਨ ''ਮਨ੍ਦੋ ਮੋਮੂਹੋ''ਤਿ ਵੁੱਤੋ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ ਤਥਾਵਾਦੀਨੰ ਸਞ੍ਚਯੰ ਬੇਲਟ੍ਠਪੁਤ੍ਤੰ ਆਰਬ੍ਭ ''ਅਯਞ੍ਚ ਇਮੇਸੰ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨੰ ਸਬ੍ਬਬਾਲੋ ਸਬ੍ਬਮੂਲ੍ਹੋ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੮੧) ਵੁੱਤੰ। ਤਤ੍ਥ ''ਅਤ੍ਥਿ ਪਰੋ ਲੋਕੋ''ਤਿ ਸਸ੍ਸਤਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਵਸੇਨ ਵਾ ਪੁਚ੍ਛਾ। ਯਦਿ ਹਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕੋ ਸਸ੍ਸਤਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਯਦਿ ਚ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਸਮ੍ਮਾਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨਾਤਿ ਦ੍ਵਿਧਾਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵਟ੍ਟਤਿ। ''ਨਤ੍ਥਿ ਪਰੋ ਲੋਕੋ''ਤਿ ਨਤ੍ਥਿਕਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਵਸੇਨ ਵਾ, ''ਅਤ੍ਥਿ ਚ ਨਤ੍ਥਿ ਚ ਪਰੋ ਲੋਕੋ''ਤਿ ਉਚ੍ਛੇਦਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਵਸੇਨ ਵਾ, ''ਨੇਵਤ੍ਥਿ ਨ ਨਤ੍ਥਿ ਪਰੋ ਲੋਕੋ''ਤਿ ਵੁੱਤਪ੍ਪਕਾਰਤ੍ਤਯਪਟਿਕ੍ਖੇਪੇ ਸਤਿ ਪਕਾਰਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ ਅਤ੍ਥਿਤਾਨਤ੍ਥਿਤਾਹਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਕਾਰੋ ਪਰੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਿਕ੍ਖੇਪਞ੍ਞੇਵ ਪੁਰਕ੍ਖਾਰੇਨ , ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਵਸੇਨ ਵਾ ਪੁਚ੍ਛਾ। ਸੇਸਚਤੁਕ੍ਕਤ੍ਤਯੇਪਿ ਵੁੱਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਪੁਞ੍ਞਸਙ੍ਖਾਰਤ੍ਤਿਕੋ ਵਿਯ ਹਿ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰਤ੍ਤਿਕੇਨ ਪੁਰਿਮਚਤੁਕ੍ਕਸਙ੍ਗਹਿਤੋ ਏਵ ਅਤ੍ਥੋ ਸੇਸਚਤੁਕ੍ਕਤ੍ਤਯੇਨ ਸਤ੍ਤਪਰਾਮਾਸਪੁਞ੍ਞਾਦਿਸਫਲਤਾਚੋਦਨਾਨਯੇਨ (ਅਤ੍ਤਪਰਾਮਾਸਪੁਞ੍ਞਾਦਿਫਲਤਾਚੋਦਨਾਨਯੇਨ ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੬੫, ੬੬) ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ। ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਤਤਿਯਚਤੁਕ੍ਕੇਨ ਪੁਞ੍ਞਾਦਿਕਮ੍ਮਸਫਲਤਾਯ, ਸੇਸਚਤੁਕ੍ਕਤ੍ਤਯੇਨ ਚ ਸਤ੍ਤਪਰਾਮਾਸਤਾਯ ਚੋਦਨਾਨਯੋ ਵੁੱਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

ਅਮਰਾਵਿਕ੍ਖੇਪਿਕੋ ਪਨ ਸਸ੍ਸਤਾਦੀਨੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਰੁਚ੍ਚਨਤਾਯ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ''ਏਵਨ੍ਤਿਪਿ ਮੇ ਨੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਿਕ੍ਖੇਪਞ੍ਞੇਵ ਕਰੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ''ਏਵਨ੍ਤਿਪਿ ਮੇ ਨੋ''ਤਿਆਦਿ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਪੁਚ੍ਛਿਤਾਕਾਰਪਟਿਸੇਧਨਵਸੇਨ ਵਿਕ੍ਖੇਪਾਕਾਰਦਸ੍ਸਨੰ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਵਿਕ੍ਖੇਪਵਾਦਿਨੋ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋਵ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਵੁੱਤੋ। ਨਨੁ ਵਿਕ੍ਖੇਪਪਕ੍ਖਸ੍ਸ ''ਏਵਮੇਵ''ਨ੍ਤਿ ਅਨੁਜਾਨਨਮ੍ਪਿ ਵਿਕ੍ਖੇਪਪਕ੍ਖੇ ਅਵਟ੍ਠਾਨਤੋ ਯੁਤ੍ਤਰੂਪੰ ਸਿਯਾਤਿ? ਨ, ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੂਲ੍ਹਤ੍ਤਾ, ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਵਸੇਨੇਵ ਚ ਵਿਕ੍ਖੇਪਵਾਦਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਸਞ੍ਚਯੋ ਬੇਲਟ੍ਠਪੁਤ੍ਤੋ ਰਞ੍ਞਾ ਅਜਾਤਸਤ੍ਤੁਨਾ ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਕੰ ਸਾਮਞ੍ਞਫਲੰ ਪੁਟ੍ਠੋ ਪਰਲੋਕਤ੍ਥਿਤਾਦੀਨੰ ਪਟਿਸੇਧਨਮੁਖੇਨੇਵ ਵਿਕ੍ਖੇਪੰ ਬਜਾਕਾਸਿ।

ਏਤ੍ਥਾਹ – ਨਨੁ ਚਾਯੰ ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਅਮਰਾਵਿਕ੍ਖੇਪਿਕੋ ਕੁਸਲਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮੇ, ਪਰਲੋਕਤ੍ਥਿਤਾਦੀਨਿ ਚ ਯਥਾਭੂਤੰ ਅਨਵਬੁਜ੍ਝਮਾਨੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਪਞ੍ਹੰ ਪੁਟ੍ਠੋ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ਵਿਕ੍ਖੇਪਨਮਤ੍ਤੰ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਥ ਤਸ੍ਸ ਕਥੰ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਭਾਵੋ ਸਿਯਾ। ਨ ਹਿ ਅਵਤ੍ਤੁਕਾਮਸ੍ਸ ਵਿਯ ਪੁਚ੍ਛਿਤਤ੍ਥਮਜਾਨਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਕ੍ਖੇਪਕਰਣਮਤ੍ਤੇਨ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਤਾ ਯੁਤ੍ਤਾਤਿ? ਵੁੱਚਤੇ – ਨ ਹੇਵ ਖੋ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ਵਿਕ੍ਖੇਪਕਰਣਮਤ੍ਤੇਨ ਤਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਤਾ, ਅਥ ਖੋ ਮਿਚ੍ਛਾਭਿਨਿਵੇਸਵਸੇਨ। ਸਸ੍ਸਤਾਭਿਨਿਵੇਸਵਸੇਨ ਹਿ ਮਿਚ੍ਛਾਭਿਨਿਵਿਟ੍ਠੋਯੇਵ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਮਨ੍ਦਬੁਦ੍ਧਿਤਾਯ ਕੁਸਲਾਦਿਧਮ੍ਮੇ, ਪਰਲੋਕਤ੍ਥਿਤਾਦੀਨਿ ਚ ਯਾਥਾਵਤੋ ਅਪ੍ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਮਾਨੋ ਅਤ੍ਤਨਾ ਅਵਿਞ੍ਞਾਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਰੰ ਵਿਞ੍ਞਾਪੇਤੁਮਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤਾਯ ਮੁਸਾਵਾਦਭਯੇਨ ਚ ਵਿਕ੍ਖੇਪਮਾਪਜ੍ਜਤੀਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਵਕ੍ਖਤਿ ''ਯਾਸੰ ਸਤ੍ਤੇਵ ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿਯੋ, ਸੇਸਾ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਯੋ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੯੭, ੯੮) ਅਥ ਵਾ ਪੁਞ੍ਞਪਾਪਾਨੰ, ਤਬ੍ਬਿਪਾਕਾਨਞ੍ਚ ਅਨਵਬੋਧੇਨ, ਅਸਦ੍ਦਹਨੇਨ ਚ ਤਬ੍ਬਿਸਯਾਯ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ਵਿਕ੍ਖੇਪਕਰਣਮੇਵ ਸੁਨ੍ਦਰਨ੍ਤਿ ਖਨ੍ਤਿੰ ਰੁਚਿੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਅਭਿਨਿਵਿਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਵਿਸੁੰਯੇਵੇਸਾ ਏਕਾ ਦਿਟ੍ਠਿ ਸਤ੍ਤਭਙ੍ਗਦਿਟ੍ਠਿ ਵਿਯਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਤਥਾ ਚ ਵੁੱਤੰ ''ਪਰਿਯਨ੍ਤਰਹਿਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਿ ਚੇਵ ਵਾਚਾ'' ਚਾਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੬੧)। ਯੰ ਪਨੇਤੰ ਵੁੱਤੰ ''ਇਮੇਪਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਵਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨੁਸਾਰੇਨੇਵ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਕਪ੍ਪਿਕੇਸੁ ਪਵਿਟ੍ਠਾ''ਤਿ, ਤਦੇਤਸ੍ਸ ਅਮਰਾਵਿਕ੍ਖੇਪਵਾਦਸ੍ਸ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਸਙ੍ਗਹਵਸੇਨੇਵ ਵੁੱਤੰ। ਕਥੰ ਪਨਸ੍ਸ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਸਙ੍ਗਹੋਤਿ? ਉਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਅਨਭਿਨਿਵੇਸਨਤੋ। ਨਤ੍ਥਿ ਹਿ ਕੋਚਿ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਯਥਾਭੂਤਵੇਦੀ ਵਿਵਾਦਬਹੁਲਤ੍ਤਾ ਲੋਕਸ੍ਸ। ''ਏਵਮੇਵ''ਨ੍ਤਿ ਪਨ ਸਦ੍ਦਨ੍ਤਰੇਨ ਧਮ੍ਮਨਿਜ੍ਝਾਨਨਾ ਅਨਾਦਿਕਾਲਿਕਾ ਲੋਕੇ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਸ੍ਸਤਲੇਸਸ੍ਸ ਏਤ੍ਥ ਲਬ੍ਭਨਤੋ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਏਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਵਾਦਵਣ੍ਣਨਾ

੬੭. ਅਧਿਚ੍ਚ ਯਦਿਚ੍ਛਕਂ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਾਰਣਂ ਕਸ੍ਸਚਿ ਬੁਦ੍ਧਿਪੁਬ੍ਬਂ ਵਿਨਾ ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋਤਿ ਅਤ੍ਤਲੋਕਸਞ੍ਞਿਤਾਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਅਧਿਚ੍ਚੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਆਕਾਰਾਰਮ੍ਮਣਦਸ੍ਸਨਂ **ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ** ਤਦਾਕਾਰਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ, ਤਦਾਕਾਰਸਹਚਰਿਤਤੋ ਚ ਯਥਾ ''ਮਞ੍ਚਾ ਘੋਸਨ੍ਤਿ, ਕੁਨ੍ਤਾ ਪਚਰਨ੍ਤੀ''ਤਿ, ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਦਸ੍ਸਨਂ ਵਾ ਅਨੁਪਦਲੋਪੇਨ **ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ** ਯਥਾ ''ਰੂਪਭਵੋ ਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ, ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਸਨ੍ਧਾਯ "**ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਕਾਰਣਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਰਣਮਨ੍ਤਰੇਨ ਯਦਿਚ੍ਛਕਂ ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ।

੬੮-੭੩. **ਅਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਏਤਂ** ਅਸਞ੍ਞਾਵਚਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਦੇਸਨਾਸੀਸ**ਨ੍ਤਿ ਦੇਸਨਾਯ ਜੇਟ੍ਠਕਂ ਪਧਾਨਭਾਵੇਨ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ, ਤੇਨ ਸਞ੍ਞਂ ਧੁਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤਾ ਅਯਂ ਦੇਸਨਾ ਕਤਾ, ਨ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥਿਤਾਯਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਤੇਨੇਵਾਹ "**ਅਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਭਗਵਾ ਹਿ ਯਥਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤੋ ਸਮਾਧਿਂ, ਪਞ੍ਞਂ ਵਾ ਧੁਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਸੇਤਿ, ਏਵਂ ਲੋਕਿਯਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤੋ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਸਞ੍ਞਂ ਵਾ। ਤਤ੍ਥ ''ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ ਝਾਨਂ ਭਾਵੇਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੨੭੭), ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੫੫) ਪਞ੍ਚਞਾਣਿਕੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ, (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੫੫; ਵਿਭ॰ ੮੦੪) ਪਞ੍ਞਾਯ ਚਸ੍ਸ ਦਿਸ੍ਵਾ ਆਸਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਾ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ, ਤਥਾ ''ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਕਾਮਾਵਚਰਂ ਕੁਸਲਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ, (ਧ॰ ਸ॰ ੧) ਕਿਂ ਚਿਤ੍ਤੋ ਤ੍ਵਂ ਭਿਕ੍ਖੁ (ਪਾਰਾ॰ ੧੪੬, ੧੮੦) ਮਨੋਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਧਮ੍ਮਾ, (ਧ॰ ਪ॰ ੧; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੯੦; ਪੇਟਕੋ॰ ੮੩, ੮੪) ਸਨ੍ਤਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਨਾਨਤ੍ਤਕਾਯਾ ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਿਨੋ, (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੩੨, ੩੪੧, ੩੫੭; ਅ॰ ਨਿ॰ ੭.੪੪; ਅ॰ ਨਿ॰ ੯.੨੪; ਚੂਲਨਿ॰ ੮੩) ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨ''ਨ੍ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੫੮) ਚ ਏਵਮਾਦੀਨਿ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਏਤਸ੍ਸਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਾਧਕਾਨਿ। **ਤਿਤ੍ਥਂ** ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਮਿਚ੍ਛਾਲਦ੍ਧਿ ਤਤ੍ਥੇਵ ਬਾਹੁਲ੍ਲੇਨ ਪਰਿਬ੍ਭਮਨਤੋ ਤਰਨ੍ਤਿ ਬਾਲਾ ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ, ਤਦੇਵ ਅਨਪ੍ਪਕਾਨਮਨਤ੍ਥਾਨਂ ਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਞ੍ਚ ਸਞ੍ਜਾਤਿਦੇਸਟ੍ਠੇਨ, ਨਿਵਾਸਟ੍ਠੇਨ ਵਾ ਆਯਤਨਨ੍ਤਿ **ਤਿਤ੍ਥਾਯਤਨਂ,** ਤਸ੍ਮਿਂ, ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਸਮਯੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਹਿ ਉਪਪਤ੍ਤਿਵਿਸੇਸੇ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸਞ੍ਞਿਨੋ, ਸਞ੍ਞਾਵਿਰਾਗਾਵਿਰਾਗੇਸੁ ਆਦੀਨਵਾਨਿਸਂਸਦਸ੍ਸਾਵਿਨੋ ਚ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਸਞ੍ਞਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਅਕ੍ਖਣਭੂਮਿਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨ ਸਾਸਨਿਕਾ, ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਏਕਚ੍ਚੋ ਤਿਤ੍ਥਾਯਤਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ**"ਤਿ। **ਵਾਯੋਕਸਿਣੇ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਚਤੁਤ੍ਥੇ ਭੂਤਕਸਿਣੇ ਪਠਮਾਦੀਨਿ ਤੀਣਿ ਝਾਨਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨੇ ਚਿਣ੍ਣਵਸੀ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਾਧਿਗਮਾਯ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ, ਤੇਨੇਵਾਹ "**ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ**"ਤਿ।

ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਵਾਯੋਕਸਿਣੇਯੇਵ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਯਥੇਵ ਹਿ ਰੂਪਪਟਿਭਾਗਭੂਤੇਸੁ ਕਸਿਣਵਿਸੇਸੇਸੁ ਰੂਪਵਿਭਾਵਨੇਨ ਰੂਪਵਿਰਾਗਭਾਵਨਾਸਙ੍ਖਾਤੋ ਅਰੂਪਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਿਸੇਸੋ ਸਚ੍ਛਿਕਰੀਯਤਿ, ਏਵਂ ਅਪਰਿਬਜਤ੍ਤਵਿਗ੍ਗਹਤਾਯ ਅਰੂਪਪਟਿਭਾਗਭੂਤੇ ਕਸਿਣਵਿਸੇਸੇ ਅਰੂਪਵਿਭਾਵਨੇਨ ਅਰੂਪਵਿਰਾਗਭਾਵਨਾਸਙ੍ਖਾਤੋ ਰੂਪਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਿਸੇਸੋ ਅਧਿਗਮੀਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਤ੍ਥ ''ਸਞ੍ਞਾ ਰੋਗੋ ਸਞ੍ਞਾ ਗਣ੍ਡੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ, (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੪) ''ਧਿ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਧਿਬ੍ਬਤੇ ਤਂ ਚਿਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੬੮-੭੩) ਚ ਨਯੇਨ ਅਰੂਪਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸਨੇਨ, ਤਦਭਾਵੇ ਚ ਸਨ੍ਤਪਣੀਤਭਾਵਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਰੂਪਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਣਂ, ਰੂਪਵਿਰਾਗਭਾਵਨਾ ਪਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਉਪਚਾਰੇਨ ਅਰੂਪਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਵਿਸੇਸੇਨ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਜ੍ਝਾਨਂ। ਯਦਿ ਏਵਂ ''ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾਕਾਸਕਸਿਣੇਪੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਹਿ ਅਰੂਪਪਟਿਭਾਗਤਾ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ? ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵੇਤਂ ਕੇਸਞ੍ਚਿ, ਅਵਚਨਂ ਪਨ ਪੁਬ੍ਬਾਚਰਿਯੇਹਿ ਅਗ੍ਗਹਿਤਭਾਵੇਨ। ਯਥਾ ਹਿ ਰੂਪਵਿਰਾਗਭਾਵਨਾ ਵਿਰਜ੍ਜਨੀਯਧਮ੍ਮਭਾਵਮਤ੍ਤੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਨਾ (ਵਿਰਜ੍ਜਨੀਯਧਮ੍ਮ ਭਾਵਮਤ੍ਤੇਨ ਪਰਿਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਾ ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੬-੭੩) ਵਿਰਜ੍ਜਨੀਯਧਮ੍ਮਪਟਿਭਾਗਭੂਤੇ ਚ ਵਿਸਯਵਿਸੇਸੇ ਪਾਤੁਭਵਤਿ, ਏਵਂ ਅਰੂਪਵਿਰਾਗਭਾਵਨਾਪੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਨ ਕੋਚਿ ਵਿਰੋਧੋ। ਤਿਤ੍ਥਿਯੇਹੇਵ ਪਨ ਤਸ੍ਸਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਤਾਯ, ਤੇਸਞ੍ਚ ਵਿਸਯਪਦੇਸਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਤਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਤੋ ਤਂ ਕਾਰਣਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੇਹਿ ਪੁਬ੍ਬਾਚਰਿਯੇਹਿ ਚਤੁਤ੍ਥੇਯੇਵ ਭੂਤਕਸਿਣੇ ਅਰੂਪਵਿਰਾਗਭਾਵਨਾਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਕਿਞ੍ਚ ਭਿਯ੍ਯੋ – ਵਣ੍ਣਕਸਿਣੇਸੁ ਵਿਯ ਪੁਰਿਮਭੂਤਕਸਿਣਤ੍ਤਯੇਪਿ ਵਣ੍ਣਪਟਿਚ੍ਛਾਯਾਵ ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਆਰਮ੍ਮਣਂ ਝਾਨਸ੍ਸ ਲੋਕਵੋਹਾਰਾਨੁਰੋਧੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ, ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ **ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇ** (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੯੬) ਪਥਵੀਕਸਿਣਸ੍ਸ ਆਦਾਸਚਨ੍ਦਮਣ੍ਡਲੂਪਮਾਵਚਨਞ੍ਚ ਸਮਤ੍ਥਿਤਂ ਹੋਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੇ ਪਨ ਭੂਤਕਸਿਣੇ

ਭੂਤਪਟਿਚ੍ਛਾਯਾ ਏਵ ਞਾਨਸ੍ਸ ਗੋਚਰਭਾਵ◌ਂ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਅਰੂਪਪਟਿਭਾਗਤਾ ਯੁਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਵ◌ਾਯੋਕਸਿਣੇਯੇਵ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਕਥਂ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ ਆਹ "**ਚਿਤ੍ਤੇ ਸਤੀ**"ਤਿਆਦਿ। **ਸਨ੍ਤੇ**ਤਿ ਨਿਬ੍ਬੁਤੇ, ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨਮੇਤਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਕਾਲਂ ਕਤ੍ਵ◌ਾ**ਤਿ ਮਰਣਂ ਕਤ੍ਵ◌ਾ, ਯੋ ਵ◌ਾ ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੇ ਜੀਵਨਕਾਲੋ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਕਰੀਯਤਿ, ਤਂ ਕਰਿਤ੍ਵ◌ਾਤਿਪਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤੀ**ਤਿ ਅਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤੇ ਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯੇ ਰੂਪਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨੇਵ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਞ੍ਞੇਸੁ ਵ◌ਾ ਚਕ੍ਕਵ◌ਾਲੇਸੁ ਤਸ੍ਸਾ ਭੂਮਿਯਾ ਅਤ੍ਥਿਤਾਯ ਅਨੇਕਵ◌ਿਧਭਾਵ◌ਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਪੁਥੁਵਚਨਨਿਦ੍ਦੇਸੋਤਿਪਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਇਧੇਵ◌ਾ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਵ◌ੋਕਾਰਭਵ◌ੇਯੇਵ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਅਸਞ੍ਞੀਭਵ◌ੇ। ਯਦਿ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਮਤ੍ਤਮੇਵ ਅਸਞ੍ਞੀਭਵ◌ੇ ਪਾਤੁਭਵਤਿ, ਕਥਂ ਅਰੂਪਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਵ◌ਿਨਾ ਤਤ੍ਥ ਰੂਪਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਨਨੁ ਸਿਯਾ ਅਰੂਪਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਾਯੇਵ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਇਧੇਵ ਪਞ੍ਚਵ◌ੋਕਾਰਭਵ◌ੇ ਤਥਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਦਸ੍ਸਨਤੋਤਿ ? ਨਾਯਮਨੁਯੋਗੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥਾਪਿ ਅਪ੍ਪਵ◌ਿਟ੍ਠੋ, ਕਥਂ ਪਨ ਰੂਪਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਵ◌ਿਨਾ ਅਰੂਪਧਾਤੁਯਾ ਅਰੂਪਂ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ। ਇਦਮ੍ਪਿ ਹਿ ਤੇਨ ਸਮਾਨਜਾਤਿਯਮੇਵ। ਕਸ੍ਮਾ? ਇਧੇਵ ਅਦਸ੍ਸਨਤੋ, ਕਥਞ੍ਚ ਕਬਲੀਕਾਰਾਹਾਰੇਨ ਵ◌ਿਨਾ ਰੂਪਧਾਤੁਯਾ ਰੂਪਂ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ। ਇਦਮ੍ਪਿ ਚ ਤਂਸਭਾਵਮੇਵ, ਕਿਂ ਕਾਰਣਾ? ਇਧ ਅਦਸ੍ਸਨਤੋਯੇਵ। ਇਤਿ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥਾਪਿ ਤਥਾ ਪਵਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਤੋ, ਕਿਮੇਤੇਨ ਅਞ੍ਞਨਿਦਸ੍ਸਨੇਨ ਇਧੇਵ ਅਨੁਯੋਗੇਨ। ਅਪਿਚ ਯਥਾ ਯਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਕਾਰਣਂ ਰੂਪੇ ਅਵ◌ਿਗਤਤਣ੍ਹਂ, ਤਸ੍ਸ ਸਹ ਰੂਪੇਨ ਸਮ੍ਭਵਤੋ ਰੂਪਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਵਤ੍ਤਿ ਰੂਪਸਾਪੇਕ੍ਖਤਾਯ ਕਾਰਣਸ੍ਸ। ਯਸ੍ਸ ਪਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਕਾਰਣਂ ਰੂਪੇ ਵ◌ਿਗਤਤਣ੍ਹਂ, ਤਸ੍ਸ ਵ◌ਿਨਾ ਰੂਪੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿ ਰੂਪਨਿਰਪੇਕ੍ਖਤਾਯ ਕਾਰਣਸ੍ਸ, ਏਵ◌ਂ ਯਸ੍ਸ ਰੂਪਪ੍ਪਬਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਕਾਰਣਂ ਅਰੂਪੇ ਵ◌ਿਗਤਤਣ੍ਹਂ, ਤਸ੍ਸ ਵ◌ਿਨਾ ਅਰੂਪੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿ ਅਰੂਪਨਿਰਪੇਕ੍ਖਤਾਯ ਕਾਰਣਸ੍ਸ, ਏਵ◌ਂ ਭਾਵਨਾਬਲਾਭਾਵਤੋ ਪਞ੍ਚਵ◌ੋਕਾਰਭਵ◌ੇ ਰੂਪਾਰੂਪਸਮ੍ਭਵ◌ੋ ਵ◌ਿਯ, ਭਾਵਨਾਬਲੇਨ ਚਤੁਵ◌ੋਕਾਰਭਵ◌ੇ ਅਰੂਪਸ੍ਸੇਵ ਸਮ੍ਭਵ◌ੋ ਵ◌ਿਯ ਚ। ਅਸਞ੍ਞੀਭਵ◌ੇਪਿ ਭਾਵਨਾਬਲੇਨ ਰੂਪਸ੍ਸੇਵ ਸਮ੍ਭਵ◌ੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋਤਿ।

ਕਥਂ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਕੇਵਲੋ ਰੂਪਪ੍ਪਬਨ੍ਧੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਪਚ੍ਚਯਰਹਿਤੋ ਚਿਰਕਾਲਂ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਪਚ੍ਚੇਤਬ੍ਬਂ, ਕਿਤ੍ਤਕਂ ਵ◌ਾ ਕਾਲਂ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਚੋਦਨਂ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵ◌ਾ "**ਯਥਾ ਨਾਮਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤੇਨ ਨ ਕੇਵਲਂ ਇਧ ਚੇਵ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਚ ਵ◌ੁਤ੍ਤੋ ਆਗਮੋਯੇਵ ਏਤਦਤ੍ਥਞਾਪਨੇ, ਅਥ ਖੋ ਅਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਯੁਤ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਜਿਯਾਵ◌ੇਗੁਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਧਨੁਜਿਯਾਯ ਵ◌ੇਗੇਨ ਖਿਪਿਤੋ। **ਞਾਨਵ◌ੇਗੋ** ਨਾਮ ਞਾਨਾਨੁਭਾਵ◌ੋ ਫਲਦਾਨੇ ਸਮਤ੍ਥਤਾ। **ਤਤ੍ਤਕਮੇਵ ਕਾਲ**ਨ੍ਤਿ ਉਕ੍ਕਂਸਤੋ ਪਞ੍ਚ ਮਹਾਕਪ੍ਪਸਤਾਨਿ। **ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਯਥਾਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਇਰਿਯਾਪਥਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮਰੂਪਕਸਦਿਸਾ ਹੁਤ੍ਵ◌ਾ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ। **ਞਾਨਵ◌ੇਗੇ**ਤਿ ਅਸਞ੍ਞਸਮਾਪਤ੍ਤਿਪਰਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੇ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਕਮ੍ਮਵ◌ੇਗੇ, ਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨਕਮ੍ਮਵ◌ੇਗੇ ਵ◌ਾ। **ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤੀ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਨਿਰੋਧੇਨ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ ਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। **ਇਧਾ**ਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਭਵ◌ੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਤੇਸਮਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ। **ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਸਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋਯੇਵ ਸਞ੍ਞਾਸੀਸੇਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤੋ। ਕਥਂ ਪਨ ਅਨੇਕਕਪ੍ਪਸਤਮਤਿਕ੍ਕਮੇਨ ਚਿਰਨਿਰੁਦ੍ਧਤੋ ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਤੋ ਇਧ ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਮੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਨ ਹਿ ਨਿਰੁਦ੍ਧੇ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦੇ ਚਕ੍ਖੁਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਮੁਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ? ਨਯਿਦਮੇਕਨ੍ਤਤੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਨਿਰੁਦ੍ਧਮ੍ਪਿ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਨਜਾਤਿਕਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਾ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਸਮਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਮਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿਯੇਵ, ਨ ਬੀਜਂ। ਬੀਜਂ ਪਨ ਕਮ੍ਮਮੇਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਮ੍ਮਤੋ ਬੀਜਭੂਤਤੋ ਆਰਮ੍ਮਣਾਦੀਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਅਸਞ੍ਞੀਭਵਤੋ ਚੁਤਾਨਂ ਕਾਮਧਾਤੁਯਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੋਤਿਯੇਵ, ਤੇਨਾਹ "**ਇਧ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਸਞ੍ਞਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ**"ਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਯਥਾ ਨਾਮ ਉਤ੍ਤੁਨਿਯਾਮੇਨ ਪੁਪ੍ਫਗ੍ਗਹਣੇ ਨਿਯਤਕਾਲਾਨਂ ਰੁਕ੍ਖਾਨਂ ਵ◌ਿਦਾਰਣਸਙ੍ਖਾਤੇ ਵ◌ੇਖੇ ਦਿਨ੍ਨੇ ਵ◌ੇਖਬਲੇਨ ਅਨਿਯਮਤਾ ਹੋਤਿ ਪੁਪ੍ਫਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ, ਏਵਮੇਵ ਪਞ੍ਚਵ◌ੋਕਾਰਭਵ◌ੇ ਅਵ◌ਿਪ੍ਪਯੋਗੇਨ ਵਤ੍ਤਮਾਨੇਸੁ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੁ ਰੂਪਾਰੂਪਵ◌ਿਰਾਗਭਾਵਨਾਸਙ੍ਖਾਤੇ ਵ◌ੇਖੇ ਦਿਨ੍ਨੇ ਤਸ੍ਸ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵ◌ੇਖਬਲਸ੍ਸ ਅਨੁਰੂਪਤੋ ਅਰੂਪਭਵ◌ੇ, ਅਸਞ੍ਞਭਵ◌ੇ ਚ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਰੂਪਰਹਿਤਾ, ਅਰੂਪਰਹਿਤਾ ਚ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿ ਹੋਤੀਤਿ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਪੁਨ ਸਞ੍ਞੁਪ੍ਪਾਦਾ ਚ ਪਨ ''ਤੇ ਦੇਵ◌ਾ ਤਮ੍ਹਾ ਕਾਯਾ ਚਵਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਸਞ੍ਞੁਪ੍ਪਾਦੋ ਤੇਸਂ ਚਵਨਸ੍ਸ ਕਾਰਣਭਾਵ◌ੇਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤੋ, ''ਸਞ੍ਞੁਪ੍ਪਾਦਾ''ਤਿ ਵਚਨਂ ਵ◌ਾ ਕਿਮਤ੍ਥਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਚੋਦਨਾਯ "**ਯਸ੍ਮਾ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਇਧ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਸਞ੍ਞੁਪ੍ਪਾਦੇਨ ਤੇਸਂ ਚਵਨਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਯਨਤੋ ਞਾਪਕਹੇਤੁਭਾਵ◌ੇਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤੋ, ''ਸਞ੍ਞੁਪ੍ਪਾਦਾ''ਤਿ ਵਚਨਂ ਵ◌ਾ ਤੇਸਂ ਚਵਨਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਯਨਭਾਵਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ

ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ''ਸਵ੍ਵੂਪ੍ਪਾਦਾ''ਤਿ ਹਿ ਏਤਸ੍ਸ ਸਵ੍ਵੂਪ੍ਪਾਦੇਨ ਹੇਤੁਭੂਤੇਨ ਚਵਨ੍ਤਿ, ਸਵ੍ਵੂਪ੍ਪਾਦਾ ਵਾ ਉਪ੍ਪਾਦਸਵ੍ਵਾ ਤੇ ਦੇਵਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਸਨ੍ਤਭਾਵਾਯਾ**ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ। ਨਨੁ ਚੇਤ੍ਥ ਜਾਤਿਸਤਸਹਸ੍ਸਦਸਸੰਵਟ੍ਟਾਦੀਨਮਤ੍ਥਕੇ, ਤਦਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਅਸਵ੍ਵੂਪਪਤ੍ତਿਯਾ ਵਸੇਨ ਲਾਭੀਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਿਕਵਾਦੇਪਿ ਲਾਭੀਸਸ੍ਸਤਵਾਦੇ ਵਿਯ ਅਨੇਕਭੇਦੋ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ? ਸਚ੍ਚਮੇਵ, ਅਨਨ੍ਤਰਤ੍ਤਾ ਪਨ ਆਸਨ੍ਨਾਯ ਅਸਵ੍ਵੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਸੇਨ ਲਾਭੀਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਿਕਵਾਦੋ ਨਯਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਏਕੋਵ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਅਥ ਵਾ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਸਙ੍ਗਹਤੋ ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਿਕਵਾਦਸ੍ਸ ਸਸ੍ਸਤਵਾਦੇ ਆਗਤੋ ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਦੇਸਨਾਨਯੋ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵੰ ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਿਕਵਾਦੇਪਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਭਗਵਤਾ ਲਾਭੀਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਿਕਵਾਦੋ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤੋ, ਅਵਸ੍ਸਞ੍ਚਸ੍ਸ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਸਙ੍ਗਹੋ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ ਸੰਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖੇ ਸਤ੍ਤਾਨਮਜ੍ਝਾਸਯਸ੍ਸ ਸਸ੍ਸਤੁਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨੇਵ ਦੁਵਿਧਤ੍ਤਾ, ਤੇਸੁ ਚ ਉਚ੍ਛੇਦਪ੍ਪਸਙ੍ਗਾਭਾਵਤੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਆਸਯ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੁਦ੍ਧਾਰਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਸਸ੍ਸਤੁਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿ ਚਾ''ਤਿ, ਤਥਾ ਚ ਵਕ੍ਖਤਿ ''ਯਾਸੰ ਸਤ੍ਤੇਵ ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿਯੋ, ਸੇਸਾ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਯੋ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੯੭, ੯੮)।

ਨਨੁ ਚ ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਿਕਵਾਦਸ੍ਸ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਸਙ੍ਗਹੋ ਨ ਯੁਤ੍ਤੋ ''ਅਹਞ੍ਹਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਨਾਹੋਸਿ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਅਪੁਬ੍ਬਸਤ੍ਤੁਪਾਤੁਭਾਵਗਾਹਕਤ੍ਤਾ। ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿ ਪਨ ਅਤ੍ਤਨੋ, ਲੋਕਸ੍ਸ ਚ ਸਦਾਭਾਵਗਾਹਿਨੀ ''ਅਤ੍ਥਿਤ੍ਵੇਵ ਸਸ੍ਸਤਿਸਮ''ਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋਤਿ? ਨੋ ਨ ਯੁਤ੍ਤੋ ਅਨਾਗਤਕੋਟਿਅਦਸ੍ਸਨੇਨ ਸਸ੍ਸਤਗ੍ਗਾਹਸਮਵਰੋਧਤ੍ਤਾ। ਯਦਿਪਿ ਹਿ ਅਯੰ ਵਾਦੋ ''ਸੋਮ੍ਹਿ ਏਤਰਹਿ ਅਹੁਤ੍ਵਾ ਸਨ੍ਤਤਾਯ ਪਰਿਣਤੋ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੬੮) ਅਤ੍ਤਨੋ, ਲੋਕਸ੍ਸ ਚ ਅਤੀਤਕੋਟਿਪਰਾਮਸਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੋ, ਤਥਾਪਿ ਵਤ੍ਤਮਾਨਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਨ ਤੇਸੰ ਕਤ੍ਥਚਿ ਅਨਾਗਤੇ ਪਰਿਯਨ੍ਤੰ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਵਿਸੇਸੇਨ ਚ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਾਗਤਕਾਲੇਸੁ ਅਪਰਿਯਨ੍ਤਦਸ੍ਸਨਪਭਾਵਿਤੋ ਸਸ੍ਸਤਵਾਦੋ, ਯਥਾਹ ''ਸਸ੍ਸਤਿਸਮੰ ਤਥੇਵ ਠਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੧ ਅਤ੍ਥਤੋ ਸਮਾਨੰ) ਯਦੇਵੰ ਸਿਯਾ ਇਮਸ੍ਸ ਚ ਵਾਦਸ੍ਸ, ਸਸ੍ਸਤਵਾਦਾਦੀਨਞ੍ਚ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਕਪ੍ਪਿਕੇਸੁ ਸਙ੍ਗਹੋ ਨ ਯੁਤ੍ਤੋਯੇਵ ਅਨਾਗਤਕਾਲਪਰਾਮਸਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾਤਿ? ਯੁਤ੍ਤੋ ਏਵ ਸਮੁਦਾਗਮਸ੍ਸ ਅਤੀਤਕੋਟ੍ਠਾਸਿਕਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਨੇਸੰ ਸਮੁਦਾਗਮੋ ਅਤੀਤੰਸਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਞਾਣੇਹਿ, ਤਪ੍ਪਤਿਰੂਪਕਾਨੁਸ੍ਸਵਾਦਿਪਭਾਵਿਤੇਹਿ ਚ ਤਕ੍ਕਨੇਹਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋਤਿ, ਤਥਾ ਚੇਵ ਸੰਵਣ੍ਣਿਤੰ। ਅਥ ਵਾ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਅਪ੍ਪਟਿਹਤਞਾਣਚਾਰੇਨ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾਮਿਨਾ ਨਿਰਵਸੇਸਤੋ ਅਗਤਿੰ, ਗਤਿਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਯੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਪਵੇਦਿਤਾ ਏਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਾਵਤਿਕਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਭਗਵਤਾ ਦੇਸਿਤਾ, ਯਥਾ ਚ ਦੇਸਿਤਾ, ਤਾਵਤਿਕਾ ਤਥਾ ਚੇਵ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਤੋ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਾ, ਨ ਚੇਤ੍ਥ ਯੁਤ੍ਤਿਵਿਚਾਰਣਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ ਬੁਦ੍ਧਵਿਸਯਤ੍ਤਾ। ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯੋ ਹਿ ਬੁਦ੍ਧਾਨੰ ਬੁਦ੍ਧਵਿਸਯੋ, ਤਥਾ ਚ ਵਕ੍ਖਤਿ ''ਤਤ੍ਥ ਨ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਕਾਰਣੰ ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੭੮-੮੨)।

ਦੁਤਿਯਭਾਣਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਅਪਰਨ੍ਤਕਪ੍ਪਿਕਵਾਦਵਣ੍ਣਨਾ

੭੪. ''ਅਪਰਨ੍ਤੇਞਾਣੰ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੦੬੭), ਅਪਰਨ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠਿਨੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੭੪) ਵਿਯ **ਅਪਰਨ੍ਤ** –ਸਦ੍ਦਾਨੰ ਯਥਾਕ੍ਕਮੰ ਅਨਾਗਤਕਾਲਕੋਟ੍ਠਾਸਵਾਚਕਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **"ਅਨਾਗਤਕੋਟ੍ਠਾਸਸਙ੍ਖਾਤ"**ਨ੍ਤਿ। ''ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤੰ ਕਪ੍ਪੇਤ੍ਵਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ **"ਅਪਰਨ੍ਤੰ ਕਪ੍ਪੇਤ੍ਵਾ"**ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਵਿਸੇਸਮਤ੍ਤਮੇਵ ਚੇਤ੍ਥ ਵਕ੍ਖਾਮ।

ਸਞ੍ਞੀਵਾਦਵਣ੍ਣਨਾ

੭੫. ਆਘਾਤਨਾ ਉਦ੍ਧਨ੍ਤਿ **ਉਦ੍ਧਮਾਘਾਤਨੰ,** ਮਰਣਤੋ ਉਦ੍ਧੰ ਪਵਤ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਉਦ੍ਧਮਾਘਾਤਨ''ਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤੋ ਵਾਦੋ **ਉਦ੍ਧਮਾਘਾਤਨੋ** ਸਹਚਰਣਵਸੇਨ, ਤਦ੍ਧਿਤਵਸੇਨ ਚ, ਅਨ੍ਤਲੋਪਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਵਾ ਏਸ। ਸੋ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਉਦ੍ਧਮਾਘਾਤਨਿਕਾ।** ਏਵੰ ਸਦ੍ਦਤੋ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨੰ ਅਤ੍ਥਤੋ ਏਵ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਉਦ੍ਧਮਾਘਾਤਨਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਵਦਨ੍ਤੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਆਘਾਤਨਾ ਉਦ੍ਧੰ ਉਪਰਿਭੂਤੰ ਅਤ੍ਤਭਾਵਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇ ਹਿ

ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਾ ''ਉਦ੍ਧਂ ਮਰਣਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ਨਿਬ੍ਬਿਕਾਰੋ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **"ਸੋ ਏਤੇਸ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਸ੍ਸਤ੍ਥਿਯਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ ਯਥਾ ''ਬੁਦ੍ਧਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਬੁਦ੍ਧੋ''ਤਿ। ਅਯਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਤੋ ਅਪਰੋ ਨਯੋ – ਸਵ੍ਵੀਤਿ ਪਵਤ੍ਤੋ ਵ◌ਾਦੋ **ਸਵ੍ਵੀ** ਸਹਚਰਣਾਦਿਨਯੇਨ, ਸਵ੍ਵੀ ਵ◌ਾਦੋ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਸਵ੍ਵੀਵ◌ਾਦਾ** ਸਮਾਸਵਸੇਨ। ਸਵ੍ਵੀਵ◌ਾਦੋ ਏਵ ਵ◌ਾਦੋ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ ਹਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੭੬-੭੭. ਰੂਪੀ ਅਤ੍ਤਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਸਿਣਰੂਪਂ ''ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਵ◌ੁੱਤਂ, ਨਨੁ ਰੂਪਵ◌ਿਨਿਮੁੱਤੇਨ ਅਤ੍ਤਨਾ ਭਵ◌ਿਤਬ੍ਬਂ ''ਰੂਪਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਵ◌ੁੱਤੇ ਸਵ੍ਵਾਯ ਵ◌ਿਯ ਰੂਪਸ੍ਸਾਪਿ ਅਤ੍ਤਨਿਯਤ੍ਤਾ। ਨ ਹਿ ''ਸਵ੍ਵੀ ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸਵ੍ਵਾ ਏਵ ਅਤ੍ਤਾ, ਅਥ ਖੋ ''ਸਵ੍ਵਾ ਅਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਅਤ੍ਥੇਨ ਅਤ੍ਤਨਿਯਾਵ, ਤਥਾ ਚ ਵ◌ੁੱਤਂ **"ਤਤ੍ਥ ਪਵਤ੍ਤਸਵ੍ਵਵ੍ਵਸ੍ਸ 'ਸਵ੍ਵਾ'ਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾ"**ਤਿ? ਨ ਖੋ ਪਨੇਤਮੇਵ◌ਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ''ਰੂਪਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਰੂਪੀ''ਤਿ, ਅਥ ਖੋ ''ਰੁਪ੍ਪਨਸੀਲੋ ਰੂਪੀ''ਤਿ। ਰੁਪ੍ਪਨਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਰੂਪਸਰਿਕ੍ਖਤਾਯ ਕਸਿਣਰੂਪਸ੍ਸ ਵਡ੍ਢਿਤਾਵਡ੍ਢਿਤਕਾਲਵਸੇਨ ਵ◌ਿਸੇਸਾਪਤ੍ਤਿ। ਸਾ ਹਿ ''ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ ਪਰਿਤ੍ਤਵ◌ਿਪੁਲਤਾਦਿਵ◌ਿਸੇਸਸਬ੍ਭਾਵਤੋ। ਯਦੇਵ◌ਂ ਸਿਯਾ ''ਰੁਪ੍ਪਨਸੀਲੋ ਰੂਪੀ''ਤਿ, ਅਥ ਇਮਸ੍ਸ ਵ◌ਾਦਸ੍ਸ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਸਙ੍ਗਹੋ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਰੁਪ੍ਪਨਸੀਲਸ੍ਸ ਭੇਦਸਬ੍ਭਾਵਤੋਤਿ? ਯੁਜ੍ਜਤੇਵ ਕਾਯਭੇਦਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਨਿਬ੍ਬਿਕਾਰਤਾਯ ਤੇਨ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਵ◌ੁੱਤਂ ''ਅਰੋਗੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ''ਤਿ। ਅਥ ਵ◌ਾ ''ਰੂਪਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਰੂਪੀ''ਤਿ ਵ◌ੁੱਤੇਪਿ ਨ ਕੋਚਿ ਦੋਸੋ ਕਪ੍ਪਨਾਸਿਦ੍ਧੇਨ ਭੇਦੇਨ ਅਭੇਦਸ੍ਸਾਪਿ ਨਿਦ੍ਦੇਸਦਸ੍ਸਨਤੋ ਯਥਾ ''ਸਿਲਾਪੁਤ੍ਤਕਸ੍ਸ ਸਰੀਰ''ਨ੍ਤਿ।

ਅਪਿਚ ਅਵਯਵਵਸੇਨ ਅਵਯਵ◌ਿਨੋ ਤਥਾਨਿਦ੍ਦੇਸਨਿਦਸ੍ਸਨਤੋ ਯਥਾ ''ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੩੯੦), ਰੁਪ੍ਪਨਂ ਵ◌ਾ ਰੂਪਂ, ਰੂਪਸਭਾਵ◌ੋ, ਤਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਰੂਪੀ,** ਅਤ੍ਤਾ ''ਰੂਪਿਨੋ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੧.ਦੁਕਮਾਤਿਕਾ) ਵ◌ਿਯ, ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਰੂਪਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ''ਰੂਪੀ ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਵਚਨਂ ਞਾਯਾਗਤਮੇਵ◌ਾਤਿ ਵ◌ੁੱਤਂ **"ਕਸਿਣਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਾ"**ਤਿ। **"ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾ"**ਤਿ ਏਤੇਨ ਚੇਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਕਸਿਣਰੂਪੇ। **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ, ਆਜੀਵਕਾਦਯੋ ਤਕ੍ਕਮਤ੍ਤੇਨ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਵ◌ਿਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਆਜੀਵਕਾ ਹਿ ਤਕ੍ਕਿਕਾਯੇਵ, ਨ ਲਾਭਿਨੋ। ਨਿਯਤਵ◌ਾਦਿਤਾਯ ਹਿ ਕਮ੍ਮਫਲਪਟਿਕ੍ਖੇਪਤੋ ਨਤ੍ਥਿ ਤੇਸਂ ਝਾਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਲਾਭੋ। ਤਥਾ ਹਿਕਣ੍ਹਾਭਿਜਾਤਿਆਦੀਸੁ ਕਾਲ਼ਕਾਦਿਰੂਪਂ ''ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਏਕਚ੍ਚੇ ਆਜੀਵਕਾ ਪਟਿਜਾਨਨ੍ਤਿ। ਪੁਰਿਮਨਯੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਲਾਭੀਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਪਚ੍ਛਿਮਨਯੇਨ ਪਨ ਤਕ੍ਕਿਕਂ। ਏਵਮੀਦਿਸੇਸੁ। **ਰੋਗ**-ਸਦ੍ਦੋ ਭਙ੍ਗਪਰਿਯਾਯੋ ਭਙ੍ਗਸ੍ਸਾਪਿ ਰੁਜ੍ਜਨਭਾਵਤੋ, ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਅਰੋਗ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਨਿਚ੍ਚਪਰਿਯਾਯਤਾ ਉਪਪਨ੍ਨਾ ਹੋਤਿ, ਤੇਨਾਹ **"ਨਿਚ੍ਚੋ"**ਤਿ। **ਰੋਗ**-ਸਦ੍ਦੋ ਵ◌ਾ ਬਜਾਧਿਪਰਿਯਾਯੋ। **ਅਰੋਗੋ**ਤਿ ਪਨ ਰੋਗਰਹਿਤਤਾਸੀਸੇਨ ਨਿਬ੍ਬਿਕਾਰਤਾਯ ਨਿਚ੍ਚਤਂ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕੋ ਪਟਿਜਾਨਾਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਨਿਚ੍ਚੋ"**ਤਿ ਵ◌ੁੱਤਂ । ਕਸਿਣੁਗ੍ਘਾਟਿਮਾਕਾਸਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਨਤ੍ਥਿਭਾਵ◌ਾਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਾਨਿ ਯਥਾਰਹਮਰੂਪਸਮਾਪਤ੍ਤਿਨਿਮਿੱਤਂ ਨਾਮ। ਨਿਮ੍ਬਪਣ੍ਣੇ ਤਪ੍ਪਰਿਮਾਣੋ ਤਿਤ੍ਤਕਰਸੋ ਵ◌ਿਯ ਸਰੀਰਪ੍ਪਰਿਮਾਣੋ ਅਰੂਪੀ ਅਤ੍ਤਾ ਸਰੀਰੇ ਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ ਤਕ੍ਕਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਨਿਗਣ੍ਠਾ ''ਅਰੂਪੀ ਅਤ੍ਤਾ ਸਵ੍ਵੀ''ਤਿ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ **"ਨਿਗਣ੍ਠਾਦਯੋ ਵ◌ਿਯਾ"**ਤਿ।

ਤਤਿਯਾ ਪਨਾਤਿ ''ਰੂਪੀ ਚ ਅਰੂਪੀ ਚ ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਲਦ੍ਧਿ। **ਮਿਸ੍ਸਕਗਾਹਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਰੂਪਾਰੂਪਸਮਾਪਤ੍ਤੀਨਂ ਯਥਾਵ◌ੁੱਤਾਨਿ ਨਿਮਿੱਤਾਨਿ ਏਕਜ੍ਝਂ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਏਕੋਵ ''ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਪਵਤ੍ਤਸਵ੍ਵਵ੍ਵਸ੍ਸ ''ਸਵ੍ਵਾ''ਤਿ ਗਹਣਵਸੇਨ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕੋ ਰੂਪਾਰੂਪਸਮਾਪਤ੍ਤਿਲਾਭੀ ਤਾਸਂ ਨਿਮਿੱਤਂ ਰੂਪਭਾਵ◌ੇਨ, ਅਰੂਪਭਾਵ◌ੇਨ ਚ ''ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾ ''ਰੂਪੀ ਚ ਅਰੂਪੀ ਚਾ''ਤਿ ਅਭਿਨਿਵ◌ੇਸਂ ਜਨੇਸਿ ਅਥੇਤਵ◌ਾਦਿਨੋ ਵ◌ਿਯ, ਤਕ੍ਕਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਵ◌ਾ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਮਿਸ੍ਸਕਗਹਣਵਸੇਨ ''ਰੂਪੀ ਚ ਅਰੂਪੀ ਚ ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਅਭਿਨਿਵ◌ਿਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। **ਚਤੁਤ੍ਥਾ**ਤਿ ''ਨੇਵ ਅਰੂਪੀ ਚ ਨਾਰੂਪੀ ਚ ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਲਦ੍ਧਿ। **ਤਕ੍ਕਗਾਹੇਨੇ**ਵ◌ਾਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਸੇਸਸੁਖੁਮਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾ ਵ◌ਿਯ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਸੁਖੁਮਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਕਿਚ੍ਚਸਾਧਨਾਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਖਮ੍ਭਕੁਚ੍ਛਿ [ਥਮ੍ਭਕੁਟ੍ਟ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੭੬-੭੭)] ਹਤ੍ਥਪਾਦਾਦਿਸਙ੍ਘਾਤੋ ਵ◌ਿਯ ਨੇਵ ਰੂਪੀ, ਰੂਪਸਭਾਵ◌ਾਨਤਿਵਤ੍ਤਨਤੋ ਨ ਚ ਅਰੂਪੀਤਿ ਏਵ◌ਂ ਪਵਤ੍ਤਤਕ੍ਕਗਾਹੇਨੇਵ।

ਅਯਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਮੁਤ੍ਤਕੋ ਨਯੋ – ਨੇਵਰੂਪੀ ਨਾਰੂਪੀਤਿ ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿਕਚਤੁਤ੍ਥਵਾਦੇ ਵਿਯ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਟਿਕ੍ਖੇਪਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਸਤਿਪਿ ਚ ਤਤਿਯਵਾਦੇਨ ਇਮਸ੍ਸ ਸਮਾਨਤ੍ਥਭਾਵੇ ਤਤ੍ਥ ਦੇਸਕਾਲਭੇਦਵਸੇਨ ਵਿਯ ਇਧ ਕਾਲਵਤ੍ਥੁਭੇਦਵਸੇਨ ਤਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਵਾਦਾਨਂ ਵਿਸੇਸੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਕਾਲਭੇਦਵਸੇਨ ਹਿ ਇਧ ਤਤਿਯਵਾਦਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿ ਰੂਪਾਰੂਪਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨਂ ਸਹਅਨੁਪਟ੍ਠਾਨਤੋ। ਚਤੁਤ੍ਥਵਾਦਸ੍ਸ ਪਨ ਵਤ੍ਥੁਭੇਦਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਸਮੂਹਭਾਵਤੋਤਿ। ਦੁਤਿਯਚਤੁਕ੍ਕਂ ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿਕਵਾਦੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ ਸਬ੍ਬਥਾ ਸਦਿਸਤ੍ਤਾ ਸਮਾਨਤ੍ਥਤ੍ਤਾ। ਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਮ੍ਪਿ ''ਅਮਤਿ ਗਚ੍ਛਤਿ ਭਾਵੋ ਓਸਾਨਮੇਤ੍ਥਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ, ਕੇਵਲਂ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਕਪ੍ਪਨਾਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੋ, ਇਧ ਅਪਰਨ੍ਤਕਪ੍ਪਨਾਵਸੇਨਾਤਿ ਅਯਂ ਵਿਸੇਸੋ ਪਾਕਟੋਯੇਵ। ਕਾਮਞ੍ਚ ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞੀ ਅਤ੍ਤਾਤਿ ਅਯਮ੍ਪਿ ਵਾਦੋ ਸਮਾਪਨ੍ਨਕਵਸੇਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਅਟ੍ਠਸਮਾਪਤ੍ਤਿਲਾਭਿਨੋ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਸਞ੍ਞਾਭੇਦਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਤਥਾਪਿ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਂ ਏਕਰੂਪੇਨੇਵ ਸਞ੍ਞਾਯ ਉਪਟ੍ਠਾਨਤੋ ਲਾਭੀਵਸੇਨ ਏਕਤ੍ਤਸਞ੍ਞਿਤਾ ਸਾਤਿਸਯਂ ਯੁਤ੍ਤਾਤਿ ਆਹ **"ਸਮਾਪਨ੍ਨਕਵਸੇਨ ਏਕਤ੍ਤਸਞ੍ਞੀ"**ਤਿ। ਏਕਸਮਾਪਤ੍ਤਿਲਾਭਿਨੋ ਏਵ ਵਾ ਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਸਤਿਪਿ ਚ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਭੇਦਤੋ ਸਞ੍ਞਾਭੇਦਸਮ੍ਭਵੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਪੁਥੁਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੇਯੇਵ ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤਸ੍ਸ ਓਲਾਰਿਕਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵਤੋ ਤਕ੍ਕੀਵਸੇਨੇਵ ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਿਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਅਸਮਾਪਨ੍ਨਕਵਸੇਨ ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਪਰਿਤ੍ਤਕਸਿਣਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਅਵਡ੍ਢਿਤਤ੍ਤਾ ਅਪ੍ਪਕਕਸਿਣਵਸੇਨ, **ਕਸਿਣ**ਗ੍ਗਹਣਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਸਞ੍ਞਾਯ ਵਿਸਯਦਸ੍ਸਨਂ। ਵਿਸਯਵਸੇਨ ਹਿ ਸਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਤ੍ਤਤਾ, ਇਮਿਨਾ ਚ ਸਤਿਪਿ ਸਞ੍ਞਾਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇ ''ਸਞ੍ਞਾਯੇਵ ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਵਦਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ **ਵਿਪੁਲਕਸਿਣਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿਕਵਾਦੇ ਚੇਵ ਇਧ ਚ ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਚਤੁਕ੍ਕੇ ਪਠਮਦੁਤਿਯਵਾਦੇਸੁ ਸਦਿਸਤ੍ਥਮਤ੍ਤਤੋ ਸਮਾਨੇਸੁਪਿ ਸਭਾਵਤੋ ਤੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਵਾਦੇਹਿ ਇਮੇਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਵਾਦਾਨਂ ਵਿਸੇਸੋ ਸਿਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਸੁ ਵਾਦੇਸੁ ਸਤਿਪਿ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਪਰਨ੍ਤਕਪ੍ਪਨਭੇਦਮਤ੍ਤੇਨ ਕੇਹਿਚਿ ਵਿਸੇਸੇ ਕੇਹਿਚਿ ਅਵਿਸੇਸੋਯੇਵ ਸਿਯਾਤਿ।

ਅਯਂ ਪਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਮੁਤ੍ਤਕੋ ਨਯੋ – ''ਅਙ੍ਗੁਟ੍ਠਪ੍ਪਮਾਣੋ ਅਤ੍ਤਾ, ਅਣੁਮਤ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿਆਦਿਲਦ੍ਧਿਵਸੇਨ ਪਰਿਤ੍ਤੋ ਚ ਸੋ ਸਞ੍ਞੀ ਚਾਤਿ **ਪਰਿਤ੍ਤਸਞ੍ਞੀ** ਕਾਪਿਲਕਾਣਾਦਪਭੁਤਯੋ [ਕਪਿਲਕਣਾਦਾਦਯੋ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੭੬-੭੭)] ਵਿਯ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਬ੍ਬਗਤਭਾਵਪਟਿਜਾਨਨਵਸੇਨ ਅਪ੍ਪਮਾਣੋ ਚ ਸੋ ਸਞ੍ਞੀ ਚਾਤਿ **ਅਪ੍ਪਮਾਣਸਞ੍ਞੀ**ਤਿ।

ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਪਰਿਭਣ੍ਡਤ੍ਤਾ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਞਾਣਸ੍ਸ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਪਭਾਵਜਨਿਤੇਨ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਞਾਣੇਨ ਦਿਸ੍ਸਮਾਨਾਪਿ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖਾਦਿਸਮਙ੍ਗਿਤਾ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਨਾਵ ਦਿਟ੍ਠਾ ਨਾਮਾਤਿ ਆਹ **"ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਚਤੁਕ੍ਕਨਯਂ, ਪਞ੍ਚਕਨਯਞ੍ਚ ਸਨ੍ਧਾਯ **ਤਿਕਚਤੁਕ੍ਕਜ੍ਝਾਨਭੂਮਿਯ**'ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਵਿਸਯਾਸੁ ਹਿ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਝਾਨਭੂਮੀਸੁ ਵੇਹਪ੍ਫਲਭੂਮਿਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਵਸੇਸਾ ਯਥਾਰਹਂ ਚਤੁਕ੍ਕਨਯੇ ਤਿਕਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ, ਪਞ੍ਚਕਨਯੇ ਚ ਚਤੁਕ੍ਕਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਟ੍ਠਾਨਤ੍ਤਾ **ਤਿਕਚਤੁਕ੍ਕਜ੍ਝਾਨਭੂਮਿਯੋ** ਨਾਮ। ਸੁਦ੍ਧਾਵਾਸਾ ਪਨ ਤੇਸਮਵਿਸਯਾ। **ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ। ਨਨੁ ਚ ''ਏਕਨ੍ਤਸੁਖੀ ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਵਤ੍ਤਵਾਦਾਨਂ ਅਪਰਨ੍ਤਦਿਟ੍ਠਿਭਾਵਤੋ ''ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਮਾਨਂ ਦਿਸ੍ਵਾ''ਤਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਵਚਨਂ ਅਨੁਪਪਨ੍ਨਮੇਵ ਸਿਯਾ। ਅਨਾਗਤਵਿਸਯਾ ਹਿ ਏਤੇ ਵਾਦਾਤਿ? ਉਪਪਨ੍ਨਮੇਵ ਅਨਾਗਤਸ੍ਸ ਏਕਨ੍ਤਸੁਖੀਭਾਵਾਦਿਕਸ੍ਸ ਪਕਪ੍ਪਨਾਯ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨੇਨ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ। ਤੇਨੇਵਾਹ ''ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਮਾਨਂ ਦਿਸ੍ਵਾ 'ਏਕਨ੍ਤਸੁਖੀ'ਤਿ ਗਣ੍ਹਾਤੀ''ਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਤਸ੍ਸਂ ਤਸ੍ਸਂ ਭੂਮਿਯਂ ਬਾਹੁਲ੍ਲੇਨ ਸੁਖਾਦਿਸਹਿਤਧਮ੍ਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤੇਸਂ ''ਏਕਨ੍ਤਸੁਖੀ''ਤਿਆਦਿਗਹਣਤੋ ਤਦਨੁਰੂਪਾਯੇਵ ਭੂਮਿ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਸਦ੍ਦਨ੍ਤਰਾਭਿਸਮ੍ਬਨ੍ਧਵਸੇਨ ਵਿਯ ਹਿ ਅਤ੍ਥਪਕਰਣਾਦਿਵਸੇਨਪਿ ਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸੋ ਲਬ੍ਭਤਿ। ''ਏਕਨ੍ਤਸੁਖੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਚ ਏਕਨ੍ਤਭਾਵੋ ਬਹੁਲਂ ਪਵਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਂ ਪਤਿ ਪਯੁਤ੍ਤੋ। ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਦਸ੍ਸਨੇਨ ਤੇਸਂ ਏਵਂ ਗਹਣਤੋ। ਅਥ ਵਾ ਹਤ੍ਥਿਦਸ੍ਸਕਅਨ੍ਧਾ ਵਿਯ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਾ ਯਂ ਯਦੇਵ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਤਦੇਵ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਵੋਹਰਨ੍ਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਚੇਤਂ ਭਗਵਤਾ **ਉਦਾਨੇ** ''ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਅਨ੍ਧਾ ਅਚਕ੍ਖੁਕਾ''ਤਿਆਦਿ, (ਉਦਾ॰ ੫੫) ਤਸ੍ਮਾ ਅਲਮੇਤ੍ਥ ਯੁਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਨਾਤਿ। ''ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਦਿਸ੍ਵਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਸਮਤ੍ਥੇਤੁਂ **"ਵਿਸੇਸਤੋ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਅਸਞ੍ਞੀਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞੀਵਾਦਵਣ੍ਣਨਾ

੧੮-੮੩. ਅਥ ਨ ਕੋਚਿ ਵਿਸੇਸੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਚੋਦਨਂ ਸੋਧੇਤਿ “**ਕੇਵਲਞ੍ਞੀ**”ਤਿਆਦਿਨਾ। ‘‘ਅਸਞ੍ਞੀ’’ਤਿ ਚ ‘‘ਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞੀ’’ਤਿ ਚ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਾਨਂ ਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯੋਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਕਾਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਸੇਸਕਾਰਣਂ, ਦਿਟ੍ਠਿਸਮੁਦਾਗਮਕਾਰਣਂ ਵਾ। ਸਤਿਪਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਾਰਣਪਰਿਯੇਸਨਸਮ੍ਭਵੇ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਵਾਦਾਨਂ ਅਨਾਦਰਿਯਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਨ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਕਾਰਣਂ ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬ**”ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਸ੍ਮਾਤਿ ਆਹ “**ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਸ੍ਸਾ**”ਤਿਆਦਿ, ਏਤੇਨ ਪਰਿਯੇਸਨਕ੍ਖਮਾਭਾਵਤੋਤਿ ਅਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬਕਾਰਣਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਅਸਞ੍ਞੀਵਾਦੇ ਅਸਞ੍ਞੀਭਵੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਸਤ੍ਤਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੋ ਪਠਮਵਾਦੋ, ‘‘ਸਞ੍ਞਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਸਞ੍ਞਂਯੇਵ ‘‘ਅਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਕਿਞ੍ਚਨਭਾਵੇਨ ਠਿਤਾਯ ਅਞ੍ਞਾਯ ਸਞ੍ਞਾਯ ਅਭਾਵਤੋ ‘‘ਅਸਞ੍ਞੀ’’ਤਿ ਪਵਤ੍ਤੋ ਦੁਤਿਯਵਾਦੋ, ਤਥਾ ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਹ ਰੂਪਧਮ੍ਮੇ, ਸਬ੍ਬੇ ਏਵ ਵਾ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮੇ ‘‘ਅਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤੋ ਤਤਿਯਵਾਦੋ, ਤਕ੍ਕਗਾਹਵਸੇਨੇਵ ਚਤੁਤ੍ਥਵਾਦੋ ਪਵਤ੍ਤੋ।

ਦੁਤਿਯਚਤੁਕ੍ਕੇਪਿ ਕਸਿਣਰੂਪਸ੍ਸ ਅਸਞ੍ਜਾਨਨਸਭਾਵਤਾਯ ਅਸਞ੍ਞੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿਕਵਾਦੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਵਿਕਪ੍ਪਾ ਪਵਤ੍ਤਾ। ਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞੀਵਾਦੇ ਪਨ ਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞੀਭਵੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਸਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧੀਸੁ , ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਵਾ ਪਟੁਸਞ੍ਞਾਕਿਚ੍ਚਂ ਕਾਤੁਂ ਅਸਮਤ੍ਥਾਯ ਸੁਖੁਮਾਯ ਸਞ੍ਞਾਯ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਪਟਿਜਾਨਨਵਸੇਨ ਪਠਮਵਾਦੋ, ਅਸਞ੍ਞੀਵਾਦੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਸੁਖੁਮਾਯ ਸਞ੍ਞਾਯ ਵਸੇਨ, ਸਞ੍ਜਾਨਨਸਭਾਵਤਾਪਟਿਜਾਨਨਵਸੇਨ ਚ ਦੁਤਿਯਵਾਦਾਦਯੋ ਪਵਤ੍ਤਾਤਿ। ਏਵਂ ਕੇਨਚਿ ਪਕਾਰੇਨ ਸਤਿਪਿ ਕਾਰਣਪਰਿਯੇਸਨਸਮ੍ਭਵੇ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਵਾਦਾਨਂ ਪਰਿਯੇਸਨਕ੍ਖਮਾਭਾਵਤੋ ਆਦਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮਹੁਸ੍ਸਾਹੇਨ ਤੇਸਂ ਕਾਰਣਂ ਨ ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ। ਏਤੇਸਂ ਪਨ ਸਞ੍ਞੀਅਸਞ੍ਞੀਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞੀਵਾਦਾਨਂ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਸਙ੍ਗਹੋ ‘‘ਅਰੋਗੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’’ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਪਾਕਟੋਯੇਵ।

ਉਚ੍ਛੇਦਵਾਦਵਣ੍ਣਨਾ

੮੪. ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਵਿਨਾਸਾਸਮ੍ਭਵਤੋ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਹੇਤੁਕੋ ਉਚ੍ਛੇਦੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਵਾਚਕੇਨ ਸਨ੍ਤ-ਸਦ੍ਦੇਨ “**ਸਤੋ**”ਤਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸਾ**”ਤਿ। ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਾਪਯੁਤ੍ਤੋ ਚੇਸ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਵਾਦਵਿਸਯੋ ਸਤ੍ਤੋਯੇਵ ਇਧ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਪਾਲ਼ਿਯਂ “**ਸਤ੍ਤਸ੍ਸਾ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤੇਨ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ – ਯਥਾ ਹੇਤੁਫਲਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਂ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਤਿਪਿ ਏਕਸਨ੍ਤਾਨਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਨਂ ਭਿਨ੍ਨਸਨ੍ਤਤਿਪਤਿਤੇਹਿ ਵਿਸੇਸੇ ਹੇਤੁਫਲਭੂਤਾਨਂ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਭਿਨ੍ਨਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਭਿਨ੍ਨਸਨ੍ਤਾਨਪਤਿਤਾਨਂ ਵਿਯ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਂ ਭੇਦਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਨਾਨਤ੍ਤਨਯਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਗਹਣਂ ਉਚ੍ਛੇਦਾਭਿਨਿਵੇਸਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ, ਏਵਂ ਹੇਤੁਫਲਭੂਤਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਪਿ ਸਭਾਵਭੇਦੇ ਏਕਸਨ੍ਤਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤਾਯ ਏਕਤ੍ਤਨਯੇਨ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਮਭੇਦਗਹਣਮ੍ਪਿ ਕਾਰਣਮੇਵਾਤਿ। ਸਨ੍ਤਾਨਵਸੇਨ ਹਿ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇਸੁ ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਘਨਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਾਭਾਵੇਨ ਤੇਸਂ ਇਧ ਸਤ੍ਤਗਾਹੋ, ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਗਾਹਹੇਤੁਕੋ ਉਚ੍ਛੇਦਵਾਦੋ, ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਨਿਰੋਧਵਸੇਨ ਪਨ ਨਿਰਨ੍ਤਰਵਿਨਾਸੋ ਇਧ ‘‘ਉਚ੍ਛੇਦੋ’’ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ ਯਾਵਾਯਂ ਅਤ੍ਤਾ ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਮਾਨੋ ਭਵਤਿ, ਤਾਵਾਯਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿਯੇਵਾਤਿ ਗਹਣਤੋਤਿ ਆਹ “**ਉਪਚ੍ਛੇਦ**”ਨ੍ਤਿ। **ਉ**-ਸਦ੍ਦੋ ਹਿ ਉਪ-ਸਦ੍ਦਪਰਿਯਾਯੋ, ਸੋ ਚ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨਤ੍ਥੋ, ਉਪਸਙ੍ਕਮਨਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਮੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰਂ ਨਿਰੋਧਵਸੇਨ ਨਿਰਨ੍ਤਰਤਾ। ਅਪਿਚ ਪੁਨਾਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਵਸੇਨ ਨਿਰੁਦਯਵਿਨਾਸੋਯੇਵ **ਉਚ੍ਛੇਦੋ** ਨਾਮ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਗਹਣਤੋਤਿ ਆਹ “**ਉਪਚ੍ਛੇਦ**”ਨ੍ਤਿ। **ਉ**-ਸਦ੍ਦੋ, ਹਿ ਉਪ-ਸਦ੍ਦੋ ਚ ਏਤ੍ਥ ਉਪਰਿਭਾਗਤ੍ਥੋ। ਨਿਰੁਦ੍ਧਤੋ ਪਰਭਾਗੋ ਚ ਇਧ ਉਪਰਿਭਾਗੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਨਿਰਨ੍ਤਰਵਸੇਨ , ਨਿਰੁਦਯਵਸੇਨ ਵਾ ਵਿਸੇਸੇਨ ਨਾਸੋ **ਵਿਨਾਸੋ,** ਸੋ ਪਨ ਮਂਸਚਕ੍ਖੁਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੂਨਂ ਦਸ੍ਸਨਪਥਾਤਿਕ੍ਕਮਨਤੋ ਅਦਸ੍ਸਨਮੇਵਾਤਿ ਆਹ “**ਅਦਸ੍ਸਨ**”ਨ੍ਤਿ। ਅਦਸ੍ਸਨੇ ਹਿ **ਨਾਸ**-ਸਦ੍ਦੋ ਲੋਕੇ ਨਿਰੁਲ਼੍ਹੋ ‘‘ਦ੍ਵੇ ਚਾਪਰੇ ਵਣ੍ਣਵਿਕਾਰਨਾਸਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਕਾਸਿਕਾ ੬-੩-੧੦੯ ਸੁਤ੍ਤਂ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ) ਵਿਯ। **ਭਾਵਵਿਗਮ**ਨ੍ਤਿ ਸਭਾਵਾਪਗਮਂ। ਯਥਾਧਮ੍ਮਂ ਭਵਨਂ ਭਾਵੋਤਿ ਹਿ ਅਤ੍ਥੇਨ ਇਧ **ਭਾਵ**-ਸਦ੍ਦੋ ਸਭਾਵਵਾਚਕੋ। ਯੋ ਪਨ ਨਿਰਨ੍ਤਰਂ ਨਿਰੁਦਯਵਿਨਾਸਵਸੇਨ ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤਿ, ਸੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਭਾਵੇਨ ਠਾਤੁਮਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤਾਯ ‘‘ਭਾਵਾਪਗਮੋ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। “**ਤਤ੍ਥਾ**”ਤਿਆਦਿਨਾ ਉਚ੍ਛੇਦਵਾਦਸ੍ਸ ਯਥਾਪਾਠਂ ਸਮੁਦਾਗਮਂ ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਤੇਨ

વਕ੍ਖਤਿ ‘‘ਤਥਾ ਚ ਅਞ੍ਞਥਾ ਚ વਿਕਪ੍ਪੇਤ੍વਾવਾ’’ਤਿ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ‘‘ਸਤੋ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਚ੍ਛੇਦੰ વਿਨਾਸੰ વਿਭવੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤੀ’’ਤਿ વਚਨੇ। **ਲਾਭੀ**ਤਿ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣਲਾਭੀ। ਤਦવਸੇਸਲਾਭੀ ਚੇવ ਸਬ੍ਬਸੋ ਅਲਾਭੀ ਚ ਇਧ ਅਪਰਨ੍ਤਕਪ੍ਪਿਕਟ੍ਠਾਨੇ **“ਅਲਾਭੀ”** ਤ੍વੇવ વੁਚ੍ਚਤਿ।

ਚੁਤਿਨ੍ਤਿ ਸੇਕ੍ਖਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਮ੍ਪਿ ਚੁਤਿਮੇવ। ਏਸ ਨਯੋ **ਚੁਤਿਮਤ੍ਤਮੇ**વਾਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ। **ਉਪਪਤ੍ਤਿੰ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਦਟ੍ਠੁੰ ਸਮਤ੍ਥੋਪਿ ਸਤਿ ਅਨੋਲੋਕਨવਸੇਨ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ। **ਨ ਉਪਪਾਤ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਬ੍ਬਯੋਗਾਭਾવੇਨ, ਪਰਿਕਮ੍ਮਾਕਰਣੇਨ વਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿੰ ਦਟ੍ਠੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਏવਞ੍ਚ ਕਤ੍વਾ ਨਯਦ੍વਯੇ વਿਸੇਸੋ ਪਾਕਟੋ ਹੋਤਿ। ਕੋ ਪਰਲੋਕੰ ਜਾਨਾਤਿ, ਨ ਜਾਨਾਤਿਯੇવਾਤਿ ਨਤ੍ਥਿਕવਾਦવਸੇਨ ਉਚ੍ਛੇਦੰ ਗਣ੍ਹਾਤੀਤਿ ਸਹ ਪਾਠਸੇਸੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ, ਨਤ੍ਥਿਕવਾਦવਸੇਨ ਮਹਾਮੂਲ੍ਹਭਾવੇਨੇવ ‘‘ਇਤੋ ਅਞ੍ਞੋ ਪਰਲੋਕੋ ਅਤ੍ਥੀ’’ਤਿ ਅਨવਬੋਧਨਤੋ ਇਮੰ ਦਿਟ੍ਠਿੰ ਗਣ੍ਹਾਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ‘‘ਏਤ੍ਤਕੋਯੇવ વਿਸਯੋ, ਯ੍વਾਯੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਗੋਚਰੋ’’ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਧੀਤੁਯਾ ਹਤ੍ਥਗ੍ਗਣ੍ਹਨਕਰਾਜਾ વਿਯ ਕਾਮਸੁਖਾਭਿਰਤ੍ਤਤਾਯਪਿ ਗਣ੍ਹਾਤੀਤਿ ਆਹ **“ਕਾਮਸੁਖਗਿਦ੍ਧਤਾਯ** વਾ”ਤਿ। વਣ੍ਟਤੋ ਪਤਿਤਪਣ੍ਣਾਨੰ વਣ੍ਟੇਨ ਅਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਭਾવੰ ਸਨ੍ਧਾਯ **“ਨ ਪੁਨ વਿਰੁਹਨ੍ਤੀ**”ਤਿ વੁਤ੍ਤੰ। **ਏવਮੇવ ਸਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਪਣ੍ਡੁਪਲਾਸੋ ਬਨ੍ਧਨਾ ਪવੁਤ੍ਤੋ ਪੁਨ ਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧੀਯਤਿ, ਏવਮੇવ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਸਤ੍ਤਾ ਅਪ੍ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਾ ਮਰਣਪਰਿਯੋਸਾਨਾ ਅਪੋਨੋਬ੍ਭવਿਕਾ ਅਪ੍ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਮਰਣਮੇવ ਨਿਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਉਦਕਪੁਬ੍ਬੁਲਕੂਪਮਾ ਹਿ ਸਤ੍ਤਾ ਪੁਨ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਤੋਤਿ ਤਸ੍ਸ ਲਦ੍ਧਿ। **ਤਥਾ**ਤਿ ‘‘ਲਾਭੀ ਅਨੁਸ੍ਸਰਨ੍ਤੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ [ਅਰਹਤੋ (ਅਟ੍ਠ)] ਨਿਦਸ੍ਸਨવਸੇਨ વੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ। **ਅਞ੍ਞਥਾ**ਤਿ ਤਕ੍ਕਨਸ੍ਸ ਅਨੇਕਪ੍ਪਕਾਰਸਮ੍ਭવਤੋ ਤਤੋ ਅਞ੍ਞੇਨਪਿ ਪਕਾਰੇਨ। ਲਾਭਿਨੋਪਿ ਚੁਤਿਤੋ ਉਦ੍ਧੰ ਉਪਪਾਤਸ੍ਸ ਅਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤੰ ਪਤਿ ਤਕ੍ਕਨੇਨੇવ ਇਮਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ વੁਤ੍ਤੰ **“વਿਕਪ੍ਪੇਤ੍**વਾવਾ”ਤਿ। ਤਥਾ ਚ વਿਕਪ੍ਪੇਤ੍વਾવ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਅਞ੍ਞਥਾ ਚ વਿਕਪ੍ਪੇਤ੍વਾવ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਤਿ ਹਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਤਤ੍ਥ ‘‘ਦ੍વੇ ਜਨਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਉਚ੍ਛੇਦਗ੍ਗਾਹਕਪ੍ਪਭੇਦਦਸ੍ਸਨੇਨ ਇਮਮਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਯਥਾ ਅਮਰਾવਿਕ੍ਖੇਪਿਕવਾਦਾ ਏਕਨ੍ਤਅਲਾਭੀવਸੇਨੇવ ਦੇਸਿਤਾ, ਯਥਾ ਚ ਉਦ੍ਧਮਾਘਾਤਨਿਕਸਞ੍ਞੀવਾਦੇ ਚਤੁਤ੍ਥਚਤੁਕ੍ਕੇ ਸਞ੍ਞੀવਾਦਾ ਏਕਨ੍ਤਲਾਭੀવਸੇਨੇવ ਦੇਸਿਤਾ, ਨਯਿਮੇ। ਇਮੇ ਪਨ ਸਸ੍ਸਤੇਕਚ੍ਚਸਸ੍ਸਤવਾਦਾਦਯੋ વਿਯ ਲਾਭੀਅਲਾਭੀવਸੇਨੇવ ਦੇਸਿਤਾਤਿ। ਯਦੇવੰ ਕਸ੍ਮਾ ਸਸ੍ਸਤવਾਦਾਦੀਸੁ વਿਯ ਲਾਭੀવਸੇਨ, ਤਕ੍ਕੀવਸੇਨ ਚ ਪਚ੍ਚੇਕੰ ਦੇਸਨਮਕਤ੍વਾ ਸਸ੍ਸਤવਾਦਾਦਿਦੇਸਨਾਹਿ ਅਞ੍ਞਥਾ ਇਧ ਦੇਸਨਾ ਕਤਾਤਿ? વੁਚ੍ਚਤੇ – ਦੇਸਨਾવਿਲਾਸਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ। ਦੇਸਨਾવਿਲਾਸਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਹਿ ਬੁਦ੍ਧਾ ਭਗવਨ੍ਤੋ, ਤੇ વੇਨੇਯਜਜ੍ਝਾਸਯਾਨੁਰੂਪੰ વਿવਿਧੇਨਾਕਾਰੇਨ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਨ੍ਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞਥਾ। ਯਦਿ ਹਿ ਇਧਾਪਿ ਚ ਤਥਾਦੇਸਨਾਯ ਨਿਬਨ੍ਧਨਭੂਤੋ વੇਨੇਯਜਜ੍ਝਾਸਯੋ ਭવੇਯਜ, ਤਥਾਰੂਪਮੇવ ਭਗવਾ વਦੇਯਜ, ਕਥੰ? ‘‘ਇਧ ਭਿਕ੍ਖવੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਸਮਣੋ વਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ વਾ ਆਤਪ੍ਪਮਨ੍વਾਯ…ਪੇ॰… ਯਥਾ ਸਮਾਹਿਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਚੁਤੂਪਪਾਤਞਾਣਾਯ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਭਿਨਿਨ੍ਨਾਮੇਤਿ, ਸੋ ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ વਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ ਅਰਹਤੋ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤੰ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਪੁਥੂਨੰ વਾ ਪਰਸਤ੍ਤਾਨੰ, ਨ ਹੇવ ਖੋ ਤਦੁਦ੍ਧੰ ਉਪਪਤ੍ਤਿੰ। ਸੋ ਏવਮਾਹ ‘ਯਤੋ ਖੋ ਭੋ ਅਯੰ ਅਤ੍ਤਾ ਰੂਪੀ ਚਾਤੁਮਹਾਭੂਤਿਕੋ ਮਾਤਾਪੇਤ੍ਤਿਕਸਮ੍ਭવੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭਦੋ ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤਿ વਿਨਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਹੋਤਿ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’ਤਿਆਦਿਨਾ’’ વਿਸੇਸਲਾਭਿਨੋ, ਤਕ੍ਕਿਨੋ ਚ વਿਸੁੰ ਕਤ੍વਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਤਥਾਦੇਸਨਾਯ ਨਿਬਨ੍ਧਨਭੂਤੋ વੇਨੇਯਜਜ੍ਝਾਸਯੋ ਨ ਇਧ ਭવਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਦੇਸਨਾવਿਲਾਸੇਨ વੇਨੇਯਜਜ੍ਝਾਸਯਾਨੁਰੂਪੰ ਸਸ੍ਸਤવਾਦਾਦਿਦੇਸਨਾਹਿ ਅਞ੍ਞਥਾਯੇવਾਯੰ ਦੇਸਨਾ ਕਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

ਅਥ વਾ ਸਸ੍ਸਤੇਕਚ੍ਚਸਸ੍ਸਤવਾਦਾਦੀਸੁ વਿਯ ਨ ਇਧ ਤਕ੍ਕੀવਾਦਤੋ વਿਸੇਸਲਾਭੀવਾਦੋ ਭਿਨ੍ਨਾਕਾਰੋ, ਅਥ ਖੋ ਸਮਾਨਪ੍ਪਕਾਰਤਾਯ ਸਮਾਨਾਕਾਰੋਯੇવਾਤਿ ਇਮਸ੍ਸ વਿਸੇਸਸ੍ਸ ਪਕਾਸਨਤ੍ਥੰ ਅਯਮੁਚ੍ਛੇਦવਾਦੋ ਭਗવਤਾ ਪੁਰਿਮવਾਦੇਹਿ વਿਸਿਟ੍ਠਾਕਾਰਭਾવੇਨ ਦੇਸਿਤੋ। ਸਮ੍ਭવਤਿ ਹਿ ਇਧ ਤਕ੍ਕਿਨੋਪਿ ਅਨੁਸ੍ਸવਾਦਿવਸੇਨ ਅਧਿਗਮવਤੋ વਿਯ ਅਭਿਨਿવੇਸੋ। ਅਪਿਚ ਨ ਇਮਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਭਗવਤਾ ਅਨਾਗਤੇ ਏવੰਭਾવੀવਸੇਨ ਦੇਸਿਤਾ, ਨਾਪਿ ਏવਮੇਤੇ ਭવੇਯਜੁਨ੍ਤਿ ਪਰਿਕਪ੍ਪਨਾવਸੇਨ, ਅਥ ਖੋ ਯਥਾ ਯਥਾ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕੇਹਿ ‘‘ਇਦਮੇવ ਸਚ੍ਚੰ, ਮੋਘਮਞ੍ਞ’’ਨ੍ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੮੭, ੨੦੩, ੪੨੭; ੩.੨੭, ੨੯; ਉਦਾ॰ ੫੫) ਮਞ੍ਞਿਤਾ, ਤਥਾ ਤਥਾਯੇવ ਇਮੇ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾ ਯਥਾਭੁਚ੍ਚੰ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍વਾ ਪਕਾਸਿਤਾ, ਯੇਹਿ ਗਮ੍ਭੀਰਾਦਿਪ੍ਪਕਾਰਾ ਅਪੁਥੁਜ੍ਜਨਗੋਚਰਾ ਬੁਦ੍ਧਧਮ੍ਮਾ ਪਕਾਸਨ੍ਤਿ, ਯੇਸਞ੍ਚ ਪਰਿਕਿਤ੍ਤਨੇਨ ਤਥਾਗਤਾ ਸਮ੍ਮਦੇવ ਥੋਮਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਅਪਰੋ ਨਯੋ – ਯਥਾ ਉਚ੍ਛੇਦਵਾਦੀਹਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕੇਹਿ ਉਤ੍ਤਰੁਤ੍ਤਰਭਵਦਸ੍ਸੀਹਿ ਅਪਰਭਵਦਸ੍ਸੀਨੰ ਤੇਸੰ ਵਾਦਪਟਿਸੇਧਵਸੇਨ ਸਕਸਕਵਾਦਾ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਿਤਾ, ਤਥਾਯੇਵਾਯੰ ਦੇਸਨਾ ਕਤਾਤਿ ਪੁਰਿਮਦੇਸਨਾਹਿ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਦੇਸਨਾਯ ਪਵਤ੍ਤਿਭੇਦੋ ਨ ਚੋਦੇਤਬ੍ਬੋ, ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਅਰੂਪਭਵਭੇਦਵਸੇਨ ਉਚ੍ਛੇਦਵਾਦੋ ਚਤੁਧਾ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਯ ਕਾਮਰੂਪਭਵਭੇਦਵਸੇਨਾਪਿ ਅਨੇਕਧਾ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾਯੇਵ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ, ਏਵੰ ਸਤਿ ਭਗਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤਸਤ੍ਤਕਤੋ ਬਹੁਤਰਭੇਦੋ ਉਚ੍ਛੇਦਵਾਦੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ, ਅਥ ਵਾ ਪਚ੍ਚੇਕੰ ਕਾਮਰੂਪਭਵਭੇਦਵਸੇਨ ਵਿਯ ਅਰੂਪਭਵਵਸੇਨਾਪਿ ਨ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ, ਏਵਮ੍ਪਿ ਸਤਿ ਭਗਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤਸਤ੍ਤਕਤੋ ਅਪ੍ਪਤਰਭੇਦੋਵ ਉਚ੍ਛੇਦਵਾਦੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਚ ਏਵੰਪਕਾਰਾਪਿ ਚੋਦਨਾ ਅਨਵਕਾਸਾ ਏਵ ਹੋਤਿ। ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਾਨਞ੍ਹਿ ਯਥਾਭਿਮਤੰ ਦੇਸਨਾ ਪਵਤ੍ਤਾਤਿ।

੮੫. **ਮਾਤਾਪਿਤੂਨੰ ਏਤ**ਨ੍ਤਿ ਤੰਸਮ੍ਬਨ੍ਧਨਤੋ ਏਤੰ ਮਾਤਾਪਿਤੂਨੰ ਸਨ੍ਤਕਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸੁਕ੍ਕਸੋਣਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਿਤੁ ਸੁਕ੍ਕੰ, ਮਾਤੁ ਸੋਣਿਤਞ੍ਚ, ਉਭਿਨ੍ਨੰ ਵਾ ਸੁਕ੍ਕਸਙ੍ਖਾਤੰ ਸੋਣਿਤੰ। **ਮਾਤਾਪੇਤ੍ਤਿਕੇ**ਤਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਚੇਤੰ ਭੁਮ੍ਮੰ। **ਇਤੀ**ਤਿ ਇਮੇਹਿ ਤੀਹਿ ਪਦੇਹਿ। ''ਰੂਪਕਾਯਵਸੇਨਾ''ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ **"ਰੂਪਕਾਯਸੀਸੇਨਾ"**ਤਿ ਵਦਨ੍ਤੋ ਅਰੂਪਮ੍ਪਿ ਤੇਸੰ ''ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਗਹਣੰ ਞਾਪੇਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਪਕਾਰੇਨ **ਇਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਏਵਮੇਕੇ"**ਤਿ। **ਏਵੰ**-ਸਦ੍ਦੋ ਹੇਤ੍ਥ ਇਦਮਤ੍ਥੋ, ਇਮਿਨਾ ਪਕਾਰੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਏਕੇ**ਤਿ ਏਕਚ੍ਚੇ, ਅਞ੍ਞੇ ਵਾ।

੮੬. ਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਪੁਬ੍ਬੇ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ, ਅਞ੍ਞੇਸਞ੍ਚ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ ''ਕਾਮਾਵਚਰੋ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਛਕਾਮਾਵਚਰਦੇਵਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੋ**ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਕਬਲ਼ੀਕਾਰੋ** ਚੇਤ੍ਥ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸੁਧਾਹਾਰੋ।

੮੭. **ਞਾਨਮਨੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ, ਤੰ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। ਮਹਾਵਯਵੋ **ਅਙ੍ਗੋ**, ਤਤ੍ਥ ਵਿਸੁੰ ਪਵਤ੍ਤੋ **ਪਚ੍ਚਙ੍ਗੋ**, ਸਬ੍ਬੇਹਿ ਅਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗੇਹਿ ਯੁਤ੍ਤੋ ਤਥਾ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ। **ਇਤਰੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ। ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ ਸਣ੍ਠਾਨੰ ਪੁਰਿਸਵੇਸਵਸੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਤਥਾ ਹਿ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਸੁ** ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਸਮਾਨੇਪਿ ਤਤ੍ਥ ਉਭਯਲਿਙ੍ਗਾਭਾਵੇ ਪੁਰਿਸਸਣ੍ਠਾਨਾਵ ਤਤ੍ਥ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾਨੋ, ਨ ਇਤ੍ਥਿਸਣ੍ਠਾਨਾ''ਤਿ।

੮੮-੯੨. **ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨ**-ਸਦ੍ਦੋ ਇਧ ਭਵੇਯੇਵਾਤਿ ਆਹ **"ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਭਵ"**ਨ੍ਤਿ। ਏਤ੍ਥਾਹ – ਯੁਤ੍ਤੰ ਤਾਵ ਪੁਰਿਮੇਸੁ ਤੀਸੁ ਵਾਦੇਸੁ ''ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤੁੰ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੰ ਅਤ੍ਤਭਾਵਮਾਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਤੇਸੰ ਵਾਦਾਨੰ, ਚਤੁਵੋਕਾਰਭਵਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੰ ਪਨ ਅਤ੍ਤਭਾਵੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਵਤ੍ਤੇਸੁ ਚਤੁਤ੍ਥਾਦੀਸੁ ਚਤੂਸੁ ਵਾਦੇਸੁ ਕਸ੍ਮਾ ''ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਨ ਹਿ ਅਰੂਪੀਨੰ ਕਾਯੋ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਯੋ ਭੇਦੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯਾਤਿ? ਸਚ੍ਚਮੇਤੰ, ਰੂਪਤ੍ਤਭਾਵੇ ਪਨ ਪਵਤ੍ਤਵੋਹਾਰੇਨੇਵ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕੋ ਅਰੂਪਤ੍ਤਭਾਵੇਪਿ ਕਾਯਵੋਹਾਰੰ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਏਵਮਾਹ। ਲੋਕਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਦਿਸ੍ਸਤਿ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥਭੂਤੋਪਿ ਵੋਹਾਰੋ ਤਦਞ੍ਞਤ੍ਥਸਮਾਰੋਪਿਤੋ ਯਥਾ ਤੰ ''ਸਸਵਿਸਾਣੰ, ਖੰ ਪੁਪ੍ਫ''ਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਚ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ, ਤਥਾਯੇਵ ਭਗਵਾਪਿ ਦੇਸੇਤੀਤਿ। ਅਪਿਚ ਨਾਮਕਾਯਭਾਵਤੋ ਫਸ੍ਸਾਦਿਧਮ੍ਮਸਮੂਹਭੂਤੇ ਅਰੂਪਤ੍ਤਭਾਵੇ ਕਾਯਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਸਮੂਹਟ੍ਠੇਨਪਿ ਹਿ ''ਕਾਯੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ''ਹਤ੍ਥਿਕਾਯੋ ਅਸ੍ਸਕਾਯੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਕਾਮਾਵਚਰਦੇਵਤ੍ਤਭਾਵਾਦਿਨਿਰਵਸੇਸਵਿਭਵਪਤਿਟ੍ਠਾਪਕਾਨੰ ਦੁਤਿਯਾਦਿਵਾਦਾਨੰ ਅਪਰਨ੍ਤਕਪ੍ਪਿਕਭਾਵੋ ਯੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤੁ ਅਨਾਗਤਦ੍ਧਵਿਸਯਤ੍ਤਾ ਤੇਸੰ ਵਾਦਾਨੰ, ਕਥੰ ਪਨ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਭੂਤਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਭਾਵਾਪਗਮਪਤਿਟ੍ਠਾਪਕਸ੍ਸ ਪਠਮਵਾਦਸ੍ਸ ਅਪਰਨ੍ਤਕਪ੍ਪਿਕਭਾਵੋ ਯੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਦ੍ਧਵਿਸਯਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸ ਵਾਦਸ੍ਸ। ਦੁਤਿਯਵਾਦਾਦੀਨਞ੍ਹਿ ਪੁਰਿਮਪੁਰਿਮਵਾਦਸਙ੍ਗਹਿਤਸ੍ਸੇਵ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਨਾਗਤੇ ਤਦੁਤ੍ਤਰਿਭਵੂਪਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਬੋਧਨਤੋ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਅਪਰਨ੍ਤਕਪ੍ਪਿਕਤਾ, ਤਥਾ ਚੇਵ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਨੋ ਚ ਖੋ ਭੋ ਅਯੰ ਅਤ੍ਤਾ ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਸਮ੍ਮਾ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੮੫) ਯੰ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ ਭੋ ਅਞ੍ਞੋ ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ, (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੮੭) ਤੰ ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਭਾਵਾਦਿਹੇਟ੍ਠਿਮਤ੍ਤਭਾਵਵਿਸੇਸਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਸਬ੍ਬਥਾ ਅਞ੍ਞਭਾਵਤੋ। ਪਠਮਵਾਦਸ੍ਸ ਪਨ ਅਨਾਗਤੇ ਤਦੁਤ੍ਤਰਿਭਵੂਪਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਬੋਧਨਾਭਾਵਤੋ , ''ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ ਭੋ ਅਞ੍ਞੋ ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਞ੍ਞਭਾਵੇਨ ਅਗ੍ਗਹਣਤੋ ਚ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤੇਵ ਅਪਰਨ੍ਤਕਪ੍ਪਿਕਤਾਤਿ? ਨੋ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਇਧਲੋਕਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤੇਪਿ ਪਠਮਵਾਦਵਿਸਯਸ੍ਸ ਅਨਾਗਤਕਾਲਿਕਸ੍ਸੇਵ ਤੇਨ

ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ। ਪਠਮਵਾਦਿਨਾਪਿ ਹਿ ਇਧਲੋਕਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਉਚ੍ਛੇਦੋ ਅਨਾਗਤਕਾਲਵਸੇਨੇਵ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਚਸ੍ਸ ਅਪਰਨ੍ਤਕਪ੍ਪਿਕਤਾਯ ਨ ਕੋਚਿ ਵਿਰੋਧੋਤਿ।

ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨਵਾਦਵਣ੍ਣਨਾ

੯੩. ਞਾਣੇਨ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋਤਿ **ਦਿਟ੍ਠੋ,** ਦਿਟ੍ਠੋ ਚ ਸੋ ਸਭਾਵਟ੍ਠੇਨ ਧਮ੍ਮੋ ਚਾਤਿ **ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮੋ,** ਦਸ੍ਸਨਭੂਤੇਨ ਞਾਣੇਨ ਉਪਲਦ੍ਧਸਭਾਵੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੋ ਪਨ ਅਕ੍ਖਾਨਮਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਅਭਿਮੁਖੀਭੂਤੋ ਵਿਸਯੋਯੇਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਧਮ੍ਮੋ ਵੁਚ੍ਚਤੀ**"ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਯੋ ਅਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਿਸਯੋ, ਸੋਪਿ ਸੁਪਾਕਟਭਾਵੇਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਿਸਯੋ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਤਥਾ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ, ਤੇਨੇਵਾਹ "**ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਪਟਿਲਦ੍ਧਤ੍ਤਭਾਵਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨ**"ਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਭਵੇ ਯਥਾਕਮ੍ਮਂ ਪਟਿਲਭਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਭਾਵਸ੍ਸ ਵਾਚਕਂ ਪਦਂ, ਨਾਮਨ੍ਤਿ ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ। **ਨਿਬ੍ਬਾਨ**ਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਖਵੂਪਸਮਨਮੇਵ, ਨ ਅਗ੍ਗਫਲਂ, ਨ ਚ ਅਸਙ੍ਖਤਧਾਤੁ ਤੇਸਮਵਿਸਯਤ੍ਤਾਤਿ ਆਹ "**ਦੁਕ੍ਖਵੂਪਸਮਨ**"ਨ੍ਤਿ। ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਪਵਤ੍ਤੋ ਵਾਦੋ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨਵਾਦਾ**ਤਿਪਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ।

੯੪. ਕਾਮਨੀਯਤ੍ਤਾ ਕਾਮਾ ਚ ਤੇ ਅਨੇਕਾਵਯਵਾਨਂ ਸਮੂਹਭਾਵਤੋ ਸਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ਬਨ੍ਧਨਤੋ ਗੁਣਾ ਚਾਤਿ **ਕਾਮਗੁਣਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ "**ਮਨਾਪਿਯਰੂਪਾਦੀਹੀ**"ਤਿਆਦਿ। ਯਾਵ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚੇਤ੍ਥ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਸੁਟ੍ਠੁ ਅਪ੍ਪਿਤੋ**ਤਿ ਸਮ੍ਮਾ ਠਪਿਤੋ। ਠਪਨਾ ਚੇਤ੍ਥ ਅਲ੍ਲੀਯਨਾਤਿ ਆਹ "**ਅਲ੍ਲੀਨੋ**"ਤਿ। ਪਰਿਤੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਕਾਮਗੁਣੇਸੁ ਯਥਾਸਕਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਚਾਰੇਤਿ ਗੋਚਰਂ ਗਣ੍ਹਾਪੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਤੇਸੂ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤੇਨਾਹ "**ਇਤੋ ਚਿਤੋ ਚ ਉਪਨੇਤੀ**"ਤਿ। **ਪਰਿ**-ਸਦ੍ਦਵਿਸਿਟ੍ਠੋ ਵਾ ਇਧ **ਚਰ**-ਸਦ੍ਦੋ ਕੀਲ਼ਾਯਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਪਲ਼ਲ਼ਤੀ**"ਤਿਆਦਿ [ਲ਼ਲ਼ਤਿ (ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ)]। **ਪਲ਼ਲ਼ਤੀ**ਤਿ ਹਿ ਪਕਾਰੇਨ ਲ਼ਲ਼ਤਿ, ਵਿਲਾਸਂ ਕਰੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। "**ਏਤ੍ਥ ਚਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਉਤ੍ਤਮਕਾਮਗੁਣਿਕਾਨਮੇਵ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਮਨ੍ਧਾਤੁਮਹਾਰਾਜਵਸਵਤ੍ਤੀਦੇਵਰਾਜਕਾਮਗੁਣਾ ਹਿ ਉਤ੍ਤਮਤਾਯ ਨਿਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਕਸ੍ਮਾਤਿ ਆਹ "**ਏਵਰੂਪੇ**"ਤਿਆਦਿ।

੯੫. **ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ**ਤਿ ਕਾਰਣੇ ਨਿਸ੍ਸਕ੍ਕਵਚਨਂ। **ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨਾ**ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਪਦੇਸੁ ਦੇਸਿਤਨਯੇਨ, ਏਤੇਨ ਸੋਕਾਦੀਨਮੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਾਕਾਰਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਞਾਤਿਭੋਗਰੋਗਸੀਲਦਿਟ੍ਠਿਬ੍ਯਸਨੇਹਿ ਫੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਚੇਤਸੋ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਂ ਨਿਜ੍ਝਾਯਨਂ ਸੋਚਨਂ **ਅਨ੍ਤੋਨਿਜ੍ਝਾਯਨਂ,** ਤਦੇਵ ਲਕ੍ਖਣਮੇਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਅਨ੍ਤੋਨਿਜ੍ਝਾਯਨਲਕ੍ਖਣੋ।** ਤਸ੍ਮਿਂ ਸੋਕੇ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਹੇਤੁਭੂਤੇ ਨਿਸ੍ਸਿਤਂ **ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਂ।** ਭੁਸਂ ਵਿਲਪਨਂ **ਲਾਲਪ੍ਪਨਂ,** ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਮੇਵ ਲਾਲਪ੍ਪਨਂ, ਤਦੇਵ ਲਕ੍ਖਣਮਸ੍ਸਾਤਿ **ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਲਾਲਪ੍ਪਨਲਕ੍ਖਣੋ।** ਪਸਾਦਸਙ੍ਖਾਤੇ ਕਾਯੇ ਨਿਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸਹਗਤਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਟਿਪੀਲ਼ਨਂ **ਕਾਯਪਟਿਪੀਲ਼ਨਂ,** ਸਸਮ੍ਭਾਰਕਥਨਂ ਵਾ ਏਤਂ ਯਥਾ ''ਧਨੁਨਾ ਵਿਜ੍ਝਤੀ''ਤਿ ਤਦੁਪਨਿਸ੍ਸਯਸ੍ਸ ਵਾ ਅਨਿਟ੍ਠਰੂਪਸ੍ਸ ਪਚ੍ਛਾ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ''ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸ ਪਟਿਪੀਲ਼ਨ''ਨ੍ਤਿਪਿ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਪਟਿਘਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਮਨਸੋ ਵਿਹੇਸਨਂ **ਮਨੋਵਿਘਾਤਂ।** ਤਦੇਵ ਲਕ੍ਖਣਮਸ੍ਸਾਤਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਞਾਤਿਬ੍ਯਸਨਾਦਿਨਾ ਫੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਪਰਿਦੇਵਨਾਯਪਿ ਅਸਕ੍ਕੁਣਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੋਗਤਸੋਕਸਮੁਟ੍ਠਿਤੋ ਭੁਸੋ ਆਯਾਸੋ **ਉਪਾਯਾਸੋ।** ਸੋ ਪਨ ਚੇਤਸੋ ਅਪ੍ਪਸਨ੍ਨਾਕਾਰੋ ਏਵਾਤਿ ਆਹ "**ਵਿਸਾਦਲਕ੍ਖਣੋ**"ਤਿ। ਸਾਦਨਂ ਪਸਾਦਨਂ **ਸਾਦੋ,** ਪਸਨ੍ਨਤਾ। ਅਨੁਪਸਗ੍ਗੋਪਿ ਹਿ ਸਦ੍ਦੋ ਸਉਪਸਗ੍ਗੋ ਵਿਯ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਬੋਧਕੋ ਯਥਾ ''ਗੋਤ੍ਰਭੂ''ਤਿ। ਏਵਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ। ਤਤੋ ਵਿਗਮਨਂ **ਵਿਸਾਦੋ,** ਅਪ੍ਪਸਨ੍ਨਭਾਵੋ।

੯੬. ਵਿਤਕ੍ਕਨਂ **ਵਿਤਕ੍ਕਿਤਂ,** ਤਂ ਪਨਤ੍ਥਤੋ ਵਿਤਕ੍ਕੋਵ, ਤਥਾ **ਵਿਚਾਰਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ, ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਅਭਿਨਿਰੋਪਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੋ ਵਿਤਕ੍ਕੋ**"ਤਿਆਦਿ। **ਏਤੇਨਾ**ਤਿ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰੇ ਪਰਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ਕਰਣਨਿਦ੍ਦੇਸੋ, ਹੇਤੁਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਵਾ। ਤੇਨੇਤਮਤ੍ਥਂ ਦੀਪੇਤਿ ''ਖੋਭਕਰਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਤਂਸਹਿਤਮ੍ਪਿ ਝਾਨਂ ਤੇਹਿ ਸਉਪ੍ਪੀਲ਼ਨਂ ਵਿਯ ਹੋਤੀ''ਤਿ, ਤੇਨਾਹ "**ਸਕਣ੍ਟਕਂ** [ਭਕਣ੍ਡਕਂ (ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ)] **ਵਿਯ ਖਾਯਤੀ**"ਤਿ। ਓਲ਼ਾਰਿਕਭਾਵੋ ਹਿ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਕਣ੍ਟਕੇਨ ਸਹ ਪਵਤ੍ਤਕਥਾ। ਕਣ੍ਟਕਸਹਿਤਭਾਵੋ ਚ ਸਉਪ੍ਪੀਲ਼ਨਤਾ ਏਵ, ਲੋਕੇ ਹਿ ਸਕਣ੍ਟਕਂ ਫਰੁਸਕਂ ਓਲ਼ਾਰਿਕਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

੯੭. ਪੀਤਿਗਤਂ **ਪੀਤਿਯੇਵ** ''ਦਿਟ੍ਠਿਗਤ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਸ॰ ੩੯੧; ਮਹਾਨਿ॰ ੧੨) ਵਿਯ ਗਤ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਤਬ੍ਭਾਵਵੁਤ੍ਤਿਤੋ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਸਂਵਣ੍ਣਕਾਨਂ ਪਕਤਿ, ਯਦਿਦਂ ਅਨਤ੍ਥਕਪਦਂ, ਤੁਲ੍ਯਾਧਿਕਰਣਪਦਞ੍ਚ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ''ਯੋਪਨਾਤਿ ਯੋ ਯਾਦਿਸੋ, (ਪਾਰਾ॰ ੪੫) ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੂਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਯਨਮਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਚ ਆਦਿ। ਯਾਯ ਨਿਮਿਤ੍ਤਭੂਤਾਯ ਉਬ੍ਬਿਲਾਵਨਪੀਤਿਯਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ **ਉਬ੍ਬਿਲਾਵਿਤਂ** ਨਾਮ, ਸਾਯੇਵ **ਉਬ੍ਬਿਲਾਵਿਤਤ੍ਤਂ** ਭਾਵਵਾਚਕਸ੍ਸ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ। ਇਤਿ ਪੀਤਿਯਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਏਵ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਬ੍ਬਿਲਾਵਨਤੋ ਤਸ੍ਸ ਉਬ੍ਬਿਲਾਵਿਤਭਾਵੋ ਪੀਤਿਯਾ ਕਤੋ ਨਾਮਾਤਿ ਆਹ "**ਉਬ੍ਬਿਲਭਾਵਕਰਣ**"ਨ੍ਤਿ।

੯੮. ਆਭੁਜਨਂ ਮਨਸਿਕਰਣਂ **ਆਭੋਗੋ।** ਸਮ੍ਮਾ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ, ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਆਹਾਰੋ **ਸਮਨ੍ਨਾਹਾਰੋ।** ਅਯਂ ਪਨ **ਟੀਕਾਯਂ** (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੯੮) ਵੁਤ੍ਤਨਯੋ – ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਭੁਗ੍ਗਭਾਵੋ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਭਿਨਤਭਾਵੋ **ਆਭੋਗੋ।** ਸੁਖੇਨ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਭਿਨਤਂ ਹੋਤਿ, ਨ ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਵਿਯ ਅਪਨਤਂ, ਨਾਪਿ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੇਨ ਵਿਯ ਅਨਭਿਨਤਂ, ਅਨਪਨਤਞ੍ਚਾਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ''ਮਨੁਞ੍ਞਭੋਜਨਾਦੀਸੁ ਖੁਪ੍ਪਿਪਾਸਾਦਿਅਭਿਭੂਤਸ੍ਸ ਵਿਯ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵੇਚਿਯਮਾਨਸ੍ਸ ਉਪਾਦਾਰਮ੍ਮਣਪਤ੍ਥਨਾਵਿਸੇਸਤੋ ਅਭਿਵਡ੍ਢਤਿ, ਮਨੁਞ੍ਞਭੋਜਨਂ ਭੁਤ੍ਤਾਵਿਨੋ ਵਿਯ ਪਨ ਉਲ਼ਾਰਕਾਮਰਸਸ੍ਸ ਯਾਵਦਤ੍ਥਂ ਨਿਚਿਤਸ੍ਸ ਸਹਿਤਸ੍ਸ ਭੁਤ੍ਤਕਾਮਤਾਯ ਕਾਮੇਸੁ ਪਾਤਬ੍ਯਤਾ ਨ ਹੋਤਿ, ਵਿਸਯਾਨਭਿਗਿਦ੍ਧਨਤੋ ਵਿਸਯੇਹਿ ਦੁਮ੍ਮੋਚਿਯੇਹਿ ਜਲੂਕਾ ਵਿਯ ਸਯਮੇਵ ਮੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ ਚ ਅਯੋਨਿਸੋ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਕਾਮਗੁਣਸਨ੍ਤਪ੍ਪਿਤਤਾਯ ਸਂਸਾਰਦੁਕ੍ਖਵੂਪਸਮਂ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ ਪਠਮਵਾਦੀ। ਕਾਮਾਦੀਨਂ ਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸਿਤਾਯ, ਪਠਮਾਦਿਝਾਨਸੁਖਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਭਾਵਦਸ੍ਸਿਤਾਯ ਚ ਪਠਮਾਦਿਝਾਨਸੁਖਤਿਤ੍ਤਿਯਾ ਸਂਸਾਰਦੁਕ੍ਖੁਪਚ੍ਛੇਦਂ ਬ੍ਯਾਕਂਸੁ ਦੁਤਿਯਾਦਿਵਾਦਿਨੋ। ਇਧਾਪਿ ਉਚ੍ਛੇਦਵਾਦੇਵ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੋ ਵਿਚਾਰੋ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ। ਅਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸੋ – ਏਕਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ ਪਞ੍ਚ ਵਾਦਾ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ। ਪਠਮਵਾਦੇ ਯਦਿ ਕਾਮਗੁਣਸਮਪ੍ਪਿਤੋ ਅਤ੍ਤਾ, ਏਵਂ ਸੋ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤੋ। ਦੁਤਿਯਾਦਿਵਾਦੇਸੁ ਯਦਿ ਪਠਮਵਾਦਸਙ੍ਗਹਿਤੋ ਸੋਯੇਵ ਅਤ੍ਤਾ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਾਦਿਸਮਙ੍ਗੀ , ਏਵਂ ਸਤਿ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤੋਤਿ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ ਉਚ੍ਛੇਦਵਾਦੇ ਵਿਯ ਇਧ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ''ਅਞ੍ਞੋ ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਅਞ੍ਞਗ੍ਗਹਣਂ ਨ ਕਤਂ। ਕਥਂ ਪਨ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਨਿਬ੍ਬਾਨਪਞ੍ਞਾਪਕਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨਵਾਦਸ੍ਸ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਙ੍ਗਹੋ, ਨ ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿਯਾਤਿ? ਤਂਤਂਸੁਖਵਿਸੇਸਸਮਙ੍ਗਿਤਾਪਟਿਲਦ੍ਧੇਨ ਬਨ੍ਧਵਿਮੋਕ੍ਖੇਨ ਸੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਕਰੂਪੇਨੇਵ ਅਵਟ੍ਠਾਨਦੀਪਨਤੋ। ਤੇਸਞ੍ਹਿ ਤਥਾਪਟਿਲਦ੍ਧੇਨ ਕਮ੍ਮਬਨ੍ਧਵਿਮੋਕ੍ਖੇਨ ਸੁਦ੍ਧੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ਸਕਰੂਪੇਨੇਵ ਅਵਟ੍ਠਾਸੀਤਿ ਲਦ੍ਧਿ। ਤਥਾ ਹਿ **ਪਾਲ਼ਿਯਂ** ''ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ ਭੋ ਅਯਂ ਅਤ੍ਤਾ ਪਰਮਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਪਤ੍ਤੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਸਸ੍ਸਤਭਾਵਞ੍ਞਾਪਕਚ੍ਛਾਯਾਯ ਏਵ ਤੇਸਂ ਵਾਦਦਸ੍ਸਨਂ ਕਤਨ੍ਤਿ।

"**ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਾਲ਼ਿਯਤ੍ਥਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨਂ। ਤਤ੍ਥ **ਯਾਸ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠੀਨਂ ਅਨਿਯਮਨਿਦ੍ਦੇਸਵਚਨਂ। ਤਸ੍ਸ ਇਮਾ ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿ ਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਕਥਿਤਾਤਿ ਨਿਯਮਨਂ, ਨਿਯਤਾਨਪੇਕ੍ਖਵਚਨਂ ਵਾ ਏਤਂ ''ਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਆਗਤਟ੍ਠਾਨੇ ਵਿਯ। **ਸੇਸਾ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਪਞ੍ਞਾਸ ਦਿਟ੍ਠਿਯੋ। ਤਾਸੁ ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿਕਵਾਦਾਦੀਨਂ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਸਙ੍ਗਹਭਾਵੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਪਕਾਸਿਤੋਯੇਵ। ਕਿਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਕਾਰਣਂ, ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਪਰਨ੍ਤਾ ਏਵ ਦਿਟ੍ਠਾਭਿਨਿਵੇਸਸ੍ਸ ਵਿਸਯਭਾਵੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਨ ਪਨ ਤਦੁਭਯਮੇਕਜ੍ਝਨ੍ਤਿ? ਅਸਮ੍ਭਵੋ ਏਵੇਤ੍ਥ ਕਾਰਣਂ। ਨ ਹਿ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਪਰਨ੍ਤੇਸੁ ਵਿਯ ਤਦੁਭਯਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੇ ਮਜ੍ਝਨ੍ਤੇ ਦਿਟ੍ਠਿਕਪ੍ਪਨਾ ਸਮ੍ਭਵਤਿ ਤਦੁਭਯਨ੍ਤੁਰਮਤ੍ਤੇਨ ਇਤ੍ਤਰਕਾਲਤ੍ਤਾ। ਅਥ ਪਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਭਾਵੋ ਤਦੁਭਯਵੇਮਜ੍ਝਂ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਕਪ੍ਪਨਾਕ੍ਖਮੋ ਤਸ੍ਸ ਉਭਯਸਭਾਵੋ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਪਰਨ੍ਤੇਸੁਯੇਵ ਅਨ੍ਤੋਗਧੋਤਿ ਕਥਂ ਤਦੁਭਯਮੇਕਜ੍ਝਂ ਅਦਸ੍ਸਿਤਂ ਸਿਯਾ। ਅਥ ਵਾ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਪਰਨ੍ਤਵਨ੍ਤਤਾਯ ''ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਪਰਨ੍ਤੋ''ਤਿ ਮਜ੍ਝਨ੍ਤੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਸੋਪਿ ''ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਕਪ੍ਪਿਕਾ ਚ ਅਪਰਨ੍ਤਕਪ੍ਪਿਕਾ ਚ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਪਰਨ੍ਤਕਪ੍ਪਿਕਾ ਚਾ''ਤਿ ਉਪਰਿ ਵਦਨ੍ਤੇਨ ਭਗਵਤਾ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਪਰਨ੍ਤੇਹਿ ਵਿਸੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਮ੍ਪਿ ''ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਤੇ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਪਰਨ੍ਤਕਪ੍ਪਿਕੇ''ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਾਮਞ੍ਞਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ, ਏਕਸੇਸੇਨ ਵਾ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਹਿ ਸਙ੍ਕਡ੍ਢਿਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਵਚਨਸ੍ਸ ਨਿਰਵਸੇਸਸਙ੍ਕਡ੍ਢਨਾਭਾਵਤੋ ਅਨਤ੍ਥਕਤਾ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ। ਕੇ ਪਨ ਤੇ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਪਰਨ੍ਤਕਪ੍ਪਿਕਾਤਿ? ਯੇ ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿਕਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨਵਾਦਾਤਿ ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਉਭਯਸਮ੍ਬਨ੍ਧਾਭਿਨਿਵੇਸਿਨੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

੧੦੦-੧੦੪. **“ਇਦਾਨੀ”**ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਪ੍ਪਨਾਵਚਨਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਏਕਜ੍ਝ**ਨ੍ਤਿ ਰਾਸਿਕਰਣਤ੍ਥੇ ਨਿਪਾਤੋ। ਏਕਧਾ ਕਰੋਤੀਤਿ **ਏਕਜ੍ਝ**ਨ੍ਤਿਪਿ ਨੇਰੁਤ੍ਤਿਕਾ, ਭਾਵਨਪੁਂਸਕਞ੍ਚੇਤਂ। **ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਇਦਮਤ੍ਥੋ, ਇਮਿਨਾ ਪਕਾਰੇਨ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਸੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਜ੍ਝਾਸਯ**ਨ੍ਤਿ ਸਸ੍ਸਤੁਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਦਿਟ੍ਠਿਜ੍ਝਾਸਯਂ। ਤਦੁਭਯਵਸੇਨ ਹਿ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖੇ ਦੁਵਿਧੋ ਅਜ੍ਝਾਸਯੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ –

> ‘‘ਸਸ੍ਸਤੁਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿ ਚ, ਖਨ੍ਤਿ ਚੇਵਾਨੁਲੋਮਿਕਾ।
> ਯਥਾਭੂਤਞ੍ਚ ਯਂ ਞਾਣਂ, ਏਤਂ ਆਸਯਸਦ੍ਦਿਤ’’ਨ੍ਤਿ॥ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੧੩੬; ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ; ਸਾਰਤ੍ਥ॰ ਟੀ॰ ੧.ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ, ਵੇਰਞ੍ਜਕਣ੍ਡਵਣ੍ਣਨਾ; ਵਿ॰ ਵਿ॰ ਟੀ॰ ੧.ਵੇਰਞ੍ਜਕਣ੍ਡਵਣ੍ਣਨਾਪਿ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ)।

ਤਞ੍ਚ ਭਗਵਾ ਅਪਰਿਮਾਣਾਸੁ ਲੋਕਧਾਤੂਸੁ ਅਪਰਿਮਾਣਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਪਰਿਮਾਣੇ ਏਵ ਞੇਯ੍ਯਵਿਸੇਸੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਅਨੇਕਭੇਦਭਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਜਨਾ ਸਸ੍ਸਤਵਾਦਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿਯਾ ਪਭੇਦੇਹਿ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨਵਸੇਨ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਪਮਾਣਭੂਤਾਯ ਤੁਲਾਯ ਧਾਰਯਮਾਨੋ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ **“ਤੁਲਾਯ ਤੁਲਯਨ੍ਤੋ ਵਿਯਾ”**ਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਵਕ੍ਖਤਿ ‘‘ਅਨ੍ਤੋਜਾਲੀਕਤਾ’’ਤਿਆਦਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧੪੬) **“ਸਿਨੇਰੁਪਾਦਤੋ ਵਾਲੁਕਂ ਉਦ੍ਧਰਨ੍ਤੋ ਵਿਯਾ”**ਤਿ ਪਨ ਏਤੇਨ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਞਾਣਸ੍ਸ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਦੇਸਨਾਯ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ ਪਰਮਗਮ੍ਭੀਰਤਾਵਚਨਤੋ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ‘‘ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਇਮੇਹੇਵ ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿਯਾ ਵਤ੍ਥੂਹਿ, ਏਤੇਸਂ ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ, ਨਤ੍ਥਿ ਇਤੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ’’ਤਿ ਵਚਨਤੋ, ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਕਪ੍ਪਿਕਾਦਿਤ੍ਤਯਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਕਸ੍ਸਚਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਯਾਨਿ ਤਾਨਿ ਸਾਮਞ੍ਞਫਲਾਦਿਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਰੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾਨਿ ਅਕਿਰਿਯਾਹੇਤੁਕਨਤ੍ਥਿਕਵਾਦਾਦੀਨਿ, ਯਾਨਿ ਚ ਇਸ੍ਸਰਪਕਤਿਪਜਾਪਤਿਪੁਰਿਸਕਾਲਸਭਾਵਨਿਯਤਿਯਦਿਚ੍ਛਾਵਾਦਾਦਿਪ੍ਪਭੇਦਾਨਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਿ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੧੬੦-੧੬੨; ਵਿਭ॰ ਅਨੁਟੀ॰ ੨.੧੯੪-੧੯੫ ਵਾਕ੍ਯਖਣ੍ਡੇਸੁ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ) ਬਹਿਦ੍ਧਾਪਿ ਦਿਸ੍ਸਮਾਨਾਨਿ, ਤੇਸਂ ਏਤ੍ਥੇਵ ਸਙ੍ਗਹਤੋ ਅਨ੍ਤੋਗਧਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਕਥਂ? ਅਕਿਰਿਯਵਾਦੋ ਤਾਵ ‘‘ਵਞ੍ਝਾ ਕੂਟਟ੍ਠਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਕਿਰਿਯਾਭਾਵਦੀਪਨਤੋ ਸਸ੍ਸਤਵਾਦੇ ਅਨ੍ਤੋਗਧੋ, ਤਥਾ ‘‘ਸਤ੍ਤਿਮੇ ਕਾਯਾ’’ਤਿਆਦਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੭੪) ਨਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤੋ ਪਕੁਧਵਾਦੋ, ‘‘ਨਤ੍ਥਿ ਹੇਤੁ ਨਤ੍ਥਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸਂਕਿਲੇਸਾਯਾ’’ਤਿਆਦਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੬੮) ਨਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤੋ ਅਹੇਤੁਕਵਾਦੋ ਚ ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਵਾਦੇ। ‘‘ਨਤ੍ਥਿ ਪਰੋ ਲੋਕੋ’’ਤਿਆਦਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੭੧) ਨਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤੋ ਨਤ੍ਥਿਕਵਾਦੋ ਉਚ੍ਛੇਦਵਾਦੇ। ਤਥਾ ਹਿ ਤਤ੍ਥ ‘‘ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿਆਦਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੮੫) ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਠਮੇਨ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਨਿਗਣ੍ਠਵਾਦਾਦਯੋ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ।

ਯਦਿਪਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੭੭) ਨਾਟਪੁਤ੍ਤਵਾਦਭਾਵੇਨ ਚਾਤੁਯਾਮਸਂਵਰੋ ਆਗਤੋ, ਤਥਾਪਿ ਸਤ੍ਤਵਤਾਤਿਕ੍ਕਮੇਨ ਵਿਕ੍ਖੇਪਵਾਦਿਤਾਯ ਨਾਟਪੁਤ੍ਤਵਾਦੋਪਿ ਸਞ੍ਚਯਵਾਦੋ ਵਿਯ ਅਮਰਾਵਿਕ੍ਖੇਪਵਾਦੇਸੁ ਅਨ੍ਤੋਗਧੋ। ‘‘ਤਂ ਜੀਵਂ ਤਂ ਸਰੀਰਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਜੀਵਂ ਅਞ੍ਞਂ ਸਰੀਰ’’ਨ੍ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੭੭; ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੨੨; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੫) ਏਵਂਪਕਾਰਾ ਵਾਦਾ ਪਨ ‘‘ਰੂਪੀ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ ਅਰੋਗੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’’ਤਿਆਦਿਵਾਦੇਸੁ ਸਙ੍ਗਹਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ‘‘ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਸਤ੍ਤਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾ’’ਤਿ ਏਵਂਪਕਾਰਾ ਸਸ੍ਸਤਵਾਦੇ। ‘‘ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਸਤ੍ਤਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾ’’ਤਿ ਏਵਂਪਕਾਰਾ ਉਚ੍ਛੇਦਵਾਦੇ। ‘‘ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਹੋਤਿ ਚ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਚ ਨਤ੍ਥਿ ਚ ਸਤ੍ਤਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾ’’ਤਿ ਏਵਂਪਕਾਰਾ ਏਕਚ੍ਚਸਸ੍ਸਤਵਾਦੇ। ‘‘ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ, ਨੇਵਤ੍ਥਿ ਨ ਨਤ੍ਥਿ ਸਤ੍ਤਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾ’’ਤਿ ਏਵਂਪਕਾਰਾ ਅਮਰਾਵਿਕ੍ਖੇਪਵਾਦੇ। ਇਸ੍ਸਰਪਕਤਿਪਜਾਪਤਿਪੁਰਿਸਕਾਲਵਾਦਾ ਏਕਚ੍ਚਸਸ੍ਸਤਵਾਦੇ। ਕਣਾਦਵਾਦੋ, ਸਭਾਵਨਿਯਤਿਯਦਿਚ੍ਛਾਵਾਦਾ ਚ ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਵਾਦੇ ਸਙ੍ਗਹਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਰੇਸੁ, ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਸਮਯੇ ਦਿਸ੍ਸਮਾਨਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਂ ਇਮਾਸੁਯੇਵ ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿਯਾ ਦਿਟ੍ਠੀਸੁ ਅਨ੍ਤੋਗਧਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤੇ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥਾਗਤਨਯੇਨ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾ ਗਨ੍ਥਵਿਤ੍ਥਾਰਕਰਾ, ਅਤਿਤ੍ਥੇ

ਚ ਪਕ੍ਖਨ੍ਤਨਮਿਵ ਹੋਤੀਤਿ ਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰਯਿਮ੍ਹ। ਇਧ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਅਤ੍ਥਵਿਚਾਰਣਾਯ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਅਨੁਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਪਕਾਸਨਮੇਵ ਹਿ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਭਾਰੋਤਿ।

''ਏਵਮਯਂ ਯਥਾਨੁਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਦੇਸਨਾ ਆਗਤਾ''ਤਿ ਵਚਨਪ੍ਪਸਙ੍ਗੇਨ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸਾਨੁਸਨ੍ਧਯੋ ਵਿਭਜਿਤੁਂ **"ਤਯੋ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਰਨਿਸੇਧਨਤ੍ਥਞ੍ਹਿ ਵਿਸੇਸਨਿਦ੍ਧਾਰਣਂ। ਤਤ੍ਥ ਅਨੁਸਨ੍ਧਨਂ **ਅਨੁਸਨ੍ਧਿ,** ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਮਤ੍ਤਂ, ਯਂ ਦੇਸਨਾਯ ਕਾਰਣਟ੍ਠੇਨ ''ਸਮੁਟ੍ਠਾਨ''ਨ੍ਤਿਪਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਪੁਚ੍ਛਾਦਯੋ ਹਿ ਦੇਸਨਾਯ ਬਾਹਿਰਕਾਰਣਂ ਤਦਨੁਰੂਪੇਨ ਦੇਸਨਾਪਵਤ੍ਤਨਤੋ। ਤਂਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋਪਿ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ ਕਾਰਣਮੇਵ। ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਕਾਰਣਂ ਪਨ ਮਹਾਕਰੁਣਾਦੇਸਨਾਞਾਣਾਦਯੋ। ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਉਪਰਿ ਆਵਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਪੁਚ੍ਛਾਯ ਕਤੋ ਅਨੁਸਨ੍ਧਿ **ਪੁਚ੍ਛਾਨੁਸਨ੍ਧਿ,** ਪੁਚ੍ਛਂ ਅਨੁਸਨ੍ਧਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਸਿਤਤ੍ਤਾ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ਕਤੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਪੁਚ੍ਛਾਸਙ੍ਖਾਤੋ ਅਨੁਸਨ੍ਧਿ **ਪੁਚ੍ਛਾਨੁਸਨ੍ਧੀ**ਤਿਪਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਪੁਚ੍ਛਾਨਿਸ੍ਸਿਤੇਨ ਹਿ ਅਨੁਸਨ੍ਧਿਨਾ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਾ ਪੁਚ੍ਛਾਪਿ ਗਹਿਤਾਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਅਨੁਸਨ੍ਧਹਤੀਤਿ **ਅਨੁਸਨ੍ਧਿ,** ਪੁਚ੍ਛਾਸਙ੍ਖਾਤੋ ਅਨੁਸਨ੍ਧਿ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਪੁਚ੍ਛਾਨੁਸਨ੍ਧਿ,** ਤਂਤਂਸੁਤ੍ਤਪਦੇਸੋ। ਪੁਚ੍ਛਾਯ ਵਾ ਅਨੁਸਨ੍ਧੀਯਤੀਤਿ **ਪੁਚ੍ਛਾਨੁਸਨ੍ਧਿ,** ਪੁਚ੍ਛਂ ਵਚਨਸਮ੍ਬਨ੍ਧਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਸਿਤੋ ਤਂਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕੋ ਤਂਤਂਸੁਤ੍ਤਪਦੇਸੋਵ। **ਅਜ੍ਝਾਸਯਾਨੁਸਨ੍ਧਿ**ਮ੍ਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਅਨੁਸਨ੍ਧੀਯਤੀਤਿ ਅਨੁਸਨ੍ਧਿ, ਯੋ ਯੋ ਅਨੁਸਨ੍ਧਿ, ਅਨੁਸਨ੍ਧਿਨੋ ਅਨੁਰੂਪਂ ਵਾ **ਯਥਾਨੁਸਨ੍ਧਿ।**

ਪੁਚ੍ਛਾਯ, ਅਜ੍ਝਾਸਯੇਨ ਚ ਅਨਨੁਸਨ੍ਧਿਕੋ ਆਦਿਮ੍ਹਿ ਦੇਸਿਤਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨੁਰੂਪਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਵਾ ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਵਾ ਪਵਤ੍ਤੋ ਉਪਰਿਸੁਤ੍ਤਪਦੇਸੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਸੋ ''ਯੇਨ ਪਨ ਧਮ੍ਮੇਨ...ਪੇ॰... ਕਕਚੂਪਮਾ ਆਗਤਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧੦੦-੧੦੪) ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਯਥਾਪਾਲ਼ਿਮਯਂ ਵਿਭਾਗੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **"ਤਤ੍ਥਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ। ਤਤ੍ਥ ''ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਨਨ੍ਦੋ ਗੋਪਾਲਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚਾ''ਤਿ ਪਠਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਨ ਸੁਨ੍ਦਰਂ ਸੁਤ੍ਤੇ ਤਥਾ ਅਭਾਵਤੋ। ''ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਨਨ੍ਦਗੋਪਾਲਕਸੁਤ੍ਤੇ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚਾ''ਤਿ ਪਨ ਪਠਿਤਬ੍ਬਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸੁਤ੍ਤੇ ''ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚਾ''ਤਿ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਉਪਪਤ੍ਤਿਤੋ। ਇਦਞ੍ਹਿ ਸਂਯੁਤ੍ਤਾਗਮਵਰੇ **ਸਲ਼ਾਯਤਨਵਗ੍ਗੇ** ਸਙ੍ਗੀਤਸੁਤ੍ਤਂ। ਗਙ੍ਗਾਯ ਵੁਯ੍ਹਮਾਨਂ ਦਾਰੁਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਉਪਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸਦ੍ਧਾਪਬ੍ਬਜਿਤੇ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੇ ਦੇਸਿਤੇ ਨਨ੍ਦੋ ਗੋਪਾਲਕੋ ''ਅਹਮਿਮਂ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਪੂਰੇਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ, ਉਪਸਮ੍ਪਦਞ੍ਚ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਥਾਪਟਿਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਤੋ। ਤਸ੍ਮਾ ''ਨਨ੍ਦਗੋਪਾਲਕਸੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ। ''ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿਆਦੀਨਿ ਪਨ ਅਞ੍ਞਤਰੋਯੇਵ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਵੋਚ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਤਤ੍ਥ ''ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ 'ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਭਨ੍ਤੇ, ਓਰਿਮਂ ਤੀਰ'ਨ੍ਤਿਆਦਿ''।

ਤਤ੍ਰਾਯਮਤ੍ਥੋ – **ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ**ਤਿ ''ਸਚੇ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਾਰੁਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਨ ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ ਉਪਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਗਙ੍ਗਾਯ ਵੁਯ੍ਹਮਾਨਂ ਦਾਰੁਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਉਪਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸਦ੍ਧਾਪਬ੍ਬਜਿਤੇ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੇ ਦੇਸਿਤੇ। **ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦ**ਵੋ**ਚਾ**ਤਿ ਅਨੁਸਨ੍ਧਿਕੁਸਲਤਾਯ ''ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਮਵੋਚ। ਤਥਾਗਤੋ ਹਿ ''ਇਮਿਸ੍ਸਂ ਪਰਿਸਤਿ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਅਨੁਸਨ੍ਧਿ ਕੁਸਲੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਸੋ ਮਂ ਪਞ੍ਹਂ ਪੁਚ੍ਛਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਤਕੇਨੇਵ ਦੇਸਨਂ ਨਿਟ੍ਠਾਪੇਸਿ। **ਓਰਿਮਂ ਤੀਰ**ਨ੍ਤਿ ਓਰਿਮਭੂਤਂ ਤੀਰਂ। ਤਥਾ **ਪਾਰਿਮਂ ਤੀਰ**ਨ੍ਤਿ। **ਮਜ੍ਝੇ ਸਂਸੀਦੋ**ਤਿ ਵੇਮਜ੍ਝੇ ਸਂਸੀਦਨਂ ਨਿਮ੍ਮੁਜ੍ਜਨਂ। **ਥਲੇ ਉਸ੍ਸਾਦੋ**ਤਿ ਜਲਮਜ੍ਝੇ ਉਟ੍ਠਿਤੇ ਥਲਸ੍ਮਿਂ ਉਸ੍ਸਾਰਿਤੋ ਆਰੁਲ਼੍ਹੋ। **ਮਨੁਸ੍ਸਗ੍ਗਾਹੋ**ਤਿ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੀਭੂਤਾਨਂ, ਮਨੁਸ੍ਸੇਹਿ ਵਾ ਗਹਣਂ। ਤਥਾ **ਅਮਨੁਸ੍ਸਗ੍ਗਾਹੋ**ਤਿ **ਆਵਟ੍ਟਗ੍ਗਾਹੋ**ਤਿ ਉਦਕਾਵਟ੍ਟੇਨ ਗਹਣਂ। **ਅਨ੍ਤੋਪੂਤੀ**ਤਿ ਵਕ੍ਕਹਦਯਾਦੀਸੁ ਅਪੂਤਿਕਸ੍ਸਾਪਿ ਗੁਣਾਨਂ ਪੂਤਿਭਾਵੇਨ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਂਪੂਤੀਤਿ।

"ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ"ਤਿਆਦਿ ਮਜ੍ਝਿਮਾਗਮਵਰੇ ਉਪਰਿਪਣ੍ਣਾਸਕੇ **ਮਹਾਪੁਣ੍ਣਮਸੁਤ੍ਤਂ** (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੮੮-੯੦) ਤਤ੍ਰਾਯਮਤ੍ਥੋ – **ਇਤਿ ਕਿਰਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਕਿਰ**-ਸਦ੍ਦੋ ਅਰੁਚਿਯਂ, ਤੇਨ ਭਗਵਤੋ ਯਥਾਦੇਸਿਤਾਯ ਅਤ੍ਤਸੁਞ੍ਞਤਾਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਰੁਚਿਯਭਾਵਂ ਦੀਪੇਤਿ। **ਭੋ**ਤਿ ਧਮ੍ਮਾਲਪਨਂ, ਅਮ੍ਭੋ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਦਿ ਰੂਪਂ ਅਨਤ੍ਤਾ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਤ੍ਤਾ। ਏਵਂ ਸਤੀਤਿ ਸਪਾਠਸੇਸਯੋਜਨਾ। **ਅਨਤ੍ਤਕਤਾਨੀ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਨ ਕਤਾਨਿ, ਅਨਤ੍ਤਭੂਤੇਹਿ ਵਾ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਕਤਾਨਿ। **ਕਮਤ੍ਤਾਨਂ ਫੁਸਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਕੀਦਿਸਮਤ੍ਤਭਾਵਂ ਫੁਸਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਅਸਤਿ ਅਤ੍ਤਨਿ ਖਨ੍ਧਾਨਞ੍ਚ ਖਣਿਕਤ੍ਤਾ ਤਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਕਂ ਨਾਮ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲੇਨ ਫੁਸਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ,

ਕੋ ਕਮ੍ਮਫਲੰ ਪਟਿਸੰਵੇਦਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਚੇਤੋਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋ – ਪਰਿਯਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਨ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਨ ਵਾ ਅਞ੍ਞਾਯ ਜਾਨਿਤ੍ਵਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

ਅਵਿਦ੍ਵਾਤਿ ਸੁਤਾਦਿਵਿਰਹੇਨ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਕੋਵਿਦਤਾਯ ਅਪਣ੍ਡਿਤੋ। **ਵਿਦ੍ਵਾ**ਤਿ ਹਿ ਪਣ੍ਡਿਤਾਧਿਵਚਨੰ ਵਿਦਤਿ ਜਾਨਾਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। **ਅਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ**ਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਉਪਗਤੋ, ਅਰਿਯਧਮ੍ਮੇ ਅਵਿਨੀਤਤਾਯ ਅਪ੍ਪਹੀਨਾਵਿਜ੍ਜੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਣ੍ਹਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯੇਨ ਚੇਤਸਾ**ਤਿ ''ਯਦਿ ਅਹੰ ਨਾਮ ਕੋਚਿ ਨਤ੍ਥਿ, ਏਵੰ ਸਤਿ ਮਯਾ ਕਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਫਲੰ ਕੋ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਤਿ, ਸਤਿ ਪਨ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਿਯਾ ਕਮ੍ਮਫਲੂਪਭੋਗੋ''ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਧਿਪਤਿਤੋ ਆਗਤੇਨ ਅਤ੍ਤਵਾਦੁਪਾਦਾਨਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ। **ਅਤਿਧਾਵਿਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਧਾਵਿਤਬ੍ਬੰ। ਇਦੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ – ਖਣਿਕਤ੍ਤੇਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਕਮ੍ਮੰ ਕਤੰ, ਤਤ੍ਥੇਵ ਫਲੂਪਪਤ੍ਤਿਤੋ ਧਮ੍ਮਪੁਞ੍ਜਮਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਿਦ੍ਧੇ ਕਮ੍ਮਫਲਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇ ਏਕਤ੍ਤਨਯੰ ਮਿਚ੍ਛਾ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਏਕੇਨ ਕਾਰਕਵੇਦਕਭੂਤੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬੰ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਕਮ੍ਮਕਮ੍ਮਫਲਾਨਮਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਸਿਯਾਤਿ ਅਤ੍ਤਨਿਯਸੁਞ੍ਞਤਾਪਕਾਸਨੰ ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨੰ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤਬ੍ਬੰ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਤਿ। ਇਦਾਨਿ ਅਨਤਿਧਾਵਿਤਬ੍ਬਤੰ ਵਿਭਾਵੇਤੁੰ **"ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਥਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

ਉਪਰਿ ਦੇਸਨਾਤਿ ਦੇਸਨਾਸਮੁਟ੍ਠਾਨਧਮ੍ਮਦੀਪਿਕਾਯ ਹੇਟ੍ਠਿਮਦੇਸਨਾਯ ਉਪਰਿ ਪਵਤ੍ਤਿਤਾ ਦੇਸਨਾ। ਦੇਸਨਾਸਮੁਟ੍ਠਾਨਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨੁਰੂਪਪਟਿਪਕ੍ਖਧਮ੍ਮਪ੍ਪਕਾਸਨਵਸੇਨ ਦ੍ਵਿਧੇਸੁ ਯਥਾਨੁਸਨ੍ਧੀਸੁ ਅਨੁਰੂਪਧਮ੍ਮਪ੍ਪਕਾਸਨਵਸੇਨ ਯਥਾਨੁਸਨ੍ਧਿਦਸ੍ਸਨਮੇਤੰ **"ਉਪਰਿ ਛ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਆਗਤਾ"**ਤਿ। ਤਦਵਸੇਸੰ ਪਨ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਪਟਿਪਕ੍ਖਧਮ੍ਮਪ੍ਪਕਾਸਨਵਸੇਨ। ਮਜ੍ਝਿਮਾਗਮਵਰੇ ਮੂਲਪਣ੍ਣਾਸਕੇਯੇਵ ਚੇਤਾਨਿ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ। **ਕਿਲੇਸੇਨਾ**ਤਿ ''ਲੋਭੋ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਕਿਲੇਸਵਸੇਨ। **ਭਣ੍ਡਨੇਨਾ**ਤਿ ਵਿਵਾਦੇਨ। **ਅਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾ**ਤਿ ਕੋਪੇਨ। **ਕਕਚੂਪਮਾ**ਤਿ ਖਰਪਨ੍ਤਿਉਪਮਾ। **ਇਮਸ੍ਮਿਮ੍ਪੀ**ਤਿ **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਅਪੇਕ੍ਖਾਯੰ ''ਅਯਮ੍ਪਿ ਪਾਰਾਜਿਕੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਵਿ॰ ੧.੭੨-੭੩, ੧੬੭, ੧੭੧, ੧੯੫, ੧੯੭) ਵਿਯ, ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨੇ ਵਾ, ਤੇਨ ਯਥਾ ਵਤ੍ਥਸੁਤ੍ਤਾਦੀਸੁ ਪਟਿਪਕ੍ਖਧਮ੍ਮਪ੍ਪਕਾਸਨਵਸੇਨ ਯਥਾਨੁਸਨ੍ਧਿ , ਏਵੰ ਇਮਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਜਾਲੇਤਿ ਅਪੇਕ੍ਖਨੰ, ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨੰ ਵਾ ਕਰੋਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਨਿਚ੍ਚਸਾਰਾਦਿਪਞ੍ਞਾਪਕਾਨੰ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨੰ ਵਸੇਨ ਉਟ੍ਠਿਤਾਯੰ ਦੇਸਨਾ ਨਿਚ੍ਚਸਾਰਾਦਿਸੁਞ੍ਞਤਾਪਕਾਸਨੇਨ ਨਿਟ੍ਠਾਪਿਤਾਤਿ। **"ਤੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸੰਵਣ੍ਣਨਾਯ ਗੁਣੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਪਰਿਤਸ੍ਸਿਤਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਿਤਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

੧੦੫-੧੧੭. ਮਰਿਯਾਦਵਿਭਾਗਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਾਨੰ ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠਿਪਰਾਮਾਸਸ੍ਸ ਤਥਾਗਤਾਨੰ ਜਾਨਨਪਸ੍ਸਨੇਨ, ਸਸ੍ਸਤਾਦਿਮਿਚ੍ਛਾਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਚ ਸਮ੍ਮਾਦਸ੍ਸਨੇਨ ਸਙ੍ਕਰਾਭਾਵ-ਵਿਭਾਗਪ੍ਪਕਾਸਨਤ੍ਥੰ। ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠਿਪਰਾਮਾਸੋਯੇਵ ਤੇਸੰ, ਨ ਤੁ ਤਥਾਗਤਾਨਮਿਵ ਯਥਾਭੂਤੰ ਜਾਨਨਪਸ੍ਸਨੰ। ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਨਮੇਵੇਤੰ ਮਿਚ੍ਛਾਦਸ੍ਸਨਵੇਦਯਿਤੰ, ਨ ਤੁ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਦਸ੍ਸਨਵੇਦਯਿਤਮਿਵ ਨਿਚ੍ਚਲਨ੍ਤਿ ਚ ਹਿ ਇਮਾਯ ਦੇਸਨਾਯ ਮਰਿਯਾਦਵਿਭਾਗੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤੇਨ ਵਕ੍ਖਤਿ ''ਯੇਨ ਦਿਟ੍ਠਿਅਸ੍ਸਾਦੇਨ...ਪੇ॰... ਤੰ ਵੇਦਯਿਤ''ਨ੍ਤਿ, ''ਦਿਟ੍ਠਿਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਚੇਵ...ਪੇ॰... ਦਸ੍ਸੇਤੀ''ਤਿ ਚ। ''ਤਦਪੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਯੇਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸਜਾਤਾ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਯੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਸਾਮਤ੍ਥਿਯਤੋ ਹਿ ਅਵਗਤਤ੍ਥਸ੍ਸੇਵੇਤ੍ਥ ਤ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਰਾਮਸਨੰ। **ਦਿਟ੍ਠਿਅਸ੍ਸਾਦੇਨਾ**ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤੇਨ ਅਸ੍ਸਾਦੇਨ। **"ਦਿਟ੍ਠਿਸੁਖੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਵੇਵਚਨੰ। ਅਜਾਨਨ੍ਤਾਨੰ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾਨੰ ਤੇਸੰ ਭਵਨ੍ਤਾਨੰ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨੰ ਤਦਪਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਤਣ੍ਹਾਗਤਾਨੰ ਵੇਦਯਿਤਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

"ਯਥਾਭੂਤਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਭਾਵ"ਨ੍ਤਿ ਚ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਨ ਹਿ ਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮਸਭਾਵੰ ਅਜਾਨਨਮਤ੍ਤੇਨ ਮਿਚ੍ਛਾ ਅਭਿਨਿਵਿਸਨ੍ਤਿ। ਸਾਮਞ੍ਞਜੋਤਨਾ ਚ ਵਿਸੇਸੇ ਅਵਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਸ੍ਮਾਯਮੇਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ – ''ਸਸ੍ਸਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚਾ''ਤਿ ਇਦੰ ਦਿਟ੍ਠਿਟ੍ਠਾਨੰ ਏਵੰਗਹਿਤੰ ਏਵੰਪਰਾਮਟ੍ਠੰ ਏਵੰਗਤਿਕੰ ਹੋਤਿ ਏਵੰਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਮਜਾਨਨ੍ਤਾਨੰ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾਨੰ ਅਥ ਵਾ ਯਸ੍ਮਿੰ ਵੇਦਯਿਤੇ ਅਵੀਤਤਣ੍ਹਤਾਯ ਏਵੰਦਿਟ੍ਠਿਗਤੰ ਉਪਾਦੀਯਤਿ, ਤੰ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸਮੁਦਯਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾਦਿਤੋ

ਯਥਾਭੂਤਮਜਾਨਨ੍ਤਾਨਂ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਵਿਸੇਸਯੋਜਨਾਯ ਹਿ ਯਥਾ ਅਨਾਵਰਣਞਾਣਸਮਨ੍ਤਚਕ੍ਖੁਹਿ ਤਥਾਗਤਾਨਂ ਯਥਾਭੂਤਮੇਤ੍ਥ ਜਾਨਨਂ, ਪਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਹੋਤਿ, ਨ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਾਨਂ, ਅਥ ਖੋ ਤੇਸਂ ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠਿਪਰਾਮਾਸੋਯੇਵਾਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਇਮਾਯ ਦੇਸਨਾਯ ਦਸ੍ਸੇਤੀਤਿ ਪਾਕਟਂ ਹੋਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਚਾਯਂ ਦੇਸਨਾ ਮਰਿਯਾਦਵਿਭਾਗਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਜਾਤਾ।

ਵੇਦਯਿਤਨ੍ਤਿ ''ਸਸ੍ਸਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚਾ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੧) ਦਿਟ੍ਠਿਪਞ੍ਞਾਪਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ ਦਿਟ੍ਠਿਸ੍ਸਾਦਸੁਖਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਦਪਿ ਅਨੁਭਵਨਂ। **ਤਣ੍ਹਾਗਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਯ ਉਪਗਤਾਨਂ, ਪਵਤ੍ਤਾਨਂ ਵਾ ਤਦੇਵ ਵੁਤ੍ਤਿਨਯੇਨ ਵਿਵਰਤਿ **"ਕੇਵਲਂ…ਪੇ॰… ਵੇਦਯਿਤ"**ਨ੍ਤਿ। **ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਪਨੇਤ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਵੇਦਯਿਤਮੇਵ ਪਚ੍ਚਾਮਸਤਿ, ਤੇਨੇਤਂ ਦੀਪੇਤਿ – ''ਤਦਪਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਤਣ੍ਹਾਗਤਾਨਂ ਵੇਦਯਿਤਮੇਵਾ''ਤਿ ਵਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ''ਤਦਪਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਪਰਿਤਸ੍ਸਿਤਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਿਤਮੇਵਾ''ਤਿ ਪੁਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋਤਿ। ਤਦਪਿ ਤਾਵ ਨ ਸਮ੍ਪਾਪੁਣਾਤੀਤਿ ਹੇਟ੍ਠਿਮਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਨ ਮਰਿਯਾਦਵਿਭਾਗਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਨ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਮਿਵ ਨਿਚ੍ਚਲ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਦਸ੍ਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਸਮ੍ਮਾਦਸ੍ਸਨਸੁਖਂ, ਮਗ੍ਗਫਲਸੁਖਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਕੁਤੋ ਚਾਯਮਤ੍ਥੋ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਏਵ-ਸਦ੍ਦਸਾਮਤ੍ਥਿਯਤੋ। ''ਪਰਿਤਸ੍ਸਿਤਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਿਤਮੇਵਾ''ਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੇਨ ਮਗ੍ਗਫਲਸੁਖਂ ਵਿਯ ਅਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਿਤਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਏਕਰੂਪੇ ਅਵਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਤਂ ਵਟ੍ਟਾਮਿਸਭੂਤਂ ਦਿਟ੍ਠਿਤਣ੍ਹਾਸਲ੍ਲਾਨੁਵਿਦ੍ਧਤਾਯ ਸਉਪ੍ਪੀਲਤ੍ਤਾ ਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਿਤਮੇਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਆਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਪਰਿਤਸ੍ਸਿਤੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਟ੍ਠਕਥਾਮੁਤ੍ਤਕੋ ਸਸਮ੍ਬਨ੍ਧਨਯੋ।

ਏਵਂ ਵਿਸੇਸਕਾਰਣਤੋ ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਿ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਅਵਿਸੇਸਕਾਰਣਤੋ ਤਾਨਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਤਤ੍ਰ ਭਿਕ੍ਖਵੇ"**ਤਿਆਦਿਕਾ ਦੇਸਨਾ ਆਰਦ੍ਧਾ। ਸਬ੍ਬੇਸਞ੍ਹਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਂ ਵੇਦਨਾ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ, ਤਣ੍ਹਾ ਚ ਅਵਿਸਿਟ੍ਠਕਾਰਣਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤਦਪੀ**ਤਿ ''ਸਸ੍ਸਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ਲੋਕਞ੍ਚ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯਦੇਤਂ ''ਸਸ੍ਸਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚਾ''ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਪਨਹੇਤੁਭੂਤਂ ਸੁਖਾਦਿਭੇਦਂ ਤਿਵਿਧਮ੍ਪਿ ਵੇਦਯਿਤਂ, ਤਦਪਿ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਦੁਕ੍ਖਸਲ੍ਲਾਨਿਚ੍ਚਤੋ, ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਸਮੁਦਯਤ੍ਥਙ੍ਗਮਸ੍ਸਾਦਾਦੀਨਵਨਿਸ੍ਸਰਣਤੋ ਵਾ ਯਥਾਭੂਤਮਜਾਨਨ੍ਤਾਨਂ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾਨਂ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਏਵ ਚ ਸੁਖਾਦਿਪਤ੍ਥਨਾਸਮ੍ਭਵਤੋ, ਤਣ੍ਹਾਯ ਚ ਉਪਗਤਤ੍ਤਾ ਤਣ੍ਹਾਗਤਾਨਂ ਤਣ੍ਹਾਪਰਿਤਸ੍ਸਿਤੇਨ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਿਤਮੇਵ ਦਿਟ੍ਠਿਚਲਨਮੇਵ। ''ਅਸਤਿ ਅਤ੍ਤਨਿ ਕੋ ਵੇਦਨਂ ਅਨੁਭਵਤੀ''ਤਿ ਕਾਯਵਚੀਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਚੋਪਨਪ੍ਪਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਮੇਵ, ਨ ਪਨ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਪਞ੍ਞਪੇਤਬ੍ਬੋ ਕੋਚਿ ਧਮ੍ਮੋ ਸਸ੍ਸਤੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋਤਿ। ਏਕਚ੍ਚਸਸ੍ਸਤਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸ ਨਯੋ।

ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

੧੧੮. **ਪਰਮ੍ਪਰਪਚ੍ਚਯਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਮੂਲਕਾਰਣਂ, ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਕਾਰਣਂ, ਪੁਨ ਤਸ੍ਸਪਿ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਪਚ੍ਚਯਪਰਮ੍ਪਰਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ। ਯੇਨ ਹਿ ਤਣ੍ਹਾਪਰਿਤਸ੍ਸਿਤੇਨ ਏਤਾਨਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਵੇਦਯਿਤਂ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਵੇਦਯਿਤਸ੍ਸਾਪਿ ਫਸ੍ਸੋ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਏਵਂ ਪਚ੍ਚਯਪਰਮ੍ਪਰਵਿਭਾਵਿਨੀ ਅਯਂ ਦੇਸਨਾ। ਕਿਮਤ੍ਥਿਯਂ ਪਨ ਪਚ੍ਚਯਪਰਮ੍ਪਰਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਚੇ? ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਰਵਿਞ੍ਞਾਪਨਤ੍ਥਂ। ਤੇਨ ਹਿ ਯਥਾ ਦਿਟ੍ਠਿਸਙ੍ਖਾਤੋ ਪਞ੍ਞਾਪਨਧਮ੍ਮੋ, ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਾ ਚ ਯਥਾਸਕਂ ਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਵਿਨਾ, ਏਵਂ ਪਞ੍ਞਪੇਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਪਿ ਰੂਪਵੇਦਨਾਦਯੋ, ਨ ਏਤ੍ਥ ਕੋਚਿ ਸਸ੍ਸਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ਵਾ ਲੋਕੋ ਵਾਤਿ ਏਵਮਤ੍ਥਨ੍ਤਰਂ ਵਿਞ੍ਞਾਪਿਤਂ ਹੋਤਿ। ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠਿਪਰਿਫਨ੍ਦਿਤਂ ਤਦਪਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਦਿਟ੍ਠਿਕਾਰਣਭੂਤਾਯ ਤਣ੍ਹਾਯ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਂ ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੧੩੧. **ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਫਸ੍ਸਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ। **ਦਿਟ੍ਠਿਵੇਦਯਿਤੇ** ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤੇ ਵੇਦਯਿਤੇ, ਫਸ੍ਸਪਧਾਨੇਹਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤਬ੍ਬੇ। ਸਾਧੇਤਬ੍ਬੇ ਚੇਤਂ ਭੁਮ੍ਮਂ। **ਬਲਵਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਬਲਵਕਾਰਣਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ। ਤਥਾ ਹਿ ਵਿਨਾਪਿ ਚਕ੍ਖਾਦਿਵਤ੍ਥੂਹਿ, ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਹਿ ਚ ਕੇਹਿਚਿ ਵੇਦਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਪਨ ਕਦਾਚਿਪਿ ਫਸ੍ਸੇਨ ਵਿਨਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਫਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾਯ ਬਲਵਕਾਰਣਂ। ਨ ਕੇਵਲਂ ਵੇਦਨਾਯ ਏਵ, ਅਥ ਖੋ ਸੇਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਮ੍ਪਿ। ਸਨ੍ਨਿਹਿਤੋਪਿ ਹਿ ਵਿਸਯੋ

ਸਚੇ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ ਫੁਸਨਾਕਾਰਵਿਰਹਿਤੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੋ ਭਵਤੀਤਿ ਫਸ੍ਸੋ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਿਸੇਸਪਚ੍ਚਯੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਭਗਵਤਾ **ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਣੀਪਕਰਣੇ** ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਂ ਵਿਭਜਨ੍ਤੇਨ ''ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸੇਵ ਪਠਮਮੁਦ੍ਧਰਣਂ ਕਤਂ, ਵੇਦਨਾਯ ਪਨ ਸਾਤਿਸਯਮਧਿਟ੍ਠਾਨਪਚ੍ਚਯੋ ਏਵ। ''ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ''ਤਦਪੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਧਿਕਾਰੋਤਿ ਆਹ **"ਤਂ ਵੇਦਯਿਤ"**ਨ੍ਤਿ। ਗਮਜਮਾਨਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਾ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਪਯੋਗਂ ਪਤਿ ਕਾਮਚਾਰਤ੍ਤਾ, ਲੋਪਤ੍ਤਾ, ਸੇਸਤ੍ਤਾਪਿ ਚ ਏਸ ਨ ਪਯੁਤ੍ਤੋ। ਏਵਮੀਦਿਸੇਸੁ। ਹੋਤਿ ਚੇਤ੍ਥ –

> ''ਗਮਜਮਾਨਾਧਿਕਾਰਤੋ, ਲੋਪਤੋ ਸੇਸਤੋ ਚਾਤਿ।
> ਕਾਰਣੇਹਿ ਚਤੂਹਿਪਿ, ਨ ਕਤ੍ਥਚਿ ਰਵੋ ਯੁਤ੍ਤੋ''ਤਿ॥

"ਯਥਾ ਹੀ"ਤਿਆਦਿਨਾ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਬਲਵਕਾਰਣਤਾਦਸ੍ਸਨੇਨ ਤਦਤ੍ਥਂ ਸਮਤ੍ਥੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਪਤਤੋ**ਤਿ ਪਤਨ੍ਤਸ੍ਸ। **ਥੂਣਾ**ਤਿ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਦਾਰੁਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ।

ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਾਧਿਟ੍ਠਾਨਵਟ੍ਟਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੧੪੪. ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਪਾਲਿਯਂ ਵੇਦਯਿਤਮਨਾਗਤਂ, ਹੇਟ੍ਠਾ ਪਨ ਤੀਸੁਪਿ ਵਾਰੇਸੁ ਅਧਿਕਤਤ੍ਤਾ, ਉਪਰਿ ਚ ''ਫੁਸ੍ਸ ਫੁਸ੍ਸ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਵਕ੍ਖਮਾਨਤ੍ਤਾ ਵੇਦਯਿਤਮੇਵੇਤ੍ਥ ਪਧਾਨਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਸਬ੍ਬਦਿਟ੍ਠਿਵੇਦਯਿਤਾਨਿ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡੇਤੀ"**ਤਿ। ''ਯੇਪਿ ਤੇ''ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਆਗਤਸ੍ਸ ਚ ਪਿ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਸਨ੍ਧਾਯ **"ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡੇਤੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯੇ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਸ੍ਸਤਵਾਦਾ...ਪੇ॰... ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਤੇ ਛਹਿ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨੇਹਿ ਫੁਸ੍ਸ ਫੁਸ੍ਸ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਨ੍ਤੀਤਿ ਹਿ ਵੇਦਯਿਤਕਿਰਿਯਾਵਸੇਨ ਤਂਤਂਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਾਨਂ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਿਤਤ੍ਤਾ ਵੇਦਯਿਤਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨਮੇਵ ਜਾਤਂ। ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਹਿ ਵਾਕ੍ਯਂ ਕਿਰਿਯਾਪਧਾਨਨ੍ਤਿ। **ਉਪਰਿ ਫਸ੍ਸੇ ਪਕ੍ਖਿਪਨਤ੍ਥਾਯਾ**ਤਿ ''ਛਹਿ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨੇਹੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਉਪਰਿ ਫਸ੍ਸੇ ਪਕ੍ਖਿਪਨਤ੍ਥਂ, ਪਕ੍ਖਿਪਨਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਵੇਦਯਿਤਸ੍ਸ ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਤਾਦਸ੍ਸਨਮੇਵ। ''ਛਹਿ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨੇਹਿ ਫੁਸ੍ਸ ਫੁਸ੍ਸ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਹਿ ਛਹਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਯਤਨੇਹਿ ਛਲ਼ਾਰਮ੍ਮਣਪਟਿਸਂਵੇਦਨਂ ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਛਫਸ੍ਸਹੇਤੁਕਮੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਂ ਹੋਤਿ, ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ"**ਤਿਆਦਿ।

ਕਮ੍ਬੋਜੋਤਿ ਏਵਂਨਾਮਕਂ ਰਟ੍ਠਂ। ਤਥਾ **ਦਕ੍ਖਿਣਾਪਥੋ। "ਸਞ੍ਜਾਤਿਟ੍ਠਾਨੇ"**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਞ੍ਜਾਯਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਅਧਿਕਰਣਤ੍ਥੋ **ਸਞ੍ਜਾਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਏਵਂ **ਸਮੋਸਰਣ**-ਸਦ੍ਦੋ। **ਆਯਤਨ**-ਸਦ੍ਦੋਪਿ ਤਦੁਭਯਤ੍ਥੋ। **ਆਯਤਨੇ**ਤਿ ਸਮੋਸਰਣਭੂਤੇ ਚਤੁਮਹਾਪਥੇ। **ਨਨ੍ਤਿ** ਮਹਾਨਿਗ੍ਰੋਧਰੁਕ੍ਖਂ। ਇਦਞ੍ਚ ਅਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰਾਗਮੇ ਪਞ੍ਚਨਿਪਾਤੇ ਸਦ੍ਧਾਨਿਸਂਸਸੁਤ੍ਤਪਦਂ। ਤਤ੍ਥ ਚ ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਸੁਭੂਮਿਯਂ ਚਤੁਮਹਾਪਥੇ ਮਹਾਨਿਗ੍ਰੋਧੋ ਸਮਨ੍ਤਾ ਪਕ੍ਖੀਨਂ ਪਟਿਸਰਣਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੫.੩੮) ਤਨ੍ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਸਤਿ ਸਤਿਆਯਤਨੇ**ਤਿ ਸਤਿਸਙ੍ਖਾਤੇ ਕਾਰਣੇ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇ, ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰੇਵ ਸਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਤਂ ਪਾਪੁਣਾਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਆਯਤਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਫਲਾਨਿ ਤਦਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਆਯਭੂਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਂ ਤਨੋਤਿ ਪਵਤ੍ਤੇਤੀਤਿ **ਆਯਤਨਂ,** ਕਾਰਣਂ। **ਸਮ੍ਮਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਉਪਸਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਅਸ੍ਸਾਸਂ ਜਨੇਨ੍ਤਿ। **ਆਯਤਨ**-ਸਦ੍ਦੋ ਅਞ੍ਞੇਸੁ ਵਿਯ ਨ ਏਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਰਾਵਬੋਧਕੋਤਿ ਆਹ **"ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤੇ"**ਤਿ, ਤਥਾ ਤਥਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਰੁਕ੍ਖਗਚ੍ਛਸਮੂਹੇ ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤੇ ਹਿ ਅਰਞ੍ਞਵੋਹਾਰੋ, ਅਰਞ੍ਞਮੇਵ ਚ ਅਰਞ੍ਞਾਯਤਨਨ੍ਤਿ। **ਅਤ੍ਥਤ੍ਤਯੇਪੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਆਕਰਨਿਵਾਸਾਧਿਟ੍ਠਾਨਤ੍ਥੇ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡੇਤਿ। ''ਹਿਰਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਸੁਵਣ੍ਣਾਯਤਨ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਹਿ ਆਕਰੇ, ''ਇਸ੍ਸਰਾਯਤਨਂ ਵਾਸੁਦੇਵਾਯਤਨ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਨਿਵਾਸੇ, ''ਕਮ੍ਮਾਯਤਨਂ ਸਿਪ੍ਪਾਯਤਨ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨੇ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਨਿਸ੍ਸਯੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਆਯਤਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਆਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਨਿਵਸਨ੍ਤਿ, ਅਧਿਟ੍ਠਹਨ੍ਤੀਤਿ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਵਚਨਤ੍ਥੋ। ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਚ ਫਸ੍ਸਾਦਯੋ ਆਕਿਣ੍ਣਾ, ਤਾਨਿ ਚ ਨੇਸਂ ਵਾਸੋ, ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਦੇਤਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥਤ੍ਤਯਮਿਧ ਯੁਜ੍ਜਤਿਯੇਵ। ਕਥਂ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ ਆਹ **"ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ। ਫਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾ ਸਞ੍ਞਾ ਚੇਤਨਾ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਇਮੇ ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਮਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਉਪਲਕ੍ਖਣਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ ਅਞ੍ਞੇਸਮ੍ਪਿ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਆਯਤਨਭਾਵਤੋ, ਪਧਾਨਵਸੇਨ ਵਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਂ ਵਿਭਜਨ੍ਤੇਨ ਭਗਵਤਾ ਤੇਯੇਵ ''ਫਸ੍ਸੋ

ਹੋਤਿ, ਵੇਦਨਾ, ਸਞ੍ਞਾ, ਚੇਤਨਾ, ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਪਠਮਂ ਵਿਭਤ੍ਤਾ। **ਸਞ੍ਜਾਯ**ਨ੍ਤਿ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨ ਤਤ੍ਥੇਵ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ। **ਸਮੋਸਰ**ਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵਤ੍ਥੁਦ੍ਵਾਰਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨ ਸਮੋਸਰਣਤੋ। ਤਾਨਿ ਚ ਨੇਸਂ ਕਾਰਣਂ ਤੇਸਮਭਾਵੇ ਅਭਾਵਤੋ। ਅਯਂ ਪਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋ ਸਞ੍ਜਾਤਿਦੇਸਾਦਿਅਤ੍ਥੋ ਰੁਲ੍ਹਿਵਸੇਨੇਵ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਨਿਰੁਲ੍ਲ੍ਹਤਾਯ ਏਵ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾਤਿ **ਆਚਰਿਯਾਨਨ੍ਤ੍ਥੇਰੇਨ** ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਯਂ ਪਨ ਪਦਤ੍ਥਵਿਵਰਣਮੁਖੇਨ ਪਵਤ੍ਤੋ ਅਤ੍ਥੋ – ਆਯਤਨਤੋ, ਆਯਾਨਂ ਤਨਨਤੋ, ਆਯਤਸ੍ਸ ਚ ਨਯਨਤੋ **ਆਯਤਨਂ।** ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਹਿ ਤਂਤਂਦ੍ਵਾਰਾਰਮ੍ਮਣਾ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸੇਨ ਸੇਨ ਅਨੁਭਵਨਾਦਿਕਿਚ੍ਚੇਨ ਆਯਤਨ੍ਤਿ ਉਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ ਘਟੇਨ੍ਤਿ ਵਾਯਮਨ੍ਤਿ, ਆਯਭੂਤੇ ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਏਤਾਨਿ ਤਨੋਨ੍ਤਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ੍ਤਿ, ਆਯਤਞ੍ਚ ਸਂਸਾਰਦੁਕ੍ਖਂ ਨਯਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤੀਤਿ। **ਇਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਆਦਿਅਤ੍ਥੇਨ **ਇਤਿ** ਸਦ੍ਦੇਨ ''ਸੋਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚਾ''ਤਿਆਦਿਪਾਲ਼ਿਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਤਿਣ੍ਣ**ਨ੍ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਵਿਸਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ। ਤੇਸਂ ਸਮਾਗਮਨਭਾਵੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤੋ **"ਫਸ੍ਸੋ ਸਙ੍ਗਤੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਸੋ ''ਸਨ੍ਨਿਪਾਤਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਤੇਨ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ – ਯਥਾ ''ਚਕ੍ਖੁਂਪਟਿਚ੍ਚ...ਪੇ॰... ਫਸ੍ਸੋ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੦੪; ੩.੪੨੧, ੪੨੫, ੪੨੬; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੪੩, ੪੫; ੨.੪.੬੧; ਕਥਾ॰ ੪੬੫) ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਸੁਤ੍ਤੇ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਸੁਪਿ ਸਞ੍ਞਾਦੀਸੁ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਸੁ ਵੇਦਨਾਯ ਪਧਾਨਕਾਰਣਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਫਸ੍ਸਸੀਸੇਨ ਦੇਸਨਾ ਕਤਾ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ ''ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਫਸ੍ਸਂ ਆਦਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਪਰਨ੍ਨੁਪਟਿਸਨ੍ਧਾਨੇਨ ਪਚ੍ਚਯਪਰਮ੍ਪਰਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ''ਛਹਿ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨੇਹੀ''ਤਿ ਚ ''ਫੁਸ੍ਸ ਫੁਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਚ ਫਸ੍ਸਸੀਸੇਨ ਦੇਸਨਾ ਕਤਾਤਿ। **ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਾਦੀਨੀ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ''ਫੁਸ੍ਸ ਫੁਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਵਚਨਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

"ਕਿਞ੍ਚਾਪੀ"ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਦ੍ਦਮਤ੍ਤਤੋ ਚੋਦਨਾਲੇਸਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ **"ਤਥਾਪੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਤ੍ਥਤੋ ਤਂ ਪਰਿਹਰਤਿ। ਨ ਆਯਤਨਾਨਿ ਫੁਸਨ੍ਤਿ ਰੂਪਾਨਮਨਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵਤੋ। ਫਸ੍ਸੋ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮੋ ਵਿਸਮਾਨੋ ਏਕਦੇਸੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਅਨਲ੍ਲਿਯਮਾਨੋਪਿ ਫੁਸਨਾਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤੋ ਫੁਸਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ **"ਫਸ੍ਸੋਵ ਤਂ ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਫੁਸਤੀ"**ਤਿ। ਤੇਨੇਵ ਸੋ ''ਫੁਸਨਲਕ੍ਖਣੋ, ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਰਸੋ''ਤਿ ਚ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ''ਛਹਿ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨੇਹਿ ਫੁਸ੍ਸ ਫੁਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਅਫੁਸਨਕਿਚ੍ਚਾਨਿਪਿ ਨਿਸ੍ਸਿਤਵੋਹਾਰੇਨ ਫੁਸਨਕਿਚ੍ਚਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਨਮੇਵ ਫਸ੍ਸੇ ਉਪਨਿਕ੍ਖਿਪਨਂ ਨਾਮ ਯਥਾ ''ਮਞ੍ਚਾ ਘੋਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ। **ਉਪਨਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਹਿ ਫੁਸਨਕਿਚ੍ਚਾਰੋਪਨਵਸੇਨ ਫਸ੍ਸਸ੍ਮਿਂ ਪਵੇਸੇਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਫਸ੍ਸਗਤਿਕਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਫਸ੍ਸੁਪਚਾਰਂ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਉਪਚਾਰੋ ਨਾਮ ਵੋਹਾਰਮਤ੍ਤਂ, ਨ ਤੇਨ ਅਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧਿ ਅਤਂਸਭਾਵਤੋ। ਅਤ੍ਥਸਿਜ੍ਝਨਕੋ ਪਨ ਤਂਸਭਾਵੋਯੇਵ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਤਸ੍ਮਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਯਥਾਹੁ –

''ਅਤ੍ਥਞ੍ਹਿ ਨਾਥੋ ਸਰਣਂ ਅਵੋਚ,
ਨ ਬਯਞ੍ਜਨਂ ਲੋਕਹਿਤੋ ਮਹੇਸੀ''ਤਿ॥

ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਾਨਂ ਛਨ੍ਨਂ ਫਸ੍ਸਾਨਂ ਵਸੇਨ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਯਾਵ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਛਬ੍ਬਿਧਂ ਸਨ੍ਧਾਯ **"ਛਫਸ੍ਸਾਯਤਨਸਮ੍ਭਵਾ ਵੇਦਨਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਪਨ –

''ਫਸ੍ਸਤੋ ਛਬ੍ਬਿਧਾਪੇਤਾ, ਉਪਵਿਚਾਰਭੇਦਤੋ।
ਤਿਧਾ ਨਿਸ੍ਸਿਤਤੋ ਦ੍ਵੀਹਿ, ਤਿਧਾ ਕਾਲੇਨ ਵਡ੍ਢਿਤਾ''ਤਿ॥ –

ਅਟ੍ਠਸਤਪਰਿਯਾਯੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਅਟ੍ਠਸਤਪ੍ਪਭੇਦਾ। ਮਹਾਵਿਹਾਰਵਾਸਿਨੋ ਚੇਤ੍ਥ ਯਥਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਾਮਰੂਪਂ ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ , ਏਵਂ ਫਸ੍ਸਂ, ਵੇਦਨਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਯਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਸਸਨ੍ਤਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਂ ਦੀਪੇਨ੍ਤੋ ਵਿਪਾਕਮੇਵ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਞ੍ਞੇ ਪਨ ਯਥਾ ਤਥਾ ਵਾ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇ ਸਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਜ੍ਜੇਤੁਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਮੇਵ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। **ਸਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਭੇਦਾ ਵੇਦਨਾ। **ਰੂਪਤਣ੍ਹਾਦਿਭੇਦਾਯਾ**ਤਿ ''ਸੇਟ੍ਠਿਪੁਤ੍ਤੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਪੁਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਪਿਤੁਨਾਮਵਸੇਨ ਵਿਯ ਆਰਮ੍ਮਣਨਾਮਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਯ ਰੂਪਤਣ੍ਹਾ ਯਾਵ ਧਮ੍ਮਤਣ੍ਹਾਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਛਬ੍ਬਿਧਾਯ। ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਪਨ –

‘‘ਰੂਪਤਣ੍ਹਾਦਿਕਾ ਕਾਮ-ਤਣ੍ਹਾਦੀਹਿ ਤਿਧਾ ਪੁਨ।
ਸਨ੍ਤਾਨਤੋ ਦ੍ਵਿਧਾ ਕਾਲ-ਭੇਦੇਨ ਗੁਣਿਤਾ ਸਿਯੁ’’ਨ੍ਤਿ॥ –

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਅਟ੍ਠਸਤਪ੍ਪਭੇਦਾਯ। **ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਕੋਟਿਯਾ**ਤਿ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਸੀਸੇਨ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੋਵ ਉਦ੍ਧਟੋ, ਨਨੁ ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਚ ਤਣ੍ਹਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਮਤ੍ਤਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਸ੍ਸਯਪਕਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨ ਚਤੁਧਾ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਮਤ੍ਤਪਕਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨ ਦ੍ਵਿਧਾਤਿ? ਸਚ੍ਚਮੇਤਂ, ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੇ ਏਵ ਪਨ ਤਂ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਅਨ੍ਤੋਗਧਨ੍ਤਿ ਏਵਮੁਦ੍ਧਟੋ। ਯੁਤ੍ਤਂ ਤਾਵ ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਸ੍ਸਯਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੇ ਅਨ੍ਤੋਗਧਤਾ, ਕਥਂ ਪਨ ਆਰਮ੍ਮਣਮਤ੍ਤਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤੀਨਂ ਤਤ੍ਥ ਅਨ੍ਤੋਗਧਭਾਵੋ ਸਿਯਾਤਿ? ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਸ੍ਸਯਵਸਮੋਧਾਨਭੂਤੇਵ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੇ ਏਵ ਅਨ੍ਤੋਗਧਤਾ ਹੋਤਿ। ਏਤਦਤ੍ਥਮੇਵ ਹਿ ਸਨ੍ਧਾਯ ‘‘ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੇਨਾ’’ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ‘‘ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਕੋਟਿਯਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਿਦ੍ਧੇ ਹਿ ਸਤਜਾਰਮ੍ਭੋ ਨਿਯਮਾਯ ਵਾ ਹੋਤਿ ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਰਵਿਞ੍ਞਾਪਨਾਯ ਵਾਤਿ। ਏਵਮੀਦਿਸੇਸੁ।

ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਸ੍ਸਾਤਿ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਂ ਯਾਵ ਅਤ੍ਤਵਾਦੁਪਾਦਾਨਨ੍ਤਿ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਸ੍ਸ। ਨਨੁ ਚ ਤਣ੍ਹਾਵ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਂ, ਕਥਂ ਸਾਯੇਵ ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਸਿਯਾਤਿ? ਸਚ੍ਚਂ, ਪੁਰਿਮਤਣ੍ਹਾਯ ਪਨ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਛਿਮਤਣ੍ਹਾਯ ਦਲ੍ਹਭਾਵਤੋ ਪੁਰਿਮਾਯੇਵ ਤਣ੍ਹਾ ਪਚ੍ਛਿਮਾਯ ਪਚ੍ਚਯੋ ਭਵਤਿ। ਤਣ੍ਹਾਦਲ੍ਹਤ੍ਤਮੇਵ ਹਿ ‘‘ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਂ ਉਪਾਯਾਸੋ ਉਪਕਟ੍ਠਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ **ਉਪ**-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਦਲ੍ਹਤ੍ਥੇ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ। ਅਪਿਚ ਦੁਬ੍ਬਲਾ ਤਣ੍ਹਾ ਤਣ੍ਹਾਯੇਵ, ਬਲਵਤੀ ਤਣ੍ਹਾ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਂ। ਅਥ ਵਾ ਅਪਤ੍ਤਵਿਸਯਪਤ੍ਥਨਾ ਤਣ੍ਹਾ ਤਮਸਿ ਚੋਰਾਨਂ ਹਤ੍ਥਪਸਾਰਣਂ ਵਿਯ, ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਵਿਸਯਗ੍ਗਹਣਂ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਂ ਚੋਰਾਨਂ ਹਤ੍ਥਗਤਭਣ੍ਡਗ੍ਗਹਣਂ ਵਿਯ। ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਤਾਪਟਿਪਕ੍ਖਾ ਤਣ੍ਹਾ। ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਤਾਪਟਿਪਕ੍ਖਂ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਂ। ਪਰਿਯੇਸਨਦੁਕ੍ਖਮੂਲਂ ਤਣ੍ਹਾ, ਆਰਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਮੂਲਂ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਂ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਤੇਸਂ ਵਿਸੇਸੋ ਕੇਚਿਵਾਦਵਸੇਨ ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰੇਨ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੧੪੪) ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਪੁਰਿਮਨਯਸ੍ਸੇਵ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੧੪੪) ਸਕਵਾਦਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ।

ਅਸਹਜਾਤਸ੍ਸ ਉਪਾਦਾਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਕੋਟਿਯਾ, ਸਹਜਾਤਸ੍ਸ ਪਨ ਸਹਜਾਤਕੋਟਿਯਾਤਿ ਯਥਾਲਾਭਮਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। ਤਤ੍ਥ ਅਸਹਜਾਤਾ ਅਨਨ੍ਤਰਨਿਰੁਦ੍ਧਾ ਅਨਨ੍ਤਰਸਮਨਨ੍ਤਰਅਨਨ੍ਤਰੂਪਨਿਸ੍ਸਯਨਤ੍ਥਿਵਿਗਤਾਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਛਧਾ ਪਚ੍ਚਯੋ। ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤਾ ਪਨ ਆਰਮ੍ਮਣਮਤ੍ਤਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਸ੍ਸਯੇਹਿ ਤਿਧਾ, ਤਂ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੇਨੇਵ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ "**ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਕੋਟਿਯਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਤਣ੍ਹਾਯ ਰੂਪਾਦੀਨਿ ਅਸ੍ਸਾਦੇਤ੍ਵਾ ਕਾਮੇਸੁ ਪਾਤਬ੍ਯਤਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਣ੍ਹਾ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਕੋਟਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯੋ। ਤਥਾ ਰੂਪਾਦਿਭੇਦੇ ਸਮ੍ਮੂਲ੍ਹੋ ‘‘ਨਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੭੧; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੪੫; ੨.੯੪-੯੫, ੨੨੫; ੩.੯੧, ੧੧੬, ੧੩੬; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੧੦; ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੧੭੬, ੨੧੭; ਧ॰ ਸ॰ ੧੨੨੧; ਵਿਭ॰ ੯੦੭, ੯੨੫, ੯੭੧) ਮਿਚ੍ਛਾਦਸ੍ਸਨਂ, ਸਂਸਾਰਤੋ ਮੁਚ੍ਚਿਤੁਕਾਮੋ ਅਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇ ਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗਪਰਾਮਸਨਂ, ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਅਤ੍ਤਤ੍ਤਨਿਯਗਾਹਭੂਤਂ ਸਕ੍ਕਾਯਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਇਤਰੇਸਮ੍ਪਿ ਤਿਣ੍ਣਂ ਤਣ੍ਹਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਕੋਟਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਸਹਜਾਤਾ ਪਨ ਸਹਜਾਤਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਨਿਸ੍ਸਯਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਹੇਤੁਵਸੇਨ ਸਤ੍ਤਧਾ ਸਹਜਾਤਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯੋ। ਤਮ੍ਪਿ ਸਬ੍ਬਂ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯੇਨੇਵ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ "**ਸਹਜਾਤਕੋਟਿਯਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਭਵਸ੍ਸਾਤਿ ਕਮ੍ਮਭਵਸ੍ਸ ਚੇਵ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵਸ੍ਸ ਚ। ਤਤ੍ਥ ਚੇਤਨਾਦਿਸਙ੍ਖਾਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਭਵਗਾਮਿਕਮ੍ਮਂ ਕਮ੍ਮਭਵੋ। ਕਾਮਭਵਾਦਿਨਵਵਿਧੋ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵੋ। ਤੇਸੁ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵਸ੍ਸ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਮ੍ਪਿ ਉਪਾਦਾਨਂ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵਹੇਤੁਭੂਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਭਵਸ੍ਸ ਕਾਰਣਭਾਵਤੋ, ਤਸ੍ਸ ਚ ਸਹਾਯਭਾਵੂਪਗਮਨਤੋ ਪਕਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ। ਕਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਕਰਣਕਾਲੇ ਪਨ ਕਮ੍ਮਸਹਜਾਤਮੁਪਾਦਾਨਂ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ। ਕਮ੍ਮਭਵਸ੍ਸ ਪਨ ਸਹਜਾਤਸ੍ਸ ਸਹਜਾਤਮੁਪਾਦਾਨਂ ਸਹਜਾਤਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਨਿਸ੍ਸਯਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਵਸੇਨ ਚੇਵ ਹੇਤੁਮਗ੍ਗਵਸੇਨ ਚ ਅਨੇਕਧਾ ਪਚ੍ਚਯੋ। ਅਸਹਜਾਤਸ੍ਸ ਪਨ

ਅਨਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਅਸਹਜਾਤਮੁਪਾਦਾਨੰ ਅਨਨ੍ਤਰਸਮਨਨ੍ਤਰਅਨਨ੍ਤਰੂਪਨਿਸ੍ਸਯਨਤ੍ਥਿਵਿਗਤਾਸੇਵਨਵਸੇਨ, ਇਤਰਸ੍ਸ ਚ ਨਾਨਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਪਕਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨ, ਸਮ੍ਮਸਨਾਦਿਕਾਲੇਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣਾਦਿਵਸੇਨ ਚ ਪਚ੍ਚਯੋ। ਤਤ੍ਥ ਅਨਨ੍ਤਰਾਦਿਕੇ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇ, ਸਹਜਾਤਾਦਿਕੇ ਚ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯੇ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਤਥਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਰੂਪੂਪਹਾਰਤ੍ਥੋ ਵਾ ਹੇਸ ਅਨੁਕਡ੍ਢਨਤ੍ਥੋ ਵਾ। ਤੇਨ ਹਿ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਕੋਟਿਯਾ ਚੇਵ ਸਹਜਾਤਕੋਟਿਯਾ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਭਵੋ ਜਾਤਿਯਾਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਭਵੋ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਭਵੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਸੋ ਹਿ ਜਾਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਨ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵੋ। ਜਾਤਿਯੇਵ ਹਿ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵੋਤਿ, ਸਾ ਚ ਪਠਮਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਖਨ੍ਧਾ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਜਾਤੀਤਿ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸਵਿਕਾਰਾ ਪਠਮਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ"**ਤਿ, ਤੇਨਾਯੰ ਚੋਦਨਾ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤਾ ''ਨਨੁ ਜਾਤਿਪਿ ਭਵੋਯੇਵ, ਕਥੰ ਸੋ ਜਾਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ, ਕਥੰ ਪਨੇਤੰ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬੰ ''ਕਮ੍ਮਭਵੋ ਜਾਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਚੇ? ਬਾਹਿਰਪਚ੍ਚਯਸਮਤ੍ਤੇਪਿ ਕਮ੍ਮਵਸੇਨੇਵ ਹੀਨਪਣੀਤਾਦਿਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਨਤੋ। ਯਥਾਹ ਭਗਵਾ ''ਕਮ੍ਮੰ ਸਤ੍ਤੇ ਵਿਭਜਤਿ ਯਦਿਦੰ ਹੀਨਪਣੀਤਤਾਯਾ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੮੯) **ਸਵਿਕਾਰਾ**ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਵਿਕਾਰੇਨ ਸਵਿਕਾਰਾ, ਨ ਅਞ੍ਞੇਹਿ, ਤੇ ਚ ਅਤ੍ਥਤੋ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵੋਯੇਵ, ਸੋ ਏਵ ਚ ਤਸ੍ਸ ਕਾਰਣੰ ਭਵਿਤੁਮਯੁਤ੍ਤੋ ਤਣ੍ਹਾਯ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਵਿਯ ਪੁਰਿਮਪਚ੍ਛਿਮਾਦਿਵਿਸੇਸਾਨਮਸਮ੍ਭਵਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਮ੍ਮਭਵੋਯੇਵ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਜਾਤਿਯਾ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੇਨ ਚੇਵ ਪਕਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਨ ਚ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਅਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ''ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੰ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੇਨੇਵ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਕੋਟਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਜਾਤਿਯਾ ਸਤਿ ਜਰਾਮਰਣੰ, ਜਰਾਮਰਣਾਦਿਨਾ ਫੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਚ ਬਾਲਸ੍ਸ ਸੋਕਾਦਯੋ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਨਾਸਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਾਦੀਨੰ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਆਹ **"ਜਾਤਿ...ਪੇ॰... ਪਚ੍ਚਯੋ"**ਤਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਅਤ੍ਥਵਿਨਿਚ੍ਛਯਸ੍ਸ ਅਕਤਤ੍ਤਾ, ਸਹਜਾਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯਸੀਸੇਨੇਵ ਪਚ੍ਚਯਵਿਚਾਰਣਾਯ ਚ, ਦਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ, ਅਙ੍ਗਾਦਿਵਿਧਾਨਸ੍ਸ ਚ ਅਨਾਮਟ੍ਠਤ੍ਤਾ **"ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਮਹਾਵਿਸਯਤ੍ਤਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਵਿਚਾਰਣਾਯ ਨਿਰਵਸੇਸਾ ਅਯੰ ਕੁਤੋ ਲਦ੍ਧਬ੍ਬਾਤਿ ਚੋਦਨਮਪਨੇਤਿ **"ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ"**ਤਿਆਦਿਨਾ। **"ਇਧ ਪਨਸ੍ਸਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਾਲ਼ਿਯਮ੍ਪਿ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਕਥਾ ਏਕਦੇਸੇਨੇਵ ਕਥਿਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਇਧਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਜਾਲੇ। **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ। **ਪਯੋਜਨਮਤ੍ਤਮੇਵਾ**ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਕਾਰਣਭੂਤਵੇਦਨਾਵਸੇਨ ਏਕਦੇਸਮਤ੍ਤੰ ਪਯੋਜਨਮੇਵ। ''ਮਤ੍ਤਮੇਵਾ''ਤਿ ਹਿ ਅਵਧਾਰਣਤ੍ਥੇ ਪਰਿਯਾਯਵਚਨੰ ''ਅਪ੍ਪੰ ਵਸ੍ਸਸਤੰ ਆਯੁ, ਇਦਾਨੇਤਰਹਿ ਵਿਜ੍ਜਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਤ੍ਥਾਵਬੋਧਨਵਸੇਨ ਸਪਯੋਜਨਤ੍ਤਾ, **ਮਤ੍ਤ**-ਸਦ੍ਦੋ ਵਾ ਪਮਾਣੇ, ਪਯੋਜਨਸਙ੍ਖਾਤੰ ਪਮਾਣਮੇਵ, ਨ ਤਦੁਤ੍ਤਰੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **"ਮਤ੍ਤ**-ਸਦ੍ਦੋ ਅਵਧਾਰਣੇ **ਏਵ**-ਸਦ੍ਦੋ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨੇ''ਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਏਵੰ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ। ਹੋਤਿ ਚੇਤ੍ਥ –

> ''ਮਤ੍ਤਮੇਵਾਤਿ ਏਕਤ੍ਥੰ, ਮਤ੍ਤਪਦੰ ਪਮਾਣਕੇ।
> ਮਤ੍ਤਾਵਧਾਰਣੇ ਵਾ, ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਮ੍ਹਿ ਚੇਤਰ''ਨ੍ਤਿ॥

ਏਕਦੇਸੇਨੇਵਿਧ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਕਥਿਤਤ੍ਤਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਤਥਾ ਕਥਨੇ ਸਦ੍ਧਿੰ ਉਦਾਹਰਣੇਨ ਕਾਰਣੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਭਗਵਾ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤੇਨ ਇਮਮਧਿਪ੍ਪਾਯੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ ''ਵਟ੍ਟਕਥੰ ਕਥੇਨ੍ਤੋ ਭਗਵਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ-ਤਣ੍ਹਾ-ਦਿਟ੍ਠੀਨਮਞ੍ਞਤਰਸੀਸੇਨ ਕਥੇਸਿ, ਤੇਸੁ ਇਧ ਦਿਟ੍ਠਿਸੀਸੇਨੇਵ ਕਥੇਨ੍ਤੋ ਵੇਦਨਾਯ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਬਲਵਕਾਰਣਤ੍ਤਾ ਵੇਦਨਾਮੂਲਕੰ ਏਕਦੇਸਮੇਵ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੰ ਕਥੇਸੀ''ਤਿ। ਏਤਾਨਿ ਚ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਅਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰਨਿਕਾਯੇ ਦਸਨਿਪਾਤੇ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੬੧ ਵਾਕਜਖਨ੍ਧੇ) ਤਤ੍ਥ **ਪੁਰਿਮਕੋਟਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤੀ**ਤਿ ਅਸੁਕਸ੍ਸ ਨਾਮ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਨੋ ਵਾ ਕਾਲੇ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਨ ਤਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇਤਿ ਏਵੰ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਪੁਰਿਮੋ ਆਦਿਮਰਿਯਾਦੋ ਅਪ੍ਪਟਿਹਤਸ੍ਸ ਮਮ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸਾਪਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਤਤਾ ਮਰਿਯਾਦਸ੍ਸ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਏਵਞ੍ਚੇਤ**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਮਰਿਯਾਦਾਭਾਵੇਨ ਅਯੰ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਕਾਮੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਅਥ ਚ ਪਨਾ**ਤਿ ਏਵੰ ਕਾਲਨਿਯਮੇਨ ਮਰਿਯਾਦਾਭਾਵੇਨ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾਪਿ। **ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਾ ਪਞ੍ਚਨੀਵਰਣਸਙ੍ਖਾਤਪਚ੍ਚਯਾ **ਅਵਿਜ੍ਜਾ** ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਏਵੰ ਧਮ੍ਮਨਿਯਾਮੇਨ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਕੋਟਿ **ਪਞ੍ਞਾਯਤੀ**ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਕੋ ਚਾਹਾਰੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ, 'ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣਾ' ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯ''ਨ੍ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੬੧) ਹਿ ਤਤ੍ਥੇਵ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਟੀਕਾਯੰ ਪਨ ''ਆਸਵਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੧੪੪) ਆਹ, ਤੰ ਉਦਾਹਰਣਸੁਤ੍ਤੇਨ ਨ ਸਮੇਤਿ। ਅਯੰ ਪਚ੍ਚਯੋ **ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯੋ** ਮ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਦ-ਕਾਰਾਦੇਸਵਸੇਨ। ਸਦ੍ਦਵਿਦੂ ਪਨ ''ਈਦਿਸਸ੍ਸ ਪਯੋਗਸ੍ਸ ਦਿਸ੍ਸਨਤੋ ਇਦ-ਸਦ੍ਦੋਯੇਵ ਪਕਤੀ''ਤਿ

ਵਦਨ੍ਤਿ, ਅਯੁਤ੍ਤਮੇਵ ਤੇਂ ਵਣ੍ਣਵਿਕਾਰਾਦਿਵਸੇਨ ਨਾਨਾਪਯੋਗਸ੍ਸ ਦਿਸ੍ਸਮਾਨਤ੍ਤਾ। ਯਥਾ ਹਿ ਵਣ੍ਣਵਿਕਾਰੇਨ ''ਅਮੂ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇਪਿ ''ਅਸੂ''ਤਿ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ''ਇਮੇਸੂ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇਪਿ ''ਏਸੂ''ਤਿ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ ਵਣ੍ਣਵਿਕਾਰੋ ਚ ਵਾਕਜੇ ਵਿਯ ਸਮਾਸੇਪਿ ਲਬ੍ਭਤੇਵ ਯਥਾ ''ਜਾਨਿਪਤਿ ਤੁਦਮ੍ਪਤੀ''ਤਿ। ਕਿਮੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਪਭਿਨ੍ਨਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦੇਨ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਯਨਤ੍ਥੇਰੇਨ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ ਪਮਾਣਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਭਵਤਣ੍ਹਾਯਾਤਿ ਭਵਸਞ੍ਞੋਜਨਭੂਤਾਯ ਤਣ੍ਹਾਯ। **ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ। ''ਕੋ ਚਾਹਾਰੋ ਭਵਤਣ੍ਹਾਯ, 'ਅਵਿਜ੍ਜਾ' ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯ''ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਭਵਦਿਟ੍ਠਿਯਾ**ਤਿ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਯਾ। **ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ**ਤਿ ਇਧ ਪਨ ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾਤ੍ਵੇਵ ਅਤ੍ਥੋ। ਨਨੁ ਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਏਵ ਕਥੇਤਬ੍ਬਾ, ਕਿਮਤ੍ਥਿਯਂ ਪਨ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਕਥਨਨ੍ਤਿ ਅਨੁਯੋਗੇਨਾਹ **"ਤੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਅਨੁਲੋਮੇਨ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਕਥਾ ਨਾਮ ਵਟ੍ਟਕਥਾ, ਤਂ ਕਥਨੇਨੇਵ ਭਗਵਾ ਏਤੇ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਾ ਯਾਵਿਦਂ ਮਿਚ੍ਛਾਦਸ੍ਸਨਂ ਨ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਾਵ ਇਮਿਨਾ ਪਚ੍ਚਯਪਰਮ੍ਪਰੇਨ ਵਟ੍ਟੇਯੇਵ ਨਿਮੁਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਸੀਤਿ। **ਇਤੋ** ਭਵਾਦਿਤੋ। **ਏਤ੍ਥ** ਭਵਾਦੀਸੁ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸਪਦਦ੍ਵਯੇਪਿ। ਇਮਿਨਾ ਅਪਰਿਯਨ੍ਤਂ ਅਪਰਾਪਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਵਿਪਨ੍ਨਟ੍ਠਾ**ਤਿ ਵਿਵਿਧੇਨ ਨਾਸਿਤਾ।

ਵਿਵਟ੍ਟਕਥਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੧੪੫. **ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਾਧਿਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਾਨਂ ਮਿਚ੍ਛਾਗਾਹਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਭੂਤਂ, ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਵਸੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲਾਧਿਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਪੁਗ੍ਗਲਾਧਿਟ੍ਠਾਨਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ ਹੇਸਾ। **ਯੁਤ੍ਤਯੋਗਭਿਕ੍ਖੁਅਧਿਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਯੁਤ੍ਤਯੋਗਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਮਧਿਟ੍ਠਾਨਭੂਤਂ, ਭਿਕ੍ਖੁਵਸੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲਾਧਿਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਵਿਵਟ੍ਟ**ਨ੍ਤਿ ਵਟ੍ਟਤੋ ਵਿਗਤਂ। **"ਯੇਹੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਾਨਂ ਮਿਚ੍ਛਾਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਕਾਰਣਭੂਤਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਮਿਧ ਗਹਿਤਂ ਦੇਸਨਾਕੁਸਲੇਨ ਭਗਵਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਵੇਦਨਾਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੇ**ਤਿ ''ਵੇਦਨਾਨਂ ਸਮੁਦਯ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਕਂ ਇਮਂ ਪਾਲ਼ਿਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਿਞ੍ਚਿਮਤ੍ਤਮੇਵ ਵਿਸੇਸੋਤਿ ਆਹ **"ਯਥਾ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਨ੍ਤਿ ''ਫਸ੍ਸਸਮੁਦਯਾ, ਫਸ੍ਸਨਿਰੋਧਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਕਾਰਣਂ। **"ਆਹਾਰਸਮੁਦਯਾ"**ਤਿਆਦੀਸੁ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰੋ ਆਹਾਰੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਸੋ ਹਿ ''ਕਬਲ਼ੀਕਾਰੋ ਆਹਾਰੋ ਇਮਸ੍ਸ ਕਾਯਸ੍ਸ ਆਹਾਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੪੨੯) **ਪਟ੍ਠਾਨੇ** ਵਚਨਤੋ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਮ੍ਪਿ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿਯੇਵ। **"ਨਾਮਰੂਪਸਮੁਦਯਾ"**ਤਿਆਦੀਸੁ ਵੇਦਨਾਦਿਕ੍ਖਨ੍ਧਤ੍ਤਯਮੇਵ ਨਾਮਂ। ਨਨੁ ਚ ''ਨਾਮਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨ''ਨ੍ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਛਸੁ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨੇਸੁ ''ਨਾਮਰੂਪਸਮੁਦਯਾ ਨਾਮਰੂਪਨਿਰੋਧਾ'' ਇਚ੍ਚੇਵ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦੀਸੁ ''ਆਹਾਰਸਮੁਦਯਾ ਆਹਾਰਨਿਰੋਧਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਸਚ੍ਚਮੇਤਂ ਅਵਿਸੇਸੇਨ, ਇਧ ਪਨ ਏਵਮ੍ਪਿ ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਵਿਸੇਸਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਤਥਾ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਉਤ੍ਤਰਿਤਰਜਾਨਨੇਨੇਵ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਸ੍ਸ ਜਾਨਨਮ੍ਪਿ ਸਿਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਪਾਲ਼ਿਯਮਨਾਗਤੇਪਿ **"ਦਿਟ੍ਠਿਞ੍ਚ ਜਾਨਾਤੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਸੀਲਸਮਾਧਿਪਞ੍ਞਾਯੋ** ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਿਸ੍ਸਕਾ, **ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ** ਪਨ ਇਦ ਹੇਟ੍ਠਿਮਾ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ''ਯਾਵ ਅਰਹਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਅਗ੍ਗਫਲਸ੍ਸ ਵਿਸੁਂ ਵਚਨਤੋ। ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਨੁਮਾਨੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਪਜਾਨਨਾ, ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਗਨ੍ਥਧਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਜਾਨਾਤੀ"**ਤਿਆਦਿ, ਯਥਾਲਾਭਂ ਵਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। **ਦੇਸਨਾ ਪਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਪਨ**-ਸਦ੍ਦੋ ਅਰੁਚਿਯਤ੍ਥੋ, ਤੇਨਿਮਂ ਦੀਪੇਤਿ – ਯਦਿਪਿ ਅਨਾਗਾਮਿਆਦਯੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਤਥਾਪਿ ਅਰਹਤੋ ਉਕ੍ਕਂਸਗਤਿਵਿਜਾਨਨਵਸੇਨ ਦੇਸਨਾ ਅਰਹਤ੍ਤਨਿਕੂਟੇਨ ਨਿਟ੍ਠਾਪਿਤਾਤਿ। ਸੁਵਣ੍ਣਗੇਹੋ ਵਿਯ ਰਤਨਮਯਕਣ੍ਣਿਕਾਯ ਦੇਸਨਾ ਅਰਹਤ੍ਤਕਣ੍ਣਿਕਾਯ ਨਿਟ੍ਠਾਪਿਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ''ਯਤੋ ਖੋ...ਪੇ॰... ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ ਏਤੇਨ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਭਾਵੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਤੇਨੇਵ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ''ਕੋ ਏਵਂ ਜਾਨਾਤੀਤਿ? ਖੀਣਾਸਵੋ ਜਾਨਾਤਿ, ਯਾਵ ਆਰਦ੍ਧਵਿਪਸ੍ਸਕੋ ਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ, ਤੇਨ ਯਦੇਤਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਵਸੇਨਾਪਿ ਦੀਪੇਤੁ''ਨ੍ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੮), ਤਂ ਯਥਾਰੁਤਵਸੇਨੇਵ ਦੀਪਿਤਂ ਹੋਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

੧੪੬. “**ਦੇਸਨਾਜਾਲਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀ**”ਤਿ ਦਸ੍ਸਨੰ ਦੇਸਨਾਯ ਕੇਵਲਪਰਿਪੁਣ੍ਣਤੰ ਞਾਪੇਤੁਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਅਨ੍ਤੋ ਜਾਲਸ੍ਸਾਤਿ **ਅਨ੍ਤੋਜਾਲੰ**, ਦਬ੍ਬਪਵੇਸਨਵਸੇਨ ਅਨ੍ਤੋਜਾਲੇ ਅਕਤਾਪਿ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਵਾਦਪ੍ਪਵੇਸਨਵਸੇਨ ਕਤਾਤਿ **ਅਨ੍ਤੋਜਾਲੀਕਤਾ**, ਅਨ੍ਤੋ ਜਾਲਸ੍ਸ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤੀਤਿ ਵਾ **ਅਨ੍ਤੋਜਾਲਾ**, ਦਬ੍ਬਵਸੇਨ ਅਨਨ੍ਤੋਜਾਲਾਪਿ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਵਾਦਵਸੇਨ ਅਨ੍ਤੋਜਾਲਾ ਕਤਾਤਿ **ਅਨ੍ਤੋਜਾਲੀਕਤਾ।** ਅਭੂਤਤਬ੍ਭਾਵੇ ਕਰਾਸਭੂਯੋਗੇ ਵਿਕਾਰਵਾਚਕਤੋ ਈਪਚ੍ਚਯੋ, ਅਨ੍ਤਸਰਸ੍ਸ ਵਾ ਈਕਾਰਾਦੇਸੋਤਿ ਸਦ੍ਦਵਿਦੂ ਯਥਾ ‘‘ਧਵਲੀਕਾਰੋ, ਕਬਲ਼ੀਕਾਰੋ’’ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੮੧), ਇਮਮਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ “**ਇਮਸ੍ਸਾ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਨਿਸ੍ਸਿਤਾ ਅਵਸਿਤਾਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਮਾਨਾ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਮਾਨ**-ਸਦ੍ਦੋ ਚੇਤ੍ਥ ਭਾਵੇਨਭਾਵਲਕ੍ਖਣਤ੍ਥੋ ਅਪ੍ਪਹੀਨੇਨ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਨਭਾਵੇਨ ਪੁਨ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਨਭਾਵਸ੍ਸ ਲਕ੍ਖਿਤਤ੍ਤਾ, ਤਥਾ “**ਓਸੀਦਨ੍ਤਾ**”ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ **ਅਨ੍ਤ**-ਸਦ੍ਦੋ। ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਨੇਨੇਵ ਅਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਨਿਮੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਗਹਣਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ “**ਓਸੀਦਨ੍ਤਾ**”ਤਿਆਦਿਨਾ। ਤਤ੍ਥ ਅਪਾਯੂਪਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਅਧੋ ਓਸੀਦਨੰ, ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਭਵਵਸੇਨ ਉਦ੍ਧਮੁਗ੍ਗਮਨੰ। ਤਥਾ ਪਰਿਤ੍ਤਭੂਮਿਮਹਗ੍ਗਤਭੂਮਿਵਸੇਨ, ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਓਲੀਨਤਾਤਿਧਾਵਨਵਸੇਨ, ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠਿਅਪਰਨ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠਿਵਸੇਨ ਚ ਯਥਾਕ੍ਕਮੰ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ। **ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ**ਤਿ ਅਨ੍ਤੋਗਧਾ। ਤਬ੍ਭਾਵੋ ਚ ਤਦਾਬਦ੍ਧੇਨਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ “**ਏਤੇਨ ਆਬਦ੍ਧਾ**”ਤਿ। “**ਨ ਹੇਤ੍ਥ**”ਤਿਆਦਿਨਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪਾਲ਼ਿਯਾ ਆਪਨ੍ਨਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਇਦਾਨਿ ਉਪਮਾਸਂਸਨ੍ਦਨਮਾਹ “**ਕੇਵਟ੍ਟੋ ਵਿਯਾ**”ਤਿਆਦਿਨਾ। ਕੇ ਉਦਕੇ ਵਟ੍ਟਤਿ ਪਰਿਚਰਤੀਤਿ **ਕੇਵਟ੍ਟੋ**, ਮਚ੍ਛਬਨ੍ਧੋ। ਕਾਮੰ ਕੇਵਟ੍ਟਨ੍ਤੇਵਾਸੀਪਿ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਪਨ ਤਦਨੁਗਤਿਕੋਵਾਤਿ ਤਥਾ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਦਸਸਹਸ੍ਸਿਲੋਕਧਾਤੂ**ਤਿ ਜਾਤਿਕ੍ਖੇਤ੍ਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ ਤਤ੍ਥੇਵ ਪਟਿਵੇਧਸਮ੍ਭਵਤੋ, ਅਞ੍ਞੇਸਞ੍ਚ ਤਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ। ਅਞ੍ਞਤ੍ਥਾਪਿ ਹਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਾ ਏਤ੍ਥ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਅਨ੍ਤੋਜਾਲੀਕਤਾਵ। **ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ**ਤਿ ਪਾਕਟਭਾਵੇਨ ਥੂਲਾ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤੋਦਕਸ੍ਸ।

੧੪੭. “**ਸਬ੍ਬਦਿਟ੍ਠੀਨੰ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ**”ਤਿ ਏਤੇਨ ਵਾਦਸਙ੍ਗਹਣੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲਸਙ੍ਗਹੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਅਤ੍ਤਨੋ...ਪੇ॰... ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਦੇਸਨਾਕੁਸਲਤਾਯ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਾਨੰ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਨਨਿਮੁਜ੍ਜਨਟ੍ਠਾਨਭੂਤੇਸੁ ਕਤ੍ਥਚਿਪਿ ਭਵਾਦੀਸੁ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਨਵਰੋਧਭਾਵੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ। **ਨਯਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਸਤ੍ਤੇ ਇਚ੍ਛਿਤਟ੍ਠਾਨਮਾਵਹਨ੍ਤਿ, ਤੰ ਪਨ ਤਥਾਆਕਡ੍ਢਨਵਸੇਨਾਤਿ ਆਹ “**ਗੀਵਾਯਾ**”ਤਿਆਦਿ। “**ਨੇਤ੍ਤਿਸਦਿਸਤਾਯਾ**”ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਦਿਸਵੋਹਾਰੰ, ਉਪਮਾਤਦ੍ਧਿਤੰ ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। “**ਸਾ ਹੀ**”ਤਿਆਦਿ ਸਦਿਸਤਾਵਿਭਾਵਨਾ। **ਗੀਵਾਯਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਮਹਾਜਨਾਨਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੀਨਿਦ੍ਦੇਸੋ **ਨੇਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਕਮ੍ਮਭਾਵੇਨ ਸਮ੍ਬਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬੋ ਨੀ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਦ੍ਵਿਕਮ੍ਮਿਕਤ੍ਤਾ, ਆਖ੍ਯਾਤਪਯੋਗੇ ਚ ਬਹੁਲੰ ਸਾਮਿਵਚਨਸ੍ਸ ਕਤ੍ਤੁਕਮ੍ਮਤ੍ਥਜੋਤਕਤ੍ਤਾ। **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਨੇਨ ਭਗਵਤਾ, ਸਾ ਭਵਨੇਤ੍ਤਿ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਪੁਨ ਅਪ੍ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਭਾਵਾ**ਤਿ ਸਾਮਤ੍ਥਿਯਤ੍ਥਮਾਹ। ਜੀਵਿਤਪਰਿਯਾਦਾਨੇ ਵੁਤ੍ਤੇਯੇਵ ਹਿ ਪੁਨ ਅਪ੍ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਨਾਮ ਤਸ੍ਸੇਵ ਅਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਪਧਾਨਕਾਰਣਤ੍ਤਾ। “**ਨ ਦਕ੍ਖਨ੍ਤੀ**”ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਨਾਗਤਵਚਨਵਸੇਨ ਪਦਸਿਦ੍ਧਿ ‘‘ਯਤ੍ਰ ਹਿ ਨਾਮ ਸਾਵਕੋ ਏਵਰੂਪੰ ਞਸ੍ਸਤਿ ਵਾ ਦਕ੍ਖਤਿ ਵਾ ਸਕ੍ਖਿੰ ਵਾ ਕਰਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਪਾਰਾ॰ ੨੨੮; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੦੨) ਵਿਯਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ “**ਨ ਦਕ੍ਖਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ**”ਤਿ ਇਮਿਨਾ। ਕਿੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ “**ਅਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਕਭਾਵੰ ਗਮਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ**”ਤਿ। **ਅਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਕਭਾ**ਵਨ੍ਤਿ ਚ ਧਰਮਾਨਕਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਯਾ ਏਵ ਅਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਕਭਾਵੰ, ਅਤੀਤਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਯਾ ਪਨ ਤਥਾਗਤਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿ ਯਾਵ ਸਾਸਨਨ੍ਤਰਧਾਨਾ, ਤਤੋ ਉਦ੍ਧਮ੍ਪਿ ਅਞ੍ਞਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਏਵ ਯਥਾ ਅਧੁਨਾ ਵਿਪਸ੍ਸਿਆਦੀਨੰ। ਤਥਾ ਹਿ ਵਕ੍ਖਤਿ ‘‘ਵੋਹਾਰਮਤ੍ਤਮੇਵ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧੪੭) ਪਞ੍ਞਾਯ ਚੇਤ੍ਥ ਪਣ੍ਣਾਦੇਸੋਤਿ ਨੇਰੁਤ੍ਤਿਕਾ।

ਕਾਯੋਤਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ, ਯੋ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਸਮੂਹੋ। ਏਵਞ੍ਹਿਸ੍ਸ ਅਮ੍ਬਰੁਕ੍ਖਸਦਿਸਤਾ, ਤਦਵਯਵਾਨਞ੍ਚ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਚਕ੍ਖਾਯਤਨਚਕ੍ਖੁਧਾਤਾਦੀਨੰ ਅਮ੍ਬਪਕ੍ਕਸਦਿਸਤਾ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਯੰ। **ਪਞ੍ਚਪਕ੍ਕਦ੍ਵਾਦਸਪਕ੍ਕਅਟ੍ਠਾਰਸਪਕ੍ਕਪਰਿਮਾਣਾ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਪਕ੍ਕਪਰਿਮਾਣਾ ਏਕਾ, ਦ੍ਵਾਦਸਪਕ੍ਕਪਰਿਮਾਣਾ ਏਕਾ, ਅਟ੍ਠਾਰਸਪਕ੍ਕਪਰਿਮਾਣਾ ਏਕਾਤਿ ਤਿਵਿਧਾ ਪਕ੍ਕਮ੍ਬਫਲਪਿਣ੍ਡੀ ਵਿਯ। ਪਿਣ੍ਡੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਪਿਣ੍ਡੀ**, ਥਵਕੋ। **ਤਦਨ੍ਵਯਾਨੀ**ਤਿ ਵਣ੍ਟਾਨੁਗਤਾਨਿ, ਤੇਨਾਹ “**ਤੰਯੇਵ ਵਣ੍ਟੰ ਅਨੁਗਤਾਨੀ**”ਤਿ।

ਮਣ੍ਡੂਕਕਣ੍ਟਕਵਿਸਸਮ੍ਫਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਵਿਸਵਨ੍ਤਸ੍ਸ ਭੇਕਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਕਣ੍ਟਕੇਨ, ਤਦਞ੍ਞੇਨ ਚ ਵਿਸੇਨ ਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ, ਮਣ੍ਡੂਕਕਣ੍ਟਕੇ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਵਿਸਸ੍ਸ ਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ ਵਾ। ਸਕਣ੍ਟਕੋ ਜਲਚਾਰੀ ਸਤ੍ਤੋ ਇਧ ਮਣ੍ਡੂਕੋ ਨਾਮ, ਯੋ ''ਪਾਸਾਣਕਚ੍ਛਪੋ''ਤਿ ਵੋਹਰਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਨਙ੍ਗੁਟ੍ਠੇ ਅਗ੍ਗਕੋਟਿਯਂ ਠਿਤੋ ਕਣ੍ਟਕੋਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਏਕਂ ਵਿਸਮਚ੍ਛਕਣ੍ਟਕਨ੍ਤਿਪਿ ਏਕੇ। **ਕਿਰਾ**ਤਿ ਅਨੁਸ੍ਸਵਨਤ੍ਥੇ ਨਿਪਾਤੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਵਣ੍ਟਚ੍ਛੇਦੇ ਵਣ੍ਟੂਪਨਿਬਨ੍ਧਾਨਂ ਅਮ੍ਬਪਕ੍ਕਾਨਂ ਅਮ੍ਬਰੁਕ੍ਖਤੋ ਵਿਚ੍ਛੇਦੋ ਵਿਯ ਭਵਨੇਤ੍ତਿਚ੍ਛੇਦੇ ਤਦੁਪਨਿਬਨ੍ਧਾਨਂ ਖਨ੍ਧਾਦੀਨਂ ਸਨ੍ਤਾਨਤੋ ਵਿਚ੍ਛੇਦੋਤਿ ਏਤ੍ਤਾਵਤਾਵ ਪਾਲ਼ਿਯਮਾਗਤਂ ਓਪਮ੍ਮਂ, ਤਦਵਸੇਸਂ ਪਨ ਅਤ੍ਥਤੋ ਲਦ੍ਧਮੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

੧੪੮. **ਬੁਦ੍ਧਬਲ**ਨ੍ਤਿ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਞਾਣਬਲਂ। **ਕਥਿਤਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨਾਮਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਨਾਮ**-ਸਦ੍ਦੋ ਸਮ੍ਭਾਵਨੇ ਨਿਪਾਤੋ, ਤੇਨ ''ਏਵਮ੍ਪਿ ਨਾਮ ਕਥਿਤਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਗੁਣਂ ਸਮ੍ਭਾਵੇਤਿ। **ਹਨ੍ਦਾ**ਤਿ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਤ੍ਥੇ। ਤੇਨ ਹਿ ਅਧੁਨਾਵ ਗਣ੍ਹਾਪੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਨ ਪਪਞ੍ਚਂ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਂ ਕਰੋਤਿ।

ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੋਤਿ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਪਾਲ਼ਿਯਾ। **ਇਧਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਹਿਤਂ। **ਪਰਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਸਮ੍ਪਰਾਯਹਿਤਂ, ਤਦੁਭਯਤ੍ਥੋ ਵਾ। ਭਾਸਿਤਤ੍ਥੋਪਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ''ਧਮ੍ਮਜਾਲ''ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਤਨ੍ਤਿਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ। **ਇਹਾ**ਤਿ ਇਧ ਸਾਸਨੇ। **ਨ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤਂ ''ਨ ਨਂ ਸੁਤੋ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ। ਨ੍ਤਿ **ਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਪਾਲ਼ਿਧਮ੍ਮਾ। ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨਤੋ ਅਤ੍ਥਸਙ੍ਖਾਤਂ ਜਾਲਮੇਤ੍ਥਾਤਿ **ਅਤ੍ਥਜਾਲਂ।** ਤਥਾ **ਧਮ੍ਮਜਾਲਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਜਾਲਂ ਦਿਟ੍ਠਿਜਾਲ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ। ਸਙ੍ਗਾਮਂ ਵਿਜਿਨਾਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਸਙ੍ਗਾਮਵਿਜਯੋ,** ਸਙ੍ਗਾਮੋ ਚੇਤ੍ਥ ਪਞ੍ਚਹਿ ਮਾਰੇਹਿ ਸਮਾਗਮਨਂ ਅਭਿਯੁਜ੍ਝਨਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਦੇਵਪੁਤ੍ਤਮਾਰਮ੍ਪੀ"**ਤਿਆਦਿ। ਅਤ੍ਥਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਹਿ **ਅਤ੍ਥਜਾਲਂ।** ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ, ਸੀਲਾਦਿਅਨਵਜ੍ਜਧਮ੍ਮਨਿਦ੍ਦੇਸਤੋ ਚ **ਧਮ੍ਮਜਾਲਂ।** ਸੇਟ੍ਠਟ੍ਠੇਨ ਬ੍ਰਹ੍ਮਭੂਤਾਨਂ ਮਗ੍ਗਫਲਨਿਬ੍ਬਾਨਾਨਂ ਵਿਭਤ੍ਤਤ੍ਤਾ **ਬ੍ਰਹ੍ਮਜਾਲਂ।** ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਵੇਚਨਮੁਖੇਨ ਸੁਞ੍ਞਤਾਪਕਾਸਨੇਨ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਵਿਭਤ੍ਤਤ੍ਤਾ **ਦਿਟ੍ਠਿਜਾਲਂ।** ਤਿਤ੍ਥਿਯਵਾਦਨਿਮ੍ਮਦ੍ਦਨੁਪਾਯਤ੍ਤਾ **ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ ਸਙ੍ਗਾਮਵਿਜਯੋ**ਤਿ ਏਵਮ੍ਪੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਯੋਜਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਨਿਦਾਨਾਵਸਾਨਤੋਤਿ ''ਅਥ ਭਗਵਾ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਵਚਨਸਙ੍ਖਾਤਨਿਦਾਨਪਰਿਯੋਸਾਨਤੋ। ਮਰਿਯਾਦਾਵਧਿਵਚਨਞ੍ਹੇਤਂ। ਅਪਿਚ **ਨਿਦਾਨਾਵਸਾਨਤੋ**ਤਿ ਨਿਦਾਨਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਨਿਦਾਨਾਵਸਾਨਭੂਤਤੋ ''ਮਮਂ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰੇ ਅਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸੇਯ੍ਯੁਂ''ਨ੍ਤਿਆਦਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੫, ੬) ਵਚਨਤੋ। ਆਭਿਵਿਧਿਅਵਧਿਵਚਨਞ੍ਹੇਤਂ। ਇਦਞ੍ਚ **"ਅਵੋਚਾ"**ਤਿ ਕਿਰਿਯਾਸਮ੍ਬਨ੍ਧਨੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਨਿਦਾਨੇਨ ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣ''ਨ੍ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਪਨ ਨਿਦਾਨਮ੍ਪਿ ਨਿਗਮਨਂ ਵਿਯ ਸੁਤ੍ਤਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਮੇਵ। **ਅਲਬ੍ਭ...ਪੇ॰... ਗਮ੍ਭੀਰਨ੍ਤਿ** ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਨਂ।

੧੪੯. ਯਥਾ ਅਨਤ੍ਤਮਨਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਨਤ੍ਥਚਰਤਾਯ ਪਰਮਨਾ ਵੇਰਿਮਨਾ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਯਥਾਹ ਧਮ੍ਮਰਾਜਾ **ਧਮ੍ਮਪਦੇ, ਉਦਾਨੇ** ਚ –

> ''ਦਿਸੋ ਦਿਸਂ ਯਂ ਤਂ ਕਯਿਰਾ, ਵੇਰੀ ਵਾ ਪਨ ਵੇਰਿਨਂ।
> ਮਿਚ੍ਛਾਪਣਿਹਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਪਾਪਿਯੋ ਨਂ ਤਤੋ ਕਰੇ''ਤਿ॥ (ਧ॰ ਪ॰ ੪੨; ਉਦਾ॰ ੩੩)।

ਨ ਏਵਮਿਮੇ ਅਨਤ੍ਤਮਨਾ, ਇਮੇ ਪਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਥਚਰਤਾਯ **ਅਤ੍ਤਮਨਾ** ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ **"ਸਕਮਨਾ"**ਤਿ। ਸਕਮਨਤਾ ਚ ਪੀਤਿਯਾ ਗਹਿਤਚਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **"ਬੁਦ੍ਧਗਤਾਯਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ।

ਅਯਂ ਪਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਤੋ ਅਪਰੋ ਨਯੋ – **ਅਤ੍ਤਮਨਾ**ਤਿ ਸਮਤ੍ਤਮਨਾ, ਇਮਾਯ ਦੇਸਨਾਯ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਮਨਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸੋ** ਦੇਸਨਾਯ ਵਿਜਮ੍ਭਨਂ, ਤਞ੍ਚ ਦੇਸਨਾਕਿਚ੍ਚਨਿਪ੍ਫਾਦਕਂ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਮੇਵ। ਕਰਵੀਕਸ੍ਸ ਰੁਤਮਿਵ ਮਞ੍ਜੁਮਧੁਰਸ੍ਸਰੋ ਯਸ੍ਸਾਤਿ **ਕਰਵੀਕਰੁਤਮਞ੍ਜੂ,** ਤੇਨ। **ਅਮਤਾਭਿਸੇਕਸਦਿਸੇਨਾ**ਤਿ ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਦਰਥਵੂਪਸਮਕਂ ਸਬ੍ਬਸਮ੍ਭਾਰਾਭਿਸਙ੍ਖਤਂ ਉਦਕਂ ਦੀਘਾਯੁਕਤਾਸਂਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਅਮਤਂ** ਨਾਮ। ਤੇਨਾਭਿਸੇਕਸਦਿਸੇਨ। ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨੋ ਸਰੋ ਵਿਯ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ

ਸਰੋ ਯਸ੍ਮਾਤਿ**ਬ੍ਰਹ੍ਮਸ੍ਸਰੋ,** ਤੇਨ। **ਅਭਿਨਨ੍ਦਤੀ**ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਯਤਿ, ਤੇਨਾਹ "**ਤਣ੍ਹਾਯਮ੍ਪਿ ਆਗਤੋ**"ਤਿ। ਅਨੇਕਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ਧਾਤੂਨਂ **ਅਭਿਨਨ੍ਦਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਉਪਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਸੇਵਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋਤਿ ਆਹ "**ਉਪਗਮਨੇਪੀ**"ਤਿ।

ਤਥਾ **ਅਭਿਨਨ੍ਦਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥਮਾਹ "**ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨੇਪੀ**"ਤਿ। **ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵਤ੍ਥੋ "**ਅਨੁਮੋਦਿਤ੍ਵਾ**"ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਕਾਸਿਤੋਤਿ ਸਨ੍ਧਾਯ "**ਅਨੁਮੋਦਨੇਪੀ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਇਮਮੇਵਤ੍ਥਂ ਗਾਥਾਬਨ੍ਧਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਸੁਭਾਸਿਤ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਸਦ੍ਦਤੋ **ਸੁਭਾਸਿਤਂ,** ਅਤ੍ਥਤੋ **ਸੁਲਪਿਤਂ।** ਸੀਲਪ੍ਪਕਾਸਨੇਨ ਵਾ ਸੁਭਾਸਿਤਂ, ਸੁਞ੍ਞਤਾਪਕਾਸਨੇਨ **ਸੁਲਪਿਤਂ।** ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਭਜਨੇਨ ਵਾ **ਸੁਭਾਸਿਤਂ,** ਤਨ੍ਨਿਬ੍ਬੇਧਕਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਵਿਭਜਨੇਨ **ਸੁਲਪਿਤਂ।** ਏਵਂ ਅਵਣ੍ਣਵਣ੍ਣਨਿਸੇਧਨਾਦੀਹਿਪਿ ਇਧ ਦਸ੍ਸਿਤਪ੍ਪਕਾਰੇਹਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। **ਤਾਦਿਨੋ**ਤਿ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠੇਸੁ ਸਮਪੇਕ੍ਖਨਾਦੀਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਤਾਦਿਭੂਤਸ੍ਸ। ਇਮਸ੍ਸ ਪਦਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ ''ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠੇ ਤਾਦੀ, ਚਤ੍ਤਾਵੀਤਿ ਤਾਦੀ, ਵਨ੍ਤਾਵੀਤਿ ਤਾਦੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮਹਾਨਿ॰ ੩੮) **ਮਹਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ** ਵੁਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਉਪਰਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਮ੍ਪਿ ਆਵਿਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ''ਕਤਮਞ੍ਚ ਤਂ ਭਿਕ੍ਖਵੇ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੭) ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਕਥੇਤੁਕਮ੍ਯਤਾਪੁਚ੍ਛਾਯ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਇਦਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਂ ਨਾਮ ਭਵਤਿ। ਬ੍ਯਾਕਰਣਮੇਵ ਹਿ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਂ, ਤਥਾਪਿ ਪੁਚ੍ਛਾਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਸਗਾਥਕਂ ਚੇ, ਗੇਯ੍ਯਂ ਨਾਮ ਭਵਤਿ। ਨਿਗ੍ਗਾਥਕਂ, ਚੇ ਅਙ੍ਗਨ੍ਤਰਹੇਤੁਰਹਿਤਞ੍ਚ, ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਂ ਨਾਮ। ਇਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਗੇਯ੍ਯਸਾਧਾਰਣਤੋ, ਅਙ੍ਗਨ੍ਤਰਹੇਤੁਰਹਿਤਸ੍ਸ ਚ ਨਿਗ੍ਗਾਥਕਭਾਵਸ੍ਸੇਵ ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣਤੋ ਪੁਚ੍ਛਾਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਭਾਵਮਨਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਨਿਗ੍ਗਾਥਕਭਾਵਮੇਵ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਹੇਤੁਤਾਯ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਨਿਗ੍ਗਾਥਕਤ੍ਤਾ ਹਿ ਇਦਂ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣ**"ਨ੍ਤਿ ਆਹ।

ਕਸ੍ਮਾਤਿ ਚੋਦਨਂ ਸੋਧੇਤਿ "**ਭਞ੍ਞਮਾਨੇਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ। ਉਭਯਸਮ੍ਬਨ੍ਧਪਦਞ੍ਚੇਤਂ ਹੇਟ੍ਠਾ, ਉਪਰਿ ਚ ਸਮ੍ਬਜ੍ਝਨਤੋ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ''ਭਞ੍ਞਮਾਨੇ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਮਾਨਕਾਲਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਨ ਕੇਵਲਂ ਸੁਤ੍ਤਪਰਿਯੋਸਾਨੇਯੇਵ, ਅਥ ਖੋ ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿਯਾ ਠਾਨੇਸੁ ਅਕਮ੍ਪਿਤ੍ਥਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਤਿ। ਯਦੇਵਂ ਸਕਲੇਪਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸੁਤ੍ਤੇ ਭਞ੍ਞਮਾਨੇ ਅਕਮ੍ਪਿਤ੍ਥਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋਯੇਵ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਨ ਪਨ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਸ੍ਸ ਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਪਰਿਯੋਸਾਨੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋਤਿ? ਨਾਯਮਨੁਯੋਗੋ ਕਤ੍ਥਚਿਪਿ ਨ ਪਵਿਸਤਿ ਸਮ੍ਭਵਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਨਤੋ, ਅਯਂ ਪਨ ਅਤ੍ਥੋ ਨ ਸਮ੍ਭਵਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਅਥ ਖੋ ਦੇਸਨਾਕਾਲੇ ਕਮ੍ਪਨਾਕਾਰੇਨੇਵ ਆਚਰਿਯਪਰਮ੍ਪਰਾਭਤੇਨ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ ਆਕਾਰੇਨਾਯਮਤ੍ਥੋ ਸਙ੍ਗੀਤਿਮਾਰੁਲ੍ਹੋ, ਤਥਾਰੁਲ੍ਹਨਯੇਨੇਵ ਚ ਸਙ੍ਗਹਕਾਰੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਨਿਟ੍ਠਮੇਤ੍ਥ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਇਤਰਥਾ ਅਤਕ੍ਕਾਵਚਰਸ੍ਸ ਇਮਸ੍ਸਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤਕ੍ਕਪਰਿਯਾਹਤਕਥਨਂ ਅਨੁਪਪਨ੍ਨਂ ਸਿਯਾਤਿ। ਏਵਮੀਦਿਸੇਸੁ। "**ਧਾਤੁਕ੍ਖੋਭੇਨਾ**"ਤਿਆਦੀਸੁ ਅਤ੍ਥੋ **ਮਹਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾਯ** (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੧੭੧) ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ।

ਅਪਰੇਸੁਪੀਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਾਰਮਿਪਵਿਚਯਨਂ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡੇਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ **ਬੁਦ੍ਧਵਂਸੇ** –

''ਇਮੇ ਧਮ੍ਮੇ ਸਮ੍ਮਸਤੋ, ਸਭਾਵਸਰਸਲਕ੍ਖਣੇ।
ਧਮ੍ਮਤੇਜੇਨ ਵਸੁਧਾ, ਦਸਸਹਸ੍ਸੀ ਪਕਮ੍ਪਥਾ''ਤਿ॥ (ਬੁ॰ ਵਂ॰ ੧੬੬)।

ਤਥਾ ਸਾਸਨਪਤਿਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਰਧਾਨਾਦਯੋਪਿ। ਤਤ੍ਥ ਸਾਸਨਪਤਿਟ੍ਠਾਨੇ ਤਾਵ ਭਗਵਤੋ ਵੇਲੁਵਨਪਟਿਗ੍ਗਹਣੇ, ਮਹਾਮਹਿਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਮਹਾਮੇਘਵਨਪਟਿਗ੍ਗਹਣੇ, ਮਹਾਅਰਿਟ੍ਠਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਵਿਨਯਪਿਟਕਸਜ੍ਝਾਯਨੇਤਿ ਏਵਮਾਦੀਸੁ ਸਾਸਨਸ੍ਸ ਮੂਲਾਨਿ ਓਤਿਣ੍ਣਾਨੀਤਿ ਪੀਤਿਵਸਂ ਗਤਾ ਨਚ੍ਚਨ੍ਤਾ ਵਿਯ ਅਯਂ ਮਹਾਪਥਵੀ ਕਮ੍ਪਿਤ੍ਥ। ਸਾਸਨਨ੍ਤਰਧਾਨੇ ਪਨ ''ਅਹੋ ਈਦਿਸਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਧਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਵਿਯ ਯਥਾ ਤਂ ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਸਾਸਨਨ੍ਤਰਧਾਨੇ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਚੇਤਮ**ਪਦਾਨੇ** –

''ਤਦਾਯਂ ਪਥਵੀ ਸਬ੍ਬਾ, ਅਚਲਾ ਸਾ ਚਲਾਚਲਾ।
ਸਾਗਰੋ ਚ ਸਸੋਕੋਵ, ਵਿਨਦੀ ਕਰੁਣਂ ਗਿਰ''ਨ੍ਤਿ॥ (ਅਪ॰ ੨.੫੪.੧੩੧)।

ਬੋਧਿਮਣ੍ਡੂਪਸਙ੍ਕਮਨੇਤਿ ਵਿਸਾਖਾਪੁਣ੍ਣਮਦਿਵਸੇ ਪਠਮਂ ਬੋਧਿਮਣ੍ਡੂਪਸਙ੍ਕਮਨੇ। **ਪਂਸੁਕੂਲਗ੍ਗਹਣੇ**ਤਿ ਪੁਣ੍ਣਂ ਨਾਮ ਦਾਸਿਂ ਪਾਰੁਪਿਤ੍ਵਾ ਆਮਕਸੁਸਾਨੇ ਛਡ੍ਡਿਤਸ੍ਸ ਸਾਣਮਯਪਂਸੁਕੂਲਸ੍ਸ ਤੁਮ੍ਬਮਤ੍ਤੇ ਪਾਣੇ ਵਿਧੁਨਿਤ੍ਵਾ ਮਹਾਅਰਿਯਵਂਸੇ ਠਤ੍ਵਾ ਗਹਣੇ। **ਪਂਸੁਕੂਲਧੋਵਨੇ**ਤਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਪਂਸੁਕੂਲਸ੍ਸ ਧੋਵਨੇ। **ਕਾਲ਼ਕਾਰਾਮਸੁਤ੍ਤਂ** (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੪) ਅਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰਾਗਮੇ ਚਤੁਕ੍ਕਨਿਪਾਤੇ। **ਗੋਤਮਕਸੁਤ੍ਤ**ਮ੍ਪਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੨੬) ਤਤ੍ਥੇਵ ਤਿਕਨਿਪਾਤੇ। **ਵੀਰਿਯਬਲੇਨਾ**ਤਿ ਮਹਾਭਿਨਿਕ੍ਖਮਨੇ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸਿਰਿਪਰਿਚ੍ਚਾਗਹੇਤੁਭੂਤਵੀਰਿਯਪ੍ਪਭਾਵੇਨ। **ਬੋਧਿਮਣ੍ਡੂਪਸਙ੍ਕਮਨੇ** –

> ''ਕਾਮਂ ਤਚੋ ਚ ਨ੍ਹਾਰੁ ਚ, ਅਟ੍ਠਿ ਚ ਅਵਸਿਸ੍ਸਤੁ।
> ਉਪਸੁਸ੍ਸਤੁ ਨਿਸ੍ਸੇਸਂ, ਸਰੀਰੇ ਮਂਸਲੋਹਿਤ''ਨ੍ਤਿ॥ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੮੪; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੨, ੨੩੭; ਅ॰ ਨਿ॰ ੨.੫; ੮.੧੩; ਮਹਾਨਿ॰ ੧੯੬; ਅਵਿਦੂਰੇਨਿਦਾਨਕਥਾ)।

ਵੁਤ੍ਤਚਤੁਰਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤਵੀਰਿਯਾਨੁਭਾਵੇਨਾਤਿ ਯਥਾਰਹਮਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਅਚ੍ਛਰਿਯਵੇਗਾਭਿਹਤਾ**ਤਿ ਵਿਮ੍ਹਯਾਵਹਕਿਰਿਯਾਨੁਭਾਵਘਟ੍ਟਿਤਾ। ਪਂਸੁਕੂਲਧੋਵਨੇ ਭਗਵਤੋ ਪੁਞ੍ਞਤੇਜੇਨਾਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਪਂਸੁਕੂਲਗ੍ਗਹਣੇ ਯਥਾ ਅਚ੍ਛਰਿਯਵੇਗਾਭਿਹਤਾਤਿ ਯੁਤ੍ਤਂ ਵਿਯ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਂ ਪਨ ਕਦਾਚਿ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ **"ਅਕਾਲਕਮ੍ਪਨੇਨਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਵੇਸ੍ਸਨ੍ਤਰਜਾਤਕੇ (ਜਾ॰ ੨.੨੨.੧੬੫੫) ਪਨ ਪਾਰਮੀਪੂਰਣਪੁਞ੍ਞਤੇਜੇਨ ਅਨੇਕਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਕਮ੍ਪਿਤਤ੍ਤਾ ਅਕਾਲਕਮ੍ਪਨਂ ਨਾਮ ਭਵਤਿ। ਸਕ੍ਖਿਨਿਦਸ੍ਸਨੇ ਕਥੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸਾਨੁਰੂਪਤੋ ਸਕ੍ਖਿ ਵਿਯ ਭਵਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਸਕ੍ਖਿਭਾਵੇਨਾ"**ਤਿ ਯਥਾ ਤਂ ਮਾਰਵਿਜਯਕਾਲੇ (ਜਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.ਅਵਿਦੂਰੇਨਿਦਾਨਕਥਾ)। **ਸਾਧੁਕਾਰਦਾਨੇਨਾ**ਤਿ ਪਕਰਣਾਨੁਰੂਪਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ਯਥਾ ਤਂ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਸਙ੍ਗੀਤਿਕਾਲਾਦੀਸੁ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੦੮੧; ਮਹਾਵ॰ ੧੩; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੩.੩੦੧)।

"ਨ ਕੇਵਲ"ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਨੇਕਤ੍ਥਪਥਵੀਕਮ੍ਪਨਦਸ੍ਸਨਮੁਖੇਨ ਇਮਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਮਹਾਨੁਭਾਵਤਾਯੇਵ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ਤਤ੍ਥ **ਜੋਤਿਵਨੇ**ਤਿ ਨਨ੍ਦਵਨੇ। ਤਞ੍ਹਿ ਸਾਸਨਸ੍ਸ ਞਾਣਾਲੋਕਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਜੋਤਿਯਾ ਪਾਤੁਭੂਤਟ੍ਠਾਨਤ੍ਤਾ ਜੋਤਿਵਨਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ **ਵਿਨਯਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯਂ** ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਧਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਅਨਮਤਗ੍ਗਸੁਤ੍ਤਾਦਿਧਮ੍ਮਂ। **ਪਾਚੀਨਅਮ੍ਬਲਟ੍ਠਿਕਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਾਚੀਨਦਿਸਾਭਾਗੇ ਤਰੁਣਮ੍ਬਰੁਕ੍ਖੇਨ ਲਕ੍ਖਿਤਟ੍ਠਾਨਂ।

ਏਵਨ੍ਤਿ ਭਗਵਤਾ ਦੇਸਿਤਕਾਲਾਦੀਸੁ ਪਥਵੀਕਮ੍ਪਨਮਤਿਦਿਸਤਿ। **ਅਨੇਕਸੋ**ਤਿ ਅਨੇਕਧਾ। ਸਯਮ੍ਭੁਨਾ ਦੇਸਿਤਸ੍ਸ ਬ੍ਰਹ੍ਮਜਾਲਸ੍ਸ ਯਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਸੇਟ੍ਠਸ੍ਸਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਧਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਾਸਨੇ। **ਯੋਨਿਸੋ**ਤਿ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਪ੍ਪਹਾਨਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਸਮਾਦਾਨਾਦਿਨਾ ਞਾਯੇਨ ਉਪਾਯੇਨ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਯਂ ਤਾਵੇਤ੍ਥ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਲੀਨਤ੍ਥਵਿਭਾਵਨਾ।

ਪਕਰਣਨਯਵਣ੍ਣਨਾ

> ''ਇਤੋ ਪਰਂ ਆਚਰਿਯ-ਧਮ੍ਮਪਾਲੇਨ ਯਾ ਕਤਾ।
> ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਦਿਹਾਰਾਦਿ-ਵਿਵਿਧਤ੍ਥਵਿਭਾਵਨਾ॥
>
> ਨ ਸਾ ਅਮ੍ਹੇਹੁਪੇਕ੍ਖੇਯ੍ਯਾ, ਅਯਞ੍ਹਿ ਤਬ੍ਬਿਸੋਧਨਾ।
> ਤਸ੍ਮਾ ਤਮ੍ਪਿ ਪਵਕ੍ਖਾਮ, ਸੋਤੂਨਂ ਞਾਣਵੁਡ੍ਢਿਯਾ॥

ਅਯਞ੍ਹਿ ਪਕਰਣਨਯੇਨ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਅਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਾ – ਪਕਰਣਨਯੋਤਿ ਚ ਤਮ੍ਬਪਣ੍ਣਿਭਾਸਾਯ ਵਣ੍ਣਨਾਨਯੋ। ''ਨੇਤ੍ਤਿਪੇਟਕਪ੍ਪਕਰਣੇ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕਾਨਂ ਯੋਜਨਾਨਯੋਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤੀ''ਤਿ **ਅਭਿਧਮ੍ਮਟੀਕਾਯਂ** ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨਾਯਂ ਦੇਸਨਾਯ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਪਯੋਜਨਭਾਜਨੇਸੁ,

ਪਿਣ੍ਡਤ੍ਥੇਸੁ ਚ ਪਠਮਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤੇਸੁ ਸੁਕਰਾ, ਹੋਤਿ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਚ, ਤਸ੍ਮਾ –

> ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਪਯੋਜਨਂ, ਭਾਜਨਞ੍ਚਾਪਿ ਪਿਣ੍ਡਤ੍ਥਂ।
> ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾਨ ਪਣ੍ਡਿਤੋ, ਤਤੋ ਹਾਰਾਦਯੋ ਸਂਸੇ॥

ਤਤ੍ਥ **ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ** ਨਾਮ ਦੇਸਨਾਨਿਦਾਨਂ, ਤਂ ਸਾਧਾਰਣਮਸਾਧਾਰਣਨ੍ਤਿ ਦੁਵਿਧਂ, ਤਥਾ ਸਾਧਾਰਣਮ੍ਪਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਬਾਹਿਰਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਸਾਧਾਰਣਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਨਾਮ ਭਗਵਤੋ ਮਹਾਕਰੁਣਾ। ਤਾਯ ਹਿ ਸਮੁਸ੍ਸਾਹਿਤਸ੍ਸ ਲੋਕਨਾਥਸ੍ਸ ਵੇਨੇਯ੍ਯਾਨਂ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਕਾਰੁਞ੍ਞਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਬੁਦ੍ਧਚਕ੍ਖੁਨਾ ਲੋਕਂ ਵੋਲੋਕੇਸੀ''ਤਿਆਦਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਤਿਵਿਧਾਵਤ੍ਥਾਯਪਿ ਮਹਾਕਰੁਣਾਯ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ ਯਾਵਦੇਵ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਹਤ੍ਥਦਾਨੇਹਿ ਸਂਸਾਰਮਹੋਘਤੋ ਸਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਰਣਤ੍ਥਂ ਤਦੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ। ਯਥਾ ਚ ਮਹਾਕਰੁਣਾ, ਏਵਂ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਦਸਬਲਞਾਣਾਦਯੋਪਿ ਦੇਸਨਾਯ ਸਾਧਾਰਣਮਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਨਾਮ। ਸਬ੍ਬਞ੍ਹਿ ਞੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਂ ਤੇਸਂ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬਾਕਾਰਂ, ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਆਸਯਾਨੁਸਯਾਦਿਕਞ੍ਚ ਯਾਥਾਵਤੋ ਜਾਨਨ੍ਤੋ ਭਗਵਾ ਠਾਨਾਟ੍ਠਾਨਾਦੀਸੁ ਕੋਸਲ੍ਲੇਨ ਵੇਨੇਯ੍ਯਜ੍ਝਾਸਯਾਨੁਰੂਪਂ ਵਿਚਿਤ੍ਤਨਯਦੇਸਨਂ ਪਵਤ੍ਤੇਸਿ। ਬਾਹਿਰਂ ਪਨ ਸਾਧਾਰਣਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਦਸਸਹਸ੍ਸਿਮਹਾਬ੍ਰਹ੍ਮਪਰਿਵਾਰਸ੍ਸ ਸਹਮ੍ਪਤਿਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨੋ ਅਜ੍ਝੇਸਨਂ। ਤਦਜ੍ਝੇਸਨਞ੍ਹਿ ਪਤਿ ਧਮ੍ਮਗਮ੍ਭੀਰਤਾਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਜਨਿਤਂ ਅਪ੍ਪੋਸ੍ਸੁਕ੍ਕਤਂ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭੇਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾਮੀ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਯ ਉਸ੍ਸਾਹਜਾਤੋ ਅਹੋਸਿ।

ਅਸਾਧਾਰਣਮ੍ਪਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਬਾਹਿਰਤੋ ਦੁਵਿਧਮੇਵ। ਤਤ੍ਥ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਂ ਯਾਯ ਮਹਾਕਰੁਣਾਯ, ਯੇਨ ਚ ਦੇਸਨਾਞਾਣੇਨ ਇਦਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਪਵਤ੍ਤਿਤਂ, ਤਦੁਭਯਮੇਵ। ਸਾਮਞ੍ਞਾਵਤ੍ਥਾਯ ਹਿ ਸਾਧਾਰਣਮ੍ਪਿ ਸਮਾਨਂ ਮਹਾਕਰੁਣਾਦਿਵਿਸੇਸਾਵਤ੍ਥਾਯ ਅਸਾਧਾਰਣਂ ਭਵਤਿ, ਬਾਹਿਰਂ ਪਨ ਅਸਾਧਾਰਣਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਵਣ੍ਣਾਵਣ੍ਣਭਣਨਨ੍ਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਪਿਚ ਨਿਨ੍ਦਾਪਸਂਸਾਸੁ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵੇਨੇਯ੍ਯਾਘਾਤਾਨਨ੍ਦਾਦਿਭਾਵਮਨਾਪਤ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਚ ਅਨਾਦੀਨਵਦਸ੍ਸਨਂ ਬਾਹਿਰਮਸਾਧਾਰਣਸਮੁਟ੍ਠਾਨਮੇਵ, ਤਥਾ ਨਿਨ੍ਦਾਪਸਂਸਾਸੁ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨਕ੍ਕਮਸ੍ਸ, ਪਸਂਸਾਵਿਸਯਸ੍ਸ ਚ ਖੁਦ੍ਦਕਾਦਿਵਸੇਨ ਅਨੇਕਵਿਧਸ੍ਸ ਸੀਲਸ੍ਸ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਚ ਸਸ੍ਸਤਾਦਿਦਿਟ੍ਠਿਟ੍ਠਾਨੇ, ਤਦੁਤ੍ਤਰਿ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਹਤਚਾਰਤਾਯ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਚ ਕਤ੍ਥਚਿਪਿ ਭਵਾਦੀਸੁ ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤਾਯ ਸਤ੍ਤਾਨਮਨਵਬੋਧੋਪਿ ਬਾਹਿਰਮਸਾਧਾਰਣਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ।

ਪਯੋਜਨਮ੍ਪਿ ਸਾਧਾਰਣਾਸਾਧਾਰਣਤੋ ਦੁਵਿਧਂ। ਤਤ੍ਥ ਸਾਧਾਰਣਂ ਅਨੁਪਾਦਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਰਸਤ੍ਤਾ ਸਬ੍ਬਾਯਪਿ ਭਗਵਤੋ ਦੇਸਨਾਯ, ਤੇਨੇਵਾਹ ''ਏਤਦਤ੍ਥਾ ਕਥਾ, ਏਤਦਤ੍ਥਾ ਮਨ੍ਤਨਾ''ਤਿਆਦਿ (ਪਰਿ॰ ੩੬੬) ਅਸਾਧਾਰਣਂ ਪਨ ਬਾਹਿਰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਤੋ ਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਨਿਨ੍ਦਾਪਸਂਸਾਸੁ ਹਿ ਸਤ੍ਤਾਨਨ੍ਵੇਨੇਯ੍ਯਾਘਾਤਾਨਨ੍ਦਾਦਿਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਆਦਿਕਂ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਦੇਸਨਾਯ ਫਲਭੂਤਂ ਕਾਰਣਭਾਵੇਨ ਇਮਂ ਦੇਸਨਂ ਪਯੋਜੇਤਿ। ਫਲਞ੍ਹਿ ਤਦੁਪ੍ਪਾਦਕਸਤ੍ਤਿਯਾ ਕਾਰਣਂ ਪਯੋਜੇਤਿ ਨਾਮ ਫਲੇ ਸਤਿਯੇਵ ਤਾਯ ਸਤ੍ਤਿਯਾ ਕਾਰਣਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ। ਅਥ ਵਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਫਲਂ ਇਮਾਯ ਦੇਸਨਾਯ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਪਯੋਜੇਤੀਤਿ **ਆਚਰਿਯਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੇਨ** ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਞ੍ਹਿ ਦੇਸਨਾਯ ਸਾਧੇਤਬ੍ਬਂ ਫਲਂ, ਤਂ ਆਕਙ੍ਖਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਦੇਸਨਾਯ ਦੇਸਕਂ ਪਯੋਜੇਤਿ ਨਾਮ। ਅਪਿਚ ਕੁਹਨਲਪਨਾਦਿਨਾਨਾਵਿਧਮਿਚ੍ਛਾਜੀਵਵਿਦ੍ਧਂਸਨਂ, ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿਦਿਟ੍ਠਿਜਾਲਵਿਨਿਵੇਠਨਂ, ਦਿਟ੍ਠਿਸੀਸੇਨ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਵਿਭਾਵਨਂ, ਛਫਸ੍ਸਾਯਤਨਵਸੇਨ ਚਤੁਸਚ੍ਚਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਨਿਦ੍ਦੇਸੋ, ਸਬ੍ਬਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਂ ਅਨਵਸੇਸਪਰਿਯਾਦਾਨਂ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਨੁਪਾਦਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਦੀਪਨਞ੍ਚ ਪਯੋਜਨਮੇਵ।

ਭਾਜਨਂ ਪਨ ਦੇਸਨਾਧਿਟ੍ਠਾਨਂ। ਯੇ ਹਿ ਵਣ੍ਣਾਵਣ੍ਣਨਿਮਿਤ੍ਤਅਨੁਰੋਧਵਿਰੋਧਵਨ੍ਤਚਿਤ੍ਤਾ ਕੁਹਨਾਦਿਵਿਵਿਧਮਿਚ੍ਛਾਜੀਵਨਿਰਤਾ ਸਸ੍ਸਤਾਦਿਦਿਟ੍ਠਿਪਙ੍ਕਨਿਮੁਗ੍ਗਾ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਸੁ ਅਪਰਿਪੂਰਕਾਰਿਨੋ ਅਬੁਦ੍ਧਗੁਣਵਿਸੇਸਞਾਣਾ ਵੇਨੇਯ੍ਯਾ, ਤੇ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਦੇਸਨਾਯ ਭਾਜਨਂ।

ਪਿਣ੍ਡਤ੍ਥੋ ਪਨ ਇਧ ਲਬ੍ਭਮਾਨਪਦੇਹਿ, ਸਮੁਦਾਯੇਨ ਚ ਸੁਤ੍ਤਪਦੇਨ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ ਅਤ੍ਥੋ। ਆਘਾਤਾਦੀਨਂ ਅਕਰਣੀਯਤਾਵਚਨੇਨ ਹਿ ਦਸ੍ਸਿਤਂ ਪਟਿਞ੍ਞਾਨੁਰੂਪਂ ਸਮਣਸਞ੍ਞਾਯ ਨਿਯੋਜਨਂ, ਤਥਾ ਖਨ੍ਤਿਸੋਰਚ੍ਚਾਨੁਟ੍ਠਾਨਂ,

ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਭਾਵਨਾਨੁਯੋਗੋ, ਸਦ੍ਧਾਪਞ੍ਞਾਸਮਾਯੋਗੋ, ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਾਧਿਟ੍ਠਾਨਂ, ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਭਾਵਨਾਬਲਸਿਦ੍ਧਿ, ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਾਨੁਸਯਪ੍ਪਹਾਨਂ, ਉਭਯਹਿਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿ, ਲੋਕਧਮ੍ਮੇਹਿ ਅਨੁਪਲੇਪੋ ਚ –

ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਹਿ ਪਟਿਵਿਰਤਿਵਚਨੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਸੀਲਵਿਸੁਦ੍ਧਿ, ਤਾਯ ਚ ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਮੇਤ੍ਤਾਕਰੁਣਾਸਮਙ੍ਗਿਤਾ, ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਪ੍ਪਹਾਨਂ, ਤਦਙ੍ਗਪ੍ਪਹਾਨਂ, ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸਂਕਿਲੇਸਪ੍ਪਹਾਨਂ, ਵਿਰਤਿਤ੍ਤਯਸਿਦ੍ਧਿ, ਪਿਯਮਨਾਪਗਰੁਭਾਵਨੀਯਤਾਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕਸਮੁਦਾਗਮੋ, ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵੋ, ਅਕੁਸਲਮੂਲਤਨੁਕਰਣਂ, ਕੁਸਲਮੂਲਰੋਪਨਂ, ਉਭਯਾਨਤ੍ਥਦੂਰੀਕਰਣਂ, ਪਰਿਸਾਸੁ ਵਿਸਾਰਦਤਾ, ਅਪ੍ਪਮਾਦਵਿਹਾਰੋ, ਪਰੇਹਿ ਦੁਪ੍ਪਧਂਸਿਯਤਾ, ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਾਦਿਸਮਙ੍ਗਿਤਾ ਚ –

''ਗਮ੍ਭੀਰਾ''ਤਿਆਦਿਵਚਨੇਹਿ ਦਸ੍ਸਿਤਂ ਗਮ੍ਭੀਰਧਮ੍ਮਵਿਭਾਵਨਂ, ਅਲਬ੍ਭਨੇਯ਼ਜਪਤਿਟ੍ਠਤਾ, ਕਪ੍ਪਾਨਮਸਙ੍ਖ਼ੇਯ੍ਯੇਨਾਪਿ ਦੁਲ੍ਲਭਪਾਤੁਭਾਵਤਾ, ਸੁਖੁਮੇਨਪਿ ਞਾਣੇਨ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤੁਮਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤਾ, ਧਮ੍ਮਨ੍ਵਯਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਅਨੁਮਾਨਞਾਣੇਨਾਪਿ ਦੁਰਧਿਗਮਨੀਯਤਾ, ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਸਬ੍ਬਦਰਥਤਾ, ਸਨ੍ਤਧਮ੍ਮਵਿਭਾਵਨਂ, ਸੋਭਨਪਰਿਯੋਸਾਨਤਾ, ਅਤਿਤ੍ਤਿਕਰਭਾਵੋ, ਪਧਾਨਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਗੋਚਰਤਾ, ਸੁਖੁਮਸਭਾਵਤਾ, ਮਹਾਪਞ੍ਞਾਵਿਭਾਵਨਾ ਚ। ਦਿਟ੍ਠਿਦੀਪਕਪਦੇਹਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਸਮਾਸਤੋ ਸਸ੍ਸਤਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਲੀਨਤਾਤਿਧਾਵਨਵਿਭਾਵਨਂ, ਉਭਯਵਿਨਿਬਨ੍ਧਨਿਦ੍ਦੇਸੋ , ਮਿਚ੍ਛਾਭਿਨਿਵੇਸਕਿਤ੍ਤਨਂ, ਕੁਮ੍ਮਗ੍ਗਪਟਿਪਤ੍ਤਿਪ੍ਪਕਾਸਨਂ, ਵਿਪਰਿਯੇਸਗ੍ਗਾਹਞਾਪਨਂ, ਪਰਾਮਾਸਪਰਿਗ੍ਗਹੋ, ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਪਰਨ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠਿਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨਾ, ਭਵਵਿਭਵਦਿਟ੍ਠਿਵਿਭਾਗਾ, ਤਣ੍ਹਾਵਿਜ੍ਜਾਪਵਤ੍ਤਿ, ਅਨ੍ਤਵਾਨਨ੍ਤਵਾਦਿਟ੍ਠਿਨਿਦ੍ਦੇਸੋ, ਅਨ੍ਤਦ੍ਵਯਾਵਤਾਰਣਂ, ਆਸਵੋਘਯੋਗਕਿਲੇਸਗਨ੍ਥਸਂਯੋਜਨੁਪਾਦਾਨਵਿਸੇਸਵਿਭਜਨਞ੍ਚ –

ਤਥਾ ''ਵੇਦਨਾਨਂ ਸਮੁਦਯ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਵਚਨੇਹਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਚਤੁਨ੍ਨਮਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਂ ਅਨੁਬੋਧਪਟਿਬੋਧਸਿਦ੍ਧਿ, ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪ੍ਪਹਾਨਂ ਤਣ੍ਹਾਵਿਜ੍ਜਾਵਿਗਮੋ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਪਰਿਗ੍ਗਹੋ, ਆਗਮਾਧਿਗਮਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਉਭਯਹਿਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿ, ਤਿਵਿਧਪਞ੍ਞਾਪਰਿਗ੍ਗਹੋ, ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਾਨੁਟ੍ਠਾਨਂ, ਸਦ੍ਧਾਪਞ੍ਞਾਸਮਾਯੋਗੋ, ਵੀਰਿਯਸਮਤਾਨੁਯੋਜਨਂ, ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿ ਚ –

''ਅਜਾਨਤਂ ਅਪਸ੍ਸਤ''ਨ੍ਤਿ ਪਦੇਹਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਿਦ੍ਧਿ, ਤਥਾ ''ਤਣ੍ਹਾਗਤਾਨਂ ਪਰਿਤਸ੍ਸਿਤਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਿਤ''ਨ੍ਤਿ ਪਦੇਹਿ ਤਣ੍ਹਾਸਿਦ੍ਧਿ, ਤਦੁਭਯੇਨ ਚ ਨੀਵਰਣਸਞ੍ਞੋਜਨਦ੍ਵਯਸਿਦ੍ਧਿ, ਅਨਮਤਗ੍ਗਸਂਸਾਰਵਟ੍ਟਾਨੁਪਚ੍ਛੇਦੋ, ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਹਰਣਾਪਰਨ੍ਤਾਨੁਸਨ੍ਧਾਨਾਨਿ, ਅਤੀਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਕਾਲਵਸੇਨ ਹੇਤੁਵਿਭਾਗੋ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਤਣ੍ਹਾਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਾਨਤਿਵਤ੍ਤਨਂ, ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੂਪਕਾਰਿਤਾ, ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤੀਨਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਚ –

''ਤਦਪਿ ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿ ਪਦੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਸਸ੍ਸਤਾਦਿਪਞ੍ਞਾਪਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਾਧੀਨਵੁਤ੍ਤਿਤਾ, ਤੇਨ ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਿਚ੍ਚਤਾਪਟਿਸੇਧੋ, ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨਂ, ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਕਾਰਕਾਦਿਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ, ਏਵਂਧਮ੍ਮਤਾਨਿਦ੍ਦੇਸੋ, ਸੁਞ੍ਞਤਾਪਕਾਸਨਂ ਸਮਤ੍ਥਨਿਰੀਹ ਪਚ੍ਚਯਲਕ੍ਖਣਵਿਭਾਵਨਞ੍ਚ –

''ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਭਵਨੇਤ੍ਤਿਕੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਭਗਵਤੋ ਪਹਾਨਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਵਸੀਭਾਵੋ, ਸਿਕ੍ਖਤ੍ਤਯਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁਦ੍ਵਯਵਿਭਾਗੋ, ਚਤੁਰਧਿਟ੍ਠਾਨਪਰਿਪੂਰਣਂ, ਭਵਯੋਨਿਆਦੀਸੁ ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤਾ ਚ –

ਸਕਲੇਨ ਪਨ ਸੁਤ੍ਤਪਦੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠੇਸੁ ਭਗਵਤੋ ਤਾਦਿਭਾਵੋ, ਤਤ੍ਥ ਚ ਪਰੇਸਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨਂ, ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾਨਂ ਆਦਿਭੂਤਧਮ੍ਮਦ੍ਵਯਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਸਿਕ੍ਖਤ੍ਤਯੂਪਦੇਸੋ, ਅਤ੍ਤਨ੍ਤਪਾਦਿਪੁਗ੍ਗਲਚਤੁਕ੍ਕਸਿਦ੍ਧਿ, ਕਣ੍ਹਕਣ੍ਹਵਿਪਾਕਾਦਿਕਮ੍ਮਚਤੁਕ੍ਕਵਿਭਾਗੋ, ਚਤੁਰਪ੍ਪਮਞ੍ਞਾਵਿਸਯਨਿਦ੍ਦੇਸੋ, ਸਮੁਦਯਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾਦਿਪਞ੍ਚਕਸ੍ਸ ਯਥਾਭੂਤਾਵਬੋਧੋ, ਛਸਾਰਣੀਯਧਮ੍ਮਵਿਭਾਵਨਾ, ਦਸਨਾਥਕਧਮ੍ਮਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦਯੋ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬਾ ਅਤ੍ਥਾ ਪਿਣ੍ਡਤ੍ਥੋ।

ਸੋਲ਼ਸਹਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

ਦੇਸਨਾਹਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

ਇਦਾਨਿ ਨੇਤ੍ਤਿਯਾ, ਪੇਟਕੋਪਦੇਸੇ ਚ ਵੁਤ੍ਤਨਯਵਸੇਨ ਹਾਰਾਦੀਨਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣਂ। ਤਤ੍ਥ ''ਅਤ੍ਤਾ, ਲੋਕੋ''ਤਿ ਚ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵੇਨ, ਵੇਦਨਾਫਸ੍ਸਾਯਤਨਾਦਿਮੁਖੇਨ ਚ ਗਹਿਤੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਤਣ੍ਹਾਵਜ੍ਜਿਤਾ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ **ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਂ।** ਤਣ੍ਹਾ **ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਂ।** ਤਂ ਪਨ ''ਪਰਿਤਸ੍ਸਨਾਗਹਣੇਨ ਤਣ੍ਹਾਗਤਾਨ''ਨ੍ਤਿ, ''ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ''ਤਿ ਚ ਪਦੇਹਿ ਸਮੁਦਯਗ੍ਗਹਣੇਨਞ੍ਚ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਸਰੂਪੇਨ ਗਹਿਤਮੇਵ। ਅਯਂ ਤਾਵ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਨਯੋ।

ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਪਨ ਵਿਭਙ੍ਗਪ੍ਪਕਰਣੇ ਆਗਤਨਯੇਨ ਆਘਾਤਾਨਨ੍ਤਾਦਿਵਚਨੇਹਿ, ''ਆਤਪ੍ਪਮਨ੍ਵਾਯਾ''ਤਿਆਦਿਪਦੇਹਿ, ਚਿਤ੍ਤਪਦੋਸਵਚਨੇਨ, ਸਬ੍ਬਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਪਦੇਹਿ, ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਗ੍ਗਹਣੇਨ, ਭਵਗ੍ਗਹਣੇਨ, ਸੋਕਾਦਿਗ੍ਗਹਣੇਨ, ਦਿਟ੍ਠਿਗ੍ਗਹਣੇਨ, ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਸਮੁਦਯਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚਾਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਸਬ੍ਬਲੋਕਿਯਕੁਸਲਾਕੁਸਲਧਮ੍ਮਵਿਭਾਵਨਪਦੇਹਿ ਗਹਿਤਾ ਧਮ੍ਮਕਿਲੇਸਾ **ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਂ।** ਤਦੁਭਯੇਸਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ **ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚਂ।** ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵੇਦਨਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਨਿਸ੍ਸਰਣਪਰਿਯਾਯੇਹਿ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ ਨਿਬ੍ਬੁਤਿਵਚਨੇਨ, ਅਨੁਪਾਦਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਵਚਨੇਨ ਚ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਗਹਣਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਨਿਰੋਧਪਜਾਨਨਾ ਪਟਿਪਦਾ **ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਂ।** ਤਸ੍ਸਪਿ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵੇਦਨਾਨਂ ਸਮੁਦਯਾਦੀਨਿ ਯਥਾਭੂਤਪਟਿਵੇਧਨਾਪਦੇਸੇਨ ਛਨ੍ਨਂ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਾਨਂ ਸਮੁਦਯਾਦੀਨਿ ਯਥਾਭੂਤਪਜਾਨਨਪਰਿਯਾਯੇਨ, ਭਵਨੇਤ੍ਤਿਯਾ ਉਚ੍ਛੇਦਵਚਨੇਨ ਚ ਗਹਣਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਤਤ੍ਥ ਸਮੁਦਯੇਨ **ਅਸ੍ਸਾਦੋ,** ਦੁਕ੍ਖੇਨ **ਆਦੀਨਵੋ,** ਮਗ੍ਗਨਿਰੋਧੇਹਿ **ਨਿਸ੍ਸਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਚਤੁਸਚ੍ਚਵਸੇਨ, ਯਾਨਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਸਰੂਪੇਨੇਵ ਆਗਤਾਨਿ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦੀਨਵਨਿਸ੍ਸਰਣਾਨਿ, ਤੇਸਞ੍ਚ ਵਸੇਨ ਇਧ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਵੇਨੇਯ੍ਯਜਾਨਂ ਤਾਦਿਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿਆਦਿ **ਫਲਂ।** ਯਞ੍ਹਿ ਦੇਸਨਾਯ ਸਾਧੇਤਬ੍ਬਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਂ ਪਯੋਜਨਂ। ਤਦੇਵ ਫਲਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋਵਾਯਮਤ੍ਥੋ। ਤਦਤ੍ਥਞ੍ਹਿ ਇਦਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਭਗਵਤਾ ਦੇਸਿਤਂ। ਆਘਾਤਾਦੀਨਮਕਰਣੀਯਤਾ, ਆਘਾਤਾਦਿਫਲਸ੍ਸ ਚ ਅਨਞ੍ਞਸਨ੍ਤਾਨਭਾਵਿਤਾ ਨਿਨ੍ਦਾਪਸਂਸਾਸੁ ਯਥਾਸਭਾਵਂ ਪਟਿਜਾਨਨਨਿਬ੍ਬੇਠਨਾਨੀਤਿ ਏਵਂ ਤਂਤਂਪਯੋਜਨਾਧਿਗਮਹੇਤੁ **ਉਪਾਯੋ।** ਆਘਾਤਾਦੀਨਂ ਕਰਣਪਟਿਸੇਧਨਾਦਿਅਪਦੇਸੇਨ ਅਤ੍ਥਕਾਮੇਹਿ ਤਤੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਾਧੁਕਂ ਰਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਯਂ ਆਣਾਰਹਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਰਾਜਸ੍ਸ **ਆਣਤ੍ਤੀ**ਤਿ। ਅਯਂ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦੀਨਵਨਿਸ੍ਸਰਣਫਲੂਪਾਯਾਣਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਛਬ੍ਬਿਧਧਮ੍ਮਸਨ੍ਦਸ੍ਸਨਲਕ੍ਖਣੋ **ਦੇਸਨਾਹਾਰੋ** ਨਾਮ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਚ –

> ''ਅਸ੍ਸਾਦਾਦੀਨਵਤਾ , ਨਿਸ੍ਸਰਣਮ੍ਪਿ ਚ ਫਲਂ ਉਪਾਯੋ ਚ।
> ਆਣਤ੍ਤੀ ਚ ਭਗਵਤੋ, ਯੋਗੀਨਂ ਦੇਸਨਾਹਾਰੋ''ਤਿ॥

ਵਿਚਯਹਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

ਕਪ੍ਪਨਾਭਾਵੇਪਿ ਵੋਹਾਰਵਸੇਨ, ਅਨੁਵਾਦਵਸੇਨ ਚ ''ਮਮ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਨਿਯਮਾਭਾਵਤੋ ਵਿਕਪ੍ਪਨਤ੍ਥਂ ਵਾਗ੍ਗਹਣਂ। ਤਂਗੁਣਸਮਙ੍ਗਿਤਾਯ, ਅਭਿਮੁਖੀਕਰਣਾਯ ਚ ''ਭਿਕ੍ਖਵੇ''ਤਿ ਆਮਨ੍ਤਨਂ। ਅਞ੍ਞਭਾਵਤੋ, ਪਟਿਵਿਰੁਦ੍ਧਭਾਵਤੋ ਚ ''ਪਰੇ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਵਣ੍ਣਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ, ਅਵਣ੍ਣਨੀਯਤੋ ਚ ''ਅਵਣ੍ਣ''ਨ੍ਤਿ, ਬਜਤ੍ਤਿਵਸੇਨ, ਵਿਤ੍ਥਾਰਵਸੇਨ ਚ ''ਭਾਸੇਯ੍ਯੁ''ਨ੍ਤਿ, ਧਾਰਣਸਭਾਵਤੋ, ਅਧਮ੍ਮਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਚ ''ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾ''ਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਿਸੀਲੇਹਿ ਸਂਹਤਭਾਵਤੋ, ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਸਙ੍ਘਾਤਕਰਣਤੋ ਚ ''ਸਙ੍ਘਸ੍ਸਾ''ਤਿ, ਵੁਤ੍ਤਪਟਿਨਿਦ੍ਦੇਸਤੋ, ਵਚਨੁਪਨਜਾਸਤੋ ਚ ''ਤਤ੍ਰਾ''ਤਿ, ਸਮ੍ਮੁਖੀਭਾਵਤੋ, ਪੁਥੁਭਾਵਤੋ ਚ ''ਤੁਮ੍ਹੇਹੀ''ਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਹਨਨਤੋ, ਆਰਮ੍ਮਣਾਭਿਘਾਤਤੋ ਚ ''ਆਘਾਤੋ''ਤਿ, ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਸਙ੍ਕੋਚਵੁਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਭਿਮੁਖਤਾਯ, ਅਤੁਟ੍ਠਾਕਾਰਤਾਯ ਚ ''ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ, ਆਰਮ੍ਮਣਚਿਨ੍ਤਨਤੋ, ਨਿਸ੍ਸਯਤੋ ਚ ''ਚੇਤਸੋ''ਤਿ, ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਸਾਧਨਤੋ, ਅਨੁ ਅਨੁ ਅਨਤ੍ਥਸਾਧਨਤੋ ਚ ''ਅਨਭਿਰਦ੍ਧੀ''ਤਿ, ਕਾਰਣਾਨਰਹਤ੍ਤਾ, ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨੇ

ਠਿਤੇਹਿ ਕਾਤੁਮਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ ਚ ''ਨ ਕਰਣੀਯਾ''ਤਿ ਵੁੱਤੁੰ। ਏਵੰ ਤਸ੍ਮਿੰ ਤਸ੍ਮਿੰ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਥੇ ਪਵਤ੍ਤੁਤਾਨਿਦਸ੍ਸਨੇਨ, ਅਤ੍ਥਸੋ ਚ –

ਮਮਨ੍ਤਿ ਸਾਮਿਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੰ ਸਬ੍ਬਨਾਮਪਦੰ। ਵਾਤਿ ਵਿਕਪ੍ਪਨਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੰ ਨਿਪਾਤਪਦੰ। ਭਿਕ੍ਖਵੇਤਿ ਆਲਪਨਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੰ ਨਾਮਪਦੰ। ਪਰੇਤਿ ਕਤ੍ਤੁਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੰ ਨਾਮਪਦੰ। ਅਵਣ੍ਣਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੰ ਨਾਮਪਦੰ। ਭਾਸੇਯ੍ਯੁਨ੍ਤਿ ਕਿਰਿਯਾਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੰ ਆਖ੍ਯਾਤਪਦੰ। ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ, ਸਙ੍ਘਸ੍ਸਾਤਿ ਚ ਸਾਮਿਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੰ ਨਾਮਪਦੰ। ਤਤ੍ਰਾਤਿ ਆਧਾਰਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੰ ਸਬ੍ਬਨਾਮਪਦੰ। ਤੁਮ੍ਹੇਹੀਤਿ ਕਤ੍ਤੁਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੰ ਸਬ੍ਬਨਾਮਪਦੰ। **ਨ**-ਇਤਿ ਪਟਿਸੇਧਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੰ ਨਿਪਾਤਪਦੰ। ਆਘਾਤੋ, ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯੋ, ਅਨਭਿਰਦ੍ਧੀਤਿ ਚ ਕਮ੍ਮਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੰ ਨਾਮਪਦੰ। ਚੇਤਸੋਤਿ ਸਾਮਿਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੰ ਨਾਮਪਦੰ। ਕਰਣੀਯਾਤਿ ਕਿਰਿਯਾਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੰ ਨਾਮਪਦਨ੍ਤਿ। ਏਵੰ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਪਦਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਤਾਨਿਦਸ੍ਸਨੇਨ, ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸੋ ਚ ਵਿਚਯਨੰ **ਪਦਵਿਚਯੋ।** ਅਤਿਵਿਤ੍ਥਾਰਭਯੇਨ ਪਨ ਸਕ੍ਕਾਯੇਵ ਅਟ੍ਠਕਥੰ, ਤਸ੍ਸਾ ਚ ਲੀਨਤ੍ਥਵਿਭਾਵਨੰ ਅਨੁਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਵਿਞ੍ਞੂਨਾ ਵਿਭਾਵੇਤੁਨ੍ਤਿ ਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰਯਿਮ੍ਹ।

''ਤਤ੍ਰ ਚੇ ਤੁਮ੍ਹੇ ਅਸ੍ਸਥ ਕੁਪਿਤਾ ਵਾ ਅਨਤ੍ਤਮਨਾ ਵਾ, ਅਪਿ ਨੁ ਤੁਮ੍ਹੇ ਪਰੇਸੰ ਸੁਭਾਸਿਤੰ ਦੁਬ੍ਭਾਸਿਤੰ ਆਜਾਨੇਯ੍ਯਾਥਾ''ਤਿ ਅਯੰ **ਅਨੁਮਤਿਪੁਚ੍ਛਾ।** ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾ, ਅਨੇਕਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾ, ਪਰਮਤ੍ਥਵਿਸਯਾ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਵਿਸਯਾਤਿ ਏਵੰ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵੰ ਪੁਚ੍ਛਾਵਿਚਯਨੰ **ਪੁਚ੍ਛਾਵਿਚਯੋ।** ''ਨੋ ਹੇਤੰ ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਇਦੰ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੰ ਏਕੰਸਬ੍ਯਾਕਰਣੰ, ਨਿਰਵਸੇਸੰ, ਸਉਤ੍ਤਰੰ, ਲੋਕਿਯਨ੍ਤਿ ਏਵੰ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸਾਪਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਯਥਾਰਹੰ ਵਿਚਯਨੰ **ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਵਿਚਯੋ।**

''ਮਮੰ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਪਰੇ ਅਵਣ੍ਣੰ ਭਾਸੇਯ੍ਯੁੰ...ਪੇ॰... ਨ ਚੇਤਸੋ ਅਨਭਿਰਦ੍ਧਿ ਕਰਣੀਯਾ''ਤਿ ਇਮਾਯ ਪਠਮਦੇਸਨਾਯ ''ਮਮੰ ਵਾ...ਪੇ॰... ਤੁਮ੍ਹੰਯੇਵਸ੍ਸ ਤੇਨ ਅਨ੍ਤਰਾਯੋ''ਤਿ ਅਯੰ ਦੁਤਿਯਦੇਸਨਾ ਸੰਸਨ੍ਦਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਪਠਮਾਯ ਮਨੋਪਦੋਸੰ ਨਿਵਾਰੇਤ੍ਵਾ ਦੁਤਿਯਾਯ ਤਤ੍ਥਾਦੀਨਵਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਇਮਾਯ ਦੁਤਿਯਦੇਸਨਾਯ ''ਮਮੰ ਵਾ...ਪੇ॰... ਅਪਿ ਨੁ ਤੁਮ੍ਹੇ ਪਰੇਸੰ ਸੁਭਾਸਿਤੰ ਦੁਬ੍ਭਾਸਿਤੰ ਆਜਾਨੇਯ੍ਯਾਥਾ''ਤਿ ਅਯੰ ਤਤਿਯਦੇਸਨਾ ਸੰਸਨ੍ਦਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਦੁਤਿਯਾਯ ਤਤ੍ਥਾਦੀਨਵੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਤਤਿਯਾਯ ਵਚਨਤ੍ਥਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਮਤ੍ਤੇਪਿ ਅਸਮਤ੍ਥਭਾਵਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਇਮਾਯ ਤਤਿਯਦੇਸਨਾਯ ''ਮਮੰ ਵਾ...ਪੇ॰... ਨ ਚ ਪਨੇਤੰ ਅਮ੍ਹੇਸੁ ਸੰਵਿਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਅਯੰ ਚਤੁਤ੍ਥਦੇਸਨਾ ਸੰਸਨ੍ਦਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਤਤਿਯਾਯ ਮਨੋਪਦੋਸੰ ਸਬ੍ਬਥਾ ਨਿਵਾਰੇਤ੍ਵਾ ਚਤੁਤ੍ਥਾਯ ਅਵਣ੍ਣਟ੍ਠਾਨੇ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਾਕਾਰਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਪੁਬ੍ਬੇਨ ਅਪਰੰ ਸੰਸਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਵਿਚਯਨੰ **ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਵਿਚਯੋ।** ਅਸ੍ਸਾਦਵਿਚਯਾਦਯੋ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਵ। ਤੇਸੰ ਲਕ੍ਖਣਸਨ੍ਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਮੇਵ ਹੇਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸੋ।

''ਅਪਿ ਨੁ ਤੁਮ੍ਹੇ ਪਰੇਸੰ ਸੁਭਾਸਿਤੰ ਦੁਬ੍ਭਾਸਿਤੰ ਆਜਾਨੇਯ੍ਯਾਥਾ''ਤਿ ਇਮਾਯ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ''ਨੋ ਹੇਤੰ ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਅਯੰ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾ ਸਮੇਤਿ। ਕੁਪਿਤੋ ਹਿ ਨੇਵ ਬੁਦ੍ਧਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਅਰਿਯਸਾਵਕਾਨੰ ਨ ਮਾਤਾਪਿਤੂਨੰ ਨ ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਾਨੰ ਸੁਭਾਸਿਤਦੁਬ੍ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੰ ਆਜਾਨਾਤਿ। ''ਕਤਮਞ੍ਚ ਤੰ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕੰ...ਪੇ॰... ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣੰ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ ਇਮਾਯ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ''ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੰ ਪਹਾਯ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ''ਤਿਆਦਿਕਾ ਅਯੰ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾ ਸਮੇਤਿ। ਭਗਵਾ ਹਿ ਅਨੁਤ੍ਤਰੇਨ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਵਿਰਮਣਾਦਿਗੁਣੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਸਮਾਧਿੰ, ਪਞ੍ਞਞ੍ਚ ਉਪਨਿਧਾਯ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕੰ ਓਰਮਤ੍ਤਕੰ ਸੀਲਮਤ੍ਤਕੰ। ''ਕਤਮੇ ਚ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਗਮ੍ਭੀਰਾ ਦੁਦ੍ਦਸਾ''ਤਿਆਦਿਕਾਯ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ''ਸਨ੍ਤਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਕਪ੍ਪਿਕਾ''ਤਿਆਦਿਕਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾ ਸਮੇਤਿ। ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਗੁਣਾ ਹਿ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਤਥਾਗਤਾ ਅਞ੍ਞੇਸੰ ਞਾਣੇਨ ਅਲਬ੍ਭਨੇਯ੍ਯਪਤਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ਗਮ੍ਭੀਰਾ ਦੁਦ੍ਦਸਾ ਦੁਰਨੁਬੋਧਾ ਸਨ੍ਤਾ ਪਣੀਤਾ ਅਤਕ੍ਕਾਵਚਰਾ ਨਿਪੁਣਾ ਪਣ੍ਡਿਤਵੇਦਨੀਯਾਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਯ ਪੁਚ੍ਛਾਨੁਰੂਪਤਾਵਿਚਯਨਮੇਵ ਇਧ ਸਙ੍ਗਹਗਾਥਾਯ ਅਭਾਵਤੋ **ਅਨੁਗੀਤਿਵਿਚਯੋ**ਤਿ। ਅਯੰ ਪਦਪਞ੍ਹਾਦਿਏਕਾਦਸਧਮ੍ਮਵਿਚਯਨਲਕ੍ਖਣੋ **ਵਿਚਯਹਾਰੋ** ਨਾਮ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹ ''ਯੰ ਪੁਚ੍ਛਿਤਞ੍ਚ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਞ੍ਚਾ''ਤਿਆਦਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੪.੨)।

ਯੁਤ੍ਤਿਹਾਰਸਂਵਣ੍ਣਨਾ

ਮਮਨ੍ਤਿ ਸਾਮਿਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤਿਯਾ ਤਥਾਪਯੋਗਦਿਸ੍ਸਨਤੋ, ਅਵਣ੍ਣਸ੍ਸ ਚ ਤਦਪੇਕ੍ਖਤ੍ਤਾ। ਵਾਤਿ ਵਿਕਪ੍ਪਨਤ੍ਥਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਨੇਪਾਤਿਕਾਨਮਨੇਕਤ੍ਥਤ੍ਤਾ, ਏਤ੍ਥ ਚ ਨਿਯਮਾਭਾਵਤੋ। ਭਿਕ੍ਖਵੇਤਿ ਆਮਨ੍ਤਨਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਤਦਤ੍ਥੇਯੇਵ ਏਤਸ੍ਸ ਪਯੋਗਸ੍ਸ ਦਿਸ੍ਸਨਤੋ, ਦੇਸਕਸ੍ਸ ਚ ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਾਪੇਕ੍ਖਤੋਤਿ ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਬਜਵ੍ਜਨਤੋ ਚ –

ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਆਘਾਤਾਦੀਨਮਕਰਣਂ ਤਾਦਿਭਾਵਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠੇਸੁ ਸਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਸਬ੍ਭਾਵਤੋ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਆਘਾਤਾਦਯੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਤਨ੍ਨਿਮਿਤ੍ਤਕਾ ਅਨ੍ਤਰਾਯਾ ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਵਿਬਨ੍ਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਸਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਰੇਸੁ ਅਸਙ੍ਕਮਨਤੋ। ਚਿਤ੍ਤਮਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਆਘਾਤਾਦਯੋ ਸੁਭਾਸਿਤਦੁਬ੍ਭਾਸਿਤਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣੇਪਿ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਕੋਧਲੋਭਾਨਂ ਅਨ੍ਧਤਮਸਭਾਵਤੋ। ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਦੁਸ੍ਸੀਲਜਤੋ ਵੇਰਮਣੀ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪਾਮੋਜ੍ਜਪਾਸਂਸਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਸੀਲਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਮਹਤੋ ਕਿਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਬ੍ਭੁਗ੍ਗਤਤ੍ਤਾ। ਗਮ੍ਭੀਰਤਾਦਿਵਿਸੇਸਯੁਤ੍ਤੇਨ ਗੁਣੇਨ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਨਾ ਏਕਦੇਸਭੂਤਾਪਿ ਸਕਲਸਬ੍ਬਵ੍ਵੁਗੁਣਗ੍ਗਹਣਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਅਨਵ੍ਵਸਾਧਾਰਣਤ੍ਤਾ। ਤਜ੍ਜਾਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਪਰਿਕ੍ਖਤਾਨਿ ਅਧਿਗਮਤਕ੍ਕਨਾਨਿ ਸਸ੍ਸਤਵਾਦਾਦਿਅਭਿਨਿਵੇਸਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਕਪ੍ਪਨਜਾਲਸ੍ਸ ਅਸਮੁਗ੍ਘਾਟਿਤਤ੍ਤਾ। ਵੇਦਨਾਦੀਨਂ ਅਨਵਬੋਧੇਨ ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ ਵਡ੍ਢਤੀਤਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਅਸ੍ਸਾਦਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸਬ੍ਭਾਵਤੋ, ਸਤਿ ਚ ਵੇਦਯਿਤਭਾਵੇ (ਵੇਦਯਿਤਰਾਗੇ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੧੪੯) ਤਤ੍ਥ ਅਤ੍ਤਤ੍ਤਨਿਯਗਾਹੋ, ਸਸ੍ਸਤਾਦਿਗਾਹੋ ਚ ਵਿਪਰਿਪ੍ਫਨ੍ਦਤੀਤਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਕਾਰਣਸ੍ਸ ਸਨ੍ਨਿਹਿਤਤ੍ਤਾ। ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਹਿ ਉਪਾਦਾਨਂ ਸਮ੍ਭਵਤਿ। ਸਸ੍ਸਤਾਦਿਵਾਦੇ ਪਵ੍ਵਪੇਨ੍ਤਾਨਂ, ਤਦਨੁਚ੍ਛਵਿਕਞ੍ਚ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਨ੍ਤਾਨਂ ਫਸ੍ਸੋ ਹੇਤੂਤਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਵਿਸਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਿਵ੍ਵਾਣਸਙ੍ਗਤਿਯਾ ਵਿਨਾ ਤਦਭਾਵਤੋ। ਛਫਸ੍ਸਾਯਤਨਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਵਟ੍ਟਸ੍ਸ ਅਨੁਪਚ੍ਛੇਦੋਤਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਤਤ੍ਥ ਅਵਿਜ੍ਜਾਤਣ੍ਹਾਨਂ ਅਪ੍ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ। ਛਨ੍ਨਂ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਾਨਂ ਸਮੁਦਯਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾਦਿਪਜਾਨਨਾ ਸਬ੍ਬਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਸਵ੍ਵਂ ਅਤਿਚ੍ਚ ਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਚਤੁਸਚ੍ਚਪਟਿਵੇਧਭਾਵਤੋ। ਇਮਾਹਿਯੇਵ ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿਯਾ ਸਬ੍ਬਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਂ ਅਨ੍ਤੋਜਾਲੀਕਤਭਾਵੋਤਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਅਕਿਰਿਯਵਾਦਾਦੀਨਂ, ਇਸ੍ਸਰਵਾਦਾਦੀਨਞ੍ਚ ਤਦਨ੍ਤੋਗਧਤ੍ਤਾ, ਤਥਾ ਚੇਵ ਹੇਟ੍ਠਾ ਸਂਵਣ੍ਣਿਤਂ। ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਭਵਨੇਤ੍ਤਿਕੋ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਕਾਯੋਤਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਭਗਵਤੋ ਅਭਿਨੀਹਾਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚਤੂਸੁ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਠਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ। ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤਂ ਨ ਦਕ੍ਖਨ੍ਤੀਤਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਨਿਬ੍ਬਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਕਸ੍ਸਚਿਪਿ ਅਨਵਸੇਸਤੋਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਅਤ੍ਥਤੋ ਚ ਸੁਤ੍ਤੇ ਬਜਵ੍ਜਨਤ੍ਥਾਨਂ ਯੁਤ੍ਤਿਤਾਵਿਭਾਵਨਲਕ੍ਖਣੋ **ਯੁਤ੍ਤਿਹਾਰੋ** ਨਾਮ ਯਥਾਹ ''ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਹਾਰਾਨਂ, ਯਾ ਭੂਮੀ''ਤਿਆਦਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੪.੩)।

ਪਦਟ੍ਠਾਨਹਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

ਵਣ੍ਣਾਰਹਾਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਤਾਨਾਦੇਯਵਚਨਤਾਦਿ ਵਿਪਤ੍ਤੀਨਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਵਣ੍ਣਾਰਹਵਣ੍ਣਸੁਬ੍ਬਣ੍ਣਤਾਸਦ੍ਧੇਯਵਚਨਤਾਦਿ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀਨਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਤਥਾ ਆਘਾਤਾਦਯੋ ਨਿਰਯਾਦਿਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਆਘਾਤਾਦੀਨਮਕਰਣਂ ਸਗ੍ਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾਦਿਸਬ੍ਬਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀਨਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਪਟਿਵਿਰਤਿ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ, ਅਰਿਯੋ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਸਮਾਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਅਰਿਯੋ ਸਮਾਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਪਵ੍ਵਾਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਗਮ੍ਭੀਰਤਾਦਿਵਿਸੇਸਯੁਤ੍ਤਂ ਭਗਵਤੋ ਪਟਿਵੇਧਪ੍ਪਕਾਰਵ੍ਵਾਣਂ ਦੇਸਨਾਵ੍ਵਾਣਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਦੇਸਨਾਵ੍ਵਾਣਂ ਵੇਨੇਯਜਾਨਂ ਸਕਲਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਨਿਸ੍ਸਰਣਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਸਬ੍ਬਾਯਪਿ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਦਿਟ੍ਠੁਪਾਦਾਨਭਾਵਤੋ ਸਾ ਯਥਾਰਹਂ ਨਵਵਿਧਸ੍ਸਪਿ ਭਵਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਭਵੋ ਜਾਤਿਯਾ। ਜਾਤਿ ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ, ਸੋਕਾਦੀਨਞ੍ਚ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਵੇਦਨਾਨਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮੁਦਯਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾਦਿਪਟਿਵੇਧਨਾ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਂ ਅਨੁਬੋਧਪਟਿਵੇਧੋ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਅਨੁਬੋਧੋ ਪਟਿਵੇਧਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਪਟਿਵੇਧੋ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਸ੍ਸ ਸਾਮਵ੍ਵਫਲਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ''ਅਜਾਨਤਂ ਅਪਸ੍ਸਤ''ਨ੍ਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਗਹਣਂ। ਤਤ੍ਥ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਵਿਵ੍ਵਾਣਸ੍ਸ। ਯਾਵ ਵੇਦਨਾ ਤਣ੍ਹਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਨੇਤ੍ਵਾ ਤੇਸਂ ''ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਾਲ਼ਿਯਮਾਗਤਨਯੇਨ ਸਮ੍ਬਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬਂ। ''ਤਣ੍ਹਾਗਤਾਨਂ ਪਰਿਤਸ੍ਸਿਤਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਿਤ''ਨ੍ਤਿ

ਏਤ੍ਥ ਤਣ੍ਹਾ ਉਪਾਦਾਨਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ‘‘ਤਦਪਿ ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸਸ੍ਸਤਾਦਿਪਞ੍ਞਾਪਨਂ ਪਰੇਸਂ ਮਿਚ੍ਛਾਭਿਨਿਵੇਸਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਮਿਚ੍ਛਾਭਿਨਿਵੇਸੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਸਪ੍ਪੁਰਿਸੂਪਨਿਸ੍ਸਯਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪਟਿਪਤ੍ਤੀਹਿ ਵਿਮੁਖਤਾਯ ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਾਦੀਨਞ੍ਚ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ‘‘ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਫਸ੍ਸਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ ਫਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਛ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਾਨਿ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ, ਸਕਲਸ੍ਸ ਚ ਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਛਨ੍ਨਂ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਾਨਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮੁਦਯਾਦਿਪਜਾਨਨਂ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ, ਨਿਬ੍ਬਿਦਾ ਵਿਰਾਗਸ੍ਸਾਤਿਆਦਿਨਾ ਯਾਵ ਅਨੁਪਾਦਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਨੇਤਬ੍ਬਂ। ਭਗਵਤੋ ਭਵਨੇਤ੍ਤਿਸਮੁਚ੍ਛੇਦੋ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ, ਤਥਾ ਅਨੁਪਾਦਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਚਾਤਿ। ਅਯਂ ਸੁਤ੍ਤੇ ਆਗਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨਧਮ੍ਮਾ, ਤੇਸਞ੍ਚ ਪਦਟ੍ਠਾਨਧਮ੍ਮਾਤਿ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨਧਮ੍ਮਨਿਦ੍ਧਾਰਣਲਕ੍ਖਣੋ **ਪਦਟ੍ਠਾਨਹਾਰੋ** ਨਾਮ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ‘‘ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ ਜਿਨੋ, ਤਸ੍ਸ ਚ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਯਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੪.੪)।

ਲਕ੍ਖਣਹਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

ਆਘਾਤਾਦਿਗ੍ਗਹਣੇਨ ਕੋਧੂਪਨਾਹਮਕ੍ਖਪਲਾਸਇਸ੍ਸਾਮਚ੍ਛਰਿਯਸਾਰਮ੍ਭਪਰਵਮ੍ਭਨਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਪਟਿਘਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤਾਯ ਏਕਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ। ਆਨਨ੍ਦਾਦਿਗ੍ਗਹਣੇਨ ਅਭਿਜ੍ਝਾਵਿਸਮਲੋਭਮਾਨਾਤਿਮਾਨਮਦਪ੍ਪਮਾਦਾਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਲੋਭਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤਾਯ ਏਕਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਆਘਾਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਅਵਸਿਟ੍ਠਗਨ੍ਥਨੀਵਰਣਾਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਕਾਯਗਨ੍ਥਨੀਵਰਣਲਕ੍ਖਣੇਨ ਏਕਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ। ਆਨਨ੍ਦਗ੍ਗਹਣੇਨ ਫਸ੍ਸਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਲਕ੍ਖਣੇਨ ਏਕਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ। ਸੀਲਗ੍ਗਹਣੇਨ ਅਧਿਚਿਤ੍ਤਾਧਿਪਞ੍ਞਾਸਿਕ੍ਖਾਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਸਿਕ੍ਖਾਲਕ੍ਖਣੇਨ ਏਕਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ। ਦਿਟ੍ਠਿਗ੍ਗਹਣੇਨ ਅਵਸਿਟ੍ਠਉਪਾਦਾਨਾਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਉਪਾਦਾਨਲਕ੍ਖਣੇਨ ਏਕਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ। ‘‘ਵੇਦਨਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵੇਦਨਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਅਵਸਿਟ੍ਠਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਲਕ੍ਖਣੇਨ ਏਕਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਧਮ੍ਮਾਯਤਨਧਮ੍ਮਧਾਤੁਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਵੇਦਨਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਸਮ੍ਮਸਨੁਪਗਾਨਂ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਆਯਤਨਾਨਂ, ਧਾਤੂਨਞ੍ਚ ਸਙ੍ਗਹੋ ਆਯਤਨਲਕ੍ਖਣੇਨ, ਧਾਤੁਲਕ੍ਖਣੇਨ ਚ ਏਕਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ। ‘‘ਅਜਾਨਤਂ ਅਪਸ੍ਸਤ’’ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਵਿਜ੍ਜਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਹੇਤੁਆਸਵੋਘਯੋਗਨੀਵਰਣਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਹੇਤਾਦਿਲਕ੍ਖਣੇਨ ਏਕਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ, ਤਥਾ ‘‘ਤਣ੍ਹਾਗਤਾਨਂ ਪਰਿਤਸ੍ਸਿਤਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਿਤ’’ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਤਣ੍ਹਾਗ੍ਗਹਣੇਨਪਿ। ‘‘ਤਦਪਿ ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਫਸ੍ਸਗ੍ਗਹਣੇਨ ਸਞ੍ਞਾਸਙ੍ਖਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਹੇਤੁਭਾਵੇਨ, ਖਨ੍ਧਲਕ੍ਖਣੇਨ ਚ ਏਕਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ। ਛਫਸ੍ਸਾਯਤਨਗ੍ਗਹਣੇਨ ਅਵਸਿਟ੍ਠਖਨ੍ਧਾਯਤਨਧਾਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਫਸ੍ਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਤਾਯ, ਸਮ੍ਮਸਨੀਯਭਾਵੇਨ ਚ ਏਕਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ। ਭਵਨੇਤ੍ਤਿਗ੍ਗਹਣੇਨ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦੀਨਂ ਸਂਕਿਲੇਸਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਵਟ੍ਟਹੇਤੁਭਾਵੇਨ ਏਕਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾਤਿ। ਅਯਂ ਸੁਤ੍ਤੇ ਅਨਾਗਤੇਪਿ ਧਮ੍ਮੇ ਏਕਲਕ੍ਖਣਤਾਦਿਨਾ ਆਗਤੇ ਵਿਯ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣਲਕ੍ਖਣੋ **ਲਕ੍ਖਣਹਾਰੋ** ਨਾਮ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਹਿ ਏਕਧਮ੍ਮੇ, ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਏਕਲਕ੍ਖਣਾ’’ਤਿਆਦਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੪.੫)।

ਚਤੁਬ੍ਯੂਹਹਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

ਮਮਨ੍ਤਿ ਅਨੇਰੁਤ੍ਤਪਦਂ, ਤਥਾ ਵਾਤਿ ਚ। ਭਿਕ੍ਖਨਸੀਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ। ਪਰੇਨ੍ਤਿ ਵਿਰੁਦ੍ਧਭਾਵਮੁਪਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਪਰਾ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਪਨੇਤਂ ਅਨੇਰੁਤ੍ਤਪਦਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਨਾ **ਨੇਰੁਤ੍ਤਂ,** ਤਂ ਪਨ ‘‘ਏਵ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਿਦਾਨਪਦਾਨਂ, ‘‘ਮਮ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਪਾਲ਼ਿਪਦਾਨਞ੍ਚ ਅਟ੍ਠਕਥਾਵਸੇਨ, ਤਸ੍ਸਾ ਲੀਨਤ੍ਥਵਿਭਾਵਨੀਵਸੇਨ ਚ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯਤ੍ਤਾ ਅਤਿਵਿਤ੍ਥਾਰਭਯੇਨ ਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰਯਿਮ੍ਹ। ਯੇ ਤੇ ਨਿਨ੍ਦਾਪਸਂਸਾਹਿ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਪਿਤਚੇਤਸਾ ਮਿਚ੍ਛਾਜੀਵਤੋ ਅਨੋਰਤਾ ਸਸ੍ਸਤਾਦਿਮਿਚ੍ਛਾਭਿਨਿਵੇਸਿਨੋ ਸੀਲਾਦਿਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਅਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਗੁਣਰਸਸ੍ਸਾਦਵਿਮੁਖਾ ਵੇਨੇਯ੍ਯਜਾ, ਤੇ ਕਥਂ ਨੁ ਖੋ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਦੋਸਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਉਭਯਹਿਤਪਰਾ ਭਵੇਯ੍ਯੁਨ੍ਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਭਗਵਤੋ **ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।** ਏਵਮਧਿਪ੍ਪੇਤਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾ, ਦੇਸਨਾਭਾਜਨਟ੍ਠਾਨੇ ਚ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਦੇਸਨਾਯ **ਨਿਦਾਨਂ**।

ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਾਨੁਸਨ੍ਧਿ ਪਨ ਪਦਸਨ੍ਧਿਪਦਤ੍ਥਨਿਦ੍ਦੇਸਨਿਕ੍ਖੇਪਸੁਤ੍ਤਦੇਸਨਾਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਛਬ੍ਬਿਧਾ। ਤਤ੍ਥ ''ਮਮ''ਨ੍ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ''ਅਵਣ੍ਣ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋਤਿਆਦਿਨਾ ਪਦਸ੍ਸ ਪਦਨ੍ਤਰੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ **ਪਦਸਨ੍ਧਿ।** ''ਮਮ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ''ਅਵਣ੍ਣ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇਨ ਪਰੇਹਿ ਉਪਵਦਿਤੇਨ ਅਗੁਣੇਨਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋਤਿਆਦਿਨਾ ਪਦਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਦਤ੍ਥਨ੍ਤਰੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ **ਪਦਤ੍ਥਸਨ੍ਧਿ।** ''ਮਮਂ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰੇ ਅਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸੇਯ੍ਯੁ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਦੇਸਨਾ ਸੁਪ੍ਪਿਯੇਨ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੇਨ ਵੁਤ੍ਤਅਵਣ੍ਣਾਨੁਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ। ''ਮਮਂ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰੇ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸੇਯ੍ਯੁ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਦੇਸਨਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਦਤ੍ਤੇਨ ਮਾਣਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਾਨੁਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ। ''ਅਤ੍ਥਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਗਮ੍ਭੀਰਾ ਦੁਦ੍ਦਸਾ ਦੁਰਨੁਬੋਧਾ''ਤਿਆਦਿਦੇਸਨਾ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਵੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਾਨੁਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਤਿ ਏਵਂ ਨਾਨਾਨੁਸਨ੍ਧਿਕਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਤਂਤਦਨੁਸਨ੍ਧੀਹਿ, ਏਕਾਨੁਸਨ੍ਧਿਕਸ੍ਸ ਚ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਭਾਗੇਹਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ **ਨਿਦ੍ਦੇਸਸਨ੍ਧਿ।** **ਨਿਕ੍ਖੇਪਸਨ੍ਧਿ** ਪਨ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਸੁਤ੍ਤਨਿਕ੍ਖੇਪਵਸੇਨ। **ਸੁਤ੍ਤਸਨ੍ਧਿ** ਚ ਤਿਵਿਧਸੁਤ੍ਤਾਨੁਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਏਵ ਵਿਚਾਰਿਤਾ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਪੁਬ੍ਬੇ ਸਂਵਣ੍ਣਿਤਾ। ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਦੇਸਨਾਯ ਦੇਸਨਾਨ੍ਤਰੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨਂ **ਦੇਸਨਾਸਨ੍ਧਿ,** ਸਾ ਪਨੇਵਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ – ''ਮਮਂ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਨ ਚੇਤਸੋ ਅਨਭਿਰਦ੍ਧਿ ਕਰਣੀਯਾ''ਤਿ ਅਯਂ ਦੇਸਨਾ ''ਉਭਤੋਦਣ੍ਡਕੇਨ ਚੇਪਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਕਚੇਨ ਚੋਰਾ ਓਚਰਕਾ ਅਙ੍ਗਮਙ੍ਗਾਨਿ ਓਕਨ੍ਤੇਯ੍ਯੁਂ, ਤਤ੍ਰਾਪਿ ਯੋ ਮਨੋ ਪਦੂਸੇਯ੍ਯ, ਨ ਮੇ ਸੋ ਤੇਨ ਸਾਸਨਕਰੋ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੩੨) ਇਮਾਯ ਦੇਸਨਾਯ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਤਿ। ''ਤੁਮ੍ਹਂਯੇਵਸ੍ਸ ਤੇਨ ਅਨਨ੍ਤਰਾਯੋ''ਤਿ ਅਯਂ ''ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਾ ਮਾਣਵ ਸਤ੍ਤਾ ਕਮ੍ਮਦਾਯਾਦਾ ਕਮ੍ਮਯੋਨੀ ਕਮ੍ਮਬਨ੍ਧੂ ਕਮ੍ਮਪਟਿਸਰਣਾ ਕਮ੍ਮਂ ਸਤ੍ਤੇ ਵਿਭਜਤਿ, ਯਦਿਦਂ ਹੀਨਪਣੀਤਤਾਯਾ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੮੯-੨੯੭) ਇਮਾਯ, ''ਅਪਿ ਨੁ ਤੁਮ੍ਹੇ...ਪੇ॰... ਆਜਾਨੇਯ੍ਯਾਥਾ''ਤਿ ਅਯਂ –

''ਕੁਦ੍ਧੋ ਅਤ੍ਥਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ, ਕੁਦ੍ਧੋ ਧਮ੍ਮਂ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ।
ਅਨ੍ਧਂ ਤਮਂ ਤਦਾ ਹੋਤਿ, ਯਂ ਕੋਧੋ ਸਹਤੇ ਨਰ''ਨ੍ਤਿ॥ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੭.੬੪; ਮਹਾਨਿ॰ ੫, ੧੫੬, ੧੯੫)। –

ਇਮਾਯ, ''ਮਮਂ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰੇ ਵਣ੍ਣਂ...ਪੇ॰... ਨ ਚੇਤਸੋ ਉਬ੍ਬਿਲਾਵਿਤਤ੍ਤਂ ਕਰਣੀਯ''ਨ੍ਤਿ ਅਯਂ ''ਧਮ੍ਮਾਪਿ ਵੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ, ਪਗੇਵ ਅਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੪੦), ''ਕੁਲ੍ਲੂਪਮਂ ਵੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਨਿਤ੍ਥਰਣਤ੍ਥਾਯ, ਨੋ ਗਹਣਤ੍ਥਾਯਾ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੪੦) ਚ ਇਮਾਯ, ''ਤਤ੍ਰ ਚੇ ਤੁਮ੍ਹੇ...ਪੇ॰... ਤੁਮ੍ਹਂਯੇਵਸ੍ਸ ਤੇਨ ਅਨ੍ਤਰਾਯੋ''ਤਿ ਅਯਂ –

''ਲੁਦ੍ਧੋ ਅਤ੍ਥਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ, ਲੁਦ੍ਧੋ ਧਮ੍ਮਂ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ।
ਅਨ੍ਧਂ ਤਮਂ ਤਦਾ ਹੋਤਿ, ਯਂ ਲੋਭੋ ਸਹਤੇ ਨਰ''ਨ੍ਤਿ॥ (ਇਤਿਵੁ॰ ੮੮; ਮਹਾਨਿ॰ ੫, ੧੫੬; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ੧੨੮) ਚ –

''ਕਾਮਨ੍ਧਾ ਜਾਲਸਞ੍ਛਨ੍ਨਾ, ਤਣ੍ਹਾਛਦਨਛਾਦਿਤਾ।
ਪਮਤ੍ਤਬਨ੍ਧੁਨਾਬਦ੍ਧਾ, ਮਚ੍ਛਾਵ ਕੁਮੀਨਾਮੁਖੇ।
ਜਰਾਮਰਣਮਨ੍ਵੇਨ੍ਤਿ, ਵਚ੍ਛੋ ਖੀਰਪਕੋਵ ਮਾਤਰ''ਨ੍ਤਿ॥ (ਉਦਾ॰ ੬੪; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੨੭, ੯੦; ਪੇਟਕੋ॰ ੧੪) ਚ –

ਇਮਾਯ, ''ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਂ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਸੀਲਮਤ੍ਤਕ''ਨ੍ਤਿ ਅਯਂ ''ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ...ਪੇ॰... ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ ਯਞ੍ਞੋ ਪੁਰਿਮੇਹਿ ਯਞ੍ਞੇਹਿ ਅਪ੍ਪਟ੍ਠਤਰੋ ਚ ਅਪ੍ਪਸਮਾਰਮ੍ਭਤਰੋ ਚ ਮਹਪ੍ਫਲਤਰੋ ਚ ਮਹਾਨਿਸਂਸਤਰੋ ਚਾ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੫੩) ਇਮਾਯ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਸੀਲਤੋ ਮਹਪ੍ਫਲਮਹਾਨਿਸਂਸਤਰਤਾਵਚਨੇਨ ਝਾਨਤੋ ਸੀਲਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਫਲਅਪ੍ਪਾਨਿਸਂਸਤਰਭਾਵਦੀਪਨਤੋ।

''ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਂ ਪਹਾਯਾ''ਤਿਆਦਿਦੇਸਨਾ ''ਸਮਣੋ ਖਲੁ ਭੋ ਗੋਤਮੋ ਸੀਲਵਾ ਅਰਿਯਸੀਲੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ''ਤਿਆਦਿਦੇਸਨਾਯ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੦੪), ''ਅਞ੍ਞੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਗਮ੍ਭੀਰਾ''ਤਿਆਦਿਦੇਸਨਾ ''ਅਧਿਗਤੋ ਖੋ ਮਯਾਯਂ ਧਮ੍ਮੋ ਗਮ੍ਭੀਰੋ ਦੁਦ੍ਦਸੋ ਦੁਰਨੁਬੋਧੋ''ਤਿਆਦਿਦੇਸਨਾਯ, (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੬੭; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੮੧; ੨.੩੩੭; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੭੨; ਮਹਾਵ॰ ੭, ੮) ਗਮ੍ਭੀਰਤਾਦਿਵਿਸੇਸਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਪਟਿਵੇਧੇਨ ਹਿ ਞਾਣਸ੍ਸ ਗਮ੍ਭੀਰਾਦਿਭਾਵੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ।

‘‘ਸਨ੍ਤਿ ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਏਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਕਪ੍ਪਿਕਾ’’ਤਿਆਦਿਦੇਸਨਾ ‘‘ਸਨ੍ਤਿ ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਏਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਕਪ੍ਪਿਕਾ…ਪੇ॰… ਅਭਿੵਦਨ੍ਤਿ ਸਸ੍ਸਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚ, ਇਦਮੇੵ ਸਚ੍ਚੰ, ਮੋਘਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ ਇਤ੍ਥੇਕੇ ਅਭਿੵਦਨ੍ਤਿ, ਅਸਸ੍ਸਤੋ, ਸਸ੍ਸਤੋ ਚ ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਚ, ਨੇੵਸਸ੍ਸਤੋ ਚ ਨਾਸਸ੍ਸਤੋ ਚ, ਅਨ੍ਤੵਾ, ਅਨਨ੍ਤੵਾ, ਅਨ੍ਤੵਾ ਚ ਅਨਨ੍ਤੵਾ ਚ, ਨੇੵਨ੍ਤੵਾ ਚ ਨਾਨਨ੍ਤੵਾ ਚ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚ, ਇਦਮੇੵ ਸਚ੍ਚੰ, ਮੋਘਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ ਇਤ੍ਥੇਕੇ ਅਭਿੵਦਨ੍ਤੀ’’ਤਿਆਦਿਦੇਸਨਾਯ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੭)।

ਤਥਾ ‘‘ਸਨ੍ਤਿ ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਏਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਅਪਰਨ੍ਤਕਪ੍ਪਿਕਾ’’ਤਿਆਦਿਦੇਸਨਾ ‘‘ਸਨ੍ਤਿ ਭਿਕ੍ਖੵੇ …ਪੇ॰… ਅਭਿੵਦਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਞੀ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ ਅਰੋਗੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ। ਇਤ੍ਥੇਕੇ ਅਭਿੵਦਨ੍ਤਿ ਅਸਞ੍ਞੀ, ਸਞ੍ਞੀ ਚ ਅਸਞ੍ਞੀ ਚ, ਨੇੵਸਞ੍ਞੀ ਚ ਨਾਸਞ੍ਞੀ ਚ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ ਅਰੋਗੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ। ਇਤ੍ਥੇਕੇ ਅਭਿੵਦਨ੍ਤਿ ਸਤੋ ੵਾ ਪਨ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਚ੍ਛੇਦੰ ੵਿਨਾਸੰ ੵਿਭੵੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ੵਾ ਪਨੇਕੇ ਅਭਿੵਦਨ੍ਤੀ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਦੇਸਨਾਯ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੧), ‘‘ੵੇਦਨਾਨੰ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ…ਪੇ॰… ਤਥਾਗਤੋ’’ਤਿਆਦਿਦੇਸਨਾ ‘‘ਤਯਿਦੰ ਸਙ੍ਖਤੰ ਓਲਾਰਿਕੰ, ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ ਪਨ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਨਿਰੋਧੋ, ਅਤ੍ਥੇਤਨ੍ਤਿ ਇਤਿ ੵਿਦਿਤ੍ੵਾ ਤਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਦਸ੍ਸਾੵੀ ਤਥਾਗਤੋ ਤਦੁਪਾਤਿੵਤ੍ਤੋ’’ਤਿਆਦਿਦੇਸਨਾਯ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੯), ‘‘ਤਦਪਿ ਤੇਸੰ…ਪੇ॰… ੵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਿਤਮੇੵਾ’’ਤਿ ਅਯੰ ‘‘ਇਦੰ ਤੇਸੰ ੵਤ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰੇੵ ਸਦ੍ਧਾਯ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਰੁਚਿਯਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਨੁਸ੍ਸੵਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਆਕਾਰਪਰਿੵਿਤਕ੍ਕਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤੰਯੇੵ ਞਾਣੰ ਭੵਿਸ੍ਸਤਿ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੰ ਪਰਿਯੋਦਾਤ’ਨ੍ਤਿ ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ੵਿਜ੍ਜਤਿ। ਪਚ੍ਚਤ੍ਤੰ ਖੋ ਪਨ ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਞਾਣੇ ਅਸਤਿ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੇ ਪਰਿਯੋਦਾਤੇ ਯਦਪਿ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਤਤ੍ਥ ਞਾਣਭਾੵਮਤ੍ਤਮੇੵ ਪਰਿਯੋਦਾਪੇਨ੍ਤਿ, ਤਦਪਿ ਤੇਸੰ ਭੵਤੰ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨੰ ਉਪਾਦਾਨਮਕ੍ਖਾਯਤੀ’’ਤਿਆਦਿਦੇਸਨਾਯ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੨.੪੩), ‘‘ਤਦਪਿ ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ’’ਤਿ ਅਯੰ ‘‘ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰੂਪੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁੵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਤਿਣ੍ਣੰ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ, ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ੵੇਦਨਾ, ੵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ, ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਾਦਾਨ’’ਨ੍ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੨.੪੫), ‘‘ਛਨ੍ਦਮੂਲਕਾ ਇਮੇ ਆੵੁਸੋ ਧਮ੍ਮਾ ਮਨਸਿਕਾਰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਫਸ੍ਸਸਮੋਧਾਨਾ ੵੇਦਨਾਸਮੋਸਰਣਾ’’ਤਿ (ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬੰ) ਚ ਆਦਿਦੇਸਨਾਯ, ‘‘ਯਤੋ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਨ੍ਨੰ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਾਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਦੇਸਨਾ ‘‘ਯਤੋ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨੇੵ ੵੇਦਨੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਸਞ੍ਞੰ, ਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇ, ਨ ੵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਸੋ ਏੵੰ ਅਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਲੋਕੇ ਉਪਾਦਿਯਤਿ, ਅਨੁਪਾਦਿਯੰ ਨ ਪਰਿਤਸ੍ਸਤਿ, ਅਪਰਿਤਸ੍ਸੰ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤੰਯੇੵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਤੀ’’ਤਿਆਦਿਦੇਸਨਾਯ, ‘‘ਸਬ੍ਬੇਤੇ ਇਮੇਹੇੵ ਦ੍ੵਾਸਟ੍ਠਿਯਾ ੵਤ੍ਥੂਹਿ ਅਨ੍ਤੋਜਾਲੀਕਤਾ’’ਤਿਆਦਿਦੇਸਨਾ ‘‘ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ ਭਿਕ੍ਖੵੇ…ਪੇ॰… ਅਭਿੵਦਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇਤੇ ਇਮਾਨੇੵ ਪਞ੍ਚ ਕਾਯਾਨਿ ਅਭਿੵਦਨ੍ਤਿ ਏਤੇਸੰ ੵਾ ਅਞ੍ਞਤਰ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਦੇਸਨਾਯ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੬), ‘‘ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ…ਪੇ॰… ਦੇੵਮਨੁਸ੍ਸਾ’’ਤਿ ਅਯੰ –

> ‘‘ਅਚ੍ਚੀ ਯਥਾ ੵਾਤੵੇਗੇਨ ਖਿਤ੍ਤਾ (ਉਪਸਿੵਾਤਿ ਭਗੵਾ),
> ਅਤ੍ਥੰ ਪਲੇਤਿ ਨ ਉਪੇਤਿ ਸਙ੍ਖੰ।
> ਏੵੰ ਮੁਨੀ ਨਾਮਕਾਯਾ ੵਿਮੁਤ੍ਤੋ,
> ਅਤ੍ਥੰ ਪਲੇਤਿ ਨ ਉਪੇਤਿ ਸਙ੍ਖ’’ਨ੍ਤਿ॥ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੧੦੮੦) –

ਆਦਿਦੇਸਨਾਯ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸੰਸਨ੍ਦਤੀਤਿ। ਅਯੰ ਨੇਰੁਤ੍ਤਮਧਿਪ੍ਪਾਯਦੇਸਨਾਨਿਦਾਨਪੁਬ੍ਬਾਪਰਾਨੁਸਨ੍ਧੀਨੰ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ੵਿਭਾੵਨਲਕ੍ਖਣੋ **ਚਤੁਬ੍ਯੂਹਹਾਰੋ** ਨਾਮ। ੵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤੰ ‘‘ਨੇਰੁਤ੍ਤਮਧਿਪ੍ਪਾਯੋ’’ਤਿਆਦਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੪.੬)।

ਆੵਤ੍ਤਹਾਰੵਣ੍ਣਨਾ

ਆਘਾਤਾਦੀਨਮਕਰਣੀਯਤਾੵਚਨੇਨ ਖਨ੍ਤਿਸੋਰਚ੍ਚਾਨੁਟ੍ਠਾਨੰ। ਤਤ੍ਥ ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਸਦ੍ਧਾਪਞ੍ਞਾਪਰਾਪਕਾਰਦੁਕ੍ਖਸਹਗਤਾਨੰ ਸਙ੍ਗਹੋ, ਤਥਾ ਸੋਰਚ੍ਚੇਨ ਸੀਲਸ੍ਸ। ਸਦ੍ਧਾਦਿਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦਿਸਕਲਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮਾ ਆੵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਸੀਲਗ੍ਗਹਣੇਨ ਅੵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਾਦਯੋ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਸੀਲਾਨਿਸੰਸਧਮ੍ਮਾ ਆੵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਹਿ ਪਟਿੵਿਰਤਿੵਚਨੇਨ ਅਪ੍ਪਮਾਦੵਿਹਾਰੋ, ਤੇਨ ਸਕਲੰ

ਸਾਸਨਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਆਵਤ੍ਤਤਿ। ਗਮ੍ਭੀਰਤਾਦਿਵਿਸੇਸਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਗ੍ਗਹਣੇਨ ਮਹਾਬੋਧਿਪਕਿਤ੍ਤਨਂ। ਅਨਾਵਰਣਞਾਣਪਦਟ੍ਠਾਨਞ੍ਹਿ ਆਸਵਕ੍ਖਯਞਾਣਂ, ਆਸਵਕ੍ਖਯਞਾਣਪਦਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ ਅਨਾਵਰਣਞਾਣਂ ਮਹਾਬੋਧੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤੇਨ ਦਸਬਲਾਦਯੋ ਸਬ੍ਬੇ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣਾ ਆਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਸਸ੍ਸਤਾਦਿਦਿਟ੍ਠਿਗ੍ਗਹਣੇਨ ਤਣ੍ਹਾਵਿਜ੍ਜਾਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ, ਤਾਹਿ ਅਨਮਤਗ੍ਗਂ ਸਂਸਾਰਵਟ੍ਟਂ ਆਵਤ੍ਤਤਿ। ਵੇਦਨਾਨਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮੁਦਯਾਦਿਪਟਿਵੇਧਨੇਨ ਭਗਵਤੋ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤ੍ਤਯਵਿਸੁਦ੍ਧਿ, ਤਾਯ ਪਞ੍ਞਾਪਾਰਮਿਮੁਖੇਨ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਪਾਰਮਿਯੋ ਆਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ‘‘ਅਜਾਨਤਂ ਅਪਸ੍ਸਤ’’ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਵਿਜ੍ਜਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਪਰਿਗ੍ਗਹੋ, ਤੇਨ ਚ ਨਵ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਮੂਲਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਆਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ‘‘ਤਣ੍ਹਾਗਤਾਨਂ ਪਰਿਤਸ੍ਸਿਤਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਿਤ’’ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਤਣ੍ਹਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਨਵ ਤਣ੍ਹਾਮੂਲਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਆਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ‘‘ਤਦਪਿ ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ’’ਤਿਆਦਿ ਸਸ੍ਸਤਾਦਿਪਞ੍ਞਾਪਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਾਧੀਨਵੁਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਂ, ਤੇਨ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦਿਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਯਂ ਆਵਤ੍ਤਤਿ। ਛਨ੍ਨਂ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਾਨਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਨੇਨ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਦਾਨਿਦ੍ਦੇਸੋ, ਤੇਨ ਸਤ੍ਤਪਿ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯੋ ਆਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ‘‘ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਭਵਨੇਤ੍ਤਿਕੋ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਕਾਯੋ’’ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਪਹਾਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤੇਨ ਭਗਵਤੋ ਸਕਲਸਂਕਿਲੇਸਪ੍ਪਹਾਨਂ ਆਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਅਯਂ ਦੇਸਨਾਯ ਗਹਿਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਭਾਗਵਿਸਭਾਗਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਆਵਤ੍ਤਨਲਕ੍ਖਣੋ **ਆਵਤ੍ਤਹਾਰੋ** ਨਾਮ। ਯਥਾਹ ‘‘ਏਕਮ੍ਹਿ ਪਦਟ੍ਠਾਨੇ, ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਸੇਸਕਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੪.੭)।

ਵਿਭਤ੍ਤਿਹਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

ਆਘਾਤਾਨਨ੍ਦਾਦਯੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਤੇਸਂ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਾਦਿ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਯੇਹਿ ਪਨ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਆਘਾਤਾਨਨ੍ਦਾਦੀਨਂ ਅਕਰਣਂ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ, ਤੇ ਅਬ੍ਯਾਪਾਦਾਦਯੋ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਤੇਸਂ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਾਦਿ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਤੇਸੁ ਆਘਾਤਾਦਯੋਕਾਮਾਵਚਰਾਵ, ਅਬ੍ਯਾਪਾਦਾਦਯੋ ਚਤੁਭੂਮਕਾ, ਤਥਾ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਹਿ ਪਟਿਵਿਰਤਿ ਕੁਸਲਾ ਵਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ ਵਾ, ਤਸ੍ਸਾ ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਤਤ੍ਥ ਕੁਸਲਾ ਸਿਯਾ ਕਾਮਾਵਚਰਾ, ਸਿਯਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ। ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਵ। ‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਗਮ੍ਭੀਰਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾ ਸਿਯਾ ਕੁਸਲਾ, ਸਿਯਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਕੁਸਲਾਨਂ ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਅਬ੍ਯਾਕਤਾਨਂ ਮਗ੍ਗਧਮ੍ਮਾ, ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ, ਆਵਜ੍ਜਨਾ ਵਾ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਤੇਸੁ ਕੁਸਲਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਵ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ ਸਿਯਾ ਕਾਮਾਵਚਰਾ, ਸਿਯਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ, ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਅਕੁਸਲਾਵ ਕਾਮਾਵਚਰਾਵ, ਤਾਸਂ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਮਿਚ੍ਛਾਭਿਨਿਵੇਸੇ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਵਿਸੇਸਤੋ ਪਨ ਸਨ੍ਤਤਿਘਨਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਾਭਾਵਤੋ ਏਕਤ੍ਤਨਯਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਗਾਹੋ ਅਤੀਤਜਾਤਿਅਨੁਸ੍ਸਰਣਤਕ੍ਕਸਹਿਤੋ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਹੇਤੁਫਲਭਾਵੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਭਾਵਸ੍ਸ ਅਗ੍ਗਹਣਤੋ ਨਾਨਤ੍ਤਨਯਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਗਾਹੋ ਤਜ੍ਜਾਸਮਨ੍ਨਾਹਾਰਸਹਿਤੋ ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਏਵਂ ਸੇਸਦਿਟ੍ਠੀਨਮ੍ਪਿ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ।

‘‘ਵੇਦਨਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵੇਦਨਾ ਸਿਯਾ ਕੁਸਲਾ, ਸਿਯਾ ਅਕੁਸਲਾ, ਸਿਯਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ, ਸਿਯਾ ਕਾਮਾਵਚਰਾ, ਸਿਯਾ ਰੂਪਾਵਚਰਾ, ਸਿਯਾ ਅਰੂਪਾਵਚਰਾ, ਤਾਸਂ ਫਸ੍ਸੋ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਵੇਦਨਾਨਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਵੇਦਨਾਨਂ ਸਮੁਦਯਾਦਿਪਟਿਵੇਧਨਂ ਮਗ੍ਗਞਾਣਂ, ਅਨੁਪਾਦਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਚ ਫਲਞਾਣਂ, ਤੇਸਂ ‘‘ਅਞ੍ਞੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਗਮ੍ਭੀਰਾ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਧਮ੍ਮਾਦਿਵਿਭਾਗੋ ਨੇਤਬ੍ਬੋ। ‘‘ਅਜਾਨਤਂ ਅਪਸ੍ਸਤ’’ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਅਵਿਜ੍ਜਾਤਣ੍ਹਾ ਅਕੁਸਲਾ ਕਾਮਾਵਚਰਾ, ਤਾਸੁ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਆਸਵਾ, ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ ਏਵ ਵਾ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਤਣ੍ਹਾਯ ਸਂਯੋਜਨਿਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਸ੍ਸਾਦਦਸ੍ਸਨਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ‘‘ਤਦਪਿ ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਵੇਦਨਾਯ ਵਿਯ ਧਮ੍ਮਾਦਿਵਿਭਾਗੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਯਥਾਰਹਂ ਧਮ੍ਮਾਦਿਵਿਭਾਗੋ ਨੇਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਯਂ ਸਂਕਿਲੇਸਧਮ੍ਮੇ, ਵੋਦਾਨਧਮ੍ਮੇ ਚ ਸਾਧਾਰਣਾਸਾਧਾਰਣਤੋ, ਪਦਟ੍ਠਾਨਤੋ, ਭੂਮਿਤੋ ਚ ਵਿਭਜਨਲਕ੍ਖਣੋ **ਵਿਭਤ੍ਤਿਹਾਰੋ** ਨਾਮ। ਯਥਾਹ ‘‘ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ, ਭੂਮਿਞ੍ਚ ਵਿਭਜ੍ਜਤੇ ਅਯਂ ਹਾਰੋ’’ਤਿਆਦਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੪.੮)।

ਪਰਿਵਤ੍ਤਨਹਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

ਆਘਾਤਾਦੀਨਮਕਰਣੰ ਖਨ੍ਤਿਸੋਰਚ੍ਚਾਨਿ ਅਨੁਬ੍ਰੂਹੇਤ੍ਵਾ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਭਾਵਨਾਬਲਸਿਦ੍ਧਿਯਾ ਉਭਯਹਿਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿਮਾਵਹਤਿ। ਆਘਾਤਾਦਯੋ ਪਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਮਾਨਾ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਤੰ, ਦੁਕ੍ਖਸੇਯਜੰ, ਭੋਗਹਾਨਿੰ, ਅਕਿਤ੍ਤਿੰ, ਪਰੇਹਿ ਦੁਰੁਪਸਙ੍ਕਮਨਤਞ੍ਚ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਨ੍ਤਾ ਨਿਰਯਾਦੀਸੁ ਮਹਾਦੁਕ੍ਖਮਾਵਹਨ੍ਤਿ। ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਪਟਿਵਿਰਤਿ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਾਦਿਕਲਜਾਣੰ ਪਰਮ੍ਪਰਮਾਵਹਤਿ। ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿ ਪਨ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਾਦਿਅਕਲਜਾਣੰ ਪਰਮ੍ਪਰਮਾਵਹਤਿ। ਗਮ੍ਭੀਰਤਾਦਿਵਿਸੇਸਯੁਤ੍ਤੰ ਞਾਣੰ ਵੇਨੇਯਜਾਨੰ ਯਥਾਰਹੰ ਵਿਜ੍ਜਾਭਿਞ੍ਞਾਦਿਗੁਣਵਿਸੇਸਮਾਵਹਤਿ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੇਯਜਸ੍ਸ ਯਥਾਸਭਾਵਾਵਬੋਧਤੋ। ਤਥਾ ਗਮ੍ਭੀਰਤਾਦਿਵਿਸੇਸਰਹਿਤੰ ਪਨ ਞਾਣੰ ਞੇਯਜੇਸੁ ਸਾਧਾਰਣਭਾਵਤੋ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਗੁਣਵਿਸੇਸੰ ਨਾਵਹਤਿ। ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਚੇਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਯਥਾਰਹੰ ਸਸ੍ਸਤੁਚ੍ਛੇਦਭਾਵਤੋ ਅਨੁਦ੍ਵਯਭੂਤਾ ਸਕ੍ਕਾਯਤੀਰੰ ਨਾਤਿਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਨਿਯਜਾਨਿਕਸਭਾਵਤ੍ਤਾ। ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਪਨ ਸਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾ ਮਜ੍ਝਿਮਪਟਿਪਦਾਭੂਤਾ ਸਕ੍ਕਾਯਤੀਰਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਪਾਰੰ ਗਚ੍ਛਤਿ ਨਿਯਜਾਨਿਕਸਭਾਵਤ੍ਤਾ। ਵੇਦਨਾਨੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਮੁਦਯਾਦਿਪਟਿਵੇਧਨਾ ਅਨੁਪਾਦਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਮਾਵਹਤਿ ਮਗ੍ਗਭਾਵਤੋ। ਵੇਦਨਾਨੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਮੁਦਯਾਦਿਅਸਮ੍ਪਟਿਵੇਧੋ ਸੰਸਾਰਚਾਰਕਾਵਰੋਧਮਾਵਹਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ। ਵੇਦਯਿਤਸਭਾਵਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕੋ ਸਮ੍ਮੋਹੋ ਤਦਭਿਨਨ੍ਦਨਮਾਵਹਤਿ, ਯਥਾਭੂਤਾਵਬੋਧੋ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਨਿਬ੍ਬੇਧੰ, ਵਿਰਾਗਞ੍ਚ ਆਵਹਤਿ। ਮਿਚ੍ਛਾਭਿਨਿਵੇਸੇ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਹਿਤਾ ਤਣ੍ਹਾ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤੰ ਦਿਟ੍ਠਿਜਾਲੰ ਪਸਾਰੇਤਿ। ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਤਣ੍ਹਾਸਮੁਚ੍ਛੇਦੋ ਪਠਮਮਗ੍ਗੋ ਤੰ ਦਿਟ੍ਠਿਜਾਲੰ ਸਙ੍ਕੋਚੇਤਿ। ਸਸ੍ਸਤਵਾਦਾਦਿਪਞ੍ਞਾਪਨਸ੍ਸ ਫਸ੍ਸੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਅਸਤਿ ਫਸ੍ਸੇ ਤਦਭਾਵਤੋ। ਦਿਟ੍ਠਿਬਨ੍ਧਨਬਦ੍ਧਾਨੰ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਾਦੀਨਮਨਿਰੋਧਨੇਨ ਫਸ੍ਸਾਦਿਅਨਿਰੋਧੋ ਸੰਸਾਰਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਨਿਵਤ੍ਤਿਯੇਵ ਯਾਥਾਵਤੋ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਾਦਿਪਰਿਞ੍ਞਾ ਸਬ੍ਬਦਿਟ੍ਠਿਦਸ੍ਸਨਾਨਿ ਅਤਿਵਤ੍ਤਤਿ, ਤੇਸੰ ਪਨ ਤਥਾ ਅਪਰਿਞ੍ਞਾ ਦਿਟ੍ਠਿਦਸ੍ਸਨੰ ਨਾਤਿਵਤ੍ਤਤਿ। ਭਵਨੇਤ੍ਤਿਸਮੁਚ੍ਛੇਦੋ ਆਯਤਿੰ ਅਤ੍ਤਭਾਵਸ੍ਸ ਅਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯਾ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ, ਅਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾਯ ਭਵਨੇਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਾਗਤੇ ਭਵਪ੍ਪਬਨ੍ਧੋ ਪਰਿਵਤ੍ਤਤਿਯੇਵਾਤਿ ਅਯੰ ਸੁਤ੍ਤੇ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨਲਕ੍ਖਣੋ **ਪਰਿਵਤ੍ਤਨਹਾਰੋ** ਨਾਮ। ਕਿਮਾਹ ''ਕੁਸਲਾਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ, ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇ ਭਾਵਿਤੇ ਪਹੀਨੇ ਚਾ''ਤਿਆਦਿ।

ਵੇਵਚਨਹਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

''ਮਮੰ ਮਮ ਮੇ''ਤਿ ਪਰਿਯਾਯਵਚਨੰ। 'ਵਾ ਯਦਿ ਚਾ''ਤਿ ਪਰਿਯਾਯਵਚਨੰ। ''ਭਿਕ੍ਖਵੋ ਸਮਣਾ ਤਪਸ੍ਸਿਨੋ''ਤਿ ਪਰਿਯਾਯਵਚਨੰ। ''ਪਰੇ ਅਞ੍ਞੇ ਪਟਿਵਿਰੁਦ੍ਧਾ''ਤਿ...ਪੇ॰... ਨੰ। ''ਅਵਣ੍ਣੰ ਅਕਿਤ੍ਤਿੰ ਨਿਨ੍ਦ''ਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਨੰ। ''ਭਾਸੇਯਜੁੰ ਭਣੇਯਜੁੰ ਕਥੇਯਜੁ''ਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਨੰ। ''ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਨਯਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨਸ੍ਸਾ''ਤਿ...ਪੇ॰... ਨੰ। ''ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਸਮੂਹਸ੍ਸ ਗਣਸ੍ਸਾ''ਤਿ...ਪੇ॰... ਨੰ। ''ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਥ ਤੇਸੂ''ਤਿ...ਪੇ॰... ਨੰ। ''ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਵੋ ਭਵਨ੍ਤੇਹੀ''ਤਿ...ਪੇ॰... ਨੰ। ''ਆਘਾਤੋ ਦੋਸੋ ਬਜਾਪਾਦੋ''ਤਿ...ਪੇ॰... ਨੰ ''ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯੋ ਦੋਮਨਸ੍ਸੰ ਚੇਤਸਿਕਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਨੰ। ''ਚੇਤਸੋ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਮਨਸੋ''ਤਿ...ਪੇ॰... ਨੰ। ''ਅਨਭਿਰਦ੍ਧਿ ਬਜਾਪਤ੍ਤਿ ਮਨੋਪਦੋਸੋ''ਤਿ...ਪੇ॰... ਨੰ। ''ਨ ਨੋ ਅ ਮਾ''ਤਿ...ਪੇ॰... ਨੰ। ''ਕਰਣੀਯਾ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬਾ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਪਰਿਯਾਯਵਚਨੰ। ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਸਬ੍ਬਪਦੇਸੁ ਵੇਵਚਨੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਯੰ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤੰਤੰਪਰਿਯਾਯਸਦ੍ਦਯੋਜਨਾਲਕ੍ਖਣੋ **ਵੇਵਚਨਹਾਰੋ** ਨਾਮ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤੰ ''ਵੇਵਚਨਾਨਿ ਬਹੂਨਿ ਤੁ, ਸੁਤ੍ਤੇ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਏਕਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੪.੧੦)।

ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਹਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

ਆਘਾਤੋ ਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨ ਦਸਵਿਧੇਨ, ਏਕੂਨਵੀਸਤਿਵਿਧੇਨ ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੋ। ਅਪਚ੍ਚਯੋ ਉਪਵਿਚਾਰਵਸੇਨ ਛਧਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੋ। ਆਨਨ੍ਦੋ ਪੀਤਿਆਦਿਵਸੇਨ ਵੇਵਚਨੇਨ ਨਵਧਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੋ। ਪੀਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਪਨ ਖੁਦ੍ਦਿਕਾਦਿਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਧਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੋ। ਸੋਮਨਸ੍ਸੰ ਉਪਵਿਚਾਰਵਸੇਨ ਛਧਾ, ਸੀਲੰ ਵਾਰਿਤ੍ਤਚਾਰਿਤ੍ਤਾਦਿਵਸੇਨ ਅਨੇਕਧਾ, ਗਮ੍ਭੀਰਤਾਦਿਵਿਸੇਸਯੁਤ੍ਤੰ ਞਾਣੰ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਵਸੇਨ ਚਤੁਧਾ, ਦ੍ਵਾਦਸਧਾ ਵਾ, ਵਿਸਯਭੇਦਤੋ ਅਨੇਕਧਾ ਚ, ਦਿਟ੍ਠਿਸਸ੍ਸਤਾਦਿਵਸੇਨ ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿਯਾ ਭੇਦੇਹਿ, ਤਦਨ੍ਤੋਗਧਵਿਭਾਗੇਨ ਅਨੇਕਧਾ ਚ, ਵੇਦਨਾ ਛਧਾ, ਅਟ੍ਠਸਤਧਾ, ਅਨੇਕਧਾ ਚ, ਤਸ੍ਸਾ ਸਮੁਦਯੋ ਪਞ੍ਚਧਾ, ਤਥਾ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋਪਿ, ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਦੁਵਿਧੇਨ, ਆਦੀਨਵੋ ਤਿਵਿਧੇਨ, ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ ਏਕਧਾ , ਚਤੁਧਾ ਚ, ਅਨੁਪਾਦਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਦੁਵਿਧੇਨ, ''ਅਜਾਨਤੰ ਅਪਸ੍ਸਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਵਿਸਯਭੇਦੇਨ

ਚਤੁਧਾ, ਅਟ੍ਠਧਾ ਚ, ‘‘ਤਣ੍ਹਾਗਤਾਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਤਣ੍ਹਾ ਛਧਾ, ਅਟ੍ਠਸਤਧਾ, ਅਨੇਕਧਾ ਚ, ਫਸ੍ਸੋ ਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨ ਛਧਾ, ਉਪਾਦਾਨੰ ਚਤੁਧਾ, ਭਵੋ ਦ੍ਵਿਧਾ, ਅਨੇਕਧਾ ਚ, ਜਾਤਿ ਵੇਵਚਨਵਸੇਨ ਛਧਾ, ਤਥਾ ਜਰਾ ਸਤ੍ਤਧਾ, ਮਰਣੰ ਅਟ੍ਠਧਾ, ਨਵਧਾ ਚ, ਸੋਕੋ ਪਞ੍ਚਧਾ, ਪਰਿਦੇਵੋ ਛਧਾ, ਦੁਕ੍ਖੰ ਚਤੁਧਾ, ਤਥਾ ਦੋਮਨਸ੍ਸੰ, ਉਪਾਯਾਸੋ ਚਤੁਧਾ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤੋਤਿ ਅਯੰ ਪਭੇਦਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ, ਸਮੂਹਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ ਚ।

‘‘ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਪਭਵਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ, ‘‘ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ, ਸਮੁਦਯਸ੍ਸ ਪਹਾਨਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ, ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ, ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ। ‘‘ਅਨ੍ਤੋਜਾਲੀਕਤਾ’’ਤਿਆਦਿਸਬ੍ਬਦਿਟ੍ਠੀਨੰ ਸਙ੍ਗਹਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ। ‘‘ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਭਵਨੇਤ੍ਤਿਕੋ’’ਤਿਆਦਿ ਦੁਵਿਧੇਨ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਪਵ੍ਵਤ੍ਤੀਤਿ ਏਵੰ ਆਘਾਤਾਦੀਨੰ ਪਭਵਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਪਰਿਞ੍ਞਾਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਆਦਿਵਸੇਨ। ਤਥਾ ‘‘ਆਘਾਤੋ’’ਤਿ ਬ੍ਯਾਪਾਦਸ੍ਸ ਵੇਵਚਨਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ। ‘‘ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸਵੇਵਚਨਪਵ੍ਵਤ੍ਤੀਤਿਆਦਿਵਸੇਨ ਚ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਭੇਦੋ ਵਿਭਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਯੰ ਏਕੇਕਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨੇਕਾਹਿ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤੀਹਿ ਪਞ੍ਞਪੇਤਬ੍ਬਾਕਾਰਵਿਭਾਵਨਲਕ੍ਖਣੋ **ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਹਾਰੋ** ਨਾਮ, ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ‘‘ਏਕੰ ਭਗਵਾ ਧਮ੍ਮੰ, ਪਣ੍ਣਤ੍ਤੀਹਿ ਵਿਵਿਧਾਹਿ ਦੇਸੇਤੀ’’ਤਿਆਦਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੪.੧੧)।

ਓਤਰਣਹਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

ਆਘਾਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਗਹੋ, ਤਥਾ ਅਨਭਿਰਦ੍ਧਿਗ੍ਗਹਣੇਨ। ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਗ੍ਗਹਣੇਨ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਗਹੋਤਿ ਇਦੰ **ਖਨ੍ਧਮੁਖੇਨ ਓਤਰਣੰ।** ਤਥਾ ਆਘਾਤਾਦਿਗ੍ਗਹਣੇਨ ਧਮ੍ਮਾਯਤਨੰ, ਧਮ੍ਮਧਾਤੁ, ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚੰ, ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚੰ ਵਾ ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਇਦੰ **ਆਯਤਨਮੁਖੇਨ, ਧਾਤੁਮੁਖੇਨ, ਸਚ੍ਚਮੁਖੇਨ** ਚ **ਓਤਰਣੰ** । ਤਥਾ ਆਘਾਤਾਦੀਨੰ ਸਹਜਾਤਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਹੇਤੁਸਹਜਾਤਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਨਿਸ੍ਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਅਸਹਜਾਤਾ ਪਨ ਅਨਨ੍ਤਰਨਿਰੁਦ੍ਧਾ ਅਨਨ੍ਤਰਸਮਨਨ੍ਤਰਅਨਨ੍ਤਰੂਪਨਿਸ੍ਸਯਨਤ੍ਥਿਵਿਗਤਾਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਪਚ੍ਚਯੋ। ਅਨਨਨ੍ਤਰਾ ਪਨ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨੇਵ ਪਚ੍ਚਯੋ। ਤਣ੍ਹਾਉਪਾਦਾਨਾਦਿ ਫਸ੍ਸਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਤੇਸੰ ਸਹਜਾਤਾਨੰ, ਅਸਹਜਾਤਾਨਞ੍ਚ ਯਥਾਰਹੰ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ। ਕੋਚਿ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪਤਿਵਸੇਨ, ਕੋਚਿ ਕਮ੍ਮਵਸੇਨ, ਕੋਚਿ ਆਹਾਰਵਸੇਨ, ਕੋਚਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਸੇਨ, ਕੋਚਿ ਝਾਨਵਸੇਨ ਕੋਚਿ ਮਗ੍ਗਵਸੇਨਾਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਅਯਮ੍ਪਿ ਵਿਸੇਸੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਇਦੰ **ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਮੁਖੇਨ ਓਤਰਣੰ।** ਇਮਿਨਾਵ ਨਯੇਨ ਆਨਨ੍ਦਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਖਨ੍ਧਾਦਿਮੁਖੇਨ ਓਤਰਣੰ ਵਿਭਾਵੇਤਬ੍ਬੰ।

ਤਥਾ ਸੀਲੰ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਹਿ ਵਿਰਤਿਚੇਤਨਾ, ਅਬ੍ਯਾਪਾਦਾਦਿਚੇਤਸਿਕਧਮ੍ਮਾ ਚ, ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਯੋ ਚੇਤਨਾਵ, ਤੇਸੰ, ਤਦੁਪਕਾਰਕਧਮ੍ਮਾਨਞ੍ਚ ਲਜ੍ਜਾਦਯਾਦੀਨੰ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਧਮ੍ਮਾਯਤਨਾਦੀਸੁ ਸਙ੍ਗਹਤੋ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨੇਵ ਖਨ੍ਧਾਦਿਮੁਖੇਨ ਓਤਰਣੰ ਵਿਭਾਵੇਤਬ੍ਬੰ। ਏਸ ਨਯੋ ਞਾਣਦਿਟ੍ਠਿਵੇਦਨਾਅਵਿਜ੍ਜਾਤਣ੍ਹਾਦਿਗ੍ਗਹਣੇਸੁਪਿ। ਨਿਸ੍ਸਰਣਾਨੁਪਾਦਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਗ੍ਗਹਣੇਸੁ ਪਨ ਅਸਙ੍ਖਤਧਾਤੁਵਸੇਨਪਿ ਧਾਤੁਮੁਖੇਨ ਓਤਰਣੰ ਵਿਭਾਵੇਤਬ੍ਬੰ, ਤਥਾ ‘‘ਵੇਦਨਾਨੰ...ਪੇ॰... ਅਨੁਪਾਦਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ’’ਤਿ ਏਤੇਨ ਭਗਵਤੋ ਸੀਲਾਦਯੋ ਪਞ੍ਚਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧਾ, ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਦਯੋ ਚ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮਾ ਪਕਾਸਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਤੰਮੁਖੇਨਪਿ ਓਤਰਣੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ‘‘ਤਦਪਿ ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ’’ਤਿ ਸਸ੍ਸਤਾਦਿਪਞ੍ਞਾਪਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਾਧੀਨਵੁਤ੍ਤਿਤਾਦੀਪਨੇਨ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਮੁਖੇਨ ਓਤਰਣੰ, ਤਥਾ ਏਵੰਧਮ੍ਮਤਾਯ **ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਮੁਖੇਨ ਓਤਰਣੰ।** ਅਨਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਾਨਤ੍ਥਭਾਵਤੋ **ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਮੁਖੇਨ, ਸੁਞ੍ਞਤਾਮੁਖੇਨ ਓਤਰਣੰ।** ਸੇਸਪਦੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਅਯੰ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਮੁਖੇਹਿ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥਸ੍ਸ ਓਤਰਣਲਕ੍ਖਣੋ **ਓਤਰਣਹਾਰੋ** ਨਾਮ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ‘‘ਯੋ ਚ ਪਟਿਚ੍ਚੁਪ੍ਪਾਦੋ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਖਨ੍ਧਾ ਚ ਧਾਤੁਆਯਤਨਾ’’ਤਿਆਦਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੪.੧੨)।

ਸੋਧਨਹਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

‘‘ਮਮੰ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰੇ ਅਵਣ੍ਣੰ ਭਾਸੇਯ੍ਯੁ’’ਨ੍ਤਿ ਆਰਮ੍ਭੋ। ‘‘ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਾ ਅਵਣ੍ਣੰ ਭਾਸੇਯ੍ਯੁੰ ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਵਾ ਅਵਣ੍ਣੰ ਭਾਸੇਯ੍ਯੁ’’ਨ੍ਤਿ ਪਦਸੁਦ੍ਧਿ, ਨੋ ਆਰਮ੍ਭਸੁਦ੍ਧਿ। ‘‘ਤਤ੍ਰ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਨ ਆਘਾਤੋ, ਨ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯੋ, ਨ ਚੇਤਸੋ ਅਨਭਿਰਦ੍ਧਿ ਕਰਣੀਯਾ’’ਤਿ

ਪਦਸੁਦ੍ਧਿ ਚੇਵ ਆਰਮ੍ਭਸੁਦ੍ਧਿ ਚ। ਦੁਤਿਯਨਯਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ, ਤਥਾ ''ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਂ ਖੋ ਪਨੇਤ''ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਆਰਮ੍ਭੋ। ''ਕਤਮ''ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਪੁਚ੍ਛਾ। ''ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਂ ਪਹਾਯਾ''ਤਿਆਦਿ ਪਦਸੁਦ੍ਧਿ, ਨੋ ਆਰਮ੍ਭਸੁਦ੍ਧਿ। ਨੋ ਚ ਪੁਚ੍ਛਾਸੁਦ੍ਧਿ। ''ਇਦਂ ਖੋ''ਤਿਆਦਿ ਪੁਚ੍ਛਾਸੁਦ੍ਧਿ ਚੇਵ ਪਦਸੁਦ੍ਧਿ ਚ, ਆਰਮ੍ਭਸੁਦ੍ਧਿ।

ਤਥਾ ''ਅਤ੍ਥਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ''ਤਿਆਦਿ ਆਰਮ੍ਭੋ। ''ਕਤਮੇ ਚ ਤੇ''ਤਿਆਦਿ ਪੁਚ੍ਛਾ। ''ਸਨ੍ਤਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ''ਤਿਆਦਿ ਆਰਮ੍ਭੋ। ''ਕਿਮਾਗਮ੍ਮਾ''ਤਿਆਦਿ ਆਰਮ੍ਭਪੁਚ੍ਛਾ । ''ਯਥਾ ਸਮਾਹਿਤੇ''ਤਿਆਦਿ ਪਦਸੁਦ੍ਧਿ, ਨੋ ਆਰਮ੍ਭਸੁਦ੍ਧਿ, ਨੋ ਚ ਪੁਚ੍ਛਾਸੁਦ੍ਧਿ। ''ਇਮੇ ਖੋ''ਤਿਆਦਿ ਪਦਸੁਦ੍ਧਿ ਚੇਵ ਪੁਚ੍ਛਾਸੁਦ੍ਧਿ ਚ ਆਰਮ੍ਭਸੁਦ੍ਧਿ ਚ। ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਆਰਮ੍ਭਾਦਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਯਂ ਪਦਾਰਮ੍ਭਾਨਂ ਸੋਧਿਤਾਸੋਧਿਤਭਾਵਵਿਚਾਰਣਲਕ੍ਖਣੋ **ਸੋਧਨਹਾਰੋ** ਨਾਮ, ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚ ''ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਮ੍ਹਿ ਪਞ੍ਹੇ, ਗਾਥਾਯਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤਾਯਮਾਰਬ੍ਭਾ''ਤਿਆਦਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੪.੧੩)।

ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਹਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

''ਅਵਣ੍ਣ''ਨ੍ਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਂ। ਤਮਵਿਕਪ੍ਪੇਤ੍ਵਾ ਵਿਸੇਸਵਚਨਂ ''ਮਮਂ ਵਾ''ਤਿ। ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਾ ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਵਾਤਿ ਪਕ੍ਖੇਪਿ ਏਸ ਨਯੋ। ਤਥਾ ''ਸੀਲ''ਨ੍ਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਂ। ਤਮਵਿਕਪ੍ਪੇਤ੍ਵਾ ਵਿਸੇਸਵਚਨਂ ''ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ''ਤਿਆਦਿ। ''ਅਞ੍ਞੇਵ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿਆਦਿ ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਂ, ਤਮਵਿਕਪ੍ਪੇਤ੍ਵਾ ਵਿਸੇਸਵਚਨਂ ''ਤਯਿਦਂ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿਆਦਿ, ਤਥਾ ''ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਕਪ੍ਪਿਕਾ''ਤਿਆਦਿ ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਂ। ਤਮਵਿਕਪ੍ਪੇਤ੍ਵਾ ਵਿਸੇਸਵਚਨਂ ''ਸਸ੍ਸਤਵਾਦਾ''ਤਿਆਦਿ। ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਯਥਾਦੇਸਿਤਮੇਵ ਸਾਮਞ੍ਞਵਿਸੇਸਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤਬ੍ਬਾ। ਅਯਂ ਸੁਤ੍ਤਾਗਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਵਿਕਪ੍ਪਨਾਵਸੇਨ ਯਥਾਦੇਸਿਤਮੇਵ ਸਾਮਞ੍ਞਵਿਸੇਸਨਿਦ੍ਧਾਰਣਲਕ੍ਖਣੋ **ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਹਾਰੋ** ਨਾਮ, ਯਥਾਹ ''ਏਕਤ੍ਤਤਾਯ ਧਮ੍ਮਾ, ਯੇਪਿ ਚ ਵੇਮਤ੍ਤਤਾਯ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ''ਤਿਆਦਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੪.੧੪)।

ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਹਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

ਆਘਾਤਾਦੀਨਂ ''ਅਨਤ੍ਥਂ ਮੇ ਅਚਰੀ''ਤਿਆਦੀਨਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੨੩੭; ਵਿਭ॰ ੯੦੯) ਏਕੂਨਵੀਸਤਿ ਆਘਾਤਵਤ੍ਥੂਨਿ ਹੇਤੁ। ਆਨਨ੍ਦਾਦੀਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਾਭਿਸਿਨੇਹੋ ਹੇਤੁ। ਸੀਲਸ੍ਸ ਹਿਰਿਓਤ੍ਤਪ੍ਪਂ, ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਤਾਦਯੋ ਚ ਹੇਤੁ। ''ਗਮ੍ਭੀਰਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਪਾਰਮਿਯੋ ਹੇਤੁ। ਵਿਸੇਸੇਨ ਪਞ੍ਞਾਪਾਰਮੀ। ਦਿਟ੍ਠੀਨਂ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋ, ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਂ ਮਿਚ੍ਛਾਭਿਨਿਵੇਸੇਨ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ ਚ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਹੇਤੁ। ਵਿਸੇਸੇਨ ਪਨ ਸਸ੍ਸਤਵਾਦਾਦੀਨਂ ਅਤੀਤਜਾਤਿਅਨੁਸ੍ਸਰਣਾਦਿ ਹੇਤੁ। ਵੇਦਨਾਨਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾ, ਤਣ੍ਹਾ, ਕਮ੍ਮਾਦਿਫਸ੍ਸੋ ਚ ਹੇਤੁ। ਅਨੁਪਾਦਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ ਹੇਤੁ। ਅਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ ਹੇਤੁ। ਤਣ੍ਹਾਯ ਸਂਯੋਜਨਿਯੇਸੁ ਅਸ੍ਸਾਦਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਹੇਤੁ। ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਸਲ਼ਾਯਤਨਾਨਿ ਹੇਤੁ। ਸਲ਼ਾਯਤਨਸ੍ਸ ਨਾਮਰੂਪਂ ਹੇਤੁ । ਭਵਨੇਤ੍ਤਿਸਮੁਚ੍ਛੇਦਸ੍ਸ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਭਾਵਨਾ ਹੇਤੂਤਿ ਅਯਂ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਸਙ੍ਖਾਤੇ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਲਕ੍ਖਣੋ **ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਹਾਰੋ** ਨਾਮ, ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਯਂ ਧਮ੍ਮਂ, ਜਨਯਨ੍ਤਿਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਪਰਮ੍ਪਰਤੋ''ਤਿਆਦਿ।

ਸਮਾਰੋਪਨਹਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

ਆਘਾਤਾਦੀਨਮਕਰਣੀਯਤਾਵਚਨੇਨ ਖਨ੍ਤਿਸਮ੍ਪਦਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਹੋਤਿ। ''ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਂ ਖੋ ਪਨੇਤ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਸੋਰਚ੍ਚਸਮ੍ਪਦਾ। ''ਅਤ੍ਥਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਞਾਣਸਮ੍ਪਦਾ। ''ਅਪਰਾਮਸਤੋ ਚਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਞ੍ਞੇਵ ਨਿਬ੍ਬੁਤਿ ਵਿਦਿਤਾ''ਤਿ, ''ਵੇਦਨਾਨਂ...ਪੇ॰... ਯਥਾਭੂਤਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪਾਦਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਚ ਏਤੇਹਿ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਦਾਯ ਸਦ੍ਧਿਂ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਵਸੀਭਾਵਸਮ੍ਪਦਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਖਨ੍ਤਿਸਮ੍ਪਦਾ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਬਲਸਿਦ੍ਧਿਤੋ ਸੋਰਚ੍ਚਸਮ੍ਪਦਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ, ਸੋਰਚ੍ਚਸਮ੍ਪਦਾ ਪਨ ਅਤ੍ਥਤੋ ਸੀਲਮੇਵ, ਸੀਲਂ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਦਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਸਮਾਧਿ ਞਾਣਸਮ੍ਪਦਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਅਯਂ **ਪਦਟ੍ਠਾਨਸਮਾਰੋਪਨਾ।**

ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਹਿ ਪਟਿਵਿਰਤਿਵਚਨੰ ਸੀਲਸ੍ਸ ਪਰਿਯਾਯਵਿਭਾਗਦਸ੍ਸਨੰ। ਸਸ੍ਸਤਵਾਦਾਦਿਵਿਭਾਗਦਸ੍ਸਨੰ ਪਨ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਪਰਿਯਾਯਵਚਨਨ੍ਤਿ ਅਯੰ **ਵੇਵਚਨਸਮਾਰੋਪਨਾ।**

ਸੀਲੇਨ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਪ੍ਪਹਾਨੰ, ਤਦਙ੍ਗਪ੍ਪਹਾਨੰ, ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸੰਕਿਲੇਸਪ੍ਪਹਾਨਞ੍ਚ ਸਿਜ੍ਝਤਿ। ਸਮਾਧਿਨਾ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਪ੍ਪਹਾਨੰ, ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਪ੍ਪਹਾਨੰ, ਤਣ੍ਹਾਸੰਕਿਲੇਸਪ੍ਪਹਾਨਞ੍ਚ ਸਿਜ੍ਝਤਿ। ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਿਟ੍ਠਿਸੰਕਿਲੇਸਪ੍ਪਹਾਨੰ, ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪ੍ਪਹਾਨੰ, ਅਨੁਸਯਪ੍ਪਹਾਨਞ੍ਚ ਸਿਜ੍ਝਤੀਤਿ ਅਯੰ **ਪਹਾਨਸਮਾਰੋਪਨਾ।**

ਸੀਲਾਦਿਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਤਿ ਪਹਾਨਤ੍ਤਯਸਿਦ੍ਧਿਤੋਤਿ ਅਯੰ **ਭਾਵਨਾਸਮਾਰੋਪਨਾ।** ਅਯੰ ਸੁਤ੍ਤੇ ਆਗਤਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਦਟ੍ਠਾਨਵੇਵਚਨਪਹਾਨਭਾਵਨਾਸਮਾਰੋਪਨਵਿਚਾਰਣਲਕ੍ਖਣੋ **ਸਮਾਰੋਪਨਹਾਰੋ** ਨਾਮ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤੰ ''ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਯੰ ਮੂਲਾ, ਯੇ ਚੇਕਤ੍ਥਾ ਪਕਾਸਿਤਾ ਮੁਨਿਨਾ''ਤਿਆਦਿ, (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੪.੧੬) ਅਯੰ ਸੋਲ਼ਸਹਾਰਯੋਜਨਾ।

ਸੋਲ਼ਸਹਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਞ੍ਚਵਿਧਨਯਵਣ੍ਣਨਾ

ਨਨ੍ਦਿਯਾਵਟ੍ਟਨਯਵਣ੍ਣਨਾ

ਆਘਾਤਾਦੀਨਮਕਰਣਵਚਨੇਨ ਤਣ੍ਹਾਵਿਜ੍ਜਾਸਙ੍ਕੋਚੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਸਤਿ ਹਿ ਅਤ੍ਤਤ੍ਤਨਿਯਵਤ੍ਥੂਸੁ ਸਿਨੇਹੇ, ਸਮ੍ਮੋਹੇ ਚ ''ਅਨਤ੍ਥੰ ਮੇ ਅਚਰੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਆਘਾਤੋ ਜਾਯਤਿ, ਨਾਸਤਿ। ਤਥਾ ''ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ''ਤਿਆਦਿਵਚਨੇਹਿ ''ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਞ੍ਞੇਵ ਨਿਬ੍ਬੁਤਿ ਵਿਦਿਤਾ, ਅਨੁਪਾਦਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ, ਛਨ੍ਨੰ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਾਨੰ...ਪੇ॰... ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿਆਦਿਵਚਨੇਹਿ ਚ ਤਣ੍ਹਾਵਿਜ੍ਜਾਨੰ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਪ੍ਪਹਾਨੰ ਦਸ੍ਸਿਤੰ ਹੋਤਿ। ਤਾਸੰ ਪਨ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਕਪ੍ਪਿਕਾਦਿਪਦੇਹਿ, ''ਅਜਾਨਤੰ ਅਪਸ੍ਸਤ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਪਦੇਹਿ ਚ ਸਰੂਪਤੋਪਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾਨੰ ਤਣ੍ਹਾਵਿਜ੍ਜਾਨੰ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾ, ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਚ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨੰ। ਯਥਾਕ੍ਕਮੰ ਸਮਥੋ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ, ਤੇਸੰ ਪਨ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਚ ਫਲੰ। ਤਤ੍ਥ ਤਣ੍ਹਾ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚੰ, ਤਣ੍ਹਾਵਿਜ੍ਜਾ ਵਾ, ਤਦਧਿਟ੍ਠਾਨਭੂਤਾ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚੰ, ਤੇਸਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚੰ, ਨਿਰੋਧਪਜਾਨਨਾ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਏਵੰ, ਚਤੁਸਚ੍ਚਯੋਜਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਤਣ੍ਹਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਮਾਯਾਸਾਠੇਯ੍ਯਮਾਨਾਤਿਮਾਨਮਦਪਮਾਦਪਾਪਿਚ੍ਛਤਾਪਾਪਮਿਤ੍ਤਤਾਅਹਿਰਿਕਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਾਦਿਵਸੇਨ ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਅਕੁਸਲਪਕ੍ਖੋ ਨੇਤਬ੍ਬੋ। ਤਥਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਗ੍ਗਹਣੇਨਪਿ ਵਿਪਰੀਤਮਨਸਿਕਾਰਕੋਧੁਪਨਾਹਮਕ੍ਖਪਲਾਸਇਸ੍ਸਾਮਚ੍ਛਰਿਯਸਾਰਮ੍ਭ ਦੋਵਚਸ੍ਸਤਾ ਭਵਦਿਟ੍ਠਿਵਿਭਵਦਿਟ੍ਠਾਦਿਵਸੇਨ। ਵੁਤ੍ਤਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਪਨ ਅਮਾਯਾਅਸਾਠੇਯ੍ਯਾਦਿਵਸੇਨ, ਅਵਿਪਰੀਤਮਨਸਿਕਾਰਾਦਿਵਸੇਨ ਚ ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਕੁਸਲਪਕ੍ਖੋ ਨੇਤਬ੍ਬੋ। ਤਥਾ ਸਮਥਪਕ੍ਖਿਯਾਨੰ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨੰ, ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਕ੍ਖਿਯਾਨਞ੍ਚ ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾਦੀਨੰ ਵਸੇਨਾਤਿ ਅਯੰ ਤਣ੍ਹਾਵਿਜ੍ਜਾਹਿ ਸੰਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖੰ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥੰ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਹਿ ਚ ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖੰ ਚਤੁਸਚ੍ਚਯੋਜਨਮੁਖੇਨ ਨਯਨਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ **ਨਨ੍ਦਿਯਾਵਟ੍ਟਨਯਸ੍ਸ ਭੂਮਿ।** ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ''ਤਣ੍ਹਞ੍ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਮ੍ਪਿ ਚ, ਸਮਥੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਯੋ ਨੇਤੀ''ਤਿਆਦਿ।

ਤਿਪੁਕ੍ਖਲਨਯਵਣ੍ਣਨਾ

ਆਘਾਤਾਦੀਨਮਕਰਣਵਚਨੇਨ ਅਦੋਸਸਿਦ੍ਧਿ, ਤਥਾ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਫਰੁਸਵਾਚਾਹਿ ਪਟਿਵਿਰਤਿਵਚਨੇਨਾਪਿ। ਆਨਨ੍ਦਾਦੀਨਮਕਰਣਵਚਨੇਨ ਪਨ ਅਲੋਭਸਿਦ੍ਧਿ , ਤਥਾ ਅਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਤੋ ਪਟਿਵਿਰਤਿਵਚਨੇਨਾਪਿ। ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾਦੀਹਿ ਪਨ ਪਟਿਵਿਰਤਿਵਚਨੇਨ ਤਦੁਭਯਸਿਦ੍ਧਿ। ''ਤਯਿਦੰ ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਤਥਾਗਤੋ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਮੋਹਸਿਦ੍ਧਿ। ਇਤਿ ਤੀਹਿ ਅਕੁਸਲਮੂਲੇਹਿ ਗਹਿਤੇਹਿ ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਆਘਾਤਾਦੀਨਮਕਰਣਵਚਨੇਨ ਚ ਤੀਣਿ ਕੁਸਲਮੂਲਾਨਿ ਸਿਦ੍ਧਾਨਿਯੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਤੀਹਿ

ਅਕੁਸਲਮੂਲੇਹਿ ਤਿਵਿਧਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸੰਕਿਲੇਸਮਲਵਿਸਮਾਕੁਸਲਸਞ੍ਞਾਵਿਤਕ੍ਕਪਞ੍ਚਾਦਿਵਸੇਨ ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਅਕੁਸਲਪਕ੍ਖੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬੋ। ਤਥਾ ਤੀਹਿ ਕੁਸਲਮੂਲੇਹਿ ਤਿਵਿਧਸੁਚਰਿਤਵੋਦਾਨਸਮਕੁਸਲਸਞ੍ਞਾਵਿਤਕ੍ਕਪਞ੍ਞਾਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸਮਾਧਿ-ਵਿਮੋਕ੍ਖਮੁਖਵਿਮੋਕ੍ਖਾਦਿਵਸੇਨ ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਕੁਸਲਪਕ੍ਖੋ ਵਿਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ।

ਏਤ੍ਥ ਚਾਯੰ ਸਚ੍ਚਯੋਜਨਾ – ਲੋਭੋ **ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚੰ,** ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਵਾ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਮੂਲਾਨਿ, ਤੇਹਿ ਪਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਤੇਸਮਧਿਟ੍ਠਾਨਗੋਚਰਭੂਤਾ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ **ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚੰ,** ਤੇਸਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ **ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚੰ,** ਨਿਰੋਧਪਜਾਨਨਾ ਵਿਮੋਕ੍ਖਾਦਿਕਾ **ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚ**ਨ੍ਤਿ। ਅਯੰ ਅਕੁਸਲਮੂਲੇਹਿ ਸੰਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖੰ, ਕੁਸਲਮੂਲੇਹਿ ਚ ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖੰ ਚਤੁਸਚ੍ਚਯੋਜਨਮੁਖੇਨ ਨਯਨਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ **ਤਿਪੁਕ੍ਖਲਨਯਸ੍ਸ ਭੂਮਿ।** ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੰ –

''ਯੋ ਅਕੁਸਲੇ ਸਮੂਲੇਹਿ,
ਨੇਤਿ ਕੁਸਲੇ ਚ ਕੁਸਲਮੂਲੇਹੀ''ਤਿਆਦਿ॥ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੪.੧੮)।

ਸੀਹਵਿਕ੍ਕੀਲ਼ਿਤਨਯਵਣ੍ਣਨਾ

ਆਘਾਤਾਨਨ੍ਤਾਦੀਨਮਕਰਣ-ਵਚਨੇਨ ਸਤਿਸਿਦ੍ਧਿ। ਮਿਚ੍ਛਾਜੀਵਾਪਟਿਵਿਰਤਿਵਚਨੇਨ ਵੀਰਿਯਸਿਦ੍ਧਿ। ਵੀਰਿਯੇਨ ਹਿ ਕਾਮਬ੍ਯਾਪਾਦਵਿਹਿੰਸਾਵਿਤਕ੍ਕੇ ਵਿਨੋਦੇਤਿ, ਵੀਰਿਯਸਾਧਨਞ੍ਚ ਆਜੀਵਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਸੀਲਨ੍ਤਿ। ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਹਿ ਪਟਿਵਿਰਤਿਵਚਨੇਨ ਸਤਿਸਿਦ੍ਧਿ। ਸਤਿਯਾ ਹਿ ਸਾਵਜ੍ਜਾਨਵਜ੍ਜੋ ਦਿਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਚ ਆਦੀਨਵਾਨਿਸੰਸੇ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤ੍ਵਾ ਸਾਵਜ੍ਜੰ ਪਹਾਯ ਅਨਵਜ੍ਜੰ ਸਮਾਦਾਯ ਵਤ੍ਤਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਸਾ ''ਨਿਯਜਾਤਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ''ਤਯਿਦੰ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਮਾਧਿਪਞ੍ਞਾਸਿਦ੍ਧਿ। ਪਞ੍ਞਵਾ ਹਿ ਯਥਾਭੂਤਾਵਬੋਧੋ ਸਮਾਹਿਤੋ ਚ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤੀਤਿ।

ਤਥਾ ''ਨਿਚ੍ਚੋ ਧੁਵੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚੇ ''ਨਿਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋ, ''ਅਰੋਗੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ, ਏਕਨ੍ਤਸੁਖੀ ਅਤ੍ਤਾ, ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਚ ਏਵਮਾਦੀਹਿ ਅਸੁਖੇ ''ਸੁਖ''ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋ। ''ਪਞ੍ਚਹਿ ਕਾਮਗੁਣੇਹਿ ਸਮਪ੍ਪਿਤੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਸੁਭੇ ''ਸੁਭ''ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋ। ਸਬ੍ਬੇਹੇਵ ਦਿਟ੍ਠਿਪ੍ਪਕਾਸਨਪਦੇਹਿ ਅਨਤ੍ਤਨਿ ''ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾ ਸਿਦ੍ਧਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤੇਸੰ ਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਸਿਦ੍ਧਾਨੇਵ। ਤਤ੍ਥ ਚਤੂਹਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਹਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਾ। ਕਥੰ ਦੁਵਿਧੋ ਹਿ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤੋ ਮੁਦਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋ ਤਿਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋਤਿ, ਤਥਾ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤੋਪਿ। ਤੇਸੁ ਪਠਮੋ ਅਸੁਭੇ ''ਸੁਭ''ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਲ੍ਲਤ੍ਥਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਸਤਿਬਲੇਨ ਯਥਾਭੂਤੰ ਕਾਯਸਭਾਵੰ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਮਤ੍ਤਨਿਯਾਮੰ ਓਕ੍ਕਮਤਿ। ਦੁਤਿਯੋ ਅਸੁਖੇ ''ਸੁਖ''ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਲ੍ਲਤ੍ਥਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ''ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕੰ ਨਾਧਿਵਾਸੇਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੬; ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੧੪; ੬.੫੮) ਵੁਤ੍ਤੇਨ ਵੀਰਿਯਸੰਵਰਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਵੀਰਿਯਬਲੇਨ ਤੰ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੰ ਵਿਧਮਤਿ। ਤਤਿਯੋ ਅਨਿਚ੍ਚੇ ''ਨਿਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਲ੍ਲਤ੍ਥਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਸਮਾਧਿਬਲੇਨ ਸਮਾਹਿਤਭਾਵਤੋ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਖਣਿਕਭਾਵੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਸਨ੍ਤਤਿਸਮੂਹਕਿਚ੍ਚਾਰਮ੍ਮਣਘਨਵਿਚਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਫਸ੍ਸਾਦਿਧਮ੍ਮਪੁਞ੍ਜਮਤ੍ਤੇ ਅਨਤ੍ਤਨਿ ''ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਵਿਪਲ੍ਲਤ੍ਥਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਚਤੁਕੋਟਿਕਸੁਞ੍ਞਤਾਮਨਸਿਕਾਰੇਨ ਤੰ ਮਿਚ੍ਛਾਭਿਨਿਵੇਸੰ ਵਿਦ੍ਧੰਸੇਤਿ। ਚਤੂਹਿ ਚੇਤ੍ਥ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੇਹਿ ਚਤੁਰਾਸਵੋਘਯੋਗਗਨ੍ਥਅਗਤਿਤਣ੍ਹੁਪ੍ਪਾਦੁਪਾਦਾਨਸਤ੍ਤਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿਅਪਰਿਞ੍ਞਾਦਿਵਸੇਨ ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਅਕੁਸਲਪਕ੍ਖੋ ਨੇਤਬ੍ਬੋ। ਤਥਾ ਚਤੂਹਿ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇਹਿ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਝਾਨਵਿਹਾਰਾਧਿਟ੍ਠਾਨਸੁਖਭਾਗਿਯਧਮ੍ਮਅਪ੍ਪਮਞ੍ਞਾਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਦਿਵਸੇਨ ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖੋ ਨੇਤਬ੍ਬੋ।

ਏਤ੍ਥ ਚਾਯੰ ਸਚ੍ਚਯੋਜਨਾ – ਸੁਭਸਞ੍ਞਾਸੁਖਸਞ੍ਞਾਹਿ, ਚਤੂਹਿਪਿ ਵਾ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੇਹਿ **ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚੰ,** ਤੇਸਮਧਿਟ੍ਠਾਨਾਰਮ੍ਮਣਭੂਤਾ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ **ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚੰ,** ਤੇਸਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ **ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚੰ,** ਨਿਰੋਧਪਜਾਨਨਾ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਦਿਕਾ **ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚ**ਨ੍ਤਿ। ਅਯੰ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੇਹਿ

ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖਂ, ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਹਿ ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖਂ ਚਤੁਸਚ੍ਚਯੋਜਨਮੁਖੇਨ ਨਯਨਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ **ਸੀਹਵਿਕ੍ਕੀਲ਼ਿਤਨਯਸ੍ਸ ਭੂਮਿ,** ਯਥਾਹ ''ਯੋ ਨੇਤਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੇਹਿ, ਕਿਲੇਸੇ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਹਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ''ਤਿਆਦਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੪.੧੯)।

ਦਿਸਾਲੋਚਨਅਙ੍ਕੁਸਨਯਦ੍ਵਯਵਣ੍ਣਨਾ

ਇਤਿ ਤਿਣ੍ਣਂ ਅਤ੍ਥਨਯਾਨਂ ਸਿਦ੍ਧਿਯਾ ਵੋਹਾਰਨਯਦ੍ਵਯਮ੍ਪਿ ਸਿਦ੍ਧਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਅਤ੍ਥਨਯਤ੍ਤਯਦਿਸਾਭੂਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਮਾਲੋਚਨਮੇਵ **ਦਿਸਾਲੋਚਨਨਯੋ।** ਤੇਸਂ ਸਮਾਨਯਨਮੇਵ **ਅਙ੍ਕੁਸਨਯੋ।** ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਅਤ੍ਥਨਯਾਨਂ ਦਿਸਾਭੂਤਧਮ੍ਮਸਮਾਲੋਕਨਨਯਨਵਸੇਨ ਤਮ੍ਪਿ ਨਯਦ੍ਵਯਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ, ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣੇਸੁ ਹਿ ਯੇ, ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾ''ਤਿਆਦਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੪.੨੦)। ਅਯਂ ਪਞ੍ਚਨਯਯੋਜਨਾ।

ਪਞ੍ਚਵਿਧਨਯਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨਵਣ੍ਣਨਾ

ਇਦਂ ਪਨ ਸੁਤ੍ਤਂ ਸੋਲ਼ਸਵਿਧੇ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨੇ ਸਂਕਿਲੇਸਵਾਸਨਾਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯਂ ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠਾਦਿਸਂਕਿਲੇਸਾਨਂ ਸੀਲਾਦਿਪੁਬ੍ਬਕਿਰਿਯਸ੍ਸ, ਅਸੇਕ੍ਖਸੀਲਾਦਿਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਚ ਵਿਭਤ੍ਤਤ੍ਤਾ, ਸਂਕਿਲੇਸਵਾਸਨਾਨਿਬ੍ਬੇਧਾਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯਮੇਵ ਵਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਾਨਂ ਸੇਕ੍ਖਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਕਸ੍ਸ ਚ ਵਿਭਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਅਟ੍ਠਵੀਸਤਿਵਿਧੇ ਪਨ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨੇ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ ਸਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਂ ਞਾਣਞੇਯ੍ਯਂ ਦਸ੍ਸਨਭਾਵਨਂ ਸਕਵਚਨਪਰਵਚਨਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯਾਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯਂ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਂ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਭਵੋ ਚ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਦੀਨਮਤ੍ਥਾਨਂ ਇਧ ਵਿਭਤ੍ਤਤ੍ਤਾਤਿ। ਅਯਂ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨਯੋਜਨਾ।

ਪਕਰਣਨਯਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਇਤਿ ਸੁਮਙ੍ਗਲਵਿਲਾਸਿਨਿਯਾ ਦੀਘਨਿਕਾਯਟ੍ਠਕਥਾਯ ਪਰਮਸੁਖੁਮਗਮ੍ਭੀਰਦੁਰਨੁਬੋਧਤ੍ਥਪਰਿਦੀਪਨਾਯ ਸੁਵਿਮਲਵਿਪੁਲਪਞ੍ਞਾਵੇਯ੍ਯਤ੍ਤਿਯਜਨਨਾਯ ਅਜ੍ਜਵਮਦ੍ਦਵਸੋਰਚ੍ਚਸਦ੍ਧਾਸਤਿਧਿਤਿਬੁਦ੍ਧਿਖਨ੍ਤਿਵੀਰਿਯਾਦਿਧਮ੍ਮਸਮਙ੍ਗਿਨਾ ਸਾਟ੍ਠਕਥੇ ਪਿਟਕਤ੍ਤਯੇ ਅਸਙ੍ਗਾਸਂਹੀਰਵਿਸਾਰਦਞਾਣਚਾਰਿਨਾ ਅਨੇਕਪ੍ਪਭੇਦਸਕਸਮਯਸਮਯਨ੍ਤਰਗਹਨਜ੍ਝੋਗਾਹਿਨਾ ਮਹਾਗਣਿਨਾ ਮਹਾਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣੇਨ **ਞਾਣਾਭਿਵਂਸਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿ**ਨਾਮਥੇਰੇਨ ਮਹਾਧਮ੍ਮਰਾਜਾਧਿਰਾਜਗੁਰੁਨਾ ਕਤਾਯ ਸਾਧੁਵਿਲਾਸਿਨਿਯਾ ਨਾਮ ਲੀਨਤ੍ਥਪਕਾਸਨਿਯਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਜਾਲਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾਯ ਲੀਨਤ੍ਥਵਿਭਾਵਨਾ।

ਬ੍ਰਹ੍ਮਜਾਲਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਠਮੋ ਭਾਗੋ ਨਿਟ੍ਠਿਤੋ।